

ΦΩΤΙΟΥ
ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ
ΑΠΑΝΤΑ ΤΑ ΕΡΓΑ

5

ΜΥΡΙΟΒΙΒΛΟΣ
"Η ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
(Α' - ΡΝΘ')

ΚΕΙΜΕΝΟ - ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ - ΣΧΟΛΙΑ
ΑΠΟ ΤΟΝ
ΣΑΚΑΛΗ ΙΓΝΑΤΙΟ
ΦΙΛΟΛΟΓΟ

5

ΕΠΟΠΤΗΣ - ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ
Ελευθ. Γ. ΜΕΡΕΤΑΚΗΣ, Π. ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ

Ε Π Ε

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ ΜΕΡΕΤΑΚΗ
«ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟΝ»
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, ΙΟΥΝΙΟΣ 2001

Copyright :

ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΜΕΡΕΤΑΚΗΣ

Γ. Μπακατσέλου 3, Θεσσαλονίκη

Τ. Θ. 400 90. 560 10 Θεσσαλονίκη

Τηλ. 031/283 880. Οικίας 031/696 653.

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Στὸν παρόντα τόμο συνεχίζεται ἡ ἔκδοσις τῶν ἀπάντων τοῦ Μεγάλου πατρὸς τῆς Ἐκκλησίας μας, τοῦ ἁγίου Φωτίου, μὲ τὴν ἔκδοσις ἑνὸς ἀπὸ τὰ σπουδαιότερα ἔργα αὐτοῦ, μὲ τὸν πασίγνωστο τίτλο, *Μυριόβιβλος ἢ Βιβλιοθήκη ἢ Βιβλιοπανσύλλεκτος Ἀνθολογία*. Ὁ πλήρης βέβαια τίτλος τοῦ ἔργου εἶναι· *Ἀπογραφή καὶ συναρίθμησις τῶν ἀνεγνωσμένων ὑπὸ Φωτίου βιβλίων, ὧν εἰς κεφαλαιώδη διάγνωσιν ὁ ἡγαπημένος ἡμῶν ἀδελφὸς Ταράσιος ἐξητήσατο· ἔστι δὲ ταῦτα εἴκοσι δεόντων ἐφ' ἐνὶ τριακόσια (ἦτοι κεφάλαια 281)*.

Ἡ Μυριόβιβλος, ὅπως καὶ παράπανω λέχθηκε, εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ σπουδαιότερα ἔργα τοῦ ἁγίου Φωτίου. Ἀποτελεῖται ἀπὸ 281 βιβλία ἢ τίτλους, στὰ ὅποια περιλαμβάνονται ἀναλύσεις καὶ βιβλιοκρισίαι πολλῶν ἔργων τῆς ἀρχαίας καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς Λογοτεχνίας. Βέβαια μὲ τὸ μακροσκελὲς αὐτὸ ἔργο ἡ μεγάλη αὐτὴ φυσιογνωμία τῆς Ἐκκλησίας μας δὲν ἀπέβλεπε στὴ συγγραφὴ λογοτεχνίας, ἀλλὰ σκοπὸς τοῦ ἦταν νὰ διαπραγματευθεῖ καὶ νὰ κρίνει βιβλία ποὺ ἀναγνώσθησαν καὶ συζητήθησαν καὶ ἀναλύθησαν ἐνώπιον τῶν μαθητῶν τοῦ στοῦ Πανεπιστήμιου ἢ ἐνώπιον τῶν φίλων τοῦ σὲ συζητήσεις ποὺ ἔγιναν στοῦ σπιτιοῦ τοῦ τίς ὁποῖες δὲν μπόρεσε νὰ παρακολουθήσει ὁ ἀδελφὸς τοῦ Ταράσιου. Τὰ βιβλία αὐτὰ εἶναι ποικίλου περιεχομένου, καθόσον σ' αὐτὰ συμπεριλαμβάνονται θεολογικά, ἱστοριογραφικά, φυσιολογικά, φιλοσοφικά, φιλολογικά, μυθιστορήματα, ρητορικά, ἰατρικά καὶ ἄλλα, καθὼς ἐπίσης καὶ ἔργα ἐκκλησιαστικῶν διδασκάλων, πράξεις συνόδων, βιβλιογραφίες ἁγίων, ἀλλὰ καὶ μεγάλων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας. Αὐτὸ δείχνει τὴ μεγάλη πολυμέρεια τοῦ Φωτίου, πράγμα ποὺ ἔγινε αἰτία νὰ συγκριθεῖ καὶ μὲ τὸν ἴδιο τὸν Ἀριστοτέλη. Λεῖπουν μόνον οἱ μεγάλοι φιλόσοφοι καὶ οἱ ποιητές, καὶ τοῦτο ἐπειδὴ ἴσως ἡ ἀνάλυσις τῶν ἔργων αὐτῶν εἶχε γίνε σὲ προηγούμενες συναντήσεις ποὺ εἶχε παρακολουθήσει καὶ ὁ Ταράσιος. Ὅλα αὐτὰ παρατίθενται χωρὶς καμμιὰ ταξινόμησι, ἀλλ' ἔτσι ὅπως ἀναγινώσκονταν καὶ ἀναλύονταν.

Ἡ σπουδαιότητα τοῦ ἔργου αὐτοῦ εἶναι πάρα πολὺ μεγάλη, γιατί

σ' αὐτὸ περιλαμβάνονται ἀποσπάσματα πολλῶν ἔργων, ἀγνώστων ἄλλιῶς σὲ μᾶς, τῶν ὁποίων δὲν κρίνεται μόνο τὸ ὕφος καὶ ἡ γλῶσσα, ἀλλὰ καὶ τὸ περιεχόμενο αὐτῶν καὶ οἱ ἴδιοι οἱ συγγραφεῖς, καὶ μάλιστα μὲ τὴν ὀξύδερκεια καὶ τὴ σοφία ἐκείνη πού μόνο ἓνας Φώτιος γνώριζε νὰ διαθέτει, καὶ πού οἱ κρίσεις αὐτὲς ἐξακολουθοῦν καὶ μέχρι σήμερα νὰ ἀποτελοῦν τὸν γνώμοντα τῆς κριτικῆς. Τέτοια ἔργα εἶναι τοῦ Θεόπομπου τοῦ Χίου, ἡ ἱστορία τῶν διαδόχων τοῦ Ἀγαθαρχίδου, ἔργα τοῦ Διοδώρου, τοῦ Διονυσίου Ἀλικαρνασσεῖα, ἡ ἑβραϊκὴ ἱστορία τοῦ Ἰούστου, ἡ ἱστορία τοῦ Ἡσυχίου τοῦ Μιλησίου, καθὼς καὶ οἱ περσικὲς καὶ ἰνδικὲς ἱστορίαι τοῦ Κτησία. Ἀλλὰ καὶ ἔργα ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων, ἀγνώστων ἄλλιῶς σὲ μᾶς, περιλαμβάνονται σ' αὐτό, ὅπως γιὰ παράδειγμα τοῦ Σωφρονίου, τοῦ Προκοπίου, Ἀδριανοῦ, Ἡρακλείου, Γεωργίου Λαοδικείας, Ἀρχελάου, Ἰωάννου Σκυθουπόλεως, Ἡσυχίου Ἱεροσολύμων, Ἀστερίου Ἀμασειᾶς καὶ ἄλλων. Ἔτσι λοιπὸν λόγῳ τῶν μοναδικῶν αὐτῶν σὲ πολλὰς περιπτώσεις πληροφοριῶν πού λαμβάνομε καὶ τῶν ἐπιτυχῶν κρίσεων πού ἔτυχαν αὐτὰ ἀπὸ τὸν μέγαλο αὐτὸ ἅγιό ἄνδρα τῆς Ἐκκλησίας μας ἔχει ἀναγνωρισθεῖ σχεδὸν ἀπὸ ὅλους ἡ μεγάλη σπουδαιότητα αὐτοῦ τοῦ ἔργου, τόσο γιὰ τὸν θεολογικὸ κόσμον, ὅσο καὶ γιὰ τὸν ἱστορικὸ, φιλολογικὸ καὶ κάθε ἄλλο ἐπιστήμονα.

Τὸ ὅλο ἔργο θὰ δημοσιευθεῖ σὲ πέντε τόμους. Στὸν τόμο αὐτὸν, τὸν Πέμπτο, στὸν ὁποῖο ἐκδίδονται τὰ κεφάλαια Α'-ΡΝΘ', στὸν Ἑκτο, στὸν ὁποῖο θὰ ἐκδοθοῦν τὰ κεφάλαια ΡΞ'-ΣΚΒ', στὸν Ἑβδομο, στὸν ὁποῖο θὰ ἐκδοθοῦν τὰ κεφάλαια ΣΚΓ'-ΣΜΑ', στὸν Ὁγδοο, στὸν ὁποῖο θὰ ἐκδοθοῦν τὰ κεφάλαια ΣΜΒ'-ΣΝ', καὶ στὸν Ἐνατο, στὸν ὁποῖο θὰ ἐκδοθοῦν τὰ ὑπόλοιπα κεφάλαια ΣΝΑ'-ΣΠ, καὶ θὰ συμπεριληφθοῦν καὶ ὀρισμένα ἄλλα ἔργα τοῦ ἁγίου πατρὸς.

Τὸ κείμενο λαμβάνεται ἀπὸ τὴν ΡΓ τόμ. 103, 41-442, ἀλλ' ἔγινε ἀντιπαραβολὴ καὶ μὲ τὸ κείμενο τοῦ RENÉ HENRY, πού δημοσιεύθηκε ἀπὸ τὴς Ἐκδόσεις SOCIÉTÉ D'ÉDITION «LES BELLES LETTRES» Paris 1959, στὸ ὁποῖο καὶ ἔγιναν ἀρκετὲς διορθώσεις, καὶ κυρίως στὴ στίξη.

ΚΕΙΜΕΝΟ – ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

ΦΩΤΙΟΥ
ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ
ΜΥΡΙΟΒΙΒΛΟΝ ἢ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Ἀπογραφή καὶ συναρίθμησις τῶν ἀνεγνωσμένων ἡμῖν βιβλίων,
ὧν εἰς κεφαλαιώδη διάγνωσιν ἢ ἡγαπημένος ἡμῶν ἀδελφὸς
Ταράσιος ἐξητήσατο. Ἔστι δὲ ταῦτα, εἴκοσι δεόντων ἐφ' ἐνί,
τριακόσια.

Φώτιος ἡγαπημένῳ ἀδελφῷ Ταρασίῳ
ἐν Κυρίῳ χαίρειν.

Ἐπειδὴ τῷ τε κοινῷ τῆς πρεσβείας καὶ τῇ βασιλείῳ ψήφῳ
πρεσβεύειν ἡμᾶς ἐπ' Ἀσσυρίους αἰρεθέντας ἤτησας τὰς ὑποθέ-
5 σεις ἐκείνων τῶν βιβλίων, οἷς μὴ παρέτυχες ἀναγινωσκομένοις,
γραφήναι σοι, ἀδελφῶν φίλτατέ μοι Ταράσιε, ἵν' ἔχοις ἅμα μὲν
τῆς διαζεύξεως ἣν βαρέως φέρεις παραμύθιον, ἅμα δὲ καὶ ὧν
οὕτω εἰς ἀκοὰς ἡμῶν ἀνέγνως εἰ καὶ διατυπωτικὴν τινα καὶ κοι-
νοτέραν τὴν ἐπίγνωσιν (ταῦτα δὲ ἐστὶ πεντεκαιδεκάτῳ μέρει τῶν
10 τριακοσίων ἐφ' ἐνί καὶ οὐ πλέον ἀπολείποντα· τοσαῦτα γάρ, οἶ-
μαι, τῆς σῆς οὐ τυχόντα παρουσίας ἀναγνωσθῆναι συνέπεσεν),
ὄψέ μὲν ἴσως τοῦ σου διαπύρου πόθου καὶ τῆς θερμῆς αἰτήσεως,
θαῖπτον δὲ ἢ ὅσα ἂν τις ἄλλος ἐλπίσειε, τυχόντες ὑπογραφέως,
ὄσας αὐτῶν ἢ μνήμη διέσωζε, τὸν σὸν ὥσπερ ἀφοσιούμενοι πόθον
15 καὶ τὴν ἀξίωσιν, ἐκδεδώκαμεν. Οὕτω δὲ τάξεως αἱ ὑποθέσεις ἐπι-
λήψονται, ὡς ἂν ἐκάστην αὐτῶν ἢ μνήμη προβάλοι, οὐ χαλεπὸν
ὄν καὶ εἴ τις ἔλοιτο ἰδίᾳ μὲν τούτων ὅσα τῆς ἱστορίας ἐστίν, ἰδίᾳ δὲ
ὄσα πρὸς ἄλλον καὶ ἄλλον σκοπὸν ἀναγράφειν καὶ κατ' οἰκεῖον
εἶδος συνεμβάλλειν, ἀλλὰ περιττῆς, φιλοτιμίας μᾶλλον εἶναι νομί-

ΦΩΤΙΟΥ

ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

ΜΥΡΙΟΒΙΒΛΟΝ ἢ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Καταγραφή και ἀπαρίθμηση τῶν βιβλίων πού διάβασα, τὰ ὁποῖα ζήτησε περιληπτικά νά γνωρίσει ὁ ἀγαπημένος μου ἀδελφός Ταράσιος. Αὐτά εἶναι διακόσια ἑβδομήντα ἑννέα.

Ὁ Φώτιος, στόν ἀγαπημένο μου ἀδελφὸ Ταράσιο, πού εὐχομαι νά ἔχει τὴ χαρὰ τοῦ Κυρίου.

Ἐπειδὴ, ὅταν μὲ κοινὴ γνώμη τῆς συγκλήτου καὶ τὴν ἀπόφαση τῶν βασιλέων ἐκλέχθηκες πρεσβευτὴς στοὺς Ἀσσυρίους, μοῦ ζήτησες νά σοῦ γράψω τίς ὑποθέσεις τῶν βιβλίων ἐκείνων, πού δὲν ἔτυχε νά παραβρεθεῖς στὴν ἀνάγνωσή τους, σὺ Ταράσιε ὁ πρὸ ἀγαπητὸς ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀδελφούς, γι' αὐτό, γιὰ νά ἔχεις ταυτόχρονα καὶ τοῦ χωρισμοῦ μας παρηγοριὰ καὶ μαζὶ ἐκεῖνα πού δὲν σέ ἀκούσαμε νά μᾶς τὰ διαβάξεις πρὸς γνώση ἀνάγλυφη καὶ γενικὴ (ἀπὸ τὰ βιβλία δὲν λείπουν περισσότερα ἀπὸ δέκα ἕξι γιὰ νά γίνουν τριακόσια, γιατί σ' αὐτά, νομίζω, συνέπεσε νά μὴν εἶσαι παρὼν ὅταν διαβάστηκαν), καθυστερημένα ἴσως γιὰ τὸν διάπυρο πόθο σου καὶ τὸ θερμὸ αἴτημά σου, γρηγορότερα ὅμως ἀπὸ ὅσο θὰ περίμενε κανεὶς, μόλις ἐπέτυχα γραφέα, περιλαμβάνω ἐδῶ ὅσα ἀπὸ αὐτὰ εἶχε συγκρατήσει ἡ μνήμη μου, ἐκπληρώνοντας τὴν ὀφειλὴ μου στόν πόθο καὶ στὴν αἴτησή σου. Οἱ ὑποθέσεις τῶν βιβλίων θὰ ἀκολουθήσουν τὴ σειρά πού ὑποδεικνύει ἡ μνήμη, χωρὶς νά εἶναι δύσκολο νά κατατάξει κανεὶς χωριστὰ ὅσα ἀπὸ αὐτὰ ἀνήκουν στὴν ἱστορία, καὶ χωριστὰ ὅσα σύμφωνα μὲ τὸ εἶδος τους ἐξυπηρετοῦν διαφορετικὸ καθένα

ζων ἀξιῶ τὸ διάφορόν τε καὶ τὸ ποικίλον· ἐμποιεῖ γὰρ ἐν πολλοῖς
καὶ πολλάκις ὄρμην τινὰ καὶ κόρον οὐκ οἶδε τίπτειν εἰς μνήμην· εἰ
δέ σοι ποτε κατ' αὐτὰ γενομένῃ τὰ τεύχη καὶ φιλοπονουμένῃ τινὰ
ὑποθέσεων ἑλλιπῶς ἢ οὐκ εἰς τὸ ἀκριβὲς δόξουσιν ἀπομεμνη-
5 μονεῦσθαι, μηδὲν θαυμάσης· Μίαν γὰρ ἐκάστην βίβλον ἀνέλε-
γομένῃ τὴν ὑπόθεσιν συλλαβεῖν καὶ μνήμη καὶ γραφῇ παρα-
δοῦναι ἀξιόλογον ἔργον ἐστὶ τῷ βουλομένῃ· ὁμοῦ δὲ πλειόνων,
καὶ τότε χρόνου μεταξὺ διαρρυνέντος, εἰς ἀνάμνησιν μετὰ τοῦ
ἀκριβοῦς ἐφικέσθαι, οὐκ οἶμαι ῥάδιον εἶναι· Ἡμῖν δὲ καὶ ὅσον
10 ἐπιπολάζει τῶν ἀνεγνωσμένων καὶ οὐδὲ τὰς σὰς διὰ τὸ πρόχειρον
ἴσως διαπέφενγε μελέτας, οὐδὲ τούτοις τὴν ἐπὶ τοῖς ἄλλοις ὁμοίαν
ἐθέμεθα φροντίδα, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἐκούσιον τὸ ἀκριβὲς αὐτῶν ὑπε-
ρώφθη· Εἰ δέ τι καὶ ἄλλο χρειῶδες καὶ τῆς σῆς αἰτήσεως ἐπὶ πλέον
ταῖς ὑποθέσεσι συνεισπίπτει, αὐτὸς μᾶλλον συνήσεις· Χρησιμεύ-
15 σαι δέ σοι δηλονότι τὰ ἐκδεδομένα εἰς τε κεφαλαιώδη μνήμην καὶ
ἀνάμνησιν τῶν εἴτε κατὰ σεαυτὸν ἀναλεξάμενος ἐπῆλθες, καὶ εἰς
ἔτομον εὗρεσιν τῶν ἐν αὐτοῖς ἐπιζητουμένων, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ εἰς
εὐχερεστέραν ἀνάληψιν τῶν οὐπω τὴν ἀνάγνωσιν τῆς σῆς συνέσε-
ως ὑπελθόντων.

20

Α΄.

Θεοδώρου πρεσβυτέρου.

Ὅτι γνησία ἡ τοῦ ἁγίου Διονυσίου βίβλος.

Ἀνεγνώσθη Θεοδώρου πρεσβυτέρου, «Ὅτι γνησία ἡ τοῦ
ἁγίου Διονυσίου βίβλος». Διελύοντο δὲ ἐν τῷ λόγῳ ἐνστάσεις
25 τέσσαρες μία μὲν ὅτι, εἰ ἦν γνησία, πῶς οὐκ ἐμνήσθησαν τῶν ἐν
αὐτῇ ῥητῶν τε καὶ χρήσεων τινὲς τῶν μεταγενεστέρων Πατέρων;
Δευτέρα δέ, ὅτι Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου, ἀναγραφὴν ποιησάμενος
τῶν συγγεγραμμένων τοῖς μακαρίοις Πατράσιν ἡμῶν διβλίων,
οὐδεμίαν ταύτης μνήμην ἐποίησατο. Τρίτη δέ, ὅτι πῶς τῶν κατὰ
30 προκοπὴν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ διὰ μακροῦ τοῦ χρόνου αὐξηθέν-

σκοπό, ἀλλ' ἐπειδὴ εἶναι, νομίζω, περιττὸς κόπος, γι' αὐτὸ θεωρῶ καλύτερη τὴν ἄτακτη καὶ χωρὶς διάκριση παρὰθεσὴ τους. Γιατὶ προκαλεῖ σὲ πολλὰ καὶ συχνὰ κάποια ἐπιθυμία καὶ δὲν γνωρίζει νὰ δημιουργεῖ κόρο στὴ μνήμη. Ἄν ὅμως κάποτε ἀσχοληθεῖς μ' ἐπιμέλεια μὲ αὐτοὺς τοὺς τόμους καὶ βρεῖς ὅτι μερικοὶ ἔχουν ἀπομνημονευθεῖ ἔλλιπῶς καὶ ὄχι μὲ ἀκρίβεια, νὰ μὴ θαυμάσεις καθόλου. Γιατὶ τὸ νὰ διαβάσει κανεὶς ἓνα βιβλίον καὶ νὰ θελήσει, συλλαμβάνοντας τὸ νοῦ του τὴν ὑπόθεσίν του, νὰ τὴν παραδώσει στὴ μνήμη καὶ στὴ γραφὴ εἶναι ἔργο πολὺ ἀξιόλογο, ἀλλὰ νὰ ἐπιτύχει μὲ ἀκρίβεια πολλῶν μαζὶ βιβλίων, καὶ μάλιστα ὅταν ἔχει διαρρεύσει ὁ ἐνδιάμεσος χρόνος, δὲν εἶναι νομίζω εὐκόλο. Ἐμεῖς ὅμως καὶ ὅσα σημεῖα ἀπὸ τὰ βιβλία ποὺ διαβάσαμε ἐπιπλέον ἀκόμα καὶ δὲν ἔχουν διαφύγει ἕξαιτίας τῆς ἀμεσης προσβολῆς τους καὶ τῆ δικῆ σου προσοχῆ, δὲν ἀφιερῶσαμε σ' αὐτὰ τὴν ἴδια φροντίδα ποὺ ἀφιερῶσαμε καὶ στὰ ἄλλα, ἀλλὰ μὲ θέλησὴ μας παραβλέψαμε τὴν ἀκριβῆ ἀπόδοσίν τους. Ἄν ὅμως καὶ κάτι ἄλλο ἀπαραίτητο καὶ ἐπιπλέον τῆς αἰτήσεώς σου συνδέεται μὲ τὶς ὑποθέσεις, θὰ τὸ κατανοήσεις καλύτερα ἐστὶ θὰ σοῦ χρησιμεύσουν δηλαδὴ ὅσα ἔχουν γραφεῖ καὶ γιὰ μιὰ στοιχειώδη ἀπομνημόνευση καὶ ἀνάμνηση τῶν σημείων ποὺ πρόσεξες στίς κατ' ἰδίαν ἀναγνώσεις σου καὶ στὴν εὐκόλη εὑρεση τῶν ζητουμένων, ἀλλὰ βέβαια καὶ στὴν εὐχερέστερη πρόσληψη ἐκείνων ποὺ δὲν ἔστιν ἀκόμα διαβάσει.

1.

Θεοδώρου τοῦ πρεσβυτέρου,

ὅτι εἶναι γνήσιο τὸ βιβλίον τοῦ ἁγίου Διονυσίου.

Διαβάσαμε τὴν πραγματεία τοῦ πρεσβυτέρου Θεοδώρου, «ὅτι εἶναι γνήσιο τὸ σύγγραμμα τοῦ ἁγίου Διονυσίου». Στὸν λόγο αὐτὸν διαλύονταν τέσσερες ἐνστάσεις· ἢ μία ἦταν ἢ ἑξῆς· ἂν ἦταν γνήσιο, πῶς δὲν ἀνέφεραν τὶς ρήσεις καὶ τὶς γνώμες ποὺ περιέχονται σ' αὐτὸ κάποιοι ἀπὸ τοὺς μεταγενέστερους Πατέρες; Ἡ δευτέρα· ὅτι ὁ Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου ποὺ κατέγραψε τὰ συγγράμματα τῶν μακάριων Πατέρων μας δὲν ἔκανε καμμιά ἀναφορὰ γι' αὐτό. Ἡ τρίτη· πῶς αὐτὸ τὸ σύγγραμμα ἐξηγεῖ μὲ λεπτομέρεια τὶς παραδόσεις ποὺ πλήθου-

των παραδόσεων ἢ βίβλος αὕτη λεπτομερῆ τὴν ἐξήγησιν ποιεῖται· Ὁ μὲν γὰρ μέγας Διονύσιος σύγχρονος ἦν, ὡς δῆλον ἐκ τῶν Πράξεων, τοῖς ἀποστόλοις, ἃ δὲ ἡ βίβλος περιέχει, τὰ πλεῖστα τῶν κατὰ προκοπὴν καὶ ἐς ὕστερον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ αὐξηθέντων
 5 παραδόσεών ἐστιν ἀναγραφή· ἀπίθανον οὖν, φησί, μᾶλλον δὲ κακόπλαστον, τὰ μετὰ πολὺν χρόνον τῆς τελευτῆς τοῦ μεγάλου Διονυσίου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ αὐξηθέντα Διονύσιον ὑπολαμβάνειν ἀναγράψαι. Τετάρτη δέ· Πῶς μέμνηται τῆς τοῦ θεοφόρου Ἰγνατίου ἐπιστολῆς ἢ βίβλος; Ὁ μὲν γὰρ Διονύσιος τοῖς τῶν ἀποστό-
 10 λων ἐνήκμασε χρόνοις, Ἰγνάτιος δὲ ἐπὶ Τραϊανου τὸν διὰ μαρτυρίου ἤθλησεν ἀγῶνα, ὃς καὶ πρὸ βραχὺ τῆς τελευτῆς ταύτην τὴν ἐπιστολήν, ἧς ἡ βίβλος μνημονεύει, γράφει. Ταύτας οὖν τὰς τέσσαρας ἀπορίας διαλύσαι ἐπαγωνισάμενος, θεβαιοῖ τό γε ἐπ' αὐτῶ γνησίαν εἶναι τοῦ μεγάλου Διονυσίου τὴν βίβλον.

15

B.

Ἄδριανου, Εἰσαγωγή τῆς Γραφῆς.

Ἄνεγνώσθη Ἄδριανου, «Εἰσαγωγή τῆς Γραφῆς». Χρήσιμος τοῖς εἰσαγομένοις ἢ βίβλος.

Γ'.

20

Νοννόσου, Ἱστορία.

Ἄνεγνώσθη Νοννόσου, «Ἱστορία», ἐν ἧ διαλαμβάνεται πρεσβεία αὐτοῦ πρὸς τε Αἰθίοπας καὶ Ἀμερίτας καὶ Σαρακηνοὺς, τὰ ἰσχυρότερα τῶν τότε ἐθνῶν, ἔτι δὲ καὶ πρὸς ἄλλα ἀνατολικά ἔθνη. Ἰουστινιανὸς δὲ τὸ τῆνικαῦτα τὴν Ρωμαϊκὴν περιεῖπε πολι-
 25 τείαν, φύλαρχος δὲ τῶν Σαρακηνῶν ἐ χρημάτιζε Κάϊσος, ἀπόγονος Ἀρέθα, καὶ αὐτοῦ φυλάρχου γεγενημένου, πρὸς ὃν ὁ Νοννόσου πάππος ἐπρεσβεύσατο παρὰ Ἀναστασίου τότε βασιλεύοντος ἀποσταλεῖς, καὶ τὰ πρὸς εἰρήνην ἐσπέισατο. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὁ πατὴρ Νοννόσου (Ἀβράμης δ' ἦν αὐτῶ ὄνομα) πρὸς Ἀλαμούν-

ναν στήν Ἐκκλησία προοδευτικά καί σέ διάστημα πολλῶν χρόνων; Γιατί ὁ μέγας Διονύσιος ἦταν, ὅπως δηλώνεται στίς Πράξεις, σύγχρονος τῶν Ἀποστόλων, αὐτά ὅμως πού περιέχει τὸ σύγγραμμά του, τὰ περισσότερα εἶναι καταγραφή τῶν παραδόσεων πού δημιουργήθηκαν προοδευτικά καί ἀργότερα στήν Ἐκκλησία. Εἶναι λοιπὸν, λέγει, ἀπίθανο, ἢ καλύτερα ἀκομψο, αὐτὰ πού δημιουργήθηκαν στήν Ἐκκλησία πολὺ χρόνο μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Διονυσίου, νὰ θεωροῦμε ὅτι τὰ ἔγραψε ὁ Διονύσιος. Καί τέταρτον, πῶς τὸ βιβλίο ἀναφέρει τὴν ἐπιστολή τοῦ θεοφόρου Ἰγνατίου; Γιατί ὁ Διονύσιος ἔζησε στὰ χρόνια τῶν ἀποστόλων, ἐνῶ ὁ Ἰγνάτιος βρῆκε μαρτυρικὸ θάνατο ἐπὶ Τραϊανού¹, ὁ ὁποῖος καί ἔγραψε λίγο πρὶν ἀπὸ τὸ τέλος του τὴν ἐπιστολή αὐτὴ πού μνημονεύει τὸ σύγγραμμα. Αὐτὲς λοιπὸν τίς τέσσερες ἀπορίες, ἀφοῦ προσπάθησε νὰ ἐξηγήσει (ὁ Θεόδωρος), βεβαιώνει ὅτι κατὰ τὴ γνώμη του εἶναι γνήσιο τὸ σύγγραμμα τοῦ μεγάλου Διονυσίου.

2.

Ἄδριανού. Εἰσαγωγή τῆς Γραφῆς.

Διαβάσαμε τὴν Εἰσαγωγή στὴ Γραφή τοῦ Ἄδριανού. Τὸ βιβλίο εἶναι χρήσιμο γιὰ ὅσους εἰσάγονται (μουῦνται) στὴ Γραφή.

3.

Νοννόσου Ἱστορία.

Διαβάσαμε τὴν ἱστορία τοῦ Νοννόσου πού ἐκθέτει τὴν πρεσβεία αὐτοῦ στοὺς Αἰθίοπες, τοὺς Ἀμερίτες καί τοὺς Σαρακηνοὺς, πού ἦταν τὰ ἰσχυρότερα ἀπὸ τὰ τότε ἔθνη, καὶ ἀκόμα καί σὲ ἄλλα ἀνατολικά ἔθνη. Τὴν ἐποχὴ αὐτὴ τὴν ἐξουσία τῶν Ρωμαίων κατεῖχε ὁ Ἰουστινιανός, ἐνῶ φύλαρχος τῶν Σαρακηνῶν ἦταν ὁ Κάϊσος, ἀπόγονος τοῦ Ἀρέθα, πού εἶχε διατελέσει καὶ αὐτὸς φύλαρχος, πρὸς τὸν ὁποῖο εἶχε μεταβεῖ ὡς πρεσβευτὴς ὁ παππὸς τοῦ Νοννόσου σταλμένος ἀπὸ τὸν Ἀναστάσιο, πού ἦταν βασιλιάς τότε, καί ἔκανε τὴ συμφωνία γιὰ τὴν εἰρήνη. Ἐξάλλου καί ὁ πατέρας τοῦ Νοννόσου (τὸ ὄνομά του ἦταν Ἀβράμης) πῆγε ὡς πρεσβευτὴς στὸν Ἀλαμούνδα-

1. Ρωμαῖος αὐτοκράτορας 98-117 μ. Χ.

δαρον, φύλαρχον Σαρακηνῶν, ἐπρεσβεύσατο, καὶ δύο στρατηγούς Ρωμαίων, Τιμόστρατον καὶ Ἰωάννην, νόμῳ πολέμου συλληφθέντας ἀνεσώσατο, Ἰουστίνῳ δὲ τῷ βασιλεῖ τὴν τῶν στρατηγῶν διηκονεῖτο ἀνάρρησιν. Ὁ μέντοι Κάϊσος, πρὸς ὃν ἐστέλλετο
 5 Νόννοσος, δύο γενῶν ἡγεῖτο τῶν παρὰ τοῖς Σαρακηνοῖς ἐπισημοτάτων, Χινδηνῶν καὶ Μααδηνῶν. Πρὸς τοῦτον δὴ τὸν Κάϊσον καὶ ὁ Νοννόσου πατήρ, πρὶν ἢ Νόννοσον πρεσβεύειν αἰρεθῆναι, Ἰουστινιανοῦ πέμποντος ἀπέσταλτο καὶ εἰρηνικὰς ἔθετο σπονδάς, ὥστε καὶ τὸν υἱὸν Καῖσου (Μαυίας δὲ ἐκαλεῖτο) ὄμηρα
 10 λαβεῖν καὶ πρὸς Ἰουστινιανὸν ἐς Βυζάντιον ἀποκομίσει. Μεθ' ὃν χρόνον ἐπρεσβεύσατο Νόννοσος ἐπὶ δυοῖς τούτοις, Κάϊσον, εἰ δυνατόν, πρὸς βασιλέα ἀγαγεῖν, καὶ πρὸς τὸν τῶν Αὐξουμιτῶν ἀφικέσθαι βασιλέα (Ἐλεσδαᾶς δὲ τότε ἐκράτει τοῦ ἔθνους), καὶ πρὸς τούτοις καὶ εἰς τοὺς Ἀμερίτας παραγενέσθαι. Ἡ δὲ Αὐξου-
 15 μισ πόλις ἐστὶ μεγίστη καὶ οἷον μητρόπολις τῆς ὅλης Αἰθιοπίας, κεῖται δὲ μεσημβρινωτέρα καὶ ἀνατολικωτέρα τῆς Ρωμαίων ἀρχῆς ὅτι ὁ δὲ Νόννοσος πολλὰς μὲν ἐπιβουλὰς ἔθνῶν ὑποστάς, πολλὰς δὲ θηρίων χαλεπότητας παρὰ τὴν ὁδόν, καὶ πολλὰς δυσχωρίαις καὶ ἀπορίαις πολλάκις περιπεσών, ὅμως καὶ τὰ δόξαντα
 20 ἔξετέλεσεν καὶ σῶος τῇ πατρίδι ἀποδίδεται.

Ὅτι Κάϊσος Ἀβράμου πάλιν πρὸς αὐτὸν πρεσβεύσαντος πρὸς τὸ Βυζάντιον παραγίνεται, καὶ τὴν ἰδίαν φυλαρχίαν Ἄμβροσῳ καὶ Ἰεζίδῳ τοῖς ἀδελφοῖς διανεμάμενος, αὐτὸς τὴν Παλαιστινῶν ἡγεμονίαν παρὰ βασιλέως ἐδέξατο, πλῆθος πολὺ τῶν
 25 ὑποτεταγμένων αὐτῷ σὺν αὐτῷ ἐπαγόμενος

Ὅτι τὰ σανδάλια, φησὶ, νυνὶ λεγόμενα, ἀρβύλας ἔλεγον οἱ παλαιοί, καὶ τὸ φακιόλιον φασώλιν (φασκόλιον).

Ὅτι τῶν Σαρακηνῶν οἱ πλεῖστοι, οἳ τε ἐν τῷ Φοινικῶνι καὶ οἱ τοῦ Φοινικῶνος καὶ τῶν ὀνομαζομένων Ταυρηνῶν ὄρων ἐπέκει-
 30 να, ἱερὸν τι χωρίον νομίζουσιν, ὄτωδὴ θεῶν ἀνεμμένον, καὶ ἐνταῦθα συλλέγονται κατ' ἐνιαυτὸν ἕκαστον δῖς. Ὡν τὴ μὲν τῶν πανηγύρεων αὐτῶν μὴν ὅλος μετρεῖ παρατείνων, σχεδὸν πού τοῦ ἕα-

ρο, φύλαρχο τῶν Σαρακηνῶν, καὶ ἔσωσε, σύμφωνα μὲ τὸν πολεμικὸ νόμο, δυὸ στρατηγοὺς τῶν Ρωμαίων, τὸν Τιμόστρατο καὶ τὸν Ἰωάννη, ποὺ εἶχαν συλληφθεῖ, καὶ ὑπηρετοῦσε τὸν Ἰουστῖνο τὸν βασιλιὰ στὴν ἀνάρρηση τῶν στρατηγῶν. Ὁ Κάϊσος, στὸν ὁποῖο εἶχε σταλεῖ ὁ Νόννοσος ἦταν ἡγέτης δύο γενῶν, τῶν πιὸ ἐπίσημων μεταξὺ τῶν Σαρακηνῶν, τῶν Χινδηνῶν καὶ τῶν Μααδηνῶν. Σ' αὐτὸν λοιπὸν τὸν Κάϊσο καὶ ὁ πατέρας τοῦ Νοννόσου, πρὶν ἐκλεγεῖ ὡς ἀπεσταλμένος ὁ Νόννοσος, στάλθηκε ἀπὸ τὸν Ἰουστινιανὸ καὶ σύναψε τὶς συμφωνίες γιὰ τὴν εἰρήνη, ὅποτε καὶ τὸν υἱὸ τοῦ Κάϊσου (ποὺ ὀνομαζόταν Μαυῖας) τὸν πῆρε ὄμηρο καὶ τὸν πῆγε στὸν Ἰουστινιανό, στὸ Βυζάντιο. Ἐπειτα ἀπὸ τὴν πρεσβεία του στοὺς δύο αὐτοὺς ὁ Νόννοσος πῆρε ἐντολὴ νὰ φέρει, ἂν ἦταν δυνατόν, τὸν Κάϊσο στὸν βασιλιὰ, καὶ νὰ πάει στὸν βασιλιὰ τῶν Αὐξουμιτῶν (Ἐλεσβαῆς ἦταν τότε ἀρχηγὸς τοῦ ἔθνους), καὶ ἀκόμα νὰ μεταβεῖ καὶ στοὺς Ἀμερίτες. Ἡ Αὐξουμη εἶναι πάρα πολὺ μεγάλη πόλη καὶ κατὰ κάποιον τρόπο μητρόπολη ὅλης τῆς Αἰθιοπίας, καὶ βρίσκεται νοτιοανατολικά τοῦ κράτους τῶν Ρωμαίων. Ὁ Νόννοσος, ἀφοῦ δέχθηκε πολλές ἐπιβουλές ἀπὸ τὰ ἔθνη καὶ πολλὴ ταλαιπωρία ἀπὸ τὰ θηρία κατὰ τὴν πορεία του, καὶ ἀφοῦ συνάντησε πολλές φορές πολλές κακοτοπιές καὶ ἀντιξοότητες, ὥστόσο καὶ ὅ,τι ἀνέλαβε τὸ ἐξετέλεσε, καὶ ὁ ἴδιος γύρισε σῶος στὴν πατρίδα.

Λέγει ἀκόμα, ὅτι ὁ Κάϊσος, ὅταν πῆγε πάλι σ' αὐτὸν ὡς πρεσβευτῆς ὁ Ἀβράμης, μετέβη στὸ Βυζάντιο, καὶ ἀφοῦ μοίρασε τὴν ἀρχηγία τῆς φυλῆς στοὺς ἀδελφούς του Ἄμβρο καὶ Ἰεζίδο, δέχθηκε ὁ ἴδιος ἀπὸ τὸν βασιλιὰ τὴν ἡγεμονία τῶν Παλαισινῶν, ἔχοντας μεταφέρει μαζί του πολὺ πλῆθος ὑπηκόων.

Λέγει ὅτι τὰ λεγόμενα σήμερα σανδάλια, οἱ παλαιοὶ τὰ ἔλεγαν ἀρβύλες, καὶ τὸ φακιόλι τὸ ἔλεγαν φασώλι (φασκιόλι).

Ὅτι οἱ περισσότεροὶ Σαρακηνοί, καὶ ὅσοι ζοῦσαν στὸν Φοινικῶνα² καὶ οἱ πέρα ἀπὸ τὸν Φοινικῶνα καὶ τὰ λεγόμενα Ταυρηναῶρη, πιστεύουν ἕναν ἱερό τόπο ἀφιερωμένο σὲ κάποιον θεό, ὅπου συγκεντρώνονται δύο φορές τὸ χρόνο. Ἡ μία σύναξη ἀπὸ αὐτὲς διαρκεῖ ὀλόκληρο μῆνα καὶ τελεῖται στὸ μέσο σχεδὸν τῆς ἀνοιξης,

2. Περιοχὴ τῆς Αἰγύπτου μὲ ἐπίκεντρο τὴν ὁμώνυμη πόλη.

ρος κατὰ τὸ μέσον τελουμένην, ὅτε τὸν Ταῦρον ὁ ἥλιος ἐπιπορεύε-
ται Ἡ δὲ ἑτέρα πανήγυρις δυοῖς μηνὶ παρατείνεται μετὰ θερινὰς
τροπὰς ἄγουσι ταύτην. Ἐν ταύταις, φησί, ταῖς πανηγύρεσιν πᾶ-
σαν ἄγουσιν εἰρήνην, οὐ πρὸς ἀλλήλους μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἅ-
5 παντας τοὺς ἐνδημοῦντας ἀνθρώπους φασὶ δὲ ὅτι καὶ τὰ θηρία
πρὸς τοὺς ἀνθρώπους οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ πρὸς ἄλληλα
λέγεται δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ παράδοξα καὶ μύθων οὐδὲν διαλλάτ-
τοντα

Ὅτι διεστηκέναι φησὶ τὴν Ἄδουλιν τῆς Αὐξούμεως ἐ-
10 ἡμερῶν ὁδόν. Ἀπιούσι δὲ εἰς τὴν Αὐξουμιν Νοννόσῳ τε καὶ τοῖς
μετ' αὐτὸν μέγιστον ἐφάνη θέαμα περὶ χωρίον Αὔην προσονομα-
ζόμενον (κεῖται δὲ ἡ Αὔη ἐν μέσῳ τῆς τε τῶν Αὐξουμιτῶν καὶ τῆς
τῶν Ἀδουλιτῶν πόλεως), ἐλεφάντων πλῆθος οὐκ ὀλίγον, ἀλλὰ σχε-
δὸν ὡς χιλιάδων πέντε. Ἐνέμοντο δὲ οὗτοι οἱ ἐλέφαντες ἐν πεδίῳ
15 μεγάλῳ, καὶ πελάζειν αὐτοῖς οὐδενὶ τῶν ἐγχωρίων ἦν εὐκολον,
οὐδὲ εἶργειν τῆς νομῆς. Τοῦτο μὲν οὖν μεταξὺ τὸ θέαμα αὐτοῖς
προσεγεγόνει

Χρῆ δὲ καὶ τὰ περὶ τῆς κράσεως τῶν ἀέρων εἰπεῖν, οἷα ἀπὸ τῆς
Αὔης ἐπὶ τὴν Αὐξουμιν διαδέχεται. Ἐναντίως γὰρ περὶ τε θέρος
20 καὶ χειμῶνα διάκειται. Τοῦ γὰρ ἡλίου τὸν Καρκίνον τε καὶ Λέοντα
καὶ Παρθένον διερχομένου μέχρι μὲν τῆς Αὔης ὥσπερ καὶ παρ'
ἡμῖν θέρος τε καὶ ξηρότης διακρατεῖ τὸν ἀέρα, ἀπὸ δὲ τῆς Αὔης
ἐπὶ τὴν ἄλλην Αἰθιοπίαν χειμῶν ἐπίκειται σφοδρός οὐ δι' ὅλης
ἡμέρας, ἀλλὰ γὰρ ἀπὸ μεσημβρίας ἀρχόμενος ἐκάστοτε, συννεφῆ
25 τε τὸν ἀέρα ποιῶν καὶ ὄμβροισι ῥαγδαίοις τὴν χώραν ἐπικλύζων.
Τηνικαῦτα δὲ ἄρα καὶ ὁ Νεῖλος πολὺς ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον ἐρχόμενος
πελαγίζει τε καὶ κατάρδει τὴν γῆν, ὅτε δὲ ὁ ἥλιος τὸν Αἰγόκερών
τε καὶ Ὑδροχόον καὶ Ἰχθύας ἐπιπορεύεται, ἀνάπαλιν ὁ ἀῆρ τοῖς
μὲν Ἀδουλίταις μέχρι τῆς Αὔης ὄμβροισι ἐπικλύζει τὴν χώραν, τοῖς
30 δὲ ἀπὸ τῆς Αὔης μέχρι Αὐξούμεως καὶ τῆς ἄλλης Αἰθιοπίας θέρος
τε καὶ τὰ ὠραῖα τηνικαῦτα τούτοις ἡ γῆ παραδίδωσιν

Ὅτι ἀπὸ τῆς Φαρσάν πλέοντι τῷ Νοννόσῳ, ἐπὶ τὴν ἐσχάτην
τῶν νήσων κατηντηκότι, τοιόνδε τι συνέβη, θαῦμα καὶ ἀκοῦσαι.
Ἐνέτυχε γὰρ τισι μορφὴν μὲν καὶ ἰδέαν ἔχουσιν ἀνθρωπίνην,

ὅταν ὁ ἥλιος περνᾷ ἀπὸ τὸ ζώδιο τοῦ Ταύρου. Ἡ ἄλλη συνάντησή τους κρατᾷ δύο μῆνες, καὶ τὴν ἐορτάζουν μετὰ τὶς θερινὲς τροπές. Κατὰ τὴ διάρκεια αὐτῶν τῶν δύο ἐορτῶν ζοῦν, λέγει, μὲ εἰρήνη ὄχι μεταξύ τους μόνο, ἀλλὰ καὶ μὲ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους πού τοὺς ἐπασκέπτονται. Λένε ὅτι εἰρηνεύουν καὶ τὰ θηρία ὄχι μόνον πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ καὶ μεταξύ τους. Ἱστοροῦνται καὶ ἄλλα πολλὰ παράδοξα, πού δὲν παραλλάσσουν καθόλου ἀπὸ τοὺς μύθους.

Λέγει ὅτι ἡ Ἄδουλη ἀπέχει ἀπὸ τὴν Αὐξουμη πορεία δεκαπέντε ἡμερῶν. Κι ἐνῶ μετέβαιναν στὴν Αὐξουμη ὁ Νόννοσος καὶ ἡ συνοδεία του εἶδαν ἓνα τεράστιο θέαμα γύρω ἀπὸ ἓνα χωριὸ λεγόμενον Αὔη (ἡ Αὔη βρίσκεται στὸ μέσο τοῦ δρόμου τῆς πόλης τῶν Αὐξουμιτῶν καὶ τῶν Ἀδολιτῶν), ἓνα μεγάλο πλῆθος ἐλεφάντων ἕως πέντε χιλιάδες σχεδόν. Οἱ ἐλέφαντες αὐτοὶ ἔβοσκον σὲ μία ἐκτεταμένη πεδιάδα καὶ δὲν ἦταν εὐκόλο νὰ τοὺς πλησιάσει κανένας ἀπὸ τοὺς ἐγχώριους, οὔτε νὰ τοὺς ἐμποδίσει ἀπὸ τὴ βοσκή. Αὐτὸ τὸ θέαμα τοὺς ἔτυχε καθὼς πῆγαιναν.

Πρέπει νὰ ποῦμε καὶ γιὰ τοὺς καιροὺς πού ἀλλάζουν ἀπὸ τὴν Αὔη πρὸς τὴν Αὐξουμη. Γιατὶ βρίσκεται σὲ ἀντίθεση τὸ θέρος καὶ ὁ χειμῶνας σ' αὐτές. "Ὅταν δηλαδὴ ὁ ἥλιος περνᾷ ἀπὸ τὸν Καρκίνο, τὸν Λέοντα καὶ τὸν Παρθένο μέχρι τὴν Αὔη, ὅπως ἀκριβῶς καὶ σ' ἐμᾶς, ἐπικρατεῖ στὴν ἀτμόσφαιρα ζέστη καὶ ξηρασία, ἐνῶ ἀπὸ τὴν Αὔη καὶ σ' ὅλη τὴν ἄλλη Αἰθιοπία κάνει σφοδρὴ κακοκαιρία, ὄχι ὅμως ὅλη τὴν ἡμέρα, ἀλλὰ κάθε φορὰ ἀρχίζει ἀπὸ τὸ μεσημέρι, συννεφιάζει ὁ οὐρανὸς καὶ ραγδαῖες βροχές κατακλύζουν τὴ χώρα. Τότε καὶ ὁ Νεῖλος κατεβαίνει σὰν θάλασσα στὴν Αἴγυπτο καὶ ποτίζει τὴ γῆ. "Ὅταν ὅμως ἥλιος περνᾷ ἀπὸ τὸν Αἰγόκερω καὶ τὸν Ὑδροχόο καὶ τοὺς Ἰχθύες ὁ καιρὸς στρέφεται στὸ ἀντίθετο· στοὺς Ἀδουλίτες καὶ μέχρι τὴν Αὔη κατακλύζουν βροχές τὴ χώρα, ἐνῶ ἀπὸ τὴν Αὔη μέχρι τὴν Αὐξουμη καὶ τὴν ὑπόλοιπη Αἰθιοπία ἐπικρατεῖ καλοκαίρι, καὶ τότε ἡ γῆ παρέχει σ' αὐτοὺς τοὺς ὄριμους καρπούς.

Διηγεῖται ἀκόμα ὁ Νόννοσος, ὅτι πλέοντας ἀπὸ τὴ Φαρσάν καὶ φτάνοντας στὸ τελευταῖο νησί, τοῦ συνέβη κάτι θαυμαστὸ καὶ νὰ τὸ ἀκούσει κανεὶς. Συνάντησε δηλαδὴ κάποια ὄντα πού εἶχαν βέβαια

βραχυτάτοις δὲ τὸ μέγεθος καὶ μέλασι τὴν χροάν, ὑπὸ δὲ τριχῶν δεδασυσμένοις διὰ παντός τοῦ σώματος εὔποντο δὲ τοῖς ἀνδράσι καὶ γυναῖκες παραπλήσιαι καὶ παιδάρια ἔτι βραχύτερα τῶν παρ' αὐτοῖς ἀνδρῶν. Γυμνοὶ δὲ ἦσαν ἅπαντες πλὴν δέρματί τινι μικρῶ ἢ τὴν αἰδῶ περιεκάλυπτον οἱ προβεθηκότες ὁμοίως ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες. Ἄγριον δὲ οὐδὲν ἐπεδείκνυντο οὐδὲ ἀνήμερον, ἀλλὰ καὶ φωνὴν εἶχον μὲν ἀνθρωπίνην, ἄγνωστον δὲ παντάπασι τὴν διάλεκτον τοῖς τε περιοίκους ἅπασι καὶ πολλῶ πλέον τοῖς περὶ τὸν Νόννοσον. Διέζων δὲ ἐκ θαλαττίων ὀστρέων καὶ ἰχθύων τῶν ἀπὸ 10 τῆς θαλάσσης εἰς τὴν νῆσον ἀπορριπτομένων. Θάρσος δὲ εἶχον οὐδὲν, ἀλλὰ καὶ ὀρώντες τοὺς καθ' ἡμᾶς ἀνθρώπους ὑπέπτησον, ὥσπερ ἡμεῖς τὰ μείζω τῶν θηρίων.

Δ'.

Θεοδώρου Ἀντιοχέως,

15 **Ἐπὶ Βασιλείου κατὰ Εὐνομίου, λόγοι κέ'.**

Ἀνεγνώσθη Θεοδώρου Ἀντιοχέως «ὑπὲρ Βασιλείου κατὰ Εὐνομίου» ἐν λόγοις κέ'. Ἔστι δὲ τὴν μὲν φράσιν οὐ πάντῃ λαμπρός, ταῖς δὲ διανοίαις καὶ τοῖς ἐπιχειρήμασι λίαν πικρός, καὶ ταῖς Γραφικαῖς ἄριστα πλουτῶν μαρτυρίαις. Κατὰ λέξιν δὲ 20 σχεδὸν τῶν Εὐνομίου λόγων τὴν ἀνασκευὴν ποιεῖται, ἀμαθῆ τε λίαν τῶν τε θύραθεν μαθημάτων καὶ πολλῶ μᾶλλον τῆς καθ' ἡμᾶς θεοσοφίας διὰ πολλῶν ἐπιδεικνύς. Ὁ δὲ Μοψουεστίας γεγονὼς ἐπίσκοπος οὗτός ἐστιν, οἶμαι.

Ε'.

25 **Σωφρονίου, ὑπὲρ Βασιλείου κατὰ Εὐνομίου.**

Ἀνεγνώσθη ὁμοίως Σωφρονίου «ὑπὲρ Βασιλείου κατὰ Εὐνομίου». Σαφέστερος μὲν Θεοδώρου καὶ πολλῶ συντομώτερος, καὶ οὐδὲ πᾶσι τοῖς Εὐνομίου ἐπεξιὼν, ἀλλὰ ἐκεῖνα γυμνάζων καὶ ἐλέγχῃ καθυποβάλλων, ἃ δοκεῖ συνεκτικὰ καὶ κεφάλαια τῆς Εὐ- 30 νομίου αἰρέσεως εἶναι. Ἀφοριστικῶ δὲ κέχρηται χαρακτηῖρι, καὶ

μορφὴ καὶ ὄψη ἀνθρώπου, ἦταν ὅμως πολὺ μικρόσωμα, πού εἶχαν μαῦρο χρῶμα καὶ ὅλο τους τὸ σῶμα ἦταν σκεπασμένο ἀπὸ πυκνὸ τρίχωμα. Ἀκολουθοῦσαν τοὺς ἄνδρες καὶ τὶς γυναῖκες, καὶ παρόμοια καὶ παιδάκια ἀκόμα πιὸ μικρὰ ἀπὸ τοὺς ἄνδρες. Ἦταν ὅλοι γυμνοί, καὶ μόνο μ' ἓνα κομμάτι δέρμα σκέπαζαν οἱ μεγάλοι τὰ γεννητικά τους ὄργανα, ὅμοια οἱ ἄνδρες καὶ οἱ γυναῖκες. Δὲν ἔδειχναν καμμιά θηριώδη καὶ ἄγρια διάθεση, ἀλλὰ καὶ φωνὴ ἀνθρώπινη εἶχαν καὶ ἡ ὁμιλία τους ἦταν τελείως ἄγνωστη στοὺς γείτονές τους, καὶ πολὺ περισσότερο στὸν Νόννοσο καὶ στὴν ἀκολουθία του. Ζοῦσαν ἀπὸ θαλασσινὰ ὄστρακα καὶ ψάρια πού τὰ ἔβγαζε ἡ θάλασσα στὸ νησί. Δὲν εἶχαν καθόλου θάρρος, ἀλλὰ μόνο πού ἔβλεπαν ἀνθρώπους σὰν κι ἐμᾶς τρόμαζαν, ὅπως ἐμεῖς βλέποντας τὰ μεγαλύτερα θηρία.

4.

**Θεοδώρου τοῦ Ἀντιοχέα,
ὑπὲρ Βασιλείου κατὰ Εὐνομίου Λόγοι κ'.**

Διαβάσαμε τὸ βιβλίον τοῦ Θεοδώρου τοῦ Ἀντιοχέα, «Ἐπὲρ Βασιλείου κατὰ Εὐνομίου» σὲ εἴκοσι πέντε λόγους. Ἡ φράση του δὲν εἶναι λαμπρὴ, ἡ σκέψη του ὅμως καὶ τὰ ἐπιχειρήματά του εἶναι πολὺ πυκνά καὶ ἔχει πλούσιες μαρτυρίες ἀπὸ τὴ Γραφή. Κάνει σχεδὸν καταλέξη τὴν ἀνασκευὴ τῶν λόγων τοῦ Εὐνομίου καὶ τὸν ἀποδεικνύει μὲ πολλοὺς τρόπους πολὺ ἀμαθῆ καὶ στὰ κοσμικὰ μαθήματα καὶ πολὺ περισσότερο στὴ δική μας θεία σοφία. Αὐτὸς νομίζω εἶναι πού ἔγινε ἐπίσκοπος Μοψουεστίας.

5.

Σωφρονίου, ὑπὲρ τοῦ Βασιλείου κατὰ τοῦ Εὐνομίου.

Διαβάσαμε ἐπίσης τὸ βιβλίον τοῦ Σωφρονίου «Ἐπὲρ Βασιλείου κατὰ Εὐνομίου». Εἶναι βέβαια αὐτὸς σαφέστερος ἀπὸ τὸν Θεόδωρο, πολὺ πιὸ σύντομος ἀπὸ αὐτὸν καὶ δὲν ἀντικρούει σὲ ὅλα τὰ σημεῖα τὸν Εὐνόμο. Ἐξετάζει καὶ ὑποβάλλει σὲ ἔλεγχο μόνον ὅσα εἶναι συνεκτικά καὶ κεφαλαιώδη τῆς αἵρεσης τοῦ Εὐνομίου. Ὁ λόγος του ἔχει κατηγορηματικὸ χαρακτήρα καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον εἶναι χα-

ὡς ἐπίπαν ἀπόλυτός ἐστιν αὐτῷ καὶ ἀσύνδετος ὁ λόγος, οὐκ ἄχα-
ρις δέ, ἀλλὰ καὶ λογικοῖς ἐπιχειρήμασι περιηθησμένος.

Σ΄.

Γρηγορίου Νύσσης,

5 ὁμοίως ὑπὲρ Βασιλείου κατὰ Εὐνομίου.

Ἀνεγνώσθη Γρηγορίου Νύσσης ὁμοίως «ὑπὲρ Βασιλείου
καὶ Εὐνομίου». Τὴν μὲν φράσιν, εἴ τις ἄλλος ῥητόρων, λαμπρὸς
καὶ ἡδονῆς ὡσὶν ἀποστάζων, οὐ μέντοι καθεξῆς οὐδ' αὐτὸς τὴν
Εὐνομίου γραφὴν ἀπελέγχει. Διὸ καὶ συντομώτερός ἐστι Θεο-
10 δώρου, Σωφρονίου δὲ πλατύτερος. Πλεονάζει γὰρ τοῖς ἐνθυμή-
μασι καὶ τοῖς παραδείγμασι. Ἔστι δὲ ἀδεκάστως εἰπεῖν ὡς ὅσον
ὑπερβάλλει κάλλει τε καὶ λαμπρότητι καὶ τῷ ἡδυτάτῳ Θεόδωρον,
τοσοῦτον ἐκείνου τοῦτον τὸ πλῆθος τῶν ἐπιχειρημάτων καὶ τὸ
γόνιμον εἰς τὸ προέχειν ἐκδιάζεται.

15

Ζ΄.

Ἀνεγνώσθη ἕτερα πραγματεία τοῦ αὐτοῦ Γρηγορίου Νύσ-
σης περὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως, ἐν ἧ, λογικώτερον Εὐνομίῳ συμ-
πλακεῖς, κατὰ κράτος αἰρεῖ, πάντα σαθρώσας τῆς δυσσεβείας
αὐτοῦ τὰ ὀχυρώματα. Τὸ δὲ κάλλος τοῦ λόγου καὶ ἡ σύγκρατος
20 λαμπρότης γλυκύτητι κἀνταῦθα διαπρεπῶς ἐπιδείκνυται.

Η΄.

Ὁριγένους, τὸ Περί Ἀρχῶν, λόγοι δ΄.

Ἀνεγνώσθη Ὁριγένους τὸ «Περί Ἀρχῶν», λόγοι δ΄, ὧν ὁ μὲν
πρῶτος περὶ Πατρὸς καὶ Υἱοῦ καὶ ἁγίου Πνεύματος, ἐν ᾧ πλεῖ-
25 στα βλασφημεῖ, τὸν μὲν Υἱὸν ὑπὸ τοῦ Πατρὸς πεποιῆσθαι λέγων,
τὸ δὲ Πνεῦμα ὑπὸ τοῦ Υἱοῦ, καὶ διήκειν μὲν τὸν Πατέρα διὰ
πάντων τῶν ὄντων, τὸν δὲ Υἱὸν μέχρι τῶν λογικῶν μόνων, τὸ δὲ
Πνεῦμα μέχρι μόνων τῶν σεσωσμένων. Λέγει δὲ καὶ ἄλλα παρα-
λογώτατα καὶ δυσσεβείας πλήρη. Μετεμψυχώσεις τε γὰρ λη-
30 ρωδεῖ, καὶ ἐμψύχους τοὺς ἀστέρας, καὶ ἕτερα τούτοις παραπλή-

λαρὸς κι ἀσύνδετος, ὄχι ὁμῶς χωρὶς χάρη, ἀλλ' εἶναι καὶ διανθισμέ-
νος ἀπὸ λογικὰ ἐπιχειρήματα.

6.

Τοῦ Γρηγορίου Νύσσης,
ὁμοια ὑπὲρ Βασιλείου κατὰ Εὐνομίου.

Διαβάσαμε ἐπίσης τὸ βιβλίον τοῦ Γρηγορίου Νύσσης, «Ἐπὲρ Βασιλείου κατὰ Εὐνομίου». Ἡ φράση του εἶναι περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλον ρήτορα λαμπρὴ καὶ στάζει γλυκύτητα στὴν ἀκοή. Ἄλλ' ὁμῶς οὔτε αὐτὴ ἐλέγχει κατὰ σειρά ὅλο τὸ σύγγραμμα τοῦ Εὐνομίου. Γι' αὐτὸ βέβαια καὶ εἶναι πιὸ σύντομος ἀπὸ τὸν Θεόδωρο, ἀλλὰ ἐκτενέστερος ἀπὸ τὸν Σωφρόνιο, γιατί πλεονάζει στοὺς συλλογισμοὺς καὶ στὰ παραδείγματα. Καὶ μπορῶ ἀμερόληπτα νὰ πῶ, ὅτι ὅσο ὑπερέχει ὡς πρὸς τὴ χάρη, τὴ λαμπρότητα καὶ τὴ γλυκύτητα ἀπὸ τὸν Θεόδωρο, τόσο κατορθώνει νὰ ξεπεράσει τὸν Σωφρόνιο ὡς πρὸς τὸ πλῆθος τῶν ἐπιχειρημάτων καὶ τὴ γονιμότητα.

7.

Διαβάσαμε ἄλλη μία πραγματεία τοῦ ἰδίου Γρηγορίου Νύσσης γιὰ τὸ ἴδιο θέμα, στὴν ὁποία, συγκρουόμενος μὲ τὸν Εὐνόμο μὲ τὴ δύναμη τῆς λογικῆς, νικᾷ αὐτὸν κατὰ κράτος, σαρώνοντας ὅλα τὰ ὀχυρώματα τῆς κακοδοξίας του. Ἡ χάρη τοῦ λόγου καὶ ἡ ἀνάμικτη μὲ γλυκύτητα λαμπρότητα παρουσιάζεται περιλαμπρα καὶ ἐδῶ.

8.

᾽Ωριγένους, τὸ Περὶ τῶν ἀρχῶν, Λόγοι τέσσερες.

Διαβάσαμε τὸ σύγγραμμα τοῦ ᾽Ωριγένη, «Περὶ ἀρχῶν» σὲ τέσσερες λόγους. Ὁ πρῶτος λόγος μιλάει γιὰ τὸν Πατέρα, τὸν Υἱὸ καὶ τὸ ἅγιο Πνεῦμα, στὸν ὁποῖο περιλαμβάνει πολλὲς βλασφημίες, λέγοντας ὅτι ὁ Υἱὸς εἶναι ποίημα τοῦ Πατέρα, καὶ τὸ Πνεῦμα τοῦ Υἱοῦ, καὶ ὅτι ὁ Πατέρας διέρχεται μέσω ὅλων τῶν ὄντων, ὁ Υἱὸς φθάνει μέχρι τὰ λογικὰ μόνο, καὶ τὸ Πνεῦμα μόνο μέχρι σὲ ἐκεῖνα ποὺ ἔχουν σωθεῖ. Λέγει ἐπίσης κι ἄλλα παράλογα καὶ γεμᾶτα ἀπὸ ἀσέβεια. Φλυαρεῖ γιὰ μετεμψυχώσεις, ὅτι τὰ ἄστρα εἶναι ἔμψυχα, καὶ ἄλλα

σια Ἔστι δ' ὁ μὲν πρῶτος αὐτῶ μεμυθολογημένος περὶ Πατρὸς
καὶ (ὡς ἐκεῖνός φησι) περὶ Χριστοῦ καὶ περὶ ἁγίου Πνεύματος,
ἔτι καὶ περὶ λογικῶν φύσεων, ὁ δὲ δεύτερος περὶ κόσμου καὶ τῶν
ἐν αὐτῶ κτισμάτων, καὶ ἔτι ὅτι εἷς Θεὸς νόμου καὶ προφητῶν, καὶ
5 ὅτι ὁ αὐτὸς Παλαιᾶς καὶ Καινῆς Διαθήκης Θεός, καὶ περὶ τῆς
τοῦ Σωτῆρος ἐνανθρωπήσεως, καὶ ὅτι τὸ αὐτὸ Πνεῦμα ἐν Μωϋσῇ
καὶ τοῖς ἄλλοις προφήταις καὶ ἁγίοις ἀποστόλοις ἔτι περὶ ψυχῆς,
περὶ ἀναστάσεως, περὶ κολάσεως, περὶ ἐπαγγελιῶν. Ὁ δὲ τρίτος
περὶ αὐτεξουσίου. Πῶς ὁ διάβολος καὶ αἱ ἀντικείμεναι δυνάμεις
10 κατὰ τὰς Γραφὰς στρατεύονται τῶ ἀνθρωπίνῳ γένει, ὅτι γενητὸς
ὁ κόσμος καὶ φθαρτὸς ἀπὸ χρόνου ἀρξάμενος. Ὁ δὲ τέταρτος
περὶ τέλους, ὅτι θεῖαι αἱ Γραφαί Τέλος, ὅπως δεῖ ἀναγινώσκειν
καὶ νοεῖν τὰς Γραφὰς

Θ.

15 *Εὐσεβίου Καισαρείας ἐπισκόπου.*

Ἀνεγνώσθη «Εὐαγγελικῆς Προπαρασκευῆς» Εὐσεβίου λό-
γοι ιε', ἐν οἷς ὡς ἐπίπαν τὴν Ἑλλήνων ματαιολογίαν ἐλέγχει, καὶ
ὡς ἀσύμφωνοι αὐτοὶ πρὸς ἑαυτοὺς διετέλεσαν. Μέμνηται δὲ ἐν
ἀρχῇ τοῦ πεντεκαιδεκάτου λόγου καὶ ἐν τῷ τέλει ἐτέρας πραγμα-
20 τείας, ἣν «Εὐαγγελικὴν Ἀπόδειξιν» ἐξονομάζει, ἀκόλουθον
οὔσαν τῇ «Εὐαγγελικῇ Προπαρασκευῇ», ὅτι ἡ μὲν ἔλεγχός ἐστι
σχεδὸν τῆς Ἑλλήνων πλάνης, ἡ δὲ βεβαίωσις τοῦ κηρύγματος
τοῦ εὐαγγελικοῦ.

Γ.

25 Ἀνεγνώσθη Εὐσεβίου ἡ «Εὐαγγελικὴ Ἀπόδειξις» ἐν βιβλί-
οις κ'.

ΙΑ'.

Ἀνεγνώσθη Εὐσεβίου «Ἐκκλησιαστικὴ Προπαρασκευὴ» ἐν
βιβλίοις ..., ἐν οἷς ἐκλογαί.

παρόμοια μ' αὐτά. Ὁ πρῶτος λόγος μυθολογεῖ γιὰ τὸν Πατέρα καὶ (ὅπως ἐκεῖνος λέγει) γιὰ τὸν Χριστὸ καὶ τὸ ἅγιο Πνεῦμα, καὶ ἀκόμα γιὰ τὶς λογικὲς φύσεις. Ὁ δεύτερος λόγος μιλάει γιὰ τὸν κόσμον καὶ γιὰ τὰ δημιουργήματα μέσα σ' αὐτόν, καὶ ἀκόμα ὅτι εἶναι ἓνας ὁ Θεὸς τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν, καὶ ὅτι εἶναι ἴδιος ὁ Θεὸς τῆς Παλαιᾶς καὶ τῆς Καινῆς Διαθήκης, ἐπίσης γιὰ τὴν ἐνανθρώπιση τοῦ Σωτήρα, καὶ ὅτι εἶναι τὸ ἴδιο Πνεῦμα ποὺ μιᾶ στὸν Μωυσῆ καὶ στοὺς ἄλλους προφῆτες καὶ στοὺς ἁγίους ἀποστόλους. Ὁ τρίτος λόγος μιλάει γιὰ τὸ αὐτεξούσιο. Πῶς ὁ διάβολος καὶ οἱ ἀντίπαλες δυνάμεις σύμφωνα μὲ τὶς Γραφές πολεμοῦν τὸ ἀνθρώπινο γένος, ὅτι ὁ κόσμος ἔχει δημιουργηθεῖ, εἶναι φθαρτὸς καὶ ἔχει ἀρχίσει ἀπὸ ἓνα χρονικὸ σημεῖο. Ὁ τέταρτος κάνει λόγο γιὰ τὸ τέλος, καὶ ὅτι οἱ Γραφές εἶναι θεῖες. Τέλος, πῶς πρέπει δηλαδὴ νὰ διαβάζουμε καὶ νὰ ἐννοοῦμε τὶς Γραφές.

9.

Εὐσεβίου, ἐπισκόπου Καισαρείας.

Διαβάσαμε τὸ βιβλίο τῆς «Εὐαγγελικῆς Προπαρασκευῆς» τοῦ Εὐσεβίου σὲ λόγους δεκαπέντε, στοὺς ὁποίους γενικὰ ἐλέγχει τὶς ματαιοδοξίες τῶν Ἑλλήνων, καὶ ὅτι αὐτοὶ δὲν συμφωνοῦσαν μεταξύ τους. Στὴν ἀρχὴ τοῦ δέκατου πέμπτου λόγου καὶ στὸ τέλος τῆς ἄλλης πραγματείας, ποὺ τὴν ὀνομάζει «Εὐαγγελικὴ Ἀπόδειξη» καὶ ποὺ ἀκολουθεῖ τὴν «Εὐαγγελικὴ Προπαρασκευή», λέγει ὅτι ἡ μία εἶναι ἔλεγχος σχεδὸν τῆς πλάνης τῶν Ἑλλήνων, καὶ ἡ ἄλλη βεβαίωση τοῦ Εὐαγγελικοῦ κηρύγματος.

10. - Τοῦ αὐτοῦ.

Διαβάσαμε τὴν σὲ εἴκοσι βιβλία «Εὐαγγελικὴ Ἀπόδειξη» τοῦ Εὐσεβίου.

11.- Τοῦ αὐτοῦ.

Διαβάσαμε τὴν «Ἐκκλησιαστικὴ Προπαρασκευή» τοῦ Εὐσεβίου σὲ βιβλία..., στὰ ὁποῖα ὑπάρχουν ἐκλογές.

ΙΒ΄.

Ἀνεγνώσθη Εὐσεβίου «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀπόδειξις» ἐν βιβλίοις...

ΙΓ΄.

5 Ἀνεγνώσθη Εὐσεβίου «Ἐλέγχου καὶ Ἀπολογίας» λόγοι δύο, καὶ ἕτεροι δύο, οἵτινες πρὸς τοὺς προτέρους δύο ἐν τισι ῥητοῖς παραλλάσσοντες ἐν τοῖς ἄλλοις τῇ τε λέξει καὶ τῇ διανοίᾳ οἱ αὐτοὶ εἰσιν. Εἰσάγει δὲ ὡς ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων τινὰς ἀπορίας κατὰ τῆς ἀνωμότητος θρησκείας ἡμῶν, καὶ ταύτας καλῶς, εἰ καὶ μὴ
10 ἐν πᾶσιν, ἐπιλύεται. Τὴν δὲ φράσιν οὐκ ἔστιν οὐδαμοῦ οὔτε ἡδὺς οὔτε λαμπρότητι χαίρων. Πολυμαθὴς δὲ ἔστιν ὁ ἀνὴρ, εἰ καὶ τὴν ἀγχίνοιαν καὶ τὸ σταθερὸν τοῦ ἠθους, ὡς παρὰ τὴν ἀκρίθειαν τὴν ἐν τοῖς δόγμασιν, ἐνδεέστερος καὶ γὰρ κἂν τούτοις ἐν πολλοῖς ἔστιν αὐτὸν ἰδεῖν τὸν Υἱὸν βλασφημοῦντα, καὶ δευτέρον
15 αἷτιον καλοῦντα καὶ ἀρχιστράτηγον καὶ ἄλλα τινὰ τῆς Ἀρειανικῆς λύσεως βλαστήματα. Δῆλον ὡς ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου οὗτος ἦνθησε. Γέγονε δὲ καὶ τῆς Παμφίλου τοῦ ἱερομάρτυρος ἀρετῆς διάπτυρος ἐραστής, δι' ἣν αἰτίαν φασὶ τινες αὐτὸν καὶ τῆς τοῦ Παμφίλου ἐπωνυμίας μετεσχηκέναι.

20

ΙΔ΄.

Ἀπολιναρίου, ἐπισκόπου τῆς ἐν Ἀσίᾳ Ἱεροπόλεως,
Πρὸς Ἑλληνας, καὶ Περί εὐσεβείας καὶ ἀληθείας.

Ἀνεγνώσθη Ἀπολιναρίου «Πρὸς Ἑλληνας καὶ Περί εὐσεβείας καὶ Περί ἀληθείας». Ἔστι δὲ Ἱεραπολίτης ὁ συγγραφεύς,
25 τῆς ἐν Ἀσίᾳ Ἱεροπόλεως ἐπίσκοπος· ἦνθησε δὲ ἐπὶ Μάρκου Ἀντωνίου Βήρου βασιλέως Ῥωμαίων. Ἀξιόλογος δὲ ὁ ἀνὴρ καὶ φράσει ἀξιολόγῳ κεχρημένος. Λέγεται δὲ αὐτοῦ καὶ ἕτερα συγγράμματα ἀξιωμακόμενα εἶναι, οἷς οὐπω ἡμεῖς ἐνετύχομεν.

12.- Τοῦ αὐτοῦ

Διαβάσθηκε ἡ «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀπόδειξις» τοῦ Εὐσεβίου σὲ βιβλία

13.- Τοῦ αὐτοῦ.

Διαβάστηκαν οἱ δύο λόγοι «Ἐλέγχου καὶ Ἀπολογίας» τοῦ Εὐσεβίου καὶ ἄλλοι δύο, πὺ παραλάσσοντας ἀπὸ τοὺς προηγούμενους δύο σὲ μερικὲς διατυπώσεις, στὰ ἄλλα ὡς πρὸς τὸ λεκτικὸ καὶ τὴν ἔννοια εἶναι οἱ ἴδιοι. Εἰσάγει καὶ μερικὲς ἀπορίες τῶν ἐθνικῶν κατὰ τῆς ἀμώμητης θρησκείας μας καὶ τίς ἐπιλύει σωστά, ἂν καὶ ὄχι σὲ ὅλα. Ἡ φρασιολογία του δὲν εἶναι πουθενὰ οὔτε εὐχάριστη οὔτε διακρίνεται γιὰ τὴ γλαφυρότητα της. Πάντως ὁ συγγραφέας εἶναι πολυμαθής, ἂν καὶ ὡς πρὸς τὴν ὀξύνοια τῆς σκέψης καὶ τὴ σταθερότητα τοῦ ἤθους, ὅπως καὶ ὡς πρὸς τὴ δογματικὴ ἀκρίβεια ὑπολείπεται. Γιατί καὶ σ' αὐτὰ σὲ πολλὰ μπορούμε νὰ δοῦμε ὅτι βλασφημεῖ τὸν Υἱό, καὶ ὅτι τὸν ἀποκαλεῖ δεύτερο αἷτιο καὶ ἀρχιστράτηγο καὶ κάποιες ἄλλες βλαστημίες τῆς Ἀρειανικῆς λύσσης. Εἶναι φανερό ὅτι αὐτὸς ἔφτασε σὲ ἀκμὴ στὰ χρόνια τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου. Ἔγινε ἐπίσης φλογερός ἐραστής καὶ τῆς ἀρετῆς τοῦ ἱερομάρτυρα Παμφίλου, καὶ γι' αὐτὴ τὴν αἰτία λένε μερικοί, ὅτι ἔλαβε στὸ ὄνομά του τὴν ἐπωνυμία τοῦ Παμφίλου.

14.

Ἀπολιναρίου, Ἐπισκόπου τῆς Ἱεραπόλεως τῆς Ἀσίας,
πρὸς τοὺς Ἑλληνας, καὶ Περί εὐσεβείας καὶ ἀληθείας.

Διαβάσθηκε τὸ βιβλίον τοῦ Ἀπολιναρίου «Πρὸς τοὺς Ἑλληνας καὶ Περί εὐσεβείας καὶ περὶ ἀλήθειας». Ὁ συγγραφέας εἶναι Ἱεραπολίτης, ἐπίσκοπος τῆς Ἀσιατικῆς Ἱεραπόλεως. Ἦκμασε στὰ χρόνια τοῦ Μάρκου Ἀντωνίου Βήρου, βασιλιᾶ τῶν Ρωμαίων. Εἶναι ἀξιόλογη προσωπικότητα καὶ ἐπίσης εἶναι ἀξιόλογο καὶ τὸ λεκτικὸ του. Λέγεται ὅτι ὑπάρχουν καὶ ἄλλα ἀξιωματικὰ συγγράμματά του, τὰ ὅποια δὲν ἔφτασαν ἀκόμα στὰ χέρια μας.

4. Ἄλλος εἶναι ὁ μέγας αἰρεσιάρχη Ἀπολινάριος Λαοδικείας.

ΙΕ.

Πρακτικὸν τῆς πρώτης συνόδου.

Ἀνεγνώσθη «Πρακτικὸν τῆς πρώτης συνόδου» ἐν τρισὶ τόμοις. Γελασίου δὲ ἔφερε τὸ βιβλίον ἐπιγραφὴν, οὐ μᾶλλον ὑπάρχον πρακτικὸν ἢ ἱστορικόν. Εὐτελής δὲ καὶ ταπεινὸς τὴν φράσιν, πλὴν γε λεπτομερῶς διέξεισι τὰ ἐν τῇ συνόδῳ.

ΙΣ.

Πρακτικὸν τῆς τρίτης συνόδου.

Ἀνεγνώσθη «Πρακτικὸν τῆς τρίτης συνόδου» σχεδόν τι δι' 10 ἐπιστολῶν τοῦ τε θείου πρὸς Νεστόριον Κυρίλλου καὶ τοῦ δυσσεβοῦς ἐκείνου πρὸς αὐτὸν συντεθειμένον.

ΙΖ.

Πρακτικὸν τῆς τετάρτης συνόδου.

Ἀνεγνώσθη «Πρακτικὸν τῆς τετάρτης συνόδου», ἐν βιβλίοις 15 μὲν διαφόροις, πράξει δὲ ιε', ἐν αἷς Διόσκορος μὲν καθήρηται καὶ Εὐτυχῆς, ἀναθέματι δὲ σὺν αὐτοῖς ὑπεβλήθη καὶ Νεστόριος, Φλαβιανὸς δὲ ὁ ἐν ἀγίοις καὶ μετὰ θάνατον δεδικαίωται, Εὐσέβιος τε ὁ Δορυλαίου καὶ Θεοδώρητος καὶ Ἰβας. Ἐπράχθη δὲ καὶ ἕτερα ἅτινα ἐπὶ μέρους, καὶ τὸ τῆς εὐσεβείας ἐκρατύνατο φρόνημα.

ΙΗ.

Πρακτικὸν τῆς πέμπτης συνόδου.

Ἀνεγνώσθη «Πρακτικὰ τῆς πέμπτης συνόδου», ἐν οἷς τὰ λεγόμενα τρία κεφάλαια ἐτρακταῖσθη τὰ περὶ Ὠριγένους, καὶ ἀνεθεματίσθη αὐτὸς καὶ τὰ συγγράμματα αὐτοῦ τὰ περὶ Διοδώρου Ταρσοῦ καὶ Θεοδώρου τοῦ Μοψουεστίας, καὶ αὐτοὶ ὁμοίως ἀνεθεματίσθησαν. Ἀνεθεματίσθη δὲ καὶ Θεοδωρήτου τὰ κατὰ τοῦ Κυρίλλου γραφέντα κεφάλαια ιβ'. Ἐγένοντο δὲ καὶ πρὸ ταύτης πράξεις τινὲς περὶ τε Ζωόρα καὶ Ἀνθίμου τοῦ ἐκ Τραπεζοῦν-

15.

Πρακτικὸ τῆς πρώτης συνόδου.

Διαβάσαμε τὸ «Πρακτικὸ τῆς πρώτης συνόδου» σὲ τρεῖς τόμους. Στὸν τίτλο τὸ βιβλίο φέρει τὸ ὄνομα τοῦ Γελασίου, καὶ δὲν εἶναι περισσότερο πρακτικὸ ἀπὸ ὅ,τι ἱστορικό. Τὸ λεκτικὸ του εἶναι εὐτελὲς καὶ ταπεινὸ, περιγράφει ὡσὶοσο μὲ λεπτομέρεια τὰ πεπραγμένα τῆς συνόδου.

16.

Πρακτικὸ τῆς γ' συνόδου.

Διαβάσαμε τὸ «Πρακτικὸ τῆς τρίτης συνόδου», πού σχεδὸν ἀπαρτίζεται ἀπὸ ἐπιστολὲς τοῦ ἱεροῦ Κυρίλλου πρὸς τὸν Νεστόριο, καὶ αὐτοῦ πάλι τοῦ κακόδοξου πρὸς ἐκεῖνον.

17.

Πρακτικὸ τῆς τέταρτης Συνόδου.

Διαβάσαμε τὸ «Πρακτικὸ τῆς τέταρτης συνόδου», σὲ διάφορα βέβαια βιβλία καὶ σὲ πράξεις δεκαπέντε, μὲ τις ὁποῖες καθαιρέθηκε ὁ Διόσκορος καὶ ὁ Εὐτυχῆς, καὶ μαζί τους δέχθηκε τὸ ἀνάθεμα καὶ ὁ Νεστόριος, ἐνῶ ὁ Φλαβιανὸς ὁ ἅγιος δικαιώθηκε καὶ μετὰ τὸ θάνατό του, καθὼς καὶ ὁ Εὐσέβιος ὁ Δορυλαίου καὶ ὁ Θεοδώρητος καὶ ὁ Ἰβας. Ἔγιναν καὶ κάποια ἄλλα ἐπιμέρους, πού ἰσχυροποίησαν τὸ φρόνημα τῆς εὐσέβειας.

18.

Πρακτικὸ τῆς πέμπτης συνόδου.

Διαβάστηκαν τὰ «Πρακτικὰ τῆς πέμπτης συνόδου», στὰ ὁποῖα πραγματεύονται τὰ λεγόμενα τρία κεφάλαια πού ἀναφέρονται στὸν Ὁριγένη, καὶ ἀναθεματίσθηκε αὐτὸς καὶ τὰ συγράμματά του γιὰ τὸν Διόδωρο Ταρσοῦ καὶ τὸν Θεόδωρο Μοψουεστίας, πού ἀναθεματίσθηκαν ὅμοια καὶ αὐτοί. Ἀναθεματίσθηκαν καὶ τὰ δώδεκα κεφάλαια τοῦ Θεοδώρητου πού γράφτηκαν ἐναντίον τοῦ Κυρίλλου. Καὶ πρὶν ἀπὸ τὴν πράξη αὐτὴ ἔγιναν καὶ κάποιες πράξεις γιὰ τὸν Ζωόρα καὶ τὸν Ἄνθιμο, ὁ ὁποῖος ἀπὸ τὴν Τραπεζούντα κατέλαβε

τος τὸν Κωνσταντινουπόλεως θρόνον ὑπελθόντος, ἄλλαι τέ τινες αἱ ταύτη συμπεριέχονται.

ΙΘ'.

Πρακτικὸν τῆς ἕκτης συνόδου.

5 Ἀνεγνώσθη «Πρακτικὰ τῆς ἕκτης συνόδου», ἐν πράξεσιν..., ἐν αἷς Σέργιος, Κῦρος, Πύρρος Κωνσταντινουπόλεως ἀνεθεματίσθησαν, μεθ' ὧν Ὀνώριος Ρώμης, Πολυχρόνιος καὶ ἕτεροι σὺν αὐτοῖς, ἐν θέλημα καὶ μίαν ἐνέργειαν ἐπὶ Χριστοῦ εἶπεῖν τολμήσαντες. Τὸ δὲ τῆς ἀληθείας δόγμα ἐβεβαίωσαν.

10

Κ'.

Πρακτικὸν τῆς ἑβδόμης συνόδου.

Ἀνεγνώσθη «Πρακτικὰ τῆς ἑβδόμης συνόδου», ἐν πράξεσιν ..., ἐν αἷς ἢ τε τῶν Εἰκονομάχων αἵρεσις ἐθριαμβεύθη καὶ τῶν Ὀρθοδόξων διέλαμψεν ἡ πίστις.

ΚΑ'.

15

Ἰωάννου Φιλοπόνου, ὁ Περί Ἀναστάσεως λόγος.

Ἀνεγνώσθη Ἰωάννου Φιλοπόνου ὁ «Περί Ἀναστάσεως» λόγος ἐν τόμοις..., ἐν οἷς τὴν τῶν σωμάτων ἀνάστασιν ἀναιρεῖ, πολλά τε ἀπερισκέπτως λέγει, ἐπιχλευάζων καὶ τοὺς μακαρίους καὶ ἁγίους Πατέρας ἡμῶν.

20

ΚΒ'.

Θεοδοσίου μονάζοντος,

Κατὰ τοῦ Φιλοπόνου περὶ Ἀναστάσεως λόγου.

Ἀνεγνώσθη Θεοδοσίου μονάζοντος τῶν τῷ Φιλοπόνῳ Ἰωάννη παραληφθέντων χρήσεων κατὰ τῆς τῶν σωμάτων ἀναστά-
25 σεως ἐσπουδασμένη «Ἀνατροπή», καὶ παράθεσις ῥητῶν Γραφικῶν τε καὶ πατρικῶν εἰς ἔλεγχον τῆς Ἰωάννου ματαιοπονίας.

ΚΓ'.

Κόνωνος καὶ Εὐγενίου καὶ Θεμιστίου,

Κατὰ τῆς αὐτῆς τοῦ Ἰωάννου πραγματείας.

30

Ἀνεγνώσθη Κόνωνος καὶ Εὐγενίου καὶ Θεμιστίου «Κατὰ

τὸν θρόνο τῆς Κωνσταντινούπολης, καὶ κάποιες ἄλλες ποὺ περιέχονται σ' αὐτήν.

19.

Πρακτικὸ τῆς ἕκτης συνόδου.

Διαβάσαμε τὰ «Πρακτικὰ τῆς ἕκτης συνόδου» σὲ πράξεις ..., μὲ τις ὁποῖες ἀναθεματίσθηκαν ὁ Σέργιος, ὁ Κῦρος, ὁ Πύρρος Κωνσταντινουπόλεως καὶ μαζί τους ὁ Ὀνώριος Ρώμης, ὁ Πολυχρόνιος καὶ ἄλλοι μαζί μ' αὐτούς, ποὺ τόλμησαν νὰ μιλήσουν γιὰ ἓνα θέλημα καὶ μία ἐνέργεια τοῦ Χριστοῦ, καὶ βεβαίωσαν τὸ δόγμα τῆς ἀλήθειας.

20.

Πρακτικὸ τῆς ἑβδόμης συνόδου.

Διαβάσαμε τὰ «Πρακτικὰ τῆς ἑβδόμης συνόδου» σὲ πράξεις ..., μὲ τις ὁποῖες κατανικήθηκε ἡ αἵρεση τῶν Εἰκονομάχων καὶ ἔλαμψε ἡ πίστη τῶν Ὁρθοδόξων.

21.

Ἰωάννου Φιλοπόνου, ὁ Λόγος περὶ Ἐναστάσεως.

Διαβάσαμε τὸν «Περὶ Ἐναστάσεως» Λόγο τοῦ Ἰωάννου Φιλοπόνου σὲ τόμους ..., μὲ τοὺς ὁποῖους ἀναιρεῖ τὴν ἀνάστασι τῶν σωμάτων καὶ ἐκθέτει πολλὰ ἀπερισκεψίαι, χλεύαζοντας καὶ τοὺς μακάριους καὶ ἅγιους Πατέρες μας.

22.

Θεοδοσίου τοῦ μοναχοῦ,

Ἐναντίον τοῦ λόγου τοῦ Φιλοπόνου περὶ Ἐναστάσεως.

Διαβάσαμε τοῦ Θεοδοσίου μοναχοῦ τὴ μελετημένη «Ἀνατροπὴ» τῶν χωρίων ποὺ χρησιμοποιεῖ κατὰ τῆς ἀνάστασις τῶν σωμάτων καὶ τὴν παράθεσι Γραφικῶν καὶ πατερικῶν ρήσεων πρὸς ἔλεγχον τῆς ματαιολογίας τοῦ Ἰωάννου.

23.

Τοῦ Κόνωνα, τοῦ Εὐγενίου καὶ τοῦ Θεμιστίου, ἐναντίον τῆς ἴδιας πραγματείας τοῦ Ἰωάννου.

Διαβάσαμε τοὺς λόγους τοῦ Κόνωνα, τοῦ Εὐγενίου καὶ τοῦ Θε-

Ἰωάννου», τὴν περὶ ἀναστάσεως αὐτοῦ ματαιοπονίαν στηλιτευόντων, ἐν οἷς πολλὴν αὐτοῦ καταδρομὴν ποιῶνται, ὥστε καὶ ἀλλότριον λέγειν αὐτὸν παντελῶς τοῦ δόγματος τῶν Χριστιανῶν. Καίτοι καὶ αὐτοὶ τῆς αὐτῆς αὐτῷ δόξης ἐκοινῶνουν, τὴν ἐν Χαλκιδόνι, ὡς ἐκεῖνος, οὐ παραδεχόμενοι σύνοδον.

ΚΔ΄.

*Πρακτικὰ ἐπὶ παρουσίᾳ Ἰωάννου,
ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως.*

Ἀνεγνώσθη βιβλίον ἔχον πεπραγμένα συστάντα παρὰ τῷ
10 τῆς βασιλίδος ἐπισκόπῳ Ἰωάννῃ, Ἰουστίνου βασιλεύοντος, ἅτινα
συνέστησαν μεταξὺ Κόνωνος καὶ Εὐγενίου τῶν Τριθεϊτῶν καὶ
Παύλου καὶ Στεφάνου, καὶ αὐτῶν τῆς τῶν διακρινομένων αἰρέ-
σεως τυγχανόντων. Ἐν ᾧ φαίνονται Κόνων καὶ Εὐγένιος ἀντι-
ποιούμενοι τοῦ Φιλοπόνου· τῶν γὰρ περὶ Παῦλον καὶ Στέφανον
15 ἀπαιτούντων αὐτοὺς ἀναθεματίσαι τὸν Φιλόπονον, οὗτοι οὐκ
ἠνέσχοντο, ἀλλὰ καὶ προεκόμιζον μαρτυρίας ὡς συνῆδὰ Σεβήρω
καὶ Θεοδοσίῳ τοῖς ἑαυτῶν φρονεῖ διδασκάλοις. Οὗτοι δὲ τὰς μὲν
ἄλλας περὶ τὴν θεολογίαν λέγουσι φωνὰς εὐσεβεῖς, Τριάδα ὁμο-
ούσιον καὶ ὁμοφυῆ, καὶ Θεὸν ἓνα, καὶ μίαν θεότητα, βλασφη-
20 μοῦσι δὲ λέγοντες μερικὰς οὐσίας καὶ ἰδικὰς θεότητας καὶ ἰδικὰς
φύσεις τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱὸν καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα, ἑαυτοῖς τε
καὶ τῇ ἀληθείᾳ μαχόμενοι. Καὶ ἄλλα ἅττα ληροῦσι παραπλήσια
ταύτης τῆς ματαιότητος.

ΚΕ΄.

25 *Τοῦ Χρυσσοστόμου,*

Εἰς τὸν θάνατον καὶ εἰς τὴν ἀνάληψιν καὶ εἰς τὴν Πεντηκοστήν.

Ἀνεγνώσθη τοῦ Χρυσσοστόμου ἐπιγραφὴν ἔχον «Σχόλια εἰς
τὸν θάνατον», λόγοι μικροὶ εἴκοσι δύο. Καὶ ἐν τῷ αὐτῷ λόγοι

μοστίου «Κατὰ τοῦ Ἰωάννου», πού στηλιτεύουν τὴ ματαιολογία αὐτοῦ περὶ Ἀναστάσεως, μὲ τοὺς ὁποίους καταφέρονται μὲ μεγάλη σφοδρότητα ἐναντίον του, ὥστε τὸν ἀνακηρύττουν καὶ τελείως ξένο πρὸς τὴ διδασκαλία τῶν Χριστιανῶν. Μολονότι βέβαια καὶ οἱ ἴδιοι ἀσπάζονταν τὴν ἴδια μ' αὐτὸν γνώμη, ἀφοῦ δὲν παραδέχονται, ὅπως καὶ ἐκεῖνος, τὴ σύνοδο τῆς Χαλκηδόνας.

24.

**Πρακτικὰ μὲ τὴν παρουσία τοῦ Ἰωάννου,
ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως.**

Ἀναγνώσαμε τὸ βιβλίον πού περιέχει τὰ Πεπραγμένα τῆς συζήτησης πού ἐγένετο παρουσία τοῦ ἐπισκόπου τῆς Βασιλεύουσας Ἰωάννου ὅταν βασίλευε ὁ Ἰουστῖνος. Συζητήθηκαν μεταξὺ Κόνωνα καὶ Εὐγενίου τῶν Τριθεϊτῶν καὶ Παύλου καὶ Στεφάνου, πού καὶ αὐτοὶ ἀνήκαν στὴν ἴδια αἵρεση ἐκείνων πού διαχωρίζουν (τὴ θεότητα). Κατὰ τὴ συζήτηση αὐτὴ φαίνονται ὁ Κόνων καὶ ὁ Εὐγένιος νὰ ὑπερασπίζονται τὸν Φιλόπονο. Ὅταν δηλαδὴ οἱ ὑποστηρικτὲς τοῦ Παύλου καὶ τοῦ Στεφάνου ἀπαιτοῦσαν ἀπὸ αὐτοὺς ν' ἀναθεματίσουν τὸν Φιλόπονο, αὐτοὶ δὲν δέχθηκαν, ἀλλὰ καὶ μαρτυρίες προσκόμιζαν, ὅτι πιστεύει ὅσα καὶ οἱ δάσκαλοί τους Σεβῆρος καὶ Θεοδόσιος. Οἱ ἄλλοι βέβαια θεολογικοὶ χαρκατηρισμοὶ πού κάνουν αὐτοὶ εἶναι εὐσεβεῖς, μιλώντας γιὰ Τριάδα τῆς ἴδιας οὐσίας καὶ φύσης, καὶ γιὰ ἓνα Θεὸ καὶ μία θεότητα, βλασφημοῦν ὅμως λέγοντας μερικὲς οὐσίες καὶ εἰδικὲς θεότητες καὶ εἰδικὲς φύσεις, τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱὸ καὶ τὸ ἅγιο Πνεῦμα, ἀντιμαχόμενοι τὸν ἑαυτὸ τους καὶ τὴν ἀλήθεια. Διατυπώνουν καὶ κάποιες ἄλλες παρόμοιες φλυαρίες τῆς ἴδιας ματαιολογίας.

25.

**Τοῦ Χρυσοστόμου,
στὸ θάνατο καὶ στὴν Ἀνάληψη καὶ στὴν Πεντηκοστή.**

Διαβάσαμε τὸ βιβλίον τοῦ Χρυσοστόμου πού εἶχε τὴν ἐπιγραφή, «Σχόλια στὸ θάνατο» καὶ περιέχει εἴκοσι δύο μικροὺς λόγους. Ἐπίσης στὸ ἴδιο αὐτὸ βιβλίον ὑπάρχουν καὶ εἴκοσι δύο παραπλήσιοι

παραπλήσιοι «Εἰς τὴν ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου» κθ', καὶ ἔτι «Εἰς τὴν Πεντηκοστὴν» ὡσαύτως λόγοι ιζ'.

ΚΣ'.

Συνεσίου, ἐπισκόπου Κυρήνης,

5 *Περὶ βασιλείας καὶ περὶ ἄλλων τινῶν.*

Ἀνεγνώσθη ἐπισκόπου Κυρήνης (Συνέσιος αὐτῷ ὄνομα) «Περὶ Προνοίας, Περὶ βασιλείας» καὶ περὶ ἄλλων τινῶν· τὴν μὲν φράσιν ὑψηλὸς καὶ ὄγκον ἔχων, ἀποκλίνων δὲ καὶ πρὸς τὸ ποιητικώτερον.

10 Ἀνεγνώσθησαν δὲ αὐτοῦ καὶ ἐπιστολαὶ διάφοροι, χάριτος καὶ ἡδονῆς ἀποστάζουσαι μετὰ τῆς ἐν τοῖς νοήμασιν ἰσχύος καὶ πυκνότητος.

Ἦν δ' οὗτος ἐξ Ἑλλήνων, φιλοσοφία σχολάζων, ὃν φασὶ πρὸς τὸν θειασμὸν τοῦ Χριστιανισμοῦ νεύσαντα, τὰ μὲν ἄλλα 15 παραδέχεσθαι εὐπειθῶς, τὸν δὲ περὶ ἀναστάσεως οὐκ ἐθέλειν προσίεσθαι λόγον. Ἄλλ' οὖν καὶ οὕτω διακείμενον ἐμύησάν τε τὰ ἡμέτερα καὶ ἔτι καὶ ἀρχιερωσύνης ἠξίωσαν, πρὸς τὴν ἄλλην τοῦ ἀνδρὸς καλοκαγαθίαν καὶ τὸ καθαρὸν ἀφορῶντες τοῦ θείου, καὶ ὅτι οὐκ ἂν οὕτω βιοῦς ἄνθρωπος τὸ τῆς ἀναστάσεως οὐκ ἐλλαμ- 20 φθείη φέγγος. Καὶ τῆς ἐλπίδος οὐκ ἐψεύσθησαν· ῥᾶστα γὰρ αὐτῷ, ἐπεὶ ἀρχιεράτευσε, καὶ τὸ τῆς ἀναστάσεως εἰς πίστιν ἀπεκατέστη δόγμα. Ἐπεκόσμη δὲ Κυρήνην, ὅτε Θεόφιλος Ἀλεξανδρείας ἐπεστάται.

ΚΖ.

25

Εὐσεβίου,

Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία ἐν τόμοις ι'.

Ἀνεγνώσθη Εὐσεβίου «Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία» ἐν τόμοις δέκα. Ἀρχεται ἀπὸ παρουσίας Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἡμῶν, καὶ διέρχεται τὰ κατὰ τοὺς τυράννων χρόνους ἐπιμελέστε- 30 ρον, καὶ καταλήγει μέχρι τῆς Κωνσταντίνου βασιλείας τοῦ Μεγάλου, λεπτότερον ὅσα ταῖς Ἐκκλησίαις ἐπὶ αὐτοῦ τε καὶ ὑπ' αὐτοῦ ἐπρυτανεύθη ἀναγραφόμενος.

λόγοι «Στὴν ἀνάληψη τοῦ Κυρίου», καὶ ἐπίσης ἀκόμα δέκα ἑπτὰ «Στὴν Πεντηκοστή».

26.

Συνεσίου, ἐπισκόπου Κυρήνης,
περὶ βασιλείας καὶ γιὰ μερικὰ ἄλλα.

Διαβάσαμε τοῦ ἐπισκόπου Κυρήνης (τὸ ὄνομά του εἶναι Συνέσιος) τὸ βιβλίον «Περὶ Προνοίας, περὶ Βασιλείας» καὶ γιὰ μερικὰ ἄλλα. Ὁ τρόπος ἔκφρασής του εἶναι ὑψηλὸς καὶ μεγαλοπρεπὴς καὶ ἀποκλίνει πρὸς τὸν ποιητικὸν τρόπο ἔκφρασης.

Ἀναγνώσαμε ἐπίσης καὶ διάφορες ἐπιστολὰς αὐτοῦ ποὺ στάζουν χάρη καὶ γλυκύτητα καὶ εἶναι γεμάτες ἀπὸ νοήματα πυκνὰ καὶ δυνατά.

Αὐτὸς προερχόταν ἀπὸ ἐθνικούς καὶ ἀσχολοῦνταν μὲ τὴ φιλοσοφία, καὶ λένε, ὅτι προσχωρώντας στὸ Χριστιανισμὸ δεχόταν ὅλα τὰ ἄλλα, ἀλλὰ δὲν ἤθελε νὰ ἀσπασθεῖ τὸν λόγο γιὰ τὴν ἀνάσταση. Ἄλλ' ὅμως παρ' ὅλες αὐτὲς τὶς ἰδέες του τὸν μύησαν στὴν πίστη μας καὶ ἐπὶ πλέον τὸν ἔκριναν ἄξιο καὶ γιὰ τὴν ἀρχιερωσύνη, ἀποβλέποντας στὴν ἀρετὴ καὶ τὴν καθαρότητα τοῦ βίου του, καὶ ὅτι ἓνας ἄνθρωπος μὲ τέτοια ζωὴ ἦταν ἀδύνατο νὰ μὴ φωτισθεῖ μὲ τὸ φῶς τῆς ἀνάστασης. Καὶ βέβαια δὲν διαψεύσθηκαν στὴν ἐλπίδα τους. Γιατὶ πολὺ εὐκόλα, ὅταν ἔγινε ἀρχιερέας, πίστεψε καὶ τὸ δόγμα τῆς ἀνάστασης. Λάμπρυνε τὴν Κυρήνη, ὅταν προκαθήμενος τῆς Ἀλεξάνδρειας ἦταν ὁ Θεόφιλος.

27.

Εὐσεβίου,

Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία σὲ δέκα τόμους.

Διαβάσαμε τὴν Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία τοῦ Εὐσεβίου σὲ δέκα τόμους. Ἀρχίζει ἀπὸ τὴν παρουσία τοῦ Χριστοῦ, τοῦ Ἀληθινοῦ Θεοῦ μας, διεξέρχεται ἐπιμελέστερα τὰ γεγονότα κατὰ τοὺς χρόνους τῶν τυράννων καὶ καταλήγει μέχρι τὴ βασιλεία τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, περιγράφοντας λεπτομερέστερα ὅσα πραγματοποιήθηκαν στὶς Ἐκκλησίες ἐπὶ τῆς βασιλείας του καὶ ἀπὸ αὐτόν.

ΚΗ.

Σωκράτους, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία.

Ἀνεγνώσθη Σωκράτους «Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία», ἐφεξῆς οὕσα τῆς Εὐσεβίου· ἀρχεται μὲν γὰρ ἀπὸ τῆς Κωνσταντίνου βασιλείας, καὶ κάτεισιν ἕως τῆς τοῦ νέου Θεοδοσίου βασιλείας. Ὁ δὲ συγγραφεὺς παρὰ Ἀμμωνίῳ καὶ Ἑλλαδίῳ τοῖς Ἀλεξανδρεῦσι γραμματικοῖς φοιτῶν ἔτι παῖς ὢν τὰ τῆς γραμματικῆς ἐδιδάσκετο, Ἑλληνισταῖς οὖσι καὶ διὰ στάσιν ἐκπεσοῦσι τῆς πατρίδος καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει διατρίβουσιν. Περιέχει δὲ ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν ῥμ', ἡ δὲ πᾶσα ἱστορία ἐν τόμοις αὐτῶ συντέθειται ἐπτά. Ἡ δὲ φράσις οὐδὲν ἔχει ἀξιόλογον. Ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς δόγμασιν οὐ λίαν ἐστὶν ἀκριβής.

ΚΘ.

Εὐαγρίου Σχολαστικοῦ, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία.

Ἀνεγνώσθη Εὐαγρίου Σχολαστικοῦ ἀπὸ ὑπάρχων, πόλεως δὲ ἐπιφανοῦς τῆς κατὰ τὴν Κοίλην Συρίαν, «Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία» ἐν τόμοις ἕξ, ἀρχὴν ποιουμένη τὸ τέλος τῆς Σωκράτους καὶ Θεοδωρήτου ἱστορίας, καὶ κατιοῦσα μέχρι τῆς βασιλείας Μαυρικίου, ἔτος δωδέκατον ἐν τῇ βασιλείᾳ διανύοντος. Ἔστι δὲ τὴν φράσιν οὐκ ἄχαρις, εἰ καὶ πως περιττεύεσθαι ἐνίοτε δοκεῖ· ἐν τῇ δὲ τῶν δογμάτων ὀρθότητι ἀκριβής τῶν ἄλλων μᾶλλον ἱστορικῶν. Ἔχει δὲ καὶ χρήσεις περὶ εἰκόνων.

Λ.

Σαλαμάνου Ἐρμείου Σωζομένου,

Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία ἐν λόγοις θ'.

25

Ἀνεγνώσθη Σαλαμάνου Ἐρμείου Σωζομένου Σχολαστικοῦ «Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία» ἐν λόγοις θ'. Προσφωνεῖ δὲ τὴν ἱστορίαν πρὸς Θεοδόσιον τὸν νέον. Ἀρχεται δὲ ἀπὸ τῆς ὑπατείας Κρίσπου καὶ τοῦ πατρὸς Κωνσταντίνου, καὶ κάτεισι μέχρι τῆς

28.

Σωκράτους, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία.

Διαβάσαμε τὴν Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία τοῦ Σωκράτη, πὺ ἀποτελεῖ συνέχεια τῆς Ἱστορίας τοῦ Εὐσεβίου. Ἀρχίζει ἀπὸ τὴ βασιλεία τοῦ Κωνσταντίνου, καὶ φτάνει μέχρι τὴ βασιλεία τοῦ νέου Θεοδοσίου. Ὁ συγγραφέας ὄντας παιδί ἀκόμα μαθήτευε κοντὰ στὸν Ἀμμώνιο καὶ τὸν Ἑλλάδιο, τοὺς Ἀλεξανδρινούς γραμματικούς, καὶ διδασκόταν τὴ Γραμματικὴ. Αὐτοὶ ἦταν Ἑλληνιστὲς καὶ ἐξαιτίας στάσης εἶχαν ἐκπέσει ἀπὸ τὴν πατρίδα τους καὶ ζοῦσαν στὴν Κωνσταντινούπολη. Τὸ βιβλίον περιέχει περίδο ἑκατὸν σαράντα ἐτῶν. Ὅλη ἡ σύνθεση τῆς Ἱστορίας του ἐκτείνεται κατὰ τόμους. Τὸ ὕφος του δὲν ἔχει τίποτε τὸ ἀξιόλογο, ἀλλὰ καὶ σὰ δόγματα δὲν εἶναι πολὺ ἀκριβῆς.

29.

Εὐαγρίου τοῦ Σχολαστικοῦ, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία.

Διαβάσαμε τὴν σὲ ἕξι τόμους «Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία» τοῦ Εὐαγρίου τοῦ Σχολαστικοῦ, πὺ καταγόταν ἀπὸ οἰκογένεια ἐπάρχων καὶ ἀπὸ τὴν ξακουστὴ πόλη τῆς Κοίλης Συρίας. Ἡ Ἱστορία του ἀρχίζει ἀπὸ τὸ τέλος τῆς Ἱστορίας τοῦ Σωκράτη καὶ τοῦ Θεοδώρητου καὶ φτάνει μέχρι τὴ βασιλεία τοῦ Μαυρικίου, πὺ διάνυε στὴ βασιλεία τὸ δωδέκατο ἔτος. Τὸ ὕφος του δὲν εἶναι χωρὶς χάρη, ἂν καὶ μερικὲς φορὲς φαίνεται ὅτι περιττολογεῖ, ἐνῶ ὡς πρὸς τὴν ὀρθότητα τῶν δογμάτων εἶναι ἀκριβέστερος ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἱστορικούς.

30.

**Σαλαμάνου Ἑρμείου Σωζομένου,
Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία σὲ λόγους ἑννέα.**

Ἀναγνώσαμε τοῦ Σαλαμάνου Ἑρμεία Σωζομένου Σχολαστικοῦ τὴν «Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία» σὲ ἑννεὰ λόγους. Προσφωνεῖ τὴν Ἱστορία του στὸν Θεοδόσιο τὸν νέος. Ἀρχίζει ἀπὸ τὴν ὑπατεία τοῦ Κρίσπου καὶ τοῦ πατέρα του Κωνσταντίνου, καὶ κατεβαίνει μέχρι τὴ

τοῦ νέου Θεοδοσίου βασιλείας. Οὗτος δὲ δίκας ἦν λέγων ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ἔστι δὲ Σωκράτους ἐν τῇ φράσει βελτίων, διαφωνεῖ δὲ αὐτῷ καὶ κατὰ τινὰς ἱστορίας.

ΛΑ΄.

5 Θεοδωρήτου, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία.

Ἀνεγνώσθη Θεοδωρήτου «Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία». Πάντων τῶν εἰρημένων κατάλληλον φράσιν τῇ ἱστορίᾳ μᾶλλον οὗτος ἐπέθηκε· σαφῆς τε γὰρ καὶ ὑψηλὸς καὶ ἀπέριττος, πλὴν ὅτι ἐνίοτε ταῖς μεταφοραῖς παραβόλως καὶ ὥσπερ ἀπειροκάλως ἐχρήσατο.
10 Οὗτος καὶ πλατύτερον τῶν εἰρημένων τὰ περὶ τῆς δευτέρας συνόδου διέλαβε, σχεδόν τι τῶν ἄλλων ὥσπερ μόνον διὰ τῆς ἐπιδρομῆς ἀφοσιουμένων, ἀλλ' οὐ βουλομένων τι περὶ αὐτῆς εἰπεῖν· πλὴν ἀλλὰ καὶ οὗτος οὐ πάντα λεπτομερῶς λέγει. Ἄρχεται δὲ τῆς ἱστορίας ἀπὸ τῆς Ἀρείου αἰρέσεως, καὶ καταλήγει μέχρι τῆς
15 Θεοδοσίου τοῦ νέου βασιλείας καὶ μέχρι τῆς Διοδώρου τελευτῆς, ἠνίκα καὶ Κωνσταντινουπόλεως Σισίννιος ἦρχεν.

ΛΒ΄.

Ἀθανασίου, ἐπιστολαί.

Ἀνεγνώσθησαν Ἀθανασίου «ἐπιστολαὶ διάφοροι», ἐν αἷς
20 ἐμφέρονται καὶ αἱ τῆς γεγενημένης αὐτοῦ φυγῆς ὥσπερ Ἀπολογία περιέχουσαι, κομψῶς τε καὶ λαμπρῶς καὶ ἔτι σαφῶς συντεθειμένα, καὶ τὸ πιθανὸν μετὰ τοῦ χαρίεντος ἀνθοῦσαι· ἠδονὴ τῆς ἐκεῖθεν Ἀπολογίας ἀκούειν.

ΛΓ΄.

25 Ἰούστου Τιβεριέως, Χρονικόν.

Ἀνεγνώσθη Ἰούστου Τιβεριέως «Χρονικόν», οὗ ἡ ἐπιγραφή, «Ἰούστου Τιβεριέως Ἰουδαίων βασιλέων τῶν ἐν τοῖς στέμμασιν». Οὗτος ἀπὸ πόλεως τῆς ἐν Γαλιλαίᾳ Τιβεριάδος ὤρματο. Ἄρχεται δὲ τῆς ἱστορίας ἀπὸ Μωϋσέως, καταλήγει δὲ ἕως τελευτῆς
30 Ἀγρίππα, τοῦ ἐβδόμου μὲν τῶν ἀπὸ τῆς οἰκίας Ἡρώδου, ὑστάτου

βασιλεία τοῦ Θεοσίου τοῦ νέου. Αὐτὸς πρῶτα δίδασκε δίκαια στὴν Κωνσταντινούπολη. Στὸν τρόπο ἔκφρασής του εἶναι καλύτερος ἀπὸ τὸν Σωκράτη, καὶ διαφωνεῖ μὲ αὐτὸν σὲ ὀρισμένες διηγήσεις.

31.

Θεοδωρήτου, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία.

Διαβάσαμε τὴν «Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία» τοῦ Θεοδωρήτου. Ἀπὸ ὅλους ὅσους ἀναφέραμε αὐτὸς χρησιμοποίησε τὸ καταλληλότερο γιὰ τὴν ἱστορία ὕφος· γιατί ἔχει σαφήνεια, εἶναι ὑψηλὸ καὶ λιτό, πλὴν ὅμως μερικές φορές χρησιμοποιεῖ τὶς μεταφορὲς ὑπερβολικὰ καὶ ἀκαλαίσθητα. Αὐτὸς μίλησε ἐκτενέστερα ἀπὸ τοὺς προηγούμενους γιὰ τῆς δεύτερης σύνοδο, ἐνῶ ὅλοι οἱ ἄλλοι ἀσχολοῦνται ἐπιτροχάδην, μὴ θέλοντας νὰ ποῦν κάτι οὐσιώδες γι' αὐτήν. Κι αὐτὸς ὅμως δὲν μιλάει μὲ λεπτομέρεια γιὰ ὅλα. Ἀρχίζει τὴν ἱστορία του ἀπὸ τὴν αἵρεση τοῦ Ἀρείου, καὶ καταλήγει στὴ βασιλεία τοῦ Θεοδοσίου τοῦ νέου καὶ μέχρι τοῦ θάνατο τοῦ Διοδώρου, ὅταν στὴν Κωνσταντινούπολη τὴν ἀρχὴ εἶχε ὁ Σισίνιος⁶.

32.

Ἀθανασίου, Ἐπιστολές.

Διαβάσαμε διάφορες ἐπιστολές τοῦ Ἀθανασίου, στίς ὁποῖες συμπεριλαμβάνονται καὶ οἱ ἐπιστολές τῆς φυγῆς του, πού περιέχουν ἓνα εἶδος Ἀπολογίας, γραμμένες μὲ κομψότητα, λαμπρότητα, καὶ ἀκόμα μὲ σαφήνεια, συνδυάζοντας τὴν πιστικότητα μὲ τὴ χαριτολογία. Καὶ εἶναι ἀπόλαυση ν' ἀκούει κανεὶς τὴν Ἀπολογία αὐτή.

33.

Ἰούστου, Χρονικὸ Τιβεριέως.

Διαβάσαμε τὸ «Χρονικὸ» τοῦ Ἰούστου Τιβεριέως, τὸ ὁποῖο φέρει τὴν ἐπιγραφή, «Ἰούστου Τιβεριέως Ἰουδαίων βασιλέων πού εἶχαν στεφθεῖ». Αὐτὸς καταγόταν ἀπὸ τὴν πόλη τῆς Γαλιλαίας Τιβεριάδα. Ἀρχίζει τὴν ἱστορία του ἀπὸ τὸν Μωυσῆ, καὶ καταλήγει ὡς τὸ θάνατο τοῦ Ἀγρίππα τοῦ ἐβδόμου ἀπὸ τὸν οἶκο τοῦ Ἡρώδη καὶ

6. Σισίνιος ὁ Α'. Διαδέχθηκε στὸν πατριαρχικὸ θρόνο τὸν Ἀτακὸ (425-527).

δὲ ἐν τοῖς Ἰουδαίων βασιλεῦσιν, ὃς παρέλαβε μὲν τὴν ἀρχὴν ἐπὶ Κλαυδίου, ἠϋξήθη δὲ ἐπὶ Νέρωνος καὶ ἔτι μᾶλλον ὑπὸ Οὐεσπασιανοῦ, τελευτᾶ δὲ ἔτει τρίτῳ Τραιϊανοῦ, οὗ καὶ ἡ ἱστορία κατέληξεν. Ἔστι δὲ τὴν φράσιν συντομώτατός τε, καὶ τὰ πλεῖστα τῶν
 5 ἀναγκαιοτάτων παρατρέχων. Ὡς δὲ τὰ Ἰουδαίων νοσῶν, Ἰουδαῖος καὶ αὐτὸς ὑπάρχων τὸ γένος, τῆς Χριστοῦ παρουσίας καὶ τῶν περὶ αὐτὸν τελεσθέντων καὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ τερατουργηθέντων οὐδενὸς ὄλως μνήμην ἐποιήσατο. Οὗτος παῖς μὲν ἦν Ἰουδαίου τινὸς ὄνομα Πίστου, ἀνθρώπων δέ, ὡς φησιν Ἰώσηπος,
 10 κακουργότατος, χρημάτων τε καὶ ἡδονῶν ἥτιων. Ἀντεπολιτεύετο δὲ Ἰωσήφῳ, καὶ πολλὰς κατ' ἐκείνου λέγεται ἐπιβουλὰς ῥάψαι· ἀλλὰ τὸν γε Ἰωσήπον, καίτοι ὑπὸ χεῖρα πολλάκις λαβόντα τὸν ἐχθρόν, λόγοις μόνον ὄνειδίσαντα, ἀπαθῆ κακῶν ἀφεῖναι. Καὶ τὴν ἱστορίαν δέ, ἣν ἐκεῖνος ἔγραψε, πεπλασμένην τὰ πλεῖστά
 15 φασὶ τυγχάνειν, καὶ μάλιστα οἷς τὸν Ῥωμαϊκὸν πρὸς Ἰουδαίους διέξεισι πόλεμον καὶ τὴν Ἱεροσολύμων ἄλωσιν.

ΛΔ΄.

Ἄφρικανοῦ, Ἱστορικόν.

Ἀνεγνώσθη Ἄφρικανοῦ «Ἱστορικόν». Οὗτός ἐστιν ὁ καὶ
 20 τοὺς λεγομένους «Κεστοὺς» ἐν λόγοις συντάξας ἰδ'· ἔστι δὲ σύντομος μὲν, ἀλλὰ μηδὲν τῶν ἀναγκαίων ἱστορηθῆναι παραλιμπάνων. Ἀρχεται δὲ ἀπὸ τῆς Μωσαϊκῆς κοσμογενείας, καὶ κάτεισιν ἕως τῆς Χριστοῦ παρουσίας. Ἐπιτροχάδην δὲ διαλαμβάνει καὶ τὰ ἀπὸ Χριστοῦ μέχρι τῆς Μακρίνου τοῦ Ῥωμαίων βασιλέως βασιλείας, ὅτε αὐτῷ, ὡς φησι, καὶ ἦδε ἡ συγγραφή συνετελεῖτο,
 25 ἐτῶν οὗσα εψκγ'. Τεύχη δὲ τὸ διβλίον πέντε.

Οὗτος καὶ πρὸς Ὠριγένην γράφει περὶ τοῦ κατὰ Σωσάνναν διηγήματος, ὡς οὐκ εἶη αὐτῷ ἐν τοῖς Ἑβραϊκοῖς ἀνεγνωσμένον, καὶ ὡς οὐδ' ἀκόλουθον τῇ Ἑβραϊκῇ ἐτυμολογίᾳ οὔτε τὸ ἀπὸ τοῦ

τελευταίου ἀπὸ τοὺς βασιλεῖς τῶν Ἰουδαίων. Εἶχε λάβει τὴν ἀρχὴ ἐπὶ Κλαυδίου, αὐξήθηκε ἡ δύναμή του ἐπὶ Νέρωνος, καὶ ἀκόμη περισσότερο ἐπὶ Βεσπασιανοῦ, καὶ πέθανε κατὰ τὸ τρίτο ἔτος τῆς βασιλείας τοῦ Τραϊανοῦ, ὅποτε καὶ τελειώνει ἡ ἱστορία του. Ἡ φρασιολογία του εἶναι πολὺ σύντομη καὶ παραλείπει τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ ἀπαραίτητα. Πάσχοντας καὶ αὐτὸς ἀπὸ τὴν ἀρρώστια τῶν Ἰουδαίων, ὄντας Ἰουδαῖος καὶ ὁ ἴδιος στὸ γένος, δὲν ἀναφέρει καθόλου τὴν παρουσία τοῦ Χριστοῦ καὶ ὅσα ἔγιναν σχετικὰ μὲ αὐτὸν καὶ κανένα ἀπὸ ὅσα θαυματουργὰ ἔργα καὶ σημεῖα ἔκανε. Ἦταν υἱὸς κάποιου Ἰουδαίου ποὺ ὀνομαζόταν Πιστός, ἀλλά, ὅπως λέγει ὁ Ἰώσηπος, ἦταν ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ὁ πῖο κακοῦργος καὶ δούλος τῶν χρημάτων καὶ τῶν ἡδονῶν. Ἀντιπολιτευόταν τὸν Ἰώσηπο καὶ λέγεται ὅτι ἔκανε εἰς βάρος του πολλὰ μηχανορραφίες. Ἀλλὰ ὁ Ἰώσηπος, μολονότι ἔλαβε πολλὰς φορὰς στὰ χέρια του τὸν ἐχθρὸ του, δὲν τοῦ ἔκανε κακὸ, ἀπλῶς τὸν ἔψεξε μὲ λόγια. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἱστορία ποὺ ἔγραψε ἐκεῖνος λένε ὅτι εἶναι στὰ περισσότερα σημεῖα τῆς πλαστή, καὶ μάλιστα ὅπου ἐξιστορεῖ τὸν πόλεμο τῶν Ρωμαίων μὲ τοὺς Ἰουδαίους καὶ τὴν ἄλωση τῶν Ἱεροσολύμων.

34.

Ἄφρικανοῦ, Ἱστορικόν.

Διαβασάμε τὸ «Ἱστορικόν» τοῦ Ἄφρικανοῦ. Αὐτὸς εἶναι ἐκεῖνος ποὺ συνέγραψε καὶ τοὺς λεγόμενους «Κεστοὺς»⁷ σὲ λόγους δέκα τέσσερις. Εἶναι βέβαια σύντομος, ἀλλὰ δὲν παραλείπει τίποτε ἀπὸ τὰ ἀπαραίτητα νὰ ἱστορηθοῦν. Ἀρχίζει ἀπὸ τὴ Μωσαϊκὴ κοσμογένεια, καὶ φτάνει μέχρι τὴν παρουσία τοῦ Χριστοῦ. Διηγεῖται ἐπιτροχάδην καὶ τὰ γεγονότα ἀπὸ τὸν Χριστὸ μέχρι τὴ βασιλεία τοῦ βασιλιᾶ τῶν Ρωμαίων Μακρίνου, ὅταν τέλειωσε καὶ αὐτός, ὅπως λέγει, αὐτὴ τὴ συγγραφή του, ποὺ περιλαμβάνει πέντε χιλιάδες ἑπτακόσια εἴκοσι τρία χρόνια. Τὸ βιβλίον ἀποτελεῖται ἀπὸ πέντε τόμους.

Γράφει αὐτὸς καὶ πρὸς τὸν Ὠριγένη γιὰ τὴ σχετικὴ μὲ τὴ Σωσάννα διήγηση, ὅτι δὲν τὴ διάβασε στὰ Ἑβραϊκὰ βιβλία, καὶ ὅτι δὲν συμφωνεῖ μὲ τὴν ἑβραϊκὴ ἑτυμολογία, οὔτε τὸ πρίσει (πριονίζω)

7. Κεστοί: Ἀσχολεῖται μὲ τοὺς στηθόδεσμούς τῶν γυναικῶν.

πρίνου πρίσαι οὔτε ἀπὸ τοῦ σχίνου σχίσαι, ἃ καὶ ἐπιτιμώμενος Ὁριγένης ἀντέγραψε.

Γράφει δὲ Ἀφρικανὸς καὶ πρὸς Ἀριστείδην, ἐν οἷς ἰκανῶς τὴν νομιζομένην διαφανίαν παρὰ Ματθαίῳ καὶ Λουκᾷ περὶ τῆς 5 τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν γενεαλογίας σύμφωνον ἔδειξεν.

ΛΕ.

Φιλίππου Σιδέτου, Χριστιανικὴ Ἱστορία.

Ἀνεγνώσθη διβλίον Φιλίππου Σιδέτου, οὗ ἡ ἐπιγραφή «Χριστιανικὴ Ἱστορία». Ἀπάρχεται δὲ ἀπὸ τοῦ, «Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν», καὶ διεξέεισι τὰ μὲν συντέμνων, τὰ δὲ πλατύνων τὴν Μωσαϊκὴν ἱστορίαν, ὅμως οἶν πολλοὺς ἐν πᾶσι λόγους ἀναλίσκων. Ἡ πρώτη οἶν αὐτοῦ δίβλος λόγους περιέχει καὶ ὡσαύτως δὲ καὶ αἱ ἄλλαι αὐτοῦ καὶ βίβλοι ἀνά λόγων καὶ, ἃς τέως ἡμεῖς εἶδομεν. Ἔστι δὲ πολύχους ταῖς 15 λέξεσιν, οὐκ ἀστεῖος δὲ οὐδὲ ἐπίχαρις, ἀλλὰ καὶ προσκορῆς, μᾶλλον δὲ καὶ ἀηδῆς, καὶ ἐπιδευκτικὸς μᾶλλον ἢ ὠφέλιμος, καὶ παρεντιθεὶς ὡς πλεῖστα μηδὲν πρὸς τὴν ἱστορίαν συντείνοντα, ὡς οὐδὲν μᾶλλον ἱστορίαν εἶναι ἢ πραγμάτων ἐτέρων τὴν πραγματείαν διάληψιν οὕτως ἀπειροκάλως ἐκκέχνηται. Σίγχιρονος δὲ 20 Σισιννίου καὶ Πρόκλου, οἱ Κωνσταντινουπόλεως ἐπεσκόπησαν. Ἐν δὲ τῇ αὐτοῦ τῆς ἱστορίας συγγραφῇ πολλὴν καταδρομὴν Σισιννίου ποιεῖται, ὅτι τὸν αὐτὸν κληρὸν ἄμφω πληροῦντων, καὶ λόγοις πρωτεύειν Φιλίππου δοκοῦντος, Σισιννίος, φασίν, εἰς τὸν ἀρχιερατικὸν θρόνον ἐξεύλεται.

25

ΛΣ.

Βιβλίον, οὗ ἐπιγραφή, Χριστιανῶν δίβλος, ἐρμηνεία εἰς τὴν Ὀκτάτευχον.

Ἀνεγνώσθη διβλίον, οὗ ἡ ἐπιγραφή «Χριστιανῶν δίβλος, ἐρμηνεία εἰς τὴν Ὀκτάτευχον», Παμφίλῳ δὲ τινι προσφανεῖ τὸ δι-

γίνεται ἀπὸ τὸν πρίνο, οὔτε τὸ σχίσει (χωρίζω) ἀπὸ τὸν σχίνο, τὰ ὁποῖα ἀντέγραψε ὁ Ὠριγένης προκειμένου νὰ ἐξηγήσει αὐτά.

Ὁ Ἀφρικανὸς γράφει καὶ πρὸς τὸν Ἀριστείδη, ὅπου ἔδειξε ὅτι ἡ νομιζόμενη διαφωνία τοῦ Ματθαίου καὶ τοῦ Λουκᾶ γιὰ τὴ γενεαλογία τοῦ Σωτήρα μας εἶναι συμφωνία.

35.

Φιλίππου Σιδέτου, Χριστιανικὴ Ἱστορία.

Διαβάσαμε τὸ βιβλίο τοῦ Φιλίππου Σιδέτου, μὲ τὸν τίτλο, «Χριστιανικὴ Ἱστορία». Ἀρχίζει ἀπὸ τὸ, «Στὴν ἀρχὴ δημιούργησε ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸ καὶ τὴ γῆ»⁸, καὶ διεξέρχεται τὴ Μωσαϊκὴ ἱστορία, ἀλλοῦ συντομεύοντας καὶ ἄλλοῦ ἐπεκτείνοντας αὐτήν, ἀφιερώνοντας ὡστόσο πολλὰ λόγια σὲ κάθε γεγονός. Τὸ πρῶτο λοιπὸν βιβλίο του περιέχει εἴκοσι τέσσερα κεφάλαια, τὸ ἴδιο ἀπὸ εἴκοσι τέσσερα κεφάλαια ἀποτελοῦνται καὶ τὰ ἄλλα εἴκοσι τρία βιβλία, πού εἶδαμε ἐμεῖς ὡς τώρα. Τὸ λεκτικὸ του εἶναι πληθωρικό, ὄχι ὁμως κομψὸ καὶ χαριτωμένο, ἀλλὰ προκαλεῖ τὸν κόρο καὶ μᾶλλον καὶ ἀηδία, καὶ εἶναι ἐπιδεικτικὸ μᾶλλον, παρὰ ὠφέλιμο· κάνει μεγάλες παρεκβάσεις πού δὲν συντελοῦν στὴν ἐξιστορήσῃ του, ὥστε καταντᾶ νὰ μὴ εἶναι καθόλου ἱστορία, ἀλλὰ μᾶλλον πραγματεία πού περιλαμβάνει τὴν ἐκθεση ἄλλων πραγμάτων, μὲ τόσο ἀκαλαίσθητη πολυλογία. Εἶναι σύγχρονος τοῦ Σιαινίου καὶ τοῦ Πρόκλου, πού διετέλεσαν ἐπίσκοποι Κωνσταντινουπόλεως⁹. Στὴν ἱστορικὴ συγγραφὴ του καταφέρεται ἔντονα ἐναντίον τοῦ Σιαινίου, ἐπειδὴ, ἐνῶ καὶ οἱ δύο εἶχαν τὸν ἴδιο βαθμὸ ἱερωσύνης¹⁰, ἔστω καὶ ἂν στὴν εὐγλωττία πρῶτευε ὁ Φίλιππος φανερά, στὸν ἀρχιερατικὸ ὁμως θρόνο ἐξελέγει, λένε, ὁ Σιαινίος.

36.

Βιβλίο μὲ τὸν τίτλο,

Χριστιανῶν δίδλος, ἐρμηνεῖα στὴν Ὀκτάτευχο.

Διαβάσαμε βιβλίο μὲ τὸν τίτλο, «Χριστιανῶν δίδλος, ἐρμηνεῖα στὴν Ὀκτάτευχο», καὶ ἀφιερώνεται τὸ βιβλίο σὲ κάποιον Πάμφιλο.

10. Ἦταν καὶ οἱ δύο ἱερεῖς.

βλίον. Ἦν δὲ ταῖς Ἰουστίνου τοῦ Ῥωμαίων βασιλέως ἡμέραις ἐνακμάζων. Ἀπάρχεται μὲν οὖν ὑπὲρ τινων ἐκκλησιαστικῶν δογμάτων Γραφικαῖς, ὡς ἐδόκει, μαρτυρίαις ἀγωνίζεσθαι· ἔστι δὲ ταπεινὸς τὴν φράσιν καὶ συντάξεως· οὐδὲ τῆς κοινῆς μετέχων.

5 Ἀλλὰ καὶ τινὰ κατὰ τὴν ἱστορίαν ἀπίθανα συντίθησι· διὸ καὶ μυθικώτερον μᾶλλον ἢ ἀληθέστερον ἠγεῖσθαι τὸν ἄνθρωπον δίκαιον. Ὑπὲρ ὧν δὲ δόγματα ἐνίσταται, ἔστι ταῦτα, ὅτι ὁ οὐρανὸς οὐκ ἔστι ἡ γῆ, ἀλλ' ὁ μὲν ὡσεὶ καμάρα, ἡ δὲ ἑτερομήκης, καὶ κεκόλληται τὰ πέρατα τοῦ οὐρανοῦ πρὸς τὰ πέρατα τῆς γῆς, καὶ

10 ὅτι πάντες οἱ ἀστέρες κινουῦνται ἀγγέλων αὐτοῖς τῇ κινήσει διακονούντων, καὶ ἕτερα ἅπαντα τοιαῦτα. Ποιεῖται καὶ ὡς ἐν παρεκβάσει μνήμην τῆς Γενέσεως καὶ τῆς Ἐξόδου, διατριβὴ δὲ τῇ διηγῆσει καὶ τῇ θεωρίᾳ ὡς ἐπίπαν τῆς σκηνῆς· ἐπιτρέχει δὲ καὶ τοὺς προφήτας, κακεῖθεν τοὺς ἀποστόλους. Λέγει δὲ, ὅτι τὸ μέγεθος

15 ἔχει ὁ ἥλιος δύο κλιμάτων, καὶ ὅτι οἱ ἄγγελοι οὐκ εἰσιν ἐν τῷ οὐρανῷ, ἀλλὰ μόνον ὑπὸ τὸ στερέωμα καὶ μεθ' ἡμῶν, καὶ ὅτι ὁ Χριστὸς ἀνελθὼν ἀπὸ τῆς γῆς εἰς τὸ μεταξὺ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τοῦ στερεώματος εἰσηλθε, καὶ ὅτι τοῦτό ἐστι καὶ μόνον ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Λέγει δὲ καὶ ἄλλα τινὰ ἀλλόκοτα. Προσφωνεῖ δὲ

20 τοὺς μὲν ἐξ αὐτοῦ λόγους Παμφίλῳ τινί, τῶν δὲ λοιπῶν ἐξ (οἱ γὰρ πάντες αὐτοῦ δώδεκά εἰσι) τὸν μὲν ἑβδομον Ἀναστασίῳ, ἐν ᾧ ὅτι ἀκατάλυτοί εἰσιν οἱ οὐρανοί, τὸν ὄγδοον δὲ, ὅς ἐστιν εἰς τὴν ᾠδὴν Ἐζεκίου καὶ εἰς τὸν ἀναποδισμόν τοῦ ἡλίου, Πέτρῳ προσφωνεῖ, ἐν ᾧ ὅτι ὑπεμνημάτισε τὰ ἄσματα τῶν ἀσμάτων λέγει. Οἱ δὲ λοι-

25 ποὶ τέσσαρες οὐ πρὸς τι πρόσωπον αὐτῷ συνετάγησαν.

ΛΖ.

Περὶ πολιτικῆς.

Ἀνεγνώσθη «Περὶ πολιτικῆς» ὡς ἐν διαλόγῳ, Μηνᾶν πατρικιον καὶ Θωμᾶν ῥεφερενδάριον τὰ διαλεγόμενα εἰσάγων πρόσω-

30 πα. Περιέχει δὲ ἡ πραγματεία λόγους ἕξ, ἐν οἷς καὶ ἕτερον εἶδος

Ἐξῆσε στήν ἐποχή τοῦ βασιλιᾶ τῶν Ρωμαίων Ἰουστίνου. Ἀρχίζει λοιπόν μέ τήν ὑπεράσπιση μερικῶν ἐκκλησιαστικῶν δογμάτων, προσπαθώντας, ὅπως νόμιζε, νά τά στηρίξει μέ μαρτυρίες τῆς Γραφῆς. Ὁ τρόπος ἐκφρασῆς του εἶναι κοινός καί ἡ σύνταξή του κατώτερη καί ἀπό τήν κοινή. Περιλαμβάνει ἐπίσης στήν ἱστορία του καί κάποια ἀπίστευτα. Γι' αὐτό εἶναι δίκαιο νά θεωρεῖται ὁ ἄνθρωπος ἀφηγητής μύθων μᾶλλον, παρά ἐκφραστής τῆς ἀλήθειας. Τά δόγματα τά ὅποια ἀντικρούει εἶναι τά ἑξῆς¹¹: ὅτι ὁ οὐρανός δέν εἶναι κυκλικός οὔτε ἡ γῆ, ἀλλά ὁ ἕνας εἶναι μέ καμάρα ὁμοιος, ἐνῶ ἡ γῆ εἶναι ἀνισομήκης, καί ἐφάπτονται τά πέρατα τοῦ οὐρανοῦ μέ τά πέρατα τῆς γῆς, καί ὅτι ὅλα τά ἄστρα κινοῦνται μέ τή βοήθεια τῶν ἀγγέλων, καί κάποια ἄλλα τέτοια. Κάνοντας παρέκβαση ἀναφέρεται καί στή Γένεση καί τήν Ἑξοδο, καί ἐπιμένει γενικά στή διήγηση καί στή περιγραφή τῆς Σκηνῆς, ἀναφερόμενος ὅμως ἐπιτροχάδην καί στοὺς προφῆτες καί ἔπειτα στοὺς ἀποστόλους. Λέγει ὅτι ὁ ἥλιος ἔχει μέγεθος δυὸ γεωγραφικῶν κλιμάτων (ζωνῶν), καί ὅτι οἱ ἄγγελοι δέν βρίσκονται στὸν οὐρανό, ἀλλὰ μόνο κάτω ἀπὸ τὸ στερέωμα καί μαζί μας, καί ὅτι ὁ Χριστός, ἀνεβαίνοντας ἀπὸ τῆ γῆ, μπῆκε στὸ διάστημα ἀνάμεσα στὸν οὐρανὸ καί στὸ στερέωμα, καί ὅτι αὐτὸ καί μόνο εἶναι ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Διηγεῖται καί μερικὰ ἄλλα ἀλλόκοτα πράγματα. Ἀφιερώνει τοὺς ἕξι λόγους του σὲ κάποιον Πάμφιλο, καί ἀπὸ τοὺς ὑπόλοιπους ἕξι (γιατι ὅλοι οἱ λόγοι του εἶναι δώδεκα) τὸν ἑβδομο τὸν ἀφιερώνει στὸν Ἀναστάσιο, στὸν ὅποιο ἀναφέρεται ὅτι οἱ οὐρανοὶ εἶναι ἀκατάλυτοι, τὸν ὄγδοο, πού ἀναφέρεται στήν ὠδή τοῦ Ἐζεκία καί τήν ἀντιστροφή τῆς πορείας τοῦ ἡλίου, τὸν ἀφιερώνει στὸν Πέτρο, ὅπου λέγει ὅτι ἔχει ὑπομνηματίσει τὰ Ἔσσηματα τῶν ἀσμάτων. Οἱ ὑπόλοιποι τέσσερες λόγοι δέν ἀφιερώνονται σὲ κανένα πρόσωπο.

37.

Περὶ πολιτικῆς.

Διαβάσαμε τὸ βιβλίον «Περὶ πολιτικῆς» γραμμένο ὑπὸ μορφῆ διαλόγου, πού παρουσιάζει νά συνομιλοῦν ὁ Πατρίκιος Μηνᾶς καί ὁ ρεφερενδάριος Θωμᾶς. Ἡ πραγματεία περιέχει ἕξι λόγους, μέ τοὺς

πολιτείας παρὰ τὰ τοῖς παλαιοῖς εἰρημένα εἰσάγει, ὃ καὶ καλεῖ
δικαιαρχικόν. Ἐπιμέμφεται δὲ τῆς Πλάτωνος δικαίως πολιτείας
Ἦν δ' αὐτοὶ πολιτείαν εἰσάγουσιν, ἐκ τῶν τριῶν εἰδῶν τῆς πολι-
τείας δέον αὐτὴν συγκεῖσθαι φασί, βασιλικῆ καὶ ἀριστοκρα-
5 τικῆ καὶ δημοκρατικῆ, τὸ εἰλικρινές αὐτῇ ἐκάστης πολιτείας
συνεισαγωγούσης, κάκεινήν τὴν ὡς ἀληθῶς ἀρίστην πολιτείαν ἀπο-
τελούσης

ΛΗ.

Θεοδώρου Ἀντιοχέως, ἑρμηνεία τῆς Κτίσεως.

10 Ἀνεγνώσθη Θεοδώρου Ἀντιοχέως, οὗ ἡ ἐπιγραφή, «Ἑρμη-
νεῖα τῆς Κτίσεως», ἐν τόμοις ἑπτὰ ἢ πρώτη δίβλος ἐπεραίνεται.
Τὴν δὲ φράσιν οὔτε λαμπρὸς οὔτε λίαν σαφής, φεύγων δὲ τὸν
δυνατὸν αὐτῷ τρόπον τὰς ἀλληγορίας, καὶ κατὰ τὴν ἱστορίαν τὴν
ἑρμηνείαν ποιούμενος. Ταυτολογεῖ δὲ τὰ πλεῖστα, καὶ ἄχαρίς πως
15 καὶ ἀηδὴς εἶναι δοκεῖ, ἀλλὰ καὶ τὸ Νεστορίου δόγμα, εἰ καὶ πρὸ
Νεστορίου ὑπῆρχεν, ὑπερευγόμενος. Οὗτος δὲ ἐστὶν ὁ Μοψου-
εστίας, ὃν καὶ πλεῖστας εὐθύνας Ἰωάννης ὁ Φιλόπονος, ὡς αὐτὸς
φησὶ, τῆς τοιαύτης ἑρμηνείας ἐν οἰκείῳ τῷ εἰς τὴν κτίσιν πονήμα-
τι ἐδείχθη σπουδαίως εἰσπραττόμενος.

20

ΛΘ.

**Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου,
Πρὸς τοὺς ὑπὲρ Ἀπολλωνίου τοῦ Τυανέως
Ἱεροκλέους λόγους.**

Ἀνεγνώσθη Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου ἀνασκευαστικὸν δι-
25 βλιαδάριον πρὸς τοὺς ὑπὲρ Ἀπολλωνίου τοῦ Τυανέως Ἱεροκλέ-
ους λόγους.

Μ.

Φιλοστοργίου Ἀρειανοῦ, Ἱστορικόν.

Ἀνεγνώσθη Φιλοστοργίου, Ἀρειανοῦ τὴν θρησκευίαν, ὡς

ὁποίους ἐκθέτει καὶ ἓνα ἄλλο εἶδος πολιτείας ἐκτὸς ἀπὸ τὰ ἀναφερόμενα ἀπὸ τοὺς παλαιούς, τὸ ὅποιο καὶ ὀνομάζει δικαιοαρχικό. Κατηγορεῖ δίκαια τὴν Πλατωνικὴ πολιτεία. Ἡ Πολιτεία ποὺ αὐτοὶ εἰσάγουν, λένε ὅτι πρέπει ν' ἀποτελεῖται ἀπὸ τὰ τρία εἶδη, τὸ βασιλικό, τὸ ἀριστοκρατικὸ καὶ τὸ δημοκρατικὸ, στὸ ὅποιο κάθε εἶδος συνεισφέρει τὸ καθαρὸ στοιχεῖο του, καὶ συνίσταται ἔτσι ἐκείνη ἢ ἀληθινὰ ἄριστη πολιτεία.

38.

Θεοδώρου Ἀντιοχέα, ἔρμηνεία τῆς Δημιουργίας.

Διαβάσαμε τὸ σύγγραμμα τοῦ Θεοδώρου Ἀντιοχέα, ποὺ ἔχει τὸν τίτλο, «Ἐρμηνεία τῆς Κτίσεως». Ὁ πρῶτος τόμος ὀλοκληρῶνεται σὲ ἑπτὰ βιβλία. Τὸ ὕφος του οὔτε λαμπρὸ εἶναι οὔτε πολὺ σαφές· ἀποφεύγει ὅμως ὅσο τοῦ εἶναι δυνατὸ τὸν ἀλληγορικὸ τρόπο διήγησης καὶ ἀκολουθεῖ τὴν ἱστορικὴ ἔρμηνεία. Χρησιμοποιεῖ πολλές ταυτολογίες καὶ δείχνει κατὰ κάποιον τρόπο ὁ λόγος του νὰ εἶναι χωρὶς χάρη καὶ γλυκύτητα, ἀλλὰ καὶ ἡ δοξασία τοῦ Νεστορίου, ἂν καὶ ἔζησε πρὶν ἀπὸ τὸν Νεκτᾶριο, ἐμφανίζεται στοὺς λόγους του. Αὐτὸς βέβαια εἶναι ὁ Θεόδωρος Μοψουεστίας, στὸν ὅποιο πολλὲς εὐθύνες δείχθηκε νὰ τοῦ καταλογίσει μὲ σοβαρότητα ὁ Ἰωάννης ὁ Φιλόπονος, ὅπως γράφει ὁ ἴδιος, γι' αὐτὴ του τὴν ἔρμηνεία στὸ σύγγραμμά του γιὰ τὴ δημιουργία.

39.

**Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου,
Κατὰ τῶν λόγων τοῦ Ἱεροκλέους ὑπὲρ τοῦ Ἀπολλωνίου
τοῦ Τυανέως.**

Διαβάσαμε τὸ τομίδιο τοῦ Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου ποὺ ἀνασκευάζει τοὺς λόγους τοῦ Ἱεροκλέους, μὲ τοὺς ὁποίους ὑπερασπίζεται τὸν Ἀπολλώνιον τὸν Τυανέα.

40.

Φιλοστοργίου τοῦ Ἀρειανοῦ, Ἱστορικόν.

Διαβάσαμε τοῦ Φιλοστοργίου², Ἀρειανοῦ στὸ θρήσκευμα, τὴν

δῆθεν «Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία». Ἱστορεῖ δὲ τάναντία σχεδὸν
 ἅπασι τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ἱστορικοῖς. Ἐξαίρει τοὺς Ἀρειανί-
 ζοντας ἅπαντας, λοιδορίαις πλύνει τοὺς ὀρθοδόξους, ὡς εἶναι
 τὴν ἱστορίαν αὐτοῦ μὴ ἱστορίαν μᾶλλον, ἀλλ' ἐγκώμιον μὲν τῶν
 5 αἰρετικῶν, ψόγον δὲ γυμνὸν καὶ κατηγορίαν τῶν ὀρθοδόξων.
 Ἔστι δὲ τὴν φράσιν κομπὸς καὶ ποιητικαῖς, ἀλλ' οὐ κατακόρως
 οὐδ' ἀχαρίτοις λέξεσι κεχρημένος. Καὶ ἡ τροπὴ δὲ αὐτῷ τῷ ἐμ-
 φατικῷ τὴν χάριν μετὰ τοῦ ἠδέος ἐφέλκεται· πλὴν ἐνίοτε παραδό-
 λως αὐταῖς καὶ πλεῖστον ἀποτετραμμέναις χρώμενος εἰς ψυχολο-
 10 γίαν καὶ ἀκαιρολογίαν ἐκπίπτει. Περιδέβληται δὲ αὐτῷ ποικίλως
 ὁ λόγος καὶ ἐν κόρῳ, ὡς εἰς τὸ ἀσαφές καὶ οὐκ αἰεὶ χαρίεν τὸν
 ἀκροατὴν ὑποσύρεσθαι. Ἐν πολλοῖς δὲ καὶ οἰκείως γνωμολογεῖ.
 Ἱστορεῖ δὲ τὰ ἀπὸ τῆς Ἀρείου περὶ τὴν αἵρεσιν σπουδῆς τε καὶ
 κατάρξεως μέχρι τῆς Ἀετίου τοῦ δυσσεβεστάτου ἀνακλήσεως.
 15 Οὗτος δὲ Ἀέτιος παρ' αὐτῶν μὲν τῶν συναιρεσιωτῶν, διὰ τὸ
 κάκεινους ὑπερβαλέσθαι τῇ δυσσεβείᾳ, ὡς αὐτὸς οὗτος καὶ μὴ
 βουλόμενος ἱστορεῖ, τῆς διακονίας καθηρέθη, ὑπὸ δὲ τοῦ δυσσε-
 βεστάτου Ἰουλιανοῦ ἀνεκλήθη τε καὶ φιλοφρόνως ἐδεξιώθη. Καὶ
 ἡ μὲν ἱστορία αὐτοῦ δι' ἐνὸς βιβλίου, τόμοις ἕξ συμπληρουμένη,
 20 μέχρι τοῦδε πρόεισι τοῦ χρόνου. Ἔστι δὲ ὁ ἀνὴρ ψευδολόγος τε
 καὶ οὐδὲ μυθολογίας ἀπεχόμενος. Ἐξαίρει δὲ ἐν μὲν λόγοις μάλι-
 στα Ἀέτιον καὶ Εὐνόμιον, μόνους ἀνακαθᾶραι τὰ τῆς εὐσεβείας
 δόγματα τῷ χρόνῳ συγκεχωσμένα, τερατευόμενος ἐν τεραστίοις
 δὲ καὶ βίῳ Εὐσέβιον τὸν Νικομηδίας, ὃν καὶ Μέγαν ἀποκαλεῖ,
 25 καὶ Θεόφιλον τὸν Ἰνδὸν καὶ ἄλλους πλείονας. Κατηγορεῖ δὲ
 Ἀκακίου μάλιστα, τοῦ Καισαρείας τῆς κατὰ Παλαιστίνην ἐπι-
 σκοπήσαντος, δεινότητά τε ἀνυπέρβλητον καὶ πανουργίαν ἄμα-
 χον, μεθ' ἧν καὶ πάντων φησὶ κατισχυῆσαι τῶν τε ὁμοφρονεῖν
 δοκούντων, εἰς ἔχθραν δέ τινα καταστάντων, καὶ τῶν τάναντία
 30 θρησκευόντων.

Καὶ ταῦτα μὲν μοι ἤδη ἀνέγνωστο, μετ' οὐ πολὺ δὲ ἐν ἄλλῳ

13. Αἰρεσιάρχης τοῦ 8 αἰῶνα. Οἱ ὁπαδοὶ του ὀνομαζόνταν Ἀετιανοὶ ἢ Ἀνόμοιοι, γιατί δίδασκε ὅτι ὁ Υἱὸς εἶναι ἀνόμοιος πρὸς τὸν Πατέρα. Ὀνομαζόνταν καὶ

δῆθεν «Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία». Ἡ Ἱστορία του εἶναι ἀντίθετη σὲ ὅλα ἀπὸ τὶς ἱστορίες ὄλων σχεδὸν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἱστορικῶν. Ἐγκωμιάζει ὅλους ἐκείνους πού ἀρειανίζουν, καὶ περιλούζει μὲ κατηγορίες τοὺς ὀρθοδόξους, ὥστε νὰ εἶναι ἡ ἱστορία του ὄχι ἱστορία, ἀλλὰ μᾶλλον ἐγκώμιο τῶν αἰρετικῶν καὶ ὀλοφάνερη μομφὴ καὶ κατηγορία τῶν ὀρθοδόξων. Τὸ ὕφος του εἶναι κομπῶδες καὶ χρησιμοποιοῦνται, ὄχι ὅμως κατακόρον, λέξεις ποιητικῆς καὶ ὄχι χωρὶς χάρη. Καὶ οἱ μεταφορῆς του μὲ τὴ μορφὴ πού ἔχουν προσελκύουν τὴ χάρη μὲ τὴ γλυκύτητα. Μερικὲς φορές ὡστόσο, χρησιμοποιώντας αὐτὲς ἀπερίσκεπτα καὶ πολὺ ἀκατάλληλα, ἐκπίπτει σὲ ψυχρότητα καὶ ἀκαιρολογία. Ντύνει τὸ λόγο του μὲ ποικίλους τρόπους καὶ κατὰ κόρον, ὥστε ὁ ἀναγνώστης νὰ παρασύρεται στὴν ἀσάφεια καὶ ὄχι πάντοτε στὴ χάρη. Σὲ πολλὰ χρησιμοποιεῖ τὶς κατάλληλες γνῶμες. Ἱστορεῖ τὰ γεγονότα ἀρχίζοντας ἀπὸ τὴ μελέτη καὶ τὴν ἐκκριξὴ τῆς δοξασίας τοῦ Ἀρείου μέχρι τὴν ἀνάκληση τοῦ δυσσεβέστατου Ἀετίου. Αὐτὸς ὁ Ἀέτιος ἀπὸ τὶς συντροφούς του στὴν αἵρεση, ἐπειδὴ τοὺς ὑπερέβαλλε στὴν κακοδοξία, ὅπως ὁμολογεῖ ὁ ἴδιος καὶ χωρὶς νὰ τὸ θέλει, καθαιρέθηκε ἀπὸ τὴ διακονία, ἀνακλήθηκε ὅμως ἀπὸ τὸν ἀσεβέστατο Ἰουλιανὸ καὶ ἔγινε δεκτὸς μὲ φιλοφροσύνη. Ἡ ἱστορία του, πού ἀποτελεῖται ἀπὸ ἓνα βιβλίον, τὸ ὁποῖο περιλαμβάνει ἕξι τόμους, φτάνει μέχρι αὐτὰ τὰ χρόνια. Εἶναι ὁ ἄνθρωπος ψευδολόγος καὶ δὲν ἀποφεύγει τὰ παραμύθια. Ἐγκωμιάζει πολὺ μὲ τοὺς λόγους του τὸν Ἀέτιο καὶ τὸν Εὐνόμο, λέγοντας ὅτι αὐτοὶ μόνοι καθάρισαν τὰ δόγματα τῆς πίστεως πού εἶχαν καταχωσθεῖ μὲ τὸν καιρὸ, ἐπαινώντας κατὰ τρόπο τερατώδη τὰ θαυμαστά ἔργα καὶ τὴ ζωὴ τοῦ Εὐσεβίου τοῦ Νικομηδείας, τὸν ὁποῖο ἀποκαλεῖ μέγα, καὶ τὸν Θεόφιλο τὸν Ἰνδὸ καὶ ἄλλους πολλούς. Κατηγορεῖ κυρίως τὸν Ἀκάκιο τῆς Καισαρείας, πού ἔγινε ἐπίσκοπος τῆς Παλαιστίνης, γιὰ ἀνυπέροβλητη δεινότητα καὶ ἀκαταμάχητη πανουργία, μὲ τὶς ὁποῖες ιδιότητες λέγει ὅτι νίκησε τόσο ἐκείνους πού θεωροῦνταν ὁμόφρονες, ἀλλὰ βρέθηκαν σὲ κάποια ἐχθρότητα, ὅσο καὶ ἐκείνους πού εἶχαν ἀντίθετο θρησκευτικὸ φρόνημα.

Αὐτὰ βέβαια τὰ ἔχω ἤδη διαβάσει. Σὲ ἄλλο βιβλίον του ὑπάρ-

Ἐξουκόνται (ἐξ οὐκ ὄντων). Πέθανε τὸ 367 καὶ μαζί του καὶ ἡ αἵρεσή του.

βιβλίῳ καὶ ἕτεροι αὐτοῦ λόγοι ἕξ, ὡς συμπληροῦσθαι αὐτοῦ τὴν
 σύμπασαν πραγματείαν ἐν λόγοις ἰθ', ὧν αἱ ἀπαρχαὶ συντιθέμε-
 ναι τὸ τοῦ συγγεγραφότος ἀπαρτίζουσι Φιλοστοργίου ὄνομα.
 Κάτεισι δὲ μέχρι τῶν Θεοδοσίου τοῦ Νέου χρόνων, κατ' ἐκείνον
 5 τὸν χρόνον πανόμενος καθ' ὃν Οὐαλεντινιανῶ τῷ Νέῳ, τῷ Πλα-
 κιδίας καὶ Κωνσταντίου νιῶ, Ὀνωρίου τελευτήσαντος Θεοδό-
 σιος τὰ τῆς Ρώμης σκῆπτρα τῷ ἀδελφιδῶ ἐνεχείρισεν.

Οὗτος δὲ ὁ Φιλοστόργιος, καίτοι κατὰ τῶν Ὁρθοδόξων λυσ-
 σῶν, Γρηγορίου μὲν τοῦ Θεολόγου καθάψασθαι οὐκ ἐτόλμησεν,
 10 ἀλλὰ καὶ τὴν παιδείαν καὶ ἄκων συνομολογεῖ, Βασιλείου δὲ τοῦ
 Μεγάλου ἐπεχείρησεν ὑφᾶναι μῶμον, δι' οὗ λαμπρότερον ἔδειξε.
 Τὴν μὲν γὰρ ἰσχὺν καὶ τὸ κάλλος τῆς ἐν ταῖς πανηγύρεσιν ὁμιλίας
 ὑπ' αὐτῆς τῆς τῶν πραγμάτων ἐναργείας ἐδιάσθη συμφθέγγα-
 σθαι, θρασὺν δὲ αὐτὸν ὁ δεῖλαιος ἀποκαλεῖ καὶ ἀντιλογικῶν
 15 λόγων ἄπειρον, ὅτι, φησὶν, ἀπετόλμησεν Εὐνομίου ταῖς συγγρα-
 φαῖς ἀντιτάξασθαι.

ΜΑ΄.

Ἰωάννου, Ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία.

Ἀνεγνώσθη Ἰωάννου «Ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία». Ἄρχεται
 20 ἀπὸ τῆς Θεοδοσίου τοῦ Νέου βασιλείας, ἀπ' αὐτῆς που τῆς Νε-
 στορίου βλασφημίας καὶ καθαιρέσεως, καὶ κάτεισι μέχρι Ζήνω-
 νος καὶ τῆς καθαιρέσεως Πέτρου τοῦ αἰρετικοῦ, ὃς τὸν Ἀντι-
 οχικὸν ὑψήρπασε θρόνον. Ἔστι δὲ οὗτος τὴν φράσιν σαφῆς καὶ
 ἀνθηρός. Διέρχεται δὲ τὴν τρίτην σύνοδον τὴν ἐν Ἐφέσῳ λεπτο-
 25 μερῶς. Ἀλλὰ καὶ τὴν μετὰ ταύτην ἐν αὐτῇ συναγελασθεῖσαν, τὴν
 ληστρικὴν λέγω, ἣν οὗτος θειάζει, καὶ τὸν ταύτης ἡγεμόνα Διόσ-
 κορον καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. Διέξεισι δὲ καὶ τὴν ἐν Κ(Χ)αλχηδόνι
 σύνοδον, διασύρων ταύτην. Ἐξ ὧν ἔστι συμβαλεῖν Ἰωάννην εἶναι
 τὸν πατέρα τοῦ βιβλίου τὸν πρεσβύτερον τὸν Αἰγεάτην, ὃς καὶ
 30 ἰδίως ὡς αἰρετικὸς κατὰ τῆς ἐν Καλχηδόνι συνόδου βιβλίον συνέ-
 ταξε. Τῆς μέντοι γε ἱστορίας αὐτοῦ δέκα τυγχάνουσι τόμοι, ὡς καὶ

14. Συνήλθε τὸ 431 καὶ καταδίκασε τὴν αἵρεση τοῦ Μονοφυσισμοῦ.

15. Συνήλθε στὴν Ἐφεσο 1-22 Αὐγούστου τὸ 449 καὶ ἀθώωσε τὸν Εὐτυχῆ.

χουν και ἄλλοι ἔξι λόγοι, ὥστε ὅλη ἡ πραγματεία του νὰ ὀλοκληρῶνεται σὲ δώδεκα βιβλία, πού ὅταν μποῦν στὴ σειρὰ τὰ ἀρχικὰ γράμματα τοὺς σχηματίζουν τὸ ὄνομα τοῦ Φιλοστοργίου. Φτάνει ὡς τὰ χρόνια τοῦ Θεοδοσίου τοῦ νέου και σταματᾷ στὸ χρόνο ἐκεῖνο κατὰ τὸν ὅποιο ὁ Θεοδόσιος μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Ὀνωρίου παραχώρησε τὰ σκῆπτρα τῆς Ρώμης στὸν ἀνεψιό του Οὐαλεντιανὸ τὸν νέο, τὸ υἱὸ τῆς Πλακιδίας και τοῦ Κωνσταντίου.

Αὐτὸς ὁ Φιλοστόργιος, παρὰ τὴ λύσσα του ἐναντίον τῶν Ὁρθοδόξων, δὲν τόλμησε νὰ κατηγορήσει τὸν Γρηγόριο τὸν Θεολόγο, ἀλλὰ χωρὶς νὰ τὸ θέλει ἀναγνωρίζει και τὴν παιδεία του. Ἐναντίον ὅμως τοῦ Βασιλείου τοῦ Μεγάλου ἐπιχείρησε νὰ ἐξυφάνει κατηγορία μετὰ τὴν ὅποια τὸν ἀνέδειξε λαμπρότερο. Γιατὶ τὴν ἰσχὺ και τὸ κάλλος τῆς ὁμλίας του στὶς πανηγύρεις ὑποχρεώθηκε νὰ τὰ ὁμολογήσει ὀλοκάθαρα ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ ἔργα του, τὸν ἀποκαλεῖ ὅμως ὁ δυστυχῆς θρασὺ και ἄπειρο τῶν ἀντιρρητικῶν λόγων, ἐπειδὴ, λέγει, τόλμησε ν' ἀντιταχθεῖ στὰ συγγράμματα τοῦ Εὐνομίου.

41.

Ἰωάννου, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία.

Διαβάσαμε τὴν «Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία» τοῦ Ἰωάννου. Ἀρχίζει ἀπὸ τὴ βασιλεία τοῦ Θεοδοσίου τοῦ Νέου, ἀπὸ αὐτὴν κατὰ κάποιον τρόπο τὴ βλασφημία και τὴν καθαίρεση τοῦ Νεστόριου, και κατεβαίνει μέχρι τὸν Ζήνωνα και τὴν καθαίρεση τοῦ Πέτρου τοῦ αἰρετικοῦ, πού εἶχε ὑφαρπάσει τὸν Ἀντιοχικὸ θρόνο. Τὸ ὕφος του εἶναι σαφές και εὐχάριστο. Ἀκόμα διεξέρχεται μετὰ λεπτομέρεια τὴν τρίτη σύνοδο στὴν Ἔφεσο¹⁶. Ἀλλὰ και τὴν μετὰ ἀπὸ αὐτὴν πού ἐγινε ἐκεῖ, ἐννοῶ τὴ «ληστρικὴ»¹⁵, πού αὐτὸς ἐκθειάζει και αὐτὴν και τὸν ἡγέτη τῆς Διόσκορο και τοὺς ὀπαδοὺς του. Περιγράφει και τὴ σύνοδο τῆς Χαλκηδόνας¹⁶, ἀλλὰ διασύροντας αὐτὴν. Ἀπὸ αὐτὰ μποροῦμε νὰ ὑποθέσουμε, ὅτι συγγραφέας τοῦ βιβλίου εἶναι ὁ πρεσβύτερος Ἰωάννης ὁ Αἰγεάτης, πού και ἰδιαίτερος ὡς αἰρετικὸς ἔγραψε βιβλίον κατὰ τῆς συνόδου τῆς Χαλκηδόνας. Ἡ Ἱστορία του περιλαμβάνει δέκα τόμους, ὅπως ὑπόσχεται και ὁ ἴδιος, ἀπὸ τοὺς

16. Συνήλθε τὸ 451 και ἀποκατέστησε τὴν Γ' Οἰκουμένην Σύνοδο.

αὐτὸς ἐκεῖνος ἐπαγγέλλεται, ὧν ἡμῖν τοὺς πέντε γέγονεν ἀναγνώ-
 ναι, περιέχοντας, ὡς ἔφημεν, ἀπὸ τῆς Νεστορίου βλασφημίας μέ-
 χρι τῆς τοῦ αἵρετικοῦ Πέτρου καθαιρέσεως

ΜΒ΄.

5 **Βασιλείου Κίλικος, Ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία.**

Ἄνεγνώσθη Βασιλείου Κίλικος «Ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία».
 Ἄρχεται ἀπὸ τῆς τελευτῆς Συμπλικίου τοῦ Ρώμης, ὃς πρὸς Ἀκά-
 κιον τὸν Κωνσταντινουπόλεως ἔγραψεν ἀποστῆναι τῆς πρὸς
 Πέτρον τὸν Ἀλεξάνδρειαν λυμαινόμενον κοινωνίας, ᾧ ἐπίκλην
 10 Μογγός οὗτος γὰρ τὴν ἐν Καλχηδόνι ἁγίαν σύνοδον δημοσίᾳ καὶ
 ἐν Ἐκκλησίᾳ ἀνεθεμάτιζε. Δι' ὃν καὶ Ἀκάκιος καλῶς πρότερον
 κατ' αὐτοῦ κεκινημένος, ὕστερον οὐκ ἀποστρεφόμενος αἵρετικοῦ
 δόξαν παρὰ πολλοῖς ἐκθήσατο, τοῖς δὲ Ρωμαίοις καὶ ὑπὸ καθαιρέ-
 σιν ἔπεσεν. Ἐπὶ Ζήνωνος δὲ τὸ δεύτερον ταῦτα ἐπράττετο. Ἄρχε-
 15 ται μὲν οὖν ἐκ τῶνδε τῶν χρόνων, καὶ κάτεισι μέχρι τελευτῆς
 Ἀναστασίου, ὃς εἰκοσιεπτὰ ἔτη καὶ μῆνας τρεῖς, ὡς οὗτός φησιν,
 ἐν τῇ βασιλείᾳ διήρκεσεν, μεθ' ὃν Ἰουστίνον τὸν Θραῦκα ἀναρρη-
 θῆναι γράφει βασιλέα. Ἄλλ' ἢ μὲν δίδλος αὕτη ἐνταῦθά που τὴν
 Γραφὴν ἴστησιν, ἀπὸ Ζήνωνος μέχρι τῆς τελευτῆς Ἀναστασίου
 20 καὶ τῆς Ἰουστίνου ἀναρρήσεως κατιοῦσα. Λέγει δὲ οὗτος ὡς εἶη-
 σαν αὐτῶ καὶ ἕτεροι δύο πεπονημένοι δίδλοι, πρώτη καὶ τρίτη, ὧν
 τὴν μὲν ἀπὸ Μαρκιανοῦ τοῦ βασιλέως ἄρχεσθαι, καταλήγειν δὲ
 ἕως Ζήνωνος, ἀφ' οὗ τὴν ἀρχὴν ἢ δευτέρα ἐπεποιήτο, τὴν δὲ τρί-
 τὴν ποιεῖσθαι προοίμιον τὸ τέλος τῆς δευτέρας καὶ ἀπὸ τῆς βασι-
 25 λείας Ἰουστίνου ἀπάρχεσθαι.

Ἔστι δὲ ὁ συγγραφεὺς οὐ λίαν τὴν φράσιν ἀπηκριβωμένος,
 ἀλλὰ καὶ ἀνωμάλως ἔχων πρὸς ἑαυτόν. Κέχρηται δὲ μάλιστα ταῖς
 παρ' ἀλλήλων τῶν ἐπισκόπων στελλομέναις ἐπιστολαῖς, εἰς πίστιν
 (ὡς φησιν) ὧν αὐτὸς γράφει, αἱ καὶ πολύστιχον ποιοῦσι τὸ δι-
 30 βλίον καὶ ἐν πλήθει λόγων ὀλίγην συνάγον ἱστορίαν· διὸ καὶ τὸ
 σαφὲς τῆς ἱστορίας τῶ πλήθει περικόπτεται τῶν παρεντιθεμένων.

17. Ἀπὸ τῆς δυναστείας τῶν Ἰσαύρων, καὶ βασίλευσε ἀπὸ τὸ 474 ἕως τὸ 491.

18. Διαδέχθηκε τὸν Ζήωνα καὶ βασίλευσε ἀπὸ τὸ 491 μέχρι τὸ 518.

ὁποίους ἑμεῖς μπορέσαμε νὰ διαβάσομε τοὺς πέντε, πού περιέχουν, ὅπως εἶπαμε, τὴ βλασφημία τοῦ Νεστορίου μέχρι τὴν καθάρωση τοῦ αἵρετικοῦ Πέτρου.

42.

Βασιλείου Κίλικος, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία.

Διαβάσαμε τὴν «Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία» τοῦ Βασιλείου τοῦ Κίλικα. Ἀρχίζει ἀπὸ τὸ θάνατο τοῦ Σιμπλικίου τοῦ ἐπισκόπου Ρώμης, πού ἔγραψε στὸν Ἀκάκιο Κωνσταντινουπόλεως νὰ μὴν ἐπικοινωνεῖ μὲ τὸν Πέτρο, τὸν ἐπονομαζόμενον Μουγγό, πού λυμαινόταν τὴν Ἀλεξάνδρεια, γιατί αὐτὸς ἀναθεμάτιζε δημόσια μέσα στὴν ἐκκλησία τὴν ἁγία Σύνοδο τῆς Χαλκηδόνας. Ἐξαιτίας αὐτοῦ καὶ ὁ Ἀκάκιος, ἐνῶ πρῶτα εἶχε κινηθεῖ ὀρθῶς ἐναντίον του, ἐπειδὴ δὲν τὸν ἀποστρεφῶταν ἀργότερα, σχηματίσθηκε ἀπὸ πολλοὺς εἰς βάρος του ἡ γνώμη ὅτι ἦταν αἵρετικός, καὶ οἱ Ρωμαῖοι τὸν καθάρωσαν κιόλας. Αὐτὰ συνέβαιναν στὴ δευτέρη βασιλεία τοῦ Ζήνωνα¹⁷. Ἀρχίζει λοιπὸν ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς χρόνους, καὶ κατεβαίνει μέχρι τὸ θάνατο τοῦ Ἀναστασίου, πού, ὅπως λέγει αὐτὸς, ἔμεινε στὴ βασιλεία εἴκοσι ἑπτὰ ἔτη καὶ τρεῖς μῆνες, καὶ μετὰ ἀπὸ αὐτὸν γράφει πὼς ἔγινε ἡ ἀνάρρηση στὴ βασιλεία τοῦ Ἰουστίνου τοῦ Θράκα. Ἡ ἀφήγηση αὐτοῦ τοῦ βιβλίου σταματᾷ κάπου ἐδῶ, ἀρχίζοντας ἀπὸ τὸν Ζήνωνα καὶ κατεβαίνοντας μέχρι τὸ θάνατο τοῦ Ἀναστασίου¹⁸ καὶ τὴν ἀνάρρηση τοῦ Ἰουστίνου¹⁹. Μᾶς λέγει ὅτι ἔχει γράψει καὶ ἄλλα δύο βιβλία, τὸ πρῶτο καὶ τὸ τρίτο, ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὸ ἕνα ἀρχίζει ἀπὸ τὸν βασιλιὰ Μαρκιανὸ καὶ καταλήγει ὡς τὸ Ζήνωνα, ἀπὸ τὸν ὁποῖο ἀρχίζει τὸ δεύτερο· τὸ τρίτο ἔχει ὡς προοίμιό του τὸ τέλος τοῦ δευτέρου βιβλίου καὶ ἀρχίζει ἀπὸ τὴ βασιλεία τοῦ Ἰουστίνου.

Ἐπειδὴ ὅσα γράφει ὁ συγγραφέας δὲν εἶναι ἐπακριβωμένα, ἀλλ' εἶναι ἀνώμαλα καὶ πρὸς τὸν ἑαυτό του. Χρησιμοποιεῖ κυρίως τὴν ἀλληλογραφία μεταξὺ τῶν ἐπισκόπων γιὰ νὰ ἐπιβεβαιώσῃ, ὅπως λέγει, ὅσα γράφει, πρᾶγμα πού καὶ στὸ βιβλίον δίνει ἔκταση καὶ μέσα σὲ πλῆθος λόγων ὑπάρχει λίγη ἱστορία. Γι' αὐτὸ ἕξαιτίας τοῦ πλῆθους αὐτῶν πού παρεμβάλλονται περιορίζεται ἡ σαφήνεια τῆς ἱστορίας.

19. Διαδέχθηκε τὸν Ἀναστάσιο καὶ βασιλεύσῃ ἀπὸ τὸ 518 μέχρι τὸ 527.

ΜΓ΄

Ἰωάννου τοῦ Φιλοπόνου, εἰς τὴν ἕκτην ἡμέραν.

Ἀνεγνώσθη Ἰωάννου τοῦ Φιλοπόνου «Εἰς τὴν Ἑξαήμερον».

*Ἔστι δὲ ἐν τούτῳ τῷ βιβλίῳ καθαρὸς καὶ σαφὴς καὶ κρείττων τῆ
5 λέξει ἑαυτοῦ, καὶ συμφωνῶν σχεδὸν ἐν τοῖς πλείστοις Βασιλείῳ
τῷ Μεγάλῳ, ἀντιπίπτων δὲ δι' ὅλου τῷ Μοψουεστίας Θεοδώρῳ,
ὃς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν ἐνοτησάμενος «Ἑρμηνείαν τῆς κτίσεως»
τὸ βιβλίον ἐπέγραψεν, οὗ τὰς δόξας διελέγχων ὁ Φιλόπονος τὴν
ἐναντίαν ἐτράπετο.*

10

ΜΔ΄

Φιλοστράτου Τυρίου,

Εἰς τὸν Ἀπολλωνίου τοῦ Τυανέως βίον, λόγοι η΄.

*Ἀνεγνώσθη Φιλοστράτου Τυρίου «Εἰς τὸν τοῦ Ἀπολλωνίου
τοῦ Τυανέως βίον» λόγοι ὀκτώ. Ἔστι δὲ τὴν φράσιν σαφὴς, ἐπί-
15 χαρίς τε καὶ ἀφοριστικός, καὶ βρύων γλυκύτητος, καὶ τῷ ἀρχαϊ-
σμῷ, καὶ ταῖς καινοπρεπεστέραις τῶν συντάξεων ἐμφιλοτιμούμε-
νος.*

*Ἱστορεῖ δὲ τὸν Ἀπολλώνιον πρὸς τε Ἰνδούς, οὓς καλεῖ καὶ
Βραχμᾶνας, ἀπιέναι, ἐξ ὧν καὶ πλείστα τῆς παρ' αὐτοῖς θεοσο-
20 φίας ἐκμαθεῖν, καὶ πρὸς τοὺς Αἰθιόπων σοφούς, οὓς καὶ «Γυ-
μνοὺς» ὀνομάζει, ὅτι γυμνοὶ τὸν βίον ὅλον διάγουσι, μηδὲ τοῦ
ἀέρος διοχλοῦντος αὐτοὺς εἰς περιβολὴν ἐλθεῖν. Πολλῷ δὲ φησι
τοὺς Ἰνδῶν τῶν ἐν τῷ Αἰθιοπία σοφῶν προέχειν, ὅτι τέ φησι πρὸς
ἀκτῖνα οἰκοῦντες ἡλίου μᾶλλον εἰσι τὴν διάνοιαν ὀξεῖς καὶ καθα-
25 ροί, καὶ ὅτι καὶ χρόνῳ προσήκοντες.*

*Τῷ μέντοι Ἀπολλωνίῳ οὐδὲν ὅλως φησὶ τελεσθῆναι, οἷα ὁ
μυθώδης αὐτῷ χαρίζεται λόγος, φιλόσοφον δὲ τινα καὶ ἐγκρατῆ
βίον ἀποσεμνύνει αὐτὸν διοῦντα, ἅτε καὶ Πυθαγορικὴν ἐπιδει-
κνύμενον φιλοσοφίαν ἐν τε ἡθεσι καὶ ἐν δόγμασι. Τὸν δὲ θάνατον*

20. Γραμματικὸς ὑπομνηματιστὴς τοῦ 5 αἰῶ. καὶ φιλόσοφος, μονοφυσίτης, μὲ πλούσιο συγγραφικὸ ἔργο, φιλοσοφικοῦ, ὑπομνηματικοῦ καὶ θεολογικοῦ περιεχομένου.

43.

Ἰωάννου τοῦ Φιλοπόνου, στήν ἕκτη ἡμέρα.

Διαβάσαμε τὸ βιβλίο τοῦ Ἰωάννου τοῦ Φιλοπόνου²⁰ «Εἰς τὴν ἑξαήμερον». Στὸ βιβλίο τοῦτο ὁ συγγραφέας εἶναι καθαρὸς καὶ σαφῆς καὶ ξεπερνᾷ τὸν ἑαυτό του μὲ τὸν τρόπο ἔκφρασής του· συμφωνεῖ σχεδὸν στὰ περισσότερα μὲ τὸν Μέγα Βασίλειο, εἶναι ὅμως ἀντίθετος πέρα ὡς πέρα μὲ τὸν Θεόδωρο Μοψουεστίας, ὁ ὁποῖος, διατυπώνοντας τὶς γνώμες του γιὰ τὸ ἴδιο θέμα, ἔθεσε τίτλο στὸ ἔργο του, «Ἑρμηνεία τῆς κτίσεως», τὶς γνώμες τοῦ ὁποῖου ἐλέγχοντας ὁ Φιλόππος, ἀκολούθησε τὸν ἀντίθετο δρόμο.

44.

**Φιλόστρατου τοῦ Τύριου,
στὸν Βίο τοῦ Ἀπολλωνίου τοῦ Τυανέα, Λόγοι ὀκτώ.**

Διαβάσαμε τὸ βιβλίο τοῦ Φιλόστρατου τοῦ Τύριου, «Εἰς τὸν Βίον τοῦ Ἀπολλωνίου τοῦ Τυανέα», Λόγοι ὀκτώ. Ὁ τρόπος ἔκφρασής του εἶναι σαφῆς, μὲ πολλή χάρη καὶ ἐπιγραμματικός, ἀναβλύζει γλυκύτητα καὶ φιλοδοξεῖ νὰ ἐκφράζεται μὲ ἀρχαιοπρεπῆ τρόπο καὶ νεοφανεῖς συντάξεις.

Διηγεῖται ὅτι ὁ Ἀπολλώνιος μετέβη καὶ στοὺς Ἰνδούς, τοὺς ὁποῖους ὀνομάζει καὶ Βραχμάνες, ἀπὸ τοὺς ὁποῖους ἔμαθε πάμπολλα ἀπὸ τὶς περὶ Θεοῦ ἀντιλήψεις τους, ἀλλὰ καὶ στοὺς σοφοὺς τῶν Αἰθιοπῶν, πού τοὺς ὀνομάζει Γυμνοὺς, ἐπειδὴ ὅλη τὴ ζωὴ τους τὴν περνοῦν γυμνοί, χωρὶς οὔτε τὸ κρῦο νὰ τοὺς ἐνοχλεῖ ὥστε νὰ ντυθοῦν. Γράφει ὅτι ὑπερέχουν πολὺ οἱ σοφοὶ τῶν Ἰνδῶν ἀπὸ τοὺς τῶν Αἰθιοπῶν, καὶ ὅτι κατοικώντας, λέγει, σὲ χῶρο κοντύτερα στήν ἐπίδραση τοῦ ἡλίου ἔχουν ὄξυ καὶ καθαρὸ μυαλό, καὶ ἐπειδὴ εἶναι καὶ ἀρχαιότεροι.

Λέγει ὅτι ὁ Ἀπολλώνιος δὲν ἔπραξε τίποτε ἀπὸ ὅσα τοῦ ἀποδίδουν οἱ μυθικὲς διηγήσεις, τὸν ἐπαινεῖ ὅμως ὅτι ἔζησε βίο φιλόσοφο καὶ ἐγκρατῆ, ἐπειδὴ παρουσιάζει στίς συνήθειες καὶ τὴ διδασκαλία του Πυθαγορικὴ φιλοσοφία. Τὸ τέλος του, λέγει, εἶναι ἄγνωστο καὶ

21. Γεννήθηκε ἴσως τὸ 170 μ. Χ., γνωστὸς ὡς Φλάβιος Φιλόστρατος. Σώζεται καὶ τὸ ἔργο του *Βίοι φιλοσόφων*.

αὐτοῦ ἄδηλόν τε καὶ πολλοῖς διαφωνούμενον λέγει γενέσθαι, αὐτοῦ ἐκείνου τοῦτο σπουδάσαντος καὶ γὰρ καὶ ζῶντα ἔτι λέγειν ὡς δεῖ τὸν σοφὸν τοὺς πολλοὺς λαθόντα διῶναι, εἰ δὲ μὴ, κἄν γοῦν ἀποδιῶναι λαθόντα· τάφον δὲ αὐτοῦ μηδαμοῦ γῆς ἐγνώσθαι. Λέγει δὲ αὐτὸν μάλιστα χρημάτων κρείττω γενέσθαι, ὡς καὶ τὴν κτῆσιν αὐτοῦ τῶ τε ἰδίῳ ἀδελφῶ καὶ ἑτέροις καταλιπεῖν καὶ παρὰ μηδενὸς τῶν ἐπ' ἐξουσίαις, καίτοι πολλὰ ἀξιούντων, πεισθῆναι λαβεῖν χρήματα. Φησὶν αὐτὸν τὸν ἐν Ἐφέσῳ λοιμὸν καὶ προιδεῖν καὶ γεγονότα παῦσαι. Καὶ λέοντα δὲ ἰδεῖν, καὶ εἰπεῖν ὡς ἡ τοῦ Ἀμάσιδος τοῦ Αἰγυπτίων βασιλέως ψυχὴ ἐν τῷ θηρίῳ εἶη, ὑπέχουσα δίκην τῶν βεδιωμένων· καὶ Ἐμπούσαν ἐλέγξει ἐν ὑποκρίσει ἑτέρας ἐρᾶν Μενίππου προσποιουμένην· καὶ κόρην ἐν Ρώμῃ ἄρτι τεθνάναι δοκοῦσαν ἐπαναστρέψαι τῷ βίῳ· καὶ λῦσαι τὸ σκέλος ἐν τῷ δεσμοτηρίῳ ὄντα δεδεμένον· καὶ ἀπολογήσασθαι 15 μὲν πρὸς Δομιτιανὸν ὑπὲρ τε αὐτοῦ καὶ Νερούα, ὃς μετὰ Δομιτιανὸν Ρωμαίων ἐβασίλευσεν, ἀφανισθῆναι δὲ μετὰ τὴν ἀπολογίαὶν τοῦ δικαστηρίου καὶ πρὸς Δημήτριον καὶ Δάμιν, οὕτω καὶ συνθέμενον αὐτοῖς, παραγενέσθαι, οὐ διὰ χρόνου, παραντίκα δέ, καίτοι ὁδὸν ἡμερῶν τινῶν διεστηκότας. Ταῦτα μὲν περὶ αὐτοῦ 20 ἀναπλάττει, οὐ μέντοι γε ὡς εἶη τελεστής, εἴ τινα διετελέσατο τῶν ἐνίοις διαθρουλουμένων ὑπ' αὐτοῦ πεποιῆσθαι τελεσμάτων· φιλοσοφία δὲ καὶ θίου καθαρότητι, καὶ ἅπερ αὐτὸς ἔφησεν, ἐκεῖνον εἰσάγει διαπεπραῆσθαι· ἀπεχθάνεσθαι δὲ μᾶλλον μάγοις καὶ φαρμακοῖς, μὴ ὅτι γε αὐτὸν τῆ μάγων προσανακειῖσθαι τέχνη.

25 Περὶ δὲ τῶν Ἰνδῶν οὗτος τὰ πάντα παραλογώτατα καὶ ἀπίστοτάτα διαρραψφδεῖ· πίθους γὰρ αὐτοῖς πλήρεις ὄμβρεων καὶ ἀνέμων δούς ὕειν τὴν χώραν ἀνομβρίας ἐπεχούσης, ἐξικμάζειν τε αὐτὰ καταρηγνυμένων ὄμβρεων ταῖς ἐκ πίθων ἀνὰ μέρος χορηγίαις κυρίους ἐκάθισε, παραπλήσια τούτοις ἀνοίας μεστὰ καὶ ἕτερα

22. Ἐμπούσα (ἡ)· δαίμων ἀπὸ ἐκείνους ποῦ ἀποστέλλονταν ἀπὸ τῆ θεᾶ τοῦ φωτός τῆς σελήνης τὴν Ἑκάτη, καὶ ποῦ διαρκῶς ἄλλαζε μορφή.

πολλοὶ ἔχουν γι' αὐτὸ διάφορη γνώμη, καὶ ὅτι αὐτὸ τὸ ἐπιδίωξε ὁ ἴδιος. Γιατὶ καὶ ὅταν ζουσε ἀκόμα, ἔλεγε, ὁ σοφὸς πρέπει νὰ ζεῖ χωρὶς νὰ ξέρουν τίποτε γι' αὐτὸν οἱ πολλοί, καὶ ἂν ὄχι, τουλάχιστο νὰ πεθάνει χωρὶς νὰ τὸ γνωρίζουν. Σὲ κανένα μέρος τῆς γῆς δὲν ἔγινε γνωστὸς ὁ τάφος του. Λέγει ἀκόμα ὅτι περιφρονοῦσε τελείως τὰ χρήματα, ὥστε καὶ τὴν περιουσία σου νὰ τὴν ἀφήσει στὸν ἀδελφὸ του καὶ σὲ ἄλλους καὶ ἀπὸ κανέναν ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τῆς ἐξουσίας, παρ'ὅλο πὺν τὸν τιμοῦσαν, δὲν πείσθηκε νὰ δεχθεῖ χρήματα. Λένε ὅτι πρόβλεψε τὴν πείνα στὴν Ἔφεσο καὶ ὅταν συνέβη αὐτὴ τὴν κατέπαυσε. Ἐπίσης ὅτι εἶδε ἓνα λιοντάρι καὶ εἶπε ὅτι μέσα στὸ θηρίο ἦταν ἡ ψυχὴ τοῦ βασιλιᾶ τῶν Αἰγυπτίων Ἀμάσιδος, τιμωρούμενη γιὰ τὶς πράξεις τῆς ζωῆς της. Ἀκόμα ὅτι ἤλεγξε καὶ τὴν Ἐμπουσα²³, πὺν μεταμφιεσμένη σὲ ἑταῖρα προσποιοῦνταν ὅτι ἦταν ἐρωτευμένη μὲ τὸν Μένιππο. Ἐπίσης μιὰ κοπέλλα πὺν πέθανε, ὅπως φαινόταν, στὴ Ρώμη τὴν ἐπανέφερε στὴ ζωὴ, καὶ ὅτι δεμένος στὴ φυλακὴ ἔλυσε τὰ πόδια του, καὶ ὅτι ἀπολογῆθηκε στὸν Δομιτιανό, τὸν βασιλιᾶ τῶν Ρωμαίων, γιὰ τὸν ἑαυτὸ του καὶ γιὰ τὸν Νερούα (Νέρβα), πὺν βασίλευσε στὴ Ρώμη μετὰ τὸν Δομιτιανό, καὶ ὅτι ἐξαφανίσθηκε ἀπὸ τὸ δικαστήριον μετὰ τὴν ἀπολογία του καὶ πῆγε στὸν Δημήτριον καὶ τὸν Δάμη, ὅπως εἶχε συμφωνήσει μαζί τους, χωρὶς ν' ἀργήσῃ ἀλλὰ ἀμέσως, παρ'ὅλο πὺν μεταξὺ τους μεσολαβοῦσε δρόμος μερικῶν ἡμερῶν. Αὐτὰ λοιπὸν πλάθει γι' αὐτὸν (ὁ Φιλόστρατος), ὄχι ὅμως καὶ ὅτι ἦταν μνητῆς, ἂν βέβαια ἔκανε κάποια ἀπὸ τὰ μυστηριώδη πὺν θρυλοῦνται ἀπὸ κάποιους ὅτι ἔκανε, ἀλλὰ τὸν παρουσιάζει ὅτι ἀπὸ φιλοσοφία καὶ καθαρότητα βίου ἔπραξε ἐκεῖνος ὅσα εἶπε αὐτός· πὺν πολὺ ὅμως οἱ μάγοι καὶ οἱ γητευτὲς τὸν ἀπεχθάνονταν, ἐπειδὴ δὲν ἦταν ἀφοσιωμένος στὴν τέχνη τῶν μάγων.

Γιὰ τοὺς Ἰνδοὺς συρράπτει κάθε εἶδους παράλογα πράγματα καὶ ἀπίστευτα. Πιθάρια, λέγει, γεμᾶτα βροχὲς καὶ ἀνέμους βρέχουν στὴ χώρα ὅταν ὑπάρχει ἀνομβρία, καὶ ἡ γῆ ὅταν στεγνώσει πέφτοντας ξανά βροχὲς σὲ κάθε μέρος ἀπὸ τὰ πιθάρια τὴν ἀρδεύουν ἀφθονα. Καὶ λέγει καὶ ἄλλες πάρα πολλές τέτοιες ἀνόητες περατο-

23. Κυνικὸς φιλόσοφος τῶν ἀρχῶν τοῦ γ' αἰῶνα πὺν καταγόταν ἀπὸ τὴν Παλαιστίνη, καὶ τὸν ὁποῖο ἔχοντάς τον ὑπόδειγμα ὁ Ρωμαῖος Οὐάρρων ἔγραψε τὶς «Μενίππειες σάτυρες».

πλεῖστα τερατευσάμενος. Ἐν ὀκτῶ δὲ λόγοις ἢ πᾶσα αὐτῷ τῆς ματαιοπονίας σπουδὴ κατηνάλωται.

ΜΕ.

Ἀνδρονικιανού, πρὸς Εὐνομιανούς, λόγοι βραχεῖς δύο.

5 Ἀνεγνώσθησαν Ἀνδρονικιανού «Πρὸς Εὐνομιανούς», λόγοι βραχεῖς δύο. Ὑπισχνεῖται μὲν οὖν ἐν προοιμίῳ μεγάλα, οὐ τοιαῦτα δὲ ἃ διέρχεται, καὶ μάλιστα γὰρ ἐν τῷ δευτέρῳ λόγῳ. Ἔστι δὲ οὗτος φιλοσοφίας ἐραστής τῷ τε ἤθει καὶ τῇ διανοίᾳ καὶ τοῦ λόγου τῷ σχήματι, Χριστιανὸς δὲ τῷ σεβάσματι.

10

ΜΣ.

**Θεοδωρήτου, ἐπισκόπου Κύρου,
Λόγοι κζ' πρὸς διαφόρους θέσεις.**

Ἀνεγνώσθη Θεοδωρήτου, ἐπισκόπου Κύρου, «Λόγοι κζ' πρὸς διαφόρους θέσεις», ὧν ὁ μὲν πρῶτος λόγος πρὸς τοὺς λέγοντας μίαν φύσιν γεγενῆσθαι τὸν Θεὸν Λόγον καὶ τὴν ἐκ σπέρματος Δαβὶδ ληφθεῖσαν ἀπαρχὴν καὶ προσάπτοντας τὰ πάθη τῇ θεότητι, ὁ δὲ δεύτερος πρὸς τοὺς αὐτοὺς γραφικώτερον συμπλεκόμενος, καὶ ὁ τρίτος περὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως Ὁ δὲ τέταρτος διδασκαλίας τῶν ἁγίων Πατέρων περιέχει περὶ τῆς ἐνδόξου οἰκονομίας τοῦ Δεσπότη ἡμῶν Χριστοῦ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Ὁ μέντοι πέμπτος αἵρετικῶν δόξας ἀθροίζει, καὶ παρατίθησιν αὐτὰς τῇ δόξῃ τῶν μὴ ὁμολογούντων ἐπὶ Χριστοῦ δύο φύσεις, καὶ δείκνυσι πολλὴν πρὸς ἀλλήλους διασώζοντας τὴν συγγένειαν. Ὁ δὲ ἕκτος διαλαμβάνει, ὅτι εἷς ἐστὶν Υἱὸς ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ Χριστός. Ὁ ἕβδομος ἐπιστολῆς ἐπέχει τόπον, ἐν οἷς τὸ πρῶτον 20 συνεπληροῦτο βιβλίον. Ὁ δὲ ὄγδοος πρὸς τοὺς πλήθει μόνῳ κρίνοντας τὴν ἀλήθειαν. Ὁ ἕνατος πρὸς τοὺς λέγοντας μὴ δεῖν ἀπὸ τῶν Γραφῶν ζητεῖν ἢ λαλεῖν, ἀλλ' ἀρκεῖσθαι τῇ παρ' ἑαυτοῖς πίστει. Ὁ ἰ' πρὸς τοὺς προβάλλοντας κακοήθως τὸ «ὁ Λόγος σὰρξ

24. Τελευταῖος μέγας ἐκπρόσωπος τῆς ἀντιοχειανῆς σχολῆς. Γεννήθηκε τὸ 393 ἀπὸ ἐπιφανεῖς Χριστιανούς γονεῖς, χειροτονήθηκε ἐπίσκοπος Κύρου τὸ 423 στὴν Ἀντιόχεια ἀπὸ τὸ Ἀλέξανδρο Ἱεραπόλεως καὶ πέθανε τὸ 458. Συνέγραψε πάρα

λογίες. Κι ὅλος αὐτὸς ὁ ζῆλος ποὺ καταναλώθηκε γιὰ ματαιολογίες ἔχει συμπεριληφθεῖ σὲ ὀκτῶ λόγους.

45.

Ἀνδρονικιανοῦ, πρὸς τοὺς Εὐνομιανούς, δύο σύντομοι λόγοι.

Διαβάσαμε δύο σύντομους λόγους πρὸς τοὺς Εὐνομιανούς. Στὸ προοίμιο δίνει μεγάλες ὑποσχέσεις, δὲν εἶναι ὅμως ἀνάλογες μ' αὐτὰ ποὺ διαπραγματεύεται, καὶ μάλιστα στὸν δεύτερο λόγο. Εἶναι τῆς φιλοσοφίας ἐραστῆς στὸ ἦθος, στὴ σκέψη καὶ στὴ μορφή τοῦ λόγου του, ὡς πρὸς τὴν πίστη ὅμως εἶναι Χριστιανός.

46.

Θεοδωρήτου²⁴, ἐπισκόπου Κύρου,
εἴκοσι ἑπτὰ λόγοι, μὲ ἀπόψεις γιὰ διάφορα θέματα.

Διαβάσαμε τοῦ Θεοδωρήτου, ἐπισκόπου Κύρου, εἴκοσιεπτὰ λόγους μὲ ἀπόψεις γιὰ διάφορα θέματα. Ὁ πρῶτος ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς λόγους ἀναφέρεται πρὸς ἐκείνους ποὺ λένε ὅτι ἀποτελέσθηκε μία φύση ἀπὸ τὸν Θεὸ Λόγο καὶ τὴν ἀπαρχὴ ποὺ ἔλαβε ἀπὸ τὸ γένος τοῦ Δαβὶδ καὶ ἀποδίδουν τὰ πάθη στὴ θεότητα. Ὁ δεύτερος λόγος ἀπευθύνεται στοὺς ἴδιους καὶ συντίθεται ἀπὸ περισσότερα Γραφικὰ χωρία, καὶ τὴν ἴδια ὑπόθεση ἔχει καὶ ὁ τρίτος. Ὁ τέταρτος περιέχει διδασκαλίες τῶν ἁγίων Πατέρων γιὰ τὴν ἔνδοξη οἰκονομία τοῦ Κυρίου μας Χριστοῦ, τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Ὁ πέμπτος συγκεντρώνει γνῶμες αἰρετικῶν καὶ τίς ἀντιπαραθέτει στὴν ἄποψη ἐκείνων ποὺ δὲν ὁμολογοῦν δύο φύσεις τοῦ Χριστοῦ, καὶ δείχνει ὅτι ἔχουν πολλὴ συγγένεια μεταξὺ τους. Ὁ ἕκτος ἀναπτύσσει τὸ θέμα, ὅτι εἶναι ἓνας Υἱός, ὁ Κύριος μας Ἰησοῦς Χριστός. Ὁ ἕβδομος ἐπέχει θέση ἐπιστολῆς, καὶ μὲ τὰ γραφόμενά του συμπληρώνει τὸ πρῶτο βιβλίο. Ὁ ὄγδος ἀναφέρεται σ' αὐτούς, ποὺ κρίνουν τὴν ἀλήθεια μόνο ἀπὸ τὸ πλῆθος. Ὁ ἕνατος ἀπευθύνεται πρὸς ἐκείνους ποὺ ὑποστηρίζουν ὅτι δὲν πρέπει νὰ ζητεῖ κανεὶς ἀπάντηση ἢ νὰ μιᾶ ἀπὸ τίς Γραφές, ἀλλὰ νὰ ἀρκεῖται στὴν πίστη τῆ δικῆ του. Ὁ δέκατος ἀπευθύνεται πρὸς ἐκείνους ποὺ προβάλλουν μὲ κακοήθεια τὸ «ὁ Λόγος ἔγινε

πολλὰ ἔργα μὲ παικίλο περιεχόμενο, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τὴν *Φιλόθεον Πολιτείαν*.

ἐγένετο». Ὁ ια' πρὸς τοὺς κωλύοντας δύο φύσεις ἐπὶ τῆς ἐναν-
 θρωπήσεως ἐκλαμβάνειν. Ὁ ιβ' πρὸς τοὺς λέγοντας, ὅτι ὁ λέγων
 ἄλλο μὲν τὸν Λόγον ἄλλο δὲ τὴν σάρκα δύο Υἱοὺς λέγει. Ὁ ιγ'
 πρὸς τοὺς λέγοντας, ὅτι τὸ καὶ ἄνθρωπον γινώσκειν τὸν Χριστὸν
 5 ταῦτόν ἐστι τῷ καὶ εἰς ἄνθρωπον ἔχειν τὰς ἐλπίδας Ὁ ιδ' πρὸς
 τοὺς λέγοντας ἔπαθεν ἀπαθῶς. Ὁ ιε' πρὸς τοὺς λέγοντας «ἔπα-
 θεν ὡς ἠθέλησεν». Ὁ ις' πρὸς τοὺς λέγοντας, ὅτι χρὴ δέχεσθαι
 τὰς φωνὰς καὶ μὴ σκοπεῖν τὰ δι' αὐτῶν σημαινόμενα, ὡς πάντα
 ὑπερβαίνοντα. Ὁ ιζ' πρὸς τοὺς λέγοντας «ἔπαθεν ὁ Λόγος σαρ-
 10 κί». Ὁ ιη' πρὸς τοὺς λέγοντας ποίαν δώσουσιν οἱ Ἰουδαῖοι δί-
 κην, εἰ μὴ Θεὸν ἐσταύρωσαν; Ὁ ιθ' πρὸς τοὺς λέγοντας Ἰου-
 δαῖός ἐστιν ὁ μὴ Θεὸν ἐσταυρῶσθαι λέγων. Ὁ κ' πρὸς τοὺς λέ-
 γοντας ὅτι καὶ ἄγγελοι ἐπὶ τοῦ Ἀβραάμ ἐσθίοντες οὐ πάντως
 σαρκὸς φύσιν ἐπέφεροντο. Ὁ κα' πρὸς τοὺς σμικρύνοντας ἔκα-
 15 στον θαῦμα τῷ ἀρνεῖσθαι τὴν σάρκα. Ὁ κβ' πρὸς τοὺς ζημι-
 οῦντας ἡμῶν τὸ γένος τῷ μὴ λέγειν ἐκ τῆς φύσεως ἡμῶν εἰλη-
 φθαι τὴν ἀπαρχήν. Ὁ κγ' πρὸς τοὺς λέγοντας πιστεύειν ἀπλῶς
 οἷς λέγουσι καὶ μὴ κατανοεῖν τί πρέπον ἢ ἀπρεπές Ὁ κδ' πρὸς
 τοὺς ἀναιροῦντας τὴν τῶν φύσεων διαφορὰν μετὰ τὸ πάθος καὶ
 20 τὴν ἀνάληψιν. Ὁ κε' ἀνακεφαλαίωσις τῶν κατὰ μέρος ῥηθέν-
 των. Ὁ κς' περὶ τῆς ὑστερον μνηυθείσης συνθέσεως, ἥτοι συνου-
 σιώσεως Ὁ κζ' περὶ τοῦ κατὰ τὸν κοινὸν ἄνθρωπον ὑποδείγμα-
 τος. Δῆλον δὲ καὶ ἐκ μόνης αὐτῶν τῆς ὑποθέσεως, ποῖοι τῶν
 εἰρημένων λόγων τὸ ὀρθόδοξον κρατύνουσι φρόνημα, καὶ τίνες
 25 ἐκκλίνουσιν.

Ἔτι ἐν τῷ αὐτῷ τεύχει ἀνεγνώσθησαν τοῦ αὐτοῦ λόγοι τρεῖς,
 μείζους τῶν προειρημένων «Ἐραριστῆς» ἢ «Πολύμορφος» ἔφε-
 ρον ἐπιγραφὴν. Ὡς ὁ μὲν πρῶτος, ὅτι ἄπρεπτος ὁ Θεὸς Λόγος ὁ
 δεύτερος, ὅτι ἀσύγχυτος ἡ ἔνωσις ὁ τρίτος, ὅτι ἀπαθὴς ὁ Θεὸς

26. Ἰω. 1, 1.

27. Τὸ κυριότερο σωζόμενο Χριστολογικὸ ἔργο τοῦ Θεοδορητοῦ. Ὀνομάσθη-
 κε ἔτσι γιὰ τὸ λόγο ὅτι ὁ Μονοφυσιτισμός, τὸν ὁποῖο καταπολεμεῖ, δὲν εἶναι κατ'
 αὐτὸν τίποτε ἄλλο, παρὰ συρραφὴ ἀρχαίων καὶ νεωτέρων μωριῶν.

σάρκα»²⁶. Ὁ ἐνδέκατος ἀπευθύνεται σὲ ὅσους ἐμποδίζουν νὰ ἐννοοῦμε δύο φύσεις στὴν ἐνανθρώπηση τοῦ Κυρίου. Ὁ δωδέκατος σὲ ἐκείνους ποὺ ἰσχυρίζονται, ὅτι ὅποιος λέγει ἄλλο εἶναι ὁ Λόγος καὶ ἄλλο ἢ σὰρκα ὁμολογεῖ δύο Υἱούς. Ὁ δέκατος τρίτος πρὸς ὅσους λένε, ὅτι τὸ νὰ ἀναγνωρίζει κανεὶς τὸν Χριστὸ ἄνθρωπο εἶναι ἴδιο μὲ τὸ νὰ ἀναθέτει τὶς ἐλπίδες του σὲ ἄνθρωπο. Ὁ δέκατος τέταρτος πρὸς ἐκείνους ποὺ λένε, ὅτι ἔπαθε χωρὶς πάθος. Ὁ δέκατος πέμπτος πρὸς ὅσους λέγει ὅτι «ἔπαθε ὅπως θέλησε». Ὁ δέκατος ἕκτος πρὸς ἐκείνους ποὺ λένε, ὅτι πρέπει ἀπλῶς νὰ δεχόμαστε τοὺς λόγους καὶ νὰ μὴν ἐξετάζομε τὸ τί σημαίνουν αὐτοί, γιατί ὑπερβαίνουν τὴ σκέψη ὅλων. Ὁ δέκατος ἕβδομος πρὸς ὅσους λένε ὅτι «ὁ Λόγος ἔπαθε κατὰ τὴ σάρκα». Ὁ δέκατος ὄγδοος πρὸς ἐκείνους ποὺ ἀποροῦν ποιά τιμωρία θὰ ὑποστοῦν οἱ Ἰουδαῖοι, ἂν δὲ σταύρωσαν τὸν Θεό; Ὁ δέκατος ἕνατος πρὸς ὅσους λέγουν, ὅτι εἶναι Ἰουδαῖος ὅποιος λέγει ὅτι δὲ σταυρώθηκε ὁ Θεός. Ὁ εἰκοστὸς πρὸς ἐκείνους ποὺ λέγουν ὅτι καὶ οἱ ἄγγελοι ποὺ ἔφαγαν στὸ σίπι τοῦ Ἀβραάμ δὲν εἶχαν ὅπωςδὴποτε σαρκική φύση. Ὁ εἰκοστὸς πρῶτος πρὸς ὅσους μειώνουν κάθε θαῦμα μὲ τὸ νὰ ἀρνοῦνται τὴ σάρκα. Ὁ εἰκοστὸς δεύτερος πρὸς ἐκείνους ποὺ ὑποβαθμίζουν τὸ γένος μας μὲ τὸ νὰ ἀρνοῦνται ὅτι ἡ ἀρχὴ προῆλθε ἀπὸ τὴ φύση μας. Ὁ εἰκοστὸς τρίτος πρὸς ἐκείνους ποὺ ἀπλὰ πιστεύουν σ' ὅτι λέγεται καὶ δὲν κατανοοῦν ποιὸ εἶναι τὸ πρέπον καὶ ποιὸ τὸ ἄπρεπές. Ὁ εἰκοστὸς τέταρτος πρὸς ὅσους ἀπορρίπτουν τὴ διαφορὰ τῶν φύσεων μετὰ τὸ πάθος καὶ τὴν ἀνάληψη. Ὁ εἰκοστὸς πέμπτος ἀνακεφαλαιώνει ὅσα εἰπώθηκαν ἐπὶ μέρους. Ὁ εἰκοστὸς ἕκτος ἀναφέρεται στὴ σύνθεση ἢ συνουσίωση ποὺ ἐξαγγέλθηκε γιὰ μετέπειτα. Καὶ ὁ εἰκοστὸς ἕβδομος ἀναφέρεται στὸ παράδειγμα τοῦ κοινοῦ ἀνθρώπου. Εἶναι ὅμως φανερό καὶ ἀπὸ μόνη τὴν ὑπόθεση αὐτῶν, ποιοὶ ἀπὸ τοὺς λόγους ποὺ ἀναφέραμε ἐνισχύουν τὸ ὀρθόδοξο φρόνημα, καὶ ποιοὶ παρεκκλίνουν.

Ἀκόμα στὸν ἴδιο τόμο διαβάσθηκαν τρεῖς λόγοι τοῦ ἴδιου συγγραφέα, μεγαλύτεροι ἀπὸ τοὺς προηγούμενους, ποὺ ἔφεραν τὴν ἐπιγραφή «Ἐραμιστής²⁷» ἢ «Πολύμορφος», ἀπὸ τοὺς ὁποίους ὁ πρῶτος ὑποστήριζε ὅτι ὁ Θεὸς Λόγος δὲν δέχεται τροπὴ, ὁ δεύτερος ὅτι ἡ ἔνωση (τῶν φύσεων) ἔγινε χωρὶς σύγχυση, καὶ ὁ τρίτος ὅτι ὁ Θεός

Λόγος. Ἔτι καὶ τέταρτος, ἐν ᾧ συλλογισμοῖς τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως ὑπεραγωνίζεται. Οὗτοι δὲ οἱ τρεῖς λόγοι ἐν διαλόγῳ εἰσὶν αὐτῷ διεσκευασμένοι, οἱ δὲ ἄλλοι καταλογάδην. Σαφῆς δὲ ἐστὶν ἐν ἅπασιν τὴν φράσιν, ὡς εὐκρινῆς καὶ καθαρῆς, καὶ οὐκ ἀμοιρῶν 5 τοῦ ἠδέος, καταλλήλως τε τοῖς νοήμασιν ἐνευθηγούμενος.

ΜΖ.

Ἰωσήπου Ἰουδαίου,
Τὰ κατὰ Ἰουδαίους πάθη καὶ ἡ τῆς Ἱερουσαλήμ ἄλωσις.

Ἀνεγνώσθη Ἰωσήπου Ἰουδαίου «τὰ κατὰ Ἰουδαίους πάθη», 10 ἐν οἷς ἦ τε τῆς Ἱερουσαλήμ ἐπὶ τέλει τῶν λόγων ἄλωσις καὶ ἡ τῆς Μασάδας πολίχνης, πρὸ δὲ τούτων ἡ τῶν Ἰωταπάτων, ἐν ᾗ καὶ αὐτὸς Ἰώσηπος ἦλθω, ἔτι δὲ Γισχάλων ἄλωσις καὶ ἄλλων Ἰουδαϊκῶν φρουρίων ἐρημία. Ἔστι δὲ αὐτῷ τὸ σύνταγμα ἐν λόγοις 15 ἐπτά. Καθαρὸς τὴν φράσιν, καὶ ἀξίωμα λόγου μετὰ εὐκρινείας καὶ ἠδονῆς δεινὸς ἐκφῆναι, πιθανὸς τε ταῖς δημηγορίαις καὶ ἐπιχαρις, κἂν ἐπὶ τὰναντία ὁ καιρὸς καλῆ χρήσασθαι τῷ λόγῳ, δεξιὸς καὶ γόνιμος ἐνθυμημάτων ἐφ' ἑκάτερα, καὶ γνωμολογικὸς δὲ ὡς εἴ τις ἄλλος, καὶ πάθη τῷ λόγῳ παραστήσαι ἰκανώτατος, καὶ ἐγειραὶ πάθος καὶ πραῦναι δοκιμώτατος.

20 Πολλὰ δὲ σύμβολα καὶ σημεία λέγει προϋπάρξει τῆς Ἱερουσαλήμ ἀλώσεως θοῦν τε γὰρ ἐπὶ θυσίαν ἀγομένην ἄρνα τεκεῖν, καὶ φῶς ἀναλάμψαι ἐν τῷ ναῷ, καὶ φωνῆς ἐκεῖθεν ἐπακουῖσαι, "Μεταβαίνομεν ἐντεῦθεν", καὶ τὰς τοῦ ἱεροῦ πύλας οὐδ' ὑπὸ ἀνδρῶν εἴκοσιν ἀνοιγομένας αὐτομάτως ἀνεῶχθαι, καὶ στρατὸν 25 ἑσπέρας ἐπιφαίνεσθαι ὅπλοις περιτεφραγμένον, καὶ ἀνθρωπὸν τινα (ὄνομα αὐτῷ ὁ τοῦ Ἀνανίου Ἰησοῦς) μηδὲν ἄλλο ἐπιφθέγγεσθαι ἐπὶ ἔτη 5 καὶ μῆνας 7, ὥσπερ δεβακχευμένον ὄντα ἐπ' αὐ-

28 Πρόκειται γὰρ ἀνακεφαλαίωση τῶν τριῶν προηγουμένων λόγων σὲ σαράντα συλλογισμοῖς.

Λόγος εἶναι ἀπαθής. Ὑπάρχει καὶ τέταρτος ἀκόμα λόγος, πού ὑπερασπίζεται τὸ ἴδιο θέμα μὲ συλλογισμούς²⁹. Οἱ τρεῖς αὐτοὶ λόγοι ἀναπτύσσονται ὑπὸ μορφὴ διαλόγου, οἱ ἄλλοι ὅμως εἶναι διατυπωμένοι σὲ συνεχῆ μονόλογο. Σὲ ὅλους τοὺς λόγους ὁ τρόπος ἔκφρασής του εἶναι σαφής, γιατί εἶναι εὐκρινῆς καὶ καθαρός, χωρὶς νὰ στερεῖται τῆ γλυκύτητα, καὶ ἡ ἀνάπτυξή του εἶναι ἀνάλογη μὲ τὸ νόημα.

47.

Ἰωσήπου²⁹ Ἰουδαίου,

Τὰ κατὰ Ἰουδαίους πάθη καὶ ἡ ἄλωση τῆς Ἱερουσαλήμ.

Διαβάσαμε τοῦ Ἰωσήπου τοῦ Ἰουδαίου, «Τὰ κατὰ τοὺς Ἰουδαίους πάθη», ὅπου στὸ τελευταῖο βιβλίο διηγεῖται τὴν ἄλωση τῆς Ἱερουσαλήμ καὶ τῆς κωμόπολης Μασάδας, καὶ πρὶν ἀπὸ αὐτὲς τὴν ἄλωση τῶν Ἰωταπάτων, ὅπου αἰχμαλωτίσθηκε καὶ ὁ ἴδιος ὁ Ἰωσήπος, καὶ ἀκόμα καὶ τὴν ἄλωση τῶν Γισχάλων καὶ τὴν ἐρήμωση καὶ ἄλλων Ἰουδαϊκῶν φρουρίων. Τὸ σύγγραμμά του ἐκτείνεται σὲ ἑπτὰ βιβλία. Ὁ τρόπος ἔκφρασής του εἶναι καθαρός, εἶναι ἰκανὸς στὸ νὰ διατυπώνει τὸ νόημα τοῦ λόγου του μὲ εὐκρίνεια καὶ γλυκύτητα, καὶ πειστικὸς καὶ εὐχάριστος στὶς δημηγορίες του, ἀκόμα καὶ ἐν ἡ περιστάσει ἀπαιτεῖ νὰ χρησιμοποιηθεῖ ὁ λόγος στὸ ἀνάθετο. Εἶναι ἐπιδέξιός μὲ πλούσιους συλλογισμοὺς πού χρησιμοποιεῖ καὶ στὶς δυὸ περιπτώσεις, ὡς πρὸς στὴ διατύπωση γνωμῶν καλύτερος ἀπὸ ὅποιονδήποτε ἄλλον, καὶ ἰκανότατος νὰ παραστήσει τὰ πάθη μὲ τὸ λόγο του, νὰ διεγείρει πάθος καὶ πολὺ ἰκανὸς στὸ νὰ τὸ κατευνάσει.

Ἀναφέρει ὅτι πολλὰ σύμβολα καὶ σημεῖα προανήγγειλαν τὴν ἄλωση τῆς Ἱερουσαλήμ. Μιὰ ἀγελάδα λέγει πού τὴν ὀδηγοῦσαν στὴ θυσία γέννησε ἀρνί, ὅτι ἀστράψε φῶς μέσα στὸ ναὸ καὶ ἀκουσαν φωνὴ ἀπὸ ἐκεῖ, «Φεύγομε ἀπὸ δῶ», ἐπίσης οἱ πύλες τοῦ ἱεροῦ, πού δὲν μποροῦσαν οὔτε εἴκοσι ἄνδρες νὰ τίς ἀνοίξουν, ἀνοίξαν μόνες τους, καὶ ὅτι τὸ βράδυ φαινόταν στρατὸς πάνοπλος καὶ ἓνας ἄνθρωπος (μὲ τὸ ὄνομα Ἰησοῦς τοῦ Ἀνανία) γιὰ ἕξ ἔτη καὶ τρεῖς μῆνες τίποτε ἄλλο δὲν ἔλεγε, σὰ νὰ τὸν εἶχε πιάσει μανία μ' αὐτό, παρὰ

29. Μέγας Ἰουδαῖος ἱστορικός, Γεννήθηκε τὸ 38 μ. Χ. καὶ πέθανε τὸ 98.

τὸ τοῦτο, ἢ τὸ “αἰ τῆ Ἱερουσαλήμ”, ὅς καὶ ὑπὲρ τούτου αἰκισθεῖς, πλὴν ταύτης τῆς φωνῆς οὐδὲν ἄλλο ἀπεκρίνατο, ἐν αὐτῇ τε τῇ ἀλώσει παρῶν καὶ ἑαυτῷ τὴν τοιαύτην φωνὴν ἐπειπὼν, λίθω βληθεῖς ὑπὸ τῶν πολεμίων, ἐτελεύτησε.

5 Τὰ μὲν οὖν προδειχθέντα τῆς ἀλώσεως σημεῖα ταῦτα, ἢ στάσις δὲ τῶν ἐμφυλίων ἢ οἱ πολέμοι τὴν πόλιν ἐπόρθησαν. Εἰς ξηλωτὰς γὰρ ἑαυτοὺς καὶ σικαρίους διαστήσαντες ἀλλήλους τε ἔφθειρον, καὶ τὸ κοινὸν σῶμα ὃ δῆμος ὑπ’ ἀμφοῖν πικρῶς τε καὶ ἀηλεῶς ἐσπαράττετο. Λιμὸς τε οὕτω κατέσχευεν ὡς καὶ εἰς ἄλλα
10 μὲν παράνομα τοὺς ἀνθρώπους ἐκδιαιτηθῆναι, καὶ γυναῖκα δὲ τὸ οἰκεῖον τέκνον θοινήσασθαι. Καὶ τῷ λιμῷ ὃ λοιμὸς συνεπιλαβόμενος ἐδείκνυ πᾶσιν ἐμφανῶς θεομηνίας ἔργον καὶ τῆς Δεσποτικῆς προρρησεως καὶ ἀπειλῆς τὴν τῆς πόλεως ὑπάρξει πανωλεθρίαν καὶ ἄλωσιν.

15

ΜΗ΄.

Τοῦ αὐτοῦ, μᾶλλον δὲ Γαῖου πρεσβυτέρου,
Περὶ τῆς τοῦ παντός.

Ἀνεγνώσθη Ἰωσήπου «Περὶ τοῦ παντός», ὃ ἐν ἄλλοις ἀνεγνων ἐπιγραφόμενον «Περὶ τῆς τοῦ παντός αἰτίας», ἐν ἄλλοις δὲ
20 «Περὶ τῆς τοῦ παντός οὐσίας». Ἔστι δὲ ἐν δυοῖς λογιδίοις Δείκνυσι δὲ ἐν αὐτοῖς πρὸς ἑαυτὸν στασιάζοντα Πλάτωνα, ἐλέγχει δὲ καὶ περὶ ψυχῆς καὶ ὕλης καὶ ἀναστάσεως Ἀλκίουν ἀλόγως τε καὶ ψευδῶς εἰπόντα, ἀντεισάγει δὲ τὰς οἰκείας περὶ τούτων τῶν ὑποθέσεων δόξας, δείκνυσί τε πρεσβύτερον Ἑλλήνων πολλῶν τὸ
25 Ἰουδαίων γένος Δοξάζει δὲ συγκεῖσθαι τὸν ἄνθρωπον ἐκ πυρός καὶ γῆς καὶ ὕδατος, καὶ ἔτι ἐκ πνεύματος, ὃ καὶ ψυχὴν ὀνομάζει. Περὶ οὗ πνεύματος αὐταῖς λέξεσιν οὕτω φησί· “Τούτου τὸ κυριώτερον ἀνελόμενος ἅμα τῷ σώματι ἐπλασε, καὶ διὰ παντός μέλους καὶ ἄρθρου πορείαν αὐτῷ κατεσκεύασεν, ὃ τῷ σώματι συμπλα-
30 σθέν καὶ διὰ παντός δικνούμενον τῷ αὐτῷ εἶδει τοῦ βλεπομένου σώματος τετύπεται, τὴν οὐσίαν δὲ ψυχρότερον ὑπάρχει πρὸς τὰ

μόνο “ἀλλοίμονό σου Ἱερουσαλήμ”, καὶ παρόλο πού τὸν κακοποίησαν ἐξαιτίας αὐτοῦ, ἐκεῖνος ἐκτὸς ἀπὸ αὐτὸν τὸ λόγο δὲν ἀποκρινόταν τίποτε ἄλλο, καὶ ὄντας παρὼν κατὰ τὴν ἄλωση καὶ ψιθυρίζοντας στὸν ἑαυτό του αὐτὸ τὸ λόγο, πέθανε χτυπημένος μὲ πέτρα ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς.

Τὰ σημεῖα λοιπὸν πού φάνηκαν πρὶν ἀπὸ τὴν ἄλωση εἶναι τὰ ἐξῆς· οἱ ἐμφύλιες στάσεις καὶ ἡ καταστροφή τῆς πόλης ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς. Χωρισμένοι σὲ ζηλωτὲς καὶ σικαρίους ἀλληλοσκοτώνονταν, καὶ τὸ κοινὸ πλῆθος τῆς πόλης κατασπαραζόταν σκληρὰ καὶ ἀσπλαχνα ἀπὸ τὶς δύο μερίδες. “Ἐτσι ἔπεσε πείνα, μὲ ἀποτέλεσμα οἱ ἄνθρωποι νὰ ἀλλάξουν τρόπο ζωῆς καὶ νὰ καταφύγουν σὲ πράξεις ἀθέμιτες, καὶ μιὰ γυναῖκα νὰ καταφάγει τὸ ἴδιο τὸ παιδί της. Καὶ συμβάλλοντας στὴν πείνα καὶ ὁ λοιμὸς ἔδειχνε φανερὰ σὲ ὅλους, ὅτι ἦταν ἔργο θείας ὀργῆς καὶ τῆς Δεσποτικῆς πρόρρησης³⁰ καὶ ἀπειλῆς ἡ πανωλεθρία καὶ ἡ ἄλωση τῆς πόλης.

48.

Τοῦ ἰδίου, ἡ μάλλον τοῦ Γαῖου τοῦ πρεσβυτέρου,
Περὶ τῆς τοῦ παντός.

Διαβάσαμε τὸ ἔργο τοῦ Ἰωσήπου, “Περὶ τοῦ παντός”, ἐνῶ σὲ ἄλλα χειρόγραφα τὸ διάβασα μὲ τὸν τίτλο, “Περὶ τῆς τοῦ παντός αἰτίας” καὶ σὲ ἄλλα, “Περὶ τῆς παντός οὐσίας”. Ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο μικροὺς λόγους, δείχνοντας σ’ αὐτοὺς τὸν Πλάτωνα νὰ μάχεται τὸν ἑαυτό του, καὶ ἐλέγχει τὸν Ἀλκίνουν ὅτι μίλησε παράλογα καὶ ψευδῶς σχετικὰ μὲ τὴν ψυχὴ, τὴν ὕλη καὶ τὴν ἀνάσταση, καὶ ἀντιπροτείνει τὶς δικές του ἀπόψεις γι’ αὐτὰ τὰ θέματα, καὶ δίδει ὅτι τὸ Ἰουδαϊκὸ ἔθνος εἶναι πολὺ παλαιότερο ἀπὸ τὸ τῶν Ἑλλήνων. Πιστεύει ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἀποτελεῖται ἀπὸ πῦρ, χῶμα καὶ νερό, καὶ ἀκόμα καὶ ἀπὸ πνεῦμα, πού τὸ ὀνομάζει ψυχὴ. Γιὰ τὸ πνεῦμα λέγει τὰ ἐξῆς κατὰ λέξη· “Ἀπὸ αὐτὸ ἀναλαμβάνοντας τὸ κυριότερο μέρος τὸ ἔπλασε μαζὶ μὲ τὸ σῶμα καὶ τὸ ἔκανε νὰ διέρχεται μέσω κάθε μέλους καὶ ἄρθρωσης, καὶ τὸ ὁποῖο πλασμένο μαζὶ μὲ τὸ σῶμα καὶ εἰσδύοντας σὲ ὅλο τὸ σῶμα ἀποτυπώνεται μὲ τὴν ἴδια μορφή τοῦ σώματος πού βλέπομε, ἐνῶ στὴν οὐσία εἶναι ψυχρότερο καὶ ἀπὸ τὰ

τρία, δι' ὧν τὸ σῶμα συνήρμοσται". Οὕτω μὲν οὖν ἀναξίως τῆς τε τῶν Ἰουδαίων περὶ ἀνθρώπου φυσιολογίας ταῦτα εἰπὼν καὶ τῆς ἄλλης αὐτοῦ περὶ τοὺς λόγους ἀσκήσεως, διέξεισι καὶ περὶ τῆς κοσμογονίας κεφαλαιωδῶς. Περὶ μέντοι Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ
 5 Θεοῦ ἡμῶν ὡς ἔγγιστα θεολογεῖ, κλησίῃ τε αὐτὴν ἀναφθεγγόμενος Χριστοῦ, καὶ τὴν ἐκ Πατρὸς ἄφραστον γέννησιν ἀμέμπτως ἀναγράφων. "Ὁ τινὰς ἴσως καὶ ἀμφιδοξεῖν, ὡς Ἰωσήπου εἶη τὸ συνταγματίον, ἀναπεισίειεν. Οὐδὲν δὲ τὸ τῆς φράσεως αὐτῷ πρὸς τὰ ὑπόλοιπα τοῦ ἀνδρὸς ἀποδεῖ.

10 Εὗρον δὲ ἐν παραγραφαῖς, ὅτι οὐκ ἔστιν ὁ λόγος Ἰωσήπου, ἀλλὰ Γαῖου τινὸς πρεσβυτέρου ἐν Ρώμῃ διατρίβοντος, ὃν φασὶ συντάξαι καὶ «τὸν Λαβύρινθον», οὗ καὶ διάλογος φέρεται πρὸς Πρόκλον τινὰ ὑπέρμαχον τῆς τῶν Μοντανιστῶν αἰρέσεως Ἀνεπιγράφου δὲ καταλειφθέντος τοῦ λόγου, φασὶ τοὺς μὲν Ἰωσήπου
 15 ἐπιγράψαι, τοὺς δὲ Ἰουστίνου τοῦ μάρτυρος, ἄλλους δὲ Εἰρηναίου, ὡσπερ καὶ τὸν «Λαβύρινθον» τινες ἐπέγραψαν Ὠριγένους. Ἐπεὶ Γαῖου ἐστὶ πόνημα τῇ ἀληθείᾳ τοῦ συντεταχότος «τὸν Λαβύρινθον», ὡς καὶ αὐτὸς ἐν τῷ τέλει «τοῦ Λαβυρίνθου» διημαρτύρατο ἑαυτοῦ εἶναι τὸν «Περὶ τῆς τοῦ παντός οὐσίας» λό-
 20 γον. Εἰ δ' ἕτερος καὶ οὐχ οὗτός ἐστιν, οὕτω μοι γέγονεν εὐδηλον. Τοῦτον τὸν Γαῖον πρεσβύτερόν φασὶ γεγενῆσθαι τῆς κατὰ Ρώμην Ἐκκλησίας ἐπὶ Οὐίπτορος καὶ Ζεφυρίνου τῶν ἀρχιερέων, χειροτονηθῆναι δὲ αὐτὸν καὶ ἐθνῶν ἐπίσκοπον. Συντάξαι δὲ καὶ ἕτερον λόγον ἰδίως κατὰ τῆς Ἀρτέμωνος αἰρέσεως, καὶ κατὰ
 25 Πρόκλου δὲ σπουδαστοῦ Μοντανοῦ σπουδαίαν διάλεξιν συντεταχέναι, ἐν ἧ τρισκαίδεκα μόναις ἐπιστολάς ἀριθμεῖται Παύλου, οὐκ ἐγκρίνων τὴν πρὸς Ἑβραίους.

ΜΘ.

30 Τοῦ ἐν ἀγίοις Κυρίλλου τοῦ Ἀλεξανδρείας,
 Κατὰ τῶν Νεστορίου βλασφημιῶν, λόγοι ε'.

Ἀνεγκνώσθη τοῦ ἐν ἀγίοις Κυρίλλου τοῦ Ἀλεξανδρείας «Κα-

31. Μεγάλη φυσιολογία τῆς Ἐκκλησίας. Βλ. ΕΠΕ, Ἔκτατα αὐτοῦ, τόμος 1ος, Εἰσαγωγή, καὶ γὰρ περισσότερα Π. Χρήστου, Ἑλληνική Πατρολογία, τ. Δ', σ. 339-382.

τρία, ἀπὸ τὰ ὅποια ἔχει συντεθεῖ τὸ σῶμα". "Ἐτσι λοιπὸν μιλώντας ὄχι σύμφωνα καὶ μὲ τὴ φυσιολογία τῶν Ἰουδαίων γιὰ τὸν ἄνθρωπο καὶ ἀντάξια πρὸς τὴ ἄλλη ἱκανότητά του στοὺς λόγους, πραγματεύεται μὲ συντομία καὶ τὰ σχετικά μὲ τὴν κοσμογονία. Ἀλλὰ γιὰ τὸν Χριστὸ, τὸν ἀληθινὸ Θεὸ μας, θεολογεῖ προσφύεστατα καὶ τὴν ὀνομασία Χριστός, ὁμολογώντας καὶ ἀναγράφοντας κατὰ τρόπο ἄμεμπτο τὴν ἀφραστη γέννησή του, πρᾶγμα πού ἴσως πείσει κάποιους ν' ἀμφιβάλλουν γιὰ τὸ ἂν τὸ μικρὸ αὐτὸ σύγγραμμα εἶναι τοῦ Ἰωσήπου. Ὅμως ὁ τρόπος ἔκφρασης αὐτοῦ δὲν εἶναι καθόλου κατώτερος ἀπὸ τῶν λοιπῶν βιβλίων του.

Βρῆκα ὅμως σὲ παρασημειώσεις, ὅτι ὁ λόγος δὲν εἶναι τοῦ Ἰωσήπου, ἀλλὰ κάποιου Γαῖου πρεσβυτέρου, πού ζοῦσε στὴ Ρώμη, πού λένε ὅτι συνέγραψε καὶ τὸν "Λαβύρινθο", τοῦ ὁποίου ἀναφέρεται καὶ ἓνας διάλογός του πρὸς κάποιον Πρόκλο, ὑπέρμαχο τῆς αἵρεσης τῶν Μοντανιστῶν. Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ λόγος ἔμεινε χωρὶς τίτλο, λένε ὅτι ἄλλοι τὸν ἀπέδωσαν στὸν Ἰώσηπο, ἄλλοι στὸν Ἰουστῖνο τὸν μάρτυρα, καὶ ἄλλοι στὸν Εἰρηναῖο, ὅπως βέβαια καὶ τὸν Λαβύρινθο μερικοὶ τὸν ἀπέδωσαν στὸν Ὠριγένη. Τὸ πόνημα λοιπὸν εἶναι ἀληθινὰ τοῦ Γαῖου πού συνέγραψε τὸν Λαβύρινθο, ὅπως ὁ ἴδιος ἀφησε μαρτυρία στὸ τέλος τοῦ Λαβυρίνθου, ὅτι εἶναι δικός του ὁ λόγος "Περὶ τῆς τοῦ παντὸς οὐσίας". Ἄν ὅμως εἶναι κάποιος ἄλλος καὶ ὄχι αὐτός, δὲν τὸ ἔχω ἀποσαφηνίσει ἀκόμα. Αὐτὸς ὁ Γάιος λένε ὅτι ἔγινε πρεσβύτερος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης στὰ χρόνια τῶν ἀρχιερέων Βίκτωρα καὶ Ζεφυρίνου, καὶ ὅτι χειροτονήθηκε καὶ ἐπίσκοπος τῶν ἐθνῶν. Λένε ἐπίσης ὅτι συνέγραψε καὶ ἄλλον ἰδιαίτερο λόγο ἐναντίον τῆς αἵρέσεως τοῦ Ἀρτέμωνα, καὶ ἐναντίον τοῦ Πρόκλου, μαθητῆ τοῦ Μοντανοῦ, ἐπιμελημένη διάλεξη, στὴν ὁποία ἀριθμεῖ δεκατρεῖς μόνο ἐπιστολές τοῦ Παύλου, μὴ ἐγκρίνοντας τὴν ἐπιστολὴ πρὸς Ἑβραίους.

49.

Τοῦ ἁγίου Κυρίλλου" Ἀλεξανδρείας,

Κατὰ τῶν βλασφημιῶν τοῦ Νεστορίου λόγοι πέντε.

Διαβάσαμε τὸ σύγγραμμα τοῦ ἁγίου Κυρίλλου, τοῦ ἐπισκόπου

τὰ τῶν τοῦ Νεστορίου βλασφημιῶν», ἐν λόγοις πέντε. Φυλάττει δὲ καὶ τούτοις τῶν οἰκείων λόγων τὸν χαρακτήρα καὶ τὸ ἰδίωμα, σαφέστερος δὲ ἐστὶ τοῦ πρὸς Ἑρμείαν καὶ τοῦ «Περὶ τῆς ἐν Πνεύματι λατρείας». Ὁ δὲ λόγος αὐτῷ πεποιημένος καὶ εἰς ἰδιάζουσαν ἰδέαν ἐκθεδιασμένος, καὶ οἷον λελυμένη καὶ τὸ μέτρον ὑπερορῶσα ποιήσις.

Ν.

Νικίου μοναχοῦ,

Κατὰ τῶν τοῦ Φιλοπόπου κεφαλαίων ζ.

10 Ἀνεγνώσθη Νικίου μοναχοῦ, «Κατὰ τῶν τοῦ Φιλοπόπου κεφαλαίων ἑπτὰ», ὧν διεμνημόνευσεν ἐν τῷ καλουμένῳ αὐτοῦ λόγῳ «Διαιτητής». Ἔστι δὲ τὴν φράσιν ἀπλοῦς καὶ σύντομος καὶ ταῖς ἀντιρρήσεσιν ἱκανὸς καὶ ἀπέριττος.

Ἀνεγνώσθη δὲ τοῦ αὐτοῦ καὶ «Κατὰ τοῦ δυσσεβοῦς Σεβήρου, ἔτι δὲ καὶ Κατὰ Ἑλλήνων λόγοι δύο».

ΝΑ΄.

Ἡουχίου πρεσβυτέρου Κωνσταντινουπόλεως,

Εἰς τὸν χαλκοῦν ὄφιν, λόγοι δ΄.

Ἀνεγνώσθη Ἡουχίου πρεσβυτέρου Κωνσταντινουπόλεως 20 «Εἰς τὸν χαλκοῦν ὄφιν», λόγοι δ΄. Ἔστι δὲ ὁ λόγος εἰς ἐπίδειξιν διεσκευασμένος καὶ ἐν ἠθοποιίας εἶδει μεμελετημένος, ἐν οἷς δημηγορίαι τε διατυποῦνται τοῦ Μωϋσέως πρὸς τὸν λαόν, καὶ αὐτῶν πάλιν κατασηματίζονται πρὸς τὸν Μωϋσέα διαλαλαί, ἔτι δὲ καὶ τοῦ θεοῦ πρὸς τε Μωϋσέα καὶ τὸν λαόν, καὶ τούτων ἐν 25 τύπῳ δεήσεων καὶ ἀπολογίας ἐκπεποιημένοι λόγοι, ἐν οἷς καὶ ὁ πολὺς αὐτῷ κατηνάλωται τοῦ βιβλίου λόγος, πολύστιχον ὄγκον ἐμπεριειληφώς. Ὁ δὲ γε ἀνὴρ, ὡς ἔστιν ἐκ τοῦδε αὐτοῦ τεκμηριῶσαι τοῦ συντάγματος, τῶν ὀρθοδοξούντων ἐστίν.

32. Στὸ ἔργο αὐτό, ὅπως συνηθίζει ὁ Κύριλλος, ἀναπαράγει τοὺς λόγους τοῦ Νεστορίου, καὶ στὴ συνέχεια ἀνασκευάζει αὐτοὺς βάσει Γραφικῶν καὶ Πατερικῶν μαρτυριῶν ἀλλὰ καὶ λογικῶν συλλογισμῶν. Ὑπερασπίζεται τὸν ὄρο «Θεοτόκος» καὶ ἀπορρίπτει ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι ἀπλῶς ἀνθρώπος θεοφόρος, τονίζοντας τὴν ἀλη-

Ἀλεξανδρείας, «Κατὰ τῶν βλασφημιῶν τοῦ Νεστορίου»¹² σὲ πέντε λόγους. Διατηρεῖ καὶ σ' αὐτὸ τὸν χαρακτήρα καὶ τὸ ἰδίωμα τοῦ λεκτικοῦ τῶν λόγων του, εἶναι ὅμως σαφέστερος ἀπὸ τὰ ἔργα του «Πρὸς Ἑρμεία» καὶ «Περὶ τῆς ἐν Πνεύματι λατρείας». Ὁ λόγος του εἶναι γραμμένος καὶ ἐξαναγκασμένος νὰ ὑπηρετήσῃ μὰ ἰδιαίτερη ἰδέα, καὶ εἶναι σὰν μὰ πεζὴ ποίηση πού ἀδιαφορεῖ γιὰ τὸ μέτρο.

50.

Νικίου μοναχοῦ,

Κατὰ τῶν ἑπτὰ κεφαλαίων τοῦ Φιλοπόνου.

Διαβάσαμε τὸ βιβλίον τοῦ μοναχοῦ Νικία, «Κατὰ τῶν ἑπτὰ κεφαλαίων τοῦ Φιλοπόνου», τὸ ὁποῖο μνημόνευσε στὸ λόγο του πού λέγεται «Διαιτητής». Ἡ διατύπωσή του εἶναι ἀπλὴ καὶ σύντομη, καὶ στὶς ἀντιρρήσεις ἱκανὸς καὶ ἀπροσποίητος.

Διαβάσαμε καὶ τὸ ἔργο τοῦ ἰδίου, «Κατὰ τοῦ δυσσεβοῦς Σεβήρου», καὶ ἀκόμα καὶ τὸ, «Κατὰ Ἑλλήνων» λόγοι δύο.

51.

Τοῦ Ἡσυχίου, πρεσβυτέρου Κωνσταντινουπόλεως,
στὸν χάλκινο ὄφι, λόγοι τέσσερις.

Διαβάσαμε τὸ βιβλίον τοῦ Ἡσυχίου, πρεσβυτέρου στὴν Κωνσταντινούπολη, «Στὸν χάλκινο ὄφι», λόγοι τέσσερες. Ὁ λόγος του εἶναι προορισμένος γιὰ ἐπίδειξη καὶ μελετημένος μὲ τρόπο νὰ ἐκφράζει συναισθήματα. Σ' αὐτὸ τὸ βιβλίον διαπλάθονται δημηγορίες τοῦ Μωυσῆ πρὸς τὸν λαό, καὶ τοῦ λαοῦ πάλι διατυπώνονται συνομιλίες πρὸς τὸν Μωυσῆ, καὶ ἀκόμα τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν Μωυσῆ καὶ τὸν λαό, καὶ τοῦ λαοῦ λόγοι διατυπωμένοι μὲ τὴ μορφή δεήσεων καὶ ἀπολογίας. Σ' αὐτοὺς τοὺς λόγους καταναλάνεται ὁ λόγος τοῦ βιβλίου, λόγος πού περιέχει μεγάλο πλῆθος σελίδων. Ὁ συγγραφέας, ὅπως μπορούμε νὰ συμπεράνομε ἀπὸ αὐτὸ τὸ ἴδιο τὸ σύγγραμμα, εἶναι ἀπὸ τοὺς ὀρθοδόξους.

θινὴ καθ' ὑπόστασιν ἔνωσις τῶν δύο φύσεων στὸ πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ, καὶ διὰ τὴν ἐνανθρώπησιν αὐτοῦ ἐνεργεῖ ὁλόκληρη ἡ ἅγια Τριάς, καὶ διὰ τὴν θεῖαν εὐχαριστίαν εἶναι παρὼν ὁ Θεάνθρωπος στὸ σύνολόν του.

NB'.

Σύνοδος γενομένη ἐν Σίδῃ,

Κατὰ αἰρέσεως τῶν Μεσσαλιανῶν, ἡγουν Εὐχιτῶν.

Ἀνεγνώσθη σύνοδος γενομένη ἐν Σίδῃ κατὰ τῆς αἰρέσεως
 5 τῶν Μεσσαλιανῶν, ἡγουν Εὐχιτῶν, ἧτοι Ἀδελφιανῶν ἐξῆρχε δὲ
 τῆς συνόδου Ἀμφιλόχιος ὁ τοῦ Ἰκονίου, συνεδρευόντων αὐτῶ
 καὶ ἑτέρων ἐπισκόπων τὸν ἀριθμὸν πέντε καὶ εἴκοσιν. Ἐν τῇ αὐτῇ
 δὲ δίδλω ἀνεγνώσθη τῆς αὐτῆς συνόδου πρὸς τὸν μέγαν Φλαβια-
 νὸν τὸν Ἀντιοχείας ἐπιστολὴ συνοδική, τῶν πεπραγμένων ποι-
 10 ουμένη τὴν διδασκαλίαν.

Διόπερ καὶ αὐτὸς συναθροίζει σύνοδον κατὰ τῶν αὐτῶν
 αἰρετικῶν, συμπαρόντων μὲν αὐτῶ ἐπισκόπων τριῶν, Βίζου τοῦ
 Σελευκείας καὶ Μαρουθᾶ τοῦ Σουφαρηνῶν ἔθνους καὶ Σάμου,
 πρεσβύτεροι δὲ καὶ διάκονοι συμπαρήσαν μέχρι τριάκοντα. Ἐν
 15 ταύτῃ τῇ συνόδῳ μετάνοιαν ἐπαγγελλόμενον τὸν Ἀδελφιὸν οὐκ
 ἐδέξαντο, οὐδὲ τὴν αἴρεσιν ἀπαρνούμενον προσήκαντο· οὐδὲ γὰρ
 ἐκ καρδίας, οὔτε ἡ τῆς αἰρέσεως ἄρνησις, οὔτε ἡ μετάνοια ἐπεδεί-
 κνυτο. Ἦσαν δὲ οἱ ταύτης γεννήτορες τῆς αἰρέσεως Ἀδελφιὸς
 τις ὁ ῥηθείς, οὔτε μοναστῶν οὔτε ἱερέων ἐγκατελεγμένος κλήρω,
 20 ἀλλ' ἐν λαϊκοῖς ἐξεταζόμενος, καὶ Σάβας τὸ τῶν μοναχῶν ὑπείσ-
 δὺς σχῆμα, ὃν ἐκ τῆς πράξεως ἐκάλουν ἀπόκοπον, καὶ ἕτερος Σά-
 βας, καὶ Εὐστάθιος Ἐδεσηνὸς καὶ Δαδώης καὶ Συμεώνης, τοῦ
 πονηροῦ τὰ ζιζάνια, καὶ ἕτεροι τούτοις συμπαραφυόμενοι. Κατε-
 κρίθη δὲ Ἀδελφιὸς καὶ οἱ σὺν αὐτῶ, καίτοι μετανοίας τόπον, ὡς
 25 ἔφημεν, ἐπιζητοῦντες· πλὴν ταύτης οὐκ ἔτυχον, διότι ἐγγράφως,
 οὓς ἀνεθεμάτισαν ὡς Μεσσαλιανούς, τούτοις ὡς ὁμόφροσιν ἐφω-
 ράθησαν κοινωνήσαντες

Ἐγράφη δὲ Φλαβιανῶ πρὸς τοὺς ἐν Ὀσροήνῃ ἐπιστολὴ τὰ
 περὶ αὐτοὺς πραχθέντα ἐκδιδάσκουσα, ἐν ἧ ἐμφέρεται ὡς οἱ αἰρε-
 30 τικοὶ ἐτυπτήθησαν καὶ ἀνεθεματίσθησαν, καὶ ἀντεγράφη παρὰ
 τῶν δεξαμένων ἐπισκόπων Φλαβιανῶ εὐχαριστία ὑπὲρ τούτων
 καὶ συμφωνία. Ἐγραψε δὲ καὶ Λιτώϊος ὁ Ἀρμενίας ἐπίσκοπος,

33. Μεσσαλιανοί-Εὐχίται· ἐνθουσιαστικὴ κίνησις ἐπηρεασμένη ἀπὸ τῆς μανι-
 χαϊκῆς δυαρχίας καὶ τῆς μοντανιστικῆς πνευματολογίας, ποὺ ἐμφανίσθηκε τὸ 360 στὴν

52.

Ἡ Σύνοδος πού ἔγινε στή Σίδη,
Κατά τῆς αἵρέσεως τῶν Μεσσαλιανῶν³³, ἦτοι τῶν Εὐχιτῶν.

Διαβάσαμε τή σύνοδο πού ἔγινε στή Σίδη ἐναντίον τῆς αἵρέσεως τῶν Μεσσαλιανῶν, δηλαδή τῶν Εὐχιτῶν ἢ Ἀδελφιανῶν. Πρόεδρος τῆς συνόδου ἦταν ὁ Ἀμφιλόχιος Ἰκονίου καί σύεδροι ἄλλοι ἐπίσκοποι εἴκοσι πέντε στόν ἀριθμό. Στό ἴδιο βιβλίο διαβάσαμε τῆς ἴδιας συνόδου συνοδική ἐπιστολή πρὸς τὸν μεγάλο Φλαβιανό, ἐπίσκοπο Ἀντιοχείας, περιλαμβάνοντας τή διδασκαλία τῶν πεπραγμένων.

Γι' αὐτὸ καί αὐτὸς συγκαλεῖ σύνοδο ἐναντίον τῶν ἰδίων αἵρετικῶν, μαζί μὲ τὸν ὁποῖο παρόντες ἦταν καί τρεῖς ἐπίσκοποι, ὁ Βίζας Σελευκείας, ὁ Μαρουθᾶς τοῦ ἔθνους τῶν Σουφαρηνῶν¹², καί Σάμου, καί μαζί μὲ αὐτοὺς πρεσβύτεροι καί διάκονοι μέχρι τριάντα. Σ' αὐτὴ τῇ σύνοδο δὲν δέχθηκαν τὸν Ἀδελφιὸ πού ὑποσχόταν μετάνοια καί ἀρνιόταν τὴν αἵρεση. Γιατὶ μὲ τὴν καρδιά του οὔτε τὴν αἵρεση ἀρνιόταν οὔτε καί μετανοοῦσε. Οἱ δημιουργοὶ αὐτῆς τῆς αἵρεσης ἦταν κάποιος Ἀδελφιὸς πού ἀναφέρομε, πού δὲν ἀνῆκε οὔτε στὴν τάξη τῶν μοναχῶν οὔτε τῶν ἱερέων, ἀλλ' ἦταν λαϊκός, καί κάποιος Σάβας, πού εἶχε φορέσει τὸ σχῆμα τῶν μοναχῶν, τὸν ὁποῖο ἀπὸ τὴν πράξη του ἀποκαλοῦσαν ἀπόκοπο, καί ἓνας ἄλλος Σάβας καί ὁ Εὐστάθιος ὁ Ἐδεσηνὸς καί ὁ Δαδώης καί ὁ Συμεώνης, τὰ ζιζάνια τοῦ Πονηροῦ, καί ἄλλοι πού φύτρωναν μαζί μ' αὐτούς. Καταδικάσθηκαν ὅμως ὁ Ἀδελφιὸς, καί οἱ ὀπαδοί του, ἂν καί ζητοῦσαν, ὅπως εἶπαμε, νὰ γίνεи ἀποδεκτὴ ἢ μετάνοιά τους. Δὲν τὴν ἐπέτυχαν ὅμως, ἐπειδὴ ἐγγράφως ἐκείνους πού ἀναθεμάτισαν ὡς Μεσσαλιανούς, μ' αὐτοὺς συνελήφθηκαν νὰ ἔρχονται σὲ κοινωνία ὡς ὁμόφρονες.

Ὁ Φλαβιανὸς ἔγραψε πρὸς τοὺς ἐπισκόπους τῆς Ὀσροηνῆς, πού ἱστοροῦσε τὰ ὅσα εἶχαν πράξει σχετικά μ' αὐτούς, ὅπου ἀναφέρεται ὅτι οἱ αἵρετικοὶ χτυπήθηκαν καί ἀναθεματίσθηκαν, καί οἱ ἐπίσκοποι πού δέχθηκαν τὴν ἐπιστολή ἀπάντησαν στόν Φλαβιανὸ μὲ ἐπιστολή τους, ἐκφράζοντας τὴν εὐχαριστία τους γι' αὐτὰ καί τὴ συμφωνία τους. Ἀκόμα ἔγραψε καί ὁ Λιτώιος, ὁ ἐπίσκοπος Ἀρμε-

ἀνατολικὴ Συρία. Βλ. Π. Χρήστου, Ἑλληνικὴ Πατρολογία, τόμ. Γ, σ. 121-123.

διαπνυθανόμενος τὰ περὶ τῶν Μεσσαλιανιτῶν, καὶ ἐγράφη αὐτῶ
 ἢ περὶ αὐτῶν συνοδικὴ ψῆφος καὶ ἀπόφασις. Ἐγραψε δὲ ὁ μέ-
 γας Φλαβιανὸς καὶ Ἀρμενίῳ τινὶ ἐπισκόπῳ περὶ τῆς αὐτῆς ὑπο-
 θέσεως δεύτερον ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ ἐπιστολῇ καὶ ἐγκλησιν προσά-
 5 γει, ὅτι παροστασίας τινὸς παρ' αὐτοῦ οἱ Μεσσαλιανῖται τυγχά-
 νουσι. Ἐγραψε μέντοι καὶ ὁ Κωνσταντινουπόλεως Ἀττικὸς τοῖς
 ἐν Παμφυλίᾳ ἐπισκόποις, ἵνα πανταχόθεν τοὺς Μεσσαλιανοὺς
 ὡς ἄγῃ καὶ μύσῃ ἀπελαύνωσιν· ἔτι δὲ ὁ αὐτὸς καὶ πρὸς Ἀμφιλό-
 χιον τὸν Σίδης ὁμοίως.

10 Ἐγραψε δὲ καὶ Σισίνιος ὁ Κωνσταντινουπόλεως καὶ Θεό-
 δοτος ὁ Ἀντιοχείας κοινὴν ἐπιστολὴν πρὸς Βερινιανὸν καὶ Ἀμ-
 φιλόχιον καὶ λοιποὺς τοὺς ἐν Παμφυλίᾳ ἐπισκόπους, ἧς ἢ ἐπι-
 γραφή, «τοῖς θεοφιλεστάτοις συλλειτουργοῖς Βερινιανῶ καὶ Ἀμ-
 φιλοχίῳ, καὶ πᾶσι τοῖς ἐν Παμφυλίᾳ ἐπισκόποις, Σισίνιος καὶ
 15 Θεόδοτος καὶ πᾶσα ἡ ἁγία σύνοδος ἢ κατὰ θείαν χάριν συγκρο-
 τηθεῖσα ἐν τῇ μεγαλοπόλει Κωνσταντινουπόλει τῆς χειροτονίας
 ἔνεκα τοῦ θεοφιλεστάτου καὶ ἀγιωτάτου ἐπισκόπου Σισιινίου,
 θεσπίσματι τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ φιλοχρίστου ἡμῶν βασιλέως
 Θεοδοσίου, ἐν Κυρίῳ χαίρειν». Ἐν ταύτῃ τῇ συνοδικῇ ἐπιστολῇ
 20 καὶ Νέων ἐπίσκοπος ἐξεφώνησεν, ὡς, εἴ τις μετὰ τὸν ἀναθεματι-
 σμὸν φωραθεῖ τῶ χρόνῳ ἢ διὰ ῥημάτων ἢ διὰ πραγμάτων εἰς
 τὴν ὑποψίαν τῆς νόσου ταύτης ἐμπίπτων, μηκέτι λοιπὸν αὐτὸν
 χώραν ἔχειν, μηδ' ἂν μυριάκις ἐπαγγέλληται, τὴν τάξιν ἀναπλη-
 ροῦν τῶν μετανοούντων, συγκινδυνεύειν δὲ αὐτῶ καὶ τὸν συγ-
 25 κροτοῦντα αὐτόν, εἴτε ἐπίσκοπος, εἴτε ἄλλος τις εἴη. Ἐγράφη δὲ
 καὶ ἐπιστολὴ Ἰωάννου Ἀντιοχείας πρὸς Νεστόριον περὶ τῶν Μεσ-
 σαλιανιτῶν. Ἐξήνεγκε δὲ καὶ ὄρον ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ σύνο-
 δος, ἢ ἐν Ἐφέσῳ τρίτη, ἀπογυμνώσασα αὐτῶν καὶ τὰ ἐν τῶ λε-
 γομένῳ αὐτῶν διβλίῳ Ἀσκητικῶ βλάσφημα καὶ αἰρετικὰ κεφά-
 30 λαια, καὶ καθυποβαλοῦσα τῶ ἀναθέματι. Ἐγραψε δὲ καὶ Ἀρ-
 χέλαος ὁ Καισαρείας τῆς Καππαδοκῶν ἐπίσκοπος ἀναθεματι-
 σμοὺς εἰκοσιτέσσαρας τῶν κεφαλαίων αὐτῶν. Συνέταξε δὲ κατ'
 αὐτῶν καὶ Ἡρακλείδας ὁ Νύσσης ἐπίσκοπος ἐπιστολάς δύο, ὧν

νίας, ζητώντας νὰ μάθει τὰ σχετικά μὲ τοὺς Μεσσαλιανῖτες, καὶ τοῦ δόθηκε γραπτὴ ἢ συνοδικὴ ψῆφος καὶ ἀπόφαση γι' αὐτούς. Ἐγραψε ἐπίσης ὁ μέγας Φλαβιανὸς καὶ σὲ κάποιον ἐπίσκοπο Ἀρμένιο γιὰ τὴν ὑπόθεση αὐτὴ γιὰ δευτέρη φορά. Σ' αὐτὴ τῇ δευτέρῃ ἐπιστολῇ τὸν κατηγορεῖ, ὅτι κατὰ κάποιον τρόπο ἀπολάμβαναν οἱ Μεσσαλιανῖτες προστασία ἐκ μέρους του. Ἐγραψε ὅμως καὶ ὁ Κωνσταντινουπόλεως Ἀττικὸς πρὸς τοὺς ἐπισκόπους τῆς Παμφυλίας, προτρέποντας νὰ διώχνουν ἀπὸ παντοῦ τοὺς Μεσσαλιανῖτες ὡς μάρμαρα καὶ βδελύγματα. Ὁ ἴδιος ἔγραψε ἀκόμα μὲ τὸ ἴδιο πνεῦμα καὶ στὸν Ἀμφιλόχιο, τὸν ἐπίσκοπο Σίδης.

Ἐπίσης ἔγραψαν ὁ Κωνσταντινουπόλεως Σισίνιος καὶ ὁ Ἀντιοχείας Θεόδοτος κοινὴ ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Βερινιανὸ καὶ Ἀμφιλόχιο καὶ στοὺς λοιποὺς ἐπισκόπους τῆς Παμφυλίας μὲ τὴν προσφώνηση, «Πρὸς τοὺς θεοφιλέστατους συλλειτουργοὺς μας Βερινιανὸ καὶ Ἀμφιλόχιο καὶ πρὸς ὅλους τοὺς ἐπισκόπους τῆς Παμφυλίας ὁ Σισίνιος καὶ ὁ Θεόδοτος καὶ ὅλη ἡ σύνοδος, πού μὲ τῇ χάρι τοῦ Θεοῦ συγκροτήθηκε στὴ μεγάλη πόλη τοῦ Κωνσταντίνου ἕξαιτίας τῆς χειροτονίας τοῦ θεοφιλέστατου καὶ ἀγιωτάτου ἐπισκόπου Σισίνιου, μὲ θέσπισμα τοῦ εὐσεδέστατου καὶ φιλόχριστου βασιλιᾶ μας Θεοδοσίου, νὰ ἔχετε τὴ χαρὰ τοῦ Κυρίου». Σ' αὐτὴ τῇ συνοδικῇ ἐπιστολῇ καὶ ὁ ἐπίσκοπος Νέων διεκήρυξε, ὅτι ἂν κάποιος μετὰ τὸν ἀναθεματισμὸ ἀποκαλυφθεῖ μὲ τὸν καιρὸ ἢ μὲ λόγους ἢ μὲ πράξεις νὰ ὑποπίπτει στὴν ὑποψία αὐτῆς τῆς νόσου, νὰ μὴν ἔχει πιά θέση, ἀκόμα καὶ ἂν χίλιες φορὲς ὑποσχεθεῖ, ὅτι θὰ μπεῖ στὴν τάξη ὄσων μετανοοῦν, καὶ μαζί του νὰ κινδυνεύει καὶ αὐτὸς πού τὸν ἐπιδοκιμάζει εἴτε ἐπίσκοπος εἶναι εἴτε κάποιος ἄλλος. Ἐπίσης στάλθηκε καὶ ἐπιστολὴ τοῦ Ἰωάννη Ἀντιοχείας πρὸς τὸν Νεστόριο γιὰ τοὺς Μεσσαλιανῖτες. Διατύπωσε καὶ ὄρο ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ σύνοδος, ἡ τρίτη πού ἔγινε στὴν Ἐφεσο, πού παρουσίασε ξεκάθαρα τὰ βλάσφημα καὶ αἵρετικὰ κεφάλαια πού περιέχει τὸ λεγόμενον Ἀσκητικὸ βιβλίον τους καὶ τὰ ὑπέβαλε στὸν ἀναθεματισμὸ. Ἐγραψε καὶ ὁ Ἀρχέλαος, ὁ ἐπίσκοπος τῆς Καισάρειας τῶν Καππαδοκῶν, εἴκοσι τέσσερες ἀναθεματισμοὺς γιὰ τὰ κεφάλαια αὐτά. Ἐπίσης δύο ἐπιστολὰς ἐναντίον τους ἔγραψε καὶ ὁ Ἡρακλείδης, ὁ ἐπίσκοπος Νύσσης, στὴ

ἐν τῇ δευτέρῃ καὶ χρῆσις φέρεται τῆς ἀρχαιότητος τῶν σεπτῶν εἰκότων.

Ἐγραψε δὲ χρόνῳ ὕστερον καὶ Γερόντιος, πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος τῶν ἐν Γλίτιδι μοναχῶν, πρὸς Ἀλύπιον ἀρχιεπίσκοπον τῆς ἐν Καππαδοκίᾳ Καισαρείας, ἐγκλήματα κατὰ Λαμπετίου κινῶν, ὃς καὶ πρῶτος τῆς εἰρημένης αἰρέσεως ἴσχυσεν ἐκκλέψαι τὸ τῆς ἱερωσύνης καὶ ὑπελθεῖν ἀξίωμα, βέβηλος ὢν καὶ ἀπατεῶν. Ἀλύπιος δὲ τὰ γραφέντα δεξάμενος, πρὸς τὸν ἐπίσκοπον Κομάνης Ὁρμίζην ἐπιστέλλει τὰ περὶ Λαμπετίου ἐξετάσαι λεγόμενα. Καὶ ἦν τὰ ἐγκαλούμενα, ὅτι κόρην κατὰ στόμα φιλῶν ἐνηγκαλίζετο, καὶ ὅτι αὐτὸς ἐκεῖνος ἔφη Λαμπέτιος ἐν Ἱεροσολύμοις μετὰ τινος διακονίσης ἐξαμαρτεῖν, καὶ ὅτι προσελθόντων τινῶν καὶ νοσήματος ἴασιν ἐξαιτουμένων ἔφη, “Φέρε μίαν κόρην πρὸς ἐμὲ καλήν, καὶ δείξω σοι ἀγιωσύνην”, καὶ ὅτι τοὺς τὰς ὥρας ψάλλον-
 15 τας ἐξεμνηστήριζε καὶ διέσυρεν ὡς ὑπὸ νόμον ἔτι τυγχάνοντας. Καὶ ἄλλα ἅττα ἀθέμιτα διεδέβλητο, ἃ τοῖς Μεσσαλιανοῖς καὶ ποι-εῖται καὶ λέγεται, καθὼς καὶ ἡμεῖς, ὡς οἶόν τε ἡμῖν, τινὰς τῆς τοιαύτης πλάνης ἀπάγοντες, ἄρτι βλαστάνειν ἐκεῖθεν ἀρξαμένης, πολλὴν σηπεδόνα παθῶν καὶ κακίας τὰς ἐκείνων ψυχὰς ἐπιδοσκομένην
 20 ἑωράκαμεν. Ἀλλ’ ὃ γε Λαμπέτιος Ὁρμίζου μὲν τοῦ ἐπισκόπου δικάζοντος, Γεροντίου δὲ τοῦ πρεσβυτέρου κατηγοροῦντος, καὶ τὰ μὲν διὰ μαρτύρων ἐξελεγχθεῖς, τὰ δὲ τῷ οἰκείῳ στόματι περιπαρεῖς, ἀπάσαις ψήφοις τῆς ἱερωσύνης καθήρηται, συμψήφου γεγενημένου καὶ τοῦ Καισαρείας Ἀλυπίου, ὃς καὶ τὸν δεῖλαιον ἐκεῖ-
 25 νον ἐξαπατηθεῖς εἰς τὸν τοῦ πρεσβυτέρου βαθμὸν ἐτύγχανε προενηνοχῶς. Οὗτος δὲ ὁ τρισαλιτήριος Λαμπέτιος καὶ λόγον τινὰ συνέθηκεν, ὃν καὶ “Διαθήκην” ἐπεκάλεσεν, ἐν ᾗ καὶ τινα τῆς δυσσεθείας αὐτοῦ ἐνέσπαρται, ἦν καὶ Σεβῆρος ὁ τὸν Ἀντιοχικὸν θρόνον ὑπεισδύς, ἔτι πρεσβυτέρων ἐπέχων τάξιν, ἀνέτρεψεν. Ἀλφειὸς
 30 μέντοι τις ἐπίσκοπος Ρινοκορούρων ὑπεραπολογεῖται Λαμπετίου ὡς μηδὲν ὢν ἐνεκλήθη ἢ εἰπόντος ἢ ποιήσαντος ἐκθέμιτος δὲ

δεύτερη ἀπὸ τὶς ὁποῖες ἀναφέρεται καὶ ἡ ἀρχαιότητα τῆς χρήσης τῶν σελπτῶν εἰκόνων.

Ὑστερα ἀπὸ καιρὸ ἔγραψε καὶ ὁ Γερόντιος, πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος τῶν μοναχῶν στὴ Γλίτιδα, πρὸς τὸν Ἀλύπιο, τὸν ἀρχιεπίσκοπο τῆς Καισάρειας τῆς Καππαδοκίας, διατυπώνοντας κατηγορίες ἐναντίον τοῦ Λαμπετίου, ὁ ὁποῖος καὶ πρῶτος ἐπέτυχε ἀπὸ τὴν αἴρεση πὺ ἀναφέραμε νὰ κλέψει καὶ νὰ ὑποδυθεῖ τὸ ἀξίωμα τῆς ἱερωσύνης, ὄντας βέβηλος καὶ ἀπατεώνας. Ὁ Ἀλύπιος μόλις ἔλαβε τὰ γράμματα, στέλνει ἐπιστολὴν στὸν ἐπίσκοπο Κομάνης Ὁρμίζη νὰ ἐξετάσει τὰ λεγόμενα γιὰ τὸν Λαμπέτιο. Οἱ κατηγορίες πὺ τοῦ ἀπέδιδαν ἦταν, ὅτι φιλοῦσε στὸ στόμα καὶ ἀγκάλιαζε μὰ κοπέλλα, καὶ ὅτι αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ Λαμπέτιος εἶχε πεί, ὅτι εἶχε ἀμαρτήσῃ στὰ Ἱεροσόλυμα μὲ μὰ διακόνισσα, καὶ ὅτι ὅταν πῆγαν μερικοὶ καὶ ζητοῦσαν νὰ τοὺς θεραπεύει κάποιο νόσημα, εἶπε, “Φέρε μου μὰ ὠραία κοπέλλα καὶ θὰ σοῦ δείξω τὴν ἀγιωσύνη μου”, καὶ ὅτι χλεύαζε καὶ διέσυρε ὅσους ἔψαλλαν τὶς ὥρες, λέγοντας ὅτι ἀκόμα ζοῦσαν κάτω ἀπὸ τὸν Μωσαικὸ νόμο. Κατηγοροῦνταν καὶ γιὰ κάποια ἄλλα ἀθέματα πράγματα, τὰ ὁποῖα ἀπὸ τοὺς Μεσσαλιανοὺς καὶ γίνονται καὶ λέγονται, ὅπως καὶ ἐμεῖς εἶπε, ὅσο μπορούσαμε, προσπαθώντας ν’ ἀπομακρύνουμε μερικοὺς ἀπὸ αὐτὴν τὴν πλάνη, πὺ ἀπὸ ἐκεῖ ἀρχίζοντας ἀνθοῦσε πρόσφατα, εἶδαμε νὰ κατατρώγει τὶς ψυχὲς ἐκείνων πολλὴ σήψη παθῶν καὶ κακίας. Ἀλλὰ ὁ Λαμπέτιος μὲ δικαστὴ τὸν ἐπίσκοπο Ὁρμίζη καὶ κατήγορο τὸν πρεσβύτερο Γερόντιο, καὶ ἀφοῦ ἄλλες κατηγορίες τὶς ἐπιβεβαίωσαν οἱ μάρτυρες καὶ ἄλλες τὶς ὁμολόγησε ὁ ἴδιος, καθαιρέθηκε παμψηφεί ἀπὸ τὸ ἀξίωμα τῆς ἱερωσύνης, δίνοντας τὴν καταδικαστικὴν ψήφο του καὶ ὁ Ἀλύπιος Καισαρείας, ὁ ὁποῖος καὶ εἶχε προαγάγει ἐκεῖνον τὸν δυστυχῆ ἔξαπατημένος στὸ βαθμὸ τοῦ πρεσβυτέρου. Κι αὐτὸς ὁ τρισαλιτήριος Λαμπέτιος ἔγραψε κι ἓνα λόγο, πὺ τὸν ὀνόμασε καὶ “Διαθήκη”, στὴν ὁποία ἔχει ἐνοπείρει καὶ πολλὲς ἀπὸ τὶς κακόδοξες γνῶμες του, καὶ τὴν ὁποία ὁ Σεβῆρος, πὺ εἶχε ἀνέλθει ὑπουργὸς στὸν Ἀντιοχικὸ θρόνο, ὅταν ἦταν ἀκόμα πρεσβύτερος τὴν ἀνέτρεψε. Κάποιος ὁμως Ἀλφειός, ἐπίσκοπος Ρινοκορούρων ὑπερασπίσθηκε τὸν Λαμπέτιο, λέγοντας ὅτι τίποτε ἀπὸ ὅσα τὸν κατηγοροῦν οὔτε εἶπε οὔτε ἔπραξε.

καὶ λόγον τινὰ οὐδὲν ἐν αὐτῷ, ὅσον ἔστι συνιδεῖν, βλασφημεῖ·
καθηρέθη μέντοι γε ὡς τὰ Λαμπετίου φρονῶν. Καὶ Ἄλφειὸς δέ
τις ἄλλος, ὁμώνυμος τῷ καθηγητῇ, χειροτονηθεὶς πρεσβύτερος
ὑπὸ Τιμοθέου τοῦ Ἀλεξανδρείας, διὰ τὴν αὐτὴν καθηρέθη αἵ-
5 ρεσιν, ὡς ἡ τοῦ Πτολεμαίου τοῦ Ρινοκοροῦρων ἐπισκόπου πρὸς
Τιμόθεν τὸν προειρημένον ἐκδιδάσκει ἀναφορά

ΝΓ΄.

Σύνοδος κατὰ Πελαγίου καὶ Κελεστίου ἐν Καρθαγένῃ συστᾶσα.

10 Ἐνεγνώσθη διβλίον ἢ «Κατὰ Πελαγίου καὶ Κελεστίου σύνο-
δος» ἐν Καρθαγένῃ συστᾶσα ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ Φαύστου
Ἰωνωρίου τὸ τῆς ἐσπερίου βασιλείας φρουροῦντος ἀξίωμα·
ἐξῆρχε δὲ ταύτης τῆς συνόδου Αὐρήλιος ἐπίσκοπος καὶ Δοτι-
ανὸς Τεπεντεσίου τοῦ πρώτου θρόνου ἐπαρχίας Βυζακηνῆς, οἷς
15 συνήδρευον ἐκ διαφόρων ἐπαρχιῶν ἄνδρες διαπρέποντες ἱερω-
σύνη, τὸν ἀριθμὸν σκε΄.

Αὕτη ἡ σύνοδος τοὺς θνητὸν πλασθῆναι τὸν Ἀδὰμ λέγοντας
ἀλλὰ μὴ ἐκ παραβάσεως τοῦτο καταδικασθῆναι ἀναθεματίζει·
ὡσαύτως τοὺς τὰ βρέφη τὰ ἀρτίτοκα μὴ χρεῖαν ἔχειν βαπτίσμα-
20 τος, διὰ τὸ μὴ ἔλκειν αὐτὰ προγονικὴν ἁμαρτίαν τὴν ἐξ Ἀδὰμ
ἀναθεματίζει. Καὶ τοὺς λέγοντας μέσον τόπον κολάσεως καὶ πα-
ραδείσου, εἰς ὃν καὶ τὰ ἀβάπτιστα βρέφη μετατιθέμενα ζῆν μακα-
ρίως, καὶ τούτους οὖν ἀναθεματίζει. Ἔτι δὲ καὶ ἕτερα ἐξ ἀναθε-
ματίζει παραπλήσια τούτοις κεφάλαια, ἃ τοῖς Πελαγιανισταῖς
25 καὶ Κελεστιανοῖς πρεσβεύεται.

Ἐγραψε δὲ καὶ Θεοδόσιος καὶ Ἰωνῶριος οἱ βασιλεῖς πρὸς
Αὐρήλιον ἐπίσκοπον κατὰ τῶν αὐτῶν. Ἐγραψε μετὰ ταῦτα καὶ
Κωνσταντῖος ὁ Πλακιδίας ἀνὴρ, Οὐαλεντινιανοῦ δὲ τοῦ μικροῦ
πατῆρ, περὶ τοῦ ἐξορισθῆναι Κελέστιον τὸν αἵρετικόν· ἔγραψε δὲ
30 τὴν κατ' αὐτοῦ ψῆφον πρὸς Οὐολοσιανὸν ἐπαρχον πόλεως

34. Οὐολοσιανός· Αὐτὸς ἦταν θεῖος τῆς ἁγίας Μελένης, ἑλληνικοῦ φρονήμα-
τος, ἀλλὰ πεθαίνοντας ἀσπάσθηκε τὴν Ὁρθοδοξία ἀφοῦ δέχθηκε τὸν φωτισμὸ ἀπὸ
τὸν ἅγιον Πρόκλο Κωνσταντινουπόλεως.

Καὶ σ' ἓνα λόγο πού ἔγραψε δὲν ἔχει σ' αὐτὸν καμμιά βλασφημία, ὅσο μπορούμε νὰ διαπιστώσομε. Καθαιρέθηκε ὅμως ἐπειδὴ τάχα εἶχε τὰ ἴδια φρονήματα μὲ τὸν Λαμπέτιο. Καὶ κάποιος ἄλλος Ἀλφειός, φέροντας τὸ ἴδιο ὄνομα μὲ τὸν καθηγητή του, πού χειροτονήθηκε πρεσβύτερος ἀπὸ τὸν Τιμόθεο Ἀλεξανδρείας καθαιρέθηκε ὡς ὀπαδὸς τῆς ἴδιας αἵρεσης, ὅπως μᾶς πληροφορεῖ ἡ ἀναφορὰ τοῦ Πτολεμαίου, ἐπισκόπου τῶν Ρινοκορούρων, πρὸς τὸν Τιμόθεο πού προαναφέραμε.

53.

Σύνοδος κατὰ Πελαγίου καὶ Κελεστίου
πού ἔγινε στοῦ Καρθαγένη.

Διαβάσαμε τὸ βιβλίο «Κατὰ Πελαγίου καὶ Κελεστίου σύνοδος» πού ἔγινε στὸν Καρθαγένη στὴ μεγάλη ἐκκλησία τοῦ Φαύστου Ὀνωρίου, πού εἶχε τὸ ἀξίωμα τοῦ δυτικοῦ βασιλείου. Πρόεδρος τῆς συνόδου αὐτῆς ἦταν ὁ ἐπίσκοπος Αὐρήλιος καὶ Δοτιανὸς Τεπτεντεσίου τοῦ πρώτου θρόνου τῆς ἐπαρχίας τῆς Βυζακηνῆς, καὶ μαζί τους σύεδροι ἦταν ἀπὸ διάφορες ἐπαρχίες διακόσιοι εἴκοσι τέσσερες ἄνδρες πού διέπρεπαν στὴν ἱερωσύνη.

Αὕτῃ ἡ σύνοδος ἀναθεματίζει ἐκείνους πού ἔλεγαν, ὅτι ὁ Ἀδάμ πλάσθηκε θνητὸς καὶ δὲν καταδικάσθηκε στὸ θάνατο ἐξαιτίας τῆς παράβασης. Ἐπίσης ἀναθεματίζει ὅσους ἔλεγαν ὅτι τὰ ἀρτιγέννητα βρέφη δὲν ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ βάπτισμα, ἐπειδὴ δὲν τοὺς βαρύνει ἡ προγονικὴ ἁμαρτία ἢ προερχόμενη ἀπὸ τὸν Ἀδάμ. Ἀλλὰ καὶ ἐκείνους πού δίδασκαν ἓνα τόπο ἐνδιάμεσο στὴν κόλαση καὶ τὸν παράδεισο, στὸν ὁποῖο μεταβαίνουν καὶ τὰ ἀβάπτιστα βρέφη ζοῦν στὴ μακαριότητα, κι αὐτοὺς λοιπὸν τοὺς ἀναθεματίζει. Ἀκόμα ἀναθεματίζει καὶ ἄλλες ἔξι περιπτώσεις παραπλήσιες μ' αὐτὲς πού πρεσβεύουν οἱ Πελαγιανιστὲς καὶ οἱ Κελεστιανοί.

Ἐγραψαν καὶ ὁ Θεοδόσιος καὶ ὁ Ὀνώριος, οἱ βασιλεῖς, πρὸς τὸν ἐπίσκοπο Αὐρήλιο ἐναντίον τῶν ἰδίων. Ἐπειτα ἀπὸ αὐτὰ ἔγραψε καὶ ὁ Κωνσταντῖος ὁ ἄνδρας τῆς Πλακιδίας, πατέρας τοῦ Οὐαλαντινιανοῦ τοῦ μικροῦ, νὰ ἐξορισθεῖ ὁ αἵρετικὸς Κελέστιος. Τὴν ἐναντίον του ἀπόφαση τὴν ἔγραψε πρὸς τὸν Βολουσιανό³⁴, τὸν

Ἐγραψε δὲ καὶ Λέων ὁ Ῥώμης περὶ τῶν ἐπιστρεφόντων Πελα-
 γιανιστῶν, ὅπως ὀφείλουσιν ἐπιστρέφοντες δεχθῆναι, ὅτι ἐγγρά-
 φως αὐτῶν τὸ φρόνημα ἀναθεματίζοντες. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ πρὸς
 Νεστόριον Κελεστίνου τοῦ ἐπισκόπου Ῥώμης ἐπιστολῇ ἢ κατ'
 5 αὐτῶν ἔγκειται διαβολή. Ἐγραψε δὲ ὁ αὐτὸς τοῖς ἐν Γαλλίαις
 ἐπισκόποις περὶ τε τῆς τοῦ ἁγίου Αὐγουστίνου πίστεως καὶ κατὰ
 τῶν ἀλαζονευομένων ἐπὶ τῇ τῆς αἵρέσεως ἐξουσίᾳ. Ἐγραψε δὲ
 καὶ Ἰερώνυμος πρεσβύτερος πρὸς Κτησιφῶντα κατὰ τῶν λεγόν-
 των ἀπάθειαν, ἥτοι κατὰ Πελαγίου. Οὗτος δὲ ὁ Πελάγιος μονα-
 10 χὸς ἦν, μαθητὴν κτησάμενος τὸν Κελέστιον.

ΝΔ΄.

Ἐτέρα σύνοδος

Κατὰ τῆς Πελαγιανῆς καὶ Κελεστιανῆς αἵρέσεως.

Ἀνεγνώσθη «Κατὰ τῆς Πελαγιανῆς καὶ Κελεστιανῆς αἵρέ-
 15 σεως», οὗ ἢ ἐπιγραφή, «³ Ἰσα πεπραγμένων» ἐν τοῖς δυτικοῖς ἐπι-
 σκόποις κατὰ τῶν Νεστοριανῶν δογμάτων. Ἐν ᾧ γέγραπται ὡς ἡ
 Νεστοριανὴ καὶ Κελεστιανὴ αἵρεσις ἡ αὐτὴ ἐστὶ. Φέρει δὲ καὶ
 μάρτυρα Κύριλλον τὸν Ἀλεξανδρείας, γράφοντα πρὸς Θεοδό-
 σιον τὸν βασιλέα, ὡς ἡ αὐτὴ ἐστὶν αἵρεσις ἡ Νεστοριανὴ τῇ Κε-
 20 λεστιανῇ. Δῆλον δέ, φησὶν· οἱ μὲν γὰρ Κελεστιανοὶ περὶ τοῦ
 σώματος, ἥτοι τῶν μελῶν τοῦ Χριστοῦ, τουτέστι τῆς Ἐκκλησίας,
 ἀποθρασύνονται, ὅτι περ οὐχὶ ὁ Θεός, τουτέστι τὸ Πνεῦμα τὸ
 ἅγιον, τὴν τε πίστιν αὐτοῖς καὶ πάντα τὰ πρὸς ζωὴν καὶ εὐσέβει-
 αν καὶ σωτηρίαν διαιρεῖ ἰδίᾳ ἐκάστω, καθὼς βούλεται, ἀλλ' ὅτι
 25 περ ἡ κατατεταγμένη τοῦ ἀνθρώπου φύσις, ἢ διὰ τὴν παράδασιν
 καὶ τὴν ἁμαρτίαν τῆς μὲν μακαριότητος ἐκπεσοῦσα καὶ τοῦ Θεοῦ
 χωρισθεῖσα, τῷ δὲ θανάτῳ παραδοθεῖσα, αὕτη κατὰ τὴν τῆς προ-
 αιρέσεως ἀξίαν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον καὶ προσκαλεῖται καὶ ἀπω-
 30 λήν, τὸν Χριστόν, τὴν αὐτὴν διάνοιαν καὶ τόλμαν ἔχουσι. Λέ-
 γουσι γὰρ ὅτι, ἐπεὶ τῆς ἡμετέρας φύσεώς ἐστὶν ὁ Χριστός, ὁ δὲ

ἔπαρχο τῆς πόλης. Ἐγραψε καὶ ὁ Λέων, ἐπίσκοπος Ρώμης, γιὰ τοὺς Πελαγιανιστὲς ποὺ ἐπέστρεφαν, γιὰ τὸ πῶς πρέπει ἐπιστρέφοντας νὰ γίνουν δεκτοί, καὶ λέγοντας νὰ ἀναθεματίζουν γραπτῶς τὸ φρόνημά τους. Ἀλλὰ ἡ ἐναντίον τους διαβολὴ βρῖσκεται καὶ στὴν ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Νεστόριο τοῦ ἐπισκόπου Ρώμης Κελεστίνου. Ὁ ἴδιος αὐτὸς ἔγραψε καὶ στοὺς ἐπισκόπους τῆς Γαλλίας, τόσο γιὰ τὴν πίστη τοῦ ἁγίου Αὐγουστίνου, ὅσο καὶ ἐναντίον ἐκείνων ποὺ ἀλαζονεύονταν γιὰ τὴ δύναμη τῆς αἵρεσης. Ἐγραψε ἀκόμα καὶ ὁ πρεσβύτερος Ἰερώνυμος στὸν Κτησιφώντα ἐναντίον ἐκείνων ποὺ κήρυτταν ἀπάθεια, δηλαδὴ κατὰ τοῦ Πελαγίου. Αὐτὸς ὁ Πελάγιος ἦταν μοναχός, ποὺ εἶχε μαθητὴ τοῦ τὸν Κελέστιο.

54.

Ἡ ἄλλη σύνοδος,

Κατὰ τῆς Πελαγιανῆς καὶ Κελεστιανῆς αἵρεσης.

Διαβάστηκε τὸ βιβλίον «Κατὰ τῆς Πελαγιανῆς καὶ Κελεστιανῆς αἵρεσης», ποὺ ὁ τίτλος του εἶναι, “Ἱσα πεπραγμένων” ἀπὸ τοὺς δυτικoὺς ἐπισκόπους ἐναντίον τῶν Νεστοριανῶν δογμάτων. Σ’ αὐτὸ γράφεται, ὅτι ἡ Νεστοριανὴ καὶ ἡ Κελεστιανὴ αἵρεση εἶναι ἡ ἴδια. Ὡς μάρτυρα φέρνει τὸν Κύριλλο Ἀλεξανδρείας, ποὺ γράφει πρὸς τὸν βασιλᾶ Θεοδόσιο, ὅτι ἡ αἵρεση τοῦ Νεστορίου εἶναι ἡ ἴδια μὲ τὴν Κελεστιανή. Εἶναι φανερό, λέγει· γιὰτὶ οἱ Κελεστιανοὶ γιὰ τὸ σῶμα, ἦτοι τὰ μέλη τοῦ Χριστοῦ, δηλαδὴ τῆς Ἐκκλησίας, κηρύττουν μὲ θράσος ὅτι δὲν εἶναι ὁ Θεός, δηλαδὴ τὸ ἅγιο Πνεῦμα παρέχει, ὅπως θέλει, τὴν πίστη σ’ αὐτοὺς καὶ ὅλα ὅσα ἀφοροῦν στὴ ζωὴ καὶ στὴν ὀρθὴ πίστη καὶ τὴ σωτηρία ἰδιαιτέρως στὸν καθένα, ἀλλὰ ἡ βρισκόμενη σ’ αὐτὴ τὴν κατάστασι φύσι τοῦ ἀνθρώπου, ποὺ ἐξαιτίας τῆς παράβασι καὶ τῆς ἁμαρτίας, ἀφοῦ ἐξέπεσε ἀπὸ τὴ μακαριότητα καὶ ἀποχωρίστηκε ἀπὸ τὸ Θεό, παραδόθηκε στὸ θάνατο, αὐτὴ ἀνάλογα μὲ τὴν ἀξία τῆς προαίρεσι προσκαλεῖ ἢ ἀπωθεῖ τὸ ἅγιο Πνεῦμα. Οἱ Νεστοριανοὶ ἐξάλλου καὶ γιὰ τὴν ἴδια τὴν κεφαλὴ τοῦ σώματος, δηλαδὴ τὸν Χριστό, σκέφτονται καὶ τολμοῦν νὰ λένε τὸ ἴδιο. Γιὰτὶ λένε, ἐπειδὴ ὁ Χριστὸς ἔχει τὴ δική μας φύσι καὶ ὁ Θεὸς θέλει νὰ σωθοῦν ὅμοια ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, καὶ μὲ τὴ δική του

Θεὸς πάντας ἀνθρώπους ὁμοίως θέλει σωθῆναι καὶ οἰκεία προαιρέσει ἕκαστον τὸ ἑαυτοῦ πταιῖσμα ἐπανορθώσασθαι καὶ ἄξιον ἑαυτὸν αὐτοῦ ποιῆσαι, διὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν ὁ Λόγος ὁ τεχθεὶς, ἀλλ' ὁ γεννηθεὶς ἐκ Μαρίας διὰ τὴν τῆς φυσικῆς προαιρέσεως
5 ἄξιαν εἶχεν ἐπόμενον τὸν Λόγον, μόνῃ τῇ ἀξίᾳ καὶ τῇ ὁμωνυμίᾳ κεκοινωνηκῶς Λόγῳ τῆς υἰότητος.

Αὕτη μέντοι ἡ Πελαγιανή, ἥτοι Κελεστιανὴ αἵρεσις, ἤκμασεν ἐν τῇ ἀνατολῇ, διεδόθη δὲ καὶ ἐν τῇ δύσει. Καὶ ἐν μὲν τῇ Καρταγένῃ τῆς Ἀφρικῆς διηλέγχθη καὶ ἐφωράθη ὑπὸ τε Αὐρηλίου
10 καὶ Αὐγουστίνου, ἀπεκηρύχθη δὲ διαφόροις συνόδοις. Ἐξεβλήθησαν δὲ καὶ οἱ οὕτω φρονοῦντες τῆς Ἐκκλησίας ὡς αἵρετικοὶ ἐν τοῖς χρόνοις Θεοφίλου τοῦ Ἀλεξανδρείας καὶ Ἰνοκεντίου Ῥώμης ὑπὸ τε Ῥωμαίων καὶ Ἀφρων καὶ τῶν λοιπῶν δυτικῶν ἐπισκόπων. Ὁ μέντοι Πελάγιος ἐν Παλαιστίνῃ συνόδου συστάσης (τεσ-
15 σαρεσκαΐδεκα δὲ τὴν σύνοδον ἐπλήρουν ἀρχιερεῖς) ἠθωώθη, τὰ μὲν τῶν κεφαλαίων παντελῶς ἐξαρηνησάμενος ὡς μωρὰ καὶ ἀναθεματίσας, τὰ δὲ εἰρηκέναι μὲν φήσας, οὐχὶ δὲ ὡς οἱ κατήγοροι ἐξείληψαι, συμφώνως δὲ μᾶλλον τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ. Οἱ μέντοι κατηγοροῦντες αὐτοῦ Νέπορος ἦν καὶ Λάζαρος οἱ Γάλλοι ἐπί-
20 σκοποι, οἱ οὐδὲ παρεγένοντο ἐν τῇ ἐξετάσει αὐτοῦ, διὰ τὴν κάκωσιν θατέρου αὐτῶν τὴν παρουσίαν παραιτησάμενοι. Οὕτως Αὐγουστίνος ἐν τοῖς πρὸς Αὐρηλίον τὸν Καρταγένῃς πάπαν διέξεισιν.

Μετὰ μέντοι γε θάνατον τοῦ ἐν ἀγίοις Αὐγουστίνου ἤρξαντό
25 τινες τῶν ἐν τῷ κλήρῳ τὸ μὲν δυσσεβὲς κρατύνειν δόγμα, κακῶς δὲ λέγειν Αὐγουστίνον καὶ διασύρειν ὡς ἀναίρεσιν τοῦ αὐτεξουσίου εἰσηγησάμενον ἀλλὰ καὶ Κελεστίνος ὁ Ῥώμης ὑπὲρ τε τοῦ θείου ἀνδρός καὶ κατὰ τῶν ἀνακινούντων τὴν αἵρεσιν τοῖς ἐγχωρίοις γράφων ἐπισκόποις, τὴν κινουμένην πλάνην ἔστησεν.
30 Χρόνου δὲ παριόντος καὶ τῶν ἀπὸ τῆς αἱρέσεως διὰ τὸ ἀναθεματίσαι τὴν οἰκείαν αἵρεσιν τῇ Ἐκκλησίᾳ παραδεχθέντων, πάλιν ἐξ αὐτῶν ἀρχὴν ἐλάμβανε τὸ κακόν· ἀλλὰ Σέπτιμος ἐπίσκοπος ἀρχομένης τῆς λύμης ἐπέσχε τὴν φορὰν, γράψας πρὸς Λέοντα τὸν Ῥώμης τηνικαῦτα προεδρεύοντα, ὃς διαπύρω ζήλω κατὰ τῆς

προαίρεση θέλει καθένας νὰ ἐπανορθώσει τὸ σφάλμα του καὶ νὰ γίνει ἄξιος τοῦ Θεοῦ. Γι' αὐτὸ δὲν εἶναι ὁ Λόγος ἐκεῖνος ποὺ γεννήθηκε, ἀλλὰ ὁ υἱὸς τῆς Μαρίας χάρις στὴν ἀξία τῆς φυσικῆς προαίρεσης εἶχε ἐπόμενὸ του τὸν Λόγο, ποὺ ἔχει γίνει κοινωνὸς τοῦ Λόγου τῆς υἰότητος μόνο κατὰ τὴν ἀξία καὶ τὸ κοινὸ ὄνομα.

Αὕτῃ ὅμως ἡ Πελαγιανὴ ἢ Κελεστιανὴ αἵρεσις ἤκμασε στὴν ἀνατολὴ καὶ διαδόθηκε καὶ στὴ δύση. Καὶ στὴν Καρθαγένη βέβαια τῆς Ἀφρικῆς ἐλέγχθηκε καὶ ἀποκαλύφθηκε τόσο ἀπὸ τὸν Αὐρήλιο, ὅσο καὶ ἀπὸ τὸν Αὐγουστῖνο, ἐνῶ ἀποκηρύχθηκε ἀπὸ διάφορες συνόδους, καὶ ὅσοι εἶχαν αὐτὰ τὰ φρονήματα ἀποβλήθηκαν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία ὡς αἰρετικοὶ στὴν ἐποχὴ τοῦ Θεοφίλου Ἀλεξανδρείας καὶ τοῦ Ἰννοκεντίου Ρώμης, τόσο ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους, ὅσο καὶ τοὺς Ἀφρικανούς καὶ ἀπὸ τοὺς ἄλλους δυτικούς ἐπισκόπους. Ὁ Πελάγιος ὅμως στὴ σὺνodo ποὺ συγκλήθηκε στὴν Παλαιστίνη (τὴ σὺνodo τὴν ἀποτελοῦσαν δεκατέσσερις ἀρχιερεῖς) ἀθωώθηκε, ἀφοῦ ἀρνήθηκε ἐξ ὀλοκλήρου ὡς ἀνοησίες καὶ ἀναθεμάτισε τὶς κεφαλαιώδεις γνώμες αὐτῶν, ἐνῶ τὰ ἄλλα δέχθηκε ὅτι τὰ κήρυξε, ὅχι ὅμως ὅπως τὰ ἐξέλαβαν οἱ κατήγοροί του, ἀλλὰ μᾶλλον σύμφωνα μὲ τὴ διδασκαλία τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας. Οἱ κατήγοροί του ἦταν οἱ Γάλλοι ἐπίσκοποι, ὁ Νέπορος καὶ ὁ Λάζαρος, οἱ ὁποῖοι οὔτε κἂν προσῆλθαν κατὰ τὴν ἐξέτασή του, ἔχοντας ζητήσῃ νὰ μὴν παρουσιασθοῦν ἐπειδὴ ὁ ἓνας ἀπ' αὐτούς εἶχε ἀσθενήσει. Ἔτσι γράφει ὁ Αὐγουστῖνος σὲ γράμμα του πρὸς τὸν ἐπίσκοπο Καρθαγένης.

Μετὰ τὸ θάνατο ὅμως τοῦ ἁγίου Αὐγουστίνου ἄρχισαν μερικοὶ ἀπὸ τὸν κλῆρο νὰ ἐνισχύουν τὴ διδασκαλία τῆς αἵρεσης καὶ νὰ κατηγοροῦν καὶ νὰ διασύρουν τὸν Αὐγουστῖνο, ὡς εἰσηγητὴ τάχα τῆς ἀναίρεσης τοῦ αὐτεξουσίου. Ἀλλὰ καὶ ὁ Κελεστῖνος Ρώμης καὶ ὑπὲρ τοῦ θείου Αὐγουστίνου ἀλλὰ καὶ ἐναντίον ἐκείνων ποὺ ἀνακινούσαν τὴν αἵρεσις σταμάτησε τὴν πλάνη γράφοντας στοὺς ἐπισκόπους τῆς ἐπαρχίας του. Μὲ τὸ πέρασμα ὅμως τοῦ χρόνου καὶ ἐξαιτίας τοῦ ἀναθεματισμοῦ, ἀφοῦ οἱ αἰρετικοὶ αὐτοὶ ὁμολόγησαν τὴν αἵρεσή τους στὴν Ἐκκλησία, ἀπὸ αὐτούς πάλι ξανάρχισε τὸ κακὸ. Ἀλλ' ὁ ἐπίσκοπος Σέλπιμος ἔκοψε τὴ φόρα τοῦ κακοῦ ἀπὸ τὴν ἀρχή, γράφοντας στὸν Λέοντα, ποὺ εἶχε τότε τὸν θρόνο τῆς Ρώμης,

δυσσεβείας ἠγωνίσαστο. Μετ' οὐ πολὺ δὲ πάλιν ὥσπερ ἀναφύειν τῆς πικρᾶς ῥίζης ἀναισχυντούσης, ἐν τῇ Ῥώμῃ τινὲς ὑπὲρ τῆς αἰρέσεως ἐπαρρησιάζοντο· ἀλλὰ Πρόσπερός τις, ἄνθρωπος ὡς ἀληθῶς τοῦ Θεοῦ, λιδέλλους κατ' αὐτῶν ἐπιδεδωκώς, ἀφανεῖς 5 αὐτοὺς ἀπειργάσατο, ἔτι Λέοντος τοῦ προειρημένου τὸν Ῥωμαϊκὸν θρόνον ἰθύνοντας. Ἀναθεματίσθη δὲ αὕτη ἡ αἵρεσις καὶ ἐν τῇ Ἐφεσίων ἀγία συνόδῳ. Ἀναθεματίζει δὲ καὶ Ἰωάννης ὁ Ἀλεξανδρείας ἐν τῇ πρὸς Γελάσιον τὸν Ῥώμης ἀπολογία οὐ μόνον τὴν Πελαγιατὴν αἵρεσιν, ἀλλὰ καὶ Πελάγιον καὶ Κελέστιον, καὶ 10 ἔτι Ἰουλιανόν, ὃς καὶ αὐτῶν ἐγνώσθη διάδοχος

ΝΕ.

Ἰωάννου τοῦ Φιλοπόνου,

Κατὰ τῆς ἀγίας καὶ οἰκουμενικῆς τετάρτης συνόδου.

Ἀνεγνώσθη Ἰωάννου τοῦ Φιλοπόνου, μᾶλλον δὲ Μαται-
15 οπόνου, «κατὰ τῆς ἀγίας καὶ οἰκουμενικῆς τετάρτης συνόδου»,
ἐν οἷς ἐστι τὴν μὲν φράσιν ὁμοῖος ἑαυτῷ, ὠθεῖν δὲ πειρᾶται ἀναισχύντως τὴν σύνοδον εἰς τὸ Νεστορίου φρόνημα, καὶ λέγει καταδέξασθαι τὴν σύνοδον τὸν ἀναθεματισμὸν Νεστορίου, ἅτε μηδὲν ἠγουμένην εἰς ἄνθρωπον ἐξαμαρτεῖν ἐπικυρώσει δόγματος, ὃ καὶ 20 αὐτὸς ὁ βαλλόμενος τῷ ἀναθέματι πάντων ὑπερετίμα καὶ ἔστεργε, πρᾶγμα πλάττων καὶ τερατευόμενος, ὃ τῆς ἐκείνου φρενὸς καὶ τῆς ἀστηρίκτου γνώμης καθέστηκεν ἄξιον. Τοιαῦτα μὲν κατὰ ταύτης ματαιολογεῖ καὶ θρασύνεται, ἐν τμήμασι δὲ τέσσαρσι ποιεῖται τὴν ὅλην κατ' αὐτῆς κωμωδίαν, οὐδὲν πιθανὸν ἢ διανοί-
25 ας λέγων ἐχόμενον.

Ἀνεγνώσθη δὲ ἐν τῷ αὐτῷ καὶ Ἰωάννου ἄλλου, τὴν θρησκείαν Νεστοριανοῦ, «Κατὰ τῆς αὐτῆς ἀγίας τετάρτης συνόδου». Οὗτός ἐστι ὁ Αἰγεάτης, δυσσεβῆς μὲν, καλλιπερία δὲ καὶ τῷ ἡδεῖ μετὰ τῆς σαφηνείας καὶ λαμπρότητος κεχρημένος.

ΝΣ.

Θεοδωρήτου Κύρου, Κατὰ τῶν αἰρέσεων.

Ἀνεγνώσθη Θεοδωρήτου Κύρου «κατὰ τῶν αἰρέσεων» τῶν

ὁ ὁποῖος μὲ φλογερὸ ζῆλο ἀγωνίσθηκε ἐναντίον τῆς κακοδοξίας. Ὅμως καὶ πάλι, σὰ νὰ ξαναβλάσταινε ἀδιάντροπα ἢ πικρὴ ρίζα, δὲν ἄρρησαν νὰ διδάσκουν κάποιοι φανερὰ τὴν αἵρεση στὴ Ρώμη. Ἀλλὰ κάποιος Πρόσπερος, ἄνθρωπος ἀληθινὰ τοῦ Θεοῦ, δημοσιεύοντας ἐναντίον τοὺς λίβελλους, τοὺς ἔξαφάνισε, ἐνῶ ἦταν ἀκόμα στὸ θρόνο τῆς Ρώμης ὁ Λέων πού ἀναφέραμε. Ἡ αἵρεση αὐτὴ ἀναθεματίσθηκε καὶ στὴν ἀγία σύνοδο τῆς Ἐφέσου. Ἀναθεματίζει καὶ ὁ Ἰωάννης Ἀλεξανδρείας στὴν ἀπολογία του πρὸς τὸ Γελάσιο τῆς Ρώμης ὄχι μόνον τὴν Πελαγιανὴ αἵρεση, ἀλλὰ καὶ τὸν Πελάγιο καὶ τὸν Κελέστιο, καὶ ἀκόμα τὸν Ἰουλιανό, πού ὡς γνωστὸν ὑπῆρξε διάδοχός τους.

55.

Ἰωάννου τοῦ Φιλοπόνου,

Κατὰ τῆς ἀγίας καὶ Οἰκουμενικῆς τετάρτης Συνόδου.

Διαβάσαμε τὸ βιβλίον τοῦ Ἰωάννη τοῦ Φιλοπόνου, ἡ καλύτερα τοῦ Ματαιοπόνου, κατὰ τῆς τετάρτης ἀγίας καὶ Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Σ' αὐτὸ ὁ τρόπος ἔκφρασής του εἶναι ὅμοιος μὲ τὸν ἑαυτό του, καὶ προσπαθεῖ ἀδιάντροπα νὰ ὠθήσει τὴν σύνοδο στὸ φρόνημα τοῦ Νεστορίου, λέγοντας ὅτι ἀποδέχθηκε ἡ σύνοδος τὸν ἀναθεματισμὸ τοῦ Νεστορίου, ἐπειδὴ νόμιζε ὅτι δὲν ἁμαρτάνει σὲ ἄνθρωπο ἐπικυρώνοντας ἓνα δόγμα, πού καὶ ὁ ἴδιος ὁ ἀναθεματιζόμενος ὑπερεκτιμοῦσε καὶ ἀσπαζόταν, πλάθοντας ἓνα τερατῶδες πρᾶγμα, ἀντάξιο τῆς νοστοροπίας καὶ τῆς ἀβάσιμης γνώμης ἐκείνου. Τέτοιες φλυαρίες ἐκτοξεύει μὲ θράσος ἐναντίον αὐτῆς τῆς συνόδου καὶ ὅλη του τὴν κωμικὴ ἐπίθεση τὴν κάνει σὲ τέσσερα τμήματα, χωρὶς νὰ λέγει τίποτε ἀξιόπιστο ἢ νὰ ἔχει σχέση μὲ τὴ λογικὴ.

Στὸ ἴδιο βιβλίον διαβάσαμε καὶ ἑνὸς ἄλλου Ἰωάννη, Νεστοριανοῦ στὴν πίστη, «κατὰ τῆς αὐτῆς ἀγίας τετάρτης συνόδου». Αὐτὸς εἶναι ὁ Αἰγεάτης, γεμᾶτος ἀσέβεια δέβαια, ἀλλὰ χρησιμοποιοῦ λόγον γλαφυρό, πού συνδυάζει τὸ εὐχάριστο μὲ σαφήνεια καὶ λαμπρότητα.

56.

Θεοδωρήτου Κύρου, Κατὰ τῶν αἱρέσεων.

Διαβάσαμε τὸ σύγγραμμα τοῦ Θεοδωρήτου Κύρου, «Κατὰ τῶν

ἀπὸ Σίμωνος ἀρξαμένων καὶ μέχρις ὧν ἐκεῖνος τὴν ἀκμὴν κατεί-
 ληφε τὴν βλάστην προβαλλομένων. Προσφωνεῖ ταῦτα Σπορακίω
 εἰς αἴτησιν τῆς τοιαύτης φιληκοῖας καταστάντι. Κατέρχεται δὲ
 μέχρι Νεστορίου καὶ τῆς αἰρέσεως αὐτοῦ, ἄκρατον αὐτοῦ κατα-
 5 χέων τὸν ἔλεγχον. Πρόεισι δὲ καὶ μέχρι τῆς Εὐτυχιανῆς αἰρέσεως.
 Ἐν δὲ τῷ πέμπτῳ λόγῳ (τοσοῦτοι δὲ ὄντες τὸ διβλίον τυγχάνου-
 σι) τῶν θείων καὶ ὀρθῶν δογμάτων τὴν ἐπιτομὴν ἐν παραθέσει
 ποιησάμενος πρὸς τὰς αἰρετικὰς ἀδολεσχίας, τὸ ἀσύγχυτον (ἀσύγ-
 κριτον) αὐτῆς καὶ καθαρὸν ἐπιδεικνύει καὶ ἀμώμητον. Ἔστι δὲ
 10 τὴν φράσιν σαφῆς καὶ ἀπέριττος

ΝΖ.

Ἄππιανου, Ῥωμαϊκά, ἐν διβλίοις κδ'.

Ἀνεγνώσθη Ἄππιανου «Ῥωμαϊκὴ ἱστορία», ἐν μὲν τεύχεσι
 τρισί, λόγοις δὲ κδ'. Ἐν ὃ μὲν πρῶτος τόμος τῶν ἑπτὰ βασιλέων,
 15 Ῥωμύλου, Νουμᾶ Πομπιλίου, Ἄγκου Ὀστυλίου, καὶ Ἄγκου ἐτέ-
 ρου τοῦ καὶ Μαρκίου, ἐπιγόνου Νουμᾶ, Ταρκυνίου, Ἐρουίου
 Τυλλίου, καὶ Ταρκυνίου Λευκίου τοῦ Ταρκυνίου, τούτων τῶν
 ἑπτὰ ἔργα τε καὶ πράξεις περιέχει. Ἐν ὃ πρῶτος κτίστης τε Ῥώ-
 μης καὶ οἰκιστῆς γεγονώς, ἄρξας τε πατρικῶς μᾶλλον ἢ τυραν-
 20 νικῶς, ὅμως ἐσφάγη, ἢ ὡς ἄλλοι φασίν, ἠφανίσθη. Ὁ δὲ δεύτερος
 οὐδὲν ἤττον δεδασιλευκῶς, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον, τὸν ἑαυτοῦ βίον ἐτε-
 λεύτησε ζήσας. Ὁ δὲ τρίτος ἐκερανώθη· νόσῳ δὲ τὸν βίον ὁ τέ-
 αρτος ὑπεξῆλθεν· ὁ δὲ πέμπτος ὑπὸ ποιμένων ἐσφάγη, καὶ ὁ
 ἕκτος ὁμοίως σφαγῆ κατέστρεψε τὸν βίον. Ὁ δὲ ἕβδομος καὶ τῆς
 25 πόλεως καὶ τῆς βασιλείας παρανομῶν ἐξηλάθη, ἐξ οὗ τῆς βασι-
 λείας καταλυθείσης εἰς τοὺς ὑπάτους τὰ τῆς ἀρχῆς μετετέθη. Ἄ-
 μὲν οὖν ὁ πρῶτος λόγος περιέχει, ταῦτά ἐστι· ἐπιγράφεται δὲ
 «Ῥωμαϊκῶν βασιλική».

Ὁ δὲ δεύτερος τὰ εἰς τὴν ἄλλην Ἰταλίαν χωρὶς τῆς παρὰ τὸν
 30 κόλπον τὸν Ἰόνιον, οὗ ἢ ἐπιγραφή «Ῥωμαϊκῶν Ἰταλική». Ὁ δὲ
 ἐφεξῆς περιέχει τὸν πρὸς τοὺς Σαυνίτας Ῥωμαίων πόλεμον,

αίρέσεων», πού ἄρχισαν ἀπό τόν Σίμωνα (τόν μάγο) καί συνέχιζαν νά βλαστάνουν μέχρι τούς χρόνους πού ἐκεῖνος ἤκμαζε. Τό ἀφιερώνει στόν Σποράκιο, πού ὑπέβαλε αἴτηση ν' ἀκούσει γι' αὐτά τὰ πράγματα. Προχωρώντας φτάνει μέχρι τόν Νεστόριο καί τήν αἵρεσή του, ἐξαπολύοντας σφοδρό ἔλεγχο ἐναντίον του. Προχωρεῖ ὅμως καί μέχρι τήν Εὐτυχιανή αἵρεση. Στόν πέμπτο λόγο (ἀπό τόσους λόγους ἀποτελεῖται τὸ βιβλίον), ἀντιπαραθέτοντας στίς φλυαρίες τῶν αἱρετικῶν ἐπιτομή τῶν θείων καί ὀρθῶν δογμάτων τῆς πίστεως, ἀποδεικνύει τὸ ἀσύγχυτο (ἀσύγκριτο) καί καθαρό καί ἄμεμπτο αὐτῆς. Ὁ τρόπος ἐκφραστῆς του εἶναι σαφῆς καί λιτός.

57.

Ἄππιανου, Ρωμαϊκά, σὲ βιβλία εἴκοσι τέσσερα.

Διαβάσαμε τοῦ Ἄππιανου τὴ «Ρωμαϊκὴ ἱστορία» σὲ τρεῖς τόμους, ἀποτελούμενη ἀπὸ εἴκοσι τέσσερα βιβλία. Ἀπὸ αὐτοὺς ὁ πρῶτος τόμος περιέχει τὰ πεπραγμένα τῶν ἑπτὰ βασιλέων, Ρωμύλου, Πομπιλίου Νουμᾶ, Ἄγκου Ὀσιλίου, τοῦ ἄλλου Ἄγκου πού λέγεται καί Μάρκιος καί εἶναι ἀπόγονος τοῦ Νουμᾶ, τοῦ Ταρκυνίου τοῦ Ἐρουίου Τυλλίου, καί τοῦ Ταρκυνίου Λευκίου τοῦ Ταρκυνίου. Αὐτῶν τῶν ἑπτὰ περιέχει τὰ ἔργα καί τίς πράξεις. Ὁ πρῶτος ἀπὸ αὐτοὺς εἶναι ὁ κτίστης καί ὁ οἰκιστῆς τῆς Ρώμης, πού κυβέρνησε μὲ τρόπο πατρικὸ μᾶλλον παρὰ τυραννικό, ἀλλὰ τὸν κατέσφαξαν, ἢ, ὅπως ἄλλοι παραδίδουν, ἐξαφανίσθηκε. Ὁ δεύτερος πού δὲν βασιλευσε χειρότερα, ἢ ὄχι καί καλύτερα, τελείωσε εἰρηνικὰ τὴ ζωὴ του. Ὁ τρίτος σκοτώθηκε ἀπὸ κεραυνό, ἐνῶ ὁ τέταρτος πέθανε ἀπὸ κάποια ἀρρώστια. Ὁ πέμπτος σφάχθηκε ἀπὸ βοσκούς, καί ὁ ἕκτος ὅμοια τέλειωσε τὴ ζωὴ του μὲ σφαγὴ. Ὁ ἕβδομος, ἐπειδὴ παρανομοῦσε, ἐκδιώχθηκε καί ἀπὸ τὴν πόλη καί ἀπὸ τὴ βασιλεία. Ἀπὸ αὐτὸν ἡ βασιλεία καταργήθηκε καί ἡ ἐξουσία μετατέθηκε στοὺς ὑπάτους. Αὐτὰ εἶναι ὅσα περιέχει ὁ πρῶτος λόγος, καί ὁ τίτλος του εἶναι, «Ρωμαϊκῶν βασιλική».

Ὁ δεύτερος λόγος ἀναφέρεται στὰ γεγονότα τῆς ἄλλης Ἰταλίας ἐκτὸς ἀπὸ ὅσα ἔγιναν στὰ παράλια μέρη τοῦ Ἰονίου, μὲ τὸν τίτλο, «Ρωμαϊκῶν Ἰταλική». Ὁ τρίτος λόγος περιέχει τὸν πόλεμο τῶν

ἔθνος μέγα τε καὶ χαλεπὸν πολέμοις γεγονός, ὅπερ ἐν ἔτεσιν ὀγδοήκοντα Ῥωμαῖοι πολεμοῦντες μόλις ὑπηγάγοντο, σὺν αὐτοῖς δὲ καὶ ὅσα αὐτοῖς συνεμάχει ἔθνη· ἐπιγράφεται δὲ «Ῥωμαϊκῶν Σαννιτικῆ». Ὁ δὲ τέταρτος, ἐπεὶ τὸν πρὸς Κελτοὺς περιέχει 5 Ῥωμαίων πόλεμον, ἐπιγράφεται «Ῥωμαϊκῶν Κελτικῆ». Καὶ οἱ λοιποὶ κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον, ὁ μὲν πέμπτος «Ῥωμαϊκῶν Σικελικῆ καὶ νησιωτικῆ», ἐπεὶ πρὸς Σικελοὺς καὶ νησιώτας, ὁ δὲ ἕκτος «Ῥωμαϊκῶν Ἰθηρικῆ», ὁ δὲ ἑβδομος «Ῥωμαϊκῶν Ἀννιβαϊκῆ», ἐπεὶ τὸν πρὸς Ἀννίβαν τὸν Καρχηδόνιον περιέχει πόλε- 10 μον, ὁ ὄγδοος «Ῥωμαϊκῶν Ἑλληνικῶν Μακεδονικῆ», ὁ δὲ δέκατος «Ῥωμαϊκῶν Ἑλληνικῆ καὶ Ἰωνικῆ», ὁ δὲ ἐνδέκατος «Ῥωμαϊκῶν Συριακῆ καὶ Παρθικῆ», ὁ δὲ δωδέκατος «Ῥωμαῖοις Μιθριδάτειος». Καὶ τὰ μὲν πρὸς ἄλλοφύλους Ῥωμαῖοις ἐπιδεδειγμένα ἔργα τε καὶ οἱ πόλεμοι ἐν τούτοις καὶ οὕτω τυγχάνει τοῖς λόγοις 15 ἐνταῦθα διηρημένα, ὅσα δὲ αὐτοὶ Ῥωμαῖοι πρὸς ἀλλήλους ἐστασίασαν καὶ ἐπολέμησαν, αἱ ἐφεξῆς βίβλοι δηλοῦσιν, ἐπιγραφὴν δεξάμεναι «ἐμφυλίων πρώτη, ἐμφυλίων δευτέρα», καὶ ἐξῆς μέχρι τῆς ἐμφυλίων μὲν ἐνάτης, τῆς δὲ ὅλης ἱστορίας εἰκοστῆς πρώτης. Ὁ δὲ εἰκοστός δευτέρος λόγος ἐπιγράφεται «Ἐκατονταετία», ὁ 20 δὲ ἐφεξῆς «Δακικῆ», καὶ ὁ εἰκοστός τέταρτος «Ἀράβιος».

Οὕτω μὲν τῆς ὅλης ἱστορίας ἡ διαίρεσις. Ἐμπεριέχεται δὲ τοῖς ἐμφυλίοις πρῶτον μὲν τὰ περὶ Μάριον καὶ Σύλλαν ἀλλήλοιν ἐκπολεμησάντων, ἔπειτα τὰ περὶ Πομπηίου καὶ Ἰούλιον τὸν Καίσαρα, καὶ τούτων ἐς ἀλλήλους στασιασάντων καὶ μεγάλαις 25 μάχαις προραγέντων, ὅτε καὶ ἡ τύχη πλέον Ἰουλίῳ ῥοπήν παρασχοῦσα ἐς νῶτα καὶ φυγὴν Πομπηίου ἔτρεψεν. Ἐφεξῆς δὲ τὰ περὶ Ἀντώνιον καὶ Ὀκτάβιον Καίσαρα, τὸν καὶ Αὔγουστον, πρὸς τοὺς ἀνδροφόνους τοῦ προτέρου Καίσαρος, καθ' ὃν καιρὸν καὶ πολλοὶ τῶν ἐπισήμων Ῥωμαίων δίκης ἀπάσης χωρὶς 30 τὴν ἐπὶ θανάτῳ ἀπήχθησαν· τελευταῖον δὲ ἃ ἐς ἀλλήλους συνέπεσεν, Ἀντώνιον φημι καὶ Αὔγουστον, οἱ πολέμοις κρατεροῖς

Ρωμαίων πρὸς τοὺς Σαυνίτες, ἔθνος μεγάλο καὶ φοβερὸ στοὺς πολέμους, τὸ ὁποῖο πολεμώντας το οἱ Ρωμαῖοι ἐπὶ ὀγδόντα χρόνια, μόλις πού μπόρεσαν νά τοὺς ὑποτάξουν, καὶ μαζὶ μ' αὐτοὺς καὶ τὰ ἔθνη πού ἦταν σύμμαχοί τους. Φέρει ὡς τίτλο, «Ρωμαϊκῶν Σαυνιτικῆ». Ὁ τέταρτος λόγος, ἐπειδὴ περιέχει τὸν πόλεμο τῶν Ρωμαίων μὲ τοὺς Κέλτες, ἐπιγράφεται «Ρωμαϊκῶν Κελτικῆ». Κατὰ τὸν ἴδιο λόγο καὶ οἱ ὑπόλοιποι λόγοι, ὁ πέμπτος ἐπιγράφεται «Ρωμαϊκῶν Σικελικῆ καὶ νησιωτικῆ», ἐπειδὴ ἀναφέρεται στοὺς Σικελούς καὶ τοὺς νησιῶτες. Ὁ ἕκτος ἐπιγράφεται «Ρωμαϊκῶν Ἰβηρικῆ», ὁ ἕβδομος «Ρωμαϊκῶν Ἀνιβαιϊκῆ», ἐπειδὴ περιέχει τὸν πόλεμο πρὸς τὸν Καρχηδόνιο Ἀννίβα, ὁ ὄγδοος ἐπιγράφεται «Ρωμαϊκῶν Ἑλληνικῶν Μακεδονικῆ», ὁ δέκατος «Ρωμαϊκῶν Ἑλληνικῆ καὶ Ἰωνικῆ», ὁ ἑνδέκατος «Ρωμαϊκῶν Συριακῆ καὶ Παρθικῆ», καὶ ὁ δωδέκατος «Ρωμαίοις Μιθριδάτειος». Τὰ ἔργα λοιπὸν πού ἔπραξαν οἱ Ρωμαῖοι καὶ οἱ πόλεμοι πού διεξήγαγαν πρὸς τοὺς ἄλλους λαοὺς εἶναι ταξινομημένα μ' αὐτὸν τὸν τρόπο σ' αὐτοὺς τοὺς λόγους, ἐνῶ τίς στάσεις καὶ τοὺς πολέμους τῶν Ρωμαίων μεταξύ τους τοὺς διηγοῦνται οἱ λόγοι πού ἀκολουθοῦν καὶ ἔχουν τοὺς τίτλους «ἐμφυλίων πρώτη», «ἐμφυλίων δευτέρα» καὶ ἕξῃς μέχρι τὸν λόγο «ἐμφυλίων ἐνάτη», πού σὺν τῷ ὅλῳ τῆς ἱστορίας εἶναι ὁ εἰκοστός πρῶτος. Ὁ εἰκοστός δεύτερο λόγος ἔχει τὸν τίτλο «Ἑκατονταετία», ὁ ἐπόμενος «Δακικῆ», καὶ ὁ εἰκοστός τέταρτος «Ἀράβιος».

Αὕτη εἶναι ἡ διαίρεση τῆς ὅλης ἱστορίας. Στὰ βιβλία τῶν Ἐμφυλίων περιέχονται πρῶτα τὰ γεγονότα τὰ σχετικὰ μὲ τὸ Μάριο καὶ τὸν Σύλλα, πού πολέμησαν μεταξύ τους, ἔπειτα τὰ σχετικὰ μὲ τὸν Πομπήιο καὶ τὸν Ἰούλιο Καίσαρα, πού κι αὐτοὶ πολέμησαν μεταξύ τους κι ἔδωσαν μεγάλες μάχες, ὅποτε καὶ ἡ τύχη, βοηθώντας περισσότερο τὸν Ἰούλιο, ἔκανε τὸν Πομπήιο νά στρέψει τὰ νῶτα καὶ νά τραπεῖ σὲ φυγῆ. Στὴ συνέχεια ἐκθέτονται τὰ σχετικὰ μὲ τὸν Ἀντώνιο καὶ τὸν Ὀκτάβιο Καίσαρα, πού λέγεται καὶ Αὔγουστος, πρὸς τοὺς φονεῖς τοῦ προηγούμενου Καίσαρα, ἐποχὴ κατὰ τὴν ὁποία καὶ πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἐπίσημους Ρωμαίους χωρὶς καμμιά δίκη ὁδηγήθηκαν σὺν τῷ θάνατο. Τελευταῖα ἀναφέρονται ὅσα ἔγιναν μεταξύ τους, ἐνῶ τοὺς Ἀντώνιο καὶ Αὔγουστο, πού μὲ τρομεροὺς πολέμους πολέ-

ἀλλήλους διεπολέμησαν, καὶ πολλῶν στρατοπέδων φθορὰν ἀνειργάσαντο, εἰ καὶ Αὐγούστῳ ὕστερον ἢ νίκη ἐμβλέψασα ἔρημον συμμάχων εἰς Αἴγυπτον φυγάδα τὸν Ἀντώνιον ἤλασεν, ἐφ' ἧς καὶ αὐτοχειρία τὸν βίον κατέστρεψεν. Ὡτινι τῶν ἐμφυλίων 5 ὄντι λόγῳ τελευταίῳ καὶ Αἴγυπτος δηλοῦται, ὡς ὑπὸ Ῥωμαίοις ἐγένετο καὶ τὰ Ῥωμαίων ἐς μοναρχίαν καὶ Αὐγουστον ἐπανέδραμεν.

Ἄρχεται μὲν οὖν τῆς ἱστορίας ἀπὸ Αἰνείου τοῦ Ἀγχίσου τοῦ Κάπτος, ὃς ἐν τῷ Τρωϊκῷ ἤκμασε πολέμῳ, μετὰ δὲ τὴν ἄλωσιν 10 τῆς Τρωίας ἔφυγε, καὶ μετὰ μακρὰν πλάνην καταπλεῖ ἔς τινα τῆς Ἰταλίας αἰγιαλόν, Λώρεντον ἐπικαλούμενον, ἔνθα καὶ στρατόπεδον αὐτοῦ δείκνυται, καὶ τὴν ἀκτὴν ἀπ' ἐκείνου Τροίαν καλοῦσιν. Ἦρχε τότε Ἀβοριγίνων τῶν τῆδε Ἰταλῶν Φαῦνος ὁ τοῦ Ἄρεως, ὃς καὶ ζεύγνυσιν Αἰνεῖα τὴν θυγατέρα αὐτοῦ Λαουινίαν, καὶ γῆν δίδωσιν ἐκ περιόδου σταδίων τετρακοσίων. Ὁ δὲ πόλιν ἔκτισε, καὶ ἀπὸ τῆς γυναικὸς Λαουίνιον ἐπωνόμασε. Τρίτῳ δὲ ἔτι τοῦ Φαίνου τελευτήσαντος, ἐκδέχεται τὴν ἀρχὴν ὁ Αἰνεΐας κατὰ τὸ κῆδος, καὶ τοὺς Ἀβοριγίνας ἀπὸ τοῦ κηδεστοῦ Λατίνου Φαίνου Λατίνους ἐπωνόμασε. Τρίτῳ δὲ ἔτει πάλιν διὰ Λαουινίαν τὴν γυναῖκα ὑπὸ Ῥουτούλων τῶν Τυρρήνων, προμνηστευθεῖσαν αὐτῶν τῷ βασιλεῖ, ἀναιρεῖται πολέμῳ ὁ Αἰνεΐας, καὶ τὴν ἀρχὴν διεδέξατο Εὐρυλέων, Ἀσκάνιος μετονομασθεὶς, ὃς ἐγεννήθη τῷ Αἰνεΐα ἐκ Κρεούσης τῆς Πριάμου, τῆς ἐν Ἰλίῳ γενομένης αὐτῷ γυναικός. Οἱ δὲ ἐκ τῆς Λαουινίας Ἀσκάνιον αὐτῷ 25 γεννηθῆναί φασι, τὸν διάδοχον τῆς ἀρχῆς Ἀσκανίου δὲ τελευτήσαντος ἔτει τετάρτῳ μετὰ τὴν Ἄλθης οἴκισιν (καὶ γὰρ καὶ οὗτος ἔκτισε πόλιν, Ἄλθην καλέσας, καὶ ἀπὸ Λαουινίας τὸν λαὸν μετώκισεν) ἐκδέχεται τὴν ἀρχὴν Σιλούιος. Καὶ Σιλούιου παῖδα Αἰνεΐαν Σιλούϊόν φασιν, Αἰνείου δὲ Λατῖνον Σιλούιον, τοῦ δὲ Κάπτιου, Κάπτος δὲ Κάπετον γενέσθαι, Καπέτου δὲ Τιβερίνον, τοῦ δὲ Ἀγρίπταν, τοῦ δὲ Ῥωμύλον. Καὶ τόνδε μὲν βληθῆναι κεραυνῷ,

μησε ὁ ἕνας τὸν ἄλλο καὶ κατέστρεψαν πολλοὺς στρατοὺς, ἂν καὶ ὕστερα ἡ νίκη εὐνόησε τὸν Αὔγουστο καὶ ἔκανε τὸν Ἀνώνιο ἔρημο ἀπὸ συμμάχους νὰ καταφύγει στὴν Αἴγυπτο, ὅπου καὶ αὐτοκτονῶντας τελείωσε τὴ ζωὴ του. Σ' αὐτὸ τὸ τελευταῖο καὶ παραγματικά βιβλίον τῶν ἐμφυλίων πολέμων δηλώνεται, ὅτι ἡ Αἴγυπτος ὑποτάχθηκε στοὺς Ρωμαίους, καὶ ἡ Ρωμαϊκὴ πολιτεία ἐπέστρεψε στὴν ἐξουσία ἐνὸς Αὔγουστου.

Ἀρχίζει λοιπὸν τὴν ἱστορία του ἀπὸ τὸν Αἰνεΐα, υἱὸ τοῦ Ἀγχιση καὶ ἐγγονὸ τοῦ Κάπτα, ὁ ὁποῖος ἔζησε κατὰ τὸν Τρωϊκὸ πόλεμο καὶ μετὰ τὴν ἄλωση τῆς Τροίας, ὕστερα ἀπὸ μακριὰ περιπλάνηση, βγῆκε σὲ μιὰ παραλία τῆς Ἰταλίας, ἀποκαλούμενη Λώρεντον (Λαύρεντον), ὅπου δείχνουν τὸ μέρος ποὺ στρατοπέδευσε καὶ τὴν ἀκτὴ τὴν ὀνομάζουν ἀπὸ αὐτὸν Τροία. Εἶχε τότε τὴν ἐξουσία τῶν Ἀβοριγίνων, τῶν Ἰταλῶν ποὺ ζοῦσαν ἐκεῖ, ὁ Φαῦνος, ὁ υἱὸς τοῦ Ἄρη, ὁ ὁποῖος καὶ ἔδωσε σύζυγο στὸν Αἰνεΐα τὴν κόρη του Λαβινία, δίνοντάς του καὶ γῆ ἑκτασῆς τετρακοσίων σταδίων. Αὐτὸς ἔκτισε ἐκεῖ πόλη καὶ ἀπὸ τὸ ὄνομα τῆς γυναίκας του τὴν ὀνόμασε Λαβίνιο. Σὲ τρία χρόνια πέθανε ὁ Φαῦνος καὶ τὸν διαδέχθηκε στὴν ἐξουσία ὁ Αἰνεΐας ὡς συγγενῆς, καὶ τοὺς Ἀβοριγίνες ἀπὸ τὸ συγγενή τους Λατίνο Φαῦνο τοὺς ὀνόμασε Λατίνους. Σὲ τρία πάλι χρόνια ἐξαιτίας τῆς γυναίκας του Λαβινίας σκοπώνεται ὁ Αἰνεΐας στὸν πόλεμο ἀπὸ τοὺς Ρουτούλους, λαὸ τῆς Τυρρηνίας, ποὺ εἶχε μνηστευθεῖ πρῶτα μὲ τὸν βασιλιά τους, καὶ τὴν ἐξουσία ἀνέλαβε ὁ Εὐρυλέων, ποὺ μετονομάσθηκε Ἀσκάνιος, ὁ ὁποῖος εἶχε γεννηθεῖ ὡς υἱὸς τοῦ Αἰνεΐα ἀπὸ τὴν Κρέουσα, κόρη τοῦ Πριάμου, ποὺ ἦταν ἡ γυναίκα του στὴν Τροία. Ἄλλοι λένε ὅτι τὸν Ἀσκάνιο, τὸν διάδοχο τῆς ἐξουσίας, τὸν εἶχε ἀποκτήσει ἀπὸ τὴ Λαβινία. Ὅταν πέθανε ὁ Ἀσκάνιος, τέσσερα ἔτη μετὰ τὴν ἴδρυση τῆς Ἄλβας (γιατὶ καὶ αὐτὸς ἔκτισε πόλη ποὺ τὴν ὀνόμασε Ἄλβη, καὶ μετέφερε ἐκεῖ τὸ λαὸ ἀπὸ τὴ Λαβινία) τὴν ἐξουσία ἀνέλαβε ὁ Σιλούιος (Σίλβιος). Καὶ τὸν υἱὸ τοῦ Σιλούιου τὸν ὀνομάζουν Ἀνεΐα Σιλούιο, ἐνῶ τὸν υἱὸ τοῦ Αἰνεΐα Λατίνο Σηλούιο, τὸν υἱὸ αὐτοῦ Κάπυν, καὶ τοῦ Κάπτα υἱὸς ἦταν ὁ Κάπετος, τοῦ Καπέτου ὁ Τιβερίνος, τοῦ Τιβερίνου ὁ Ἀγρίππας, καὶ τοῦ Ἀγρίππα ὁ Ρωμύλος. Ὁ Ρωμύλος ὁμως χτυπήθηκε ἀπὸ κεραυ-

οὗ γενέσθαι παῖδα Ἀβεντῖνον, Ἀβεντῖνου δὲ Πρόκαν γενέσθαι. Καὶ πᾶσι δὲ τὸν Σιλούιον ἐπώνυμον εἶναι. Τῷ δὲ Πρόκα δύο ἐγενέσθην υἱοί, πρεσβύτερος μὲν Νεμέτωρ, νεώτερος δὲ Ἀμούλιος. Λαβόντος δὲ τοῦ πρεσβυτέρου παρὰ τοῦ πατρὸς τελευτῶντος τὴν
 5 ἀρχήν, ὁ νεώτερος ὑβρεῖ καὶ βία κατέσχευεν ἀφελόμενος. Καὶ τὸν μὲν παῖδα τοῦ ἀδελφοῦ Ἔγεστον κτείνει, τὴν θυγατέρα δὲ Ῥέαν Σιλουίαν ἰέρειαν, ἵνα ἅπαις διαμείη, καθίστησι τὸν μέντοι Νεμέτορα τῆς εἰς τὸ σῶμα ἐπιβουλής ἢ τῶν ἠθῶν ἐξεῖλκε πραότης καὶ ἢ πολλὴ ἐπιείκεια. Ἀλλ' ἢ Σιλουία ἔκλυε παρὰ τὸν νόμον, καὶ τὴν
 10 μὲν Ἀμούλιος ἐπὶ κολάσει συνελάμβανε, δύο δὲ παῖδας ἐκ τῆσδε γενομένους πομέσιν ἔδωκεν, εἰς τὸν πλησίον ποταμὸν ἐμβαλεῖν τὰ βρέφη. Θύβρις ἦν ὄνομα τῷ ποταμῷ, Ῥῶμος δὲ καὶ Ῥωμύλος οἱ παῖδες, ἐξ Αἰνείου ἔλκοντες μητρόθεν τὸ γένος τὸ γὰρ τοῦ φύντος ἄδηλον.

15 Ἄρχεται μὲν οὖν, ὡς εἴρηται, ἡ ἱστορία ἐν ἐπιδρομῇ ἀπὸ Αἰνείου ἄχρι τῶν παίδων ἀπὸ δὲ Ῥωμύλου τοῦ οἰκιστοῦ λεπτομερῶς ἅπαντα διεξιούσα κάτεισι μέχρι τοῦ Σεβαστοῦ, σποράδην δὲ καὶ ἐξ ἐπιδρομῆς καὶ ἕως Τραϊανοῦ.

Οὗτος δὲ ὁ Ἀππιανὸς τὸ μὲν γένος ἦν Ἀλεξανδρεὺς, ἐν Ῥώ-
 20 μη δὲ τὰ πρῶτα δίκαις συνηγόρει, ἔπειτα δὲ καὶ βασιλέων ἐπιτροπεύειν ἠξιώθη. Ἔστι δὲ τὴν φράσιν ἀπέριτος καὶ ἰσχνός, τὴν δὲ ἱστορίαν, ὡς οἶόν τ' ἐστὶ φιλαλήθης, καὶ στρατηγικῶν διὰ τῆς ἱστορίας μεθόδων, εἰ καὶ τις ἄλλος, ὑποφήτης, ἐπαραί τε λόγοις τεταπεινωμένον φρόνημα στρατοῦ καὶ διαπραῦναι φλεγμαῖνον
 25 καὶ πάθος δηλῶσαι καὶ εἴ τι ἄλλο λόγοις ἐκμιμήσασθαι ἄριστος ἤκμασε δὲ ἐν τοῖς χρόνοις Τραϊανοῦ καὶ Ἀδριανοῦ.

ΝΗ.

Ἀρριανοῦ, Παρθικά.

Ἀνεγνώσθη Ἀρριανοῦ «Παρθικά» ἐν διβλίοις ιζ. Οὗτος δὲ
 30 συντάττει πάντων ἄμεινον καὶ τὰ κατὰ Ἀλέξανδρον τὸν Μακε-

35. Ἀρριανὸς ὁ Φλάβιος, 97-17. Γεννήθηκε στὴ Νικομηδεῖα, φιλοσοφος καὶ ἱστορικός, ἔγραψε τὴν «Ἀλεξάνδρου ἀνάβασιν» καὶ ἄλλα.

νό, ἐνῶ υἱός του ἦταν ὁ Ἀβεντίνος, καὶ τοῦ Ἀβεντίνου υἱός ἦταν ὁ Πρόκας. Καὶ ὅλοι αὐτοὶ εἶχαν ὡς ἐπώνυμό τους τὸ ὄνομα Σίλβιος. Ὁ Πρόκας ἀπέκτησε δύο υἱούς· μεγαλύτερος ἦταν ὁ Νεμέτωρ καὶ νεώτερος ὁ Ἀμούλιος. Κι ἐνῶ ἀπὸ τὸν πατέρα τους ὅταν πέθανε ἔλαβε τὴν ἀρχὴ ὁ πρεσβύτερος, τοῦ τὴν ἀφαίρεσε καὶ τὴν κατέλαβε παράνομα καὶ μὲ τὴ βία ὁ νεώτερος. Σκοτώνει τότε τὸν υἱὸ τοῦ ἀδελφοῦ του Ἐγεστο, ἐνῶ τὴν κόρη του Ρέα Σίλβια τὴν ἔκανε ἰέρεια, γιὰ νὰ μείνει ὁ ἀδελφός του ἄτεκνος. Τὸν Νεμέτορα ὅμως ἀπὸ τὴν ἐπιβουλή κατὰ τῆς ζωῆς του τὸν ἔσωσε ἡ πρασιότητα τοῦ χαρακτήρα του καὶ ἡ πολλὴ καλωσύνη του. Ἀλλὰ ἡ Σίλβια βρέθηκε ἔγκυος παράνομα· τὴ συνέλαβε τότε ὁ Ἀμούλιος γιὰ νὰ τὴν τιμωρήσει, καὶ τὰ δύο παιδιὰ πού γεννήθηκαν ἀπὸ αὐτὴν τὰ ἔδωσε σὲ βοσκούς, γιὰ νὰ ρίξουν τὰ βρέφθη στὸ ποτάμι πού ἦταν ἐκεῖ κοντά. Τὸ ὄνομα τοῦ ποταμοῦ ἦταν Θύβρις, ἐνῶ τῶν παιδιῶν Ρῶμος καὶ Ρωμύλος, πού κατὰγονται ἀπὸ τὴ μεριὰ τῆς μητέρας τους ἀπὸ τὸν Αἰνεΐα· γιὰ τὸ ὄνομα τοῦ πατέρα τους ἦταν ἄγνωστο.

Ἡ ἱστορία λοιπὸν ἀρχίζει ἐπιτροχάδην, ὅπως εἶπαμε, ἀπὸ τὸν Αἰνεΐα καὶ φτάνει ὡς τὰ παιδιὰ. Ἀπὸ τὸν Ρωμύλο πάλι πού ἔχτισε τὴν πόλη ἐκθέτοντας ὅλα λεπτομερῶς κατεβαίνει μέχρι τὸν Σεβαστὸ (τὸν Αὔγουστο) καὶ σποραδικὰ καὶ μὲ συντομία μέχρι τὸν Τραϊανό.

Ὁ συγγραφέας τῆς ἱστορίας Ἀππιανὸς καταγόταν ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρεια, καὶ στὴν ἀρχὴ στὴ Ρώμη ἦταν συνήγορος σὲ δίκες, ἔπειτα ἀξιώθηκε νὰ γίνῃ καὶ ἐπίτροπος τῶν βασιλέων. Ὁ τρόπος ἐκφρασῆς του εἶναι λιτὸς καὶ ἀδύναμος, στὴν διήγηση ὅμως τῆς ἱστορίας του εἶναι, ὅσο τοῦ εἶναι δυνατὸν, φιλαλήθης, καὶ στὴν ἱστορία του, περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλον, χρησιμοποιεῖ στρατιωτικὸ τρόπο, ὄντας ἀριστος μὲ τὸ λόγο του νὰ ἀνυψῶσιν τὸ πεσμένον φρόνημα τοῦ στρατοῦ, νὰ καταπραΰνει τοὺς ὀρμητικούς, καὶ νὰ δηλώσῃ μὲ τοὺς λόγους του τὸ πάθος καὶ ὁποιοδήποτε ἄλλο συναίσθημα.

58.

Ἀρριανοῦ, Παρθικά.

Διαβάσαμε τὸ σύγγραμμα τοῦ Ἀρριανοῦ³⁵, «Παρθικά» σὲ δέκα ἑπτὰ βιβλία. Ὁ Ἀρριανὸς διηγεῖται καλύτερα ἀπὸ ὅλους καὶ τὰ σχε-

δόνα, ἔτι δὲ καὶ ἄλλην πραγματείαν, τὰ πάτρια τῆς Βιθυνίας, ἐξ ἧς καὶ αὐτὸς ἔφυ, ἐπιγράψας τὸ βιβλίον «Βιθυνιακά». συγγράφεται δὲ καὶ τὰ κατὰ Ἀλανούς, ἣν ἐπέγραψεν «Ἀλανικήν». Διέ-
 ρχεται δὲ ἐν ταύτῃ τῇ πραγματείᾳ τοὺς πολέμους, οὓς ἐπολέμησαν
 5 Ῥωμαῖοι καὶ Πάρθοι, Ῥωμαίων αὐτοκράτορος ὄντος Τραϊανουῦ. Φησὶ δὲ τὸ Πάρθων γένος Σκυθικόν, ἀποστήναι δὲ τῆς τῶν Μα-
 κεδόνων ἐπικρατείας, ἅμα Περσῶν καταστραφέντων πάλαι δου-
 λωθέν, δι' αἰτίαν τοιαύτην. Ἀρσάκης καὶ Τηριδάτης ἦσθη ἀδελ-
 φῶ Ἀρσακίδαί, τοῦ υἱοῦ Ἀρσάκου τοῦ Φριαπίτου ἀπόγονοι.
 10 Οὗτοι Φερεκλέα τὸν ὑπὸ Ἀντιόχου τοῦ βασιλέως (θεὸν αὐτὸν ἐπίκλην ὠνόμαζον), ἀλλ' οἷγε Ἀρσακίδαί τὸν ὑπὸ Ἀντιόχου σα-
 τράπην αὐτῶν τῆς χώρας καταστάντα Φερεκλέα, ἐπεὶ τὸν ἕτερον τῶν ἀδελφῶν ἐπείρασε διασάμενος, οὐκ ἐνεγκόντες τὴν ὕδριν ἀνεῖλόν τε τὸν ὑδρίσαντα, καὶ ἑτέροις πέντε τὴν πρᾶξιν ἀνακοι-
 15 νωσάμενοι καὶ τὸ ἔθνος Μακεδόνων ἀπέστησαν, καὶ καθ' ἑαυ-
 τοὺς ἤρξαν, καὶ ἐπὶ μέγα δυνάμειος ἤλασαν, ὡς καὶ Ῥωμαίοις ἀν-
 τιρρόπους μάχας θέσθαι, ἐνίστε δὲ καὶ μεθ' ἑαυτῶν τὴν νίκην ἔχον-
 τας τοῦ πολέμου ἀπελθεῖν. Πάρθους δὲ φησιν ἐπὶ Σεσώστριδος τοῦ Αἰγυπτίων βασιλέως καὶ Ἰανδύσου τοῦ Σκυθῶν ἀπὸ τῆς
 20 σφῶν χώρας Σκυθίας εἰς τὴν νῦν μετοικῆσαι, οὓς ὁ Ῥωμαίων αὐ-
 τοκράτωρ Τραϊανὸς κατὰ κράτος ταπεινώσας ὑποσπόνδους ἀφήκεν, αὐτὸς αὐτοῖς τὸν βασιλέα καταστησάμενος.

Οὗτος ὁ Ἀρριανὸς φιλόσοφος μὲν ἦν τὴν ἐπιστήμην, εἰς τῶν ὁμιλητῶν Ἐπικτήτου, κατὰ δὲ τοὺς χρόνους Ἀδριανουῦ καὶ Ἀν-
 25 τωνίνου τοῦ Πίου καὶ Μάρκου τοῦ Ἀντωνίνου ἐγνωρίζετο· ἐπι-
 νόμαζον δὲ αὐτὸν Ξενοφῶντα νέον. Διὰ δὲ τὸ τῆς παιδείας ἐπίση-
 μον ἄλλας τε πολιτικὰς ἀρχὰς ἐπιστεύθη, καὶ εἰς τὸ τῶν ὑπάτων ἀνέβη τέλος. Ἐγραψε δὲ βιβλία καὶ ἕτερα, τῶν μὲν «Διατριβῶν Ἐπικτήτου» τοῦ διδασκάλου ὄσα ἴσμεν βιβλία ὀκτώ, τῶν δὲ
 30 «Ὁμιλιῶν» τοῦ αὐτοῦ Ἐπικτήτου βιβλία δώδεκα. Ἰσχνὸς δὲ τὴν

36. Ἐπικτήτος Ἕλληνας στωικός φιλόσοφος, γεννήθηκε στὴν Ἱερὰπολη τῆς Φρυγίας, περὶ τὸ 50 μ. Χ καὶ πέθανε περὶ τὸ 120 στὴ Νικόπολη τῆς Ἠλείου. Διακρινόταν γιὰ τὴν ἀπάθειά του. Μαθητὴς του ὑπῆρξε καὶ ὁ Ἀρριανός, ποὺ κατέγραψε τὰ διδάγματά του στὸ ἔργο του «Διατριβαί», ποὺ σῴζεται κατὰ τὸ

τικά μὲ τὸν Ἀλεξάνδρου τὸν Μακεδόνα, καὶ ἀκόμα σὲ ἄλλη πραγματεία του γράφει γιὰ τὴν ἱστορία τῆς Βιθυνίας (ἀπὸ ὅπου καὶ ὁ ἴδιος κατάγεται), πού τὴν ὀνόμασε «Βιθυνιακά». Ἔχει γράψει καὶ τὴν ἱστορία τῶν Ἀλανῶν, πού τῆς ἔδωσε τὸν τίτλο «Ἀλανική». Σ' αὐτὴ τὴν πραγματεία διηγεῖται τοὺς πολέμους τῶν Ρωμαίων ἐναντίον τῶν Πάρθων, ὅταν αὐτοκράτορας τῶν Ρωμαίων ἦταν ὁ Τραϊανός. Λέγει ὅτι οἱ Πάρθοι ἦταν λαὸς Σκυθικός, καὶ ὅτι ἀποστάτησαν ἀπὸ τὴν κυριαρχία τῶν Μακεδόνων, στοὺς ὁποίους εἶχαν ὑποδουλωθεῖ ἀπὸ παλαιά, μὲ τὴν καταστροφή τῶν Περσῶν, γιὰ τὸν ἐξῆς λόγο. Οἱ ἀδελφοὶ Ἀρσάκης καὶ Τηριδόνης ἦταν Ἀρσακίδες, ἀπόγονοι τοῦ Ἀρσάκη ἀπὸ τὸν υἱὸ τοῦ Φριαπίτη. Αὐτοὶ οἱ Ἀρσακίδες τὸν Φερεκλέα, πού ὁ Ἀντίοχος ὁ βασιλιάς (πού εἶχε τὴν ἐπωνυμία θεός), τὸν ἔβαλε σατράπη τῆς χώρας τους, ἐπειδὴ ἐπιχείρησε νὰ ἀτιμάσει τὸν ἓνα ἀπὸ τοὺς δύο ἀδελφούς, δὲν ἀνέχθηκαν τὴν προσβολὴ καὶ σκότωσαν τὸν ὑβριστὴ τους, ἀφοῦ ἀνακοίνωσαν τὴν πράξη τους καὶ σὲ ἄλλους πέντε, καὶ ἔπεισαν τὸ λαὸ τους ν' ἀποστατήσῃ ἀπὸ τοὺς Μακεδόνες, καὶ παίρνοντας οἱ ἴδιοι τὴν ἐξουσία, τὸν ὀδήγησαν σὲ τέτοιο σημεῖο δύναμης, ὥστε καὶ στοὺς Ρωμαίους ν' ἀντισταθοῦν ὡς ἴσοι καὶ μερικὲς φορές νὰ φύγουν ἀπὸ τὴ μάχη ἔχοντας μαζί τους τὴ νίκη. Λέγει ἐπίσης ὅτι οἱ Πάρθοι μετοίκησαν ἀπὸ τὴν παλαιά τους χώρα Σκυθία στὴν σημερινή, ὅταν βασιλιάς τῶν Αἰγυπτίων ἦταν ὁ Σέσωτρις καὶ τῶν Σκυθῶν ὁ Ἰάνδυσος. Τοὺς Πάρθους ὁ αὐτοκράτορας τῶν Ρωμαίων Τραϊανός, ἀφοῦ τοὺς νίκησε ταπεινωτικά, τοὺς ἔθεσε κάτω ἀπὸ τὴν προστασία του, ὀρίζοντάς τους ὁ ἴδιος τὸν βασιλιά τους.

Ὁ Ἀρριανὸς ἦταν φιλόσοφος, ἓνας ἀπὸ τοὺς μαθητὲς τοῦ Ἐπικτήτου*, καὶ ἤκμασε κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ἀδριανοῦ, τοῦ Ἀντωνίνου τοῦ Πίου καὶ τοῦ Μάρκου Ἀντωνίνου. Τὸν ἀποκαλοῦσαν νέο Ξενοφώντα. Ἐξαιτίας τῆς ἐξαιρετικῆς μόρφωσής του τοῦ ἀνατέθηκαν καὶ ἄλλα πολιτικὰ ἀξιώματα καὶ τέλος ἀνέβηκε καὶ στὸ ἀξίωμα τῶν ὑπατῶν. Ἐγγραψε καὶ ἄλλα ἔργα, ὀκτῶ βιβλία ὅσα γνωρίζομε τῶν «Διατριβῶν τοῦ Ἐπικτήτου» τοῦ δασκάλου του, καὶ δώδεκα βιβλία «Ὀμιλιῶν» τοῦ ἴδιου τοῦ Ἐπικτήτου. Ὁ τρόπος ἐκφρασῆς

ἡμῶν, ἐνῶ τὸ «Ἐγχαρίδιον», πού ἀποτελεῖ περίληψη αὐτοῦ, αἰξεται πλήρες.

φράσιν ἐστὶ καὶ μμητῆς ὡς ἀληθῶς Ξενοφῶντος Φασὶ δὲ αὐτὸν καὶ ἕτερα γράψαι, ἃ οὐπω εἰς ἡμετέραν ἀφίκετο γνῶσιν. Δῆλον δὲ ὡς οὐδὲ ῥητορικῆς σοφίας τε καὶ δυνάμεως ἀπελείπετο.

ΝΘ΄.

5 **Σύνοδος ἡ κατὰ τοῦ ἐν ἁγίοις Ἰωάννου
παρὰ νόμῳ συστάσα.**

Ἀνεγνώσθη συνόδου τῆς παρὰ νόμῳ κατὰ τοῦ ἐν ἁγίοις Ἰωάννου τοῦ Χρυσσοστόμου συγκροτηθείσης, ἐν ἣ ὑπῆρχον κατάρχοντες Θεόφιλος τε ὁ Ἀλεξανδρείας, Ἀκάκιος ὁ Βερροίας, 10 Ἀντίοχος ὁ Πτολεμαῖδος, καὶ ὁ Σεβηριανὸς Γαβάλων, καὶ Κυρῖνος ὁ Χαλκηδόνης, οἱ τὰ μάλιστα δυσμενῶς ἔχοντες πρὸς τὸν ἄνδρα, οἱ ἅμα πάντα, καὶ κριταὶ καὶ κατήγοροι καὶ μάρτυρες ἦσαν. Ἐν ὑπομνήμασι δὲ ταῦτα ἐπράχθη ἰγ' ἀλλὰ τὰ μὲν δυοκαίδεκα κατὰ τοῦ ἁγίου, τὸ δὲ τρισκαίδεκατον περιέχει τὰ κατὰ Ἡρακλείδου τοῦ εἰς Ἔφεσον ὑπ' αὐτοῦ χειροτονηθέντος, οὐπὲρ οὐδὲ τὴν 15 καθαίρεσιν ἴσχυσαν τελειῶσαι, ἐτέρων τινῶν κωλυσάντων. Ὁ δὲ κατήγορος Ἡρακλείδου τῆς Μαγνήτων πόλεως ἐπίσκοπος ἦν ὀνόματι Μακάριος. Ὁ δὲ τοῦ μακαρίου Ἰωάννου προφανῆς ἐχθρὸς καὶ πρῶτος κατήγορος Ἰωάννης ὁ διάκονος αὐτοῦ ἦν. 20 Κατηγόρει δὲ τοῦ Χρυσσοστόμου, ὅτι τε αὐτὸν ἠδίκησεν, ἀφορίσας αὐτόν, διότι τὸν οἰκεῖον παῖδα Εὐλάλιον ἔτυψε· δεύτερον δέ, ὅτι Ἰωάννης τις μοναχὸς ἐξ ἐπιτροπῆς τοῦ Χρυσσοστόμου ἐτυπτήθη, ὡς φησι, καὶ ἐσύρη καὶ μετὰ τῶν δαμονώντων ἐσιδηροφόρησε· τρίτον, ὅτι τὰ κεμήλια πλῆθος πολὺν διέπρασε· τέταρτον, 25 ὅτι τὰ μάρμαρα τῆς ἁγίας Ἀναστασίας, ἃ Νεκτάριος εἰς μαρμάρωσιν τῆς ἐκκλησίας ἐναπέθετο, οὗτος διέπρασε· πέμπτον, ὅτι τοὺς κληρικούς ἀτίμους καὶ διεφθαρμένους καὶ αὐτοπαραχρήτους καὶ τριοβολμαίους ὑβρίζει· ἕκτον, ὅτι τὸν ἅγιον Ἐπιφάνιον λῆρον ἐκάλει καὶ δαμονιάριον· ἕβδομον, ὅτι κατὰ Σεβηριανοῦ 30 συσκευὴν ἐποίησατο, κινήσας κατ' αὐτοῦ τοὺς δεκανοὺς ὄγδοον, ὅτι καὶ κατὰ τοῦ κλήρου συκοφαντικὸν διβλίον κατεσκευάσεν·

του εἶναι πολὺ λιτός καὶ ἀληθινὰ μιμητὴς τοῦ Ξενοφώντα. Λένε πὼς ἔγραψε καὶ ἄλλα ἔργα, πὺν ἐμεῖς ὡς τώρα δέν τὰ γνωρίζομε. Εἶναι φανερό ὅτι δέν ἦταν ἄπειρος ἀπὸ ρητορικὴ σοφία καὶ δύναμη.

59.

Ἡ σύνοδος πὺν συγκροτήθηκε παρὰνομα κατὰ τοῦ ἁγίου Ἰωάννη (Χρυσοστόμου).

Διαβάσαμε τὸν τόμο τῆς συνόδου πὺν συγκροτήθηκε παρὰνομα ἐναντίον τοῦ ἁγίου Ἰωάννη τοῦ Χρυσοστόμου, κατὰ τὴν ὁποία ἐξάρχοντες ἦταν ὁ Θεόφιλος Ἀλεξανδρείας, ὁ Ἀκάκιος Βερροίας, ὁ Ἀντίοχος Πτολεμαῖδος, ὁ Σεβηριανὸς Γαβάλων, καὶ ὁ Κυρῖνος Χαλκηδόνας, οἱ ὁποῖοι ἐχθρεύονταν πάρα πολὺ τὸν Ἰωάννη. Αὐτοὶ ἦταν ταυτόχρονα τὰ πάντα καὶ κριτὲς καὶ κατήγοροι καὶ μάρτυρες. Αὐτὰ περιέχονται σὲ δεκατρία ὑπομνήματα. Ὅμως τὰ δώδεκα ἀπὸ αὐτὰ στρέφονται ἐναντίον τοῦ ἁγίου, τὸ δέκατο τρίτο ἐναντίον τοῦ Ἡρακλείδη πὺν χειροτονήθηκε ἀπὸ αὐτὸν στὴν Ἔφεσο, τοῦ ὁποίου δέν μπόρεσαν οὔτε τὴν καθαίρεσή του νὰ φέρουν σὲ πέρας, ἐπειδὴ τοὺς ἐμπόδισαν κάποιοι ἄλλοι. Ὁ κατήγορος τοῦ Ἡρακλείδη ἦταν ἐπίσκοπος τῆς πόλης τῶν Μαγνήτων, ὀνομαζόμενος Μακάριος. Τοῦ μακαρίου Ἰωάννη ὁ φανερός ἐχθρὸς καὶ πρῶτος κατήγορος ἦταν ὁ Ἰωάννης ὁ διάκονος αὐτοῦ. Κατηγοροῦσε τὸν Χρυσόστομο, γιατί καὶ τὸν ἴδιο ἀδίκησε ἀφορίζοντάς τον, καὶ ἐπειδὴ χτύπησε τὸν υἱὸ του Εὐλάλιο· δεύτερον, ὅτι κάποιος μοναχὸς Ἰωάννης χτυπήθηκε μὲ προτροπὴ τοῦ Χρυσοστόμου, ὅπως λέγει, καὶ σύρθηκε καὶ ἄλυσσοδέθηκε μὲ δαιμονισμένους· τρίτον, ὅτι πουλοῦσε τὰ κειμήλια, πὺν ἦταν πάρα πολλά· τέταρτον, ὅτι τὰ μάρμαρα τῆς ἁγίας Ἀναστασίας, πὺν εἶχε συγκεντρώσει ὁ Νεκτάριος γιὰ τὴν ἐπιμαρμάρωση τῆς Ἐκκλησίας, ὁ ἴδιος τὰ πούλησε· πέμπτον, ὅτι ὑβρίζει τοὺς κληρικούς ἀπίμους καὶ διεφθαρμένους καὶ συμφεροντολόγους καὶ δεκαρολόγους· ἕκτον, ὅτι τὸν ἅγιο Ἐπιφάνιο τὸν ἀποκαλοῦσε φλύαρο καὶ μικρὸ δαίμονα· ἕβδομον, ὅτι ἔστησε μηχανορραφία κατὰ τοῦ Σεβηριανοῦ, ἐρεθίζοντας ἐναντίον του τοὺς δεκανοὺς³⁷· ὄγδοον, ὅτι συνέγραψε καὶ κατὰ τοῦ κλήρου βιβλίον συκοφαντικὸν ἕνατον, ὅτι προκαλώντας

37. Δεκανός κατώτερος ἀξιωματοῦχος τῆς βυζαντινῆς αὐλῆς.

ἕνατον, ὅτι συγκροτήσας συνέδριον παντὸς τοῦ κλήρου ἔστησε
 τρεῖς διακόνους, Ἀκάκιον, Ἀδάφιον, Ἰωάννην, κατηγορήσας ὡς
 τὸ μαφόριον αὐτοῦ κλέψαντας, λέγων, “Μὴ καὶ εἰς ἄλλοτε αὐτὸ
 ἔλαβον;”· δέκατον, ὅτι Ἀντώνιον ἐλεγχθέντα τυμβωρῦχον ἐχειρο-
 5 τόνησεν ἐπίσκοπον· ἐνδέκατον, ὅτι Ἰωάννην τὸν κόμητα ἐν τῇ
 στάσει τῶν στρατιωτῶν αὐτὸς κατεμήνυσεν δωδέκατον, ὅτι οὔτε
 προῖὼν ηὔξατο εἰς τὴν ἐκκλησίαν οὔτε εἰσιὼν τρισκαιδέκατον,
 ὅτι ἄνευ θυσιαστηρίου χειροτονίας διακόνων καὶ πρεσβυτέρων
 ἐποίησε τεσσαρεσκαιδέκατον, ὅτι ἐν μιᾷ χειροτονίᾳ τέσσαρας ἐπι-
 10 σκόπους ἐποίησε· πεντεκαιδέκατον, ὅτι δέχεται γυναῖκας μονο-
 πρόσμονα, πάντας ἐκβάλλων ἔξω· ἕξκαιδέκατον, ὅτι τὴν κληρονο-
 μίαν τὴν ἀπὸ Θέκλας καταλειφθεῖσαν πέπρακε διὰ Θεοδούλου·
 ἑπτακαιδέκατον, ὅτι τὰ προσόδια τῆς Ἐκκλησίας οὐδεὶς οἶδε ποῦ
 ἀπῆλθεν· ὀκτωκαιδέκατον ὅτι Σαραπίωνα ὑπὸ ἔγκλημα ὄντα πρε-
 15 σβύτερον ἐχειροτόνησεν ἑνεακαιδέκατον, ὅτι τοὺς κοινωνικούς
 τῆς οἰκουμένης κατὰ γνώμην αὐτοῦ ἐγκλεισθέντας καὶ τελετή-
 σαντας ἐν τῇ φυλακῇ ὑπερεῖδε, καὶ οὐδὲ προπέμψαι τὰ σκηνώμα-
 τα αὐτῶν κατηξίωσεν· εἰκοστόν, ὅτι τὸν ἀγιώτατον Ἀκάκιον
 ὕβρισε καὶ οὔτε λόγου μετέδωκεν αὐτῷ· εἰκοστόν πρῶτον, ὅτι
 20 Πορφύριον τὸν πρεσβύτερον παρέδωκεν Εὐτροπίῳ ἔξορισθῆναι·
 εἰκοστόν δεύτερον, ὅτι καὶ Βενέριον πρεσβύτερον παρέδωκε μεθ’
 ὕδρεως πολλῆς εἰκοστόν τρίτον, ὅτι αὐτῷ μόνῳ λουτρὸν ὑποκαίε-
 ται, καὶ μετὰ τὸ λούσασθαι αὐτὸν Σεραπίων ἀποκλείει τὴν ἔμβα-
 σιν, ὥστε ἄλλον τινὰ μὴ λούεσθαι· εἰκοστόν τέταρτον, ὅτι πολλοὺς
 25 ἁμαρτύρως ἐχειροτόνησεν· εἰκοστόν πέμπτον, ὅτι μόνος ἐσθίει
 ἀσώτως, ζῶν Κυκλώπων ὄσιον· εἰκοστόν ἕκτον ὅτι αὐτὸς κατη-
 γορεῖ, αὐτὸς μαρτυρεῖ, αὐτὸς ἀποφαίνεται (καὶ δῆλον ἐκ τῶν περὶ
 Μαρτύριον τὸν πρωτοδιάκονον, καὶ ἐκ τῶν περὶ Προαιρέσιον,
 φασί, τὸν Λυκίας ἐπίσκοπον)· εἰκοστόν ἕβδομον, ὅτι γρόνθον
 30 ἔδωκε Μέμμονι ἐν τοῖς Ἀποστόλοις, καὶ ῥέοντος τοῦ αἵματος ἐκ
 τοῦ στόματος αὐτοῦ προήνεγκε τὰ μυστήρια· εἰκοστόν ὄγδοον, ὅτι
 ἐν θρόνῳ ἀποδύεται καὶ ἐνδύεται καὶ πάστιλον τρώγει· εἰκοστόν

σύναξη ὅλου τοῦ κλήρου, κάθισε στὸ ἐδώλιο τοῦ κατηγορουμένου τρεῖς διακόνους, τὸν Ἀκάκιο, τὸν Ἐδάφιο καὶ τὸν Ἰωάννη, κατηγορώντας τους ὅτι ἔκλεψαν τὸ μαφόριό του, λέγοντας: “Μήπως τὸ πήραν καὶ γιὰ κάποιο ἄλλο λόγο;”· δέκατον, χειροτόνησε ἐπίσκοπο τὸν Ἀντώνιο πού τὸν συνέλαβαν σὰν τυμβωρύχο· ἐνδέκατον, ὅτι αὐτὸς πρόδωσε τὸν Ἰωάννη τὸν κόμητα κατὰ τὴ στάση τῶν στραπιωτῶν· δωδέκατον, ὅτι οὔτε μπαίνοντας στὴν ἐκκλησία ἔκανε εὐχή οὔτε βγαίνοντας· δεκατον τρίτον, ὅτι χωρὶς ἁγία Τράπεζα ἔκανε χειροτονίες διακόνων καὶ πρεσβυτέρων· δέκατον τέταρτον, ὅτι σὲ μὰ χειροτονία ἔκανε τέσσερις ἐπισκόπους· δέκατον πέμπτον, ὅτι δέχεται γυναῖκες μόνος πρὸς μόνες, βγάζοντας ὅλες ἔξω· δέκατον ἕκτον, ὅτι μέσω τοῦ Θεοδούλου πούλησε τὴν κληρονομία πού ἄφησε ἡ Θέκλα· δέκατον ἕβδομον, ὅτι κανένας δὲν ξέρει πού πήγαν τὰ ἔσοδα τῆς Ἐκκλησίας· δέκατον ὄγδοον, ὅτι χειροτόνησε πρεσβύτερο τὸν Σαραπίωνα ἐνῶ ἦταν κατηγορούμενος· δέκατον ἑνατον, ὅτι ἔδειξε ἀδιαφορία γιὰ τοὺς κοινωνικοὺς τῆς οἰκουμένης, οἱ ὅποιοι μὲ τὴ θέλησή του κλείσθηκαν στὴ φυλακὴ καὶ πέθαναν σ’ αὐτήν, καὶ δὲν ἔκρινε ὅτι ἄξιζαν νὰ ταφοῦν τὰ σκηνώματά τους· εἰκοστὸν, ὅτι ὕβρισε τὸν ἁγιότατο Ἀκάκιο καὶ οὔτε τὸν ἐπέτρεψε ν’ ἀπολογηθεῖ· εἰκοστὸν πρῶτον, ὅτι παρέδωσε τὸν πρεσβύτερο Πορφύριο στὸν Εὐτρόπιο νὰ ἔξορισθεῖ· εἰκοστὸν δεύτερον, ὅτι παρέδωσε καὶ τὸν πρεσβύτερο Βενέριο, φορτώνοντάς τον μὲ ὕβρεις πολλές· εἰκοστὸν τρίτον, ὅτι τὸ λουτρὸ ζεσταίνεται μόνο γι’ αὐτόν, καὶ ἀφοῦ λουσθεῖ ὁ ἴδιος, ὁ Σαραπίων κλείνει τὴν εἴσοδο, ὥστε νὰ μὴ λουσθεῖ κανένας ἄλλος· εἰκοστὸν τέταρτον, ὅτι χειροτόνησε πολλοὺς χωρὶς μαρτυρία· εἰκοστὸν πέμπτον, ὅτι μόνος τρώει καὶ δὲν χορταίνει, ζώντας ζωὴ κυκλώπων· εἰκοστὸν ἕκτον, ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ κατήγορος, αὐτὸς εἶναι μάρτυρας, αὐτὸς ἀποφασίζει (εἶναι φανερό ὅτι αὐτὸ τὸ λένε ἀπὸ ὅ,τι ἔγινε στὸν πρωτοδιάκονο Μαρτύριο καὶ στὸν Προαιρέσιο, τὸν ἐπίσκοπο Λυκίας)· εἰκοστὸν ἕβδομον, ὅτι γρονθοκόπησε τὸν Μέμωνα στὸ ναὸ τῶν Ἀποστόλων, καὶ ἐνῶ ἔτρεχε τὸ αἷμα ἀπὸ τὸ στόμα του, πρόσφερε τὰ μυστήρια τῆς εὐχαριστίας· εἰκοστὸν ὄγδοον, ὅτι ξεντύνεται καὶ ντύνεται στὸ θρόνο καὶ τρώει πάσιλο³⁸· εἰκοστὸν ἑνατον,

38. Πάσιλον γλύκισμα παρασκευασμένο ἀπὸ μέλι καὶ σουσάμι, παστέλι.

ἔννατον, ὅτι καὶ χρήματα τοῖς ὑπ' αὐτοῦ χειροτονουμένοις ἐπισκόποις δίδωσιν, ἵνα δι' αὐτῶν καταπονή τοῦ κλήρου.

Τὰ μὲν κατὰ τοῦ ἁγίου κεφάλαια ταῦτα· ἐκεῖνος δὲ τέταρτον προσκληθεὶς οὐ παρεγένετο, δηλοποιήσας τοῖς προσκαλουμένοις, ὅτι «Εἰ τοὺς προφανεῖς ἐχθροὺς ἀπὸ τῆς τάξεως τῶν κρινόντων παραστέλλετε, ἔτοιμός εἰμι καὶ παραγενέσθαι καὶ ἀπολογεῖσθαι, εἴ τίς τί μου κατηγορεῖ· εἰ δὲ τοῦτο ποιεῖν οὐ βούλεσθε, ὅσᾱκις ἂν ἀποστείλητε, οὐδὲν πλέον ἀννοσθήσεται». Ἐξήτασαν δέ, ὡς ἐνόμισαν, ἐκ τῶν κεφαλαίων τούτων τὸ πρῶτον καὶ τὸ δεύτερον, 10 εἶτα ἤρξαντο περὶ Ἡρακλείδου καὶ Παλλαδίου τοῦ Ἐλενοπόλεως τῶν ἐπισκόπων ἐξετάζειν καὶ ἐπέδωκε λίβελλον πάλιν ὁ μοναχὸς Ἰωάννης, οὗ ὁ διάκονος Ἰωάννης ἐν ταῖς κατὰ τοῦ Χρυσσοστόμου κατηγορίαις ἐμνήσθη, ἐγκαλῶν κατὰ Ἡρακλείδου, ὅτι Ὁριγενειαστὴς ἐστὶ, καὶ ὅτι κλέπτῃς ἐφωράθη ἐν Καισαρείᾳ τῆς 15 Παλαιστίνης, ἱμάτια τοῦ διακόνου Ἀκυλίνου κλέπτων, καὶ ὅτι αὐτόν, φησὶν, ὁ ἐπίσκοπος Ἰωάννης τοιοῦτον ὄντα εἰς Ἐφεσον ἐχειροτόνησεν. Ἐνεκάλει δὲ καὶ κατ' αὐτοῦ τοῦ Χρυσσοστόμου, ὡς πολλὰ κακὰ παθῶν χάριν τῶν Ὁριγενειαστῶν διὰ Σαραπίωνος καὶ παρ' αὐτοῦ ἐκείνου. Εἶτα τούτων ἐξετασθέντων, ἐξητάσθη 20 πάλιν τὸ ἔνατον κεφάλαιον τῶν ἐγκλημάτων, εἶτα τὸ εἴκοστὸν ἔβδομον.

Εἶτα πάλιν κατηγόρησεν Ἰσαάκιος ἐπίσκοπος τοῦ Ἡρακλείδου ὡς Ὁριγενειαστοῦ καὶ ὡς μὴ παραδεχθέντος Ἐπιφανίῳ τῶ ἀγιωτάτῳ μήτε εἰς εὐχὴν μήτε εἰς συνεστίασιν. Ἐπέδωκε δὲ ὁ 25 αὐτὸς Ἰσαάκιος καὶ λίβελλον κατὰ τοῦ Χρυσσοστόμου, περιέχοντα ταῦτα· πρῶτον, περὶ τοῦ πολλάκις μνημονευθέντος Ἰωάννου τοῦ μοναχοῦ, ὅτι ἐδάρη διὰ τοὺς Ὁριγενειαστὰς καὶ ὅτι ἐσιδηροφόρησε· δεύτερον, ὅτι ὁ μακάριος Ἐπιφάνιος διὰ τοὺς Ὁριγενειαστὰς Ἀμμώνιον, Εὐθύμιον, Εὐσέβδιον καὶ Ἡρακλείδην καὶ 30 Παλλάδιον οὐκ ἠθέλησε κοινωνῆσαι· τρίτον, ὅτι τὴν φιλοξενίαν ἀθετεῖ, μονοσιτίαν ἐπιτηδεύων· τέταρτον, ὅτι ἐπ' ἐκκλησίας λέγει τράπεζαν Ἐριννύων πεπληρωμένην· πέμπτον, ὅτι καυχᾶται ἐπ'

ὅτι ὅσους χειροτονεῖ ἐπισκόπους τοὺς δίνει καὶ χρήματα, ὥστε μ' αὐτοὺς νὰ καταπιέζει τὸν κλῆρο.

Αὐτὲς εἶναι οἱ βασικὲς κατηγορίες κατὰ τοῦ ἁγίου. Ἐκεῖνος ὅμως, παρόλο πὺ τὸν προσκάλεσαν τέσσερες φορές, δὲν παρουσιάσθηκε, δηλώνοντας σὲ ἐκείνους πὺ τὸν προσκαλοῦσαν τὰ ἑξῆς: «Ἄν ἐξαιρέσετε ἄπὸ τὴν τάξη τῶν δικαστῶν τοὺς κηρυγμένους ἐχθροὺς μου, εἶμαι ἕτοιμος καὶ νὰ παρουσιασθῶ καὶ ν' ἀπολογηθῶ, ἂν μὲ κατηγορεῖ κάποιος· ἂν ὅμως δὲν θέλετε νὰ τὸ κάνετε αὐτό, ὅσες προσκλήσεις κι ἂν μοῦ στείλετε, δὲν θὰ ἐπιτύχετε τίποτα περισσότερο». Ἐξέτασαν, ὅπως ἀποφάσισαν, ἀπὸ τίς κατηγορίες αὐτὲς τὴν πρώτη καὶ τὴ δεύτερη, καὶ ἔπειτα ἄρχισαν τὴν ἐξέτασιν τῶν ἐπισκόπων Ἡρακλείδη καὶ Παλλαδίου τοῦ Ἐλενουπόλεως. Καὶ παρέδωσε πάλι λίβελλο ὁ μοναχὸς Ἰωάννης, τὸν ὁποῖο ὁ διάκονος Ἰωάννης ἀνέφερε στὶς κατηγορίες κατὰ τοῦ Χρυσοστόμου, ὅπου κατηγοροῦσε τὸν Ἡρακλείδη, ὅτι ἦταν τάχα Ὠριγενιστὴς κι ὅτι ἀποδείχθηκε κλέπτης στὴν Καισάρεια τῆς Παλαιστίνης, ἔχοντας συλληφθεῖ νὰ κλέβει φορέματα τοῦ διακόνου Ἀκυλίνου, καὶ ὅτι αὐτόν, λέγει, ὁ ἐπίσκοπος Ἰωάννης, τέτοιοι πὺ ἦταν, τὸν χειροτόνησε στὴν Ἔφεσο. Κατηγοροῦσε ὅμως καὶ τὸν ἴδιο τὸν Χρυσόστομο, ὅτι ἔπαθε πολλὰ κακὰ γιὰ χάριν τῶν Ὠριγενιστῶν ἀπὸ τὸν Σαραπίωνα καὶ ἀπὸ αὐτὸν τὸν ἴδιο. Ἐπειτα, ἀφοῦ ἐξετάσθηκαν αὐτά, ἐξετάσθηκε πάλι τὸ ἕνατο κεφάλαιο τῶν κατηγοριῶν, καὶ ἔπειτα τὸ εἰκοστὸ ἔβδομο.

Ἐπειτα πάλι κατηγόρησε ὁ ἐπίσκοπος Ἰσαάκιος τὸν Ἡρακλείδη ὡς Ὠριγενιστὴ, καὶ ὅτι δὲν ἔγινε δεκτὸς ἀπὸ τὸν ἀγιότατο Ἐπιφάνιο οὔτε σὲ κοινὴ προσευχὴ οὔτε σὲ συνεστίαση. Ὁ ἴδιος Ἰσαάκιος ἐπέδωκε καὶ λίβελλο κατὰ τοῦ Χρυσοστόμου, πὺ περιεῖχε τὰ ἑξῆς: Πρῶτον, γιὰ τὸν μοναχὸ Ἰωάννη πὺ ἀναφέραμε συχνά, ὅτι ἐξαιτίας τῶν Ὠριγενιστῶν καὶ τὸν ἔδειραν καὶ τὸν ἔδεσαν μὲ ἀλυοίδα· δεύτερον, ὅτι ὁ μακάριος Ἐπιφάνιος ἐξαιτίας τῶν Ὠριγενιστῶν Ἀμμωνίου, Εὐθυμίου, Εὐσεβίου, Ἡρακλείδη καὶ Παλλαδίου δὲν ἤθελε νὰ ρθεῖ σὲ κοινωνία· τρίτον, ὅτι ἀρνεῖται τὴ φιλοξενία, καὶ προτιμᾷ νὰ τρώγει μόνος του· τέταρτον, ὅτι λέγει στὴ σύναξιν τῶν πιστῶν στὴν Ἐκκλησία, ὅτι ἡ τράπεζα εἶναι γεμάτη Ἐριννύες πέ-

ἐκκλησίας λέγων «Ἐρῶ, μαίνομαι», καὶ ὅτι ὀφείλει ἐρμηνεῦσαι
 τίνες εἰσὶν Ἐριννύες, καὶ τί ἐστὶ τὸ λέγειν, «Ἐρῶ, μαίνομαι»· ἡ
 γὰρ Ἐκκλησία οὐκ οἶδε ταῦτα· ἔκτον, ὅτι ἄδειαν παρέχει τοῖς
 ἁμαρτάνουσι, διδάσκων, «Ἐὰν πάλιν ἁμάρτης, πάλιν μετανόη-
 5 σον, καὶ ὁσάκις ἂν ἁμάρτης, ἔλθε πρός με, καὶ ἐγὼ σε θερα-
 πεύσω»· ἑβδομον, ὅτι βλασφημεῖ ἐπ' ἐκκλησίας, λέγων ὅτι ὁ
 Χριστὸς προσευξάμενος οὐκ εἰσηκούσθη, ἐπεὶ μὴ δεόντως
 προσηύξατο· ὄγδοον, ὅτι τοῖς λαοῖς ὑποβάλλει στασιάζειν κατὰ
 τῆς συνόδου· ἔνατον, ὅτι Ἕλληνας πολλὰ κακὰ τοῖς Χριστιανοῖς
 10 διαθεμένους ὑπεδέξατο καὶ ἔχει ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ προῖσταται
 αὐτῶν· δέκατον ὅτι ἐπιδαίνει ἀλλοτρίαις ἐπαρχίαις καὶ χειρο-
 τονεῖ ἐπισκόπους ἑνδέκατον, ὅτι ὑβρίζει τοὺς ἐπισκόπους καὶ ἐκ-
 πιγγάτους κελεύει ἐκβληθῆναι τῆς οἰκίας αὐτοῦ· δωδέκατον, ὅτι
 τοὺς κληρικούς ξέναις ὕβρεσιν ὑβρίζει· τριασκαιδέκατον, ὅτι
 15 παραθήκας ἀλλοτρίας ἤρπασε διὰ· τεσσαρεσκαιδέκατον, ὅτι
 ἄνευ συνεδρίου καὶ παρὰ γνώμην τοῦ κλήρου ποιεῖ τὰς χειρο-
 τονίας πεντεκαιδέκατον, ὅτι τοὺς μὲν Ὠριγενειαστὰς ἐδέξατο,
 τοὺς δὲ κοινωνικούς τῆς Ἐκκλησίας μετὰ συστατικῶν ἐλθόντας
 γραμμμάτων καὶ ἐν τῇ φυλακῇ βληθέντας οὐκ ἐξείλετο, ἀλλὰ καὶ
 20 ἀποθανόντας ἐν αὐτῇ οὐδ' ὅλως ἐπεσκέψατο· ἑξκαιδέκατον, ὅτι
 δούλους ἀλλοτρίους μήπω ἐλευθερωθέντας, ἀλλὰ καὶ διαβεβλη-
 μένους, ἐχειροτόνησεν ἐπισκόπους ἑπτακαιδέκατον, ὅτι αὐτὸν
 τοῦτον Ἰσαάκιον πολλὰ παρ' αὐτοῦ συνέβη κακωθῆναι.

Τούτων οὖν τῶν κατηγοριῶν τὸ μὲν πρῶτον ἅτε δὴ προεξε-
 25 τασθέν, ὡς ἐνόμιζον, οὐκέτι ἐξητάσθη, τὸ δὲ δεύτερον ἐξητάσθη
 καὶ τὸ ἑβδομον. Εἶτα ἐξητάσθη πάλιν τὸ τρίτον ἔγκλημα τῶν ὑπὸ
 τοῦ διακόνου Ἰωάννου ἐπιδοθέντων. Ἐν τούτῳ δὲ τῷ κεφαλαίῳ
 καὶ Ἀρσάκιος ὁ πρωτοπρεσβύτερος, ὁ αὐτὸν τὸν Χρυσόστομον
 διαδεξάμενος, καὶ Ἀττικὸς ὁ πρεσβύτερος οὐκ οἶδ' ὅπως μάρτυ-
 30 ρες ἔστησαν καὶ τοῦ ἁγίου κατεμαρτύρησαν, καὶ Ἐλπίδιος δὲ ὁ
 πρεσβύτερος Οἱ αὐτοὶ δὲ κατεμαρτύρησαν, καὶ σὺν αὐτοῖς καὶ ὁ
 πρεσβύτερος Ἀκάκιος, ἐπὶ τῷ τετάρτῳ κεφαλαίῳ. Τούτων οὖν

μπτον, ὅτι καυχιέται στήν Ἐκκλησία λέγοντας· «Θα πῶ, εἶμαι τρελλός», καί ὅτι ὀφείλει νά ἐρμηνεύσει ποιές εἶναι οἱ Ἐριννύες καί τί ἐννοεῖ λέγοντας, «Θα πῶ, εἶμαι τρῆλλός», γιατί ἡ Ἐκκλησία δέν τά γνωρίζει αὐτά· ἔκτον, ὅτι παρέχει ἐλευθερία σέ ὅσους ἀμαρτάνουν διδάσκοντας· «Ἄν πάλι ἀμαρτήσεις, μετανόησε πάλι, καί ὅσες φορές ἀμαρτήσεις, ἔλα σ' ἐμένα, καί ἐγώ θά σέ θεραπεύσω»· ἕβδομον, ὅτι βλασφημεῖ στή σύναξη τῶν πιστῶν, λέγοντας ὅτι ὁ Χριστός ὅταν προσευχήθηκε δέν εἰσακούσθηκε, ἐπειδή δέν προσευχήθηκε ὅπως ἔπρεπε· ὄγδοον, ὅτι προτρέπει τὸ πλῆθος νά στασιάζει ἐναντίον τῆς συνόδου· ἔνατον, ὅτι ὑποδέχθηκε ἐθνικούς πού προξένησαν πολλά κακά στούς Χριστιανούς, τούς ἔχει στήν Ἐκκλησία καί εἶναι προϊστάμενός τους· δέκατον, ὅτι ἐπεμβαίνει παράνομα σέ ξένες ἐπαρχίες καί χειροτονεῖ ἐπισκόπους· ἐνδέκατον, ὅτι ὑβρίζει τούς ἐπισκόπους καί προστάζει νά ἐκδιωχθοῦν ἀπό τὸ σπίτι του μέ τή βία· δωδέκατον, ὅτι ὑβρίζει τούς κληρικούς μέ ἀσυνήθιστες ὑβρεῖς· δέκατον τρίτον, ὅτι ἄρπαξε μέ βίαιο τρόπο ξένες παρακαταθῆκες· δέκατον τέταρτον, ὅτι χωρίς συνέδριο καί παρὰ τή γνώμη τοῦ κλήρου προβαίνει σέ χειροτονίες· δέκατον πέμπτον, ὅτι δέχθηκε τούς Ὠριγενιστές, ἐνῶ τούς κοινωνικούς τῆς Ἐκκλησίας πού τοῦ ἦρθαν μέ συστατικά γράμματα καί φυλακίσθηκαν, δέν τούς ἀποφυλάκισε, ἀλλά καί ὅταν πέθαναν στή φυλακή οὔτε τότε δέν τούς ἐπισκέφθηκε· δέκατον ἕκτον, ὅτι δούλους ἄλλων, πού δέν εἶχαν ἐλευθερωθεῖ, ἀλλ' ἦταν καί ἄτομα μέ κατηγορίες σέ βάρος τους, τούς χειροτόνησε ἐπισκόπους· δέκατον ἕβδομον, ὅτι ὁ ἴδιος ὁ Ἰσαάκιος συνέβη νά πάθει ἀπό αὐτόν πολλά κακά.

Ἄπο αὐτές τίς κατηγορίες ἡ πρώτη, ἐπειδή, ὅπως νόμιζαν, τήν εἶχαν ἐξετάσει προηγουμένως, τήν ἄφησαν, ἐξέτασαν ὅμως τή δευτέρη καί τήν ἕβδομη. Ἐπειτα ἐξετάσθηκε πάλι ἡ τρίτη κατηγορία ἀπό ἐκείνες πού εἶχαν ἐπιδοθεῖ ἀπό τόν διάκονο Ἰωάννη. Σ' αὐτή τήν κατηγορία καί ὁ πρωτοπρεσβύτερος Ἀρσάκιος, πού εἶχε διαδεχθεῖ τόν Χρυσόστομο, καί ὁ Ἀττικός ὁ πρεσβύτερος, δέν ξέρω πῶς, παρουσιάσθηκαν σάν μάρτυρες καί κατηγορήσαν τόν ἅγιο, μαζί καί ὁ Ἐλπίδιος ὁ πρεσβύτερος. Οἱ ἴδιοι μαρτύρησαν ἐναντίον του, καί μαζί τους καί ὁ πρεσβύτερος Ἀκάκιος, στήν τέταρτη κατηγορία.

ἔξετασθέντων αὐτοί τε οἱ προειρημένοι πρεσβύτεροι, καὶ Εὐδαίμων ἔτι καὶ Ὀνήσιμος, ἤτουντο ἐπιταχῦναι τῇ ἀποφάσει, καὶ πρῶτος τῆς συνόδου Παῦλος ὁ Ἡρακλείας ἠξίωσεν ἅπαντας ἀποφήνασθαι. Καὶ ἀπεφήναντο τὴν τοῦ ἁγίου, ὡς ἔδοξαν ἑαυτοῖς, καθαίρεσιν, ἀρξαμένου Γυμνασίου ἐπισκόπου καὶ τελευτήσαντος Θεοφίλου τοῦ Ἀλεξανδρείας, οἱ πάντες τὸν ἀριθμὸν τεσσαράκοντα πέντε. Εἶτα ἐγράφη τῷ κλήρῳ Κωνσταντινουπόλεως, ὡς δῆθεν ἀπὸ συνόδου, περὶ τῆς τοῦ ἁγίου καθαιρέσεως ἀνηνέχθη καὶ τοῖς βασιλεῦσιν. Ἐπεδόθησαν ἔτι καὶ λίβελλοι τρεῖς, 10 παρὰ Γεροντίου, παρὰ Φανσίνου, παρὰ Εὐγνωμονίου, οἱ ἔλεγον ἑαυτοὺς ἀδίκως ὑπὸ Ἰωάννου καθηρῆσθαι. Ἐγένετο καὶ ἀντιγραφὴ βασιλικὴ πρὸς τὴν σύνοδον, ἐν οἷς καὶ ἡ δωδεκάτη προᾶξις. Ἡ δὲ τρισκαιδεκάτη, ὡς ἐρρήθη, ἔχει τὰ περὶ Ἡρακλείδην τὸν Ἐφέσου ἐπίσκοπον.

15

Σ.

Ἡροδότου, Ἱστορικοὶ λόγοι θ.

Ἀνεγνώσθη Ἡροδότου «Ἱστοριῶν» λόγοι θ, κατὰ ἀριθμὸν καὶ ἐπωνυμίαν τῶν ἐννέα Μουσῶν. Ἰωνικῆς δὲ διαλέκτου κανὼν ἂν οὗτος εἴη, ὡς Ἀττικῆς Θουκυδίδης. Κέχρηται δὲ μυθολογίαις 20 καὶ παρεκβάσει πολλαῖς, δι' ἧν αὐτῷ ἢ κατὰ διάνοιαν γλυκύτης διαρρεῖ, εἰ καὶ πρὸς τὴν τῆς ἱστορίας κατάληψιν καὶ τὸν οἰκεῖον αὐτῆς καὶ κατάλληλον τύπον ἐνίοτε ταῦτα ἐπισκοτεῖ, οὐκ ἐβελούσης τῆς ἀληθείας μύθοις αὐτῆς ἀμαυροῦσθαι τὴν ἀκρίβειαν, οὐδὲ πλέον τοῦ προσήκοντος ἀποπλανᾶσθαι ταῖς παρεκβάσεσιν.

25 Ἄρχεται δὲ τῆς ἱστορίας ἀπὸ τῆς Κύρου βασιλείας, τοῦ πρώτου Περσῶν βασιλεύσαντος, ὅθεν τε ἔφυ καὶ ὅπως ἐτράφη τε καὶ ἠϋξήθη καὶ ἐβασίλευσε, καὶ κάτεισι μέχρι τῆς Ξέρξου βασιλείας καὶ τῆς κατὰ τῶν Ἀθηναίων ἐπελάσεως καὶ τῆς φυγῆς τῆς ἐκεῖθεν. Τέταρτος δὲ ἐστὶν ἀπὸ Κύρου Ξέρξης δεύτερος γὰρ Καμβύσης 30 καὶ τρίτος Δαρεῖος. Ὁ γὰρ μεταξὺ Σμέρδης ὁ Μάγος οὐκ

39. Ἕλληνας ἱστορικός, ποὺ ὀνομάσθηκε «Πατὴρ τῆς ἱστορίας». Γεννήθηκε στὴν Ἀλικαρνασσὸ τὸ 484 καὶ πέθανε τὸ 415 ἢ 410 στὴ Σύβαρη τῆς Ἰταλίας.

Ὅταν λοιπὸν ἐξετάσθησαν αὐτὰ καὶ οἱ πρεσβύτεροι ποὺ προαναφέρθηκαν, καὶ ἀκόμα καὶ ὁ Εὐδαίμων καὶ ὁ Ὀνήσιμος, ζήτησαν νὰ ἐπιταχυνθεῖ ἡ ἐκδοσις τῆς ἀπόφασις, καὶ πρῶτος τῆς συνόδου ὁ Παῦλος ὁ Ἡρακλείας ἀξίωσε νὰ ἐκφέρουν γνώμη ὅλοι. Καὶ ψήφισαν ὅτι πρέπει, σύμφωνα μὲ τὴν γνώμη τους, νὰ καθαιρεθεῖ ὁ ἅγιος, κάνοντας ἀρχὴ ὁ ἐπίσκοπος Γυμνάσιος καὶ τελευταῖος ἐκφέροντας τὴν γνώμη του ὁ Θεόφιλος Ἀλεξανδρείας, ὄντας ὅλοι σαράντα πέντε τὸν ἀριθμὸν. Ἐπειτα στάλθηκε ἔγγραφο πρὸς τὸν κλῆρο τῆς Κωνσταντινουπόλεως, σὰν ἀπὸ σύνοδο τάχα, μὲ περιεχόμενον τὴν καθαίρεση τοῦ ἁγίου· ἡ ἀπόφασις ἀναφέρθηκε καὶ στοὺς βασιλεῖς. Ἐπιδόθηκαν καὶ τρεῖς ἀκόμα λίβελλοι ἀπὸ τὸ Γερόντιο, τὸν Φαυστῖνο καὶ τὸν Εὐγνώμονα, ποὺ ὑποστήριζαν ὅτι ἄδικα εἶχαν καθαιρεθεῖ ἀπὸ τὸν Ἰωάννη. Στάλθηκε σὲ ἀπάντησι καὶ βασιλικὸ ἔγγραφο πρὸς τὴν σύνοδο. Σ' αὐτὰ περιλαμβάνεται καὶ ἡ δωδέκατη πράξις. Ἡ δέκατη τρίτη, ὅπως λέχθηκε, ἔχει τὰ σχετικὰ μὲ τὸν Ἡρακλείδην τὸν ἐπίσκοπο Ἐφέσου.

60.

Ἡροδότου, ἱστορικοὶ λόγοι ἑννέα.

Διαβάσαμε τοῦ Ἡροδότου³⁹ τὸ ἔργο «Ἱστοριῶν» λόγοι ἑννέα, σύμφωνα μὲ τὸν ἀριθμὸν καὶ τὴν ἐπώνυμια τῶν ἑννέα Μουσῶν. Ὁ Ἡρόδοτος μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ κανόνας τῆς Ἰωνικῆς διαλέκτου, ὅπως ὁ Θουκυδίδης εἶναι τῆς Ἀττικῆς. Χρησιμοποιεῖ πολλοὺς μύθους καὶ παρεκβάσεις, ἀπὸ τὰ ὅποια ξεχύνεται ἡ γλυκύτητα τῆς σκέψης του, ἃν καὶ γιὰ τὴν κατανόησι τῆς ἱστορίας καὶ τὸν οἰκεῖο κατάλληλο τύπο αὐτῆς μερικὲς φορὲς αὐτὰ δημιουργοῦν ἀσάφεια, γιὰ τὴν ἀλήθεια δὲν θέλει νὰ θολῶναι ἡ ἀκρίβεια μὲ μύθους, οὔτε νὰ περιπλανᾶται μὲ τίς παρεκβάσεις περισσότερο ἀπὸ τὸ πρέπον.

Ἀρχίζει τὴν ἱστορίαν του ἀπὸ τὴν βασιλείαν τοῦ Κύρου, τοῦ πρώτου βασιλιᾶ τῶν Περσῶν, ἀναφέροντας ἀπὸ ποῦ κατάγεται ὁ Κύρος, καὶ πῶς ἀνατράφηκε καὶ μεγάλωσε καὶ βασίλευσε, καὶ φτάνει μέχρι τὴν βασιλείαν τοῦ Ξέρξης, τὴν ἐπίθεσίν του ἐναντίον τῶν Ἀθηναίων καὶ τὴν φυγὴν του ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Ὁ Ξέρξης εἶναι τέταρτος ἀπὸ τὸν Κύρο, ὁ Καμβύσης δεύτερος καὶ ὁ Δαρεῖος τρίτος. Ὁ ἐνδιάμεσος

ἀριθμεῖται τούτοις, ἅτε δὴ τύραννος καὶ οὐ προσήκουσαν αὐτῷ ἀρχὴν δόλω καὶ ἀπάτῃ ὑπελθών. Δαρείου δὲ διάδοχος ὁ υἱὸς Ξέρξης, ἐφ' οὗ ἡ ἱστορία καταλήγει, οὐδὲ μέχρι τέλους τῆς αὐτοῦ προελθοῦσα βασιλείας Ὁ δὲ Ἡρόδοτος ἐν αὐτοῖς τούτοις ἤκμασε 5 τοῖς χρόνοις, ὡς ἄλλοι τε καὶ ὁ Σικελιώτης Διόδωρος ἱστορεῖ. Λέγεται δὲ ἀναγινωσκομένης αὐτῷ τῆς ἱστορίας κομιδῇ νέον ὄντα παρὰ τῷ πατρὶ Θουκυδίδην ἀκοῦσαι καὶ δακρυῦσαι τὸν δὲ Ἡρόδοτον ἀποφῆνασθαι, «Ὡς εἶη ὁ παῖς, ὃ Ὀλουρε, ὁ σός, ὀργῶσαν ἔχων τὴν φύσιν πρὸς μαθήματα».

10

ΞΑ΄.

Αἰσχίνου, Λόγοι γ', Ἐπιστολαὶ θ'.

Ἀνεγνώσθη Αἰσχίνου οἱ τρεῖς λόγοι, ὁ «Κατὰ Τιμάργου», ὃς ἐστὶ καὶ πρῶτος τῶν αὐτοῦ λόγων, καὶ ὁ «Παραπρεσβείας», τρίτος δὲ καὶ τελευταῖος ὁ «Κατὰ Κτησιφῶντος». Τρεῖς γὰρ μόνους 15 αὐτοῦ φασὶ γνησίους εἶναι, καὶ ἑννέα ἐπιστολάς· διὸ τοὺς μὲν λόγους αὐτοῦ τινες «Χάριτας» ὠνόμασαν διὰ τε τὸ χαρίεν τοῦ λόγου καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν Χαρίτων, «Μούσας» δὲ τὰς ἐπιστολάς διὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἑννέα Μουσῶν. Φέρεται δὲ αὐτοῦ καὶ ἄλλος λόγος, ὁ «Δηλιακὸς νόμος»· οὐκ ἐγκρίνει δὲ αὐτὸν ὁ Καικίλιος, 20 ἀλλ' Αἰσχίνην ἄλλον σύγχρονον τοῦδε Ἀθηναῖον τὸν πατέρα εἶναι τοῦ λόγου φησὶν.

Οὗτος ὁ Αἰσχίνης εἷς ἦν τῶν δέκα ῥητόρων. Κατηγορηθεὶς δὲ παραπρεσβείας ὑπὸ Δημοσθένους οὐχ ἐάλω, ἅτε δὴ Εὐδούλου τοῦ δημαγωγοῦ, ὃ ὑπηρέτησε, συναγωνισαμένου αὐτῷ κατὰ Δη- 25 μοσθένους ἐν τῷ παρασκευάσει τοὺς δικαστὰς ἀναστήναι ἔτι τοῦ Δημοσθένους λέγοντος. Ὅστερον δὲ κατηγορήσας τοῦ ψηφίσματος ὡς παρανόμου, ὃ κατὰ Κτησιφῶντος ἔγραψε Δημοσθένης, καὶ ὀρίσας τὸ πρόστιμον αὐτὸς ἐαυτῷ, ἐὰν μὴ δείξῃ παράνομον, μὴ δείξας ὡς ὑπέσχετο, ἐξέπεσε τῆς πατρίδος. Καὶ πρὸς μὲν Ἀλέξαν-

40. Ὁ μεγαλύτερος ἱστορικὸς τῆς ἀρχαιότητος. Γεννήθηκε στὴν Ἀθήνα τὸ 460 ἢ 454 καὶ πέθανε τὸ 394 π. Χ. Συνέγραψε τὴν ἱστορία τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου.

Σμέρδις ὁ Μάγος δὲν ἀριθμεῖται μαζί μ' αὐτούς, ἐπειδὴ ἦταν τύραννος καὶ ἄρπαξε μὲ δόλο καὶ ἀπάτη τὴν ἀρχὴν ποὺ δὲν τοῦ ἀνήκε. Διάδοχος τοῦ Δαρείου ἦταν ὁ υἱὸς τοῦ Ξέρξης, σὸν ὁποῖο τελειώνει ἡ ἱστορία, χωρὶς νὰ προχωρεῖ οὔτε ὡς τὸ τέλος τῆς βασιλείας του. Ὁ Ἡρόδοτος ἔζησε κατὰ τοὺς χρόνους αὐτούς, ὅπως λένε ἄλλοι καὶ ἱστορεῖ καὶ ὁ Διόδωρος ὁ Σικελιώτης. Ἡ παράδοση ἀναφέρει, ὅτι πολὺ νεαρὸς ὁ Θουκυδίδης⁴⁰, διαβάζοντας τὴν ἱστορία του καὶ βρισκόμενος κοντὰ σὸν πατέρα του, τὸν ἄκουσε καὶ δάκρυσε. Τότε ὁ Ἡρόδοτος εἶπε· «Πόσο μεγάλο πόθο, Ὀλο(υ)ρε, ἡ φύση τοῦ υἱοῦ σου ἔχει γιὰ τὰ μαθήματα!».

61.

Τοῦ Αἰσχίνη⁴¹, Λόγοι τρεῖς, ἐπιστολές ἑννέα.

Διαβάσαμε τοὺς τρεῖς λόγους τοῦ Αἰσχίνη, τὸν λόγο «Κατὰ Τιμάργου», ποὺ εἶναι καὶ ὁ πρῶτος ἀπὸ τοὺς λόγους του, τὸν λόγο «Παραπρεσβεία», καὶ τρίτον καὶ τελευταῖο τὸν λόγο, «Κατὰ Κτησιφῶντος». Γιατὶ τρεῖς μόνο λόγοι του λένε πῶς εἶναι γνήσιοι καὶ ἑννέα ἐπιστολές. Γι' αὐτὸ κάποιοι ὀνόμασαν τοὺς λόγους του «Χάριτες», ἐξαιτίας τῆς χάριτος τοῦ λόγου ποὺ τοὺς διακρίνει καὶ λόγῳ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν Χαρίτων, καὶ τὶς ἐπιστολές του Μοῦσες, λόγῳ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἑννέα Μουσῶν. Ἀναφέρεται κι ἄλλος λόγος του, ὁ «Δηλιακὸς νόμος». Ὁ Καικίλιος ὅμως δὲν τὸ ἐγκρίνει αὐτό, ἀλλὰ λέγει, ὅτι ὁ λόγος αὐτὸς ἀνήκει σὲ ἄλλον Ἀθηναῖο Αἰσχίνη, σύγχρονο αὐτοῦ ἐδῶ.

Ὁ Αἰσχίνης αὐτὸς εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς δέκα ρήτορες. Ὄταν κατηγορήθηκε ἀπὸ τὸν Δημοσθένη γιὰ παραπρεσβεία (ὅτι δηλαδὴ δὲν ἐνήργησε ὀρθὰ ὡς πρεσβευτής), δὲν καταδικάσθηκε, ἐπειδὴ ὁ Εὐβουλος ὁ δημαγωγός, τὸν ὁποῖο εἶχε βοηθήσει κάποτε, συνηγόρησε στοὺς δικαστὲς ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ ἐναντίον τοῦ Δημοσθένη. Ὑστερα αὐτὸς κατηγόρησε ὡς παράνομο τὸ ψήφισμα, ποὺ ὁ Δημοσθένης ἔγραψε κατὰ Κτησιφῶντος, καὶ ὄρισε τὸ πρόστιμο ὁ ἴδιος ἐναντίον τοῦ ἑαυτοῦ του ἀν δὲν τὸ ἀποδείξει παράνομο, ἐπειδὴ ὅμως δὲν τὸ ἀπέδειξε, ὅπως ὑποσχέθηκε, ἐξορίσθηκε ἀπὸ τὴν πατρί-

41. Ἀθηναῖος ρήτορας, 389-314 π. Χ.

δρον τὸν Φιλίππου ἐν Ἀσίᾳ στρατεύοντα φεύγειν ὀρμηθεὶς ἐπε-
 σχέθη, τὸν ἐκείνου θάνατον ἀκούσας καὶ μεστοῦς θορύδων τοὺς
 ἐκείνου μαθῶν διαδόχους, εἰς Ῥόδον δὲ πλεύσας κατέμεινε χρό-
 νον, ἐν ᾧ τοὺς νέους ἐπαίδευε. Θαυμαζόντων δὲ τῶν ἀκροατῶν,
 5 καὶ ἀπορούντων ὅπως τοσαύτην ἔχων δύναμιν τοῦ γράφειν ὑπὸ
 Δημοσθένους ἠττήθη, ἔφη· «Εἰ ἠκούσατε τοῦ θηρίου ἐκείνου
 (θηρίον καλῶν τὸν Δημοσθένην), οὐκ ἂν ὑμῖν τοῦτο ἠπόρητο».

Λέγεται δὲ οὗτος πρῶτος ἐκεῖσε σχολάζων τὰ πλάσματα καὶ τὰς
 λεγομένας μελέτας συνθεῖναι. Γηράσας δὲ ἀπὸ Ῥόδου εἰς Σάμον
 10 μετέστη, κακεῖ τελευτᾷ. Ἦν δὲ πατὴρ μὲν Ἀτρομήτου, μητὴρ
 δὲ Γλανκοθέας τῆς ἱερείας, ἀσῆμου γένους· ἀδελφοὺς δὲ εἶχε
 δύο, Ἀφόδητον καὶ Φιλόχαριν. Τὸ μὲν οὖν πρῶτον ἐτριταγωνί-
 σται μεγαλόφωνος ὢν, ἔπειτα ἐγραμμάτευε τῇ βουλῇ, καὶ κατ'
 ὀλίγον ἐπὶ τὸ δημαγωγεῖν προῆλθε. Τῆς δὲ τῶν Φιλιππιζόντων
 15 ἐν Ἀθήναις μοίρας ἦν· διὸ καὶ διεπολιτεύετο Δημοσθένηι. Δια-
 κοῦσαι δὲ αὐτὸν Πλάτωνος καὶ Ἀνταλκίδα φασὶ μαθητεῦσαι,
 καὶ εἶναι τι καὶ ἑκατέρου δεῖγμα διὰ τῶν Αἰσχίνου λόγων, τὸ
 μέγεθος τῶν ὀνομάτων καὶ ἦν σεμνότητα τῶν πλασμάτων. Διο-
 νύσιος δὲ ποτε ὁ σοφιστῆς ἐντυχὼν τῷ «Κατὰ Τιμάρχου» λόγῳ,
 20 καὶ τὴν ἀρχὴν ἀναγνοὺς τοῦ προοιμίου, «Οὐδένα πάποτε οὔτε
 γραφὴν γραψάμενος οὔτε ἐν εὐθύναις λυπήσας», «Εἴθε πολλοὺς
 ἐγράψω», ἔφη, «εἴθε πολλοὺς ἐλύπησας, ἵνα πλείους καταλε-
 λοιπῶς ἐτύγχανες λόγους»· οὕτως ἦσθη τῷ χαρακτῆρι τοῦ ῥήτο-
 ρος

25 Ἔστι δὲ ὁ λόγος αὐτῷ ὥσπερ αὐτοφυῆς καὶ αὐτοσχέδιος, οὐ
 τοσοῦτον διδοὺς τὴν τέχνην ἀποθαυμάζειν τοῦ ἀνδρός, ὅσον τὴν
 φύσιν· καὶ γὰρ ὅσα δεινότητος ἔχεται, ταῦτα ἔστιν εὐρεῖν παρὰ
 τοῖς λόγοις αὐτοῦ, καὶ ἡ φύσεως μᾶλλον ἔστι δείγματα. Περί τε
 γὰρ τὴν ὀνομασίαν ἐστὶν ἀφελῆς καὶ εὐσημος, καὶ περὶ τὴν τῶν
 30 λόγων σύνθεσιν οὔτε ἄγαν ἄτονος, ὥσπερ Ἰσοκράτης, οὔτε πεπιε-

δα. Κι ἐνῶ ξεκίνησε νὰ καταφύγει στὸν Ἀλέξανδρο τοῦ Φιλίππου πὺ πολέμοῦσε στὴν Ἀσία, συγκρατήθηκε, ὅταν ἄκουσε τὸ θάνατό του καὶ ἔμαθε τὶς ταραχὲς πὺ δημιούργησαν οἱ διαδοχοὶ του, καὶ πῆγε μὲ τὸ πλοῖο στὴ Ρόδο, ὅπου ἔμεινε γιὰ καιρὸ διδάσκοντας τοὺς νέους. Ἐπειδὴ ὅμως οἱ ἀκροατῆς του θαύμαζαν κι ἀποροῦσαν, πῶς μὲ τόση δύναμη πὺ εἶχε στὸ γράψιμο νικήθηκε ἀπὸ τὸν Δημοσθένη, εἶπε· «Ἄν εἶχατε ἀκούσει ἐκεῖνο τὸ θηρίο (καλώντας θηρίο τὸν Δημοσθένη) δὲν θὰ ἀπορούσατε γι' αὐτό». Λέγεται ὅτι αὐτὸς πρῶτος διαμένοντας ἐκεῖ συνέθεσε τὶς πλαστὲς διηγήσεις καὶ τὶς λεγόμενες μελέτες (ρητορικὲς ἀσκήσεις). Ὄταν γέρασε, ἀπὸ τὴ Ρόδο πῆγε στὴ Σάμο καὶ πέθανε ἐκεῖ. Πατέρας του ἦταν ὁ Ἀτρόμητος καὶ μητέρα του ἡ Γλαυκοθέα ἡ Ἰέρεια, ἀπὸ ἄσημη γενιά. Εἶχε καὶ δύο ἀδελφούς, τὸν Ἀφόδητο καὶ τὸν Φιλόχαρη. Στὴν ἀρχὴ ἔπειδὴ εἶχε δυνατὴ φωνὴ ἔπαιζε στὸ θέατρο ὡς τριταγωνιστῆς, ἔπειτα ἔγινε γραμματέας στὴ βουλή, καὶ σὲ λίγο στράφηκε στὴν πολιτικὴ. Ἀνῆκε στὴ μερίδα τῶν Φιλίππιζόντων στὴν Ἀθήνα, γι' αὐτὸ καὶ ἀντιπολιτευόταν τὸν Δημοσθένη. Ὑπῆρξε ἀκροατῆς τοῦ Πλάτωνα καὶ χρημάτισε, λένε, μαθητῆς καὶ τοῦ Ἀνταλκίδα, καὶ κάποιο δείγμα ἀπὸ τὸν καθένα δίνει μὲ τοὺς λόγους του ὁ Αἰσχύνης τόσο μὲ τὸ μέγεθος τῶν λέξεων, ὅσο καὶ μὲ τὴ σοβαρότητα τῶν ἐπινοήσεών του. Κάποτε ὁ Διονύσιος ὁ σοφιστῆς, ὅταν ἔπεσε στὰ χέρια του ὁ λόγος του «Κατὰ Τιμάρχου» καὶ διάβασε τὴν ἀρχὴ τοῦ προοιμίου, «Κανένα ποτὲ δὲν ὀδήγησα στὸ δικαστήριο κατηγορώντας τον, οὔτε στενοχώρησα κανένα στὴν ἀπόδοση δίκιου», εἶπε· «Εἶθε νὰ εἶχες καταγγεῖλει πολλοὺς καὶ εἶθε πολλοὺς νὰ εἶχες στενοχωρήσει, γιὰ νὰ μᾶς εἶχες ἀφήσει περισσότερους λόγους»· τόσο πολὺ εἶχε εὐχαριστηθεῖ ἀπὸ τὸν χαρακτήρα τοῦ ρήτορα.

Ὁ λόγος του εἶναι σὰ νὰ ἀναβλύζει μόνος καὶ αὐτοσχέδιος ἀπὸ τὸ στόμα του, καὶ δὲν μᾶς κάνει νὰ θαυμάζομε τόσο πολὺ τὴν τέχνη τοῦ ρήτορα, ὅσο τὴ φύση του. Γιατὶ ὅσα ἐκφράζουν δεινότατα, μπορεῖς νὰ τὰ βρεῖς στοὺς λόγους του, ὅπως καὶ ὅσα εἶναι μᾶλλον δείγματα τῆς φύσης του. Ὡς πρὸς τὴ χρῆση τῶν ὀνομάτων εἶναι ἀνεπιτήδευτος καὶ σαφῆς, καὶ ὡς πρὸς τὴ σύνθεση τῶν λόγων οὔτε ὑπερβολικὰ ἄπυκνος, ὅπως ὁ Ἰσοκράτης, οὔτε καταπιεστικὸς καὶ τόσο πυκνὸς

σμένος καὶ συνεσφιγμένος, ὥσπερ ὁ Λυσίας πνεύμιτι δὲ καὶ τόνῳ οὐδὲν Δημοσθένους ἀπολείπει. Σχήματι δὲ κέχρηται διανοίας τε καὶ λέξεως, οὐ πρὸς τὸ δοκεῖν τι σὺν τέχνῃ λέγειν, ἀλλὰ πρὸς τὸ ἀναγκαιότατον τοῖς ὑποκειμένοις πράγμασι. Διὸ καὶ ἀπάνουρος γὼς πως ὁ λόγος εἶναι δοκεῖ, καὶ ὡς τὰς ἐν πλήθει ῥητορείας καὶ τοὺς ἰδιωτικούς λόγους μάλιστα ἐμπρέπων· καὶ γὰρ οὐδὲ ἐπιχειρήμασιν οὐδὲ ἐνθυμήμασι συνεχῆς τις καὶ λίαν ἐκθεβιασμένος. Τὸν μέντοι Λυσανίου Αἰσχίνην ἄλλοι τε καὶ Φρύνιχος μᾶλλον, ὃν καὶ Σωκρατικὸν καλοῦσιν, εἰς τοὺς ἀρίστους ἐγκρίνει, κανόνα 10 μετὰ γε τοὺς πρώτους Ἀττικοῦ λόγου τοὺς ἐκείνου ἀποφαινόμενος λόγους

ΕΒ΄.

Πραξαγόρου Ἀθηναίου,

Τῆς κατὰ τὸν Μέγαν Κωνσταντῖνον ἱστορίας, βιβλία 6΄.

15 Ἀνεγνώσθη Πραξαγόρου τοῦ Ἀθηναίου τῆς «Κατὰ τὸν Μέγαν Κωνσταντῖνον ἱστορίας» βιβλία δύο, ἐν οἷς λόγοις διέξεισιν ὅτι ὁ πατὴρ Κωνσταντῖνου Κωνσταντίος Βρεττανίας ἐβασίλευσε, Μαξιμῖνος δὲ τῆς Ῥώμης καὶ τῆς ἄλλης Ἰταλίας καὶ Σικελίας, ὁ δὲ ἕτερος Μαξιμῖνος τῆς τε Ἑλλάδος καὶ τῆς κάτω Ἀσίας καὶ 20 Θράκης, Διοκλητιανὸς δὲ, ὁ καὶ τῶν ἄλλων πρεσβύτατος, τῆς τε Βιθυνίας ἤρχε καὶ τῆς Ἀραβίας καὶ τῆς Λιβύης καὶ τῆς Αἰγύπτου, ὅσῃν ὁ Νεῖλος ἐπερχόμενος ἄρδει. Τὸν οὖν Κωνσταντῖνον ὁ πατὴρ πέμπει παρὰ Διοκλητιανὸν εἰς Νικομήδειαν παιδευθησόμενον. Παρῶν δέ, φησί, Μαξιμῖνος ὁ τῆς κάτω Ἀσίας βασι- 25 λεύων εἰς ἐπιβουλὰς ὤρμησε τοῦ νέου, καὶ πρὸς μάχην λέοντι ἀγρίῳ καθίστησι τὸν νεανίαν· ὁ δὲ τὸ μὲν θηρίον κρατήσας ἀνεῖλε, τῆς δὲ ἐπιβουλῆς αἰσθόμενος φεύγει πρὸς τὸν πατέρα, οὗ τὸν βίον λιπόντος, ὁ παῖς ἐκδέχεται τὴν βασιλείαν.

Ταύτης δὲ ἐπιθὰς Κελτοὺς καὶ Γερμανοὺς, ἔθνη πρόσσοικα καὶ 30 βάρβαρα, κατεστρέψατο. Ἀσελγῶς δὲ καὶ βαρέως τῶν ὑπηκόων

42. Ἀθηναῖος δραματικὸς ποιητὴς τοῦ 5ου π. Χ. αἰώνα, πρόδρομος τοῦ Αἰσχύλου. Ἔργα του «Φοῖνισσι» καὶ Μιλήτου ἄλωσις. Πέθανε στὴ Σικελία.

στά νοήματα ὅπως ὁ Λυσίας· ὡς πρὸς τὴν ὀξύνοια καὶ τὴ δύναμη τοῦ λόγου δὲν ὑστερεῖ καθόλου ἀπὸ τὸν Δημοσθένη. Σχή-ματα στή σκέψη καὶ στὸν τρόπο ἔκφρασης χρησιμοποιεῖ, ὄχι γιὰ νὰ φαίνεται πὼς λέγει κάτι μὲ ἐπιτηδειότητα, ἀλλ' ὀδηγούμενος σ' αὐτὸ ἀπὸ τὴν ἀναγκαιότητα τῶν πραγμάτων πρὸς τὸν ἀπασχολοῦν. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ λόγος του φαίνεται πὼς εἶναι ἀπαλλαγμένος ἀπὸ τεχνάσματα, καὶ ταιριάζει ἄριστα στοὺς ρητορικούς λόγους μπροστὰ στὸ πλῆθος καὶ στοὺς ἰδιωτικούς λόγους· γιατί δὲν εἶναι λόγος καταπιεσμένος ἀπὸ τὴ συνεχῆ χρησιμοποίησι ἐπιχειρημάτων καὶ συλλογισμῶν. Τὸν Αἰσχίνη ὅμως τοῦ Λυσανίου καὶ ἄλλοι βέβαια, ἀλλὰ περισσότερο ὁ Φρύνιχος⁴², πρὸς τὸν ὀνομάζουν καὶ Σωκρατικό, τὸν τοποθετεῖ ἀνάμεσα στοὺς ἄριστους, καὶ διατυπώνει τὴ γνώμη, πὼς μετὰ ἀπὸ τοὺς πρώτους οἱ λόγοι του εἶναι κανόνας τοῦ Ἀττικοῦ λόγου.

62.

Πραξαγόρα τοῦ Ἀθηναίου

τῆς Κατὰ τὸν Μέγα Κωνσταντῖνον ἱστορίας, βιβλία δύο.

Διαβάσαμε τοῦ Πραξαγόρα⁴³ τοῦ Ἀθηναίου τῆς «Κατὰ τὸν Μέγαν Κωνσταντῖνον» ἱστορίας βιβλία δύο. Στὰ βιβλία αὐτὰ ἐξιστορεῖ ὅτι ὁ πατέρας τοῦ Κωνσταντῖνου Κωσταντίος βασίλευσε στή Βρεταννία, ὁ Μαξιμῖνος στή Ρώμη καὶ τὴν ἄλλη Ἰταλία καὶ τὴ Σικελία, καὶ ὁ ἄλλος Μαξιμῖνος στήν Ἑλλάδα, τὴν κάτω Ἀσία καὶ τὴ Θράκη, ἐνῶ ὁ Διοκλητιανός, ὁ μεγαλύτερος ἀπὸ τοὺς ἄλλους, ἦταν ἐξουσιαστὴς τῆς Βιθυνίας, τῆς Ἀραβίας, τῆς Λιβύης καὶ τῆς Αἰγύπτου, ὅση διασχίζει καὶ ποτίζει ὁ Νεῖλος. Στέλνει λοιπὸν τὸν Κωνσταντῖνο ὁ πατέρας του στὸν Διοκλητιανὸ στή Νικομήδεια γιὰ νὰ ἐκπαυθεῖ. Βρισκόμενος ἐκεῖ, λέγει, ὁ Μαξιμῖνος, ὁ ἄρχοντας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἄρχισε νὰ στήνει παγίδες ἐναντίον τοῦ νέου καὶ τὸν βάζει νὰ παλέψει μὲ λιοντάρι ἄγριο. Αὐτὸς βέβαια νίκησε καὶ σκότωσε τὸ θηρίο, καταλαβαίνοντας ὅμως τὴν ἐπιβουλή, φεύγει στὸν πατέρα του, καὶ ὅταν ἐκεῖνος πέθανε, ὁ νέος τὸν διαδέχθηκε στή βασιλεία.

Μόλις ἀνέλαβε τὴν ἐξουσία ὑπέταξε τοὺς Κέλτους καὶ τοὺς Γερμανοὺς, λαοὺς γειτονικούς καὶ βαρβάρους. Κι ὅταν ἔμαθε ὅτι ὁ

43. Σπυδαῖος ἱστοριογράφος, ἔζησε περὶ τὸ 350 μ. Χ.

ἄρχειν Μαξέντιον μαθὼν (οὗτος δ' ἄρ' ἦν μετὰ Μαξμίνον τῶν ἐν Ῥώμῃ καταστάς κύριος), ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτόν, δίκας τῆς εἰς τοὺς ἀρχομένους παρανομίας πραττόμενος. Καὶ μάχῃ νικήσας ἐς φυγὴν ἔτρεψε. Φεύγων δέ, ἦν τοῖς πολεμίοις αὐτὸς ἀπωλείας ἐδο-
5 λορράφει μηχανήν, ταύτην εὖρατο τοῦ βίου καταστροφὴν, τῇ παρ' αὐτοῦ κατασκευασθεῖση διώρυγι περιπεσῶν. Τὴν μέντοι τούτου κεφαλὴν τινες τῶν Ῥωμαίων ἀποτεμόντες καὶ ξύλω ἀρτήσαντες τὴν πόλιν περιεπόλεον. Κωνσταντίνῳ δὲ καὶ ἡδε ἡ βασιλεία προθύμως καὶ χαίρουσα προσεχώρησεν.

10 Ἐπεὶ δὲ καὶ Λικίνιον ὠμῶς καὶ ἀπανθρώπως τοῖς ὑπηκόοις ἀποκεχρημένον ἐπυνθάνετο (οὗτος δὲ τῆς μοίρας ἐκείνης ἐδασίλευσεν, ἧς Μαξμίνος ὁ τὴν ἐπιβουλήν Κωνσταντίνῳ διὰ τοῦ λέοντος προσενεγκῶν ἐπεστάται, αὐτοῦ τὸν βίον λιπόντος), οὐκ ἐνεγκῶν ὁμοφύλων ὕδριν ἀφόρητον ἐστράτευεν ἐπ' αὐτόν, τῆς τυραν-
15 νίδος αὐτόν εἰς τὸ βασιλικῶς ἄρχειν μεταστησόμενος. Λικίνιος δὲ τὴν τοῦ βασιλέως ἐπιστρατεῖαν ἀκούσας καὶ δείσας, ἔκρουπέ τε τὴν ὠμότητα φιλανθρωπίας προσχήματι, καὶ ὄρκους ὑπέτεινε ἀγαθὸν τε ἑαυτὸν τοῖς ὑπὸ χεῖρα παρασχέσθαι καὶ ἄς ἔθετο σπονδὰς συντηρεῖν ἀπαραδάτους. Διὸ τότε μὲν ὁ βασιλεὺς ἀπέστη τοῦ
20 πολεμεῖν ὕστερον δέ, ἐπεὶ κακία ἤρεμεῖν οὐχ οἷα τέ ἐστι, καὶ τῶν ὄρκων ἠφειδηκότα καὶ ἐς πᾶν κακότητος ἐληλακότα καταπολεμήσας μάχαις καρτεραῖς καὶ ἐν τῇ Νικομηδεῖα συγκλείσας ἐπολιόρκει. Κάκειθεν ἐν ἰκέτου πρὸς βασιλέα καταφυγόντα σχήματι κατέλιπεν ἡ βασιλεία, καὶ συνέδη τὸν Μέγαν Κωνσταντῖνον, τῆς
25 μεγάλης ἀρχῆς τὸν ἄξιον ἐπιζητούσης, εἰς ἑαυτὸν τὰς εἰρημένας βασιλείας ἐπισπάσασθαι· τῆς τε γὰρ πατρῴας κληρονόμος ἐγένετο, καὶ τῆς Ῥωμαίων καταλύσας Μαξμίνον, Ἑλλάδος τε καὶ Μακεδονίας καὶ τῆς κάτω Ἀσίας παραλύσας τῆς ἀρχῆς τὸν ῥηθέντα Λικίνιον. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῆς ἄλλης μοίρας, ἧς ἦρχε Διοκλητιαν-
30 νός, αὐτὸς ἀνεδήσατο τὸ κράτος ὃ γὰρ Λικίνιος καὶ ταύτην εἶχεν ὑφ' ἑαυτόν, Μαξμίνου πολέμου νόμῳ ἀφελών, ὃς Διοκλητιανουῦ

Μαξέντιος (αὐτὸς ἔγινε κύριος τῆς Ρώμης μετὰ τὸν Μαξιμῖνο) κυβερνοῦσε τοὺς ὑπηκόους του σκληρὰ καὶ τυραννικῶς, ἐκστρέτευσε ἐναντίον του καὶ τιμώρησε τὴν παρανομία του πρὸς τοὺς ὑπηκόους του. Ἄφοῦ τὸν νίκησε στὴ μάχη, τὸν ἔτρεψε σὲ φυγή. Καθὼς ὅμως ἔφευγε, τὴν παγίδα τοῦ ὀλέθρου πού ἔστηνε μὲ δολιότητα γιὰ τοὺς ἀντιπάλους του, σ' αὐτὴν βρῆκε τὸ τέλος του, πᾶφτοντας μέσα στὴν τάφρο πού εἶχε κατασκευάσει. Κόβοντας τότε κάποιοι Ρωμαῖοι στρατιῶτες τὸ κεφάλι του καὶ καρφώνοντάς το σ' ἓνα ἀκόντιο, τὸ περιέφεραν μέσα στὴν πόλη. Ἔτσι μὲ προθυμία καὶ χαρὰ προσχώρησε στὸν Κωνσταντῖνο καὶ αὐτὸ τὸ βασίλειο.

Ἐπειδὴ ὅμως πληροφορήθηκε ὅτι καὶ ὁ Λικίνιος φερόταν στοὺς ὑπηκόους του σκληρὰ καὶ ἀπάνθρωπα (αὐτὸς βασίλευε στὸ τμήμα ἐκεῖνο πού κυβερνοῦσε ὁ Μαξιμῖνος πού εἶχε στήσει τὴν παγίδα μὲ τὸ λιοντάρι στὸν Κωνσταντῖνο καὶ εἶχε πιά πεθάνει), ἔπειδὴ δὲν ἀνεχόταν τὴν ἀνυπόφορη προσβολὴ κατὰ τῶν ὁμοφύλων του, ἐξεστράτευσε ἐναντίον του γιὰ νὰ τὸν ἐπαναφέρει ἀπὸ τὸν τυραννικὸ στὸν βασιλικὸ τρόπο διοίκησης. Ὁ Λικίνιος, ἀκούοντας ὅτι ὁ βασιλιάς ἐτοίμαζε ἐκστρατεία ἐναντίον του, φοβήθηκε καὶ ἔκρυβε τὴν ὠμότητά του κάτω ἀπὸ τὸ πρόσχημα τῆς φιλάνθρωπίας καὶ ὀρκιζόταν ὅτι θὰ εἶναι φιλάνθρωπος στοὺς ὑπηκόους του καὶ δὲν θὰ παραβεῖ τις συμφωνίες πού ἔκανε. Γι' αὐτὸ ὁ βασιλιάς τότε ἀκύρωσε τὸν πόλεμο ἐναντίον του. Ἐπειτα ὅμως, ἔπειδὴ ἡ κακία δὲν μπορεῖ νὰ ἡσυχάσει, ἀφοῦ καὶ τοὺς ὄρκους του παραβίασε καὶ ἔφτασε σὲ κάθε εἶδος κακίας, μὲ δυνατὲς μάχες τὸν ἔκλεισε μέσα στὴ Νικομήδεια καὶ τὸν πολιορκοῦσε. Ἀπὸ ἐκεῖ καταφεύγοντας ὡς ἰκέτης πρὸς τὸν βασιλιά, ἔχασε τὴ βασιλεία, καὶ ἔτσι ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος, πού ἡ μεγάλη ἀρχὴ ἐπιζητοῦσε τὸν ἄξιο, συγκέντρωσε στὸν ἑαυτό του τὰ βασίλεια πού ἀναφέραμε. Γιατὶ καὶ τῆς πατρικῆς κληρονομίας ἔγινε κάτοχος καὶ τῆς Ρωμαϊκῆς, ἐξουδετερώνοντας τὸν Μαξιμῖνο, καὶ τῆς Ἑλλάδας καὶ τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἀπομακρύνοντας ἀπὸ τὴν ἐξουσία τὸν Λικίνιο. Ἀλλὰ βέβαια καὶ τὸ ἄλλο τμήμα τοῦ κράτους, πού ἐξουσίαζε ὁ Διοκλητιανός, τὸ ἀνέλαβε αὐτός, γιατί καὶ αὐτὸ τὸ εἶχε στὴν ἐξουσία του ὁ Λικίνιος, ἀρπάζοντάς το ἀπὸ τὸν Μαξιμῖνο μὲ τὸ νόμο τοῦ πολέμου, πού εἶχε διαδεχθεῖ τὸν Διοκλη-

διάδοχος ἐγεγόνει Κρατυνάμενος οὖν καὶ μίαν δείξας τὴν σύμπασαν βασιλείαν, κτίζει τὸ Βυζάντιον ἐπάνυμον ἑαυτῶ. Φησὶν οὖν ὁ Πραξαγόρας, καίτοι τὴν θρησκείαν "Ἑλλην ὦν, ὅτι πάση ἀρετῇ καὶ καλοκαγαθία καὶ παντὶ εὐτυχίῳ πάντας τοὺς πρὸ 5 αὐτοῦ θεβασιλευκότητας ὁ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος ἀπεκρύψατο. Ἐν οἷς αὐτοῦ καὶ οἱ δύο συμπεραιουῦνται λόγοι.

Ἔτος δὲ τῆς ἡλικίας ἦγε δεύτερον καὶ εἰκοστὸν Πραξαγόρας, ὡς αὐτὸς φησὶν, ὅτε ταῦτα συνέγραφε. Συνεγράψατο δὲ ὁ αὐτὸς καὶ ἕτερα βιβλία δύο «Περὶ τῶν Ἀθήνησι βασιλευσάντων», 10 τος ἀνῶν ἐνεακαιδέκατον. Συνέταξε δὲ καὶ ἕτερα βιβλία ἐξ «Εἰς τὸν τῶν Μακεδόνων βασιλέα Ἀλέξανδρον», τριακοστὸν πρῶτον ἐλαύνων ἐνιαυτόν. Ἔστι δὲ τὴν φράσιν σαφῆς καὶ ἡδύς, ὀλίγον δὲ τοῦ δέοντος ἀτονώτερος. Κέχρηται δὲ Ἰωνικῇ διαλέκτῳ.

ΞΓ΄.

15 Προκοπίου ῥήτορος, Ἱστορικὰ βιβλία η΄.

Ἀνεγνώσθη Προκοπίου τοῦ ῥήτορος «Ἱστορικὸν» ἐν βιβλί-
οις ὀκτώ. Ἱστορεῖ δὲ τὰ ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ συνενεχθέντα πρὸς τε
Πέρσας Ῥωμαίοις καὶ πρὸς Βανδήλους καὶ Γότθους, ἃ Βελι-
σάριος στρατηγῶν διεπράξατο μάλιστα, ᾧ καὶ τὰ πολλὰ ὁ ῥήτωρ
20 συνῶν τὴν ἱστορίαν ἐξ ὧν ὄψει παρείληφε συνεγράψατο.

Ἐν μὲν οὖν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ διέξεισιν ὡς ἀποθιούς Ἀρκά-
διος ὁ Ῥωμαίων βασιλεὺς Θεοδοσίῳ τῷ παιδί Ἰσδιγέρδην τὸν
Περσῶν βασιλέα κηδεμόνα κατέλιπεν ἐν ταῖς διαθήκαις, ὁ δὲ ταύ-
τας δεξάμενος ἐπετρόπευσεν τοῦ παιδὸς σωφρόνως καὶ Θεοδοσίῳ
25 τὴν βασιλείαν διεσῶσατο. Εἶτα Οὐαραράνης τὸν Ἰσδιγέρδην τε-
λευτήσαντα διαδεξάμενος ἐστράτευσεν ἐπὶ Ῥωμαίους Ἀνατο-
λίου δὲ τοῦ τῆς Ἐφῶς στρατηγοῦ παρὰ Θεοδοσίου εἰς Πέρσας
ἐπὶ πρεσβεία σταλέντος Οὐαραράνης ὁ Περσῶν βασιλεὺς τὴν
πρεσβείαν δεξάμενος ὑπέστρεψε σπονδὰς θέμενος Εἶτα Περόξης,
30 ὁ Περσῶν βασιλεὺς, Ἰσδιγέρδην ἄλλον τὸν Οὐαραράνου παῖδα

44. Γεννήθηκε στὴν Παλαιστίνη τέλη 5ου αἰ. καὶ πέθανε περὶ τὸ 562 μ. Χ. Ἐγραψε καὶ τὴν πραγματεία Περὶ κτισμάτων, ὅπου περιγράφει τὰ οἰκοδομήματα ποὺ κατασκεύασε ὁ Ἰουστινιανός, καὶ τὸ Μυστικαὶ Ἱστορίαι.

τιανό. Ἀφοῦ λοιπὸν ἀπέκτησε δύναμη καὶ κατέστησε ἐνιαῖο κράτος ὀλόκληρη τῇ βασιλείᾳ, χτίζει τὸ Βυζάντιο ποῦ πῆρε τὸ ὄνομά του^{43α}. Λέγει λοιπὸν ὁ Πραξαγόρας, παρόλο ποῦ ἦταν ἐθνικός, ὅτι μὲ τὴν ἀρετὴ του, τὴν καλωσύνη του καὶ τὶς ἐπιτυχίες του ὁ βασιλιάς Κωνσταντῖνος ξεπέρασε ὅλους τοὺς πρὶν ἀπὸ αὐτὸν βασιλεῖς. Μὲ αὐτὰ τελειώνουν καὶ τὰ δύο βιβλία του.

Ὄταν συνέγραψε αὐτὰ τὰ βιβλία ὁ Πραξαγόρας ἦταν, ὅπως λέγει ὁ ἴδιος, εἴκοσι δύο ἐτῶν. Ἐγραψε καὶ ἄλλα δύο βιβλία γιὰ ἐκείνους ποῦ βασιλεύσαν στὴν Ἀθήνα (Περὶ τῶν Ἀθηναίων βασιλευσάντων). Ἐγραψε καὶ ἄλλα ἕξι βιβλία ποῦ ἀναφέρονται στὸν Ἀλέξανδρο τὸν βασιλιά τῶν Μακεδόνων (Εἰς τὸν τῶν Μακεδόνων βασιλέα Ἀλέξανδρον), ὄντας τότε τριάντα ἐνὸς ἐτῶν. Ὁ τρόπος ἔκφρασης του εἶναι σαφὴς καὶ εὐχάριστος, λίγο μόνο πιὸ ἄτονος ἀπὸ ὅ,τι πρέπει. Γράφει στὴν Ἰωνικὴ διάλεκτο.

63.

Προκοπίου ρήτορος, ἱστορικὰ βιβλία ὀκτώ.

Διαβάσαμε τοῦ ρήτορα Προκοπίου τὸ «Ἱστορικόν» σὲ βιβλία ὀκτώ. Ἐξιστορεῖ ὅσα ἔγιναν ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ πρὸς τοὺς Πέρσες καὶ τοὺς Βανδάλους καὶ τοὺς Γότθους, κατορθώματα ποῦ ἐπέτυχε κυρίως ὁ στρατηγὸς Βελισάριος, σὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ ὅποια ἦταν παρὼν ὁ ρήτορας καὶ ἔγραψε τὴν ἱστορία του ἀπὸ ὅσα εἶδε μὲ τὰ μάτια του.

Στὸ πρῶτο λοιπὸν βιβλίον διηγεῖται ὅτι πεθαίνοντας ὁ βασιλιάς τῶν Ρωμαίων Ἀρκάδιος ἄφησε στὴ διαθήκη του κηδεμόνα στὸ γιό του Θεοδόσιο τὸν βασιλιά τῶν Περσῶν Ἰσδιγέρδη. Αὐτὸς τὴ δέχθηκε καὶ φρόντισε τὸ παιδί μὲ σωφροσύνη καὶ ἔσωσε τὴ βασιλεία γιὰ τὸν Θεοδόσιο. Ἐπειτα ὅταν πέθανε ὁ Ἰσδιγέρδης τὸν διαδέχθηκε ὁ Οὐαραράνης, ὁ ὁποῖος ἐξεστράτευσε ἐναντίον τῶν Ρωμαίων. Ὄταν ὁμως ὁ Θεοδόσιος ἔστειλε ὡς πρεσβευτὴ στοὺς Πέρσες τὸν στρατηγὸ τῆς Ἀνατολῆς Ἀνατόλιο, ὁ Οὐαραράνης, ὁ βασιλιάς τῶν Περσῶν, ἀφοῦ δέχθηκε τὴν πρεσβεία, ὑποχώρησε καὶ ἔκανε συνθήκη. Ἐπειτα ὁ Περόζης, ὁ βασιλιάς τῶν Περσῶν, ποῦ διαδέχθηκε κάποι-

43α. Δηλαδή ὀνομάσθηκε Κωνσταντινούπολις.

διαδεξάμενος, ἐπολέμησε πρὸς Οὐννοὺς, ἔθνος οὕτω καλουμένους Ἐφθαλίτας, οὓς καὶ Λευκοὺς καλοῦσι· λευκοὶ γὰρ εἶσι καὶ οὐκ ἄμορφοι τὰς ὄψεις, οὐδ' ὅμοιοι τοῖς ἄλλοις Οὐννοῖς· οὔτε γὰρ νομαδικοὶ εἶσιν οὔτε ἄγριοι, ἀλλὰ πολιτεία τε νομίμῳ χρῶνται καὶ ὑπὸ σφῶν βασιλέα τάττονται. Προσοικοῦσιν δὲ πρὸς βορρᾶν ἄνεμον Πέρσαις· διὸ καὶ ὄροθεσίων ἔνεκα ἐπὶ τοὺς Ἐφθαλίτας Περόζης ἐστράτευσεν. Ἀλλὰ τὸ μὲν πρῶτον δυσχωρίαις περιπεσῶν ἐκ προνοίας τῶν Ἐφθαλιτῶν, αἰσχρῶς καὶ μόλις σπονδὰς θέμενος ὑπέστρεψε· προσεκύνησε γὰρ ἅτε κύριον τὸν βασιλέα τῶν Ἐφθαλιτῶν, καὶ μήποτε ἐπιστρατεύειν διομοσάμενος ἀπηλλάγη. Παρασπονδήσας δὲ ὕστερον καὶ ἐπιστρατεύσας ἀκλεῶς ἅμα τῷ παντὶ στρατῷ διεφθάρη, τάφροις τισὶ καὶ διώρουξι περιπεσῶν διεσκευασμένοις, τέταρτον δὲ καὶ εἰκοστὸν τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἐλαύνων ἐνιαυτόν, ἐν ᾧ καὶ τὸν πολυθρόν-
10 λητον μάργαρον, ὅσπερ ἐξ αὐτὸς τοῦ δεξιοῦ Περόζου ἀπεκρέμα-
το, συνέβη ἀφανισθῆναι.

«Ὅτι οἱ μαργαρίται καὶ μάργαροι λέγονται καὶ μαργαρί-
δαι. Εὗρηται γὰρ ὁ μάργαρος παρὰ τε Προκοπίῳ τῷ ῥήτορι καὶ
ἄλλοις ἀξιολόγοις, τὸ δὲ μαργαρίδαι παρὰ τε Πραξαγόρα ἰωνί-
20 ζοντι ἐν τῇ «Περὶ τῶν Μέγαν Κωνσταντῖνον» δευτέρᾳ Ἱστορίᾳ,
καὶ παρ' ἄλλοις. Οἱ δὲ μαργαρίται σύνηθες καὶ πολὺ ἐν τῇ χρή-
σει».

Εἶτα μετὰ Περόζην ὁ νεώτατος υἱὸς Καβάδης ὡς ἐβασίλευ-
σεν, ὅπως τε παρανομῶν εἰς τὸ τῆς Λήθης φρούριον ὑπ' αὐτῶν
25 Περσῶν ἐνετέθη, ὅπως τε λαθῶν διὰ τῆς γυναικὸς εἰς τοὺς Ἐφθα-
λίτας ἀπέδρα, καὶ ὅπως ἐκεῖσε κηδεύσας, στρατῷ μεγάλῳ Ἐφθα-
λιτῶν ἐπὶ Πέρσας ἐλάσας, ἀμαχητὶ τὴν ἀρχὴν ἀνεκτήσατο, καὶ
Βλάσιν τὸν Περόζου ἀδελφὸν ἀντ' αὐτοῦ βασιλεύσαντα ἔρημον
λαβῶν τῶν ἀμνηνομένων ἐξετύφλωσε, ζέον ἔλαιον τοῖς ὀφθαλμοῖς
30 ἠνεωγμένοις ἐπεγχεάσας τρόπῳ γὰρ τῷδε Πέρσαι τυφλοῦσιν. Τὰ τε

ον ἄλλον Ἰσδιγέρδη, υἱὸ τοῦ Οὐαραράνη, πολέμησε μὲ τοὺς Ἐφθαλίτες, τοὺς καλούμενους Οὐννους, πού τοὺς ὀνομάζουν καὶ Λευκοὺς, γιατί εἶναι Λευκοὶ καὶ ὄχι ἄσχημοι στήν ὄψη, οὔτε ὅμοιοι μὲ τοὺς ἄλλους Οὐννους· γιατί οὔτε νομαδικοὶ εἶναι οὔτε ἀπολίτιστοι, ἀλλ' ἔχουν πολιτεία στηριγμένη σὲ νόμους καὶ ὑπακούουν στοὺ βασιλιά τους. Γειτονεύουν μὲ τοὺς Πέρσες πρὸς τὰ βόρεια· γι' αὐτὸ καὶ ὁ Περόξης ἐξεστράτευσε ἐναντίον τῶν Ἐφθαλιτῶν ἐξαιτίας τῶν συνόρων. Ἀλλὰ στήν ἀρχὴ ἐπειδὴ ἀπὸ πρόνοια τῶν Ἐφθαλιτῶν ἔπεσε σὲ κακοτοπιές, ἐπέστρεψε ντροπιασμένος συνάπτοντας συνθήκη μόλις καὶ μετὰ δυσκολίας. Γιατί προσκύνησε ὡς κύριό του τὸν βασιλιά τῶν Ἐφθαλιτῶν καὶ σῶθηκε δίνοντας ὄρκο, ὅτι ποτὲ δὲν θὰ ἐκστρατεύσει ἐναντίον τους. Ἐπειτα ὁμως παραβίασε τὴ συνθήκη καὶ ἐκστρατεύοντας πάλι καταστράφηκε ἄδοξα καὶ μὲ ὄλο τὸ στρατεύμα του πέφτοντας μέσα σὲ τάφρους καὶ διώρυγες πού εἶχαν κατασκευάσει οἱ Ἐφθαλίτες, καὶ ἦταν εἰκοστὸς τέταρτος χρόνος πού βασιλεύε, καὶ ἀκριβῶς τότε συνέβη νὰ ἐξαφανισθεῖ καὶ τὸ πολυθρόλυτο μαργαριτάρι πού κρεμόταν ἀπὸ τὸ δεξιὸ αὐτὶ τοῦ Περόξη.

Τὰ μαργαριτάρια λέγονται καὶ μάργαροι καὶ μαργαρίδες. Ὡς μάργαρος ἀναφέρεται ἀπὸ τὸν ρήτορα Προκόπιο καὶ ἀπὸ ἄλλους ἀξιόλογους συγγραφεῖς, ἐνῶ ὡς μαργαρίδες ἀπὸ τὸν Πραξαγόρα, πού γράφει στήν Ἰωνικὴ διάλεκτο τὴν «Περὶ τὸν Μέγαν Κωνσταντῖνον ἱστορίαν», στοὺ δεύτερο βιβλίον, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἄλλους. Συνηθισμένη ὁμως καὶ χρησιμοποιούμενη πολὺ εἶναι ἡ ὀνομασία μαργαρίτες.

Μετὰ τὸν Περόξη διηγεῖται ὅτι βασιλεύσε ὁ μικρότερος υἱὸς τοῦ Καβάδη, καὶ ἐπειδὴ ἦταν ὑπεύθυνος γιὰ παρανομίες ἀπὸ τοὺς ἴδιους τοὺς Πέρσες κλείσθηκε στοὺ φρούριο τῆς Λήθης, καὶ ὅτι κυρφὰ μὲ τὴ βοήθεια τῆς γυναίκας του δραπέτευσε καὶ κατέφυγε στοὺς Ἐφθαλίτες, καὶ ἀφοῦ προετοιμάσθηκε ἐκεῖ, μὲ μεγάλο στρατὸ ἀπὸ Ἐφθαλίτες, ὀρμώντας ἐναντίον τῶν Περσῶν, ἀνέκτησε χωρὶς μάχη τὴν ἀρχή. Τὸν Βλάση, τὸν ἀδελφὸ τοῦ Περόξη, πού βασιλεύε στὴ θέση του, βρῖσκοντάς τον χωρὶς φρουρούς, τὸν συνέλαβε καὶ τὸν τύφλωσε, χύνοντας καφτὸ λάδι στὰ ἀνοιχτὰ μάτια του· γιατί μ' αὐτὸ τὸν τρόπο τυφλώνουν οἱ Πέρσες. Διηγεῖται καὶ τὰ σχετικὰ μὲ τὸν Πα-

περὶ Πακουρίου τοῦ Περσῶν βασιλέως καὶ Ἀρσάκου Ἀρμενίων τῆς τε τῶν ἐπαιδῶν ὑποθήκης κατὰ Ἀρσάκου τῷ Πακουρίῳ γεγενημένης, εἰ μὴ μῦθος ταῦτα συνέθετο.

᾽Οτι Καβάδης ὁ προειρημένος ὄφλων Ἐφθαλίταις χρήματα 5 Ἀναστάσιον βασιλέα ἠτεῖτό οἱ δανεῖσαι, τοῦ δὲ μὴ δόντος ἄνευ ἄλλης αἰτίας ἀθρόον πολλά τῆς Ἀρμενίας κατέδραμε καὶ Ἀμίδαν ἐπολιόρκει, ἀπορήσας δὲ ἀνεχώρει, ἀναχωροῦντι δὲ ἢ τῶν ἐταιρίδων γυναικῶν αἰσχροπραγμοσύνη αἰτία τῆς ὑποστροφῆς κατέστη, καὶ πολιορκήσας θυμῷ καὶ ὀργῇ Καβάδης τὴν τε πόλιν 10 κατὰ κράτος ἔσχε καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ ἠνδραποδίσατο. Ὑστερον δὲ πολλοὺς τῶν αἰχμαλώτων ἀφῆκε προῖκα, οὓς καὶ Ἀναστάσιος ἐς τὰ μάλιστα ἐφιλοφρονήσατο.

᾽Οτι πολιορκουμένην Ἀμίδαν μαθὼν Ἀναστάσιος στρατεύματος πλῆθος λίαν κατὰ Περσῶν ἔστειλε, στρατηγούς ἐπιστήσας 15 Ἀρεόβινδόν τε τὸν Ἐώας στρατηγόν, ὃς ἦν Ὀλυβρίου κηδεστῆς τοῦ μικροῦ πρόσθεν τῆς Ἐσπέρας βασιλεύσαντος, Κέλερά τε τὸν μάγιστρον, Πατρίκιόν τε τὸν Φρύγα, καὶ Ὑπάτιον τὸν οἰκεῖον ἀδελφιδοῦν. Οὗτοι μὲν οὖν στρατηγοὶ τέσσαρες, συνῆν δὲ αὐτοῖς καὶ Ἰουστίνος ὁ μετὰ Ἀναστάσιον βασιλεύσας, ἄλλοι τε πολλοὶ 20 καὶ ἀγαθοὶ τὰ πολέμια· σφάτευμα γὰρ τοιοῦτον οὐποτε ἐπὶ Πέρσας Ῥωμαίοις φασὶ ξυστῆναι, ἀλλ' ὑστερησάντων ἢ πόλις ἐάλω, καὶ οὐχ ἅμα Καβάδη πολεμήσαντες, ἀλλὰ χωρὶς ἕκαστοι, ἀκλεῶς ἀπηλλάγησαν, πολλοὺς τῶν οἰκεῖων ἀποβαλόντες. Ὑστερον δὲ ἐς Ἀμίδαν ἀφικόμενοι ἐπολιόρκουν τὴν πόλιν· χρονοτριβοῦντων δέ, 25 οἱ ἐντὸς Πέρσαι, ἤδη δὲ καὶ ἀπορούμενοι, ἐς σπονδὰς Ῥωμαίοις ἔτεσιν ἑπτὰ συνέδησαν, Κέλερος μὲν ὑπὲρ Ῥωμαίων, Ἀσπευέδου δὲ ἀντὶ Περσῶν αὐτὰς ποιησαμένων.

᾽Οτι τὸ Κιλικῶν ὄρος ὁ Ταῦρος ἀμείδει μὲν τὰ πρῶτα Καπαδόκας, καὶ Ἀρμενίους καὶ τῶν Περσαρμενίων τὴν γῆν, εἶτα 30 Ἀλβανούς, καὶ Ἰθῆρας καὶ ὅσα ἄλλα αὐτόνομα ἔθνη καὶ Πέρ-

κούριο, τὸν βασιλιὰ τῶν Περσῶν, καὶ τὸν Ἀρσάκη, τὸν βασιλιὰ τῶν Ἀρμενίων, ἀναφέροντας καὶ τὴ μαντεία τῶν μάγων ποὺ δόθηκε στὸν Πακούριο κατὰ τοῦ Ἀρσάκη, ἂν δὲν εἶναι μύθος αὐτά.

Διηγεῖται ὅτι ὁ Καβάδης ποὺ προαναφέραμε, ἐπειδὴ ὄφειλε χρήματα στοὺς Ἐφθαλίτες, ζητοῦσε ἀπὸ τὸν βασιλιὰ Ἀναστάσιο νὰ τοῦ δανείσει, κι ἐπειδὴ δὲν τοῦ ἔδωσε, χωρὶς ἄλλη αἰτία ὄρμησε ξαφνικὰ μὲ πολὺ στρατὸ κατὰ τῆς Ἀρμενίας καὶ πολιορκοῦσε τὴν Ἀμίδα. Ἐπειδὴ ὅμως ἀπελπίσθηκε ἔφυγε καὶ καθὼς ἔφευγε, οἱ αἰσχρὲς ἐνέργειες τῶν πορνῶν γυναικῶν ἔγιναν αἰτία τῆς ἐπιστροφῆς του, καὶ μὲ νέα πολιορκία ὁ Καβάδης καὶ μὲ ἄγριο θυμὸ καὶ τὴν πόλη κατέστρεψε καὶ τοὺς κατοίκους τῆς ἔκανε δούλους. Ἐπειτα πολλοὺς αἰχμαλώτους τοὺς ἀπελευθέρωσε χωρὶς ἀντάλλαγμα, τοὺς ὁποίους καὶ ὁ Ἀναστάσιος δέχθηκε μὲ πολλὴ φιλοφροσύνη.

Ἐπίσης λέγει ὅτι ὅταν ὁ Ἀναστάσιος πληροφορήθηκε τὴν πολιορκία τῆς Ἀμίσας, ἔστειλε ἐναντίον τῶν Περσῶν πλῆθος στρατοῦ, βάζοντας ἐπικεφαλῆς στρατηγούς τὸν Ἀρεόβινδο, τὸν στρατηγὸ τῆς Ἀνατολῆς, ποὺ ἦταν κηδεμόνας τοῦ λίγο πρωτύτερα βασιλιᾶ τῆς Ἑσπέρας Ὀλυβρίου, καὶ τὸν Κέλερα τὸν μάγιστρο καὶ τὸν Πατρίκιο τὸν Φρύγα καὶ τὸν Ὑπάτιο, συγγενῆ ἀπὸ τὸν πατέρα του (ἀνεψιὸ του). Αὐτοὶ ἦταν οἱ τέσσερες στρατηγοί, καὶ μαζί τους ἦταν καὶ ὁ Ἰουστίνος, ποὺ βασίλευσε μετὰ τὸν Ἀναστάσιο, καὶ ἄλλοι πολλοὶ καὶ ἔμπειροὶ στὰ πολεμικά. Λένε ὅτι τέτοιο στράτευμα δὲν εἶχε συγκροτηθεῖ ποτὲ ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους ἐναντίον τῶν Περσῶν, καθυστέρησαν ὅμως καὶ ἡ πόλη κυριεύθηκε· καὶ δὲν πολέμησαν ὅλοι μαζί ἐναντίον τοῦ Καβάδη, ἀλλὰ καθένας χωριστά, καὶ γι' αὐτὸ νικῆθηκαν ἄδοξα, χάνοντας πολλοὺς δικούς τους. Ἐπειτα, ὅταν ἔφτασαν στὴν Ἀμίδα πολιορκοῦσαν τὴν πόλη· ἐπειδὴ ὅμως χρονοτριβοῦσαν, οἱ Πέρσες ποὺ ἦταν κλεισμένοι μέσα καὶ εἶχαν πὰ ἀπελπιστεῖ ἔπειτα ἀπὸ ἑπτὰ χρόνια σύναψαν συνθήκη εἰρήνης μὲ τοὺς Ρωμαίους· ἀντιπρόσωπος κατ' αὐτὴν τῶν Ρωμαίων ἦταν ὁ Κέλερος καὶ τῶν Περσῶν ὁ Ἀσπευέδου.

Ἀναφέρει ὅτι τὸ ὄρος τῆς Κιλικίας Ταῦρος ἐκτείνεται κατὰ πρῶτον πρὸς τὴ γῆ τῶν Καλπαδόκων, τῶν Ἀρμενίων καὶ τῶν Περσαρμενίων, κι ἔπειτα πρὸς τοὺς Ἀλβανούς καὶ τοὺς Ἰβήρες καὶ

σαις κατήκοα ταύτη ὤκνηται Ὑπερβάντι δὲ τοὺς Ἰθήρων ὄρους ἀτραπὸς ἐστὶν ἐν στενοχωρία πολλῇ ἐπὶ σταδίους πενήκοντα ἐξικνουμένη, αὕτη τε ἢ ἀτραπὸς ἐς ἀπότομόν τινα καὶ ὄλως ἄβατον τελευτᾶ χῶρον· δίοδος γὰρ οὐδεμία φαίνεται, πλὴν γε δὴ ὅτι ὡσπερ τινὰ χειροποίητον πυλίδα ἐνταῦθα ἢ φύσις ἐξεῦρεν, ἢ Κασπία ἐκ παλαιοῦ ἐκλήθη. Τὸ δὲ ἐνθένδε πεδία τέ ἐστὶν ἱππήλατα καὶ ὑδάτων πολλῶν ἀτέχνως ἔμπλεα, καὶ χώρα πολλὴ ἱπιόδοτός τε καὶ ἄλλως ὑπτία, οὗ δὴ τὰ Οὐννων ἔθνη σχεδόν τι πάντα ἴδρυνται ἄχρι ἐς τὴν Μαιῶτιν διήκοντα λίμνην. Οὗ δὴ ἦν μὲν διὰ 10 τῆς πυλίδος, ἧς ἄρτι ἐμνήσθην, ἴωσιν ἐς τὰ Περσῶν καὶ Ῥωμαίων ἦθη, ἀκραιφνέσι τοῖς ἵπποις ἴενται· μόνοις γὰρ τοῖς εἰρημένοις πενήκοντα σταδίοις τῆς δυσχωρίας ταλαιπωροῦνται, οἷπερ ἐς τοὺς Ἰθηρίας ὄρους, ὡσπερ ἐρρήθη, διήκουσιν ἐπ' ἄλλας δέ τινας ἐξόδους ἰόντες πόνῳ τε πολλῷ καὶ μόλις εἰς τὰ Περσῶν καὶ Ῥω- 15 μαίων ἦθη παραγίνονται. Ὅπερ ἐπειδὴ ὁ Φιλίππου Ἀλέξανδρος κατενόησε, πύλας τε ἐν χώρῳ τῷ εἰρημένῳ ἐτεκτήνατο καὶ φυλακτήριον κατεστήσατο. Τοῦτο ἐν ταῖς Ἀναστασίου ἡμέραις Ἀμβαζούκης κατεῖχεν, Οὐννος μὲν τὸ γένος, Ῥωμαίοις δὲ καὶ Ἀναστασίῳ φίλος, ὃς καὶ ἐνεχειρίζεν Ἀναστασίῳ τὰς πύλας. Ὁ 20 δὲ τῆς μὲν προθυμίας ἀπεδέχετο, οὐκ ἀνεδέχετο δὲ τὴν φροντίδα Καβάδης δὲ τελευτήσαντος Ἀμβαζούκου ἐδιάσατο τοὺς παῖδας καὶ τὰς πύλας ἔσχεν. Ἀναστάσιος δέ, ἐπεὶ αἱ πρὸς Καβάδην ἐγένοντο σπονδαί, πόλιν ἐδείματο ἐν χωρίῳ Δαρὰς ὄχυράν Περσῶν οὐκ ἐθελόντων, καὶ ἑτέραν πόλιν ἐν Ἀρμενίοις, ἐγγυτάτῳ τῶν 25 Περσαρμενίας ὁρίων, ἣτις πρὶν ἐκαλεῖτο Θεοδοσίου πόλις, ἅτε Θεοδοσίου πόλεως αὐτῇ ἀξίωμα ἀντὶ κόμης περιθεμένου.

Ὅτι Ἀναστασίου τελευτήσαντος, καίτοι πολλῶν ὄντων τῶν πρὸς γένους ἀξίων τῆς βασιλείας, πάντων ταύτης ἀπεληλαμένων Ἰουστίνος τὴν ἀρχὴν διεδέξατο. Πρὸς ὃν Καβάδης, Χοσρόη τῷ 30 νεωτάτῳ παιδί τὴν βασιλείαν μέλλων ἀσφαλῶς καταλιπεῖν, γράμ-

σὲ ὅσα ἄλλα αὐτόνομα ἔθνη ζοῦν ἐκεῖ καὶ εἶναι ὑπήκοα στοὺς Πέρσες. Ὄταν περάσει κανεὶς τὰ ὅρια τῶν Ἰθῆρων, ὑπάρχει ἓνα μονοπάτι πολὺ στενὸ πού ἔχει μᾶκρος πενήντα στάδια, καὶ αὐτὸ τὸ μονοπάτι καταλήγει σ' ἓνα μέρος ἀπότομο καὶ τελείως ἀπάτητο. Γιατὶ κανένα πέρασμα δὲν φαίνεται, ἐκτὸς ἀπὸ μιὰ σὸν μικρὴ χειροποίητη πύλη, πού τὴν κατασκεύασε ἐδῶ ἢ φύση καὶ πού ἀπὸ παλιὰ ὀνομάσθηκε Κασπία. Πέρα ἀπὸ αὐτὴν ὑπάρχουν πεδιάδες στὶς ὁποῖες κινουῦνται ἄλογα, γεμᾶτες ἀπὸ ἀφθονα ἄτεχνα νερά, καὶ ἐκτεταμένη περιοχή ὅπου βόσκουν ἄλογα καὶ εἶναι ὁμαλή, στὴν ὁποία κατοικοῦν ὅλοι οἱ λαοὶ τῶν Οὔνων, πού φτάνουν μέχρι τὴν Μαϊώπιδα λίμνη. Ἀπὸ τὸ μέρος αὐτὸ, ἂν μὲν πηγαίνουν στὶς περιοχὲς τῶν Ῥωμαίων καὶ τῶν Περσῶν ἀπὸ τὴ μικρὴ πύλη πού ἀναφέραμε, κάνουν τὴ μετάβαση μὲ ξεκούραστα ἄλογα, γιατί ταλαιπωροῦνται, μόνο στὰ πενήντα στάδια πού εἶπαμε τῆς κακοτοπιᾶς, ὅσοι προχωροῦν, ὅπως εἶπαμε, στὰ ὅρια τῆς Ἰθηρίας. Πηγαίνοντας ὁμως ἀπὸ κάποιες ἄλλες ἐξόδους μὲ πολὺ κόπο μόλις μποροῦν νὰ φτάσουν στὶς περιοχὲς τῶν Περσῶν καὶ τῶν Ῥωμαίων. Ἐπειδὴ τὸ κατάλαβε τὸ πρόβλημα αὐτὸ ὁ Ἀλέξανδρος ὁ Φιλίππου, κατασκεύασε πύλες στὸ χῶρο πού εἶπαμε καὶ ἐγκατέστησε ἐκεῖ φυλάκιο μὲ φρουρά. Αὐτὸ στὶς μέρες τοῦ Ἀναστασίου τὸ κατεῖχε ὁ Ἀμβαζούκης, πού ἦταν Οὔννος, ἀλλὰ φίλος τῶν Ῥωμαίων καὶ τοῦ Ἀναστασίου, ὁ ὁποῖος καὶ παρέδωσε τὶς πύλες στὸν Ἀναστάσιο. Αὐτὸς ἀποδέχθηκε βέβαια τὴν προθυμία του αὐτῆ, ἀλλὰ δὲν ἀνέλαβε τὴ φροντίδα του. Ὁ Καβάδης ὅταν πέθανε ὁ Ἀμβαζούκης ἐξεδίωξε τὰ παιδιά του καὶ κατέλαβε τὶς πύλες. Ὁ Ἀναστάσιος, ὅταν ἔγιναν οἱ συνθήκες μὲ τὸν Καβάδη, ἔχτισε πόλη ὄχυρὴ στὴν περιοχή Δαρᾶς, ἐνῶ οἱ Πέρσες δὲν ἤθελαν, καὶ μιὰ ἄλλη πόλη στὴν περιοχή τῶν Ἀρμενίων, πολὺ κοντὰ στὰ ὅρια τῆς Περσαρμενίας, ἢ ὁποία πρῶτα λεγόταν Θεοδοσιούπολη, ἐπειδὴ ὁ Θεοδόσιος τὴ χαρακτήρισε πόλη ἀντὶ γιὰ χωριό.

Ὄταν πέθανε ὁ Ἀναστάσιος, παρόλο πού ἀπὸ τὴ γενιά του ἦταν πολλοὶ οἱ ἄξιοι γιὰ τὴ βασιλεία, ἐκδιώχθηκαν ὅλοι ἀπὸ αὐτὴν καὶ διαδέχθηκε τὴν ἐξουσία ὁ Ἰουστίνος. Σ' αὐτὸν ὁ Καβάδης, θέλοντας νὰ ἀφήσει τὴ βασιλεία μὲ ἀσφάλεια στὸν νεώτατο υἱὸ του

ματα ἔγραψεν υἰοποιηθῆναι αὐτῷ τὸν Χοσρόην αἰτούμενος. Ἰουσι-
 τίνος δὲ παριχαρῆς ἐδέξατο τὴν αἴτησιν, ἀλλὰ γε δὴ καὶ Ἰουστι-
 νιανὸς ὁ ἀνεψιός, ἤδη ἐπίδοξος ὢν τὴν βασιλείαν ἐκδέξασθαι.
 Ἄλλὰ Πρόκλου τοῦ κναιίστορος ταῖς συμβουλαῖς μετέμελε τὰ δό-
 5 ξαντα, καὶ Χοσρόης ἐσποιητὸς υἱὸς Ἰουστίνῳ οὐκ ἐγένετο· τὸν
 γὰρ υἱὸν ἔφασκε καὶ κληρονόμον εἶναι τῆς πατρῴας ἀρχῆς νόμι-
 μον. Ἐπὶ δὲ τοὺς περὶ Χοσρόην λόγους καὶ τὴν εἰρήνην Περσῶν
 μὲν Σεόσης ὁ Καβάδην σώσας πάλαι καὶ Βεόδης ἐστάλησαν, Ῥω-
 μαίων δὲ Ῥουφῖνος καὶ Ὑπάτιος. Καὶ Βεόδης μὲν Σεόσῃν Πέρ-
 10 σαις ἐνδιαβαλὼν ἀναιρεθῆναι πεποίηκε, Ῥουφῖνος δὲ Ὑπάτιον
 εἰς βασιλέα διαβαλὼν παραλυθῆναι τῆς ἀρχῆς παρεσκεύασεν.

Ὅτι μεταξὺ Βοσπόρου καὶ Χερσῶνος, αἱ διέχουσιν ἀλλήλων
 ὁδὸν ἡμερῶν εἴκοσι, τὰ ἐν μέσῳ Οὐννικὰ ἔθνη αὐτόνομα ὄντα
 πρότερον Ἰουστίνῳ κατήκοα γέγονεν· ἡ δὲ Χερσῶν ἐσχάτη τῆς
 15 Ῥωμῆικῆς ὑπῆρχε γῆς προσεχώρησαν δὲ καὶ Ἰθῆρες Ἰουστίνῳ
 ἅμα Γουργένη τῷ σφῶν ἡγεμόνι, ὑπὸ Περσῶν ταλαιπωρούμενοι.
 Καὶ ὑπὲρ αὐτῶν Ῥωμαίοις καὶ Πέρσαις ἠρέθη πόλεμος.

Ὅτι ἔτι ζῶν Ἰουστίνος Ἰουστινιανὸν κοινωνὸν τῆς βασιλεί-
 ας ἐποίησατο, τελευτήσαντος δὲ τοῦ θείου ἐς μόνον Ἰουστινιανὸν
 20 τὰ τῆς ἀρχῆς περιελήλυθε. Βελισάριος δὲ καὶ Σίττας δορυφόρῳ
 ἦσθη Ἰουστινιανοῦ ἔτι στρατηγούντος. Ὑπὸ δὲ Ἰουστίνου τῶν
 ἐν Δαρὰς καταλόγων Βελισάριος ἄρχων κατέστη, ὅτε καὶ Προ-
 κόπιος ὁ συγγραφεὺς σύμβουλος αὐτῷ ἠρέθη. Μοναρχήσαντος
 δὲ Ἰουστινιανοῦ Βελισάριος τῆς Ἐω στρατηγὸς καταστάς ἐπὶ
 25 Πέρσας στρατεύειν ἐτέτακτο. Καβάδης δὲ Περόζην ἄνδρα Πέρ-
 σην, μισράνην δὲ τὸ ἀξίωμα, τοῦ οἰκείου στρατοῦ ἡγεμόνα κατε-
 στήσατο· καὶ ἄμφω τὰ στρατεύματα περὶ Δαρὰς ἐστρατοπεδεύ-
 σαντο. Καὶ Περόζης Βελισαρίῳ ἐδήλου ἐν παρασκευῇ τὸ ἐν πόλει
 βαλανεῖον ἔχειν· βούλεσθαι γὰρ αὐτὸν λούσασθαι τῇ ὑστεραία
 30 Διὸ δὴ Ῥωμαῖοι τὰ ἐς τὴν συμβολὴν κρατερῶς ἐξηρτύοντο. Πα-

Χοσρόη, ἔγραψε γράμματα ζητώντας νὰ υἰοθετηθεῖ ὁ Χοσρόης ἀπὸ αὐτόν. Ὁ Ἰουστῖνος γεμᾶτος χαρὰ δέχθηκε τὴν αἴτηση, ἀλλὰ βέβαια καὶ ὁ Ἰουστιανιανὸς ὁ ἀνεψιὸς του, πού ἦταν ἤδη ἐπίδοξος βασιλιάς. Ὅμως μὲ τις συμβουλές τοῦ κυαίστορα (ταμῖα) Πρόκλου ἄλλαξαν γνώμη, καὶ ὁ Χοσρόης δὲν υἰοθετήθηκε ἀπὸ τὸν Ἰουστῖνο· γιατί ἔλεγε, ὅτι ὁ υἱὸς εἶναι καὶ νόμιμος κληρονόμος τῆς ἐξουσίας τοῦ πατέρα. Γιὰ τοὺς λόγους σχετικὰ μὲ τὸν Χοσρόη καὶ τὴν εἰρήνη σάλθηκαν ἀπὸ τοὺς Πέρσες ὁ Σεόσης, πού ἔσωσε κάποτε τὸν Καβάδη, καὶ ὁ Βεόδης, ἐνῶ ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους ὁ Ρουφῖνος καὶ ὁ Ὑπάτιος. Ὁ Βεόδης διαβάλλοντας τὸν Σεόση στους Πέρσες ἐπέτυχε νὰ τὸν σκοτώσουν, καὶ ὁ Ρουφῖνος διαβάλλοντας στὸν βασιλιὰ τὸν Ὑπάτιο ἔγινε αἰτία ν' ἀποπεμφθεῖ ἀπὸ τὴν ἐξουσία.

Διηγεῖται ὅτι ἀνάμεσα στὸν Βόσπορο καὶ τὴ Χερσώνα, πού ἀπέχουν ἢ μία ἀπὸ τὴν ἄλλη εἴκοσι ἡμερῶν δρόμο, οἱ ἐνδιάμεσα Οὐννικοὶ λαοί, πού ἦταν προηγουμένως αὐτόνομοι, ὑποτάχθηκαν στὸν Ἰουστῖνο, ὅπως καὶ ἡ Χερσώνα, πού ἦταν τὸ ὄριο τῆς Ρωμαϊκῆς γῆς, προσχώρησε στὸν Ἰουστῖνο καὶ μαζὶ καὶ οἱ Ἰθῆρες μὲ τὸν Γουργένη τὸν ἡγεμόνα τους, ἐπειδὴ τοὺς ἐνοχλοῦσαν οἱ Πέρσες. Ἐξαιτίας βέβαια αὐτῶν ξέσπασε πόλεμος ἀνάμεσα στους Ρωμαίους καὶ στους Πέρσες.

Ἀναφέρει ἐπίσης, ὅτι ὅταν ζοῦσε ἀκόμα ὁ Ἰουστῖνος κατέστησε τὸν Ἰουστινιανὸ συμμέτοχο τῆς βασιλείας, καὶ ὅταν ὁ θεῖος του πέθανε, ὅλη ἡ ἐξουσία περιῆλθε μόνο στὸν Ἰουστινιανό. Ὁ Βελισάριος καὶ ὁ Σίπτας⁴⁵ ἦταν δορυφόροι τοῦ Ἰουστινιανοῦ ὅταν ἀκόμα ἦταν στρατηγός. Ὁ Βελισάριος ὀρίσθηκε ἀπὸ τὸν Ἰουστῖνο ἐπικεφαλῆς τῶν στρατιωτῶν τῆς Δαρᾶς, ὅποτε καὶ ὀρίσθηκε σύμβουλός του ὁ συγγραφέας Προκόπιος. Ὅταν ὅμως ἔγινε μονάρχης ὁ Ἰουστινιανός, τότε ὁ Βελισάριος ἔγινε στρατηγός τῆς Ἀνατολῆς καὶ διατάχθηκε νὰ ἐκστρατεύσει ἐναντίον τῶν Περσῶν. Ὁ Καβάδης ὀρισε ἀρχηγὸ τοῦ στρατοῦ του κάποιον Πέρση, τὸν Περόζη, πού εἶχε τὸ ἀξίωμα τοῦ μωράνη, καὶ τὰ δύο στρατεύματα στρατοπέδευσαν κοντὰ στὴ Δαρὰ. Ὁ Περόζης γνωστοποίησε στὸν Βελισάριο, ὅτι ἔχει ἐτοιμάσει τὸ δημόσιο λουτρό· γιατί ἠθέλε τὴν ἐπομένη νὰ λουθεῖ. Γι' αὐτὸ οἱ Ρωμαῖοι ἐτοιμάζονταν μὲ κάθε τρόπο γιὰ τὴ

ρατάξεως δὲ γενομένης ἐκατέρου στρατεύματος, Ἀνδρέας τις Βυζάντιος παιδοτρίθης καὶ παλαιόστρας ἐν Βυζαντίῳ προεστηκώς, ὃς δὴ καὶ ἐν τοῖς τοῦ Βούζου τοῦ συστρατηγοῦντος Βελισαρίῳ οἰκείοις ἐτύγγχανεν, ἅτε τοῦ Βούζου σώματος ἐν βαλανεῖῳ ἐπιμελούμενος, οὗτος προκλήσεως ἐς μονομαχίαν γεγενημένης λαθὼν ἅπαντας, δεύτερον μονομαχήσας, ἐνίκησε, καὶ ἀρξαμένου τοῦ πολέμου διελύθησαν. Ὑστερον δὲ πάλιν συστάντος αὐτοῖς πολέμου πολλῶ καθυπέρτεροι Ῥωμαῖοι ἐγένοντο καὶ Περσῶν πολὺς ἐρρῆ φόνος, καὶ ἀπ' αὐτοῦ οὐκέτι ἤθελον ἐκ τοῦ 10 εὐθέως μάχην διενεγκεῖν ἐς Ῥωμαίους, ἔφοδοι δὲ ἐξ ἐπιδρομῆς ἀμφοτέροις ἐγίνοντο.

Ὅτι Καβάδης ἄλλο στρατεύμα ἐς Ἀρμενίαν τὴν Ῥωμαίοις κατήκοον ἔπεμψεν, ὃ δὴ στρατεύμα Περσαρμενίων καὶ Σαννιτῶν καὶ Σαβίρων ἦν τούτῳ τῷ στρατῷ Μερμερόης ἡγεῖτο. Δωρόθεος 15 δὲ ὁ Ἀρμενίας στρατηγός, καὶ Σίττας, ὃς παντὸς ἐφεστήκει τοῦδε τοῦ Ῥωμαϊκοῦ στρατεύματος, συμβαλόντες τοῖς πολεμίοις ὀλίγοι πολὺ πλειόνων ἐκράτησαν, ἐξ οὗ δὴ καὶ ἐπ' οἴκου οἱ τῆδε Πέρσαι ἀνεχώρησαν. Τότε καὶ ἄλλα μὲν Περσικὰ χωρία Ῥωμαῖοι κατέσχον, κατέσχον δὲ καὶ τὸ Φαράγγιον καλούμενον, ὅθεν δὴ καὶ τὸν 20 χρυσὸν Πέρσαι ὀρύσσοντες βασιλεῖ φέρουσι. Καὶ Τζάνοι δέ, οἱ πάλαι Σάνοι καλούμενοι, αὐτόνομοι ὄντες καὶ ληστρικώτερον τοὺς πλησιοχώρους κατατρέχοντες, ὑπὸ Σίττα καταστρατηγηθέντες εἰς τὸ ἡμέτερόν τε μεταβληθέντες Χριστιανοὶ γεγονάσι καὶ κατήκοοι Ῥωμαίοις, ὡς καὶ ἐς λόγους στρατοῦ Ῥωμαϊκοῦ κατάττεσθαι.

Ὅτι Καβάδης ἄμφω τῶν στρατευμάτων αὐτοῦ ἠττηθέντων ἐν ἀπορίᾳ ἦν, Ἀλαμούνδαρος δὲ ὁ τῶν παρὰ Πέρσαις Σαρακηνῶν βασιλεύς, ἀνὴρ ὦν δεινὸς τὰ πολέμια καὶ δραστήριος, ὃς ἐς γόνυ τὰ Ῥωμαίων ἐκλινε πράγματα ἔτεσι πενήκοντα, οὗτος ὑπέθετο Καβάδῃ ἐς Ἀντιόχειαν τότε ἀφύλακτον οὔσαν καὶ τὰ ταύτη 30 χωρία ἐσβαλεῖν. Γνοὺς δὲ Βελισάριος κατὰ τάχος ὑπηντίαζε, στρατεύμα Ἰσαύρων καὶ Ἀρέθαν τὸν τῶν παρὰ Ῥωμαίοις Σα-

σύγκρουση. Κι ὅταν παρατάχθηκαν τὰ δύο στρατεύματα κάποιος Ἄνδρέας Βυζάντιος, γυμναστής καὶ προϊστάμενος γυμναστηρίου στὸ Βυζάντιο, ποὺ ἦταν καὶ στὸ περιβάλλον τοῦ Βούζου τοῦ συστράτηγου τοῦ Βελισαρίου, ἐπειδὴ στὸ λουτρό περιποιόταν τὸ σῶμα τοῦ Βούζου, αὐτός, ὅταν ἔγινε πρόκληση σὲ μονομαχία, κρυφὰ ἀπὸ ὄλους, μονομαχώντας γιὰ δεύτερη φορά, νίκησε, καὶ ἐνῶ εἶχε ἀρχίσει ὁ πόλεμος σταμάτησαν νὰ πολεμοῦν. Ἐπειτα, ἀφοῦ ξανάρχισε πάλι ὁ πόλεμος, οἱ Ρωμαῖοι στάθηκαν πολὺ ἀνώτεροι, καὶ ἀπὸ τοὺς Πέρσες σκοτώθηκαν πολλοί, καὶ ἕξαιτίας αὐτοῦ τοῦ γεγονότος δὲν ἤθελαν πιά ν' ἀντιπαραταχθοῦν κατὰ μέτωπο στοὺς Ρωμαίους, ἀλλὰ καὶ οἱ δύο ἔκαναν ξαφνικὲς ἐπιθέσεις μεταξύ τους.

Λέγει ἐπίσης ὅτι ὁ Καβάδης ἔστειλε ἄλλο στρατεύμα στὴν Ἀρμενία, ὑπήκοη στοὺς Ρωμαίους χώρα, στρατεύμα ποὺ ἀποτελοῦνταν ἀπὸ Περσαρμενίους, Σαυνίτες καὶ Σαβίρους αὐτοῦ τοῦ στρατεύματος ἐπικεφαλῆς ἦταν ὁ Μερμερόης. Ὁ Δωρόθεος ὅμως, ὁ στρατηγὸς τῆς Ἀρμενίας καὶ ὁ Σίττας, ποὺ ἦταν διοικητὴς ὄλου αὐτοῦ τοῦ Ρωμαϊκοῦ στρατεύματος, ἐπιτέθηκαν στοὺς ἐχθρούς, καὶ ἐνῶ ἦταν λίγοι, νίκησαν πολὺ περισσότερους. Γι' αὐτὸ καὶ οἱ Πέρσες ποὺ ἦταν ἐκεῖ ἔφυγαν στὴ χώρα τους. Τότε οἱ Ρωμαῖοι κατέλαβαν καὶ ἄλλα Περσικὰ μέρη, ἀλλὰ καὶ τὸ λεγόμενο Φαράγγιο, ὅπου οἱ Πέρσες ἐξορύσσουν τὸν χρυσὸ καὶ τὸν πηγαίνουν στὸν βασιλιά. Ἀλλὰ καὶ οἱ Τζάνοι, οἱ παλαιότερα καλούμενοι Σάνοι, ποὺ ἦταν αὐτόνομοι καὶ ἔκαναν ληστρικές ἐπιδρομὲς στοὺς γείτονες, νικημένοι ἀπὸ τὰ στρατηγήματα τοῦ Σίττα, ἄλλαξαν καὶ ἤρθαν μὲ τὸ μέρος μας καὶ ἔγιναν Χριστιανοὶ καὶ ὑπήκοοι τῶν Ρωμαίων, καὶ κατατάσσονταν ἀκόμα καὶ στὸν Ρωμαϊκὸ στρατό.

Ὁ Καβάδης μετὰ τὴν ἤττα καὶ τῶν δύο στρατευμάτων του βρισκόταν σὲ δυσκολία· ὁ Ἀλαμοῦνδαρος ὅμως, ὁ βασιλιάς τῶν Σαρακηνῶν τῆς Περσίας, τρομερὸς στὰ πολεμικὰ ἔργα καὶ δραστήριος, ποὺ ἔδειχνε ὑποταγὴ στοὺς Ρωμαίους ἐπὶ πενήντα χρόνια, αὐτὸς συμβούλεψε τὸν Καβάδη νὰ εἰσβάλει στὴν Ἀντιόχεια, ποὺ τότε ἦταν ἀφύλακτη, καὶ στὴν περιοχὴ τῆς. Ὅταν τὸ ἔμαθε ὁ Βελισάριος, ἔσπευσε ταχύτατα ἐναντίον του ἔχοντας μαζί του στρατεύμα ἀπὸ Ἰσαύρους, καὶ τὸν Ἀρέθα τὸν βασιλιά τῶν Σαρακηνῶν ὑπὸ τὴν

ρακηνῶν βασιλέα ἅμα τοῦ οἰκείου συνεπαγόμενος λαοῦ. Ἀλαμούνδαρος δὲ καὶ Ἀζαρέθης ὀρρωδήσας ἐπ' οἴκου ἀπεχώρει, καὶ Βελισάριος εἶπετο, οὔτι ἐς χειρας ἔλθειν προαιρούμενος, τὴν δίωξιν δὲ σχηματιζόμενος. Ἀλλὰ τό γε πλῆθος ἐλοιδορεῖτο αὐτῶ, 5 πρῶτον μὲν οὐκ εἰς τὸ ἐμφανές ἐπεὶ δὲ ἐμφανῶς ἐκάκιζον, ἅκων συγκροτεῖ τὸν πόλεμον. Καὶ τὰ μὲν πρῶτα πιπτόντων ἐκατέρωθεν ἀγχώματος ἡ μάχη ἐγένετο, ἔπειτα δὲ τραπέντος τοῦ περὶ Ἀρέθαν λαοῦ καὶ τῶν Ἰσαύρων κατὰ κράτος ἐνίκων Πέρσαι, καὶ εἰ μὴ ἀπὸ τοῦ ἵππου καταβάς Βελισάριος τοῖς καταλελειμμένοις συνε- 10 τάττετο καὶ ἡμύνετο, ἅπαντες ἂν διεφθάρησαν. Ἀζαρέθης μέντοι ὁ Περσῶν στρατηγὸς ὑποστρέψας πρὸς Καβάδην οὐκ ἀπώνατο τῆς νίκης πολλοὺς γὰρ ἦν καὶ αὐτὸς ἀποβαλὼν ἐν τῇ μάχῃ, εἰ καὶ πολὺ πλείους τῶν ἀντιπάλων διεφθάρησαν διὸ ἐν τοῖς ἀτίμοις ἐτέλει.

15 Ὅτι Βελισάριον ὁ βασιλεὺς ἐς Βυζάντιον μετακαλεσάμενος, ἐφ' ᾧ ἐπὶ Βανδάλους στρατεύσειε, Σίτταν φυλάξοντα τὴν Ἐώαν ἀπέστειλεν, ἐν ᾧ καὶ Πέρσαι κατὰ Ῥωμαίων ἐσβάλλουσι, καὶ Καβάδου τελευτήσαντος ὁ παῖς Χοσρόης τὴν βασιλείαν ἐκδέχεται. Ῥουφῖνος δὲ καὶ Ἀλέξανδρος καὶ Θωμᾶς σὺν Ἐρμογένει παρὰ 20 Χοσρόην παραγίνονται ἐπὶ πρεσβείαν, οἷς τὴν εἰρήνην ἀπέραντον ἔφησε θέσθαι δέκα καὶ ἑκατὸν κεντηναρίοις. Ἀλλὰ τότε μὲν ἄπρακτοι διελύθησαν, ὕστερον δὲ τὴν ἀπέραντον εἰρήνην ἐσπέισαντο, ἕκτον ἤδη ἔτος τὴν βασιλείαν Ἰουστινιανοῦ ἔχοντος. Καὶ Ῥωμαῖοι μὲν τὰ τε χρήματα καὶ τὸ Φαράγγιον καὶ Βῶλον τὸ 25 φρούριον Πέρσαις παρέδοσαν, Πέρσαι δὲ Ῥωμαίοις τὰ τε Λαζικῆς ὄρια καὶ Δάγαριν, ἄνδρα ἀγαθὸν τὰ πολέμια, ἀντ' αὐτοῦ ἕτερον κεκομισμένοι οὐκ ἀφανῆ ἄνδρα. Εὐθύς μέντοι ἐκατέρω βασιλεῖ ἐπιβουλήν ξυνηνέχθη γενέσθαι πρὸς τῶν ὑπηκόων. Καὶ Χοσρόην μὲν ἄτε θορυβώδη καὶ ἄτακτον ὁ Περσῶν μισήσας 30 λεώς, Καβάδην τὸν Ζάμου τοῦ ἀδελφοῦ παῖδα βασιλέα σφῖσιν

46. Ἐβασίλευσε ἀπὸ τὸ 531-579 μ. Χ. καὶ ἀναδιοργάνωσε τέλεια τὸ κράτος του.

ἐξουσία τῶν Ρωμαίων μαζί με τὸ δικό του στρατὸ. Ὁ Ἀλαμούνδαρος τότε καὶ ὁ Ἀζαρέθης φοβήθηκαν καὶ γύρισαν στὶς περιοχές τους, ἐνῶ ὁ Βελισάριος τοὺς ἀκολουθοῦσε, ὄχι ἐπειδὴ εἶχε τὴν πρόθεση νὰ συγκρουσθεῖ, ἀλλὰ δημιουργώντας τὴν ἐντύπωση ὅτι τοὺς καταδίωκε. Καὶ πολλοὶ βέβαια τὸν κατηγοροῦσαν στὴν ἀρχὴ κρυφά, ὅταν ὅμως ἔφτασαν νὰ τὸν κατηγοροῦν φανερά, ἀναγκάστηκε νὰ συνάψει μάχη χωρὶς νὰ τὸ θέλει. Στὴν ἀρχὴ σκοτώνονταν κι ἀπὸ τὰ δύο μέρη καὶ ἡ μάχη ἦταν ἀμφίρροπη, ἔπειτα ὅμως ὅταν τράπηκαν σὲ φυγὴ οἱ ἄνδρες τοῦ Ἀρέθα καὶ οἱ Ἰσσαυροὶ, νικοῦσαν κατὰ κράτος οἱ Πέρσες, καὶ ἂν δὲν κατέβαινε ὁ Βελισάριος ἀπὸ τὸ ἄλογό του καὶ δὲν πολεμοῦσε μαζί με ὅσους ἔμειναν πίσω, θὰ σκοτώνονταν ὅλοι. Ὁ Ἀζαρέθης ὅμως, ὁ στρατηγὸς τῶν Περσῶν, ὅταν ἐπέστρεψε στὸν Καβάδη δὲν ἀπόλαυσε τοὺς καρπούς τῆς νίκης του, ἐπειδὴ εἶχε χάσει κι αὐτὸς πολλοὺς ἄνδρες στὴ μάχη, ἂν καὶ σκοτώθηκαν πολὺ περισσότεροὶ ἀντίπαλοί του. Γι' αὐτὸ βρέθηκε μαζί με ἐκείνους πού ἔχασαν τὶς τιμές.

Στὴ συνέχεια λέγει ὅτι ὁ βασιλιάς μετακάλεσε τὸν Βελισάριο στὸ Βυζάντιο, γιὰ νὰ ἀναλάβει τὸ στράτευμα ἐναντίον τῶν Βανδάλων, καὶ ἔστειλε τὸν Σίττα νὰ ἐπιτηρεῖ τὴν Ἀνατολή. Τότε καὶ οἱ Πέρσες εἰσβάλλουν στὸ Ρωμαϊκὸ κράτος καὶ μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Καβάδη, ἀναλαμβάνει τὴ βασιλεία ὁ υἱὸς του Χοσρόης⁶⁶. Μεταβαίνουν τότε στὸν Χοσρόη ὡς πρεσβευτὲς ὁ Ρουφίνος, ὁ Ἀλέξανδρος, ὁ Θωμᾶς καὶ μαζί καὶ ὁ Ἑρμογένης, στοὺς ὁποίους ὑποσχέθηκε ὅτι θὰ τηρήσει ἀπεριόριστη εἰρήνη μὲ πληρωμὴ ἑκατὸν δέκα κεντηνάρια. Τότε οἱ συνομιλίες διαλύθηκαν χωρὶς ἀποτέλεσμα, ὕστερα ὅμως ἔκαναν τὴν ἀπέραντη λεγόμενη εἰρήνη, στὸ ἕκτο ἔτος τῆς βασιλείας τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ὅποτε οἱ Ρωμαῖοι παρέδωσαν στοὺς Πέρσες καὶ τὰ χρήματα καὶ τὸ Φαράγγιο καὶ τὸ φρούριο Βῶλο, ἐνῶ οἱ Πέρσες στοὺς Ρωμαίους τὴν περὸ τῆς Λαζικῆς καὶ τὸν Δάγαρη, ἔμπειρο στὰ στρατιωτικά, καὶ στὴ θέση του πῆραν ἕναν ἄλλο, ὄχι κι αὐτὸν ἀφανῆ. Ἀμέσως ὅμως συνέπεσε νὰ γίνῃ συνωμοσία ἐναντίον καὶ τῶν δύο βασιλείων ἀπὸ τοὺς ὑπηκόους τους. Ὁ Περσικὸς λαὸς μίσησε τὸν Χοσρόη ἐπειδὴ ἦταν ἄνθρωπος πού ἀγαποῦσε τὶς ταραχὲς καὶ τὶς ἀταξίες, καὶ θέλησαν νὰ κάνουν βασιλιά τους τὸν Κα-

ἐβουλεύσαντο στήσασθαι· ἀλλὰ γνούς ὁ Χοσρόης Ζάμην τε τὸν ἀδελφὸν καὶ τοὺς ἄλλους ἀδελφούς ἅμα τῶν μετασχόντων τῆς βουλῆς ἀνελὼν τὴν στάσιν ἔπαυσε. Καβάδης δὲ ὁ Ζάμου, κομιδῆ νέος ὢν, προνοία Χαναράγγου τοῦ Ἀδέργου Δουβάνδου διέφυγε τὸν θάνατον, καὶ ὁ Χαναράγγης ὕστερον διὰ τοῦτο ὑπὸ Χοσρόου ἀνήρηται. Ἰουσιανιανὸν δὲ ὁ δῆμος ἐπιβουλεύων Ὑπάτιον ἄκοντα, τὸν Ἀναστασίου τοῦ θεβασιλευκότος ἀδελφιδοῦν, βασιλέα σφῶν ἀνηγόρευσαν, ἀρξάμενοι τῆς ἐπιβουλῆς καὶ τῆς στάσεως ἀπὸ τῆς ἐν τοῖς ἵπποδρομίαις ἔριδος· βασιλεὺς δὲ Ἰου-
10 στινιανός, Βελισαρίῳ τε καὶ Μούνδῳ τοῖς στρατηγοῖς χρώμενος, τὸν τε Ὑπάτιον καθεῖλε καὶ πολλοὺς τῶν στασιωτῶν ἀνεῖλεν, ἄχρι καὶ ἐς τρεῖς μυριάδας τοῦ ἀναιρεθέντος λαοῦ συντελοῦντος. Συνέπραττον δὲ τῷ βασιλεῖ Βοραϊδῆς καὶ Ἰουῖτος, οἱ αὐτοῦ ἀνεψιοί.

15 Ἐν αὐτῷ δὲ τῷ λόγῳ περὶ Τριβωνιανοῦ τοῦ ἐκ Παμφυλίας ἔλκοντος τὸ γένος διέξεισιν, ὃς τὴν κυναίστορος διεῖπεν ἀρχὴν, περὶ τε τῆς φιλοχρηματίας καὶ τῆς ἄλλης αἰμυλίας, καὶ περὶ Ἰωάννου τοῦ ἐπάρχου τοῦ ἐκ Καππαδοκῶν, τῆς τε πανουργίας καὶ ἀπληστίας καὶ μέθης καὶ τῆς ἄλλης κακότητος ὅπως τε Ἄντω-
20 νίνα ἢ τοῦ Βελισαρίου γυνὴ δι' Εὐφημίας τῆς αὐτοῦ θυγατρὸς φρεναπατήσασα Ἰωάννην ἐπίβουλον ἔδειξε βασιλέως, ὅπως τε ὕστερον, Εὐσεβίου τοῦ ἐπισκόπου Κυζίκου ἐξ ἐπιβουλῆς ἀναιρεθέντος, συνεργὸς ὑπονοηθεὶς τοῦ μιάσματος ἠκίσθη τὸ σῶμα καὶ ἀκλεῶς ἐξορία πικρᾶ καὶ τελευταία παρεδόθη.

25 Ὅτι ἐν τῷ δευτέρῳ λόγῳ διέξεισιν ὅπως τε Χοσρόην μελετῶντα λῦσαι τὰς σπονδὰς διὰ τὴν τῶν Ῥωμαίων κατὰ Λιβύην ἐπικράτειαν (φθόνῳ γὰρ ἐβάλλετο) Οὐίτιγισ ὁ τῶν Γόθων βασιλεὺς διὰ τινῶν Λιγούρων κοινολογησάμενος μᾶλλον ἐπώτρυνεν εἶτα καὶ Βασσάκου ἅμα τῶν Ἀρμενίων ἀποστάντων μὲν Ῥω-

βάδη, τὸ υἱὸ τοῦ ἀδελφοῦ του Ζάμη. Ἄλλὰ τὸ ἔμαθε ὁ Χοσρόης καὶ σκότωσε καὶ τὸν ἀδελφὸ του Ζάμη, καὶ μαζὶ καὶ τοὺς ἄλλους ἀδελφούς του, πού μετεῖχαν στὴ συνωμοσία, καὶ ἐμπόδισε τὴν ἐξέγερση. Ὁ Καβάδης ὅμως τοῦ Ζάμη, πού ἦταν πολὺ νέος, χάρη στὴν πρόνοια τοῦ Χαναράγγη τοῦ Ἀδέργγη Δουβάνδη διέφυγε τὸ θάνατο, καὶ γι' αὐτὸ ἀργότερα ὁ Χαναράγγης θανατώθηκε ἀπὸ τὸν Χοσρόη. Ἀπὸ τὴν ἄλλη, ὁ λαὸς (τοῦ Βυζαντίου) σιράφηκε κατὰ τοῦ Ἰουστινιανοῦ καὶ ἀναγόρευσαν βασιλιά τους τὸν Ὑπάτιο, χωρὶς αὐτὸς νὰ θέλει, ἀνεψιὸ τοῦ Ἀναστασίου πού εἶχε χρηματίσει βασιλιάς, ἀρχίζοντας τὴν ἐφαρμογὴ τοῦ σχεδίου τους καὶ τὴ στάση⁴⁷ ἀπὸ τὴ φιλονεικία στὸν ἵππόδρομο. Ὁ βασιλιάς ὅμως Ἰουστινιανὸς χρησιμοποιώντας τοὺς στρατηγούς Βελισάριο καὶ Μοῦνδο, καὶ τὸν Ὑπάτιο καθαίρεσε, καὶ πολλοὺς στασιαστὲς σκότωσε, πού ἔφτασαν οἱ σκοτωμένοι τὶς τριάντα χιλιάδες περίπου. Τὸν βασιλιά βοηθοῦσαν καὶ οἱ ἀνεψιοὶ του Βοραΐδης καὶ Ἰοῦστος.

Στὸ ἴδιο βιβλίο κάνει λόγο γιὰ τὸν Τριβωνιανό, πού καταγόταν ἀπὸ τὴν Παμφυλία καὶ ἔφερε τὸ ἀξίωμα τοῦ ταμία, καθὼς καὶ γιὰ τὴ φιλοχρηματία του καὶ τὶς ἄλλες κολακευτικὲς του ἱκανότητες. Ἐπίσης κάνει λόγο καὶ γιὰ τὸν Ἰωάννη τὸν ἑπαρχο ἀπὸ τὴν Καππαδοκία, τὴν πανουργία καὶ τὴν ἀπληστία του καὶ τὰ ἄλλα ἐλαττώματά του, καὶ ἀκόμα ὅτι ἡ Ἀντωνίνα, ἡ γυναῖκα τοῦ Βελισσαρίου, μέσω τῆς κόρης του Εὐφημίας ξελόγιασε τὸν Ἰωάννη καὶ τὸν παρουσίασε ὡς ἐπιβουλευόμενο τὸν βασιλιά, καὶ πῶς ἀργότερα μετὰ τὸ θάνατο τοῦ ἐπισκόπου Κυζίκου Εὐσεβίου, πού σκοτώθηκε ἀπὸ ἐπιβολὴ ἐναντίον του, ἐπειδὴ ὁ Ἰωάννης θεωρήθηκε συνεργὸς στὴ δολοφονία, βασανίσθηκε στὸ σῶμα καὶ στὸ τέλος παραδόθηκε ἀδοξα σὲ πικρὴ ἔξορία.

Στὸ δεύτερο βιβλίο ἐξιστορεῖ τὸ πῶς, ὅταν ὁ Χοσρόης μελετοῦσε νὰ λύσει τὶς συνθήκες εἰρήνης, ἐπειδὴ οἱ Ρωμαῖοι εἶχαν ἐπακρατήσει στὴ Λιβύη (τὸν εἶχε κυριεύσει ὁ φθόνος), ὁ Οὐίπιγης, ὁ βασιλιάς τῶν Γότθων, πληροφορώντας τὸν σχετικὰ μὲ κάποιους Λιγούρους, τὸν ἐρέθισε περισσότερο, καὶ ἔπειτα μέσω τοῦ Βαγσάκου, ταυτόχρονα μὲ τὴν ἀποστasia τῶν Ἀρμενίων ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους καὶ

47. Ἡ περίφημη στάση τοῦ Νίκα, πού ἐγίνε στὴν Κωνσταντινούπολη τὸ 532.

μαίων καὶ Σίτταν τὸν στρατηγὸν ἐν μάχῃ ἀνελόντων, Πέρσαις δὲ προσχωρησάντων, τὰς “ἀπεράντους σπονδάς” καλουμένας λύσας Χοσρόης πολεμεῖν ἔγνω, Ἰουστινιανὸς δὲ μαθὼν παραίνεσιν αὐτῷ δι’ Ἀναστασίου προσῆγε μὴ παρασπονδεῖν. Ἐν τούτῳ καὶ 5 Οὐίτιγισ αἰχμάλωτος παρὰ Βελισαρίου εἰς Βυζάντιον ἀνεπέμφθη. Χοσρόης δὲ τὰ Ῥωμαίων ὄρια καταδραμιῶν τὴν Σούρων πόλιν εἶλε καὶ Σούρηνας ἠνδραποδίσατο. Ὑστερον μέντοι εἰς δισχιλίους καὶ μυρίους ὄντας τοὺς αἰχμαλώτους δυοῖν ὁμολογία κεντηναρίων ἀφήκεν ἅπαντας, Κανδίδου τοῦ ἐπισκόπου Σεργιουπό- 10 λεως ἐκτίσαι τὸ χρέος ὑποσχομένου· ὁ δὲ τῆς ὑποσχέσεως ἀλογήσας τὴν δικαίαν εἰσεπράττετο ἔκτισιν. Χοσρόης δὲ τὴν Ἱεράπολιν πολιορκεῖν ἀρξάμενος, ἐπεὶ ὁ Βεροίας αὐτῷ ἐπίσκοπος ἀργύρου σταθμὰ δισχίλια ἔθετο, ἀπέστη τῆς πολιορκίας, ὁμολογήσας καὶ πάσης ἀποστῆναι τῆς Ἐώας, εἰ δέκα χρυσοῦ κεντηνάρια λάβοι. 15 Βούζης δὲ ὁ τῆς Ἐώας στρατηγός, ἀξιόμαχον ἑαυτὸν οὐκ οἰόμενος τῷ Χοσρόῃ, ὥδε κάκειῖσε περιεπλανᾶτο. Χοσρόης δὲ ἐπὶ Βέροϊαν στρατεύσας ἦται μὲν πολλὰ χρήματα, λαβὼν δὲ δισχίλια σταθμὰ ἀργυρίου ἄλλα τοσαῦτα προσεπεζήτηι, μὴ διδούντων δὲ ἰσχυρῶς ἐπολιόρκει. Τοῦ δὲ σφῶν ἐπισκόπου παραγενομένου 20 (Μέγας ἦν ὄνομα αὐτῷ) καὶ Χοσρόην λιπαροῦντος τοὺς μὲν Βεροιαίους κακῶν ἀπαθείς ἀφήκεν ἰέναι, ὅπη φίλον ἑκάστω εἶη, οἱ δὲ στρατιῶται οἱ πλεῖστοι ἐκόντες εἶποντο στρατευόμενοι Χοσρόῃ, ὅτι αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς τῶν συντάξεων ἀπεστέρει. Χοσρόης δὲ, ἐπεὶ χρήματα Ἀντιοχεῖς αἰτήσας οὐκ ἔλαβεν, ἐπολιόρκει τὴν 25 Ἀντιόχειαν· σφοδρῶς δὲ πολιορκουμένης Θεόκτιστος καὶ Μελάτσης, ἅμα τῶν ἐπομένων αὐτοῖς ἀπὸ τοῦ Λιδάνου στρατιωτῶν, ὑπεξελθόντες ἔφυγον, καὶ οὕτω Χοσρόης ἀταλαιπώρως Ἀντιόχειαν παρεστήσατο καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ ἠνδραποδίσατο. Πρέσβειων

48. Ἀρχαία πόλις τῆς Συρίας, τὸ σημερινὸ Χαλέπιον.

49. Μονάδα βέρους τῶν ἀρχαίων λαῶν, ποικίλου βάρους κατὰ περιοχὴν.

50. Κεντηνάριον· μονάδα βάρους τῶν Βυζαντινῶν, ἴση πρὸς 100 λίτρα, ἦτοι

ἀφοῦ σὲ μάχη εἶχαν σκοτώσει τὸν στρατηγὸ Σίττα καὶ εἶχαν προσχωρήσει τοὺς Πέρσες, ὁ Χοσρόης ἀποφάσισε, διαλύοντας τὶς λεγόμενες “ἀπέραντες συνθήκη εἰρήνης”, νὰ πολεμήσει. “Ὅταν τὸ ἔμαθε ὁ Ἰουστινιανὸς ἔστειλε τὸν Ἀναστάσιο καὶ τὸν συμβούλευσε νὰ μὴν παραβεῖ τὶς συνθήκες. Στὸ διάστημα αὐτὸ αἰχμαλωτίσθηκε ἀπὸ τὸν Βελισάριο ὁ Οὐίτιγης καὶ στάλθηκε στὸ Βυζάντιο. Ὁ Χοσρόης ἐξάλλου κάνοντας ἐπιδρομὴ στὴν περιοχὴ τῶν Ρωμαίων κυρίευσε τὴν πόλη Σοῦρα καὶ αἰχμαλώτισε τοὺς Σούρηδες.” Ἐπειτα ὅμως τοὺς αἰχμαλώτους, ποὺ ἔφταναν τὶς δώδεκα χιλιάδες, κάνοντας συμφωνία γιὰ δύο κεντηνάρια τὸν ἕνα τοὺς ἄφησε ὅλους ἐλεύθερους, μὲ τὴν ὑπόσχεση τοῦ ἐπισκόπου Σεργιουπόλεως Κανδίδου νὰ καταβάλει τὸ χρέος, ἐπειδὴ ὅμως αὐτὸς δὲν τήρησε τὴν ὑπόσχεσή του, εἰσέπραξε τὴ δίκαια τιμωρία. Ὁ Χοσρόης ἀρχίζοντας τότε τὴν πολιορκία τῆς Ἱεράπολης, ὅταν ὁ ἐπίσκοπος Βεροίας⁴⁸ τοῦ πρόσφερε δύο χιλιάδες ἀσημένια σταθμά⁴⁹, ἔπαυσε τὴν πολιορκία, ὑποσχόμενος ὅτι δὲν θὰ ἐνοχλήσει ὅλη τὴν Ἀνατολὴ ἂν πάρει δέκα χρυσὰ κεντηνάρια⁵⁰. Ὁ Βούζης, ὁ στρατηγὸς τῆς Ἀνατολῆς, ἐπειδὴ θεωροῦσε ὅτι δὲν εἶχε ἀξιόμαχη δύναμη γιὰ ν’ ἀντιμετωπίσει τὸν Χοσρόη, περιπλανιόταν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ. Ὁ Χοσρόης ἐν τῷ μεταξύ ἐκστρατεύοντας ἐναντίον τῆς Βέροιας, ζητοῦσε πολλὰ χρήματα, καὶ ἀφοῦ πῆρε δύο χιλιάδες ἀσημένια σταθμά, ζητοῦσε ἀκόμα ἄλλα τόσα, καὶ ἐπειδὴ δὲν τοῦ τὸ ἔδιναν, ἔκανε στενότερη τὴν πολιορκία. “Ὅταν ὅμως πῆγε ὁ ἐπίσκοπος τοὺς (τὸ ὄνομά του ἦταν Μέγας) καὶ ἐκλιπαροῦσε τὸν Χοσρόη, αὐτὸς ἄφησε τοὺς Βεροιαίους νὰ πᾶνε ὅπου θέλει καθένας χωρὶς νὰ τοὺς πειράξει. Οἱ στρατιῶτες ὅμως, οἱ πῖο πολλοὶ ἀκολούθησαν μὲ τὴ θέλησή τους τὸν Χοσρόη, ἐπειδὴ ὁ βασιλιάς καθυστέρησε τοὺς μισθοὺς τους. Ὁ Χοσρόης πάλι, ἐπειδὴ ζήτησε χρήματα ἀπὸ τοὺς Ἀντιοχεῖς καὶ δὲν τὰ ἔλαβε, πολιορκήσε τὴν Ἀντιόχεια, καὶ ἐπειδὴ πιεζόταν πολὺ, ὁ Θεόκτιστος καὶ ὁ Μελάτζης μαζὶ μὲ τοὺς στρατιῶτες ἀπὸ τὸν Λίβανο ποὺ τοὺς ἀκολουθοῦσαν βγήκαν κρυφὰ ἀπὸ τὴν πύλη καὶ ἔφυγαν, καὶ ἔτσι ὁ Χοσρόης χωρὶς ἄλλη ταλαιπωρία κυρίευσε τὴν Ἀντιόχεια καὶ αἰχμαλώτισε τοὺς κατοί-

32,75 χιλιόγραμμα. Ἀπὸ αὐτὸ προέρχεται καὶ τὸ ἀραβικὸ κηντάρ, τὸ κοινῶς λεγόμε-
νο καντάρι.

δὲ παρ' αὐτὸν ἠκόντων Ἰωάννου τε τοῦ Ῥουφίνου καὶ Ἰουλιανοῦ τοῦ γραμματέως τῶν ἀπορρήτων, καὶ πολλῆς δικαιολογίας ἀναμεταξὺ αὐτῶν τε καὶ Χοσρόου γεγενημένης, τέλος ἀλλήλοις συνέβησαν ἐφ' ᾧ Χοσρόην ἐν μὲν τῷ παραντίκα κεντηνάρια πενήκοντα παρὰ Ῥωμαίων λαβόντα, πέντε δὲ φερόμενον ἐπέτειον ἄλλον δασμὸν εἰς τὸν πάντα αἰῶνα, μηδὲν αὐτοὺς ἐργάσασθαι περαιτέρω κακόν· πρέσβεις τε πάλιν παρὰ βασιλέως στελλομένους τὰ ἀμφὶ τῇ εἰρήνῃ σπονδὰς ἐμβεβαιωθήσεται.

Ἄλλὰ καίτοι ταῦτα θέμενος Χοσρόης, ἐπὶ τε τὴν Ἀπάμειαν 10 ἦει, Θωμᾶ τότε ἀρχιερατεύοντος, καὶ χρήματα μεγάλα εἰσεπράττετο· τέλος τὰ τε ἱερὰ καὶ τὰ ἀναθήματα πάντα λαβὼν ἀπιὼν ᾤχετο. Ἐν ᾧ καὶ περὶ τῶν τιμίων καὶ ζωοποιῶν ξύλων τεθαυματούργηται. Εἴρηται καὶ ὅπως Χοσρόης ἵπποδρόνιον ἐκεῖ ἐθεάσατο. Ἄλλ' ἐκεῖθεν Χοσρόης ἐπὶ Χαλκίδα πάλιν ἐπορεύετο, ὑπὲρ ἧς 15 δύο λαβὼν κεντηνάρια παρὰ τῶν οἰκούντων, ἀπολιόρκητον εἶασε. Καὶ ἐπὶ Ἐδεσσαν δὲ πορευθεὶς, δύο λαβὼν κεντηνάρια, τισὶ δὲ καὶ θεοσημείαις ἀπειληθεὶς, ἀπολιόρκητον εἶασε κακείνην. Αὕτη ἐστὶν Ἐδεσσα, ἐν ἣ Ἀὔγαρος τε καὶ τὰ περὶ Αὔγαρον πάλαι πρὸς Χριστοῦ ἐπράχθη. Οὗτος δὲ ὁ Αὔγαρος καὶ παρ' Αὔγου- 20 στον τὸν τότε Ῥωμαίων αὐτοκράτορα παραγεγονῶς φίλος τε ἐς τὰ μάλιστα ἐχρημάτισε, καὶ τὴν ἐς τὰ οἰκεῖα ἐπάνοδον σοφία κατεπράξατο. Ἄλλ' ὅ γε Χοσρόης ἐξ Ἐδέσσης ἀπάρας ἐπορεύετο. Τότε καὶ Ἰουστινιανὸς ἔγραψε τοῖς πρέσβεσιν, ἐπιτελέσειν τὰ συντεθέντα ὁμολογῶν. Χοσρόης δὲ ἔτι Κωνσταντιαίους χρήματα 25 εἰσεπράττετο, καὶ ἐπὶ Δαρᾶς ἐλθὼν ἐπολιόρκει τὴν πόλιν, Μαρτίνου τοῦ στρατηγοῦ ἔνδον μαχομένου. Ἀπορήσας δὲ τῆς πολιορκίας, καὶ χίλια σταθμὰ ἀργυρίου λαβὼν, ἐς τὰ Περσῶν ἦθη ἐχώρει, καὶ τοὺς Ἀντιοχεῖς ἅπαντας, πόλιν ἐν Ἀσσυρίοις δευμάμενος ὁδὸν ἡμέρας ἀπὸ Κτησιφῶντος διέχουσαν, «Ἀντιόχειάν τε 30 τὴν Χοσρόου» καλέσας, ἐν αὐτῇ συνῴκησε, πολλῇ φιλοφροσύνῃ καὶ χάριτι ἐς αὐτοὺς χρησάμενος, καὶ οὐδενὶ ὑποκειῖσθαι αὐτοὺς

κους. Στὴ συνέχεια ἦρθαν ἀπεσταλμένοι ὁ Ἰωάννης, ὁ υἱὸς τοῦ Ρουφίνου, καὶ ὁ Ἰουλιανὸς ὁ γραμματέας τῶν ἀπορρήτων, καὶ ἀφοῦ ἐγέναν πολλὰς συνομιλίας ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς καὶ τὸν Χοσρόη, στὸ τέλος συμφώνησαν ὁ Χοσρόης νὰ λάβει ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους ἀμέσως πενήντα κεντηνάρια, καὶ ἄλλα πέντε ἔτησίως ὡς φόρο πὺ θὰ παρέχεται γιὰ πάντα, καὶ δὲν θὰ τοὺς ἐνοχλοῦσε πιά στὸ μέλλον, καὶ νὰ σταλοῦν πάλι ἀπεσταλμένοι τοῦ βασιλιᾶ, γιὰ νὰ ἐπικυρωθοῦν οἱ συμφωνίες γιὰ τὴν εἰρήνη.

Ἄλλὰ παρὸλο πὺ συμφώνησε σ' αὐτὰ ὁ Χοσρόης, προχωροῦσε ἐναντίον τῆς Ἀπάμειας πὺ ἀρχιερέας τους τότε ἦταν ὁ Θωμᾶς, καὶ πῆρε πολλὰ χρήματα· τέλος, ἀφοῦ πῆρε καὶ ὅλα τὰ ἱερὰ σκεύη καὶ τὰ ἀφιερῶματα, ἀποχώρησε. Τότε ἦταν πὺ ἐγένε θαῦμα μὲ τὰ τίμα καὶ ζωοποιᾶ ξύλα. Ἐχει λεχθεῖ ὅτι ὁ Χοσρόης παρακολούθησε ἐκεῖ ἵπποδρομίες. Ἄλλὰ ἀπὸ ἐκεῖ ὁ Χοσρόης πορεύθηκε πάλι ἐναντίον τῆς Χαλκίδας, γιὰ τὴν ὁποῖα, ἀφοῦ ἔλαβε δύο κεντηνάρια ἀπὸ τοὺς κατοίκους, δὲν τὴν πολιορκήσε. Βαδίζοντας καὶ ἐναντίον τῆς Ἐδεσσας, ἀφοῦ πῆρε δύο κεντηνάρια καὶ ἀφοῦ ἀπειλήθηκε καὶ ἀπὸ κάποια θεῖα σημεῖα, δὲν πολιορκήσε οὔτε αὐτὴν. Ἡ Ἐδεσσα εἶναι ἡ πόλη ἐκείνη στὴν ὁποῖα ζοῦσε ὁ Αὔγαρος καὶ στὴν ὁποῖα ἔπραξε ὁ Χριστὸς τὰ σχετικά μὲ τὸν Αὔγαρο. Αὐτὸς ὁ Αὔγαρος πῆγε καὶ στὸν Αὔγουστο, τὸν τότε αὐτοκράτορα τῶν Ρωμαίων, καὶ ἐγένε πολὺ φίλος του καὶ ἐπέτυχε μὲ σοφία τὴν ἐπάνοδό του στὴν ἐπικρατεία του. Ἐν τῷ μεταξύ ὁ Χοσρόης ἔφυγε ἀπὸ τὴν Ἐδεσσα καὶ συνέχισε τὴν πορεία του. Τότε καὶ ὁ Ἰουστινιανὸς ἔγραψε στοὺς ἀπεσταλμένους του, δηλώνοντας ὅτι θὰ ἐκτελέσει ὅσα συμφωνήθηκαν. Ὁ Χοσρόης ὡστόσο ἔπαιρνε χρήματα ἀπὸ τοὺς Κωσταντιναίους καὶ φθάνοντας στὴν περιοχὴ τῆς Δαρᾶς πολιορκοῦσε τὴν πόλη, μέσα στὴν ὁποῖα ἀμυνόταν ὁ στρατηγὸς Μαρτῖνος. Ἐπειδὴ ὁμως ἀπελπίσθηκε ἀπὸ τὴν πολιορκία, ἀφοῦ πῆρε χίλια σταθμὰ ἀργυρένια, ἐπέστρεψε στὴν περιοχὴ τῶν Περσῶν. Ἐχτισε τότε στὴν Ἀσσυρία πόλη, πὺ ἀπέχει ἀπὸ τὴν Κτησιφώντα μᾶς ἡμέρας πορεία καὶ τὴν ὀνόμασε Ἀντιόχεια τοῦ Χοσρόη, ἐγκατέστησε σ' αὐτὴν ὅλους τοὺς Ἀντιοχεῖς, δείχνοντάς τους πολλὴ φιλανθρωπία καὶ γενναιοδωρία, καὶ νομοθέτησε νὰ μὴν εἶναι ὑπήκοοι σὲ κανέναν ἄρχο-

τῶν ἀρχόντων πλὴν ἑαυτῶ θεσπίσας, ἵπποδρομίαις τε καὶ ταῖς ἄλλαις ἐψυχαγῶγει τέρψεσιν.

ᾧ Οτι Βελισάριος ἐξ Ἰταλίας μετακληθεὶς στρατηγὸς ἐπὶ Χορσὸν καὶ Πέρσας ἅμα ἦρι ἀρχομένῳ ἐστάλη, καὶ ἐν Μεσοποταμίᾳ γινόμενος ἄνοπλον ὄντα σχεδόν τι τὸν στρατὸν καὶ κατεπτηχότα τὸ Περσῶν ὄνομα ὤπλιζέ τε ἐπιμελῶς καὶ ἐπεθάρρυνε. Χοσροῆς δέ, Λαζῶν αὐτὸν ἐπαγομένων, ἅτε δὴ αὐτῶν τε καὶ Γουδάξου τοῦ σφῶν ἡγεμόνος Πέρσαις προσκεχωρηκότων διὰ τὴν Ἰωάννου φορολογίαν τε καὶ κατηλείαν, ἐπὶ Πέτρας τὴν πόλιν, ἐπιθαλασσίαν οὖσαν ἐν Κόλχοις πρὸς τῷ Εὐξείνῳ καλουμένῳ Πόντῳ, ἠπείγετο, καὶ ταύτην πολιορκῶν, ἕως μὲν Ἰωάννης περιῆν, οὐδὲν ἤνυεν, ἐπεὶ δὲ θέλει τρωθεὶς τὸν τράχηλον ἐτελεύτησε, τὴν πόλιν παρεστήσατο. Τοὺς μέντοι ἐνοικοῦντας ἀπαθεῖς κακῶν ἀφήκεν ὁμολογία γὰρ αὐτοὺς προσελάβετο, καὶ μόνον τὰ τοῦ Ἰωάννου 15 χρήματα, ἅπερ ἀπὸ τοῦ μονοπωλίου αὐτῷ συνείλεκτο, ἐλήϊσατο πολὺ πλῆθος ὄντα. Βελισάριος δὲ Νισίδιδος μὲν ἀποπειράσας οὐδὲν ἴσχυσε, τὴν Σισαύρων δὲ πόλιν πολιορκήσας καὶ διασάμενος ὁμολογία παρεστήσατο, Βλησχάμην τε τὸν στρατηγὸν καὶ τοὺς λογιωτάτους Περσῶν ἐν αὐτῷ λαβὼν ἐς τὸ Βυζάντιον ἔπεμψε. Καὶ Ἀρέθαν ἅμα στρατῷ ἐν Ἀσσυρίοις πέμψας τὰ ἐκεῖνη 20 χωρία ἐληΐζετο, ἐξ ἧς χρήματα πολλὰ οἱ περὶ Ἀρέθαν περιβαλλόμενοι οὐκ ἤθελον ὑποστρέφειν ἐπὶ Βελισάριον. Βελισάριος δὲ τοῦ στρατοῦ νοσοῦντος καὶ τῶν περὶ Ἀρέθαν ἀγνωσμένων, καὶ Ῥεκιθάγγου καὶ Θεοκτίστου ἀποπορευέσθαι μελλόντων ἐς φυλακὴν 25 τῶν περὶ Φοινίκην χωρίων, ἃ ὑπὸ Ἀλαμουνδάρου κατετρέχετο, διὰ ταῦτα ἐξ ἡθῶν τῶν Περσῶν εἰς τὰ οἰκεῖα ἐπανήει, καὶ ἐς Βυζάντιον παρὰ βασιλέως μετεπέμπετο.

ΞΔ΄.

Θεοφάνους Βυζαντίου, ἱστορικοὶ λόγοι ι΄.

30 Ἀνεγνώσθη Θεοφάνους Βυζαντίου, «Ἱστορικῶν» λόγοι δέκα

51. Χρονογράφος τοῦ 6ου μ. Χ. αἰώνα. Στὴν ἱστορία του ἐκθέτει τὰ συμβάντα τῶν ἐτῶν 556-581 καὶ κάποια τῶν χρόνων τοῦ Ἰουστινιανοῦ.

να, παρὰ μόνο σὸν ἴδιο, καὶ τοὺς ψυχαγωγοῦσε μὲ ἵπποδρομίες καὶ ἄλλες εὐχάριστες ἐκδηλώσεις.

Λέγεται ὅτι ὁ Βελισάριος κλήθηκε νὰ ἐπιστρέψει ἀπὸ τὴν Ἰταλία καὶ στάλθηκε ὡς στρατηγὸς ἐναντίον τοῦ Χοσρόη καὶ τῶν Περσῶν μὲ τὴν ἀρχὴ τῆς ἀνοιξης. Φτάνοντας στὴ Μεσοποταμίᾳ ἄρχισε νὰ ὀπλίζει μὲ ἐπιμέλεια καὶ νὰ ἐμψυχώνει τὸ στρατὸ πού ἦταν ἄοπλος σχεδὸν καὶ ἔτρεμε τὸ ὄνομα τῶν Περσῶν. Ὁ Χοσρόης πάλι, ἔχοντας μαζί του τοὺς Λαζούς, ἐπειδὴ αὐτοὶ καὶ ὁ ἡγεμόνας τους Γουβάλης εἶχαν προσχωρήσει ἐξαιτίας τῆς φορολογίας καὶ τῆς ἐκμετάλλευσης τοῦ Ἰωάννη, κατευθύνθηκε γρήγορα πρὸς τὴν πόλη Πέτρα, πού ἦταν παραθαλάσσια στὴν Κολχικὴ κοντὰ σὸν καλούμενο Εὐξείνο Πόντο, καὶ πολιορκώντας την, ὅσο ἦταν ἐκεῖ ὁ Ἰωάννης, δὲν πετύχανε τίποτε, ὅταν ὁμως πέθανε χτυπημένος ἀπὸ βέλος σὸν τράχηλο, ὁ Χοσρόης κυρίεψε τὴν πόλη. Δὲν πείραξε ὡστόσο τοὺς κατοίκους, γιατί παραδόθηκαν μετὰ ἀπὸ συμφωνία, καὶ μόνο ἄρπαξε τὰ χρήματα τοῦ Ἰωάννη, πού εἶχε μαζέψει ἀπὸ τὸ μονοπώλιο, καὶ πού ἦταν πλῆθος μεγάλο. Ὁ Βελισάριος δοκίμασε τίς δυνάμεις του στὴ Νίσιδη, ἀλλὰ δὲν ἐπέτυχε τίποτε· ἀφοῦ ὁμως πολιορκήσε τὴν πόλη τῶν Σισαύρων καὶ τὴν κυρίεψε, ὑποχρέωσε τὸν στρατηγὸ Βλησχάμη σὲ συμφωνία καὶ μαζί μὲ τοὺς ἐπιφανέστερους ἐκεῖ Πέρσες πού ἔπιασε τοὺς ἔστειλε στὸ Βυζάντιο. Στέλνοντας συγχρόνως καὶ τὸν Ἀρέθα μὲ στρατὸ στὴν Ἀσσυρία, λεηλατοῦσε τὰ μέρη ἐκεῖνα. Ἐπειδὴ ὁμως ἐκεῖ οἱ στρατιῶτες τοῦ Ἀρέθα ἀπέκτησαν πολλὰ χρήματα, δὲν ἤθελαν νὰ ἐπιστρέψουν σὸν Βελισάριο. Ὁ Βελισάριος ὁμως, ἐπειδὴ ὁ στρατὸς ἀντιμετώπιζε προβλήματα καὶ ἦταν ἄγνωστο τί ἔκανε ὁ Ἀρέθας, καὶ ἐπειδὴ ἐπρόκειτο ὁ Ρεκιθάγγης καὶ ὁ Θεόκτιστος νὰ πορευθοῦν πρὸς φύλαξη τῶν χωρίων τῆς Φοινίκης, πού τὰ ἐρήμωνε ὁ Ἀλαμούνδαρος, γι' αὐτό, ἀπὸ τίς περιοχὲς τῶν Περσῶν γύρισε στίς δικές του καὶ ὁ βασιλιάς τὸν μετακάλεσε στὸ Βυζάντιο.

64.

Θεοφάνους Βυζαντίου^α Ἱστορικοὶ λόγοι δέκα.

Διαβάσαμε τὸ σύγγραμμα τοῦ Θεοφάνους τοῦ Βυζαντίου

Ἄρχεται δὲ ὁ πρῶτος λόγος ἀπὸ τοῦ Περσικοῦ πολέμου τοῦ συ-
 στάντος μετὰ τὴν διάλυσιν τῶν σπονδῶν, ὡς Ἰουστιανιανὸς ὁ
 βασιλεὺς καὶ Χοσρόης ὁ Περσῶν ἀλλήλοις ἔθεντο, ἔλυσε δὲ
 Χοσρόης τε αὐτὸς καὶ Ἰουστίνος διάδοχος Ἰουστινιανοῦ κατα-
 5 στάς, δευτέρου ἔτους τῆς ἀρχῆς αὐτῷ περαιουμένου. Ἀρχό-
 μενος δὲ ἐντεῦθεν τῆς ἱστορίας κᾶτεισι μέχρι δεκάτου ἔτους αὐ-
 τοῦ τοῦ πολέμου. Μέννηται δὲ ἐν τῷδε τῷ πρώτῳ τοῦ βιβλίου
 λόγῳ καὶ τὰ κατὰ Ἰουστινιανὸν ἱστορηῆσαι· οὐ μὴν ἀλλὰ δηλὸς
 ἐστὶν ὡς καὶ ἐφεξῆς τῶν δέκα λόγων ἑτέρους συνέταξε. Διέξεισι
 10 δὲ ἐν μὲν τῷδε τῷ λόγῳ ὅπως αἱ σπονδαὶ συνεχύθησαν, Ἰουστί-
 νου μὲν διὰ Κομεντιόλου Σουανίαν παρὰ Χοσρόου ἀπαιτοῦν-
 τος, αὐτοῦ δὲ ὑποτιθεμένου, οὐ μέντοι διδόντος, ὅπως τε ἡ Με-
 σοποταμία πᾶσα ἐσείσθη, προοίμιον τῶν ἐπελευσομένων κακῶν
 γενομένη.

15 Ὅτι τὰ πρὸς Εὐρον ἄνεμον τοῦ Τανάιδος Τούρκοι νέμον-
 ται, οἱ πάλαι Μασσαγέται καλούμενοι, οὗς Πέρσαι οἰκεία
 γλῶσση «Κερμιχίωνάς» φασι. Καὶ αὐτοὶ δὲ ἐν τῷ τότε δῶρα καὶ
 πρέσβεις πρὸς βασιλέα Ἰουστίνον ἔστειλαν, δεόμενοι μὴ ὑποδέ-
 ξασθαι αὐτὸν τοὺς Ἀβάρους, ὁ δὲ τὰ δῶρα λαβὼν καὶ ἀντιφιλο-
 20 φρονησάμενος ἀπέλυσεν εἰς τὰ οἰκεία. Τοῖς δὲ Ἀβάροις ὕστε-
 ρον ἔλθουσιν καὶ Παννονίαν οἰκῆσαι καὶ εἰρήνης τυχεῖν δεομέ-
 νοις, διὰ τὸν πρὸς τοὺς Τούρκους λόγον καὶ τὰς συνθήκας οὐκ
 ἐσπείσατο.

Ὅτι τὴν τῶν σκωλήκων γένεσιν ἀνὴρ Πέρσης βασιλεύοντος
 25 Ἰουστινιανοῦ ἐν Βυζαντίῳ ὑπέδειξεν, οὕτω πρότερον ἐγνωσμέ-
 νην Ῥωμαίοις. Οὗτος δὲ ἐκ Σηρῶν ὄρμηθεις ὁ Πέρσης τὸ σπέρμα
 τῶν σκωλήκων ἐν νάρθηκι λαβὼν μέχρι Βυζαντίου διεσώσατο,
 καὶ τοῦ ἔαρος ἀρξαμένου ἐπὶ τὴν τροφὴν τῶν συκαμίνων φύλλων
 ἐπαφῆκε τὰ σπέρματα, τὰ δὲ τραφέντα τοῖς φύλλοις ἐπτεροφύησέ
 30 τε καὶ τᾶλλα εἰργάσατο, ὧν τὴν τε γένεσιν καὶ τὴν ἐργασίαν ὁ
 βασιλεὺς Ἰουστίνος ὕστερον τοῖς Τούρκοις ὑποδείξας ἐθάμβησεν·

«Ἱστορικά», λόγοι δέκα. Τὸ πρῶτο βιβλίον ἀρχίζει ἀπὸ τὸν Περσικὸν πόλεμον, ποὺ ἄρχισαν μετὰ τὴν διάλυση τῶν συνθηκῶν, ποὺ συμφώνησαν μεταξύ τους ὁ βασιλιάς Ἰουστινιανὸς καὶ ὁ Χοσρόης τῶν Περσῶν, ποὺ τὶς διέλυσαν ὁ Χοσρόης καὶ ὁ Ἰουστίνος ποὺ διαδέχθηκε τὸν Ἰουστινιανόν, στὸ τέλος τοῦ δευτέρου ἔτους τῆς βασιλείας του. Ἀρχίζοντας ἀπὸ αὐτὸ τὸ γεγονός τὴν ἱστορία του, προχωρεῖ ὡς τὸ δέκατο ἔτος αὐτοῦ τοῦ πολέμου. Θυμᾶται σ' αὐτὸ τὸ πρῶτο βιβλίον τῆς συγγραφῆς του νὰ ἐξιστορήσει καὶ τὰ ὅσα συνέβησαν ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ. Εἶναι ὡστόσο φανερὸ ὅτι καὶ στὴ συνέχεια τῶν δέκα λόγων συνέγραψε καὶ ἄλλους λόγους. Σ' αὐτὸ τὸ βιβλίον ἐξιστορεῖ πῶς διαλύθηκαν οἱ συνθήκες εἰρήνης· ὁ Ἰουστίνος ἀπαιτοῦσε ἀπὸ τὸν Χοσρόην, μέσω τοῦ Κομεντιόλου, τὴ Σουανία, καὶ αὐτὸς ὑποσχόταν δέβαια, ἀλλὰ δὲν τὴν παρέδιδε· καὶ πῶς ὅλη ἡ Μεσοποταμία σεισθήκε ἀπὸ σεισμό καὶ ἐγένε προοίμιον τῶν μελλοντικῶν συμφορῶν.

Ἀναφέρει ἐπίσης ὅτι τὰ μέρη πρὸς τὰ Ἀνατολικά τοῦ ποταμοῦ Τανάιδος τὰ νέμονταν οἱ Τούρκοι, ποὺ παλαιὰ ὀνομάζονταν Μασσαγέτες, καὶ τοὺς ὁποίους οἱ Πέρσες στὴ γλῶσσα τους τοὺς ἔλεγαν «Κερμιχίωνες». Καὶ αὐτοὶ στὴν περίστασις ἐκείνη ἔστειλαν δῶρα καὶ πρέσβεις στὸν βασιλιὰ Ἰουστίνον, παρακαλώντας τον νὰ μὴν ὑποδεχθεῖ τοὺς Ἀβάρους. Ὁ Ἰουστίνος ἔλαβε τὰ δῶρα, καὶ ἀνταποδίδοντας τὴν φιλοφροσύνη τοὺς ἔστειλε στὴ χώρα τους, ἐνῶ τοὺς Ἀβάρους ποὺ ἦρθαν ὕστερα καὶ παρακαλοῦσαν νὰ κατοικήσουν στὴν Παννονία καὶ νὰ γίνουν δεκτοὶ εἰρηνικά, γιὰ τὸ λόγο ποὺ ἔδωσε στοὺς Τούρκους καὶ τὶς συνθήκες ποὺ εἶχε κάνει δὲν τοὺς δέχθηκε.

Ἐπίσης λέγει ὅτι τὴν ὑπαρξὴ τῶν μεταξοσκωλήκων τὴν ἔκανε γνωστὴ κάποιος Πέρσης ὅταν βασιλεύει στὸ Βυζάντιον ὁ Ἰουστινιανός, ἐνῶ πρωτύτερα ἦταν ἄγνωστοι στοὺς Ρωμαίους. Αὐτὸς ὁ Πέρσης ξεκινώντας ἀπὸ τὴν περιοχὴ τῶν Σηρῶν, παίρνοντας σ' ἓνα καλάμι τὰ σπέρματα ἀπὸ μεταξοσκώληκες, τὰ διέσωσε μέχρι τὸ Βυζάντιον, καὶ ὅταν ἦρθε ἡ ἀνοιξὴ ἄφησε τὰ σπέρματα πάνω στὰ φύλλα τῶν μουριῶν, καὶ αὐτὰ ἀφοῦ ἔφαγαν τὰ φύλλα ἔβγαλαν φτερά καὶ ἔκαναν καὶ ὅλα τὰ ἄλλα. Τὴ γένεση αὐτῶν καὶ τὴν ἐργασία δείχνοντάς τιν ἐπειτα στοὺς Τούρκους ὁ βασιλιάς Ἰουστίνος τοὺς

οί γάρ Τούρκοι τότε τά τε Σηρῶν ἐμπόρια καὶ τοὺς λιμένας κατεῖχον. Ταῦτα δὲ πρὶν μὲν Πέρσαι κατεῖχον, Ἐφθαλάνου δὲ τοῦ Ἐφθαλιτῶν βασιλέως, ἐξ οὗ καὶ τὸ γένος ἔσχε τὴν κλησιν, Περόζην καὶ Πέρσας νικήσαντος, ἀφηρέθησαν μὲν τούτων οἱ Πέρσαι, δεσπότηται δὲ κατέστησαν Ἐφθαλίται, οὓς μικρῶ ὕστερον μάχη νικήσαντες Τούρκοι, ἀφεῖλον ἐξ αὐτῶν καὶ ταῦτα.

Ἰουστίνος δὲ Ζήμαρχον ἐς τοὺς Τούρκους πρέσβυν ἀπέστειλεν, ὃς καὶ λαμπρῶς ἐστιάσας τε τοὺς Τούρκους καὶ ἐς τὰ μάλιστα φιλοφρονηθεὶς ἐς τὸ Βυζάντιον ἐπανήει. Διὸ καὶ ὁ Χοσρόης ἐπὶ 10 Αἰθίοπας, φίλους ὄντας Ῥωμαίοις, τοὺς πάλαι μὲν Μακροβίους νῦν δὲ Ὀμηρίτας καλουμένους, ἐστράτευσε, καὶ τὸν τε βασιλέα τῶν Ὀμηριτῶν Σανατούρκην διὰ Μηράνους τοῦ Περσῶν στρατηγοῦ ἐξώγησε, τὴν τε πόλιν αὐτῶν ἐξεπόρθησε, καὶ τὸ ἔθνος παρεστήσατο. Διέξεισι δὲ καὶ ὅπως Ἀρμένιοι ὑπὸ Σουρήνου κα- 15 κούμενοι, καὶ μάλιστα περὶ τὴν εὐσέβειαν, τὸν τε Σουρήναν ὁμοφρονήσαντες διὰ Οὐαρδάνου, οὗ τὸν ἀδελφὸν Μανουήλ ἐτύγγανεν ἀνελών, καὶ δι' ἑτέρου τινὸς Οὐάρδου ἀνεῖλον, καὶ Περσῶν ἀποστάντες Ῥωμαίοις προσεχώρησαν, τὸ Δούβιος τὸ πόλισμα, ἐν ᾧ κατώκουν, ἀπολιπόντες καὶ πρὸς τὰ Ῥωμαίων ἦθη γενόμενοι 20 καὶ τοῦτο μάλιστα γέγονε τῆς τῶν Περσῶν πρὸς Ῥωμαίους σπονδῶν καταλύσεως αἴτιον. Ἀπέστησαν δὲ παραντίκα καὶ Ἰβήρες, καὶ προσεχώρησαν Ῥωμαίοις, Γοργένους αὐτῶν ἡγεμονεύοντος ἦν δὲ τῶν Ἰβήρων τότε ἡ Τίφλις μητρόπολις.

Ὅτι Μαρκιανός, ὁ τοῦ Ἰουστίνου τοῦ βασιλέως ἐξάδελφος, 25 τῆς Ἐω χειροτονηθεὶς στρατηγός, εἰς τὸν πρὸς Χοσρόην πόλεμον ὀγδόω ἔτει τῆς Ἰουστίνου βασιλείας ἐξαποστέλλεται. Ἰωάννης δὲ ὁ τῆς Ἀρμενίας στρατηγός καὶ Μιράνης ὁ τῶν Περσῶν, ὁ καὶ Βαραμαάνης, τὴν στρατείαν συνήθροισον. Καὶ τοῖς μὲν Ἀρμενίοις συνεμάχουν Κόλχοι, Ἀβασγοὶ καὶ Σαρώης ὁ Ἀλανῶν βασιλεύς, 30 τῶ δὲ Μιράνη Σάβιροι καὶ Δαγάνες καὶ τὸ Διλμαϊνὸν ἔθνος. Πο-

κατέπληξε· γιατί οἱ Τοῦρκοι τότε κατεῖχαν τοὺς ἐμπορικοὺς σταθμοὺς καὶ τὰ λιμάνια τῶν Σηρῶν. Αὐτὰ πρωτύτερα τὰ κατεῖχαν οἱ Πέρσες, ὅταν ὁμως ὁ Ἐφθαλάνος, ὁ βασιλιάς τῶν Ἐφθαλιτῶν, ἀπὸ τὸν ὁποῖο ἔλαβε τὸ ὄνομα καὶ ὁ λαός, νίκησε τὸν Περόζη καὶ τοὺς Πέρσες, τὰ πῆραν ἀπὸ τοὺς Πέρσες καὶ ἔγιναν κύριοι αὐτῶν οἱ Ἐφθαλίτες, καὶ αὐτοὺς ἀφοῦ λίγο ἀργότερα τοὺς νίκησαν οἱ Τοῦρκοι, ἀφαίρεσαν κι αὐτὰ ἀπὸ αὐτοὺς.

Ὁ Ἰουστίνος ἔστειλε στοὺς Τούρκους τὸν Ζήμαρχο ὡς πρεσβευτή, ὁ ὁποῖος, ἀφοῦ καὶ λαμπρὰ γεύματα παρέθεσε στοὺς Τούρκους καὶ τοὺς περιέβαλε μὲ πολλές τιμές, ἐπέστρεψε στὸ Βυζάντιο. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Χοσρόης ἐξεστράτευσε ἐναντίον τῶν Αἰθιόπων, ποὺ ἦταν φίλοι τῶν Ρωμαίων, καὶ ποὺ παλαιὰ ἀποκαλοῦνταν Μακρόβιοι καὶ τῶρα Ὀμηρίτες, συνέλαβε ζωντανὸ τὸν βασιλιά τῶν Ὀμηριτῶν Σανατούρκη μέσω τοῦ Πέρση στρατηγοῦ Μηράνη, ἐκπύρθησε τὴν πόλη τους καὶ ὑπέταξε τοὺς κατοίκους. Διηγεῖται ἀκόμα καὶ πῶς οἱ Ἀρμένιοι πιεζόμενοι ἀπὸ τὸν Σουρήνα, καὶ μάλιστα σχετικὰ μὲ τὴν πίστη, καὶ τὸν Σουρήνα μὲ κοινὴ ἀπόφαση ἔβαλαν τὸν Βάρδανο, τὸν ἀδελφὸ τοῦ ὁποῖου Μανουήλ εἶχε σκοτώσει ὁ Σουρήνας, καὶ τὸν σκότωσε μὲ τὴ βοήθεια καὶ κάποιου ἄλλου, μὲ τὸ ὄνομα Βάρδος, καὶ ἀφοῦ ἀποστάτησαν ἀπὸ τοὺς Πέρσες πῆγαν μὲ τὸ μέρος τῶν Ρωμαίων, ἐγκαταλείποντας τὴν πόλη Δούβιο ποὺ κατοικοῦσαν, κι ἐγκαταστάθηκαν στὴν περιοχὴ τῶν Ρωμαίων. Καὶ αὐτὸ κυρίως ἦταν ἐκεῖνο ποὺ ἔγινε αἰτία νὰ διαλυθοῦν οἱ συνθήκες εἰρήνης μεταξὺ τῶν Περσῶν μὲ τῶν Ρωμαίων. Ἀμέσως ἀποστάτησαν καὶ οἱ Ἰθῆρες καὶ προσχώρησαν στοὺς Ρωμαίους μὲ τὸν ἡγεμόνα τους Γοργένη. Πρωτεύουσα τῶν Ἰθῆρων ἦταν τότε ἡ Τίφιλη⁵².

Ἐπίσης ἱστορεῖ ὅτι ὁ Μαρκιανός, ὁ ἐξάδελφος τοῦ βασιλιᾶ Ἰουστίνου, ἀφοῦ χειροτονήθηκε στρατηγὸς τῆς Ἀνατολῆς, στάλθηκε στὸν πόλεμο ἐναντίον τοῦ Χοσρόη, τὸ ὄγδοο ἔτος τῆς βασιλείας τοῦ Ἰουστίνου. Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Ἰωάννης, στρατηγὸς τῆς Ἀρμενίας, καὶ ὁ Μιράνης τῶν Περσῶν, ποὺ λεγόταν καὶ Βαραμαάνης, συγκέντρωναν τοὺς στρατιῶτες. Μὲ τοὺς Ἀρμένιους συμμαχοῦσαν οἱ Κόλχοι, οἱ Ἀβασγοὶ καὶ ὁ Σαρώης, ὁ βασιλιάς τῶν Ἀλανῶν, ἐνῶ μὲ τὸν Μηράνη οἱ Σάβιροι καὶ οἱ Δαγάνες καὶ τὸ Διλιμαῖνδ ἔθνος. Ὁ

λεμήσας δὲ ὁ Μαρκιανὸς τὸν Μιράνην περὶ τὴν Νισιθηνῶν πόλιν αὐτὸν μὲν εἰς φυγὴν ἔτρεψεν, ἀνεῖλε δὲ ἐν τῇ μάχῃ χιλίους καὶ διακοσίους, καὶ ζῶντες ἐλήφθησαν ὁ, Ῥωμαίων δὲ ἄνδρες ἀνηρέθησαν ζ, ἐπολιόρκει τε ἤδη καὶ τὸ τῶν Νισηθηνῶν τεῖχος. Χοσρόης δὲ ταῦτα μαθὼν τεσσαράκοντα μὲν χιλιάδας ἰππέων, πεζῶν δὲ ὑπὲρ τὰς ἑκατὸν συναγείρας, ἠπειέγετο βοηθεῖν καὶ πολεμεῖν Ῥωμαίους Ἐν τούτῳ δὲ διαβάλλεται ὁ Μαρκιανὸς τῷ βασιλεῖ ὡς ἐρῶν τυραννίδος, καὶ ὁ βασιλεὺς πεισθεὶς αὐτὸν μὲν παρέλυσε τῆς ἀρχῆς, Θεόδωρον ἀντικαταστήσας τὸν τοῦ Ἰουστινιανοῦ 10 παῖδα, Τζίρον ἐπίκλην. Ἀταξίας δὲ διὰ ταῦτα συμβάσης, τῆς τε πολιορκίας Ῥωμαῖοι ἀπέσχοντο, καὶ Χοσρόης τὸ Δαράς πολιορκήσας παρεστήσατο.

ΞΕ.

Θεοφυλάκτου,

15 ἀπὸ ἐπάρχων καὶ ἀντιγραφῆως, λόγοι ὀκτώ.

Ἄνεγνώσθη Θεοφυλάκτου ἀπὸ ἐπάρχων καὶ ἀντιγραφῆως «Ἱστοριῶν» λόγοι ὀκτώ. Ἔστι δὲ οὗτος ὁ Θεοφύλακτος τῷ γένει Αἰγύπτιος Ἡ μέντοι φράσις αὐτῷ ἔχει μὲν τι χάριτος, πλήν γε δὴ ἢ τῶν τροπικῶν λέξεων καὶ τῆς ἀλληγορικῆς ἐννοίας κατακορῆς 20 χρῆσις εἰς ψυχρολογίαν τινὰ καὶ νεανικὴν ἀπειροκαλίαν ἀποτελευντᾶ. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἢ τῆς γνωμολογίας οὐκ ἐν καιρῷ παρενθήκη φιλοτιμίας ἐστὶ περιέργου καὶ περιττῆς. Τὰ δ' ἄλλα οὐ τι εἰς μῶμον ἤκει. Ἄρχεται δὲ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ Μαυρικίου, καὶ κἀτεισι μέχρι τῆς Φωκᾶ ἀναρρήσεως.

25 Ἐν μὲν οὖν τῷ πρώτῳ λόγῳ διέξεισιν ὅπως ὁ Μαυρίκιος ὑπὸ Τιβερίου τοῦ βασιλέως ἀναγορεύεται βασιλεὺς, Ἰωάννου κατ' ἐκεῖνο καιροῦ τῆς Κωνσταντινουπολιτῶν Ἐκκλησίας προεστηκότος ὅσα τε εἰς νουθεσίαν εἶπε Μαυρικίου, Ἰωάννη τῷ κυναιστορι χρώμενος ὑπουργῶ τῶν λόγων, ὃς πρὸς τε αὐτὸν Μαυρίκιον 30 καὶ τὸν δῆμον τὴν ἐν τῷ λόγῳ προᾶξιν ἐτάχθη πληροῦν τοῦ βασι-

53. Ἱστορικὸς ποῦ ἠκμασε στὰ χρόνια τοῦ Ἡρακλείου (610-640), κυριώτερο ἔργο τοῦ ὁποίου εἶναι ἡ «Ἱστορία τῆς βασιλείας τοῦ Μαυρικίου» (582-602), ἢ πλέον

Μαρκιανὸς συγκρούσθηκε μὲ τὸν Μιράνη κοντὰ στὴν πόλιν Νίσιδη, καὶ αὐτὸν βέβαια τὸν ἔτρεψε σὲ φυγή, ἐνῶ στὴ μάχη σκότωσε χίλιους διακόσους καὶ αἰχμαλώτισε ἑβδομήντα. Ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους σκοτώθηκαν ἑπτὰ πολιορκοῦσε ἤδη καὶ τὰ τείχη τῆς ἴδιας τῆς Νίσιδης. Ὄταν τὰ ἔμαθε αὐτὰ ὁ Χοσρόης, ἀφοῦ συγκέντρωσε σαράντα χιλιάδες ἵππεῖς καὶ πάνω ἀπὸ ἑκατὸ χιλιάδες πεζοὺς, ἔσπευσε νὰ βοηθήσει τὴν πόλιν καὶ νὰ πολεμήσει τοὺς Ρωμαίους. Τότε ἀκριβῶς ὁμως διαβάλλεται ὁ Μαρκιανὸς στὸν βασιλιᾶ ὅτι ἐπιθυμεῖ τὴ βασιλεία, καὶ ἐπειδὴ πείσθηκε ὁ βασιλιάς, τοῦ ἀφαίρεσε τὴν ἀρχηγία, ἀντικαθιστώντας τὸν μὲ τὸν Θεόδωρο, τὸ υἱὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ποὺ ὀνομαζόταν Τζίρος. Ἐξαιτίας αὐτῶν τῶν γεγονότων προκλήθηκε ἀταξία καὶ ἔτσι οἱ Ρωμαῖοι ἔπαυσαν τὸν πολιορκία, ἐνῶ ὁ Χοσρόης, ἀφοῦ πολιορκήσε τὸ Δαράς, τὸ κυρίευσε.

65.

Τοῦ Θεοφυλάκτου³³,

τοῦ ἀπὸ τοὺς ἐπάρχους καὶ ἀντιγραφέα, λόγοι δκτώ.

Διαβάσαμε τοῦ Θεοφυλάκτου τοῦ ἀντιγραφέα, ποὺ προερχόταν ἀπὸ ἐπάρχους, τὸ βιβλίον «Ἱστορίαι» σὲ λόγους δκτώ. Αὐτὸς ὁ Θεοφύλακτος ἦταν Αἰγύπτιος τὴν καταγωγή. Ἡ τρόπος ἔκφρασης του ἔχει κάποια χάρη, ἀλλ' ἐξαιτίας τῆς κατὰ κόρον μεταφορικῆς χρήσης τῶν λέξεων καὶ τῆς ἀλληγορικῆς ἔκφρασης τῶν ἐννοιῶν καταλήγει σὲ κάποια ψυχρολογία καὶ νεανικὴ ἀκαλαισθησία. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἄκαιρη παρεμβολὴ γνωμικῶν καταντᾶ σὲ φιλοδοξία ἐνοχλητικὴ καὶ περιττὴ. Τὰ ἄλλα δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ τὰ ψέξει. Ἀρχίζει ἀπὸ τὴ βασιλεία τοῦ Μαυρικίου, καὶ φτάνει μέχρι τὴν ἀνάρρηση τοῦ Φωκᾶ.

Στὸν πρῶτο λόγο ἐξιστορεῖ τὸ πῶς ὁ Μαυρίκιος ἀναγορεύθηκε ἀπὸ τὸν βασιλιᾶ Τιβέριο βασιλιάς, τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ποὺ προκαθήμενος στὴν Ἐκκλησία Κωνσταντινουπόλεως ἦταν ὁ Ἰωάννης, καὶ τίνουθεσίες ἔκανε στὸν Μαυρίκιον ὁ Τιβέριος βοηθούμενος στὴν ὁμιλία ἀπὸ τὸ ταμία Ἰωάννη, ὁ ὁποῖος διατάχθηκε ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ βασιλιᾶ νὰ μεταβιβάσει τὸ λόγο καὶ πρὸς τὸν ἴδιον τὸν Μαυρίκιον καὶ

ἀριστη καὶ ἀρχαιότερη ἱστορικὴ πηγὴ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

λέως ὅπως τε αὐτῷ τὴν θυγατέρα κατηγγύησεν ὅπως τε τῇ ὑστε-
 ραία τῆς Μαυρικίου ἀναρρήσεως ἐτελεύτησε, καὶ ὡς πρὶν ἢ τε-
 λευτῆσαι αὐτὸν εἶδεν ὄψιν λέγουσαν αὐτῷ, "Τάδε σοι, Τιβέριε, τὸ
 τρισάγιον λέγει· Οἱ τύραννοι τῆς ἀσεβείας ἐπὶ τῆς σῆς βασιλείας
 5 οὐ φοιτήσουσι χρόνοι". Ἦν δ' ἄρα ταῦτα ἐκεῖνα τραγωδίας τινὸς
 προαγόρευσις τῆς ἀνὰ τὸν παλαμναῖον Φωκᾶν ἀνοσιουργοῦ
 τυραννίδος ἔτι δὲ καὶ ὡς πρὸς Ἀβάρους ἤδη μικρῶ πρόσθεν τὸ
 Σίρμιον πολιορκήσαντας Μαυρίκιος σπονδὰς ἔθετο, ἂν ἔτος ἑκα-
 στον τοῖς βαρβάροις συνθέμενος ἐγκαταβάλλεσθαι δι' ἐμπορείας
 10 ἀργύρου τε καὶ ἐσθῆτος χρυσοῦ χιλιάδας π. Αἱ μέχρις ἐνιαυτῶν
 δύο διήρκεσαν, ὑπὸ τῆς βαρβαρικῆς ἀπληστίας λυθεῖσαι· εἴκοσι
 γὰρ χιλιάδων χρυσοῦ ὁ βάρβαρος προσθήκην ἐξήτει, ἐξ οὗ λύσις
 γέγονε τῶν σπονδῶν· καὶ ἀλίσκεται ὑπὸ τῶν βαρβάρων Σιγ-
 γιδῶν ἢ πόλις καὶ Αὐγούστα καὶ τὸ Βμινάκιον, πολιορκεῖται δὲ
 15 καὶ Ἀγχιάλος πόλις. Καὶ πρεσβεύονται Ἐλπίδιος καὶ Κομεντί-
 ολος Ῥωμαίων πρέσβεις πρὸς τὸν τῶν Ἀβάρων Χαγάνον, καὶ
 ἀτμοῦνται, ἅτε δὴ Κομεντιόλου παρηρησιασμένου πρὸς τὸν βάρ-
 βαρον. Τοῦ δὲ ἐπιγενομένου ἔτους πάλιν Ἐλπίδιος πρὸς τὸν Χα-
 γάνον διαπρεσβεύεται ἐπὶ τῷ καὶ τὰς εἴκοσι χιλιάδας προστε-
 20 θῆναι, καὶ λαβὼν Ταργίτιόν τινα ἀπὸ τῶν Ἀβάρων ἐς Βυζάντιον
 ἦκεν. Ἐπεὶ δὲ οἱ βάρβαροι πολλὰ τῶν Ῥωμαίων ἐληΐζοντο, Ταρ-
 γίτιος εἰς Χαλκίδα νῆσον ἐξορίζεται, μηνῶν ἐξ τῆ ἐξορία παρατα-
 θέντων. Στρατηγὸς δὲ αἰρεθεὶς Κομεντιόλος κατὰ Σκλαβήνων
 ἠνδραγάθησε. Καὶ ὅπως πάλιν ὁ Χαγάνος τὰς σπονδὰς συγχεῖ
 25 Καὶ περὶ Βουγολόβρα τοῦ μάγου· πόρθησις τε πλείστων πόλεων
 Ῥωμαϊκῶν ὑπὸ τῶν βαρβάρων.

Εἶτα τὸν πόλεμον διέξεισι τῶν Περσῶν καὶ Ῥωμαίων τὸν ἐπὶ
 τὸν Νύμφιον ποταμὸν τὸν τε γάμον Μαυρικίου καὶ Κωνσταν-
 τίνης τῆς Τιβερίου θυγατρὸς Διαλαμβάνει δὲ καὶ περὶ τοῦ γενομέ-
 30 νου ἐμπρησμοῦ, ὃς ἐν τῷ φόρῳ κατὰ τὰ προόμια τῆς βασιλείας
 Μαυρικίου συνέβη, καὶ περὶ τῆς ἀναιρέσεως Παυλίνου τοῦ περὶ
 τοῦ θαύματος τοῦ κατὰ τὴν κόγχην Γλυκερίας τῆς μάρτυρος, ὅπως
 τε Ἰωάννης ὁ πατριάρχης, φιλανθρωπότερον δοκοῦντος ἔχειν τοῦ

στὸν λαό, πῶς ἀρραβώνιασε τὴ θυγατέρα του μ' ἐκεῖνον, πῶς πέθανε τὴν ἐπομένη τῆς ἀνάρρησης τοῦ Μαυρικίου, καὶ πῶς πρὶν ξεψυχήσει εἶδε ἓνα ὄραμα ποῦ τοῦ εἶπε· “Αὐτὰ σοῦ λέγει, Τιβέριε, ἡ ἅγια Τριάδα· Δὲν θὰ βροῦν τὴ βασιλεία σου τὰ τυρρανικά χρόνια τῆς ἀσέβειας”. Ἦταν βέβαια τὰ λόγια αὐτὰ προαγγελία μᾶς τραγωδίας γιὰ τὴν ἐγκληματικὴ τυραννίδα τοῦ ἀνόσιου Φωκᾶ. Ἀκόμα καὶ μὲ τοὺς Ἀδάρους ποῦ εἶχαν λίγο πρὶν πολιορκήσει τὸ Σίρμιο ὁ Μαυρίκιος ἔκανε συνθήκη εἰρήνης, συμφωνώντας μὲ τοὺς βαρβάρους νὰ τοὺς καταβάλλει κάθε χρόνο τόσο ἀπὸ ἐμπορία ἀργύρου ὅσο καὶ ὑφασμάτων ὀγδόντα χιλιάδες λίτρες χρυσοῦ. Οἱ συνθήκες διήρκεσαν γιὰ δύο χρόνια καὶ διαλύθηκαν ἀπὸ τὴ βαρβαρικὴ ἀπληστία· γιὰτὶ οἱ βάρβαροι ζητοῦσαν νὰ προστεθοῦν ἄλλες εἴκοσι χιλιάδες λίτρες. Γι' αὐτὸ τὸ λόγο διαλύθηκαν οἱ συνθήκες, καὶ κυριεύθηκαν ἀπὸ τοὺς βαρβάρους ἡ πόλις Σιγγηδῶν καὶ ἡ Αὐγούστα καὶ τὸ Βιμινάκιο, καὶ πολιορκήθηκε καὶ ἡ πόλις Ἀγχίαλος. Μετέβησαν τότε ἀπεσταλμένοι ὁ Ἐλπίδιος καὶ ὁ Κομεντιόλος, πρέσβεις τῶν Ρωμαίων πρὸς τὸν Χαγάνο τῶν Ἀδάρων, ποῦ τοὺς φέρθηκαν προσβλητικὰ ἐπειδὴ ὁ Κομεντιόλος μίλησε μὲ θάρρος στὸν βάρβαρο. Τὸ ἐπόμενο ἔτος διαπραγματεύθηκε πάλι ὁ Ἐλπίδιος γιὰ τὸ θέμα τῆς προσθήκης τῶν εἴκοσι χιλιάδων καὶ παίρνοντας μαζί του κάποιον Ταργίτιο ἀπὸ τοὺς Ἀδάρους πῆγε στὸ Βυζάντιο. Ἐπειδὴ ὅμως οἱ βάρβαροι ἔκαναν πολλὰς ληστεῖες εἰς βάρος τῶν Ρωμαίων ὁ Ταργίτιος ἐξορίσθηκε στὴ νῆσο Χαλκίδα μὲ διάρκεια τῆς ἐξορίας του ἕξι μῆνες. Ὁ Κομεντιόλος ὀρίσθηκε στρατηγὸς ἐναντίον τῶν Σκλαβήνων καὶ ἀνδραγάθησε. Ἐξιστορεῖ ἀκόμα καὶ πῶς ὁ Χαγάνος διέλυσε τὶς συνθήκες. Γράφει καὶ γιὰ τὸν μάγο Βουγολόδρα καὶ γιὰ τὴν ἐκπόρθησι πάρα πολλῶν πόλεων Ρωμαϊκῶν ἀπὸ τοὺς Βαρβάρους.

Ἐπειτα ἐξιστορεῖ τὸν πόλεμο τῶν Περσῶν καὶ τῶν Ρωμαίων στὸν ποταμὸ Νύμφιο, καθὼς καὶ τὸ γάμο τοῦ Μαυρικίου καὶ τῆς Κωνσταντίνης, τῆς κόρης τοῦ Τιβερίου. Διηγεῖται καὶ τὸν ἐμπρησμὸ ποῦ ἔγινε στὴν ἀγορὰ στὶς ἀρχὲς τῆς βασιλείας τοῦ Μαυρικίου, καὶ γιὰ τὴν ἀναίρεση τοῦ Παυλίνου καὶ τὸ θαῦμα στὴν κόγχη τῆς μάρτυρας Γλυκερίας. Ἀκόμα πῶς ὁ πατριάρχης Ἰωάννης, ποῦ ἔδειχνε

βασιλέως, αὐτὸς πυρὶ παραδοθῆναι τὸν γόητα δισχυρίζετο, πα-
 ρουφαίνων τῷ λόγῳ καὶ τὴν ἀποστολικὴν ῥῆσιν καὶ ὅτι Παυλῖνός
 τε καὶ ὁ παῖς, κοινωνὸς ὢν τῆς ἀσεβείας, τὴν ἐπὶ θανάτῳ ἀπήχθη-
 σαν, ξίφει τὸν θῖον καταστρεψάμενοι. Ἔτι τε περὶ τῶν Ἀφούμων
 5 καὶ Ἀκβάς τῶν φρουρίων. Ἐμπεριέχεται δὲ τῷ λόγῳ μάχη Ῥω-
 μαίων καὶ Περσῶν, καὶ ὅπως ὁ Ἰωάννης καταστρατηγεῖται ὑπὸ
 τῶν βαρβάρων. Ἔτι δὲ καὶ ὁ μέγας σεισμὸς ὁ γενόμενος κατὰ τὴν
 ἀρχὴν τῆς ἀναγορεύσεως Μαυρικίου, καὶ περὶ τῆς ὑπατείας αὐ-
 τοῦ. Ὅπως τε Φιλιππικός, ὁ ἐπ' ἀδελφῇ τοῦ βασιλέως Γορδία γαμ-
 10 βρός, τῆς ἐφ' ἑαυτῆς δυνάμεως προχειρίζεται στρατηγός, καὶ ἀνδραγα-
 θίαι αὐτοῦ, ἀναχώρησίς τε ἐκ τῆς Μηδικῆς τῶν Ῥωμαίων, καὶ
 ὅπως ἀνδριά τὸ Ῥωμαϊκὸν ἐκινδύνευσεν, ὅπως τε τὴν Ἀρζανη-
 νὴν χώραν ὁ Ῥωμαίων στρατηγὸς προνομῆ παραδέδωκεν, ἀρι-
 στεία τε τῆς Ῥωμαίων δυνάμεως, καὶ ὅπως τὰ κατὰ τὴν Μαρτυ-
 15 ρόπολιν ὁ Περσῶν στρατηγὸς κατεπόρθησε, πρεσβεῖα τε Περσῶν
 πρὸς Ῥωμαίους πρώτη καὶ δευτέρα. Ταῦτα μὲν ἐν τῷ πρώτῳ λόγῳ.

Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ διαλαμβάνει περὶ τοῦ ὄρους τοῦ Ἰζαλά,
 περὶ τε τῆς κατὰ τὸν Καρδαρηγὰν τὸν τῶν Περσῶν στρατηγὸν
 ἀλαζονείας, ὅπως τε Φιλιππικοῦ τε καὶ Ῥωμαίων πρὸς τὸν Καρ-
 20 δαρηγὰν καὶ Πέρσας μάχῃ περὶ τὸ Ἀρζάμων συνέστη, καὶ ὅπως
 ὁ Φιλιππικός τὴν ἀχειροποίητον εἰκόνα φέρων περιήει καθαγια-
 ζῶν τὸ στράτευμα, καὶ ὡς νίκη ἐπιφανεστάτη τότε Ῥωμαίων ἐγένε-
 νετο, ὅπως τε ἡ ἀχειροποίητος πρὸς Συμεώνην τὸν ἐπίσκοπον
 Ἀμίδης μετὰ σεβασμιότητος ἀποστέλλεται. Σκυλεύεται δὲ ὑπὸ
 25 Ῥωμαίων τὸ βάρβαρον, καὶ φεύγει ὁ Καρδαρηγὰν ἐπὶ τὸ Δαράς,
 καὶ ὅπως οἱ Δαρηνοὶ ἀπὸ τοῦ ἄστεος αὐτὸν ἀποπέμπονται διὰ τὸ
 κατὰ κράτος ἡττηθῆναι. Ὅπως τε ὁ Ῥωμαίων στρατιώτης τὸ
 σῶμα κατετέρωτο· ἦν δὲ τῆς τῶν Κουαρτοπαρθῶν τάξεως, οὕτω
 καλουμένων τῶν ἐν Βεροῖα πόλει τῆς Συρίας τὰς διατριβὰς ποι-
 30 ουμένων. Περὶ τε τῆς ἐπιστρατείας Ῥωμαίων κατὰ τῆς Ἀρζανη-
 νῆς, καὶ ὅπως Μαρουθᾶς καὶ Ἰώβιος οἱ ἡγεμόνες αὐτῆς αὐτο-

54. Ρωμ. 13, 3-4 «Εἰ θέλεις μὴ φοβέσθαι τὴν ἐξουσίαν, τὸ ἀγαθὸν ποιεῖ καὶ
 ἔξεις ἔπαινον ἐξ αὐτῆς ... ἂν δὲ τὸ κακὸν ποιῆς, φοβοῦ· οὐ γὰρ εἰκῆ τὴν μάχαιραν

μεγλύτερη φιλανθρωπία ἀπὸ τὸν βασιλιά, αὐτὸς ἰσχυρίζοταν ὅτι ὁ μάγος θά παραδοδιθεῖ στὴ φωτιά, συνδυάζοντας στὸ λόγο του καὶ τὴν ἀποστολικὴ ρήση⁵⁴, καὶ ὅτι ὁ Παυλῖνος καὶ ὁ υἱὸς του, ποὺ ἦταν κοινωνὸς τῆς ἴδιας ἀσέβειας, ὀδηγήθηκαν στὸ θάνατο, τελειώνοντας τὴ ζωὴ τους μὲ τὸ ξίφος. Ἀκόμα ὀμιλεῖ γιὰ τὰ φρούρια τῶν Ἀφούμων καὶ τῆς Ἀκβάς. Ὁ λόγος περιέχει καὶ μάχες τῶν Ρωμαίων καὶ τῶν Περσῶν, καὶ πῶς ὁ Ἰωάννης⁵⁵ κατανικήθηκε ἀπὸ τὰ στρατηγήματα τῶν βαρβάρων. Ἀκόμα περιέχεται καὶ ὁ μέγας σεισμός, ποὺ ἔγινε στὴν ἀρχὴ τῆς ἀναγόρευσης τοῦ Μαυρικίου, καθὼς καὶ γιὰ τὴν ὑπατεία του. Ἐπίσης πῶς ὁ Φιλιππικός, σύζυγος τῆς ἀδελφῆς τοῦ βασιλιᾶ Γορδία, ὀρίσθηκε στρατηγὸς τῶν δυνάμεων τῆς Ἀνατολῆς, οἱ ἀνδραγαθίες του, ἡ ἀποχώρηση τῶν Ρωμαίων ἀπὸ τὴ Μηδική, καὶ πῶς κινδύνευσαν ἀπὸ ἀνυδρία οἱ Ρωμαῖοι. Πῶς ἐπίσης ὁ Ρωμαῖος στρατηγὸς παρέδωσε σὲ λεηλασία τὴν Ἀρζανηνὴ χώρα, πῶς ἀρίστευσαν ἡ Ρωμαϊκὴς δυνάμεις, καὶ πῶς ὁ στρατηγὸς τῶν Περσῶν ἐρήμωσε τὴν περιοχὴ τῆς Μαρτυρόπολης, καθὼς καὶ τὴν πρώτη καὶ δεύτερη πρεσβεία τῶν Περσῶν πρὸς τοὺς Ρωμαίους. Αὐτὰ περιέχονται στὸ πρῶτο βιβλίο.

Στὸν δεύτερο λόγο ἐκθέτει τὰ σχετικὰ μὲ τὸ ὄρος Ἰζαλά καὶ τὴν ἀλαζονεία τοῦ στρατηγοῦ τῶν Περσῶν Καρδαρηγά, καὶ πῶς συγκροτήθηκε ἡ μάχη μὲ τὸν Καρδαρηγά καὶ τοὺς Πέρσες κοντὰ στὸ Ἀρζάμων, καὶ πῶς ὁ Φιλιππικός, κρατώντας τὴν ἀχειροποίητη εἰκόνα, περιφερόταν ἀγιάζοντας τὸ σράτευμα, πῶς ἔγινε τότε λαμπρότατη μάχη τῶν Ρωμαίων, καὶ πῶς ἡ ἀχειροποίητη στάλθηκε μὲ σεβασμὸ στὸν ἐπίσκοπο Ἀμίδης Συμεώνη. Ληλατεῖται ἡ περιοχὴ τῶν βαρβάρων ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους καὶ ὁ Καρδαρηγάς φεύγει στὸ Δαράς, καὶ πῶς οἱ Δαρηνοὶ τὸν διώχνουσιν ἀπὸ τὴν πόλη τους ἐπειδὴ εἶχε ὀλοσχερῶς νικηθεῖ. Πῶς ἐπίσης ὁ στρατιώτης τῶν Ρωμαίων καταπληγώθηκε στὸ σῶμα· ἦταν ἀπὸ τὴν λεγεῶνα τῶν Κουαρτώπαρθῶν ἔτσι ὀνομάζονται ὅσοι παράμεναν στὴν πόλη τῆς Συρίας Βέρροια. Ἀκόμα περιγράφει τὴν ἐκστρατεία τῶν Ρωμαίων ἐναντίον τῆς Ἀρζανηνῆς, καὶ πῶς ὁ Μαρουθᾶς καὶ ὁ Ἰώβιος, οἱ ἡγεμόνες

φορεῖ· Θεοῦ γὰρ διάκονός ἐσαν, ἐκδικος εἰς ὀργὴν τῷ τὸ κακὸν πράσσοντι».

55. Ὁ στρατηγὸς τῆς Ἀρμενίας.

μολούσι πρὸς Φιλιππικὸν καὶ Ῥωμαίους. Καὶ περὶ τῆς ἰδιωτικῆς
 δυνάμεως τῆς συναθροισθείσης ὑπὸ τοῦ Καρδαρηγᾶν εἰς τὸ
 ἔξαπατῆσαι Ῥωμαίους. Καὶ ὅπως Ἡράκλειος, ὁ Ἡρακλείου τοῦ
 αὐτοκράτορος πατήρ, ὑπὸ τοῦ Φιλιππικοῦ ἐπὶ κατασκοπῇ τῶν
 5 πολεμίων ἀποσταλεῖς παραδόξως διασώζεται. Καὶ περὶ Ζαβέρτα
 τοῦ Πέρσου, καὶ ὅπως τῆς τῶν Χλομαρῶν πολιορκίας Ῥωμαῖοι
 ἀπέσχοντο. Ἔτι δὲ περὶ τῆς ἀθρόας καὶ ἀλόγου φυγῆς Φιλιππι-
 κοῦ, καὶ τῆς γενομένης ἀταξίας τοῖς Ῥωμαϊκῆς ἐκστρατεύμασι.
 Περὶ τε τῆς ἐνεχθείσης τῷ Φιλιππικῷ νόσου, καὶ ὅτι Ἡράκλειος,
 10 ὁ Ἡρακλείου τοῦ αὐτοκράτορος πατήρ, τὰς φροντίδας τῆς ἡγε-
 μονίας ἀναδέχεται. Ὅπως τε τοῖς μεσημβρινοῖς τῆς Μηδικῆς
 προσβάλλει ὁ τῆς Ῥωμαίων δυνάμεως ὑποστράτηγος· καὶ ὡς
 ἕαρος ὥρα προσβάλλουσι Ῥωμαῖοι κατὰ τῆς Περσῶν πολιτείας
 διαλαμβάνει τε ὡς Κομεντιόλος κατὰ τῶν Ἀβάρων ἐκστρατεύει,
 15 ἔχων ὑποστρατήγους Μαρίνον καὶ Κάστον, καὶ ὡς εὐδοκμοῦσιν
 οὗτοι κατὰ τῶν Ἀβάρων, ὕστερον δὲ ζωγρεῖται ὁ Κάστος. Καὶ ὅτι
 Ἀνσιμουῦθ τὸν ἔξαρχον τῆς πεζικῆς Ῥωμαίων δυνάμεως οἱ Ἄ-
 βαροι ζωγρίαν ἔλαβον, καὶ κατέδραμον τὰ ἀνά τὴν Θράκην αἱ
 δυνάμεις αὐτῶν. Καὶ Κομεντιόλου διάσκεψις εἰ χρῆ ἐπιτίθεσθαι
 20 τοῖς Ἀβάροις, καὶ δημηγορία ἐπὶ τὸ δεῖν ἐπιτίθεσθαι, καὶ ἀντιδη-
 μηγορία. Ὅπως φωνὴ ἐμπροσθοῦσα τῷ στρατῷ τῶν Ἀβάρων ἀπρα-
 κτον τὴν τοῦ Κομεντιόλου ἐπίθεσιν τὴν κατὰ τοῦ Χαγάνου εἰργά-
 σατο. Καὶ περὶ Βουσαῖ τοῦ στρατιώτου, ὅπως τε κνηγῶν ἐάλω
 ὑπὸ τῶν Ἀβάρων, καὶ ὅπως ὑπὸ τῶν ὁμοφύλων ὑπεροφθεῖς
 25 πρῶτος διὰ τοῦτο τοὺς Ἀβάρους πολιορκητικὰ ὄργανα ἐδίδαξε
 κατασκευάζεσθαι. Ὅπως τε ὑπὸ τοῦ Χαγάνου πολιορκεῖται
 Βερόη, καὶ ὅπως ἀποτυγχάνει τοῦ ἐγχειρήματος. Ὅπως τε Διο-
 κλητιανοῦ πόλιν ὁ αὐτὸς πολιορκήσας ἀπρακτεῖ. Καὶ ὅπως ὁ
 βασιλεὺς Μαυρίκιος ὑπὸ τοῦ ἀγελαίου πλήθους τῶν Βυζαντίων
 30 ἐλοιδορεῖτο διὰ τὰ ἀπὸ τῶν βαρβάρων συμβεβηκότα περὶ τὴν
 Εὐρώπην δυστυχήματα, ὅπως τε ἐκπέμπει στρατηγὸν τὸν Ἰωάν-
 νην, ὃν ἐπεκάλουν Μυστάκωνα, ὑποστράτηγον αὐτῷ καταστησά-

της, αὐτομόλησαν στὸν Φιλιππικὸ καὶ στοὺς Ρωμαίους. Ἐπίσης μιλάει καὶ γιὰ τὴν ἰδιωτικὴ δύναμη ποὺ συναθροίσθηκε ἀπὸ τὸν Καρδαρηγὰ γιὰ νὰ ἔξαπατηθοῦν οἱ Ρωμαῖοι, καὶ πῶς ὁ Ἡράκλειος, ὁ πατέρας τοῦ αὐτοκράτορα Ἡρακλείου, ποὺ στάλθηκε ἀπὸ τὸ Φιλιππικὸ πρὸς κατασκόπευση τῶν ἐχθρῶν, διασώθηκε μὲ παράδοξο τρόπο. Μιλάει καὶ γιὰ τὸν Ζαβέρτα τὸν Πέρση, καὶ πῶς ἀποχώρησαν οἱ Ρωμαῖοι ἀπὸ τὴν πολιορκία τῶν Χλομαρῶν, καὶ ἀκόμα γιὰ τὴν ξαφνικὴ καὶ ἀλόγιστη φυγὴ τοῦ Φιλιππικοῦ καὶ τὴν ἀταξία ποὺ δημιουργήθηκε στὰ Ρωμαϊκὰ στρατεύματα. Ἐπίσης μιλάει καὶ γιὰ τὴ νόσο ποὺ ἔπαθε ὁ Φιλιππικός, γιὰ τὸ ὅτι ὁ Ἡράκλειος, ὁ πατέρας τοῦ αὐτοκράτορα Ἡρακλείου, ἀναδέχθηκε τὶς φροντίδες τῆς ἡγεμονίας, καὶ πῶς ἐπίσης ὁ ὑποστράτηγος τῶν δυνάμεων τῶν Ρωμαίων ἐπιτέθηκε στὰ νότια τῆς Μηδικῆς καὶ μὲ τὸν ἐρχομὸ τῆς ἀνοιξῆς πρόσβαλαν τὴν ἐπικράτεια τῶν Περσῶν. Ἀναφέρει ἀκόμα ὅτι ὁ Κομεντιόλος ἐξεστράτευσε ἐναντίον τῶν Ἀβάρων, ἔχοντας ὑποστρατήγους τοὺς τὸν Μαρίνο καὶ τὸν Κάστο, καὶ ὅτι αὐτοὶ εἶχαν ἐπιτυχίες κατὰ τῶν Ἀβάρων, ἀλλὰ ἀγρότερα ὁ Κάστος αἰχμαλωτίσθηκε. Ἀκόμα ὅτι οἱ Ἀβαροὶ αἰχμαλώτισαν τὸν Ἀνσιμούθ, τὸν ἀρχηγὸ τοῦ πεζικοῦ τῆς Ρωμαϊκῆς δυνάμεως, καὶ οἱ δικές τους δυνάμεις ἔκαναν ἐπιδρομὲς στὰ μέρη τῆς Θράκης, καὶ ὅτι ὁ Κομεντιόλος σκεφτόταν ἂν ἔπρεπε νὰ ἐπιτεθεῖ στοὺς Ἀβάρους, καὶ ὑπάρχει καὶ δημηγορία γιὰ τὸ ὅτι ἔπρεπε νὰ γίνει ἡ ἐπίθεση, καθὼς καὶ δημηγορία γιὰ τὸ ἀντίθετο. Πῶς ἐπίσης μὰ φωνὴ ποὺ ἀκούσθηκε στὸ στρατὸ τῶν Ἀβάρων ἔγινε αἰτία νὰ μὴ πραγματοποιηθεῖ ἡ ἐπίθεση τοῦ Κομεντιόλου ἐναντίον τοῦ Χαγάνου. Μιλάει καὶ γιὰ τὸν Βουσαῖ τὸν στρατιώτη, ποὺ ἐνῶ κυνηγοῦσε πιάστηκε ἀπὸ τοὺς Ἀβάρους, καὶ ἐπειδὴ οἱ δικοὶ του ἀδιαφόρησαν, γι' αὐτὸ τὸ λόγο δίδαξε πρῶτος τοὺς Ἀβάρους νὰ κατασκευάζουν πολιορκητικὰ ὄργανα. Ἐπίσης πῶς πολιορκήθηκε ἀπὸ τὸν Χαγάνο ἡ Βερόη καὶ ἀπέτυχε ἡ ἐπιχείρηση, καὶ πῶς πάλι ἀπέτυχε ὅταν πολιορκήθηκε τὴν πόλη τοῦ Διοκλητιανοῦ, πῶς ὁ βασιλεὺς Μαυρίκιος χλευαζόταν ἀπὸ τὴ μάζα τοῦ Βυζαντινοῦ ὄχλου γιὰ τὰ δυσάρεστα γεγονότα ποὺ ἔπαθε ἐκ μέρους τῶν βαρβάρων στὴν Εὐρώπη, καὶ ὅτι ἔστειλε τὸν στρατηγὸ Ἰωάννη, τὸν ἀποκαλούμενο Μυστάκωνα, ὀρίζοντας ὡς ὑποστράτηγόν του τὸν

μενος Δρόκωνα, ὃς καὶ πολιορκουμένης ὑπὸ τῶν Ἀβάρων τῆς Ἀδριανουπόλεως συμμίξας τοῖς πολεμίοις τὴν πόλιν διεσώσατο. Διαλαμβάνει δὲ καὶ ὅπως ὁ Ἡράκλειος φρούριον Περσικὸν ἐνεχειρεῖ τοῖς ὅπλοις ἐλεῖν, καὶ περὶ τοῦ Βεϊουδάες φρουρίου, καὶ ὅπως παραδόξῳ ἀριστεία Σάπηρος τοῦ στρατιώτου εἶλον τὸ φρούριον Ῥωμαῖοι. Καὶ τὴν ἐνδημίαν δὲ Φιλιππικοῦ περὶ τὸ βασίλειον ἄστν.

Ὁ δὲ τρίτος λόγος διέξεισιν ὅπως χειροτονεῖται ἀντὶ Φιλιππικοῦ στρατηγὸς ὁ Πρίσκος τῆς ἐξῆς δυνάμεως, ὅπως τε Φιλιππικὸς διαφθονούμενος Πρίσκῳ πρὸς Ἡράκλειον ἔγραψεν ἐμφανίσαι τῷ στρατῷ τῶν σιτήσεων αὐτῶν τὴν μείωσιν, καὶ ὅτι Πρίσκος προσπελάζων τῷ στρατοπέδῳ οὐκ ἀπέβη τοῦ ἵππου κατὰ τὸ παλαιὸν ἔθος καὶ οὕτως ἠσπάσατο τὸ στρατιωτικόν διὸ τὸ στρατιωτικόν, ὅτι τε αἱ σιτήσεις ὑπετέμνοντο καὶ ὅτι ἠτμοῦντο, ἐστασίαζον. Καὶ Πρίσκος ἐλιφρέδα δούς τὴν ἀχειροποίητον δι' αὐτῆς ἐκλιπαρεῖν τὸ πλῆθος ἐτέχναζεν· οἱ δὲ καὶ ταύτην λίθοις ἔβαλον. Διὸ φεύγει μὲν ἐν Κωνσταντίνῃ Πρίσκος, καὶ αἰρεῖται ὑπὸ τῆς στρατιᾶς Γερμανὸς αὐτοῖς στρατηγὸς ἀκούσιος καὶ ταύτης τῆς τυραννίδος κρατούσης πολλὰ παρὰ Περσῶν συμφοραὶ τοῖς Ῥωμαίοις ἐναπετίκτοντο. Διὸ καὶ βασιλεὺς παύει μὲν Πρίσκον, ἀνταποστέλλει δὲ Φιλιππικὸν πάλιν στρατηγόν. Ἡ δὲ στρατιὰ καὶ πρὸς αὐτὸν ἐστασίαζε. Καὶ πολιορκεῖται μὲν Κωνσταντῖνα ὑπὸ Περσῶν, ῥύεται δὲ τῶν κινδύνων ἐπιστάντος αὐτῇ Γερμανοῦ. Καὶ πόλεμος Πέρσαις καὶ Ῥωμαίοις κατὰ τὴν Μαρτυρόπολιν γίνεται, καὶ νικῶσι Ῥωμαῖοι λαμπρῶς, ἅτε τοῦ Περσῶν στρατηγοῦ. Μαρούζα καὶ τρισχιλίων πεσόντων, χιλίων δὲ ζωγρηθέντων. Καὶ διαλλάσσεται πρὸς τὸν αὐτοκράτορα δι' Ἀριστοβούλου τὸ στρατόπεδον, γίνεται τε κατὰ τὸ φρούριον Γιληγεροδῶν τῶν δεσμοτῶν Ῥωμαίων ἀριστεία. Καὶ Γρηγόριος ὁ Ἀντιοχείας ἀρχιερεὺς Φιλιππικὸν διὰ πρεσβείας ἀποκαθίστησι τῷ στρατεύματι. Ἀλίσκεται δὲ ὑπὸ Περσῶν ἡ Μαρτυρόπολις διὰ Σίττα δόλω, καὶ

Δρόκωνα, ὁ ὅποιος, καὶ ἐνῶ οἱ Ἄβαροι πολιορκοῦσαν τὴν Ἀδριανούπολη, συγκρούσθηκε μὲ τοὺς ἐχθροὺς καὶ ἔσωσε τὴν πόλη. Ἄναφέρει ἀκόμα καὶ πῶς ὁ Ἡράκλειος ἐπιχείρησε νὰ καταλάβει μὲ τὰ ὄπλα ἓνα Περσικὸ φρούριο, καὶ τὰ σχετικὰ μὲ τὸ φρούριο Βεϊουδάες, καὶ πῶς μὲ ἀνέλπιστη ἀριστεία τοῦ στρατιώτη Σαπήρου κυρίευσαν οἱ Ρωμαῖοι τὸ φρούριο, καθὼς ἐπίσης καὶ τὴν παραμονὴ τοῦ Φιλιππικοῦ στὴ Βασιλεύουσα.

Ὁ τρίτος λόγος ἐξιστορεῖ πῶς ὀρίζεται στρατηγὸς τῶν ἀνατολικῶν δυνάμεων στὴ θέσῃ τοῦ Φιλιππικοῦ ὁ Πρίσκο, καὶ πῶς φθωνώντας ὁ Φιλιππικὸς τὸν Πρίσκο ἔγραψε στὸν Ἡράκλειο γιὰ νὰ τοῦ ἀναφέρει τὴ μείωση τοῦ σιτηρέσιου τῶν στρατιωτῶν, καὶ ὅτι πλησιάζοντας ὁ Πρίσκο στὸ στράτευμα δὲν κατέβηκε ἀπὸ τὸ ἄλογο σύμφωνα μὲ τὸ παλαιὸ ἔθυμο, ἀλλὰ χαιρέτησε ἔφιππος τὸν στρατό· γι' αὐτὸ καὶ ὁ στρατὸς στασίασε ἐπειδὴ καὶ τὸ σιτηρέσιο περιοριζόταν καὶ δὲν τοὺς ἀποδιδόταν καὶ ἡ ὀφειλόμενη τιμὴ. Καὶ ὁ Πρίσκο παραδίνοντας τὴν ἀχειροποίητη ἔλιφρέδ(φ)α μηχανανευόταν μ' αὐτὸν τὸν τρόπο νὰ μαλακώσει τὸ πλῆθος· ὅμως ἐκεῖνοι λιθοβολοῦσαν καὶ τὴν εἰκόνα. Γι' αὐτὸ ὁ Πρίσκο φεύγει στὴν Κωνσταντίνα καὶ ἡ στρατιὰ ἐκλέγει στρατηγὸ τῆς ἄθελά του τὸν Γερμανό. Κι ἐνῶ κρατοῦσε αὐτὴ ἡ ταραχὴ στὸ στρατὸ προκαλοῦνταν πολλὲς συμφορὲς στοὺς Ρωμαίους ἀπὸ τοὺς Πέρσες. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ βασιλιάς ἔπαυσε τὸν Πρίσκο καὶ ἔστειλε στὴ θέσῃ τοῦ Πρίσκου πάλι στρατηγὸ τὸν Φιλιππικό. Ὁ στρατὸς ὅμως στασίαζε καὶ πρὸς αὐτόν. Στὸ μεταξὺ πολιορκεῖται ἡ Κωνσταντίνα ἀπὸ τοὺς Πέρσες, ἀλλὰ τὴν ἔσωσε ἀπὸ τὸν κίνδυνο φτάνοντας ἐκεῖ ὁ Γερμανός. Δίνεται μάχη μεταξὺ Ρωμαίων καὶ Περσῶν κοντὰ στὴ Μαρτυρόπολη καὶ οἱ Ρωμαῖοι κερδίζουν λαμπρὴ νίκη, ἀφοῦ σκοτώθηκε ὁ στρατηγὸς τους Μαρούζας καὶ ἔπεσαν τρεῖς χιλιάδες ἀκόμα νεκροί, καὶ αἰχμαλωτίσθηκαν χίλιοι. Ὁ στρατὸς συμφιλιώθηκε μὲ τὸν βασιλιὰ μέσω τοῦ Ἀριστοβούλου καὶ οἱ δεσμῶτες Ρωμαῖοι ἀρίστευσαν στὸ φρούριο Γιληγερδῶν. Ἐπίσης μὲ ἀπεσταλμένους του ὁ ἀρχιερέας Ἀντιοχείας Γρηγόριος ἀποκαθιστᾷ τὸν Φιλιππικό στὶς καρδιὲς τῶν στρατιωτῶν. Οἱ Πέρσες στὸ μεταξὺ κυριεύουν τὴ Μαρτυρόπολη μὲ δόλο τοῦ Σίττα, ἀφαιρεῖται τότε ἡ στρατηγία ἀπὸ τὸν Φιλιππικό, καὶ στὴ

ἀποχειροτονεῖται Φιλιππικός, καὶ Κομεντιόλος ἀντ' αὐτοῦ τὸν Περσικὸν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος πιστεύεται πόλεμον.

Οἱ δὲ Γέται, ἤτοι Σκλάβοι, τὰ περὶ τὴν Θράκην ἐλυμαίνοντο, ἢ Ῥώμη δὲ πρὸς τοὺς Λογγιβάρδους ἀνθωπλίζετο, καὶ Λιβύη 5 τῶν Μαυρουσίων περιεγίνετο. Κομεντιόλου δὲ στρατηγούντος συμπλέκονται περὶ τὸ Σισάρβανον πλησίον Νίσιβος Πέρσαι καὶ Ῥωμαῖοι, καὶ νικῶσι κατὰ κράτος Ῥωμαῖοι, Ἡρακλείου περιφανῶς ἐνευδοκιμοῦντος τῷ δόρατι· πίπτει γὰρ καὶ αὐτὸς ὁ τῶν Περσῶν στρατηγὸς Φραάτης, καὶ σκυλεύεται τὸ πολέμιον. Ἔτι 10 δὲ διαλαμβάνει ὅπως ὁ Βαρὰμ Τούρκους καταπολεμήσας, καὶ πολὺν πλοῦτον Ὀρμίσδα τῷ βασιλεῖ ἐκείθεν χορηγήσας, ἤρε τὴν μάχαιραν καὶ κατὰ Σουανίας· Ῥωμαῖοι δὲ Ῥωμανοῦ στρατηγούντος συμπλέκονται Βαρὰμ καὶ τῷ ὑπ' αὐτῷ στρατῷ, καὶ κατὰ κράτος νικῶσι. Καὶ ὡς διὰ τὴν ἦτταν Ὀρμίσδας τῷ Βαρὰμ ἐπο- 15 νειδίζων γυναικείαν ἔστειλεν ἐσθῆτα, ὁ δὲ ἀνθύβριζε, θυγατέρα Χοσρόου, ἀλλ' οὐχ υἱὸν Ὀρμίσδαν τοῖς γράμμασιν ἐπιγραφόμενος. Ἐν ᾧ καὶ Ἀρμένιοι ὑποθήκαις Σαββατίου τὸν μὲν σφῶν στρατηγὸν Ἰωάννην ἀναιροῦσι, προσχωρεῖν δὲ Πέρσαις ἐγχειροῦσι. Κομεντιόλος δὲ σταλείς ὑπὸ τοῦ βασιλέως τὴν τε στάσιν 20 κατευνάζει καὶ Σαββάτιον εἰς Βυζάντιον ἄγει, ὁ δὲ θηρίοις βορὰ γενέσθαι καταδικάζεται, φιλανθρωπία δὲ βασιλικῇ τοῦ θανάτου ἀπολύεται. Ὀρμίσδας δὲ Σαράμην κατὰ Βαρὰμ ἀποστέλλει· Βαρὰμ δὲ μάχῃ νικήσας Σαράμην ἐλεφάντων βορὰν ἐποιήσατο καὶ ἀναφανδὸν κατὰ Ὀρμίσδα παρατάσσειται. Ὁ δὲ Βαρὰμ ἐπὶ 25 τοσοῦτο δόξης ἦν κεχωρηκῶς πρὶν ἢ μελετῆσαι τὰ τῆς ἀποστασίας, ὡς μετὰ γε βασιλέα μηδένα τῶν πάντων μείζονα δόξαν ἔχειν αὐτοῦ· ὁ γὰρ κουροπαλάτην Ῥωμαῖοι καλοῦσι, ταύτης ἀπήλανε τῆς τιμῆς Ἐμπεριέχεται δὲ τῷ λόγῳ καὶ ἀναδρομῇ τῶν συγκυρησάντων περὶ τοὺς πρεσβυτέρους χρόνους, καὶ σύντομος ἀφήγησις 30 τῶν κεκινημένων ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἰουστίνου καὶ Τιβερίου τῶν αὐτοκρατόρων, καὶ περὶ τῆς ὀμότητος Ὀρμίσδου τοῦ Περσῶν

θέση του ὁ αὐτοκράτορας ἐμπιστεύεται τὸν Περσικὸ πόλεμο στὸν Κομεντίολο.

Στὸ μεταξὺ οἱ Γέτες, ἤτοι οἱ Σκλάβοι, κατέστρεφαν τὴν περιοχὴ τῆς Θράκης, ἡ Ρώμη ἐξοπλιζόταν ἐναντίον τῶν Λογγοβάρδων καὶ ἡ Λιβύη νικοῦσε τοὺς Μαυρουσίους. Μὲ στρατηγὸ τὸν Κομεντίολο συμπλέκονται στὸ Σισάρβανο, κοντὰ στὴ Νίσιβη, Πέρσες καὶ Ρωμαῖοι, καὶ οἱ Ρωμαῖοι νικοῦν συντριπτικά, μὲ τὸν Ἡράκλειο νὰ ἀναδεικνύεται μὲ τρόπο λαμπρὸ στὸ δόρυ. Γιατὶ πέφτει νεκρὸς καὶ ὁ ἴδιος ὁ στρατηγὸς τῶν Περσῶν Φραάτης καὶ γίνεται ἀρπαγὴ τῶν ὄπλων τῶν ἀντιπάλων. Ἀκόμα ὁ λόγος ἀναφέρει πῶς ὁ Βαράμ κατανίκησε τοὺς Τούρκους καὶ ἀφοῦ πρόσφερε ἀπὸ αὐτὸν τὸν πόλεμο πολὺ πλοῦτο στὸν βασιλιὰ Ὁρμίσδα, σήκωσε τὰ ὄπλα καὶ ἐναντίον τῆς Σουανίας. Οἱ Ρωμαῖοι μὲ στρατηγὸ τὸν Ρωμανὸ συγκρούονται μὲ τὸν Βαράμ καὶ τὸ στρατὸ του καὶ κερδίζουν νίκη συντριπτικὴ. Ὁ Ὁρμίσδας τότε χλευάζοντας τὸν Βαράμ γιὰ τὴν ἥττα του τοῦ ἔστειλε γυναικεῖο ἔνδυμα, καὶ αὐτὸς ἀνταποδίδοντας τὴν ὕβρη τὸν προσφώνουσε σὰ γράμματα πού τοῦ ἔστειλε θυγατέρα καὶ ὄχι υἱὸ τοῦ Χοσρόη. Στὸ μεταξὺ καὶ οἱ Ἀρμένιοι μὲ τὶς ὑποδείξεις τοῦ Σαβδάτιου σκοτώνουν τὸ στρατηγὸ τους Ἰωάννη καὶ ἐπιχειροῦν νὰ προσχωρήσουν στοὺς Πέρσες. Ὁ Κομεντίολος ὅμως, πού εἶχε ἀπεσταλεῖ ἀπὸ τὸν βασιλιὰ, καὶ τὴ στάση σταμάτησε καὶ τὸν Σαβδάτιο τὸν ὀδήγησε στὸ Βυζάντιο, ὅπου καταδικάσθηκε νὰ γίνῃ τροφὴ τῶν θηρίων, ἀλλὰ μὲ βασιλικὴ φιλανθρωπία ἀπαλλάχθηκε ἀπὸ τὴ θανατικὴ ποινὴ. Ὁ Ὁρμίσδας ἐν τῷ μεταξὺ στέλνει ἐναντίον τοῦ Βαράμ τὸν Σαράμη. Ὁ Βαράμ ὅμως πού νίκησε στὴ μάχη τὸν Σαράμη, τὸν ἔδωσε τροφὴ στοὺς ἐλέφαντες καὶ φανερὰ πὰ ἀντιπαρατάχθηκε ἐναντίον τοῦ Ὁρμίσδα. Εἶχε τόσο πολὺ δοξασθεῖ ὁ Βαράμ προτοῦ βάλει στὸ νοῦ του τὴν ἀποστασία, ὥστε μετὰ τὸν βασιλιὰ κανένας δὲν εἶχε μεγαλύτερο ἀπὸ αὐτὸν ἀξίωμα· γιὰ τὸ ἀποδιδόταν ἡ τιμὴ ἐκείνου πού οἱ Ρωμαῖοι ἀποκαλοῦν κουροπαλάτη. Στὸ λόγο αὐτὸ περιέχεται καὶ ἀναδρομικὴ ἐκθεση ὅλων ἐκείνων πού εἶχαν συμβεῖ σὰ περασμένα χρόνια, καὶ σύντομη ἀφήγησις γιὰ ὅσα ἔγιναν κατὰ τὴ βασιλεία τῶν αὐτοκρατόρων Ἰουστίνου καὶ Τιβερίου, καθὼς καὶ ἀφήγησις γιὰ τὴν ὀμότητά τοῦ Ὁρμίσδα, τοῦ βασιλιᾶ τῶν Περσῶν,

βασιλέως, καὶ τῆς Περσικῆς γενεαρχίας ἀφήγησις Ταῦτα μὲν καὶ ὄγ'.

Ὁ δὲ τέταρτος διαλαμβάνει, ὅπως τε Πέρσαις ὁ ἐμφύλιος ἐκρατύνετο πόλεμος, καὶ ὅσα συνεκύρη(ω)σε κατὰ τὴν τυραννίδα 5 Βαράμ τρόπαιά τε καὶ εὐτυχήματα, καὶ ἡ τοῦ Φερεχάνους ἀναιρέσεις καὶ ἡ Ζαδέσπρα προσχώρησις· ὅπως τε ὑπὸ Βινδόου καθαιρεῖται τῆς βασιλείας Ὀρμίσδας ὅπως τε ἤτησε δέσμιος ὢν δημηγορῆσαι, καὶ ὡς δημηγορεῖ· ὅπως τε Βινδόης δημηγορεῖ, καὶ κατασφάζεται ἐνώπιον Ὀρμίσδα ὁ παῖς καὶ τεμαχίζεται ἡ βασι- 10 λίς, καὶ τυφλοῦται καὶ αὐτὸς Ὀρμίσδας ὅπως τε ὕστερον ὑπὸ τοῦ παιδὸς Χοσρόου, ὃν ἐστήσαντο Πέρσαι βασιλέα, ῥοπάλοις ἀναιρεῖται. Ἐπικράτειά τε τῆς τυραννίδος Βαράμ, καὶ φυγὴ Χοσρόου τοῦ Περσῶν βασιλέως, ὅπως τε ἐπὶ τὸ Κιρκήνσιον ὁ Περσῶν βασιλεὺς παραγίνεται, προσχωρήσας Μαυρικίῳ τῷ αὐτοκράτορι, 15 ὅπως τε διαπρεσβεύεται πρὸς αὐτόν. Περὶ Βαράμ δὲ πάλιν, ὅπως τεχναζόμενος ὑπ' αὐτῶν ἀναρρηθῆναι βασιλεὺς καὶ μὴ τυχῶν ἑαυτὸν ἀνηγόρευσε βασιλέα. Ὅπως ὁ βασιλεὺς Χοσρόην ἐπὶ τὴν ἱερὰν πόλιν μετὰγει, βασίλειον αὐτῷ θεραπείαν συστησάμενος. Καὶ περὶ τῶν συγκυρησάντων Βαράμ καὶ Χοσρόη πρὸ τῆς Ῥω- 20 μαϊκῆς συμμαχίας, καὶ ὡς διαπρεσβευσάμενος Βαράμ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Μαυρίκιον ἀποπέμπεται, διαπρεσβεύεται δὲ πάλιν Χοσρόης καὶ τυγχάνει. Ὅπως ὁ βασιλεὺς τὸν τῆς Μελιτηνῆς ἱερέα ἄμα Γρηγορίῳ τῷ Ἀντιοχείας ἀρχιερεῖ πρὸς Χοσρόην ἐξέπεμψε. Περὶ τῆς δολοφονίας Βαράμ, ἣν Ζαμέρδης καὶ Ζοανάμ- 25 θης συνεσκευάσαντο, καὶ περὶ τοῦ φόνου τῶν εἰς τοῦτο συμπραξαμένων. Περὶ Βινδόου τοῦ Πέρσου, καὶ ὅπως δραπετεύει Περσίδα, τῆς κατὰ Βαράμ ἐπιβουλῆς κοινωνὸς γεγονώς. Ὅπως ἡ Μαρτυρόπολις ὑπὸ Χοσρόου ἀποδίδεται Ῥωμαίοις, καὶ περὶ τῆς Σίττα διὰ πυρὸς ἀναιρέσεως, καὶ ἐορταστικῆ τοῦ ἐπισκόπου Με- 30 λιτηνῆς (Δομετιανὸς ὄνομα αὐτῷ) ἐπὶ τῇ ἀναλήψει τοῦ ἄστεος. Ἐν οἷς καὶ ὁ τέταρτος λόγος.

Ὁ δὲ πέμπτος διέξεισιν, ὅπως Χοσρόης ὁ Περσῶν βασιλεὺς

καὶ γιὰ τὴ γενεαλογία τῶν βασιλέων τους. Αὐτὰ λοιπὸν περιέχει καὶ ὁ τρίτος λόγος.

Ὁ τέταρτος λόγος ἀναφέρει τὶς διαστάσεις πού ἔπαιρνε ὁ ἐμφύλιος πόλεμος στὴν Περσία καὶ ὅσα τρόπαια καὶ ἐπιτυχίες συνέδησαν κατὰ τὴν τυραννία τοῦ Βαράμ, τὴ θανάτωση τοῦ Φερεχάνη καὶ τὴν προσχώρηση τοῦ Ζαδέσπρα, καὶ πῶς ὁ Ὅρμίσδας καθαιρεῖται ἀπὸ τὸν Βινδόη, πῶς ζήτησε νὰ μιλῆσει ἐνῶ ἦταν φυλακισμένος καὶ πῶς ἔγινε ἡ δημηγορία του, πῶς μίλησε ὁ Βινδόης καὶ πῶς κατασφάζεται μπροστὰ στὸν Ὅρμίσδα ὁ υἱός του καὶ κομματιάζεται ἡ βασιλισσα καὶ τέλος τυφλώνεται καὶ ὁ ἴδιος ὁ Ὅρμίσδας, καὶ πῶς ἔπειτα ἀπὸ τὸν υἱὸ τοῦ Χοσρόη, πού οἱ Πέρσες τὸν ἔκαναν βασιλιά, φονεύεται μὲ ρόπαλα. Μιλáει γιὰ τὴν ἐπικράτηση τῆς τυραννικῆς ἐξουσίας τοῦ Βαράμ καὶ τὴ φυγὴ τοῦ Χοσρόη, τοῦ βασιλιᾶ τῶν Περσῶν, καὶ πῶς ὁ βασιλιάς τῶν Περσῶν φτάνει στὸ Κιρκήνσιο καὶ προσχωρεῖ στὸν αὐτοκράτορα Μαυρίκιο καὶ στέλνει πρὸς αὐτὸν διαπραγματευτὴ. Μιλáει πάλι γιὰ τὸν Βαράμ, πῶς χρησιμοποιεῖ τεχνάσματα γιὰ νὰ τὸν ἀνακηρύξουν βασιλέα τους καὶ ἐπειδὴ δὲν πέτυχε ἀναγορεύει ὁ ἴδιος τὸν ἑαυτὸ του βασιλιά. Πῶς ἐπίσης ὁ βασιλιάς μεταφέρει τὸν Χοσρόη στὴν ἱερὴ πόλη, συγκροτώντας γιὰ χάρη του βασιλικὴ ὑπηρεσία. Ἀναφέρει καὶ ὅσα ἔγιναν σχετικὰ μὲ τὸν Βαράμ καὶ τὸν Χοσρόη πρὶν ἀπὸ τὴ συμμαχία μὲ τοὺς Ρωμαίους, καὶ πῶς, ἐνῶ διώχονται οἱ πρέσβεις πού ἔστειλε Βαράμ στὸν αὐτοκράτορα Μαυρίκιο, ὁ Χοσρόης πετυχαίνει στέλνοντας κι αὐτὸς πρέσβεις, καὶ πῶς ὁ βασιλιάς ἔστειλε στὸν Χοσρόη τὸν ἐπίσκοπο τῆς Μελιτηνῆς μαζί μὲ τὸν ἀρχιερέα τῆς Ἀντιόχειας. Μιλáει γιὰ τὴ δολοφονία τοῦ Βαράμ, τὴν ὁποία ἐτοίμασαν ὁ Ζαμέρδης καὶ Ζοανάμβης, καὶ γιὰ τὸ φόνο ὅσων συνέπραξαν σ' αὐτήν. Ἐπίσης γιὰ τὸν Βινδόη τὸν Πέρση, καὶ πῶς δραπέτευσε ἀπὸ τὴν Περσίδα, ἐπειδὴ ἔλαβε μέρος κι αὐτὸς στὴ συνωμοσία ἐναντίον τοῦ Βαράμ. Πῶς ὁ Χοσρόης ἀπέδωσε τὴ Μαρτυρόπολη στοὺς Ρωμαίους καὶ ὁ Σίττας θανατώνεται μὲ τὴ φωτιά, καὶ ἑορταστικὴ ὁμλία τοῦ ἐπισκόπου τῆς Μελιτηνῆς (Δομετιανὸς εἶναι τὸ ὄνομά του) μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς ἀνάληψης τῆς πόλης. Μ' αὐτὰ τελειώνει καὶ ὁ τέταρτος λόγος.

Ὁ πέμπτος λόγος διηγεῖται πῶς ὁ Χοσρόης, ὁ βασιλιάς τῶν

ἀπορία τὴν ψυχὴν κατατρυχόμενος ἐπρέσβευε τὸν ἐν μάρτυσι
 Σέργιον, ὃν καὶ τὰ λοιπὰ θάρβαρα πρεσβεύουσιν ἔθνη, λύσειν τῶν
 δυστυχημάτων εὐρεῖν, καὶ ὡς σταυρῶ χρυσῶ λιθοκολλήτῳ ἐτί-
 μησεν· ἐντεῦθεν τε Ζαδέσπρας διὰ Ῥοσᾶ δολοφονεῖται Βλησχά-
 5 νους ὑποθήκαις, καὶ τᾶλλα θυμῆρη Χοσρόη συναντᾶ. Περὶ τοῦ
 ἐκδανεισθέντος χρυσίου Χοσρόη τῷ Περσῶν βασιλεῖ ὑπὸ Μαν-
 ρικίου τοῦ αὐτοκράτορος, καὶ ὡς χειρογραφεῖ Χοσρόης τὸ δάνει-
 σμα. Πρεσβεῖα τε Χοσρόου ἐφ' ᾧ ἀποστῆναι Κομεντιόλον τῆς
 ἡγεμονίας, καὶ χειροτονία Ναρσοῦ ἀντὶ Κομεντιόλου, καὶ συμμα-
 10 χία Ῥωμαίων κατὰ τοῦ τυράννου Βαράμ. Καὶ περὶ τῶν βασι-
 λικῶν δώρων τῶν σταλέντων Χοσρόη ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος, καὶ
 ὅπως τὰς κλεῖς τοῦ Δαράς ὁ Χοσρόης διὰ τοῦ πρέσβεως Δόλβζα
 παραδέδωκε τῷ βασιλεῖ. Δημηγορία τοῦ Δομετιανοῦ Μελιτηνῆς,
 προτρέπουσα τὸ Ῥωμαϊκὸν συμμαχεῖν Χοσρόη κατὰ Βαράμ, καὶ
 15 περὶ τῶν συγκυρησάντων εὐτυχημάτων πρὸ τῆς συμπλοκῆς Ῥω-
 μαίων τε καὶ Περσῶν Χοσρόη, καὶ ὅπως οἱ βασιλικοὶ θησαυροὶ
 τὰ τε Περσικὰ βασιλεία ἀποκαθίσταται Χοσρόη διὰ Βινδόου.
 Ἐνωσις τῶν Ῥωμαϊκῶν δυνάμεων Ἀρμενίας τε καὶ τῆς Ἑώας,
 καὶ μάχη κατὰ Βαράμ, καὶ νίκη Ῥωμαίων περιφανεστάτη, ἐν ἧ
 20 μάχῃ, Ναρσοῦ στρατηγοῦντος, καὶ Τοῦρκοι συνελήφθησαν, οἱ
 ἐπὶ τῶν μετώπων τὸν τύπον ἔφερον τοῦ σταυροῦ, ὃ ἐπέθεντο, ὡς
 ἐκεῖνοι διηγοῦντο, εἰς ἀπαλλαγὴν τῆς πάλαι προσπεσούσης αὐ-
 τοῖς λοιμικῆς νόσου. Τὰ κατὰ τὴν Γολινδοῦχ ἐν Περσίδι γεγονό-
 τα, καὶ οἷον ἐκείνη θίον ἀσκητικὸν ἠγωνίσασατο. Ἐπανάξευξις τε
 25 Χοσρόου εἰς τὰ οἰκεῖα βασιλεία, καὶ περὶ τῶν σταλέντων δώρων
 παρὰ Χοσρόου Σεργίῳ τῷ μάρτυρι. Πρεσβεῖα τε τοῦ αὐτοῦ πρὸς
 τὸν αὐτὸν ἅγιον, ὥστε ἐκ τῆς Σειρέμ παιδοποιήσασθαι (Χρι-
 στιανὴ δὲ ἐτύγχανεν αὕτη), καὶ ἐπιτυχία τε τῆς αἰτήσεως, καὶ δώ-
 ρων πολυτελῶν ἀποστολὴ παρ' αὐτοῦ εἰς τὸν νεῶν τοῦ μάρτυρος
 30 Ὅπως τε Χοσρόης τοὺς κεκοινωνηκότας τῇ τυραννίδι καὶ Βιν-
 δόην αὐτόν, ὡς κατὰ βασιλέως χεῖρας ἄραντα, θανάτῳ διώλεσε.

Περσῶν, ἐπειδὴ τὸν βασάνιζε ἡ ἀπορία, παρακαλοῦσε τὸν μάρτυρα Σέργιο, πὺ τὸν πιστεύουν καὶ οἱ λοιποὶ βαρβαρικοὶ λαοί, νὰ βρεῖ μὰ λύση στὶς ἀτυχίες του, καὶ ὅτι τὸν τίμησε μὲ χρυσὸ σταυρὸ μὲ πολὺτιμες πέτρες. Τότε δολοφονεῖται ὁ Ζαδέσπρας ἀπὸ τὸν Ροσά μὲ συμβουλές τοῦ Βλησχάνη καὶ συμβαίνουν στὸν Χοσρόη καὶ τὰ ἄλλα εὐχάριστα. Γίνεται λόγος γιὰ τὸν χρυσὸ πὺ δόθηκε στὸν Χοσρόη, τὸν βασιλιὰ τῶν Περσῶν, ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα Μαυρίκιο, καὶ ὅτι ὑπέγραψε τὸ δάνειο ὁ Χοσρόης. Μιλáει γιὰ τὴν πρεσβεία τοῦ Χοσρόη ν' ἀπομακρυνθεῖ ὁ Κομεντίολος ἀπὸ τὴν ἡγεσία τοῦ στρατοῦ καὶ γιὰ τὴν ἐκλογή τοῦ Ναρσῆ στὴ θέση τοῦ Κομεντίολου, καθὼς καὶ γιὰ τὴν συμμαχία τῶν Ρωμαίων ἐναντίον τοῦ τυράννου Βαράμ. Μιλáει καὶ γιὰ τὰ δῶρα πὺ ἔστειλε ὁ αὐτοκράτορας στὸν Χοσρόη, καὶ πῶς ὁ Χοσρόης παρέδωσε στὸν βασιλιὰ τὰ κλειδιὰ τῆς πόλης τοῦ Δαρὰς μέσω τοῦ ἀπεσταλμένου Δόλβζα. Περιέχεται σ' αὐτὸν δημηγορία τοῦ Δομετιανοῦ Μελιτηνῆς πὺ προτρέπει τοὺς Ρωμαίους νὰ συμμαχήσουν μὲ τὸν Χοσρόη ἐναντίον τοῦ Βαράμ, καὶ ὅσα εὐτυχῆ γεγονότα συνέβησαν στὸν Χοσρόη πρὶν ἀπὸ τὴ σύγκρουση τῶν Ρωμαίων μὲ τοὺς Πέρσες, καὶ πῶς ἐπανακτᾷ ὁ Χοσρόης μέσω τοῦ Βινδόη τοὺς βασιλικούς θησαυρούς καὶ τὸ Περσικὸ βασίλειο. Περιέχεται ἡ ἔνωση τῶν Ρωμαϊκῶν δυνάμεων τῆς Ἀρμενίας καὶ τῆς Ἀνατολῆς, μάχη ἐναντίον τοῦ Βαράμ, καὶ περιλάμπρες νίκες τῶν Ρωμαίων στὴ μάχη αὐτὴ μὲ στρατηγὸ τὸν Ναρσῆ αἰχμαλωτίσθησαν καὶ Τοῦρκοι, πὺ ἔφεραν στὰ μέτωπά τους τὸν τύπο τοῦ σταυροῦ, πὺ τὸν εἶχαν βάλει, ὅπως διηγοῦνταν οἱ ἴδιοι, γιὰ νὰ ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ μιὰ λοιμώδη νόσο πὺ τοὺς εἶχε προσβάλλει παλαιά. Περιέχονται ἀκόμα ὅσα ἔγιναν στὴν Περσία ἀπὸ τὴν Γολινδοῦχ καὶ σὲ ποιὸ βίῳ ἀσκητικῶν ἀγώνων εἶχε ἀποδυθεῖ ἐκείνη. Ἐπίσης μιλáει γιὰ ἐπιστροφή τοῦ Χοσρόη στὸ βασίλειό του, καὶ γιὰ τὰ δῶρα πὺ ἔστειλε ὁ Χοσρόης στὸν μάρτυρα Σέργιο, καθὼς καὶ γιὰ τὴν πρεσβεία τοῦ ἴδιου πρὸς τὸν ἅγιο γιὰ ν' ἀποκτήσει παιδί ἀπὸ τὴ Σειρέμ, πὺ ἦταν Χριστιανή, καὶ τὴν ἐπιτυχία τῆς αἰτησίης του, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν ἀποστολὴ ἀκριβῶν δώρων ἀπὸ αὐτὸν στὸ ναὸ τοῦ μάρτυρα. Ἀναφέρεται ἀκόμα τὸ πῶς ὁ Χοσρόης θανάτωσε ὅσους εἶχαν λάβει μέρος στὴν τυραννία τοῦ Βινδόη καὶ τὸν ἴδιο, ἐπειδὴ ὕψωσε ὄπλι-

Περὶ τῶν προαγορευθέντων ὑπὸ Χοσρόου, καὶ ὡς στασιάσει τὰ Ῥωμαίων πράγματα τυράννοις δουλεύοντα. Πρεσβεία τε Πρόβου τοῦ Καλχηδόνοσ προέδρου, καὶ περὶ τῆσ εἰκόνοσ τῆσ Θεομήτοροσ, καὶ ὅσα κατὰ τὴν πρεσβείαν ἀπήντησε. Ἐκδημία τε τοῦ 5 αὐτοκράτοροσ ἐπὶ τὴν τῆσ Εὐρώπησ Ἀγχίαλον, καὶ περὶ τοῦ συναντήσαντοσ αὐτῶ ἐν ὑἱ φάσματοσ "Ὅπωσ τε ὑπέστρεψεν εἰσ τὰ βασιλεία ὁ αὐτοκράτωρ, πρεσβείασ Περσικῆσ ἐπιστάσησ διὰ Ζαλαβζάν. Ἐν οἷσ καὶ ὁ πέμπτοσ λόγοσ.

Ὁ δὲ ἕκτοσ λόγοσ περιέχει, ὅπωσ ἀπὸ τῆσ πόλεωσ ἐξιόντι τῶ 10 βασιλεῖ ἐνέσκηψε κλύδων θαλάττιοσ. "Ὅπωσ τε περὶ Ἡράκλειαν, ἐκεῖσε τοῦ βασιλέωσ διατρίβοντοσ, τέρασ ἐγεννήθη, παιδίον μῆτε χεῖρασ μῆτε ὄμματα ἔχον μῆτε ὄφρυσ μῆτε βλέφαρα, πρὸσ δὲ τῶ ἰσχύῳ ἰχθύοσ οὐρὰ ἀπεκρέματο, καὶ ὅπωσ τὸ τέρασ ἀνήρητο. Περὶ τῶν τριῶν Σκλαβηνῶν τῶν κιθάρασ ἐπιφερομένων, οἱ ἐκ τῶν 15 μερῶν τοῦ Ὠκεανοῦ ἐλέγοντο πρὸσ τὸν Χαγάνον ἀπεστάλθαι· οἱ καὶ ἐνεφανίσθησαν Μαυρικίῳ τῶ βασιλεῖ. Πρεσβεία τε Φράγκων πρὸσ τὸν βασιλέα ἐφ' ᾧ συμμαχεῖν ἐπὶ δώροισ, καὶ ἀποστροφή τῆσ αἰτήσεωσ Βόσσοσ καὶ Βέττοσ οἱ πρέσβεισ, ὁ δὲ ἀποστείλασ ὀνόματι Θεοδώριχοσ. Περὶ τῆσ ἀγέλησ τῶν ἐλάφων, καὶ ὅπωσ ἡ 20 μείζων θάλλεται καὶ εἰσ λόχημην τινὰ φεύγει, καὶ ὡσ ἐπιδιδώκεται ὑπὸ τινοσ τῶν δορυφόρων καὶ ἐτέρου τινὸσ Γήπαιδοσ, ὅπωσ τε ὁ δορυφόροσ διὰ τὰ περὶ αὐτὸν χρύσεια δολοφονεῖται, καὶ ὡσ χρόνω μακρῶ ὕστερον ὁ Γήπαισ δολοφονῆσαι φωραθεῖσ πυρὶ παραδίδοται. Στρατεία Ἀβάρων κατὰ Ῥωμαίων καὶ πολιορκία Σιγ- 25 γιδόνοσ τῆσ πόλεωσ, χειροτονία τε Πρίσκοῦ τοῦ στρατηγοῦ, καὶ ὅπωσ τοῦ κατὰ τὴν Εὐρώπην πολέμου τοῦτοσ προεστήσατο. Καὶ ὅπωσ ὁ Χαγάνοσ εἰσ Δριζίπερα γενόμενοσ τὸν νεῶν Ἀλεξάνδροῦ τοῦ μάρτυροσ ἐπυρπόλησε, καὶ ὅπωσ ἐν Τζουρουλῶν τῆ πόλει Ῥωμαῖοι συγκλεισθέντεσ ὑπὸ τοῦ Χαγάνου πολιορκοῦνται, ὅπωσ 30 τε δόλω φενακίζει τὸν βάρβαρον ὁ Μαυρίκιοσ καὶ τῆσ πολιορ-

σμένο χέρι ἐναντίον τοῦ βασιλιᾶ. Περιγράφει ὅσα προειπώθηκαν ἀπὸ τὸν Χοσρόη, καὶ ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι θὰ ἐπαναστατήσουν ἂν τοὺς πιέσουν οἱ τύρανοι. Ὁμιλεῖ γιὰ τὴν πρεσβεία τοῦ προκαθημένου τῆς Χαλκηδόνος Πρόβου, γιὰ τὴν εἰκόνα τῆς Θεομήτορος, καὶ ὅσα συνάντησε κατὰ τὴν πρεσβεία. Περιγράφει τὴν πορεία τοῦ αὐτοκράτορα στὴν εὐρωπαϊκὴ Ἀγγίαλο⁵⁶ καὶ τὸ φάντασμα ὑπὸ μορφὴ χοίρου ποὺ εἶδε, καὶ πῶς γύρισε ὁ αὐτοκράτορας στὸ ἀνάκτορό του ὅταν ἔφτασε Περσικὴ πρεσβεία μ' ἐπικεφαλῆς τὸν Ζαλαβζάν. Μὲ αὐτὰ τελειώνει καὶ ὁ πέμπτος λόγος.

Ὁ ἕκτος λόγος περιέχει πῶς ἀναχωρώντας ἀπὸ τὴν πόλη ὁ βασιλιάς ἔπιασε θαλασσοταραχὴ, καὶ πῶς στὰ μέρη τῆς Ἡράκλειας, ὅταν βρισκόταν ἐκεῖ ὁ βασιλιάς, γεννήθηκε ἓνα τέρας, ἓνα παιδί ποὺ οὔτε χέρια εἶχε οὔτε μάτια οὔτε φρύδια οὔτε βλέφαρα, καὶ ὅτι ἀπὸ τὸ ἰσχίον κρεμόταν οὐρὰ ψαριοῦ, καὶ πῶς σκότωσαν τὸ τέρας. Ἀναφέρει τὰ σχετικὰ μὲ τοὺς τρεῖς Σκλαβηνοὺς ποὺ κρατοῦσαν κηθάρες καὶ κυκλοφοροῦσε ἡ φήμη ὅτι εἶχαν ἀποσταλεῖ ἀπὸ τὰ μέρη τοῦ Ὠκεανοῦ πρὸς τὸν Χαγάνο, καὶ οἱ ὅποιοι παρουσιάσθηκαν καὶ στὸν βασιλιά τὸν Μαυρίκιον. Περιέχει τὴν πρεσβεία τῶν Φράγκων πρὸς τὸν βασιλιά ποὺ ζητοῦσε συμμαχία μὲ προσφορὰ δώρων καὶ ἀπόρριψη τῆς αἴτησης· οἱ ἀπεσταλμένοι λέγονταν Βόσσοσ καὶ Βέτιος καὶ ἐκεῖνος ποὺ τοὺς ἔστειλε ὀνομαζόταν Θεοδώριχος. Μιλᾷ γιὰ τὴν ἀγέλη τῶν ἐλαφιῶν, καὶ πῶς τὸ μεγαλύτερο πληγώνεται καὶ καταφεύγει σὲ μέρος μὲ πυκνοὺς θάμνους καὶ καταδιώκεται ἀπὸ ἓναν ἀπὸ τοὺς δορυφόρους καὶ κάποιον Γῆπαιδα, καὶ πῶς ὁ δορυφόρος γιὰ τὰ χρυσὰ κοσμήματά του δολοφονεῖται, καὶ ὅτι ὕστερα ἀπὸ πολὺν καιρὸ ὁ Γῆπαις, ποὺ ἀποκαλύφθηκε ὅτι εἶχε κάνει τὴ δολοφονία, παραδίδεται στὴν πυρὰ. Περιέχει τὴν ἐκστρατεία τῶν Ἀβάρων ἐναντίον τῶν Ῥωμαίων, τὴν πολιορκία τῆς Σιγγιδόνας, τὸν διορισμὸ τοῦ στρατηγοῦ Πρίσκου καὶ τὴν τοποθέτηση αὐτοῦ ἐπικεφαλῆς τοῦ πολέμου στὴν Εὐρώπη. Ἀκόμα πῶς ὁ Χαγάνος φτάνοντας στὴ Δριζίπερα πυρπολεῖ τὸ ναὸ τοῦ μάρτυρα Ἀλεξάνδρου, καὶ πῶς οἱ Ῥωμαῖοι κλεισμένοι στὴν πόλη Τζουρουλῶν πολιορκήθηκαν ἀπὸ τὸν Χαγάνο, καὶ πῶς ὁ Μαυρίκιος ἔξαπάτησε τὸν βάρβαρο μὲ

56. Πόλη τῆς Βουλγαρίας ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου.

κίας ἀπάγει. Πρεσβεία τε Ἀβάρων πρὸς Ῥωμαίους, καὶ ὅσα τῷ Ἀρδαγάσῳ ἐκ τῆς Ῥωμαίων ἀπήντησε δυνάμεως, ἔτι δὲ καὶ τὰ κατὰ τὸν Τατίμερ. Ἀνδραγαθία τε τοῦ Ῥωμαίων ταξιάρχου Ἀλεξάνδρου, καὶ ἀνδραγαθία Ῥωμαίων, καὶ Σκλαβηνῶν ἀναί-
 5 ρεσις, ἔφοδός τε Σκλαβηνῶν κατὰ Ῥωμαίων. Περὶ τῶν τεχθέντων τεράτων πρὸ τοῦ ἄστεως τῆς βασιλίδος, ὡς τὸ μὲν ἦν τετράπουν παιδίον, τὸ δὲ δικόρυφον. Ὅπως Πρίσκος ἀποχειροτονεῖται τῷ δοῦναι τῷ Χαγάνῳ ἀπὸ τῆς τῶν Σκλαβηνῶν λείας, καὶ Πέτρος ἀντιχειροτονεῖται στρατηγός τῆς κατὰ τὴν Εὐρώπην μάχης, καὶ
 10 περὶ Θεοδώρου τοῦ πρέσβεως, σταλέντος πρὸς τὸν Χαγάνον ὑπὸ τοῦ Πρίσκου, τῆς τε περὶ αὐτὸν παιδείας καὶ δεξιότητος Ἐν οἷς καὶ ὁ ἕκτος λόγος.

Ὁ δὲ ἕβδομος λόγος διαλαμβάνει περὶ τῆς γεγενημένης ἀταξίας ταῖς Ῥωμαίων δυνάμεσιν, ἀριστείαν τε Ῥωμαίων κατὰ
 15 Σκλαβηνῶν, ἧτοι Γετῶν· Γέται γὰρ τὸ παλαιὸν ἐκαλοῦντο. Καὶ περὶ τῶν ἐν Ἀσίμῳ τῇ Θρακίᾳ πόλει Πέτρῳ τε καὶ τοῖς πολίταις συμβεβηκότων. Καὶ ὡς Πιράγαστος ὁ τῆς τῶν Σκλαβηνῶν δυνάμεως φύλαρχος ἀνήρηται, καὶ ἀνδραγαθία Ῥωμαίων. Περὶ τῆς ἀνυδρίας τῆς παρακολουθησάσης ταῖς Ῥωμαίων δυνάμεσι. Καὶ
 20 ὅπως τοῦ Πέτρου καταπολεμηθέντος ὑπὸ Σκλαβηνῶν Πρίσκος αὐθις γίνεται στρατηγός. Θάνατος Ἰωάννου τοῦ Νηστευτοῦ Κωνσταντινουπόλεως, καὶ περὶ τῶν ἐκδανεισθέντων αὐτῷ χρημάτων ὑπὸ Μαυρικίου, καὶ περὶ τοῦ ἐν τῇ ὁμολογίᾳ χειρογραφήματος, καὶ ὅπως διὰ τιμῆς ἦγεν ὁ φιλευσεθῆς ὡς ἀληθῶς αὐτο-
 25 κράτωρ τὰ εὐρεθέντα τῷ ἀρχιερεῖ μετὰ θάνατον ῥάκια. Περὶ τῶν Μαυρουσιῶν τῶν συστραφέντων κατὰ Καρχηδόνας τῆς πόλεως, καὶ ὅπως τῇ τοῦ Γενναδίου τόλμῃ ὁ πόλεμος ἔσβεστο. Καὶ περὶ τοῦ κομήτου τοῦ φανέντος ἐπὶ ἡμέρας πολλάς Περὶ τοῦ ἐμφυλίου πολέμου τοῦ γενομένου τοῖς Τούρκοις, καὶ ἐν ἐκθέσει τὰ περὶ
 30 τῆς τῶν Τούρκων πολιτείας Καὶ ὡς τὸν ἐθνάρχην τῶν Ἐφθαλιτῶν ὁ Χαγάνος τῶν Τούρκων ἀνελὼν καὶ δουλώσας τὸ ἔθνος, ἔτι δὲ καὶ τοὺς Ὅγῳ τὸ ἔθνος, καὶ δὴ καὶ τοὺς Κόλχους ἄχρι

δόλο καὶ τὸν ἀπομάκρυνε ἀπὸ τὴν πολιορκία. Μιλᾷει γιὰ τὴν πρεσβεία τῶν Ἀβάρων πρὸς τοὺς Ρωμαίους καὶ ὅσα ἔπαθε ὁ Ἀρδάγαστος ἀπὸ τὸ Ρωμαϊκὸ στράτευμα, καὶ ἀκόμα καὶ τὰ σχετικά μὲ τὸν Τατίμερ, τὴν ἀνδραγαθία τοῦ Ρωμαίου ταξιάρχου Ἀλεξάνδρου, τὴν ἀνδραγαθία τῶν Ρωμαίων, τὸν φόνο τῶν Σκλαβηνῶν, καὶ τὴν ἐπιθεση τῶν Σκλαβηνῶν ἐναντίον τῶν Ρωμαίων. Περιέχει τὰ τέρατα ποὺ γεννήθηκαν μπροστά στὴ Βασιλεύουσα, ποὺ τὸ ἓνα ἦταν παιδί μὲ τέσσερα πόδια καὶ τὸ ἄλλο μὲ δύο κεφάλια. Πῶς ἐπίσης ὁ Πρίσκος καθαιρέθηκε ἐπειδὴ ἔδωσε στὸν Χαγάνο μέρος ἀπὸ τὴ λεία τῶν Σκλαβηνῶν καὶ στὴ θέση του διορίσθηκε ὁ Πέτρος στρατηγὸς τοῦ πολέμου στὴν Εὐρώπη. Κάνει λόγο καὶ γιὰ τὸν πρεσβευτὴ Θεόδωρο ποὺ ἔστειλε ὁ Πρίσκος στὸν Χαγάνο, καὶ γιὰ τὴν παιδεία αὐτοῦ καὶ τὴν ἐπιδεξιότητά του. Μὲ αὐτὰ τελειώνει καὶ ὁ ἔκτος λόγος.

Ὁ ἕβδομος λόγος ἐξιστορεῖ τὴν ἀταξία ποὺ ἔγινε στὸν Ρωμαϊκὸ στρατὸ καὶ τὴ λαμπρὴ νίκη τῶν Ρωμαίων ἐναντίον τῶν Σκλαβηνῶν, ἤτοι τῶν Γετῶν. Γιατὶ παλαιὰ ὀνομάζονταν Γέτες. Ἐπίσης καὶ ὅσα ἔγιναν στὴ Θρακικὴ πόλη Ἄσιμο ἀνάμεσα στὸν Πέτρο καὶ τοὺς πολίτες, καὶ πῶς σκοτώθηκε ὁ ἀρχηγὸς τῆς δυνάμεις τῶν Σκλαβηνῶν, ὅτι ὁ Πιράγαστος, ὁ ἀρχηγὸς τῶν Σκλαβηνῶν θανατώθηκε, καὶ πῶς ἐπιτεύχθηκε ἡ ἀνδραγαθία τῶν Ρωμαίων. Μιλᾷει γιὰ τὴν ἀνυδρία ποὺ ταλαιπωροῦσε τὶς Ρωμαϊκὲς δυνάμεις, καὶ πῶς, ἐπειδὴ νικήθηκε ὁ Πέτρος ἀπὸ τὶς Σκλαβηνοὺς, γίνεται καὶ πάλι στρατηγὸς ὁ Πρίσκος. Μιλᾷει γιὰ τὸ θάνατο τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Ἰωάννη τοῦ Νηστευτῆ, γιὰ τὸ χρηματικὸ δάνειο πρὸς αὐτὸν ἀπὸ τὸν Μαυρίκιο καὶ γιὰ τὴν ὑπογραφή τοῦ σχετικοῦ ὁμολόγου, καὶ πῶς τιμοῦσε ὁ ἀληθινὰ εὐσεβὴς αὐτοκράτορας τὰ κουρέλια τοῦ ἀρχιερέα ποὺ βρέθηκαν μετὰ τὸ θάνατό του. Κάνει λόγο γιὰ τοὺς Μαυρούσιους ποὺ στράφηκαν ἐναντίον τῆς Καρχηδόνας, καὶ πῶς σταμάτησε ὁ πόλεμος χάρι στὴν τόλμη τοῦ Γενναδίου· ἐπίσης γιὰ τὸν κομήτη ποὺ φαινόταν γιὰ πολλὲς ἡμέρες, γιὰ τὸν ἐμφύλιο πόλεμο ποὺ ἔγινε μεταξὺ τῶν Τούρκων, ἐκθέτει τὰ σχετικά μὲ τὴν Τουρκικὴ πολιτεία, καὶ πῶς ὁ Χαγάνος τῶν Τούρκων σκότωσε τὸν ἐθνάρχῃ τῶν Ἐφθαλιτῶν καὶ ὑποδούλωσε ὅλο τὸ λαὸ καὶ ἀκόμα πέρασε ἀπὸ μαχαίρι καὶ τὸ ἔθνος τῶν Ὀγῶρ, καὶ μάλιστα καὶ τοὺς Κόλχους, ἀπὸ τοὺς ὁποί-

τριάκοντα μυριάδων διέφθειρεν. Ἀλλὰ καὶ τὸν ἐπαναστάντα
 αὐτῷ Τουρούμ ἀνελὼν ἐπινίκιον ἐπιστολὴν Μαυρικίῳ τῷ αὐτο-
 κράτορι ἔστειλεν· ἐδουλώσατο δὲ καὶ Ἀβάρους. Διέξεισι δὲ καὶ
 περὶ τῶν κατὰ τὴν Ταυγὰς ἐθνῶν καὶ περὶ τοῦ Μουκρί, ἐν οἷς οἱ
 5 Ἄβαροι ἠττηθέντες διεσπάρησαν. Καὶ περὶ τοῦ Οὐὰρ καὶ Χουνί
 τῶν ἐθνῶν, ἐξ ὧν ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ ἀπόμοιρα τῶνδε τῶν ἐθνῶν
 ἐνόημεϊ τῇ Εὐρώπῃ, οἱ καὶ Ἀβάρους ἑαυτοὺς ἐπεφήμισαν. Καὶ
 ὡς ἡ Τούρκων χώρα σεισμοῦ καὶ λοιμοῦ ἀπείρατος. Περί τε τοῦ
 χρυσοῦ λεγομένου ὄρους, καὶ περὶ τῆς Ταυγὰς, περὶ τε τῶν σκω-
 10 λήκων τῶν τικτόντων τὴν ἐσθῆτα τὴν σηρικὴν, καὶ ὡς πολλή ἐστι
 περὶ τὴν λεγομένην Χουδὰν ἢ τῆς μετάξεως γένεσις, καὶ τὰ περὶ
 αὐτὴν νόμιμα. Καὶ περὶ τῶν Ἰνδῶν τῶν λευκῶν τὸ σῶμα. Διά-
 λεξις πρὸς τὸν Πρίσκον Χαγάνου περὶ ἀνδραποδισμοῦ τῆς Σιγ-
 γιδόνας, καὶ ἀντιλογία Πρίσκου πρὸς αὐτόν, καὶ ὅπως ὁ Πρίσκος
 15 Σιγγιδόνα σώζει τὴν πόλιν. Ὅσα τε κατὰ Δαλματίαν οἱ θάρβα-
 ροὶ διεπράξαντο καὶ πόλεις ἐπόρθησαν, ὅπως τε ὁ Γουνδουῖς
 παρὰ Πρίσκου σταλείς κατὰ τῶν ἐν Δαλματία βαρβάρων ἠρί-
 στευσεν.

Ὅτι τῷ ἐννεακαιδεκάτῳ ἔτει τῆς βασιλείας Μαυρικίου προα-
 20 γορεύει μοναχὸς τις τὸν αὐτοῦ θάνατον καὶ τῶν τέκνων· ξίφος
 γὰρ γυμνώσας, ἀπὸ τοῦ φόρου μέχρι τῶν προαυλίων τῶν ἀνα-
 κτόρων διαδραμῶν αὐτόν τε Μαυρίκιον καὶ τὰ τέκνα ξίφει τε-
 θνᾶναι προηγόρευσεν. Ἀλλὰ καὶ Ἡρωδιανὸς τις ὀνόματι τῷ βα-
 σιλεῖ διεῖπε τὰ συμβησόμενα. Περὶ τοῦ συμβάντος λιμοῦ τοῖς
 25 στρατεύμασι, καὶ ὡς ὁ Χαγάνος παραδόξῳ φιλανθρωπία πενθη-
 μέρους σπονδὰς τοῖς λιμώττουσιν ἔθετο, ὡς ἂν ὁ ἐπισιτισμὸς ἀπὸ
 τῶν βαρβάρων τοῖς Ῥωμαίοις ἀδεῆς ἔσοιτο· καὶ ὡς ἀρώμασιν
 ὑπὸ Πρίσκου φιλοτιμηθεῖς ἐπὶ τὰ κατὰ Μυσίαν ἐχώρησεν. Ὡς
 συνῆψεν ὁ Χαγάνος περὶ τὴν Μυσίαν πρὸς Κομεντιόλον μάχην,
 30 ἐπιβουλῇ δὲ Κομεντιόλου διαφθείρεται ὑπὸ τῶν βαρβάρων τὸ
 Ῥωμαϊκόν. Καὶ φεύγει Κομεντιόλος, καὶ πρὸς Δριζίπερα τὴν πό-
 λιν παραγίνεται, καὶ ἀποπέμπεται τῆς πόλεως ὡς φυγὰς, καὶ

ους σκότωσε τριακόσιες χιλιάδες. Ἀλλά ὅταν σκότωσε καὶ τὸν Τουρούμ, πού εἶχε ἐπαναστατήσει ἐναντίον του, ἔστειλε ἐπινίκια ἐπιστολή στὸν αὐτοκράτορα Μαυρίκιο· ὑποδούλωσε μάλιστα καὶ τοὺς Ἀβάρους. Μιλáει ἀκόμα καὶ γιὰ τὰ ἔθνη γύρω ἀπὸ τὴν Ταυγὰς καὶ γιὰ τὸ Μουκρί, ὅπου οἱ Ἄβαροι νικημένοι διασκορπίσθηκαν, καὶ γιὰ τὰ ἔθνη τοῦ Οὐάρ καὶ Χουνί, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἓνα μικρὸ τμήμα ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ ἀπὸ τὰ ἔθνη αὐτὰ κατοικεῖ στὴν Εὐρώπη, οἱ ὁποῖοι καὶ ἔδωσαν στὸν ἑαυτό τους τὸ ὄνομα Ἄβαροι, καὶ ὅτι ἡ χώρα τῶν Τούρκων δὲν πειράχθηκε ἀπὸ σεισμὸ καὶ λοιμὸ. Μιλáει καὶ γιὰ τὸ λεγόμενο χρυσὸ ὄρος καὶ γιὰ τὴν Ταυγὰς, γιὰ τοὺς σκώληκες πού βγάζουν τὸ μεταξωτὸ ὕφασμα, ὅτι εἶναι μεγάλη ἡ παραγωγή τοῦ μεταξιοῦ στὴν λεγόμενη Χουβδάν, καὶ ποιὲς εἶναι οἱ συνηθισμένες χρήσεις αὐτοῦ, καὶ ἐπίσης καὶ γιὰ τοὺς Ἰνδοὺς μὲ τὸ λευκὸ σῶμα. Ἀναφέρει τὸ διάλογο τοῦ Χαγάνου μὲ τὸν Πρίσκο, γιὰ νὰ ὑποδουλωθεῖ ἡ Σιγγιδόνα, τὴν ἀντίρρηση τοῦ Πρίσκου στὸν Χαγάνο, καὶ πῶς ὁ Πρίσκος σώζει τὴν πόλη Σιγγιδόνα. Ἐπίσης ὅσα ἐπραξάν οἱ βάρβαροι στὴ Δαλματία, τίς πόλεις πού κατέστρεψαν, καὶ πῶς ἐπέτυχε λαμπρὴ νίκη ὁ Γουνδοῦις πού ἔστειλε ὁ Πρίσκος ἐναντίον τῶν βαρβάρων στὴ Δαλματία.

Λέγει ἀκόμα, ὅτι τὸ δέκατο ἔνατο ἔτος τῆς βασιλείας τοῦ Μαυρικίου ἓνας μοναχὸς προεῖπε τὸ θάνατό του καὶ τὸ θάνατο τῶν παιδιῶν του. Πράγματι, γυμνώνοντας ἓνα ξίφος καὶ τρέχοντας ἀπὸ τὴν ἀγορὰ μέχρι τὰ προαύλια τῶν ἀνακτόρων, προεῖπε ὅτι ὁ ἴδιος ὁ Μαυρίκιος καὶ τὰ παιδιά του θὰ θανατωθοῦν μὲ ξίφος. Ἀλλὰ καὶ κάποιος μὲ τὸ ὄνομα Ἡρωδιανὸς εἶπε στὸν βασιλιὰ ὅσα ἐπρόκειτο νὰ συμβοῦν. Ἀναφέρει τὴν πείνα πού ἔπεσε στὰ στρατεύματα καὶ πῶς ὁ Χαγάνος μὲ ἀπίστευτη φιλανθρωπία ὄρισε ἀνακωχὴ πέντε ἡμερῶν γιὰ νὰ γίνει χωρὶς φόβο ὁ ἐπισιτισμὸς τῶν Ρωμαίων ἀπὸ τοὺς βαρβάρους, καὶ ὅτι ὁ Πρίσκος τοῦ πρόσφερε ὡς φιλοδώρημα ἀρώματα, καὶ αὐτὸς ἀποχώρησε στὰ μέρη τῆς Μυσίας. Ἱστορεῖ πῶς ἔκανε μάχη στὴ Μυσία ὁ Χαγάνος μὲ τὸν Κομεντίολο, καὶ πῶς μὲ προδοσία τοῦ Κομεντίολου καταστράφηκαν οἱ Ρωμαῖοι ἀπὸ τοὺς βαρβάρους, πῶς ὁ Κομεντίολος ἔφυγε καὶ ἔφτασε στὴν πόλη Δριζίπερα, ἀλλὰ διώχθηκε ἀπὸ τὴν πόλη ὡς φυγὰς καὶ πῆγε στὰ μακρὰ

πρὸς τὰ μακρὰ παραγίνεται τείχη. Οἱ δὲ βάρβαροι κατόπιν ἰόν-
 τες πρῶτον τὰ Δριζίπερα αἰρουῦσι, καὶ τὸν Ἀλεξάνδρου τοῦ μάρ-
 τυρος ἐμπρήσαντες νεών, καὶ τὸ σῶμα τῆς θήκης ἐκσύραντες
 ὕδρισαν. Θεία δὲ δίκη μετῆλθε τοὺς ὕδριστάς τοῦ μάρτυρος ἑπτὰ
 5 γὰρ παῖδες τοῦ Χαγάνου ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ θουδῶσι περιληφθέντες
 ἐτελεύτησαν. Κομεντίολος δὲ μετὰ τῶν θορύδων ἐνδημῆ τῇ Κων-
 σταντινουπόλει, οἱ δὲ βάρβαροι «τοῖς μακροῖς» πλησιάζουσι «τεί-
 χεσι». Καὶ οἱ τοῦ Βυζαντίου ἐπὶ τοσοῦτον ἔδεισαν, ὡς καὶ κα-
 ταλιπεῖν Εὐρώπην καὶ πρὸς τὴν Ἀσίαν περαιωθῆναι διεμελέτη-
 10 σαν. Πρεσβεύεται δ' οὖν ὁμοῦς ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν Χάγανον δι'
 Ἀρμάτωνος, καὶ δώροις λαμπροῖς καὶ προσθήκαις χρυσοῦ χιλιά-
 δων εἴκοσι πείθει μόλις τὴν εἰρήνην δέξασθαι, λέγοντα· Κρίναι ὁ
 Θεὸς ἀνὰ μέσον Χαγάνου καὶ Μαυρικίου καὶ ἀνὰ μέσον Ῥωμαί-
 ων καὶ Ἀβάρων. Περί τῶν φανέντων ἀνθρωπομόρφων τεράτων
 15 ἐν τοῖς Νειλώοις ὕδασι, καὶ περὶ τῆς τοῦ Νεῖλου ἀναβάσεως δόξαί
 διάφοροι. Ὁ δὲ συγγραφεὺς Ἀγαθαρχίδου τοῦ Κνιδίου τῇ δόξῃ
 προστίθεται· φησὶ δὲ οὗτος ἀν' ἔτος ἕκαστον ἐν τοῖς κατὰ τὴν
 Αἰθιοπίαν μεγάλους καὶ συνεχεῖς γίνεσθαι ὄμβρους ἀπὸ θερινῶν
 τροπῶν μέχρι τῆς ἰσημερίας τῆς ἐν τῷ μετοπύρῳ γινομένης καθ'
 20 ἕκαστα· εὐλόγως οὖν τὸν Νεῖλον ἐν μὲν τῷ χειμῶνι συστέλλεσθαι,
 κατὰ φύσιν ἔχοντα ῥύσιν ἀπὸ μόνων τῶν ἑαυτοῦ πηγῶν, κατὰ δὲ
 τὸ θέρος διὰ τοὺς ἐκεῖθεν ἐκχεομένους εἰς αὐτὸν ὄμβρους λαμβά-
 νειν τὴν αὐξήσιν. Ταῦτα μὲν καὶ ὁ ἕβδομος

Ὁ δὲ ὄγδοος λόγος διαλαμβάνει ὅπως ὁ Χοσρόης διὰ τὰς
 25 ἐπίδρομάς τῶν Σαρακηνῶν τῶν ὑπὸ Ῥωμαίοις ταπτομένων λῦσαι
 τὰς σπονδὰς ἐνεχείρησε, Γεωργίου δὲ πρὸς αὐτὸν σταλέντος αἰ-
 σπονδαὶ μεμενήκασιν· καὶ Γεώργιος ἀτιμάζεται ὡς εἰπόντος Χοσ-
 ρόου διὰ Γεώργιον ἀλύτους τηρεῖν τὰς σπονδὰς, ἀλλ' οὐ διὰ τὸν
 βασιλέα Μαυρίκιον. Ὅπως τε Κομεντίολος προδοσίας κρίνεται,
 30 καὶ διαλλαγῆ τῶν Ῥωμαϊκῶν στρατευμάτων πρὸς αὐτόν, καὶ
 ὅπως αὐθις ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος στρατηγὸς στέλλεται. Μάχη
 Ῥωμαίων καὶ Ἀβάρων, στρατηγοῦντος Πρίσκου καὶ Κομεντιό-

τείχη. Ἄλλὰ οἱ βάρβαροι ἀκολουθώντας τον κυρίευσαν πρῶτα τὰ Δριζίπερα, καὶ ἀφοῦ ἔκαψαν τὸν ναὸ τοῦ μάρτυρα Ἀλεξάνδρου, ἀτίμασαν τὸ σῶμα του θγάζοντάς το ἀπὸ τῆ λειψανοθήκη. Ἡ θεία ὄμως δίκη τιμώρησε τοὺς ἀτιμωτὲς τοῦ μάρτυρα, γιατί ἑπτὰ υἱοὶ τοῦ Χαγάνου πέθαναν σὲ μιά μέρα ἀπὸ νόσο στοὺς βουδῶνες⁵⁷. Μέσα σ' αὐτὴ τὴν ταραχὴ ὁ Κομεντίολος μεταβαίνει στὴν Κωνσταντινούπολη, ἐνῶ οἱ βάρβαροι, πλησίαζαν στὰ «μακρὰ τείχη». Οἱ κάτοικοι τοῦ Βυζαντίου φοβήθηκαν τόσο πολύ, ὥστε μελέτησαν νὰ ἐγκαταλείψουν τὴν Εὐρώπη καὶ νὰ περάσουν ἀπέναντι στὴν Ἀσία. Στέλνει τότε ὁ βασιλιάς ἀπεσταλμένους στὸν Χαγάνο μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν Ἀρμάτωνα καὶ μὲ δῶρα λαμπρὰ καὶ πρόσθετο βάρος εἴκοσι χιλιάδες χρυσοῦ, καὶ τὸν πείθει μὲ δυσκολία νὰ δεχθεῖ τὴν εἰρήνη, ἐνῶ ἔλεγε: Ἄς κρίνει ὁ Θεὸς ἀνάμεσα στὸν Χαγάνο καὶ τὸν Μαυρίκιο, ἀνάμεσα στοὺς Ρωμαίους καὶ τοὺς Ἀβάρους. Μιλᾷει καὶ γιὰ τὰ ἀνθρωπόμορφα τέρατα ποὺ φάνηκαν στὰ νερὰ τοῦ Νείλου καὶ ἀναφέρει διάφορες γνῶμες γιὰ τὸ ἀνέδασμα τῆς στάθμης τοῦ Νείλου. Ὁ συγγραφέας ὄμως ἀποδέχεται τὴ γνώμη τοῦ Ἀγαθαρχίδη τοῦ Κνιδίου, ὁ ὁποῖος λέγει ὅτι κάθε χρόνο στὰ μέρη τῆς Αἰθιοπίας πέφτουν συνεχεῖς καὶ μεγάλες βροχὲς ἀπὸ τὴ θερινὴ ἐποχὴ μέχρι τὴν φθινοπωρινὴ ἰσημερία. Εὐλόγα λοιπὸν τὰ νερὰ τοῦ Νείλου τὸ χειμῶνα μειώνονται, ἐπειδὴ ἡ ροὴ τους προέρχεται ἀπὸ τὶς πηγές του μόνο, ἐνῶ τὸ θέρος ἀπὸ τὶς βροχὲς ποὺ χύνονται σ' αὐτὸν πληθαίνουν. Αὐτὰ ἱστορεῖ καὶ ὁ ἕβδομος λόγος.

Ὁ ὄγδος λόγος ἱστορεῖ τὸ πῶς ὁ Χοσρόης ἐξαιτίας τῶν ἐπιδρομῶν τῶν Σαρακηνῶν, ποὺ βρισκόνταν κάτω ἀπὸ τὴν ἐξουσία τῶν Ρωμαίων, ἐπιχείρησε νὰ διαλύσει τὶς συνθήκες εἰρήνης, ἀλλὰ στάλθηκε σ' αὐτὸν ὁ Γεώργιος καὶ οἱ συνθήκες παρέμειναν ἀλλὰ ὁ Γεώργιος ἔχασε τὶς τιμές, γιατί ὁ Χοσρόης εἶπε, ὅτι γιὰ χάρη τοῦ Γεωργίου τηρεῖ τὶς συνθήκες, καὶ ὄχι γιὰ τὸν βασιλιὰ Μαυρίκιο. Πῶς ἐπίσης ὁ Κομεντίολος δικάσθηκε γιὰ προδοσία καὶ πῶς ἔγινε συμφιλίωση τῶν Ρωμαϊκῶν στρατευμάτων μαζί του, καὶ πῶς ἀμέσως στάλθηκε ὡς στρατηγὸς ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα. Ἀναφέρει τὴ μάχη τῶν Ρωμαίων καὶ τῶν Ἀβάρων μὲ τὴ στρατηγία τοῦ Πρίσκου

57. Τὸ ἀνάμεσα στοὺς μηρούς καὶ τὸ ὑπογάστριο τμήμα τοῦ σώματος.

λου, καὶ Κομεντιόλου μὲν ἀπομάχου διὰ τινὰς προσποιήσεις ὄν-
 τος, Πρίσκου δὲ τῷ στρατοπέδῳ παρόντος Ἀριστεία Ῥωμαίων
 καὶ ἀναίρεσις τῶν Ἀβάρων μέχρι τεσσάρων χιλιάδων. Δευτέρα
 μάχη, καὶ ἀναίρεσις τῶν αὐτῶν ἄχρι χιλιάδων ἑννέα. Τρίτη μάχη,
 5 καὶ ἔτι τῶν αὐτῶν ὄλεθρος μέχρι πεντεκαίδεκα χιλιάδων. Τετάρ-
 τη μάχη, καὶ νίκη πάλιν Ῥωμαίων λαμπρά, καὶ ἀναίρεσις Ἀβά-
 ρων ἅμα Γηπαίδων χιλιάδων τριάκοντα. Πέμπτη μάχη, καὶ νίκη
 Ῥωμαίων, καὶ ἀναίρεσις Ἀβάρων, καὶ ἄλωσις τῶν μὲν ζωγρηθέν-
 των Ἀβάρων τρισχιλίων, ἄλλων δὲ βαρβάρων τετρακισχιλίων,
 10 καὶ ἑτέρων δισχιλίων καὶ διακοσίων, καὶ Σαθῆνων χιλιάδων
 ὀκτώ, ἐξ ὧν ὁ Χαγάνος ἀπατήσας τὸν αὐτοκράτορα τοὺς ζωγρη-
 θέντας Ἀβάρους ἀνέλαβε. Περί τῆς Κομεντιόλου μελαγχολίας,
 καὶ ὅπως τῇ τούτου ἀβουλίᾳ πλῆθος Ῥωμαίων, πρὸς Φιλιππού-
 πολιν ἀπαίροντος, τῷ κρῦει διώλοντο. Ὡς Πέτρος αὐθις στρα-
 15 τηγὸς τῆς Εὐρώπης ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος προχειρίζεται. Περί
 τε τοῦ γάμου [τοῦ παιδὸς] Θεοδοσίου τοῦ παιδὸς Μαυρικίου ἐπὶ
 τῇ θυγατρὶ Γερμανοῦ. Καὶ περὶ τῆς σιτοδείας τῆς γενομένης τῇ
 βασιλίδι τῶν πόλεων, καὶ τῆς συμβάσεως ἀτάξιας τῶν δήμων λιτα-
 νεύοντος τοῦ βασιλέως, καὶ περὶ τῆς μακροθυμίας αὐτοῦ, καὶ ἐξο-
 20 ρίας τῶν στρατιωτῶν καὶ μονοήμερου ἐπανόδου. Ὅπως Μαυρί-
 κιος ἐπέστελλε Πέτρον παντὶ τρόπῳ τὰς Θρακίας δυνάμεις εἰς τὸ
 ἀντιπέρασ τοῦ Ἰστρου διατρίβειν, ὅπως τε θεῖα προσέπεσεν ὁμφῇ
 τῷ Πέτρῳ. Καὶ ὅπως στάσις ταῖς Ῥωμαϊκαῖς εἰσῆρρησε δυνάμεισι,
 καὶ τυραννὶς συνέστη κατὰ τοῦ αὐτοκράτορος, Φωκᾶ τοῦ τυράν-
 25 νου ὑπὸ τοῦ πλῆθους ἀναρρηθέντος. Ὅπως τε φεύγει Πέτρος,
 καὶ ὅπως ἡ στάσις διαγγέλλεται τῷ βασιλεῖ. Καὶ ὅπως τὰ πρῶτα
 διὰ τῶν δημάρχων Σεργίου καὶ Κοσμᾶ πολυπραγμονεῖ τὸ πλῆ-
 θος τῶν δήμων, καὶ εὐρίσκεται Πρασίνων μὲν ραφ', Βενέτων δὲ
 ἑννακοσίων, καὶ ὅπως τοῖς δημοτικοῖς φιλοτιμίας παρέσχετο.

30 Πρεσβεῖα τε τοῦ αὐτοκράτορος πρὸς τὰς στασιαζούσας δυ-
 νάμεις, καὶ ἀποστροφή τῆς πρεσβεῖας ὅπως τε περιφρουρεῖ τὴν
 βασιλίδα τῶν πόλεων. Πρεσβεῖα τε τῶν στρατευμάτων πρὸς Θεο-

καὶ τοῦ Κομεντίου, κατὰ τὴν ὁποία μὲ κάποιες προφάσεις ὁ Κομεντίου δὲν ἔλαβε μέρος στὴ μάχη, ἐνῶ ὁ Πρίσκοσ ἦταν παρῶν στὸ στρατόπεδο καὶ πέτυχαν λαμπρὴ νίκη οἱ Ρωμαῖοι, κατὰ τὴν ὁποία σκοτώθηκαν μέχρι τέσσαρες χιλιάδες Ἄβαροι. Περιέχει καὶ δευτέρη μάχη, κατὰ τὴν ὁποία καὶ πάλι σκοτώθηκαν Ἄβαροι μέχρι ἑννέα χιλιάδες. Ἀναφέρει καὶ τρίτη μάχη καὶ προξενεῖται ὄλεθρος αὐτῶν μέχρι δεκαπέντε ἀκόμα χιλιάδες Ἄβαροι. Ἀλλὰ καὶ τέταρτη μάχη ποὺ γίνεται νικοῦν καὶ πάλι οἱ Ρωμαῖοι καὶ φονεύονται Ἄβαροι μαζί καὶ Γήπαιδες τριάντα χιλιάδες. Καὶ πέμπτη μάχη ἀναφέρει, μὲ νίκη τῶν Ρωμαίων καὶ φόνο Ἀβάρων, καὶ σύλληψη τριῶν χιλιάδων Ἀβάρων αἰχμαλώτων, καὶ ἄλλων τεσσάρων χιλιάδων βαρβάρων, καὶ ἄλλων δύο χιλιάδων διακόσιων, καὶ Σαθήνων ὀκτὼ χιλιάδων, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ὁ Χαγάνος ἐξαπάτησε τὸν αὐτοκράτορα καὶ ξαναπῆρε τοὺς Ἀβάρους ποὺ εἶχαν αἰχμαλωτισθεῖ. Ἀναφέρει ἀκόμα τὴ μελαγχολία τοῦ Κομεντίου, καὶ πῶς ἐξαιτίας τῆς ἀβουλίας τοῦ πληθὸς Ρωμαίων ποὺ τοὺς μετέφερε στὴ Φιλιππούπολη χάθηκαν ἀπὸ τὸ κρῦο, καὶ πῶς ὁ Πέτρος διορίζεται πάλι ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα στρατηγὸς τῆς Εὐρώπης. Μιλᾷ γιὰ τὸ γάμο τοῦ υἱοῦ τοῦ Μαυρίκιου Θεοδοσίου μὲ τὴ θυγατέρα τοῦ Γερμανοῦ, γιὰ τὴν πείνα ποὺ ἔπεσε στὴ βασιλεύουσα καὶ τὴ στάση τοῦ πληθους κατὰ τὴ συμμετοχὴ τοῦ βασιλιᾶ σὲ λιτανεῖα, γιὰ τὴν ἀνεκτικότητά του, τὴν ἐξορία τῶν στρατιωτῶν καὶ τὴ μονοήμερη ἐπάνοδό τους. Γιὰ τὸ πῶς ὁ Μαυρίκιος ἔστειλε τὸν Πέτρο νὰ συγκρατήσῃ τὶς Θρακικὲς δυνάμεις στὴν ἀντίπερα ὄχθη τοῦ Δούναβη, γιὰ τὴ θεία φωνὴ ποὺ ἄκουσε ὁ Πέτρος, καὶ πῶς ἔξωπασε στάση σὶς Ρωμαϊκὲς δυνάμεις, πῶς ἔγινε συνωμοσία κατὰ τοῦ αὐτοκράτορα καὶ τὸ πληθὸς ἀνεκήρυξε τὸν τύραννο Φωκᾶ. Πῶς ὁ Πέτρος ἔφυγε, πῶς ἡ στάση ἀναγγέλθηκε στὸν βασιλιά, καὶ πῶς τὸ πληθὸς τῶν παρατάξεων μὲ ἐπακεφαλῆς τοὺς δημάρχους Σέργιο καὶ Κοσμᾶ προέβη σὶς πρώτες ἐνέργειες, κατὰ τὶς ὁποῖες συμμετεῖχαν χίλιοι τετρακόσιοι πράσινοι καὶ ἑννακόσιοι Βένετοι, καὶ τί παραχωρήσεις ἔκανε στοὺς δήμους.

Πῶς ἔστειλε ὁ αὐτοκράτορας ἀπεσταλμένους στοὺς στρατιῶτες ποὺ στασίαζαν καὶ ἀποπέμφθηκαν οἱ ἀπεσταλμένοι, πῶς ὁ βασιλιάς περιφρούρησε τὴ βασιλεύουσα, καὶ πῶς τὰ στρατεύματα ἔστειλαν

δόσιον τὸν Μαυρικίου υἱόν, ἀξιούσα ἢ αὐτὸν ἢ τὸν πενθερὸν
 Γερμανὸν βασιλέα σφῶν ἀναρρηθῆναι. Γνωσίς τε τούτων εἰς
 Μαυρίκιον ἀφίγμένη, καὶ ὑπόνοια εἰς Γερμανὸν ὡς αἴτιον τῆς
 τυραννίδος, καὶ ἀπειλή, καὶ μήνυσις τῆς βασιλικῆς ἀπειλῆς διὰ
 5 τοῦ γαμβροῦ Θεοδοσίου, καὶ κταφυγὴ Γερμανοῦ πρὸς τὸν νεῶν
 τῆς Θεομήτορος. Τῶν Κύρου καὶ Στεφάνου τοῦ εὐνούχου, ὃς ἐπί-
 τροπος ἐτέτακτο τοῖς βασιλέως παισὶ, πρὸς Γερμανὸν ἀποστολὴ
 εἰς τὸ ἐξελθεῖν αὐτὸν τοῦ ναοῦ καὶ ἀπραξία· καὶ ἡ διὰ ῥάβδων
 μαστίγωσις Θεοδοσίου τοῦ παιδὸς ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἕνεκα τῆς
 10 πρὸς τὸν πενθερὸν καταμηνύσεως. Καὶ μεταφοίτησις Γερμανοῦ
 ἀπὸ τοῦ νεῶ τῆς Θεομήτορος ἐπὶ τὴν ἁγίαν Σοφίαν, καὶ πάλιν
 πρόσκλησις ἐπὶ τὸ ἐξελθεῖν, καὶ ἀπειθεία, Ἀνδρέα τινὸς συνεχῶς
 φοιτῶντος ταῖς λιτανείαις τὴν ἔξοδον κεκωλυκός· Θόρυβοί τε
 καὶ ἐμπρησμός τῆς κατὰ τὴν πόλιν οἰκίας Κωνσταντίνου τοῦ πα-
 15 τρικίου, ὃν Λαοδῦν ἐπεκάλει τὰ πλήθη· καὶ ἀπορία Μαυρικίου
 καὶ ἀπόδρασις. Ὅπως κλύδωνος γεγονότος ἐγκοπὴν πρὸς τὴν
 ἀπόδρασιν λαμβάνει. Καὶ ἀποστολὴ Θεοδοσίου τοῦ παιδὸς πρὸς
 Χοσρόην, καὶ ὑποστροφὴ πάλιν ἀπὸ Νικαίας τῇ ἐπιδείξει τοῦ
 δακτυλίου, ὃ ἦν εἰς σύνθημα τῷ παιδί παρὰ τοῦ πατρὸς ποιηθέν.
 20 Ὅπως τε πρὸς τὸν τύραννον οἱ τοῦ ἄστεως, ἐν οἷς ἦν καὶ ὁ Ἐδο-
 μίτης, προσεχώρησαν. Ὅπως τε Γερμανὸς κατασκευάζων ἑαυτῷ
 τὴν βασιλείαν ἀποτυγχάνει, τῶν Πρασίνων ἀπειπόντων τὴν ἀνάρ-
 ρησιν διὰ τὸ τῆς αἰρέσεως αὐτὸν εἶναι, ὡς ἐκεῖνοι ἔφασκον, τῶν
 Βενέτων. Εἶτα ἀναγόρευσις ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου ἐν τῷ
 25 Ἐβδόμῳ τοῦ Φωκᾶ· Κυριακὸς δὲ τῆνικαῦτα τοὺς τῆς βασιλίδος
 ἀρχιερατικὸς ἐγκεχείριστο νόμους

Εἴσοδος τε Φωκᾶ πρὸς τὰ βασίλεια, καὶ ἀνάρρησις Λεοντίας
 τῆς γυναικὸς Φωκᾶ. Καὶ περὶ τὴν τόπων στάσιν τῶν δημάρχων
 ἔρις, καὶ ὠθισμὸς Κοσμᾶ τοῦ δημάρχου τῶν Βενέτων ὑπὸ Ἀλε-
 30 ξάνδρου, καὶ ὕβρις εἰς Ἀλέξανδρον. Καὶ μνήμη Μαυρικίου, ὡς
 οὐκ ἀπέθανε, καὶ διὰ τοῦτο τοῦ τυράννου πρὸς τὸν φόνον τοῦ

ἀπεσταλμένους σὸν Θεοδόσιο, τὸ υἱὸ τοῦ Μαυρικίου, μὲ τὴν ἀξίω-
ση ἢ αὐτὸς νὰ γίνῃ βασιλιάς, ἢ ὁ πεθερὸς του Γερμανός. Πληροφο-
ρεῖται αὐτὰ τὰ πράγματα ὁ Μαυρίκιος καὶ ὑποψιάζεται ὡς αἴτιο τῆς
στάσης τὸν Γερμανό· διατυπώνεται τότε ἀπειλή καὶ διαμηνύεται ἡ
βασιλικὴ ἀπειλή μέσω τοῦ γαμβροῦ τοῦ Θεοδοσίου, ὅποτε ὁ Γερ-
μανός καταφεύγει σὸ ναὸ τῆς Θεομήτορος. Ἀποστέλλονται ὁ Κύ-
ρος καὶ Στέφανος ὁ εὐνοῦχος, πού εἶχε ὀρισθεῖ ἐπίτροπος τῶν παι-
διῶν τοῦ βασιλιᾶ, σὸν Γερμανὸ γιὰ νὰ βγῆ ἀπὸ τὸ ναὸ, πού δὲν ἔφε-
ραν ἀποτέλεσμα. Μασπιγώνεται τότε μὲ βέργες ὁ Θεοδόσιος ἀπὸ τὸν
πατέρα του, ἐπειδὴ εἶχε διαμηνύσει τὴν ἀπειλή σὸν πεθερό του.
Στὴ συνέχεια μεταβαίνει ὁ Γερμανός ἀπὸ τὸ ναὸ τῆς Θεομήτορος
στὴν ἁγία Σοφία καὶ γίνεται δευτέρη πρόσκληση νὰ βγῆ ἀπὸ τὸ
ναὸ, στὴν ὁποία αὐτὸς δὲν ὑπακούει, ἐπειδὴ κάποιος Ἀνδρέας πού
ἦταν πάντα παρὼν στίς λιτανεῖες εἶχε ἐμποδίσει τὴν ἔξοδό του.
Ἀκολουθοῦν οἱ ταραχές καὶ ὁ ἐμπρησμός στὴ πόλη τοῦ σπιτιοῦ τοῦ
πατρικίου Κωνσταντίνου, τὸν ὁποῖο τὰ πλήθη ἀποκαλοῦσαν Λαρ-
δῦν, ὁ Μαυρίκιος ἀδυνατεῖ νὰ ἀντιμετωπίσει τὴν κατάσταση καὶ
τρέπεται σὲ φυγὴ, ἀλλὰ ἡ θαλασσοταραχὴ πού συνέπεσε ἐμποδίζει
τὴν ἀπόδραση. Ἀποστέλλεται τότε ὁ υἱὸς τοῦ Θεοδοσίου πρὸς τὸν
Χοσρόη, πού ἐπιστρέφει ἀπὸ τὴ Νίκαια μὲ τὴν ἐπίδειξη τοῦ δα-
χτυλιδιοῦ, πού ὁ πατέρας του εἶχε δώσει σὸν υἱὸ του ὡς σημεῖο
ἀναγνώρισης. Γίνεται ἀναφορὰ τῆς προσχώρησης σὸν τύραννο καὶ
τῶν κατοίκων τῆς πόλης, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὁ Ἐδομίτης. Πῶς ὁ
Γερμανός, πού προετοίμαζε τὴ βασιλεία γιὰ τὸν ἑαυτὸ του, ἀπέτυχε,
ἐπειδὴ πρόβαλαν ἄρνηση οἱ Πράσινοι, γιὰ τὸν λόγο, ὅπως αὐτοὶ
ἔλεγαν, ὅτι ἀνῆκε στὴ μερίδα τῶν Βενέτων, καὶ πῶς ἔπειτα γίνεται ἡ
ἀναγόρευση τοῦ Φωκᾶ σὸν ναὸ τοῦ ἁγίου Ἰωάννη σὸν Ἑβδομο.
Κατὰ τὴν ἀνακήρυξη ὁ Κυριακὸς παρέδωσε τοὺς ἀρχιερατικούς
νόμους τῆς βασιλεύουσας.

Γίνεται τότε ἡ εἴσοδος τοῦ Φωκᾶ στὰ ἀνάκτορα καὶ ἡ ἀναγό-
ρευση τῆς γυναίκας τοῦ Φωκᾶ Λεοντίας. Ἀναφέρεται ἡ φιλονεικία
τῶν δημάρχων γιὰ τὸ ποῦ θὰ στέκονται, τὸ σπρώξιμο τοῦ Κοσμά,
τοῦ δημάρχου τῶν Βενετῶν, ἀπὸ τὸν Ἀλέξανδρο καὶ ἡ προσβολὴ τοῦ
Ἀλεξάνδρου. Γίνεται γνωστὸν ὅτι ὁ Μαυρίκιος δὲν πέθανε, καὶ γι’

βασιλέως μᾶλλον ὀρμή. Ἀναίρεσις τε τῶν τοῦ βασιλέως παίδων
 ἐνώπιον τοῦ πατρὸς ἐν τοῖς Εὐτροπίου, καὶ φιλοσοφία καὶ εὐχα-
 ριστία τοῦ βασιλέως, καὶ αὐτοῦ ἐκείνου διὰ Λιλίου ἀναίρεσις.
 Καὶ περὶ τῆς ἐπὶ Ἡρακλείου τοῦ βασιλέως εὐρεθείσης διαθήκης
 5 Μαυρικίου τοῦ αὐτοκράτορος ὅπως τε τὰ σώματα τῶν βασιλέ-
 ων τῷ θαλαττίῳ ῥοθίῳ παρεδόθησαν. Ἐπιτάφιός τε εἰς Μαυρί-
 κιον, καὶ ὅπως τὰς ἀντιδόσεις τῶν παρανομηθέντων αὐταῖς εἰς
 Μαυρίκιον αἱ Ῥωμαῖκοὶ δυνάμεις κρίσει προνοίας θείας ἐλάμβαν-
 ον, ὡς ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ μηδένα τῶν κοινωνησάντων τῆς τυραννί-
 10 δος ἐκ τοσούτου πλήθους ὑπολειφθῆναι, ἀλλ' οἱ μὲν λοιμῶ, οἱ δὲ
 πυρὶ οὐρανίῳ, οἱ δὲ καὶ στόματι διεφθάρησαν μαχαίρας, ὥστε
 ἠνίκα Ἡράκλειος ὁ βασιλεὺς πρὸς Ῥαζάτην τὸν Πέρσην πολε-
 μεῖν ἔγνω, ἕκταξιν τῆς στρατείας ποιησάμενος δύο μόνους εὗρεν
 ὑπολελειμμένους τῆς φιλοτυράννου πληθύος, καὶ τότε ἤρξατο τὸ
 15 Ῥωμαϊκὸν κατὰ Περσῶν ἐνισχύειν· μέχρι γὰρ ἂν ἐκεῖνοι περιῆ-
 σαν, ἡ νίκη τοῖς Πέρσαις ἐνηυλίζετο.

Ἀναίρεσις ὑπὸ τοῦ τυράννου δι' Ἀλεξάνδρου Θεοδοσίου
 τοῦ βασιλέως τοῦ αὐτοκράτορος παιδός, καὶ Πέτρου καὶ Κο-
 μεντιόλου καὶ Κωνσταντίνου τοῦ Λαροῦ· πλάνη τε περὶ Θεοδο-
 20 σίου, ὡς οὐ πεφόνευται. Καὶ ὅπως κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν τὰ
 ἀγάλματα τῆς οἰκείας ἑδρας ἀποφοιτῶντα προηγόρευον τὰ γε-
 γονότα καλλιγράφῳ τινί, κατὰ τὸ Τυχαῖον οὕτω καλούμενον, ἀπὸ
 δεῖπνου πρὸς τὰ οἴκοι διερχομένῳ. Ὅπως τε ὁ Μαυρίκιος λέγε-
 ται τρίτην μοῖραν τῶν φόρων συγχωρῆσαι τοῖς ὑπηκόοις, καὶ
 25 τριάκοντα δοῦναι τάλαντα τοῖς Βυζαντίοις εἰς νεουργίαν τοῦ τῶν
 ὑδάτων ὄλκοῦ, καὶ ὅπως ἐφιλοτιμεῖτο λαμπρῶς τοὺς τῶν μαθη-
 μάτων ἐραστάς· Καὶ περὶ τῶν γεγονότων παραδόξων τῆς τῶν
 αἱμάτων ῥύσεως Εὐφημίας τῆς μάρτυρος, καὶ ὡς Μαυρίκιος πει-
 ράσας μᾶλλον τὸ θαῦμα δι' ἀπιστίας ἐπίστωσε. Καὶ ὅπως ὁ τυ-
 30 ραννος Κωνσταντῖναν τὴν τοῦ βασιλέως Μαυρικίου γυναῖκα ἄμα

αὐτὸ ὁ τύραννος ἐκδηλώνει μεγαλύτερη ἐπιθυμία γιὰ τὸ φόνο τοῦ βασιλιᾶ. Ἀκολουθεῖ ὁ φόνος τῶν παιδιῶν τοῦ βασιλιᾶ μπροστὰ στὰ μάτια τοῦ πατέρα τους στὰ διαμερίσματα τοῦ Εὐτροπίου, ἡ φιλοσοφικὴ καρτερία καὶ ἡ εὐχαριστία τοῦ βασιλιᾶ πρὸς τὸν Θεὸ καὶ ὁ φόνος αὐτοῦ τοῦ ἴδιου ἀπὸ τὸν Λίλιο. Ἀναφέρεται ἡ διαθήκη τοῦ αὐτοκράτορα Μαυρικίου πού βρέθηκε ἐπὶ βασιλείας Ἡρακλείου, ἡ παράδοση τῶν σωμάτων τῶν βασιλέων στὰ κύματα τῆς θάλασσας, ὁ ἐπιτάφιος στὸν Μαυρίκιο, καὶ πῶς οἱ Ρωμαϊκὲς δυνάμεις ἔπαιρναν ἀπὸ τῆ θεία πρόνοια τὰ ἐπίχειρα τῶν παρανομιῶν τους πρὸς τὸν Μαυρίκιο, ὥστε μέσα σὲ λίγο διάστημα νὰ μὴ μείνει κανένας ἀπὸ τὸ τόσο μεγάλο πλῆθος, οὔτε ἓνας ἀπὸ ὅσους εἶχαν λάβει μέρος στὴ συνωμοσία, ἀλλὰ ἄλλοι πέθαναν ἀπὸ λοιμὸ, ἄλλοι ἀπὸ φωτιὰ τοῦ οὐρανοῦ, ἄλλοι ἀπὸ τὴν κόψη τοῦ ξίφους, ὥστε ὅταν ὁ βασιλιάς Ἡράκλειος ἀποφάσισε νὰ πολεμήσει ἐναντίον τοῦ Ραζάτη τοῦ Πέρση, κάνοντας ἐκλογή τῶν στρατιωτικῶν βρῆκε δύο μόνο νὰ ἔχουν ἀπομείνει ἀπὸ τὸ πλῆθος πού εἶχαν λάβει μέρος στὴ συνωμοσία, καὶ τότε ἄρχισαν οἱ Ρωμαῖοι νὰ ὑπερισχύουν ἐναντι τῶν Περσῶν· γιὰτι ὅσο ὑπερεῖχαν ἐκεῖνοι ἡ νίκη παρέμενε στοὺς Πέρσες.

Ἀναφέρεται ἡ ἐκτέλεση ἀπὸ τὸν τύρανο τοῦ βασιλιᾶ Θεοδοσίου, υἱοῦ τοῦ αὐτοκράτορα, μὲ ὄργανο τὸν Ἀλέξανδρο, καθὼς καὶ τοῦ Πέτρου, τοῦ Κομεντίολου καὶ τοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Λαρδῦ, καὶ ἡ πλάνη ὅτι ὁ Θεοδόσιος δὲν σκοτώθηκε. Πῶς ἐπίσης τὰ ἀγάλματα στὴν Ἀλεξάνδρεια κατεβαίνοντας ἀπὸ τὰ βάθρα τους προέλεγαν τὰ γεγονότα σὲ κάποιον καλλιγράφο πού ἐπιστρέφοντας ἀπὸ κάποιο δεῖπνο περνοῦσε ἀπὸ τὸ καλούμενο Τυχαῖο πηγαίνοντας στὸ σπίτι του. Πῶς ἀκόμα λέγεται ὅτι ὁ Μαυρίκιος χάρισε στοὺς ὑπηκόους του τὸ ἓνα τρίτο τῶν φόρων καὶ δώρισε στοὺς κατοίκους τοῦ Βυζαντίου τριάντα τάλαντα γιὰ ἀνακαίνιση τοῦ ἀγωγοῦ τοῦ νεροῦ, καὶ πόσο λαμπρὰ τιμοῦσε ὅσους ἐπιδίδονταν στὰ μαθήματα. Ἀναφέρονται καὶ ὅσα παράδοξα ἔγιναν κατὰ τὴ ροὴ τοῦ αἵματος τῆς μάρτυρος Εὐφημίας, καὶ ὅτι ὁ Μαυρίκιος, πού ἀμφισβήτησε στὴν ἀρχὴ τὸ θαῦμα, μὲ τὴν ἀπιστία του τὸ ἐπιβεβαίωσε περισσότερο. Ἀκόμα λέγεται ὅτι ὁ τύραννος τὴν Κωνσταντίνα, τὴ σύζυγο τοῦ βασιλιᾶ Μαυρικίου, τὴν ἔκλεισε μαζὶ μὲ τὶς θυγατέ-

ταῖς θυγατράσιν ἐν ἰδιωτικῇ οἰκίᾳ ἐνέκλεισε. Πρεσβεΐα τοῦ τυράννου πρὸς Χοσρόην τὸν Περσῶν βασιλέα, καὶ ἀποτυχία, κατάλυσις τε τῶν σπονδῶν προφασιζομένου Χοσρόου τὴν ὄσιαν διεκδικεῖν Μαυρικίου καὶ οὕτως ὁ Λίλιος (οὗτος γὰρ ὁ πρεσβεύων ἦν) ἀνεχώρησεν ἄπρακτος. Ἀναίρεσις Ἀλεξάνδρου τοῦ νεωτερίσαντος τῷ Φωκᾷ δι' ὑπόνοιαν ὅτι Θεοδόσιον τὸν Μαυρικίου παῖδα, ὃν ἀνεῖλε, περιεποιήσατο. Ἐν οἷς καὶ τῆς ὅλης ἱστορίας τὸ πέρας

ΞΣ΄

10 **Νικηφόρου, τοῦ ἐν ἀγίοις ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, Ἱστορικὸν σύντομον.**

Ἀνεγνώσθη «Ἱστορικὸν Σύντομον» Νικηφόρου τοῦ ἐν ἀγίοις Κωνσταντινουπόλεως ἀρχιερέως. Ἀρχεται ἀπὸ τῆς ἀναιρέσεως Μαυρικίου, καὶ κάτεισι μέχρι τῆς εἰς γάμον κοινωνίας Λέοντος καὶ Εἰρήνης. Ἔστι δὲ τὴν φράσιν ἀπέριττός τε καὶ σαφής, καλλιλεξία τε καὶ συνθήκη λόγου οὔτε λελυμένη οὔτε αὖ πάλιν συμπεπιεσμένη περιέργως κεχρημένος, ἀλλ' οἷα ἂν χρήσαιτο ὁ ῥητορικὸς ὡς ἀληθῶς καὶ τέλειος ἀνὴρ· τό τε γὰρ νεωτεροποιῶν ἐκκλίνει, καὶ τὸ ἀρχαιότροπον καὶ ἐξησημένον οὐ παρατρέχει.
20 Ἔτι δὲ καὶ ἡδονὴν κέκραται αὐτοῦ σὺν χάριτι τοῖς λόγοις. Καὶ ὅλως πολλούς ἐστι τῶν πρὸ αὐτοῦ ἀποκρουπτόμενος τῆδε τῆς ἱστορίας τῆ συγγραφῆς, εἰ μὴ τῷ τὸ λίαν συντεταγμένον οὐχ ὀλόκληρον δόξει διαπεραίνειν τὴν χάριν.

ΞΖ΄

25 **Σεργίου τοῦ Ὁμολογητοῦ, Στηλιτευτικὸν τῶν εἰκονομάχων.**

Ἀνεγνώσθη Σεργίου τοῦ Ὁμολογητοῦ. Ἀρχεται ἀπὸ τῶν τοῦ Μιχαὴλ πράξεων, καὶ ἀνατρέχει ἐπὶ τὰ τοῦ Κοπρωνύμου ἀθέμιτα καὶ ἐβδελυγμένα ἔργα, καὶ κάτεισιν ἐκεῖθεν ἐφεξῆς δι-
30 ξῶν μέχρι τοῦ ὀγδόου ἔτους αὐτοῦ Μιχαὴλ, τὰς τε κατὰ τὴν πο-

58. Κάτοχος ἀριστης παιδείας, διαδέχθηκε τὸν Πατριάρχη Ταράσιο καὶ πατριάρχευσε ἀπὸ τὸ 805-815. Ὑπερασπίσθηκε τὴν ὀρθόδοξη πίστη. Παρέστη στὴν

ρες της σὲ ἰδιωτικὴ οἰκεία, ὅτι στάλθηκε πρεσβεία τοῦ τυράννου πρὸς τὸν βασιλιά τῶν Περσῶν Χοσρόη, πού ὅμως ἀπέτυχε, καὶ ὅτι ἀκολούθησε ἡ διάλυση τῶν συνθηκῶν εἰρήνης, ἐπειδὴ ὁ Χοσρόης προφασιζόταν ὅτι ὑπερασπιζόταν δίκαια τὸν Μαυρίκιο, καὶ ἐξαιτίας αὐτοῦ τοῦ γεγονότος ὁ Λίλιος (γιατὶ αὐτὸς ἦταν πού στάλθηκε ὡς πρέσβυς) ἀναχώρησε ἄπρακτος. Ἀκολουθεῖ ὁ φόνος τοῦ Ἀλεξάνδρου, πού στασίασε μαζί μὲ τὸν Φωκᾶ, μὲ τὴν ὑποψία ὅτι περιποιήθηκε τὸν υἱὸ τοῦ Μαυρικίου Θεοδόσιο, τὸν ὁποῖο σκότωσε. Ἐδῶ εἶναι καὶ τὸ τέλος ὅλης τῆς ἱστορίας.

66.

Τοῦ ἁγίου Νικηφόρου⁸⁸, ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως,
Ἱστορικό σύντομο.

Διαβάσαμε τὸ βιβλίον «Ἱστορικό Σύντομο» τοῦ ἁγίου Νικηφόρου, ἀρχιερέα Κωνσταντινουπόλεως. Ἀρχίζει ἀπὸ τὸ φόνον τοῦ Μαυρικίου, καὶ φτάνει μέχρι τὸ γάμον τοῦ Λέοντα καὶ τῆς Εἰρήνης. Ὁ τρόπος ἔκφρασης του εἶναι λιτὸς καὶ σαφής, χρησιμοποιεῖ ὠραία διατύπωση καὶ σύνταξη οὔτε χαλαρή, ἀλλ' οὔτε καὶ συμπιεσμένη καὶ περιέργη, ἀλλὰ τέτοια πού θὰ χρησιμοποιοῦσε ἓνας γνήσιος καὶ τέλειος κάτοχος τῆς ρητορικῆς· ἀποφεύγει ἐπίσης τὸ νεωτεριστικὸ ὕφος, καὶ δὲν ἀποφεύγει τὸν ἀρχαῖον τρόπο καὶ καλομελετημένο. Ἀκόμα οἱ λόγοι του εἶναι ἀνάμικτοι ἀπὸ γλυκύτητα καὶ χάρη. Καὶ γενικὰ πολλοὺς ἀπὸ ὅσους ἔχουν προηγηθεῖ θὰ τοὺς ξεπερνοῦσε μὲ τὴν συγγραφὴ αὐτῆς τῆς ἱστορίας, ἂν δὲν προκαλοῦσε τὴν ἐντύπωση, ὅτι ἡ πολλὴ συντομία δὲν ὀλοκληρώνει τὴν χάρη.

67.

Σεργίου τοῦ ὁμολογητοῦ,
Στηλιτευτικὸ τῶν Εἰκονομάχων.

Διαβάσαμε τὸ βιβλίον τοῦ Σεργίου τοῦ Ὁμολογητοῦ. Ἀρχίζει ἀπὸ τὶς πράξεις τοῦ Μιχαήλ καὶ ἀνατρέχει σὲ τὶς ἀθέμιτες καὶ βδελυρῆς πράξεις τοῦ Κοπρωνύμου, καὶ ἀπὸ αὐτὸν προχωρεῖ ἐξιστορώντας τὰ γεγονότα μέχρι τὸ ὄγδοον ἔτος αὐτοῦ τοῦ Μιχαήλ, ἀναγράφει

⁸⁸ Οἰκουμένην Σύνοδο τὸ 787. Ὑπέστη πολλὰς διώξεις. Ὑπῆρξε πολυγραφώτατος.

λιτείαν καὶ τὰς κατὰ τὴν Ἐκκλησίαν ἀναγραφόμενος αὐτοῦ πράξεις, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἃ κατὰ πόλεμον αὐτῷ ξυνηνέχθη, καὶ οἷος ἐτύγχανε τὴν δόξαν περὶ τοῦ Θείου, πάντα λεπτομερῶς διεξιῶν. Ἔστι δὲ τὴν φράσιν, εἴπερ τις, σαφηνεῖα καὶ τῷ ἀπεριέργῳ κο-
5 σμούμενος ἔν τε τῷ εὐσήμεν τῶν λέξεων καὶ τῇ συνθήκῃ καὶ τῇ ἄλλῃ τοῦ λόγου οἰκονομία, ὥστε δοκεῖν καὶ αὐτοσχεδία πως αὐτῷ συγγεγραφθαι· ἐμφύτῳ γὰρ ὁ λόγος ἀνθῶν χάριτι τὴν ἐκ περιεργίας οὐ τι προσήκατο μόρφωσιν. Διὸ καὶ πρέπων ὁ λόγος ἐκκλησιαστικῇ μάλιστα ἱστορίᾳ, ὃ καὶ βούλεται.

10

ΞΗ.

Κεφαλίωνος, Σύντομον Ἱστορικόν.

Ἀνεγνώσθη Κεφαλίωνος «Σύντομον Ἱστορικόν». Ἄρχεται ἀπὸ τῆς βασιλείας Νίνου καὶ Σεμιράμεως, καὶ κάτεισι μέχρι τῶν τοῦ βασιλέως Ἀλεξάνδρου χρόνων. Συμπεραίνεται δὲ αὐτοῦ ἡ
15 ἱστορία ἐν λόγοις θ' κατ' ἐπωνυμίαν τῶν θ' Μουσῶν, Κλειοῦς, Θαλείας, Πολυμνίας, Μελπομένης, Τερψιχόρης, Εὐτέρπης, Καλλιόπης, Ἐρατοῦς, Οὐρανίης, ἐν ἧ καὶ τὰ κατὰ Ἀλέξανδρον τὸν Μακεδόνα διέξεισιν.

Ἔστι δὲ τὴν φράσιν Ἰωνίζων, καὶ τοῦ προσήκοντος πλέον τῇ
20 συντομῇ ἀποχρώμενος, οὐδ' ἄλλο οὐδὲν ἄξιον θαυμάσαι καὶ ζηλώσαι ἐνδεικνύμενος πλὴν τῆς κατὰ τὴν ἱστορίαν μαθήσεως. Οὗτος τὸ μὲν γένος αὐτοῦ καὶ πατρίδα, ὡς αὐτὸς ἐκεῖνός φησιν, ὥσπερ Ὁμηρος, ἀποσιωπᾷ, ὅτι δὲ διατρίβων ἐν Σικελίᾳ φυγῆς ἕνεκα τὴν ἱστορίαν συνέταξεν, ἀποφαίνεται, τὸ μὲν ἀναγκαῖον, πατρίδα
25 εἰπεῖν καὶ γένος, παρεῖς, τὸ δὲ καὶ μικροψυχίαν ἐμφαῖνον ἐν μνήμῃ πεποιηκώς. Καὶ τὸ ἐκ τόσων δὲ καὶ τόσων συνειλέχθαι αὐτῷ τὴν ἱστορίαν συμνύνεσθαι οὐ πάνυ ψυχῆς τὸ μικρολόγον τε καὶ τὴν παιδαριώδη φιλοτιμίαν ἀποσειομένης ἀπόδειξις. Φησὶ δ' ὁμῶς τὸν πρῶτον αὐτῷ τῆς ἱστορίας συνειλέχθαι ἐκ λόγων μὲν φό,

φοντας τις σχετικὲς μὲ τὸν τρόπο ζωῆς πράξεις του, ὅσο καὶ ἐκεῖνες ἐναντίον τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ ὅσα πολεμικὰ ἔργα ἐπέτυχε, καὶ ποιά ἦταν ἡ πίστη του πρὸς τὸν Θεό, ἐξιστορώντας ὅλα αὐτὰ μὲ λεπτομέρεια. Ἡ φρασιολογία του, περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλον, κοσμεῖται ἀπὸ σαφήνεια καὶ εἶναι ἀπερίτεχνη, ὥστε μὲ τις εὐσημες λέξεις του, τὴν ἀνάλογη σύνταξη καὶ τὴν ἄλλη εὐρυθμία τοῦ λόγου, νὰ σχηματίζεται ἡ ἐντύπωση, ὅτι ὁ λόγος του εἶναι μὰ κάποια αὐτοσχάδια συγγραφή· γιατί, διαθέτοντας ὁ λόγος του τὴν ἔμφυτη χάρη, δὲν δέχθηκε κάτι ἀπὸ τὴ σχολαστικὴ μόρφωση. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ λόγος του εἶναι κατ' ἐξοχὴν κατάλληλος γιὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία, πού εἶναι καὶ ὁ σκοπὸς του.

68.

Κεφαλίωνος⁵⁹, Σύντομο Ἱστορικό.

Διαβάσαμε τὸ «Σύντομο Ἱστορικό» τοῦ Κεφαλίωνα. Ἀρχίζει ἀπὸ τὴ βασιλεία τοῦ Νίνου καὶ τῆς Σεμίραμης, καὶ κατεβαίνει μέχρι τὴν ἐποχὴ τοῦ βασιλιᾶ Ἀλεξάνδρου. Ἡ ἱστορία του ὁλοκληρώνεται σὲ ἑννέα λόγους, σύμφωνα μὲ τὰ ὀνόματα τῶν ἑννέα Μουσῶν, τῆς Κλειοῦς, Θάλειας, Πολύμνιας, Μελομένης, Τερψιχόρης, Εὐτέρης, Καλλιόπης, Ἑρατοῦς καὶ Οὐρανίας. Σ' αὐτὴν ἐξιστορεῖ καὶ τὰ σχετικὰ μὲ τὸν Ἀλέξανδρο τὸν Μακεδόνα.

Στὴ φρασιολογία του ἰωνίζει καὶ χρησιμοποιεῖ περισσότερο ἀπὸ ὅσο πρέπει τὴ συντομία, καὶ δείχνει ὅτι τίποτε ἄλλο δὲν θεωρεῖ ἄξιο θαυμασμοῦ καὶ ἀξιοζήλευτο, ἐκτὸς ἀπὸ τὴ γνώση τῆς ἱστορίας. Τὴ γενιά του καὶ τὴν πατρίδα του, ὅπως ὁ Ὅμηρος, καθὼς ὁ ἴδιος λέγει, τὰ ἀποσιωπᾷ, δηλώνει ὅμως, ὅτι ζώντας στὴ Σικελία συνέγραψε τὴν ἱστορία του ὡς ἐξόριστος καὶ φυγᾶς παραλείπει δηλαδὴ τὸ ἀναγκαῖο, τὴ δήλωση τῆς πατρίδας καὶ τῆς γενιᾶς, διατηρεῖ ὅμως στὴ μνήμη αὐτὸ πού φανερώνει καὶ μικροψυχία. Καὶ τὸ ὅτι καυχιέται ὅτι συνέλεξε τὴν ἱστορία του ἀπὸ τόσους καὶ τόσους δὲν εἶναι ἀπόδειξη ψυχῆς πού ἀπορρίπτει πολὺ τὴ μικρολογία καὶ τὴν παιδαριώδη φιλοδοξία. Λέγει ὅμως ὅτι τὸν πρῶτο λόγο τοῦ βιβλίου τὸν συνέλεξε ἀπὸ πεντακόσιους ἑβδομήντα λόγους, τῶν ὁποίων μνημο-

59. Ἱστορικός καὶ ρήτορας τῶν χρόνων τοῦ Ἀδριανοῦ, ἀρχὲς 6' αἰῶνα.

ἄν πατέρας λ' καὶ α' ἀπομνημονεύει τὸν δὲ δεύτερον ἐκ διβλίων
 σή, συγγραφέων δὲ κε' καὶ τὸν τρίτον δὲ ἐκ διβλίων μὲν χ', συγ-
 γραφέων δὲ κς' τὸν μέντοι τέταρτον ἐκ διβλίων μὲν ων', συγγρα-
 φέων δὲ λβ' καὶ τὸν πέμπτον δὲ ἐκ διβλίων μὲν σ', συγγραφέων δὲ
 5 κς' τὸν δὲ ἕκτον ἐκ διβλίων μὲν., συγγραφέων δέ., τὸν δὲ ἑβδο-
 μον ἐκ διβλίων μὲν., συγγραφέων δέ., τὸν δὲ ὄγδοον ἐκ διβλίων
 μὲν... συγγραφέων δέ., καὶ τὸν ἑνατον δὲ ἐκ διβλίων μὲν., συγ-
 γραφέων δὲ τριάκοντα, ἐν οἷς καὶ ἡ Κεφαλίωνος ἱστορία

ΞΘ.

10 Ἑσυχίου Ἰλλουστρίου, Καθολικὴ Ἱστορία.

Ἄνεγνώσθη μοι διβλίον ἱστορικὸν ὡς ἐν συνόψει κοσμικῆς
 ἱστορίας, ὃ δὲ συγγραφεὺς Ἑσυχίος ὁ Ἰλλούστριος, Μιλήσιος
 μὲν ἐκ πατρίδος, παῖς δὲ Ἑσυχίου καὶ Φιλοσοφίας (Σοφίας),
 καθ' ὃ καὶ ἡ ἐπιγραφή τοῦ διβλίου μετὰ τοῦ ἱστορίας Ῥωμαϊκῆς
 15 τε καὶ παντοδαπῆς τυγχάνει. Ἄρχεται μὲν οὖν ἀπὸ τῆς τοῦ Βή-
 λου τοῦ Ἀσσυρίων βασιλέως βασιλείας, κάτεισι δὲ μέχρι τῆς
 τελευτῆς Ἀναστασίου, ὃς Ῥωμαίων γέγονεν αὐτοκράτωρ. Ἔστι
 δὲ σύντομος καὶ καλλιπετής· λέξει τε γὰρ ἀνθηρᾶ καὶ εὐσήμω
 κέχρηται, καὶ ἡ συνθήκη τοῦ λόγου κατὰ λόγον αὐτῷ ἡρμο-
 20 σμένη· κυριολογία μὲν μάλιστα χαίρων· εἰ δέ που καὶ τρέψοιτο,
 τῷ τε εὐσήμω καὶ ἐμφατικωτάτῳ τῆς λέξεως ἤδυνε μὲν τῇ τροπῇ
 τὸν ἀκροατὴν, οὐδὲν δὲ ἥττον, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον σαφῶς τὸ πρᾶ-
 γμα, ἢ εἰ μὴ ἐτέτραπτο, παρεστήσατο. Ὑπισχεῖται δὲ καὶ ἀλη-
 θείας εἶναι φροντιστής

25 Διαιρεῖται δὲ αὐτῷ τὸ σπούδασμα εἰς τμήματα ἕξ, ὧν τὸ μὲν
 πρῶτον τμήμα περιέχει τὰ πρὸ τῶν Τρωϊκῶν, τὸ δὲ δεύτερον τὰ
 ἀπὸ Ἰλίου ἀλώσεως ἕως τῆς κτίσεως Ῥώμης, τὸ δὲ τρίτον τὰ ἀπὸ
 τῆς κτίσεως Ῥώμης μέχρις ὅτου Ῥωμαίοις ἢ τῶν ὑπάτων εἰσῆχθη
 ἡγεμονία καταλύσασι τοὺς βασιλέας, κατὰ τὴν ὀγδόην καὶ ἑξη-
 30 κοστὴν Ὀλυμπιάδα, τὸ δὲ τέταρτον, ἐξ οὗπερ Ῥωμαίων ἡγήσαν-
 το ὑπατοί, ἦτοι ἀπὸ τῆς ὀγδόης καὶ ἑξηκοστῆς Ὀλυμπιάδος, οὗ
 καὶ ἔληξεν ἡ τοιαύτη ἀρχὴ Ἰουλίου τοῦ Καίσαρος μοναρχήσαν-
 τος· τὸ δὲ πέμπτον τμήμα περιέχει τὰ ἀπὸ τῆς Ἰουλίου τοῦ Καί-

νεύει τριάντα ἕνα συγγραφεῖς· τὸ δεύτερο ἀπὸ διακόσια ὀκτώ βιβλία εἴκοσι ἕξι συγγραφέων· τὸν τρίτο ἀπὸ ἑξακόσια βιβλία, εἴκοσι ἕξι συγγραφέων· τὸν τέταρτο ἀπὸ ὀκτακόσια πενήντα βιβλία, τριάντα δύο συγγραφέων· τὸν πέμπτο πάλι λόγο του ἀπὸ διακόσια βιβλία εἴκοσι ἕξι συγγραφέων· τὸν ἕκτο ἀπὸ βιβλία... συγγραφέων ..., τὸ ἕβδομο ἀπὸ βιβλία... συγγραφέων ..., τὸν ὄγδοο ἀπὸ βιβλία ... συγγραφέων ..., κατὰ τὸν ἕνατο ἀπὸ βιβλία ... τριάντα συγγραφέων, βιβλία ἀπὸ τὰ ὁποῖα συνίσταται ἡ ἱστορία τοῦ Κεφαλίουνα.

69.

Ἡσυχίου Ἰλλουστρίου, Καθολικὴ Ἱστορία.

Διάβασα ἕνα ἱστορικὸ βιβλίον, πού εἶναι σύναψη κατὰ κάποιον τρόπο κοσμικῆς ἱστορίας, συγγραφέας τοῦ ὁποίου εἶναι ὁ Ἡσύχιος ὁ Ἰλλούστριος, Μιλήσιος ὡς πρὸς τὴν πατρίδα, υἱὸς τοῦ Ἡσυχίου καὶ τῆς Φιλοσοφίας (Σοφίας), ὅπως λέγει καὶ ὁ τίτλος τοῦ βιβλίου μαζί μὲ τὸ “Ἱστορίας Ρωμαϊκῆς καὶ παντοδαπῆς”. Ἀρχίζει ἀπὸ τὴ βασιλεία τοῦ βασιλιᾶ τῶν Ἀσσυρίων Βήλου, καὶ κατεβαίνει μέχρι τὸ θάνατο τοῦ Ἀναστασίου, πού ὑπῆρξε αὐτοκράτορας τῶν Ρωμαίων. Εἶναι συγγραφέας σύντομος καὶ μὲ κομψὴ διατύπωση· τὸ λεκτικὸν του εἶναι ἀνθηρὸ καὶ εὐληπτό, ἡ σύνταξίς του ἔχει λογικὸ εἶρμό· διακρίνεται γιὰ τὴν κυριολεξία του· κι ὅταν κάποτε μιλᾷ μεταφορικά, μὲ τὸ εὐληπτό καὶ ἐμφαντικὸ τῆς λέξης εὐχαριστεῖ τὸν ἀκροατὴ μὲ τὴ μεταφορά, χωρὶς νὰ παριστάνει τὸ γεγονὸς μὲ λιγότερη σαφήνεια ἀπὸ ὅ,τι ἂν τὸ ἔλεγε κυριολεκτικᾶ. Ὑπόσχεται ἐπίσης ὅτι φροντίζει γιὰ τὴν ἀλήθεια.

Τὸ πόνημά του διαιρεῖται σὲ ἕξι μέρη· τὸ πρῶτο μέρος περιέχει τὰ γεγονότα πρὶν ἀπὸ τὰ Τρωϊκά· τὸ δεύτερο ἀρχίζει ἀπὸ τὴν ἄλωση τῆς Τροίας καὶ φτάνει μέχρι τὴν κτίση τῆς Ρώμης· τὸ τρίτο, ἀπὸ τὴν κτίση τῆς Ρώμης μέχρι πού οἱ Ρωμαῖοι εἰσήγαγαν τὸ σύστημα τῶν ὑπάτων καὶ κατάργησαν τοὺς βασιλεῖς, κατὰ τὴν ἑξηκοστὴ ὀγδὴ Ὀλυμπιάδα· τὸ τέταρτο, ἀπὸ τὴν εἰσαγωγή τῆς ἀρχῆς τῶν ὑπάτων, δηλαδὴ ἀπὸ τὴν ἑξηκοστὴ ὀγδὴ Ὀλυμπιάδα μέχρι τὴν ἑκατοστὴ ὀγδοηκοστὴ δεύτερη, ὅποτε ἔληξε αὐτὴ ἡ ἀρχὴ μὲ τὴ μοναρχία τοῦ Ἰουλίου Καίσαρα. Τὸ πέμπτο μέρος περιέχει τὰ γεγονό-

σαρος μοναρχίας μέχρις ὅτου Βυζάντιον ἐπὶ μέγα δόξης ἰσχύος ἤρθη, Ὀλυμπιάδος ἐβδόμης καὶ ἐβδομηκοστῆς καὶ διακοσιοστῆς ἰσταμένης. Τὸ δὲ ἔκτον, ἐξ οὗ βασιλέα Κωνσταντινούπολις εὐτύχησε Κωνσταντῖνον, μέχρι τῆς Ἀναστασίου τελευτῆς, ὃν οὗτος ὁ 5 συγγραφεὺς πραότητι καὶ ἡμερότητι, οὐκ οἶδ' ὅπως, πολλῶν ἀποσεμνύνει διενεγκεῖν, οὗ συνέπεσεν ἡ τελευτὴ κατὰ τὴν ἐνδεκάτην ἰνδικτιῶνα, Μάγνου μόνου ὑπατεύοντος. Ἡ δὲ περιοχὴ τῶν χρόνων χιλίων καὶ ἐνεήκοντα καὶ ἑκατόν. Ἐν οἷς καὶ ἡ συγγραφὴ.

10 Ἀνεγνώσθη δέ μοι καὶ ἕτερα τοῦ αὐτοῦ βιβλίου, ἐν ᾗ περιείχεται τὰ τε Ἰουστίνῳ πραχθέντα, ὅπως τε Ἀναστασίου τελευτήσαντος αὐτὸς ἀνερρήθη. Εἶτα καὶ τὴν Ἰουστινιανοῦ τοῦ μετὰ Ἰουστίνου ἔστιν ἀνάρρησιν κατιδεῖν, καὶ τὰς ἄλλας πράξεις μέχρις ἐτῶν τινῶν τῆς αὐτοῦ βασιλείας. Καὶ τὸ λοιπὸν ὁ συγγραφεὺς 15 ἐπεσχέθη, θανάτῳ τοῦ παιδὸς Ἰωάννου τὴν ψυχὴν καιρῖαν βληθεὶς καὶ τῆς πρὸς τὸ γράφειν ὀρμῆς ἐκκοπεῖς.

Ο.

Διοδώρου Σικελιώτου, Ἱστορικόν.

Ἀνεγνώσθη μοι Διοδώρου Σικελιώτου βιβλίον ἱστορικὸν ἐν 20 λόγοις μί, οἰκουμενικὴν περιέχουσιν ἱστορίαν. Ἔστι δὲ πολλῶν πλατύτερος τοῦ τε Κεφαλίωνος, ἐν οἷς τοὺς αὐτοὺς χρόνους συμβαίνει αὐτοῖς ἀναγράφειν, καὶ τοῦ Ἡσυχίου τοῦ Ἰλλουστρίου. Κέχρηται δὲ φράσει σαφεῖ τε καὶ ἀκόμψῳ καὶ ἱστορίᾳ μάλιστα 25 πρεπούσῃ, καὶ μήτε τὰς (ὡς ἂν εἴποι τις) λίαν ὑπερητικισμένας ἢ ἀρχαιοτρόπους διώκων συντάξεις, μήτε πρὸς τὴν καθωμιλημένην νεύων παντελῶς, ἀλλὰ τῶ μέσῳ τῶν λόγων χαρακτηῖρι χαίρων, φεύγων τε τροπὰς καὶ τᾶλλα, πλὴν τῶν παρ' Ἑλλησι μυθολογουμένων θεῶν τε καὶ ἡρώων, ὅσα τὸ ποιητικὸν ἔθος νέμεται. Ἀρχεται μὲν οὖν τῆς ἱστορίας ἀπὸ τῶν μυθολογουμένων παρ' 30 Ἑλλησι καὶ βαρβάρους, ἐξῆς διῶν μέχρι τῆς ἀρχῆς τοῦ συστάν-

60. Ἑλληνας ἱστοριογράφους, ποὺ ἐξῆσε στὰ χρόνια τοῦ Καίσαρα καὶ τοῦ Αὐ-

τα ἀπὸ τῆ μοναρχία τοῦ Ἰουλίου Καίσαρα, ὥσπου τὸ Βυζάντιο ἔφτασε σὲ μεγάλο ὕψος δόξας καὶ δύναμης, στὴν ἀρχὴ τῆς διακοσιοστῆς ἑβδομηκοστῆς δεύτερης Ὀλυμπιάδας. Τὸ ἕκτο μέρος, ἀπὸ τότε ποὺ ἡ Κωνσταντινούπολη εὐτύχησε νὰ ἔχει βασιλιὰ τὸν Κωνσταντῖνο, μέχρι τὸ θάνατο τοῦ Ἀναστασίου, ποὺ ὁ συγγραφέας αὐτὸς τὸν τιμᾶ, λέγοντας, δὲν ξέρω πῶς, ὅτι διαφέρει ἀπὸ πολλοὺς ὡς πρὸς πραότητα καὶ τὴν ἡμερότητα· ὁ θάνατός του συνέπεσε κατὰ τὴν ἐνδέκατη ἰνδικτιώνα, ὅταν ὑπάτος ἦταν μόνος ὁ Μάγνος. Τὸ διάστημα περιλαμβάνει χίλια ἑκατὸν ἐνενήντα χρόνια, στὰ ὁποῖα καὶ ἐπεκτείνεται καὶ τὸ σύγγραμμα.

Διάβασα κι ἄλλο ἔργο τοῦ ἴδιου συγγραφέα, στὸ ὁποῖο περιέχονται ὅσα ἔπραξε ὁ Ἰουστῖνος, καὶ πῶς ἀναγορεύθηκε βασιλιάς μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Ἀναστασίου. Ἔπειτα μποροῦμε νὰ δοῦμε καὶ τὴν ἀνάρρηση τοῦ Ἰουστινιανοῦ μετὰ τὸν Ἰουστῖνο καὶ τὰ ἄλλα γεγονότα ὀρισμένων χρόνων τῆς βασιλείας του. Τὴν ἐξιστόρηση τῶν ἐπομένων χρόνων τὴ διέκοψε ὁ συγγραφέας καίρια τραυματισμένος στὴν ψυχὴ ἀπὸ τὸ θάνατο τοῦ υἱοῦ του Ἰωάννη, πράγμα ποὺ ἀνέκοψε τὴ διάθεσή του πρὸς συγγραφή.

70.

Διοδώρου Σικελιώτου⁶⁰, Ἱστορικόν.

Διάβασα τὸ Ἱστορικὸ βιβλίον τοῦ Διοδώρου Σικελιώτου σὲ σαράντα λόγους, ποὺ περιέχουν ἱστορία οἰκουμενικὴ. Εἶναι πολὺ πρὸ πλατύτερος καὶ ἀπὸ τὸν Κεφαλίωνα, ποὺ συνέπεσε νὰ συγγράψει τὴν ἴδια ἐποχὴ, καὶ ἀπὸ τὸν Ἡσύχιον τὸν Ἰλλούστριον. Χρησιμοποιεῖ φράση σαφῆ καὶ ἀφιλοτέχνητη, ποὺ ἀρμόζει πάρα πολὺ στὴν ἱστορία, καὶ δὲν ἐπιδιώκει (ὅπως θὰ ἔλεγε κανεὶς) οὔτε αὐστηρὰ ἐξαπικισμένες ἢ ἀρχαιοτρόπες συντάξεις, οὔτε ὅμως κλίνει τελείως στὴν καθομιλουμένη, ἀλλὰ χρησιμοποιεῖ ἕναν ἐνδιαμέσου χαρακτήρα λόγο, ἀποφεύγοντας τὶς μεταφορὰς καὶ τὰ ἄλλα, ἐκτὸς τῶν θεῶν τῆς ἑλληνικῆς μυθολογίας, ὅσα συνήθως περιγράφει ἡ ποίηση. Ἀρχίζει τὴν ἱστορία του ἀπὸ τὴς μυθολογίας τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων, ἐξιστορώντας συνεχῶς τὰ γεγονότα μέχρι τὴν ἀρχὴ τοῦ πολέ-

τος πολέμον Ῥωμαίοις τε καὶ Κελτοῖς, καθ' ὃν χρόνον Γάιος Ἰούλιος Καῖσαρ, ᾧ διὰ τὰς πράξεις Θεὸν ἐπίκλην ἔθεντο Ῥωμαῖοι, κατεπολέμησε τὰ πλεῖστα καὶ μαχιμώτατα τῶν Κελτῶν ἔθνη· ἐν τριάκοντα δὲ ἔτεσιν, ὡς αὐτός φησι, περὶ ταύτην ἐπὶ 5
σε τὴν ἱστορίαν, τόπους τε πολλοὺς ἀμείδων χάριν πολυμαθίας, καὶ ταλαιπωρίας οἷα εἰκὸς ἐντυγχάνων. Σικελιώτης δὲ ὢν ἐξ Ἀγυρίου τὸ γένος ἔσχε, καὶ διὰ τὴν ἐπιμιξίαν τῶν Ῥωμαίων πολλὴν ἐμπειρίαν τῆς Ῥωμαίων εἰληφῶς διαλέκτου πάσας τὰς ἡγεμονικὰς αὐτῆς πράξεις καὶ πάθη ἀκριβῶς ἀνελάβετο.

10 Ἐν μὲν δὲ βιβλίοις τὴν ὅλην συμπεραινώμενος πραγματείαν ἐν μὲν 5 ταῖς πρώταις τὰς πρὸ τῶν Τρωϊκῶν πράξεις τε καὶ μυθολογίας ἐκτίθεται, ἐν δὲ ταῖς ἐφεξῆς ἰα' τὰς ἀπὸ τῶν Τρωϊκῶν κοινὰς πράξεις εὐρήσεις ἀναγεγραμμένας ἕως τῆς τελευτῆς Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνων βασιλέως, ἐν δὲ ταῖς ὑπολοίποις κγ' 15
βίβλοις αἱ λοιπαὶ τυγχάνουσι πράξεις ἀναγεγραμμέναι, μέχρις ὅτου Ῥωμαίοις πρὸς Κελτοὺς ὁ πόλεμος συνερράγη, καθ' ὃν ἡγούμενος Γάιος Ἰούλιος Καῖσαρ ἐκράτησε μὲν τῶν πλείστων καὶ μαχίμων παρὰ Κελτοῖς ἔθνῶν τῷ πολέμῳ, προεδίδασε δὲ τὴν ἡγεμονίαν τῆς Ῥώμης μέχρι τῶν Βρεττανικῶν νήσων, ἐν οἷς καὶ ἡ 20
ἱστορία τελευτᾷ.

ΟΑ΄.

Κασσιανοῦ Κοκκιανοῦ ἢ Κοκκίου Δίωνος Ἱστορικοὶ λόγοι π΄.

Ἀνεγνώσθη βιβλίον Κασσιανοῦ Κοκκιανοῦ ἢ Κοκκίου Δί- 25
ωνος, ἐν λόγοις π΄. Ἀρχεται μὲν ἀπὸ τοῦ Αἰνείου ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν ἐκ Τροίας καθόδου καὶ τῆς κτίσεως Ἀλμαπόλεως καὶ Ῥώμης, διέρχεται δὲ καθεξῆς, ἀποπαυόμενος εἰς τὴν τοῦ Ἀντωνίνου, ὃν Ἐλαγάβαλον ἀπεκάλουν, σφαγὴν· τοῦτον δὲ καὶ Τιβερίνον καὶ Σαρδανάπαλον καὶ Ψευδαντωνῖνον καὶ Ἀσσύριον 30
ἀπὸ τῶν αὐτῶν πραττομένων ἐπωνόμαζον. Οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν κάτεισιν Ἀλεξάνδρου, ὅς, Ἀντωνίνου σφαγέντος (σὺν αὐτῷ γὰρ τὸ κράτος εἶχεν, ἀναληφθεὶς ὑπ' αὐτοῦ), μόνος τὸν

61. Ἐξῆσε ἀπὸ τὸ 40 μέχρι τὸ 117 μ. Χ. Εἶχε πολλές περιπέτειες στὴ ζωὴ του.

μου πού ἔγινε μεταξύ Ρωμαίων καὶ Κελτῶν, κατὰ τὸν χρόνο πού ὁ Γάιος Ἰούλιος Καίσαρ, πού γιὰ τὰ ἀνδραγαθήματά του οἱ Ρωμαῖοι τὸν ἐπονόμασαν θεό, κατανίκησε στὸν πόλεμο τὰ περισσότερα καὶ πιὸ μάχιμα Κελτικά ἔθνη. Ἐγραψε αὐτὴ τὴν ἱστορία, ὅπως ὁ ἴδιος λέγει, σὲ τριάντα χρόνια, μεταβαίνοντας σὲ διάφορους τόπους γιὰ χάρη τῆς πολυμαθείας καὶ ἀντιμετωπίζοντας, ὅπως εἶναι φυσικό, πολλές ταλαιπωρίες. Ἦταν Σικελιώτης καὶ ἡ καταγωγή του ἦταν ἀπὸ τὴν πόλη Ἀγύριο, καὶ ἐπειδὴ ἦρθε σὲ ἐπιμξία μὲ τοὺς Ρωμαίους καὶ εἶχε μεγάλη ἐμπειρία τῆς Ρωμαϊκῆς γλώσσας, περιγράφει μὲ ἀκρίβεια ὅλες τὶς πράξεις καὶ τὰ παθήματα τῶν ἡγεμόνων τους.

Ὅλοκληρώνοντας σὲ σαράντα βιβλία τὴν ὄλη ἔρευνά του, στὰ ἔξι πρῶτα ἐκθέτει τὰ γεγονότα καὶ τὰ μυθολογήματα πρὶν ἀπὸ τὰ Τρωϊκά, στὰ ἐπόμενα ἔνδεκα θὰ βρεῖς νὰ ἀναγράφονται οἱ κοινὲς ἐπιχειρήσεις ἀπὸ τὰ Τρωϊκά μέχρι τὸ θάνατο τοῦ Ἀλεξάνδρου, τοῦ βασιλιᾶ τῶν Μακεδόνων, καὶ στὰ ὑπόλοιπα εἴκοσι τρία βιβλία ἀναγράφονται τὰ γεγονότα μέχρι πού συνεπλάκησαν σὲ πόλεμο οἱ Ρωμαῖοι μὲ τοὺς Κέλτες, κατὰ τὸν ὅποιο, ἔχοντας τὴ στρατηγία ὁ Γάιος Ἰούλιος Καίσαρ, νίκησε πολεμώντας τὶς περισσότερες καὶ πολεμικότερες φυλὲς τῶν Κελτῶν καὶ ἐπεξέτεινε τὴν ἡγεμονία τῆς Ρώμης μέχρι τὰ Βρετανικὰ νησιά, ὅπου καὶ τελειώνει ἡ ἱστορία.

71.

Κασσιανοῦ Κοκκιανοῦ ἢ Κοκκίου Δίωνος⁶¹,
Ἱστορικοὶ λόγοι ὀγδόντα.

Διαβάσαμε τὸ σύγγραμμα τοῦ Κασσιανοῦ Κοκκιανοῦ ἢ Κοκκίου Δίωνος σὲ ὀγδόντα βιβλία. Ἀρχίζει ἀπὸ τὴν κάθοδο τοῦ Αἰνεΐα ἀπὸ τὴν Τροία στὴν Ἰταλία καὶ τὴν κτίση τῆς Ἀλμαπόλεως⁶² καὶ τῆς Ρώμης, καὶ ἐξιστορώντας τὰ γεγονότα πού ἀκολουθοῦν, σταματᾷ στὴ σφαγὴ τοῦ Ἀντωνίνου, πού τὸν ἀποκαλοῦσαν Ἐλαγάβαλο. Αὐτὸν βέβαια ἐξαιτίας τῶν πράξεών του τὸν ἐπονόμιζαν καὶ Τιβερίνο καὶ Σαρδανάπαλο καὶ Ψευδαντωνῖνο καὶ Ἀσσύριο. Καὶ δὲν μιλάει γι' αὐτὰ μόνο, ἀλλὰ κατεβαίνει μέχρι τὸν Ἀλέξανδρο, ὁ ὅποιος, ὅταν σκότωσαν τὸν Ἀντωνῖνο (γιατὶ ἀσχοῦσε τὴν ἐξουσία

62. Κατ' ἄλλη γραφὴ «Ἄλβης πόλεως».

ἐπ' αὐτῷ μελετηθέντα κίνδυνον φυγῶν τὴν βασιλείαν ἐκδέχεται
 Τοῦτόν φησι τὸν Ἀλέξανδρον καὶ συνυπατεῦσαι αὐτῷ ὁ συγγρα-
 φεὺς τὸ δεύτερον, καὶ τὸ ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς κατὰ τὸ προσῆκον ἀνά-
 λωμα φιλοτιμία τῇ ἐς τὸν συνύπατον αὐτὸν τὸν αὐτοκράτορα
 5 ἀναλῶσαι. Οὗτος δ', ὁ συγγραφεὺς φησι, Περγάμου καὶ Σμύρνης
 (Μακροῖνος αὐτῷ τὴν ἀρχὴν ὁ αὐτοκράτωρ ἐγχειρίζει) ἐπεστάτη-
 σεν, ἔπειτα τῆς Ἀφρικῆς ἡγεμόνευσεν, εἶτα Παννονίας ἤρξε, καὶ
 ὑπατεύσας τὸ δεύτερον, ὡς ἐρρήθη, οἴκαδε ἀπῆρε παρειμένος ἐπὶ
 τῇ τῶν ποδῶν ἀρρωστίᾳ, ἐκεῖ τὸ λοιπόν, ὡς καὶ τὸ δαιμόνιον
 10 αὐτῷ, φησί, προεῖπεν ἐν Βιθυνίᾳ διατρίβοντι, διωσόμενος

Ἐκ τ' ἀνδροκτασίης ἔκ θ' αἵματος ἔκ τε κυδομιῦ.

Ἔσχε δὲ πατρίδα τὴν ἐν Βιθυνίᾳ Νίκαιαν, ἦν κατὰ μέρη ἡ
 καλουμένη λίμνη Ἀσκανία περιλιμνάζει. Ἔστι δὲ τὴν φράσιν
 μεγαλοπρεπῶς τε καὶ ἐς ὄγκον διεσκευασμένος, ὅτι καὶ μεγάλων
 15 ἔργων ἐννοίας ἀπαγγέλλει. Ἀρχαϊκῶν τε αὐτῷ συντάξεων ὁ
 λόγος μεστός καὶ λέξεων προπεουσῶν μεγέθει περίοδοί τε μετὰ
 παρενθέσεων παρατεταμέναι, καὶ ὑπερβατῶν εὐκαιρος χρῆσις
 ῥυθμός τε καὶ ἀναπαύσεις εἰς ἐπιμέλειαν ἡσκημένα διὰ τὸ σαφές
 οὐκ ἔστι τοῖς ἀπλῶς ἀναγινώσκουσιν ἐμφανῆ. Ἐν δέ γε ταῖς δη-
 20 μηγορίαις ἄριστος καὶ μμητῆς Θουκυδίδου, πλὴν εἴ τι πρὸς τὸ
 σαφέστερον ἀφορᾷ. Σχεδὸν δὲ κἂν τοῖς ἄλλοις Θουκυδίδης ἐστὶν
 αὐτῷ ὁ κανὼν.

ΟΒ΄.

Κτησίου τοῦ Κνιδίου, τὰ Περσικά.

25 Ἀνεγνώσθη βιβλίον Κτησίου τοῦ Κνιδίου τὰ «Περσικά», ἐν
 βιβλίοις κγ'. Ἄλλ' ἐν μὲν τοῖς πρώτοις ζ' τὰ τε Ἀσσύρια διαλαμ-
 βάνει καὶ ὅσα πρὸ τῶν Περσικῶν, ἀπὸ μέντοι τοῦ ζ' τὰ Περσικά
 διεξάρχεται. Καὶ ἐν μὲν τῷ ζ' καὶ η' καὶ ι' καὶ ια' καὶ ιβ' καὶ ιγ' διέ-
 30 ξεισι, τὰ περὶ Κύρου καὶ Καμβύσου καὶ τοῦ Μάγου, Δαρείου τε
 καὶ τοῦ Ξέρξου, σχεδὸν ἐν ἅπασιν ἀντικείμενα Ἡροδότῳ ἱστο-

μαζί μ' αὐτόν, πού τόν εἶχε προσλάβει συνάρχοντα), τόν διαδέχθηκε στή βασιλεία, ξεφεύγοντας αὐτὸς μόνο τὸ θάνατο πού εἶχαν σχεδιάσει γι' αὐτόν. Αὐτὸς ὁ Ἀλέξανδρος, λέγει ὁ συγγραφέας, ἔγινε δεύτερη φορά ὕπατος μαζί του, καὶ τὴ δαπάνη γιὰ τὴν ἐξουσία κατὰ τὸ πρέπον ἀπὸ φιλοφροσύνη στὸν συνύπατό του τὴν κατέβαλε ὁ ἴδιος ὁ αὐτοκράτορας. Αὐτὸς, λέγει ὁ συγγραφέας, ἔγινε διοικητὴς τῆς Περγάμου καὶ τῆς Σμύρνης (τὸ ἀξίωμα τοῦ τὸ παραχώρησε ὁ αὐτοκράτορας Μακρίνος), ἔπειτα ἔγινε ἡγεμόνας τῆς Ἀφρικῆς, στή συνέχεια ἄρχοντας τῆς Παννονίας, καὶ ἀφοῦ ἔγινε ὕπατος γιὰ δεύτερη φορά, ὅπως εἶπαμε, ἐπέστρεψε στήν πατρίδα του, ἀχρηστευμένος ἀπὸ τὴν ἀρρώστια τῶν ποδιῶν, καὶ ἔζησε ἐκεῖ τὴν ὑπόλοιπη ζωὴ του, ὅπως τοῦ εἶχε πεῖ τὸ δαιμόνιο ὅταν βρισκόταν στή Βιθυνία: Θὰ γλιτώσεις ἀπὸ φονικὸ καὶ θὰ βρεθεῖς μακριὰ ἀπὸ αἵματα καὶ μάχες.

Πατρίδα του ἦταν ἡ Νίκαια τῆς Βιθυνίας, πού τὴ βρέχει ἀπὸ ἓνα μέρος ἡ λίμνη Ἀσκανία. Ἡ φράση του εἶναι μεγαλοπρεπῆς καὶ πομπώδης, ἐπειδὴ μιλάει γιὰ τὴ σημασία μεγάλων ἔργων. Ὁ λόγος τοῦ εἶναι μεστὸς ἀπὸ ἀρχαϊκὲς συντάξεις καὶ λέξεις πού ἀρμόζουν στὸ μεγαλεῖο τῶν περιγραφῶν, οἱ περίοδοί του εἶναι μακρὲς γεμάτες παρενθέσεις, καὶ χρησιμοποιεῖ κατάλληλα τὸ ὑπερβατὸ σχῆμα. Ὁ ρυθμὸς καὶ οἱ παύσεις χρησιμοποιοῦνται μ' ἐπιμέλεια γιὰ νὰ βοηθοῦν τὴ σαφήνεια, δὲν εἶναι ὅμως φανερὰ σ' αὐτοὺς πού διαβάζουν ἔτσι ἀπλά. Στὶς δημηγορίες του εἶναι ἀριστος, καὶ μιμεῖται τὸν Θουκυδίδη, ἀλλὰ βέβαια ἀποβλέπει περισσότερο στή σαφήνεια. Στὰ ἄλλα ἔχει σχεδὸν κανόνα του τὸν Θουκυδίδη.

72.

Κτησίου τοῦ Κνιδίου τὰ Περσικά.

Ἀναγνώσαμε τὸ σύγγραμμα τοῦ Κτησία τοῦ Κνιδίου τὰ «Περσικά» σὲ εἴκοσι τρία βιβλία. Στὰ πρῶτα ἕξι βιβλία ἐξιστορεῖ τὰ Ἀσσυριακὰ καὶ ὅσα ἔγιναν πρὶν ἀπὸ τὰ Περσικά, ἐνῶ ἀπὸ τὸ ἕβδομο καὶ ἕξῃς ἐξιστορεῖ τὰ Περσικά. Στὸ ἕβδομο καὶ ὄγδοο καὶ δέκατο καὶ ἐνδέκατο καὶ δωδέκατο καὶ δέκατο τρίτο ἐξιστορεῖ τὰ σχετικὰ μὲ τὸν Κύρο, τὸν Καμβύση, τὸν Μάγο, τὸν Δαρεῖο καὶ τὸν Ξέρξη, ἐκθέτοντας σὲ ὅλα σχεδὸν ἀντίθετη ἀποψη πρὸς τὴν τοῦ Ἡροδότου,

ρῶν, ἀλλὰ καὶ ψεύστην αὐτὸν ἀπελέγχων ἐν πολλοῖς καὶ λογοποιὸν ἀποκαλῶν· καὶ γὰρ νεώτερος μὲν ἐστὶν αὐτοῦ, φησὶ δὲ αὐτὸν τῶν πλειόνων, ἃ ἱστορεῖ αὐτόπτην γενόμενον, ἢ παρ' αὐτῶν Περσῶν, ἔνθα τὸ ὄραϊν μὴ ἐνεχώρει, αὐτήκοον καταστάντα, οὕτω
5 τὴν ἱστορίαν συγγράψαι. Οὐχ Ἡροδότῳ δὲ μόνῳ τάναντία ἱστορεῖ, ἀλλὰ καὶ πρὸς Ξενοφῶντα τὸν Γρύλλου ἐπ' ἐνίων διαφωνεῖ. Ἦκμασε δὲ τοῖς χρόνοις Κύρου τοῦ ἐκ Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος, ὃς ἀδελφὸς Ἀρτοξέρξου, εἰς ὃν ἡ Περσικὴ βασιλεία κατήλθεν, ἐτίγχανεν.

10 Φησὶν οὖν αὐτίκα περὶ τοῦ Ἀστυάγουσ ὡς οὐδὲν αὐτοῦ Κύρος πρὸς γένος ἐχρημάτιζεν· οὗτος δὲ αὐτὸν καὶ Ἀστυῖγαν καλεῖ. Φυγεῖν δὲ ἀπὸ προσώπου Κύρου Ἀστυῖγαν Ἐκβατάνοις, καὶ κρυφθῆναι ἐν τοῖς κριοκράνοις τῶν βασιλείων οἰκημάτων, κρυψάντων αὐτὸν τῆς τε θυγατρὸς Ἀμύτιος καὶ τοῦ ἀνδρὸς
15 αὐτῆς Σπιτάμα. Ἐπιστάντα δὲ Κύρον ἐπιτάξαι ἀνακρίνειν διὰ στρεβλώσεων Σπιτάμαν τε καὶ Ἀμύτιν, ἀλλὰ καὶ τοὺς παῖδας αὐτῶν Σπιτάκην τε καὶ Μεγαδέρνην, περὶ Ἀστυῖγα, τὸν δὲ ἑαυτὸν προσαγγεῖλαι, ἵνα μὴ δι' αὐτὸν στρεβλωθείησαν οἱ παῖδες. Ληφθέντα δὲ πέδαις παχείαις ὑπὸ Οἰδάρᾳ δεθῆναι, λυθῆναι δὲ
20 ὑπ' αὐτοῦ Κύρου μετ' οὐ πολὺ καὶ ὡς πατέρα τιμηθῆναι, καὶ τὴν θυγατέρα Ἀμύτιν πρότερον μὲν μητρικῆς ἀπολαῦσαι τιμῆς, ἔπειτα δὲ καὶ εἰς γυναῖκα ἀχθῆναι τῷ Κύρῳ, Σπιτάμα τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἀνηρημένου, ὅτι ἐψεύσατο ἀγνοεῖν εἰπὼν ἐρευνώμενον Ἀστυῖγαν. Ταῦτα λέγει Κτησίας περὶ Κύρου, καὶ οὐχ οἷα Ἡρόδοτος. Καὶ ὅτι πρὸς Βακτρίους ἐπολέμησε, καὶ ἀγχώματος ἢ
25 μάχῃ ἐγένετο· ἐπεὶ δὲ Βάκτριοι Ἀστυῖγαν μὲν πατέρα Κύρου γεγεννημένον, Ἀμύτιν δὲ μητέρα καὶ γυναῖκα ἔμαθον, ἑαυτοὺς ἐκόντες Ἀμύτι καὶ Κύρῳ παρέδωσαν. Καὶ ὅτι πρὸς Σάκας ἐπολέμησε Κύρος, καὶ συνέλαβεν Ἀμόργην τῶν Σακῶν μὲν βασιλέα,
30 ἄνδρα δὲ Σπαρέθρης, ἥτις καὶ μετὰ τὴν ἄλωσιν τοῦ ἀνδρὸς στρατὸν συλλέξασα ἐπολέμησε Κύρῳ, ἀνδρῶν μὲν στρατεύματα τριάκοντα μυριάδας ἐπαγομένη, γυναικῶν δὲ εἴκοσι, καὶ νικᾷ Κύρον, καὶ συλλαμβάνει ζωογόριαν μετὰ καὶ ἄλλων πλείστων Παρμίσην τε τὸν

ἀλλὰ καὶ παρουσιάζοντάς τον καὶ ψεύστη σὲ πολλὰ καὶ ἀποκαλώ-
ντας τὸν λογοποιό. Γιατὶ εἶναι νεώτερός του, καὶ λέγει ὅτι εἶναι αὐ-
τόπτης τῶν περισσοτέρων γεγονότων ἀπὸ ὅσα ἐξιστορεῖ, ἢ ὅσα δὲν
μποροῦσε νὰ δεῖ ὁ ἴδιος τὰ ἀκουσε ἀπὸ τοὺς ἴδιους τοὺς Πέρσες, κι
ἔτσι ἔγραψε τὴν ἱστορία του. Καὶ δὲν διηγεῖται μόνο ἀντίθετα πρὸς
τὸν Ἡρόδοτο, ἀλλὰ σὲ μερικὰ διαφωνεῖ καὶ μὲ τὸν Ξενοφώντα, τὸν
υἱὸ τοῦ Γρύλλου. Ἐζησε στὰ χρόνια τοῦ Κύρου τοῦ υἱοῦ τοῦ Δα-
ρείου καὶ τῆς Παρυσάτιδας, πού ἦταν ἀδελφὸς τοῦ Ἀρταξέρξη,
στὸν ὁποῖο περιῆλθε ἡ βασιλεία τῶν Περσῶν.

Ἀναφέρει λοιπὸν γιὰ τὸν Ἀστυάγη, ὅτι δὲν εἶχε καμμιά συγγέ-
νεια μὲ αὐτὸν ὁ Κύρος ὁ Κτησίας τὸν ὀνομάζει καὶ Ἀστυίγαν. Λέγει
ὅτι ὁ Ἀστυάγης βρισκόμενος στὰ Ἐκβάτανα ἔφυγε ἀπὸ τὸν Κύρο
καὶ κρύφτηκε στὰ κριόκρανα τῶν βασιλικῶν οἰκοδομημάτων, ὅπου
τὸν ἔκρυψαν ἡ κόρη τοῦ Ἀμύτη καὶ ὁ ἄνδρας τῆς Σπιτάμας. Κι ὅταν
πῆγε ὁ Κύρος καὶ διέταξε νὰ ἀνακρίνουν μὲ στρεβλώσεις τὸν Σπιτά-
μα καὶ τὴν Ἀμύτη, ἀλλὰ καὶ τὰ παιδιά τους Σπιτάκη καὶ Μεγαβέρ-
νη, σχετικὰ μὲ τὸν Ἀστυάγη, αὐτὸς ἀποκάλυψε τὸν ἑαυτοῦ, λέγο-
ντας νὰ μὴ βασανιστοῦν τὰ παιδιά ἐξαιτίας του. Τὸν συνέλαβαν τότε
καὶ μ' ἐντολὴ τοῦ Οἰδάρρα τὸν ἔδεσαν μὲ χονδρὲς ἀλυσσιδές, ἀλλὰ τὸν
ἐλευθέρωσε μετὰ ἀπὸ λίγο ὁ Κύρος καὶ τὸν τίμησε ὡς πατέρα του,
καὶ τὴν κόρη Ἀμύτη, πού πρῶτα ἀπόλαυσε μητρικὴ τιμὴ, τὴν πῆρε
ὡς γυναῖκα του ὁ Κύρος, ἀφοῦ ὁ ἄνδρας τῆς Σπιτάμας θανατώθηκε,
ἐπειδὴ εἶπε ψέματα, ὅταν ἀνακρινόταν, ὅτι δὲν ἤξερε ποῦ εἶναι ὁ
Ἀστυάγης. Αὐτὰ λέγει ὁ Κτησίας γιὰ τὸν Κύρο, καὶ ὄχι ὅσα λέγει ὁ
Ἡρόδοτος. Κι ἀκόμα ὅτι πολέμησε μὲ τοὺς Βακτρίους, καὶ ὁ πόλεμος
ἦταν ἀμφίροπος. Ὅταν ὁμως ἔμαθαν οἱ Βάκτριοι ὅτι ὁ Ἀστυάγης
ἔγινε πατέρας τοῦ Κύρου καὶ ἡ Ἀμύτη μητέρα κι ἔπειτα γυναῖκα
του, παραδόθηκαν μὲ τὴ θέλησή τους στὴν Ἀμύτη καὶ τὸν Κύρο.
Λέγει ὅτι ὁ Κύρος πολέμησε καὶ μὲ τοὺς Σάκες καὶ συνέλαβε τὸν
Ἀμόργη, τὸν βασιλιὰ τῶν Σακῶν, καὶ ἄνδρα τῆς Σπαρέθρης, πού
μετὰ τὴ σύλληψη τοῦ ἄνδρα τῆς, ἀφοῦ μάζεψε στρατό, πολέμησε τὸν
Κύρο, ὀδηγώντας ἐναντίον του στρατεύματα ἀπὸ τριακόσιες χιλιάδες
ἄνδρες καὶ διακόσιες ἀπὸ γυναῖκες. Νίκησε τότε τὸν Κύρο κι ἔπιασε
αἰχμάλωτο μαζί μὲ πολλοὺς ἄλλους καὶ τὸν Παρμίση, τὸν ἀδελφὸ τῆς

Ἄμύτιος ἀδελφὸν καὶ τρεῖς αὐτοῦ παῖδας, δι' οὓς ὕστερον καὶ Ἀμόργης ἠφέθη, ἐπεὶ κάκεινοι ἠφέθησαν.

Καὶ ὅτι στρατεύει Κῦρος ἐπὶ Κροῖσον καὶ πόλιν Σάρδεις, συνεργὸν ἔχων Ἀμόργην. Ὅπως τε βουλῇ Οἰδάρᾳ Περσῶν εἰ-
 5 δωλα ξύλινα ἀνὰ τὸ τεῖχος φανέντα εἰς δέος μὲν κατέστησε τοὺς ἔνοικοῦντας, ἤλω δὲ διὰ ταῦτα καὶ αὐτὴ ἡ πόλις Ὅπως τε πρὸ
 τῆς ἀλώσεως δίδοται ὁ παῖς Κροίσου ἐν ὁμήρου λόγῳ, δαιμονί-
 ου φαντάσματος ἀπατήσαντος Κροῖσον· ὅπως τε δολορρα-
 φοῦντος Κροίσου ὁ παῖς κατ' ὄφθαλμοὺς ἀναιρεῖται, καὶ ὅπως
 10 ἡ μήτηρ τὸ πάθος ἰδοῦσα ἑαυτὴν τοῦ τείχους ἀποκρημνίζει καὶ
 θνήσκει. Ὅπως τε ἀλούσης τῆς πόλεως πρὸς τὸ ἐν τῇ πόλει ἱε-
 ρὸν τοῦ Ἀπόλλωνος καταφεύγει ὁ Κροῖσος, καὶ ὡς τρεῖς ἐν τῷ
 ἱερῷ πεδηθεὶς ὑπὸ Κύρου λύεται τρίτον ἀοράτως, καίτοι σφρα-
 γίδων τῷ ἱερῷ ἐπικειμένων καὶ τούτων τὴν φυλακὴν Οἰδάρᾳ
 15 ἐμπεπιστευμένον· ὅπως τε οἱ συνδούμενοι Κροίσῳ τὰς κεφαλὰς
 ἀπετέμνοντο ὡς καταπροδιδόντες λύεσθαι Κροῖσον, καὶ ὅτι
 ἀναληφθεὶς ἐν τοῖς βασιλείοις καὶ δεθεὶς ἀσφαλέστερον βρον-
 τῶν καὶ σκηπτῶν ἐπενεχθέντων λύεται πάλιν, καὶ τότε μόλις
 ὑπὸ Κύρου ἀφίεται. Ἐξ οὗ καὶ περιείπετο, καὶ ἔδωκε Κῦρος
 20 Κροίσῳ πόλιν μεγάλην Βαρήνην ἐγγὺς Ἐκβατάνων, ἐν ἧ ἦσαν
 ἵππεῖς μὲν πεντακισχίλιοι, πελτασταὶ δὲ καὶ ἀκοντισταὶ καὶ το-
 ξόται μύριοι.

Ἐτι διαλαμβάνει ὡς ἀποστέλλει Κῦρος ἐν Περσίδι Πετη-
 σάκαν τὸν εὐνοῦχον, μέγα παρ' αὐτῷ δυνάμενον ἐνέγκαι ἀπὸ
 25 Βαρκανίων Ἀστυίαν· ἐπόθει γὰρ αὐτός τε καὶ ἡ θυγάτηρ Ἀμύ-
 τισ τὸν πατέρα ἰδεῖν. Καὶ ὡς Οἰδάρᾳς βουλεύει Πετησάκα ἐν
 ἐρήμῳ τόπῳ καταλιπόντα Ἀστυίαν λιμῷ καὶ δίψει ἀπολέσαι· ὁ
 καὶ γέγονε. Δι' ἐνυπνίων δὲ τοῦ μιάσματος μηνυθέντος Πετησά-
 κας, πολλάκις αἰτησαμένης Ἀμύτιος, εἰς τιμωρίαν παρὰ Κύρου
 30 ἐκδίδοται· ἡ δὲ τοὺς ὄφθαλμοὺς ἐξορύξασα καὶ τὸ δέσμα περιδεί-

Ἄμύτης, καὶ τρεῖς υἱούς του, ἕξαιτίας τῶν ὁποίων ἀργότερα ἐλευθερώθηκε ὁ Ἀμόργης, ἐπειδὴ ἐλευθερώθηκαν καὶ ἐκεῖνοι.

Διηγεῖται ὅτι ὁ Κῦρος ἐξεστράτευσε ἐναντίον τοῦ Κροῖσου καὶ τῆς πόλης τῶν Σάρδεων, ἔχοντας βοηθὸν τὸν Ἀμόργη, καὶ ὅτι μετ' ἐπιπόνησιν τοῦ Οἰβάρα ξύλινα ὁμοιώματα Περσῶν πού ἐμφανίσθηκαν στὸ τεῖχος κατατρόμαξαν τοὺς κατοίκους καὶ ἕξαιτίας αὐτοῦ κυριεύθηκε καὶ ἡ ἴδια ἡ πόλις. "Ὅτι πρὶν ἀπὸ τὴν ἄλωσίν της παραδίδεται ὡς ὄμηρος ὁ υἱὸς τοῦ Κροῖσου, ἀφοῦ κάποιον δαιμονικὸν φάντασμα ἐξαπάτησε τὸν Κροῖσο, καὶ ὅτι, ἐπειδὴ ὁ Κροῖσος χρησιμοποιοῦσε μηχανορραφίαις, φονεύεται ὁ υἱὸς του μπροστὰ στὰ μάτια του, ἐνῶ ἡ μητέρα του, βλέποντας τὸ πάθημα τοῦ υἱοῦ της, κατακρημνίζεται ἀπὸ τὸ τεῖχος καὶ πεθαίνει. Περιγράφει πῶς ὅταν κυριεύθηκε ἡ πόλις, ὁ Κροῖσος κατέφυγε στὸ ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνα μέσα εἰς τὴν πόλις, καὶ ὅτι, ἀφοῦ δέθηκε τρεῖς φορές μέσα εἰς τὸ ἱερὸν ἀπὸ τὸν Κῦρον, λύθηκε καὶ τρεῖς φορές μετὰ τρόπον ἀόρατον, παρόλο πού εἶχε σφραγισθεῖ ὁ ναὸς καὶ ἦσαν ἐμπιστευμένα ἢ φύλαξί του τὸν Οἰβάρα, καὶ ὅτι οἱ συνδεσμῶτες τοῦ Κροῖσου ἀποκεφαλίσθηκαν, ἐπειδὴ πρόδωσαν τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ Κροῖσου. Στὴ συνέχεια τὸν μετέφεραν εἰς ἀνάκτορον, καὶ μολοντί τὸν ἔδεσαν ἀσφαλέστερα, μετὰ βροντῆς καὶ ἀστραπῆς πού σημειώθηκαν λύθηκε πάλιν ἀπὸ τὰ δεσμά, καὶ τότε ἐπιτέλους ἐλευθερώθηκε ἀπὸ τὸν Κῦρον. Γι' αὐτὸ καὶ δεχόμενος περιποιήσεις ὁ Κροῖσος, καὶ ὁ Κῦρος παραχώρησε εἰς τὸν Κροῖσον τὴν μεγάλην πόλιν Βαρήνην, κοντὰ εἰς τὰ Ἐκβότανα, ὅπου ὑπῆρχαν πέντε χιλιάδες ἵπποις, καὶ δέκα χιλιάδες πελταστῆς, ἀκοντιστῆς καὶ τοξότες.

Ἀναφέρει ἀκόμα ὅτι ὁ Κῦρος ἀπέστειλε εἰς τὴν Περσίδα τὸν Πετησάκα τὸν εὐνοῦχο, πού εἶχε εἰς τὸν Κῦρον μεγάλην δύναμιν, νὰ φέρῃ τὸν Ἀστυάγη ἀπὸ τοὺς Βαρκανίους. Γιατὶ ποθοῦσε αὐτὸς καὶ ἡ θυγατέρα του Ἀμύτη νὰ δεῖ τὸν πατέρα της, καὶ ὅτι ὁ Οἰβάρας συμβούλευσε τὸν Πετησάκα ν' ἀφήσῃ τὸν Ἀστυάγη εἰς ἕρημον μέρος, γὰρ νὰ πεθάνῃ ἀπὸ τὴν πείναν καὶ τὴν δίψαν, πράγμα πού ἐγένετο. Καὶ ὅταν ἐγένετο γνωστὸν τὸ μίσημα ἀπὸ ὄνειρον, μετὰ ἀπὸ ἀλλεπάλληλα αἰτήματα τῆς Ἀμύτης παραδόθηκε ὁ Πετησάκας ἀπὸ τὸν Κῦρον νὰ τιμωρηθῇ. Ἡ Ἀμύτη τότε, ἀφοῦ τοῦ ἔβγαλε τὰ μάτια καὶ ἔγδαρε τὸ

ρασα ἀνεσταύρωσεν. Οἰδάρας δὲ δεδιώς μὴ τὰ ὅμοια πείσεται, καίτοι Κύρου μηδὲν τοιοῦτον ἰσχυριζομένου παραχωρήσαι, αὐτὸς μὲν ἀποκατερήσας δι' ἡμερῶν δέκα ἑαυτὸν ἐξήγαγεν, Ἄστυγας δὲ μεγαλοπρεπῶς ἐτάφη. Καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ δὲ ἄβρωτος αὐτοῦ διέμεινεν ὁ νεκρὸς λέοντες γὰρ αὐτοῦ, φησί, μέχρι Πετησάκαν πάλιν ἐλθεῖν καὶ ἀναλαβεῖν ἐφύλαττον τὸν νεκρὸν.

Κῦρος δὲ στρατεύει ἐπὶ Δέρβικας Ἀμοραίου βασιλεύοντος αὐτῶν. Καὶ ἐξ ἐνέδρας οἱ Δέρβικες ἰστώσιν ἐλέφαντας, καὶ τοὺς ἵππεῖς Κύρου τρέπουσι. Καὶ πίπτει καὶ αὐτὸς Κῦρος ἐκ τοῦ ἵππου, καὶ Ἰνδὸς ἀνὴρ (συνεμάχουν γὰρ Ἰνδοὶ τοῖς Δερβίκεσιν, ἐξ ὧν καὶ τοὺς ἐλέφαντας ἔφερον), οὗτος ὁ Ἰνδὸς πεπτωκότα Κῦρον θάλλει ἀκοντίῳ ὑπὸ τὸ ἰσχίον εἰς τὸν μηρόν, ἐξ οὗ καὶ τελευτᾷ. Τότε δὲ ζῶντα ἀνελόμενοι αὐτὸν οἱ οἰκειοὶ ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἤεσαν. Ἀπέθανον δὲ ἐν τῇ μάχῃ καὶ Περσῶν πολλοὶ καὶ 15 Δερβίκων ἴσοι· μύριοι γὰρ καὶ αὐτοί. Ἀμόργης δὲ περὶ Κύρου ἀκούσας σπουδῆ παραγίνεται, ἔχων Σακῶν δισμυρίους ἱππέας. Καὶ πολέμου συρραγέντος Περσῶν καὶ Δερβίκων νικᾷ κατὰ κράτος ὁ Περσικὸς καὶ Σακῶν στρατός, ἀναιρεῖται δὲ καὶ ὁ τῶν Δερβίκων βασιλεὺς Ἀμοραῖος καὶ αὐτὸς καὶ οἱ δύο παῖδες 20 αὐτοῦ. Ἀπέθανον δὲ Δερβίκων μὲν τρισμύριοι, Περσῶν δὲ ἑνακισχίλιοι, καὶ προσεχώρησεν ἡ χώρα Κύρῳ.

Κῦρος δὲ μέλλων τελευτᾶν Καμβύσην μὲν τὸν πρῶτον υἱὸν βασιλέα καθίστη, Ταννοξάρκην δὲ τὸν νεώτερον ἐπέστησε δεσπότην Βακτριῶν καὶ τῆς χώρας καὶ Χοραμνίων καὶ Παρθίων 25 καὶ Καρμανίων, ἀτελεῖς ἔχειν τὰς χώρας διορισάμενος. Τῶν δὲ Σπιτάμα παιδῶν Σπιτάκην μὲν Δερβίκων ἀπέδειξε σατράπην, Μεγαβέρην δὲ Βαρκανίων, τῇ μητρὶ δὲ πάντα πείθεσθαι προσέταπτε. Καὶ Ἀμόργην φίλον τούτοις τῶν δεξιῶν ἐμβαλλομένων ἐποιεῖτο, καὶ ἀλλήλοις· καὶ τοῖς μὲν ἐμμένουσι ταῖς πρὸς ἀλλή- 30 λους εὐνοίαις ἀγαθὰ ἤϋχετο, ἐπηρᾶτο δὲ τοῖς χειρῶν ἄρξουσιν

δέρμα του, τὸν σταύρωσε. Ὁ Οἰδάρας πάλι, ἀπὸ φόβο μήπως πάθει τὰ ὅμοια, παρόλο πὺν ὁ Κῦρος διαβεβαίωνε ὅτι δὲν θὰ ἐπιτρέψει τίποτε τέτοιο, αὐτὸς, ἀπέχοντας ἀπὸ τὴν τροφή ἐπὶ δέκα ἡμέρες, πέθανε, ἐνῶ ὁ Ἀστυάγης κηδεύθηκε μὲ μεγαλοπρέπεια. Ὁ νεκρὸς του ἔμεινε ἄθικτος καὶ στὴν ἔρημο, γιὰ τὸν φύλαγαν, λέγει, λεοντάρια, ὡσπὺ νὰ μεταβεῖ πάλι ἐκεῖ ὁ Πετησάκας καὶ νὰ τὸν μεταφέρει.

Ὁ Κῦρος ἐκστρατεύει ἐναντίον τῶν Δερβίκων, τῶν ὁποίων βασιλιάς ἦταν ὁ Ἀμοραῖος. Σὲ ἐνέδρα οἱ Δέρβικες παρατάσσουν ἐλέφαντες καὶ τρέπουν σὲ φυγὴ τοὺς ἵππεῖς τοῦ Κύρου. Καὶ ὁ ἴδιος ὁ Κῦρος πέφτει ἀπὸ τὸ ἄλογο καὶ ἕνας Ἴνδός (γιὰ τὴν συμμαχοῦσαν οἱ Ἴνδοὶ μὲ τοὺς Δέρβικες, ἀπὸ τοὺς ὁποίους εἶχαν φέρει καὶ τοὺς ἐλέφαντες), ὁ Ἴνδὸς λοιπὸν αὐτὸς χτυπᾷ μὲ τὸ ἀκόντιο τὸν Κῦρο, πὺν ἦταν πεσμένος κάτω, στὸ μηρὸ κάτω ἀπὸ τὸ ἰσχίον, καὶ ἀπὸ αὐτὸ τὸ χτύπημα προῆλθε ὁ θάνατός του. Τότε ὅμως τὸν σήκωσαν ζωντανὸ οἱ δικοί του καὶ τὸν μετέφεραν στὸ στρατόπεδο. Σκοτώθηκαν στὴ μάχη καὶ ἀπὸ τοὺς Πέρσες πολλοὶ καὶ ἄλλοι τόσοι ἀπὸ τοὺς Δέρβικες· γιὰ τὴν ἦταν δέκα χιλιάδες οἱ νεκροὶ καὶ αὐτῶν. Ὁ Ἀμόργης ὅταν ἄκουσε ὅσα εἶχαν συμβεῖ στὸν Κῦρο φτάνει ὀλοταχῶς ὀδηγώντας εἴκοσι χιλιάδες ἵππεῖς, καὶ στὴ σύγκρουση μεταξὺ τῶν Περσῶν καὶ τῶν Δερβίκων νικᾷ κατὰ κράτος ὁ στρατὸς τῶν Περσῶν καὶ τῶν Σακῶν, καὶ σκοπώνεται καὶ ὁ βασιλιάς τῶν Δερβίκων Ἀμοραῖος, ὁ ἴδιος καὶ δύο υἱοὶ του. Ἀπὸ τοὺς Δέρβικες σκοτώθηκαν τριάντα χιλιάδες, ἐνῶ ἀπὸ τοὺς Πέρσες ἐννέα χιλιάδες, καὶ ἡ χώρα προσχώρησε στὸν Κῦρο.

Ὅταν ἦταν πὰ νὰ πεθάνει ὁ Κῦρος κάνει βασιλιά τὸν πρῶτο υἱὸ του Καμβύση, ἐνῶ τὸν νεώτερο Τανυοξάρκη διοικητὴ τῶν Βακτριῶν καὶ τῆς χώρας τῶν Χοραμνίων καὶ τῶν Παρθίων καὶ τῶν Καρμανίων, ὀρίζοντας νὰ μὴ φορολογοῦνται οἱ χώρες τους. Ἀπὸ τοὺς υἱοὺς τοῦ Σπιτάμα τὸν Σπιτάκη τὸν ἔκανε σατράπη τῶν Δερβίκων, τὸν Μεγαβέρνη τῶν Βαρκανίων, καὶ πρόσταξε νὰ δείχνουν σὲ ὅλα ὑπακοὴ στὴ μητέρα τους (Ἀμύτη). Μὲ τὸν Ἀμόργη τοὺς ἔβαλε νὰ δώσουν τὰ χέρια καὶ τὸν ἔκανε φίλους. Καὶ ἐφόσον αὐτοὶ παραμένουν στὴ μεταξύ τους φιλία τοὺς εὐχήθηκε κάθε καλὸ, καταράσθηκε ὅμως ἐκείνους πὺν θὰ ἔκαναν ἀρχὴ σὲ ἀδίκες πράξεις.

ἀδίκων. Ταῦτα εἰπὼν ἐτελεύτησε τρίτῃ ὑστερον ἀπὸ τοῦ τραύματος ἡμέρα, βασιλεύσας ἔτη λ'. Ἐν οἷς ὁ ἰα' Κτησίου λόγος τοῦ Κνιδίου.

Ἄρχεται δὲ ιβ' ἀπὸ τῆς Καμβύσου βασιλείας Οὗτος βασιλεύσας ἀπέστειλε τὸν τοῦ πατρὸς νεκρὸν διὰ Βαγαπάτου τοῦ εὐνούχου εἰς Πέρσας ταφῆναι, καὶ τᾶλλα, ὡς ὁ πατὴρ ὤρισεν διωκῆσατο. Μέγιστον δὲ παρ' αὐτῷ ἠδύνατο Ἀρτασύρας Ὑρκάνιος, τῶν δὲ εὐνούχων Ἰσαδάτης τε καὶ Ἀσπαδάτης καὶ Βαγαπάτης, ὅς καὶ παρὰ τῷ πατρὶ μέγιστος ἦν μετὰ τὸν Πετησάκα
10 θάνατον. Οὗτος στρατεύει ἐπ' Αἴγυπτον καὶ τῶν Αἰγυπτίων τὸν βασιλέα Ἀμυρταῖον, καὶ νικᾷ Ἀμυρταῖον, Κομβάφεως τοῦ εὐνούχου, ὅς ἦν μέγα δυνάμενος παρὰ τῷ Αἰγυπτίων βασιλεῖ, καταπροδόντος τὰς τε γεφύρας καὶ τᾶλλα τῶν Αἰγυπτίων πράγματα, ἐφ' ᾧ γενέσθαι ὑπαρχος Αἰγύπτου. Καὶ γέγονε ταῦτα γὰρ αὐτῷ
15 Καμβύσης διὰ Ἰσαδάτου τοῦ Κομβάφεως ἀνεψιοῦ συνέθετο, καὶ αὐτὸς δὲ οἰκειοφώνως ὑστερον. Ζωγρίαν δὲ λαβὼν τὸν Ἀμυρταῖον οὐδὲν ἄλλο κακὸν εἰργάσατο, ἢ ὅτι εἰς Σοῦσα ἀνάσπαστον σὺν ἑξακισχιλίοις Αἰγυπτίοις, οὓς αὐτὸς ἠρετίσατο, ἐποίησατο, καὶ τὴν Αἴγυπτον δὲ πᾶσαν ὑπέταξεν. Ἀπέθανον δὲ ἐν τῇ μάχῃ
20 Αἰγυπτίων μὲν μυριάδες πέντε, Περσῶν δὲ ἑπτακισχίλιοι.

Μάγος δὲ τις Σφενδαδάτης ὄνομα, ἀμαρτήσας καὶ μαστιγωθείς ὑπὸ Ταννοξάρκου, ἀφικνεῖται πρὸς Καμβύσῃν ἐνδιαβάλλων τὸν ἀδελφὸν Ταννοξάρκην ὡς ἐπιβουλεύοντα αὐτῷ, καὶ σημεῖον ἐδίδου τῆς ἀποστάσεως, ὡς εἰ κληθεῖν ἔλθειν, οὐκ ἂν ἔλθοι. Δη-
25 λοῖ τοίνυν ὁ Καμβύσης ἐλθεῖν τὸν ἀδελφόν, ὁ δὲ, χρείας ἄλλης ἀπαιτούσης μένειν, ἀνεβάλετο. Παρησιάζεται ταῖς διαβολαῖς πλέον ὁ μάγος. Ἀμύτις δὲ ἡ μήτηρ τὰ τοῦ μάγου ὡς ἦν ὑπονοῦσα, ἐνουθέτει Καμβύσῃν τὸν υἱὸν μὴ πείθεσθαι, ὁ δὲ ὑπεκρίνετο μὴ πείθεσθαι, ἐπείθετο δὲ μάλιστα. Διαπεμψαμένου δὲ τρί-
30 τον Καμβύσου πρὸς τὸν ἀδελφὸν παραγίνεται. Καὶ ἀσπάζεται μὲν αὐτὸν ὁ ἀδελφός, οὐδὲν δὲ ἤττον ἀνελεῖν ἐμελέτα, κρύφα δὲ

Ἐφοῦ εἶπε αὐτά, πέθανε τὴν τρίτη ἡμέρα μετὰ τὸν τραυματισμό του, μένοντας στὴ βασιλεία τριάντα χρόνια. Μ' αὐτὰ τελειώνει τὸ ἐνδέκατο βιβλίο τοῦ Κτησία τοῦ Κνιδίου.

Τὸ δωδέκατο βιβλίο ἀρχίζει ἀπὸ τὴ βασιλεία τοῦ Καμβύση. Αὐτὸς ὅταν ἔγινε βασιλιάς ἀπέστειλε τὸν νεκρὸ τοῦ πατέρα του μετὰ τὸν εὐνοῦχο Βαγαπάτη σιὸς Πέρσες γιὰ τὴν ταφή του, καὶ τὰ ἄλλα τὰ ρύθμισε ὅπως ὄρισε ὁ πατέρας του. Μεγάλῃ ἰσχύ κοντὰ του εἶχε ὁ Ἄρτασύρας ὁ Ὑρκάνιος, ἐνῶ ἀπὸ τοὺς εὐνούχους οἱ Ἰζαβάτης, ὁ Ἀσπαδάτης καὶ ὁ Βαγαπάτης, ὁ ὁποῖος εἶχε μεγάλη δύναμη καὶ κοντὰ στὸν πατέρα του μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Πετησάκα. Αὐτὸς ὁ τελευταῖος ἐκστρατεύει ἐναντίον τῆς Αἰγύπτου καὶ τοῦ βασιλιᾶ τῶν Αἰγυπτίων Ἀμυρταίου, καὶ νικᾷ τὸν Ἀμυρταῖο, ἐπειδὴ ὁ Κομβαφεύς, ὁ εὐνούχος, ποὺ εἶχε μεγάλη δύναμη κοντὰ στὸν βασιλιᾶ τῶν Αἰγυπτίων, πρόδωσε τὶς γέφυρες καὶ τὰ ἄλλα Αἰγυπτιακὰ πράγματα, μὲ σκοπὸ νὰ γίνῃ ὑπαρχος τῆς Αἰγύπτου. Καὶ ἔγινε. Γιατὰ αὐτὰ συμφώνησε μαζί του ὁ Καμβύσης μέσω τοῦ Ἰζαβάτη, τοῦ ἀνεψιοῦ τοῦ Κομβαφέα, καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος ἔπειτα αὐτοπροσώπως. Ὅταν συνέλαβε αἰχμάλωτο τὸν Ἀμυρταῖο δὲν τοῦ ἔκανε κανένα ἄλλο κακό, παρὰ μόνον τὸν μετέφερε στὰ Σοῦσα μαζί με ἕξι χιλιάδες Αἰγυπτίους τῆς ἐκλογῆς του. Ὑπέταξε ὅλη τὴν Αἴγυπτο. Στὴ μάχη σκοτώθηκαν πενήντα χιλιάδες Αἰγύπτιοι καὶ ἑπτὰ χιλιάδες Πέρσες.

Κάποιος ὅμως μάγος, ὀνομαζόμενος Σφενδαδάτης, ποὺ ἔπεσε σὲ παράποπτομα καὶ μασπιγώθηκε ἀπὸ τὸν Τανυοξάρκη, πηγαίνει στὸν Καμβύση καὶ διαβάλλει τὸν ἀδελφὸ του Τανυοξάρκη, ὅτι τάχα τὸν ἐπιβουλεύεται, καὶ ἀπόδειξη ὅτι θέλει ν' ἀποστατήσῃ ἔδινε, ὅτι ἂν τὸν καλοῦσε, δὲν θὰ ἐρχόταν. Στέλνει λοιπὸν ὁ Καμβύσης νὰ ρηθῇ ὁ ἀδελφός του· ἐκεῖνος ὅμως, ἐπειδὴ κάποιον ἄλλο ζήτημα ἀπαιτοῦσε νὰ μείνῃ, ἀνέβαλε. Ἐνθαρρύνεται περισσότερο στὶς διαβολές του ὁ μάγος. Ἡ Ἀμύτη ὅμως, ἡ μητέρα τους, καταλαβαίνοντας τὶς πραγματικὰ προθέσεις τοῦ μάγου, συμβούλευε τὸν υἱὸ τῆς Καμβύσης νὰ μὴν τὸν πιστεύει, αὐτὸς ὅμως τὸν πίστευε ὅλο καὶ περισσότερο. Ὅταν ὅμως ὁ Καμβύσης ἔστειλε ἀγγελιοφόρους γιὰ τρίτη φορὰ, ὁ ἀδελφός του ἦρθε. Τὸν ἀγκάλιασε βέβαια ὁ βασιλιάς, ἀλλὰ ἐξακολουθοῦσε νὰ σκέφτεται νὰ τὸν σκοτώσῃ, καὶ κρυφὰ ἀπὸ τὴν

Ἄμύτιος εἰς προᾶξιν ἀγαγεῖν τὴν μελέτην ἔσπευδε. Καὶ λαμβάνει
 πέρας ἢ προᾶξις ὁ γάρ τοι μάγος βουλήσ τῷ βασιλεῖ κοινωνῶν
 βουλεύει τοιοῦτον· Ὅμοιος ἦν αὐτὸς ὁ μάγος κάρτα τῷ Ταννο-
 ξάρκῃ· βουλεύει τοιγαροῦν αὐτὸν μὲν ἐν τῷ φανερῷ, ὡς δῆθεν
 5 ἀδελφοῦ βασιλέως κατειπόντα, τὴν κεφαλὴν προστάξαι ἀποτιμη-
 θῆναι, ἐν δὲ τῷ κρυπτῷ ἀναιρεθῆναι Ταννοξάρκην, καὶ τὴν ἐκεί-
 νου στολὴν ἀμφιασθῆναι τὸν μάγον, ὥστε καὶ τῷ ἀμφιάσματι
 νομίζεσθαι Ταννοξάρκην. Καὶ γίνεται ταῦτα· αἵματι γὰρ ταύρου,
 ὃ ἐξέπιεν, ἀναιρεῖται Ταννοξάρκης, ἀμφιάζεται δὲ ὁ μάγος καὶ
 10 νομίζεται Ταννοξάρκης. Καὶ λανθάνει πάντα ἐπὶ πολὺν χρόνον,
 πλὴν Ἀρτασύρα καὶ Βαγαπάτου καὶ Ἰσαβάτου· τούτοις γὰρ
 μόνοις Καμβύσης ἐθάρρησε τὴν προᾶξιν.

Λάβυξον δὲ τῶν εὐνούχων τὸν πρῶτον, οἱ ἦσαν Ταννοξάρ-
 κευ, προσκαλεσάμενος ὁ Καμβύσης καὶ τοὺς ἄλλους, ὑποδείξας
 15 τὸν μάγον ὡς ἐσχημάτιστο καθεζόμενον, Τοῦτον ἔφη νομίζετε
 Ταννοξάρκην· Ὁ δὲ Λάβυξος θαυμάσας, Καὶ τίνα ἄλλον, ἔφη, νο-
 μοῦμεν; τοσοῦτον ἐλάνθανε τῇ ὁμοιότητι ὁ μάγος. Ἐκπέμπεται
 σὺν εἰς Βακτροίους, καὶ πράττει πάντα ὡς Ταννοξάρκης. Πέντε δὲ
 ἐνιαυτῶν διελθόντων, μηνύεται ἢ Ἀμύτις τὸ δράμα διὰ Τιθέθεως
 20 τοῦ εὐνούχου, ὃν ὁ μάγος τυπήσας ἐτύγχανε· καὶ αἰτεῖ τὸν Σφεν-
 δαδάτην παρὰ Καμβύσου· ὁ δὲ σὺ δίδωσιν. Ἡ δὲ ἐπαρᾶται, καὶ
 πιούσα φάρμακον τελευτᾷ. Θύει ὁ Καμβύσης, καὶ τῶν ἱερείων
 σφαζομένων αἷμα οὐκ ἀπορρεῖ, καὶ ἀθυμεῖ. Καὶ τίκτει αὐτῷ ἢ
 Ῥωξάνη παιδίον ἀκέφαλον, καὶ πλέον ἀθυμεῖ· καὶ οἱ μάγοι λέγου-
 25 σιν αὐτῷ τὴν τῶν τεράτων δήλωσιν, ὅτι σὺ καταλείψει τῆς ἀρχῆς
 διάδοχον. Καὶ ἐφίσταται αὐτῷ ἢ μήτηρ ἐν νυκτὶ ἀπειλοῦσα τῆς
 μαιφονίας, καὶ πλέον ἀθυμεῖ. Ἀφικόμενος δὲ εἰς Βαβυλῶνα καὶ
 ξέων ξυλάριον μαχαίρα διατριβῆς χάριν, παίει τὸν μηρὸν εἰς τὸν
 μῦν, καὶ ἐνδεκακαταῖος τελευτᾷ, βασιλεύσας δυοῖν δέοντα εἴκοσι.

30 Βαγαπάτης δὲ καὶ Ἀρτασύρας, πρὶν ἢ Καμβύσης τελευτή-
 σει, ἐβουλεύσαντο βασιλεῦσαι τὸν μάγον, καὶ ἐβασίλευσεν ἐκεί-
 νου τελευτήσαντος. Λαβὼν δὲ τὸ Καμβύσου σῶμα Ἰσαβάτης
 ἦγεν εἰς Πέρσας. Τοῦ μάγου δὲ βασιλεύσαντος ἐπ' ὀνόματι τοῦ
 Ταννοξάρκου ἦκεν Ἰσαβάτης ἐκ Περσίδος, καὶ κατειπὼν τῇ

Ἄμυτη φρόντιζε νά κάνει πράξη αὐτὸ πού μελετοῦσε. Ἡ πράξη πραγματοποιεῖται. Γιατὶ ὁ μάγος, μετέχοντας στὴ σκέψη τοῦ βασιλιᾶ, τὸν συμβούλευσε τὸ ἑξῆς· Ὁ μάγος αὐτὸς ἦταν πανόμοιος μὲ τὸν Ταννοξάρτη. Τὸν συμβουλεύει λοιπὸν αὐτὸν στὰ φανερά, ἐπειδὴ τάχα κατηγόρησε τὸν ἀδελφὸ του βασιλιά, νά τὸν ἀποκεφαλίσαι, στὰ κρυφὰ ὅμως νά θανατωθεῖ ὁ Ταννοξάρτης, καὶ ὁ μάγος νά φορέσει τὴ στολὴ ἐκείνου, ὥστε καὶ μὲ τὴν ἀμφίεση νά θεωρεῖται πὼς εἶναι ὁ Ταννοξάρκης. Ἔτσι καὶ ἔγινε· μὲ αἷμα ταύρου πού ἤπιε θανατώνεται ὁ Ταννοξάρκης, φοράει ὁ μάγος τὰ ροῦχα του καὶ ἐθεωρεῖτο ὁ Ταννοξάρκης. Γιὰ πολὺ καιρὸ ξεγελαῖ τοὺς πάντες, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Ἀρτασύρα, τὸν Βαγαπάτη καὶ τὸν Ἰσαβάτη· γιατί σ' αὐτοὺς μόνο ὁ Καμβύσης ἐμπιστεύθηκε τὴν πράξη του.

Ὁ Καμβύσης τότε, ἀφοῦ κάλεσε τὸν Λάφυξο, τὸν πρῶτο ἀπὸ τοὺς εὐνούχους τοῦ Ταννοξάρκη, καὶ τοὺς ἄλλους, τοὺς ἔδειξε τὸ μάγο πού καθόταν ἔτσι ντυμένος. Νομίζετε, εἶπε, πὼς αὐτὸς εἶναι ὁ Ταννοξάρκης; Ὁ Λάφυξος ἀπόρησε καὶ εἶπε· Ποιὸς ἄλλος νά νομίσουμε ὅτι εἶναι; Τόσο πολὺ ἔξαπατοῦσε μὲ τὴν ὁμοιότητά του ὁ μάγος. Ἀποστέλλεται τότε στοὺς Βάκτριους καὶ κάνει τὰ πάντα σάν ὁ Ταννοξάρκης. Εἶχαν περάσει πέντε χρόνια καὶ πληροφορεῖται ἡ Ἄμυτη τὸ συμβάν μέσω τοῦ Τίβεθι τοῦ εὐνούχου, τὸν ὁποῖο εἶχε χτυπήσει ὁ μάγος, καὶ ζητεῖ τὸν Σφενδαδάτη ἀπὸ τὸν Καμβύση· αὐτὸς ὅμως δὲν τῆς τὸν δίνει. Ἡ Ἄμυτη τὸν καταριέται, πίνει δηλητήριο καὶ πεθαίνει. Κάνει θυσία ὁ Καμβύσης καὶ ὅταν ἔσφαζαν τὰ θύματα δὲν ἔτρεχε αἷμα, καὶ γι' αὐτὸ κυριεύεται ἀπὸ θλίψη. Στὴ συνέχεια ἡ Ρωξάνη τοῦ γενναῖ ἓνα παιδί δίχως κεφάλι καὶ θλίβεται ἀκόμα περισσότερο. Φτάνοντας στὴ Βαβυλώνα καὶ ξύνοντας ἓνα μικρὸ ξύλο μὲ τὸ μαχαίρι γιὰ νά περάσει ἡ ὥρα του, χτυπᾶ στὸν μῦ τοῦ μηροῦ καὶ σὲ ἑνδεκα μέρες πεθαίνει, ἀφοῦ ἔμεινε στὸν θρόνο δεκαοχτῶ χρόνια.

Ὁ Βαγαπάτης ὅμως καὶ ὁ Ἀρτασύρας προτοῦ πεθάνει ὁ Καμβύσης σκέφθηκαν νά κάνουν βασιλιά τὸν μάγο, καὶ πραγματικὰ ἔγινε βασιλιάς ὅταν ἐκεῖνος πέθανε. Ὁ Ἰσαβάτης ἀφοῦ πῆρε τὸν νεκρὸ τοῦ Καμβύση τὸν πῆγε στοὺς Πέρσες, καὶ ὅταν ἔγινε βασιλιάς ὁ μάγος ὡς Ταννοξάρκης ἦρθε ὁ Ἰσαβάτης ἀπὸ τὴν Περσία, καὶ ἀφοῦ

στρατιᾷ πάντα καὶ θριαμβεύσας τὸν μάγον κατέφυγεν εἰς τὸ
 ἱερόν, ἐκεῖθεν τε συλληφθεὶς ἀπετιμήθη. Ἐντεῦθεν ἑπτὰ τῶν
 Περσῶν ἐπίσημοι συνέθεντο ἀλλήλοις κατὰ τοῦ μάγου, Ὀνόφας,
 Ἰδέρης, Νορονδαβάτης, Μαροδόνιος, Βαρίσσης, Ἀταφέρνης καὶ
 5 Δαρεῖος Ὑστάσπεω. Τούτων ἀλλήλοις πίστεις δόντων προσλαμ-
 βάνεται καὶ ὁ Ἀρτασύρας, εἶτα καὶ ὁ Βαγαπάτης, ὃς τὰς κλεῖς
 πάσας τῶν βασιλείων εἶχε. Καὶ εἰσελθόντες διὰ τοῦ Βαγαπάτου
 οἱ ἑπτὰ εἰς τὰ βασίλεια εὐρίσκουσι τὸν μάγον πολλακῆ Βαβυ-
 λωνία συγκαθεύδοντα ὧς δὲ εἶδεν, ἀνεπήδησε, καὶ μηδὲν εὐρῶν
 10 τῶν πολεμικῶν ὀργάνων (πάντα γὰρ ὁ Βαγαπάτης λάθρα ὑπεξή-
 γαγε) δίφρον χρύσειον συντρίψας καὶ λαβὼν τὸν πόδα ἐμάχετο,
 καὶ τέλος κατακεντηθεὶς ὑπὸ τῶν ἑπτὰ ἀπέθανε, βασιλεύσας
 μῆνας ἑπτὰ. Βασιλεύει δὲ τῶν ἑπτὰ ὁ Δαρεῖος, τοῦ ἵππου καθὰ
 συνέκειτο ἀλλήλοις, πρώτου μηχανῆ τινι καὶ τέχνῃ, ἐπειδὴν ὁ
 15 ἥλιος πρὸς ἀνατολὰς ἐγένετο, χρεμετίσαντος. Ἄγεται τοῖς Πέρ-
 σαις ἑορτὴ τῆς μαγοφωνίας, καθ' ἣν Σφενδαδάτης ὁ μάγος ἀνή-
 ρηται.

Δαρεῖος προστάσσει τάφον ἐναντῶ κατασκευασθῆναι ἐν τῷ
 δισσῷ ὄρει, καὶ κατασκευάζεται. Ἐπιθυμήσας δὲ ἰδεῖν αὐτὸν ὑπὸ
 20 τε τῶν Χαλδαίων καὶ τῶν γονέων κωλύεται. Οἱ δὲ γονεῖς ἀνελ-
 θεῖν βουληθέντες, ἐπεὶ οἱ ἱερεῖς εἶδον ὄφεις οἱ ἀνέλκοντες αὐτούς,
 καὶ ἐφοβήθησαν, καὶ φοβηθέντες ἀφήκαν τὰ σχοινία, ἔπεσον καὶ
 ἐτελεύτησαν. Καὶ ἐλυπήθη Δαρεῖος λίαν, καὶ ἀπετιμήθησαν αἱ
 κεφαλαὶ τεσσαράκοντα ὄντων τῶν ἀνελκόντων.

25 Ὅτι ἐπιτάσσει Δαρεῖος Ἀρειαράμνη τῷ σατράπῃ Καππα-
 δοκίας ἐπὶ Σκύθας διαβῆναι καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας αἰχμαλω-
 τίσαι· ὁ δὲ διαβὰς πενηκοντόροι λ' ἠχμαλώτισε. Συνέλαβε δὲ καὶ
 ἀδελφὸν τοῦ βασιλέως τοῦ Σκυθῶν Μαρσαγέτην, ἐπὶ κακῶσει
 εὐρῶν παρὰ τοῦ οἰκείου ἀδελφοῦ δεδεμένον. Σκυθάρβης δὲ ὁ
 30 Σκυθῶν βασιλεὺς ὀργισθεὶς ἔγραψεν ὑβρίζων Δαρεῖον, καὶ ἀντε-
 γράφη αὐτῷ ὁμοίως. Στράτευμα δὲ ἀγείρας Δαρεῖος π' μυριάδας,

ἀνακοίνωσε τὰ πάντα στοῦ στρατεύμα καὶ ταπεινώνοντας τὸν μάγο κατέφυγε στοῦ ἱεροῦ ἀπὸ ἐκεῖ τὸν συνέλαβαν καὶ ἀποκεφαλίσθηκε. Ἔπειτα ἀπὸ αὐτὰ ἑπτὰ ἐπίσημοι Πέρσες συμφώνησαν μεταξύ τους ἐναντίον τοῦ μάγου, οἱ Ὀνόφας, Ἰδέρνης, Νορονδαβάτης, Μαρδόνιος, Βαρίσης, Ἀταφέρνης καὶ Δαρεῖος, ὁ υἱὸς τοῦ Ὑστάσπης. Αὐτοὶ ἀφοῦ ἔδωσαν τὸν λόγο ὁ ἓνας στοῦ ἄλλο καὶ προσέλαβαν καὶ τὸν Ἀρταύρα, ἔπειτα καὶ τὸν Βαγαπάτη, πού εἶχε ὅλα τὰ κλειδιά τῶν ἀνακτόρων, μπῆκαν μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Βαγαπάτη οἱ ἑπτὰ μέσα στὰ ἀνάκτορα καὶ βρίσκουν τὸ μάγο νὰ κοιμᾶται μὲ μιὰ παλλακίδα ἀπὸ τὴ Βαβυλώνα. Μόλις τοὺς εἶδε ἀναπήδησε καὶ μὴ βρίσκοντας κανένα ὄπλο (ὅλα τὰ εἶχε θγάλει ἔξω κρυφὰ ὁ Βαγαπάτης) συντρίβει ἓνα χρυσὸ κάθισμα καὶ παίρνοντας ἓνα πόδι τοῦ μαχόταν ἐναντίον τους καὶ τέλος κατατρυπημένος ἀπὸ τοὺς ἑπτὰ πέθανε, ἀφοῦ βασίλευσε ἑπτὰ μῆνες. Ἀπὸ τοὺς ἑπτὰ αὐτοὺς ἄνδρες ἔγινε βασιλιάς ὁ Δαρεῖος, τὸ ἄλογο τοῦ ὁποῖου σύμφωνα μὲ τὴ συμφωνία μεταξύ τους, μὲ κάποιο τέχνασμα χρεμέτισε πρῶτο ὅταν ἀνέτειλε ὁ ἥλιος. Οἱ Πέρσες γιορτάζουν τὴ γιορτὴ τῆς μαγοφωνίας, πρὸς ἀνάμνηση τῆς ἡμέρας πού σκοτώθηκε ὁ μάγος.

Ὁ Δαρεῖος ἔδωσε διαταγὴ νὰ τοῦ κατασκευάσουν τάφο στοῦ βουνό μὲ τὶς δυὸ κορυφές καὶ τοῦ τὸν κατασκεύασαν. Ὅταν ὁμως θέλησε νὰ τὸν δεῖ τὸν ἐμποδίζουν οἱ Χαλδαῖοι καὶ οἱ γονεῖς του. Οἱ γονεῖς τοῦ πού θέλησαν ν' ἀνεβοῦν, ἐπειδὴ οἱ ἱερεῖς πού τοὺς ἀνέβαζαν εἶδαν κάποια φίδια καὶ φοβήθηκαν καὶ ἀπὸ τὸ φόβο τοὺς ἀφήσαν τὰ σχοινιά, ἔπεσαν οἱ γονεῖς τοῦ Δαρείου καὶ σκοτώθηκαν. Ὁ Δαρεῖος λυπήθηκε πολὺ καὶ ἀποκεφαλίσθηκαν αὐτοὶ πού τοὺς ἀνέβαζαν καὶ ἦταν σαράντα τὸν ἀριθμὸ.

Λέγει ὅτι ἔδωσε διαταγὴ ὁ Δαρεῖος στὸν Ἀριαράμνη, τὸν σατράπη τῆς Καππαδοκίας, νὰ βαδίσει ἐναντίον τῶν Σκυθῶν καὶ νὰ αἰχμαλωτίσει ἄνδρες καὶ γυναῖκες τοὺς αἰχμαλώτισε καὶ τοὺς ἔφερε στὴ χώρα μὲ τριάντα πενηντάκουπα πλοῖα. Συνέλαβε καὶ τὸν ἀδελφὸ τοῦ βασιλιᾶ τῶν Σκυθῶν Μαρσαγέτη, πού τὸν βρήκε νὰ τὸν ἔχει φυλακίσει ὁ ἀδελφός του, ἐπειδὴ εἶχε στραφεῖ ἐναντίον του. Ὁ βασιλιάς τῶν Σκυθῶν Σκυθάρβης ὀργίσθηκε καὶ ἔγραψε στὸν Δαρεῖο ὑβρίζοντάς τον καὶ αὐτὸς τὸν ἔστειλε παρόμοιο γράμμα. Ὁ Δαρεῖος

καὶ ζεύξας τὸν Βόσπορον καὶ τὸν Ἰστρον, διέβη ἐπὶ Σκύθας, ὁδὸν ἐλάσας ἡμερῶν ἰε΄. Καὶ ἀντέπεμπον ἀλλήλοις τόξα. Ἐπικρατέστερον δ' ἦν τὸ τῶν Σκυθῶν· διὸ καὶ φεύγων Δαρεῖος διέβη τὰς γεφυρώσεις, καὶ ἔλυσε σπεύδων πρὶν ἢ τὸ ὄλον διαβῆναι 5 στράτευμα. Καὶ ἀπέθανον ὑπὸ Σκυθάρδεω οἱ καταλειφθέντες ἐν τῇ Εὐρώπῃ μυριάδες ὀκτώ. Δαρεῖος δὲ τὴν γέφυραν διαβάς Χαλκηδονίων οἰκίας καὶ ἱερά ἐνέπρησεν, ἐπεὶ τὰς πρὸς αὐτοῖς γεφύρας ἐμελέτησαν λῦσαι, καὶ ὅτι τὸν βωμόν, ὃν περῶν Δαρεῖος κατέθετο ἐπ' ὀνόματι διαβατηρίου Διός, ἠφάνισαν. Δᾶτις δὲ 10 ἐπανιῶν ἐκ Πόντου καὶ τοῦ Μηδικοῦ στόλου ἡγούμενος ἐπόρθει νήσους καὶ τὴν Ἑλλάδα. Ἐν Μαραθῶνι δὲ Μιλτιάδης ὑπαντιάζει, καὶ νικᾷ τοὺς βαρβάρους, καὶ πίπτει καὶ αὐτὸς Δᾶτις, καὶ οὐδὲ τὸ σῶμα Πέρσαις αἰτησαμένοις ἐδόθη. Δαρεῖος δὲ ἐπανελθὼν εἰς Πέρσας καὶ θύσας καὶ ἡμέρας νοσήσας λ' τελευτᾷ, ζήσας 15 μὲν ἔτη οβ', βασιλεύσας δὲ ἔτη λα'. Ἀπέθανε δὲ καὶ Ἀρτασύρας. Καὶ ὁ Βαγαπάτης δὲ τὸ σῆμα Δαρείου παρακαθίσας ἔτη ζ' ἐτελεύτησε.

Βασιλεύει Ξέρξης ὁ υἱός, καὶ Ἀρτάπανος ὁ Ἀρτασύρα παῖς γίνεται δυνατὸς παρ' αὐτῷ ὡς ὁ πατήρ παρὰ τῷ πατρὶ, καὶ 20 Μαρδόνιος ὁ παλαιός· εὐνούχων δὲ μέγιστον ἠδύνατο Νατάκας. Γαμεῖ δὲ Ξέρξης Ὀνόφα θυγατέρα Ἀμῆστριν, καὶ γίνεται αὐτῷ παῖς Δαρείαῖος, καὶ ἕτερος μετὰ δύο ἔτη Ὑστάσπης, καὶ ἔτι Ἀρτο(α)ξέρξης, καὶ θυγατέρες δύο, ὧν ἡ μὲν Ἀμύτις κατὰ τὴν ὀνομασίαν τῆς μάμμης, ἡ δὲ Ῥοδογούνη.

25 Ὁ δὲ δὴ Ξέρξης στρατεύει ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας, ὅτι τε Χαλκηδόνιοι λῦσαι τὴν γέφυραν, ὡς ἤδη εἴρηται, ἐπειράθησαν, καὶ ὅτι τὸν βωμόν ὃν ἔστησε Δαρεῖος καθεῖλον, καὶ ὅτι Δᾶτιν Ἀθηναῖοι ἀνεῖλον καὶ οὐδὲ τὸν νεκρὸν ἔδοσαν. Πρότερον δὲ εἰς Βαβυλῶνα ἀφίκετο, καὶ ἰδεῖν ἐπεθύμησε τὸν Βελιτανᾶ τάφον, καὶ εἶδε διὰ

συγκέντρωσε στράτευμα ὀκτακόσιες χιλιάδες, καὶ ἀφοῦ σύνδεσε μὲ γέφυρα τὶς δύο ὄχθες τοῦ Βοσπόρου καὶ τοῦ Ἰστροῦ, βάδισε ἐναντίον τῶν Σκυθῶν ἐπὶ δέκα πέντε μέρες. Ἄρχισαν νὰ ἀλληλοκυπῶνται μὲ τῶξα καὶ ἐπικρατοῦσαν οἱ Σκύθες· γι' αὐτὸ θέλησε νὰ φύγει ὁ Δαρεῖος, καὶ ἀφοῦ πέρασε τὶς γεφυρώσεις τὶς διέλυσε βιαστικά προτοῦ περάσει ὁλος ὁ στρατός του. Ὁ Σκυδάρθης ἐξόντωσε ὅσους ἀπόμειναν στὴν Εὐρώπη, ὀγδόντα χιλιάδες ἄνδρες. Ὁ Δαρεῖος ὅταν πέρασε τὴ γέφυρα παρέδωσε στὴ φωτιά τὰ σπίτια καὶ τοὺς ναοὺς τῶν Χαλκηδονίων, ἐπειδὴ αὐτοὶ προσπάθησαν νὰ χαλάσουν τὶς γέφυρες τῆς περιοχῆς τους καὶ ἐπειδὴ εἶχαν καταστρέψει τὸ ναὸ πού κατασκεύασε ὁ Δαρεῖος περνώντας πρὸς τιμὴν τοῦ Διαβατηρίου Δία. Ὁ Δάτης ἐπιστρέφοντας ἀπὸ τὸν Πόντο καὶ ἐπικεφαλῆς τοῦ Περσικοῦ στόλου κατέστρεψε τὰ νησιὰ καὶ τὴν ἠπειρωτικὴ Ἑλλάδα. Τὸν ἀντιμέτωπισε ὁ Μιλτιάδης στὸν Μαραθῶνα, ὅπου νίκησε τοὺς βαρβάρους καὶ σκοτώθηκε καὶ ὁ ἴδιος ὁ Δάτης, τοῦ ὁποίου οὔτε τὸ σῶμα δόθηκε στοὺς Πέρσες πού τὸ ζήτησαν. Ὁ Δαρεῖος γύρισε στὴν Περσία καὶ ἔκανε θυσία. Ἀρρώστησε τριάντα ἡμέρες καὶ πέθανε· ἔζησε ἑβδομήντα δύο ἔτη καὶ βασίλευσε τριάντα ἕνα. Πέθανε καὶ ὁ Ἄρτασύρας. Πέθανε ἐπίσης καὶ ὁ Βαγαπάτης, ἀφοῦ παρέμεινε κοντὰ στὸν τάφο τοῦ Δαρείου ἑπτὰ χρόνια.

Τὸν διαδέχθηκε στὴ βασιλεία ὁ υἱὸς του Ξέρξης, καὶ ὁ ἰσχυρὸς ἄνδρας δίπλα του ἦταν ὁ Ἄρτάπανος, ὁ υἱὸς τοῦ Ἄρτασύρα, ὅπως ἦταν ὁ πατέρας του δίπλα στὸν πατέρα τοῦ Ξέρξη, καὶ ὁ παλαιὸς Μαρδόνιος. Ἀπὸ τοὺς εὐνούχους τὴ μεγαλύτερη δύναμη εἶχε ὁ Νατάκας. Ὁ Ξέρξης παίρνει σύζυγό του τὴν θυγατέρα τοῦ Ὀνόφα Ἀμήστη καὶ ἀποκτᾶ υἱό, τὸν Δαρειαῖο, καὶ ἄλλον ἕνα μετὰ δύο χρόνια, τὸν Ὑστάσπη, καὶ ἀκόμα καὶ τὸν Ἄρταξέρξη, καὶ δύο θυγατέρες, τὴν Ἀμύτη, πού εἶχε τὸ ὄνομα τῆς γιαγιάς της, καὶ τὴν Ροδογούνη.

Ὁ Ξέρξης τότε ἐκστρατεύει ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων μὲ τὴ δικαιολογία ὅτι οἱ Χαλκηδόνιοι ἐπιχείρησαν νὰ διαλύσουν τὴ γέφυρα, ὅπως ἔχει ἤδη λεχθεῖ, καὶ ἐπειδὴ γκρέμισαν τὸ βωμὸ πού εἶχε κατασκευάσει ὁ Δαρεῖος καὶ οἱ Ἀθηναῖοι σκότωσαν τὸν Δάτη καὶ οὔτε τὸν νεκρὸ του ἔδωσαν. Προηγουμένως ὅμως πῆγε στὴ Βαβυλώνα καὶ θέλησε νὰ δεῖ τὸν τάφο τοῦ Βελιτανᾶ, καὶ τὸν εἶδε μὲ τὴ βοήθεια

Μαρδονίου, καὶ τὴν πύελον ἐλαίου οὐκ ἴσχυσεν, ὥσπερ καὶ ἐγέ-
 γραπτο, πληρῶσαι Ἐξελαύνει Ξέρξης εἰς Ἐκβάτανα, καὶ ἀγγέλ-
 λεται αὐτῷ ἀπόστασις Βαβυλωνίων καὶ Ζωπύρου τοῦ στρατηγοῦ
 αὐτῶν ὑπὸ σφῶν ἀναίρεσις Οὕτω καὶ περὶ τούτων φησὶ Κτησίας,
 5 καὶ οὐχ ὡς Ἡρόδοτος ἃ δὲ περὶ Ζωπύρου ἐκεῖνος λέγει, πλὴν ὅτι
 ἡμίονος αὐτῷ ἔτεκεν, ἐπεὶ τὰ γε ἄλλα Μεγαβύζον οὗτος λέγει δια-
 πράξασθαι, ὃς ἦν γαμβρὸς ἐπὶ τῇ θυγατρὶ Ἀμύτι τοῦ Ξέρξου.
 Οὕτω μὲν ἦλω διὰ τοῦ Μεγαβύζου Βαβυλῶν. Δίδωσι δὲ αὐτῷ
 Ξέρξης ἄλλα τε πολλὰ καὶ μύλην χρυσοῦν ἕξ ἔλκουσαν τάλαντα, ὃ
 10 τιμιώτατον τῶν βασιλικῶν δώρων παρὰ Πέρσαις ἐστὶ Ξέρξης δὲ
 συναγείρας στρατιὰν Περσικὴν, ἄνευ τῶν ἀρμάτων ὀγδοήκοντα
 μυριάδας, καὶ τριήρεις χιλίας, ἤλυνεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ζευγνύς
 τὴν Ἄβυδον. Δημάρατος δὲ ὁ Λακεδαμόνιος παρεγένετο ἤδη
 πρῶτον, καὶ συνῆν αὐτῷ ἐν τῇ διαβάσει, καὶ ἀπειρογε τῆς εἰς Λα-
 15 κεδάιμονα ἐφόδου. Ξέρξης δὲ προσβάλλει ἐν Θερμοπύλαις Λεω-
 νίδα τῷ στρατηγῷ τῶν Λακεδαμονίων δι' Ἀρταπάνου, ἔχοντος
 μυρίους καὶ κατεκόπη τὸ Περσικὸν πλῆθος, τῶν Λακεδαμονίων
 δύο ἢ τριῶν ἀναιρεθέντων. Εἶτα προσβαλεῖν κελεύει μετὰ διομυ-
 ρίων, καὶ ἦττα γίνεται κάκεινων. Εἶτα μαστιγοῦνται ἐπὶ τῷ πολε-
 20 μεῖν, καὶ μαστιγοῦμενοι ἔτι ἠττῶντο. Τῇ δὲ ὑστεραία κελεύει μά-
 χεσθαι μετὰ πεντακισμυρίων· καὶ ἐπεὶ οὐδὲν ἤνυεν, ἔλυσε τότε τὸν
 πόλεμον. Θώραξ δὲ ὁ Θεσσαλὸς καὶ Τραχινίων οἱ δυνατοί, Καλ-
 λιάδης καὶ Τιμαφέρνης παρήσαν στρατιὰν ἔχοντες Καλέσας δὲ
 Ξέρξης τούτους τε καὶ τὸν Δημάρατον καὶ τὸν Ἠγίαν τὸν Ἐφέ-
 25 σιον, ἔμαθεν ὡς οὐκ ἂν ἠττηθεῖεν Λακεδαμόνιοι, εἰ μὴ κυκλωθεί-
 ησαν.

Ἦγουμένων δὲ τῶν δύο Τραχινίων διὰ δυσβάστου στρατὸς
 Περσικὸς διελήλυθε, μυριάδες τέσσαρες, καὶ κατὰ νῶτον γίνον-
 ται τῶν Λακεδαμονίων, καὶ κυκλωθέντες ἀπέθανον μαχόμενοι
 30 ἀνδρείως ἅπαντες. Ξέρξης δὲ πάλιν στράτευμα πέμπει κατὰ Πλα-
 ταιέων, μυριάδες ἰθ', ἠγούμενον αὐτοῖς Μαρδόνιον ἐπιστήσας
 Θηβαῖοι δ' ἦσαν οἱ κατὰ Πλαταιέων τὸν Ξέρξην κινεῦντες Ἀντι-

τοῦ Μαρδονίου, ἀλλὰ τὸ δοχεῖο τοῦ λαδιοῦ δὲν μπόρεσε νὰ τὸ γεμίσει, ὅπως εἶχε γραφεῖ. Ἐκστρατεύει ὁ Ξέρξης στὰ Ἐκβάτανα καὶ τοῦ ἀναφέρεται ἡ ἐπανάσταση τῶν Βαβυλωνίων καὶ ὁ φόνος ἀπὸ αὐτοὺς τοῦ στρατηγοῦ τους Ζωπύρου. Ἔτσι διηγεῖται καὶ αὐτὰ ὁ Κτησίας, καὶ ὄχι ὅπως ὁ Ἡρόδοτος. Αὐτὰ πού λέγει ἐκεῖνος γιὰ τὸν Ζώπυρο, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ὅτι γέννησε ἡ ἡμίονός του, τὰ ἄλλα λέγει ὅτι τὰ ἔκανε ὁ Μεγάβυζος, πού ἦταν γαμπρὸς τοῦ Ξέρξη ἀπὸ τῆς θυγατέρας του Ἀμύτη. Ἔτσι κυριεύθηκε ἡ Βαβυλώνα ἀπὸ τὸν Μεγάβυζο. Ὁ Ξέρξης τοῦ δίνει πολλὰ ἄλλα δῶρα καὶ ἓνα μύλο χρυσὸ πού ζύγιζε ἕξι τάλαντα, καὶ εἶναι τὸ πολυτιμότερο ἀπὸ τὰ βασιλικά δῶρα τοὺς Πέρσες. Ὁ Ξέρξης συγκέντρωσε Περσικὸ στρατεύμα ὄχτακόσιες χιλιάδες, χωρὶς τὰ ἄρματα, καὶ χίλιες τριήρεις, καὶ ξεκίνησε ἐναντίον τῆς Ἑλλάδας, συνδέοντας μὲ γέφυρες τὶς ὄχθες στὴν Ἄβυδο. Ὁ Δημάρατος ὁ Λακεδαιμόνιος ἦρθε πρώτη φορὰ καὶ ἦταν μαζί του στὴ διάβαση καὶ τὸν ἐμπόδισε νὰ ἐπιτεθεῖ στὴ Σπάρτη. Ὁ Ξέρξης προσβάλλει στὶς Θερμοπύλες τὸν στρατηγὸ τῶν Σπαρτιατῶν Λεωνίδα μὲ τὸν Ἀρτάπανο, μὲ δέκα χιλιάδες στρατιῶτες· τὸ Περσικὸ πλῆθος ἔπαθε μεγάλη σφαγή, ἀπὸ τοὺς Λακεδαιμόνιους σκοτώθηκαν δύο ἢ τρεῖς. Ἔπειτα δίνει διαταγὴ νὰ ἐπιτεθοῦν μὲ εἴκοσι χιλιάδες, καὶ ἠττήθηκαν καὶ αὐτοί. Ἔπειτα οἱ στρατιῶτες μαστιγώνονται γιὰ νὰ πολεμήσουν, ἀλλὰ καὶ παρὰ τὴ μαστίγωση πάλι γύρισαν ἠττημένοι. Τὴν ἐπόμενη ἡμέρα δίνει διαταγὴ νὰ πολεμήσουν μὲ πενήντα χιλιάδες, καὶ ἀφοῦ δὲν πετύχαινε τίποτε, σταμάτησε τότε τὸν πόλεμο. Ἦταν μαζί ὁ Θεσσαλὸς Θώρακας καὶ οἱ ἰσχυροὶ ἄνδρες τῶν Τραχινίων, Καλλιάρχης καὶ Τιμαφέρνης, ἔχοντας στρατό. Κάλεσε τότε ὁ Ξέρξης καὶ αὐτοὺς καὶ τὸν Δημάρατο καὶ τὸν Ἥγία τὸν Ἐφέσιο, καὶ ἔμαθε ὅτι δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ νικηθοῦν οἱ Σπαρτιάτες, ἂν δὲν περικυκλώνονταν.

Μὲ τὴν ὀδηγία τῶν δύο Τραχινίων σαράντα χιλιάδες Περσικὸς στρατὸς πέρασαν ἀπὸ ἓνα δύσβατο μέρος καὶ βρέθηκαν σὶς πλάτες τῶν Σπαρτιατῶν, καὶ περικυκλωμένοι σκοτώθηκαν ὅλοι πολεμῶντας μὲ γενναιότητα. Ὁ Ξέρξης στέλνει πάλι στρατιωτικὴ δύναμη ἐναντίον τῶν Πλαταιέων, ἑκατὸν εἴκοσι χιλιάδες, ὀρίζοντας ἐπικεφαλῆς αὐτῶν τὸν Μαρδόνιο. Ἐκεῖνοι πού περακινούσαν τὸν Ξέρξη

στρατεύει δὲ Πανσανίας ὁ Λακεδαιμόνιος, τριακοσίους μὲν ἔχων Σπαρτιήτας, χιλίους δὲ τῶν περιοίκων, ἐκ δὲ τῶν ἄλλων πόλεων χιλιάδας ἕξ· καὶ νικᾶται κατὰ κράτος ἢ Περσικὴ στρατιά, καὶ φεύγει τραυματισθεὶς καὶ Μαρδόνιος. Οὗτος ὁ Μαρδόνιος πέμ-
 5 πεται συλῆσαι τὸ τοῦ Ἀπόλλωνος ἱερὸν παρὰ Ξέρξου, καὶ κεῖ, φησί, θνήσκει χαλάζης ἐπιπεσοῦσης παχείας, ἐφ' ᾧ λίαν Ξέρξης ἐλυπήθη. Ξέρξης δὲ ἐπ' αὐτὰς Ἀθήνας ἐλαύνει, καὶ Ἀθηναῖοι πληρώσαντες ἑκατὸν δέκα τριήρεις φεύγουσιν εἰς Σαλαμίνα. Καὶ Ξέρξης τὴν πόλιν κενὴν αἶρει καὶ ἐμπύρησι, πλὴν τῆς ἀκρο-
 10 πόλεως· ἐν αὐτῇ γὰρ ἔτι τινὲς ὑπολειφθέντες ἐμάχοντο. Τέλος κακείνων νυκτὶ φυγόντων κακείνην συνέφλεξαν. Ὁ δὲ Ξέρξης αὐτόθεν ἐλθὼν ἐπὶ στεινότατον τῆς Ἀττικῆς (Ἡράκλειον καλεῖται), ἐχώννυε χῶμα ἐπὶ Σαλαμίνα, πεζῇ ἐπ' αὐτὴν διαβῆναι διανοούμενος. Βουλῇ δὲ Θεμιστοκλέους Ἀθηναίου καὶ Ἀρι-
 15 στείδου τοξόται μὲν ἀπὸ Κρήτης προσκαλοῦνται καὶ παραγίνονται, εἶτα ναυμαχία Περσῶν καὶ Ἑλλήνων γίνεται, Περσῶν μὲν ναῦς ἐχόντων ὑπὲρ τὰς χιλίας, στρατηγούντος αὐτοῖς Ὀνόφα, Ἑλλήνων δὲ ἑπτακοσίας. Καὶ νικῶσιν Ἕλληνες, καὶ διαφθεύρονται Περσικαὶ πεντακόσιαι νῆες, καὶ φεύγει Ξέρξης, βουλῇ πάλιν
 20 καὶ τέχνῃ Ἀριστείδου καὶ Θεμιστοκλέους ἐν δὲ ταῖς λοιπαῖς ἀπάσαις μάχαις ἀπέθανον Περσῶν δώδεκα μυριάδες. Ξέρξης δὲ περάσας εἰς τὴν Ἀσίαν καὶ ἀπελαύνων εἰς Σάρδεϊς, ἔπεμπε Μεγάθυζον τὸ ἐν Δελφοῖς ἱερὸν συλῆσαι· ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνος παρητεῖτο, ἀποστέλλεται Ματάκας ὁ εὐνοῦχος, ὕβρεις τε φέρων τῷ
 25 Ἀπόλλωνι καὶ πάντα συλήσων· καὶ δὴ οὕτω ποιήσας πρὸς Ξέρξην ὑπέστρεφεν.

Ξέρξης ἀπὸ Βαβυλῶνος εἰς Πέρσας παραγίνεται, καὶ Μεγάθυζος κατὰ τῆς γυναικὸς τῆς ἰδίας Ἀμύτιος, ἢ θυγάτηρ, ὡς προεῖρηται, Ξέρξου ἐτύγχανεν, ὡς μεμοιχευμένης λόγους ἐκίνει. Καὶ
 30 ἐπιτιμᾶται Ἀμύτις λόγοις ὑπὸ τοῦ πατρός, καὶ ὑπισχνεῖται σωφρονεῖν.

Ἄρτάπανος δὲ μέγα παρὰ Ξέρξην δυνάμενος μετ' Ἀσπα-

ἐναντίον τῶν Πλαταιέων ἦταν οἱ Θηβαῖοι. Ἐναντίον τοῦ Ξέρξη ἐκστρατεύει ὁ Πausanίας ὁ Λακεδαιμόνιος, ἔχοντας μαζί του τριακόσιους Σπαρτάτες, χίλιους περίοικους, καὶ ἕξι χιλιάδες ἀπὸ τὶς ἄλλες πόλεις. Ἡ Περσικὴ στρατιὰ νικιέται κατακράτος καὶ φεύγει τραυματισμένος καὶ ὁ Μαρδόνιος. Αὐτὸς ὁ Μαρδόνιος στέλνεται ἀπὸ τὸν Ξέρξη νὰ διαρπάσει τὸ ἱερὸ τοῦ Ἀπόλλωνα καὶ ἐκεῖ λένε πεθαίνει ἀπὸ πτώση χοντροῦ χαλαζιοῦ, πράγμα ποὺ προξένησε μεγάλη λύπη στὸν Ξέρξη. Ὁ Ξέρξης προχωρεῖ ἐναντίον τῆς ἴδιας τῆς Ἀθήνας καὶ οἱ Ἀθηναῖοι γεμίζοντας ἑκατὸν δέκα τριήρεις φεύγουν στὴ Σαλαμίνα. Ὁ Ξέρξης κυριεύει ἄδεια τὴν πόλη καὶ τὴν πυρπολεῖ, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν Ἀκρόπολη, γιατί σ' αὐτὴν εἶχαν ἀπομείνει μερικοὶ καὶ πολεμοῦσαν. Τελικὰ ἔφυγαν καὶ αὐτοὶ τῆ νύχτα καὶ ὁ Ξέρξης μαζί μὲ τὰ ἄλλα πυρπόλησε καὶ τὴν ἀκρόπολη. Ἀπὸ ἐδῶ ὁ Ξέρξης πηγαίνοντας στὴ κοντινότερη ἀκτὴ τῆς Ἀπτικῆς πρὸς τὴ Σαλαμίνα (Ἡράκλειο αὐτὴ καλεῖται) ἄρχισε νὰ ρίχνει χῶμα πρὸς τὴ Σαλαμίνα, μὲ τὴ σκέψη νὰ περάσει πεζὸς σ' αὐτήν. Ἀλλὰ σὲ σύσκεψη τοῦ Ἀθηναίου Θεμιστοκλῆ καὶ τοῦ Ἀριστείδη προσκαλοῦνται καὶ φτάνουν τοξότες ἀπὸ τὴν Κρήτη, ἀκολουθεῖ ναυμαχία Περσῶν καὶ Ἑλλήνων, οἱ Πέρσες εἶχαν περισσότερα ἀπὸ χίλια πλοῖα καὶ ναύαρχός τους ἦταν ὁ Ὀνόφας, ἐνῶ οἱ Ἕλληνες ἑπτακόσιοι. Νικοῦν οἱ Ἕλληνες καὶ καταστρέφονται πεντακόσια Περσικὰ πλοῖα καὶ ὁ Ξέρξης φεύγει, μὲ σκέψη καὶ τέχνη πάλι τοῦ Ἀριστείδη καὶ τοῦ Θεμιστοκλῆ. Σὲ ὅλες τὶς λοιπὲς μάχες σκοτώθηκαν ἑκατὸν εἴκοσι χιλιάδες Πέρσες. Ὁ Ξέρξης διαπεραιώθηκε στὴν Ἀσία καὶ βαδίζοντας πρὸς τὶς Σάρδεις, στέλνει τὸν Μεγάβυζο γιὰ νὰ διαρπάσει τὸ ἱερὸ τῶν Δελφῶν. Κι ἐπειδὴ ἐκεῖνος δίσταζε, ἀποστέλλεται ὁ Ματάκας ὁ εὐνοῦχος, προσάπτοντας ὕδρεις στὸν Ἀπόλλωνα καὶ γιὰ νὰ ἀρπάξει τὰ πάντα, κι ἀφοῦ τὰ ἔκανε ὅλα αὐτά, ἐπέστρεψε στὸν Ξέρξη.

Ὁ Ξέρξης ἔρχεται στοὺς Πέρσες ἀπὸ τὴ Βαβυλώνα, καὶ ὁ Μεγάβυζος διατυπώνει κατηγορίες ἐναντίον τῆς γυναίκας τοῦ Ἀμύτης πού, ὅπως εἶπαμε, ἦταν κόρη τοῦ Ξέρξη, ὅτι εἶχε διαπράξει μοιχεία. Τὴν ἐπέπληξε ὁ πατέρας τῆς καὶ ἡ Ἀμύτη ὑποσχέθηκε νὰ δείξει σωφροσύνη.

Ὁ Ἀρτάπωνος δμως, ποὺ εἶχε μεγάλη δύναμη κοντὰ στὸν Ξέρ-

μίτρου τοῦ εὐνούχου, καὶ αὐτοῦ μέγα δυναμένου, βουλευόνται ἀνελεῖν Ξέρξην, καὶ ἀναιροῦσι, καὶ πείθουσιν Ἀρτοξέρξην τὸν υἱὸν ὡς Δαριαῖος αὐτὸν ὁ ἕτερος παῖς ἀνεῖλε. Καὶ παραγίνεται Δαριαῖος ἀγόμενος ὑπὸ Ἀρταπάνου εἰς τὴν οἰκίαν Ἀρταξέρσου, πολλὰ βοῶν καὶ ἀπαρνούμενος, ὡς οὐκ εἶη φονεὺς τοῦ πατρός, καὶ ἀποθνήσκει.

Καὶ βασιλεύει Ἀρτοξέρξης σπουδῇ Ἀρταπάνου. Καὶ ἐπιβουλεύεται πάλιν ὑπ' αὐτοῦ, καὶ λαμβάνει κοινωνὸν τῆς βουλῆς Ἀρτάπανος Μεγάβυζον ἤδη λελυπημένον ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ γυναικὶ 10 Ἀμύτι διὰ τὴν τοῖς μοιχείας ὑπόληψιν, καὶ ὄρκους ἀλλήλους ἀσφαλίζονται. Ἀλλὰ μηνύει πάντα Μεγάβυζος, καὶ ἀναιρεῖται Ἀρτάπανος ᾧ τρόπῳ ἔμελλεν ἀναιρεῖν Ἀρτοξέρξην. Καὶ γίνεται πάντα δῆλα τὰ εἰργασμένα ἐπὶ Ξέρξῃ καὶ Δαριαίῳ, καὶ ἀπόλλυται πικρῶ καὶ κακίστῳ θανάτῳ Ἀσπαμίτης, ὃς ἦν κοινωνὸς ἐπὶ 15 τοῖς φόνοις Ξέρσου καὶ Δαριαίου· σκαφεύεται γὰρ καὶ οὕτως ἀναιρεῖται. Μάχη δὲ γίνεται μετὰ τὸν θάνατον Ἀρταπάνου τῶν τε συνωμοτῶν αὐτοῦ καὶ τῶν ἄλλων Περσῶν, καὶ πίπτουσιν ἐν τῇ μάχῃ οἱ τρεῖς τοῦ Ἀρταπάνου υἱοί, τραυματίζεται δὲ καὶ Μεγάβυζος ἰσχυρῶς καὶ θρηνεῖ Ἀρτοξέρξης καὶ ἡ Ἀμύτις καὶ ἡ Ροσοδογούνη καὶ ἡ μήτηρ αὐτῶν Ἀμῆστρις, καὶ μόλις πολλῇ ἐπιμελείᾳ περισώζεται Ἀπολλωνίδου ἰατροῦ τοῦ Κῶου.

Ἀφίσταται Ἀρτοξέρξου Βάκτρα καὶ ὁ σατράπης, ἄλλος Ἀρτάβανος, καὶ γίνεται μάχη ἰσοπαλῆς. Καὶ γίνεται πάλιν ἐκ δευτέρου, καὶ ἀνέμου κατὰ πρόσωπον Βακτριῶν πνεύσαντος, νικᾷ 25 Ἀρτοξέρξης, καὶ προσχωρεῖ αὐτῷ πᾶσα Βακτρία.

Ἀφίσταται Αἴγυπτος, Ἰνάρου Λυδίου ἀνδρός καὶ ἐτέρου Αἰγυπτίου τὴν ἀπόστασιν μελετήσαντος, καὶ εὐτρεπίζεται τὰ πρὸς πόλεμον πέμπουσι καὶ Ἀθηναῖοι αἰτησαμένου αὐτοῦ τεσσαράκοντα νῆας. Καὶ μελετᾷ αὐτὸς Ἀρτοξέρξης ἐκστρατεῦσαι, καὶ τῶν φίλων οὐ συμβουλευόντων πέμπει Ἀχαμενίδην τὸν

ξη, μαζί με τὸν Ἀσπαμίτρη τὸν εὐνοῦχο, πού και αὐτὸς εἶχε μεγάλη δύναμη, σχεδιάζουν νὰ σκοτώσουν τὸν Ξέρξη και τὸν σκοτώνουν, και πείθουν τὸν υἱὸ του Ἀρταξέρξη, ὅτι τὸν εἶχε σκοτώσει ὁ ἄλλος υἱὸς του ὁ Δαρειαῖος. Ἔρχεται τότε ὁ Δαρειαῖος, ὀδηγούμενος ἀπὸ τὸν Ἀρτάπανο, στὸ σπίτι τοῦ Ἀρταξέρξη, ὑψώνοντας πολλές φωνές και ἄρνούμενος ὅτι ἦταν φονιάς τοῦ πατέρα του, και τὸν σκοτώνουν.

Γίνεται βασιλιάς ὁ Ἀρταξέρξης με τις ἐνέργειες τοῦ Ἀρτάπανου. Και πάλι ὁ Ἀρτάπανος τὸν ἐπιβουλεύεται και παίρνει σύμμαχό του τὸν Μεγάβυζο, πού ἦταν ἤδη πικραμένος ἐξαιτίας τῆς ὑπόνοιας γιὰ τὴ μοιχεία τῆς γυναίκας του Ἀμύτης, και με ὄρκους ἐξασφαλίζουν τὴ σωπὴ τους. Ἀλλὰ ὁ Μεγάβυζος φανερῶνει τὰ πάντα και ὁ Ἀρτάπανος φονεύεται με τὸν τρόπο πού ἐπρόκειτο νὰ θανατώσει τὸν Ἀρταξέρξη. Και ἀποκαλύπτονται ὅλα ὅσα εἶχαν σχεδιασθεῖ ἐναντίον τοῦ Ξέρξη και τοῦ Δαρειαίου, και θανατώνονται με ὀδυνηρὸ και κάκιστο θάνατο ὁ Ἀσπαμίτρης, πού ἦταν συνένοχος στοὺς φόνους τοῦ Ξέρξη και τοῦ Δαρειαίου τοποθετεῖται δηλαδὴ σὲ σκάφη και θανατώνεται με αὐτὸν τὸν τρόπο. Γίνεται μάχη μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Ἀρτάπανου, μετὰξὺ ἐκείνων πού εἶχαν συνωμοτήσει μαζί του και τῶν ἄλλων Περσῶν, και στὴ μάχη σκοτώνονται οἱ τρεῖς υἱοὶ τοῦ Ἀρτάπανου και τραυματίζεται βαριά ὁ Μεγάβυζος. Θρηνεῖ τότε ὁ Ἀρταξέρξης και ἡ Ἀμύτη και ἡ Ροδογούνη και ἡ μητέρα τους Ἀμήστρη, και με δυσκολία σώζεται ὕστερα ἀπὸ πολλὴ φροντίδα τοῦ γιατροῦ Ἀπολλωνίδη ἀπὸ τὴν Κῶ.

Ἀποστατοῦν ἀπὸ τὸν Ἀρταξέρξη τὰ Βάκτρα και ὁ σατράπης τους, κάποιος ἄλλος Ἀρτάβανος, και γίνεται μάχη ἰσόπαλη. Γίνεται και πάλι γιὰ δευτέρη φορά, και ἐπειδὴ φύσηξε ὁ ἄνεμος κατὰ πρόσωπο τῶν Βακτριῶν, νικᾷ ὁ Ἀρταξέρξης και προσχωρεῖ σ' αὐτὸν ὅλη ἡ Βακτρία.

Ἀποστατεῖ ἡ Αἴγυπτος, ἀφοῦ σχεδίασαν τὴν ἀποστασία της κάποιος Ἴναρος ἀπὸ τὴ Λυδία και ἕνας ἄλλος Αἰγύπτιος, και κάνει τις ἀπαραίτητες προετοιμασίες γιὰ τὸν πόλεμο. Στέλνουν και οἱ Ἀθηναῖοι, ὕστερα ἀπὸ αἴτησή του, σαράντα πλοῖα. Σχεδιάζει νὰ ἐπιστρατεύσει ὁ ἴδιος ὁ Ἀρταξέρξης, και ἐπειδὴ οἱ φίλοι δὲν τοῦ τὸ

ἀδελφόν, τεσσαράκοντα μὲν μυριάδας ἐπαγόμενον στράτευμα πεζικόν, νῆας δὲ π. Συμβάλλει πόλεμον Ἰναρος πρὸς Ἀχαιμενίδην, καὶ νικῶσιν Αἰγύπτιοι, καὶ βάλλεται Ἀχαιμενίδης ὑπὸ Ἰνάρου, καὶ θνήσκει, καὶ ἀποπέμπεται ὁ νεκρὸς αὐτοῦ εἰς Ἀρτο-
 5 ξέρξην. Ἐνίκησεν Ἰναρος καὶ κατὰ θάλατταν, Χαριτιμίδου εὐδοκμήσαντος, ὃς τῶν ἐξ Ἀθηνῶν μ' νηῶν ἐχρημάτιζε ναύαρχος καὶ
 ν' Περσῶν νῆες, αἱ μὲν κ' αὐτοῖς ἀνδράσιν ἐλήφθησαν, αἱ δὲ λ' διεφθάρησαν. Εἶτα πέμπεται κατὰ Ἰνάρου Μεγάβυζος, ἐπαγόμενος
 ἄλλο στράτευμα πρὸς τῷ ὑπολειφθέντι, μυριάδας κ', καὶ νῆας τ,
 10 καὶ ἐπιστάτην αὐταῖς Ὀρίσκον, ὡς εἶναι χωρὶς τῶν νεῶν τὸ ἄλλο πλῆθος ν' μυριάδας Ἀχαιμενίδης γὰρ ὅτε ἔπεσε, δέκα μυριάδες αὐτῷ, ἐξ ὧν ἦγε μ', συνδιεφθάρησαν. Γίνεται οὖν μάχη κρατερά, καὶ πίπτουσιν ἀμφοτέρωθεν πολλοί, πλείους δὲ Αἰγύπτιοι, καὶ
 15 βαλλει Μεγάβυζος εἰς τὸν μηρὸν Ἰναρον, καὶ τρέπεται, καὶ νικῶσι Πέρσαι κατὰ κράτος. Φεύγει δὲ πρὸς τὴν Βύβλον Ἰναρος (πόλις ἰσχυρὰ ἐν Αἰγύπτῳ αὕτη), καὶ οἱ Ἕλληνες δὲ μετ' αὐτοῦ, ὅσοι μὴ ἐν τῇ μάχῃ καὶ μετὰ Χαριτιμίδου ἀπέθανον. Προσχωρεῖ δὲ Αἰγυπτος πλὴν Βύβλου πρὸς Μεγάβυζον. Ἐπεὶ δὲ ἐκείνη ἀνάλωτος ἐδόκει, σπένδεται πρὸς Ἰναρον καὶ τοὺς Ἕλληνας, ἑξακι-
 20 σχιλίους ὄντας καὶ ἔτι πρὸς, ὁ Μεγάβυζος, ἐφ' ᾧ μηδὲν κακὸν παρὰ βασιλέως λαβεῖν, καὶ τοὺς Ἕλληνας, ὅτε θούλοιντο, πρὸς τὰ οἰκειὰ ἐπανελθεῖν. Καθίστησι δὲ τῆς Αἰγύπτου σατράπην Σαρσάμαν. Καὶ λαβὼν Ἰναρον καὶ τοὺς Ἕλληνας παραγίνεται πρὸς Ξέρξην, καὶ εὐρίσκει λίαν κατὰ Ἰνάρου τεθυμωμένον, ὅτι τὸν
 25 ἀδελφόν Ἀχαιμενίδην ἀπεκτονῶς εἶη. Διηγεῖται τὰ γεγονότα Μεγάβυζος, καὶ ὡς πίστεις δούς Ἰνάρω καὶ τοῖς Ἕλλησι Βύβλον εἴληφε· καὶ ἐξαιτεῖαι λιπαρῶς βασιλέα περὶ τῆς αὐτῶν σωτηρίας, καὶ λαμβάνει, καὶ ἐξάγεται τέλος τῆ στρατιᾶ ὡς Ἰναρος καὶ οἱ Ἕλληνες οὐδὲν κακὸν πείσονται.

30 Ἀμύτις δὲ ὑπὲρ τοῦ παιδὸς Ἀχαιμενίδου δεινὰ ἐποιεῖτο, εἰ

συμβούλευαν, στέλνει τὸν ἀδελφὸ του Ἀχαιμενίδη μὲ τετρακόσιες χιλιάδες στράτευμα πεζικὸ καὶ ὀγδόντα πλοῖα. Συνάπτει μάχη ὁ Ἰναρος μὲ τὸν Ἀχαιμενίδη, καὶ νικοῦν οἱ Αἰγύπτιοι· χτυπᾷ ὁ Ἰναρος τὸν Ἀχαιμίδη πού σκοτώνεται καὶ στέλνουν τὸν νεκρὸ του στὸν Ἀρταξέρξη. Ὁ Ἰναρος νίκησε καὶ στὴ θάλασσα μὲ ἐπιτυχία τοῦ Χαριτιμίδη, πού ἦταν ναύαρχος τῶν σαράντα Ἀθηναϊκῶν πλοίων. Πενήντα πλοῖα εἶχαν οἱ Πέρσες καὶ τὰ εἴκοσι ἀπὸ αὐτὰ τὰ συνέλαβαν μὲ τοὺς ἄνδρες πού ἦταν ἀπάνω, ἐνῶ τὰ ὑπόλοιπα τριάντα καταστράφηκαν. Ἐπειτα στέλνεται ἐναντίον τοῦ Ἰνάρου ὁ Μεγάβυζος, ἔχοντας μαζί του ἄλλο στρατὸ μαζί μὲ ἐκεῖνον πού εἶχε ἀπομείνει διακόσιες χιλιάδες, τριακόσια πλοῖα, καὶ ἐπικεφαλῆς τὸν Ὀρίσκο, ὥστε δίχως τὰ πλοῖα τὸ ἄλλο πλῆθος νὰ εἶναι πεντακόσιες χιλιάδες. Γιατὶ ὅταν σκοτώθηκε ὁ Ἀχαιμενίδης, σκοτώθηκαν μαζί του ἑκατὸ χιλιάδες ἀπὸ τὶς τετρακόσιες πού εἶχε. Γίνεται λοιπὸν μάχη σφοδρὴ καὶ σκοτώνονται πολλοὶ καὶ ἀπὸ τὶς δύο πλευρές, περισσότεροι ὅμως οἱ Αἰγύπτιοι, χτυπάει ὁ Μεγάβυζος τὸν Ἰναρο στὸν μηρό, πού τρέπεται σὲ φυγὴ, καὶ νικοῦν κατὰ κράτος οἱ Πέρσες. Ὁ Ἰναρος φεύγει πρὸς τὴ Βύβλο (πού εἶναι ἰσχυρὴ πόλη στὴν Αἴγυπτο), μαζί του καὶ οἱ Ἕλληνες, ὅσοι μαζί μὲ τὸν Χαριτιμίδη δὲν σκοτώθηκαν στὴ μάχη. Ἡ Αἴγυπτος προσχώρησε στὸν Μεγάβυζο, ἐκτὸς ἀπὸ τὴ Βύβλο, καὶ ἐπειδὴ αὐτὴ ἐθεωρεῖτο ἀπόρθητη, συνθηκολογεῖ ὁ Μεγάβυζος μὲ τὸν Ἰναρο καὶ τοὺς Ἕλληνες, πού ἦταν ἕξι χιλιάδες καὶ παραπάνω, μὲ τὸν ὄρο ὅτι δὲν θὰ πάθουν κανένα κακὸ ἀπὸ τὸν βασιλιά, καὶ ὅτι οἱ Ἕλληνες, ὅταν θελήσουν, θὰ ἐπιστρέψουν στὴν πατρίδα τους. Σατράπη τῆς Αἰγύπτου ὀρίζει τὸν Σαρσάμα, καὶ παίρνοντας τὸν Ἰναρο καὶ τοὺς Ἕλληνες πηγαίνει στὸν Ξέρξη, καὶ τὸν βρῖσκει ὀργισμένο φοβερὰ ἐναντίον τοῦ Ἰνάρου, ἐπειδὴ εἶχε σκοτώσει τὸν ἀδελφὸ του Ἀχαιμενίδη. Ἐκθέτει ὁ Μεγάβυζος τὰ γεγονότα, καὶ ὅτι κατέλαβε τὴ Βύβλο δίνοντας τὸ λόγο του στὸν Ἰναρο καὶ στοὺς Ἕλληνες. Παρακαλεῖ θερμὰ τὸν βασιλιά γιὰ τὴ σωτηρία τους, καὶ παίρνει αὐτὸ πού ἠθελε, καὶ τέλος κυκλοφορεῖ ἡ εἶδηση στὸ στρατὸ, ὅτι ὁ Ἰναρος καὶ οἱ Ἕλληνες δὲν θὰ πάθουν κανένα κακὸ.

Ἡ Ἀμύτη ὅμως ἐξαιτίας τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν υἱὸ τῆς Ἀχαι-

μη τιμωρήσαιο Ἰναρον καὶ τοὺς Ἑλληνας· καὶ αἰτεῖται ταῦτα βασιλεῖ, ὁ δὲ οὐκ ἐνδίδωσιν· εἶτα Μεγαβύζω, ὁ δὲ ἀποπέμπεται. Εἶτα ἐπεὶ διώχλει τὸν υἱόν, κατειργάσατο, καὶ πέντε παρελθόντων ἐτῶν λαμβάνει τὸν Ἰναρον παρὰ βασιλέως καὶ τοὺς Ἑλληνας.
 5 Καὶ ἀνεσταύρωσε μὲν ἐπὶ τρισὶ σταυροῖς· πενήκοντα δὲ Ἑλλήνων, ὅσους λαβεῖν ἴσχυσε, τούτων ἔτεμε τὰς κεφαλὰς. Καὶ ἐλυπήθη λύπην σφοδρὰν Μεγάβυζος, καὶ ἐπένθησε, καὶ ἤτήσατο ἐπὶ Συρίαν τὴν ἑαυτοῦ χώραν ἀπιέναι· ἐνταῦθα λάθρα καὶ τοὺς ἄλλους τῶν Ἑλλήνων προέπεμπε. Καὶ ἀπήει, καὶ ἀπέστη βασιλέως,
 10 καὶ ἀρθοῖζει μεγάλην δύναμιν, ἄχρι ἰε' μυριάδων χωρὶς τῶν ἵππέων καὶ τῶν πεζῶν. Καὶ πέμπεται Οὔσιρις κατ' αὐτοῦ σὺν κ' μυριάσι, καὶ συνάπτεται πόλεμος, καὶ θάλλουσιν ἀλλήλους Μεγάβυζος καὶ Οὔσιρις, ὁ μὲν ἀκοντίῳ, καὶ τυγχάνει Μεγαβύζου εἰς τὸν μηρὸν καὶ τιτρώσκει ἄχρι δακτύλων δύο, ὁ δὲ ὡσαύτως ἀκοντίῳ τὸν
 15 τοῦ Οὔσιριος μηρὸν· εἶτα θάλλει εἰς τὸν ὦμον, καὶ κεῖνος πίπτει ἐκ τοῦ ἵππου, καὶ περισχῶν Μεγάβυζος προστάσσει ἀναλαβεῖν καὶ περισῶσαι. Ἐπιπτον δὲ πολλοὶ τῶν Περσῶν, καὶ ἐμάχοντο ἀνδρείως οἱ τοῦ Μεγαβύζου παῖδες Ζώπυρος καὶ Ἀρτύφιος, καὶ νίκη γίνεται Μεγαβύζω κραταιά. Περιποιεῖται Οὔσιριν ἐπιμελῶς,
 20 καὶ ἀποπέμπει τοῦτο αἰτησάμενον πρὸς Ἀρτοξέρξην

Πέμπεται δὲ κατ' αὐτοῦ ἕτερα στρατιά, καὶ Μενοστάτης ὁ τοῦ Ἀρταρίου παῖς ὁ δὲ Ἀρτάριος σατραπῆς μὲν ἦν Βαβυλῶνος, Ἀρτοξέρξου δὲ ἀδελφός. Καὶ συμβάλλουσιν ἀλλήλοις, καὶ φεύγει ἡ Περσικὴ στρατιά, καὶ Μενοστάτης θάλλεται εἰς τὸν
 25 ὦμον ὑπὸ Μεγαβύζου, εἶτα εἰς τὴν κεφαλὴν τοξεύεται οὐ καιρίαν, φεύγει δὲ ὅμως αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, καὶ νίκη λαμπρὰ γίνεται Μεγαβύζω. Ἀρτάριος δὲ πέμπει πρὸς Μεγάβυζον, καὶ παραινεῖ σπεύσασθαι βασιλεῖ· ὁ δὲ δηλοῖ σπεύσασθαι μὲν θούλεσθαι καὶ αὐτόν, οὐ μέντοι παραγενέσθαι πρὸς βασιλέα, ἀλλ' ἐφ' ᾧ
 30 μένειν ἐν τῇ ἑαυτοῦ. Ἀπαγγέλλεται ταῦτα βασιλεῖ, καὶ συμβουλεύουσιν Ἀρτοξάρξης τε ὁ Παφλαγῶν εὐνοῦχος, ἀλλὰ καὶ ἡ Ἀμῆ-

μενίδη θεωροῦσε φοβερό τὸ νὰ μὴ τιμωρήσῃ τὸν Ἰναρο καὶ τοὺς Ἕλληνας. Ὑποβάλλει αὐτὸ τὸ αἶτημα στὸν βασιλιά, ἀλλ' αὐτὸς δὲν ὑποχωρεῖ. Ἐπειτα μιλάει στὸν Μεγάβυζο, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς τῇ διώχνει. Στὴ συνέχεια, ἐπειδὴ ἐνοχλοῦσε τὸν υἱὸ τῆς, πετυχαίνει στὸ αἶτημά τῆς, καὶ ἐνῶ εἶχαν περάσει πέντε χρόνια, ἀποσιᾶ ἀπὸ τὸν βασιλιά τὸν Ἰναρο καὶ τοὺς Ἕλληνας. Ἐκεῖνον τὸν σταύρωσε σὲ τρεῖς σταυρούς, ἐνῶ πενήντα ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας, ὅσους μπόρεσε νὰ συλλάβει, τοὺς ἀποκεφάλισε. Ὁ Μεγάβυζος λυπήθηκε πολὺ καὶ πένθησε, καὶ ζήτησε νὰ ἐπιστρέψῃ στὴ χώρα του τῇ Συρία, ὅπου ὁδήγησε κρυφὰ καὶ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας. Ἐφυγε καὶ ἐπαναστατεῖ ἐναντίον τοῦ βασιλιᾶ, συγκεντρώνοντας μεγάλη δύναμη, μέχρι ἑκατὸν πενήντα χιλιάδες, ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς ἵππεις καὶ τοὺς πεζοὺς. Στέλνεται τότε ἐναντίον του ὁ Οὔσιρις μὲ διακόσιες χιλιάδες καὶ γίνεται πόλεμος, καὶ ὁ Μεγάβυζος καὶ ὁ Οὔσιρις χτυποῦν ὁ ἓνας τὸν ἄλλο, ὁ ἓνας μὲ τὸ ἀκόντιο χτυπᾷ τὸν Μεγάβυζο στὸν μηρὸ καὶ τοῦ προξενεῖ τραῦμα βάθους δύο δακτύλων, καὶ ὁ ἄλλος τὸ ἴδιο χτυπᾷ μὲ ἀκόντιο τὸν μηρὸ τοῦ Οὔσιρη. Ἐπειτα τὸν χτυπᾷ στὸν ὦμο, καὶ ἐκεῖνος πέφτει ἀπὸ τὸ ἄλογο, καὶ πιάνοντάς τον ὁ Μεγάβυζος δίνει διαταγὴ νὰ τὸν πάρουν καὶ νὰ τὸν σώσουν. Σκοτώθηκαν πολλοὶ Πέρσες καὶ πολεμοῦσαν γενναῖα οἱ υἱοὶ τοῦ Μεγάβυζου Ζώπτυρος καὶ Ἀρτύφιος καὶ ὁ Μεγάβυζος κερδίζει νίκη μεγάλη. Περιποιεῖται μὲ πολλή φροντίδα τὸν Οὔσιρη καὶ τὸν στέλνει, αὐτὸ ζήτησε, στὸν Ἀρταξέρξη.

Στέλνεται ἐναντίον του ἄλλος στρατός, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ Ἀρταρίου ὁ Μενοσιάτης· ὁ Ἀρτάριος ἦταν σατράπης τῆς Βαβυλώνας, ἀδελφὸς τοῦ Ἀρταξέρξη. Συγκρούονται μεταξύ τους, καὶ ἡ Περσικὴ στρατιὰ τρέπεται σὲ φυγὴ, ἐνῶ ὁ Μενοσιάτης δέχεται ἀπὸ τὸν Μεγάβυζο χτύπημα στὸν ὦμο, καὶ ἔπειτα χτύπημα ἀπὸ βέλος στὸ κεφάλι, ὄχι ὅμως καιρῖο. Φεύγει τότε αὐτὸς καὶ ὅσοι ἦταν μαζί του, καὶ ὁ Μεγάβυζος κερδίζει λαμπρὴ νίκη. Ὁ Ἀρτάριος στέλνει ἀπεσταλμένους στὸν Μεγάβυζο καὶ τὸν προτρέπει νὰ συνθηκολογήσῃ μὲ τὸν βασιλιά. Αὐτὸς δηλώνει ὅτι θέλει καὶ αὐτὸς νὰ συνθηκολογήσῃ, ὄχι ὅμως καὶ νὰ μεταβεῖ στὸν βασιλιά, ἀλλὰ μὲ τὸν ὄρο νὰ μείνῃ στὴν χώρα του. Ἀναγγέλλονται αὐτὰ στὸν βασιλιά, καὶ τὸν συμβουλεύουν ὁ Ἀρτοξάρης, ὁ εὐνοῦχος ἀπὸ τὴν Παφλαγονία, ἀλλὰ καὶ ἡ

στρις, σπουδῆ σπείσασθαι. Πέμπεται οὖν Ἀρτάριός τε αὐτὸς καὶ Ἀμύτις ἢ γυνὴ καὶ Ἀρτοξάρης ἐτῶν ἤδη ὧν εἴκοσι, καὶ Πετήσας ὁ Οὐσίριος καὶ Σπιτάμα πατήρ. Πολλοῖς οὖν ὄρκους καὶ λόγοις πληροφορήσαντες Μεγάβυζον μόλις ὁμως πείθουσι πρὸς βασι-
 5 λέα παραγενέσθαι, καὶ βασιλεὺς τέλος ἔπεμπε παραγενομένῳ συγγνώμην ἔχειν τῶν ἡμαρτημένων. Ἐξέρχεται βασιλεὺς ἐπὶ θήραν, καὶ λέων ἐπέρχεται αὐτῷ, μετεώρου δὲ φερομένου τοῦ θηρίου δάλλει ἀκοντίῳ Μεγάβυζος καὶ ἀναιρεῖ· καὶ ὀργίζεται Ἀρτοξέρξης ὅτι πρὶν ἢ αὐτὸς τύχη Μεγάβυζος ἔβαλε, καὶ προσ-
 10 τάσσει τὴν κεφαλὴν τὸν Μεγάβυζον ἀποτιμηθῆναι. Ἀμήστριος δὲ καὶ Ἀμύτιος καὶ τῶν ἄλλων τῆ παραιτήσει τοῦ μὲν θανάτου ρύεται, ἀνάσπαστος δὲ γίνεται εἰς τὴν Ἐρυθρὰν ἐν τινὶ πόλει, ὀνόματι Κύρται. Ἐξορίζεται δὲ καὶ Ἀρτοξάρης ὁ εὐνοῦχος εἰς Ἀρμενίαν, ὅτι πολλάκις ὑπὲρ Μεγαβύζου βασιλεῖ ἐπαρρησιάσατο. Ὁ
 15 δὲ Μεγάβυζος πέντε διατρίψας τῆ ἐξορία ἔτη ἀποδιδράσκει, ὑποκριθεὶς τὸν πισάγαν· πισάγας δὲ λέγεται παρὰ Πέρσαις ὁ λεπρός, καὶ ἔστι πᾶσιν ἀπρόσιτος. Ἀποδρᾶς οὖν παραγίνεται πρὸς Ἀμύτιν καὶ τὸν οἶκον, καὶ μόλις ἐπιγινώσκεται. Καὶ δι' Ἀμήστριος καὶ Ἀμύτιος καταλλάσσεται ὁ βασιλεὺς, καὶ ποιεῖ αὐτὸν ὧς τὸ πρό-
 20 σθεν ὁμοτράπεζον. Ζήσας δὲ ἕξ καὶ ἑβδομήκοντα ἔτη ἀπέθανε, καὶ κάρτα ἠχθέσθη βασιλεὺς.

Τελευτήσαντος δὲ Μεγαβύζου κάρτα ἦν Ἀμύτις ἀνδράσιν ὀμιλοῦσα, καὶ πρό γε ταύτης καὶ ἡ μήτηρ Ἀμῆστρις ὁμοίως. Ὁ δὲ Ἀπολλωνίδης ὁ ἰατρός ὁ Κῶος, ἐπεὶ ἀσθενῶς εἶχεν Ἀμύτις, εἰ
 25 καὶ βληχρῶς καὶ οὐκ ἰσχυρῶς, ἐκεῖνος δὲ ἠράσθη αὐτῆς, ἔφη εἰς τὴν ὑγείαν αὐτὴν ἐπανελθεῖν, εἰάν ἀνδράσιν ὀμιλήσῃ· τῆς γὰρ ὑστερας εἶναι τὸ νόσημα. Ἐπεὶ δὲ αὐτῷ ἐξεγένετο τὸ ἐπιτήδευμα καὶ ὠμίλει αὐτῇ, ἡ δὲ ἄνθρωπος ἐμαραίνετο, ἀπέστη τῆς συνουσίας. Τελευτῶσα δὴ οὖν ἐπήγγειλε τῇ μητρὶ ἀμύνασθαι Ἀπολ-
 30 λωνίδην. Ἡ δὲ ἀπήγγειλε πάντα Ἀρτοξέρξη τῷ βασιλεῖ, ὅπως τε ὠμίλει καὶ ὅπως ἀπέστη ὑβρίσας, καὶ ὅπως ἡ θυγάτηρ ἐπήγγειλεν, Ἀπολλωνίδην ἀμύνασθαι· ἐκεῖνος δὲ τῇ μητρὶ τὸ παριστάμε-

Ἀμήστρη, νά συνθηκολογήσει τὸ ταχύτερο. Ἀποστέλλεται τότε ὁ ἴδιος ὁ Ἀρτάριος καὶ ἡ Ἀμύτη, ἡ γυναίκα του, καὶ ὁ Ἀρτοξάρης, πού ἦταν τότε εἴκοσι χρόνων καὶ ὁ Πετήσας, υἱὸς τοῦ Οὔσιρη καὶ πατέρας τοῦ Σπιτάμα. Ἀφοῦ μὲ πολλοὺς ὄρκους καὶ ἐπιχειρήματα διαβεβαίωσαν τὸν Μεγάβυζο, μόλις μὲ δυσκολία τὸν πείθουν νά πάει στὸν βασιλιά, καὶ ὅταν φτάνει ἐκεῖ, ὁ βασιλιάς τοῦ ἀναγέλλει ὅτι συγχωρεῖ τὰ σφάλματά του. Βγαίνει ὁ βασιλιάς γιὰ κυνήγι καὶ τοῦ ἐπιτίθεται ἓνα λιοντάρι, καὶ ἐνῶ τὸ θηρίο ἦταν στὸν ἀέρα, ὁ Μεγάβυζος τὸ χτυπᾷ μὲ τὸ ἀκόντιό του καὶ τὸ σκοτώνει. Θυμῶναι ὁ Ἀρταξέρξης ἐπειδὴ πρὶν τὸ ἐπιτύχει ὁ ἴδιος τὸ χτύπησε ὁ Μεγάβυζος, καὶ δίνει διαταγὴ νά ἀποκεφαλισθεῖ ὁ Μεγάβυζος. Μὲ τὴν παράκληση ὅμως τῆς Ἀμήστρης καὶ τῆς Ἀμύτης καὶ τῶν ἄλλων σώζεται ἀπὸ τὸ θάνατο καὶ ἐκτοπίζεται σὲ μιὰ πόλη τῆς Ἐρυθρᾶς, πού ὀνομάζεται Κύρται. Ἐξορίζεται καὶ ὁ Ἀρτοξάρης ὁ εὐνοῦχος στὴν Ἀρμενία, ἐπειδὴ πολλές φορές ὑπερασπίσθηκε μὲ θάρρος τὸν Μεγάβυζο μπροστὰ στὸν βασιλιά. Ὁ Μεγάβυζος ἀφοῦ ἔμεινε πέντε χρόνια στὴν ἐξορία δαραπετεύει, ὑποκρινόμενος τὸν πιασάγα· πιασάγας λέγεται στοὺς Πέρσες ὁ λεπρὸς καὶ δὲν τὸν πλησιάζει κανένας. Μετὰ τὴν ἀπόδρασή του πηγαίνει στὴν Ἀμύτη καὶ τὸ σπίτι του καὶ μόλις πού τὸν ἀναγνωρίζουν. Μὲ τὴν ἐπέμβαση τῆς Ἀμήστρης καὶ τῆς Ἀμύτης συμφιλιώνεται μὲ τὸν βασιλιά, πού τὸν κάνει ὁμοτράπεζό του. Ἐξῆσε ἐβδομήντα ἔξι χρόνια καὶ ὅταν πέθανε ὁ βασιλιάς λυπήθηκε πολύ.

Ὅταν πέθανε ὁ Μεγάβυζος ἡ Ἀμύτη εἶχε πολλές ἐπαφές μὲ ἄνδρες, ὅμοια καὶ ἡ μητέρα τῆς Ἀμήστρη πρὶν ἀπὸ αὐτήν. Ὁ γιὰ τὸς Ἀπολλωνίδης ἀπὸ τὴν Κῶ, ἐπειδὴ εἶχε ἀρρωστήσει ἡ Ἀμύτη, ἂν καὶ ἔλαφρά καὶ καθόλου βαρειά, ἐκεῖνος, ἐπειδὴ τὴν εἶχε ἐρωτευθεῖ, εἶπε ὅτι θὰ ἀποκατασταθεῖ ἡ ὑγεία τῆς, ἂν ἔρθει σ' ἐπαφὴ μὲ ἄνδρες, γιατί ἐπασχε ἡ μήτρα τῆς. Ἐπειδὴ τὸν βοήθησε ἡ τέχνη καὶ ἦρθε σὲ ἐπαφὴ μαζί τῆς καὶ ἡ γυναίκα μαραινόταν, ἔπαυσε νά ἔχει ἐπαφή. Πεθαίνοντας παράγγειλε σὴν μητέρα τῆς νά ἐκδικηθεῖ τὸν Ἀπολλωνίδη, καὶ ἐκείνη τὰ εἶπε ὅλα στὸν Ἀρταξέρξη τὸν βασιλιά, ὅτι εἶχε ἐπαφὴ μαζί τῆς καὶ ὅτι σταμάτησε περιφρονώντας τὴν, καὶ ὅτι ἡ κόρη τῆς τῆς παρήγγειλε νά τιμωρήσει τὸν Ἀπολλωνίδη. Ὁ

νον αὐτῇ πράττειν ἐπιτρέπει. Ἡ δὲ λαβοῦσα ἔδησε τὸν Ἀπολλωνίδην δυοῖ μῆσι κολάζουσα, ἔπειτα ζῶντα κατώρουξεν, ὅτε καὶ Ἀμύτις ἀπέθανεν.

Ζώπυρος δέ, ὁ Μεγαβύζου καὶ Ἀμύτιος παῖς, ἐπεὶ αὐτῷ ὁ τε πατήρ καὶ ἡ μήτηρ ἐτελεύτησεν, ἀπέστη βασιλέως καὶ εἰς Ἀθήνας ἀφίκετο, κατὰ τὴν τῆς μητρὸς εἰς αὐτοὺς εὐεργεσίαν. Εἰς Καῦνον δὲ ἅμ' αὐτῶν ἐπομένων εἰσέπλευσε, καὶ ἐκέλευσε παραδιδόναί τὴν πόλιν. Καύνιοι δὲ αὐτῷ μὲν παραδιδόναί τὴν πόλιν ἔφασκον, Ἀθηναίοις δὲ τοῖς συνεπομένοις οὐκέτι. Εἰσιόντι δὲ Ζωπύρω εἰς τὸ τεῖχος λίθον Ἀλκίδης Καύνιος ἐμβάλλει εἰς τὴν κεφαλὴν, καὶ οὕτω Ζώπυρος ἀποθνήσκει. Ἀμῆστρις δὲ ἡ μάμμη τὸν Καύνιον ἀνεσταύρωσεν. Ἀποθνήσκει δὲ καὶ ἡ Ἀμῆστρις κάρτα γραῦς γενομένη. Καὶ Ἀρτοξέρξης δὲ ἀποθνήσκει μί καὶ ἅ ἕτερα βασιλεύσας. Τελευταῖ ἱστορία ιζ', ἄρχεται ιη'.

Ἀρτοξέρξου τελευτήσαντος Ξέρξης ὁ υἱὸς βασιλεύει, ὃς μόνος ἦν γνήσιος ἐκ Δαμασπίας, ἢ ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ, ἐν ἣ καὶ Ξέρξης ἐτελεύτησεν, ἀπεδίω. Βαγόραζος δὲ τὸν νεκρὸν τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς ἀπήγαγεν εἰς Πέρσας. Ἑπτακαίδεκα δὲ νόθους υἱοὺς ἔσχεν ὁ Ἀρτοξέρξης, ἐξ ὧν ἔστι καὶ Σεκυδιανὸς ὁ ἔξ Ἀλογούνης τῆς Βαβυλωνίας, καὶ Ὁχος, καὶ Ἀρσίτης ὁ ἐκ Κοσμαρτιδηνῆς, καὶ αὐτῆς Βαβυλωνίας, ὁ δὲ Ὁχος ὕστερον καὶ βασιλεύει. Ἔτι δὲ παῖδες αὐτοῦ πρὸς τοῖς εἰρημένοις καὶ Βαγαπαῖος καὶ Παρύσατις ἐξ Ἀνδρίας, καὶ αὐτῆς Βαβυλωνίας· αὕτη ἡ Παρύσατις Ἀρτοξέρξου καὶ Κύρου μήτηρ ἐγένετο. Τὸν δὲ Ὁχον ζῶν ὁ πατήρ Ὑρκανίων σατράπην ἐποίησε, δούς αὐτῷ καὶ γυναῖκα Παρύσατιν ὄνομα, ἣτις ἦν Ξέρξου μὲν θυγάτηρ, ἀδελφὴ δὲ οἰκεία. Ὁ δὲ Σεκυδιανὸς προσποιησάμενος Φαρνακίαν τὸν εὐνοῦχον, ὃς ἦν μετὰ Βαγόραζον καὶ Μενοστάνη καὶ ἑτέρους τινάς, μεθύοντος ἐν ἑορτῇ τινι τοῦ Ξέρξου καὶ καθεύδοντος ἐν τοῖς βασιλείοις εἰσελθόντες ἀποκτείνουσιν αὐτόν, τεσσαρακοστῆς καὶ πέμπτης ἡμέρας διαγενομένης ἀπὸ τῆς τοῦ πατρὸς

βασιλιᾶς ἀφήνει στή μητέρα του νά κάνει ὅ,τι νομίζει καλό. Κι ἐκείνη πῆρε τὸν Ἀπολλωνίδη, τὸν φυλάκισε βασανίζοντάς τον ἐπὶ δύο μῆνες, καὶ ἔπειτα τὸν ἔθαψε ζωντανό, ὅταν πέθανε καὶ ἡ Ἀμύτη.

Ὁ Ζώπυρος ὅμως, ὁ υἱὸς τοῦ Μεγάβυζου καὶ τῆς Ἀμύτης, ἐπειδὴ εἶχαν πεθάνει ὁ πατέρας καὶ ἡ μητέρα του, ἔφυγε ἀπὸ τὸν βασιλιᾶ καὶ πῆγε στήν Ἀθήνα, ἐπειδὴ κάποτε ἡ μητέρα του τοὺς εἶχε εὐεργετήσει. Μαζὶ μὲ τοὺς ἀκολούθους του μπῆκε στὸ λιμάνι τῆς Καίνου καὶ διέταξε νά παραδώσουν τὴν πόλη. Οἱ Καῖνιοι ὅμως δέχονταν νά παραδώσουν τὴν πόλη σ' αὐτὸν ὄχι ὅμως στοὺς Ἀθηναίους ποὺ ἦταν μαζὶ του. Μπαίνοντας ὁ Ζώπυρος μέσα στὸ τεῖχος ὁ Ἀλκίδης, ἓνας ἀπὸ τοὺς Καῖνιους, τὸν χτυπᾷ στὸ κεφάλι μὲ μιὰ πέτρα καὶ ὁ Ζώπυρος πεθαίνει ἔτσι. Ἡ Ἀμήστρη, ἡ γιαγιά του, κρέμασε στὸν σταυρὸ τὸν Καῖνιο. Πεθαίνει ὅμως καὶ ἡ Ἀμήστρη σὲ πολὺ προχωρημένη ἡλικία. Πεθαίνει ἐπίσης καὶ ὁ Ἀρταξέρξης, ἀφοῦ βασίλευσε σαράντα δύο χρόνια. Τελειώνει τὸ δέκατο ἔβδομο βιβλίο τῆς Ἱστορίας καὶ ἀρχίζει τὸ δέκατο ὄγδοο.

Ὅταν πέθανε ὁ Ἀρταξέρξης, γίνεται βασιλιᾶς ὁ υἱὸς του Ξέρξης, ποὺ ἦταν ὁ μόνος γνήσιος υἱὸς του, ἀπὸ τῆ Δαμασπία, ποὺ τὴν ἴδια μέρα ποὺ πέθανε ὁ Ξέρξης, πέθανε καὶ αὐτή. Ὁ Βαγόραζος μετέφερε τὶς σοροὺς τοῦ πατέρα καὶ τῆς μητέρας του στοὺς Πέρσες. Ὁ Ἀρταξέρξης εἶχε δέκα ἑπτὰ νόθους υἱούς, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἦταν καὶ ὁ Σεκυδιανός, ἀπὸ τῆ Βαβυλώνια Ἀλογούνη, καὶ ὁ Ὠχος, καὶ ὁ Ἀρσίτης ἀπὸ τὴν Κοσμαρτιδηνή, καὶ αὐτὴ Βαβυλώνια. Ὁ Ὠχος ἀργότερα ἔγινε καὶ βασιλιᾶς. Ἀκόμα ἐκτὸς ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ ἀναφέραμε παιδιὰ του ἦταν καὶ ὁ Βαγαπαῖος καὶ ἡ Παρυσάτιδα, ἀπὸ τὴν Ἀνδρία καὶ αὐτὴ τῆ Βαβυλώνια. Αὐτὴ ἡ Παρυσάτιδα ἔγινε μητέρα τοῦ Ἀρταξέρξη καὶ τοῦ Κύρου. Τὸν Ὠχο, ζώντας ὁ πατέρας του, τὸν ἔκανε σατράπη τῶν Ὑρκανίων, δίνοντάς του καὶ σύζυγο ποὺ ὀνομαζόταν Παρυσάτιδα, ποὺ ἦταν κόρη τοῦ Ξέρξη καὶ ἀδελφὴ τοῦ Ὠχου. Ὁ Σεκυδιανός ὑποκρινόμενος ὅτι ἦταν ὁ Φαρνακίας ὁ εὐνοῦχος, ποὺ ἦταν ὑποδέεστερος ἀπὸ τὸν Βαγόραζο, τὸν Μενοσιάνη καὶ μερικοὺς ἄλλους, καθὼς ὁ Ξέρξης μεθυσμένος μετὰ ἀπὸ κάποια ἐορτὴ κοιμόταν, μπαίνουν στὰ ἀνάκτορα καὶ τὸν σκοτώνουν, ἀφοῦ εἶχαν περάσει σαρανταπέντε ἡμέρες ἀπὸ τὸ θάνατο τοῦ πατέρα του.

τελευτῆς Συνέβη οὖν ἀμφοτέρους ἅμα εἰς Πέρσας ἀποκομισθῆ-
ναι· αἱ γὰρ ἄγουσαι τὴν ἀρμύριαξαν ἡμίονοι, ὥσπερ ἀναμίνουσαι
καὶ τὸν τοῦ παιδὸς νεκρὸν, οὐκ ἤθελον πορεύεσθαι, ὅτε δὲ κατέ-
λαβε, σὺν προθυμίᾳ ἀπήεσαν.

5 Βασιλεύει δὲ Σεκυδιανός, καὶ γίνεται Ἀζαβαρίτης αὐτῷ Με-
νοστάνης. Ἀπιὼν δὲ Βαγόραζος καὶ ὑποστρέψας πρὸς Σεκυδια-
νόν, ἐπεὶ παλαιὰ αὐτοῖς ἔχθρα ὑπετύφετο, ὡς δῆθεν ἄνευ τῆς
ἑαυτοῦ γνώμης τοῦ πατρὸς λιπὼν τὸν νεκρὸν αὐτοῦ, προστάξει
βασιλέως λιθόλευστος ἐγεγόνει, ἐφ' ᾧ ἡ στρατιὰ εἰς λύπην κατηνέ-
10 χθη. Ὁ δὲ δῶρα αὐτῇ ἐδίδου, οἱ δὲ ἐμίσουν αὐτόν, ὅτι τε τὸν ἀδελ-
φὸν Ξέρξην ἀπεκτόνει καὶ ὅτι Βαγόραζον. Διαπέμπεται Σεκυ-
διανός προσκαλούμενος Ὡχον, ὃ δὲ ὑπισχνεῖται μὲν, οὐ παραγί-
νεται δέ. Καὶ γίνεται τοῦτο πολλάκις. Τέλος περιβάλλεται Ὡχος
πολλὴν στρατιάν, καὶ ἐπίδοξος ἦν βασιλεύειν. Ἀφίσταται Ἀρ-
15 θάριος ὁ τῶν ἰππέων Σεκυδιανοῦ ἄρχων πρὸς Ὡχον, εἶτα Ἀρ-
ξάνης ὁ Αἰγύπτου σατράπης, καὶ Ἀρτοξάρης δὲ ὁ εὐνοῦχος ἐξ
Ἀρμενίας ἦκε πρὸς Ὡχον. Καὶ ἐπέθεντο αὐτῷ τὴν κίταριν, οὔτι
ἐκόντος. Βασιλεύει Ὡχος, καὶ μετονομάζεται Δαρειαιῖος. Καὶ με-
τέρχεται ἀπάτη καὶ ὄρκοις, ὑποθήκη Παρυσάτιδος, τὸν Σεκυδια-
20 νόν, πολλὰ Μενοστάνους παραινούντος Σεκυδιανὸν μὴ πιστεύειν
τοῖς ὄρκοις μηδὲ σπένδεσθαι τοῖς ἑξαπατῶσι. Πείθεται δ' οὖν
ὄμως, καὶ ἀλίσκεται, καὶ εἰς τὴν σποδὸν ἐμβάλλεται καὶ ἀπόλλυ-
ται βασιλεύσας μῆνας ἕξ, ἡμέρας δεκεπέντε.

Βασιλεύει οὖν μόνος Ὡχος ὁ καὶ Δαρειαιῖος. Εὐνοῦχοι δὲ
25 τρεῖς ἠδύναντο παρ' αὐτῷ, μέγιστον μὲν Ἀρτοξάρης, δεύτερος δὲ
Ἀρτιδαρζάνης καὶ τρίτος Ἀθῶος. Ἐχρητο δὲ συμβούλῳ μάλιστα
τῇ γυναικί, ἐξ ἧς πρὸ τῆς βασιλείας δύο ἔσχε τέκνα, Ἀμῆστριν
θυγατέρα καὶ Ἀρσάκαν υἱόν, ὃς ὕστερον μετωνομάσθη Ἀρτο-
ξέρξης. Τίκει δὲ αὐτῷ ἕτερον υἱὸν βασιλεύουσα, καὶ τίθεται τὸ
30 ὄνομα αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἡλίου Κῦρον· εἶτα τίκει Ἀρτόστην, καὶ
ἐφεξῆς μέχρι παίδων δεκατριῶν. Καὶ φησιν ὁ συγγραφεὺς αὐτὸς
παρ' αὐτῆς ἐκείνης τῆς Παρυσάτιδος ταῦτα ἀκοῦσαι. Ἀλλὰ τὰ

63. Κάλυμμα τῆς κεφαλῆς τῶν Περσῶν βασιλέων, κατὰ κάποιον τρόπο τῶρα,
τὸ κοινῶς λεγόμενον σαρίκι τῶν Ἰουδαίων.

Συνέπεσε λοιπὸν νὰ μεταφερθοῦν καὶ οἱ δύο μαζί στοὺς Πέρσες, γιὰτὶ οἱ ἡμίονοι ποὺ ἔσερναν τὴν ἀρμάμαξα, σὰ νὰ περιμέναν καὶ τὴ σορὸ τοῦ υἱοῦ του, δὲν ἤθελαν νὰ προχωρήσουν, ὅταν ὁμως ἔφεραν ἐκεῖ καὶ αὐτόν, ξεκίνησαν μὲ προθυμία.

Γίνεται βασιλιάς ὁ Σεκυδιανὸς καὶ κάνει Ἀζαβαρίτη του τὸν Μενουσιάτη. Ἐπιστρέφοντας ὁ Βαγόραζος, ποὺ εἶχε φύγει, στὸν Σεκυδιανό, καθὼς κρυφόκαιγε ἀνάμεσά τους ἓνα παλιὸ μίσος, ἐπειδὴ τάχα χωρὶς τὴ δική του γνώμη ἄφησε ἐκεῖ τὸν νεκρὸ τοῦ πατέρα του, μὲ διαταγὴ τοῦ βασιλιᾶ λιθοβολήθηκε, πρᾶγμα ποὺ ἔγινε αἰτία ὁ στρατὸς νὰ νοιώσει βαριά λύπη. Τοὺς ἔδωσε δῶρα, ἀλλὰ αὐτοὶ τὸν μισοῦσαν, ἐπειδὴ εἶχε σκοτώσει καὶ τὸν ἀδελφὸ τοῦ Ξέρξη καὶ τὸν Βαγόραζο. Στέλνει ὁ Σεκυδιανὸς καὶ προσκαλεῖ τὸν Ὠχο· αὐτὸς δίνει ὑπόσχεση ὅτι θὰ πάει, ἀλλὰ δὲν πηγαίνει· αὐτὸ γίνεται πολλές φορές. Τέλος ὁ Ὠχος περιβάλλεται ἀπὸ πολὺ στρατὸ καὶ ἦταν ἔτοιμος νὰ πάρει τὴ βασιλεία. Προσχωρεῖ τότε ὁ Ἀρβάριος, ὁ ἀρχηγὸς τοῦ ἱππικοῦ τοῦ Σεκυδιανοῦ, στὸν Ὠχο, ἔπειτα ὁ Ἀρξάνης, ὁ σατραπὴς τῆς Αἰγύπτου, φτάνοντας στὸν Ὠχο ἀπὸ τὴν Ἀρμενία καὶ ὁ Ἀρταξέρξης ὁ εὐνοῦχος. Τοῦ φόρεσαν τὴν κίδαρη⁶⁰, χωρὶς αὐτὸς νὰ θέλει. Γίνεται ὁ Ὠχος βασιλιάς καὶ μετονομάζεται Δαρειαῖος. Προσπαθεῖ νὰ ἐξαπατήσει μὲ ὄρκους τὸν Σεκυδιανό, μὲ τὴ συμβολὴ τῆς Παρυσάτιδας, ἐνῶ ὁ Μενουσιάνης δὲν ἔπαυε νὰ τὸν συμβουλεύει νὰ μὴν πιστεύει τοὺς ὄρκους οὔτε νὰ συνθηκολογήσει μὲ ἐκείνους ποὺ τὸν ἐξαπατοῦν. Αὐτὸς ὁμως πείθεται, συλλαμβάνεται, ρίχνεται στὴ φωτιά καὶ πεθαίνει, ἀφοῦ ἔμεινε στὴ βασιλεία ἕξι μῆνες καὶ δεκαπέντε ἡμέρες.

Βασιλιάς μόνος ἀπομένει ὁ Ὠχος, ποὺ λεγόταν καὶ Δαρειαῖος. Τρεῖς ἦταν οἱ ἰσχυροὶ εὐνοῦχοι κοντά του· πρῶτος ὁ Ἀρτοξάρης, δεῦτερος ὁ Ἀρταβαρζάνης, καὶ τρίτος ὁ Ἀθῶς. Ὁ σημαντικότερος ὁμως σύμβουλός του ἦταν ἡ γυναίκα του, ἀπὸ τὴν ὁποία πρὶν γίνει βασιλιάς εἶχε ἀποκτήσει δύο παιδιά, τὴ θυγατέρα του Ἀμήστην καὶ τὸν υἱὸ του Ἀρσάκα, ὁ ὁποῖος ἔπειτα ὀνομάσθηκε Ἀρτα(ο)ξέρξης. Σὰν βασίλισσα τοῦ γεννᾷ καὶ ἄλλον υἱό, καὶ ἀπὸ τὸν ἥλιο τὸν ὀνόμασαν Κύρο. Ἐπειτα γεννᾷ τὸν Ἀρτίστη, καὶ στὴ συνέχεια ἔφτιασε μέχρι τὰ δεκατρία παιδιά. Καὶ λέγει ὁ συγγραφέας ὅτι αὐτὰ τὰ ἀ-

μὲν ἄλλα τῶν τέκνων ταχὺ ἀπεβίω, οἱ δὲ περιγεγονότες οἷ τε προορηθέντες τυγχάνουσι καὶ ἔτι τέταρτος υἱός, Ὀξένδρας ὠνομασμένος.

Ἀφίστανται βασιλέως Ἀρσίτης ὁ οἰκεῖος ἀδελφός, ὁμοπάτριος καὶ ὁμομήτριος, καὶ Ἀρτύφιος ὁ Μεγαδύζου. Πέμπεται Ἀρτασύρας κατ' αὐτῶν, καὶ πολεμεῖ Ἀρτύφιον, καὶ δυσι μάχαις Ἀρτασύρας ἠττᾶται. Εἶτα πάλιν συμβαλὼν νικᾷ Ἀρτύφιον, καὶ ὑπάγεται τοὺς σὺν αὐτῷ Ἑλληνας δῶροις, καὶ καταλιμπάνονται αὐτῷ Μιλήσιοι μόνοι τρεῖς. Τέλος ὄρκους καὶ πίστει λαβῶν παρὰ 10 Ἀρτασύρα, ἐπεὶ ὁ Ἀρσίτης οὐκ ἐφαίνετο, προσεχώρησε βασιλεῖ. Παρύσατις δὲ βουλευέται βασιλεῖ, ὀρμῶντι πρὸς τὸν Ἀρτυφίου θάνατον, μὴ ἀνελεῖν τέως ἔσσεσθαι γὰρ τοῦτο ἀπάτην καὶ εἰς τὴν προσχώρησιν τοῦ Ἀρσίτου· ἐπειδὴν δὲ κάκεῖνος ἀπατηθεὶς ἄλῃ, δεῖν τότε ἄμφω διακρήσασθαι. Καὶ γέγονεν οὕτως, εὐδοωθείσης 15 τῆς συμβουλής, καὶ ἐμβάλλεται εἰς τὴν σποδὸν Ἀρτύφιος καὶ Ἀρσίτης, καίτοι Ἀρσίτης ὁ βασιλεὺς οὐκ ἐβούλετο ἀπολέσαι. Ἄλλ' ἡ Παρύσατις τὰ μὲν πείθουσα τὰ δὲ διαζομένη ἀπώλεσε. Κατελεύσθη δὲ καὶ Φαρνακίας ὁ συνανελὼν Σεκυδιανῷ Ξέρξην. Ἀνηρέθη δὲ καὶ Μενοστάνης ὑφ' ἑαυτοῦ, ἤδη πρὸς θάνατον συλ- 20 λαμβανόμενος.

Ἀφίσταται Πισούθνης, καὶ ἀποστέλλεται κατ' αὐτοῦ Τισαφέρνης καὶ Σπιθραδάτης καὶ Παρμίσης. Ἀντεπεξήει δὲ Πισούθνης, ἔχων καὶ Λύκωνα τὸν Ἀθηναῖον ἅμα Ἑλλήνων ὧν ἐκεῖνος ἦρχε. Λαμβάνουσι δὲ οἱ τοῦ βασιλέως στρατηγοὶ χρήμασι Λύκωνα καὶ τοὺς Ἑλληνας, καὶ ἀφιστῶσι Πισούθνου· εἶτα δόντες αὐτῷ πίστει καὶ λαβόντες ἄγουσι παρὰ βασιλέα. Ὁ δὲ εἰς τὴν σποδὸν ἐνέβαλε, Τισσαφέρνη δούς τὴν Πισούθνου σατραπείαν. Ἐλαβε δὲ Λύκων καὶ πόλεις καὶ χώρας ὑπὲρ τῆς προδοσίας.

Ἀρτοξάρης ὁ εὐνοῦχος, ὃς μέγα ἠδύνατο παρὰ βασιλεῖ, ἐπι- 30 βουλευεῖ βασιλέα, θέλων αὐτὸς βασιλεῦσαι· πώγωνα γὰρ καὶ

κουσε ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἴδια τὴν Παρυσάτιδα. Κάποια ὅμως ἀπὸ αὐτὰ τὰ παιδιὰ πέθαναν γρήγορα, ἐνῶ ὅσα ἐπέζησαν εἶναι αὐτὰ ποὺ ἀναφέραμε, καὶ ἀκόμα ὁ τέταρτος υἱὸς ὀνομαζόμενος Ὁξένδρας.

Ἀποστατοῦν ἀπὸ τὸν βασιλιᾶ ὁ ἀδελφός του Ἀρσίτης, ἀπὸ τὸν ἴδιο πατέρα καὶ τὴν ἴδια μητέρα, καὶ ὁ Ἀρτύφιος ὁ υἱὸς τοῦ Μεγάβυζου. Ἐναντίον τους στέλνεται ὁ Ἀρτασύρας, ποὺ πολεμᾷ τὸν Ἀρτύφιο, καὶ ὁ Ἀρτασύρας νικιέται σὲ δύο μάχες. Ἐπειτα συγκρούεται πάλι μὲ τὸν Ἀρτύφιο καὶ τὸν νικᾷ, παρασύροντας μὲ δῶρα τοὺς Ἕλληνες ποὺ ἦταν μαζί του, καὶ τοῦ ἀπομένουν μονάχα τρεῖς Μιλήσιοι. Τέλος ἀφοῦ ἔλαβε ἀπὸ τὸν Ἀρτασύρα ὄρκους καὶ τὸ λόγο του, ἐπειδὴ ὁ Ἀρσίτης δὲν φαινόταν, προσχωρεῖ στὶς δυνάμεις τοῦ βασιλιᾶ. Ἡ Παρυσάτιδα ὅμως συμβουλεύει τὸν βασιλιᾶ, ποὺ ἤθελε νὰ σκοτώσει τὸν Ἀρτύφιο, νὰ μὴν τὸν θανατώνει τώρα, γιὰ νὰ ἔξαπατήσῃ τὸν Ἀρσίτη ὥστε νὰ προσχωρήσῃ καὶ αὐτός. Κι ὅταν συλληφθεῖ καὶ αὐτὸς μὲ τὴν ἀπάτη, τότε νὰ σκοτώσῃ καὶ τοὺς δύο. Ἔτσι καὶ ἔγινε· ἡ συμβουλή εἶχε τὸ ἀναμενόμενο ἀποτέλεσμα, καὶ ρίχνονται στὴ φωτιά ὁ Ἀρτύφιος καὶ ὁ Ἀρσίτης, μολονότι ὁ βασιλιᾶς δὲν ἤθελε νὰ θανατώσῃ τὸν Ἀρσίτη. Ἀλλὰ ἡ Παρυσάτιδα, ἄλλοτε μὲ τὴν πειθὴ καὶ ἄλλοτε πέζοντάς τον, πέτυχε νὰ τὸν θανατώσῃ. Λιθοβολήθηκε καὶ ὁ Φαρνακίας, αὐτὸς ποὺ συνεργάσθηκε μὲ τὸν Σεκυδιανὸ στὸ φόνο τοῦ Ξέρξη. Ὁ Μενουστάτης πάλι αὐτοκτόνησε, τὴν ὥρα ποὺ πῆγαν νὰ τὸν συλλάβουν γιὰ νὰ θανατωθεῖ.

Ἀποστατεῖ ὁ Πισούθνης καὶ στέλλονται ἐναντίον του ὁ Τισαφέρης, ὁ Σπιθραδάτης καὶ ὁ Παρμίσης. Ἀντιπαρατάσσεται ὁ Πισούθνης, ἔχοντας μαζί του καὶ τὸν Λύκωνα τὸν Ἀθηναῖο μαζί μὲ τοὺς Ἕλληνες ποὺ ἦταν ἀρχηγὸς τους. Προσεταιρίζονται ὅμως οἱ στρατηγοὶ τοῦ βασιλιᾶ μὲ χρήματα τὸν Λύκωνα καὶ τοὺς Ἕλληνες καὶ τοὺς ἀποσποῦν ἀπὸ τὸν Πισούθνη. Ἐπειτα δίνοντάς του τὸν λόγο τους καὶ παίρνοντας τὸν δικό του, τὸν ὀδηγοῦν στὸν βασιλιᾶ. Καὶ αὐτὸς τὸν ἔρριξε στὴ φωτιά, καὶ ἔδωσε τὴν σατραπεία τοῦ Πισούθνη στὸν Τισαφέρη. Ἐπίσης καὶ ὁ Λύκων ἔλαβε καὶ πόλεις καὶ περιοχὲς γιὰ τὴν προδοσία του.

Ὁ Ἀρταξέρξης ὁ εὐνοῦχος, ποὺ εἶχε πολὺ δύναμη κοντὰ στὸν βασιλιᾶ, σχεδιάζει ἐπιβουλή ἐναντίον τοῦ βασιλιᾶ, θέλοντας νὰ γίνῃ

ὑπόρρινα προσέταξεν αὐτῷ γυναικί κατασκευάσαι, ἵνα ὡς ἀνὴρ φαίνοιτο, δι' ἧς καὶ καταμηνύεται καὶ συλλαμβάνεται καὶ παραδίδοται Παρυσάτιδι καὶ ἀναιρεῖται.

Ἀρσάκης ὁ τοῦ βασιλέως παῖς, ὁ καὶ ὕστερον μετονομασθεὶς 5 Ἀρτοξέρξης, γαμεῖ τὴν Ἰδέρνεω θυγατέρα Στάτειραν, τὴν δὲ τοῦ βασιλέως θυγατέρα ὁ τοῦ Ἰδέρνεω υἱὸς Ἀμῆστρις ἦν ἡ θυγάτηρ, τῷ δὲ ταύτης νυμφίῳ ὄνομα Τεριτούχμης, ὃς καὶ τοῦ πατρὸς τελευτήσαντος ἀντ' αὐτοῦ σατράπης κατέστη. Ἦν δὲ ὁμοπατρία αὐτῷ ἀδελφή Ῥωξάνη, καλὴ τῷ εἶδει καὶ τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν 10 ἐμπειροτάτη. Ἐρῶν δὲ ταύτης ὁ Τεριτούχμης καὶ συγγινόμενος ἐμίσει Ἀμῆστριν, καὶ τέλος ἐμβαλεῖν αὐτὴν εἰς σάκκον καὶ κατακεντηθῆναι ὑπὸ τριακοσίων ἀνδρῶν, μεθ' ὧν καὶ τὴν ἀποστασιν ἐμελέτησεν, ἐβουλεύσατο. Ἀλλὰ τις Οὐδιάστης ὄνομα, ἰσχὺν ἔχων παρὰ Τεριτούχμη, καὶ γράμματα παρὰ βασιλέως πολ- 15 λὰς ὑποσχέσεις ἔχοντα, εἰ περισωθεῖη αὐτῷ ἡ θυγάτηρ, δεξάμενος, ἐπιτίθεται καὶ ἀναιρεῖ Τεριτούχμην, γενναίως ἐν τῇ ἐπαναστάσει ἀνδρυσάμενον καὶ πολλοὺς ἀποκτείναντα· μέχρι γὰρ λ' καὶ ζ' φασιν αὐτὸν ἀποκτεῖναι. Ὁ δὲ υἱὸς τοῦ Οὐδιάστου Μιθραδάτης, ὑπασπιστὴς ὢν Τεριτούχμου καὶ μὴ παρῶν, ἐπεὶ ἔμαθε, 20 πολλὰ τῷ πατρὶ κατηράσατο, καὶ πόλιν Ζάριν καταλαβὼν ἐφύλασσε ταύτην τῷ παιδί τοῦ Τεριτούχμεω. Ἡ δὲ Παρύσατις τὴν τε μητέρα τὴν Τεριτούχμεω καὶ τοὺς ἀδελφοὺς Μιτρώστην καὶ Ἡλικὸν καὶ τὰς ἀδελφάς, δύο οὔσας χωρὶς τῆς Στατείρας, ζώσας ἐκέλευσε καταχῶσαι, τὴν δὲ Ῥωξάνην ζῶσαν κατατεμεῖν καὶ ἐγένετο. 25 Ὁ δὲ βασιλεὺς εἶπε τῇ γυναικί Παρυσάτιδι ποιῆσαι ὁμοίως καὶ Στάτειραν τὴν Ἀρσάκου γυναικα τοῦ παιδός· ἀλλ' ὃ γε Ἀρσάκης πολλὰ τὴν μητέρα καὶ τὸν πατέρα δάκρυσι καὶ κοπετοῖς ἐξίλωσάμενος, ἐπεὶ ἡ Παρύσατις ἐπεκάμφθη, συνεχώρησε καὶ Ὡχος ὁ Δαρειαῖος, εἰπὼν Παρυσάτιδι πολλὰ μεταμελήσειν 30 αὐτήν. Τελευτᾷ ἡ ἰη·

Ἐν δὲ τῇ ἰθ' ἱστορίᾳ διαλαμβάνει ὡς Ὡχος ὁ Δαρειαῖος ἀπέ-

βασιλιᾶς ἐκεῖνος. Ἔδωσε διαταγή σὲ μὰ γυναῖκα νὰ τοῦ κατασκευάσει πηγούνη καὶ μουστάκι, γιὰ νὰ φαίνεται ἄνδρας. Αὐτὴ ὅμως τὸν φανερώνει καὶ τὸν συλλαμβάνουν. Παραδίδεται στὴν Παρυσάτιδα καὶ θανατώνεται.

Ὁ Ἀρσάκης, ὁ υἱὸς τοῦ βασιλιᾶ, ποὺ ἀργότερα ὀνομάσθηκε Ἀρτα(ο)ξέρξης, παίρνει σύζυγό του τὴν κόρη τοῦ Ἰδέρνεω Στάτειρα, ἐνῶ τὴν κόρη τοῦ βασιλιᾶ τὴν παίρνει σύζυγό του ὁ υἱὸς τοῦ Ἰδέρνεω. Ἀμήστρη ἦταν ἡ θυγατέρα τοῦ βασιλιᾶ, καὶ τὸ ὄνομα τοῦ γαμπροῦ Τεριτούχμη, ὁ ὁποῖος ὅταν πέθανε ὁ πατέρας του ἔγινε σατράπης στὴ θέση του. Ὁμοπάτρια ἀδελφὴ του ἦταν ἡ Ρωξάνη, ὡραία στὴν ὄψη καὶ ἐπιδέξια πολὺ στὸ τόξο καὶ στὸ ἀκόντιο. Τὴν ἀγαποῦσε ὁ Τεριτούχμη καὶ συνευρισκόμενος μαζί της μισοῦσε τὴν Ἀμήστρη, καὶ τέλος σχεδίασε νὰ τὴ βάλει σ' ἓνα σάκκο καὶ νὰ κατακεντηθεῖ ἀπὸ τριακόσιους ἄνδρες μὲ τοὺς ὁποίους πραγματοποίησε καὶ τὴν ἀποστασία. Ἀλλὰ κάποιος μὲ τὸ ὄνομα Οὐδιάστης, ποὺ εἶχε δύναμη κοντὰ στὸν Τεριτούχμη, ἀφοῦ δέχθηκε γράμματα ἀπὸ τὸν βασιλιᾶ μὲ πολλὰς ὑποσχέσεις, ἂν σωζόταν ἡ κόρη του, ἐπιτίθεται καὶ σκοτώνει τὸν Τεριτούχμη, ποὺ εἶχε δείξει γενναιότητα καὶ ἀνδρεία στὴν ἐπανάσταση καὶ εἶχε σκοτώσει πολλούς. Γιατὶ λένε ὅτι σκότωσε μέχρι τριάντα ἑπτὰ ἄνδρες. Ὁ υἱὸς τοῦ Οὐδιάστη Μιθραδάτης, ποὺ ἦταν ὑπασπιστὴς τοῦ Τεριτούχμη καὶ δὲν ἦταν παρών, μόλις τὸ ἔμαθε, ἐκτόξευσε πολλὰς κατάρες ἐναντίον τοῦ πατέρα του, καὶ ἀφοῦ κατέλαβε τὴν πόλη Ζάρη, τὴ φύλαγε γιὰ τὸν υἱὸ τοῦ Τεριτούχμη. Ἡ Παρυσάτιδα ὅμως καὶ τὴ μητέρα τοῦ Τεριτούχμη καὶ τοὺς ἀδελφούς του Μιστρῶστη καὶ Ἡλικο καὶ τὶς ἀδελφές του, ποὺ ἦταν δύο, ἐκτὸς ἀπὸ τὴ Στάτειρα, διέταξε νὰ τὶς θάψουν ζωντανές, ἐνῶ τὴ Ρωξάνη νὰ τὴν κομματιάσουν ζωντανή, πράγμα ποὺ καὶ ἔγινε. Ὁ βασιλιᾶς ὅμως εἶπε στὴ γυναῖκα του τὴν Παρυσάτιδα νὰ κάνει τὸ ἴδιο καὶ στὴ Στάτειρα, τὴ σύζυγο τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀρσάκη, ἀλλὰ ὁ Ἀρσάκης, ἀφοῦ παρακάλεσε τὴ μητέρα καὶ τὸν πατέρα μὲ δάκρυα καὶ θρήνους, κάμφθηκε ἡ Παρυσάτιδα καὶ ὑποχώρησε, ἀλλὰ ὁ Ὠχος ὁ Δαρειαῖος τῆς εἶπε ὅτι θὰ μετανοιώσει πικρά. Ἐδῶ τελειώνει τὸ δέκατο ὄγδοο βιβλίο.

Στὴ δέκατη ἑνατὴ ἱστορία περιγράφει ὅτι ὁ Ὠχος ὁ Δαρειαῖος

θανεν ἀσθενήσας ἐν Βαβυλῶνι, ἔτη βασιλεύσας τριάκοντα πέντε, βασιλεύει δὲ Ἀρσάκης ὁ μετονομασθεὶς Ἀρτοξέρξης. Καὶ ἐκτέμνεται ὁ Οὐδιάσσης τὴν γλῶτταν καὶ ἐξελκύνεται ταύτην ἐξόπισθεν καὶ θνήσκει, ὁ δὲ παῖς αὐτοῦ Μιθραδάτης ἀντὶ τοῦ πατρὸς καθίσταται σατράπης. Ἐπράχθη δὲ ταῦτα σπουδῇ Στατεΐρας καὶ ἠνιᾶτο Παρύσατις. Διαβάλλεται Κῦρος ὑπὸ Τισσαφέρους πρὸς Ἀρτοξέρξην τὸν ἀδελφόν, καὶ καταφεύγει Παρυσάτιδι τῇ μητρὶ καὶ ἀπολύεται τῆς διαβολῆς. Ἀπελαύνει Κῦρος ἠτιμωμένος παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ πρὸς τὴν οἰκείαν σατραπείαν καὶ μελετᾷ ἐπανάστα-
10 σιν. Διαβάλλει Σατιβαρζάνης Ὁρόνδην, ὡς Παρυσάτιδι μίγνυται, καίτοι λίαν αὐτῆς σωφρονούσης, καὶ ἀναιρεῖται Ὁρόνδης, καὶ ὀργίζεται ἡ μήτηρ τῷ βασιλεῖ, ὅτι Παρύσατις φαρμάκῳ διαφθείρει τὸν Τεριτούχμεω υἱόν. Καὶ περὶ τοῦ θάψαντος τὸν πατέρα διὰ τοῦ πυρὸς παρὰ τὸν νόμον, ἐξ οὗ καὶ ἔλεγχος Ἐλλανίκου
15 καὶ Ἡροδότου, ὡς ψεύδονται. Ἀπόστασις Κύρου ἀπὸ τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ συναγωγή Ἑλληνικοῦ στρατεύματος καὶ βαρβαρικοῦ, καὶ στρατηγῶν Κλέαρχος Ἑλλήνων. Ὅπως τε Συνέννεσις ὁ Κιλίκων βασιλεὺς ἄμφω συνεμάχει, Κύρῳ τε καὶ Ἀρτοξέρξῃ. Ὅπως τε Κῦρος τῇ ἰδίᾳ στρατείᾳ καὶ Ἀρτοξέρξης πάλιν τῇ οἰκείᾳ πα-
20 ρήνεσαν. Κλέαρχος δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος, ὃς ἦρχε τῶν Ἑλλήνων, καὶ Μένων ὁ Θετταλός, οἱ μετὰ Κύρου ἦσαν, αἰεὶ διάφοροι ἀλλήλοις ἐτύγχανον, διότι τῷ μὲν Κλεάρχῳ ἅπαντα ὁ Κῦρος συνεβούλευε, τοῦ δὲ Μένωνος λόγος οὐδεὶς ἦν. Ἡντομόλουν δὲ ἀπὸ μὲν Ἀρτοξέρξου πρὸς Κῦρον πολλοί, πρὸς δὲ Ἀρτοξέρξην ἀπὸ
25 Κύρου οὐδεὶς διὸ καὶ Ἀρταβάριος, προσχωρῆσαι Κύρῳ μελετήσας καὶ διαβληθεὶς, εἰς τὴν σποδὸν ἐνεβλήθη.

Προσβολὴ Κύρου πρὸς τὴν βασιλέως στρατιάν, καὶ νίκη Κύρου, ἀλλὰ καὶ θάνατος Κύρου ἀπειθοῦντος Κλεάρχῳ, καὶ αἰκισμὸς τοῦ σώματος Κύρου ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ Ἀρτοξέρξου τὴν
30 τε γὰρ κεφαλὴν καὶ τὴν χεῖρα, μεθ' ἧς τὸν Ἀρτοξέρξην ἔβαλεν,

πέθανε ἔπειτα ἀπὸ ἀσθένεια στὴ Βαβυλώνα, ἀφοῦ βασίλευσε τριάντα πέντε χρόνια, καὶ γίνεται βασιλιάς ὁ Ἀρσάκης, πού μετονομάσθηκε Ἀρτοξέρξης. Κόβουν τὴ γλῶσσα τοῦ Οὐδιάστη καὶ τὴν τραβοῦν ἀπὸ πίσω καὶ ἔτσι πεθαίνει, καὶ στὴ θέση τοῦ πατέρα του γίνεται σατράπης ὁ υἱὸς του Μιθραδάτης. Αὐτὰ βέβαια ἔγιναν μὲ τις ἐνέργειες τῆς Στάτειρας καὶ ἡ Παρυσάτιδα στενοχωριόταν. Ὁ Κῦρος διαβάλλεται ἀπὸ τὸν Τισσαφέρην στὸν ἀδελφό του Ἀρταξέρξη, καταφεύγει στὴ μητέρα του Παρυσάτιδα καὶ ἀθρώνεται ἀπὸ τὴ διαβολή. Φεύγει ὁ Κῦρος ταπεινωμένος ἀπὸ τὸν ἀδελφό του στὴ σατραπεία του καὶ σχεδιάζει ἐπανάσταση. Διαβάλλει ὁ Σατιβαρζάνης τὸν Ὀρόνδη, ὅτι ἔχει σχέσεις μὲ τὴν Παρυσάτιδα, ἂν καὶ βέβαια αὐτὴ ἦταν πολὺ φρόνιμη, καὶ φονεύεται ὁ Ὀρόνδης, ἐνῶ ἡ μητέρα ὀργίζεται μὲ τὸν βασιλιά, γιατί τάχα ἡ Παρυσάτιδα δηλητηρίασε τὸν υἱὸ τοῦ Τερτιούχμη. Καὶ γιὰ ἐκεῖνον πού ἔκανε τὴν ταφή τοῦ πατέρα του μὲ καῦση παρά τὸν νόμο, ἀπὸ τὸ ὁποῖο ἐλέγχονται ὁ Ἑλλάνικος καὶ ὁ Ἡρόδοτος ὅτι ψεύδονται. Ἀκολουθεῖ ἀποστασία τοῦ Κύρου ἀπὸ τὸν ἀδελφό του καὶ συγκέντρωση ἑλληνικοῦ καὶ βαρβαρικοῦ στρατεύματος, ὄντας στρατηγὸς τῶν Ἑλλήνων ὁ Κλέαρχος. Ἀκόμα ἀναφέρει ὅτι ὁ Συέννεσις, ὁ βασιλιάς τῆς Κιλικίας, ἦταν σύμμαχος καὶ μὲ τοὺς δύο, καὶ μὲ τὸν Κῦρο καὶ μὲ τὸν Ἀρταξέρξη, καὶ ὅτι ὁ Κῦρος ἐνθάρρυνε τὸ στράτευμά του καὶ ὁ Ἀρταξέρξης τὸ δικό του. Ὁ Κλέαρχος ὁ Λακεδαιμόνιος, πού ἦταν ἀρχηγὸς τῶν Ἑλλήνων, καὶ ὁ Μένων ὁ Θεσσαλός, οἱ ὁποῖοι ἦταν μαζὶ μὲ τὸν Κῦρο, ἦταν πάντα διάφοροι ὁ ἓνας ἀπὸ τὸν ἄλλο, ἐπειδὴ ὁ Κῦρος εἶχε σὲ ὅλα σύμβουλό του τὸν Κλέαρχο, ἐνῶ ὁ Μένων δὲν εἶχε καθόλου λόγο. Ἀπὸ τὸν Ἀρταξέρξη κατέφευγαν πολλοὶ μὲ τὴ θέλησή τους στὸν Κῦρο, κανένας ὅμως ἀπὸ τὸν Κῦρο στὸν Ἀρταξέρξη. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Ἀρταβάριος, πού σχεδίαζε νὰ προσχωρήσει στὸν Κῦρο καὶ κατηγορήθηκε, ρίχθηκε σὲ καιστή στάχτη.

Ὁ Κῦρος προσβάλλει τὸν στρατὸ τοῦ βασιλιᾶ, νικᾷ ὁ Κῦρος, καὶ ἐπειδὴ δὲν πείθεται ὁ Κῦρος στὶς συμβουλές τοῦ Κλέαρχου σκοτώνεται, ἐνῶ ὁ ἀδελφός του Ἀρταξέρξης κακοποιεῖ τὸ σῶμα τοῦ Κύρου· γιατί τοῦ ἔκοψε τὸ κεφάλι καὶ τὸ χέρι, μὲ τὸ ὁποῖο χτύπησε

αὐτὸς ἀπέτεμε καὶ ἐθριάμβευσεν. Ἀναχώρησις Κλεάρχου τοῦ
 Λακεδαιμονίου ἅμα τῶν σὺν αὐτῷ Ἑλλήνων τῆς νυκτός, καὶ τῶν
 τῆς Παρυσάτιδος πόλεων μιᾶς κατάληψις· εἶτα σπονδαὶ βασιλέ-
 5 ως πρὸς τοὺς Ἕλληνας. Ὡς Παρύσατις εἰς Βαβυλῶνα ἀφίκετο
 πενθοῦσα Κύρον, καὶ μόλις ἐκομίσαστο τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ καὶ
 τὴν χεῖρα, καὶ ἐθαψεν, καὶ ἀπέστειλεν εἰς Σοῦσα. Τὰ περὶ Βα-
 γαπάτου τοῦ ἀποτεμόντος προστάξει βασιλέως τὴν κεφαλὴν ἀπὸ
 τοῦ σώματος Κύρου, ὅπως ἢ μήτηρ μετὰ βασιλέως κύβοις ἐπὶ
 συνθήκαις παίξασα καὶ νικήσασα ἔλαβε Βαγαπάτην, καὶ ὄν τρό-
 10 πον τὸ δέρμα περιαιρεθείς ἀνεσταυρίσθη ὑπὸ Παρυσάτιδος, ὅτε
 καὶ τὸ πολὺ ἐπὶ Κύρῳ πένθος αὐτῇ ἐπαύσατο διὰ τὴν πολλὴν τοῦ
 Ἀρτοξέρξου δέησιν. Ὡς Ἀρτοξέρξης δῶρα ἔδωκε τῷ ἐνέγκαντι
 τὸν Κύρου πῖλον, καὶ ὡς τὸν Κᾶρα τὸν δοκέοντα Κύρον βαλεῖν
 Ἀρτοξέρξης ἐτίμησε, καὶ ὡς Παρύσατις τὸν τιμηθέντα Κᾶρα
 15 αἰκισαμένη ἀπέκτεινεν. Ὡς Ἀρτοξέρξης παρέδωκεν αἰτησαμένη
 Μιτραδάτην Παρυσάτιδι, ἐπὶ τραπέζης μεγαλαυχήσαντα ἀπο-
 κτεῖναι Κύρον, κάκεινη λαβοῦσα πικρῶς ἀνεῖλε. Ταῦτα ἢ ιθ' καὶ
 κ' ἱστορία

Ἐν δὲ τῇ κ' καὶ β' καὶ γ', ἥτις καὶ τῆς ὅλης πέρας ἐστὶν ἱστο-
 20 ρίας, τάδε περιεῖληπται, ὡς Τισσαφέρνης ἐπιβουλεύει τοῖς Ἕλ-
 λησι, καὶ προσεταιρισάμενος Μένωνα τὸν Θεσσαλὸν δι' αὐτοῦ
 Κλεάρχον καὶ τοὺς ἄλλους στρατηγούς ἀπάτη καὶ ὄρκους ἐχειρώ-
 σατο, τοῦ Κλεάρχου καὶ προειδομένου καὶ ἀποκρουομένου τὴν
 ἐπιβουλήν· ἀλλὰ τό τε πλῆθος διὰ Μένωνος ἀπατηθὲν κατηνάγ-
 25 κασε καὶ ἄκοντα Κλεάρχον πρὸς Τισσαφέρνην παραγενέσθαι,
 καὶ Πρόξενος ὁ Βοιωτίος αὐτὸς ἤδη προαλοὺς ἀπάτη συμ-
 παρήνει. Ὡς εἰς Βαβυλῶνα πρὸς Ἀρτοξέρξην Κλεάρχον καὶ τοὺς
 ἄλλους ἀπέστειλεν ἐν πέδαις, καὶ ὡς ἐπὶ θεῶν Κλεάρχου ἅπαντες
 συνερρύνθησαν. Ὡς Κτησίας, αὐτὸς ἰατρός ὢν Παρυσάτιδος, πολ-
 30 λὰ Κλεάρχῳ ἐν τῷ δεσμοτηρίῳ ὄντι πρὸς ἡδονὴν καὶ θεραπείαν

τὸν Ἀρταξέρξη, καὶ τὰ περιέφερε θριαμβευτικά. Ὁ Κλέαρχος ὁ Λακεδαιμόνιος καὶ οἱ Ἕλληνες ποὺ ἦταν μαζί του ἀναχωροῦν τὴ νύχτα καὶ καταλαμβάνουν μᾶ ἀπὸ τὶς πόλεις τῆς Παρυσάτιδας. Ἀκολουθεῖ ἡ συνθηκολόγησις τοῦ βασιλιᾶ μὲ τοὺς Ἕλληνες. Ἀναφέρει ὅτι ἡ Παρυσάτιδα ἔφτασε στὴ Βαβυλώνα πενθώντας γιὰ τὸ θάνατο τοῦ Κύρου, ποὺ μὲ δυσκολία μπόρεσε νὰ πάρει μαζί της τὸ κεφάλι καὶ τὸ χέρι του, ἔκανε τὰ συνηθισμένα στοὺς νεκροὺς καὶ τὰ ἔστειλε στὰ Σοῦσα. Ἀναφέρονται τὰ σχετικὰ μὲ τὸν Βαγαπάτη, ποὺ μὲ διαταγὴ τοῦ βασιλιᾶ ἀποκεφάλισε τὸν Κύρο, γιὰ τὸν ὁποῖο ἡ μητέρα του ἔπαιξε ζάρια μὲ τὸ βασιλιά γιὰ νὰ συμφιλιωθεῖ μαζί του, τὸν νίκησε ὅμως καὶ πῆρε τὸν Βαγαπάτη, καὶ ἀφοῦ τοῦ ἀφαίρεσε ἡ Παρυσάτιδα τὸ δέριμα του καὶ τὸν σταύρωσε, τότε σταμάτησε καὶ τὸ μεγάλο πένθος της γιὰ τὸν Κύρο ἔπειτα ἀπὸ τὶς συνεχεῖς παρακλήσεις τοῦ Ἀρταξέρξη. Ἀναφέρει ὅτι ὁ Ἀρταξέρξης ἔδωσε δῶρα σὲ ἐκεῖνον ποὺ τοῦ ἔφερε τὸ κράνος τοῦ Κύρου, καὶ ὅτι ὁ Ἀρταξέρξης τίμησε ἐκεῖνον τὸν Κάρα ποὺ ἔλεγε ὅτι χτύπησε τὸν Κύρο, καὶ ὅτι ἡ Παρυσάτιδα, ἀφοῦ καταδασάνισε τὸν Κάρα ποὺ εἶχε τιμηθεῖ, τὸν σκότωσε, καὶ ἀκόμα ὅτι ὁ Ἀρταξέρξης παρέδωσε τὸν Μιθραδάτη στὴν Παρυσάτιδα, ποὺ σὲ συμπόσιο καυχήθηκε ὅτι εἶχε σκοτώσει τὸν Κύρο, καὶ ἐκεῖνη τὸν συνέλαβε καὶ τὸν θανάτωσε μὲ τρόπο ὀδυνηρό. Αὐτὰ περιλαμβάνουν τὰ βιβλία δεκαεννέα καὶ εἴκοσι.

Στὸ εἴκοστὸ πρῶτο καὶ δεύτερο καὶ τρίτο, ὅπου καὶ τελειώνει ἡ ὅλη ἀφήγησις, περιλαμβάνονται τὰ ἑξῆς· ὅτι ὁ Τασαφέρνης ἐπιχείρησε νὰ παγιδεύσει τοὺς Ἕλληνες καὶ ἀφοῦ προσεταιρίσθηκε τὸν Μένωνα τὸν Θεσσαλό, ἐπιχείρησε μὲ τὴ βοήθειά του νὰ ὑποτάξει τὸν Κλέαρχο καὶ τοὺς ἄλλους στρατηγούς μὲ ἀπάτη καὶ ὄρκους, ἀλλὰ ὁ Κλέαρχος τὸ ἀντιλήφθηκε καὶ ἀπέκρουε τὸ ἐπίβουλο σχέδιό του. Ὁ στρατὸς ὅμως ποὺ εἶχε ἀπατηθεῖ ἀπὸ τὸν Μένωνα ἀνάγκασε τὸν Κλέαρχο νὰ πάει στὸν Τασαφέρνη, καὶ ὅτι τὸν παρότρυνε ὁ Πρόξενος ὁ Βοιώτιος ποὺ εἶχε ἤδη αὐτὸς πέσει στὴν ἀπάτη. Ὅτι ἔστειλε δεμένους στὸν Ἀρταξέρξη στὴ Βαβυλώνα τὸν Κλέαρχο καὶ τοὺς ἄλλους καὶ ὅτι ἔτρεξαν ὅλοι νὰ δοῦν τὸν Κλέαρχο. Ὅτι ὁ Κτησίας, ποὺ ἦταν γιατρός τῆς Παρυσάτιδας, ἔπραξε πολλὰ μὲ τὴ βοή-

δι' αὐτῆς ἔπραξε· καὶ τῶν δεσμῶν ἂν Παρύσατις ἔλυσε καὶ ἀφήκεν, εἰ μὴ Στάτειρα τὸν ἄνδρα Ἀρτοξέρξην ἀνέπεισε τοῦτον ἀναιρεθῆναι. Καὶ ἀνηρέθη Κλέαρχος, καὶ τέρας ἐπὶ τῷ σώματι συνέστη· αὐτομάτως γὰρ ἐπ' αὐτῷ τάφος, μεγίστου πνεύσαντος 5 ἀνέμου, ἐπὶ μέγα ἠρμένος ἐπισυνέστη. Ἀνηρέθησαν δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἀναπεμφθέντες Ἕλληνες πλὴν Μένωνος

Λοιδορία Παρυσάτιδος πρὸς Στάτειραν, καὶ ἀναίρεσις διὰ φαρμάκου τοῦτον διασκευασθέντος τὸν τρόπον· ἐφυλάττετο γὰρ Στάτειρα λίαν μὴ παθεῖν ὃ πέπονθε. Μαχαιρίου τὸ ἐν μέρος ἐπα- 10 λείφεται τῷ φαρμάκῳ, τὸ δὲ λοιπὸν οὐ μετεῖχε. Τούτῳ τέμνεται, ὀρνίθιον μικρὸν, μέγεθος ἴσον ὠοῦ· ὀρνδάκην Πέρσαι τὸ ὀρνίθιον καλοῦσι. Τέμνεται δὲ δίχα, καὶ τὸ μὲν καθαρεῦον τοῦ ἰοῦ ἡμισυ αὐτῆ λαβοῦσα Παρύσατις ἐσθίει, τὸ δὲ προσομιλήσαν τῷ φαρμάκῳ ὀρέγει Στατείρα· ἡ δέ, ἐπειδὴ ἐσθίουσαν τὴν ἐπιδοῦσαν 15 ἑώρα τὸ ἡμισυ, μηδὲν συνιδεῖν δυνηθεῖσα, καὶ αὐτῆ συνεοθίει τοῦ θανάτου τὸ φάρμακον· ὀργὴ διὰ ταῦτα τοῦ βασιλέως πρὸς τὴν μητέρα, καὶ σύλληψις τῶν εὐνούχων αὐτῆς καὶ αἰκισμὸς καὶ ἀναίρεσις. Καὶ ἔτι σύλληψις Γίγγης, ἡ ὠκείωτο Παρυσάτιδι, καὶ κρίσεις ἐπ' αὐτῇ, καὶ ἀθώωσις μὲν παρὰ τῶν κριτῶν, καταδίκη δὲ 20 παρὰ βασιλέως, καὶ αἰκισμὸς Γίγγης καὶ ἀναίρεσις, καὶ ὀργὴ διὰ τοῦτο Παρυσάτιδος πρὸς τὸν υἱόν, κάκεινον πρὸς τὴν μητέρα. Καὶ τὸ χῶμα δὲ τοῦ Κλεάρχου δι' ἐτῶν ὀκτὼ μεστὸν ἐφάνη φοινίκων, οὗς ἦν κρύφα Παρύσατις, καθ' ὃν καιρὸν ἐκεῖνος ἐτελεύτησε, διὰ εὐνούχων καταχώσασα.

25 Αἰτίαι δι' ἃς Εὐαγόρα βασιλεῖ Σαλαμῖνος βασιλεὺς Ἀρτοξέρξης διηνέχθη. Καὶ ἄγγελοι Εὐαγόρα πρὸς Κτησίαν ὑπὲρ τοῦ λαβεῖν παρὰ Ἀβουλήτου τὰς ἐπιστολάς, καὶ Κτησίου πρὸς αὐτὸν ἐπιστολὴ περὶ τοῦ διαλλαγῆναι αὐτὸν Ἀναξαγόρα τῷ Κυπρίων βασιλεῖ. Τῶν παρὰ Εὐαγόρα ἀγγέλων εἰς Κύπρον ἄφιξις καὶ τῶν

θειά της γιά τόν Κλέαρχο πού ἦταν στή φυλακή ὥστε νά τόν ἀνακουφίσει καί νά τόν ὑπηρετήσῃ, καί ὅτι ἡ Παρυσάτιδα θά τόν ἐλευθέρωνε καί ἀπό τή φυλακή, ἂν δέν ἔπειθε ἡ Στάτειρα τόν ἄνδρα της τόν Ἄρταξέρξη νά τόν θανατώσῃ. Θανατώθηκε λοιπόν ὁ Κλέαρχος καί συντελέσθηκε θαῦμα στή σορό του· γιὰ τὴν ὑψώθηκε αὐτόματα πάνω σ' αὐτὴ τάφος σὲ ὕψος μεγάλο ἀπὸ ἰσχυρότατο φύσημα ἀνέμου. Θανατώθηκαν καί οἱ Ἕλληνες πού εἶχαν σταλεῖ μαζί του ἔκτος ἀπὸ τὸν Μένωνα.

Κατηγορία ἀπὸ τὴν Παρυσάτιδα πρὸς τὴν Στάτειρα, καί θανάτωσή της μὲ δηλητήριο πού παρασκευάσθηκε μὲ τὸν ἐξῆς τρόπο. Ἡ Στάτειρα δηλαδὴ φυλαγόταν πολὺ νὰ μὴν πάθει αὐτὸ πού ἔπαθε. Ἡ μὰ πλευρὰ ἑνὸς μαχαιριοῦ ἀλείφθηκε μὲ τὸ δηλητήριο καί ἡ ἄλλη ὄχι. Μὲ τὸ μαχαίρι κόβεται ἓνα μικρὸ πουλὶ μεγέθους ἑνὸς αὐγοῦ, τὸ ὁποῖο οἱ Πέρσες ὀνομάζουν ρυνδάκη. Κόβεται σὲ δύο κομμάτια, καί τὸ μισὸ πού δὲν εἶχε μολυνθεῖ ἀπὸ τὸ δηλητήριο τὸ πῆρε καί τὸ ἔφαγε ἡ ἴδια ἡ Παρυσάτιδα, ἐνῶ ἐκεῖνο πού μολύνθηκε ἀπὸ τὸ φάρμακο τὸ πρόσφερε στή Στάτειρα. Αὐτὴ ἐπειδὴ ἔβλεπε νὰ τρώει τὸ μισὸ πουλὶ ἐκείνη πού τῆς τὸ πρόσφερε, χωρὶς νὰ μπορέσει νὰ καταλάβει κάτι, τρώει καί αὐτὴ μαζί τὸ θανάσιμο δηλητήριο. Ὁ βασιλιάς ὀργίζεται ἐναντίον τῆς μητέρας του, συλλαμβάνει τοὺς εὐνούχους της, τοὺς βασανίζει καί τοὺς θανατώνει. Συλλαμβάνει ἐπίσης τὴ Γίγγη, τὴ φίλη τῆς Παρυσάτιδας, τὴν εἰσάγει σὲ δίκη, ὅπου οἱ κριτὲς τὴν ἀθώνουν, ἀλλὰ τὴν καταδικάζει ὁ βασιλιάς. Ἀκολουθεῖ βασανισμὸς τῆς Γίγγης καί θανάτωσής της, καί ἐξαιτίας αὐτοῦ ὀργὴ τῆς Παρυσάτιδας ἐναντίον τοῦ υἱοῦ της καί ἐκείνου ἐναντίον τῆς μητέρας του. Ἐν τῷ μεταξὺ τὸ μνημεῖο τοῦ Κλέαρχου σὲ ὀχτῶ χρόνια φάνηκε γεμᾶτο φοῖνικες, πού ἡ Παρυσάτιδα τοὺς εἶχε σπεῖρει κρυφὰ μὲ τοὺς εὐνούχους της τότε πού ἐκεῖνος πέθανε.

Ποιοὶ εἶναι οἱ λόγοι γιὰ τοὺς ὁποίους ὁ Ἄρταξέρξης διαφώνησε μὲ τὸν βασιλιᾶ τῆς Σαλαμίνας (τῆς Κύπρου) Εὐαγόρα. Ἀγγελιοφόροι τοῦ Εὐαγόρα πρὸς τὸν Κτησία γιὰ νὰ λάβει τίς ἐπιστολὰς ἀπὸ τὸν Ἀβουλήτη, καί ἐπιστολὴ τοῦ Κτησία πρὸς αὐτὸν νὰ συμπιλωθεῖ μὲ τὸν Ἀναξαγόρα, τὸν βασιλιᾶ τῶν Κυπρίων. Ἀφίξη τῶν

παρὰ Κτησίου γραμμάτων ἀπόδοσις Εὐαγόρα Καὶ Κόνωνος
 πρὸς Εὐαγόραν λόγος ὑπὲρ τοῦ πρὸς βασιλέα ἀναβῆναι, καὶ
 Εὐαγόρα ἐπιστολή περὶ ᾧν ἠξιώθη ὑπ' αὐτοῦ. Καὶ Κόνωνος
 πρὸς Κτησίαν ἐπιστολή, καὶ βασιλεῖ παρὰ Εὐαγόρα φόρος, καὶ
 5 τῶν ἐπιστολῶν Κτησία ἀπόδοσις. Κτησίου λόγος πρὸς βασιλέα
 περὶ Κόνωνος καὶ ἐπιστολή πρὸς αὐτόν. Τῶν παρὰ Εὐαγόρα
 δῶρων ἀπόδοσις Σατιβαρζάνη, καὶ τῶν ἀγγέλων τῶν εἰς Κύπρον
 ἄφιξις, καὶ Κόνωνος ἐπιστολή πρὸς βασιλέα καὶ Κτησίαν. Ὡς
 ἐτηρήθησαν οἱ παρὰ Λακεδαμονίων ἄγγελοι πεμφθέντες πρὸς
 10 βασιλέα Βασιλέως ἐπιστολή πρὸς Κόνωνα καὶ Λακεδαμονίους,
 ᾧς Κτησίας αὐτὸς ἐκόμισεν. Ὡς ὑπὸ Φαρναβάζου ναύαρχος
 Κόνων ἐγένετο. Κτησίου εἰς Κνίδον τὴν πατρίδα ἄφιξις καὶ εἰς
 Λακεδαίμονα, καὶ κρίσις πρὸς τοὺς Λακεδαμονίων ἀγγέλους ἐν
 Ρόδῳ, καὶ ἄφεις. Ἐκ τῆς Ἐφέσου μέχρι Βάκτρων καὶ Ἰνδικῆς
 15 ἀριθμὸς σταθμῶν, ἡμερῶν, παρασαγγῶν. Κατάλογος βασιλέων
 ἀπὸ Νίνου καὶ Σεμιράμεως μέχρι Ἀρτοξέρξου. Ἐν οἷς καὶ τὸ
 τέλος.

Ἔστι δὲ οὗτος ὁ συγγραφεὺς σαφῆς τε καὶ ἀφελῆς λίαν, διὸ
 καὶ ἡδονῇ αὐτῷ σύγκρατός ἐστιν ὁ λόγος. Κέχρηται δὲ τῇ Ἰωνικῇ
 20 διαλέκτῳ, εἰ καὶ μὴ δι' ὅλου, καθάπερ Ἡρόδοτος, ἀλλὰ κατ' ἐνίας
 τινὰς λέξεις. Οὐδὲ πρὸς ἐκτροπὰς δέ τινας ἀκαίρους, ὥσπερ
 ἐκεῖνος, ἀπάγει τὸν λόγον. Τῶν μέντοι γε μύθων, ἐν οἷς ἐκείνῳ
 λαιδορεῖται, οὐδ' οὗτος ἀφίσταται, καὶ μάλιστα ἐν τοῖς ἐπιγραφο-
 μένοις αὐτῷ «Ἰνδικά». Ἡ δὲ ἡδονὴ τῆς ἱστορίας αὐτοῦ τὸ πλεῖ-
 25 στον ἐν τῇ τῶν διηγημάτων αὐτοῦ γίνεται διασκευῇ, τὸ παθη-
 τικὸν καὶ ἀπροσδόκητον ἐχούση πολὺ καὶ τὸ ἐγγὺς τοῦ μυθώδους
 αὐτὴν διαποικίλλει. Καὶ διαλελυμένος δὲ ἐστι πλέον τι τοῦ δέον-
 τος αὐτῷ ὁ λόγος, ὡς καὶ εἰς ἰδιωτισμὸν ἐκπίπτειν. Ὁ δὲ τοῦ
 Ἡροδότου λόγος ταύτη τε καὶ τῇ ἄλλῃ τοῦ ἔπους δυνάμει καὶ
 30 τέχνῃ κανὼν ἐστιν Ἰωνικῆς διαλέκτου.

ἀγγελιοφόρων τοῦ Εὐαγρίου στήν Κύπρο καί παράδοση τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Κτησία στόν Εὐάγριο. Λόγος τοῦ Κόνωνα πρὸς τὸν Εὐαγόρα, γιὰ νὰ μεταβεῖ στόν βασιλιά, καί ἐπιστολή τοῦ Εὐαγόρα γιὰ ὅσα τιμῆθηκε ἀπὸ αὐτόν. Ἐπιστολή ἐπίσης τοῦ Κόνωνα πρὸς τὸν Κτησία, φόρος τοῦ Εὐαγόρα στόν βασιλέα καί παράδοση τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Κτησία. Λόγος τοῦ Κτησία πρὸς τὸ βασιλιά γιὰ τὸν Κόνωνα καί ἐπιστολή πρὸς αὐτόν. Παράδοση τῶν δώρων ἀπὸ τὸν Εὐαγόρα στόν Σατιβαρζάνη, καί ἀφιξη τῶν ἀγγελιοφόρων πού εἶχαν σταλεῖ στήν Κύπρο, καί ἐπιστολή τοῦ Κόνωνα πρὸς τὸν βασιλιά καί τὸν Κτησία. Ὅτι διασώθηκαν οἱ ἀγγελιοφόροι πού ἔστειλαν οἱ Λακεδαιμόνιοι στόν βασιλιά. Ἐπιστολή τοῦ βασιλιᾶ πρὸς τὸν Κόνωνα καί τοὺς Λακεδαιμονίους, πού τις μετέφερε ὁ ἴδιος ὁ Κτησίας. Ὅτι ὁ Κόνων ἔγινε ναύαρχος ἀπὸ τὸν Φαρνάβαζο. Ἀφιξη τοῦ Κτησία στήν πατρίδα του Κνίδο καί στή Σπάρτη, δίκη τῶν Σπαρτιατῶν ἀγγελιοφόρων στή Ρόδο καί ἀπελευθέρωσή τους. Ἀπὸ τὴν Ἐφεσο μέχρι τὰ Βάκτρα καί τὴν Ἰνδίκη ἀριθμὸς σταθμῶν, ἡμερῶν καί παρασαγγῶν. Κατάλογος τῶν βασιλέων ἀπὸ τὸν Νίνο καί τὴ Σεμίραμη μέχρι τὸν Ἀρτοξέρξη. Μὲ αὐτὰ τελειώνει καί τὸ ὅλο ἔργο.

Ὁ συγγραφέας αὐτὸς εἶναι σαφῆς καί πολὺ ἀφελῆς, γι' αὐτὸ καί ὁ λόγος του εἶναι ἀνάμικτος μὲ κάποια ἡδονή. Χρησιμοποιεῖ τὴν Ἰωνικὴ διάλεκτο, ἂν καί ὄχι ἀποκλειστικὰ ὅπως ὁ Ἡρόδοτος, ἀλλὰ σὲ μερικὲς λέξεις. Δὲν ὀδηγεῖ τὸ λόγο του σὲ κάποιες ἀκαιρες παρεκβάσεις, ὅπως ἐκεῖνος. Ἀπὸ τοὺς μύθους γιὰ τοὺς ὁποίους κατηγορεῖται ἐκεῖνος δὲν εἶναι οὔτε αὐτὸς ἀπαλλαγμένος, καί μάλιστα στὸ ἔργο του πού ἐπιγράφεται Ἰνδικά. Τὸ εὐχάριστο τῆς ἱστορίας του βρῖσκεται κατὰ τὸ πλεῖστον στὴ διαπλοκὴ τῶν διηγήσεών του, πού ἔχει πολὺ τὸ παθητικὸ στοιχεῖο καί τὸ ἀπροσδόκητο καί πού τὸ διαποικίλλει μὲ τὸ στοιχεῖο ἐκεῖνο πού πλησιάζει τὸ μυθικόν. Ἀκόμα ὁ λόγος του εἶναι χαλαρὸς πέρα ἀπὸ αὐτὸ πού πρέπει, ὥστε νὰ παρασύρεται καί σὲ ἰδιωματικὲς ἐκφράσεις. Ὁ λόγος ὅμως τοῦ Ἡροδότου μὲ αὐτὴν καί τὴν ἄλλη δύναμη καί τέχνη του εἶναι κανόνας τῆς Ἰωνικῆς διαλέκτου.

Πίνακες τῶν βασιλέων τῆς Περσίας κατὰ τὸν Κτησία.

Βασιλιάς	σύζυγος	παιδιά	βασίλευσε	πέθανε
1. Κύρος	Ἄμυτις	Καμβύσης - Τανυοξέρξης	30 ἔτη	Ἄπο τραῦμα στὸν πόλεμο
2. Καμβύσης	Ρωξάνη	-	18 ἔτη	τυχαῖα ἀπὸ μαχαίρι
3. Σφενταδάτης				
Μάγος ἢ Σμέρδης	-	-	7 μῆνες	θανατώθ. ἀπὸ 7 συνωμότες
4. Δαρείος ὁ Ὑστάσπης	-	Ξέρξης, Δαρειαῖος, Ὑστάσπης, Ἀρταξέρξης	31 ἔτη	ἀπὸ ἀσθένεια 30 ἡμερῶν
5. Ξέρξης	Ἀμῆστρις	Ἀχαιμενίδης Ἀρτάριος Ἀμύτις καὶ Ροδογούνη	22 ἔτη	Ἄπο Ἀρτάπανο καὶ Ασπαμίτρη
6. Ἀρτοξέρξης ὁ μακρόχειρ	Δαμάσπια	Ξέρξης ὁ μόνος νόμιμος, νόθοι 17 ἐν οἷς Σεκυδιανὸς καὶ Ὠχος	42 ἔτη	φυσικὸς θάνατος
7. Ξέρξης Β΄.			45 ἡμέρ.	φονεύθηκε ἀπὸ Σεκυδιανὸ- Φαρνακία
8. Σεκυδιανὸς Συγδιανὸς	-	-	6 μῆν. 25 μέρ.	ρίχθηκε στὴ φωτιά
9. Ὠχος ἢ Δαρειαῖος ἢ Δαρείος νοθος	Παρύσατις	Ἀρσάκης Κύρος Ἀρτόσπης, Ὁξένδρας ἄλλοι 13, Ἀμῆστρις	35 ἔτη	ἀσθενῆς στὴ Βαβυλώνα
10. Ἀρσάκης = Ἀρταξέρξης ἀπὸ ἄλλους Μνήμων	Στάτειρα	Ἐναντίον τοῦ ἐπαναστάτησε ὁ ἀδελφὸς τοῦ Κύρος - Θάνατος ὁμοῦ τοῦ Κύρου καὶ ἀποκοπή τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ χεριοῦ τοῦ ἀπὸ τὸν Ἀρταξέρξη.		

*Ἐταί ἔχει ὁ κατάλογος τῶν βασιλευσάντων στὴν Περσία σύμφωνα μὲ τὸν Κτησία.

Κτησίου τοῦ Κνιδίου τὰ Ἰνδικά.

Ἀνεγνώσθη δὲ αὐτοῦ καὶ τὰ «Ἰνδικά», ἐν ἐνὶ διβλίῳ, ἐν οἷς μᾶλλον Ἰωνίζει. Λέγει περὶ τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ τὸ μὲν στενὸν αὐτοῦ εὖρος μ' σταδίων εἶναι, τὸ δὲ πλατύτατον καὶ διακοσίων. ὁ δὲ λέγει περὶ αὐτῶν τῶν Ἰνδῶν ὅτι πλείους σχεδὸν συμπάντων ἀν-

Πίνακες τῶν βασιλέων τῆς Περσίας κατὰ τὸν Κτησία.

Βασιλιάς	σύζυγος	παιδιά	βασιλευσε	πέθανε
1. Κύρος	Ἀμίτις	Καμβύσης - Τανυοξέρξης	30 ἔτη	Ἀπὸ τραῦμα στὸν πόλεμο
2. Καμβύσης	Ρωξάνη	-	18 ἔτη	τυχαῖα ἀπὸ μαχαίρι
3. Σφενταδάτης Μάγος ἢ Σμέρδης	-	-	7 μῆνες	θανατώθ. ἀπὸ 7 συνωμότες
4. Δαρείος ὁ Ἰγασπίης	-	Ξέρξης, Δαρειαῖος, Ἰγασπίης, Ἀρταξέρξης	31 ἔτη	ἀπὸ ἀσθένεια 30 ἡμερῶν
5. Ξέρξης	Ἀμῆστρις	Ἀχαιμενίδης Ἀρτάριος Ἀμίτις καὶ Ροδογούνη	θανα- τώθηκε	Ἀπὸ Ἀρτάπανο καὶ Ἀσπα- μίτρη
6. Ἀρταξέρξης ὁ μακρόχειρ	Δαμάσπια	Ξέρξης ὁ μόνος νόμιμος, νόθοι 17 ἐν οἷς Σεκυδιανὸς καὶ Ὠχος	42 ἔτη 45 ἡμέρ.	φυσικὸς θάνατος φονεύθηκε ἀπὸ Σεκυδιανὸ- Φαρνακία
7. Ξέρξης Β΄.				
8. Σεκυδιανὸς Συγδιανὸς	-	-	6 μῆν. 25 μέρ.	ρίχθηκε στὴ φωτιά
9. Ὠχος ἢ Δαρειαῖος ἢ Δαρείος νοθος	Παρύσατις	Ἀρσάκης Κύρος Ἀρ- τόστης, Ὀξένδρας ἄλλοι 13, Ἀμῆστρις	35 ἔτη	ἀσθενῆς στὴ Βαβυλώνα
10. Ἀρσάκης = Ἀρταξέρξης ἀπὸ ἄλλους Μνήμων	Στάτειρα	Ἐναντίον τοῦ ἐπαναστάτησε ὁ ἀδελφὸς τοῦ Κύρος - Θάνατος ὁμοῦ τοῦ Κύρου καὶ ἀποκοπή τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ χεριοῦ τοῦ ἀπὸ τὸν Ἀρταξέρξη.		

Ἔτσι ἔχει ὁ κατάλογος τῶν βασιλευσάντων στὴν Περσία σύμφωνα μὲ τὸν Κτησία.

73. Κτησίου τοῦ Κνιδίου τὰ Ἰνδικά.

Διαβάστηκαν τοῦ ἴδιου συγγραφέα καὶ τὰ Ἰνδικά σὲ ἓνα βιβλίο, ὅπου Ἰωνίζει περισσότερο. Λέγει γιὰ τὸν Ἰνδὸ ποταμὸ ὅτι στὸ στενὸ σημεῖο τοῦ ἔχει πλάτος σαράντα στάδια καὶ στὸ πρὸ πλατὺ διακόσια στάδια. Γιὰ τοὺς ἴδιους τοὺς Ἰνδοὺς λέγει ὅτι εἶναι περισσότερο

θρώπων. Περί τοῦ σκώληκος τοῦ ἐν τῷ ποταμῷ, ὃ καὶ μόνον τῶν ἄλλων θηρίων ἐν αὐτῷ γίνεται. Περί τοῦ μὴ οἰκεῖν ἐπέκεινα αὐτῶν ἀνθρώπους "Οτι οὐχ ὕει, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ ποτίζεται ἢ Ἰνδική. Περί «παντάρδας» τῆς σφραγιδος, καὶ ὡς νοῶσ' σφραγίδος ἀπορριφείσας καὶ τιμίους λίθους εἰς τὸν ποταμόν, ἅτινα ἦν τοῦ Βακτριῶν καπήλου, αὕτη ἀνείλκυσεν ἐχομένας ἀλλήλων. Περί τῶν τειχοκαταλυτῶν ἐλεφάντων. Περί τῶν μικρῶν πιθήκων τῶν ἐχόντων οὐράς τετραπήχεις, καὶ περὶ τῶν ἀλεκτρονόων τῶν μεγίστων, καὶ περὶ τοῦ ὀρνέου τοῦ διττάκου, ὅτι γλῶσσαν ἀνθρωπίνην ἔχει καὶ φωνήν, μέγεθος μὲν ὅσον ἰέραξ, πορφύρεον δὲ πρόσωπον, καὶ πύγωνα φέρει μέλανα, αὐτὸ δὲ κυανεόν ἐστὶν ὡς τὸν τράχηλον ὡσπερ κιννάβαρι· διαλέγεσθαι δὲ αὐτὸ ὡσπερ ἄνθρωπον Ἰνδιστί, ἂν δὲ Ἑλληνιστί μάθη, καὶ Ἑλληνιστί.

Περί τῆς κρήνης τῆς πληρουμένης ἀν' ἔτος ὑγροῦ χρυσοῦ, ἐξ 15 ἧς ἑκατὸν προχοαὶ ὀστράκινοι ἀν' ἔτος ἀρῦνται· ὀστρακίνοους δὲ δεῖ εἶναι, ἐπεὶ πηγνυταὶ ὁ χρυσὸς ἀπαρνούμενος, καὶ ἀνάγκη τὸ ἀγγεῖον θλαῖν καὶ οὕτως ἐξαγαγεῖν αὐτόν. Ἡ δὲ κρήνη τετράγωνός ἐστιν, ἐκκαίδεκα μὲν πηχῶν ἢ περίμετρος, τὸ δὲ βάθος ὀργυιᾶ· ἐκάστη δὲ προχὴ τάλαντον ἔλκει. Καὶ περὶ τοῦ ἐν τῷ πνυθμέ- 20 νι τῆς κρήνης σιδήρου, ἐξ οὗ καὶ δύο ξίφη Κτησίας φησὶν ἐσχηκέναι, ἐν παρὰ βασιλέως καὶ τὸ ἄλλο παρὰ τῆς τοῦ βασιλέως μητρὸς Παρυσάτιδος· Φησὶ δὲ περὶ αὐτοῦ, ὅτι πηγνύμενος ἐν τῇ γῇ νέφους καὶ χαλάζης καὶ πρηστήρων ἐστὶν ἀποτρόπαιον, καὶ ἰδεῖν αὐτὸν ταῦτά φησι βασιλέως δις ποιήσαντος.

25 Περί τῶν κυνῶν τῶν Ἰνδικῶν, ὅτι μέγιστοί εἰσιν, ὡς καὶ λέοντι μάχεσθαι. Περί τῶν ὀρῶν τῶν μεγάλων, ἐξ ὧν ἢ τε σαρδῶ ὀρύσσεται καὶ οἱ ὄνυχες καὶ αἱ ἄλλαι σφραγιδες. "Οτι ἀλέα πολλή, καὶ ὅτι ὁ ἥλιος δεκαπλασίον τὸ μέγεθος ἢ ἐν ταῖς ἄλλαις χώραις αὐτὸς ἑαυτοῦ φαίνεται, καὶ πολλοὶ ἐνταῦθα τῷ πνίγει φθεί- 30 ρονται. Καὶ θάλασσαν φησὶν αὐτόθι οὐδὲν ἔλαττον τῆς Ἑλληνικῆς, τὸ δὲ ἄνω αὐτῆς ἕως τεσσάρων δακτύλων θερμόν εἶναι, ὥστε μὴ ἰχθὺν ζῆν προσπελάσαντα τῷ θερμῷ, ἀλλὰ κάτωθεν διαιτᾶσθαι.

ἀπὸ ὅλους μαζί τοὺς ἀνθρώπους. Γιὰ τὸ σκουλήκι τοῦ ποταμοῦ ποὺ εἶναι τὸ μόνο ἀπὸ τὰ ζῶα ποὺ ἀναπτύσσεται σ' αὐτόν. "Ὅτι πέρα ἀπὸ αὐτοὺς δὲν κατοικοῦν ἄλλοι ἄνθρωποι. "Ὅτι ἐκεῖ δὲν βρέχει, ἀλλὰ ἡ Ἰνδία ποτίζεται ἀπὸ τὸν ποταμό. Γιὰ τὴν «παντάρβα», τὸν σφραγιδόλιθο, καὶ ὅτι τετρακόσιους ἑβδομήντα ἑπτὰ σφραγιδόλιθους καὶ πολύτιμες πέτρες ποὺ ρίχθηκαν στὸν ποταμό, καὶ ποὺ ἀνῆκαν στὸν Βάκτριο κάπηλο, αὐτὴ τοὺς τράθηξε ἔξω ἐνωμένους. Γιὰ τοὺς ἐλέφαντες ποὺ γκρεμίζουν τὰ τείχη. Γιὰ τοὺς μικροὺς πιθήκους μὲ τὶς τετράπηχες οὐρές, γιὰ τοὺς μέγιστους πετεινοὺς, καὶ γιὰ τὸ ὄρνεο βιττακὸ (ψιττακὸ) ποὺ ἔχει ἀνθρώπινη ὁμιλία καὶ φωνὴ καὶ μέγεθος ὅσο τοῦ γερακιοῦ, ποὺ ἔχει πορφυρόχρωμο πρόσωπο, γένιο μαῦρο καὶ τὸ σῶμα του εἶναι γαλάζιο ὡς τὸ λαιμὸ σὰν κιννάβαρι (ὑδράργυρος), καὶ ποὺ μιᾶ σὰν ἄνθρωπος στὰ Ἰνδικὰ καὶ ἂν μάθει Ἑλληνικὰ μιλάει καὶ Ἑλληνικὰ.

Γιὰ τὴν πηγὴ ποὺ κάθε χρόνο γεμίζει ἀπὸ ὑγρὸ χρυσάφι, καὶ ἀπὸ τὴν ὁποία κάθε χρόνο ἀντλοῦνται ἑκατὸ πῆλινα σταμνιά, ποὺ πρέπει νὰ εἶναι πῆλινα, γιὰ τὸ χρυσάφι ὅταν ἀντληθεῖ πῆζει καὶ εἶναι ἀνάγκη νὰ σπάσουν τὸ δοχεῖο καὶ ἔτσι νὰ τὸ θγάλουν. Ἡ πηγὴ εἶναι τετράγωνη μὲ περίμετρο δεκαἕξι πήχεων καὶ βάθος μὴ ὀργυιὰ καὶ κάθε σάμνα χωράει ἓνα τάλαντο. Λέγει καὶ γιὰ τὸν σίδηρο ποὺ ὑπάρχει στὸν πυθμένα τῆς πηγῆς, ἀπὸ τὸν ὁποῖο λέγει ὁ Κτησίας ἔχει δύο ξίφη, ἓνα δῶρο τοῦ βασιλιᾶ, καὶ τὸ ἄλλο ἀπὸ τὴ μητέρα τοῦ βασιλιᾶ. Παρυσάτιδα. Λέγει γι' αὐτό, ὅτι ὅταν μπειχθεῖ στὴ γῆ ἀπομακρύνει τὰ νέφη καὶ τὸ χαλάζι καὶ τὶς θύελλες, καὶ ὅτι εἶδε τὸν βασιλιὰ νὰ τὸ κάνει αὐτὸ δύο φορές.

Γιὰ τὰ Ἰνδικὰ σκυλιὰ λέγει ὅτι εἶναι πολὺ μεγάλα, ὥστε νὰ τὰ βάζουν καὶ μὲ λιοντάρια. Γιὰ τὰ μεγάλα βουνὰ ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἐξορύσσονται τὸ σάρδιο, ὁ ὄνυχας καὶ οἱ ἄλλοι πολύτιμοι λίθοι. "Ὅτι ὑπάρχει ἐκεῖ πολλὴ ζέση, ὅτι ὁ ἥλιος εἶναι δεκαπλάσιος στὸ μέγεθος ἀπὸ ὃ,τι αὐτὸς φαίνεται στὶς ἄλλες χῶρες, καὶ πολλοὶ πεθαίνουν ἀπὸ τὴν ἀποπνικτικὴ ἀτμόσφαιρα. Ὑπάρχει λέγει καὶ θάλασσα ἐκεῖ καθόλου μικρότερη ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ, ἢ ἐπιφάνειά της σὲ βάθος μέχρι τέσσερα δάκτυλα εἶναι τόσο θερμὴ, ὥστε νὰ μὴ ζοῦν τὰ ψάρια ὅταν πλησιάσουν σ' αὐτή, ἀλλὰ πρέπει νὰ ζοῦν κάτω ἀπὸ αὐτήν.

Ὅτι ὁ Ἰνδὸς ποταμὸς ῥέων διὰ πεδίων καὶ δι' ὄρέων ῥεῖ, ἐν
 οἷς καὶ ὁ λεγόμενος Ἰνδικὸς κάλαμος φύεται, πάχος μὲν ὅσον δύο
 ἄνδρες περιωργυιωμένοι περιλάβοιεν, τὸ δὲ ὕψος ὅσον μυριοφό-
 ρου νεῶς ἰστός εἰσὶ καὶ ἔτι μείζους καὶ ἐλάττους, οἷους εἰκὸς ἐν
 5 ὄρει μεγάλῳ. Εἶναι δὲ τῶν καλάμων καὶ ἄρρενας καὶ θηλείας. Ὁ
 μὲν οὖν ἄρρην ἐντεριώνην οὐκ ἔχει καὶ ἔστι κάρτα ἰσχυρός, ἡ δὲ
 θήλεια ἔχει. Καὶ περὶ τοῦ μαρτιχόρα τοῦ ἐν αὐτοῖς ὄντος θηρίου,
 ὡς τὸ πρόσωπον εἰκῶς ἀνθρώπου, μέγεθος μὲν ἔστιν ὡσπερ λέων,
 καὶ χροῖαν ἐρυθρὸς ὡς κιννάβαρι, τρίστιχοι δὲ ὀδόντες, ὧτα δὲ
 10 ὡσπερ ἀνθρώπου, καὶ ὀφθαλμοὺς γλαυκοὺς ὁμοίους ἀνθρώπου,
 τὴν δὲ κέρκον ἔχει οἷανπερ σκορπίος ὁ ἠπειρώτης, ἐν ἧ καὶ τὸ
 κέντρον ἔχει, μείζω ὑπάρχουσαν πῆχους. Ἔχει δὲ καὶ ἐκ πλαγίου
 τῆς κέρκου ἔνθα καὶ ἔνθα κέντρα, ἔχει δὲ καὶ ἐπ' ἄκρῳ ὡσπερ
 σκορπίος κέντρον. Καὶ τούτῳ μὲν, ἐὰν προσέλθῃ τις, κεντεῖ τῷ
 15 κέντρῳ, καὶ πάντως ὁ κεντηθεὶς ἀποθνήσκει· ἐὰν δὲ τις πόρρωθεν
 μάχηται πρὸς αὐτόν, καὶ ἔμπροσθεν ἰστάς τὴν οὐρὰν ὡσπερ ἀπὸ
 τόξου βάλλει τοῖς κέντροις, καὶ ὀπισθεν ἐπ' εὐθείας ἀποτείνων.
 Βάλλει δὲ ὅσον πλέθρον εἰς μῆκος, καὶ πάντα, οἷς ἂν βάλλῃ, πάν-
 τως ἀποκτείνει, πληὴν ἐλέφαντος. Τὰ δὲ κέντρα αὐτοῦ ἔστι τὸ μὲν
 20 μῆκος ὅσον ποδιαῖα, τὸ δὲ πλάτος ὅσον σχοῖνος λεπτότατος.
 Μαρτιχόρα δὲ Ἑλληνιστὶ ἀνθρωποφάγον, ὅτι πλεῖστα ἐσθίει
 ἀναιρῶν ἀνθρώπους ἐσθίει δὲ καὶ τὰ ἄλλα ζῶα. Μάχεται δὲ καὶ
 τοῖς ὄνυξι καὶ τοῖς κέντροις τὰ δὲ κέντρα πάλιν, φησὶν, ἐπειδὴν
 ἐκτοξευθῆ, ἀναφύεσθαι. Ἔστι δὲ πολλὰ ἐν τῇ Ἰνδικῇ. Ἀποκτεί-
 25 νουσι δὲ αὐτὰ τοῖς ἐλέφασιν ἐποχούμενοι ἄνθρωποι κάκειθεν
 βάλλοντες.

Περὶ τῶν Ἰνδῶν, ὅτι δικαιοτάτοι, καὶ περὶ τῶν ἐθνῶν καὶ νομί-
 μων αὐτῶν. Περὶ τοῦ ἱεροῦ χωρίου τοῦ ἐν τῇ αἰοικήτῳ, ὃ ἐπ' ὀνό-
 ματι τιμῶσιν ἡλίου καὶ σελήνης, ἐν ᾧ διὰ ἰε' ἡμερῶν ἀπὸ τοῦ
 30 ὄρους τῆς σαροῦς τις παραγίνεται. Καὶ ὅτι λέ' ἡμέραις ὁ ἥλιος
 ψύχει ἐκεῖσε τοῦ ἐνιαυτοῦ διὰ τὴν ἐορτήν, ἵνα ἀφλεκτοὶ αὐτὴν
 τελέσωσι καὶ ὑποστρέψωσιν. Ὅτι βρονταὶ καὶ ἀστραπαὶ καὶ

“Ὅτι ὁ ποταμὸς Ἰνδός, πού ρέει μέσα ἀπὸ πεδιάδες, ρέει καὶ ἀπὸ τὰ βουνά, ὅπου φύεται ὁ λεγόμενος Ἰνδικὸς κάλαμος, μὲ πάχος κορμοῦ τόσο, πού θὰ μπορούσαν νὰ τὸν ἀγκαλιάσουν δύο ἄνθρωποι, ἐνῶ τὸ ὕψος του εἶναι ὅσο τὸ κατάρτι ἐνὸς μεγάλο καραβιοῦ. Ὑπάρχουν βέβαια καὶ ἀκόμα μεγαλύτεροι καὶ μικρότεροι, ὅπως εἶναι φυσικὸ σὲ μεγάλο βουνό, καὶ ὅτι ὑπάρχουν κάλαμοι καὶ ἀρσενικοὶ καὶ θηλυκοί. Ὁ ἀρσενικὸς δὲν ἔχει ἐντεριώνη καὶ εἶναι πολὺ ἰσχυρὸς, ἐνῶ ὁ θηλυκὸς ἔχει. Γράφει καὶ γιὰ τὸν μαρτιχόρα, τὸ θηρίο πού ζεῖ μέσα σ’ αὐτὰ, ὅτι στὸ πρόσωπο μοιάζει μὲ ἄνθρωπο, στὸ μέγεθος εἶναι ὅσο ἓνα λιοντάρι, στὸ χρῶμα κόκκινος ὅπως τὸ κιννάβαρι, ἔχει τρεῖς ὀδοντοστοιχίες, τὰ αὐτιά του εἶναι σὰν τοῦ ἀνθρώπου, τὰ μάτια του γαλανὰ ὅμοια μὲ τοῦ ἀνθρώπου, ἐνῶ τὰ αὐτιά καὶ ἡ οὐρά του εἶναι σὰν τοῦ σκορπιοῦ τῆς ξηρᾶς, ὅπου ἔχει καὶ τὸ κεντρί του, καὶ εἶναι μεγαλύτερη ἀπὸ ἓναν πῆχυ. Ἔχει καὶ στὰ πλάγια τῆς οὐρᾶς κεντριά καὶ στὸ ἄκρο ὅπως ὁ σκορπιός. Μὲ αὐτὸ τὸ κεντρί κεντᾶ (τσιμπᾶ) ὅποιον τὸν πλησιάσει καὶ αὐτὸς πού θὰ δεχθεῖ τὸ κέντημα ἀσφαλῶς πεθαίνει. Κι ἂν κάποιος πολεμᾷ τὸ θηρίο ἀπὸ μακριά, στήνοντας μπροστὰ τὴν οὐρά του σὰν τόξο καὶ τεντώνοντάς τὴν πίσω σὲ εὐθεία γραμμὴ, χτυπᾷ αὐτὸν μὲ τὰ κεντριά του. Χτυπᾷ ἀπὸ ἀπόστασι ἐνὸς πλέθρου⁶⁴ καὶ ὅ,τι χτυπήσει τὸ σκοτώνει ὅπωςδὴποτε, ἐκτὸς ἀπὸ ἐλέφαντα. Τὰ κεντριά του ἔχουν μῆκος ἓνα πόδι, καὶ τὸ πάχος τους εἶναι ὅσο ἓνα λεπτὸ σχοινί. Λέγεται μαρτιχόρας, πού στὰ Ἑλληνικὰ σημαίνει ἀνθρωποφάγος, ἐπειδὴ σκοτώνει καὶ τρώει ἀνθρώπους· τρώει βέβαια καὶ τὰ ἄλλα ζῶα. Μάχεται καὶ μὲ τὰ νύχια καὶ μὲ τὰ κεντριά· τὰ κεντριά, λέγει, ὅταν ἐκτοξευθοῦν, ξαναφυτρώνουν. Τέτοια ζῶα ὑπάρχουν πολλὰ στὴν Ἰνδία. Οἱ ἄνθρωποι τὰ σκοτώνουν καθαλικεύοντας ἐλέφαντες καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ρίχνουν ἐναντίον τους.

Λέγει γιὰ τοὺς Ἰνδοὺς ὅτι εἶναι πάρα πολὺ δίκαιοι, καὶ μιλάει γιὰ τὰ ἔθιμα καὶ τοὺς νόμους τους, γιὰ τὸ ἱερὸ μέρος πού εἶναι σὲ ἀκατοίκητες περιοχὲς τῆς χώρας τους, τὸ ὁποῖο τιμοῦν στὸ ὄνομα τοῦ ἡλίου καὶ τῆς σελήνης, στὸ ὁποῖο φτάνει κανεὶς σὲ δεκαπέντε μέρες ἀπὸ βουνὸ τοῦ σαρδίου, καὶ ὅτι ἐπὶ τριάντα πέντε ἡμέρες τὸν χρόνο ὁ ἥλιος παύει νὰ ξεσταίνει λόγῳ τῆς ἐορτῆς, γιὰ νὰ τὴν τελέσουν καὶ νὰ γυρίσουν πίσω χωρὶς νὰ κατακαοῦν. Ὅτι βροντὲς καὶ

ὑετοὶ οὐκ εἰσὶν ἐν τῇ Ἰνδικῇ, ἄνεμοι δὲ πολλοὶ καὶ πρησιτῆρες
 πολλοί, καὶ ἀρπάζουσιν ὅ τι ἂν λάβωσιν. Ὁ δὲ ἥλιος ἀνίσχων τὸ
 ἡμῖσι τῆς ἡμέρας ψύχος ποιεῖ, τὸ δ' ἄλλο λίαν ἀλεινὸν ἐν τοῖς
 πλείστοις τῶν τῆς Ἰνδικῆς τόπων. Ὅτι οἱ Ἰνδοὶ οὐχ ὑπὸ τοῦ
 5 ἡλίου εἰσὶ μέλανες, ἀλλὰ φύσει εἶναι γὰρ φησὶν ἐν αὐτοῖς καὶ
 ἄνδρας καὶ γυναῖκας λευκοτάτους πάντων, εἰ καὶ ἐπ' ἔλαττον
 ἰδεῖν δὲ καὶ αὐτὸν τοιαύτας Ἰνδὰς δύο γυναῖκας καὶ πέντε
 ἄνδρας. Ὅτι πιστῶσαι τὰ περὶ τοῦ ἡλίου βουλόμενος, ὡς ἐν λέ-
 ἡμέραις ἐν Ἰνδία ψύχει, λέγει ὅτι καὶ τὸ πῦρ ἐκ τῆς Αἴτνης ῥέον
 10 τὸν μέσον χῶρον, ἅτε δικαίων ἀνδρῶν ὄντα, οὐ φθείρει φθειρόν
 τὰ ἄλλα· καὶ ἐν Ζακύνθῳ κρηνίδας ἰχθυοφόρους εἶναι ἐξ ὧν
 αἶρεται πίσσα, καὶ ἐν Νάξῳ κρήνην ἐξ ἧς οἶνος ἐνίοτε ῥεῖ καὶ
 μάλα ἡδύς καὶ ὅτι πῦρ ἐστὶν ἐγγὺς Φασήλιδος ἐν Λυκία ἀθάνα-
 τον, καὶ ὅτι αἰεὶ καίεται ἐπὶ πέτρας καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν, καὶ
 15 ὕδατι μὲν οὐ σβέννυται, ἀλλὰ ἀναφλέγει, φορυτῶ δὲ σβέννυται.

Ὅτι ἐν μέσῃ τῇ Ἰνδικῇ ἄνθρωποι εἰσὶ μέλανες, καλοῦνται
 πυγμαῖοι, ὁμόγλωσσοι τοῖς ἄλλοις Ἰνδοῖς μικροὶ δὲ εἰσὶ λίαν, οἱ
 μακρότατοι αὐτῶν πηχέων δύο, οἱ δὲ πλείστοι ἐνὸς ἡμίσεως
 πήχεος Κόμην δὲ ἔχουσι μακροτάτην, μέχρις ἐπὶ τὰ γόνατα καὶ
 20 ἔτι κατώτερον, καὶ πάγωνα μέγιστον πάντων ἀνθρώπων· ἐπειδὴν
 οὖν τὸν πάγωνα μέγαν φύσωσιν, οὐκέτι ἀμφιέννυνται οὐδὲν ἱμά-
 τιον, ἀλλὰ τὰς τρίχας τὰς μὲν ἐκ τῆς κεφαλῆς ὀπισθεν καθιένται
 πολὺ κάτω τῶν γονάτων, τὰς δὲ ἐκ τοῦ πάγωνος ἔμπροσθεν μέχρι
 ποδῶν ἐλκομένας, ἔπειτα περιπτυκασάμενοι τὰς τρίχας περὶ ἅπαν
 25 τὸ σῶμα ζώννυνται, χρώμενοι αὐτοῖς ἀντὶ ἱματίου. Αἰδοῖον δὲ
 μέγα ἔχουσιν, ὥστε ψαύειν τῶν σφυρῶν αὐτῶν, καὶ παχύ. Αὐτοὶ
 δὲ σιμοὶ τε καὶ αἰσχροί. Τὰ δὲ πρόβατα αὐτῶν ὡς ἄρνες, καὶ οἱ
 ὄνοι καὶ αἱ βόες σχεδὸν ὅσον κριοί, καὶ οἱ ἵπποι αὐτῶν καὶ ἡμί-
 νοι καὶ τὰ ἄλλα κτήνη πάντα οὐδὲν μείζω κριῶν. Ἔπονται δὲ τῶν
 30 βασιλεῖ τῶν Ἰνδῶν τούτων τῶν πυγμαίων ἄνδρες τρισχίλιοι· σφό-
 δρα γὰρ εἰσὶ τοξόται. Δικαιότατοι δὲ εἰσὶ καὶ νόμοισι χρῶνται

65. Σιμός αὐτὸς ποῦ ἔχει μύτη πλατεῖα, ὁ πλατοσομύτης.

ἀστραπὲς καὶ βροχὲς δὲν ὑπάρχουν στὴν Ἰνδία, ἀλλὰ φυσοῦν πολλοὶ ἄνεμοι καὶ θύελλες, πού ἀρπάζουν ὅ,τι συναντήσουν. Ὁ ἥλιος ἀνατέλλοντας κατὰ τὸ ἥμισυ τῆς ἡμέρας προκαλεῖ ψύχος, ἐνῶ κατὰ τὸ ἄλλο ἥμισυ εἶναι πάρα πολὺ θερμὸς στὰ περισσότερα μέρη τῆς Ἰνδίας. "Ὅτι οἱ Ἰνδοὶ δὲν εἶναι μελαχροinoὶ ἀπὸ τὸν ἥλιο, ἀλλὰ ἀπὸ τὴ φύση τους· γιατί ὑπάρχουν ἀνάμεσά τους καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ἂν καὶ λιγότεροι, πιὸ λευκοὶ ἀπὸ ὄλους, καὶ ὅτι εἶδε καὶ αὐτὸς δύο τέτοιες Ἰνδὲς καὶ πέντε ἄνδρες. "Ὅτι θέλοντας νὰ ἐπιβεβαιώσῃ τὰ σχετικὰ μὲ τὸν ἥλιο, ὅτι ἐπὶ τριᾶντα πέντε ἡμέρες προκαλεῖ ψύχος στὴν Ἰνδία, λέγει ὅτι καὶ ἡ λάβα πού ρέει ἀπὸ τὴν Αἴτνα στὸν ἐνδιάμεσο χῶρο, ἐπειδὴ εἶναι χῶρος τῶν δικαίων ἀνθρώπων, δὲν τὸν καταστρέφει, ἐνῶ καταστρέφει ὅλα τὰ ἄλλα. Καὶ στὴ Ζάκυνθο, λέγει, ὑπάρχουν πηγὲς πού ἔχουν ψάρια ἀπὸ τίς ὁποῖες θγαίνει πίσσα, ἀλλὰ καὶ στὴ Νάξο ὑπάρχει πηγὴ ἀπὸ τὴν ὁποία ἀναβλύζει πολλὲς φορὲς κρασί καὶ μάλιστα πολὺ γλυκό, καὶ κοντὰ στὴ Φασηλίδα τῆς Λυκίας καίει μὰ φωτιὰ ἀσθηστή, ἣ ὁποία καίει πάντοτε πάνω στὴν πέτρα νύχτα καὶ ἡμέρα, πού τὸ νερὸ δὲν τὴ σβήνει, ἀλλὰ τὴν ἀναρριπίζει, σβήνει ὅμως μὲ τὴν κοπριά.

"Ὅτι στὴν κεντρικὴ Ἰνδία ὑπάρχουν ἄνθρωποι μαῦροι πού λέγονται πυγμαῖοι καὶ μιλοῦν τὴν ἴδια γλῶσσα μὲ τοὺς Ἰνδοὺς, καὶ εἶναι πολὺ μικρόσωμοι· οἱ πιὸ ψηλοὶ εἶναι δύο πήχεις· οἱ περισσότεροι ἔχουν ὕψος ἕναν πήχυ καὶ μισό. Μαλλιά ἔχουν πολὺ μακριά, ὡς τὰ γόνατα καὶ πιὸ κάτω, καὶ γένεια μεγαλύτερα ἀπὸ ὄλους τοὺς ἀνθρώπους. Μάλιστα ὅταν τὰ γένεια τους μεγαλώσουν, δὲν φοροῦνε πιά κανένα φόρεμα, ἀλλὰ τὰ μαλλιά τῆς κεφαλῆς πέφτουν πίσω πολὺ κάτω ἀπὸ τὰ γόνατα καὶ τὰ γένεια μπροστὰ σέρνονται ὡς τὰ πόδια, καὶ ἔπειτα ὅταν παραπυκνώσῃ τὸ τρίχωμά τους τὸ ζώνονται σ' ὅλο τὸ σῶμα τους σὰ νὰ φοροῦν φορέματα. Γεννητικὸ ὄργανο ἔχουν μεγάλο, ὥστε ν' ἀγγίζει τὰ σφυρά τους, καὶ παχύ. Στὸ πρόσωπο εἶναι σιμοὶ⁶⁶ καὶ ἄσχημοι. Τὰ πρόβατά τους εἶναι μικρὰ σὰν ἀρνιά, οἱ ὄνοι καὶ τὰ βόδια τους εἶναι σὰν κριάρια, τὰ ἄλογα καὶ οἱ ἡμίονοί τους καὶ τὰ ἄλλα ζῶα τους δὲν εἶναι καθόλου μεγαλύτερα ἀπὸ κριάρια. Ἀκολουθοῦν τὸν βασιλιὰ τρεῖς χιλιάδες ἄνδρες ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς πυγμαῖους Ἰνδοὺς. Εἶναι πολὺ δίκαιοι καὶ ἔχουν τοὺς ἴδιους νόμους

ὥσπερ καὶ οἱ Ἰνδοί. Λαγούς τε καὶ ἀλώπεκας θηρεύουσιν, οὐ τοῖς κυσίν, ἀλλὰ κόραξι καὶ ἰκτίσι καὶ κορώναις καὶ ἀετοῖς. Ὅτι λίμνη ἐστὶν ἐν αὐτοῖς (σταδίων ὀκτακοσίων ἢ περιμέτρος), ἐν ἧ ἀνέμου μὴ πνέοντος ἐπάνω τῆς λίμνης ἔλαιον ἐφίσταται· καὶ 5 πλοιαρίοις πλέοντες δι' αὐτῆς ἐκ μέσης αὐτῆς σκαφίοις τοῦ ἐλαίου ἀπαρύνονται καὶ χρῶνται. Χρῶνται δὲ καὶ σησαμίνῳ. Ἔχει δὲ ἡ λίμνη καὶ ἰχθύας. Καὶ τῷ καρυῖνῳ δὲ χρῶνται· κρεῖσσον δὲ τὸ λιμναῖον.

Ἔστι δὲ αὐτόθι ἄργυρος πολὺς καὶ ἀργύρια μέταλλα, οὐ 10 θαθέα, ἀλλὰ θαθύτερα εἶναί φασι τὰ ἐν Βάκτροις. Ἔστι δὲ καὶ χρυσὸς ἐν τῇ Ἰνδικῇ χώρα, οὐκ ἐν τοῖς ποταμοῖς εὕρισκόμενος καὶ πλυνόμενος, ὥσπερ ἐν τῷ Πακτωλῷ ποταμῷ, ἀλλ' ὄρη πολλὰ καὶ μεγάλα, ἐν οἷς οἰκοῦσι γρυῖπες, ὄρνεα τετράποδα, μέγεθος ὅσον λύκος, σκέλη καὶ ὄνυχες οἷάπερ λέων· τὰ ἐν τῷ ἄλλῳ σώματι πε- 15 ρὰ μέλανα, ἐρυθρὰ δὲ τὰ ἐν τῷ στήθει. Δι' αὐτούς δὲ ὁ ἐν τοῖς ὄρεσι χρυσὸς πολὺς ὧν γίνεται δυσπόριστος.

Ὅτι τὰ πρόβατα τῶν Ἰνδῶν καὶ αἱ αἶγες μείζους ὄνων εἰσὶ καὶ τίκτουσι ἀνὰ τεσσάρων καὶ ἕξ ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ. Ἔχουσι δὲ οὐράς μεγάλας· διὸ τῶν τοκάδων ἀποτέμνουσιν, ἵνα δύνωνται 20 ὀχεύεσθαι. Ὑς δὲ οὔτε ἡμερος οὔτε ἄγριος ἐστὶν ἐν τῇ Ἰνδικῇ. Οἱ δὲ φοίνικες οἱ ἐν Ἰνδοῖς καὶ οἱ τούτων θάλανοι τριπλάσιοι τῶν ἐν Βαβυλῶνι. Καὶ ποταμόν φησιν ἐκ πέτρας ῥέοντα μέλι.

Πολλὰ δὲ λέγει περὶ τῆς δικαιοσύνης αὐτῶν, καὶ τῆς περὶ τὸν σφῶν βασιλέα εὐνοίας, καὶ τῆς τοῦ θανάτου καταφρονήσεως. 25 Λέγει δὲ ὅτι πηγὴ ἐστὶ, καὶ ἐπειδὴν τις ἀρύσῃ τὸ ὕδωρ αὐτῆς, πήγνυται ὥσπερ τυρός. Τούτου οὖν τοῦ πηκτοῦ ὅσον τρεῖς ὀβολοὺς ἐὰν τρίψας δῶς ἐν ὕδατι πιεῖν, ἐξαγγέλλει πάντα ὅσα ἔπραξε· παραφρονεῖ γὰρ καὶ μαίνεται ταύτην τὴν ἡμέραν. Χρᾶται δὲ αὐτῷ ὁ βασιλεὺς ἐφ' ὧν κατηγορουμένων τὰληθὲς εὐρεῖν ἐθε- 30 λήσει· κἂν μὲν ἐξείπῃ, προστάσσεται ἀποκαρτερεῖσαι, ἂν δὲ μηδὲν ἐλεγχθῇ, ἀφίεται.

μέ τοὺς Ἰνδοὺς. Κυνηγοῦν λαγοὺς καὶ ἀλεποῦδες ὄχι μέ σκυλιά, ἀλλὰ μέ κοράκια καὶ γεράκια καὶ κουροῦνες καὶ ἀετούς. Λέγει ὅτι ὑπάρχει στήν περιοχὴ τοὺς μᾶ λίμνη μέ περίμετρο ὀκτακόσια στάδια, πού ὅταν δέν φυσᾷ ἄνεμος στήν ἐπιφάνεια τῆς ἐπιπλέει ἓνα εἶδος λαδιοῦ, καὶ πλέοντας μέσα σ' αὐτήν μέ μικρά σκάφη ἀντλοῦν ἀπό τὸ κέντρο τῆς τὸ λάδι καὶ τὸ χρησιμοποιοῦν. Χρησιμοποιοῦν καὶ λάδι ἀπὸ σουσάμι. Ἡ λίμνη ἔχει καὶ ψάρια. Ἐπίσης χρησιμοποιοῦν καὶ λάδι ἀπὸ καρύδια, ἀλλὰ καλύτερο εἶναι τὸ λάδι τῆς λίμνης.

Ἐπίσης ὑπάρχει σ' αὐτὸ τὸ μέρος καὶ ἄργυρος πολὺς καὶ ὄρυχεῖα ἀργύρου ὄχι βαθιά, ἀλλὰ λένε ὅτι βαθύτερα εἶναι τὰ ὄρυχεῖα τῶν Βάκτρων. Ἐπίσης ὑπάρχει καὶ χρυσὸς στήν Ἰνδία, πού δέν τὸν βρίσκουν στὰ ποτάμια καὶ τὸν πλύνουν ἐκεῖ, ὅπως στὸν ποταμὸ Πακτωλό, ἀλλὰ ὑπάρχουν βουνὰ πολλὰ καὶ μεγάλα, ὅπου φωλιάζουν γρύπες, τετράποδα ὄρνια μεγάλα ὅσο ἓνας λύκος, μέ σκέλη καὶ δόντια ὅπως τὰ λιοντάρια· τὰ φτερὰ στὸ ἄλλο σῶμα τοὺς εἶναι μαῦρα, ἐνῶ στὸ στήθος εἶναι κόκκινα. Ἐξαιτίας αὐτῶν τῶν πουλιῶν τὸ χρυσάφι πού στὰ βουνὰ αὐτὰ εἶναι ἄφθονο, δύσκολα μποροῦν νὰ τὸ προμηθευθοῦν.

Λέγει ἀκόμα ὅτι τὰ πρόβατα τῶν Ἰνδῶν καὶ τὰ γίδια εἶναι μεγαλύτερα ἀπὸ ὄνους καὶ γεννοῦν συνήθως τέσσερα ἕως πέντε μικρά. Ἐχουν οὐρὲς πλατιῆς, γι' αὐτὸ τὶς κόβουν ἀπὸ τὰ πρόβατα πού γεννοῦν γιὰ νὰ μποροῦν νὰ ἔρχονται σὲ συνουσία. Χοῖρος δέν ὑπάρχει στήν Ἰνδία οὔτε ἡμερος οὔτε ἄγριος. Οἱ Ἰνδικοὶ φοῖνικες καὶ οἱ καρποὶ τοὺς εἶναι τριπλάσιοι ἀπὸ τοὺς Βαβυλωνιακοὺς. Ἐπίσης λέγει καὶ ποτάμι πού ρεεῖ μέσα ἀπὸ πέτρα μέλι.

Πολλὰ ἐπίσης λέγει γιὰ τὴ δικαιοσύνη τοὺς καὶ γιὰ τὴν ἀγάπη τοὺς πρὸς τὸν βασιλιά τοὺς καὶ γιὰ τὴν περιφρόνηση τοῦ θανάτου. Λέγει ὅτι ὑπάρχει πηγὴ, πού ὅταν πάρει κανεὶς νερὸ ἀπὸ αὐτὴν πῆζει αὐτὸ ὅπως τὸ τυρὶ. Ἀπὸ αὐτὸ τὸ πῆγμα ἀν διαλύσει κανεὶς σὲ νερὸ ὅσο τρεῖς ὄβολοι καὶ τὸ δώσει νὰ τὸ πιεῖ κάποιος, ἀποκαλύπτει ὅσα ἔχει πράξει· γιὰτὶ ἐκεῖνη τὴν ἡμέρα παραφρονεῖ καὶ τρελαίνεται. Ὁ βασιλιάς τὸ χρησιμοποιεῖ σὲ ὅποιους κατηγοροῦμενους θέλει νὰ τοῦ ποῦν τὴν ἀλήθεια· καὶ ἀν μαρτυρήσει, δίνεται διαταγὴ νὰ πεθάνει ἀπὸ πείνα, ἀν δέν ἀποδειχθεῖ τίποτε, ἀφήνεται ἐλεύθερος.

Ὅτι, φησίν, ὡς Ἰνδῶν οὐδεὶς κεφαλαλγεῖ οὐδὲ ὀφθαλμιᾶ οὐδὲ ὀδονταλγεῖ, οὐδὲ ἔλκουται τὸ στόμα, οὐδὲ σηπεδόνα οὐδεμίαν ἴσχει, ἢ δὲ ζωὴ αὐτῶν ρκ' καὶ λ' καὶ ν' καὶ σ' οἱ τὰ πλεῖστα βιοῦντες.

5 Ἔστιν ὄφις σπιθαμιαῖος ἐν αὐτοῖς, τὸ δὲ εἶδος αὐτοῦ ὡς ἡ καλλίστη πορφύρα, ἢ δὲ κεφαλὴ λευκοτάτη, ὀδόντας δὲ οὐδ' ὄλως ἔχει. Θηρεύεται ἐκ τῶν καυματωδεστάτων ὀρέων, ὅθεν ἢ σαρκῶ ὀρύσσεται. Οὗτος δάκνει μὲν οὐ, ὅτου δ' ἂν κατεμέσῃ, τοῦτο τὸ χωρίον πάντων σήπεται. Ποιεῖ δὲ φάρμακον διττὸν ἀπὸ τῆς
10 οὐρᾶς κρεμάμενος, ἠλεκτροειδὲς καὶ μέλαν. Καὶ τὸ μὲν ζῶντος ἀπορρεῖ, τὸ δὲ μέλαν θανόντος καὶ τὸ μὲν ὅσον σήσαμον, διδόμενον ὁ ζῶντος ἔρρευσε, ἀντίκα φθείρει τοῦ ἐγκεφάλου τοῦ πίνοντος διὰ τῶν ῥινῶν ἀπορρεύσαντος, τὸ δὲ ἄλλο διδόμενον εἰς φθῖσιν ἀπάγει καὶ δι' ἐνιαυτοῦ μόλις διόλλυσι.

15 Καὶ ὄρνεον, φησίν, ἐπικαλούμενον «δίκερον», ὅπερ Ἑλληνιστὶ «δίκαιον» σημαίνει, τὸ μέγεθος ὅσον πέρδικος ὠόν, τοῦτο τὸν ἀπόπατον κατορύσσει, ἵνα μὴ εὐρεθῇ· εὐρισκόμενον δὲ ἂν ποθῇ αὐτοῦ ὅσον σησάμου ἕωθεν, ὕπνος ἐπιλαμβάνει, καὶ καθεῖται μηδὲν αἰσθανόμενος, καὶ δύνοντος τοῦ ἡλίου τελευτᾷ.

20 Καὶ ξύλον ἔστι, πάρηθον καλούμενον, τὸ μέγεθος ὅσον ἐλαία· ἐν τοῖς βασιλείοις μόνοις εὐρίσκεται κήποις οὔτε ἄνθος φέρει οὔτε καρπὸν, δεκαπέντε δὲ μόνας ῥίζας ἔχει, καὶ ταύτας παχείας κατὰ γῆς. Ἔστι δὲ τὸ πάχος αὐτῆς ὅσον βραχίων, τὸ λεπτότατον. Αὕτη ἢ ῥίζα ὅσον σπιθαμὴ λαμβανομένη, οὐ ἂν προσαχθῇ, πάντα
25 ἔλκει πρὸς ἑαυτήν, χρυσόν, ἄργυρον, χαλκόν, λίθους, καὶ τᾶλλα πάντα πλὴν ἠλέκτρον· εἰ δὲ ὅσον πήχεος ἢ ῥίζα ληφθῇ, ἔλκει καὶ ἄρνας καὶ ὄρνεα· ταύτη γὰρ καὶ τὰ πλεῖστα τῶν ὀρνέων θηρεύουσι· καὶ ἐὰν θούλη καὶ ὕδωρ πῆξαι ὅσον χόα, τῆς ῥίζης ἐμβαλὼν ὅσον ὀβολὸν πῆξεις αὐτό, καὶ ἐὰν οἶνον, ὡσαύτως, καὶ ἕξεις τῇ
30 χειρὶ αὐτὸ ὡπερ κηρόν, τῇ δὲ ὑστεραία διαχεῖται. Δίδεται δὲ κοιλιακοῖς βοήθημα.

66. Ὅσο ἀπαιτεῖται νὰ χυθεῖ πάνω στὸν τάφο τοῦ νεκροῦ.

Λέγει ὅτι κανένας Ἴνδός δὲν ὑποφέρει ἀπὸ κεφαλόπονο, οὔτε πόνου τῶν ματιῶν οὔτε καὶ τῶν δοντιῶν, δὲν πληγιάζει τὸ στόμα του οὔτε παρουσιάζεται κάποια σαπίλα πουθενά. Οἱ πρὸ πολλοὶ Ἴνδοὶ ζοῦν ἑκατὸν εἴκοσι καὶ τριάντα καὶ πενήντα καὶ διακόσια χρόνια.

Ζεῖ ἐκεῖ ἓνα φιδάκι μᾶς σπιθαμῆς, πού ἡ ὄψη του εἶναι ὅπως ἡ ἄριστης ποιότητος πορφύρα, τὸ κεφάλι του κάτασπρο, καὶ δὲν ἔχει καθόλου δόντια. Τὸ πίνουν στὰ πρὸ θερμὰ βουνά, ἀπὸ ὅπου ἐξορύσσεται τὸ σάρδιο. Δὲν δαγκώνει βέβαια, ὅπου ὅμως χύσει τὸν ἔμετό του αὐτὸ τὸ μέρος σατίζει. Βγάζει ἓνα φάρμακο δυὸ εἰδῶν ὅταν κραμαστεῖ ἀπὸ τὴν οὐρά, κεχριμπαρένιο καὶ μαῦρο. Τὸ πρῶτο τὸ βγάζει ὅσο εἶναι ἀκόμα ζωντανό, ἐνῶ τὸ μαῦρο ὅταν πεθάνει. Τὸ ἓνα πού ἐρρευσσε ὅσο ἦταν ζωντανό, ὅταν δοθεῖ σὲ κάποιον σὲ μέγεθος σησαμοῦ προκαλεῖ τὸ θάνατο μὲ τὴν ἀπορροή ἀπὸ τὴ μύτη τοῦ ἐγκεφάλου ἐκείνου πού τὸ ἤπιε, ἐνῶ τὸ ἄλλο ὅταν δοθεῖ ὀδηγεῖ σὲ μαρασμό καὶ σ' ἓνα περιόπου χρόνο προκαλεῖ τὸ θάνατο.

Λέγει ὅτι ὑπάρχει καὶ ἓνα πουλί ὀνομαζόμενον «δίκερο» (δίκαιρο) πού στὰ Ἑλληνικᾶ σημαίνει «δίκαιο» καὶ εἶναι στὸ μέγεθος σὸν ἓνα αὐγὸ πέρδικας· αὐτὸ καταχώνει τὸ κόπρανό του γιὰ νὰ μὴν τὸ βροῦν. Ἐὰν ὅμως τὸ βρεῖ κάποιος καὶ καταποθεῖ ὅσο εἶναι συνήθως ἓνας κόκκος σησαμοῦ, τὸν πιάνει ὕπνος καὶ κοιμᾶται χωρὶς νὰ καταλαβαίνει τίποτε καὶ μὲ τὴ δύση τοῦ ἡλίου πεθαίνει.

Ἐπάρχει καὶ ἓνα δένδρο, πού λέγεται πάρηβο, πού τὸ μέγεθος του εἶναι ὅσο μιὰ ἐλιά. Βρίσκεται μόνο στοὺς βασιλικοὺς κήπους οὔτε ἄνθη βγάζει οὔτε καρπούς, καὶ ἔχει μονάχα δέκα πέντε ρίζες, καὶ μάλιστα χονδρές, μέσα στὴ γῆ. Τὸ πάχος τους εἶναι ὅσο ἓνας βραχίονας, τὸ λεπτότατο. Αὐτὴ ἡ ρίζα ὅταν ληφθεῖ κιμμένη σὲ μέγεθος μᾶς σπιθαμῆς, σὲ ὅποιο πράγμα πλησιάσει, τὰ ἔλκει ὅλα πρὸς τὸν ἑαυτὸ της, χρυσό, ἄργυρο, χαλκό, πέτρες καὶ ὅλα τὰ ἄλλα, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ἤλεκτρο. Ὅταν ὅμως κοπεῖ ἓνα κομμάτι ἀπὸ τὴ ρίζα μὲ μῆκος ὅσο ἓνας πήχυς, ἔλκει καὶ ἄρνια καὶ ὄρνα. Ἔτσι δηλαδὴ πίνουν στὸ κυνήγι καὶ τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ ὄρνεα. Κι ἂν θελήσεις νὰ πήξεις καὶ τὸ νερὸ σὲ ποσότητα μᾶς χόας⁶⁶, ἂν βουτήξεις σ' αὐτὸ ἓνα κομμάτι ρίζα σὸν ὀβολό, θὰ τὸ πήξεις, τὸ ἴδιο ἂν θέλεις καὶ τὸ κρασί, καὶ θὰ τὸ κρατήσεις στὸ χέρι σου ὅπως τὸ κερί. Τὴν ἐπόμενη ὅμως ἡμέρα διαλύεται. Δίνεται σὸν βοηθητικὸ φάρμακο γιὰ τὴν κοιλιά.

Ἔστι δὲ καὶ ποταμὸς διαρρέων διὰ τῆς Ἰνδικῆς, οὐ μέγας μὲν, ἀλλ' ὡς ἐπὶ δύο σταδίους τὸ εὖρος, ὄνομα δὲ τῷ ποταμῷ Ἰνδιστὶ μὲν Ὑπαρχος, Ἑλληνιστὶ δὲ «φέρων πάντα τὰ ἀγαθὰ». Οὗτος τοῦ ἐνιαυτοῦ λ' ἡμέρας ἤλεκτρον καταρρεῖ. Φασὶ γὰρ ἐν τοῖς ὄρεσι δένδρα εἶναι ὑπερέχοντα τοῦ ὕδατος ὕδατι γὰρ ρεῖται τὰ ὄρη· εἶτα ὥρα ἐστὶν ὅτε δάκρυα φέρει, ὥσπερ ἀμυγδαλῆ ἢ πίτυς ἢ ἄλλο τι δένδρον, μάλιστα δὲ εἰς λ' ἡμέρας τοῦ ἐνιαυτοῦ· εἶτα ἀποπίπτει τὰ δάκρυα ταῦτα εἰς τὸν ποταμὸν καὶ πήγνυται. Τῷ δένδρῳ δὲ τούτῳ ὄνομά ἐστὶν Ἰνδιστὶ σιπταχώρα, Ἑλληνιστὶ σημαίνει «γλυκύ, ἡδύ», καὶ κεῖθεν οἱ Ἴνδοι συλλέγουσι τὸ ἤλεκτρον. Φέρειν δὲ καὶ καρπὸν τὰ δένδρα βότρους, ὥσπερ ἄμπελος, ἔχειν δὲ τὰς ρῶγας ὥσπερ κάρυα τὰ Ποντικά.

Ἐν τοῖσδε τοῖς ὄρεσι φησὶν ἀνθρώπους βιοτεύειν κυνὸς ἔχοντας κεφαλὴν ἐσθῆτας δὲ φοροῦσιν ἐκ τῶν ἀγρίων θηρίων, φωνὴν δὲ διαλέγονται σὺδεμίαν, ἀλλ' ὠροῦνται ὥσπερ κύνες, καὶ οὕτω συνιασὶν αὐτῶν τὴν φωνήν. Ὀδόντας δὲ μείζους ἔχουσι κυνός, καὶ τοὺς ὄνυχας ὁμοίους κυνός, μακροτέρους δὲ καὶ στρογγυλωτέρους. Οἴκουσι δὲ ἐν τοῖς ὄρεσι μέχρι τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ. Μέλανες δὲ εἰσὶ καὶ δίκαιοι πάνυ, ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι Ἴνδοί, οἷς καὶ ἐπιμίγνυται. Καὶ συνιασὶ μὲν τὰ παρ' ἐκείνων λεγόμενα, αὐτοὶ δὲ οὐ δύνανται διαλέγεσθαι, ἀλλὰ τῇ ὠρυγῇ καὶ ταῖς χερσὶ καὶ τοῖς δακτύλοις σημαίνουσιν, ὥσπερ οἱ κωφοί. Καλοῦνται δὲ ὑπὸ τῶν Ἰνδῶν καλύστριοι, ὅπερ ἐστὶν Ἑλληνιστὶ «κυνοκέφαλοι». Τὸ δὲ ἔθνος ἐστὶν ἕως δώδεκα μυριάδων. Παρὰ δὲ τὰς πηγὰς τοῦ ποταμοῦ τούτου ἐστὶ πεφυκὸς ἄνθος πορφυροῦν, ἐξ οὗ πορφύρα βάπτεται οὐδὲν ἡττων τῆς Ἑλληνικῆς, ἀλλὰ καὶ πολὺ εὐανθεστέρα.

Ὅτι αὐτόθι ἐστὶ γινόμενα θηρία τὸ μέγεθος ὅσον κύνθαρος, ἐρυθρὰ δὲ ὥσπερ κιννάβαρι, πόδας δὲ ἔχει μακροὺς σφόδρα. Μαλακὸν δὲ ἐστὶν ὥσπερ σκώληξ. Καὶ γίνεται ταῦτα ἐπὶ τῶν δένδρων τῶν τὸ ἤλεκτρον φερόντων, καὶ τὸν καρπὸν κατεσθίει αὐτῶν καὶ διαφθείρει, ὥσπερ ἐν τοῖς Ἑλλησιν οἱ φθειρες τὰς ἀμπέλους. Ταῦτα οὖν τὰ θηρία τρίβοντες οἱ Ἴνδοι βάπτουσι τὰς φοινι-

Ἐπάρχει καὶ ἓνα ποτάμι πού ρέει μέσω τῆς Ἰνδίας, ὄχι μεγάλο, ἀλλὰ πλατὺ ἴσα μὲ δύο στάδια⁶⁷, πού τὸ ὄνομά του στὰ Ἰνδικὰ εἶναι Ὑπαρχος, καὶ Ἑλληνικὰ “αὐτὸς πού φέρει ὄλα τὰ ἀγαθὰ”. Αὐτὸ τὸ ποτάμι τριάντα μέρες τὸ χρόνο κυλάει ἤλεκτρο. Λένε δηλαδή ὅτι στὰ βουνὰ ὑπάρχουν δένδρα πού βγαίνουν πάνω ἀπὸ τὰ νερά, γιατί τὰ βουνὰ εἶναι γεμάτα νερά. Ἐπάρχει ἐποχὴ κατὰ τὴν ὁποία αὐτὰ δακρύζουν, ὅπως ἡ ἀμυγδαλιὰ καὶ τὸ πεῦκο, ἢ ὅποιο ἄλλο δένδρο, καὶ κυρίως τὶς τριάντα μέρες τοῦ χρόνου. Ἐπειτα πέφτουν τὰ δάκρυα στὸν ποταμὸ καὶ πῆζουν. Στὰ Ἰνδικὰ τὸ δένδρο αὐτὸ λέγεται σιππα-χώρα, ἐνῶ στὰ Ἑλληνικὰ σημαίνει “γλυκὺ, ἡδύ”. Ἀπὸ ἐκεῖ οἱ Ἰνδοὶ συλλέγουν τὸ ἤλεκτρο. Τὰ δένδρα αὐτὰ κάνουν καὶ καρπὸ σὰν τὰ τσαμὰ τῶν κλημάτων καὶ οἱ ρῶγες εἶναι σὰν Ποντιακὰ καρύδια.

Σ’ αὐτὰ τὰ βουνὰ λέγει ζοῦν ἄνθρωποι πού ἔχουν κεφάλι σκυ-λιοῦ, φοροῦν ροῦχα ἀπὸ δέρματα ἀγριῶν θηρίων, δὲν μιλοῦν κάποια γλώσσα, ἀλλὰ γαυγίζουν σὰν τὰ σκυλιὰ καὶ ἔτσι συνεννοοῦνται. Τὰ δόντια τους εἶναι μεγαλύτερα ἀπὸ τοῦ σκυλιοῦ, ἀλλὰ εἶναι πιὸ μακριὰ καὶ πιὸ στρογγυλά. Ζοῦν στὰ βουνὰ μέχρι τὸν Ἰνδοῦ ποταμὸ. Ἐχουν μαῦρο χρῶμα καὶ εἶναι πολὺ δίκαιοι, ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι Ἰνδοί, μὲ τοὺς ὁποίους ἔρχονται σ’ ἐπικοινωνία. Καὶ καταλαβαίνουν βέβαια τὰ ὅσα αὐτοὶ λένε, ὅμως οἱ ἴδιοι δὲν μποροῦν νὰ συνομιλή-σουν μαζί τους, ἀλλὰ ὑποδηλώνουν αὐτὸ πού ἔχουν νὰ ποῦν μὲ τὸ γαύγισμα καὶ τὶς χειρονομίες, ὅπως οἱ κουφοί. Ἀπὸ τοὺς Ἰνδοὺς ὀνο-μάζονται καλύστριοι, πού στὰ Ἑλληνικὰ σημαίνει “κυνοκέφαλοι”. Στὸν ἀριθμὸ φτάνουν τὶς ἑκατὸν εἴκοσι χιλιάδες. Στὶς πηγές αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ φυτρώνει ἓνα πορφυρὸ ἄνθος, πού χρησιμοποιεῖται στὴ βαφή τῶν πορφυρῶν, καὶ ἡ πορφύρα αὐτὴ δὲν εἶναι καθόλου κατώ-τερη ἀπὸ τὴν Ἑλληνική, ἀλλὰ καὶ πολὺ πιὸ λαμπρή.

Λέγει ὅτι ἐδῶ ὑπάρχουν ζωύφια πού φτάνουν τὸ μέγεθος ἑνὸς σκαθαριοῦ, εἶναι κόκκινα σὰν τὸ κιννάβαρι⁶⁸, τὰ πόδια τους εἶναι ὑπερβολικὰ μακριὰ, καὶ εἶναι μαλακὰ σὰν τὰ σκουλήκια. Αὐτὰ ζοῦν πάνω στὰ δένδρα πού βγάζουν τὸ ἤλεκτρο, τρώνε τὸν καρπὸ τους καὶ τὸν καταστρέφουν, ὅπως στοὺς Ἑλληνες τὰ ζωύφια καταστρέ-φουν τὰ ἀμπέλια. Αὐτὰ τὰ ζωύφια τὰ τρίβουν οἱ Ἰνδοὶ καὶ βάφουν

68. Κιννάβαρι· ὁ θειοῦχος ὑδράργυρος.

κίδας καὶ τοὺς χιτῶνας καὶ ἄλλο ὃ τι ἂν θούλωνται. Καὶ εἰσὶ βελτιώ τῶν παρὰ Πέρσαις βαμμάτων.

Ὅτι οἱ κυνοκέφαλοι οἰκοῦντες ἐν τοῖς ὄρεσιν οὐκ ἐργάζονται, ἀπὸ θήρας δὲ ζῶσιν· ὅταν δὲ ἀποκτείνωσιν αὐτά, ὀπτῶσι 5 πρὸς τὸν ἥλιον. Τρέφουσι δὲ καὶ πρόβατα πολλὰ καὶ αἴγας καὶ ὄνους, πίνουσι δὲ γάλα καὶ ὀξύγαλα τῶν προβάτων. Ἐσθίουσι δὲ καὶ τὸν καρπὸν τοῦ σιπταχόρου, ἀφ' οὗ τὸν ἤλεκτρον (γλυκὺς γάρ ἐστι), καὶ ξηραίνοντες αὐτοὺς σπυρίδας συρράπτουσι, ὡσπερ ἐν τοῖς Ἑλλησι τὴν ἀσταφίδα. Οἱ δὲ κυνοκέφαλοι σχεδὶαν 10 ποιησάμενοι καὶ ἐπιθέντες ἀπάγουσι φόρτον τούτου καὶ τῆς πορφύρας, τὸ ἄνθος καθαρὸν ποιήσαντες, [καὶ τοῦ ἤλεκτρον] ξ καὶ ὀ τάλαντα τοῦ ἐνιαυτοῦ, καὶ ὅτω τὸ φοινίκιον βάπτεται, τοῦ φαρμάκου ἕτερα τσαῦτα. Καὶ ἤλεκτρον χίλια τάλαντα ἀπάγουσι κατ' ἐνιαυτὸν τῷ Ἰνδῶν βασιλεῖ. Καὶ ἕτερα δὲ κατάγοντες πωλοῦσι 15 τοῖς Ἰνδοῖς πρὸς ἄρτους καὶ ἄλφита καὶ ξύλινα ἱμάτια. Πωλοῦσι δὲ καὶ ξίφη, οἷς χρῶνται πρὸς τὴν τῶν θηρίων ἄγραν, καὶ τόξα καὶ ἀκόντια· πάνυ γὰρ καὶ δεινοὶ εἰσὶν ἀκοντίζειν καὶ τοξεύειν. Ἀπολέμητοι δ' εἰσὶ διὰ τὸ οἰκεῖν αὐτοὺς ὄρεα ἄβατα καὶ ὑψηλά. Δίδωσι δὲ αὐτοῖς διὰ πέμπτου ἔτους δῶρα ὁ βασιλεύς, λ' μὲν 20 μυριάδας τόξων, καὶ ἀκοντίων τσαῦτας, πελτῶν δὲ ιβ', καὶ ξίφη δὲ πεντακισμύρια. Τούτοις τοῖς κυνοκεφάλοις οὐκ εἰσὶν οἰκίαι, ἀλλ' ἐν σπηλαίοις διαιτῶνται. Θηρεύουσι δὲ τὰ θηρία τοξεύοντες καὶ ἀκοντίζοντες, καὶ διώκοντες καταλαμβάνουσι· ταχὺ γὰρ τρέχουσι. Λούονται δὲ αἱ γυναῖκες αὐτῶν ἅπαξ τοῦ μηνός, ὅταν τὰ 25 καταμήνια αὐταῖς ἔλθῃ, ἄλλοτε δ' οὐ, οἱ δὲ ἄνδρες οὐ λούονται μὲν, τὰς δὲ χεῖρας ἀπονίζονται. Ἐλαίῳ δὲ χρίονται τρεῖς τοῦ μηνός, τῷ ἀπὸ τοῦ γάλακτος γινομένῳ, καὶ ἐκτριβόνται δέρμασι. Τὴν δὲ ἐσθῆτα ἔχουσι οὐ δασεῖαν, ἀλλὰ ψιλῶν τῶν μασθλημάτων, ὡς λεπτοτάτων, καὶ αὐτοὶ καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν. Οἱ δὲ 30 πλουσιώτατοι αὐτῶν λινᾷ φοροῦσιν· οὗτοι δ' εἰσὶν ὀλίγοι. Κλῖναι δὲ αὐτοῖς οὐκ εἰσὶν, ἀλλὰ σιδάδας ποιοῦνται. Οὗτος δ' αὐτῶν πλουσιώτατος νομίζεται εἶναι, ᾧ ἂν πλεῖστα πρόβατα ἦ, ἢ δὲ ἄλλη οὐσία παραπλησία. Οὐρανὸν δὲ ἔχουσι πάντες, καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ὑπὲρ τῶν ἰσχυίων, οἷανπερ κύων, μείζονα δὲ καὶ δασυτέ-

τὰ φοινικὰ ἐνδύματα καὶ τοὺς χιτῶνες καὶ ὅτι ἄλλο θέλουν, καὶ τὰ βαμμένα ὑφάσματα τοὺς εἶναι ἀνώτερα ἀπὸ τὰ τῶν Περσῶν.

“Ὅτι οἱ κυνοκέφαλοι ζώντας στὰ βουνὰ δὲν ἐργάζονται, ἀλλὰ ζοῦν ἀπὸ τὸ κυνήγι. Τὰ θηράματα τοὺς τὰ ψήνουν στὸν ἥλιο. Τρέφουν καὶ πολλὰ πρόβατα καὶ γίδια καὶ ὄνους, καὶ πίνουν γάλα καὶ ξινόγαλα ἀπὸ τὰ πρόβατα. Τρῶνε καὶ τὸν καρπὸ τοῦ σιπταχόρου, ἀπὸ ὅπου παίρνουν τὸ ἤλεκτρο (γιατὶ εἶναι γλυκὺς), καὶ ξηραίνοντάς τοὺς τοὺς κλείνουν σὲ καλάθια ραμμένα ἀπὸ πάνω, ὅπως κάνουν οἱ Ἕλληνες γιὰ τὶς σταφίδες. Οἱ κυνοκέφαλοι κάνουν μὰ σχεδία, βάζουν ἐπάνω καὶ μεταφέρουν αὐτὸ τὸ φορτίο καὶ τὴν πορφύρα, κάνοντας καθαρὸ τὸ χρῶμα τῆς (καὶ τοῦ ἠλέκτρου) ἐξήντα ἢ ἑβδομήντα τάλαντα τὸ χρόνο καὶ ἄλλα τόσα φοινικὸ χρῶμα γιὰ τὶς βαφές. Πηγαίνουν καὶ χίλια τάλαντα ἠλέκτρου τὸν χρόνο στὸν βασιλιὰ τῶν Ἰνδῶν. Κατεβάζοντας καὶ ἄλλα φορτία ἀπὸ τὰ βουνὰ τὰ πουλοῦν στοὺς Ἰνδοὺς γιὰ ψωμιά καὶ ἄλευρα καὶ φυτικὰ ἐνδύματα. Πουλοῦν καὶ ξίφη γιὰ τὸ κυνήγι τῶν θηρίων καὶ τόξα καὶ ἀκόντια· γιατί εἶναι πολὺ φοβεροὶ στὸ ἀκόντιο καὶ στὸ τόξο. Στὸν πόλεμο εἶναι ἀνίκητοι, ἐπειδὴ ζοῦν σὲ βουνὰ ἀπάτητα καὶ πανύψηλα. Κάθε πέντε ἔτη ὁ βασιλιὰς τοὺς δίνει δῶρα τριακόσιες χιλιάδες τόξα, καὶ ἄλλα τόσα ἀκόντια, ἑκατὸν εἴκοσι χιλιάδες ἀσπίδες καὶ μαχαίρια πενήντα χιλιάδες. Αὐτοὶ οἱ κυνοκέφαλοι δὲν ἔχουν σπίτια, ἀλλὰ ζοῦνε μέσα σὲ σπηλαιο. Κινηγοῦν τὰ θηρία τοξεύοντάς τα καὶ ἀκοντίζοντάς τας, ἀλλὰ καὶ τὰ συλλαμβάνουν καταδιώκοντάς τα, γιατί εἶναι ταχύτατοι στὸ τρέξιμο. Οἱ γυναῖκες πλένονται μὰ φορὰ τὸ μήνα, ὅταν τοὺς ἔρθουν τὰ καταμήνια, καὶ ὄχι ἄλλη φορὰ, ἐνῶ οἱ ἄνδρες δὲν λούζονται, ἀλλὰ πλένουν μόνο τὰ χέρια τοὺς. Ἀλείφονται τρεῖς φορὲς τὸ μήνα μὲ λάδι πού παίρνουν ἀπὸ τὸ γάλα, καὶ τὸ καθαρίζουν μὲ δέρματα. Τὸ φόρεμα πού φοροῦν αὐτοὶ καὶ οἱ γυναῖκες τοὺς δὲν εἶναι πυκνόμαλλες προδειές, ἀλλὰ ἄτριχες κατεργασμένες πολὺ λεπτές. Οἱ πιδό πλούσιοι ἀπὸ αὐτοὺς φοροῦν λινά, ἀλλ’ αὐτοὶ εἶναι λίγοι. Κρεββάτια δὲν ἔχουν, ἀλλὰ κάνουν ἀχυροστρώματα. Πλουσιώτατος θεωρεῖται ἀπὸ αὐτοὺς ἐκεῖνος πού ἔχει τὰ περισσότερα πρόβατα καὶ ἀνάλογα ἄλλη περιουσία. Ὅλοι ἔχουν οὐρές, καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες, πάνω ἀπὸ τὰ ἰσχία, ὅπως τὰ σκυλιά, ἀλλὰ μακρύτερη καὶ πιδό φουντωτή. Ἐρ-

ραν. Καὶ μίσγονται ταῖς γυναιξὶ τετραποδισί, ὥσπερ οἱ κύνες· ἄλλως δὲ μιγῆναι αὐτοῖς ἐστὶν αἰσχρόν. Δίκαιοι δὲ εἰσι, καὶ μακροβιώτατοι πάντων ἀνθρώπων· ζῶσι γὰρ ἔτη ρ' καὶ σ', ἐνιοὶ δὲ αὐτῶν καὶ σ'.

5 Ὑπὲρ δὲ τούτων ἑτέρους φασὶ βιοτεύειν, ἄνω τῶν πηγῶν τοῦ ποταμοῦ. Οὗτοι δὲ οἱ ἄνθρωποι μέλανες μὲν εἰσιν ὥσπερ οἱ ἄλλοι Ἰνδοί, ἐργάζονται δὲ οὐδέν, οὐδὲ ἐσθίουσι σῖτον, οὐδὲ πίνουσιν ὕδωρ, πρόβατα δὲ πολλὰ τρέφουσι, καὶ βοῦς καὶ αἰγας καὶ οἷς· πίνουσι δὲ τὸ γάλα, ἄλλο δὲ οὐδέν. Ὅταν δὲ γένηται τι αὐτῶν
10 παιδίον, οὐ τέτρηται τὴν πηγὴν οὐδὲ ἀποπατεῖ, ἀλλὰ τὰ μὲν ἰσχία ἔχει, τὸ δὲ τρῆμα συμπέφυκε. Διὸ ἀποπατοῦσι μὲν οὐ, οὐρεῖν δὲ ὥσπερ τυρὸν αὐτοῦς φασιν οὐ πᾶνυ παχὺν ἀλλὰ θολερὸν. Ἐπὶ δὲ πρῶτῳ πῖωσι τοῦ γάλακτος, καὶ εἰς μέσον ἡμέρας αὐθις πιόντες, ῥίζαν φασὶ παρ' αὐτοῖς εἶναι γλυκεῖαν, ἣτις οὐκ ἔσθ' τὸ γάλα πῆ-
15 γνυσθαι ἐν τῇ κοιλίᾳ· ταύτην οὖν τρώγοντες εἰς ἐσπέραν ἔμετον ποιοῦνται, καὶ ἐξεμοῦσιν ἅπαντα εὐκόλως.

Ὅτι εἰσὶν ὄνοι ἄγριοι ἐν τοῖς Ἰνδοῖς, ἴσοι ἵπποις καὶ μείζους λευκοὶ δὲ εἰσι τὸ σῶμα, τὴν κεφαλὴν πορφυροῖ, καὶ ὀφθαλμοὺς ἔχουσι κυανέους. Κέρας δὲ ἔχει ἐν τῷ μετώπῳ, ἐνὸς πῆχεος τὸ
20 μέγεθος. Καὶ ἔστι τὸ μὲν κάτω τοῦ κέρατος ὅσον ἐπὶ δύο παλαιστάς πρὸς τὸ μέτωπον, πᾶνυ λευκόν, τὸ δὲ ἐπάνω ὀξύ ἐστὶ τοῦ κέρατος. Τοῦτο δὲ φοινικοῦν ἐστὶν, ἐρυθρὸν πᾶνυ, τὸ δὲ ἄλλο τὸ ἐν τῷ μέσῳ μέλαν. Ἐκ τούτων οἱ πιόντες (κατασκευάζουσι γὰρ ἐκπώματα) σπασμῶ, φασίν, οὐ λαμβάνονται οὔτε τῇ ἱερᾷ νόσῳ,
25 ἀλλ' οὐδὲ φαρμάκοις ἀλίσκονται, οὔτ' ἂν προπίωσιν, οὔτ' ἂν τῷ φαρμάκῳ ἐπιπίωσιν ἢ οἶνον ἢ ὕδωρ ἢ ἄλλο τι ἐκ τῶν ἐκπωμάτων. Οἱ μὲν οὖν ἄλλοι ὄνοι καὶ ἡμεροὶ καὶ ἄγριοι καὶ τᾶλλα μώνυχα θηρία πάντα ἀστραγάλους οὐκ ἔχουσιν οὐδὲ χολὴν ἐπὶ τοῦ ἥπατος, οὗτοι δὲ καὶ ἀστράγαλον καὶ χολὴν ἐπὶ τοῦ ἥπατος ἔχου-
30 σι, τὸν δὲ ἀστράγαλον κάλλιστον ἂν ἐγὼ εἴωρακα, οἷόνπερ βοὸς καὶ τὸ εἶδος καὶ τὸ μέγεθος βαρὺς δ' ὡς μόλυβδος, τὴν δὲ χροῖαν ὥσπερ κιννάβαρι, καὶ διὰ βάθους. Ταχύτατον δὲ ἐστὶ τὸ ζῶον τοῦτο καὶ ἀλκιμώτατον· οὐδέν δὲ οὔτε ἵππος οὔτε ἄλλο τι διωκόμενον καταλαμβάνει. Ἄρχεται δὲ τρέχον βραδύτερον, ὅσον δ' ἂν

χονται σὲ συνουσία στὰ τέσσερα, ὅπως τὰ σκυλιά· διαφορετικὸς τρόπος θεωρεῖται ἀπὸ αὐτοὺς ντροπή. Εἶναι δίκαιοι καὶ πιὸ μακρόβιοι ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. Ζοῦν ἑκατὸ καὶ ἑκατὸν ἑβδομήντα καὶ μερικοὶ ἀπὸ αὐτοὺς καὶ διακόσια χρόνια.

Λένε ὅτι ψηλότερα ἀπὸ αὐτοὺς ζοῦν ἄλλοι, πάνω ἀπὸ τὶς πηγές τοῦ ποταμοῦ. Αὐτοὶ εἶναι μαῦροι ὅπως οἱ ἄλλοι Ἴνδοί, δὲν ἐργάζονται καθόλου, δὲν τρώνε ψωμί, δὲν πίνουν νερὸ· τρέφουν πολλὰ πρόβατα, βόδια καὶ γίδια καὶ πρόβατα· πίνουν γάλα μόνο, καὶ ἄλλο τίποτα. Ὅταν γεννηθεῖ σ' αὐτοὺς ἓνα παιδί δὲν ἔχει ὀπὴ στὴν ἔδρα οὔτε ἀποπατεῖ· ἔχει βέβαια τὰ ἰσχία, ἀλλὰ ἡ ὀπὴ του εἶναι κλειστή. Γι' αὐτὸ δὲν ἀποπατοῦν, ἀλλὰ λένε ὅτι οὐροῦν κάτι πὸ μοιάζει τυρόγαλο, ὄχι πολὺ παχύ, ἀλλὰ θολό. Κι ὅταν πιοῦν τὸ πρωὶ γάλα καὶ πιοῦν πάλι καὶ τὸ μεσημέρι, λένε ὅτι ὑπάρχει σ' αὐτοὺς μὰ ρίζα γλυκειά, ἡ ὁποία δὲν ἀφήνει τὸ γάλα νὰ πῆξει στὸ στομάχι. Τρώγοντας τὴ ρίζα αὐτὴ, πρὸς τὸ βράδυ κάνουν ἑμετὸ καὶ τὰ βγάζουν ὅλα εὐκόλα.

Λέγει ὅτι ὑπάρχουν ἀγριοὶ ὄνοι στοὺς Ἴνδούς σὰν ἄλογα ἢ καὶ μεγαλύτεροι, πὸν ἔχουν ἄσπρο τρίχωμα στὸ σῶμα, πορφυρὸ στὸ κεφάλι καὶ μάτια γαλανά. Στὸ μέτωπο ἔχουν κέρατο, πὸν τὸ μῆκος του εἶναι ἓνας πήχυς. Τὸ κέρατο στὸ κάτω τμήμα κοντὰ στὸ μέτωπο εἶναι δύο παλάμες, πάρα πολὺ λευκό, στὴν ἄκρη τὸ κέρατο εἶναι ὄξυ καὶ ἔχει φοινικὸ χρῶμα, πολὺ ἐρυθρό, ἐνῶ στὸ μεσαῖο τμήμα του εἶναι μαῦρο. Ὅσοι πιοῦν ἀπὸ αὐτὰ (γιατὶ ἀπὸ αὐτὰ κατασκευάζουν ποτήρια) δὲν τοὺς πιάνουν σπασμοί, οὔτε ἡ ἱερὴ νόσος, ἀλλὰ οὔτε καὶ τὰ δηλητήρια, οὔτε ἂν ἔχουν πειῖ προηγουμένως οὔτε μετὰ τὴ δηλητηρίαση, ἂν πιοῦν κρασί ἢ νερὸ ἢ ὄ,π ἄλλο ἀπὸ τὰ ποτήρια. Οἱ ἄλλοι ὄνοι, ἡμεροὶ καὶ ἀγριοὶ, καὶ τὰ ἄλλα ζῶα μὲ μὰ ὀπλή, ὅλα δὲν ἔχουν ἀστραγάλους οὔτε χολὴ στὸ σκώτι, αὐτοὶ καὶ ἀστράγαλο ἔχουν καὶ χολὴ στὸ σκώτι καὶ μάλιστα ἀστράγαλο, τὸν ὠραιότερο ἀπὸ ὅσους ἐγὼ ἔχω δεῖ, σὰν τοῦ βοδιοῦ καὶ στὸ εἶδος καὶ στὸ μέγεθος. Εἶναι βαρὺς σὰν τὸ μολύδι, στὸ χρῶμα σὰν κιννάβαρι ὡς τὸ βάθος του. Τὸ ζῶο αὐτὸ εἶναι ταχύτατο καὶ πολὺ δυνατὸ κανένα ἄλλο, οὔτε ἵππος, οὔτε κάποιον ἄλλο ὅταν καταδιώκεται τὸ φτάνει. Ἀρχίζει νὰ τρέχει κάπως ἀργά, ὅσο ὁμας περισσότερον χρόνο τρέχει,

πλέον χρόνον τρέχη, έντεινεται δαμονίως και μάλλον και θαῖσσον τρέχει. Ἄλλως μὲν οὖν ἀθήρατόν ἐστι τὸ ζῶον τοῦτο· ὅταν δὲ τὰ τέκνα μικρὰ ὄντα περιάγωσιν ἐπὶ τὴν βοτάνην και ὑπὸ ἰπτείας πολλῆς περιληφθῶσιν, οὐ βούλονται φεύγειν καταλιπόντες τοὺς πῶλους, ἀλλὰ μάχονται και κέρατι και λακτίσμασι και δῆγμασι, και πολλοὺς και ἵππους και ἄνδρας ἀπολλύνουσιν, ἀλίσκονται δὲ και αὐτοὶ τοξενόμενοι και ἀκοντιζόμενοι· ζῶντα γὰρ οὐκ ἂν λάβοις. Τὰ δὲ κρέα διὰ τὴν πικρότητα ἀβρωτά ἐστι. Θηρεύεται δὲ τῶν κεράτων και τῶν ἀστραγάλων ἔνεκεν.

10 Ὅτι ἐν τῷ ποταμῷ τῶν Ἰνδῶν σκώληξ γίνεται τὸ μὲν εἶδος οἰόνπερ ἐν ταῖς συκαῖς εἴωθε γίνεσθαι, τὸ δὲ μῆκος πήχεις ἑπτὰ, και μείζους δὲ και ἐλάττους τὸ δὲ πάχος δεκαετία παῖδα μόλις φασὶ ταῖς χερσὶ περιλαβεῖν. Ἐχουσι δὲ ὀδόντας δύο, ἓνα ἄνω και ἓνα κάτω, και ὃ τι ἂν λάβωσι τοῖς ὀδοῦσι κατεσθίουσι. Και τὴν 15 μὲν ἡμέραν ἐν τῇ ἰλύϊ τοῦ ποταμοῦ διαιτῶνται, τῇ δὲ νυκτὶ ἐξέρχονται, και ἐάν τι ἐντύχη ἐν τῇ γῆ βοῖ ἢ καμήλῳ και δάσῃ, συλλαβῶν ἔλκει εἰς τὸν ποταμόν, και πάντα κατεσθίει πλην τῆς κοιλίας. Ἀγρεύεται δὲ ἀγκίστρῳ μεγάλῳ, ἔριφον ἢ ἄρνα ἐνδησάντων και ἀλύσεισι σιδηραῖς ἐναρμοσάντων. Ἀγρεύσαντες δὲ τριά- 20 κοντα ἡμέρας κρεμῶσιν αὐτὸν και ἀγγεῖα ὑποτιθέασι, και ῥεῖ ἐξ αὐτοῦ ὅσον δέκα κοτύλας Ἀττικὰς τὸ πλῆθος. Ὅταν δὲ παρέλθωσιν αἱ τριάκοντα ἡμέραι, ἀπορρίπτουσι τὸν σκώληκα, και τὸ ἔλαιον ἀσφαλίσάμενοι ἄγουσι τῷ βασιλεῖ μόνῳ τῶν Ἰνδῶν· ἄλλῳ δὲ οὐκ ἔξεστιν ἐξ αὐτοῦ ἔχειν. Τοῦτο τὸ ἔλαιον, ἐφ' ὃ ἂν ἐπιχυθῆ, 25 ἀνάπτει, και καταφλέγει ξύλα και ζῶα, και ἄλλως οὐ σβέννυται, εἰ μὴ πηλῷ πολλῷ τε και παχεῖ.

Ὅτι ἔστι δένδρον ἐν Ἰνδοῖς ὑψηλὰ ὡσπερ κέδρος ἢ κυτάριτος, τὰ δὲ φύλλα ὡσπερ φοῖνιξ, ὀλίγον πλατύτερα, και μασχαλί- 30 δας οὐκ ἔχει. Ἀνθεῖ δὲ ὡσπερ ἡ ἄρσην δάφνη, καρπὸν δ' οὐκ ἔχει. Ὀνομάζεται δὲ Ἰνδοιστὶ μὲν κάρπιον, Ἑλληνιστὶ δὲ μυροφόρα. Ἔστι δὲ σπάνια. Ῥέουσι δὲ ἐξ αὐτοῦ ἔλαιον σταγόνες, οὗς ἐρίψ ἀναψῶντες ἀπὸ τοῦ δένδρου ἀποπιέζουσιν εἰς ἀλαβάστρους λιθί-

69. Μικρὸ ποτήρι ἢ ἀγγεῖο, τὸ κοινῶς λεγόμενον καυκί, ἀλλὰ και μέτρο ὑγρῶν, ἴσο πρὸς 6 κυάθους (κύπελλα). Ἐνας κύαθος = 0,0456 τῆς λίτρας.

τὸ τρέξιμό του αὐξάνεται ὑπερβολικὰ καὶ τρέχει πὸ πολὺ καὶ ταχύ-
τερα. Μὲ ἄλλο τρόπο τὸ ζῶο αὐτὸ δὲν μπορεῖ νὰ συλληφθεῖ. Ὅταν
τὰ παιδιὰ τους εἶναι μικρά, ἂν, μεταφέροντάς ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος σὲ
ἄλλο πρὸς βοσκή, τὰ περικυκλώσουν πολλὰ ἄλογα, δὲν θέλουν νὰ
φύγουν καὶ νὰ ἐγκαταλείψουν τὰ πουλάρια τους, ἀλλὰ μάχονται καὶ
μὲ τὸ κέρατό τους καὶ μὲ λακτίσματα καὶ δαγκωτιές καὶ σκοτώνουν
πολλὰ ἄλογα καὶ ἄνδρες, καὶ συλλαμβάνονται αὐτοὶ ὅταν χτυπη-
θοῦν μὲ τὸ τόξο καὶ τὰ ἀκόντια· ζωντανὰ δὲν μπορεῖς νὰ τὰ πιάσεις.
Τὰ κρέατά τους εἶναι πικρὰ καὶ γι' αὐτὸ δὲν τρώγονται. Τὰ
κυνηγοῦν ὅμως γιὰ τὰ κέρατά του καὶ τοὺς ἀστραγάλους.

Λέγει ὅτι στὸν ποταμὸ Ἰνδὸ ἀναπτύσσεται ἓνα σκουλήκι, πού τὸ
εἶδος του εἶναι ὡς αὐτὸ πού βλέπομε συνήθως στὶς συκιές, ἀλλὰ
πού ἔχει μῆκος ἑπτὰ πήχεις πάνω κάτω, ἐνῶ στὸ πάχος μόλις ἓνα
δεκάχρονο παιδί μπορεῖ νὰ τὸ ἀγκαλιάσει. Ἔχουν δύο δόντια, ἓνα
ἐπάνω καὶ ἓνα κάτω, καὶ τρῶνε ὅ,τι πιάσουν μὲ τὰ δόντια τους. Τὴν
ἡμέρα ζοῦν μέσα στὸ βουρκο τοῦ ποταμοῦ, καὶ τὴ νύχτα θγαίνουν,
καὶ ἂν συναντήσουν κάτι στὴ ξηρὰ, βόδι, καμήλα, καὶ τὸ δαγκώ-
σουν, τὸ πιάνουν καὶ τὸ σέρνουν στὸ ποτάμι καὶ τρῶνε ὅλο τὸ ζῶο
ἐκτὸς ἀπὸ τὴν κοιλιά. Τὸ πιάνουν μὲ ἓνα μεγάλο ἀγκίστρι, ὅπου
δένουν ἓνα ἐρίφιο ἢ ἄρνι, προσαρμοσμένο μὲ σιδερένιες ἀλυσίδες.
Ὅταν τὸ πιάσουν ἐπὶ τριάντα μέρες τὸ ἔχουν κρεμασμένο βάζοντας
ἀπὸ κάτω κάποια ἀγγεῖα καὶ τρέχει ἀπὸ αὐτὸ ἓνα ὑγρὸ ὅσο χωροῦν
δέκα Ἀτακὲς κοτύλες⁴⁹. Ὅταν περάσουν οἱ τριάντα μέρες, πετᾶνε τὸ
σκουλήκι, καὶ τὸ λάδι, ἀφοῦ τὸ ἐξασφαλίσουν, τὸ πηγαίνουν στὸν
βασιλιὰ μόνο τῶν Ἰνδῶν ἄλλος δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἔχει ἀπὸ αὐτό.
Ὅπου χυθεῖ αὐτὸ τὸ λάδι ἀνάβει φωτὰ καὶ κατακαίει ξύλα καὶ ζῶα
καὶ δὲν σβήνει μὲ ἄλλο τρόπο, παρὰ μονάχα μὲ λάσπη πολλὴ καὶ
πηχτή.

Λέγει ὅτι στὴν Ἰδία ὑπάρχουν δένδρα ὑψηλά, ὅπως ὁ κέδρος ἢ
τὸ κυπαρίσσι, τὰ φύλλα τους εἶναι ὡς τοῦ φοίνικα, λίγο πὸ πλατιά,
δίχως μασχαλίδα. Ἄνθει ὅπως ἡ ἀρσενικὴ δάφνη, ἀλλὰ δὲν κάνει
καρπὸ. Στὰ Ἰνδικὰ λέγεται κάρπιο, ἐνῶ στὰ Ἑλληνικὰ μυροφόρα.
Εἶναι ὅμως σπάνια. Στάζουν ἀπὸ αὐτὸ σταγόνες λαδιοῦ πού τίς μα-
ζεύουν μὲ μαλλὶ ἀπὸ τὸ δέντρο, τίς στραγγίζουν σὲ ἀλαβάστρινα ἀγ-

νους Ἔστι δὲ τὸ μὲν χρώμα ἀτρέμας ὑπέρουθρον καὶ ὑπόπαχυ, ὄζει δὲ πάντων ἡδιστον· ὄζειν δὲ φασιν αὐτὸ καὶ ἐπὶ πέντε σταδίους Μόνῳ δὲ βασιλεῖ κτητόν ἐστι τοῦτο καὶ τοῖς συγγενέσιν αὐτοῦ. Καὶ ἔπεμψεν ὁ Ἰνδῶν τῷ Περσῶν βασιλεῖ, καὶ φησιν ἰδεῖν αὐτὸ Κτησίας καὶ ὀσφρανθῆναι ὀσμῆς οἷας οὔτε εἰπεῖν ἦν οὔτε εἰκάσαι.

Ὅτι τὸν τυρὸν καὶ τὸν οἶνον πάντων φησὶ γλυκύτετον, ὡς αὐτός, φησὶ, φαγὼν διὰ πείρας ἔμαθεν.

Ὅτι κρήνην ἐν Ἰνδοῖς φησιν, ὅσον πέντε ὀργυιῶν ἢ περιμέτρος, τετράγωνος δέ. Ἔστι δὲ τὸ ὕδωρ ἐν πέτρᾳ, βάθος δὲ εἶναι μέχρι τοῦ ὕδατος τριῶν πηχῶν, τὸ δὲ καθ' ὕδατος τριῶν ὀργυιῶν. Λούονται δὲ ἐν αὐτῷ οἱ ἐπισημότετοι τῶν Ἰνδῶν, καὶ ἄνδρες καὶ παῖδες καὶ γυναῖκες, κολυμβῶσι δὲ ἐπὶ πόδας ῥίπτοντες ἑαυτούς. Ὅταν δὲ εἰσπηδῶσιν, ἐκβάλλει αὐτούς τὸ ὕδωρ ἄνω. Οὐκ ἀνθρώπους δὲ μόνον ἀναρρίπτει, ἀλλὰ καὶ ἄλλο ὅ τι ἂν ἢ ζῶον ἐκρίπτει εἰς τὸ ξηρόν, καὶ ζῶν καὶ τεθνηκός, καὶ ἀπλῶς πάντα τὰ ἐμβαλλόμενα, πλὴν σιδήρου καὶ ἀργύρου καὶ χρυσοῦ καὶ χαλκοῦ· ταῦτα δὲ δέχεται κάτω. Ἔστι δὲ τὸ ὕδωρ πάνυ ψυχρόν καὶ ἡδὺ πιεῖν· ψόφον δὲ παρέχει μέγαν, ὥσπερ ζέον ἐκ λέβητος. Καθαίρει δὲ τὸ ὕδωρ τοῦτο ἀλφούς καὶ ψωριῶντας. Καλεῖται δὲ Ἰνδοῖσι «Βαλλάδη», Ἑλληνιστὶ δὲ ὠφελίμη.

Εἰσὶν ἐν τοῖς ὄρεσι τοῖς Ἰνδικοῖς, ὅπου ὁ κάλαμος αὐτῶν φύεται, ἄνθρωποι τὸ πλῆθος αὐτῶν ἄχρι καὶ τριῶν μυριάδων. Τούτων αἱ γυναῖκες ἅπαξ τίκτουσιν ἐν τῷ βίῳ, καὶ τὰ τικτόμενα ὀδόντας ἔχει καὶ τὰ ἄνω καὶ τὰ κάτω πάνυ καλοῦς· καὶ τὰς τρίχας τὰς τε ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ ταῖς ὀφρῦσι πολιάς ἔχει πάντα ἐκ γενετῆς, καὶ τὰ θήλεα καὶ τὰ ἄρρενα. Μέχρι μὲν οὖν ἑπτῶν λευκάς ἔχει ἕκαστος τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων τὰς τρίχας καθ' ὅλου τοῦ σώματος, ἄρχονται δὲ ἐκεῖθεν μελαίνεσθαι· ἐξήκοντα δὲ ἐτῶν γενομένους ἔστιν ἰδεῖν αὐτούς πάσας ἔχοντας μελαίνας, ἔχουσι δὲ οὗτοι οἱ ἄνθρωποι ἀνὰ ὀκτὼ δακτύλους ἐφ' ἑκατέρᾳ χειρὶ, ὡσαύτως ἀνὰ ὀκτὼ καὶ τοῖς ποσὶ, καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες ὡσαύτως. Εἰσὶ δὲ σφόδρα πολεμισταί, καὶ βασιλεῖ τῶν Ἰνδῶν ἔπονται τοξόται τούτων πεντακισχίλιοι καὶ ἀκοντισταί. Τὰ δὲ ὠτά φησι τηλι-

γεῖα· τὸ χρῶμα του εἶναι ὑπέρυθρο κάπως καὶ λίγο παχύρρευστο, ἀλλὰ μυρίζει ἀπὸ ὅλα πρὸ εὐχάριστα, καὶ μυρίζει λένε σὲ ἀπόστασι πέντε σταδίων (1000 μ. περίπου). Αὐτὸ μόνο ὁ βασιλιάς μπορεῖ νὰ τὸ ἔχει καὶ οἱ συγγενεῖς του. Ὁ βασιλιάς τῶν Ἰνδῶν τὸ ἔστειλε στὸν Πέρση βασιλιά καὶ λέγει ὅτι τὸ εἶδε ὁ Κτησίας καὶ τὸ μύρισε, καὶ εἶχε τέτοια μυρωδιὰ πὺ οὔτε νὰ τὴν πεῖς μπορεῖς οὔτε νὰ τὴ φαντασθεῖς.

Τὸ τυρὶ καὶ τὸ κρασί τους εἶναι τὰ πρὸ γλυκὰ ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα, ἀφοῦ τὸ ἔφαγε (καὶ τὸ ἤπιε) ὁ ἴδιος λέγει καὶ τὸ γνωρίζει ἐκ πείρας.

Στὴν Ἰνδία λέγει ὑπάρχει μὴ πηγὴ μὲ περίμετρο πέντε ὀργυιῶν⁷⁰ καὶ τετράγωνη. Τὸ νερὸ εἶναι συγκεντρωμένο σὲ πέτρα, πὺ τὸ βάθος της ὡς τὴν ἐπιφάνεια τοῦ νεροῦ εἶναι τρεῖς πήχεις, τὸ βάθος τοῦ νεροῦ τρεῖς ὀργυιές. Σ' αὐτὸ κάνουν τὸ λουτρό τους οἱ πλέον ἐπίσημοι τῶν Ἰνδῶν, ἄνδρες, παιδιὰ καὶ γυναῖκες· κολυμποῦν πηδῶντας σ' αὐτὸ μὲ τὰ πόδια. Πηδῶντας μέσα, τοὺς βγάζει τὸ νερὸ ἐπάνω, καὶ δὲν ἀνεβάξει μόνο τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ καὶ ὅποιοδήποτε ἄλλο ζῶο τὸ βγάζει στὴν ξηρὰ, ζωντανὸ ἢ νεκρὸ, καὶ γενικὰ ὅλα ὅσα πέφτουν μέσα, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ σίδηρο, τὸ ἀσήμι, τὸ χρυσάφι καὶ τὸν χαλκὸ· αὐτὰ μένουν στὸ βυθό. Τὸ νερὸ εἶναι πολὺ ψυχρὸ καὶ μὲ γλυκιὰ γεύση στὴν πόση, κάνει μεγάλο κρότο σὰ νὰ βράζει μέσα σὲ λέβητα. Τὸ νερὸ αὐτὸ θεραπεύει ὅσους πάσχουν ἀπὸ λεύκη καὶ ψωρίαση. Στὰ Ἰνδικὰ τὸ λένε “Βαλλάδη”, στὰ Ἑλληνικὰ ὠφέλιμη.

Στὰ Ἰνδικὰ βουνά, ὅπου φυτρώνουν τὰ Ἰνδικὰ καλάμια, ζοῦν ἄνθρωποι περίπου τριάντα χιλιάδες. Οἱ γυναῖκες τους γεννοῦν μὴ φορὰ σ' ὅλη τὴ ζωὴ τους καὶ τὰ νεογνὰ ἔχουν πολὺ ὠραῖα δόντια καὶ πάνω καὶ κάτω. Οἱ τρίχες καὶ στὸ κεφάλι καὶ στὰ φρύδια τους εἶναι σὲ ὅλα λευκὲς ἐκ γενετῆς, καὶ στὰ ἀγόρια καὶ στὰ κορίτσια. Μέχρι τὰ τριάντα τους χρόνια καθέννας ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους ἔχουν τὶς τρίχες ὅλου τοῦ σώματός τους λευκὲς, καὶ μετὰ ἀρχίζουν νὰ μαυρίζουν. Ὅταν γίνουν ἑξήντα χρόνων μπορεῖς νὰ τοὺς δεῖς μὲ ὅλες τὶς τρίχες τους μαῦρες. Σὲ κάθε χέρι αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι ἔχουν ὀκτὼ δάκτυλα, ὅπως καὶ σὲ κάθε πόδι, τὸ ἴδιο ἄνδρες καὶ γυναῖκες. Εἶναι ὑπερβολικὰ καλοὶ πολεμιστὲς καὶ ἀκολουθοῦν τὸν βασιλιά τῶν Ἰνδῶν πέντε χιλιάδες ἀπὸ αὐτοὺς τοξότες καὶ ἀκοντιστές. Τὰ

70. Ἀγγλικὸ μέτρο μήκους ἴσο πρὸς δύο ἄρδες, ἦτοι 1.83 μ.

καῦτα ἔχειν, ὥστε τοὺς βραχίονας αὐτῶν ὑπ' αὐτῶν καλύπτεσθαι μέχρι τῶν ἀγκῶνων, καὶ ὄπισθεν τὸν νῶτον ὑπ' αὐτὰ συγκαλύπτειν, τὸ δὲ οὖς τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου θιγγάνει.

Γ' Ὅτι ἐν Αἰθιοπία, φησὶν, ἔστι θηρίον, οὗ ὄνομα κυνόλυκος 5 Τοῦτο ἀνθρωπίνην ἔχον φωνήν, τὴν νύκτα καλεῖ τοὺς ἀνθρώπους διὰ τοῦ ὀνόματος αὐτῶν καὶ ἐσθίει αὐτούς. Ἐν τῇ Χαλκιδικῇ Εὐβοία φησὶ ὅτι πρόβατα διουσίην, ὧν τοσοῦτο πικρὸν ἔστι τὸ κρέας, ὥστε οὐδ' οἱ κύνες ἐσθίουσι τοῦτο. Ὅτι ἐκεῖθεν τῆς τῶν Μαυρουσιῶν χώρας καθ' ἅπαν μὲν θέρος ὕει, τὸν δὲ χειμῶνα ξηρασία 10 ἔστιν. Πλὴν δὲ τούτων ἐν τῇ τῶν Κυονίων χώρα ἔστι πηγὴ τις, ἣτις ἀνθ' ὕδατος ἔλαιον ἀναβλύζει, ὃ τιθέασιν πᾶσι τοῖς ὑπ' αὐτῶν πρὸς βρωσίην παρασκευάσασιν. Ἐν ἑτέρῳ τινὶ τόπῳ, ὀνόματι Μετατρίδι, πηγὴ τις, οὐχὶ ἐγγὺς τῆς θαλάττης, ἐν μέσῳ νυκτὸς ἐκχειλίζουσα πλῆθος μέγα ἰχθύων ἐκβάλλει, ἀλλ' ἐπεὶ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ ἐν 15 αὐτῷ οἰκοῦντες ἵνα τούτους συλλέξωσιν, οὐ συλλέγουσιν].

Ταῦτα γράφων καὶ μυθολογῶν Κτησίας λέγει τὰ ληθέστατα γράφειν, ἐπάγων ὡς τὰ μὲν αὐτὸς ἰδὼν γράφειν, τὰ δὲ παρ' αὐτῶν μαθὼν τῶν ἰδόντων, πολλὰ δὲ τούτων καὶ ἄλλα θαυμασιώτερα παραλιπεῖν διὰ τὸ μὴ δόξαι τοῖς μὴ τεθεαμένοις ἄπιστα συγγρά- 20 φειν, ἐν οἷς καὶ ταῦτα.

ΟΓ'.

Ἑλιοδώρου Αἰθιοπικόν.

Ἀνεγνώσθη Ἑλιοδώρου «Αἰθιοπικόν». Ἔστι δὲ τὸ σύνταγμα δραματικόν, φράσει δὲ πρεπούση τῇ ὑποθέσει κέχρηται· καὶ 25 γὰρ ἀφελεία καὶ γλυκύτητι πλεονάζει. Καὶ πάθει δὲ τὰ μὲν παροῦσι, τὰ δὲ ἐλπίζομενοι, τὰ δὲ καὶ ἀνελπῖστοις διαποικίλλεται ἢ διήγησις, καὶ παραδόξοις ἐκ συμφορῶν σωτηρίαις, λέξεσί τε εὐσήμοις καὶ καθαραῖς. Καὶ εἴ που, ὡς εἰκός, καὶ ταῖς εἰς τροπὴν κλινούσαις ἀποχρήσαιο, εὖσημοί τε εἰσι καὶ ἐναργῶς παρι- 30 στῶσαι τὸ προκειμένον. Περίοδοι σύμμετροι καὶ πρὸς τὸ βραχύ-

71. Ἡ παράγραφος αὕτη ὑπάρχει μόνο σὲ λατινικὴ ἀπόδοση, ἀπὸ ὅπου μεταφράσθηκε καὶ βάσει τῆς μετάφρασης ἀποδόθηκε τὸ ἀρχαῖο κείμενο.

αὐτιὰ τους, λέγει, εἶναι τόσο μεγάλα, ὥστε τὰ χέρια τους καλύπτονται ἀπὸ αὐτὰ ὡς τοὺς ἀγκῶνες καὶ σκεπάζεται ἀπὸ αὐτὰ πίσω ἢ πλάτη τους. Ἐπίσης τὸ ἓνα αὐτὶ ἀγγίζει τὸ ἄλλο.

[Στὴν Αἰθιοπία λέγει ὑπάρχει ἓνα θηρίο, ποὺ ὀνομάζεται κυνόλυκος. Αὐτὸ ἔχει ἀνθρώπινη φωνὴ καὶ τὴ νύχτα καλεῖ τοὺς ἀνθρώπους μὲ τὸ ὄνομά τους καὶ τοὺς τρώει. Στὴ Χαλκιδικὴ Εὐβοία λέγει ὅτι ὑπάρχουν πρόβατα, ποὺ ἔχουν τόσο πικρὸ κρέας, ὥστε δὲν τὸ τρῶνε οὔτε τὰ σκυλιὰ. Πέρα ἀπὸ τὴν περιοχὴ καὶ Μαυρουσιῶν λέγει ὅτι τὸ καλοκαίρι βρέχει καὶ τὸ χειμῶνα ἔχει ξερασία. Ἐκτὸς αὐτοῦ στὴν περιοχὴ τῶν Κυονίων ὑπάρχει μιά πηγὴ ποὺ ἀντὶ νερὸ ἀναβλύζει λάδι ποὺ τὸ βάζουν σὲ ὅλα τὰ φαγητά. Σὲ μιά περιοχὴ μὲ τὸ ὄνομα Μετατρίδα μιά πηγὴ ὄχι κοντὰ στὴ θάλασσα ξεχειλίζει τὰ μεσάνυχτα καὶ βγάζει ἄφθονα ψάρια, ἀλλ' ἐπειδὴ εἶναι λίγοι οἱ κάτοικοι γιὰ νὰ τὰ μαζέψουν, δὲν τὰ μαζεύουν]⁷¹.

Αὐτὰ τὰ παραμύθια διηγούμενος ὁ Κτησίας, λέγει ὅτι γράφει τὴν καθαρὴ ἀλήθεια, προσθέτοντας ὅτι γράφει ἄλλα ποὺ εἶδε μὲ τὰ μάτια του καὶ ἄλλα ὅτι τὰ πληροφορήθηκε ἀπὸ ἐκείνους ποὺ τὰ εἶδαν. Πολλὰ ὅμως ἀπὸ αὐτὰ καὶ ἄλλα ἀκόμα πρὸ θαυμάσια τὰ παραλείπει, γιὰ νὰ μὴ νομίσουν, ὅσοι δὲν τὰ εἶδαν, ὅτι γράφει ἀπίστευτα πράγματα, μεταξὺ τῶν ὁποίων εἶναι καὶ αὐτά.

73.

Ἡλιοδώρου Αἰθιοπικά.

Διαβάσαμε τὰ «Αἰθιοπικά» τοῦ Ἡλιοδώρου. Τὸ σύγγραμμα εἶναι δραματικὸ καὶ ἡ φράση του εἶναι ἀνάλογη μὲ τὴν ὑπόθεση. Ξεχειλίζει ἀπὸ ἀφέλεια καὶ γλυκύτητα. Ἡ διήγηση διαποικίλλεται μὲ παθήματα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἄλλα εἶναι παρόντα καὶ ἄλλα προσδωκόμενα ἢ καὶ ἀπροσδόκητα, καθὼς καὶ μὲ παράδοξες σωτηρίες ἀπὸ τὶς συμφορές, μὲ λέξεις εὐκολονόητες καὶ καθαρές. Κι ἂν κάπου, ὅπως εἶναι φυσικὸ, χρησιμοποιήσῃ καὶ μερικές ποὺ κλίνουν στὴ μεταφορὰ, κατανοοῦνται εὐκολὰ καὶ παριστάνουν μὲ καθαρότητα αὐτὸ ποὺ λέγει. Οἱ περίοδοί του εἶναι σύμμετρος, οἱ ὁποῖες κατὰ κάποιον τρόπο συστέλλονται καταλήγοντας στὴ βραχυλογία. Ἀλλὰ

72. Μυθιστοριογράφος, ποὺ ἔζησε ἀπὸ τὸ 250-300 μ. Χ.

τερον οἶα δὴ συστελλόμενα. Καὶ ἡ συνθήκη δὲ καὶ τᾶλλα τῶ λόγῳ ἀνάλογα Ἔρωτα μὲν ἀνδρὸς ὑφαίνει καὶ γυναικός, σωφροσύνης δὲ δείκνυσι πόθον καὶ φυλακὴν ἀκριδοῦ.

Καὶ ἔστιν αὐτῷ ἡ τοῦ δράματος ὑπόθεσις Χαρίκλεια καὶ 5 Θεαγένης, σῶφρονες ἀλλήλων ἐρασταί, καὶ πλάνη τούτων καὶ αἰχμαλωσία παντοδαπὴ καὶ φυλακὴ τῆς σωφροσύνης. Τὰ δὲ ἐμφερόμενα ὀνόματα καὶ ὡς ἐν κεφαλαίῳ τὰ πάθη καὶ αἱ πράξεις, ἑορτὴ Ἀθηναίων καὶ Χαρίκλεια ἱερατεύουσα καὶ Θεαγένης σταδιοδρόμος, καὶ πρὸς ἀλλήλους ἔρωσ ἀπὸ τῆς ὄψεως, καὶ νόσος 10 Χαρικλείας ἀπὸ τοῦ ἔρωτος, καὶ ἀρπαγὴ ταύτης ἐκούσης ἀπὸ Χαρικλέου, ὃς ἐνομιζέτο αὐτῇ πατὴρ. Θεαγένης δ' ἦν ὁ ἥρπαικὸς διὰ Καλασίριδος Ἀπόπλους καὶ κατάπλους ἐπὶ Ζάκυνθον, καὶ ἔρωσ τοῦ ναυάρχου πρὸς Χαρίκλειαν καὶ πεπλασμένη παρὰ Καλασίριδος τοῦ γάμου ὑπόσχεσις, καὶ κατάλυσις παρὰ τὸν 15 αἰγιαλὸν τῶν περὶ Χαρίκλειαν, καὶ μήνυσις παρὰ τοῦ ὑποδεξαμένου ἀλιέως ὅτι Τραχινὸς ὁ λήσταρχος ἀρπαγὴν τῆς κόρης βουλεύεται, καὶ ἀπόπλους διὰ τοῦτο Καλασίριδος καὶ τῶν περὶ Χαρίκλειαν, καὶ ἐπιδιώξις Τραχινοῦ, καὶ κατάληψις τῆς νεώς, καὶ ἔρωσ Τραχινοῦ, καὶ ὑπόκρισις εἰς συγκατάθεσιν Χαρικλείας, καὶ 20 ἑξαίτησις Θεαγένους ὡς ἀδελφοῦ, ὡς δὲ πατρὸς Καλασίριδος, καὶ ἐκπλήρωσις τῆς αἰτήσεως, καὶ τρικυμία θαλάσσης, καὶ διαφυγὴ ναυαγίων, καὶ προσόρμησις μέρεσί τισι τῆς Αἰγύπτου, καὶ Τραχινὸς τοῦ γάμου Χαρικλείας μιμηθησόμενος, καὶ Καλάσιρις ὁ δῆθεν πατὴρ ὑπισχνούμενος, καὶ ἀπάτη, καὶ γαμήλιος εὐωχία, 25 καὶ Πέλωρος ἔρωσ Καλασίριδος παροτρύνοντος, καὶ ἔρις Τραχινοῦ καὶ Πέλωρος περὶ Χαρικλείας, καὶ τέλος σφαγὴ καὶ ἀπώλεια παρ' ἀλλήλων τῶν ληστῶν συνεργούσης καὶ Χαρικλείας τῇ ἐκείνων ἀπωλείᾳ τοῖς τοξεύμασι, καὶ θρῆνος Χαρικλείας ἐπὶ Θεαγένην τραύμασι κείμενον.

30 Ληστῶν πάλιν ἄλλων ἔφοδος, καὶ τούτων ἐπὶ Χαρικλείᾳ ἐκπληξις, εἶτα σύλληψις αὐτῆς καὶ Θεαγένους, καὶ ἀπαγωγὴ πρὸς Θύαμιν, ὃς ἐπῆρχε τῶν Βουκόλων ληστῶν τοῦτο γὰρ αὐτοῖς ὄνομα, ὅσοι τὴν νῆσον ᾤκουν. Ἐρᾶ πάλιν Θύαμις Χαρικλείας, καὶ ὁ

καὶ ἡ σύνθεσις καὶ τὰ ἄλλα εἶναι ἀνάλογα μὲ τὸ λόγο. Πλέκει ἔρωτα ἄνδρα καὶ γυναῖκα, καὶ παρουσιάζει πόθο τῆς σωφροσύνης καὶ ἀκριβῆ φύλαξή της.

Ἡ ὑπόθεσις τοῦ δράματος εἶναι ἡ ἑξῆς. Ἡ Χαρίκλεια καὶ ὁ Θεογένης, πού ἀγαπιοῦνται μὲ ἔρωτα ἀγνό, περιπλανῶνται παντοῦ καὶ ἐνῶ ὑφίστανται κάθε εἶδους αἰχμαλωσία, ὅμως διατηροῦν τὴ σωφροσύνη τους. Τὰ ὀνόματα τῶν προσώπων καὶ σὲ περίληψη τὰ παθήματα καὶ τὰ ἔργα τους. Εἶναι ἑορτὴ τῶν Ἀθηναίων ἡ Χαρίκλεια εἶναι ἰέρεια, καὶ ὁ Θεογένης εἶναι δρομέας σταδίου. Γεννιέται ἀνάμεσά τους ἀπὸ τῆ θεᾶ καὶ μόνο ἔρωτας, καὶ τὴν ἀπάγει μὲ τὴ θέλησή της ὁ Χαρικλῆς, πού τὸν θεωροῦσαν πατέρα της. Ὅμως ἐκεῖνος πού τὴν ἔκλεψε ἦταν ὁ Θεογένης μέσω τοῦ Καλάσιρη. Μπαίνουν σὲ πλοῖο καὶ ταξιδεύουν γιὰ τὴ Ζάκυνθο. Ὁ πλοίαρχος ἐρωτεύεται τὴ Χαρίκλεια, καὶ δίνεται ψεύτικη ὑπόσχεσις γάμου ἀπὸ τὸν Καλάσιρη· ἡ συντροφιά τῆς Χαρίκλειας καταλύει στὴν ἀκροθαλασσιᾶ. Ὁ ἀλιέας πού τοὺς ὑποδέχθηκε τοὺς πληροφορεῖ, ὅτι ὁ λήσταρχος Τραχινὸς σχεδιάζει ν' ἀπαγάγει τὴν κόρη, καὶ γι' αὐτὸ ἀποπλέουν ὁ Καλάσιρης καὶ ἡ συντροφιά τῆς Χαρίκλειας. Ὁ Τραχινὸς τοὺς καταδιώκει καὶ κυριεύει τὸ πλοῖο. Ἡ Χαρίκλεια ὑποκρίνεται ὅτι συγκατατίθεται. Ὁ Θεογένης τὴ ζητεῖ ὡς ἀδελφός της καὶ ὁ Καλάσιρης ὡς πατέρας καὶ ἐκπληρώνεται τὸ αἴτημά τους. Πιάνει τρικυμία στὴ θάλασσα, ἀλλὰ σώζονται οἱ ναυαγοὶ καὶ προσορμίζουν σὲ κάποια μέρη τῆς Αἰγύπτου. Ὁ Τραχινὸς δὲν ξεχνᾷ τὸ γάμο μὲ τὴ Χαρίκλεια καὶ πατέρας τάχα Καλάσιρης ὑπόσχεται. Ἀκολουθεῖ ἡ ἀπάτη τοῦ γάμου, ἡ γαμήλια διασκέδασις, ὁ ἔρωτας τοῦ Πέλωρα μὲ τὴν προτροπὴ τοῦ Καλάσιρη, ἡ φιλονεικία τοῦ Τραχινοῦ καὶ τοῦ Πέλωρα γιὰ τὴ Χαρίκλεια, καὶ τέλος ἡ ἀλληλοσφαγὴ καὶ ὁ θάνατος τῶν δύο ληστῶν μὲ τὴν βοήθεια τῆς Χαρίκλειας στὸ θάνατό τους, πού δέχονται τὰ τοξεύματά της. Ἡ Χαρίκλεια θρηνεῖ τὸν Θεογένη πού εἶναι πεσμένος κάτω καὶ τραυματισμένος.

Γίνεται πάλι ἐπίθεσις ἄλλων ληστῶν, πού θαυμάζουν (τὴν ὀμορφιά) τῆς Χαρίκλειας. Ἀκολουθεῖ σύλληψις τῆς Χαρίκλειας καὶ τοῦ Θεογένη καὶ ἀπαγωγή τους στὸν Θύαμη, πού ἦταν ἀρχηγὸς τῶν ληστῶν Βουκόλων. Ἔτσι ὀνομάζονταν οἱ κάτοικοι τοῦ νησιοῦ. Ὁ

Θεαγένης εἰς ἀδελφὸν ὀνομάζεται Ἐπιδρομὴ κατὰ τῶν Βουκόλων καὶ πόλεμος, καὶ σφαγὴ τῶν Βουκόλων, καὶ φυγὴ Θυάμιδος, καὶ φυγὴ Ἐρμούθιος. Κνήμων καὶ Θεαγένης καὶ ἐν τῷ σπηλαίῳ Χαρίκλεια, καὶ Θίσθη κατὰ τὰς εἰσόδους τοῦ σπηλαίου ἐσφαγμένη καὶ κεμιμένη νεκρά, καὶ Θεαγένους ὡς ἐπὶ Χαρικλεία πένθος ἀφόρητον, ἕως ἔνδοθεν Χαρίκλεια ἀνεβόησε. Καὶ ἀπορία ἐπὶ τῆς Θίσθης τῆ σφαγῆ, καὶ Ἐρμουθὶς ἐπ' αὐτῇ ὀδυρόμενος. Καὶ ἀποπορεία Κνήμωνος καὶ Ἐρμούθιος, καὶ δι' ἑτέρας Χαρικλείας καὶ Θεαγένους, καὶ Κνήμων ἀπολιμπάνων Ἐρμουθιν. Καὶ συνάντη-

10 σις Καλασίριδος καὶ Κνήμωνος, καὶ διήγησις τῶν συμπεσόντων ἀλλήλοις, Κνήμων μὲν περὶ Θίσθης καὶ Δημαινέτης τῆς μητροιᾶς καὶ τοῦ ἐξοστρακισμοῦ καὶ τῆς ἄλλης δυστυχίας, Καλάσιρις δὲ περὶ Χαρικλέους καὶ περὶ Χαρικλείας καὶ Θεαγένους. Καὶ θρῆνος ἐπὶ τούτοις.

15 Εἶτα Κνήμων εὐαγγελιζόμενος ὅτι σώζοιτο Χαρίκλεια καὶ Θεαγένης, καὶ ὅτι Θύαμις αὐτόν τε κἀκείνους εἶχε. Ναυσικλῆς ἄγων Χαρίκλειαν, παρ' ᾧ καὶ Καλάσιρις ἄκει, ἐν ὀνόματι Θίσθης καὶ ταραχὴ διὰ Θίσθην Κνήμωνος (ἦδει γὰρ αὐτὴν τεθνηκυῖαν), καὶ χαρὰ ἐπὶ Χαρίκλειαν. Ἐπιζήτησις πρώτη Θεαγένους, καὶ

20 γάμος Κνήμωνος καὶ Ναυσικλείας. Καὶ ἀποδημία Καλασίριδος σὺν Χαρικλεία ἐπὶ τὴν Θεαγένους ζήτησιν. Καὶ γραῦς καταλαμβανομένη ἐπὶ παιδί κατὰ πόλεμον πεσόντι κωκύουσα καὶ μαγγανείαις τὸν τοῦ παιδὸς ἐπερωτῶσα νεκρόν, καὶ Χαρίκλεια καὶ Καλάσιρις ὁρῶντες τὰ ποιούμενα. Ἐρώτησις πάλιν διαία πρὸς

25 τὸν νεκρόν, εἰ περισωθεῖη αὐτῇ ὁ ἕτερος υἱὸς καὶ ἀρὰ κατὰ τῆς μητρὸς, ὅτι διάζεται καὶ ὅτι πράττει ἀθέμιστα, καὶ ὅτι καὶ ὁ ἕτερος υἱὸς σφαγήσεται, αὐτῇ δὲ πρὸ ἐκείνου, ἀνθ' ὧν ἀθέμιτα εἰς τὸν νεκρόν ἔδρασε. Καὶ σφαγὴ τῆς γραός, κλάσματι δορατίου ἀκούσης περιπεσοῦσης.

30 Θύαμις καὶ Θεαγένης καὶ τὸ ἄλλο ληστρικὸν σύνταγμα ἐπὶ πόλιν Αἰγυπτίων Μέμφιν, ἐπὶ ἀναζητήσῃ τῆς ἱερωσύνης, ἣν αὐτὸν ἀφελὼν ὁ νεώτερος εἶχεν ἀδελφὸς Πετόσιρις καὶ θόρυβος

Θύαμης ἐρωτεύεται τὴ Χαρίκλεια καὶ ὁ Θεαγένης παρουσιάζεται σὰν ἀδελφός. Γίνεται ἐπιδρομὴ ἐναντίον τῶν Βουκόλων καὶ πόλεμος, φεύγει ὁ Θύαμης καθὼς καὶ ὁ Ἔρμουθης. Συνάντηση τοῦ Κνήμωνα καὶ τοῦ Θεαγένη. Ἡ Χαρίκλεια μένει στὸ σπήλαιο καὶ ἡ Θίσβη βρίσκεται σφαγμένη στὴν εἴσοδο τοῦ σπηλαίου, πεσμένη ἐκεῖ νεκρή. Ὁ Θεαγένης νοιώθει λύπη ἀβάσταχτη νομίζοντας πὼς εἶναι ἡ Χαρίκλεια, μέχρι πού φωνάζει ἡ Χαρίκλεια ἀπὸ μέσα. Ἀπορία γιὰ τὴ σφαγὴ τῆς Θίσβης καὶ θρῆνος τοῦ Ἔρμουθι ἐπάνω της. Ἀναχώρηση τοῦ Κνήμωνα καὶ τοῦ Ἔρμουθι καὶ ξεχωριστὰ τῆς Χαρίκλειας καὶ τοῦ Θεαγένη· ὁ Κνήμων ἐγκαταλείπει τὸν Ἔρμουθι. Ὁ Καλάσιρς συναντᾷ τὸν Κτήμωνα καὶ διηγοῦνται ὁ ἕνας στὸν ἄλλο τὰ παθήματά τους· ὁ Κνήμων μιλάει γιὰ τὴ Θίσβη καὶ τὴ μητρικὰ Δημαινέτη, γιὰ τὸν ἐξοστρακισμό του καὶ τὴν ἄλλη κακοτυχία του, ἐνῶ ὁ Καλάσιρς γιὰ τὸν Χαρικλῆ καὶ τὴ Χαρίκλεια καὶ τὸν Θεαγένη, καὶ θρῆνος καὶ τῶν δύο γι' αὐτά.

Ἔπειτα ὁ Κνήμων ἀνακοινώνει τὸ καλὸ νέο, ὅτι εἶναι ζωντανοὶ καὶ ἡ Χαρίκλεια καὶ ὁ Θεαγένης, καὶ ὅτι ὁ Θύαμης κρατοῦσε καὶ αὐτὸν καὶ ἐκείνη. Ὁ Ναυσικλῆς, πού σ' αὐτὸν ἔμενε καὶ ὁ Καλάσιρς, παρουσιάζει τὴ Χαρίκλεια μὲ τὸ ὄνομα τῆς Θίσβης ὁ Κνήμων ταράσσεται γιὰ τὴ Θίσβη (γιατὶ ἤξερε ὅτι ἦταν νεκρή) καὶ χαρὰ γιὰ τὴ Χαρίκλεια. Ἀναζήτησις πρώτη τοῦ Θεαγένη καὶ γάμος τοῦ Κνήμωνα καὶ τῆς Νευσίκλειας. Ἀναχώρηση τοῦ Καλάσιρς καὶ τῆς Χαρίκλειας πρὸς ἀναζήτησις τοῦ Θεαγένη. Βρίσκουν μὰ γιὰ πού θρηνεῖ τὸ παιδί της πού σκοτώθηκε στὸν πόλεμο καὶ μὲ μαγεῖες ρωτᾷ τὸν νεκρὸ τοῦ παιδιοῦ της. Ἡ Χαρίκλεια καὶ ὁ Καλάσιρς παρακολουθοῦν τὰ συμβαίνοντα. Ἡ γριὰ ρωτᾷ πάλι καταπιεστικὰ τὸν νεκρὸ ἂν θὰ τῆς γλυτώσει ὁ ἄλλος υἱός της. Κατάρρα τοῦ νεκροῦ ἐναντίον τῆς μητέρας, γιὰ τὸ ὅτι τὸν ἐξαναγκάζει καὶ πράττει πράγματα ἀνόσια, καὶ ὅτι θὰ σφαγεῖ καὶ ὁ ἄλλος υἱός της καὶ ἡ ἴδια πρὶν ἀπὸ αὐτόν, γιατί φέρθηκε ἀνόσια στὸν νεκρὸ. Σφαγὴ τῆς γριᾶς πού ἔπεσε χωρὶς νὰ τὸ θέλει σ' ἕνα κομμάτι ἀκοντίου.

Ὁ Θύαμης καὶ ὁ Θεαγένης καὶ ἡ ἄλλη ληστρική συμμορία μεταβαίνουν στὴν πόλη τῶν Αἰγυπτίων Μέμφιδα, γιὰ νὰ ζητήσουν τὸ ἀξίωμα τῆς ἱερωσύνης, πού τοῦ τὸ ἀφαίρεσε καὶ τὸ εἶχε τώρα ὁ

περὶ τὴν πόλιν. Καὶ Ἀρσάκη προκαθημένη καὶ παύειν ἐπιχειροῦσα τὸν πόλεμον, καὶ μονομαχεῖν ἀλλήλοιν τοῖν ἀδελφοῖν ἐπιτρέπουσα, καὶ τῷ νικῶντι τὴν ἱερωσύνην ἀρμόζειν δικάζουσα. Μάχη τῶν ἀδελφῶν καὶ ἄκοντος Πετοσίριος ἄπειρος γὰρ οὗτος ἦν πολέμου, Θύαμις δὲ ἐγεγόνει ἐμπειρότατος. Διὸ καὶ τρέπεται τὸν ἀδελφόν. Ὁ δὲ πάντα ῥίψας φεύγει, καὶ ἐπιδιώκει Θύαμις, καὶ κυκλοῦται πολλάκις ἢ πόλις ὑπὸ τοῦ δρόμου. Καὶ παρέπεται Θεαγένης Θυάμιδι, καὶ ἔρᾳ τοῦτον ἰδοῦσα Ἀρσάκη ἢ Ὀρονδάτου γυνή. Καὶ καταλαμβάνει Καλάσιρις καὶ Χαρίκλεια.
 10 Καὶ ὁ μὲν ἰδὼν τοὺς παῖδας κατ' ἀλλήλων φονῶντας (παῖδες γὰρ Καλασίριδι Θύαμις καὶ Πετόσιρις) προστρέχει, ἀναβοᾷ, μόλις ἐπέσχε τὸν θάνατον, μόλις τῶν παιδῶν αὐτὸν ἐπεγνωκότων ἢ δὲ Χαρίκλεια ἐπιπίπτει Θεαγένει. Καὶ τοῦ πολέμου συσταλέντος δέχεται Θύαμις τὴν ἱερωσύνην παρὰ πατρός, αὐτὸς δὲ τε-
 15 λευτᾷ

Ἄλλη πάλιν ἐπιβουλή Ἀρσάκης κατὰ τῶν νεανιῶν Θεαγένους καὶ Χαρικλείας καὶ Κυβέλης τῆς θεραπαινίδος αὐτῆς πρόθυμος εἰς πάντα ὑπουργία, καὶ πρόσκλησις αὐτῶν ἐπὶ τὴν οἰκίαν Ἀρσάκης, καὶ ἔρως αὐτῆς πρὸς Θεαγένην ἀκατάσχετος,
 20 καὶ μηχαναὶ πᾶσαι καὶ μέθοδοι κακῶσεών τε καὶ θεραπειῶν, καὶ ἐπιβουλή Κυβέλης διὰ φαρμάκου κατὰ Χαρικλείας. Σωτηρία Χαρικλείας, καὶ ἀναίρεσις, δι' ἧν ἀναιρεῖν ἐμελέτησε, Κυβέλης. Στρέβλωσις καὶ κάκωσις Χαρικλείας καὶ Θεαγένους, ὅτι μὴ συντίθεται πρὸς τὸν Ἀρσάκης ἔρωτα ὁ Θεαγένης καὶ Χαρι-
 25 κλείας εἰς πῦρ καταδίκη, καὶ τοῦ πυρός διὰ τῆς παντάρβης τοῦ λίθου κατάσβεσις, καὶ τῆς Χαρικλείας τέως ἄφεισις, καὶ Ἀρτάκη μαινομένη καὶ θάνατον ἐς αὔριον Χαρικλεία εὐτρεπίζουσα. Ἀποστολή Ὀρονδάτου τοῦ τῆς Ἀρσάκης ἀνδρός, καὶ ἀνάληψις διὰ τῆς νυκτὸς τῶν νεανιῶν· τοῦτο γὰρ προσετέτακτο, ἐπεὶ ὁ
 30 παῖς τῆς Κυβέλης ἀποτυχῶν τοῦ πρὸς Χαρίκλειαν γάμου, πάν-

νεώτερος ἀδελφός του Πετόσιρης, καί προκαλεῖται ταραχή γύρω ἀπὸ τὴν πόλη. Ἡ Ἀρσάκη ποὺ διοικεῖ τὴν πόλη, προσπαθώντας νὰ σταματήσει τὸν πόλεμο, ἐπιτρέπει στὸ τέλος νὰ μονομαχήσουν οἱ δύο ἀδελφοί, βγάζοντας τὴν ἀπόφαση, ὅτι ἡ ἱερωσύνη ταιριάζει στὸν νικητή. Γίνεται μάχη τῶν δύο ἀδελφῶν χωρὶς νὰ θέλει ὁ Πετόσιρης, γιατί αὐτὸς ἦταν ἀπειροπόλεμος, ἐνῶ ὁ Θύαμης ἦταν πολὺ ἐμπειρος, καὶ γι' αὐτὸ τρέπει σὲ φυγὴ τὸν ἀδελφὸ του. Ὁ Πετόσιρης ρίχνει τὰ ὄπλα του καὶ φεύγει, ἀλλὰ ὁ Θύαμης τὸν καταδιώκει καὶ ἡ καταδίωξη περιλαμβάνει πολλοὺς κύκλους γύρω ἀπὸ τὴν πόλη. Ὁ Θεαγένης ὀδηγεῖται στὸν Θύαμη καὶ βλέποντάς τον τὸν ἐρωτεύεται ἢ Ἀρσάκη, ἢ γυναῖκα τοῦ Ὁρονδάτη. Καταφθάνουν ὁ Καλάσιρης καὶ ἡ Χαρίκλεια, καὶ αὐτὸς βλέποντας τὰ παιδιά του νὰ ὀρμοῦν τὸ ἓνα ἐναντίον τοῦ ἄλλου ἐπιδιώκοντας τὸ φόνο του (γιατί ἦταν παιδιά του ὁ Θύαμης καὶ ὁ Πετόσιρης), τρέχει κοντὰ τους, φωνάζει δυνατὰ, καὶ μὲ δυσκολία ἀποτρέπει τὸ θάνατο τῶν παιδιῶν, ὅταν αὐτὰ τὸν γνώρισαν. Ἡ Χαρίκλεια πέφτει στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ Θεαγένη. Ἐχοντας ἀποφευχθεῖ ὁ πόλεμος ὁ Θύαμης δέχεται τὴν ἱερωσύνη ἀπὸ τὸν πατέρα του, καὶ ὁ πατέρας του πεθαίνει.

Ἄλλο ἐπίβουλο σχέδιο τῆς Ἀρσάκης ἐναντίον τῶν νέων, τοῦ Θεαγένη καὶ τῆς Χαρίκλειας, καὶ ἡ πρόθυμη βοήθεια σὲ ὅλα τῆς ὑπηρετηρίας τῆς Κυβέλης πρόσκλησή της στὸ σπίτι τῆς Ἀρσάκης καὶ ἀσυγκράτητος ἔρωτάς της πρὸς τὸν Θεαγένη, ὅλα τὰ εἶδη τῶν τεχνασμάτων καὶ μέθοδοι κακοποιήσεων καὶ θεραπειῶν τους, καθὼς καὶ ἐπιβουλή τῆς Κυβέλης μὲ δηλητήριο ἐναντίον τῆς Χαρίκλειας. Σωτηρία τῆς Χαρίκλειας καὶ θάνατος τῆς Κυβέλης μὲ τὸν τρόπο ποὺ μελέτησε νὰ ἐφαρμόσει σιτοὺς ἄλλους. Ὑποβάλλονται σὲ στρέβλη καὶ κακοποίηση ἢ Χαρίκλεια καὶ ὁ Θεαγένης, ἐπειδὴ δὲν συγκατατίθεται ὁ Θεαγένης στὸν ἔρωτα τῆς Ἀρσάκης. Καταδίκη τῆς Χαρίκλειας μὲ θάνατο στὴν πυρὰ καὶ κατάσβεση τῆς φωτιᾶς ἀπὸ τὴν πέτρα παντάρθη· ἡ Χαρίκλεια ἀφήνεται ἐλεύθερη προσωρινὰ καὶ ἡ Ἀρσάκη κάνει σὰν τρελὴ καὶ προετοιμάζει τὸν θάνατο τῆς Χαρίκλειας γιὰ τὴν αὐριανὴ ἡμέρα. Ἀποστέλλεται ὁ Ὁρονδάτης, ὁ ἄνδρας τῆς Ἀρσάκης, καὶ γίνεται ἡ ἀρπαγὴ τῶν νέων μέσα στὰ μεσάνυχτα. Γιατί αὐτὴ τὴ διαταγὴ εἶχε λάβει, ἐπειδὴ ὁ υἱὸς τῆς Κυβέλης, ποὺ ἀπέτυχε

τα, ὅσα τῇ Ἀρσάκῃ διαπέπρακτο, πρὸς τὸν δεσπότην ἀπάρας ἀπήγγειλεν.

Ἐπίθεσις τῶν Αἰθιόπων, καὶ ἀρπαγὴ Θεαγένους καὶ Χαρι-
κλείας, καὶ πρὸς Ὑδάσπην τὸν βασιλέα τῶν Αἰθιόπων ἀπαγωγή.
5 Εἶτα ἀφιέρωσις τούτων εἰς τὸ τυθῆναι, τὴν μὲν τῇ Σελήνῃ, τὸν δὲ
τῷ Ἡλίῳ. Εἶτα ἀγῶνες καὶ θυσίαι, καὶ Σισιμίθρου τοῦ πρώτου
τῶν συμνοσοφιστῶν καὶ αὐτῶν παρουσία, καὶ Περσίνης τῆς
γυναικὸς τοῦ βασιλέως. Καὶ αἴτησις Χαρικλείας ἵνα δικαιολο-
γηθῇ Ὑδάσπη, καὶ δικαιολογία, καὶ κρίσις Σισιμίθρου καὶ μαρ-
10 τυρία ὅτι Χαρίκλεια παῖς εἶη Ὑδάσπου καὶ Περσίνης. Πείθεται
μόλις Ὑδάσπης. Ἀλλὰ καὶ οὕτως ἄγειν ἔμελλεν εἰς θυσίαν τιμῶν
τὸν πάτριον νόμον. Ὁ δὲ δῆμος ἀπηγόρευε, καὶ ἀφίεται Χαρί-
κλεια, καὶ χαρὰ πάντων ἐπὶ τῇ ἀφέσει. Ἀγὼν πάλιν ἄλλος Χα-
ρικλεία, Θεαγένης ἔτι δέσμιος ἐπὶ τῇ θυσίᾳ, καὶ λόγοι περὶ αὐτοῦ
15 πρὸς τὸν πατέρα πολλοὶ καὶ ποικίλοι, τοῦ δὲ πατρὸς ἀπόνευσις
ἐπὶ τῇ ἀθώσει Θεαγένους, καὶ ἀδημονία Χαρικλείας, καὶ πρὸς
τὴν μητέρα ἐξαγόρευσις πάντων, ὅσα αὐτῇ συνηνέχθη καὶ
Θεαγένει. Καὶ ἀριστεία Θεαγένους ἐπὶ τῷ ταύρῳ, καὶ τοῦ δήμου
τέρψις. Ἔτι ἀριστεία ἐν τῇ πρὸς τὸν Αἰθίοπα τὸν μέγιστον πάλη,
20 καὶ νίκη λαμπρά, καὶ κρότος τοῦ δήμου· ἀλλ' ἔτι πρὸς τὴν θυσίαν
καὶ μετὰ τοὺς στεφάνους Θεαγένης ἀγόμενος.

Χαρικλῆς ἀπὸ Ἀθηνῶν πρὸς αὐτὸ τὸ στάδιον ἐφιστάμενος,
καὶ τὸν βασιλέα τὴν νομιζομένην αὐτῷ θυγατέρα αἰτούμενος.
Καὶ συγκατάθεσις βασιλέως διδόναι, ἂν αὐτὸς εὔρη, ὃ δὲ οὐχ
25 ἠὔρισκεν ἀρπαγὴ τε ὑπὸ αὐτοῦ καὶ συρμὸς Θεαγένους, καὶ βοή,
ὡς Οὗτός ἐστιν ὃ τὴν ἐμὴν ἀρπάσας ἐξ Ἀθηνῶν θυγατέρα, καὶ
κρίσις, καὶ τέλος ἀθώωσις καὶ Θεαγένους Σισιμίθρου ἐπικρίναν-
τος καὶ μηκέτι τὴν ἐπ' ἀνθρώπων ὀλέθρῳ θυσίαν γίνεσθαι διατυ-
πώσαντος. Εὐφροσύνη ἀπάντων καὶ θυμηδία πολλή, καὶ Θεαγέ-
30 νους Σισιμίθρου ἐπικρίναντος καὶ μηκέτι τὴν ἐπ' ἀνθρώπων ὀλέ-
θρῳ θυσίαν γίνεσθαι διατυπώσαντος. Εὐφροσύνη ἀπάντων καὶ
θυμηδία πολλή, καὶ Θεαγένης καὶ Χαρίκλεια μετὰ μυρίους κιν-
δύνους ἀλλήλους ἀπολαμβάνοντες, καὶ τὰς ἱερωσύνας ἣ μὲν

νά νυμφευθῆι τῇ Χαρίκλεια, καταφεύγοντας στὸν κύριό του, τὸν πληροφόρησε γιὰ ὅλα ὅσα εἶχε κάνει ἡ Ἀρσάκη.

Γίνεται ἐπίθεση τῶν Αἰθιόπων, ἀρπάζουν τὸν Θεαγένη καὶ τῇ Χαρίκλεια καὶ τοὺς ὀδηγοῦν στὸν Ὑδάσπη, τὸν βασιλιὰ τῶν Αἰθιόπων. Ἐπειτα γίνεται ἀφιέρωση αὐτῶν γιὰ νὰ θυσιασθοῦν ὁ ἕνας στὸν Ἥλιο καὶ ἡ ἄλλη στὴ Σελήνη. Ἀκολουθοῦν ἀγῶνες καὶ θυσιές καὶ παρουσία τοῦ Σισιμίθρη, τοῦ πρώτου ἀπὸ τοὺς γυμνοσοφιστῆς καὶ τῶν ἰδίων τῶν γυμνοσοφιστῶν, καθὼς καὶ τῆς Περσίνης, τῆς συζύγου τοῦ βασιλιᾶ. Αἴτηση τῆς Χαρίκλειας νὰ ὑπερασπιθεῖ τὸν ἑαυτὸ της στὸν Ὑδάσπη, γίνεται ἡ ὑπεράσπιση, κρίση τοῦ Σισιμίθρη, καὶ μαρτυρία ὅτι ἡ Χαρίκλεια εἶναι κόρη τοῦ Ὑδάσπη καὶ τῆς Περσίνης. Ὁ Ὑδάσπης πείθεται δύσκολα. Ἀλλὰ καὶ ἔτσι ἐπρόκειτο νὰ τοὺς ὀδηγήσει στὴ θυσία τιμώντας τὸν προγονικὸ νόμο. Τὸ ἀπορρίπτει ὅμως τὸ πλῆθος καὶ ἐλευθερώνεται ἡ Χαρίκλεια καὶ ὅλοι χαίρονται γιὰ τὴν ἐλευθέρωσή της. Ἄλλος πάλι ἀγῶνας γιὰ τὴ Χαρίκλεια: Ὁ Θεαγένης εἶναι ἀκόμα δέσμος γιὰ τὴ θυσία: ἀκολουθοῦν λόγοι πολλοὶ καὶ διάφοροι πρὸς τὸν πατέρα του· ἄρνηση ὅμως τοῦ πατέρα νὰ ἀθώωσει τὸν Θεαγένη καὶ ἀγωνία τῆς Χαρίκλειας. Ἐξομολόγηση στὴ μητέρα της ὅλων ὅσα ἔγιναν ἀνάμεσα σ' αὐτὴν καὶ τὸν Θεαγένη. Ὁ Θεαγένης ἀριστεύει σὲ ταυρομαχία καὶ εὐχαριστεῖται ὁ λαός. Ἐπίσης ἀριστεύει σὲ πάλῃ μὲ τὸν μεγαλόσωμο Αἰθίοπα, λαμπρὴ νίκη του καὶ χειροκρότημα τοῦ λαοῦ. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὰ στεφάνια του ὁ Θεαγένης ὀδηγεῖται στὴ θυσία.

Ὁ Χαρικλῆς φτάνει ἀπὸ τὴν Ἀθήνα στὸ ἴδιο τὸ στάδιο καὶ ζητεῖ ἀπὸ τὸν βασιλιὰ αὐτὴν ποὺ νόμιζε θυγατέρα του. Ὁ βασιλιάς συγκατατίθεται νὰ τοῦ τὴ δώσει, ἂν τὴ βρεῖ. Αὐτὸς ὅμως δὲν τὴν ἔβρισκε. Ὁ Χαρικλῆς ἀρπάζει καὶ σέρνει τὸν Θεαγένη, καὶ φωνάζει ὅτι Αὐτὸς εἶναι ἐκεῖνος ποὺ ἄρπαξε τὴ θυγατέρα του ἀπὸ τὴν Ἀθήνα. Γίνεται δίκη, καὶ τέλος ἀθώωση τοῦ Θεαγένη, μὲ ἐπιδοκιμασία τοῦ Σισιμίθρη καὶ ἀπόφασή του νὰ μὴ γίνεται ποτὲ θυσία ἀνθρώπινων θυμάτων. Ἀκολουθεῖ μεγάλη χαρὰ καὶ ἀγαλλίαση ὅλων. Ὁ Θεαγένης καὶ ἡ Χαρίκλεια ἔπειτα ἀπὸ ἀπειρους κινδύνους ἀπολαμβάνουν ὁ ἕνας τὸν ἄλλο καὶ δέχονται τὰ ἱερατικὰ ἀξιώματα αὐτὴ ἀπὸ τὴ μητέρα της καὶ ἐκεῖνος ἀπὸ τὸν πεθερό του.

παρά τῆς μητρός, ὁ δὲ παρά τοῦ κηδεστοῦ ἐκδεχόμενοι, καὶ θύοντες, καὶ πρὸς τοὺς γάμους εὐρεπιζόμενοι.

Ταῦτα δὲ συνέγραψε Φοῖνιξ ἀνὴρ Ἀμινδηνὸς Θεοδοσίου παῖς Ἡλιόδωρος, ἐν οἷς καὶ τὸ τέλος. Τοῦτον δὲ καὶ ἐπισκοποῦ 5 τυχεῖν ἀξιώματος ὕστερόν φασιν.

ΟΔ'.

Θεμιστίου, Πολιτικοὶ λόγοι λζ'.

Ἀνεγνώσθησαν Θεμιστίου «Λόγοι πολιτικοὶ» λζ', ὧν εἰσι καὶ οἱ πρὸς Κωνσταντίον τὸν βασιλέα καὶ εἰς Οὐάλεντα καὶ Οὐάλεν- 10 τινιανὸν τὸν νέον, ἀλλὰ καὶ εἰς Θεοδόσιον, τοὺς βασιλεῖς, ἐπαίνους αὐτῶν καὶ ἐγκώμια περιέχοντες. Ἔστι δὲ τὴν φράσιν σαφῆς καὶ ἀπέριττος καὶ ἀνθηρὸς, καὶ λέξεσι πολιτικαῖς καὶ εἰς τὸ σεμνόν τι ἐπικλινούσαις χρώμενος. Ἠκμαζε δὲ μάλιστα ἐν τοῖς Οὐάλεντος χρόνοις, ὡς καὶ τῶν αὐτοῦ λόγων δῆλον· ἐπὶ Κωνσταν- 15 τίου ἔτι νέος ἦν, ὑφ' οὗ καὶ ἐνετάγη τῇ τῶν Ῥωμαίων γερουσίᾳ, ὡς καὶ ἡ πρὸς αὐτὴν τὴν ἐν Ῥώμῃ γερουσίαν ὑπὲρ αὐτοῦ παρά τοῦ βασιλέως ἐπιστολὴ ἀποσταλεῖσα δηλοῖ. Πατὴρ δὲ ἦν Θεμιστίου Εὐγένιος, καὶ αὐτὸς φιλοσοφῆσας.

Τούτου τοῦ Θεμιστίου εἰς πάντα τὰ Ἀριστοτελικά φέρονται 20 ὑπομνήματα, οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ μεταφράσεις αὐτοῦ εἶδομεν, εἰς τὸ χρήσιμον ἐπιτετημημένας, τῶν τε «Ἀναλυτικῶν» καὶ τῶν «Περὶ ψυχῆς» βιβλίων καὶ τῶν «Τῆς φυσικῆς ἀκροάσεως» καὶ ἑτέρων τοιούτων. Εἰσὶ δὲ καὶ εἰς τὰ «Πλατωνικά» αὐτοῦ ἐξηγητικοὶ πόνοι, καὶ ἀπλῶς ἐραστής ἐστι καὶ σπουδαστὴς φιλοσοφίας.

25

Λεσβώνακτος,

Λόγοι πολιτικοὶ ιστ'.

Ἀνεγνώσθησαν δὲ καὶ Λεσβώνακτος «Λόγοι πολιτικοὶ» δεκαῆξ. Οὗτος δὲ ὁ Λεσβῶναξ...

73. Καταγόταν ἀπὸ τῆ Μυτιλήνης καὶ ὑπῆρξε ρήτορας καὶ σοφιστὴς τῶν χρόνων τῆς δευτέρας Σοφιστικῆς, μαθητὴς τοῦ Τιμοκράτη, καὶ ἀντιπρόσωπος τοῦ αὐστηροῦ ἀτακίζοντος ὕφους. Ἔργα του ἀναφέρονται: «Μελέται ρητορικαί», «Ἐρω-

Στὴ συνέχεια προσφέρουν θυσίαι καὶ στολίζονται καὶ ἐτοιμάζονται γιὰ τοὺς γάμους.

Αὐτὰ τὰ ἔγραψε κάποιος ἄνδρας Φοίνικας, Ἀμινδηνός (Ἐμεσηνός), ὁ Ἡλιόδωρος, υἱὸς τοῦ Θεοδοσίου, καὶ μ' αὐτὰ τελειώνει τὸ ἔργο. Λένε ὅτι αὐτὸς ἀργότερα ἔλαβε τὸ ἀξίωμα τοῦ ἐπισκόπου.

74.

Θεμιστίου, πολιτικοὶ λόγοι τριάντα ἔξι.

Διαβάσαμε τοὺς τριάντα ἔξι «Πολιτικοὺς Λόγους» τοῦ Θεμιστίου, στοὺς ὁποίους συγκαταλέγονται καὶ οἱ λόγοι πρὸς τὸν βασιλιὰ Κωνσταντίο, καὶ πρὸς τοὺς βασιλεῖς Οὐάλεντα καὶ Οὐαλεντινιανὸ τὸν νέο, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν Θεοδόσιο, πού περιέχουν τοὺς ἐπαίνους καὶ τὰ ἐγκώμιά τους. Ὁ λόγος του εἶναι σαφῆς καὶ ἀπλὸς καὶ ἀνθηρὸς, καὶ χρησιμοποιεῖ λέξεις λαϊκῆς ποῦ ἀποβλέπουν στὴ σεμνότητα. Ἐξήση τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς ζωῆς του στοὺς χρόνους τοῦ Οὐάλεντα, ὅπως γίνεται φανερὸ καὶ ἀπὸ τοὺς λόγους του. Ἐπὶ Κωνσταντίου ἦταν ἀκόμα νέος, καὶ αὐτὸς τὸν ἐνέταξε στὴ Ρωμαϊκὴ γερουσία, ὅπως δηλώνει καὶ ἡ ἐπιστολὴ ποῦ ἔστειλε γι' αὐτὸν ὁ βασιλιάς στὴν ἴδια τὴ γερουσία τῆς Ρώμης. Πατέρας τοῦ Θεμιστίου ἦταν ὁ Εὐγένιος, φιλόσοφος καὶ αὐτός.

Αὐτοῦ τοῦ Θεμιστίου ἀναφέρονται ὑπομνήματα σὲ ὅλα τὰ Ἀριστοτελικά συγγράμματα, καὶ ὄχι μόνον, ἀλλ' εἶδαμε καὶ παραφράσεις του συντομευμένες, ὥστε νὰ εἶναι εὐχρηστες, καὶ τῶν «Ἀναλυτικῶν» καὶ τῶν βιβλίων «Περὶ ψυχῆς» καὶ «Τῆς φυσικῆς ἀκροάσεως» καὶ κάποιων ἄλλων. Ὑπάρχουν καὶ στὰ «Πλατωνικά» αὐτοῦ πονήματα ἐξηγητικά. Γενικὰ ἦταν ἐραστὴς καὶ μελετητὴς τῆς φιλοσοφίας.

Λεσβώνακτα,**Λόγοι πολιτικοὶ δεκαἕξι.**

Διαβάσαμε καὶ τοῦ Λεσβώνακτα τὸ ἔργο, «Λόγοι πολιτικοὶ» δεκαἕξι. Αὐτὸς ὁ Λεσβῶναξ..⁷³

τικαὶ ἐπιστολαί», ὁ «Προτρεπτικός», εἶδος προσφώνησης πρὸς τοὺς Ἀθηναίους πρὸ τῆς μάχης πρὸς τοὺς Λακεδαιμόνιους καὶ τὸ ἀναφερόμενο ἐδῶ, «Λόγοι Πολιτικοὶ» δεκαἕξι, ἀπὸ τοὺς ὁποίους διασώθηκε ὁ «Πολιτικός», ποῦ ἀναφέρεται στὸν πόλεμο τῶν Κορινθίων.

ΟΕ.

Ἰωάννου τοῦ Φιλοπόνου,

Πρὸς τὸν Ἰωάννην ἀρχιεπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως.

Ἀνεγνώσθη Ἰωάννου τοῦ Φιλοπόνου διβλιδάριον κατὰ τῶν
5 ἐνθέως δογματισθέντων «Περὶ τῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσίου Τριά-
δος» ὑπὸ τοῦ ἐν ἁγίοις Ἰωάννου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινου-
πόλεως, τοῦ ἀπὸ Σχολαστικῶν, ἐν τῷ Κατηχητικῷ λόγῳ, ὃν εἶπεν
ἐπὶ τῆς πρώτης ἐπινεμήσεως βασιλεύοντος Ἰουστίνου.

Ἔστι δὲ τὴν φράσιν ὁμοιος ἑαυτῷ· σαφῆς τε γὰρ καὶ οὐδὲν
10 μετέχων τόνου ἢ σεμνότητος. Τοῖς ἐπιχειρήμασι δὲ οὐ μόνον ἀσε-
βῆς, ἀλλὰ καὶ λίαν σαθρὸς καὶ ἀνίσχυρος καὶ μηδ' ἐπιτολαίῳ
φαντασίᾳ τῆς ἀληθείας τὰ οἰκεία δυνηθεὶς ἐπιχρῶσαι κατὰ τῆς
εὐσεβείας σοφίσματα· φύσεις γὰρ καὶ οὐσίας καὶ θεότητας καὶ
θεοὺς πλασάμενος, ἐντεῦθεν ἀθυροστόμως πᾶσαν βλασφημίαν
15 τῆς Χριστιανῶν καταχέει πίστεως, τὸ «ἐν πόσα σημαίνει» σμικρο-
λογῶν καὶ τῆς τεχνικῆς αὐτοῦ, ὡς οἶεται, ματαιολογίας, μᾶλλον
δὲ παιδαριώδους ἀπειροκαλίας, τὴν θεολογικὴν ἡμῶν ἐξουθε-
νεῖν ἐφρονάξατο μυσταγωγίαν. Οὐ μόνον δ' ἐν τούτοις ἐστὶ τοῖς
ἐπιχειρήμασιν ἀσθενῆς καὶ ἀνόητος, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις
20 ἅπασιν αὐτοῦ συντάγμασιν, ὧν ἐστὶν αὐτὸς πατήρ, ἀλλὰ μὴ ἄλ-
λαχόθεν ἐκκλέψας τὰς εὐρέσεις ὑπεβάλλετο, λίαν ἐστὶν ἀπρωκι-
σμένος τῶν συνιδεῖν ἐχόντων τὸ ψεῦδος ἢ τὰληθές καὶ τῶν εἰς
δριμύτητα τεινόντων νοημάτων ἐφάψασθαι. Ἄ δ' ἐστὶν αὐτῷ
ὑποβολιμαῖα, σώζει μὲν τῶν φύντων τὸν χαρακτῆρα, πλὴν ἔστι
25 καὶ ἅ τῃ μοχθηρᾷ παρ' αὐτοῦ διαίτη καὶ διασκευῇ τοῦ λόγου τὸ
γενναῖον καὶ ἀρρενωπὸν τῶν γεννησαμένων ἀπεβάλλετο, καὶ
ἔστιν ὡσπερ σύνθετα, φύην μὲν ἄριστα, τροφῇ δὲ καὶ διαίτη τὸ
νόθον καὶ μοχθηρὸν ὑποφαίνοντα. Πλὴν ἄλλ' ἐν γε τούτῳ τῷ
λόγῳ καὶ Πατέρων ῥήσεις παραφέρει, τοῦ τε Θεολόγου Γρηγο-
30 ρίου καὶ τοῦ μεγάλου Βασιλείου Ἀθανασίου τε τοῦ πολυάθλου
καὶ τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου· ἀλλ' οὐδὲν αὐτῷ συντελοῦσιν οὐδ'
αὐταὶ εἰς τὸν προκειμένον καὶ ἠσεβημένον σκοπὸν.

75.

Ἰωάννου Φιλοπόνου,

Πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπο Κωνσταντινουπόλεως Ἰωάννη.

Διαβάσαμε τὸ βιβλιαράκι τοῦ Ἰωάννη τοῦ Φιλοπόνου ἐναντίον τῶν θεοπνεύστων δογμάτων, «Περὶ τῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσίου Τριάδος» τοῦ ἁγίου Ἰωάννη, τοῦ ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, τοῦ Σχολαστικοῦ, στὸν Κατηχητικὸ λόγον ποὺ εἶπε κατὰ τὴν πρώτη Ἰνδικτιῶνα τῆς βασιλείας τοῦ Ἰουστίνου.

Τὸ ὕφος του εἶναι σὰν αὐτὸν τὸν ἴδιον· εἶναι σαφὴς χωρὶς νὰ ἔχει κάποια δύναμη ἢ σοβαρότητα. Στὰ ἐπιχειρήματα δὲν εἶναι μόνο ἀσεβής, ἀλλὰ καὶ πολὺ σαθρὸς καὶ ἀνίσχυρος, ποὺ δὲν μπόρεσε νὰ χρωματίσει τὰ σοφίσματα τοῦ οὔτε μὲ μὰ ἐπιφανειακὴ φαντασία τῆς ἀλήθειας. Γιατί, πλάθοντας φύσεις καὶ οὐσίες καὶ θεότητες καὶ θεοὺς, ἐκσφενδονίζει μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ κάθε ἀθυροστομία καὶ βλασφημία ἐναντίον τῆς χριστιανικῆς πίστεως, χρησιμοποιώντας μικρολογίες ὅπως, «τὸ ἓνα πόσα σημαίνει», καὶ ἀπὸ τὴν τεχνικὴ ματαιολογία του, ὅπως νομίζει, ἢ καλύτερα τὴν παιδαριώδη ἀδεξιότητά του, ἔκανε σὰν λυσσασμένος γιὰ νὰ ἐξουθενώσει τάχα τὴ θεολογικὴ διδασκαλία μας. Καὶ δὲν εἶναι σ' αὐτὰ μόνο τὰ ἐπιχειρήματά του ἀδύναμος καὶ ἀνόητος, ἀλλὰ καὶ σὲ ὅλα τὰ ἄλλα συγγράμματά του, τῶν ὁποίων φέρεται πατέρας, γιὰ τὰ ὁποῖα ἰσχυριζόταν ὅτι ὅσα ἐπινοῦσε δὲν ἦταν λογοκλοπὴ ἀπὸ ἄλλα, ἀπέχει ὁμως πολὺ ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ μποροῦν νὰ διακρίνουν τὴν ἀλήθεια ἀπὸ τὸ ψεῦδος καὶ νὰ πλησιάσει τὴν ὀξύτητα τῆς σκέψης τους. Ὅσα παίρνει ἀπὸ ἄλλους διασώζουν τὸ χαρακτῆρα ἐκείνων ποὺ τὰ εἶπαν, ὑπάρχουν ὁμως καὶ μερικὰ ποὺ μὲ τὴ γεμάτη μοχθηρία χρῆση αὐτῶν ἀπὸ αὐτὸν καὶ διασκευὴ τοῦ λόγου ἔχασαν τὴ γενναιότητα καὶ τὴν ἀρρενωπότητα ἐκείνων ποὺ τὰ διατύπωσαν, καὶ σὰν σύνθετα ποὺ εἶναι, εἶναι βέβαια ἄριστα ὡς πρὸς τὴ φύτρα τους, ἀλλὰ ὑποδηλώνουν τὸ νόθο καὶ τὴν ἀσθενικότητα ἀπὸ τὴν τροφὴ καὶ τὴν δίαιτά τους. Πλὴν ὁμως σ' αὐτὸν τὸν λόγον παραθέτει καὶ γνώμες τῶν Πατέρων, καὶ τοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου καὶ τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, καθὼς καὶ τοῦ πολὺαθλοῦ Ἀθανασίου καὶ τοῦ ἁγίου Κυρίλλου, ἀλλὰ δὲν τὸν βοηθοῦν οὔτε αὐτὲς στὸν ἀσεβῆ σκοπὸ του ποὺ ἔχει θέσει.

ΟΣ΄

Φλαβίου Ἰωσήπου

Ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας λόγοι κ΄.

Ἀνεγνώσθη Φλαβίου Ἰωσήπου «Ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας»,
 5 ἐν λόγοις κ΄. Ἀρχεται ἀπὸ τῆς Μωϋσέως κασμογονίας, τὰ πολλὰ
 συνάδων τῇ Μωϋσέως συγγραφῇ, ἔστι δὲ ἔνθα ἀλλοιότερον συγ-
 γραφόμενος. Κάτεισι δὲ μέχρι τῆς ἀρχῆς τοῦ πρὸς Ῥωμαίους
 Ἰουδαίων πολέμου· ἐβασίλευε δὲ τότε τῶν Ἰουδαίων Ἀγρίππας ὁ
 τοῦ Ἀγρίππα τοῦ μεγάλου παῖς, ὃς, Ἰησοῦν τὸν τοῦ Γαμαλιήλ
 10 τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφελόμενος, δίδωσι Ματθία τῷ Θεοφίλου.
 Πρῶτος δὲ Ἀντίοχος καὶ ὁ στρατηγὸς αὐτοῦ Λυσίας, ἀφ’ οὗ τοῖς
 Ἰουδαίοις ἀρχιερωσύνης ἐγνώσθη ἀξίωμα, εἰς ταύτην τὴν τολ-
 μηρὰν κατέστη ἐγχείρησιν τὸν γὰρ Ὀνίαν, ᾧ Μενέλαος ἐπέκλην,
 τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφελόμενοι καὶ ἀνελόντες, εἶτα καὶ τὸν παῖδα
 15 τῆς διαδοχῆς ἀπελάσαντες, καθιστᾶσιν Ἰάκχιμον, γένους μὲν τοῦ
 Ἀαρῶνος, οὐκ ὄντα δὲ τῆς οἰκίας ταύτης. Πρὸ δὲ τούτου διὰ
 βίου ἀρχιερατεύειν νενόμιστο ἀπὸ Ἀαρῶνος ἀρξάμενος, καὶ παῖς
 παρὰ πατρός τὴν τιμὴν διεδέχετο. Τελευτήσαντος δὲ Ἰακίμου,
 τρισὶν ἐνιαυτοῖς ἀρχιερατεύσαντος, ἔμεινεν ἡ πόλις ἐνιαυτοῦς
 20 ἑπτὰ χωρὶς ἀρχιερέως· Ὁ δὲ τοῦ Ἀσαμωναίου ἔγγονος Ματθαί-
 ας καὶ οἱ τούτου παῖδες, τὴν προστασίαν τοῦ ἔθνους πιστευθέντες
 καὶ πολεμήσαντες Μακεδόσιν, Ἰωνάθην ἀρχιερέα καθιστῶσιν.
 Ἐξ ἧς γενεᾶς ἦν καὶ Ἰούδας ὁ ἐπέκληθεις Ἀριστόβουλος, ὃς καὶ
 πρῶτος διάδημα περιέθετο, ἀρχιερεὺς ὁ αὐτὸς ἅμα καὶ βασιλεὺς
 25 χρηματίσας. Καὶ ἐπιβιούς ἐνιαυτὸν ἓνα, διάδοχον ἔσχε καὶ τῆς
 βασιλείας καὶ τῆς ἱερατικῆς ἀρχῆς τὸν ἀδελφὸν (Ἀλέξανδρος
 αὐτῷ ὄνομα), ὃς ἐπεδίω τῇ ἀρχῇ ἔτη κζ΄. Καὶ διέδραμεν ἡ βασι-
 λεία μετὰ τῆς ἀρχιερωσύνης τοῖς ἀπὸ Ἀσαμωναίου σωζομένη
 μέχρις Ὑρκανοῦ, ὃν Πομπηῖος ὁ Ῥωμαίων στρατηγός, πορθή-
 30 σας τὰ Ἱεροσόλυμα, τὴν μὲν βασιλείαν ἀφείλατο, ἀρχιερατεύειν
 δὲ τοῦ ἔθνους κατέλιπεν· ἄρξας δὲ πάντα ἔτη τριάκοντα καὶ τρία

75. Φλάβιος Ἰώσηπος (37-98 μ. Χ.). Κατήγετο ἀπὸ ἐπιφανὲς ἱερατικὸ γένος. Ὑπῆρξε μεγάλος ἱστορικός. Ἔργα του εἶναι τὸ «Περὶ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ πολέμου» σὲ ἑπτὰ βιβλία, ἢ «Ἰουδαϊκῆ Ἀρχαιολογία» σὲ εἴκοσι βιβλία, κ. ἄ.

76.

Φλαβίου Ἰωσήπου,
Ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας, λόγοι εἴκοσι.

Διαβάσαμε τὸ ἔργο τοῦ Φλαβίου Ἰωσήπου, «Ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας» σὲ λόγους εἴκοσι. Ἀρχίζει ἀπὸ τὴν κοσμογονία τοῦ Μωυσῆ συμφωνώντας σὰ περισσότερα μὲ τὴ συγγραφή τοῦ Μωυσῆ, ὑπάρχουν ὅμως καὶ γεγονότα σὰ ὅποια διαφέρει, καὶ κατεδαίνει μέχρι τὴν ἀρχὴ τοῦ πολέμου τῶν Ἰουδαίων πρὸς τοὺς Ρωμαίους. Βασιλιάς τῶν Ἰουδαίων ἦταν τότε ὁ Ἀγρίππας, υἱὸς τοῦ μεγάλου Ἀγρίππα, ὁ ὁποῖος εἶχε ἀφαιρέσει τὴν ἀρχιεροσύνη ἀπὸ τὸν Ἰησοῦ, τὸ υἱὸ τοῦ Γαμαλιήλ, καὶ τὴν ἔδωσε στὸν Ματθία, τὸν υἱὸ τοῦ Θεοφίλου. Πρῶτος ὁ Ἀντίοχος καὶ ὁ στρατηγὸς τοῦ Λυσίας, ἀφότου καθιερώθηκε στοὺς Ἰουδαίους τὸ ἀξίωμα τῆς ἀρχιεροσύνης, τόλμησαν αὐτὸ τὸ τολμηρὸ ἐγχείρημα. Ἀπὸ τὸν Ὀνία δηλαδή, πού τὸν ἐπονόμαζαν Μενέλαο, ἀφοῦ ἀφαίρεσαν τὴν ἀρχιεροσύνη καὶ τὸν σκότωσαν καὶ ἀφοῦ μετὰ ἀπέκλεισαν ἀπὸ τὴ διαδοχὴ τὸν υἱὸ του, ἐγκατέστησαν τὸν Ἰάκιμο, ἀπὸ τὴ γενιὰ βέβαια τοῦ Ἀαρών, ὅχι ὅμως ἀπὸ τὴν ἴδια οἰκία. Πρὶν ἀπὸ αὐτὸ τὸ γεγονὸς εἶχε νομοθετηθεῖ νὰ ἀρχιερατεύουν ἰσοδύως, ἀρχίζοντας ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Ἀαρών, καὶ ὁ υἱὸς διαδεχόταν στὸ ἀξίωμα τὸν πατέρα. Ὅταν ὅμως πέθανε ὁ Ἰάκιμος, ἀφοῦ ἀρχιεράτευσε τρία χρόνια, ἔμεινε ἡ πόλη ἐπὶ ἑπτὰ χρόνια χωρὶς ἀρχιερέα. Ὁ ἐγγονὸς ὅμως τοῦ Ἀσαμωναίου Ματθαίας (Ματαθίας) καὶ οἱ υἱοὶ του, πού τοὺς εἶχαν ἐμπιστευθεῖ τὴ διοίκησι τοῦ ἔθνους καὶ πολέμησαν τοὺς Μακεδόνες, ὀρίζουν ἀρχιερέα τὸν Ἰωνάθη. Ἀπὸ αὐτὴ τὴ γενιὰ ἦταν καὶ ὁ Ἰούδας πού ἐπονομάσθηκε Ἀριστόβουλος, ὁ ὁποῖος πρῶτος φόρεσε καὶ διάδημα, ἐπειδὴ χρημάτισε ὁ ἴδιος ταυτόχρονα ἀρχιερέας καὶ βασιλιάς. Ἐξῆσε ἓνα χρόνο, καὶ διάδοχος του καὶ στὴ βασιλεία καὶ στὴν ἱεροσύνη ἔγινε ὁ ἀδελφὸς του (τὸ ὄνομά του ἦταν Ἀλέξανδρος), πού ἔμεινε στὴν ἐξουσία εἴκοσι ἑπτὰ χρόνια, καὶ ἔτσι ἡ βασιλεία καὶ ἡ ἀρχιεροσύνη παρέμεινε στὴ γενιὰ τοῦ Ἀσαμωναίου μέχρι τὸν Ὑρκανό, ἀπὸ τὸν ὁποῖο ὁ Πομπήιος ὁ στρατηγὸς τῶν Ρωμαίων, καταλαμβάνοντας τὰ Ἱεροσόλυμα, τοῦ ἀφαίρεσε τὴ βασιλεία καὶ τοῦ ἄφησε τὴν ἀρχιερατεία στὸ ἔθνος. Καὶ ἀφοῦ ἄσκησε τὴν ἐξουσία τριάντα τρία ὁλόκληρα χρόνια, ἔγινε αἰ-

αίχμάλωτος ὑπὸ Φαρναβάζου καὶ Πακόρου τῶν τῆς Παρθηνῆς
 δυναστῶν γίνεται, καὶ καθίσταται ὑπ' αὐτῶν ὁ τοῦ Ἀριστοβού-
 λου ἀδελφοῦ υἱὸς Ἀντίγονος βασιλεύς. Ὅν τρεῖς μῆνες καὶ τρία
 ἔτη ἄρξαντα Σόσσιος ὁ Ῥωμαίων στρατηγὸς καὶ Ἡρώδης ὁ
 5 πρῶτος, ὁ τοῦ Ἀντιπάτρου τοῦ Ἀσκαλωνίτου τοῦ ἱεροδούλου
 καὶ τῆς Κύπριδος τῆς Ἀραβίσης παῖς, ἐξεπολιόρκησαν, Ἀντώ-
 νιος δὲ εἰς Ἀντιόχειαν ἀναχθέντα ἀνεῖλε. Καὶ παύεται τὸ Ἀσα-
 μωναίων γένος, καὶ λαμβάνει τὴν τῶν Ἰουδαίων βασιλείαν παρὰ
 Ῥωμαίων Ἡρώδης ὃς τοῖς τυχοῦσι νέμων τὴν ἀρχιερωσύνην καὶ
 10 τοῖς διαδόχοις αὐτοῦ τὸ αὐτὸ τοῦτο ποιεῖν ἀρχὴ γέγονε καὶ πα-
 ράδειγμα. Κάτεισιν οὖν, ὥσπερ εἴρηται, ὁ συγγραφεὺς ἐν τοῖς
 εἴκοσι διβλίοις, ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς κοσμογονίας, μέχρι τῆς ἀρχῆς
 τοῦ τελευταίου πρὸς Ῥωμαίους Ἰουδαίων πολέμου, καθ' ὃν και-
 ρὸν Ἰουδαίων μὲν ἐβασίλευεν ὑπὸ Ῥωμαίων καταστάς Ἀγρίπ-
 15 πας ὁ τοῦ Ἀγρίππα, ἐπετρόπευε δὲ τῆς Συρίας καὶ Ἰουδαίας
 Γέσιος Φλῶρος, Ἀλβίνου διάδοχος, οὗ τὴν κακουργίαν καὶ ὠμό-
 τητα τὸ Ἰουδαίων ἔθνος οὐ φέροντες ἐστασίασαν, κρεῖσσον ἡγη-
 σάμενοι ἀθρόν καὶ σὺν ἐλευθερίᾳ ἢ κατ' ὀλίγον καὶ σὺν δουλείᾳ
 ἀπολέσθαι. Δεύτερον δ' ἦν ἔτος τῆς Φλώρου ἐπιτροπῆς, δωδέκα-
 20 τον δὲ τῆς Νέρωνος ἀρχῆς, ὅτε ὁ πόλεμος ἐλάμβανε κίνησιν, ἐν
 οἷς καὶ τῆς ἱστορίας τὸ πέρας. Οἷος δὲ τὴν φράσιν ἐστίν, ἔμπρο-
 σθεν εἴρηται.

Ἔστι δὲ τὸ Ἰώσηπος γένος μὲν Ἰουδαῖος ἱερεὺς καὶ ἐξ ἱερέων
 τὰ πρὸς πατρὸς ἄνωθεν καταγόμενος, ἐκ βασιλείου δὲ φυλῆς ὑπὸ
 25 τῆς μητρὸς τῶν γὰρ Ἀσμωναίου παιδων, οἱ ἐπὶ μακρότατον τῶν
 ὁμοφύλων ἱεράτευσάν τε καὶ ἐβασίλευσαν, ἢ γεννησαμένη ἀπόγο-
 νος. Γίνεται δὴ ἐξ αὐτῆς καὶ Ματθίου κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς
 Γαῖου Ῥωμαίων ἡγεμονίας Ἰώσηπος, ἐκ νέας μὲν φιλολογῶν, περὶ
 δὲ τὸ ἑκκαιδέκατον ἔτος γεγονῶς ἐπέβαλε καὶ ταῖς παρὰ Ἰουδαί-
 30 οῖς αἰρέσεσι (τρεῖς δ' εἰσὶ) καὶ πάσας εὐτόνως μετῆγει ὑπὲρ τοῦ πα-
 σῶν πείραν εἰληφότα ἐλέσθαι τὴν ἀμείνω. Εἰσὶ δ' αἱ αἰρέσεις Φα-

χμάλωτος τῶν δυναστῶν τῆς Παρθυηνῆς, Φαρναβάζου καὶ Πακόρου, ἀπὸ τοὺς ὁποίους καταστάθηκε βασιλιάς ὁ Ἀντίγονος, υἱὸς τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Ἀριστοβούλου. Αὐτόν, ἀφ’ οὗ κυβέρνησε τρία ἔτη καὶ τρεῖς μῆνες, ὁ Σόσιος, ὁ στρατηγὸς τῶν Ῥωμαίων καὶ ὁ Ἡρώδης ὁ πρῶτος, ὁ υἱὸς τοῦ ἱερόδουλου Ἀντίπατρου τοῦ Ἀσκαλωνίτη καὶ τῆς Κύπριας Ἀράβισσας, τὸν συνέλαβαν μετὰ ἀπὸ πολιορκία, καὶ ὁ Ἀντώνιος τὸν σκότωσε μεταφέροντάς τον στὴν Ἀντιόχεια. Ἔτσι τελειώνει ἡ γενιὰ τῶν Ἀσαμωναίων, καὶ λαμβάνει ἀπὸ τοὺς Ῥωμαίους τὴ βασιλεία τῶν Ἰουδαίων ὁ Ἡρώδης. Αὐτὸς παραδίδοντας τὴν ἀρχιερωσύνη στοὺς τυχόντες, ἔκανε ἀρχὴ καὶ ἔδωσε παράδειγμα στοὺς διαδόχους του νὰ κάνουν τὸ ἴδιο. Ὅπως εἶπαμε, ὁ συγγραφέας στὰ εἴκοσι βιβλία, ἀρχίζοντας ἀπὸ τὴν κοσμογονία, κατεβαίνει μέχρι τὴν ἀρχὴ τοῦ τελευταίου πολέμου τῶν Ἰουδαίων πρὸς τοὺς Ῥωμαίους, τὸν καιρὸ πὺ βασιλιάς τῶν Ἰουδαίων ἐγκατεστημένος ἀπὸ τοὺς Ῥωμαίους ἦταν ὁ Ἀγρίππας, υἱὸς τοῦ Ἀγρίππα, καὶ ἐπίτροπος τῆς Συρίας καὶ τῆς Ἰουδαίας ἦταν ὁ Γέσιος Φλῶρος, ὁ διάδοχος τοῦ Ἀλβίνου, τοῦ ὁποίου τὴν κακουργία καὶ τὴ σκληρότητα μὴ ἀντέχοντας οἱ Ἰουδαῖοι, ἐπαναστάτησαν, θεωρώντας πὺς ἦταν προτιμότερο νὰ χαθοῦν μὰ κι ἔξω ἐλεύθεροι, παρά σιγὰ-σιγὰ καὶ κάτω ἀπὸ τὴ δουλεία. Ἦταν τὸ δεύτερο ἔτος τῆς ἐπατροπείας τοῦ Φλῶρου καὶ δωδέκατο τῆς βασιλείας τοῦ Νέρωνα ὅταν ξεκινούσε ὁ πόλεμος, καὶ μὲ αὐτὰ τελειώνει καὶ ἡ ἱστορία. Ποῖ εἶναι τὸ ὕφος του τὸ εἶπαμε στὴν ἀρχή.

Ὁ Ἰώσηπος ἦταν ὡς πρὸς τὸ γένος Ἰουδαῖος ἱερέας, καταγόμενος ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ πατέρα του ἀπὸ ἱερεῖς ἀπὸ παλαιά, ἐνῶ ἀπὸ τὴ μητέρα του καταγόταν ἀπὸ βασιλικὴ φυλὴ. Ἡ μητέρα του ἦταν ἀπόγονος τῶν παιδιῶν τοῦ Ἀσαμωναίου, πὺ γιὰ πολὺ μακρὺ διάστημα ἱεράτευσαν καὶ βασίλευσαν στοὺς ὁμοφύλους τους. Γεννιέται λοιπὸν ἀπὸ αὐτὴν καὶ τὸν Ματθία τὸ πρῶτο ἔτος τῆς ἡγεμονίας τοῦ Γαῖου στοὺς Ῥωμαίους ὁ Ἰώσηπος, ὁ ὁποῖος φιλολογοῦσε ἀπὸ νεαρὴ ἡλικία, καὶ ὅταν ἔγινε δεκαἕξι ἐτῶν περίπου ἀσχολήθηκε μὲ τὶς Ἰουδαϊκὰς αἱρέσεις, πὺ εἶναι τρεῖς, καὶ ἔστρεψε σ’ αὐτὰς μὲ δύναμη τὴν προσοχὴ του γιὰ νὰ ἀποκτήσει πείρα καὶ τῶν τριῶν καὶ νὰ ἐκλέξει τὴν καλύτερη. Οἱ αἱρέσεις αὐτὰς εἶναι οἱ Φαρισαῖοι, οἱ

ρισαῖοι, Σαδδουκαῖοι καὶ Ἑσσηνοί· ὡς διελθὼν ἔξεισιν ἐπὶ τὴν
 ἔρημον, κάκει συνδιατρίβει ἀνθρώπων τινὶ τὸν ἐρημικὸν ἀθλοῦντι
 θίον ἐπὶ ἔτη τρία. Ἦν δὲ πῶ ἀνθρώπων ἐσθῆς μὲν ἐκ δένδρων, καὶ
 τροφή τῶν αὐτοφυκῶν αἰ βοτάναι, καὶ ψυχροῦ ὕδατος λουτρον
 5 πολλάκις καὶ τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτὸς πρὸς ἀγνεΐαν. Ἐκεῖθεν
 περὶ τὸ ἑνεακαιδέκατον ἔτος ἐπάνεισι πρὸς τὴν πόλιν, τὴν Φαρι-
 σαίων αἵρεσιν στέργων, ἦν καὶ τῇ παρ' Ἑλλησὶ φησιν εἰκέναι
 ἐπιλεγομένη Στωϊκῆ. Εἶτα περὶ τὸ τριακοστὸν ἔτος πέμπεται παρὰ
 τῶν Ἱεροσολυμιτῶν τῶν ἐν Γαλιλαίᾳ προνοήσων ἀρχὴν γὰρ τα-
 10 ραχῆς ἐδέχετο τὰ Ἰουδαίων, πολλαῖς ἀταξίαις ἤδη συναλλοιουμέ-
 νων. Εἶτα καὶ στρατηγὸς τῶν περὶ τὴν Γαλιλαίαν χειροτονηθεὶς εὐ-
 τε προὔστη τοῦ ἔθνους καὶ μυρίας καὶ ποικιλωτάτους ὑπὸ τῶν
 ἀντιπολιτευομένων ἐπιβουλὰς ὑποστάς πάσας ἐξέφυγε, καὶ με-
 τριάς τοῖς ἐχθροῖς ἔχων ὑπεξουσίους πολλάκις ἐχρήσατο. Καὶ τὸν
 15 πρὸς Ῥωμαίους πόλεμον ἄκων ἀναδεξάμενος καὶ ἀνδρείως διενεγ-
 κών, ἐν Ἰωταπάτοις ὄμως ζωγραφία Οὐεσπασιανῶ Ῥωμαίων τότε
 στρατηγοῦντι ἀλίσκεται. Εἶτα τυγχάνει λίαν εὐμενοῦς αὐτοῦ τότε
 τε καὶ ἐπὶ πλέον Ῥωμαίων ἄρξαντος, οὐκ αὐτοῦ δὲ μόνου, ἀλλὰ
 καὶ τῶν παίδων Τίτου καὶ Δομετιανοῦ ἐκ διαδοχῆς θεβασιλευκό-
 20 των, ὡς καὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς τυχεῖν πολιτείας καὶ πάντων ἐν ἀφθο-
 νία καταστῆναι. Ἀπρητίσθη ἡ ἱστορία νῆ ἄγοντι ἐνιαυτόν, Ῥω-
 μαίων Δομετιανοῦ ἔτος τῆς ἀρχῆς ἄγοντος τρισκαιδέκατον.

ΟΖ.

Εὐναπίου,

25 *Χρονικῆς Ἱστορίας τῆς μετὰ Δέξιππον, λόγοι ις'.*

Ἀνεγνώσθη Εὐναπίου «Χρονικῆς Ἱστορίας τῆς μετὰ Δέ-
 ξιππον», νέας ἐκδόσεως, ἐν βιβλίοις τεσσαρεσκαίδεκα. Ἀρχεται
 μὲν τῆς ἱστορίας ἀπὸ τῆς Κλαυδίου βασιλείας, ἐς ὃν Δεξίππῳ ἡ
 ἱστορία καταλήγει, ἀποτελευντὰ δὲ εἰς τὴν Ὀνωρίου καὶ Ἀρκα-

76. Νεοπλατωνικὸς φιλόσοφος ποὺ γεννήθηκε σὺς Σάρδεϊς τὸ 347 μ. Χ., ἱερεὺς
 πρῶτα καὶ μετὰ ἱατρός. Ἐγραψε «Βίους φιλοσόφων καὶ σοφιστῶν» καὶ τὸ ἐξεταζό-
 μενο ἔδω ἔργο. Διασύρει τὰ τῶν Χριστιανῶν καὶ ἐκθειάζει τὰ τῆς εἰδωλολατρίας.

Σαδδουκαῖοι καὶ οἱ Ἑσσηνοί. Ἄφου τις μελέτησε αὐτές, μεταβαίνει στὴν ἔρημο καὶ ἐκεῖ ζεῖ ἐπὶ τρία ἔτη μαζὶ μὲ κάποιον ποῦ ἀγωνιζόταν στὸν ἐρημικὸ βίο. Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ὡς ροῦχα εἶχε τὰ φύλλα τῶν δένδρων, τροφή τὰ ἄγρια χόρτα, καὶ ἔκανε λουτρὸ μὲ κρύο νερὸ πολλές φορές καὶ τὴν ἡμέρα καὶ τὴ νύχτα γιὰ νὰ παραμένει ἀγνός. Ἀπὸ ἐκεῖ γύρω στὰ δεκαεννιά του χρόνια ἐπιστρέφει στὴν πόλη, ἀποδεχόμενος τὴν αἵρεση τῶν Φαρισαίων, ποῦ λένε ὅτι μοιάζει μὲ αὐτὴν ποῦ ὑπάρχει στοὺς Ἕλληνες καὶ ὀνομάζεται Στωική. Στὴ συνέχεια γύρω στὸ τριακοστὸ ἔτος τῆς ἡλικίας του στέλνεται ἀπὸ τοὺς Ἱεροσολυμίτες γιὰ νὰ φροντίσει γιὰ τοὺς Ἰουδαίους τῆς Γαλιλαίας, γιὰ τὰ Ἰουδαϊκὰ πράγματα εἶχαν ἀρχίζει νὰ διαταράσσονται ἀναστατωμένα ἤδη ἀπὸ πολλές ἀταξίες. Ἐπειτα χειροτονήθηκε καὶ στρατηγὸς τῶν Γαλιλαίων, ὑπῆρξε ὠφέλιμος ἡγέτης τοῦ ἔθνους, καὶ μολονότα δέχθηκε ἄπειρες καὶ ποικίλων μορφῶν ἐπιβουλές ἀπὸ τοὺς ἀναπολιτευομένους του, τὶς ξέφυγε ὅλες, καὶ πολλές φορές, ἐνῶ εἶχε ὑποχείριους τοὺς ἐχθροὺς του, τοὺς συμπεριφέρθηκε μὲ μετριοπάθεια. Τὸν πόλεμο βέβαια ἐναντίον τῶν Ρωμαίων τὸν ἀνέλαβε παρὰ τὴ θέλησή του καὶ τὸν διεξήγαγε μὲ ἀνδρεία, ἀλλὰ στὰ Ἰωτάπατα πάσθηκε αἰχμάλωτος ἀπὸ τὸν Βεσπασιανό, ποῦ ἦταν τότε στρατηγὸς τῶν Ρωμαίων. Ἐπειτα τοῦ γίνεται πολὺ φιλικὸς καὶ τότε καὶ περισσότερο ὅταν ἔγινε ἡγεμόνας τῶν Ρωμαίων, καὶ ὄχι αὐτὸς μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν παιδιῶν του τοῦ Τίτου καὶ τοῦ Δομετιανοῦ ποῦ βασιλεύσαν διαδοχικὰ, ὥστε νὰ ἐπιτύχει καὶ τὴν ἰδιότητα τοῦ Ρωμαίου πολίτη καὶ νὰ ἀποκτήσει μὲ ἀφθονία ὅλα τὰ ἀγαθὰ. Ἡ ἱστορία του ὀλοκληρώθηκε ὅταν ἦταν πενήντα ἕξι χρόνων, ἐνῶ ὁ Δομετιανὸς τῶν Ρωμαίων ἦταν στὸ δέκατο τρίτο ἔτος τῆς βασιλείας του.

77.

Εὐναπίου,

Χρονικῆς Ἱστορίας μετὰ τὸν Δέξιππο, λόγοι δεκαῆξι.

Διαβάσαμε τοῦ Εὐναπίου⁷⁷ τὴ «Χρονικὴ Ἱστορία μετὰ τὸν Δέξιππο», νέας ἐκδόσης, σὲ δεκατέσσερα βιβλία. Ἀρχίζει τὴν ἱστορία του ἀπὸ τὴ βασιλεία τοῦ Κλαύδιου, στὸν ὁποῖο καταλήγει ἡ ἱστορία τοῦ Δέξιππου, καὶ τελειώνει στὴ βασιλεία τοῦ Ὀνωρίου καὶ τοῦ

δίου τῶν Θεοδοσίου παίδων βασιλείαν, ἐκείνον τὸν χρόνον τέλος τῆς ἱστορίας ποιησάμενος, ὃν Ἀρσάκιος μὲν, τοῦ χρυσοῦ τῆς Ἐκκλησίας στόματος Ἰωάννου ἀπελαθέντος, εἰς τὸν ἀρχιερατικὸν θρόνον ἀνηγμένος ἱεράτευεν, ἡ δὲ τοῦ βασιλεύοντος Ἀρκαδίου γυνὴ κατὰ γαστρὸς ἔχουσα καὶ ἀμβλώσασα τὸν θῖον ἀπέλιπεν. Οὗτος ὁ Εὐνάπιος Σαρδιανὸς μὲν γένος ἐστὶ (τὰς γὰρ ἐν Λυδία Σάρδεις ἔσχε πατρίδα), δυσσεβῆς δὲ τὴν θρησκείαν ὧν (τὰ Ἑλλήνων γὰρ ἐτίμα), τοὺς μὲν εὐσεβεῖα τὴν βασιλείαν κοσμήσαστας παντὶ τρόπῳ καὶ ἀνέδην κακίζων διασύρει, καὶ μάλιστα γε 10 τὸν μέγαν Κωνσταντῖνον, ἐξαίρει δὲ τοὺς δυσσεβεῖς, καὶ τῶν ἄλλων πλεόν Ἰουλιανὸν τὸν Παραβάτην, καὶ σχεδόν τι τὸ τῆς ἱστορίας αὐτῷ εἰς τὸ ἐκείνου ἐγκώμιον συντεθὲν ἐξεπονήθη.

Ἔστι δὲ καλλιεπῆς τὴν φράσιν, εἰ περιέλοι τις αὐτοῦ τῶν λόγων τὸ ἀλεκτρονονῶδες καὶ ἐλαφωδέστερον καὶ συωδέστερον, καὶ 15 δὴ καὶ τοὺς ἱερακῶδεις καὶ κορακῶδεις καὶ πιθηκῶδεις καὶ τὸ ποταμῶδες δάκρυον καὶ τὰ ὅμοια· τούτοις γὰρ καὶ τὴν ἄλλην τῶν ὀνομάτων περιλυμαίνεται καὶ διανοθεύει εὐγένειαν. Καὶ τροπαῖς μὲν κέχρηται παραβόλως, ὅπερ ὁ τῆς ἱστορίας οὐκ ἐθέλει νόμος, ἀφαιρεῖται δὲ τὸ λυποῦν ἢ τῆς λέξεως ἔμφασις τὰ πολλὰ καὶ 20 ἀστειότης. Τῇ συνθήκῃ δὲ καὶ τῷ σαφεῖ πρὸς ἱστορίαν καὶ ταῖς περιόδοις συμμέτρως καὶ οἰκειῶς ἔχει· πλὴν ἐνιαχοῦ δικανικώτερον μᾶλλον ἢ ἱστορικώτερον μεστοῖ καὶ περιβάλλει τὸν λόγον. Νεωτερίζει δ' οὐκ ὀλίγα καὶ περὶ τὰς συντάξεις, πλὴν οὐκ εἰς τὸ ἄχαρι οὐδ' εἰς τὸ ταῖς περιόδοις λαθὴν ἐπιδουῖναι.

25 Δύο δὲ πραγματείας τὴν αὐτὴν περιεχούσας ἱστορίαν συνεγράψατο, πρώτην καὶ δευτέραν, καὶ ἐν μὲν τῇ πρώτῃ πολλὴν κατὰ τῆς καθαρᾶς ἡμῶν τῶν Χριστιανῶν πίστεως κατασπεύρει βλασφημίαν, καὶ τὴν Ἑλληνικὴν ἀποσεμνύνει δεισιδαιμονίαν, πολλὰ τῶν εὐσεβῶν βασιλέων καθαπτόμενος, ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ, ἦν 30 καὶ «Νέαν ἔκδοσιν» ἐπιγράφει, τὴν μὲν πολλὴν ὕβριν καὶ ἀσελείαν, ἦν κατὰ τῆς εὐσεβεῖας ἐσκέδαζεν, ὑποτέμνεται, τὸ δὲ λοιπὸν τῆς συγγραφῆς σῶμα συνείρας «Νέαν ἔκδοσιν», ὡς ἔφημεν, ἐπιγράφει, ἔτι πολλὰ τῆς ἐκεῖσε λύσεως ὑποφαίνουσιν. Ἀμφοῖν

Ἄρκαδιου, τῶν παιδιῶν τοῦ Θεοδοσίου, τελειώνοντας τὴν ἱστορία του τὸν χρόνο ἐκεῖνο πού, μετὰ τὴν ἐκδίωξη τοῦ Ἰωάννη, τοῦ χρυσοῦ στόματος τῆς Ἐκκλησίας, εἶχε ἀνεβεῖ στὸν ἀρχιερατικὸ θρόνο καὶ ἀρχιεράτευε ὁ Ἀρσάκιος, ἐνῶ ἡ γυναῖκα τοῦ βασιλιᾶ Ἄρκαδιου πὺ ἐγκυμονοῦσε πέθανε ἔπειτα ἀπὸ ἀποβολή. Αὐτὸς ὁ Εὐνάπιος ἦταν Σαρδιανὸς στὴν καταγωγή (γιατὶ πατρίδα του εἶχε τὶς Σάρδεις τῆς Λυδίας) καὶ ἐπειδὴ ἦταν στὴ θρησκεία δυσσεβῆς (ἀκολουθοῦσε τῇ διδασκαλία τῶν ἐθνικῶν), μὲ κάθε τρόπο καὶ φανερὰ διέσυρε κατηγορώντας ἐκείνους πὺ κόσμησαν μὲ εὐσέβεια τὴ βασιλεία τους καὶ κυρίως τὸν μέγα Κωσταντῖνο, καὶ ἐξῆρε τοὺς ἀσεβεῖς, καὶ περισσότερο ἀπὸ τοὺς ἄλλους τὸν Ἰουλιανὸ τὸν Παραβάτη, καὶ σχεδὸν τὸ ἱστορικὸ του πόνημα ἔχει συγγραφῆ γιὰ νὰ ἐγκωμιασθεῖ ἐκεῖνος.

Ἡ φρασιολογία του διακρίνεται γιὰ τὴν καλλιπέειά της, ἀν ἀφαιρέσει κανεὶς τὸ ἀλεκτρονῶδες καὶ ἐλαφωδέστερο καὶ χοιρωδέστερο ἀπὸ τοὺς λόγους του, καὶ βέβαια καὶ τοὺς ἱερακώδεις καὶ κορακώδεις καὶ πιθηκώδεις καὶ τὸ ποταμῶδες δάκρυ⁷⁷. γιὰ τὸ αὐτὰ φθίρει καὶ νοθεύει καὶ τὴν ἄλλη εὐγένεια τῶν λέξεων. Χρησιμοποιεῖ καὶ μεταφορὲς τολμηρές, πὺ δὲν θέλει ὁ νόμος τῆς ἱστορίας ἀφαιρεῖ ὅμως τὴ λύπη ἢ δύναμη τῆς λέξεως καὶ ἡ κομπόσητα. Ἡ σύνθεση καὶ ἡ σαφήνεια πρὸς τὴν ἱστορία καθὼς καὶ ἡ κατασκευὴ τῶν περιόδων παρουσιάζει συμμετρία καὶ εἶναι πρέπουσα, ὅμως σὲ κάποια σημεία ὀλοκληρώνει καὶ ὑφαίνει τὸ λόγο του ρητορικώτερα μᾶλλον παρὰ ἱστορικώτερα. Προσθέτει καὶ ὄχι λίγους νεωτερισμοὺς καὶ στὴ σύνταξη, χωρὶς ὅμως νὰ λείπει ἡ χάρη, οὔτε καὶ νὰ δίνει ἀφορμὴ νὰ κατηγορηθεῖ ἡ κατασκευὴ τῶν περιόδων του.

Συνέγραψε δύο πραγματεῖες μὲ τὸ ἴδιο ἱστορικὸ περιεχόμενο, τὴν πρώτη καὶ τὴ δεύτερη. Στὴν πρώτη κατασπεῖρει πολλὴ βλασφημία ἐναντίον τῆς καθαρῆς χριστιανικῆς πίστεώς μας, καὶ ἐξυμνεῖ τὴν ἐθνικὴ δεισιδαιμονία, κατηγορώντας σὲ πολλὰ τοὺς εὐσεβεῖς βασιλεῖς. Στὴ δεύτερη, πὺ τὴν ἐπιγράφει, «Νέα ἐκδοση», περιορίζει βέβαια τὴ μεγάλη ὑβερεολογία καὶ ἀδιαντροπία πὺ ἐκσφενδόνισε ἐναντίον τῆς πίστεώς μας, συνθέτοντας ὅμως τὸ ὑπόλοιπο σῶμα τῆς συγγραφῆς του πὺ φέρει, ὅπως εἶπαμε, τὸν τίτλο «Νέα ἐκδοση» ἀφήνει νὰ φανοῦν πολλὰ ἀπὸ τὴ λύσσα τῆς πρώτης. Καὶ τὶς δύο

δὲ ταῖς ἐκδόσεσιν ἐν παλαιοῖς ἐνετύχομεν διβλίους, ἰδίως ἑκατέ-
 ραν ἐν ἑτέρῳ τεύχει καὶ ἑτέρῳ συντεταγμένην, ἐξ ὧν αὐτῶν καὶ
 τὴν διαφορὰν ἀναλεξάμενοι ἔγνωμεν. Συμβαίνει οὖν ἐν τῇ νέᾳ
 ἐκδόσει πολλὰ τῶν χωρίων διὰ τὰς γεγενημένας τῶν ῥητῶν περι-
 5 κοπὰς ἀσαφῶς ἐκκειῖσθαι, καίτοι φροντιστὴς ἐστὶ τοῦ σαφοῦς·
 ἀλλ' ὅτῳ τρόπῳ λέγειν οὐκ ἔχω, μὴ καλῶς κατὰ τὰς περικοπὰς
 ἀρμόσας τοὺς λόγους ἐν τῇ δευτέρᾳ ἐκδόσει τὸν νοῦν λυμαίνεται
 τῶν ἀναγινωσκομένων. Ἐν οἷς καὶ τὸ τέλος

ΟΗ.

10 *Μάλχου σοφιστοῦ, Βυζαντιακὰ διβλία ζ.*

Ἄνεγνώσθη Μάλχου σοφιστοῦ «Βυζαντιακὰ» ἐν διβλίους
 ἑπτὰ Ἄρχεται μὲν ἐξ οὗ Λέοντα τὸν βασιλέα ἢ νόσος ἐπίεξε,
 τούτῳ δὲ τῆς βασιλείας ἔτος ἑπτακαιδέκατον παρετείνετο· διέρ-
 χεται δὲ τὴν τε Ζήνωνος ἀνάρρησιν, καὶ τὴν ὑπερόριον τῆς βασι-
 15 λείου δόξης διατριβὴν, καὶ τὴν Βασιλίσκου ἀνάρρησιν, καὶ τὴν
 τῆς ἀλουργίδας ἀπόθεσιν, καὶ τὴν ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ πάλιν κάθο-
 δον Ζήνωνος, τὴν τε τοῦ προειρημένου Βασιλίσκου διὰ ξίφους
 ἀναίρεσιν, ἧς καὶ γυνὴ καὶ τέκνα παρανόμῳ κρίσει ἐκοινώνησαν.
 Καὶ ὅτι Ἄρμάτος ὁ Ζήνωνα κατάγων τοιαύτης ἀντιμισθίας ἀπώ-
 20 νατο, διὰ Ὀνούλφου δεξάμενος τὴν σφαγὴν. Διαλαμβάνει δὲ καὶ
 τὴν Θευδερίχου τοῦ Ὀτριάριου στάσιν, καὶ τὴν Θευδερίχου τοῦ
 Μαλαμείρου φιλίαν, καὶ τὸν πρὸς τὸν τοῦ Ὀτριάριου Θευδέρι-
 χον πόλεμον, καὶ τὴν κατὰ Ζήνωνος πάλιν στάσιν, καὶ τὴν Μαρ-
 κιανοῦ ἐπανάστασιν, καὶ πρό γε τούτου τὴν τῆς πενθερᾶς Βηρί-
 25 νης ἐπιβουλήν, καὶ τὴν διὰ τοῦτο φυγαδείαν τὴν αἰδίων, καὶ τὴν
 κατὰ Ἰλλοῦ πρότερον ἐπιβουλήν Βηρίνη συσκευασθεῖσαν, καὶ
 τὴν Ἐπιδάμνου ὑπὸ Θευδερίχου τοῦ Μαλαμείρου ἐν δόλῳ κατὰ-
 σχεσιν. Ταῦτα διεξιὼν διέξεισι καὶ τὰ ἐπὶ Ῥώμης καὶ τέλος τοῦ
 ἐβδόμου λόγου ποιεῖται τὸν Νέπωτος θάνατον, ὅς, ἐκβαλὼν τῆς
 30 ἀρχῆς Γλυκέριον, τὴν τε Ῥωμαϊκὴν ἰσχὴν περιεβάλετο, καὶ εἰς
 σχῆμα κείρας κληρικοῦ ἀντὶ βασιλέως ἀρχιερέα κατέστησεν, ὑφ'

ἐκδόσεις τὶς διαβάσαμε σὲ παλαιὰ βιβλία, χωριστὰ κάθε μία καὶ σὲ χωριστὸ τεῦχος γραμμένη, ἀπ' ὅπου ἀνασύραμε καὶ διαπιστώσαμε τὴ διαφορὰ τους. Στὴ «Νέα ἔκδοση» λοιπὸν πολλὰ χωρία εἶναι ἀσαφὴ ἔξαιτίας τῶν περικοπῶν ποὺ ἔκανε στὰ ρητά, παρόλου ποὺ εἶναι κνηγὸς τῆς σαφήνειας. Δὲν μπορῶ νὰ πῶ ὅμως μὲ ποιὸ τρόπο, μὴ ἔχοντας συνδέσει καλὰ τοὺς λόγους τοῦ ἀνάλογο μὲ τὶς περικοπὲς στὴ δεύτερη ἔκδοση, καταστρέφει τὸ νόημα ὅσων διαβάσαμε. Μὲ αὐτὰ φτάνει ὁ λόγος σὸ τέλος.

78.

Μάλχου σοφιστοῦ, Βυζαντιακά, βιβλία ἑπτὰ.

Διαβάσαμε τοῦ σοφιστῆ Μάλχου τὰ «Βυζαντιακά» σὲ ἑπτὰ βιβλία. Ἀρχίζει ἀπὸ τὴν περίοδο ποὺ ἡ νόσος ταλαιπωροῦσε τὸν βασιλιὰ Λέοντα καὶ ποὺ συμπλήρωνε τὸ δέκατο ἑβδομο ἔτος τῆς βασιλείας του, ἔξετάζει τὴν ἀνάρρηση στὸν θρόνο τοῦ Ζήνωνα καὶ τὴν ἄσκησι τῆς βασιλικῆς δόξας στὴν ἔξορία, τὴν ἀνάρρηση τοῦ Βασιλίσκου, καὶ τὴν ἀπόθεσι τῆς βασιλικῆς πορφύρας καὶ τὴν ἐπιστροφή πάλι τοῦ Ζήνωνα στὴ βασιλεία, τὸν θάνατο τοῦ Βασιλίσκου ποὺ ἀναφέραμε μὲ τὸ ξίφος, στὸν ὁποῖο συμμετεῖχαν μὲ παράνομη καταδίκη καὶ ἡ σύζυγος καὶ τὰ παιδιά του, καὶ ὅτι ὁ Ἀρμάτ(ι)ος, ποὺ ἐπανεφέρε τὸν Ζήνωνα, τέτοια ἀνταμοιβὴ ἔλαβε κι αὐτός, δεχόμενος τὴ σφαγὴ ἀπὸ τὸν Ὀνούλφο. Περιλαμβάνει καὶ τὴν ἀποστασία τοῦ Θευδέριχου, τοῦ υἱοῦ τοῦ Ὀτριάριου, καὶ τὴ φιλία τοῦ Θευδέριχου τοῦ Μαλαμείρου, καὶ τὸν πόλεμο μὲ τὸν Θευδέριχο τοῦ Ὀτριάριου, καὶ τὴν ἐπανάστασι πάλι ἐναντίον τοῦ Ζήνωνα, καὶ τὴν ἐπανάστασι τοῦ Μαρκιανοῦ, καὶ πρὶν ἀπὸ αὐτὴ, τὴ συνωμοσία τῆς πεθερᾶς του Βηρίνης, καὶ τὴ διαρκῆ φυγὴ γι' αὐτὸ τὸ λόγο (τοῦ Μαρκιανοῦ), καὶ προηγουμένως τὴ συνωμοσία ποὺ ἐξύφανε ἡ Βηρίνη ἐναντίον τοῦ Ἰλλοῦ, καὶ τὴν κατάληψι μὲ δόλο τῆς Ἐπιδάμνου ἀπὸ τὸν Θευδέριχο τοῦ Μαλαμείρου. Ἐξιστορῶντας αὐτὰ παράλληλα ἐξιστορεῖ καὶ ὅσα γίνονταν στὴ Ρώμη, καὶ σὸ τέλος τοῦ ἑβδόμου βιβλίου του ἱστορεῖ τὸν θάνατο τοῦ Νέπωτα, ὁ ὁποῖος, διώχοντας ἀπὸ τὴν ἐξουσία τὸν Γλυκέριο, καὶ τὴν ἐξουσία τῆς Ρώμης κατέκτησε, καὶ ἀφοῦ τοῦ ἐπέβαλε κουρὰ κληρικῶ ἀντὶ βασιλιᾶ, τὸν ἔκανε

οὗ καὶ ἐπιβουλευθεὶς ἀνήρηται. Οὗτοι οἱ ζ τῆς ἱστορίας λόγοι καὶ προηγουμένους ὑποφαίνουσι αὐτῶ λόγους ἄλλους διαπεπονησθαι, καὶ ἡ ἀπαρχὴ δὲ τῶν ἑπτὰ τοῦ πρώτου λόγου τοῦτο παραδηλοῖ· οὐ μὴν ἄλλὰ καὶ ἐπομένους, εἰ τὸ ζῆν προσῆν τῶ
5 συγγραφεῖ, ὡς τοῦ ἑβδόμου λόγου τὸ πέρασ ἐνδείκνυσιν.

Ἔστι δ' ὁ συγγραφεὺς Φιλαδελφεύς, εἴ τις ἄλλος, κατὰ συγγραφὴν ἱστορίας ἄριστος, καθαρὸς, ἀπέριττος, εὐκρινής, λέξεων ταῖς ἀνθηροτάταις καὶ εὐσήμοις καὶ εἰς ὄγκον τινὰ ἀνηγμέναις χρώμενος καὶ οὐδὲ αἱ καινοπρεπεῖς αὐτῶ, ὅσαι τὸ ἐμφατικὸν καὶ
10 εὐῆχον καὶ μεγαλεῖον ἔχουσι, παραβλέπονται· καὶ ὅλως κανὼν ἐστὶν ἱστορικοῦ λόγου. Σοφιστῆς δ' ἦν τὸ ἐπιτήδευμα, καὶ ῥητορικῆς εἰς ἄκρον ἐληλακῶς, καὶ τὴν θρησκείαν οὐκ ἔξω τοῦ Χριστιανικοῦ θιάσου.

ΘΘ.

15 *Κανδίδου, Ἱστορίας λόγοι γ'.*

Ἐνεγνώσθησαν Κανδίδου «Ἱστορίας» λόγοι τρεῖς Ἄρχεται μὲν τῆς ἱστορίας ἀπὸ τῆς Λέοντος ἀναρρήσεως, ὅς ἦν ἐκ Δακίας μὲν τῆς ἐν Ἰλλυριοῖς, στρατιωτικῶ παραγγελίας τάγματι καὶ
20 τελῶν ἄρξας τῶν ἐν Σηλυμβρία, τὴν βασιλείαν δὲ σπουδῆ Ἄσπαρος ἐγχειρισθείς, ὅς ἦν Ἀλανὸς μὲν γένος, ἐκ νεαρᾶς δὲ στρατευσάμενος ἡλικίας, καὶ παιδοποιησάμενος ἐκ τριῶν γάμων Ἀρδαβούριον, Πατρίκιον, Ἐρμενάριχον, καὶ θηλείας δύο. Ποιεῖται μὲν ὁ συγγραφεὺς, ὡς εἴρηται, ἀρχὴν τῆς ἱστορίας τὴν ἀρχὴν τῆς Λέοντος βασιλείας, τελευτᾷ δ' εἰς τὴν ἀναγόρευσιν Ἀναστασίου.
25 Ἔστι δὲ πατρίδος μὲν Ἰσαυρίας, ὡς αὐτὸς φησι, τῆς τραχείας, ἐπιτήδευμα δὲ ἔσχεν ὑπογραφεὺς τῶν ἐν Ἰσαύροις πλειστον ἰσχυσάντων. Τὴν δὲ θρησκείαν Χριστιανὸς ἦν καὶ ὀρθόδοξος (τὴν τε γὰρ τετάρτην σύνοδον ἐπαίνοις στέφει, καὶ τοὺς κατ' αὐτῆς καινοτομοῦντας καθάπτεται δικαίως), τὴν δὲ φράσιν οὐκ ἔχει πρέ-
30 πουσιν λόγῳ ἱστορικῶ. Ταῖς τε γὰρ ποιητικαῖς λέξεσιν ἀπειρο-

ἀρχιερέα. Γι' αὐτὸ καὶ αὐτὸς συνωμότησε ἐναντίον του καὶ τὸν σκότωσε. Αὐτὰ τὰ ἑπτὰ βιβλία τῆς ἱστορίας ὑποδηλώνουν ὅτι ἔχει γράψει καὶ ἄλλους λόγους. Ἐξάλλου καὶ ἡ ἀρχὴ τοῦ πρώτου βιβλίου ἀπὸ τὰ ἑπτὰ αὐτὸ φανερώνει. Καὶ βέβαια θὰ ἔγραφε καὶ ἄλλα βιβλία στὴ συνέχεια, ἂν ἐξακολουθοῦσε ὁ συγγραφέας νὰ ζεῖ, ὅπως δείχνει τὸ τέλος τοῦ ἑβδόμου βιβλίου.

Ὁ συγγραφέας καταγόταν ἀπὸ τὴ Φιλαδέλφεια, περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλον ἄριστος στὴ συγγραφή ἱστορίας, καθαρὸς στὸ νόημα, λιτός, εὐνόητος, χρησιμοποιεῖ λέξεις λαμπρὲς καὶ εὐκρινέστατες μὲ κάποια τάση πρὸς τὸ πομπῶδες. Οὔτε παραβλέπονται οἱ νεόπλαστες λέξεις, ὅσες διακρίνονται γιὰ τὴ δυναμικότητά τους, τὴν εὐκρίνεια καὶ τὴ μεγαλοπρέπεια· καὶ γενικὰ ὁ συγγραφεὺς εἶναι κανόνας τοῦ ἱστορικοῦ λόγου. Ἀσκοῦσε τὸ ἐπάγγελμα τοῦ σοφιστῆ καὶ ἔφτασε στὸ ἀποκορύφωμα τῆς ρητορικῆς. Ὡς πρὸς τὴ θρησκεία δὲν ἦταν ἔξω ἀπὸ τὸν χριστιανικὸ κύκλο.

79.

Κανδίδου, Ἱστορίας λόγοι τρεῖς.

Διαβάσαμε τοὺς τρεῖς λόγους τῆς «Ἱστορίας» τοῦ Κανδίδου. Ἀρχίζει τὴν ἐξιστόρησή του ἀπὸ τὴν ἀνάρρηση τοῦ Λέοντα, ποὺ καταγόταν βέβαια ἀπὸ τὴ Δακία τῶν Ἰλλυριῶν, ἐπικεφαλῆς στρατιωτικοῦ σώματος καὶ ὑπεύθυνος τῶν φόρων τῆς Σηλυμβρίας, τοῦ παραδόθηκε ὅμως ἡ βασιλεία μὲ φροντίδα τοῦ Ἄσπαρου, ποὺ ἦταν Ἀλανὸς στὴν καταγωγή καὶ εἶχε καταταχθεῖ στὸ στρατὸ ἀπὸ νεαρὴ ἡλικία καὶ ποὺ ἀπὸ τρεῖς γάμους ἀπέκτησε τὸν Ἀρδαβούριο, τὸν Πατρίκιο, καὶ τὸν Ἑρμενάριχο, καὶ δύο θυγατέρες. Ἀρχὴ τῆς ἱστορίας του, ὅπως εἶπαμε, κάμνει τὴν ἀρχὴ τῆς βασιλείας τοῦ Λέοντα, καὶ τελειώνει στὴν ἀναγόρευση τοῦ Ἀναστασίου. Πατρίδα του εἶναι ἡ Ἰσαυρία, ὅπως ὁ ἴδιος λέγει, ἡ τραχεῖα (σκληρὴ), στὸ ἐπάγγελμα ἦταν γραμματικὸς ἐκείνων ἀπὸ τοὺς Ἰσαύρους ποὺ εἶχαν μεγάλη δύναμη. Στὴ θρησκεία ἦταν Χριστιανὸς καὶ ὀρθόδοξος (γιατὶ καὶ ἐπαινεῖ τὴν τετάρτη Οἰκ. Σύνοδο, καὶ κατηγορεῖ δίκαια ὄσους νεωτερίζουν σχετικὰ μ' αὐτήν). Ἡ φρασιολογία του ὅμως δὲν ἀρμόζει στὸν ἱστορικὸ λόγο. Γιατὶ χρησιμοποιεῖ ἀκαλαίωθτα καὶ μὲ παιδικὸ

κάλως τε κέχρηται καὶ μειρακιωδῶς, καὶ ἡ συνθήκη αὐτῶ εἰς τὸ τραχύτερον καὶ δύσηχον ἐκδιθυραμβοῦται, ὥσπερ αὖ πάλιν εἰς τὸ ἐκλελυμένον τε καὶ ἐκμελές ὑπτιάζει. Νεωτερίζει δὲ καὶ ταῖς συντάξεσιν, οὐκ εἰς τὸ γλαφυρὸν μᾶλλον καὶ ἐπαφρόδιτον, ὥσπερ ἕτεροι, ἀλλ' ὥστε δυσχερῆς ἀκοῦσαι καὶ τοῦ ἠδέος ὑπερόριος. Πλὴν αὐτὸς ἑαυτοῦ πολὺ βελτίων ἔνιαχοῦ τοῖς λόγοις πάντα γινόμενος, συμμιγῆ τὴν ἱστορίαν καὶ ἐξ ἀνομοιοτάτων ἀρμόξων ἀλίσκεται. Οὗτος ἰσχυρίζεται τὴν Ἰσαυρίαν ἀπὸ τοῦ Ἡσαῦ λαβεῖν τὴν ἔπωνυμίαν.

10 Διέρχεται δὲ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ λόγῳ τὴν Ἄσπαρος καὶ τῶν παίδων αὐτοῦ δυναστείαν, τὴν ἀνάρρησιν διὰ τοῦ Ἄσπαρος Λέοντος, τὸν συμβάντα τῇ πόλει ἐμπρησμόν, καὶ ὅσα Ἄσπαρι περὶ τούτου ἐπὶ τὸ κοινῇ συμφέρον διαπέπρακται. Καὶ περὶ Τιτιανοῦ καὶ Βιβιανοῦ, καὶ ὡς περὶ αὐτῶν διηνέχθη Ἄσπαρ καὶ
 15 ὁ βασιλεὺς, καὶ οἷα εἰς ἀλλήλους ἀπεφθέγγξαντο. Καὶ ὡς ὁ βασιλεὺς διὰ τοῦτο ἠταιρίσατο τὸ Ἰσαύρων γένος διὰ Ταρασικοδίσσα Ῥουσουμβλαδεώτου, ὃν καὶ Ζήνωνα μετονομάσας γαμβρὸν ἐποίησατο, τὴν προτέραν γυναῖκα θανάτου νόμῳ ἀποβαλόντα. Καὶ ὡς Ἀρδαβούριος εἰς τὸ ἐναντίον μελετῶν τῷ βασιλεῖ καὶ αὐτὸς
 20 οἰκειοποιήσασθαι τοὺς Ἰσαύρους διενεμήθη, καὶ ὅτι Μαρτῖνος, οἰκεῖος ὢν Ἀρδαβουρίου, μηνύει Ταρασικοδίσσα ἄπερ Ἀρδαβουρίῳ κατὰ βασιλέως ἐτυρεύετο, καὶ ὡς ἐντεῦθεν, ἐς τὸ τραχύτερον τῆς ἐς ἀλλήλους ὑπονοίας προιούσης, ἀναιρεῖ Λέων ὁ βασιλεὺς Ἄσπαρα καὶ τοὺς παῖδας, Ἀρδαβούριον καὶ Πατρίκιον τὸν
 25 Καίσαρα. Ἄλλ' ὁ μὲν Καῖσαρ τῶν πληγῶν ἀνενεγκῶν παραδόξως διεσώθη καὶ διέζησεν. Ἄλλὰ καὶ ὁ ἕτερος τῶν παίδων Ἀρμενέριχος οὐ συμπαρῶν τῷ φύντι τὸν φόνον τότε διέφυγε. Ταρασικοδίσσαν δὲ γαμβρὸν θυγατρὶ Ἀριάδνῃ Λέων ὁ βασιλεὺς ποιεῖται, καὶ μετονομάζει Ζήνωνα, στρατηγὸν τῆς Ἐω χειροτο-
 30 νήσας. Καὶ τὰ κατὰ Ἀφρικὴν Βασιλίσκου εὐτυχήματά τε καὶ δυστυχήματα. Καὶ ὡς Λέων πολλὰ βουλευθεὶς καὶ διαμηχανησάμενος Ζήνωνα τὸν γαμβρὸν ἀνειπεῖν βασιλέα, τῶν ὑπηκόων μὴ

τρόπο ποιητικὲς λέξεις, καὶ ἡ σύνθεσή του ἀπὸ τῆ μιᾶ ἐκτρέπεται σὲ διθυράμβους τραγεῖς καὶ κακόηχους, καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη πάλι καταλήγει στὴ χαλαρότητα καὶ τὴν ἀτονία. Νεωτερίζει καὶ στίς συντάξεις, ὄχι ὡς πρὸς τὴ γλαφυρότητα καὶ τὸ εὐχάριστο, ὅπως ἄλλοι, ἀλλ' ἔτσι, ὥστε νὰ εἶναι δύσκολο νὰ τὸν ἀκούσει κανεὶς, καθόσον ξεφεύγει ἀπὸ τὸ εὐχάριστο. Ὡστόσο σὲ κάποια σημεῖα τοῦ λόγου του γίνεται πολὺ καλύτερος ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ του, καὶ δημιουργεῖ σύμμηκτη ἱστορία, συναρμόζοντας τὰ τελείως ἀνόμοια. Αὐτὸς ἰσχυρίζεται ὅτι ἡ Ἰσαυρία πῆρε τὸ ὄνομά της ἀπὸ τὸν Ἡσαῦ.

Ἐξιστορεῖ στὸ πρῶτο βιβλίον τῆ δυναστεία τοῦ Ἄσπαρου καὶ τῶν παιδιῶν του, τὴν ἀνάρρηση στὸν θρόνον τοῦ Λέοντα μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Ἄσπαρου, τὸν ἐμπρησμό τῆς πόλης πού ἐγινε τότε, καὶ ὅσα ἔπραξε ὁ Ἄσπαρ σ' αὐτὴ τὴν περίστασι πρὸς τὸ καινὸ συμφέρον. Μιλᾷ καὶ γιὰ τὸν Τιτιανὸ καὶ τὸν Βιβιανό, καὶ ὅτι φιλονείκησαν γι' αὐτοὺς ὁ Ἄσπαρ καὶ ὁ βασιλιάς, καὶ τί εἶπαν ὁ ἕνας στὸν ἄλλο. Καὶ ὅτι ὁ βασιλιάς γι' αὐτὸ προσεταιρίσθηκε τὸ γένος τῶν Ἰσαύρων μέσω τοῦ Ταρσαικοδίσσα Ρουσουμβλαδεώτη, τὸν ὁποῖο, ἀφοῦ τὸν μετονόμασε σὲ Ζήνωνα, τὸν ἔκανε γαμπρό του, ἀφοῦ τὴν προηγούμενη γυναῖκα του τὴν ἔχασε σύμφωνα μὲ τὸ νόμο τοῦ θανάτου. Ἐπίσης ὅτι ὁ Ἀρδαβούριος, ἀπὸ ἀντίθεση πρὸς τὸν βασιλιά, σκέφθηκε νὰ πάρει μὲ τὸ μέρος του τοὺς Ἰσαύρους, καὶ ὅτι ὁ Μαρτῖνος, πού ἦταν οἰκεῖος τοῦ Ἀρδαβουρίου, κατήγγειλε στὸν Ταρσαικοδίσσα ὅσα μηχανευόταν ὁ Ἀρδαβούριος ἐναντίον τοῦ βασιλιά, καὶ ἀπὸ αὐτὸ, ἐπειδὴ ἐκτραχυνόταν ἡ κατάστασι ἐξαιτίας τῶν μεταξύ τους ὑποψιῶν, ὁ βασιλιάς Λέων σκοτώνει τὸν Ἄσπαρα καὶ τὰ παιδιά του, τὸν Ἀρδαβούριο καὶ τὸν Καίσαρα Πατρίκιο. Ὅμως ὁ Καίσαρας, ἀφοῦ συνῆλθε μὲ παράδοξο τρόπο ἀπὸ τὰ τραύματά του, σώθηκε καὶ ἔζησε. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἄλλος υἱὸς του ὁ Ἀρμενέριχος, πού δὲν βρισκόταν κοντὰ στὸν πατέρα του, διέφυγε τότε τὸν θάνατο. Ὁ βασιλιάς Λέων κάνει γαμπρό του στὴν κόρη του Ἀριάδνη τὸν Ταρσαικοδίσσα, τὸν μετονομάζει Ζήνωνα καὶ τὸν διορίζει στρατηγὸ τῆς Ἀνατολῆς. Περιλαμβάνει καὶ τίς ἐπιτυχίες καὶ τίς ἀτυχίες τοῦ Βασιλίσκου στὴν Ἀφρική, καὶ ὅτι ὁ Λέων, ἀφοῦ πολὺ θέλησε καὶ πολὺ μηχανεύθηκε γιὰ νὰ ἀνακηρύξει τὸ γαμπρό του βασιλιά, δὲν

παραδεχομένων, οὐκ ἴσχυσε. Καὶ ὡς πρὸ τελευτῆς αὐτοῦ τὸν
 ἔγγονον μὲν αὐτοῦ ἐκ Ζήνωνος φύντα τῇ Ἀριάδῃ, καὶ ὡς μετὰ
 τελευτὴν Λέοντος ὁ παῖς Λέων Ζήνωνα τὸν πατέρα, συναινέσει
 τῆς βουλῆς, βασιλέα ἔσπεψε. Λεπτομερῆς τε τῆς Ἰσαύρων γενεα-
 5 λογίας ἀφήγησις· καὶ ὡς εἶησαν ἀπόγονοι τοῦ Ἡσαῦ, πολλή
 σπουδὴ καὶ διήγησις. Ὅπως τε Ζήνων ὑπὸ Βηρίνης ἀπατηθεὶς
 φεύγει γυναικὶ ἅμα καὶ μητρὶ τῆς πόλεως καὶ τῆς βασιλείας καὶ
 ὡς Βηρίνα, ἐλπίδι τοῦ συναφθῆναι Πατρικίῳ τῷ μαγίστρῳ καὶ
 βασιλεύειν αὐτὸν τὸν γαμβρὸν αὐτῆς φυγαδεύσασα ἐξ ἀπίτης,
 10 καὶ αὐτὴ τῆς ἐλπίδος ἐσφάλῃ, τῶν ἐν τέλει Βασιλίσκον τὸν αὐτῆς
 ἀδελφὸν ἀνειπόντων βασιλέα. Περί τε τῆς Ἰσαύρων ἐν Κωνσταν-
 τινουπόλει ἀμυθῆτου σφαγῆς. Καὶ ὡς μετὰ Νέπωτα βασιλέα Ῥώ-
 μης Ἀνγούστουλον ὁ πατὴρ Ὀρέστης Ῥώμης κατεπράξατο βασι-
 λεύειν. Ταῦτα ὁ πρῶτος λόγος.

15 Ὁ δὲ δεῦτερος, ὅπως Πατρικίος ὁ μάγιστρος, ὁ Βηρίνη συμ-
 φθειρόμενος, ἐπαγανακτήσαντος αὐτῷ Βασιλίσκου ἀπεδίω, καὶ
 διὰ τοῦτο Βηρίνα δι' ἔχθρας πρὸς τὸν ἀδελφὸν καταστᾶσα, καὶ
 Ζήνωνι διὰ χρημάτων τὴν τῆς βασιλείας ἀνάληψιν συμπράττου-
 σα, τὰ ἔσχατα ἔπασχεν ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ εἰ μὴ διέκλεψεν αὐ-
 20 τὴν Ἀρμάτος ἐκ τοῦ ναοῦ, τάχα ἂν καὶ διεφθάρῃ. Ὡς Ἀρμάτος
 τῇ γαμετῇ συνδιαφθειρόμενος Βασιλίσκου ἐπὶ μέγα δυναστείας
 ἤρθη, καὶ ὡς ὕστερον τὸν κατὰ Ζήνωνος πιστευθεὶς πόλεμον,
 ἀπέκλινεν ἐπὶ συνθήκαις δι' Ἰλλοῦ πρὸς αὐτόν, καὶ εὐδοκμιῶν
 ἐπὶ Ζήνωνος, ὡς καὶ τὸν υἱὸν Βασιλίσκου Καίσαρα ἰδεῖν, ὕστε-
 25 ρον ἐκρεουργήθη, καὶ ὁ παῖς ἐκ τοῦ Καίσαρος εἰς τοὺς ἐν Βλα-
 χάρναις ἀναγνώστας ἐτέλεσεν. Ὡς πρὸ τούτων Βασιλίσκος
 Μάρκον τὸν ἴδιον υἱὸν Καίσαρα ἀνεῖπεν, εἶτα καὶ βασιλέα. Καὶ
 ὡς Ἰλλοὺς συνέδη Ζήνωνι εἰς φιλίαν καὶ πάλιν ἀναλαβεῖν παρε-
 σκεύασε τὴν βασιλείαν. Καὶ ὡς καταστασιασθεὶς βασιλεὺς σὺν τῇ
 30 γυναικὶ Ζηωννίδι καὶ τέκνοις καταφεύγει εἰς τὴν Ἐκκλησίαν,

μπόρεσε, ἐπειδὴ δὲν τὸ δέχονταν οἱ ὑπήκοοί του. Ἐπίσης ὅτι πρὶν ἀπὸ τὸ θάνατό του ἀνακήρυξε τὸν ἐγγονό του ἀπὸ τὸν Ζήνωνα καὶ τὴν κόρη του Ἀριάδνη, καὶ ὅτι μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Λέοντα, ὁ μικρὸς Λέων ἔστειψε μὲ τὴ συναίνεση τῆς Βουλῆς τὸν πατέρα του Ζήνωνα βασιλιά. Περιέχει λεπτομερῆ ἀφήγηση τῆς γενεαλογίας τῶν Ἰσαύρων, καταβάλλοντας μεγάλη προσπάθεια μὲ μακρὰ διήγηση νὰ δείξει ὅτι ἦταν ἀπόγονοι τοῦ Ἡσαῦ. Διηγεῖται ὅτι ὁ Ζήνων, ἔξαπατημένος ἀπὸ τὴ Βηρίνα, φυγαδεύεται μαζί μὲ τὴ γυναῖκα του καὶ τὴ μητέρα του κι ἀπὸ τὴν πόλη καὶ τὴ βασιλεία, καὶ ὅτι ἡ Βηρίνα, ἐλπίζοντας νὰ νυμφευθεῖ τὸν Πατρίκιον τὸν μάγιστρο καὶ νὰ γίνῃ αὐτὸς βασιλιάς, ἔξορίζοντας μὲ ἀπάτη τὸν γαμπρό της, διαψεύσθηκε καὶ ἡ ἴδια στὶς ἐλπίδες της, ἐπειδὴ οἱ ἄρχοντες στὸ τέλος ἀνακήρυξαν βασιλιά τὸν Βασιλίσκο τὸν ἀδελφό της. Κάνει ἀκόμα λόγο γιὰ τὴν ἀνείπωτη σφαγὴ τῶν Ἰσαύρων στὴν Κωνσταντινούπολη, καὶ ὅτι μετὰ τὸν Νέλωτα, ἐπέτυχε ὁ πατέρας του Ὁρέστης ν' ἀνεβάσῃ στὸ θρόνο τῆς Ρώμης τὸν Αὐγούστουλο. Αὐτὰ περιλαμβάνει ὁ πρῶτος λόγος.

Ὁ δεύτερος ἀναφέρει ὅτι ὁ μάγιστρος Πατρίκιος, πού ζοῦσε παρὰ νομα μὲ τὴ Βηρίνα, ἔχασε τὴ ζωὴ του ἀγανακτώντας ἐναντίον τοῦ ὁ Βασιλίσκος, καὶ γι' αὐτὸ ἡ Βηρίνα, ἀπὸ ἔχθρα πρὸς τὸν ἀδελφό της καὶ συμπράττοντας χρηματικὰ μὲ τὸν Ζήωνα στὴν ἀνάληψη τῆς βασιλείας, ἔπαθε τὰ πλεον χειρότερα ἀπὸ τὸν ἀδελφό της, κι ἂν δὲν τὴν ἔβγαζε κρυφὰ ἀπὸ τὸ ναὸ ὁ Ἀρμάτος, ἴσως καὶ θὰ πέθαινε. Λέγει ὅτι ὁ Ἀρμάτος, ἐραστής τῆς γυναίκας τοῦ Βασιλίσκου, ἔφτασε σὲ μεγάλη δύναμη, καὶ ὅτι ὕστερα, ὅταν τοῦ ἀνατέθηκε ὁ πόλεμος ἐναντίον τοῦ Ζήωνα, ἔκλινε πρὸς αὐτὸν σὲ συμφωνία μὲ τὴ μεσολάβηση τοῦ Ἰλλοῦ, καὶ ἐνῶ ἐπὶ Ζήωνος εἶχε μεγάλη δύναμη καὶ ἔλαττε νὰ δεῖ καὶ τὸν υἱὸ τοῦ Βασιλίσκου Καίσαρα, ὕστερα κατακρεουργήθηκε, καὶ ὁ ἴδιος ὁ υἱὸς τοῦ ἀπὸ Καίσαρος δρέθηκε ἀνάμεσα στοὺς ἀναγνώστες τῶν Βλαχερνῶν. Ἐπίσης λέγει ὅτι πρὶν ἀπὸ αὐτὰ ὁ Βασιλίσκος ἀναγόρευσε Καίσαρα τὸν υἱὸ τοῦ Μάρκο κι ἔπειτα καὶ βασιλιά, ὅτι ὁ Ἰλλοὺς συμφιλιώθηκε μὲ τὸν Ζήωνα καὶ ἐπέτυχε ν' ἀναλάβῃ πάλι τὴ βασιλεία, καὶ ὅτι ὁ βασιλιάς, ἀντιμετωπίζοντας δύσκολα τὴ στάση ἐναντίον του, κατέφυγε μαζί μὲ τὴ Ζηωνίδα τὴ γυναῖ-

κάκειθεν ἀπάτη Ἀρμάτου ἐκβληθεὶς ἐξορίζεται εἰς Καππαδο-
 κίαν, εἶτα παγγενεὶ κατασφάζεται. Ὡς Πέτρου τοῦ δυσσεβοῦς
 τὰς τῆς Ἀνατολῆς ταράσσοντος Ἐκκλησίας Καλανδίωνα Ζή-
 νων ὁ βασιλεὺς εἰς τὸ ἱεραῖσθαι Ἀντιοχείας ἀπέστειλε, καὶ δεόμε-
 5 νος χρημάτων ἐκ μηνυμάτων ἐπέτυχε, καὶ πολλοὶ νεωτερίσαντες
 κατ' αὐτοῦ καὶ ἐαλωκότες δίκην ἔδοσαν. Ὡς Ἰλλοῦς πολλὰ τῇ
 Ῥωμαίων συνήνεγκε πολιτεία ταῖς τε κατὰ πόλεμον ἀνδραγαθί-
 αῖς καὶ ταῖς κατὰ πόλιν φιλοτιμίαις τε καὶ δικαιοπραγίαις Ὡς
 μετὰ τὴν ἀναίρεσιν τοῦ βασιλέως Νέπωτος Ῥώμης καὶ τὸν διω-
 10 γμὸν τοῦ μετ' αὐτὸν Αὐγουστοῦλου Ὀδοάκρος Ἰταλίας καὶ
 αὐτῆς ἐκράτησε Ῥώμης καὶ στασιασάντων αὐτῶ τῶν δυσμικῶν
 Γαλατῶν, διαπρεσβευσασμένων τε αὐτῶν καὶ Ὀδοάκρου πρὸς
 Ζήνωνα, Ὀδοάκρω μᾶλλον ὁ Ζήνων ἀπέκλινεν. Ὡς Ἀλανός τις
 Ἰλλοῦν ἀνελεῖν βουληθεὶς καὶ πλήξας Ἐπινίκιον εἶπεν, ὃς ἦν
 15 οἰκειὸς Βηροῖνῃ, τὴν ἀναίρεσιν ὑποθέσθαι· καὶ ὡς ἐξεδόθη Ἐπι-
 νίκιος Ἰλλοῦ· καὶ ὡς ὑποσχέσει καὶ ἀμνηστίας καὶ εὐεργεσιῶν
 ἐξεῖπε πάντα Ἐπινίκιος, ὅσα ἐπεβούλευε Βηροῖνα κατὰ Ἰλλοῦ·
 καὶ ὡς Ζήνων Βηροῖναν διὰ τοῦτο ἐκδίδωσιν, ὁ δὲ αὐτὴν εἰς
 φρούριον Κιλικίας ὑπερορίσας ἠσφαλίσατο. Ὡς Παμπρεπίῳ τῷ
 20 δυσσεβεῖ διὰ Μάρκου Ἰλλοῦς φιλιωθείς ἅπαντα κατὰ μικρὸν
 συνέχεε τὰ αὐτοῦ. Ὡς ἐμφύλιος συνέστη Ζήνωνι πόλεμος ἐξάρ-
 χοντος Μαρκιανοῦ καὶ Προκοπίου, υἱῶν τοῦ βασιλεύσαντος
 Ῥώμης Ἀνθεμίου, καὶ κρατήσαντος Ζήνωνος δι' Ἰλλοῦ πρεσβύ-
 τερος μὲν Μαρκιανὸς ἐχειροτονήθη, ὁ δὲ Προκόπιος πρὸς Θεο-
 25 δώριχον τὸν ἐν Θράκη διέφυγε. Καὶ ὡς ὑπερορισθεὶς Μαρκια-
 νὸς ἐν Καππαδοκίᾳ καὶ διαφυγῶν ἐτάραξε τὴν κατ' Ἀγκυραν
 Γαλατίαν, εἶτα συλληφθεὶς εἰς Ἰσαυρίαν διωκίσθη. Καὶ ὡς ἡ
 πρὸς Ἰλλοῦν ἔχθρα τῷ βασιλεῖ συνέστη καὶ ηὔξήθη. Οὕτω μὲν
 οὖν καὶ ὁ δεύτερος

κα του καὶ τὰ παιδιὰ του στήν Ἐκκλησία κι ἀπὸ ἐκεῖ μὲ ἀπάτη τοῦ Ἄρμάτου, ἀφοῦ βγήκε, ἐξορίσθηκε στήν Καππαδοκία κι ἔπειτα κατασφάχθηκε μὲ ὅλη τὴν οἰκογένειά του. Ὅτι ἐπειδὴ ὁ αἰρετικὸς Πέτρος δημιουργοῦσε ταραχὴ στὶς Ἐκκλησίες τῆς Ἀνατολῆς, στέλνει ὁ βασιλιάς Ζήνων τὸν Καλανδίωνα γιὰ νὰ γίνῃ ἀρχιερέας Ἀντιοχείας καὶ ἔχοντας ἀνάγκη ἀπὸ χρήματα τὸ πέτυχε μὲ μηνύματα, καὶ πολλοὶ ποὺ στάθηκαν ἀντίθετοὶ του συνελήφθησαν, κι ἀφοῦ δικάσθηκαν, τιμωρήθηκαν. Ὅτι ὁ Ἰλλοῦς συνέβαλε πολὺ στὴ στήριξη τῆς Ρωμαϊκῆς πολιτείας, καὶ μὲ τὰ ἀνδραγαθήματά του στὸν πόλεμο, καὶ μὲ τὶς γενναιοδωρίες καὶ τὶς δίκαιες ἐνέργειές του μέσα στήν πόλη. Ὅτι μετὰ τὸ φόνο τοῦ βασιλιᾶ τῆς Ρώμης Νέπωτα καὶ τὸν διωγμὸ τοῦ διαδόχου του Αὐγουστούλου, ὁ Ὀδόακρος κατέλαβε τὴν ἐξουσία τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς ἴδιας τῆς Ρώμης, καὶ ὅτι ὅταν ἐπαναστάτησαν ἐναντίον του οἱ δυτικοὶ Γαλάτες κι ἔστειλαν πρέσβεις στὸν Ζήωνα αὐτοὶ καὶ ὁ Ὀδόακρος, ὁ Ζήνων ὑποστήριξε μᾶλλον τὸν Ὀδόακρο. Ὅτι ἓνας Ἀλανὸς θέλησε νὰ σκοτώσῃ τὸν Ἰλλοῦ, καὶ ἀφοῦ τὸν χτύπησε, εἶπε ὅτι ὁ Ἐπινίκιος, ποὺ ἦταν οἰκείος τῆς Βηρίνας, ἐτοίμασε τὸ φόνο, ὅτι παραδόθηκε ὁ Ἐπινίκιος στὸν Ἰλλοῦ, καὶ ὅτι μὲ ὑποσχέσεις καὶ ἀμνηστία καὶ εὐεργεσίες ὁ Ἐπινίκιος φανέρωσε τὰ πάντα, ὅσα συνωμοτοῦσε ἡ Βηρίνα ἐναντίον τοῦ Ἰλλοῦ, καὶ ὅτι ὁ Ζήνων γι' αὐτὸ παραδίδει τὴ Βηρίνα στὸν Ἰλλοῦ, κι αὐτὸς τὴν ἐξόρισε καὶ τὴν ἔκλεισε σ' ἓνα φρούριο τῆς Κιλικίας. Ὅτι ὁ Ἰλλοῦς μὲ τὴ μεσολάβηση τοῦ Μάρκου συμφιλιώθηκε μὲ τὸν ἀσεβῆ Παμπρέπιο, καὶ λίγο-λίγο προκαλοῦσε ἀναστάτωση στὰ πράγματά του, καὶ ἔτσι ξέσπασε ἐμφύλιος πόλεμος ἐναντίον τοῦ Ζήωνα, μὲ ἀρχηγοὺς τὸν Μαρκιανὸ καὶ τὸν Προκόπιο, υἱοὺς τοῦ Ἀνθεμίου ποὺ ἔγινε βασιλιάς τῆς Ρώμης, καὶ ὅταν ἐπικράτησε ὁ Ζήνων μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Ἰλλοῦ ὁ Μαρκιανὸς χειροτονήθηκε πρεσβύτερος, ἐνῶ ὁ Προκόπιος διέφυγε στὸν Θεόδωριχο στὴ Θράκη, καὶ ὅτι ἐξορίσθηκε ὁ Μαρκιανὸς στήν Καππαδοκία καὶ διαφεύγοντας προκάλεσε ταραχὴ στὴ Γαλατία γύρω ἀπὸ τὴν Ἄγκυρα· ἔπειτα, ἀφοῦ τὸν συνέλαβαν, τὸν ἀπομάκρυναν στήν Ἰσαυρία. Κι ἀκόμα περιέχει πῶς δημιουργήθηκε καὶ αὐξήθηκε ἡ ἐχθρότητα τοῦ βασιλιᾶ πρὸς τὸν Ἰλλοῦ. Αὐτὰ περιέχει καὶ ὁ δεύτερος λόγος.

Ὁ δὲ τρίτος ἄλλα τε περιέχει, καὶ ὡς εἰς τὸ ἐμφανὲς Ἰλλοῦς ἐπαναστὰς Ζήνωνι βασιλέα Λεόντιον σὺν Βηρίνῃ ἀνεῖπεν, ὅπως τε δυσπραγήσαντες ἐπολιορκήθησαν καὶ ἄλόντες ἀπετιμήθησαν, καὶ τᾶλλα ἕως τῆς Ζήωνος τελευτῆς.

5

Π.

Ὀλυμπιοδώρου, ἱστορίας λόγοι κβ'.

Ἀνεγνώσθησαν Ὀλυμπιοδώρου, Ἱστορικοὶ λόγοι κβ'. Ἀρχεται ἀπὸ τῆς Ὀνωρίου τοῦ βασιλέως Ῥώμης τῆς ὑπατείας τὸ ἔβδομον καὶ Θεοδοσίου τὸ δεύτερον, κατέρχεται δὲ μέχρις οὗ
10 Βαλεντινιανὸς ὁ Πλακιδίας καὶ Κωνσταντίνου παῖς εἰς τὴν βασιλειον τῆς Ῥώμης ἀνερρήθη ἀρχὴν. Οὗτος ὁ συγγραφεὺς Θηβαῖος μὲν ἔστιν, ἐκ τῶν πρὸς Αἴγυπτον Θηβῶν τὸ γένος ἔχων, ποιητής, ὡς αὐτὸς φησι, τὸ ἐπιτήδευμα, Ἕλληνας τὴν θρησκείαν, σαφῆς μὲν τὴν φράσιν, ἄτονος δὲ καὶ ἐκλελυμένος καὶ πρὸς τὴν πεπατη-
15 μένην κατενηνεγμένος χυδαιολογίαν, ὥστε μηδ' ἄξιός ἐστι συγγραφὴν ἀναγράφεσθαι ὁ λόγος. Ὁ καὶ αὐτὸς ἴσως συνιδῶν οὐ συγγραφὴν αὐτῷ ταῦτα κατασκευασθῆναι, ἀλλὰ ὕλην συγγραφῆς ἐκπορισθῆναι διαβεβαιουῖται· οὕτως ἄμορφος καὶ ἀνιδε-
20 μᾶ τῶν ἰδεῶν καλλωπίζεται, πλην εἴ τις ἐν τισὶ τῇ ἀφελείᾳ πλησιάζειν ἐκδιᾶσσοιτο· τῷ γὰρ λῖαν ταπεινῷ καὶ ἐξηυτελισμένῳ καὶ ταύτης ἐκπίπτων εἰς ἰδιωτισμὸν ὅλως ὑπενήνεκται. «Ἕλληνας» δὲ αὐτὸς «ἱστορίας» ταῦτα καλῶν, ὅμως καὶ λόγοις διαιρεῖ καὶ προομιῶσις πειράται κοσμεῖν, καὶ πρὸς Θεοδόσιον τὸν βασιλέα, ὃς
25 ἀνεψιὸς ἐχρημάτιζεν Ὀνωρίου καὶ Πλακιδίας, Ἀρκαδίου δὲ παῖς, πρὸς τοῦτον τὴν ἱστορίαν ἀναφωνεῖ.

Διαλαμβάνει τοίνυν περὶ Στελίχωνος, ὅσην τε περιεβέβλητο δύναμιν, καταστὰς ἐπίτροπος τῶν παιδῶν Ἀρκαδίου καὶ Ὀνωρίου ὑπ' αὐτοῦ τοῦ πατρὸς αὐτῶν Θεοδοσίου τοῦ Μεγάλου, καὶ
30 ὡς Σερῆναν νόμῳ γάμου ἠγάγετο, Θεοδοσίου καὶ ταύτην αὐτῷ κατεγγυήσαντος. Ὅτι τε μετὰ ταῦτα Στελίχων εἰς τὴν ἑαυτοῦ Θερμαντίαν τὸν βασιλέα Ὀνώριον γαμβρὸν ἐποίησατο, καὶ ὡς ἐπὶ πλεῖστον ἔτι μᾶλλον ἤρθη δυνάμει, καὶ πολλοὺς πολέμους

Ὁ τρίτος περιέχει ἄλλα πάλι, καὶ ὅτι ὁ Ἰλλοῦς ἐπαναστάτησε ἐναντίον τοῦ Ζήνωνα καὶ ἀναγόρευσε μαζί με τὴ Βηρίνα βασιλιὰ τὸν Λεόντιο, καὶ ὅτι ἀτύχησαν, πολιορκήθηκαν, αἰχμαλωτίσθηκαν καὶ ἀποκεφαλίσθηκαν. Περιέχει καὶ τὰ ἄλλα ὡς τὸν θάνατο τοῦ Ζήνωνα.

80.

Ὀλυμπιόδωρου, Ἱστορίας λόγοι εἴκοσι δύο.

Διαβάσθηκαν τοῦ Ὀλυμπιόδωρου οἱ εἴκοσι δύο λόγοι τῆς ἱστορίας του. Ἀρχίζει ἀπὸ τὸ ἕβδομο ἔτος τῆς ὑπατείας τοῦ βασιλιᾶ τῆς Ρώμης Ὀνωρίου καὶ τὸ δεύτερο ἔτος τοῦ Θεοδοσίου, καὶ φτάνει μέχρι τὸν χρόνο πού ὁ Βαλεντιανός, υἱὸς τῆς Πλακιδίας καὶ τοῦ Κωνσταντίου ἀνακηρύχθηκε βασιλιάς τῆς Ρώμης. Ὁ συγγραφέας εἶναι Θηβαῖος, ἔχει τὴν καταγωγή του ἀπὸ τὴς Θῆβες τῆς Αἰγύπτου, εἶναι ποιητής, ὅπως λέγει ὁ ἴδιος, σὺν ἐπάγγελμα, ἐθνικὸς στὴ θρησκεία, εἶναι σαφῆς στὴ διατύπωση, ἄτονος ὅμως καὶ χαλαρὸς καὶ κατεβαίνει ἀκόμα καὶ στὴ συνηθισμένη χυδαιολογία τοῦ ὄχλου, ὥστε ὁ λόγος του νὰ μὴ μπορεῖ νὰ χαρακτηρισθεῖ συγγραφή. Αὐτὸ τὸ πράγμα τὸ ἀντιλαμβάνεται καὶ ὁ ἴδιος καὶ δεβαιώνει ὅτι δὲ συνθέτει συγγραφή, ἀλλὰ συγκεντρώνει ὑλικὸ γιὰ συγγραφή· τόσο ἄσχημος καὶ ἀδιαμόρφωτος τοῦ φαινόταν ὁ χαρακτήρας τοῦ λόγου του. Γιατὶ δὲν στολίζεται με καμμιὰ ἰδέα, ἐκτὸς βέβαια ἂν προσεγγίσει κανεὶς με ἀφέλεια κάποια σημεῖα, γιατί με τὸ πάρα πολὺ χαμηλὸ καὶ εὐτελὲς ὕφος του, ξεφεύγοντας καὶ ἀπὸ αὐτὴν ἀκόμα τὴν ἀφέλεια, καταντᾶ γενικὰ σὲ ἰδιωματισμό. Ὅλα αὐτὰ αὐτὸς τὰ ὀνομάζει «Υἷλη ἱστορίας», ὥσπότε καὶ σὲ βιβλία τὰ διαιρεῖ καὶ ἐπαχειρεῖ νὰ τὰ κοσμήσει με προοίμια, καὶ ἀφιερώνει τὴν ἱστορία του στὸν Θεοδόσιο τὸν βασιλιᾶ, πού ἦταν ἀνιψιὸς τοῦ Ὀνωρίου καὶ τῆς Πλακιδίας, υἱὸς βέβαια τοῦ Ἀρκαδίου.

Ὁμιλεῖ λοιπὸν γιὰ τὸν Στελίχωνα, πόση δύναμη εἶχε, ἀφοῦ ὀρίσθηκε ἐπίτροπος τοῦ Ἀρκαδίου καὶ τοῦ Ὀνωρίου ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν πατέρα τους τὸν Θεοδόσιο τὸν Μεγάλο, καὶ ὅτι πῆρε σύζυγό του τὴ Σερήνα με ἐγγυητὴ (κουμπάρο) τὸν ἴδιο τὸν Θεοδόσιο. Ὅτι ἔπειτα ὁ Στελίχων ἔκανε σύζυγο τῆς κόρης του Θερμαντίας τὸν βασιλιᾶ Ὀνώριο, ὅτι ἀπόκτησε ἀκόμα περισσότερη δύναμη, ἔφερε σὲ πέρας

ὑπὲρ Ῥωμαίων πρὸς πολλὰ τῶν ἔθνῶν κατώρθωσε· καὶ ὅτι μαιφόνῃ καὶ ἀπανθρώπῃ σπουδῇ Ὀλυμπίου, ὃν αὐτὸς τῷ βασιλεῖ προσωκείωσε, τὸν διὰ ξίφους ὑπέμεινε θάνατον.

Ὅτι Ἀλάριχος ὁ τῶν Γότθων φύλαρχος, ὃν Στελίχων μετεκα-
 5 λέσατο ἐπὶ τῷ φυλάξαι Ὀνωρίῳ τὸ Ἰλλυρικὸν (τῇ γὰρ αὐτοῦ ἦν παρὰ Θεοδοσίου τοῦ πατρὸς ἐκνενεμημένον βασιλείᾳ), οὗτος ὁ Ἀλάριχος διὰ τε τὸν φόνον Στελίχωνος, καὶ ὅτι ἂ συνέκειτο αὐτῷ οὐκ ἐλάμβανε, πολιορκεῖ καὶ ἐκπορθεῖ τὴν Ῥώμην, ἐξ ἧς χρήμα-
 τὰ τε ἄπειρα ἐξεκόμισε, καὶ τὴν ἀδελφὴν Ὀνωρίου Πλακιδίαν ἐν
 10 Ῥώμῃ διάγουσαν ἠχμαλώτισε. Καὶ πρὸ τῆς ἀλώσεως δὲ ἓνα τινὰ τῶν κατὰ τὴν Ῥώμην ἐπιδόξων (Ἄτταλος ἦν ὄνομα αὐτῷ) τὴν ἐπαρχότητα τότε διέποντα εἰς βασιλέα ἀνηγόρευσεν. Ἐπράχθη δὲ αὐτῷ ταῦτα διὰ τε τὰς προειρημένας αἰτίας, καὶ ὅτι Σάρον, καὶ αὐτὸν Γότθον ὄντα, καὶ πλήθους μὲν ὀλίγου ἐπάρχοντα (ἄχρι
 15 γὰρ σ' ἢ καὶ τ' αὐτῷ ὁ λαὸς ἐξετείνεται), ἄλλως δὲ ἠρωϊκὸν τινα καὶ ἐν μάχαις ἀκαταγώνιστον, τοῦτον ὅτι Ῥωμαῖοι ἠταιρίσαντο δι' ἔχθρας Ἀλαρίχῳ ὄντα, ἄσπονδον ἐχθρὸν Ἀλαρίχον ἐποιήσαντο. Ὅτι ἐν τῇ πολιορκίᾳ τῆς Ῥώμης ἀλληλοφαγία τῶν ἐνοικούντων ἐγένετο. Ὅτι Ἀλάριχος ἔτι ζῶντος Στελίχωνος μ' κεντηνάρια
 20 μισθὸν ἔλαβε τῆς ἐκστρατείας. Ὅτι μετὰ θάνατον Στελίχωνος ἀναιρεῖται ἐναποπνιγεῖσα καὶ Σερῆνα ἢ τούτου γυνή, αἰτία νομισθεῖσα τῆς ἐπὶ Ῥώμην ἐφόδου Ἀλαρίχου· ἀναιρεῖται δὲ πρότερον μετὰ τὴν ἀναίρεσιν Στελίχωνος ὁ ταύτης κάκεινου παῖς Εὐχέριος. Ὅτι τὸ Βουκελλάριος ὄνομα ἐν ταῖς ἡμέραις Ὀνωρίου
 25 ἐφέρετο κατὰ στρατιωτῶν οὐ μόνον Ῥωμαίων, ἀλλὰ καὶ Γότθων τινῶν ὡς δ' αὐτως καὶ τὸ «φοιδεράτων» κατὰ διαφόρον καὶ συμμιγοῦς ἐφέρετο πλήθους. Ὅτι Ὀλύμπιος ὁ ἐπιβουλεύσας Στελίχωνα μάγιστρος τῶν ὀφφικίων γέγονεν, εἶτα ἐξέπεσε τῆς ἀρχῆς, εἶτα πάλιν ἐπέβη ταύτης, ἔπειτα ἐξέπεσεν, εἶτα ἐκπεσῶν ῥοπάλοις
 30 ὕστερον ὑπὸ Κωνσταντίνου, ὃς ἠγάγετο Πλακιδίαν, παιόμενος

μ' ἐπιτυχία πολλοὺς πολέμους ὑπὲρ τῶν Ρωμαίων εἰς βάρος πολλῶν ἔθνων, καὶ ὅτι μὲ τῆ δολοφονικῆ καὶ ἀπάνθρωπῃ ἐνέργειᾳ τοῦ Ὀλυμπίου, τὸν ὁποῖο αὐτὸς εἶχε καταστήσει οἰκεῖο μὲ τὸν βασιλιά, δέχθηκε τὸν θάνατο μὲ ξίφος.

Ὅτι ὁ Ἀλάριχος, ὁ ἀρχηγὸς τῶν Γότθων, τὸν ὁποῖο ὁ Στελίχων εἶχε καλέσει γιὰ νὰ φυλάξει γιὰ χάρη τοῦ Ὀνώριου τὴν ἐπαρχία τοῦ Ἰλλυρικοῦ (γιατὶ αὐτὴ εἶχε ἀπονεμηθεῖ ἀπὸ τὸν πατέρα τοῦ Θεοδόσιου στὸ βασίλειο τοῦ Ὀνωρίου), αὐτὸς ὁ Ἀλάριχος καὶ ἐξαιτίας τῆς δολοφονίας τοῦ Στελίχωνα, καὶ ἐπειδὴ δὲν ἔπαιρνε ὅσα εἶχαν συμφωνήσει, πολιορκεῖ καὶ κυριεύει τὴ Ρώμη, ἀπὸ τὴν ὁποία καὶ ἄπειρα χρήματα ἀπεκόμισε, καὶ τὴν ἀδελφὴν τοῦ Ὀνωρίου Πλακιδία, πού ζοῦσε στὴ Ρώμη, αἰχμαλώτισε, καὶ πρὶν ἀπὸ τὴν ἄλωση κάποιον ἐπιφανῆ τῆς Ρώμης (τὸ ὄνομά του εἶναι Ἄτταλος), πού τότε εἶχε τὸ ἀξίωμα τοῦ ἐπάρχου, ἀνακήρυξε βασιλιά. Προχώρησε σὺς ἐνέργειες αὐτὲς καὶ γιὰ τοὺς λόγους πού εἶπαμε, ἀλλὰ καὶ ἐπειδὴ οἱ Ρωμαῖοι εἶχαν προσεταιριστῆ τὸν Σάρο, πού ἦταν κι αὐτὸς Γότθος καὶ ἀρχηγὸς μικροῦ πλήθους (ὁ λαὸς του ἦταν διακόσια ἢ τριακόσια ἄτομα), ἦταν ὅμως ἡρωϊκὸς καὶ σὺς μάχες ἀκαταγώνιστος. Μὲ τὸν προσεταιρισμὸ τοῦ Σάρου, πού ἦταν μὲ τὸν Ἀλάριχο ἐχθρὸς, ἔκαναν ἄσπονδο ἐχθροὺς τοὺς τὸν Ἀλάριχο. Λέγει, ὅτι κατὰ τὴν πολιορκία τῆς Ρώμης ἐγίνε ἀλληλοφαγία τῶν κατοίκων, ὅτι ὁ Ἀλάριχος καὶ ὅσο ζοῦσε ὁ Στελίχων εἶχε λάβει ἀμοιβὴν γιὰ τὴν ἐκστρατεία σαράντα κεντηνάρια, ὅτι μετὰ τὸν θάνατο τοῦ Στελίχωνα φονεύεται μὲ πνιγμὸ καὶ ἡ γυναῖκα του Σερήνα, ἐπειδὴ θεωρήθηκε αἷτια τῆς ἐπίθεσης τοῦ Ἀλάριχου κατὰ τῆς Ρώμης. Πρὶν ἀπὸ αὐτὴν καὶ μετὰ τῆ δολοφονία τοῦ Στελίχωνα δολοφονεῖται ὁ υἱὸς τους Εὐχέριος. Λέγει ὅτι τὸ ὄνομα "Βουκελλάριος" σὺς ἡμέρες τοῦ Ὀνωρίου ἀποδιδόταν σὲ στρατιῶτες, ὄχι Ρωμαίους μόνον, ἀλλὰ καὶ σὲ κάποιους Γότθους, ὅπως ἐπίσης καὶ τὸ ὄνομα "φοιδεράτα" ἀποδιδόταν σὲ διάφορο καὶ σύμμικτο πλῆθος. Ὅτι ὁ Ὀλύμπιος, πού ὑπονόμευσε τὸν Στελίχωνα, ἐγίνε μάγιστρος τῶν ὀφθικίων, ἀλλ' ἐπειτα ἔχασε τὴν ἐξουσία, καὶ πάλι τὴν ἀνέκτησε, ἔπειτα καὶ πάλι τὴν ἔχασε, καὶ χάνοντάς τιν τότε, θανατώθηκε χτυπημένος μὲ ρόπαλα ἀπὸ τὸν Κωνσταντῖο, πού εἶχε πάρει σύζυγο τὴν Πλακιδία, ἀφοῦ προηγουμένως τοῦ ἔκοψαν τὰ

ἀναιρεῖται, τὰς ἀκοὰς πρότερον ἐκκοπεῖς, καὶ ἡ δίκη τὸν ἀνοσι-
 ουργὸν εἰς τέλος οὐκ ἀφήκεν ἀτιμώρητον. Ὅτι τῶν μετὰ Ῥοδο-
 γαίῃσιν Γότθων οἱ κεφαλαιῶται ὀπίματοι ἐκαλοῦντο, εἰς δώδεκα
 συντείνοντες χιλιάδας, οὓς καταπολεμήσας Στελίχων Ῥοδογαί-
 5 σιν προσηταιρίσατο. Ὅτι Ἀλαρίχου νόσῳ τελευτήσαντος διάδο-
 χος αὐτοῦ Ἀδαυῦλφος καθίσταται, ὁ τῆς γυναικὸς ἀδελφός. Ὅτι
 τὸν ξηρὸν ἄρτον βουκελλάτον ὁ συγγραφεὺς καλεῖσθαι φησι, καὶ
 χλευάζει τὴν τῶν στρατιωτῶν ἐπωνυμίαν, ὡς ἐκ τούτου Βουκελ-
 λαρίων ἐπικληθέντων.

10 Ὅτι Κωνσταντῖνος εἰς τυραννίδα ἀρθεὶς πρεσβεύεται πρὸς
 Ὀνώριον, ἄκων διασθεὶς ἀπολογούμενος ἄρξαι, συγγνώμην δὲ
 αἰτῶν καὶ τὴν τῆς βασιλείας ἀξιῶν κοινωνίαν καὶ βασιλεὺς διὰ
 τὰ ἐνστηκότα δυσχερῆ τέως καταδέχεται τὴν τῆς βασιλείας κοι-
 νωνίαν. Κατὰ τὰς Βρεττανίας δὲ ὁ Κωνσταντῖνος ἐτίγχανεν ἀνη-
 15 γορευμένος, στάσει τῶν ἐκεῖσε στρατιωτῶν εἰς ταύτην ἀνηγμένος
 τὴν ἀρχήν. Καὶ γὰρ ἐν ταύταις ταῖς Βρεττανίαις, πρὶν ἢ Ὀνώριον
 τὸ ἔβδομον ὑπάτεῦσαι, εἰς στάσιν ὀρμήσαν τὸ ἐν αὐταῖς στρατιω-
 τικὸν Μάρκον τινὰ ἀνεῖπον αὐτοκράτορα· τοῦ δὲ ὑπ' αὐτῶν ἀναι-
 ρεθέντος Γρατιανὸς αὐτοῖς ἀντικαθίσταται· ἐπεὶ δὲ καὶ οὗτος εἰς
 20 τετράμηνον αὐτοῖς προσκορῆς γεγονῶς ἀπεσφάγη, Κωνσταντῖ-
 νος τότε εἰς τὸ τοῦ αὐτοκράτορος ἀναδιβάσεται ὄνομα. Οὗτος
 Ἰουστῖνον καὶ Νεοβιγάστην στρατηγούς προβαλόμενος, καὶ τὰς
 Βρεττανίας ἐάσας, περαιούται ἅμα τῶν αὐτοῦ ἐπὶ Βοιωτίαν, πό-
 λιν οὕτω καλουμένην, παραθαλασσίαν καὶ πρώτην ἐν τοῖς τῶν
 25 Γαλλῶν ὀρίοις κεμένην. Ἐνθα διατρίψας καὶ ὄλον τὸν Γάλλον
 καὶ Ἀκύτανον στρατιώτην ἰδιοποιησάμενος, κρατεῖ πάντων τῶν
 μερῶν τῆς Γαλατίας μέχρι τῶν Ἄλπεων τῶν μεταξὺ Ἰταλίας τε
 καὶ Γαλατίας οὗτος δύο παῖδας ἔσχε, Κώνσταντα καὶ Ἰουλιανόν,
 ὧν τὸν μὲν Κώνσταντα Καίσαρα χειροτονεῖ, εἶτα ὑστερον κατὰ
 30 τὰς αὐτὰς ἡμέρας καὶ τὸν Ἰουλιανὸν νωβελίσσιμον.

Ὅτι Ἄτταλος βασιλεύσας κατὰ Ὀνωρίου ἐπὶ Ῥάβενναν ἐκ-
 στρατεύεται, καὶ πέμπεται πρὸς αὐτόν, ὡς ἐκ βασιλέως Ὀνω-
 ρίου πρὸς βασιλέα, Ἰοβιανὸς ἑπαρχος καὶ πατρίκιος καὶ Οὐάλης

αὐτιά· ἡ θεία δίκη δὲν ἄφησε ἀτιμώρητο ὡς τὸ τέλος τὸν δράστη τῶσων ἀνοσιουργημάτων. Ὅτι ἀπὸ τοὺς Γότθους, ἐκεῖνοι ποὺ ἦταν μαζί μὲ τὸν Ροδογάϊσο οἱ κεφαλιῶτες ὀνομάζονταν ὀπτίματοι κι ἔφταναν τὶς δώδεκα χιλιάδες, τοὺς ὁποίους νίκησε στὸν πόλεμο ὁ Στελίχων καὶ πῆρε μὲ τὸ μέρος του τὸν Ροδογάϊσο. Ὅτι ὅταν ὁ Ἀλάριχος ἀρρώστησε καὶ πέθανε, διάδοχός του ἔγινε ὁ Ἀδαιούλφος, ὁ ἀδελφὸς τῆς γυναίκας του, ὅτι τὸ ξερό ψωμί, ὅπως λέγει ὁ συγγραφεάς, ὀνομάζεται βουκελλάτο, καὶ χλευάζει τὴν ἐπωνυμία τῶν στρατιωτῶν ποὺ ἀπὸ αὐτὸ ὀνομάσθηκαν Βουκελλάριοι.

Ὅτι ὁ Κωσταντῖνος, ἀφοῦ πῆρε μὲ τυραννικὸ τρόπο τὴν ἐξουσία, στέλνει πρεσβεία στὸν Ὀνώριο, δικαιολογούμενος ὅτι ἔξαναγκάστηκε νὰ λάβει τὴν ἐξουσία, ζητοῦσε συγνώμη καὶ μὲ αἴτημά του νὰ θεωρηθεῖ μέτοχος τῆς βασιλείας. Ὁ βασιλιάς ἔξαιτίας τῆς δύσκολης κατάστασης τῶν πραγμάτων δέχεται πρὸς τὸ παρὸν τὴ συμμετοχὴ στὴ βασιλεία. Ὁ Κωσταντῖνος εἶχε ἀναγορευθεῖ στὴ Βρετανία καὶ εἶχε ἀνεβεῖ σ' αὐτὸ τὸ ἀξίωμα ἔπειτα ἀπὸ σιάνη τῶν στρατιωτῶν. Γιατὶ σ' αὐτὴ τὴ Βρετανία πρὶν ὁ Ὀνώριος κλείσει τὸ ἔβδομο ἔτος τῆς ὑπατείας, στασιάζοντας τὸ ἐκεῖ στράτευμα ἀνακήρυξαν αὐτοκράτορα κάποιον Μάρκο, ποὺ οἱ ἴδιοι πάλι τὸν σκότωσαν κι ἔβαλαν στὴ θέση του τὸν Γρατιανό. Ὅταν ὅμως κι αὐτὸν σὲ τέσσερες μῆνες τὸν βαρέθηκαν, τὸν κατέσφαξαν, καὶ τότε ἀνέβηκε στὸ ἀξίωμα τοῦ αὐτοκράτορα ὁ Κωσταντῖνος. Αὐτός, ἀφοῦ τοποθέτησε στρατηγούς τὸν Ἰουστῖνο καὶ τὸν Νεοβιγᾶστη, ἄφησε τὴν Βρετανία καὶ πέρασε μαζί μὲ τοὺς στρατιῶτες του στὴ Βονωνία, μὰ πόλη ποὺ εἶχε αὐτὸ τὸ ὄνομα, ἦταν παραθαλάσσια καὶ ἦταν πρώτη στὴν περιοχὴ τῶν Γαλιῶν. Ἀφοῦ ἔμεινε ἐκεῖ κάποιον διάστημα καὶ πῆρε μὲ τὸ μέρος του ὅλους τοὺς Γάλλους καὶ Ἀκυτανούς στρατιῶτες, ἔγινε κυρίαρχος σὲ ὅλη τὴ Γαλατία, μέχρι τὶς Ἀλπεῖς τὶς μεταξὺ Ἰταλίας καὶ Γαλατίας. Εἶχε δύο παιδιὰ, τὸν Κώνσταντα καὶ τὸν Ἰουλιανό· τὸν Κώνσταντα τὸν ἔκανε Καίσαρα καὶ ἔπειτα τὶς ἴδιες μέρες ἔκανε καὶ τὸν Ἰουλιανὸ νωδελίσσιμο.

Λέγει, ὅτι ὁ Ἀππαλος, ἀφοῦ ἔγινε βασιλιάς, ἐκστρατεύει ἐναντίον τοῦ Ὀνωρίου καὶ κατὰ τῆς Ραβέννας, καὶ στέλνεται πρὸς αὐτὸν ὡς πρὸς βασιλιὰ πρεσβεία ἐξ ὀνόματος τοῦ βασιλιᾶ Ὀνωρίου,

στρατηγὸς ἑκατέρας δυνάμεως, καὶ Ποτάμιος ὁ κναίστωρ, καὶ Ἰουλιανὸς προμικτήριος τῶν νοταρίων, οἳ ἐδήλουν Ἀττάλῳ ἐπὶ κοινωσίᾳ τῆς βασιλείας ἀπεστάλθαι παρὰ Ὀνωρίου. Ὁ δὲ ἀπένευσεν, ἀλλὰ νῆσον οἰκεῖν ἢ ἕτερόν τινα τόπον, ὃν ἂν θούλοιτο, 5 συγχωρεῖν Ὀνώριον, κακῶν ἀπαθῆ. Ἀποκρίνεται δὲ Ἰοβιανὸς ἡσθεὶς, ἐπαγγελλόμενος καὶ σινῶσαι καθ' ἑνὸς μέλους τὸν βασιλέα Ὀνώριον. Ἐφ' ᾧ ἐπετίμησεν Ἄτταλος Ἰοβιανῷ, ὡς οὐθενὸς ἔθους ὄντος σινοῦσθαι βασιλέα ἔκοντι τὴν βασιλείαν ἀποτιθέμενον. Ἀλλὰ Ἰοβιανὸς μὲν πολλάκις πρεσβεύσας καὶ μηδὲν ἀνύ- 10 σας καταμένει πρὸς Ἄτταλον, πατρίκιος Ἀττάλου ὀνομασθεὶς, μετέρχεται δὲ κατὰ τὴν Ῥάβενναν ἐπὶ τὸν πρεπόσιτον Εὐσέβιον ἢ δυναστεία, ὃς μετὰ ἰκανὸν χρόνον Ἀλλοδίχου ἐπηρεΐα καὶ ὑποθήκη δημοσίᾳ καὶ ἐπ' ὄψει τοῦ βασιλέως ῥάβδοις ἀναιρεῖται. Χρόνος ἔρρευσε ἰκανός, καὶ μὴ πειθόμενος Ἄτταλος 15 Ἀλαρίχῳ, σπουδῆ δὲ μάλιστα Ἰοβιανοῦ, ὃς ἦν τὴν Ὀνωρίου πρεσβεΐαν προδεδωκώς, καθαιρεῖται τῆς βασιλείας, καὶ μένει τὸν ἰδιώτην παρὰ Ἀλαρίχῳ θῖον ἀνθηρημένος. Ἐπειτα μετὰ χρόνον τινὰ βασιλεύει, εἶτα καθαιρεῖται. Καὶ μετὰ ταῦτα ὕστερον ἐπὶ Ῥάβενναν παραγεγονώς καὶ τοὺς τῆς δεξιᾶς χειρὸς δα- 20 κτύλους ἀκρωτηριασθεὶς ἐξορία παραπέμπεται. Ὅτι Ἀλλόδιχος μετὰ βραχύ, τὴν ἐφ' ᾧ τὸν πρεπόσιτον Εὐσέβιον ἀνεΐλε δίκην τινῆς, γνώμη τοῦ βασιλέως κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ ἀναιρεῖται καὶ Κωνσταντῖνος ὁ τύραννος τὸν Ἀλλοδίχου θάνατον μαθὼν, ἐπειγόμενος πρὸς Ῥάβενναν ὥστε σπεύσασθαι Ὀνωρίῳ, φοβη- 25 θεὶς ὑποστρέφει.

Ὅτι τὸ Ῥήγιον μητρόπολις ἐστὶ τῆς Βρεττίας, ἐξ οὗ φησὶν ὁ ἱστορικὸς Ἀλάριχον ἐπὶ Σικελίαν βουλόμενον περαιωθῆναι ἐπισχεθῆναι· ἄγαλμα γάρ, φησὶ, τετελεσμένον ἰστάμενον ἐκάλυψε τὴν περαίωσιν. Τετέλεστο δέ, ὡς μυθολογεῖ, παρὰ τῶν ἀρχαίων 30 ἀποτρόπαιόν τε τοῦ ἀπὸ τῆς Αἴτνης πυρὸς καὶ πρὸς κῶλυσιν

πού τὴν ἀποτελοῦσαν ὁ Ἰοδιανός, ἑπαρχος καὶ πατρίκιος, ὁ Οὐάλης στρατηγός καὶ τῶν δύο στρατευμάτων, ὁ ταμίας Ποτάμιος, καὶ ὁ Ἰουλιανός πριμκήριος τῶν νοταρίων, οἱ ὅποιοι δήλωσαν στὸν Ἄτταλο, ὅτι εἶχαν σταλεῖ ἀπὸ τὸν Ὀνώριο γιὰ νὰ τὸν κάνουν μέτοχο τῆς βασιλείας. Αὐτὸς ἀρνήθηκε, ἐπέτρεψε ὅμως στὸν Ὀνώριο νὰ κατοικήσει στὸ νησί, ἢ σὲ κάποιο ἄλλο μέρος, ὅποιο ἤθελε, χωρὶς νὰ πάθει κανένα κακό. Ὁ Ἰοδιανός ἀποκρίθηκε εὐχαριστημένος καὶ ὑποσχέθηκε ὅτι θὰ κακοποιήσει ὀλόκληρο τὸν βασιλιᾶ Ὀνώριο σημεῖο πρὸς σημεῖο τοῦ σώματος του. Ἐπιτίμησε ὅμως ὁ Ἄτταλος τὸν Ἰοδιανό, λέγοντας ὅτι δὲν εἶναι καθόλου συνήθεια νὰ κακοποιεῖται ὁ βασιλιάς πού παραδίδει μὲ τὴ θέλησή του τὴ βασιλεία. Ὁ Ἰοδιανός, ἀφοῦ στάλθηκε πρεσβευτὴς πολλές φορές καὶ δὲν ἐπέτυχε τίποτε, παρέμεινε κοντὰ στὸν Ἄτταλο, ἀφοῦ ὀνομάσθηκε πατρίκιος τοῦ Ἀττάλου, ἐνῶ ἡ ἐξουσία στὴ Ραβέννα μεταβιβάσθηκε στὸν ἑπαρχο Εὐσέβιο, ὁ ὅποιος ἔπειτα ἀπὸ ἀρκετὸ καιρὸ μὲ τὴν ἐπέμβαση καὶ τὴν εἰσήγηση τοῦ Ἀλλόδичου θανατώθηκε δημόσια καὶ μπροστὰ στὰ μάτια τοῦ βασιλιᾶ μὲ ραβδίσιμα. Ἀφοῦ πέρασε ἀρκετὸς καιρὸς καὶ ὁ Ἄτταλος δὲν δεχόταν τίς εἰσηγήσεις τοῦ Ἀλάριχου, μὲ τὴν ὑποκίνηση μάλιστα τοῦ Ἰοδιανοῦ, πού πρόδωσε τὴν πρεσβεία τοῦ Ὀνωρίου, καθαρεῖται ἀπὸ τὴ βασιλεία καὶ παραμένει κοντὰ στὸν Ἀλάριχο διαλέγοντας τὴν ἰδιωτικὴ ζωὴ. Ἐπειτα ἀπὸ λίγο βασιλεύει κι ἔπειτα καθαιρεῖται. Ἐπειτα ἀπὸ αὐτὰ ἀργότερα φτάνοντας στὴ Ραβέννα, ἀφοῦ ἀκρωτηρίασαν τὰ δάχτυλα τοῦ δεξιοῦ χεριοῦ του, στέλνεται σὲ ἐξορία. Μετὰ ἀπὸ λίγο, λέγει, ὁ Ἀλλόδичος τιμωρούμενος γιὰτὶ σκότωσε τὸν πρεπόσιτο Εὐσέβιο, μὲ ἀπόφαση τοῦ βασιλιᾶ θανατώνεται μπροστὰ του, καὶ ὁ Κωνσταντῖνος ὁ τύραννος, ὅταν ἔμαθε τὸ θάνατο τοῦ Ἀλλόδичου, σπεύδοντας στὴ Ραβέννα γιὰ νὰ συνθηκολογήσει μὲ τὸν Ὀνώριο φοβήθηκε καὶ γύρισε πίσω.

Ὅτι τὸ Ρήγιο εἶναι μητρόπολη τῆς Βρεττίας, στὸ ὁποῖο, λέγει ὁ ἱστορικός, ἐμποδίσθηκε ὁ Ἀλάριχος θέλοντας νὰ διαπεραιωθεῖ στὴ Σικελία. Γιατί, λέγει, ἓνα ἄγαλμα, πού ἦταν ἐκεῖ στημένο καὶ καθιερωμένο, ἐμπόδισε τὴ διάβαση. Εἶχε καθιερωθεῖ, ὅπως μυθολογεῖ, ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους γιὰ νὰ ἀποτρέπει τὴν πύρινη λάβα τῆς Αἴτνας

παρόδου διὰ θαλάσσης βαρβάρων· ἐν γὰρ τῷ ἐνὶ ποδὶ πῦρ ἀκοίμητον ἐτύγχανε, καὶ ἐν τῷ ἐτέρῳ ὕδωρ ἀδιάφθορον. Οὗ καταλυθέντος ὕστερον ἔκ τε τοῦ Αἰτναίου πυρὸς καὶ ἐκ τῶν βαρβάρων βλάβας ἢ Σικελία ἐδέξατο. Κατέστρεψε δὲ τὸ ἄγαλμα Ἀσκληπιὸς ὁ τῶν ἐν Σικελίᾳ κτημάτων Κωνσταντίνου καὶ Πλακιδίας διοικητῆς καταστάς

Ὅτι Κωνσταντίνου τοῦ τυράννου καὶ Κώνσταντος τοῦ παιδός, ὃς πρότερον μὲν Καῖσαρ, ἔπειτα δὲ καὶ βασιλεὺς ἐπεχειροτόνητο, τούτων ἠττηθέντων καὶ πεφευγόντων Γερόντιος ὁ στρατηγός, τὴν πρὸς τοὺς βαρβάρους ἀσμενίσας εἰρήνην, Μάξιμον τὸν ἑαυτοῦ παῖδα, εἰς τὴν τῶν δομεστικῶν τάξιν τελοῦντα, βασιλέα ἀναγορεύει· εἶτα ἐπιδιώξας Κώνσταντα κατεπράξατο ἀναιρεθῆναι, καὶ κατὰ πόδας εἶπετο διώκων καὶ τὸν πατέρα Κωνσταντίνου. Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐγίνετο, Κωνσταντίνος καὶ Οὐλφιλᾶς ἀποστέλλονται παρὰ Ὀνωρίου κατὰ Κωνσταντίνου, καὶ καταλαβόντες τὴν Ἀρήλατον, ἔνθα τὰς διατριβὰς ἐποιεῖτο Κωνσταντίνος σὺν Ἰουλιανῷ τῷ παιδί, ταύτην πολιορκουσι· καὶ Κωνσταντίνος καταφυγὼν εἰς εὐκτήριον πρεσβύτερος τότε χειροτονεῖται, ὅρκων αὐτῷ ὑπὲρ σωτηρίας δοθέντων, καὶ τοῖς πολιορκουσιν αἰπίλαι τῆς πόλεως ἀναπετάννυνται. Καὶ πέμπεται σὺν τῷ νιῷ Κωνσταντίνος πρὸς Ὀνώριον· ὁ δὲ μνησικακῶν αὐτοῖς ὑπὲρ τῶν ἀνεψιῶν αὐτοῦ, οὓς ἐτύγχανε Κωνσταντίνος ἀνελών, πρὸ τριάκοντα τῆς Ῥαβέννης μιλίων παρὰ τοὺς ὄρκους προστάττει τούτους ἀναιρεθῆναι. Γερόντιος δὲ παραγενομένων Οὐλφιλᾶ καὶ Κωνσταντίου φεύγει, καὶ καταληφθεὶς, ὅτι ἐγκρατῶς ἤρχε τοῦ οἰκείου στρατοῦ, ὑπ' αὐτῶν ἐκείνων ἐπιβουλεύεται· πῦρ γὰρ κατὰ τῆς οἰκίας αὐτοῦ ἀνήψαν. Ὁ δὲ πρὸς τοὺς ἐπαναστάντας κρατερῶς ἐμάχετο, ἕνα συναγωνιστὴν ἔχων Ἀλανὸν τὸ γένος, εἰς δούλους αὐτοῦ ἀριθμούμενον. Τέλος τὸν τε Ἀλανὸν καὶ τὴν γυναῖκα, τοῦτο προθυμουμένους, ἀναιρεῖ, ἐπικατασφάζει δὲ καὶ ἑαυτόν. Μάξιμος δὲ ὁ παῖς ταῦτα μαθὼν πρὸς τοὺς ὑποσπόνδους φεύγει βαρβάρους.

καὶ γὰρ νὰ ἐμποδίζει τὸ πέρασμα τῶν βαρβάρων ἀπὸ τὴ θάλασσα· γιὰτὶ στὸ ἕνα του πόδι εἶχε ἄσθηστη φωτιά καὶ στὸ ἄλλο νερὸ ποὺ ἔτρεχε ἀσταμάτητα. Ὅταν ἀργότερα τὸ ἄγαλμα καταστράφηκε ἢ Σικελία δέχθηκε καταστροφὴς καὶ ἀπὸ τὴ λάβα τῆς Αἴτνας καὶ ἀπὸ τὶς ἐπιδρομὰς τῶν βαρβάρων. Τὸ ἄγαλμα τὸ κατέστρεψε ὁ Ἀσκληπιὸς, ποὺ εἶχε ὀρισθεῖ διοικητὴς τῶν κτημάτων στὴ Σικελία τοῦ Κωνσταντίου καὶ τῆς Πλακιδίας.

Λέγει ἐπίσης ὅτι ὅταν ὁ τύραννος Κωνσταντῖνος καὶ ὁ υἱὸς του Κώνστας, ποὺ προηγουμένως εἶχε ὀρισθεῖ Καῖσαρ καὶ ἔπειτα καὶ βασιλιάς, νικήθηκαν καὶ ἔφυγαν, ὁ στρατηγὸς Γερόντιος, ἐπιθυμῶντας εἰρήνη μὲ τοὺς βαρβάρους, ἀναγόρευσε βασιλιὰ τὸ υἱὸ τοῦ Μάξιμο, ποὺ ἀνῆκε στὴν τάξη τῶν δομέστικων. Ἐπειτα καταδίωξε τὸν Κώνσταντα καὶ ἐπέτυχε τὴ θανάτωσή του, καὶ ἀκολουθοῦσε κατὰ πόδας καταδιώκοντας καὶ τὸν πατέρα του Κωνσταντῖνο. Καὶ ἐνῶ γίνονταν αὐτὰ, ὁ Κωνσταντῖνος καὶ ὁ Οὐλφιλᾶς ἀποστέλλονται ἀπὸ τὸν Ὀνώριο ἐναντίον τοῦ Κωνσταντίνου καὶ ἀφοῦ ἔφτασαν στὴν Ἀρήλατο, ὅπου ζοῦσε ὁ Κωνσταντῖνος μὲ τὸν υἱὸ τοῦ Ἰουλιανό, τὴν πολιορκοῦν. Ὁ Κωνσταντῖνος καταφεύγει τότε σ' ἕνα ναὸ καὶ χειροτονεῖται πρεσβύτερος, ἀφοῦ τοῦ δόθηκαν ὄρκοι γιὰ τὴ σωτηρία του, καὶ ἀνοίγουν οἱ πύλες τῆς πόλεως γιὰ τοὺς πολιορκητὲς αὐτῆς. Ἀποστέλλεται τότε ὁ Κωνσταντῖνος μαζί μὲ τὸν υἱὸ τοῦ σπὸν Ὀνώριο, καὶ αὐτὸς, μὴ λησμονῶντας τὸ κακὸ κατὰ τῶν ἀνεψιῶν του, ποὺ ὁ Κωνσταντῖνος εἶχε θανατώσει, τριάντα μίλια πρὶν ἀπὸ τὴ Ραβέννα παρὰ τοὺς ὄρκους, δίνει διαταγὴ νὰ φονευθοῦν αὐτοί. Ὁ Γερόντιος, ὅταν ἔφτασαν ὁ Οὐλφιλᾶς καὶ ὁ Κωνσταντῖνος, φεύγει, ἀλλὰ προλαβαίνουν καὶ τὸν συλλαμβάνουν καὶ ἐπειδὴ διοικοῦσε αὐστηρὰ τὸ στράτευμά του, αὐτοὶ οἱ ἴδιοι συνωμοντοῦν ἐναντίον του καὶ βάθουν στὸ σπίτι του φωτιά. Αὐτὸς ὅμως μαχόταν γενναῖα ἐναντίον τῶν στασιαστῶν, ἔχοντας ἕνα συναγωνιστὴ, Ἀλανὸ στὴν καταγωγὴ, ποὺ συγκαταλεγόταν στοὺς δούλους του. Τέλος θανατῶνει καὶ τὸν Ἀλανὸ καὶ τὴ γυναῖκα του, ποὺ τὸ ζητοῦσαν μὲ προθυμία, καὶ μετὰ ἀπὸ αὐτοὺς κατασφάζει καὶ τὸν ἑαυτό του. Ὁ Μάξιμος, ὁ υἱὸς του, ὅταν πληροφορήθηκε τὰ συμβᾶντα, φεύγει στοὺς βαρβάρους ποὺ εἶχε συνθηκολογήσει μαζί τους.

Ὅτι Ἰοβίνος ἐν Μουνδιακῶ τῆς ἐτέρας Γερμανίας κατὰ
 σπουδὴν Γῶακ τοῦ Ἀλανοῦ καὶ Γυντιαρίου, ὃς φύλαρχος ἐχη-
 μάτιζε τῶν Βουργουντιόνων, τύραννος ἀνηγορεύθη. Πρὸς ὃν
 παραγενέσθαι Ἄτταλος Ἀδαούλφον παραινεῖ καὶ παραγίνεται,
 5 ἅμα τοῦ πλήθους. Καὶ Ἰοβίνος ἀνιᾶται ἐπὶ τῇ Ἀδαούλφου πα-
 ρουσίᾳ, καὶ μέμφεται δι' αἰνιγμάτων τῷ παραινέσαντι Ἀττάλῳ
 τὴν ἄφιξιν. Καὶ Σάρος δὲ ἔμελλε πρὸς Ἰοβίνον παραγενέσθαι·
 ἀλλ' Ἀδαούλφος τοῦτο μαθὼν προὔπαντιάζει, χιλιάδας δέκα
 συνεπαγόμενος στρατιώτην, ἔχοντι ἄνδρας περὶ αὐτὸν [Ἀσάρω]
 10 ὀκτωκαίδεκα ἢ καὶ εἴκοσιν. Ὅν ἔργα ἥρωικὰ καὶ θαυμάσαι ἄξια
 ἐπιδειξάμενον μόλις σάκοις ἐξώγησαν, καὶ ὕστερον ἀναιροῦσι.
 Σάρος δ' ἦν ἀποστάς Ὀνωρίου, ὅτι Βελλερίδου, ὃς ἦν αὐτῷ δομέ-
 στικός, ἀναιρεθέντος οὐδεὶς λόγος τῷ βασιλεῖ τῆς ἀναιρέσεως
 οὐδὲ τοῦ φόνου γίνεται εἴσπραξις.

15 Ὅτι διαλαμβάνει περὶ Δονάτου καὶ περὶ τῶν Οὔννων, καὶ
 περὶ τῶν ῥηγῶν αὐτῶν τῆς εὐφνεστάτης τοξείας, καὶ ὡς πρὸς
 αὐτοὺς καὶ Δονάτον ὁ ἱστορικὸς ἐπρέσβευσε· καὶ τὴν διὰ θαλάσ-
 σης αὐτοῦ πλάνην ἐτραγωδεῖ καὶ τὸν κίνδυνον. Καὶ ὅπως ὄρκῳ
 Δονάτος ἀπατηθεὶς ἐκθέσμως ἀποσφάζεται, καὶ ὅπως Χαράτων
 20 ὁ τῶν ῥηγῶν πρῶτος ἐπὶ τῷ φόνῳ εἰς θυμὸν ἀνάπτεται, ὅπως τε
 πάλιν βασιλικοῖς δώροις διαπραῖνεται καὶ ἠσυχάζει, ἐν οἷς καὶ ἡ
 πρώτη τῆς ἱστορίας δεκάλογος

Ἄρχεται δὲ ἡ δευτέρα ᾧδε, ὅτι Ἰοβίνος παρὰ γνώμην Ἀδα-
 ούλφου τὸν ἴδιον ἀδελφὸν Σεβαστιανὸν βασιλέα χειροτονήσας
 25 εἰς ἔχθραν Ἀδαούλφῳ κατέστη. Καὶ πέμπει Ἀδαούλφος πρὸς
 Ὀνώριον πρέσβεις, ὑποσχόμενος τὰς τε τῶν τυράννων κεφαλὰς
 καὶ εἰρήνην ἄγειν. Ὡν ὑποστρεψάντων καὶ ὄρκων μεσιτευσάν-
 των Σεβαστιανοῦ μὲν πέμπεται τῷ βασιλεῖ ἡ κεφαλὴ, Ἰοβίνος δὲ
 ὑπὸ Ἀδαούλφου πολιορκούμενος ἑαυτὸν ἐκδίδωσι. Καὶ πέμπε-
 30 ται κάκεῖνος τῷ βασιλεῖ, ὃν ἀυθεντήσας Δάρδανος ὁ ἑπαρχος
 ἀναιρεῖ, καὶ ἀποτίθενται ἅμφω αἱ κεφαλαὶ Καρθαγένης ἔξωθεν,
 ἔνθα καὶ ἡ Κωνσταντίνου καὶ ἡ Ἰουλιανοῦ ἀπετιμήθησαν πρότε-

“Ὅτι ὁ Ἰοβῖνος πρὸς Μουνδιακὸν τῆς ἄλλης Γερμανίας μετὰ τὴν παρακίνηση τοῦ Ἀλανοῦ Γάαρ καὶ Γυντιαρίου, ποῦ ἦταν φύλαρχος τῶν Βουργουδίων, ἀναγορεύθηκε τύραννος. Προτρέπει τότε ὁ Ἄταλος τὸν Ἀδαοῦλφο νὰ μεταβεῖ σ’ αὐτόν, καὶ πηγαίνει αὐτὸς μαζί μετὰ τὸν στρατό του. Ὁ Ἰοβῖνος ἀνησυχεῖ γιὰ τὴν παρουσία τοῦ Ἀδαοῦλφου καὶ κατηγορεῖ μετὰ ὑπονοούμενα γιὰ τὴν ἄφιξή του τὸν Ἄταλο ποῦ τὸν παρακίνησε. Ἐπρόκειτο νὰ ρθει στὸν Ἰοβῖνο καὶ ὁ Σάρος, ἀλλὰ μαθαίνοντάς το ὁ Ἀδαοῦλφος σπεύδει νὰ τὸν συναντήσει, ἔχοντας μαζί του δέκα χιλιάδες στρατό, ἐνῶ ἐκεῖνος (ὁ Ἄσαρος) εἶχε γύρω του δέκα ὀκτῶ ἢ ἔστω εἴκοσι ἄνδρες. Πράτοντας ἔργα ἥρωϊκὰ καὶ ἄξια θαυμασμοῦ μετὰ δυσκολία συλλαμβάνεται ζωντανὸς μετὰ τὴ βοήθεια ἄσπίδων καὶ στὴ συνέχεια θανατώνεται. Ἀποστατεῖ ἀπὸ τὸν Ὀνώριο ὁ Σάρος, ἐπειδὴ ὅταν σκοτώθηκε ὁ Βελλερίδης, ποῦ ἦταν δομέστικος, δὲν ζητήθηκε ἀπὸ τὸν βασιλιὰ κανένας λόγος γιὰ τὸ θάνατό του οὔτε ἐπιβλήθηκε καμμιά τιμωρία γιὰ τὸ φόνο του.

Ἱστορεῖ καὶ τὰ σχετικὰ μετὰ τὸν Δονάτο καὶ τοὺς Οὐννοὺς καὶ γιὰ τὴν ἐξαιρετικὴν ἰκανότητα τῶν βασιλιάδων τοὺς στὴν τοξοβολία, καὶ ὅτι σ’ αὐτούς, λέγει ὁ ἱστορικός, πῆγε πρεσβευτὴς καὶ πρὸς τὸν Δονάτο, καὶ διεκτραγωδεῖ τὴν περιπλάνηση καὶ τὸν κίνδυνον ποῦ διέτρεξε στὴ θάλασσα, καὶ πῶς ἐξαπατήθηκε μετὰ ὄρκους ὁ Δονάτος καὶ θανατώθηκε ἄνομα, καὶ πῶς ὁ Χαράτων, ὁ πρῶτος ἀπὸ τοὺς βασιλεῖς, ἀναψε ἀπὸ τὸ θυμὸν γιὰ τὸ φόνο, καὶ πῶς μετὰ βασιρικὰ δῶρα καταπραῦνθηκε καὶ ἡσύχασε. Μ’ αὐτὰ τελειώνουν καὶ οἱ πρῶτοι δέκα λόγοι τῆς ἱστορίας.

Οἱ δεῦτεροι δέκα λόγοι ἀρχίζουν ἔτσι· Ὁ Ἰοβῖνος παρὰ τὴ γνώμη τοῦ Ἀδαοῦλφου ἀναγορεύει βασιλιὰ τὸν ἀδελφὸν του Σεβαστιανὸν καὶ καθιστᾷ ἐχθρὸν τὸν Ἀδαοῦλφο. Στέλνει τότε ὁ Ἀδαοῦλφος πρεσβείαν στὸν Ὀνώριο, ὑποσχόμενος τὰ κεφάλια τῶν τυράννων καὶ ὅτι θὰ τηρήσει εἰρήνη. Ὅταν αὐτοὶ ἐπέστρεψαν καὶ δόθηκαν ὄρκοι, ἀποστέλλεται στὸν βασιλιὰ τὸ κεφάλιν τοῦ Σεβαστιανοῦ, ἐνῶ ὁ Ἰοβῖνος πολιορκεῖται ἀπὸ τὸν Ἀδαοῦλφο καὶ παραδίδεται. Στέλνεται κι αὐτὸς στὸν βασιλιὰ, ποῦ αὐθαίρετα ὁ Δάρδανος ὁ ἑπαρχος τὸν σκοτώνει, καὶ ἀποτίθενται καὶ τῶν δύο τὰ κεφάλια ἔξω ἀπὸ τὴν Καρθαγένη, ὅπου εἶχαν ἀποκεφαλισθεῖ προηγου-

ρον, ἢ τε Μαξιμίνου καὶ ἢ Εὐγενίου, οἱ ἐπὶ Θεοδοσίῳ τοῦ Μεγάλου τυραννίδι ἐπιθέμενοι εἰς τοῦτο τέλος κατέστρεψαν. Ἄδασούλφος δὲ Πλακιδίαν ἀπητεῖτο κατὰ σπουδὴν μάλιστα Κωνσταντίου, ὃς ὑστερον αὐτῇ καὶ εἰς γάμους ἐξευξεν ἀλλὰ τῶν πρὸς
5 Ἄδασούλφον ὑποσχέσεων μὴ περαινομένων, καὶ μάλιστα τῆς σιτοπομπίας, οὔτε ταύτην ἀπεδίδου καὶ εἰς μάχην ἐμελέτα τὰ τῆς εἰρήνης διαλύεσθαι

Ἵτι Ἄδασούλφος ἀπαιτούμενος Πλακιδίαν ἀνταπῆται τὸν ὀρισθέντα σῖτον. Ἀπόρων δ' ὄντων τῶν ὑποσχομένων εἰς τὸ δοῦ-
10 ναί, οὐδὲν δὲ ἦττον ὁμολογούντων, εἰ λάβοιεν Πλακιδίαν, παρασχεῖν, καὶ ὁ θάρβαρος τὰ ὅμοια ὑπεκρίνετο, καὶ πρὸς Μασσαλίαν, πόλιν οὕτω καλουμένην, παραγενόμενος δόλω ταύτην λαβεῖν ἤλιξεν. Ἐνθα πληγεῖς Βοηφατίου τοῦ γενναιοτάτου θαλόντος, καὶ μόλις τὸν θάνατον διαφυγών, εἰς τὰς οἰκείας ὑπε-
15 χώρησε σαφῶς, τὴν πόλιν ἐν εὐθυμῷ λιπῶν καὶ δι' ἐπαίνων καὶ εὐφημίας ποιουμένην Βοηφάτιον. Ἵτι Ἄδασούλφος τὸν γάμον Πλακιδίας, Κωνσταντίου ταύτην ἀπαιτοῦντος βαρυτέρας προὔτεινεν αἰτήσεις, ἵνα διὰ τὴν ἀποτυχίαν τῶν αἰτήσεων εὐλογῶν δόξῃ τὴν κατάσχεσιν αὐτῆς πεποιηκέναι

20 Ἵτι Κωνσταντίος διογνάτος πάλαι γεγωνῶς ὑπάτος, κατὰ τὴν Ῥάβενναν προέρχεται, μεθ' οὗ κατὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν ὑπατεύει Κάινστας καὶ χρυσίον μὲν σύμμετρον καὶ ἱκανὸν πρὸς τὸ τῆς ὑπατείας ἀνάλαμα εὐρηται ἐκ τῶν τοῦ Ἡρακλειανοῦ, ὃς τυραννίδα μελετῶν ἀνήρηται, οὐ μὴν γε τοσοῦτον εὐρέθη ὅσον καὶ
25 ἤλιπτετο. Χρυσίον μὲν γὰρ οὐδὲ μέχρι κεντηναρίων καὶ εὐρηται, ἢ δὲ ἀκίνητος αὐτοῦ οὐσία καὶ αὐτῇ εἰς δισχιλίας λίτρας συνέτεινε. Καὶ ταύτην ἀπασαν τὴν ὑπόστασιν Κωνσταντίος ἐκ μιᾶς αἰτήσεως παρὰ Ὀνωρίου εἰλήφει. Ἦν δὲ Κωνσταντίος ἐν μὲν ταῖς προόδους κατηφῆς καὶ σκυθραπὸς μεγαλόφθαλμός τε καὶ μεγα-
30 λαύχην καὶ πλατυκέφαλος, νεύων δὲ ὄλου ἐπὶ τὸν τράχηλον τοῦ φέροντος αὐτὸν ἵππου, καὶ οὕτω τῆδε κάκεισε λοξὸν ἐκπέμπτων τὸ

μένως καὶ ὁ Κωνσταντῖνος καὶ ὁ Ἰουλιανὸς καὶ ὁ Μαξιμῖνος καὶ ὁ Εὐγένιος, οἱ ὁποῖοι ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ Μεγάλου, ἐπιχειρῶντας νὰ ἐγκαταστήσουν τυραννία, εἶχαν αὐτὸ τὸ τέλος. Ὁ Ἀδαοῦλφος ζητοῦσε τὴν Πλακιδία μ' ἐπιμονή μάλιστα τοῦ Κωσταντίου, πού ἀργότερα τὴν ἔλαβε σύζυγόν του. Ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν πραγματοποιοῦνταν οἱ ὑποσχέσεις πρὸς τὸν Ἀδαοῦλφο, καὶ μάλιστα τῆς ἀποστολῆς τοῦ σιαριοῦ, οὔτε τὴν Πλακιδία ἐπέστρεφε, καὶ μελετοῦσε νὰ διαλύσει τὴν εἰρήνην μὲ τὴν μάχην.

Λέγει ὅτι ὁ Ἀδαοῦλφος, ἀφοῦ τοῦ ζητοῦσαν τὴν Πλακιδία, ἀπαιτοῦσε καὶ αὐτὸς τὸ σιτάρι πού εἶχε ὀρισθεῖ. Ἐπειδὴ ὁμως ἀδυνατοῦσαν οἱ ὑποσχόμενοι νὰ τὸ δώσουν, ὥσπότε ὁμολογοῦσαν ὅτι θὰ τὸ ἔδιναν ἂν λάβουν τὴν Πλακιδία, καὶ ὁ βάρβαρος ὑποκρινόταν τὰ ὅμοια. Ὄταν ἔφτανε ὁμως στὴ Μαισαλία, μὰ πόλιν μὲ αὐτὸ τὸ ὄνομα, ἔλαζε ὅτι μὲ δόλο θὰ τὴν ἔπαιρνε. Ἐκεῖ πληγώθηκε ἀπὸ χτύπημα τοῦ ἥρωϊκοῦ Βοηφάτιου καὶ ἀφοῦ μόλις πού διέφυγε τὸν θάνατον, ὑποχώρησε στοὺς καταυλισμούς του, ἀφήνοντας τὴν πόλιν μέσα στὴν εὐθυμία πού ἐπαινοῦσε καὶ ἐπευφημοῦσε τὸν Βοηφάτιον. Ὁ Ἀδαοῦλφος τότε, ἔναντι τῆς Πλακιδίας πού ἀπαιτοῦσε ὁ Κωνσταντῖνος νὰ τοῦ δοθεῖ πρὸς γάμον, πρόβαλε ἄλλες βαρύτερες ἀπαιτήσεις, ὥστε ἕξαιτίας τῆς ἀποτυχίας τῶν ἀπαιτήσεών του νὰ φανεῖ ὅτι εὐλογα ἔκανε τὴν κατακράτησίν της.

Λέγει ἐπίσης ὅτι ὁ Κωνσταντῖνος, πού εἶχε διακριθεῖ ἀπὸ παλαιά, ὅταν ἔγινε ὑπάτος βάρβαρα ἔναντιον τῆς Ραβέννας, μαζὶ μὲ τὸν ὁποῖον στὴν Κωσταντινούπολιν ὑπάτος ἦταν ὁ Κώνστας. Καὶ ὅτι βρέθηκε χρυσὸς οὔτε λίγος οὔτε πολὺς, ὁμως ἀρκετὸς γιὰ τὶς δαπάνες τῆς ὑπατείας, ἀπὸ τὰ ὑπάρχοντα τοῦ Ἡρακλειανοῦ, πού σκοτώθηκε μελετώντας νὰ ἰδρύσει τυραννίαν· δὲν βρέθηκαν ὁμως ὄσο περίμεναν. Γιατὶ δὲν βρέθηκε χρυσάφι οὔτε δύο χιλιάδες κεντηνάγια, ἐνῶ ἡ ἀσκήνητη περιουσία του καὶ αὐτὴ πλησίαζε τὶς δύο χιλιάδες λίτρες²⁸. Ὁληρὴ αὐτὴ τὴν περιουσία τὴν ἔλαβε ὁ Κωνσταντῖνος μὲ μία αἴτησίν του ἀπὸ τὸν Ὀνώριον. Ὁ Κωνσταντῖνος στὶς ἐξόδους του ἦταν κατηφῆς καὶ σκυθρωπός, εἶχε μεγάλα μάτια, τράχηλον ἰσχυρὸν καὶ πλατὺν κεφάλιν· ἔσκυβε ὅλος πάνω στὸ λαιμὸν τοῦ ἀλόγου πού ἔπαιε καὶ ἔτσι ἔριχνε ἀπὸ δῶ καὶ ἀπὸ ἐκεῖ λοξὰς ματιὰς, ὥστε νὰ φαίνεται σὲ ὄλους, σύμφωνα μὲ

ὄμμα, ὡς, τὸ τοῦ λόγου, πᾶσι φαίνεσθαι εἶδος ἄξιον τυραννίδος
 Ἐν δὲ δείπνοις καὶ συμποσίοις τερπνὸς καὶ πολιτικός, ὡς καὶ ἐρί-
 ζειν τοῖς μίμοις πολλάκις παίζουσι πρὸ τῆς τραπέζης

Ὅτι Ἀδαούλφω σπουδῇ καὶ ὑποθήκῃ Κανδιδιανουῦ ὁ πρὸς
 5 Πλακιδίαν συντελεῖται γάμος, μὴν ὁ Ἰανουάριος ἐνειστήκει, ἐπὶ
 δὲ τῆς πόλεως Νάρβωνος, ἐν οἰκίᾳ Ἰγγενίου τινὸς πρώτου τῶν ἐν
 τῇ πόλει· ἔνθα προκαθεσθείσης Πλακιδίας ἐν παστάδι τε Ῥω-
 μαϊκῶς ἐκσευασμένη καὶ σχήματι βασιλικῶ συγκαθέζεται αὐτῇ
 καὶ Ἀδαούλφος ἐνδεδυμένος χλανίδα καὶ τὴν ἄλλην Ῥωμαίων
 10 ἐσθῆτα. Ἐν οἷς μετὰ τῶν ἄλλων γαμικῶν δώρων δωρεῖται Ἀδα-
 οῦλφος καὶ ἅ εὐειδεῖς νεανίας Σηρικὴν ἐνδεδυμένους ἐσθῆτα,
 φέροντος ἑκάστου ταῖς χερσὶν ἀνὰ δύο μεγίστων δίσκων, ὧν ὁ
 μὲν χρυσοῦ πλήρης, ὁ δὲ τιμίων λίθων, μᾶλλον δὲ ἀτιμῆτων ἐτύγ-
 χανεν, ἃ τῆς Ῥώμης ὑπῆρχε κατὰ τὴν ἄλωσιν τοῖς Γότθοις ἀπο-
 15 συληθέντα. Εἶτα λέγονται καὶ ἐπιθαλάμιοι, Ἀττάλου πρῶτον
 εἰπόντος, εἶτα Ῥουσικίου καὶ Φοιβαδίου· καὶ συντελεῖται ὁ γά-
 μος παιζόντων καὶ χαιρόντων ὁμοῦ τῶν τε Βαρβάρων καὶ τῶν ἐν
 αὐτοῖς Ῥωμαίων.

Ὅτι μετὰ τὴν ὑπὸ Γόθων ἄλωσιν τῆς Ῥώμης Ἀλβῖνος ὁ τῆς
 20 Ῥώμης ἑπαρχος, ἥδη ταύτης πάλιν ἀποκαθισταμένης, ἔγραψε μὴ
 ἐξαρκεῖν τὸ χορηγούμενον μέρος τῷ δήμῳ εἰς πλῆθος ἥδη τῆς
 πόλεως ἐπιδιδούσης· ἔγραψε γὰρ καὶ ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ τετέχθαι ἀρι-
 θμὸν χιλιάδων δεκατεσσάρων.

Ὅτι Ἀδαούλφος, τεχθέντος αὐτῷ ἐκ τῆς Πλακιδίας παιδός,
 25 ᾧ ἐπέθετο κλησὶν Θεοδόσιον, πλέον ἠσπάζετο τὴν πρὸς Ῥωμαί-
 ουσ φιλίαν, Κωνσταντίου δὲ καὶ τῶν περὶ Κωνσταντίον ἀντιπρα-
 τόντων ἔμενεν ἄπρακτος ἡ τούτου καὶ Πλακιδίας ὁρμή. Τελευ-
 τήσαντος δὲ τοῦ παιδὸς πένθος μέγα ποιούσιν ἐπ' αὐτῷ, καὶ
 θάπτουσιν ἐν λάρνακι καταθέντες ἀργυρᾷ πρὸ τῆς Βαρκέλλωνος
 30 ἐν τινὶ εὐκτηρίῳ. Εἶτα ἀναιρεῖται καὶ Ἀδαούλφος, εἰς ἐπιτήρησιν
 τῶν οἰκείων ἵππων, ὡς εἶθιστο αὐτῷ, διατρίβων ἐν τῷ ἵππῳ.
 Ἀναιρεῖ δὲ αὐτὸν εἰς τῶν οἰκείων Γόθων Δούβιος τοῦνομα,

τὸ λόγο, μορφή ἄξια τυραννίδος. Στά δεῖπνα ὅμως καὶ τὰ συμπόσια ἦταν εὐχάριστος κι ἀστεῖος, ὥστε πολλές φορές νὰ συναγωνίζεται τοὺς μίμους ποὺ κάνουν ἀστεῖα μπροστὰ στὸ τραπέζι.

Λέγει ἐπίσης ὅτι ὁ γάμος τοῦ Ἀδαούλφου μὲ τὴν Πλακιδία ἔγινε μὲ τὴ φροντίδα καὶ τὴ συμβουλή τοῦ Κανδιδιανοῦ καὶ κατὰ τὸν μῆνα Ἰανουάριο, στὴν πόλη Νάρβωνα, στὴν οἰκία κάποιου μὲ τὸ ὄνομα Ἰγγένιος, πρώτου μέσα στὴν πόλη. Κατὰ τὸν γάμο ἡ Πλακιδία κάθισε σὲ πρώτη θέση μέσα σὲ θάλαμο στρωμένο σύμφωνα μὲ τὸν Ρωμαϊκὸ τρόπο καὶ μὲ βασιλικὴ ἐνδυμασία, καὶ μαζί της κάθισε καὶ ὁ Ἀδαούλφος φορώντας χλαίνα καὶ τὰ ἄλλα φορέματα τῶν Ρωμαίων. Ἀνάμεσα στὰ ἄλλα γαμήλια δῶρα τῆς δώρισε ὁ Ἀδαούλφος καὶ πενήντα ὁμορφους νέους ντυμένους μὲ μεταξωτὰ φορέματα, ποὺ κρατοῦσε καθένας ἀπὸ δύο πελώριους δίσκους, τὸν ἓνα γεμάτο χρυσὰ καὶ τὸν ἄλλο πολύτιμους λίθους, ἀτίμητης ἀξίας. Τὰ κοσμίματα αὐτὰ ἦταν τῆς Ρώμης καὶ κατὰ τὴν ἄλωσή της τὰ εἶχαν λαφυραγωγήσει οἱ Γότθοι. Ἐπειτα λέχθησαν τραγούδια ἐπιθαλάμια, καὶ πρώτος εἶπε ὁ Ἀτταλος, καὶ ἔπειτα ὁ Ρουστίκιος καὶ ὁ Φοιδάδιος. Καὶ τελείωσε ὁ γάμος μὲ παιγνίδια καὶ χαρὰ τῶν Βαρβάρων μαζί μὲ τοὺς Ρωμαίους ποὺ παραβρίσκονταν ἐκεῖ.

Ἔτσι μετὰ τὴν ἄλωση τῆς Ρώμης ἀπὸ τοὺς Γότθους ὁ Ἀλβίνος, ὁ ἑπαρχος τῆς Ρώμης, ἡ ὁποία εἶχε ἀρχίσει πάλι ν' ἀναλαμβάνει, ἔγραψε ὅτι δὲν ἔπαρκοῦσαν τὰ τρόφιμα ποὺ διανεμόνταν στὸ λαό, ἐπειδὴ τὸ πλῆθος τῆς πόλης εἶχε αὐξηθεῖ. Γιατὶ ἔγραψε ὅτι σὲ μία ἡμέρα γεννήθηκαν δεκατέσσερις χιλιάδες.

Ἔτσι ὁ Ἀδαούλφος, ὅταν τοῦ γέννησε ἡ Πλακιδία υἱό, ποὺ τὸν ὀνόμασε Θεοδόσιο, ἐπιθυμοῦσε περισσότερο τὴ φιλία μὲ τοὺς Ρωμαίους. Ἀντιδροῦσαν ὅμως ὁ Κωσταντῖνος καὶ οἱ φίλοι του, καὶ ἔτσι ἔμενε χωρὶς ἀποτέλεσμα ἡ προσπάθεια τοῦ ἰδίου καὶ τῆς Πλακιδίας. Κι ὅταν πέθανε ὁ υἱός του, τὸν πένθησαν πάρα πολὺ καὶ τὸν ἐνταφίασαν καταθέτοντας τὴ σορὸ του σὲ ἀσημένια λάρνακα σ' ἓνα ναὸ μπροστὰ στὴ Βαρκελώνη. Ἐπειτα φονεύεται καὶ ὁ Ἀδαούλφος, ἐνῶ βρισκόταν στὸ ἵπποστάσιό του γιὰ νὰ ἐξετάσει τὴν κατάσταση τῶν ἀλόγων του, ὅπως εἶχε τὴ συνήθεια. Καὶ τὸν σκότωσε ἓνας ἀπὸ τοὺς δικούς του Γότθους, ποὺ λεγόταν Δούβιος καὶ ποὺ ζητοῦσε τὴν

ἔχθραν παλαιὰν καιροφυλακήσας· πάλαι γὰρ ἦν ὁ τούτου δεσπό-
 τῆς, μοίρας Γοθικῆς ῥήξι, ὑπὸ Ἀδαούλφου ἀνηρημένος, ἐξ οὗ
 καὶ τὸν Δούβιον λαβὼν Ἀδαούλφος ᾤκειώσατο, ὁ δὲ τῷ πρώτῳ
 δεσπότη ἀμύνων τὸν δεύτερον διεχρήσατο. Τελευτῶν δὲ Ἀδα-
 5 οὔλφος προσέτατε τῷ ἰδίῳ ἀδελφῷ ἀποδοῦναι τὴν Πλακιδίαν,
 καὶ εἴ τι δύναιντο, τὴν Ῥωμαίων φιλίαν ἑαυτοῖς περιποιήσασθαι.
 Διάδοχος δὲ ὁ τοῦ Σάρου ἀδελφὸς Σιγγέριχος, σπουδῆ μᾶλλον
 καὶ δυναστεία ἢ ἀκολουθία καὶ νόμῳ, γίνεται, ὃς τὰ τε παιδία, ἃ
 ἐκ τῆς προτέρας γυναικὸς ἐτύγχανεν Ἀδαούλφῳ γεγεννημένα,
 10 ἀνεῖλε, θία τῶν τοῦ ἐπισκόπου Σιγησάρου κόλπων ἀποσπάσας,
 καὶ τὴν βασιλίδα Πλακιδίαν εἰς ὕβριν Ἀδαούλφου ἐκ ποδὸς
 προσηγήσασθαι τοῦ ἵππου ἅμα λοιπῶν αἰχμαλώτων ἐπέταξε· καὶ
 τὸ διάστημα ἦν τῆς προπομπῆς ἐκ τῆς πόλεως μέχρι δωδεκάτου
 σημείου. Ἐπτὰ δὲ ἡμέρας ἄρξας ἀναιρεῖται, ἡγεμῶν δὲ τῶν Γότ-
 15 θων Οὐαλίας καθίσταται.

Ἔστι δὲ ἱστορικός φησι παρὰ Οὐαλερίου, τινὸς τῶν ἐπισήμων
 ἀκοῦσαι περὶ ἀνδριάντων ἀργυρῶν τετελεσμένων εἰς βαρβάρων
 ἀποκώλυσιν. Ἐν γὰρ ταῖς ἡμέραις, φησί, Κωνσταντίου τοῦ βασι-
 λέως ἐν τῇ Θράκῃ Οὐαλερίου ἄρχοντος μῆνυσις γέγονεν ὡς θη-
 20 σαυρὸς εὐρεθείη. Οὐαλέριος δὲ παρὰ τὸν τόπον παραγενόμενος
 μανθάνει παρὰ τῶν ἐπιχωρίων ἱερὸν εἶναι τὸν τόπον, καὶ ἐξ ἀρ-
 χαίας τελετῆς ἀνδριάντας ἐν αὐτῷ ἀφιερῶσθαι. Εἶτα ἀναφέρει
 ταῦτα τῷ βασιλεῖ, καὶ δέχεται γράμμα ἐπιτρέπον αὐτῷ ἀναλαβεῖν
 τὰ μνησθέντα. Ἀνορυχθέντος τοίνυν τοῦ τόπου εὐρίσκονται τρεῖς
 25 ἀνδριάντες δι' ὅλου ἐξ ἀργύρου πεποιημένοι, ἐν σχήματι βαρβα-
 ρικῷ κατακεῖμενοι καὶ ἐξηγκωνισμένοι κατ' ἀμφοῖν ταῖν χερσῶν,
 ἐνδεδυμένοι δὲ βάρβαρον πεποικιλμένην ἐσθήτα, καὶ κομῶντες
 τὰς κεφαλὰς, νεύοντες ἐπὶ τὸ ἀρκτῶον μέρος, τουτέστι κατὰ τοῦ
 βαρβαρικοῦ χώρου. Ὡν ἀνδριάντων ἀναληφθέντων πάραυτα καὶ
 30 μετ' ὀλίγας ἡμέρας πρῶτον μὲν τὸν Γόθων ἔθνος πᾶσαν ἐπιτρέχει
 τὴν Θράκην, ἔμελλε δὲ μικρὸν ὕστερον καὶ τὸ τῶν Οὐννων καὶ τὸ
 τῶν Σαρματῶν καταδραμεῖσθαι τό τε Ἰλλυρικὸν καὶ αὐτὴν τὴν
 Θράκην· ἐν μέσῳ γὰρ αὐτῆς τε Θράκης καὶ τοῦ Ἰλλυρικοῦ κατέ-

εὐκαιρία γιὰ νὰ ἱκανοποιήσει παλιὰ του ἔχθρα. Παλαιὰ ὁ κύριός του ἦταν ἀρχηγὸς Γοθτικῆς μοίρας, ἐκλεγμένος ἀπὸ τὸν Ἀδαοῦλφο, ἀπὸ τὸν ὁποῖο ὁ Ἀδαοῦλφος εἶχε πάρει τὸν Δούβιο καὶ τὸν ἔκανε δικό του δοῦλο, αὐτὸς ὅμως ὑπερασπιζόμενος τὸν πρῶτο κύριό του σκότωσε τὸν δεύτερο. Πεθαίνοντας ὁ Ἀδαοῦλφος ἄφησε παραγγελία στὸν ἀδελφὸ του νὰ ἀποδώσει τὴν Πλακιδία καὶ ἂν μπορούσαν νὰ ἐπιδιώξουν τὴ φιλία τῶν Ρωμαίων. Διάδοχός του γίνεται ὁ ἀδελφὸς τοῦ Σάρου Σιγγέριχος ἀπὸ βία μάλιστα καὶ δύναμη, καὶ ὄχι σύμφωνα μὲ τὸ νόμο. Αὐτὸς σκότωσε καὶ τὰ παιδιὰ ποὺ εἶχε ὁ Ἀδαοῦλφος ἀπὸ τὴν πρώτη γυναίκα του, ἀποσπώντας τα ἀπὸ τὴν ἀγκαλιὰ τοῦ ἐπισκόπου Σιγησάρου, καὶ τὴ βασίλισσα Πλακιδία, γιὰ νὰ ἀτιμάσει τὸν Ἀδαοῦλφο, πρόσταξε νὰ βαδίζει πεζὴ μπροστὰ ἀπὸ τὸ ἄλογό του μαζὶ μὲ ἄλλους αἰχμαλώτους, καὶ ἡ ἀπόστασις τῆς πομπῆς ἦταν ἀπὸ τὴν πόλιν ὡς τὸ δωδέκατο στρατιωτικὸ μίλι. Ἐπὶ ἡμέρας κυβέρνησε καὶ θανατώνεται, καὶ ἡγεμόνας τῶν Γόθων γίνεται ὁ Οὐαλίας.

Ὁ ἱστορικὸς λέγει ὅτι ἄκουσε ἀπὸ κάποιον ἐπίσημο, τὸν Οὐαλέριο, γιὰ κάτι ἀνδριάντες ἀργυροῦς ποὺ ἔγιναν γιὰ νὰ ἐμποδίσουν τοὺς βαρβάρους. Στις ἡμέρες δηλαδή, λέγει, τοῦ Κωνσταντίου τοῦ βασιλιᾶ, στὴ Θράκη, μὲ διοικητὴ τὸν Οὐαλέριο, τοῦ δόθηκε μῆνυμα ὅτι βρέθηκε θησαυρός. Ὁ Οὐαλέριος φτάνοντας ἐπὶ τόπου μαθαίνει ἀπὸ τοὺς ἐντόπιους, ὅτι ὁ τόπος ἦταν ἱερός κι ἀπὸ ἀρχαία θρησκεία εἶχαν ἀφιερωθεῖ ἐκεῖ ἀνδριάντες. Στὴ συνέχεια ἀναφέρει αὐτὰ στὸν βασιλιᾶ καὶ δέχεται ἐπιστολὴ ποὺ τοῦ ἐπέτρεπε νὰ ἀναλάβει αὐτὰ ποὺ τοῦ εἶχε ἀναγγεῖλει. Ἔσκαψαν τότε τὸ μέρος καὶ βρίσκουν τρεῖς ἀνδριάντες κατασκευασμένοι ὀλόκληροι ἀπὸ ἄργυρο, πλαγιασμένοι μὲ τὸν βαρβαρικὸ τρόπο καὶ στὸ καθένα ἀπὸ τὰ χέρια βγαλμένους ἔξω τοὺς ἀγκῶνες, ντυμένοι μὲ βαρβαρικὴ ποικιλμένη φορεσιά, μὲ μακριὰ μαλλιά, στραμμένοι πρὸς τὸν βορρᾶ, δηλαδή πρὸς τὴ βαρβαρικὴ περιοχὴ. Ὅταν πῆραν αὐτοὶ τοὺς ἀνδριάντες ἀμέσως σὲ λίγες μέρες πρῶτα οἱ Γόθοι διατρέχουν ὅλη τὴ Θράκη καὶ ἐπρόκειτο λίγο ἀργότερα καὶ τὸ ἔθνος τῶν Οὐννων καὶ τῶν Σαρματῶν νὰ κάνουν ἐπιδρομὲς καὶ στὸ Ἰλλυρικὸ καὶ στὴν ἴδια τὴ Θράκη. Γιατὶ ἀνάμεσα στὴ Θράκη καὶ στὸ Ἰλλυρικὸ κείτονταν τὰ λείψανα τῆς

κειτο τὰ τῆς τελετῆς, καὶ ἔφκει τῶν τριῶν ἀνδριάντων ὁ ἀριθμὸς κατὰ παντὸς ἔθλους τετελέσθαι βαρβάρου.

Ὅτι ὁ ἱστορικὸς περὶ τοῦ οἰκείου διαλαμβάνων διάπλου πολλὰ παθεῖν καὶ δυστυχήσαι φησι. Λέγει δὲ καὶ εἰς τὰς Ἀθήνας κα-
5 τὰραι, καὶ τῇ αὐτοῦ σπουδῇ καὶ ἐπιμελείᾳ εἰς τὸν σοφιστικὸν θρό-
νον ἀναχθῆναι Λεόντιον οὐπω ἐθέλοντα. Λέγει δὲ καὶ περὶ τοῦ
τρίδωνος, ὡς οὐκ ἔξῃν κατὰ τὰς Ἀθήνας περιβαλέσθαι αὐτόν
τινα, καὶ μάλιστα ξένον, ᾧ μὴ τῶν σοφιστῶν ἡ γνώμη ἐπέτρεπε καὶ
αἱ κατὰ τοὺς σοφιστικoὺς νόμους τελεταὶ ἐδεδαίον τὸ ἀξίωμα
10 Ἦν δὲ τὰ τελούμενα τοιαῦτα: Πρῶτον μὲν κατήγοντο ἐπὶ τὸ δη-
μόσιον θαλανεῖον ὅσοι νεήλυδες, ἂν τε μικροὶ ἂν τε μεγάλοι. Ἐξ
ᾧ καὶ οἱ πρὸς τὸν τρίδωνα ἐπιτήδειοι, ἡλικίας ἤδη καιροῦ γεγο-
νότες οὓς εἰς μέσον ἔβαλλον οἱ κατάγοντες σχολαστικοί. Εἶτα τῶν
μὲν ἔμπροσθεν τρεχόντων καὶ κωλυόντων, τῶν δὲ ὠθούντων καὶ
15 ἐπεχόντων, πάντων δὲ τῶν κωλυόντων ταῦτα βοώντων «Στᾶ, στᾶ,
οὐ λούει», κατακρατεῖν δῆθεν τοῦ ἀγῶνος ἐδόκουν οἱ ἀντωθοῦν-
τες εἰς τιμὴν τοῦ καταγομένου σχολαστικοῦ, ὅστις μετὰ πολλὴν
ᾠραν, στάσεως πολλῆς ἐπὶ τοῖς προαχθεῖσιν ἐθίμοις ῥήμασι προ-
γενομένης, εἰσάγεται εἰς τὸν θερμὸν οἶκον καὶ ἀπολούεται· εἶτα
20 ἐνδυσάμενος ἐδέχετο τὴν τοῦ τρίδωνος ἐξουσίαν, καὶ αὐτόθεν
μετὰ τοῦ τρίδωνος ἐκ τοῦ θαλανεῖου ἐντίμῳ καὶ περιδόξῳ δορυ-
φορούμενος πομπῇ ἀπῆει, δαπάνας ἐπιγνοὺς φανεράς εἰς τοὺς
τῶν διατριβῶν προστάτας τοὺς λεγομένους Ἀκρωμίτας

Ὅτι οἱ Οὐάνδαλοι τοὺς Γότθους «Τρούλους» καλοῦσι διὰ τὸ
25 λιμῶ πιεζόμενος αὐτοὺς τρουῖλαν σίτου παρὰ τῶν Οὐανδάλων
ἀγοράζειν ἑνὸς χρυσίνου, ἡ δὲ τρουῖλα οὐδὲ τρίτον ξέστου χωρεῖ.
Ὅτι κατὰ τὰς Ἰσπανίας τῶν Οὐανδάλων καταδραμόντων, καὶ
τῶν Ῥωμαίων εἰς τὰς τετειχισμένας πόλεις καταφυγόντων, το-
σοῦτος αὐτῶν λιμὸς κατεκράτησεν ὡς εἰς ἀλληλοφαγίαν ἐκδι-
30 ασθῆναι. Καὶ γυνὴ τέσσαρα τέκνα ἔχουσα πάντα κατέφαγε, πρό-
φασιν ἐφ' ἑκάστου ποιουμένη τὴν τῶν ὑπολοίπων τροφήν καὶ
σωτηρίαν, ἕως ἂν πάντα καταφαγοῦσα λίθοις ὑπὸ τοῦ δήμου
ἀνῆρέθη.

79. Ξέστης μέτρο ξηρῶν ἴσο με 54,576 γρ. καὶ μέτρο ὑγρῶν ἴσο πρὸς 12 κιά-

θησκείας καὶ δινόταν ἢ ἐντύπωση ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν τριῶν ἀνδριάντων ἀφορᾷ κάθε βαρβαρικὸ ἔθνος.

Ὁ ἱστορικὸς μιλῶντας γιὰ τὸ θαλάσσιο ταξίδι του, λέγει ὅτι ἔπαθε καὶ ὑπέφερε πολὺ. Λέγει ὅτι κατέπλευσε καὶ στὴν Ἀθήνα, καὶ μὲ τὸ ζῆλο καὶ τὴν ἐπιμέλειά του ἀνέβηκε στὸν σοφιστικὸ θρόνο ὁ Λεόντιος χωρὶς νὰ θέλει. Μιλáει καὶ γιὰ τὸν τρίβωνα τῶν σοφιστῶν, ὅτι δὲν ἐπιτρεπόταν νὰ τὸν φορέσει κάποιος στὴν Ἀθήνα, καὶ μάλιστα ξένος, πού δὲν τὸν ἐνέκριναν μὲ ἀπόφασή τους οἱ σοφιστὲς καὶ δὲν βεβαίωναν τὸ ἀξίωμα οἱ τελετῆς πού πρόβλεπαν οἱ σοφιστικοὶ νόμοι. Καὶ οἱ τελετῆς ἦταν οἱ ἐξῆς: Ὅσοι ἦταν νεοερχόμενοι ὀδηγοῦνταν στὸ δημόσιο λουτρό, εἴτε μικροὶ ἦταν εἴτε μεγάλοι. Ἀπὸ αὐτοὺς ὅσοι ἦταν κατάλληλοι γιὰ τὸν τρίβωνα, ἔχοντας φτάσει στὴν κατάλληλη ἡλικία, τοὺς ἔβαζαν ἀνάμεσά τους οἱ σχολαστικοὶ πού τοὺς ὀδηγοῦσαν. Ἐπειτα ἄλλοι ἔτρεχαν μπροστά τους καὶ τοὺς ἐμπόδιζαν κι ἄλλοι τοὺς ὠθοῦσαν καὶ τοὺς συγκρατοῦσαν, κι ὅλοι ὅσοι τοὺς ἐμπόδιζαν φώναζαν, «Στᾶ, στᾶ, δὲν λούζεσαι», νομίζοντας πὼς τάχα ὑπερίσχυαν στὸν ἀγῶνα ὅσοι ἀντιωθοῦσαν, πρὸς τιμὴ τοῦ σχολαστικοῦ πού τοὺς ὀδηγοῦσε, ὁ ὁποῖος ἔπειτα ἀπὸ πολλὴ ὥρα κι ἔπειτα ἀπὸ πολλὴ στάση πού γινόταν μὲ τὰ λόγια, ἔμπαινε μέσα στὸ θερμασμένο οἶκημα καὶ λουζόταν. Ἐπειτα, ἀφοῦ ντυνόταν, δεχόταν τὴν τιμὴ τοῦ τρίβωνα, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ μὲ τὸν τρίβωνα ἔφευγε ἀπὸ τὸ λουτρό κυκλωμένος ἀπὸ τιμητικὴ καὶ ἔνδοξη πομπή, ἀναγνωρίζοντας φανερὲς δαπάνες στοὺς προϊστάμενους τῶν σχολῶν, τοὺς λεγόμενους Ἀκρωμίτες.

Λέγει ὅτι οἱ Βάνδαλοι καλοῦν τοὺς Γότθους «Τρούλους», ἐπειδὴ πειζόμενοι ἀπὸ τὴν πείνα ἀγοράζουν ἀπὸ τοὺς Βανδάλους ἓνα τρούλο σιταριοῦ μὲ ἓνα χρυσὸ νόμισμα· ἢ τρούλα χωρεῖ τὸ ἓνα τρίτο τοῦ ξέστη⁹. Ὅτι κάνοντας ἐπιδρομὲς οἱ Βάνδαλοι στὴν Ἰσπανία καὶ οἱ Ρωμαῖοι καταφεύγοντας σὲς τειχισμένες πόλεις, εἶχε πέσει τόση πείνα, ὥστε ἔφτασαν καὶ σὲ ἀλληλοφαγία. Μία γυναίκα εἶχε τέσσερα παιδιά καὶ ἔφαγε καὶ τὰ τέσσερα, προφασιζόμενη γιὰ καθένα ὅτι τὸ ἔκανε, γιὰ νὰ θρέψει καὶ νὰ σωθοῦν τὰ ὑπόλοιπα, μέχρι πού τὰ ἔφαγε ὅλα καὶ θανατώθηκε ἀπὸ τὸ πλῆθος μὲ λιθοβολισμό.

⁹θους (κύαθος εἶναι τὸ φλυτζάνι, μικρὴ κούπα, περίπου 0,0456 τῆς λίτρας).

“Οτι Εὐπλούτιος ὁ μαγιστριανὸς πρὸς Οὐάλιον, ὃς τῶν Γότθων ἐχρημάτιζε φύλαρχος, ἀποστέλλεται ἐφ’ ᾧ σπονδὰς τε θέσθαι εἰρηνικὰς καὶ ἀπολαβεῖν τὴν Πλακιδίαν, ὃ δὲ ἐτοίμως δέχεται. Καὶ ἀποσταλέντος αὐτῷ σίτου ἐν μυριάσιν ἑξήκοντα ἀπολύεται Πλακιδία παραδοθεῖσα Εὐπλουτίῳ πρὸς Ὀνώριον τὸν οἰκειὸν αὐτῆς ἀδελφόν.

“Οτι ζητήματος ἐν ταῖς Ἀθήναις ἀνακύψαντος περὶ τῶν κεκολλημένων διβλίων μαθεῖν τοῖς ἐπιζητοῦσι τὸ μέτρον τοῦ κόλλου, Φιλτάτιος, ὁ τοῦ ἱστορικοῦ ἑταῖρος, εὐφυῶς περὶ γραμματικὴν ἔχων, τοῦτο ἐπέδειξε, καὶ εὐδοκμήσας τυγχάνει παρὰ τῶν πολιτῶν εἰκόνας.

“Οτι περὶ τῆς Ὁάσεως ὁ συγγραφεὺς πολλὰ παραδοξολογεῖ περὶ τε τῆς εὐκρασίας αὐτῆς, καὶ ὅτι οἱ τὴν ἱερὰν νόσον ἔχοντες οὐ μόνον ἐκείσε οὐ γίνονται, ἀλλὰ καὶ ἀλλαχόθεν παραγινόμενοι ἀπαλλάττονται τοῦ νοσήματος διὰ τὴν τοῦ ἀέρος εὐκρασίαν. Καὶ περὶ τῆς ψάμμου τῆς πολλῆς ἐκείνης καὶ τῶν ὀρουσομένων φρεάτων, ὡς εἰς διακοσίους καὶ τριακοσίους, ἔσθ’ ὅτε δὲ καὶ εἰς πεντακοσίους πῆχεις ὀρουσσόμενα ἀναβλύζουσι τὸ ρεῖθρον αὐτοῦ τοῦ στομίου προχεόμενον, ἐξ οὗ κατὰ διαδοχὴν ἀρυόμενοι, ὅσοις κοινὸν γέγονε τὸ ἔργον, τὰς οἰκείας ἀρούρας ποτίζουσιν οἱ γεωργοί. Καὶ ὅτι αἱ ὀπῶραι αἰεὶ τοῖς δένδρεσι φέρονται, καὶ ὅτι ὁ σῖτος παντὸς κρείττων σίτου καὶ χιόνος λευκότερος, καὶ ὅτι ἔσθ’ ὅτε δις τοῦ ἔτους σπεύρεται ἡ κριθή, τρεῖς δὲ αἰεὶ ἡ κέγχρος. Ἀρδεύουσι δὲ τὰ γήδια αὐτῶν ἐν θέρει μὲν διὰ τρίτης ἡμέρας, ἐν χειμῶνι δὲ διὰ ἑκτῆς, ἐξ οὗ καὶ ἡ εὐφορία γίνεται. Καὶ ὅτι οὐδέποτε συννεφία γίνεται. Καὶ περὶ τῶν ποιουμένων αὐτοῦ ὥρολογίων. Λέγει δὲ ὅτι νῆσος τὸ παλαιὸν ἦν καὶ ἀπεχερσώθη, καὶ ὅτι ταύτην καλεῖ Ἡρόδοτος «Μακάρων νήσους», Ἡρόδωρος δὲ, ὁ τὴν Ὀρφέως καὶ Μουσαίου συγγράψας ἱστορίαν, «Φαιακίδα» ταύτην καλεῖ. Τεκμηριοῖ δὲ νῆσον αὐτὴν γεγονέναι ἔκ τε τοῦ ὄστρακα θαλάσσια καὶ ὄστρεα λίθοις τοῦ ὄρους προσπεπλασμένα εὐρίσκεισθαι τοῦ ἐπὶ τὴν Ὁασιν ἀπὸ τῆς Θηβαίδος φέροντος, δεύτερον ὅτι ψάμαθος πολλὴ ἐπεκχεῖται αἰεὶ καὶ τὰς τρεῖς ἀναπληροῖ Ὁάσεις. Τρεῖς γάρ

“Ὅτι ὁ Εὐπλούτιος ὁ μαγιστριανὸς στάλθηκε στὸν Οὐάλιο, ποὺ ἦταν ἀρχηγὸς τῶν Γόθων, γιὰ νὰ συνάψει μαζί του συνθήκες εἰρηνικὲς καὶ νὰ ἀποδοθεῖ ἡ Πλακιδία, κι αὐτὸς δέχθηκε μὲ προθυμία, καὶ ἀφοῦ τοῦ στάλθηκε σιτάρι ἑξακοσίων χιλιάδων, ἐλευθέρωσε τὴν Πλακιδία, ποὺ παραδόθηκε στὸν Εὐπλούτιο γιὰ τὸν Ὀνώριο τὸν ἀδελφὸ της.

Λέγει ἀκόμα ὅτι στὴν Ἀθήνα ἀνέκυψε τὸ ζήτημα νὰ μάθουν πῶς κολλοῦν τὰ διδλία ὅσοι ζητοῦσαν τὸ μέτρο τῆς κόλλας, καὶ ὁ Φιλτάπιος, ὁ σύντροφος τοῦ ἱστορικοῦ, ποὺ ἦταν γνώστης τῆς γραμματικῆς, τοὺς ἔδειξε τὸν τρόπο, κι ἐπειδὴ ἀπέκτησε φήμη, οἱ πολῖτες ἔστησαν τὴν εἰκόνα του.

Γιὰ τὴν Ῥοαση ὁ συγγραφέας λέγει πολλές παραδοξολογίες καὶ γιὰ τὸ εὐκρατο κλίμα της, καὶ ὅτι ὅσοι πάσχουν ἀπὸ τὴν ἱερὴ νόσο, ὄχι μόνο δὲν ἀρρωσταίνουν ἐκεῖ, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἄλλα μέρη ἐρχόμενοι θεραπεύονται ἀπὸ τὸ νόσημά τους ἐξαιτίας τοῦ εὐκρατου κλίματός της. Καὶ γιὰ τὴν πολλὴ ἐκείνη ἄμμο καὶ τὰ πηγάδια ποὺ ἀνοίγουν σκάδοντας μέχρι διακόσιους καὶ τριακόσιους καὶ μερικὲς φορές καὶ μέχρι πεντακόσιους πήχεις ἀναβλύζουν νερὸ ποὺ ξεχειλίζει ἀπὸ τὸ στόμό τους, ἀπὸ τὸ ὁποῖο ἀντλοῦν κατὰ σειρά ὅσοι κατασκεύασαν ἀπὸ κοινοῦ τὸ ἔργο καὶ ποτίζουν οἱ γεωργοὶ τὰ χωράφια τους. “Ὅτι οἱ καρποί, λέγει, δὲν λείπουν ποτὲ ἀπὸ τὰ δένδρα, ὅτι τὸ σιτάρι της εἶναι ἀνώτερο ἀπὸ κάθε σιτάρι καὶ πὸ λευκὸ ἀπὸ τὸ χιόνι, καὶ ὅτι μερικὲς φορές τὸ κριθάρι τὸ σπέρνουν δύο φορές τὸ χρόνο, ἐνῶ τὸ κεχρὶ πάντοτε τρεῖς φορές. Ποτίζουν τὰ χωράφια τους τὸ καλοκαίρι κάθε τρεῖς ἡμέρες, τὸ χειμῶνα κάθε ἕξι, κι ἀπὸ ἐκεῖ προέρχεται ἡ εὐφορία. Συννεφιά ποτὲ δὲν παρουσιάζεται. Μιλᾷει καὶ γιὰ τὰ ρολόγια ποὺ κατασκευάζονται ἐκεῖ. Λέγει ὅτι παλαιὰ ἦταν νηοὶ καὶ ἀποχερώθηκε, καὶ ὅτι ὁ Ἡρόδοτος τὸ ὀνομάζει “Μακάρων νήσους”. Ὁ Ἡρόδωρος πάλι, ποὺ συνέγραψε τὴν Ἱστορία τοῦ Ὀρφέα καὶ τοῦ Μουσαίου, τὸ ὀνομάζει Φαιακίδα⁸⁹. Ἀπόδειξη ὅτι αὐτὴ ἦταν νηοί, προσκομίζει τὰ θαλασσινὰ κοχύλια καὶ τὰ στρεΐδια ποὺ βρίσκονται κολλημένα στὶς πέτρες τοῦ βουνοῦ ποὺ φτάνει ἀπὸ τὴ Θηβαΐδα μέχρι τὴν Ῥοαση, καὶ δεύτερον τὴν ἄμμο ποὺ ἀπλώνεται πολλὴ πάντοτε

λεαρίδες νήσους τῆς ἀνατολικῆς Ἰσπανίας. Τί σχέση ὅμως ἔχει μὲ αὐτὲς ἡ Θηβαΐδα;

φησιν Ὅψεις καὶ αὐτὸς εἶναι, δύο μεγάλας, τὴν μὲν ἐξωτερῶν, τὴν δὲ ἐσωτέρῶν, καταντικρὺν κεκλιμένας ἀλλήλαις, συντείνοντος εἰς ἑκατὸν σημεῖα τοῦ μεταξὺ διαστήματος ἔστι δὲ καὶ ἄλλη τρίτη μικρὰ, πολλῶν διαστήματι τῶν δύο κεχωρισμένη. Λέγει δὲ εἰς πίστιν τοῦ
5 νῆσον γενέσθαι, ὅτι καὶ ὑπὸ ὀρνέων ὄρασθαι συμβαίνει πολλάκις ἰχθύς φερομένους καὶ ἰχθύων ἄλλοτε λείψανα, ὡς ἐντεῦθεν εἰκάζεσθαι μὴ πολὺ πόρρω εἶναι τὴν θάλασσαν. Φησὶ δὲ καὶ Ὅμηρον ἐκ τῆς πρὸς ταύτῃ Θηβαΐδος ἔλκειν τὸ γένος.

Ὅτι ὑπάτος ὁ βασιλεὺς Ὀνώριος προελθὼν τὸ ἐνδέκατον,
10 καὶ σὺν αὐτῷ Κωνσταντίῳ τὸ δεύτερον τὸν Πλακιδίας γάμον ἐπιτελοῦσιν, ἐφ' ᾧ πολλὰ μὲν αὐτὴ ἀνανεύουσα Κωνσταντίῳ παρεσκεύασε κατὰ τῶν αὐτῆς ὀργίζεσθαι θεραπόντων. Τέλος ἐν τῇ τῆς ὑπατείας Ὀνώριος ἄκουσαν λαβὼν ἐχειριρίζει παραδιδούς Κωνσταντίῳ, καὶ ἐπιτελεῖται εἰς τὸ λαμπρότατον ὁ γάμος. Εἶτα
15 καὶ παῖς αὐτοῖς τίκεται, ἣν ὀνομάζουσιν Ὀνωρίαν, καὶ ἕτερος πάλιν, ᾧ κλησὶν ἔθεντο Οὐαλεντινιανός, ὃς ζῶντος μὲν Ὀνωρίου Νοβελίσσμος γίνεται διασαμένης τῆς Πλακιδίας τὸν ἀδελφόν, μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως, καὶ ἔτι μετὰ τὴν κατάλυσιν τοῦ τυραννήσαντος Ἰωάννου, καὶ Ῥώμης βασιλεὺς ἀποδείκνυ-
20 ται. Ὁ δὲ Κωνσταντίῳ συμβασιλεύει τῷ Ὀνωρίῳ, αὐτοῦ μὲν χειροτονοῦντος, ἀλλὰ σχεδόν τι ἄκοντος. Χειροτονεῖται δὲ καὶ ἡ Πλακιδία Αὐγούστα, τοῦ τε ἰδίου ἀδελφοῦ καὶ τοῦ ἰδίου ἀνδρός χειροτονησάντων. Εἶτα πέμπεται πρὸς Θεοδόσιον, ὃς ἀδελφιδούς ὢν Ὀνωρίου τῶν πρὸς ἕω μερῶν ἐβασίλευεν, ἡ ἀνάρρησις
25 μηνυμένη τῆς τοῦ Κωνσταντίου βασιλείας, καὶ μένει ἀπαράδεκτος. Ἐφίσταται νόσος Κωνσταντίῳ, καὶ μετέμελεν αὐτῷ ἡ βασιλεία, ὅτι οὐκέτι ἦν αὐτῷ ἐπ' ἀδείας ὡσπερ πρότερον ἐξιέναι τε καὶ ἀπιέναι ὅπη καὶ ὅπως βούλοιο, καὶ ὅτι οὐκ ἐξῆν χρῆσθαι βασιλεύοντι οἷς ἔθος εἶχε χρῆσθαι παιγνίοις. Τέλος ἑπτὰ βασιλεύ-
30 σαις μῆνας, ὡσπερ αὐτῷ καὶ ὁ ὄνειρος εἶπεν, «Ἐξ ἤδη πεπλήρων-

καὶ γεμίζει καὶ τὶς τρεῖς Ὀάσεις. Γιατὶ κι αὐτὸς λέγει ὅτι ὑπάρχουν τρεῖς Ὀάσεις, δύο μεγάλες, ἢ μία ἀπὸ ἔξω καὶ ἢ ἄλλη πιὸ μέσα, κι βρίσκονται ἀντικρουστὰ ἢ μία στὴν ἄλλη καὶ πού φτάνει ἢ ἀπόσταση μεταξύ τους τὰ ἑκατὸ στρατιωτικὰ μίλια. Ὑπάρχει καὶ ἄλλη τρίτη Ὀάση, μικρὴ, πού τὴ χωρίζει πολλή ἀπόσταση ἀπὸ τὶς δύο. Καὶ ἐπιβεβαίωση, λέγει, ὅτι αὐτὴ ἦταν νησί, εἶναι τὰ ὄρνια πού συμβαίνει πολλές φορές νὰ μεταφέρουν ψάρια καὶ ἄλλοτε λείψανα ψαριῶν, ὥστε ἀπὸ αὐτὸ νὰ συμπεραίνεται ὅτι ἢ θάλασσα δὲν εἶναι πολὺ μακριά. Λέγει ἀκόμα ὅτι καὶ ὁ Ὀμηρος κατάγεται ἀπὸ τὴν κοντινὴ σ' αὐτὴ Θηβαΐδα.

Ἐπίσης λέγει ὅτι ὁ βασιλιάς Ὀνώριος ἦταν ὑπάτος ἔνδεκα χρόνια καὶ ὁ Κωνσταντῖος δύο ὅταν τέλεσαν τὸ γάμο τῆς Πλακιδίας, γιὰ τὸν ὁποῖο γάμο ἢ Πλακιδία πρόβαλλε ἔντονη ἄρνηση, πράγμα πού ἔκανε τὸν Κωνσταντίο νὰ ὀργισθεῖ ἐναντίον τῶν ὑπηρετῶν της. Τέλος τὴν ἐπέτειο ἡμέρα τῆς ὑπατείας παίρνοντάς τὴν χωρὶς τὴ θέλησή της ὁ βασιλιάς καὶ ἀδελφός της Ὀνώριος τὴν παραδίδει στὸν Κωνσταντίο καὶ γίνεται λαμπρότατη ἢ γαμήλια τελετὴ. Ἐπειτα ἀπέκτησαν μία κόρη πού τὴν ὀνόμασαν Ὀνωρία, καὶ ἕναν υἱὸ πού τὸν ὀνόμασαν Οὐαλεντινιανό, ὁ ὁποῖος, ἐνῶ ζοῦσε ὁ Ὀνώριος, ἔγινε Νοβελίσσιμος μετὰ ἀπὸ πίεση πού ἄσκησε ἢ Πλακιδία στὸν ἀδελφὸ της, καὶ μετὰ τὸ θάνατο τοῦ βασιλιᾶ καὶ μετὰ τὴν καθάρωση τοῦ Ἰωάννη, πού εἶχε γίνει τύραννος, ἔγινε καὶ βασιλιάς τῆς Ρώμης. Ὁ Κωνσταντῖος συμβασίλευσε μὲ τὸν Ὀνώριο πού τὸν χειροτόνησε χωρὶς σχεδὸν νὰ θέλει. Χειροτονεῖται Αὐγούστα καὶ ἢ Πλακιδία πού τὴ χειροτόνησαν ὁ ἴδιος ὁ ἀδελφός της καὶ ὁ ἴδιος ὁ ἄνδρας της. Ἐπειτα τὴν ἔστειλαν στὸν Θεοδόσιο, πού ἦταν ἀνεψιὸς τοῦ Ὀνωρίου καὶ βασίλευε στὰ μέρη τῆς Ἀνατολῆς, ἀναγγέλλοντάς τὴν ἀνάρρηση τοῦ Κωνσταντίου στὴ βασιλεία, πού ὅμως δὲν ἔγινε ἀποδεκτὴ. Ἐκδηλώθηκε νόσος στὸν Κωνσταντίο καὶ μετάνοιωσε γιὰ τὴν ἀνάληψη τῆς βασιλείας, ἐπειδὴ δὲν εἶχε τὴν εὐχέρεια, ὅπως πρωτύτερα, νὰ θγαίνει καὶ νὰ πηγαίνει ὅπου καὶ ὅπως ἤθελε καὶ δὲν ἐπιτρεπόταν σ' αὐτὸν πού ἦταν βασιλιάς νὰ ἀσχολεῖται μὲ τὰ παιγνίδια πού εἶχε συνηθίσει. Τέλος ἀφοῦ βασίλευσε ἑπτὰ μῆνες, ὅπως τοῦ εἶχε πει καὶ τὸ ὄνειρο, «Συμπληρώθηκαν ἤδη ἕξι καὶ ἀρχίζουν τὰ ἑπτὰ»,

ται καὶ ἄρχονται ἐπτά», πλευριτικῇ νόσῳ τελευτᾷ, συντελευτησάσης αὐτῷ καὶ τῆς κατὰ τὴν ἀνατολὴν ὀργῆς καὶ ὀρμῆς, ἣν ὠδινεν, ὅτι τὴν ἀναγόμεναι αὐτοῦ τῆς βασιλείας οὐ προσήκοντο. Ὅτι Οὐαλίου τοῦ φυλάρχου τελευτήσαντος Θευδέριχος τὴν ἀρ-
5 χὴν διαδέχεται.

Ὅτι κατὰ θάλασσαν πολλὰ παθῶν ὁ συγγραφεὺς μόλις διασώζεται. Ἐν ᾧ καὶ περὶ ἀστέρος τινὸς τερατολογεῖ, ἐπιβροίσαντος τῷ ἰστίῳ τοῦ πλοίου μέλλειν αὐτοὺς βυθίζεσθαι· οὐρανίαν δὲ τὸ φανέν παρά τῶν ναυτῶν καλεῖσθαι. Λέγει δὲ περὶ ψιττακοῦ, ᾧ
10 εἴκοσι ἔτεσιν συνδιῆγεν, ὡς σχεδόν τι οὐδὲν τῶν ἀνθρώπων πραγματοποιέμων ἀμίμητον κατελίμπανεν· ὠρχεῖτό τε γὰρ καὶ ἦδε καὶ ἐκάλει ἐξ ὀνόματος καὶ τᾶλλα ἔπραττεν.

Ὅτι ὁ ἱστορικός φησι διάγοντος αὐτοῦ κατὰ τὰς Θήβας καὶ τὴν Σοῆνην ἱστορίας ἔνεκα, ἐν ἐπιθυμίᾳ γενέσθαι τοὺς φυλάρ-
15 χους καὶ προφήτας τῶν κατὰ τὴν Τάλμιν βαρβάρων, ἧτοι τῶν Βλεμμύων, τῆς ἐντυχίας αὐτοῦ· ἐκείναι γὰρ αὐτοὺς ἐπὶ τοῦτο ἡφήμη. Καὶ ἔλαβόν με, φησί, μέχρι αὐτῆς τῆς Τάλμεως, ὥστε κακείνους τοὺς χώρους ἱστορησαί, διέχοντας ἀπὸ τῶν φίλων διάστημα ἡμερῶν πέντε, μέχρι πόλεως τῆς λεγομένης Προῖμα, ἧτις τὸ
20 παλαιὸν πρώτη πόλις τῆς Θηβαΐδος ἀπὸ τοῦ βαρβαρικοῦ ἐτήγχανε· διὸ παρά τῶν Ῥωμαίων Ῥωμαία φωνῇ Προῖμα, ἧτοι πρώτη, ὠνομάσθη, καὶ νῦν οὕτω καλεῖται, καίτοι ἐκ πολλοῦ οἰκειωθεῖσα τοῖς βαρβάροις, μεθ' ἑτέρων τεσσάρων πόλεων, Φοινικῶνος, Χίριδος, Θάπιδος, Τάλμιδος. Παρὰ τούτους τοὺς χώρους φησί καὶ
25 σμαράγδου μέταλλα εἶναι μαθεῖν, ἐξ ὧν τοῖς Αἰγυπτίων βασιλεῦσιν ἡ σμαράγδος ἐπλεόναζε. Καὶ ταῦτα, φησὶν, οἱ προφήται τῶν βαρβάρων προὔτρεπόν με θεάσασθαι· ἀλλ' οὐκ ἦν τοῦτο δυνατὸν γενέσθαι χωρὶς βασιλικῆς προστάξεως.

Ὅτι Λιδάνιόν τινα τερατολογεῖ, Ἀσιανὸν τὸ γένος, κατὰ τὴν
30 βασιλείαν Ὀνωρίου καὶ Κωνσταντίου ἐπὶ Ῥάβενναν παραγενέσθαι. Ἄκρον δὲ τοῦτον εἶναι τελεστικόν. Καὶ δύνασθαι δὲ φησι καὶ ὑπισχνεῖσθαι αὐτὸν χωρὶς ὀπλιτῶν καὶ κατὰ Βαρβάρων ἐνερ-

πεθαίνει ἀπὸ πλευρίτιδα, καὶ μαζί μὲ τὸ θάνατό του ἔπαυσε καὶ ἡ ὄργη καὶ τὸ πάθος, πὺν εἶχε ξεσπάσει ἐναντίον του στὴν Ἀνατολή, ἐπειδὴ δὲν εἶχαν δεχθεῖ τὴν ἀναγόρευσὴ του σὲ βασιλιά. Προσθέτει, ὅτι ὅταν πέθανε ὁ Οὐάλιος, ὁ ἀρχηγὸς τῶν Γόθων, τὸν διαδέχθηκε στὴν ἐξουσία ὁ Θευδέριχος.

Λέγει ὁ συγγραφέας ὅτι ἔπαθε πολλὰ στὴ θάλασσα καὶ μόλις διασώθηκε. Ἐδῶ διηγεῖται μὲ θαυμασμὸ γιὰ ἓνα ἄστρο πὺν κάθισε βαρὺ πάνω στὸν ἰστὸ τοῦ πλοίου, ἐνῶ ἐπρόκειτο ἀπὸ στιγμὴ σὲ στιγμή νὰ βουλιάξουν. Τὸ φαινόμενο αὐτὸ ἀπὸ τοὺς ναῦτες καλεῖται οὐρανία. Λέγει καὶ γιὰ ἓναν παπαγάλο, πὺν ζοῦσε μαζί του εἴκοσι χρόνια καὶ πὺν δὲν ἄφηνε τίποτε σχεδὸν ἀπὸ ὅσα ἔπρατταν οἱ ἄνθρωποι πὺν νὰ μὴ τὸ μιμηθεῖ. Χόρευε, τραγουδοῦσε, καλοῦσε τοὺς ἀνθρώπους μὲ τὸ ὄνομα, καὶ ἔκαμνε ὅλα τὰ ἄλλα.

Ὁ ἱστορικὸς λέγει, ὅτι ὅταν ἦταν στὶς Θῆβες καὶ τὴ Σοήνη γιὰ χάρη τῆς ἱστορίας⁸¹, ἐκφράσθηκε ἡ ἐπιθυμία τῶν φυλάρχων καὶ τῶν δασκάλων τῶν βαρβάρων πὺν ὑπῆρχαν στὴν Τάλμη, δηλαδὴ τῶν Βλεμμύων, νὰ τὸν συναντήσουν. Τοὺς ὠθοῦσε σ' αὐτὸ ἡ φήμη του. Μὲ πῆραν, λέγει, καὶ μὲ πῆγαν μέχρι τὴν ἴδια τὴν Τάλμη, ὥστε νὰ συμπεριλάβω στὴν ἱστορία μου καὶ ἐκείνους τοὺς τόπους, πὺν ἀπειχάν ἀπὸ τοὺς φίλους μου πορεία πέντε ἡμερῶν, μέχρι τὴν πόλη πὺν λέγεται Πρίμα, ἡ ὁποία παλαιὰ ἦταν ἡ πρώτη πόλη τῆς Θηβαΐδας πὺν πλησίαζε πολὺ τὴ βαρβαρική περιοχή, γι' αὐτὸ καὶ στὴ Ρωμαϊκὴ γλώσσα τὴν εἶπαν Πρίμα. Καὶ τώρα ἔτσι καλεῖται, παρόλο πὺν ἀπὸ παλαιὰ ἐξοικειώθηκε μὲ τοὺς βαρβάρους μὲ ἄλλες τέσσερες πόλεις, τοῦ Φοινικῶνα, τῆς Χίριδας, τῆς Θάπιδας καὶ τῆς Τάλμιδας. Κοντὰ σ' αὐτὰ τὰ μέρη, λέγει, ἔμαθε ὅτι ὑπάρχουν καὶ μεταλλεῖα σμαραγδιῶν, κι αὐτὸς ἦταν ὁ λόγος πὺν ὑπῆρχε ἀφθονία σμαραγδιῶν στοὺς βασιλεῖς τῆς Αἰγύπτου. Κι αὐτὰ, λέγει, οἱ δάσκαλοι τῶν βαρβάρων μὲ πρότρεπαν νὰ δῶ ἄλλ' αὐτὸ δὲν ἦταν δυνατὸ νὰ γίνει χωρὶς διαταγὴ τοῦ βασιλιᾶ.

Γιὰ κάποιον Λιβάνιο, καταγωγῆς Ἀσιατικῆς, ἀναφέρει τὸ θαυμαστὸ γεγονός, ὅτι κατὰ τὴ βασιλεία τοῦ Ὀνωρίου καὶ Κωσταντίου ἔφτασε αὐτὸς στὴ Ραβέννα. Ἦταν πάρα πολὺ μεγάλος μάγος καὶ γητευτής. Καὶ λέγει ὅτι ὑποσχέθηκε νὰ ἐπιτεθεῖ κατὰ τῶν βαρβάρων

γειν. Εἶτα πείραν δούς, φησίν, οὗτος τῆς ὑποσχέσεως, καὶ τῆς φήμης δραμούσης ὥστε καὶ Πλακιδίαν τὴν βασιλίδα μαθεῖν, ἀναιρεῖται ὁ τελεστής ἠπεῖλει γάρ, φησίν, ἡ Πλακιδία Κωνσταντίῳ χωρισμὸν τοῦ γάμου, εἰ τοῖς ζῶσι Λιβάνιος περιλείποιο, 5 ἀνὴρ γόης καὶ ἄπιστος

ᾧ Ὅτι Κωνστάντιος Ἰλλυριὸς ἦν τὸ γένος, ἀπὸ Παναῖσου πόλεως τῆς Καδίας, καὶ πολλὰς στρατείας ἀπὸ τῶν Θεοδοσίου χρόνων τοῦ μεγάλου διελθὼν ὕστερον καὶ τὴν βασιλείον ἀρχὴν, ὡς ἐρρήθη, ὑπέδν. Ἦν δὲ τᾶλλα μὲν ἐπαινετός, καὶ χρημάτων δὲ 10 κρείττων πρὶν ἢ συναφθῆναι Πλακιδία, ἐπεὶ δὲ αὐτῇ συνέζευκτο, εἰς φιλοχρηματίαν ἐξώκειλε. Μετὰ μέντοι τὸν αὐτοῦ θάνατον δεήσεις κατ' αὐτοῦ τῶν εἰς χρήματα ἀδικηθέντων ἐπὶ Ῥάβενναν πανταχόθεν συνέρρεον· ἀλλ' ἡ τοῦ Ὀνωρίου, φησί, κουφότης καὶ ἡ τῆς Πλακιδίας πρὸς αὐτὸν οἰκειότης ἀπράκτους αὐτῶν τὰς 15 αἰτήσεις καὶ τὴν ἰσχὺν τοῦ δικαίου ἀπέφηνεν.

ᾧ Ὅτι τοσαύτη διάθεσις Ὀνωρίῳ πρὸς τὴν οἰκείαν ἀδελφὴν, ἐξ οὐπερ ὁ ταύτης ἀνὴρ Κωνστάντιος ἀπεδίω, παρεμπεφύκει, ὡς τὴν ἄμετρον ἀγάπην αὐτῶν καὶ τὰ συνεχῆ κατὰ στόμα φιλήματα εἰς ὑπόληψιν αἰσχροῦν αὐτοῦς τοῖς πολλοῖς ἐμβαλεῖν. Ἄλλὰ το- 20 σαύτη πάλιν αὐτοῖς ἐναπετάχθη ἔχθρα σπουδῆ Σπαδούσης καὶ Ἐλιδίας (τροφὸς δ' ἦν αὕτη Πλακιδίας), αἷς καὶ τὰ πολλὰ προσεῖχε, συμπράττοντος αὐταῖς καὶ Λεοντέως τοῦ ταύτης κουράτορος, ὥστε στάσεις μὲν πολλάκις ἐν τῇ Ῥαβέννῃ συστήναι (περιῆν γὰρ κάκεινη πλῆθος βαρβάρων ἐκ τῆς πρὸς Ἀδαοῦλφον συνα- 25 φείας καὶ ἐκ τῆς πρὸς Κωνστάντιον συζυγίας) καὶ πληγὰς δὲ προελθεῖν ἐξ ἑκατέρου μέρους Τέλος ἐκ τῆς ἀναφθείσης ἐκείνης ἔχθρας καὶ τοῦ ἀντιρρόπου τῆς πρὶν φιλίας μίσους εἰς Βυζάντιον Πλακιδία, τοῦ ἀδελφοῦ ὑπερισχύσαντος, σὺν τοῖς οἰκείοις παισὶν ἐξορίζεται. Καὶ μόνος αὐτῇ Βονηφάτιος τὰ πιστὰ φυλάττων ἀπὸ 30 τῆς Ἀφρικῆς, ἧς ἦρχε, καὶ χρήματα ὡς ἐδύνατο ἔπεμπε καὶ πρὸς τὴν ἄλλην αὐτὸς ἔσπευδε θεραπείαν, ὕστερον δὲ καὶ εἰς τὴν τῆς βασιλείας ἀνάληψιν ἅπαντα συνεδάλετο.

χωρίς ὀπλίτες καὶ νὰ νικήσει. Ἐπειτα, ἀφοῦ ἔδωσε, λέγει, ἀποδείξεις τῆς ὑπόσχεσής του καὶ ἡ φήμη διαδόθηκε παντοῦ ὥστε νὰ τὸ πληροφορηθεῖ καὶ ἡ βασίλισσα Πλακιδία, ὃ μάγος θανατώθηκε. Γιατί, λέγει, ἡ Πλακιδία ἀπειλοῦσε τὸν Κωστάντιο μὲ χωρισμό, ἂν ἔμενε ζωντανὸς ὁ Λιβάνιος, ποὺ ἦταν ἓνας ἄπιστος γητευτής.

Λέγει ὅτι ὁ Κωνσταντῖος ἦταν Ἰλλυριὸς στὴν καταγωγή, ἀπὸ τὴν πόλη Παναῖσὸ τῆς Καδίας, κι ἀφοῦ ἔκανε πολλὰ ἐκστρατεῖες ἀπὸ τὰ χρόνια τοῦ μεγάλου Θεοδοσίου, στὸ τέλος ὅπως εἶπαμε, ἔλαβε καὶ τὸ βασιλικὸ ἀξίωμα. Κατὰ τὰ ἄλλα εἶναι ἄξιος γιὰ νὰ δεχθεῖ ἐπαίνους, καὶ ἀνώτερος χρημάτων πρὶν πάρει σύζυγο τὴν Πλακιδία· ὅταν ὅμως συζεύχθηκε μ' αὐτὴν παρασύρθηκε στὴ φιλοχρηματία. Μετὰ τὸ θάνατό του συνέρρεαν ἀπὸ παντοῦ στὴ Ραβέννα ἀπαιτήσεις ἐναντίον του ἀπὸ ἐκείνους ποὺ εἶχαν ἀδικηθεῖ σὲ χρήματα, ἀλλὰ ἡ κουφότητα, λέγει, τοῦ Ὀνώριου καὶ ἡ οἰκειότητα τῆς Πλακιδίας πρὸς αὐτὸν ἄφηνε ἀνικανοποίητες τὶς αἰτήσεις τους καὶ τὴν ἰσχὺ τοῦ δικαίου.

Λέγει ἐπίσης ὅτι εἶχε ἀναπτυχθεῖ τέτοιο πάθος στὸν Ὀνώριο πρὸς τὴν ἀδελφή του, ἀφότου πέθανε ὁ σύζυγός της Κωσταντῖος, ὥστε ἡ ἀπεριόριστη ἀγάπη τους καὶ τὰ συνεχῆ φιλήματά τους στὸ στόμα νὰ δημιουργήσει στοὺς πολλοὺς αἰσχρὴ ὑπόνοια εἰς βάρος τους. Ὅπως πάλι πολὺ μεγάλη ἔχθρα γεννήθηκε γι' αὐτοὺς μὲ τὶς ἐνέργειες τῆς Σπάδουσας καὶ τῆς Ἐλπιδίας (ἡ δεύτη ἦταν τροφὸς τῆς Πλακιδίας), γιὰ τὶς ὁποῖες πολὺ ἐνδιαφερόταν καὶ τὶς βοηθοῦσε καὶ ὁ Λεοντεὺς ὁ ἐπιμελητής της, ὥστε ὀργανώθηκαν πολλὰ φορὰς στάσεις στὴ Ραβέννα (γιατὶ τὴν περικύκλωνε κι ἐκείνη πλῆθος βαρβάρων ἐξαιτίας τῆς σχέσης της μὲ τὸν Ἀδασῦλφο καὶ ἀπὸ τὸ γάμο της μὲ τὸ Κωσταντῖο) καὶ προκλήθηκαν χτυπήματα καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη. Τέλος ἀπὸ τὴν ἔχθρα ἐκείνη ποὺ εἶχε ἀνάψει καὶ τὸ ἀντίρροπο μῖσος τῆς προηγούμενης φιλίας, ἡ Πλακιδία, ὑπερισχύοντας ὁ ἀδελφός της, ἐξορίσθηκε στὸ Βυζάντιο μαζί μὲ τὰ παιδιὰ της, καὶ μόνος ἀπὸ ὅλους ὁ Βονηφάτιος, διατηρώντας πίστη σ' αὐτὴν, ἀπὸ τὴν Ἀφρική ὅπου ἦταν διοικητής καὶ χρήματα ὅσα μπροσοῦσε τῆς ἔστελνε καὶ σὲ ἄλλες ἀνάγκες της ἔτρεχε νὰ τὴ βοηθήσει, καὶ ὕστερα ἔκανε τὰ πάντα πρὸς ἀνάληψη τῆς βασιλείας.

“Οτι Ὀνώριος ὑδερικῶ νοσήματι ἀλούς πρό ἐξ καλανδῶν Σεπτεμβρίων τελευτᾷ, καὶ πέμπονται γράμματα πρὸς τὴν ἀνατολήν τὸν βασιλέως θάνατον μηνύοντα. Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐπέμποντο, Ἰωάννης τις αὐθεντήσας τυραννεῖ. Ἐφ’ οὗ καὶ τῆς ἀναρρήσεως γινομένης ἐρρήθη, ὥσπερ ἀπὸ τινος προρρήσεως προαχθέν· «Πίπτει, οὐ στήκει»· καὶ τὸ πλῆθος ὥσπερ ἀναλύοντες ἐπὶ τὸ ῥηθὲν ἀναφωνοῦσι· «Στήκει, οὐ πίπτει».

“Οτι Βοηφάτιος ἀνὴρ ἦν ἥρωϊκός, καὶ κατὰ πολλῶν πολλὰς βαρβάρων ἠρίστευσεν, ἄλλοτε μὲν σὺν ὀλίγοις ἐπερχόμενος, 10 ἄλλοτε δὲ καὶ σὺν πλείοσιν, ἐνίστε δὲ καὶ μονομαχῶν καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, παντὶ τρόπῳ πολλῶν βαρβάρων καὶ διαφόρων ἔθνῶν ἀπήλλαξε τὴν Ἀφρικὴν. Ἦν δὲ καὶ δικαιοσύνης ἐραστής καὶ χρημάτων κρείττων. Ἐπράχθη δὲ αὐτῷ καὶ τι τοιοῦτον· Ἀνὴρ τις ἄγροικος, ἔχων ἀνθοῦσαν γυναῖκα τὴν ὄραν, ὑπὸ τινος τῶν συμ- 15 μάχων βαρβάρων ἐμοιχεύετο. Δεῖται τοιγαροῦν Βοηφατίου, τὴν ὕδριν ὀλοφυρόμενος. Ὁ δὲ Βοηφάτιος μαθὼν τὸ διάστημα τοῦ τόπου καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἀγροῦ, ἐν ᾧ τὰ τῆς μοιχείας ἐπράττετο, τὸν μὲν ἰκέτην τέως ἀπέπεμπε, προστάξας πάλιν τῇ ἐξῆς αὐτῷ προσελθεῖν, ὀψίας δὲ λαθὼν ἅπαντας, καὶ ἐπὶ τὸν ἀγρὸν ἐλάσας 20 ἐβδομήκοντα διωτάμενον σταδίοις, καὶ εὐρῶν τὸν βάρβαρον τῇ μοιχευομένη συγκαθεύδοντα, τέμνει τε αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν καὶ δι’ αὐτῆς ὑποστρέφει νυκτός. Προσελθόντι δὲ κατὰ τὸ πρόσταγμα εἰς τὴν αὐριον τῷ ἀνδρὶ ἐπιδίδωσι τοῦ βαρβάρου τὴν κεφαλὴν, διαπνυθανόμενος εἰ ἐπιγινώσκοι αὐτήν. Ὁ δὲ τοῖς παροῦσιν ἅμα κα- 25 ταπλαγεῖς καὶ ἀμηχανήσας, ἔπειτα ἐπιγνοὺς καὶ πολλὰ τῆς δικαιοσύνης εὐχαριστήσας, σὺν χαρᾷ ἀπῆει.

“Οτι ἕκαστος τῶν μεγάλων οἰκῶν τῆς Ῥώμης, ὡς φησιν, ἅπαντα εἶχεν ἐν ἑαυτῷ ὅποσα πόλις σύμμετρος ἠδύνατο ἔχειν, ἰππόδρομον καὶ φόρους καὶ ναοὺς καὶ πηγὰς καὶ λουτρὰ διάφορα. Διὸ καὶ 30 ὁ συγγραφεὺς ἀπεφθέγγετο. “Εἰς δόμος ἄστν πόλει· πόλις ἄστεα μυρία κεύθει”. Ἦσαν δὲ καὶ λουτρὰ δημόσια παμμεγέθη, αἱ δὲ Ἀντωνιαναὶ οὕτω καλούμεναι εἰς χρεῖαν τῶν λουομένων καθέ-

82. Ὀνομασία ἀπὸ τοῦς Ῥωμαίους τῆς πρώτης ἡμέρας κάθε μήνα (νουμηνία).

83. Ἐνα στάδιο 185 μ. Ἔρα 1300 περίπου μέτρα.

“Οτι ὁ Ὀνώριος, ἔχοντας προσβληθεὶ ἀπὸ ὑδρωπικία, πέθανε ἕξι ἡμέρες πρὶν ἀπὸ τὶς Καλάνδες⁸² τοῦ Σεπτεμβρίου. Στάλθηκαν γράμματα πρὸς τὴν ἀνατολὴν ποῦ ἀνήγγελλαν τὸ θάνατο τοῦ βασιλιᾶ. Ἐνῶ ὅμως στέλλονταν αὐτὰ τὰ γράμματα, κάποιος Ἰωάννης παίρνει τὴν ἐξουσία καὶ γίνεται τύραννος. Γι’ αὐτὸν κι ὅταν ἔγινε ἡ ἀναγόρευσὴ του εἰπώθηκε, σὰ νὰ προερχόταν ἀπὸ κάποια προφητεία, ἡ φράση, «Πέφτει, δὲν στέκεται», καὶ τὸ πλῆθος ἀντιστρέφοντας ἀναφωνοῦσε· «Στέκεται, δὲν πέφτει».

Λέγει ἐπίσης, ὅτι ὁ Βονηφάτιος ἦταν ἄνθρωπος ἠρωϊκὸς καὶ ἀρίστευσε πολλές φορές ἐναντίον πολλῶν βαρβάρων, ἄλλοτε ἐπιτιθέμενος μὲ λίγους καὶ ἄλλοτε μὲ πολλοὺς, κάποτε καὶ μονομαχώντας. Καὶ γενικὰ ἀπάλλαξε τὴν Ἀφρικὴ ἀπὸ πολλοὺς βαρβάρους καὶ διάφορους λαοὺς. Ἀγαποῦσε καὶ τὴ δικαιοσύνη καὶ ἦταν ἀνώτερος χρημάτων. Τοῦ συνέβη μάλιστα καὶ τὸ ἕξης· Ἐνας ἀγρότης, ποῦ εἶχε ὠραῖα γυναῖκα, μοιχευόταν μ’ ἓναν ἀπὸ τοὺς συμμάχους τοῦ βαρβάρους. Παρακαλεῖ λοιπὸν τὸν Βονηφάτιο, θρηνώντας γιὰ τὴν προσβολὴν ποῦ τοῦ γινόταν. Ὁ Βονηφάτιος ἀφοῦ ἔμαθε τὴν ἀπόστασι τοῦ μέρους ἐκείνου καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἀγροῦ, ὅπου γίνονταν ἡ μοιχεία, τὸν ἰκέτη του τὸν ἔστειλε γιὰ τὴν ὠρα, προστάζοντάς τον νὰ ξαναέρθει τὴν ἐπομένη ἡμέρα. Ἀργὰ τὸ βράδυ κρυφὰ ἀπὸ ὄλους καὶ ἀφοῦ βάδισε πρὸς τὸν ἀγρὸ σὲ ἀπόστασι ἑβδομήντα σταδίων⁸³, βρίσκει τὸν βάρβαρο νὰ κοιμᾶται μὲ τὴ μοιχὸ· κόβει τὸ κεφάλι του καὶ ἐπιστρέφει τὴν ἴδια νύχτα. Ὅταν τὴν ἄλλη μέρα ἦρθε ὁ ἀγρότης σύμφωνα μὲ τὴ διαταγὴν, τοῦ δίνει τὸ κεφάλι τοῦ βάρβαρου, ρωτώντας τον ἂν τὸ γνωρίζει. Αὐτὸς ἔμεινε κατάπληκτος μὲ ὅσα ἔβλεπε καὶ δὲν ἤξερα τί νὰ πεῖ· μὲ δυσκολία κατάλαβε τί εἶχε συμβεῖ κι ἀφοῦ ἐξέφρασε πολλές εὐχαριστίες διὰ τὴ δίκαια ἐνέργειά του, ἔφυγε χαρούμενος.

“Οτι καθένας ἀπὸ τοὺς μεγάλους οἴκους τῆς Ρώμης, ὅπως λέγει, περιεῖχε ὅσα μπορούσε νὰ ἔχει μὰ πόλη μέτρια σὲ μέγεθος· ἱππόδρομο καὶ ἀγορὲς καὶ ναοὺς καὶ βρύσες καὶ διάφορα λουτρά. Γι’ αὐτὸ ὁ συγγραφέας εἶπε τὸ ἀπόφθεγμα· “Ἐνα σπῖτι εἶναι μὰ πόλη γιὰ τὴν πόλη· μὰ πόλη κρύβει ἄπειρες πόλεις”. Ὑπῆρχαν καὶ πελώρια λουτρά δημόσια, ἐνῶ οἱ λεγόμενες Ἀντωνιανὲς γιὰ τὴ χρῆσι ὄσων λού-

δρας εἶχον παρακειμένας χιλίας ἑξακοσίας, ἐκ μαρμάρου κατασκευασμένας ξεστοῦ, αἱ δὲ Διοκλητιαναὶ ἐγγὺς διπλασίους. Τό τε τεῖχος τῆς Ῥώμης μετρηθὲν παρὰ Ἀμμωνος τοῦ γεωμέτρου, καθ' ὃν καιρὸν Γότθοι τὴν προτέραν κατ' αὐτῆς ἐπιδρομὴν ἐποιήσαντο, εἴκοσι καὶ ἐνὸς μιλίου διάστημα ἔχον ἀπεδείχθη.

“Οτι πολλοὶ οἴκοι Ῥωμαίων προσόδους κατ' ἐνιαυτὸν ἐδέχοντο ἀπὸ τῶν κτημάτων αὐτῶν ἀνὰ μ' χρυσοῦ κεντηνάρια, χωρὶς τοῦ σίτου καὶ τοῦ οἴνου καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων εἰδῶν, ἃ εἰς τρίτον συνέτεινεν, εἰ ἐπιπράσκετο, τοῦ εἰσφερομένου χρυσοῦ. Τῶν 10 δὲ μετὰ τοὺς πρώτους δευτέρων οἴκων τῆς Ῥώμης πεντεκαίδεκα καὶ δέκα κεντηναρίων ἢ πρόσοδος ἦν. Καὶ ὅτι Πρόβος, ὁ παῖς Ὀλυμπίου, τελέσας τὴν οἰκείαν πραιτουῦραν κατὰ τὸν καιρὸν τῆς Ἰωάννου τυραννίδος, δώδεκα κεντηνάρια χρυσοῦ ἀνήλωσε. Σύμμαχος δὲ ὁ λογογράφος, συγκλητικὸς ὢν τῶν μετρίων, πρὶν ἢ τὴν 15 Ῥώμην ἀλῶναι, τοῦ παιδὸς Συμμάχου πραιτουῦραν τελούντος κ' κεντηνάρια ἐδαπάνησε. Μάξιμος δέ, εἷς τῶν εὐπόρων, εἰς τὴν τοῦ υἱοῦ πραιτουῦραν μ' κατεβάλετο κεντηνάρια. Ἐπτὰ δὲ ἡμέραις οἱ πραιτῶρες τὰς πανηγύρεις ἐτέλουν.

“Οτι ὁ συγγραφεὺς τῷ Ὀδυσεῖ τὴν πλάνην οὐ κατὰ Σικελίαν φησὶ γεγενῆσθαι, ἀλλὰ κατὰ τὰ πέρατα τῆς Ἰταλίας, καὶ τὴν εἰς ἄδου κάθοδον παρὰ τὸν Ὠκεανὸν γεγενῆσθαι, ἐν ᾧ καὶ ἡ πολλὴ πλάνη. Ἀγωνίζεται δὲ διὰ πολλῶν τοῦτο παραστήσαι. Ἡμεῖς δὲ καὶ ἄλλους διαφόρους ἀπέγνωμεν ἐν τούτοις αὐτῷ συμφωνοῦντας.

25 “Οτι ἀποστέλλεται ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως παρὰ Θεοδοσίου Πλακιδία ἅμα παισὶ κατὰ τοῦ τυράννου, καὶ ἐπαναλαμβάνει αὐτὴ μὲν τὸ τῆς Αὐγούστης, ὁ δὲ Οὐαλεντινιανὸς τὸ τοῦ Νωβελισσίου ἀξίωμα· συνεκπέμπεται δὲ αὐτοῖς καὶ στρατὸς καὶ στρατοπεδάρχης ἑκατέρας δυνάμεως Ἀρδαβούριος ἅμα τῷ παιδί 30 Ἀσπαρι, καὶ τρίτος Κανδιδιανὸς. Κατὰ δὲ τὴν Θεσσαλονίκην Ἡλίων ὁ τῶν ὀφφικίων μάγιστρος παρὰ Θεοδοσίου ἀποσταλεῖς ἐνδύει Βαλεντινιανὸν ἐπ' αὐτῆς Θεσσαλονίκης τὴν τοῦ Καίσαρος

84. Κεντηνάριον μονάδα βάρους τῶν Βυζαντινῶν ἴση πρὸς 100 λίτρες, ἦτοι 32,75 σημερινὰ χιλιόγραμμα. 85. Ὀδύσσεια Λ 136 (βαθυρρόου Ὠκεάνοιο).

ζονταν εἶχαν γύρω γύρω στὰ λουτρὰ χίλια ἑξακόσια καθίσματα κατασκευασμένα ἀπὸ πελεκητὸ μάρμαρο· οἱ Διοκλητιανὲς εἶχαν σχεδὸν διπλάσια. Τὸ τεῖχος πάλι τῆς Ρώμης, πού τὸ μέτρησε ὁ Ἄμμων ὁ γεωμέτρης, ὅταν οἱ Γότθοι εἶχαν κάνει τὴν πρώτη ἐπιδρομή τους ἐναντίον της, ἀποδείχτηκε πὼς εἶχαν μῆκος εἴκοσι ἑνὸς μιλίων.

“Ὅτι πολλὲς οἰκογενεῖες Ρωμαίων εἶχαν ἐτήσια εἰσοδήματα ἀπὸ τὰ κτήματά τους ἀπὸ σαράντα κεντηνάρια⁸⁴ χρυσοῦ, χωρὶς νὰ ὑπολογισθεῖ τὸ σιτάρι, τὸ κρασί καὶ ὅλα ἄλλα τὰ εἶδη πού συμπλήρωναν, ἂν πουλιοῦνταν, τὸ τρίτο μέρος τοῦ χρυσοῦ. Τὸ εἰσόδημα τῶν δευτέρων οἰκογενειῶν τῆς Ρώμης μετὰ τὶς πρῶτες ἦταν δεκαπέντε ἢ δέκα κεντηνάρια. “Ὅτι ὁ Πρόβος, λέγει, ὁ υἱὸς τοῦ Ὀλυμπίου, πού ἦταν διοικητὴς τὸν καιρὸ τῆς τυραννίας τοῦ Ἰωάννη, δαπάνησε δώδεκα κεντηνάρια χρυσοῦ. Ὁ ρήτορας Σύμμαχος, πού ἦταν συγκλητικὸς καὶ ἀπὸ τοὺς μέτριους οἰκονομικά, πρὶν ἀπὸ τὴν ἄλωση τῆς Ρώμης, ὅταν ὁ υἱὸς του ἦταν διοικητὴς, δαπάνησε εἴκοσι κεντηνάρια. Ὁ Μάξιμος πάλι, ἓνας ἀπὸ τοὺς εὐποροὺς, ὅταν ὁ υἱὸς του ἦταν πραιτωρ (ἑπαρχος) δαπάνησε σαράντα κεντηνάρια. Οἱ πραιτωρεῖς ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρες τελοῦσαν πανηγύρια (μὲ δημόσιους ἀγῶνες).

Ἡ συγγραφέας λέγει ὅτι ἡ περιπλάνηση τοῦ Ὀδυσσεῆ δὲν ἔγινε γύρω ἀπὸ τὴ Σικελία, ἀλλὰ στὰ πέρατα τῆς Ἰταλίας, καὶ ἡ κάθοδος του στὸν Ἄδη εἶχε γίνει κοντὰ στὸν Ὠκεανό⁸⁵, ὅπου ἔγινε καὶ ἡ μεγάλη περιπλάνηση. Αὐτὸ προσπαθεῖ νὰ ἀποδείξει μὲ πολλὴ ἐπιχειρηματολογία. Ἐμεῖς διαβάσαμε καὶ ἄλλους συγγραφεῖς πού συμφωνοῦν σ' αὐτὸ μαζί του.

“Ὅτι ὁ Θεοδόσιος ἔστειλε ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολη ἐναντίον τοῦ τυράννου τὴν Πλακιδία μαζί μὲ τὰ παιδιὰ της καὶ ἀνέκτησε βέβαια αὐτὴ τὸ ἀξίωμα τῆς Αὐγούστας καὶ ὁ Βαλεντινιανὸς τὸ ἀξίωμα τοῦ Νωβελίσσιμου⁸⁶, ἀλλὰ στάλθηκε μαζί τους καὶ στρατός, καὶ στρατοπεδάρχης καὶ τῶν δύο δυνάμεων ἦταν ὁ Ἀρδαβούριος μαζί μὲ τὸν υἱὸ του τὸν Ἄσπαρα, καὶ τρίτος ὁ Κανδιδιανός. Στὴ Θεσσαλονίκη πάλι ὁ μάγιστρος τῶν ὀφφικίων Ἡλίων σταλμένος ἀπὸ τὸν Θεοδόσιο, ἔντυσε τὸν Βαλεντινιανὸ μὲ τὴ στολὴ τοῦ Καίσαρα, ἐνῶ

86. Νωβελίσσιμος = ἐπιφανέστατος τίτλος πολιτικὸς τῶν Βυζαντινῶν, δ' αἰώ. καὶ μετὰ, πού δινόταν στὰ μέλη τῆς αὐτοκρατορικῆς οἰκογενείας, ἀνώτερος ὄλων.

ἔσθῆτα, πέμπτον ἔτος ἄγοντα τῆς ἡλικίας. Κατιόντων δὲ αὐτῶν Ἄρδαβούριος μὲν ἀλίσκεται παρὰ τῶν τοῦ τυράννου, καὶ ἀναπέμπεται πρὸς αὐτόν, καὶ φιλιάζει αὐτῷ, ὁ δὲ τούτου παῖς ἅμα Πλακιδία ἐν ἀθυμιά καὶ λύπῃ ἦσαν Κανδιδιανὸς δὲ πολλὰς πόλεις αἰρῶν καὶ εὐδοκμιῶν λαμπρῶς τὸ λυποῦν διεσκέδαζε καὶ ἐψυχαγῶγει. Εἶτα σφάζεται ὁ τύραννος Ἰωάννης, καὶ Πλακιδία ἅμα Καίσαρι τῷ παιδί εἰσέρχεται εἰς τὴν Ῥάβενναν. Ἡλίων δὲ ὁ μάγιστρος καὶ πατριίκιος καταλαβὼν τὴν Ῥώμην, καὶ πάντων ἐκεῖσε συνδραμόντων, τὴν βασιλικὴν ἔσθῆτα, ἑπταετηρὸν ὄντα, ἐνδύει 10 Βαλεντινιανόν. Ἐν οἷς καὶ τὰ τῆς ἱστορίας

ΠΑ΄.

Θεοδώρου πρεσβυτέρου,

“Περὶ τῆς ἐν Περσίδι μαγικῆς”, ἐν λόγοις γ΄.

Ἄνεγνώσθη βιβλιδάριον Θεοδώρου “Περὶ τῆς ἐν Περσίδι 15 μαγικῆς, καὶ τίς ἢ τῆς εὐσεβείας διαφορὰ”, ἐν λόγοις τρισί. Προσφωνεῖ δὲ αὐτοὺς πρὸς Μαστούδιον ἐξ Ἀρμενίας ὁρμώμενον, χωρεπίσκοπον δὲ τυγχάνοντα. Καὶ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ λόγῳ προστίθεται τὸ μισρὸν Περσῶν δόγμα, ὃ Ζαράδης εἰσηγήσατο, ἦτοι 20 περὶ τοῦ Ζουρούαμ, ὃν ἀρχηγὸν πάντων εἰσάγει, ὃν καὶ «Τύχην» καλεῖ, καὶ ὅτι σπένδων, ἵνα τέκη τὸν Ὀρμίσδαν, ἔτεκεν ἐκεῖνον καὶ τὸν Σατανᾶν, καὶ περὶ τῆς αὐτῶν αἰμομιξίας. Καὶ ἀπλῶς τὸ δυσσεβὲς καὶ ὑπέραισχρον δόγμα κατὰ λέξιν ἐκθεῖς ἀνασκευάζει ἐν τῷ πρώτῳ λόγῳ. Ἐν δὲ τοῖς λοιποῖς δυοῖς λόγοις τὰ περὶ τῆς εὐσεβοῦς διέρχεται πίστεως, ἀπὸ τῆς κοσμογονίας ἀρξάμενος, 25 καὶ περὶ αὐτῆς τῆς χάριτος ὁμοίως καὶ ἐπιτροχάδην διελθών.

Οὗτος ὁ Θεόδωρος ὁ Μοψουεστίας εἶναι δοκεῖ τὴν τε γὰρ Νεστορίου αἵρεσιν, καὶ μάλιστα ἐν τῷ τρίτῳ λόγῳ, κρατύνων προαναφωνεῖ, ἀλλὰ καὶ τὴν τῶν ἁμαρτωλῶν ἀποκατάστασιν τερατεύεται.

87. Πρόκειται μᾶλλον γιὰ τὸν Ζωροάστρη (Ζαραθούστρα), ἕναν ἀπὸ τοὺς μεγαλύτερους θρησκευτικούς μεταρρυθμιστὲς τῆς Ἀνατολῆς, ἰδρυτὴ τῆς θρησκείας τοῦ Ζωροαστρισμοῦ, τῆς πυρολατρίας, τοῦ μασδαϊσμοῦ, τῆς θρησκείας τῶν μάγων, κατὰ τοὺς ἀρχαίους Ἡρόδοτο κ. ἄ., ποὺ εἶναι δύσκολο νὰ προσδιορισθεῖ

ἦταν ἀκόμα πέντε χρόνων. Ὄταν κατέβαιναν αὐτοὶ στὴν Ἰταλία συλλαμβάνεται ὁ Ἀρδαβούριος ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ τυράννου (Ἰωάννη) πὺν τὸν στέλνουν σ' αὐτὸν καὶ γίνεται φίλος του, ἀλλὰ ὁ υἱὸς του καὶ ἡ Πλακιδία στενοχωρήθηκαν καὶ λυπήθηκαν. Σκορποῦσε ὅμως τὴ λύπη τους καὶ τοὺς χαροποιοῦσε ὁ Κανδιδιανὸς πὺν κυρίευε πολλές πόλεις καὶ πετύχαινε λαμπρὰ κατορθώματα. Ἐπειτα φονεύεται ὁ τύραννος Ἰωάννης καὶ ἡ Πλακιδία μαζί μὲ τὸν υἱὸ της μπαίνει στὴ Ραβέννα. Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Ἡλίων, ὁ μάγιστρος καὶ πατριίκιος, κατέλαβε τὴ Ρώμη καὶ μὲ τὴ συνδρομὴ ὄλων ἐκεῖ ντύνει τὸν Βαλεντινιανό, πὺν ἦταν ἑπτὰ χρόνων, τὸν βασιλικὸ μανδύα. Μὲ αὐτὰ τελειώνει καὶ ἡ ἱστορία (τοῦ Ὀλυμπιοδώρου).

81.

Θεοδώρου τοῦ πρεσβυτέρου (Μοψουεστίας)
«Περὶ τῆς ἐν Περσίδι μαγικῆς», σὲ τρεῖς λόγους.

Διαβάσθηκε ἓνα μικρὸ σύγγραμμα τοῦ Θεοδώρου, «Περὶ τῆς μαγικῆς στὴν Περσία καὶ ποῖα εἶναι ἡ διαφορὰ της ἀπὸ τὴν ὀρθόδοξια», σὲ τρεῖς λόγους. Τοὺς ἀφιερώνει σὲ κάποιον Μαστούδιο, καταγόμενο ἀπὸ τὴν Ἀρμενία καὶ πὺν ἦταν χωρεπίσκοπος. Στὸ πρῶτο βιβλίο παραθέτει τὸ ἀνόσιο δόγμα τῶν Περσῶν, τὸ ὁποῖο εἰσηγήθηκε ὁ Ζαράδης⁸⁷, δηλαδή γιὰ τὸν Ζουρουάμ, τὸν ὁποῖο θέτει ἀρχηγὸ τῶν πάντων, καὶ πὺν τὸν καλεῖ καὶ Τύχη, καὶ ὅτι ἔκανε, λέγει, σπονδὴ γιὰ νὰ γεννηθεῖ ὁ Ὀρμίσδας, καὶ γέννησε μαζί μ' αὐτὸν καὶ τὸν Σατανά. Μιλáει ἐπίσης καὶ γιὰ τὴν αἰμομηξία τους. Καὶ γενικὰ ἐκθέτοντας κατὰ λέξη τὸ ἀσεβὲς αὐτὸ καὶ πάνω ἀπὸ κάθε αἰσχρὸ δόγμα, τὸ ἀνασκευάζει στὸ πρῶτο βιβλίο. Στὰ ὑπόλοιπα δύο βιβλία ἐκθέτει τὴν ὀρθόδοξη πίστη, ἀρχίζοντας ἀπὸ τὴν κοσμογονία, καὶ μιλώντας ἐπιτροχάδην καὶ γιὰ τὸν νόμο τῆς χάριτος.

Αὐτὸς ὁ Θεόδωρος φαίνεται πὺς εἶναι ὁ Μοψουεστίας. Γιατὶ καὶ τὴν αἵρεση τοῦ Νεστόριου τὴν κηρύττει, καὶ μάλιστα στὸν τρίτο λόγο, τονίζοντας τὴν ἰσχύ της, ἀλλὰ τερατολογεῖ καὶ γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τῶν ἀμαρτωλῶν.

πότε ἀκριβῶς ἔζησε. Γιὰ περισσότερα βλ. τὸ ἱερὸ βιβλίο τῶν Περσῶν, Ζένδ-Ἀθέστα, στὸ ὁποῖο περιλαμβάνεται ὅ,τι διεσώθη κατὰ παράδοση ἀπὸ τὸ ἀρχικόν.

ΠΒ΄.

*Δεξιόπου, τὰ μετὰ Ἀλέξανδρον,
καὶ ἕτερον Σύντομον ἱστορικὸν καὶ τὰ Σκυθικά.*

Ἀνεγνώσθη Δεξιόπου «Τὰ μετὰ Ἀλέξανδρον» ἐν λόγοις τέσσαρασι. Ἀνεγνώσθη δὲ αὐτοῦ καὶ ἕτερον «Σύντομον ἱστορικόν, μέχρι τῆς Κλαυδίου» ἐπιτρέχον τὰς κεφαλαιώδεις πράξεις βασιλείας. Ἀνεγνώσθη δὲ αὐτοῦ καὶ τὰ «Σκυθικά», ἐν οἷς αἱ Ῥωμαίων αὐτῶ καὶ Σκυθῶν ἀναγράφονται πρὸς ἀλλήλους μάχαι τε καὶ ἀξιόλογοι πράξεις Ἔστι δὲ τὴν φράσιν ἀπέριττός τε καὶ ὄγκω καὶ ἀξιῶματι χαίρων, καὶ ὡς ἂν τι εἶποι, ἄλλος μετὰ τινος σαφηνείας Θουκυδίδης, μάλιστα γὰρ ἐν ταῖς Σκυθικαῖς ἱστορίαις

Ἄρχεται δὲ ἐν τοῖς μετὰ Ἀλέξανδρον ἀπ' αὐτῆς τῆς τοῦ βασιλέως τελευτῆς, καὶ διέξεισιν ὅπως εἰς τὸν ἀδελφὸν Ἀλεξάνδρου τὸν Ἀριδαῖον, ὃς ἦν ἐκ Φιλίνης τῆς Λαρισαίας τῶ Φιλίππῳ γεγενημένος, ἢ τῶν Μακεδόνων ἀρχὴ περιέστη, εἰς αὐτόν τε καὶ εἰς τὸν μέλλοντα Ἀλεξάνδρου παῖδα τίκτεσθαι ἐκ Ῥωξάνης (ἐν γαστρὶ γὰρ ἔχουσα καταλέλειπτο) καὶ εἰς τοὺς ἀμφὶ Πελοπόννησον, οἳ κρίσει τῶν Μακεδόνων ἐπετρόπευον αὐτοῖς τὴν ἀρχήν. Διέξεισιν καὶ ὅπως ἢ τοῦ Ἀλεξάνδρου διενεμήθη ἀρχή. Τὰ μὲν οὖν τῆς Ἀσίας οὕτω. Πτολεμαῖος ὁ Λάγου Αἰγύπτου πάσης καὶ Λιβύης καὶ τῆς ἐπέκεινα γῆς, ὁπόση Αἰγύπτῳ συνάπτει, ἄρχειν ἐτάχθη, ὁ δὲ τῶ βασιλεῖ Ἀλεξάνδρῳ ἐπὶ τῇ σατραπείᾳ ταύτῃ τεταγμένος Κλεομένης ὑπαρχος Πτολεμαίῳ ἀποκατέστη. Λαομέδων δὲ ὁ Μιτυληναῖος Σύρων ἡγεῖσθαι ἀπεφάνθη, καὶ Φιλώτας μὲν Κιλικίας, Πίθων δὲ Μηδίας, Εὐμένης δὲ Καππαδοκίας τε καὶ Παφλαγονίας καὶ τῶν ἐπὶ τὸν Εὐξείνιον πόντον κατιόντων μέχρι καὶ ἐς Τραπεζοῦντα, Ἀντίγονος δὲ Παιφύλων καὶ Κιλικίων μέχρι Φρυγίας, Καρῶν δὲ Ἀσανδρος, Μένανδρος δὲ Λυδῶν, Λεωνάτος δὲ τῆς ἐφ' Ἑλλησπόντῳ Φρυγίας. Καὶ τῶν μὲν Ἀσιανῶν οὕτω, τῶν δ' Εὐρωπαϊῶν Θράκης μὲν καὶ Χερρονήσου Λυσίμαχος, Ἀντίπατρος δὲ ἐπὶ πᾶσι Μακεδόσι καὶ Ἑλλησι καὶ Ἰλλυριοῖς καὶ Τριβαλλοῖς καὶ Ἀγριαῖσι καὶ ὅσα τῆς Ἠπείρου ἐξέτι

88. Ἀθηναῖος ἱστορικός (210-273). Χρημάτισε στὴν Ἀθήνα ἀρχοντας βασιλιάς καὶ ἀρχοντας ἐπώνυμος, προσφέροντάς της πολλά. Ἔργα του τὰ ἀναφερόμενα ἐδῶ.

82.

Τοῦ Δεξίππου τὰ μετὰ τὸν Ἀλέξανδρο,
ἓνα ἄλλο Σύντομο ἱστορικὸ καὶ τὰ Σκυθικά.

Διαβάσαμε τὸ ἔργο τοῦ Δεξίππου, «Τὰ μετὰ τὸν Ἀλέξανδρο» (γεγονότα) σὲ τέσσερις λόγους. Ἐπίσης διαβάσαμε τοῦ ἰδίου καὶ ἓνα ἄλλο «Σύντομο ἱστορικὸ», πὺ ἱστορεῖ μὲ συντομία τὰ βασικά πεπραγμένα μέχρι τῆ βασιλεία τοῦ Κλαυδίου. Διαβάστηκαν ἐπίσης καὶ τὰ «Σκυθικά» του, ὅπου ἐξιστοροῦνται ἀπὸ αὐτὸν οἱ μεταξὺ Ρωμαίων καὶ Σκυθῶν μάχες καὶ τὰ ἀξιόλογα γεγονότα. Ὁ λόγος του εἶναι λιτός, ἀγαπᾷ κάπως τὸ πομπῶδες καὶ τὸ ὑψηλό, καὶ θὰ μπορούσε νὰ πεῖ κανεὶς, ὅτι εἶναι ἓνας ἄλλος Θουκυδίδης κάπως σαφέστερος, καὶ μάλιστα στὶς Σκυθικὲς ἱστορίες.

Στὰ «Μετὰ τὸν Ἀλέξανδρο» ἀρχίζει ἀπὸ τὸν θάνατο τοῦ βασιλιᾶ καὶ ἱστορεῖ πῶς ἡ βασιλεία τῶν Μακεδόνων περιῆλθε στὸν ἀδελφὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου Ἀριδαῖο, πὺ ἦταν υἱὸς τοῦ Φιλίππου ἀπὸ τῆ Λαρισινή Φιλίνη, σ' αὐτὸν καὶ στὸν υἱὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου πὺ περίμεναν νὰ γεννηθεῖ ἀπὸ τῆ Ρωξάνη (γιατὶ τὸν εἶχε ἀφήσει στὴν κοιλιά της) καὶ στοὺς γύρω ἀπὸ τὸν Περδίκκα, πὺ ἦταν ἐπίτροποι μὲ ἀπόφαση τῶν Μακεδόνων τῆς ἀρχῆς τους. Ἐξιστορεῖ καὶ πῶς μοιράστηκε ἡ ἐξουσία τοῦ Ἀλεξάνδρου. Στὴν Ἀσία ἡ διανομὴ ἐγινε ὡς ἑξῆς. Ὁ Πτολεμαῖος ὁ Λάγου ὀρίσθηκε νὰ ἐξουσιάζει ὅλη τὴν Αἴγυπτο καὶ τὴ Λιβύη καὶ τὴν πέρα ἀπὸ αὐτὴ χώρα, ὅση γειτονεῦει μὲ τὴν Αἴγυπτο. Ὁ Κλεομένης πὺ εἶχε ταχθεῖ ἀπὸ τὸν Ἀλέξανδρο σατράπης αὐτῆς τῆς περιοχῆς ἐγινε ὑπαρχος τοῦ Πτολεμαίου. Ὁ Λαιομέδων ὁ Μυταληναῖος ὀρίσθηκε νὰ διοικεῖ τοὺς Σύρους, ὁ Φιλώτας τὴν Κιλικία, ὁ Πίθων τὴ Μηδία, ὁ Εὐμένης τὴν Καππαδοκία καὶ Παφλαγονία καὶ τὰ μέρη πὺ κατεβαίνουν μέχρι τὸν Εὐξείνο Πόντο καὶ τὴν Τραπεζοῦντα, ὁ Ἀντίγονος ὀρίσθηκε διοικητῆς τῶν Παμφύλων καὶ Κιλικίων μέχρι τῆ Φρυγία, ὁ Ἀσανδρος τῶν Καρῶν, ὁ Μένανδρος τῶν Λυδῶν, ὁ Λεωνάτος τῆς Φρυγίας πρὸς τὸν Ἑλλάσποντο. Ἔτσι ἐγινε ἡ διανομὴ τῶν Ἀσιατικῶν χωρῶν. Τῶν Εὐρωπαϊκῶν διοικητῆς τῆς Θράκης καὶ τῆς Χερσονήσου ὀρίσθηκε ὁ Λυσίμαχος, ὁ Ἀντίπατρος ὀρίσθηκε στρατηγὸς αὐτοκράτορας ὄλων τῶν Μακεδόνων καὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Ἰλλυριῶν καὶ τῶν Τριβαλλῶν καὶ τῶν

Ἀλεξάνδρου στρατηγὸς αὐτοκράτωρ ἐτέτακτο. Τὴν δὲ κηδεμονίαν καὶ ὄση προστασία τῆς βασιλείας, Κρατερὸς ἐπετρέπη, ὃ δὴ πρῶτιστον τιμῆς τέλος παρὰ Μακεδόσι, Περδίκκας δὲ τὴν Ἡφαιστίωνος χλιαρχίαν.

5 Ἦσαν δὲ ἄρχοντες Ἰνδῶν μὲν ἀπάντων Πῶρος καὶ Ταξίλης, ἀλλ' ὁ μὲν Πῶρος οἱ ἐν μέσῳ Ἰνδοῦ ποταμοῦ καὶ Ὑδάσπου νέμονται, Ταξίλης δὲ τῶν λοιπῶν. Πίθων δὲ τις τῶν τούτοις ὁμόρων ἠγεῖτο, πλὴν Παραμισάδων. Οἱ δὲ συνάπτοντες Ἰνδοῖς, ὅσοι ὑπὸ τοῖς Καυκασίοις ὄρεσι νέμονται, Ὁξυάρτη τῷ Βακτριῷ, ὃς ἦν
10 Ῥωξάνης πατήρ, εἰς ἀρχὴν ἀπενεμήθησαν, ἧς ἐτέχθη παῖς μετὰ τὸν τοῦ πατρὸς Ἀλεξάνδρου θάνατον, ᾧ τὸ Μακεδόνων πλῆθος τοῦ πατρὸς τὴν προσηγορίαν Ἀλέξανδρον ἔθεντο. Ἀραχωσίων δὲ καὶ Γαδρωσίων ἐπῆρχε Σιδύρτιος, καὶ Στασάνωρ ὁ Σόλιος Ἀρειῶν καὶ Δράγγων ἠγεῖτο. Φιλίππου δὲ ἦν ἀρχὴ Σογδιανοὶ
15 καὶ Ῥαδαφέρνους Ὑρκανίαί καὶ Νεοπτολέμου Καρμανία Πέρσαι δὲ ὑπὸ Πευκέστη ἐτάχθησαν. Τὴν δὲ Σογδιανῶν βασιλείαν Ὀράπιος εἶχεν, οὐ πάτριον ἔχων ἀρχὴν, ἀλλὰ δόντος αὐτοῦ Ἀλεξάνδρου· ἐπεὶ δὲ τύχη τις αὐτῷ συνέπεσεν, ἐπαναστάσεως αἰτίαν φεύγοντι παραλυθῆναι τῆς ἀρχῆς, τότε κοινῶς αὐτῶν τὴν ἀρχὴν
20 εἶχε. Βαβυλωνίων δὲ καὶ τῆς μέσης τῶν ποταμῶν Τίγρητος καὶ Εὐφράτου, τῶν μὲν Σέλευκος, τῆς δὲ Μεσοποταμίας Ἀρχέλαος ἦρχε. Τοσόσδε ἀριθμὸς ἐθνῶν τε καὶ ἔθνεσιν ἀρχόντων ἦν, ὅτε Περδίκκας μετὰ τὴν Ἀλεξάνδρου τελευτὴν τὰς ἀρχὰς ἔνευε. Καὶ τὰ ἄλλα διέξεισιν ἐν πολλοῖς, ὡς κὰν τούτοις, Ἀρριανῷ κατὰ τὸ
25 πλεῖστον σύμφωνα γράφων.

ΠΓ΄

Διονυσίου Ἀλικαρνασσεύς, Ἱστορικοὶ λόγοι κ΄.

Ἀνεγνώσθη Διονυσίου Ἀλικαρνασσεύς τοῦ Ἀλεξάνδρου «βιβλία ἱστορικῶν λόγων» εἴκοσιν. Ἄρχεται ἀπὸ τῆς Αἰνείου
30 μετὰ Τροίας ἄλωσιν ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν ἀφίξεως, καὶ διέξεισιν ἐν

89. Ἱστοριογράφος τοῦ α' αἰώνα π. Χ. Ἐξῆσε 22 χρόνια στὴ Ρώμη. Ἐγραψε τὴν Ῥωμαϊκὴ Ἀρχαιολογία καθὼς καὶ Ῥητορικὰς πραγματείας.

Ἀγριάνων καὶ ὄλων τῶν ἄλλων πού βρισκόνταν στήν Ἡπειρο. Ἡ κηδεμονία καὶ ἡ ὅποια ἄλλη προστασία τῆς βασιλείας ἀνατέθηκε σὸν Κρατερό, ἀξίωμα πού εἶχε τὴν πρώτη τιμὴ σιούς Μακεδόνες, ἐνῶ σὸν Περδίκκα ἀνατέθηκε ἡ χιλιαρχία τοῦ Ἡφαιστίωνα.

Ἀρχοντας ὄλων τῶν Ἰνδῶν ἦταν ὁ Πῶρος καὶ ὁ Ταξίλης, ἀλλ' ὁ Πῶρος ὄσων ζοῦσαν ἀνάμεσα σιούς ποταμοὺς Ἰνδὸ καὶ Ὑδάσπη, καὶ ὁ Ταξίλης τῶν ὑπολοίπων. Κάποιος Πίθων μπῆκε ἐπικεφαλῆς τῶν γειτονικῶν χωρῶν, ἐκτὸς τῶν Παραμισάδων. Ἡ διοίκηση τῶν γειτόνων Ἰνδῶν πού ζοῦσαν κάτω ἀπὸ τὸν Καύκασο ἀνατέθηκε σὸν Ὁξυάρτη τὸν Βάκτριο, πού ἦταν πατέρας τῆς Ρωξάνης. Τὸ παιδί τῆς πού γεννήθηκε μετὰ τὸ θάνατο τοῦ πατέρα του Ἀλεξάνδρου τὸ Μακεδονικὸ πλῆθος τοῦ ἔδωσαν τὸ ὄνομα τοῦ πατέρα του Ἀλέξανδρος. Ἡ ἐξουσία τῶν Ἀραχωσίων καὶ Γαδρωσίων ἀνατέθηκε σὸν Σιδύρτιο, καὶ ὁ Στασάνωρ ὁ Σόλιος ἐγινε ὁ κυβερνήτης τῶν Ἀρείων καὶ τῶν Δράγγων. Ὁ Φίλιππος ἐγινε ἀρχοντας τῶν Σογδιανῶν, ὁ Ραδαφέρνης τῶν Ὑρκανῶν, καὶ ὁ Νεοπτόλεμος τῆς Καρμανίας. Οἱ Πέρσες τάχθηκαν στήν ἐξουσία τοῦ Πευκέστη. Τῆ βασιλεία τῶν Σογδιανῶν εἶχε ὁ Ὀρώπιος, πού δὲν εἶχε ἀξίωμα πατρικό, ἀλλὰ τοῦ τὸ παραχώρησε ὁ Ἀλέξανδρος. Ἐπειδὴ ὁμως ἀπὸ ἓνα περιστατικὸ συνέβη νὰ ἀπομακρυνθεῖ ἀπὸ τὴν ἐξουσία καταδιωκόμενος μὲ τὴν κατηγορία τῆς ἐπαναστάσεως, τότε εἶχε μὲ κοινὴ ἀπόφαση τὴν ἀρχὴ αὐτῶν. Τῶν Βαβυλωνίων καὶ τῆς χώρας μεταξὺ τοῦ Τίγρητα καὶ τοῦ Εὐφράτη τὴν ἐξουσία εἶχαν τῶν Βαβυλωνίων ὁ Σέλευκος, καὶ τῆς Μεσοποταμίας ὁ Ἀρχέλαος. Τόσος μέγανος ἦταν ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐθνῶν καὶ τῶν ἀρχόντων τῶν ἐθνῶν, ὅταν ὁ Παρδίκκας μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Ἀλεξάνδρου μοίρασε τίς διοικήσεις τους. Ἐξιστορεῖ καὶ τὰ ἄλλα, σὲ πολλὰ, ὅπως καὶ σὲ αὐτὰ, γράφοντας κατὰ τὸ πλεῖστον σύμφωνα μὲ τὸν Ἀρριανό.

83.

Διονυσίου Ἀλικαρνασέως, Ἱστορικὰ διβλία εἴκοσι.

Διαβάσαμε τοῦ Διονυσίου⁸³ τοῦ Ἀλικαρνασέα εἴκοσι διβλία ἱστορικῶν λόγων. Ἀρχίζει ἀπὸ τὴν ἀφιξὴ τοῦ Αἰνεΐα μετὰ τὴν ἀλωσὴ τῆς Τροίας καὶ ἐξιστορεῖ μὲ πολλὴ λεπτολογία τὴν κατοίκηση

πολλῇ λεπτολογία τὴν τε τῆς Ῥώμης οἰκισιν καὶ τὴν Ῥέμου καὶ Ῥωμύλου γέννησιν καὶ ἀπλῶς ἐφεξῆς ἅπαντα, μέχρις οὗτου Ῥωμαίοις ὁ πρὸς Πύρρον τὸν Ἡπειρώτην πόλεμος συνέστη. Διέρχεται δὲ καὶ αὐτὸν ἐκεῖνον, καὶ τελευτᾶ ἐς τὴν ρ' καὶ κη' Ὀλυμπιάδα, ἔτους αὐτῆς ἐνεστηκότος τρίτου, ἀφ' ἧς καὶ φησιν ἀπάραξασθαι τὸν Μεγαλοπόλιτην Πολύδιον τῆς ἱστορίας. Ἦκμασε δὲ οὗτος ἐπὶ τῶν Αὐγούστου χρόνων, καταπλεύσας εἰς Ἰταλίαν ἅμα τῷ καταλυθῆναι τὸν ἐμφύλιον πόλεμον, ὃς αὐτῷ τε Αὐγούστῳ καὶ Ἀντωνίῳ ἐπολεμήθη· διατρίψας δέ, ὡς φησιν, ἔτη δύο καὶ 10 εἴκοσι, καὶ τὴν τε Ῥωμαϊκὴν ἐξακριβώσας διάλεκτον, καὶ τὰ παρ' αὐτοῖς ἀρχαῖα ἐκμαθὼν, καὶ πάντα ὅσα πρὸς τὴν ἱστορίαν τείνει παρασκευασάμενος, οὕτως ἀρχεται τῆς πραγματείας. Ἔστι δὲ τὴν φράσιν καὶ τὴν λέξιν καινοπρεπῆς καὶ ἐς τὸ ἀνακεχωρηκὸς τῶν πολλῶν τὸν λόγον ἐκβιαζόμενος, ἢ δὲ κατὰ μέρος διήγησις 15 μετέχειν τε τῆς κατὰ διάνοιαν ἀφελείας ποιεῖ, καὶ οὐδ' εἰς τὸ ἄχαρι καὶ σκληρὸν ἐπιτρέπει παρασυρῆναι. Κέχρηται δὲ καὶ παρεκβάσει οὐκ ὀλίγη, τὸν ἀκροατὴν ἀπὸ τοῦ περὶ τὴν ἱστορίαν κόρου διαλαμβάνων ταύτῃ καὶ ἀναπαύων καὶ ἀνακτώμενος. Εἰπεῖν δὲ συντόμως, ὅτι καὶ τὸ κομψὸν τοῦ λόγου, τῇ τε κατὰ 20 μέρος ἀφηγήσει καὶ τῇ παρεκβάσει κεκραμένον, τὴν ἐπὶ τὸ τραχύτερον ῥέπουσαν θεραπεύει συνέπειαν.

ΠΔ'.

Τοῦ αὐτοῦ, Σύνοψις τῶν εἰρημένων ἢ λόγων.

Ἀνεγνώσθη τοῦ αὐτοῦ «Σύνοψις τῶν τῆς ἱστορίας» κ' δι- 25 βλίων ἐν ε' διβλίοις, ἐν ᾗ μᾶλλον δοκεῖ ἑαυτοῦ κομψότερος μὲν, ἀφηρημένος δὲ τὸ ἡδύνον, εἰ καὶ τῷ χρησίμῳ μᾶλλον διαπρέπει, ἅτε χωρὶς τῶν ἀναγκαίων μηδὲν τῷ λόγῳ καταμιγνύμενος. Ἄλλ' εἶπεν ἂν τις, ὡς ἂν ἀπὸ σκήπτρου θεμιστευόν, καὶ τῷ ἀπερίτῳ καὶ συντετμημένῳ, καὶ ἔτι τῇ τε συνθήκῃ καὶ τῇ λέξει, ἢ ἤχῳ τινα 30 πέμπων, τραχύτερός πῶς ἐστι τοῖς ἀκροαταῖς προσφερόμενος. Πλὴν συνόψει μὲν ὁ λόγος οὐκ ἀνάρμοστος, τῷ δὲ τελείῳ καὶ ὀλοκλήρῳ τῆς ἱστορίας οὗτι πρόσφορος. Δῆλον δ' ὡς οὗτος ὁ συγγραφεὺς Δίωνός τε τοῦ Κοκκίου καὶ Ἀππιανοῦ τοῦ Ἀλεξανδρέ-

τῆς Ρώμης, τῆ γέννηση τοῦ Ρέμου καὶ τοῦ Ρωμύλου, καὶ στῆ συνέ-
χεια ὅλα γενικά, μέχρι πού ἔγινε ὁ πόλεμος ἀνάμεσα στοὺς Ρωμαί-
ους καὶ τὸν Πύρρο τὸν Ἡπειρώτη. Ἐξιστορεῖ καὶ τὸν πόλεμο αὐτό,
καὶ τελειώνει στῆ ἑκατοστῆ εἰκοστῆ ὀγδὴ Ὀλυμπιάδα, στῆ διάρ-
κεια τοῦ τρίτου ἔτους τῆς, ἀπὸ τὴν ὁποία λέγει ὅτι ἄρχισε τὴν ἱστο-
ρία του καὶ ὁ Πολύβιος ὁ Μεγαλοπολίτης. Ὁ Διονύσιος ἔζησε στὰ
χρόνια τοῦ Αὐγούστου· στὴν Ἰταλία ἔφτασε μόλις τελείωσε ὁ ἐμφύ-
λιος πόλεμος ἀνάμεσα στὸν Αὐγουστο καὶ τὸν Ἀντώνιο. Ἐμεινε,
ὅπως λέγει, εἴκοσι δύο χρόνια, διδάχθηκε μὲ ἀκρίβεια τὴ Ρωμαϊκὴ
γλῶσσα, κι ἀφοῦ ἔμαθε ὅλα τὰ ἀρχαῖα πράγματα καὶ προετοιμά-
σθηκε σὲ ὅλα ὅσα συντελοῦν στὴν ἱστορία, ἔτσι μόνο ἄρχισε τὴ συγ-
γραφή τῆς πραγματείας του. Στῆ διατύπωση καὶ σιὸ λεκτικὸ εἶναι
νεωτεριστῆς καὶ ἐκβιάζει τὸ λόγο του νὰ ξεφύγει ἀπὸ τὸ λόγο τῶν
πολλῶν. Ἡ ἐπὶ μέρους διήγησις κάνει νὰ μετέχει κανεὶς στῆ διανοη-
τικὴ ἀφέλεια καὶ δὲν ἐπιτρέπει νὰ παρασυρθεῖ σιὸ ἄχαρο καὶ σκλη-
ρό. Χρησιμοποιεῖ καὶ παρεκβάσεις, καὶ ὄχι λίγες, κι ἔτσι ἀνακουφί-
ζει τὸν ἀκροατὴ ἀπὸ τὸν κόρο τῶν ἱστορικῶν γεγονότων, τὸν ξεκου-
ράζει καὶ τὸν ἀνακτᾷ. Καὶ γιὰ νὰ μλήσω μὲ συντομία, καὶ ἡ κομψό-
τητα τοῦ λόγου, καὶ μὲ τὴν ἀφήγησις τῶν ἐπαμέρους καὶ μὲ τίς παρεκ-
βάσεις ποικιλμένη, θεραπεύει τὴν αὐστηρὴ ἀκολουθία πού ρέπει
πρὸς τὴ σκληρότητα.

84.

Τοῦ ἰδίου, Σύνοψις ὄσων εἰπώθησαν διβλία ὀκτώ.

Ἀναγνώσαμε τοῦ ἰδίου τὴ «Σύνοψη τῆς ἱστορίας» τῶν εἴκοσι
διβλίων σὲ πέντε διβλία. Σ' αὐτὴν παρουσιάζεται πρὸ κομψός, ἀλλὰ
ἔχει ἀφαιρέσει τὰ εὐχάριστα, ἀν καὶ διαπρέπει μᾶλλον μὲ τὸ χρῆσιμο,
ἐπειδὴ ἐκτὸς ἀπὸ τὰ ἀπαραίτητα δὲν προσθέτει τίποτε σιὸ λόγο.
Ἄλλὰ θὰ ἔλεγε κανεὶς, νομοθετώντας κατὰ κάποιον τρόπο ἀπὸ βασι-
λικὸ θρόνον, ὅτι ἐκπέμποντας κάποια ἤχῳ μὲ τὴ λιτότητα καὶ τὴν ἐπι-
γραμματικότητα, κι ἀκόμα καὶ μὲ τὴ σύνθεσις καὶ τὸ λεκτικὸ, προσ-
φέρεται στοὺς ἀκροατὲς κάπως τραχύτερος. Πλὴν ὁμως ὁ λόγος αὐ-
τός, ἐνῶ ταιριάζει στῆ σύνοψη, δὲν εἶναι πρόσφορος στὴν τελειωμένη
καὶ ὀλοκληρωμένη ἱστορία. Εἶναι φανερό ὅτι ὁ συγγραφεὺς αὐτός

ως, τῶν τὰς Ῥωμαϊκὰς ἱστορίας συντεταχότων, χρόνῳ καθέστηκεν ἀρχαιότερος.

ΠΕ.

Ἡρακλειανοῦ, ἐπισκόπου Χαλκηδόνος,

5

Κατὰ Μανιχαίων διβλία κ'.

Ἄνεγνώσθη Ἡρακλειανοῦ, ἐπισκόπου Χαλκηδόνος, «Κατὰ Μανιχαίων» ἐν διβλίῳ κ'. Ἔστι δὲ τὴν φράσιν συντετμημένος καὶ ἀπέριττος καὶ ὑψηλός, οὐδὲ τοῦ σαφοῦς ἐκκλίνων, ἀλλὰ σύγκρατος αὐτοῦ τῷ μεγέθει ἢ σαφήνεια, ἅτε καὶ τῷ Ἀττικισμῷ τὸ καθω-
 10 μιλημένον μιγνύντος καὶ παίδων ἡγουμένου εἰς ἄμιλλαν καθισταμένων τόν, ὡς ἂν εἴποι τις, ὑπεραττικισμόν. Ἀνατρέπει δὲ τὸ παρὰ τοῖς Μανιχαίοις καλούμενον «Εὐαγγέλιον» καὶ τὴν «Γιγάντειον βίβλον» καὶ τοὺς «Θησαυρούς». Καταλέγει καὶ ὅσοι πρὸ αὐτοῦ κατὰ τῆς τοῦ Μανιχαίου συνέγραψαν ἀθεότητος, Ἡγεμόνιόν τε
 15 τὸν τὰς Ἀρχελαίου πρὸς αὐτὸν ἀντιλογίας ἀναγράψαντα, καὶ Τίτον, ὃς ἔδοξε μὲν κατὰ Μανιχαίων γράφειν, ἔγραψε δὲ μᾶλλον κατὰ τῶν Ἄδδου συγγραμμάτων, ἔτι δὲ καὶ τὸν Λαοδικέα Γεώργιον, τοῖς αὐτοῖς σχεδὸν οἷς ὁ Τίτος κατὰ τῆς ἀσεβείας κεχηρμένον ἐπιχειρήμασι, καὶ Σεραπίωνα τὸν τῆς Θμούεως ἐπίσκοπον,
 20 καὶ τὸν Διόδωρον, ἐν κ' καὶ ε' διβλίῳ τὸν κατὰ Μανιχαίων ἀγῶνα ἀγωνισάμενον, ὃς διὰ μὲν τῶν πρώτων διβλίων ἐπτὰ οἶεται μὲν τὸ τοῦ Μανιχαίου «Ζῶν Εὐαγγέλιον» ἀνατρέπειν, οὐ τυγχάνει δὲ ἐκείνου, ἀλλὰ ἀνατρέπει τὸ ὑπὸ Ἄδδα γεγραμμένον, ὃ καλεῖται «Μόδιον», διὰ δὲ τῶν ἐφεξῆς τὴν τῶν Γραφικῶν ῥητῶν, ἃ οἱ
 25 Μανιχαῖοι ἐξοικειοῦνται πρὸς τὸ σφίσι βεβουλημένον, ἀνακαθαίρει χρῆσιν καὶ διασαφεῖ. Καὶ ὁ μὲν Διόδωρος οὕτως. Τούτων δὲ τῶν, ὡς αὐτὸς φησιν ὁ θεοσεδέστατος Ἡρακλειανός, Πατέρων μνήμην πεποικώς, ὅσα μὲν ἀσθενῶς αὐτοῖς εἴρηται, ἐπισημαινόμενος παρατρέχει, ὅσα δὲ ἔλλιπῶς, εὐλαθῶς ἀναπληροῖ, καὶ ὅσα
 30 ἀρκούντως ἀδεκάστως ἀποδεχόμενος δι' εὐφημίας ποιεῖται, συντάπτων αὐτοῖς καὶ ἅπερ αὐτῷ διενεθήθη.

Ἔστι δὲ ὁ ἀνὴρ πνέων καὶ τὴν ἀπὸ φιλοσοφίας ἰσχύν, καὶ

εἶναι ἀρχαιότερος ἀπὸ τὸν Δίωνα τὸν Κόκκιο καὶ τὸν Ἀλπιανὸ τὸν Ἀλεξανδρέα, πού ἔχουν συγγράψει τὶς Ρωμαϊκῆς Ἱστορίες.

85.

Ἡρακλειανοῦ, ἐπισκόπου Χαλκηδόνος,
Κατὰ Μανιχαίων, βιβλία εἴκοσι.

Διαβάσαμε τοῦ Ἡρακλειανοῦ, ἐπισκόπου Χαλκηδόνος, τὸ «Κατὰ Μανιχαίων» ἔργο του σὲ εἴκοσι βιβλία. Ὁ λόγος του εἶναι σύντομος, λιτός, καὶ ὑψηλός, καὶ πού δὲν παρεκλίνει ἀπὸ τὴ σαφήνεια, ἀλλὰ ἡ σαφήνεια εἶναι ἀναμυγμένη μὲ τὸ μέγεθος, ἐπειδὴ, ἀναμυγνύοντας στὴν ἀττική διάλεκτο τὴν καθωμλημένη, νομίζει κανεὶς, ὅπως θὰ μπορούσε νὰ πεῖ, ὅτι φιλονεικοῦν παιδιὰ γιὰ τὸν ὑπεραττικισμό. Ἀνατρέπει αὐτὸ πού οἱ Μανιχαῖοι ἀποκαλοῦν “Εὐαγγέλιο” καὶ τὴ “Γιγάντεια βίβλο” καὶ τοὺς “Θησαυρούς”. Ἀναφέρει καὶ ὅσους πρὶν ἀπὸ αὐτὸν ἔγραψαν ἐναντίον τῆς ἀθείας τοῦ Μανιχαίου καὶ τὸν Ἡγεμόνιο πού ἀναγράφει τὶς ἀντιλογίες πρὸς αὐτὸν τοῦ Ἀρχέλαου, καὶ τὸν Τίτο, πού νόμιζε βέβαια ὅτι ἔγραφε ἐναντίον τῶν Μανιχαίων, ἀλλὰ μᾶλλον ἔγραφε ἐναντίον τῶν συγγραμμάτων τοῦ Ἄδδα, καὶ ἀκόμα καὶ τὸν Γεώργιο ἀπὸ τὴ Λαοδίκεια, πού χρησιμοποιοῦν τὰ ἴδια σχεδὸν μὲ τὸν Τίτο ἐπιχειρήματα ἐναντίον τῆς αἵρεσης, καὶ τὸν Σεραπίωνα τὸν ἐπίσκοπο Θμούεως, καὶ τὸν Διόδωρο, πού διεξήγαγε τὸν ἀγῶνα του ἐναντίον τῶν Μανιχαίων σὲ εἴκοσι πέντε βιβλία. Αὐτὸς μὲ τὰ ἑπτὰ πρῶτα βιβλία νομίζει βέβαια ὅτι ἀνατρέπει τὸ “Ζῶν εὐαγγέλιο” τοῦ Μανιχαίου, ἀλλὰ αὐτὸ πού ἀνατρέπει εἶναι τὸ σύγγραμμα τοῦ Ἄδδα, τὸ λεγόμενο “Μόδιο”. Μὲ τὰ ἐπόμενα ἀνακαθαίρει καὶ διασαφεῖ τὴν χρῆση τῶν Γραφικῶν ρητῶν, τὰ ὅποια οἱ Μανιχαῖοι οἰκειοποιοῦνται πρὸς τὸν σκοπὸ πού αὐτοὶ θέλουν. Ἔτσι ὁ Διόδωρος. Αὐτῶν τῶν Πατέρων, ὅπως ὁ ἴδιος ὁ Θεοσεβέστατος Ἡρακλειανὸς λέγει, μνημονεύοντας ὅσα διατύπωσαν ἀδύνατα κάπως, τὰ ἐπισημαίνει καὶ τὰ παρατρέχει, ὅσα πάλι μὲ ἐλλείψεις, τὰ συμπληρώνει μ’ εὐλάβεια, καὶ ὅσα λέχθησαν μὲ ἐπάρθεια, τὰ ἀποδέχεται ἀμερόληπτα καὶ τὰ ἐπαινεῖ, προσθέτοντας καὶ ὅσα αὐτὸς σκέφθηκε.

Ὁ Ἡρακλειανὸς εἶναι συγγραφέας πού ἀποπνέει καὶ τὴν ἰσχύ

τὴν ἀπὸ τῶν ἄλλων μαθημάτων πλουτῶν θεωρίαν διὸ καὶ τὰ
 παραλόγως μυθολογηθέντα τῷ Μανιχαίῳ εἰς τὸ σφοδρότερον
 ἀνατρέπει, ἐξ αὐτῆς τῆς τῶν ὄντων θεωρίας τὴν περὶ τοῦ ὄντος
 αὐτῷ μεμυθολογημένην ἀπελέγχων φλυαρίαν. Ἐγράφη δὲ αὐτῷ
 5 ἢ εἰκοσάδιβλος αὕτη ἢ κατὰ τῶν Μανιχαίων πρὸς Ἀχίλλιον
 αἰτησάμενον, ὃν καὶ πιστὸν καὶ ποθεινότατον ἀποκαλεῖ τέκνον· ὁ
 γὰρ Ἀχίλλιος, ὁρῶν τὴν τῶν Μανιχαίων εἰς πλάτος ἐπιδιδουσαν
 ἀσέβειαν, ἤτησε τὴν κατ' αὐτῆς ἀναγραφῆναι στήλην, καὶ εἰς
 ἀπαράγραπτον ἀναγράφεται θρίαμβον. Ἦν δ' οὗτος ὁ θεοσεβέ-
 10 στατος Ἡρακλειανὸς κατὰ τοὺς χρόνους....

ΠΣ΄

**Ἐπιστολαὶ τοῦ ἐν ἀγίοις Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου,
 ἃς ὑπερορισθεὶς ἔγραψε.**

Ἀνεγνώσθησαν ἐπιστολαὶ τοῦ ἐν ἀγίοις Πατρὸς Ἰωάννου τοῦ
 15 Χρυσοστόμου, ἃς μετὰ τὴν ἄδικον καὶ ἀπάνθρωπον ἐξορίαν πρὸς
 διαφόρους ἔγραψεν, ἐν αἷς εἰς τὸ χρειώδες μᾶλλον συντείνουσαι αἶ
 τε πρὸς τὴν εὐλαβεστάτην Ὀλυμπιάδα τὴν διάκονον αὐτῷ γε-
 γραμμέναι δεκαεπτὰ, καὶ αἱ πρὸς Ἰννοκέντιον τὸν Ῥώμης, ἐν αἷς
 καὶ ὅσα αὐτῷ συνηνέχθη ὡς ἐν ἐπιστολῆς εἶδει ἐξιστορεῖ. Κέχη-
 20 ται δὲ καὶ ταύταις ταῖς ἐπιστολαῖς τῷ συνήθει τοῦ λόγου χαρα-
 κτῆρι· λαμπρὸς τε γὰρ ἐστὶ καὶ σαφὴς καὶ ἀνθῶν μετὰ τοῦ ἠδέος
 τὴν πιθανότητα, πλὴν ὅσον ἐμμελέστερόν πως δοκοῦσιν αἱ πρὸς
 Ὀλυμπιάδα αὐτῷ συγκεῖσθαι ἐπιστολαί, εἰ καὶ τοῦ ἐπιστολμαίου
 τύπου, τῶν πραγμάτων τότε εἰς τὴν ἑαυτῶν ἰσχὴν τοὺς τῶν ῥημά-
 25 των νόμους ἐκδισασμένων, οὐ λίαν ἐγράφησαν στοχαζόμεναι.

ΠΖ΄

**Ἀλεξανδρέως Ἀχιλλέως Τατίου,
 Τῶν περὶ Λευκίπην καὶ Κλειτοφῶντα λόγοι η΄.**

Ἀνεγνώσθησαν Ἀλεξανδρέως Ἀχιλλέως Τατίου «Τῶν περὶ
 30 Λευκίπην καὶ Κλειτοφῶντα» λόγοι η΄. Ἔστι δὲ δραματικόν,
 ἔρωτάς τινος ἀτόπους ἐπεισάγον. Καὶ λέξει μὲν καὶ συνθήκη δο-

90. Ἐδῶ τὸ κείμενο εἶναι ἐφθαρμένο. Πληροφορίες γιὰ τὴ ζωὴ του δὲν ἔχομε.

ἀπὸ τῆ φιλοσοφία, καὶ διαθέτει πλούσια καὶ τῆ γνώση τῶν ἄλλων μαθήσεων. Γι' αὐτὸ καὶ ὅσα παράλογα μυθολόγησε ὁ Μανιχαῖος, τὰ ἀνατρέπει μὲ σφοδρότητα, καὶ ἀπὸ τὴν ἴδια τῆ θεωρία τῶν ὄντων ἀποδεικνύει τὴν γεμάτη ἀπὸ μυθολογήματα φλυαρία του γιὰ τὸ ὄν πού αὐτὸς διατύπωσε. Αὐτὴν τὴν εἰκοσάβιβλο ἐναντίον τῶν Μανιχαίων τὴν ἔγραψε πρὸς τὸν Ἀχιλλιο, ἱκανοποιώντας αἴτημά του, τὸν ὁποῖο καὶ ἀποκαλεῖ πιστὸ καὶ περιπόθητο τέκνο. Ὁ Ἀχιλλιος δηλαδή, βλέποντας τὴ μεγάλη ἔκταση πού ἔπαιρνε ἡ αἵρεση τῶν Μανιχαίων, ζήτησε νὰ γραφεῖ ἡ ἐναντίον τους στήλη, καὶ γράφτηκε (μὲ αὐτὸ τὸ ἔργο) πρὸς αἰώνιο θρίαμβο ἐναντίον της. Αὐτὸς ὁ θεοσεβέστατος Ἡρακλειανὸς ἔζησε κατὰ τοὺς χρόνους...⁹⁰

86.

**Ἐπιστολὲς τοῦ ἁγίου Ἰωάννη τοῦ Χρυσοστόμου,
τις ὁποῖες ἔγραψε στὴν ἐξορία**

Διαβάσαμε τίς ἐπιστολὲς τοῦ ἁγίου Πατέρα μας Ἰωάννη τοῦ Χρυσοστόμου, πού ἔγραψε πρὸς διαφόρους μετὰ τὴν ἀπάνθρωπη ἐξορία του. Αὐτὲς οἱ ἐπιστολὲς ἀποβλέπουν σὲ πράγματα ἀναγκαῖα καὶ οἱ δεκαεπτὰ πού ἀπευθύνονται στὴν εὐλαβεστάτη διάκονο Ὀλυμπιάδα, καὶ ὅσες ἀπευθύνονται πρὸς τὸν Ἰννοκέντιο ἐπίσκοπο Ρώμης, στίς ὁποῖες μὲ τὸ εἶδος τῆς ἐπιστολῆς ἐξιστορεῖ ὅσα τοῦ συνέβησαν. Καὶ σ' αὐτὲς τίς ἐπιστολὲς ὁ λόγος του διατηρεῖ τὸν συνηθισμένο χαρακτήρα του. Λαμπρὸς καὶ σαφὴς καὶ μαζὶ μὲ τὸ εὐχάριστο ἐκπέμπει καὶ τὴν πιστικότητα, μόνο πού οἱ ἐπιστολὲς πρὸς τὴν Ὀλυμπιάδα εἶναι συνταγμένες ἐπιμελέστερα, ὄν καὶ δὲν εἶχαν γραφεῖ ἔχοντας στόχο τους τοὺς κανόνες τῆς ἐπιστολῆς, ἐπειδὴ τὰ πράγματα τότε ὑπέταξαν στὴ δύναμή τους τοὺς νόμους τῶν λόγων.

87.

**Ἀχιλλέα Τατίου τοῦ Ἀλεξανδρέα,
τῶν περὶ Λευκίππη καὶ Κλειτοφώντα, λόγοι ὀκτώ.**

Ἀναγνώσθηκε τὸ ἔργο τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ Ἀχιλλέα Τατίου «τῶν περὶ Λευκίππην καὶ Κλειτοφώντα» σὲ ὀκτὼ λόγους. Εἶναι ἔργο δραματικὸ, πού διηγεῖται κάποιους ἀτοπούς ἔρωτες. Ξεχωρίζει

κεῑ διαπρέπειν· εὐσήμῳ τε γὰρ καὶ ἐπὶ τροπὴν οἰκείως τετραμμέ-
 νῃ ὅτε καὶ ταύτῃ χρῶτο· ἀφοριστικαί τε καὶ σαφεῖς καὶ τὸ ἡδὺν
 φέρουσαι αἱ πλεῖσται περίοδοι, καὶ τὴν ἀκοὴν τῷ ἤχῳ λεαίνου-
 σαι. Ἀλλὰ τό γε λίαν ὑπέραισχρον καὶ ἀκάθαρτον τῶν ἐννοιῶν
 5 καὶ τὴν τοῦ γεγραφότος φαυλίζει γνώμην ἐν πᾶσι καὶ σπουδὴν,
 καὶ τοῖς ἀναγινώσκουσιν ἐθέλουσι κατάπτυστον τὴν ἀνάγνωσιν
 ποιεῖται καὶ φευκτὴν. Πολλὴν δὲ ὁμοιότητα ἐν τῇ διασκευῇ καὶ
 πλάσει τῶν διηγημάτων, πλὴν σχεδὸν τι τῶν προσώπων τῆς ὀνο-
 μασιᾶς καὶ τῆς μυσαρᾶς αἰσχρότητος, πρὸς τὰ τοῦ Ἡλιοδώρου
 10 δράματα φυλάττει.

ΠΗ.

*Γελασίου, ἐπισκόπου Καισαρείας τῆς κατὰ Παλαιστίνην,
 Ἱστορίας Ἐκκλησιαστικῆς λόγοι γ'.*

Ἀνεγνώσθη βιβλίον, ὡς ἐν ἱστορίας τύπῳ, «Τὰ κατὰ τὴν ἐν
 15 Νικαῖα σύνοδον πραχθέντα», τόμοι δὲ τὸ βιβλίον τρεῖς. Λέγει δὲ
 τὸν μὲν Ὅσιον τὸν τοῦ Κουδρουῦθης καὶ Βίωνα καὶ Βικέντιον,
 Ῥωμαϊκοὺς ἱερέας, ἐκ προσώπου Σιλδέστρου τοῦ Ῥώμης παρει-
 ναι, Εὐστάθιον δὲ τὸν Ἀντιοχείας, αὐτὸν ἐκεῖνον Ἀλέξανδρον,
 ὃς τότε πρεσβυτέρου ἀξίωμα εἶχεν, εἰς πρόσωπον τοῦ Κωνσταν-
 20 τινουπόλεως Μητροφάνους παρειῖναι (ἐκεῖνος γὰρ ἐκωλύετο βα-
 θυτάτῳ γήρῳ, ἐπεὶ αὐτῷ ὁ χρόνος τοῦ βίου ὑπὲρ τὰ ἑκατὸν ἔξετει-
 νετο ἔτη). Συμπαρειῖναι καὶ Ἀλέξανδρον τὸν Ἀλεξανδρείας ἄμα
 Ἀθανασίῳ, ὃς ὕστερον καὶ διάδοχος τοῦ θρόνου κατέστη. Ἔτι δὲ
 παρειῖναι καὶ τὸν Ἱεροσολύμων Μακάριον καὶ ἄλλο πλῆθος ἀρ-
 25 χιερέων καὶ ἱερέων. Συγκροτηθῆναι δὲ φησι τὴν σύνοδον ἑξκαι-
 δεκάτῳ ἔτει τῆς Κωνσταντίνου βασιλείας, παραταθῆναι δὲ ταύ-
 τῆς τὰς πράξεις μέχρι δευτέρου καὶ εἰκοστοῦ ἡμίσεος, ἔξ δηλονό-
 τι ἔτεσι ταύτης συγκροτουμένης

Φησὶ δὲ καθαιρεθῆναι μὲν Ἄρειον καὶ ἀναθέματι καθυπο-
 30 βληθῆναι, εἶτα πάλιν πειραῖσθαι ὥστε παραδεχθῆναι· καὶ τοῦτο
 πολλάκις ἐπιτηδευθῆναι δι' Εὐσεβίου, ὃς ἦρχε Νικομηδείας, καὶ
 δι' Εὐτοκίου δὲ τοῦ Ἀρειανοῦ, πρεσβυτέρου ἔχοντος χειροθεσίαν,

εἶναι φανερό στὸ λεκτικὸ καὶ στὴ σύνθεση· μὲ σαφήνεια καὶ ἄνετα στραμμένο στὴ μεταφορὰ, ὅταν βέβαια τὴ χρησιμοποιοεῖ. Οἱ περισσότερες περιόδοί του ἔχουν τόνο ἀφοριστικὸ, εἶναι σαφεῖς καὶ διαπνέονται ἀπὸ γλυκύτητα καὶ μὲ τὸν ἦχο τους θωπεύουν τὴν ἀκοή. Ἀλλὰ ἡ ὑπερβολικὴ αἰσχροτήτα καὶ ἀκαθαροσύνη τῶν ἐννοιῶν καὶ τὴ γνώμη τοῦ συγγραφέα περιβάλλουν μὲ ἀσχήματα καὶ τὴ σπουδὴ γιὰ ὅλα, καὶ σ' ὅσους θέλουν νὰ διαβάσουν τὸ ἔργο κάνουν τὴν ἀνάγνωσι κατὰ πτυσθὴ καὶ τοὺς κάνουν νὰ τὴν ἀποφύγουν. Ἐχει πολλὴ ὁμοιότητα ὡς πρὸς τὴ σύνθεση καὶ τὴ διάπλασι τῶν διηγημάτων, ἐκτὸς βέβαια ἀπὸ τὰ ὀνόματα τῶν προσώπων καὶ τὴν βδελυρὴ αἰσχροτήτα, μὲ τίς δραματικὰς ἱστορίας τοῦ Ἡλιοδώρου.

88.

Γελασίου, ἐπισκόπου Καισαρείας τῆς Παλαιστίνης,
Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας, λόγοι τρεῖς.

Διαβάσαμε ἓνα βιβλίον κατὰ τὸν τύπον τῆς ἱστορίας, «Τὰ Πεπραγμένα τῆς συνόδου στὴ Νίκαια», ποὺ ἐκτείνεται σὲ τρία μέρη. Ἀναφέρει ὅτι παραβρέθησαν ὁ Ὅσιος, ἐπίσκοπος Κουδρουύθης, καὶ ὁ Βίτων καὶ ὁ Βικέντιος, ἱερεῖς, ὡς ἐκπροσώποι τοῦ Σιλδέστρου Ρώμης, ὁ Εὐστάθιος, ἐπίσκοπος Ἀντιόχειας, αὐτοπροσώπως, ὁ Ἀλέξανδρος, ποὺ τότε εἶχε τὸ ἀξίωμα τοῦ πρεσβυτέρου, ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ Μητροφάνη Κωνσταντινουπόλεως (γιατὶ ἐκεῖνος ἐμποδιζόταν ἀπὸ βαθύτατον γῆρας, ἐπειδὴ ἦταν περισσότερα ἀπὸ ἑκατὸ ἔτην). Παραβρέθηκε καὶ ὁ Ἀλέξανδρος Ἀλεξανδρείας μαζὶ μὲ τὸν Ἀθανάσιον, ποὺ ἔπειτα ἔγινε διάδοχος τοῦ θρόνου του. Ἀκόμα ἦσαν παρὼν καὶ ὁ Μακάριος τῶν Ἱεροσολύμων, καὶ πλῆθος ἄλλο ἀρχιερέων καὶ ἱερέων. Ἡ σύνοδος, λέγει, συγκροτήθηκε τὸ δέκατον ἔκτον ἔτος τῆς βασιλείας τοῦ Κωνσταντίνου, καὶ ὅτι οἱ ἐργασίαι τῆς παρατάθησαν μέχρι τὸ εἴκοστόν καὶ τὸ μισὸν τοῦ δευτέρου ἔτους διήρκεσαν δηλαδὴ οἱ συνεδριάσεις τῆς συνόδου ἕξι ἔτη.

Λέγει ἀκόμα, ὅτι ὁ Ἄρειος καθαιρέθηκε καὶ ὑποβλήθηκε σὲ ἀνάθεμα, καὶ ἔπειτα πάλιν ἔγινε προσπάθεια νὰ γίνῃ ἀποδεκτός. Καὶ τοῦτο πολλὰς φορὰς ἐπιχειρήθηκε νὰ μεθοδευθῇ μέσῳ τοῦ Εὐσεβίου, ἐπισκόπου Νικομηδείας, καὶ τοῦ Εὐτοκίου τοῦ Ἀρειανοῦ, ποὺ

ὄν ἡ τοῦ βασιλέως ἀδελφή Κωνσταντῖνα, τὴν τέλειον ἡμέραν ὑπερχομένη τοῦ θίου, παρέθετο πῶ ἀδελφῶ. Ἄλλ' οὗτοι μὲν ἔσπευδον τὸν Ἄρειον ἐπαγαγεῖν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἡ δὲ θεία δίκη οὐκ εἴασε τὸν ἐχθρὸν κατορχήσασθαι αὐτῆς τοῦ νεῶ καὶ τῆς ἐν αὐτῷ παστάδος, ἀλλ' ἐν ἀφεδρωῶσι τὸν θίον ἐδίκασε καταστρέψαι, καθ' ἣν αὐτὸς καὶ οἱ σπουδασταὶ αὐτοῦ ὄρισαν ἡμέραν διὰ τῆς εἰσόδου αὐτοῦ τὴν ἐκκλησίαν βεβηλώσαι τοῦ Θεοῦ καὶ τὰ ἅγια. Καὶ ἡ καταστροφή δὲ δημόσιος γίνεται· πλησίον γὰρ οἱ ἀφεδρωῶνες ἐχρημάτιζον τοῦ φόρου. Ἐφ' ᾧ ἠσθῆναί τε τὸν μέγαν Κωνσταντῖνον γράφει, ὡς τοῦ ἀδεκάστου κριτοῦ οἷς ἔκρινε λύσαντος ἀμφισθήτησιν πᾶσαν, γράψαι τε αὐτὸν πολλοῖς ἐπιστολάς, τὴν ἔνδικον Ἀρείου καταστροφήν στηλιτεύοντα. Καὶ ὁ μὲν οὕτω φησί, συμφωνῶν ἐν τούτῳ Ἀθανασίῳ τε πῶ μεγάλῳ καὶ Θεοδωρήτῳ καὶ ἄλλοις πλείοσιν, ἐνίοις δὲ γράφειν ἔδοξεν οὐχὶ κατὰ τοὺς Κωνσταντῖνου τοῦ Μεγάλου χρόνους, ἀλλὰ τοῦ παιδὸς Κωνσταντίου βασιλεύοντος οὕτως αἰσχρῶς τὸν Ἄρειον ἐξ ἀνθρώπων ἀφανισθῆναι.

Καὶ ταῦτα μὲν τόδε τὸ βιβλίον οὐ γὰρ ἐπεγέγραπτο αὐτῷ ἡ κλησίς τοῦ γράψαντος. Ἐν ἄλλῳ μέντοι ἔχοντι τὰ αὐτά· Γελασίου τοῦ ἐπισκόπου Καισαρείας τῆς Παλαιστίνης, εὑρον τὸ βιβλίον ἐπιγραφόμενον. Ἡ δὲ φράσις εἰς τὸ ταπεινὸν καὶ χυδαῖον τοῦ λόγου λίαν κατενηνεγμένη.

Τίς ποτε δὲ ἐστὶν ὁ Γελάσιος οὗτος, οὐκ ἔχω σαφῶς ἐκμαθεῖν. Μέχρι γὰρ νῦν τριῶν, ὡς ἔστιν εἰκάσαι, Γελασίων καὶ ἐπισκόπων Καισαρείας τῆς κατὰ Παλαιστίνην διβλίσις ἐνετύχομεν, ἡ πάντως γε δύο. Αἱ δὲ δίβλοι αἷς ἐνετύχομεν, ἡ μὲν ἐστὶ, «Κατὰ Ἀνομοίων» συντεταγμένη, αἱ δὲ ἄλλαι δύο ἐκκλησιαστικῶς ἀναγράφουσι πράξεις, ὧν μία ἦς νῦν ὡς ἐν κεφαλαίῳ ἐπεμνήσθημεν. Ἔχει δὲ αὕτη, ἐν οἷς αὐτὴν ἐπιγεγραμμένην εὑρομεν, ἐπιγραφὴν ὡσπερ εἴρηται. «Γελασίου, ἐπισκόπου Καισαρείας τῆς κατὰ Παλαιστίνην, Ἱστορίας Ἐκκλησιαστικῆς λόγοι γ'».

Καὶ ἀπάρχεται δὲ οὕτω «Τὰ κατὰ τὴν ἀγίαν καὶ μεγάλην καὶ οἰκουμενικὴν τῶν ἐπισκόπων συναθροισθεῖσαν σύνοδον ἐκ πασῶν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τῶν τοῦ Ῥωμαίου κόσμου ἐπαρχιῶν καὶ

ἦταν χειροτονημένος πρεσβύτερος, πού ἡ ἀδελφή τοῦ βασιλιᾶ, ἡ Κωσταντίνα, τὸν παρέδωσε στὸν ἀδελφό της, περνώντας τὴ τελευταία ἡμέρα τοῦ βίου της. Καὶ αὐτοὶ βέβαια ἔσπευδαν νὰ ἐπαναφέρουν τὸν Ἄρειο στὴν Ἐκκλησία, ἡ θεία δίκη ὅμως δὲν ἄφησε τὸν ἐχθρό της νὰ ἐμπαίξει τὸ ναό της καὶ τὴν παστάδα αὐτοῦ, ἀλλὰ ἔκρινε νὰ τελειώσει τὴ ζωὴ του σὲ δημόσια ἀφοδευτήρια, τὴν ἡμέρα πού αὐτὸς καὶ οἱ ὄπαδοί του ὄρισαν μὲ τὴν εἴσοδό του στὴν ἐκκλησία νὰ βεβηλώσουν τὰ ἅγια τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἡ καταστροφή του γίνεται δημόσια, γιατί τὰ ἀφοδευτήρια βρίσκονταν κοντὰ στὴν ἀγορά. Γιὰ τὸ γεγονός αὐτό, λέγει, εὐχαριστήθηκε ὁ μέγας Κωσταντῖνος, ἐπειδὴ ὁ ἀμερόληπτος κριτὴς μὲ τὴν ἀπόφασή του διέλυσε κάθε ἀμφισβήτηση, καὶ ἔγραψε ἐπιστολὲς σὲ πολλοὺς πού ἀνακοίνωνε τὸ δίκαιο τέλος τοῦ Ἄρειου. Αὐτὰ λέγει αὐτὸς ὁ συγγραφέας, συμφωνώντας μὲ τὸν μεγάλο Ἀθανάσιο καὶ τὸν Θεοδώρητο καὶ πολλοὺς ἄλλους. Μερικοὶ ὅμως γράφουν, ὅτι δὲν ἦταν κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ μεγάλου Κωσταντίνου, ἀλλὰ ὅταν βασιλεύε ο ἰός του Κωσταντῖνος, πού ἔτσι αἰσχρὰ ὁ Ἄρειος ἐξαφανίσθηκε ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους.

Καὶ αὐτὰ βέβαια γράφονται σ' αὐτὸ τὸ βιβλίον· γιατί δὲν ὑπάρχει σ' αὐτὸ τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέα του. Βρῆκα ὅμως σὲ ἄλλο βιβλίον μὲ τὸ ἴδιο περιεχόμενον νὰ ἔχει τὴν ἐπιγραφή, Γελασίου, ἐπισκόπου Καισαρείας τῆς Παλαιστίνης. Ὁ φρασιολογία του εἶναι πολὺ ταπεινὴ καὶ χυδαία.

Ποιὸς εἶναι αὐτὸς ὁ Γελάσιος δὲν μπορῶ νὰ τὸ γνωρίζω μὲ σαφήνεια. Γιατὶ μέχρι τώρα τρεῖς, ὅπως μπορῶ νὰ συμπεράνω, Γελασίους καὶ ἐπισκόπους Καισαρείας τῆς Παλαιστίνης συνάντησα στὰ ἔργα, ἢ ὅπωςδήποτε δύο. Τὰ ἔργα ὅπου τοὺς συνάντησα τὸ ἓνα ἐπιγράφεται, «Κατὰ Ἀνομοίων», ἐνῶ τὰ ἄλλα δύο μνημονεύουν πράξεις ἐκκλησιαστικῆς, ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὸ ἓνα τὸ ἀναφέραμε τώρα ἐπιγραμματικά. Ὁ τίτλος ὅπως τὸ βρῆκα νὰ πηλοφορεῖται εἶναι, ὅπως ἔχει λεχθεῖ, «Γελασίου, ἐπισκόπου Καισαρείας τῆς κατὰ Παλαιστίνην, Ἱστορίας Ἐκκλησιαστικῆς, λόγοι τρεῖς».

Καὶ ἀρχίζει ὡς ἑξῆς «Ὅσα στὴν ἀγία καὶ μεγάλη καὶ οἰκονομικὴ σύνοδο τῶν ἐπισκόπων πού συγκροτήθηκε ἀπὸ ὅλες, ὅπως ὁ λόγος λέγει, τὶς ἐπαρχίες τοῦ Ρωμαϊκοῦ κόσμου καὶ τῆς Περσίας»

Περσίδος», καὶ ἐξῆς. Καὶ τελευτᾶ δὲ εἰς τὴν τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου τελευτήν, ἐν ἧ καὶ τὸ τῆς ἀφέσεως ἐδέξατο θεῖον λουτρόν, τὰς ἐν δὶώ κηλίδας, οἷα εἰκὸς ἄνθρωπον ὄντα ταύτας ἐφέλκεσθαι, ἀπολουσάμενος. Τυχεῖν δὲ φησι τοῦ βαπτίσματος ὀρθοδόξου μυσταγωγῆσαντος καὶ τελέσαντος, ἀλλ' οὐχ ὡς τισιν ἔδοξε, τῶν αἵρετικῶν τινος χειραπτήσαντος. Ἡ δὲ γε ἀναβολὴ αὐτῶ τοῦ βαπτίσματος παρετείνετο, ὅτι δι' ἐπιθυμίας πλείστης ἦν αὐτῶ τοῖς Ἰορδάνου βαπτίσασθαι. Φηοὶ δὲ αὐτὸν ὁ συγγραφεὺς οὗτος ἐπὶ Βασιλίσκου, ὃς ἐκβαλὼν Ζήνωνα, ἐτυράνησεν, ἀκμάζειν καὶ ἀνεγνωκέ-
 10 και τὰς τῆς συνόδου πράξεις ἐν παλαιαῖς μεμβράναις ἔτι κατὰ τὴν πατρίαν οἰκίαν διατρίβοντα, ὧν τὴν μνήμην ἔχοντα, καὶ ἐξ ἑτέρων γραμμῶν ὅσα χρῆσιμα συναγείροντα, τὴν ἱστορίαν συντάξαι. Μνημονεύει δ' οὗτος καὶ ῥητῶν τινῶν Γελασίου τινός, Γελάσιον αὐτὸν καὶ Ῥουφῖνον ἅμα καλῶν. Λέγει δὲ αὐτοῦ καὶ πατρίδα τὴν
 15 Κύζικον, καὶ πατέρα τῶν κατ' αὐτὴν πρεσβυτέρων ἓνα τινά. Καὶ οὗτος μὲν ὁ τοῦδε τοῦ βιβλίου πατήρ, καὶ ταῦτα αὕτη ἡ δίβλος.

ΠΘ'.

Γελασίου, ἐπισκόπου Καισαρείας Παλαιστίνης,
 Προοίμιον εἰς τὰ μετὰ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν
 20 Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου.

Ἡ δὲ λωπὴ δίβλος ἐπιγραφὴν μὲν ἔχει τοιαύτην «Προοίμιον ἐπισκόπου Καισαρείας Παλαιστίνης, εἰς τὰ μετὰ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου», ἄρχεται δὲ οὕτω· «Τοὺς μὲν ἄλλους ἐπὶ τὸ συγγράφειν ὠρμημένους καὶ τῶν γενομέ-
 25 των τὰς ἱστορίας τῇ μνήμῃ παραπέμπειν ἐγκωκότας», καὶ ἐξῆς.

Λέγει δὲ αὐτὸν ἀνεψιὸν πρὸς μητρὸς Κυρίλλου τοῦ Ἱεροσολύμων, καὶ ὑπ' ἐκείνου προτραπῆναι εἰς τήνδε τὴν συγγραφὴν. Ἡμεῖς δὲ εὖρομεν ἀνεγνωκότες ἐν ἄλλοις, ὅτι αὐτός τε Κύριλλος καὶ Γελάσιος οὗτος τὴν Ῥουφίνου τοῦ Ῥωμαίου μετέφρασεν
 30 ἱστορίαν εἰς τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν, οὐ μέντοι ὅτι ἰδίαν συνετάξαντο ἱστορίαν. Δῆλον δ' ὡς ἀρχαιότερος ἦν οὗτος τοῦ προειρημένου, εἴ γε κατὰ Κύριλλον ἠκμασε τὸν Ἱεροσολύμων. Ἀλλ' οὗτος

καὶ ἐξῆς. Καὶ τελειώνει στὸ θάνατο τοῦ μεγάλου Κωσταντίνου, ὁπότε δέχθηκε καὶ τὸ βάπτισμα τῆς ἄφεσης καὶ ἀπέπλυνε τὶς κηλίδες τῆς ζωῆς, πού σάν ἄνθρωπος ἦταν φυσικὸ νὰ δεχθεῖ. Καὶ δέχθηκε, λέγει, τὸ βάπτισμα ἀπὸ ἱερέα ὀρθόδοξο πού τέλεσε τὸ μυστήριον, καὶ ὄχι, ὅπως νομίζουν μερικοί, ἀπὸ κάποιον αἰρετικό. Ἡ ἀναβολὴ βέβαια τοῦ βαπτίσματος παρατεινόταν, ἐπειδὴ εἶχε μεγάλη ἐπιθυμία νὰ βαπτισθεῖ στὰ νερά τοῦ Ἰορδάνη. Βεβαιώνει εὐλογα ὁ συγγραφέας ὅτι ἔζησε ἐπὶ Βασιλίσκου, πού ἔγινε τύραννος, ἐκθρονίζοντας τὸν Ζήνωνα, καὶ ὅτι διάβασε τὰ πεπραγμένα τῆς συνόδου σὲ παλαιῆς μεμβράνης, ὅταν ἔμενε ἀκόμα στὸ πατρικὸ του σπίτι, καὶ αὐτὲς τὶς μεμβράνες ἔχοντας στὴ μνήμη του καὶ ἀπὸ ἄλλα χρήσιμα γραπτὰ πού συγκέντρωσε συνέγραψε τὴν ἱστορία του. Ἀναφέρει αὐτὸς καὶ μερικὰ ρητὰ κάποιου Γελασίου, πού τὸν ὀνομάζει ταυτόχρονα καὶ Γελάσιο καὶ Ρουφῖνο. Ἀναφέρει καὶ ὡς πατρίδα του τὴν Κύζικο, καὶ πατέρα του κάποιον ἀπὸ τοὺς ἐκεῖ πρεσβυτέρους. Ὁ ἴδιος εἶναι ὁ πατέρας αὐτοῦ τοῦ ἔργου, καὶ αὐτὰ περιέχει. τὸ ἔργο αὐτό.

89.

**Γελασίου, ἐπισκόπου Καισαρείας τῆς Παλαιστίνης,
Προοίμιον στὰ μετὰ τὴν Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία
τοῦ Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου.**

Τὸ ἄλλο βιβλίον⁹¹ ἔχει αὐτὸν τὸν τίτλον· «Προοίμιον τοῦ ἐπισκόπου Καισαρείας τῆς Παλαιστίνης στὰ μετὰ τὴν Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου», καὶ ἀρχίζει ὡς ἐξῆς· «Οἱ ἄλλοι βέβαια πού θέλησαν νὰ προβοῦν στὴ συγγραφὴ καὶ σκέφθησαν νὰ παραδώσουν στὴ μνήμη τὰ ἱστορικὰ γεγονότα», καὶ τὰ ἐξῆς.

Λέγει ὅτι ἦταν ἀνεψιὸς ἀπὸ τὴ μητέρα του τοῦ Κυρίλλου, τοῦ ἐπισκόπου Ἱεροσολύμων, καὶ ὅτι ἀπὸ ἐκεῖνον ἔλαβε τὴν προτροπὴν σ' αὐτὴ τὴ συγγραφὴ. Ἐμεῖς ὁμῶς βρήκαμε, ὅτι ὁ ἴδιος ὁ Κύριλλος καὶ ὁ Γελάσιος αὐτὸς μετέφρασαν στὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα τὴν ἱστορία τοῦ Ρωμαίου Ρουφίνου, καὶ ὄχι ὅτι συνέγραψαν δική τους ἱστορία. Καὶ εἶναι φανερό, ὅτι αὐτὸς εἶναι ἀρχαιότερος ἀπὸ ἐκεῖνον πού προαναφέραμε, ἂν ἔζησε στὰ χρόνια τοῦ Κυρίλλου τοῦ ἐπισκόπου Ἱερο-

91. Τὸ δεύτερον δηλαδὴ ἀπὸ τὰ δύο πού ἐνέφερε προηγουμένως.

μὲν ὁ Γελάσιος ἐκείνου καὶ τῆ φράσει ἐπὶ τὸ λογιώτερον διαφέ-
ρει. Ἐκάτερος μέντοι αὐτῶν πολὺ τοῦ κατὰ Ἀνομοίων συγγε-
γραφότος ἐνδεέστερος ὑπάρχει. Ἐπίσκοπος δ' ἄρα κάκεινος τῆς
αὐτῆς ἐπιγράφεται Παλαιστίνης Ἄλλ' ἐκεῖνός γε ὁ Γελάσιος τῆ
5 τε φράσει καὶ τῆ πολυμαθία καὶ ταῖς λογικαῖς ἐφόδοις, αἷς οὐκ
οἶδ' ὅπως εἶπεῖν, καὶ ἀπειροκάλως κατεχρήσατο, παρὰ πολὺ τού-
τους τὴν ἐν τοῖς λόγοις ἐλάττονα τάξιν ἐπέχειν ἀπελαύνει. Εἰ δέ
τις τούτων αὐτός ἐστιν ὁ γράψας, καὶ ταῦτα χρόνῳ συλλέξας καὶ
συναυξήσας τὰ λείποντα, οὐπω μαθεῖν ἔσχον.

10

4.

Λιβανίου, ἐν τεύχεσι 6, Λόγοι καὶ Ἐπιστολαί.

Ἀνεγνώσθη ὁ Λιβάνιος ἐν τεύχεσι δυσίν. Οὗτος δὲ ἐν τοῖς
πλασματικοῖς αὐτοῦ καὶ γυμναστικοῖς λόγοις μᾶλλον ἐστὶν ἢ ἐν
τοῖς ἄλλοις αὐτὸς ἑαυτοῦ χρησιμώτερος τῆ γὰρ πολλῇ περὶ τοὺς
15 ἄλλους φιλοπονία τε καὶ περιεργία τὴν τε ἔμφυτον τοῦ λόγου καὶ
αὐτοσχέδιον, ὡς ἂν τις εἶποι, χάριν ἐλυμήνατο καὶ τέρψιν, καὶ εἰς
τὸ ἀσαφέστερον περιέτρεψε, πολλὰ μὲν ἐπισκοτιζὼν παρενθήκαις,
ἔνια δ' ἀφαιρέσει καὶ τοῦ ἀναγκαίου. Τὰ δ' ἄλλα ἐν τούτοις κανὼν
ἐστὶ καὶ στάθμη λόγου Ἀττικοῦ. Ἔστι δὲ δόκιμος καὶ ταῖς ἐπι-
20 στολαῖς. Πολλὰ δὲ αὐτοῦ καὶ παντοδαπὰ συγγράμματα φέρεται.

4A.

Ἀρριανοῦ, τὰ κατὰ Ἀλέξανδρον ἐν λόγοις 5.

Ἀνεγνώσθη Ἀρριανοῦ «Τὰ κατὰ Ἀλέξανδρον» ἐν λόγοις
ἑπτὰ, ἐν οἷς διεξέρχεται τὰς τε πρὸς Ἀθηναίους σπονδὰς καὶ
25 τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, ἄνευ μέντοι Λακεδαιμονίων, καὶ τὴν ἐπὶ
τὴν Ἀσίαν περαίωσιν, ὅπως τε μάχαις τρισὶ κατεστρέψατο Πέρ-
σας, ἐν Γρανικῷ μὲν τοὺς σατραπᾶς Δαρείου, στρατιὰν ἄγοντας
δισμυρίους μὲν ἵππεις, πεζοὺς δὲ παρὰ μικρὸν ἴσους, τούτους
σύμπαντας καταπολεμήσας, ἐν Ἰσσω δὲ αὐτόν τε Δαρεῖον καὶ
30 τοὺς ἀμφ' αὐτὸν κατὰ κράτος τρεψάμενος, καὶ συλλαβὼν αἰχμα-

σολύμων. Αὐτὸς ἐδῶ ὅμως ὁ Γελάσιος διαφέρει ἀπὸ ἐκείνον ὡς πρὸς τὸν λογιώτερο τρόπο ἔκφρασης· ἀλλὰ καὶ ὁ ἓνας καὶ ὁ ἄλλος ἀπὸ αὐτοὺς εἶναι πολὺ κατώτερος ἀπὸ τὸν συγγραφέα τοῦ ἔργου, «Κατὰ Ἐνομοίων». Κι αὐτὸς βέβαια ἐπιγράφεται ὡς ἐπίσκοπος τῆς Παλαιστίνης, ἀλλὰ ὁ Γελάσιος ἐκεῖνος καὶ στὸ ὕψος καὶ στὴν πολυμάθεια καὶ στὰ λογικὰ ἐπιχειρήματα, τὰ ὁποῖα δὲν ξέρω πῶς, καὶ τελείως ἀπρόσφορα τὰ χρησιμοποίησε, ἐκτοπίζει αὐτοὺς τοὺς δύο πάρα πολὺ νὰ πάρουν τὴν μικρότερη θέση στοὺς λόγους. Ἐὰν ὅμως εἶναι κάποιος ἀπὸ αὐτοὺς ὁ συγγραφέας, πού συγκέντρωσε αὐτὰ μὲ τὸ χρόνο καὶ συμπλήρωσε ὅσα ἔλειπαν, δὲν μπόρεσα νὰ τὸ μάθω ἀκόμα.

90.

Λιβανίου, Λόγοι κι Ἐπιστολές σὲ δύο τεύχη.

Διαβάσαμε τὸν Λιβάνιο σὲ δύο τεύχη. Ὁ Λιβάνιος εἶναι χρησιμότερος στοὺς ἐπιδεικτικούς καὶ γυμναστικούς λόγους μᾶλλον, παρὰ στοὺς ἄλλους αὐτὸς γιὰ τὸν ἑαυτό του· γιατί μὲ τὴν πολλή φιλοπονία καὶ ἰδιοτυπία πρὸς τοὺς ἄλλους, κατέστρεψε καὶ τὴν ἔμφυτη κι αὐθόρμητη, ὅπως θὰ ἔλεγε κανεὶς, χάρη κι εὐχαρίστηση τοῦ λόγου καὶ τὰ κατάστησε ἀσαφέστερα τὰ λεγόμενα, θολώνοντας τὰ περισσότερα μὲ προσθήκες καὶ μερικὰ μὲ τὴν ἀφαίρεση καὶ ἐκείνου πού ἦταν ἀναγκαῖο. Κατὰ τὰ ἄλλα εἶναι σ' αὐτὰ κανόνας καὶ στάθμη τοῦ Ἀττικῆς λόγου. Εἶναι πολὺ ἀξιόλογος καὶ σὲς ἐπιστολές. Ἀναφέρονται πολλὰ καὶ κάθε εἶδους συγγράμματά του.

91.

Ἀρριανοῦ, Τὰ κατὰ Ἀλέξανδρον, σὲ λόγους ἑπτὰ.

Διαβάσαμε τοῦ Ἀρριανοῦ⁹², «Τὰ κατὰ Ἀλέξανδρον», σὲ λόγους ἑπτὰ, στὰ ὁποῖα διηγεῖται τίς συνθήκες του μὲ τοὺς Ἀθηναίους καὶ τοὺς ἄλλους Ἕλληνες, ἐκτὸς μόνο τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ τὴ διαπεραίωσή του στὴν Ἀσία, πῶς σὲ τρεῖς μάχες συνέτριψε τοὺς Πέρσες, στὸν Γρανικὸ τοὺς σατράπες τοῦ Δαρείου, πού εἶχαν εἴκοσι χιλιάδες ἵππεις καὶ σχεδὸν ἄλλους τόσους πεζοὺς, καὶ ὅλους αὐτοὺς τοὺς κατανίκησε, στὴν Ἴσσο τὸν ἴδιο τὸν Δαρεῖο καὶ τοὺς γύρω ἀπὸ αὐτὸν τοὺς ἔτρεψε σὲ ἀτακτη φυγὴ κι ἔπιασε αἰχμαλώτους τὰ παι-

λώτους παῖδάς τε καὶ αὐτὴν γυναῖκα, ἐν Ἀρβήλοις δέ, ἦτοι ἐν
 Γαυγαμήλοις, εἰς τέλος αὐτὸν ἐνίκησας. Ὅπως τε φεύγων Δα-
 ρεῖος ὑπὸ τῶν οἰκείων ἀνηρέθη, ἀνερορήθη δὲ ἀντ' αὐτοῦ ὑπὸ τῶν
 περὶ αὐτὸν εἰς βασιλέα Βῆσσοσ ὅπως τε ὕστερον Βῆσσοσ Ἀλέ-
 5 ξάνδρος λαβὼν τῆς εἰς Δαρεῖον τόλμης ἐλωθήσατό τε καὶ ἀνεῖ-
 λεν. Ἔτι τε ὅπως ἐν μάχαις Ἀλέξανδρος ἐπτάκις ἐτρόθη, καὶ
 ὅπως εἶλε τὰ ἐν Παγάσαις βασιλεία χρήματα, καὶ ὅτι πεισθεὶς ὡς
 Φιλώτας εἶη βουλήν κατ' αὐτοῦ μελετῶν, ἀνεῖλεν αὐτόν τε καὶ
 τὸν πατέρα Παρμενίωνα. Ἐγένετο δὲ καὶ τῶν Σογδιανῶν βασι-
 10 λείων κύριος, καὶ Σκύθας δὲ τοὺς ἐν τῇ Ἀσίᾳ μάχῃ ἐκράτησεν.
 Ὅπως τε τὸ τοῦ Κλείτου πάθημα τῷ ποτῷ παρενεχθέντος Ἀλε-
 ξάνδρου συνέβη, καὶ οἶον πένθος ἀνανήψας ἐπεδείξατο. Ἔτι δὲ
 καὶ ἡ ἐκ παίδων κατ' Ἀλεξάνδρου ἐπιβουλή, καὶ ἡ ἐπὶ τούτῳ
 κόλασις. Ὅπως τε ἡ ἐν τῇ Σογδιανῇ Πέτρα ἐάλω καὶ ἡ γυνὴ
 15 Ὀξυάρτου, ὅς ταύτης τῆς χώρας ἐβασίλευεν, ἀλλὰ καὶ ἡ θυγάτηρ
 Ῥωξάνη, ἣν ὕστερον Ἀλέξανδρος γάμου νόμῳ γυναῖκα ἠγάγε-
 το. Καὶ ὡς Ἀλέξανδρος ἐκ Βάκτρων ἐπὶ Ἰνδοὺς ἐλάσας μάχαις
 ἐκράτησε, καὶ πόλεις αὐτῶν πολιορκία πολλὰς εἶλεν, ἐν οἷς καὶ
 τὴν καλουμένην Ἄορνον παραλαβὼν εἰς τὴν Ἀσκάνων χώραν
 20 ἐμβάλλει. Ἐξεύχθη δὲ αὐτῷ καὶ ὁ Ἰνδὸς ποταμὸς πλοίοις, καὶ
 διαβάς Πῶρον τε τὸν Ἰνδῶν βασιλέα ἐνίκησε μιᾷ μάχῃ καὶ εἶλε
 ζωγρίαν, εἶτα καὶ φιλοφρονησάμενος πλειόνων ἄρχειν ἢ πρό-
 σθεν ἔδωκε. Λέγει δὲ ὅτι οἱ Ἰνδοὶ ποταμοί, καθάπερ καὶ ὁ Νεῖλος,
 θέρους μὲν αὖξονται, χειμῶνος δὲ μειοῦνται. Διαλαμβάνει δὲ καὶ
 25 ὅπως ἄλλον τινὰ Πῶρον, καὶ αὐτὸν Ἰνδῶν βασιλεύοντα, ὃν καὶ
 εἰς κακίαν ἐλάσαι λέγει, τοῦτον διώκων Ἀλέξανδρος τὸν Ὑδρα-
 ῶτην ποταμὸν ἐπεραιώθη, καὶ τοὺς ταύτη οἰκοῦντας Ἰνδοὺς ἐχει-
 ρώσατο, καὶ πόλεις αὐτῶν μεγάλας καὶ πολυανθρώπους ἐκπο-
 λιορκήσας ἐπὶ τὸν Ὑφασιν ποταμὸν ἐχύρει. Ἐπεὶ δὲ διαβαίνειν
 30 καὶ τοῦτον Ἀλέξανδρος ἔμελλεν, ἐς στάσιν ἐνίκηθη τὸ πλῆθος,

διὰ του καὶ τὴν ἴδια του τὴ γυναῖκα, ἐνῶ στὰ Ἄρθηλα, ἦτοι στὰ Γαυγάμηλα, τοῦ κατέφερε τὸ τελειωτικὸ χτύπημα. Λέγει πῶς ὁ Δαρεῖος φεύγοντας θανατώθηκε ἀπὸ τοὺς οἰκείους του καὶ ἀνακηρύχθηκε στὴ θέση του ἀπὸ τοὺς γύρω του σὲ βασιλιὰ ὁ Βῆσσο, πῶς ὕστερα ὁ Ἀλέξανδρος, συλλαμβάνοντας τὸν Βῆσσο, ἐξαιτίας τοῦ θράσους του ἐναντι τοῦ Δαρείου, ἀφοῦ τὸν παρέδωσε στὴ χλεύη, τὸν σκότωσε. Ἀκόμα λέγει πῶς ὁ Ἀλέξανδρος τραυματίσθηκε στὶς μάχες ἑπτὰ φορές καὶ πῶς κυρίευσε τοὺς βασιλικούς θησαυρούς πού βρισκόνταν στὶς Παγιάσες, καὶ ὅτι πιστεύοντας πῶς ὁ Φιλώτας συνωμοτοῦσε ἐναντίον του σκότωσε καὶ αὐτὸν καὶ τὸν πατέρα του Παρμενίωνα. Ἐγινε κύριος καὶ τῶν Σογδιανῶν βασιλείων καὶ νίκησε στὴ μάχη καὶ τοὺς Σκύθες τῆς Ἀσίας. Πῶς ἔγινε ὁ φόνος τοῦ Κλείτου, ὅταν ὁ Ἀλέξανδρος παραφέρθηκε ἀπὸ τὸ ποτό, καὶ πόσο μεγάλη λύπη ἔδειξε ὅταν συνῆλθε. Κι ἀκόμα καὶ ἡ συνωμοσία τῶν παιδιῶν ἐναντίον τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ τὴν τιμωρία πού ἐπέβαλε γι' αὐτό. Πῶς ἔγινε ἡ ἄλωση τῆς Σογδιανῆς Πέτρας (Βράχου) καὶ πῶς ἔπιασε τὴ γυναῖκα τοῦ Ὁξυάρτη, πού βασιλεύε στὴ χώρα αὐτή, μαζὶ καὶ τὴν κόρη του Ρωξάνη, πού ἀργότερα ὁ Ἀλέξανδρος τὴν ἔκανε νόμιμη σύζυγό του. Πῶς ἐπίσης ὁ Ἀλέξανδρος ἀπὸ τὰ Βάκτρα, ἐκστρατεύοντας κατὰ τῶν Ἰνδῶν, νίκησε στὶς μάχες καὶ κατέλαβε πολλές πόλεις τους μὲ πολιορκία, μεταξὺ τῶν ὁποίων, ἀφοῦ κατέλαβε καὶ τὴν λεγόμενη Ἄορνο, εἰσέβαλε στὴ χώρα τῶν Ἀσκάνων. Ὅτι ἔξευξε μὲ πλοῖα καὶ τὸν Ἰνδὸ ποταμὸ καὶ περνώντας τον νίκησε σὲ μιὰ μάχη τὸν Πῶρο, τὸν βασιλιὰ τῶν Ἰνδῶν καὶ τὸν αἰχμαλώτισε, καὶ ἔπειτα, ἀφοῦ τοῦ φέρθηκε μὲ φιλοφροσύνη, τοῦ παρέδωσε τὴν κυριαρχία περισσοτέρων ὑπηκόων ἀπὸ ὅ,τι πρὶν. Λέγει ἀκόμα ὅτι οἱ ποταμοὶ τῆς Ἰνδίας, ὅπως καὶ ὁ Νεῖλος, τὸ καλοκαίρι αὐξάνονται σὲ ποσότητα νεροῦ καὶ τὸν χειμῶνα μειώνονται. Διηγεῖται ἀκόμα πῶς καὶ κάποιον ἄλλον Πῶρο, πού καὶ αὐτὸς βασιλεύε στους Ἰνδοὺς καὶ εἶχε προχωρήσει πολὺ στὴν κακία, καταδιώκοντάς τον ὁ Ἀλέξανδρος πέρασε τὸν ποταμὸ Ὑδραῶτη καὶ ὑπέταξε τοὺς Ἰνδοὺς πού κατοικοῦσαν ἐκεῖ, καὶ ἀφοῦ κατέλαβε μεγάλες καὶ πολλές πόλεις του μὲ πολιορκία, προχώρησε στὸν ποταμὸ Ὑφαση. Κι ἐνῶ ἐπρόκειτο νὰ τὸν περάσει καὶ αὐτὸν ὁ Ἀλέξανδρος, ὁ στρατὸς κινήθηκε σὲ στάση,

οὐ φέροντες ἔτι τοὺς πόνους καὶ τὴν ἀπέραντον ἐκστρατείαν· καὶ τοῦτο αἴτιον Ἀλεξάνδρῳ τῆς ἀπ' Ἰνδῶν ὑποστροφῆς κατέστη. Ἐν ᾧ καὶ ὁ πέμπτος τοῦ συγγραφέως ἀποπερατοῦται λόγος.

Ἐποστρέφοντι δὲ Ἀλεξάνδρῳ, ὡς ὁ ἕκτος ὑπολαμβάνει λό-
5 γος, μάχαι τε αὐτῷ καὶ νῆκαι γίνονται λαμπραί, ἐν οἷς λαμπρῶς ἀγωνιζόμενος ἐπὶ ταῖς προτέραις πέντε πληγαῖς δύο ἔτι βάλλεται, ὧν ἐπὶ τῇ ἑβδόμῃ καὶ τελευτᾶν ἐδόκει, εἰ καὶ οὐ χαλεπῶς περιεγένετο. Καὶ αὐτὸς μὲν ἐξ Ἰνδῶν ὑποστρέφων διὰ γῆς ἐποιεῖτο τὴν ἐπάνοδον, Νεάρχῳ δὲ στρατιὰν παρασχὼν ἐπέτρεψε τὴν διὰ θα-
10 λάσσης πορείαν, καὶ συμβάλλουσιν ἀλλήλοις τὰ ἀπὸ γῆς καὶ θαλάσσης στρατόπεδα περὶ Καρμανίαν. Ἀπὸ Καρμανίας δὲ Ἀλέξανδρος μὲν ἐν Περσίδι, Νεάρχος δὲ ἐς τὴν Σουσιανῶν γῆν ἐπε-
τραπή ἀποπλεῖν καὶ τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ τὰς ἐκβολάς, καὶ δια-
λαμβάνει τὸν τοῦ Νεάρχου περίπλον Ἰωνικῆ φράσει ἢ ἐπιγρα-
15 φομένη αὐτῷ ἰδίως «Ἰνδική».

Ἀλέξανδρος δὲ καὶ τὸν Κύρου τάφον ἡμελημένον ἐπισκευάζει, καὶ Κάλανον τὸν γυμνοσοφιστὴν αἰτησάμενον εἰς πῦρ εἰσελθεῖν, ὅτι νόσος αὐτὸν ἠνώχλει, παρέσχε κατὰ τὰ πάτρια τελευτῆσαι. Ἐπιτελεῖ δὲ καὶ γάμους αὐτοῦ τε καὶ τῶν ἑτέρων λαμπρούς,
20 αὐτὸς μὲν τὴν πρεσβυτάτην τῶν Δαρείου παίδων (Ἀρσινόη αὐτῇ ὄνομα) ἀγόμενος, καὶ τὴν νεωτάτην δὲ τῶν Ὠχου θυγατέρων (Παρύσατις ὠνομάζετο). Ῥωξάνη γὰρ ἤδη προηγμένη ἐτύγχανε. Τὴν μέντοι Δρυπέτιν, θυγατέρα καὶ αὐτὴν οὖσαν Δαρείου, Ἐφαισιῶνι δίδωσι, Κρατερῷ δὲ Ἀμαστρίνην, Πτολεμαίῳ δὲ καὶ
25 Εὐμένει τὰς Ἀρταβάζου παῖδας Ἀρτακάμαν καὶ Ἀρτώνην, Νεάρχῳ δὲ τὴν Βαρσίνης καὶ Μέντορος παῖδα, Σελεύκῳ δὲ τὴν Σπιταμένους, καὶ τοῖς ἄλλοις ἑταίροις τὰς δοκιμωτάτας τῶν Περσῶν καὶ Μήδων παῖδας, ἄχρι καὶ ἐς ὀγδοήκοντα. Πέμπει δὲ καὶ τοὺς ἀπομάχους τῶν Μακεδόνων εἰς Μακεδονίαν, ἄλλους
30 ἀντ' αὐτῶν νεοσυλλέκτους ἀποφέρειν αὐτῷ προστάξας Ἀντίπατρον. Ἐν τούτῳ καὶ Ἄρπαλος βασιλικά λαβὼν ᾧχετο φεύγων χρήματα. Τελευτᾶ καὶ Ἐφαισιῶν, ἐφ' ᾧ μέγα πένθος Ἀλεξάν-

ἐπειδὴ δὲν ἄντεχαν τοὺς κόπους καὶ τὴν ἀτελείωτη ἐκστρατεία. Αὐτὸ ἔγινε αἰτία νὰ γυρίσει πίσω ὁ Ἀλέξανδρος, ἀφήνοντας τὴν Ἰνδία. Ἐδῶ τελειώνει καὶ τὸ πέμπτο βιβλίο τοῦ Ἀρριανοῦ.

Στὴν ἐπιστροφή του ὁ Ἀλέξανδρος, ὅπως ἀναφέρεται στὸ ἕκτο βιβλίο, δίνει μάχες καὶ κερδίζει νίκες λαμπρές. Σ' αὐτὲς πολεμώντας ἡρωϊκὰ κοντὰ στὰ προηγούμενα πέντε τραύματα δέχεται ἄλλα δύο, στὸ ἕβδομο ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἔδειχνε ὅτι θὰ πέθαινε, ἂν καὶ ἀνέλαβε ὄχι δύσκολα. Ἐπιστρέφοντας ἀπὸ τοὺς Ἰνδοὺς ὁ ἴδιος ἐπέστρεφε διὰ ξηρᾶς, ἐνῶ στὸν Νέαρχο, πού τοῦ ἐμπιστεύθηκε μέρος τοῦ στρατοῦ, ἀνάθεσε τὴν ἐπιστροφή διὰ θαλάσσης, καὶ οἱ δύο στρατοὶ ἀπὸ τὴ γῆ καὶ τὴ θάλασσα συναντήθηκαν κοντὰ στὴν Καρμανία. Ἀπὸ τὴν Καρμανία ὁ Ἀλέξανδρος πορεύθηκε πρὸς τὴν Περσία, ἐνῶ ὁ Νέαρχος ἔλαβε διαταγὴ ν' ἀποπλεύσει στὴ χώρα τῶν Σουσιανῶν καὶ τὶς ἐκβολὲς τοῦ Τίγρητα ποταμοῦ. Καὶ αὐτὸν τὸν περίπλου τοῦ Νεάρχου στὴν Ἰωνικὴ διάλεκτο τὸν περιγράφει στὸ βιβλίο του πού φέρει τὴν ἰδιαίτερη ἐπιγραφὴ «Ἰνδικά».

Ὁ Ἀλέξανδρος ἐπισκευάζει καὶ τὸν τάφο τοῦ Κύρου πού ἦταν παραμελημένος καὶ τὸν γυμνοσοφιστὴ Κάλανο, πού ζήτησε νὰ πέσει στὴν πυρὰ, ἐπειδὴ τὸν ἐνοχλοῦσε κάποια νόσος, τοῦ ἐπέτρεψε νὰ πεθάνει μὲ τὸν πατροπαράδοτο τρόπο. Κάνει καὶ γάμους λαμπροὺς, τὸν δικό του καὶ τῶν συντρόφων του, ὁ ἴδιος παίρνοντας σύζυγο τὴ μεγαλύτερη κόρη τοῦ Δαρείου (τὸ ὄνομά της ἦταν Ἀρσινόη), καὶ τὴν νεώτατη ἀπὸ τὶς κόρες τοῦ Ὠχου (πού λεγόταν Παρύσατις)· γιατί τὴ Ρωξάνη τὴν εἶχε νυμφευθεῖ προηγουμένως. Τὴ Δρυπέτη, κόρη τοῦ Δαρείου καὶ αὐτῆ, τὴν ἔδωσε στὸν Ἡφαιστίωνα, στὸν Κρατερό ἔδωσε τὴν Ἀμαστρίνη, στὸν Πτολεμαῖο καὶ στὸν Εὐμένη τὶς κόρες τοῦ Ἀρταβάζου Ἀρτακάμα καὶ Ἀρτώνη, στὸ Νέαρχο τὴν κόρη τῆς Βαρσίνης καὶ τοῦ Μέντορα, στὸν Σέλευκτο τὴν κόρη τοῦ Σπιταμένη, καὶ στοὺς ἄλλους συντρόφους τὶς λαμπρότερες κόρες τῶν Περσῶν καὶ τῶν Μήδων, στὸν ἀριθμὸ μέχρι καὶ ὀγδότα. Στέλνει καὶ τοὺς ἀπομάχους τῶν Μακεδόνων στὴ Μακεδονία, δίνοντας διαταγὴ στὸν Ἀντίπατρο νὰ τοῦ στείλει ἄλλους νεοσύλλεκτους. Στὸ μεταξὺ καὶ ὁ Ἄρπαλος παίρνοντας βασιλικά χρήματα ἐξαφανίζεται. Πεθαίνει καὶ ὁ Ἡφαιστίωνας, πρᾶγμα πού προκάλεσε μεγάλη

δρω ἐποιήθη, καὶ πολυδάπανος ἢ ἐπὶ τῷ σώματι πυρὰ καὶ κηδεία ἐν ᾧ καὶ πρέσβεις Λιβύων τε καὶ Καρχηδονίων πρὸς αὐτὸν ἀφίκοντο. Καὶ Ἰταλῶν δὲ παραγενέσθαι φησί, καὶ ὅτι τὴν αὔξησιν τῶν Ἰταλῶν ἐς αὐτοὺς ἰδὼν προεῖπε καὶ ἀπεφήνατο. Ὁρμᾶ δὲ 5 καὶ ἐπὶ Βαβυλῶνα, καὶ προλέγουσιν αὐτῷ οἱ μάντις τὴν τελευτήν καὶ ἐπικαθίζει τις αὐτοῦ τῷ θρόνῳ παραλόγως, ἐξ οὗ μᾶλλον ἐξοιώνιστο τοῖς μάντεσιν αὐτοῦ ἢ τελευτῇ. Παρεσκευάζετο δ' αὐτῷ ὅμως τὸ ναυτικὸν ὡς ἐπὶ Ἄραβας τοὺς πολλούς, οἱ δύο μόνον σέβουσι θεοῦς, Οὐρανὸν καὶ Διόνυσον. Καὶ ταῦτα παρα- 10 σκευαζόμενος, καὶ τῆς νόσου ἤδη ἐπικρατούσης, καταλύει τὸν βίον Ἡ δὲ τελευτῇ αὐτοῦ ἄλλοις ἄλλως ἀναγέγραπται, καὶ πολλὰ περὶ αὐτῆς ἐξηνέχθησαν διαφωνία. Ἐβίω δὲ θ' καὶ λ' ἔτη, καὶ τοῦ τρίτου μηνῆς ἐπέλαβεν ὀκτώ· ἐβασίλευσε δὲ τούτων τοὺς τε ὀκτὼ μηνῆς καὶ ἔτη ιβ'. Ἐπαινεῖ δὲ αὐτὸν ἐπὶ πάσαις σχεδόν τι 15 ταῖς ἀρεταῖς ἐς τὰ μάλιστα ὁ συγγραφεὺς Καὶ ὁ ἕβδομος ἀπαρτίζεται λόγος, ὃν ἐκδέχεται βιβλίον ἓν, «ἢ Ἰνδική».

4B.

Τοῦ αὐτοῦ, τὰ μετὰ Ἀλέξανδρον, ἐν λόγοις ι'.

Συνεγράφη δὲ αὐτῷ καὶ «Τὰ μετὰ Ἀλέξανδρον» ἐν λόγοις 20 δέκα, ἐν οἷς διαλαμβάνει τὴν τε στάσιν τῆς στρατιᾶς καὶ τὴν ἀνάρρησιν Ἀρριδαίου, ὃς ἐκ Φιλίνης τῆς Θεσσαλῆς Φιλίππῳ τῷ Ἀλεξάνδρου πατρὶ ἐγεγέννητο, ἐφ' ᾧ καὶ Ἀλέξανδρον, ὃν ἔμελλεν ἐξ Ἀλεξάνδρου τίκτειν Ῥωξάνη, συμβασιλεύειν αὐτῷ· ὃ καὶ γέγονεν εἰς φῶς ἀχθέντος τοῦ παιδός Τὸν Ἀρριδαῖον δὲ ἀνειπόν- 25 τες μετωνόμασαν Φίλιππον. Διεφέρετο δὲ ἐς ἀλλήλους τὸ πεζὸν καὶ τὸ ἵππικόν, ὧν οἱ μέγιστοι τῶν ἵππέων καὶ τῶν ἡγεμόνων Περδίκκας ὁ Ὀρόντου καὶ Λεοννάτος ὁ Ἄνθους καὶ Πτολεμαῖος ὁ Λάγου, τῶν δὲ μετ' ἐκείνους Λυσίμαχος τε ὁ Ἀγαθοκλέους καὶ Ἀριστόνους ὁ Πεισαίου καὶ Πίθων ὁ Κρατέα καὶ Σέλευκος ὁ 30 Ἀντιόχου καὶ Εὐμένης ὁ Καρδιανός. Οὗτοι μὲν ἡγεμόνες τῶν

λύπη στὸν Ἀλέξανδρο καὶ ἔγινε πολυδάπανη πυρὰ καὶ κηδεῖα γιὰ τὸν νεκρὸ του, κατὰ τὴν ὁποία κηδεῖα ἤρθαν πρὸς αὐτὸν καὶ πρέσβεις τῶν Λιθύων καὶ τῶν Καρχηδονίων. Λέγει ὅτι πῆγαν καὶ πρέσβεις τῶν Ἰταλῶν, καὶ ὅτι βλέποντάς τους προεῖπε καὶ βεβαίωσε τὴν αὔξηση τῶν Ἰταλῶν. Τὸν κυριεύει ἐπιθυμία νὰ μεταβεῖ καὶ στὴ Βαβυλώνα, καὶ τοῦ προλέγουν οἱ μάντις τὸν θάνατό του· κάθεται παράλογα κάποιος στὸ θρόνο του, πρᾶγμα ποὺ ἀπετέλεσε πιὸ βέβαιο οἶωνο γιὰ τὸ τέλος του. Προετοιμαζόταν ὅμως τὸ ναυτικὸ του καὶ ἐναντίον τῶν πολλῶν Ἀράβων, οἱ ὁποῖοι μόνο δύο θεοὺς προσκυνοῦν, τὸν Οὐρανὸ καὶ τὸν Διόνυσο, καὶ ἐνῶ προετοιμαζόταν γι' αὐτὰ καὶ ἡ ἀρρώστια του ἤδη βρισκόταν σὲ προχωρημένο στάδιο, στὸ τέλος πεθαίνει. Τὸ τέλος του τὸ διηγοῦνται πολλοὶ καὶ μὲ διαφορετικὸ τρόπο ὁ καθένας, καὶ ἐκδηλώθηκαν γι' αὐτὸ πολλὲς διαφωνίες. Ἐξῆσε τριάντα δύο χρόνια καὶ ὀκτῶ μῆνες, καὶ βασίλευσε ἀπὸ αὐτὰ τοὺς ὀκτῶ αὐτοὺς μῆνε καὶ δώδεκα χρόνια. Ὁ συγγραφέας τὸν ἐπαινεῖ ὅπως ἰδιαίτερα γιὰ ὅλες σχεδὸν τὶς ἀρετές. Ὁλοκληρώνεται καὶ τὸ ἕβδομο βιβλίον καὶ ἀκολουθεῖ ἄλλο ἓνα, μὲ τὸν τίτλο «Ἰνδική».

92.

Τοῦ ἴδιου, τὰ μετὰ τὸν Ἀλέξανδρο, σὲ βιβλία δέκα.

Ὁ ἴδιος συνέγραψε καὶ τὰ μετὰ τὸν Ἀλέξανδρο σὲ δέκα βιβλία. Σ' αὐτὰ διηγεῖται καὶ τὴν στάση τοῦ στρατεύματος καὶ τὴν ἀνακήρυξη τοῦ Ἀρριδαίου, ποὺ γεννήθηκε ἀπὸ τὴ Θεσσαλὴ Φιλίνη μὲ πατέρα τὸν Φίλιππο, καὶ γι' αὐτὸ τὸ λόγο καὶ ὁ Ἀλέξανδρος ποὺ θὰ γεννιόταν ἀπὸ τὴ Ρωξάνη ἐπρόκειτο νὰ συμβασιλεύσει μαζί του, πρᾶγμα ποὺ καὶ ἔγινε ὅταν γεννήθηκε τὸ παιδί. Ὅταν ἀνακήρυξαν διάδοχὸ τοῦ τὸν Ἀρριδαῖο, τὸν ὀνόμασαν Φίλιππο. Δημιουργήθηκαν ὅμως διαφορὲς ἀνάμεσα στὸ πεζικὸ καὶ στὸ ἵππικόν. Οἱ ἀνώτεροι στοὺς ἵππεις καὶ τοὺς ἡγεμόνες ἦταν ὁ Περδίκας υἱὸς τοῦ Ὀρόντη, ὁ Λεοννάτος ὁ τοῦ Ἄνθη, καὶ ὁ Πτολεμαῖος ὁ τοῦ Λάγου, καὶ οἱ μετὰ ἀπὸ αὐτοὺς ἦταν ὁ Λυσίμαχος υἱὸς τοῦ Ἀγαθοκλέους, ὁ Ἀριστόνους ὁ τοῦ Πεισαίου, ὁ Πίθων ὁ τοῦ Κρατεῦα, ὁ Σέλευκος ὁ τοῦ Ἀντιόχου, καὶ ὁ Εὐμένης ὁ Καρδιανός. Αὐτοὶ ἦταν οἱ ἐπακεφαλῆς

ἰππέων, Μελέαγρος δὲ τῶν πεζῶν. Εἶτα διαπρεσβεύονται πρὸς
 ἀλλήλους πολλάκις, καὶ τέλος συμβαίνοισιν οἷ τε τὸν βασιλέα
 ἀνειπόντες πεζοὶ καὶ οἱ τῶν ἰππέων ἡγεμόνες, ἐφ' ᾧ Ἀντίπατρον
 μὲν στρατηγὸν εἶναι τῶν κατὰ τὴν Εὐρώπην, Κρατερόν δὲ προ-
 5 στάτην τῆς Ἀρριδαίου βασιλείας, Περδίκκην δὲ χιλιαρχεῖν χιλι-
 αρχίας ἧς ἦρχεν Ἡφαιστίων (τὸ δὲ ἦν ἐπιτροπὴ τῆς ξυμμάσης
 βασιλείας), Μελέαγρον δὲ ὑπαρχὸν Περδίκκου. Περδίκκας δὲ
 τὸν στρατὸν καθάραι σκηψάμενος τοὺς ἐπιφανεστάτους τῆς γε-
 νομένης συνέλαβε στάσεως, καὶ συλλαβὼν ὡς ἐκ προστάξεως
 10 Ἀρριδαίου αὐτοῦ παρόντος ἀνεῖλε, δέος ἐμποιήσας τῷ λουπῷ
 πλήθει. Ἀναρεῖ δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον καὶ Μελέαγρον. Ἐξ ὧν
 Περδίκκας ὑποπτος ἐς πάντας ἦν καὶ αὐτὸς ὑπώπτευεν. Ὅμως ἐς
 σατραπείας ἀνευτεῖν οὐς ὑπώπτευεν, ὡς Ἀρριδαίου κελεύοντος,
 ἔγνω. Καὶ δὴ Πτολεμαῖος μὲν ὁ Λάγου Αἰγύπτου καὶ Λιβύης, καὶ
 15 ὅσα τῆς Ἀράβων γῆς ξύνορα Αἰγύπτῳ, ἄρχειν ἐπετάχθη, Κλεο-
 μένης δὲ ὁ ἐξ Ἀλεξάνδρου τῆς σατραπείας ταύτης ἄρχειν τετα-
 γμένος Πτολεμαῖῳ ὑπαρχὸς εἶναι· τῆς δὲ ἐπὶ ταύτῃ Συρίας Λαο-
 μέδων, Φιλώτας δὲ Κιλικίας καὶ Πίθων Μηδίας, Εὐμένης δὲ ὁ
 Καρδιανὸς Καππαδοκίας καὶ Παφλαγονίας, καὶ ὅσα τοῦ Πόν-
 20 του τοῦ Εὐξείνου σύνορα ἔστε ἐπὶ πόλιν Ἑλλάδα Τραπεζοῦντα,
 Σινωπέων ἄποικον Παμφύλων δὲ καὶ Λυκίων καὶ Φρυγίας τῆς
 μεγάλης Ἀντίγονος, Καρῶν δὲ Κάσανδρος, Λυδῶν δὲ Μέναν-
 δρος, τῆς δὲ ἐφ' Ἑλλησπόντῳ Φρυγίας Λεοννάτος, ἦν ἐξ Ἀλε-
 ξάνδρου μὲν Κάλας ὄνομα κατέχει, ἔπειτα Δήμαρχος ἐπετέτρα-
 25 πτο. Τὰ μὲν κατὰ τὴν Ἀσίαν ὠδε ἐνεμήθη.

Τῶν δὲ κατὰ τὴν Εὐρώπην Θράκης μὲν καὶ Χερρονήσου, καὶ
 ὅσα Θραξί σύνορα ἔθνη, ἔστε ἐπὶ θάλασσαν τὴν ἐπὶ Σαλμυδησ-
 σὸν τοῦ Εὐξείνου Πόντου καθήκοντα, Λυσιμάχῳ ἢ ἀρχὴ ἐπε-
 30 τράπη, τὰ δὲ ἐπέκεινα τῆς Θράκης ὡς ἐπὶ Ἰλλυριοῖς καὶ Τριβαλ-
 λοῖς καὶ Ἀγριαῖνας καὶ αὐτὴ Μακεδονία καὶ ἡ Ἡπειρος ὡς ἐπὶ
 τὰ ὄρη τὰ Κεραύνια ἀνήκουσα, καὶ οἱ Ἕλληνες σύμπαντες,

τῶν ἱππέων, ἐνῶ τῶν πεζῶν ἦταν ὁ Μελέαγρος. Στὴ συνέχεια ἀνταλλάσσουν πολλοὺς πρέσβεις μεταξύ τους καὶ τέλος καταλήγουν σὲ συμβιβασμὸ καὶ οἱ πεζοὶ ποὺ ἀναγόμενοι τὸν βασιλῆα καὶ οἱ ἀρχηγοὶ τῶν ἱππέων, στρατηγὸς τῶν δυνάμεων στὴν Εὐρώπη νὰ εἶναι ὁ Ἀντίπατρος, ὁ Κρατερός προστάτης τῆς βασιλείας τοῦ Ἀρριδαίου, ὁ Περδίκκας ἀρχηγὸς τῆς χιλιαρχίας τοῦ Ἡφαιστῆα (καὶ αὐτὸ σημαίνει ἐπιτροπεία ὅλης τῆς βασιλείας), καὶ ὁ Μελέαγρος νὰ εἶναι ὑπαρχηγὸς τοῦ Περδίκκα. Ὁ Περδίκκας θέλοντας νὰ κάνει κάθαρση στὸ στρατὸ συνέλαβε τοὺς πρὸ ἐπιφανεῖς στασιαστές, καὶ ἀφοῦ τοὺς συνέλαβε τάχα μὲ διαταγὴ τοῦ Ἀρριδαίου, τοὺς θανάτωσε μπροστὰ του, προκαλώντας φόβο στὸ ὑπόλοιπο στράτευμα. Δὲν πέρασε πολὺ καὶ σκοτώνει καὶ τὸν Μελέαγρο. Ἀπὸ αὐτὰ ὁ Περδίκκας ἔγινε ὑπόπτος σὲ ὅλους καὶ τοὺς ὑποπτευόταν καὶ αὐτός. Ἀποφάσισε ὁμως νὰ διορίσει σατράπες ὁποιοὺς ὑποπτευόταν, μὲ διαταγὴ τάχα τοῦ Ἀρριδαίου. Ἔτσι ὁ Πτολεμαῖος υἱὸς τοῦ Λάγου ἔλαβε τὴν ἐντολὴ νὰ κυβερνᾷ τὴν Αἴγυπτο καὶ τὴ Λιβύη καὶ ὅσες χῶρες συνορεύουν μὲ τὴν Αἴγυπτο, ὁ Κλεομένης ποὺ εἶχε ταχθεῖ ἀπὸ τὸν Ἀλέξανδρο νὰ κυβερνᾷ αὐτὴ τὴ σατραπεία νὰ εἶναι ὑπαρχὸς τοῦ Πτολεμαίου, ἐνῶ τῆς Συρίας, ποὺ ἦταν συνέχειά της, νὰ εἶναι κυβερνήτης ὁ Λαομέδων, ὁ Φιλώτας τῆς Κιλικίας, καὶ ὁ Πίθων τῆς Μηδίας ὁ Εὐμένης ὁ Καρδιανὸς ὀρίσθηκε νὰ κυβερνᾷ τὴν Καππαδοκία καὶ τὴν Παφλαγονία καὶ ὅσα μέρη συνορεύουν μὲ τὸν Πόντο ὡς τὴν ἑλληνικὴ πόλη Τραπεζοῦντα, ἀποικία τῶν Σινωπέων, ὁ Ἀνάγονος κυβερνήτης τῶν Παμφύλων καὶ τῶν Λυκίων καὶ τῆς μεγάλης Φρυγίας, τῆς Καρίας ὁ Κάσανδρος, τῆς Λυδίας ὁ Μένανδρος, τῆς Φρυγίας πρὸς τὸν Ἑλλησποντο ὁ Λεοννάτος, τὴν ὁποία ἀπὸ τὸν Ἀλέξανδρο εἶχε κάποιος μὲ τὸ ὄνομα Κάλας, καὶ ἔπειτα εἶχε ἀνατεθεῖ στὸν Δήμαρχο. Ἡ Ἀσία λοιπὸν διαμοιράσθηκε μ' αὐτὸν τὸν τρόπο.

Στὴν Εὐρώπη, τῆς Θράκης καὶ τῆς Χερσονήσου καὶ ὄσων ἐθνῶν συνορεύουν μὲ τὴ Θράκη κατεβαίνοντας μέχρι τὴ θάλασσα στὴ Σαλμυδησοῦ τοῦ Εὐξείνου Πόντου ἡ διοίκηση ἀνατέθηκε στὸν Λυσίμαχο, ἐνῶ τὰ πέρα ἀπὸ τὴ Θράκη μέχρι τοὺς Ἰλλυριοὺς καὶ τοὺς Τριβαλλοὺς καὶ Ἀγριάνες καὶ ἡ ἴδια ἡ Μακεδονία καὶ ἡ Ἡπειρος ποὺ ἀπλώνεται μέχρι τὰ Κεραύνια ὄρη καὶ ὄλοι οἱ

Κρατερῶ καὶ Ἀντιπάτρῳ ἐνεμήθη. Καὶ ἡ μὲν νέμησις οὕτως, πολλὰ δὲ καὶ ἀδιανέμητα ἔμεινεν ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων ἀρχόντων, ὡς ἐτάχθησαν ὑπὸ Ἀλεξάνδρου, ἐχόμενα.

Ἐν τούτῳ Ῥωξάνη κύει καὶ τίκει, καὶ εἰς βασιλέα τὸν τεχθὲν
 5 ἀνεῖπε τὸ πλήθος Στάσεων δὲ μετὰ τὸν Ἀλεξάνδρου θάνατον
 πάντα ἐπληροῦτο. Καὶ πολεμεῖ Ἀντίπατρος πρὸς τε Ἀθηναίους
 καὶ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, Λεωσθένους αὐτοῖς στρατηγοῦντος
 καὶ τὰ πρῶτα ἠττώμενος καὶ εἰς ἀπορίαν συγκλειόμενος, ὕστερον
 ἐκράτει. Ἀλλὰ πίπτει καὶ Λεοννάτος ἐπιβοηθεῖν δοκῶν Ἀντιπά-
 10 τρῳ. Καὶ Λυσίμαχος δὲ Σεύθῃ τῷ Θρακί πολεμῶν ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς
 παραδόλως (σὺν ὀλίγοις γὰρ) καὶ εὐδοκιμῶν, ὅμως ἀνηρέθη.
 Πολεμεῖ δὲ καὶ Περδίκκας Ἀριαράθῃ τῷ Καππαδοκίας, ὅτι Εὐ-
 μένει ἄρχειν ἐπιτετραμμένῳ τῆς ἀρχῆς οὐκ ἐξίστατο· καὶ δυοὶ νι-
 κήσας μάχαις καὶ συλλαβῶν ἐκρέμασεν, Εὐμένει τὴν ἀρχὴν ἀπο-
 15 καταστήσας. Κρατερὸς δὲ συμμαχῶν Ἀντιπάτρῳ κατὰ τῶν Ἑλ-
 λήνων αἴτιος τῆς νίκης, ἧς ἐνίκησαν αὐτούς, γέγονεν· ἐξ οὗ καὶ
 ἅπαντα, ἅπερ ἂν αὐτοῖς Κρατερὸς ἐπέταττε καὶ Ἀντίπατρος, ἀ-
 προφασίστως ἐπράττετο. Καὶ ταῦτα μέχρι τοῦ πέμπτου βιβλίου.

Ἐν δὲ τῷ ἕκτῳ διαλαμβάνει ὅπως ἐξ Ἀθηνῶν οἱ ἀμφὶ Δη-
 20 μοσθένην καὶ Ὑπερείδην ἔφυγον, Ἀριστόνικός τε ὁ Μαραθῶ-
 νιος καὶ Ἰμεραῖος ὁ Δημητρίου τοῦ Φαληρέως ἀδελφός, τὰ μὲν
 πρῶτα εἰς Αἴγιναν ἐκεῖ δὲ διαγόντων θάνατον αὐτῶν κατέγνω τὸ
 Ἀθηναίων πλήθος εἰπόντος Δημάδου, καὶ Ἀντίπατρος εἰς ἔργον
 ἤγαγε τὸ ψήφισμα. Καὶ ὡς Ἀρχίας ὁ Θούριος εἰς τὸν θάνατον
 25 αὐτῶν ὑπουργήσας, ἐν ἐσχάτῃ πενίᾳ καὶ ἀτιμίᾳ κατατρίψας ἐτε-
 λεύτησε τὸν βίον. Καὶ ὡς Δημάδης οὐ πολλῶ ὕστερον ἐς Μακε-
 δονίαν ἀχθεῖς ὑπὸ Κασάνδρου ἐσφάγη, τοῦ παιδὸς ἐν τοῖς κόλ-
 ποις προαποσφαγέντος αἰτίαν δ' ἐπῆγε Κάσανδρος, ὅτι τὸν αὐ-
 τοῦ πατέρα ἐξυβρίσειεν ἐν οἷς ἔγραψε Περδίκκα σῶζειν τοὺς Ἕλ-
 30 λήνας ἀπὸ σαπροῦ καὶ παλαιοῦ στήμονος ἠρτημένους, οὕτω τὸν
 Ἀντίπατρον ἐπιχλευάζων. Δείναρχος δὲ ὁ Κορίνθιος ὁ κατήγο-

Ἕλληνες δόθηκαν σὸν Κρατερό καὶ Ἀντίπατρο. Ἐτοί ἔγινε ἡ διανομή. Πολλὰ μέρη ὅμως ἔμειναν ἀδιανέμητα, πού τὰ κρατοῦσαν ὅπως εἶχαν ὀρισθεῖ ἀπὸ τὸν Ἀλέξανδρο οἱ ἐντόπιοι ἄρχοντες.

Στὸ μεταξὺ ἡ Ρωξάνη πού ἐγκυμονοῦσε γεννᾶ καὶ ὁ στρατὸς ἀνακήρυξε τὸ παιδί βασιλιά. Ἀλλὰ μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Ἀλεξάνδρου παντοῦ γίνονταν στάσεις. Ὁ Ἀντίπατρος πολεμᾶ μὲ τοὺς Ἀθηναίους καὶ τοὺς ἄλλους Ἕλληνες, πού εἶχαν στρατηγὸ τοὺς τὸν Λεωσθένη, καὶ ἐνῶ στήν ἀρχὴ δοκίμαζε ἦττες καὶ ἦταν ἀποκλεισμένος σὲ ἀδιέξοδο, ἔπειτα ἐπικράτησε. Ἀλλὰ σκοτώνεται καὶ ὁ Λεωνάτος δίνοντας βοήθεια σὸν Ἀντίπατρο. Καὶ ὁ Λυσίμαχος πολεμώντας τὸν Θράκα Σεύθη γιὰ τὴν ἐξουσία παράτολμα (γιατὶ εἶχε λίγους) ἂν καὶ εἶχε ἐπιτυχίες, ὥσπὸσο σκοτώθηκε. Συγκρούεται καὶ ὁ Περδίκκας μὲ τὸν Ἀριαράθη, τὸν ἔπαρχο τῆς Καππαδοκίας, ἐπειδὴ, ἐνῶ ἡ ἀρχὴ εἶχε ἀνατεθεῖ σὸν Εὐμένη, ὁ Ἀριαράθης δὲν ἀποχωροῦσε. Ὁ Περδίκκας τὸν νίκησε σὲ δύο μάχες, τὸν αἰχμαλώτισε καὶ τὸν κρέμασε, ἀποδίδοντας τὴν ἀρχὴ σὸν Εὐμένη. Ὁ Κρατερός ἀπὸ τὴν ἄλλη συμμαχώντας μὲ τὸν Ἀντίπατρο ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων, γίνεται αἶπιος τῆς νίκης πού κέρδισαν ἐναντίον τοὺς. Ἀπὸ τότε ὅποιες προσταγές ἔδιναν σ' αὐτοὺς ὁ Κρατερός καὶ ὁ Ἀντίπατρος τίς ἐκτελοῦσαν χωρὶς προφάσεις. Αὐτὰ μέχρι τὸ πέμπτο βιβλίον.

Στὸ ἕκτο ἐκθέτει πῶς ἔφυγαν ἀπὸ τὴν Ἀθήνα οἱ γύρω ἀπὸ τὸν Δημοσθένη καὶ τὸν Ὑπερείδη, ὁ Ἀριστόνικος ἀπὸ τὸ Μαραθῶνα καὶ ὁ Ἴμεραῖος, ὁ ἀδελφὸς τοῦ Δημητρίου τοῦ Φαληρέα, πρῶτα στήν Αἴγινα, καὶ ἐνῶ βρισκόνταν ἐκεῖ οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς καταδίκασαν σὲ θάνατο μὲ πρόταση τοῦ Δημάδη, καὶ ὁ Ἀντίπατρος ἐκτέλεσε τὸ ψήφισμα. Ἀναφέρει καὶ πῶς ὁ Ἀρχίας ὁ Θούριος, πού δοθήθηκε σὲ θάνατό τοὺς, πέθανε ἀφοῦ ταλαιπωρήθηκε ἀπὸ τὴ χειρότερη μορφή φτώχειας καὶ περιφρόνησης, καὶ πῶς ὁ Δημήδης δὲν ἄργησε νὰ ὀδηγηθεῖ στὴ Μακεδονία καὶ νὰ σφαγεῖ ἀπὸ τὸν Κάσανδρο, ἀφοῦ πρῶτα σκότωσαν τὸν υἱό του πού κρατοῦσε στήν ἀγκαλιά του. Ὡς δικαιολογία πρόβαλε ὁ Κάσανδρος, τὸ ὅτι ἐξύβρισε τὸν πατέρα του μὲ ὅσα ἔγραψε σὸν Περδίκκα νὰ σώσει τοὺς Ἕλληνες πού ἦταν ἐξαρτημένοι ἀπὸ σάπιο καὶ παλαιὸ στημόνι, χλευάχοντας μὲ τὴ φράση αὐτὴ τὸν Ἀντίπατρο. Κατήγορος ἦταν ὁ Δήναρχος ὁ Κο-

ρος ἦν. Ἄλλ' ὃ γε Δημάδης τῆς αὐτοῦ δωροδοκίας καὶ προδοσίας καὶ ἐς πάντα ἀπιστίας τὴν ἀξίαν ἀπέτισε δίκην.

Διαλαμβάνει δὲ καὶ ὡς Θίβρων ὁ Λακεδαιμόνιος Ἄρπαλον τὸν τὰ Ἀλεξάνδρου χρήματα ζῶντος ἐκείνου ἀρπάσαντα καὶ 5 φυγόντα πρὸς τὰς Ἀθήνας, τοῦτον ἐκείνος ἀποκτείνας, καὶ ὅσα ὑπελείπετο λαβῶν χρήματα, πρῶτα μὲν ἐπὶ Κυδωνίας τῆς ἐς Κρήτην ἐστάλη, ἔνθεν δὲ ἐς Κυρήνην διέβαλε μετὰ στρατιᾶς εἰς ἑξακισχιλίους συντελούσης· ἐπῆγον δὲ αὐτὸν τῶν ἐκ Κυρήνης καὶ Βαρκέων οἱ φυγάδες. Ἐν οἷς πολλαῖς μὲν μάχαις, πολλαῖς δὲ 10 ἐπιβουλαῖς ἄλλοτε μὲν κρατῶν, ἐνίοτε δὲ ἠττώμενος, τέλος φεύγων ὑπὸ Λιβύων τινῶν συνωρίδας ἀγόντων συνελήφθη, καὶ παρ' Ἐπικύδην ἄγεται τὸν Ὀλύνθιον εἰς Τεύχειρα, ᾧ τὴν πόλιν ἐκείνην Ὀφελῆς ἐπετετρόφει, ἀνὴρ Μακεδῶν, ὃς ὑπὸ Πτολεμαίου τοῦ Λάγου ἐπὶ βοηθείᾳ τῶν Κυρηναίων ἐτύγχανε σταλείς. Οἱ δὲ 15 Τευχειροῖται, Ὀφελῆ τὴν ἐξουσίαν δόντος, ἠκίσαντός τε τὸν Θίβρωνα καὶ εἰς τὸν τῶν Κυρηναίων ἔπεμψαν κρεμασθῆναι λυμένα. Ἔτι δὲ τῶν περὶ Κυρήνην στασιαζόντων Πτολεμαῖος ἐπελθὼν καὶ πάντα καταστησάμενος ὀπίσω ἀπέπλευσε.

Περδίκκας δὲ Ἀντιγόῃ ἐπιβουλεύων εἰς δικαστήριον ἐκά- 20 λει· ὃ δὲ εἰδὼς ἐπιβουλεύεσθαι οὔτε ὑπήκουσε, καὶ εἰς ἔχθραν ἀλλήλοις κατέστησαν. Ἐν τούτῳ δὲ παρὰ τὸν Περδίκκαν ἐκ Μακεδονίας ἦκον Ἰόλλας τε καὶ Ἀρχίας, ἄγοντες αὐτῷ τὴν Ἀντιπάτρου παῖδα Νίκαιαν εἰς γυναῖκα. Ἀλλά γε καὶ Ὀλυμπιάς ἢ Ἀλεξάνδρου μήτηρ ἔπεμπε παρ' αὐτὸν κατεγγνωμένη τὴν θυγατέρα Κλεοπάτραν. Καὶ ὃ μὲν Εὐμένης ὁ Καρδιανὸς συνεβούλευεν ἄγειν Κλεοπάτραν, Ἀλκέτα δὲ τῷ ἀδελφῷ εἰς Νίκαιαν ἔτεινεν ἢ συμβουλή· καὶ νικᾷ τὸ Νίκαιαν μᾶλλον ἀγαγεῖν. Οὐ πολὺ δὲ ὕστερον καὶ τὸ περὶ Κυνάνην πάθος συνηνέχθη, ὃ Περδίκκας τε καὶ ὁ ἀδελφὸς Ἀλκέτας διεπράξαντο. Ἡ δὲ Κυνάνη Φίλιππον 30 μὲν εἶχε πατέρα, ὃν καὶ Ἀλέξανδρος, ἐκ δὲ μητρὸς Εὐρυδίκης ἦν, γυνὴ δὲ Ἀμύντου, ὃν ἔφθη Ἀλέξανδρος κτεῖναι, ὁπότε εἰς τὴν Ἀσίαν διέβαινεν. Οὗτος δὲ Περδίκκου παῖς ἦν, ἀδελφὸς δὲ Φι-

93. Ρήτορας μέγας, γεννήθηκε τὸ 360 π. Χ. στὴν Κορινθο, μετέβη στὴν Ἀθήνα τὸ 342 καὶ μαθήτευσε κοντὰ στὸν Θεόφραστο, ὑπῆρξε φίλος τοῦ Δημητρίου

ρίνθιος⁹³. Ἀλλὰ ὁ Δημάδης πλήρωσε τὰ δῶρα πού ἔλαβε καί τήν προδοσία του καί τήν ἀπιστία του σέ ὅλους.

Ἐκθέτει ἀκόμα τὸ ἕκτο βιβλίο καί πῶς ὁ Θίβρων ὁ Λακεδαιμόνιος σκότωσε τὸν Ἄρπαλο, πού εἶχε ἀρπάξει τὰ χρήματα τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὅταν ζοῦσε ἀκόμα, καί εἶχε φύγει στήν Ἀθήνα. Τὸν σκότωσε λοιπὸν αὐτόν, κι ἀφοῦ πήρε καί ὅσα χρήματα εἶχαν ἀπομείνει, στάλθηκε πρῶτα στήν Κυδωνία τῆς Κρήτης καί ἀπὸ ἐκεῖ πέρασε στήν Κυρήνη μὲ στρατὸ ἕξι χιλιάδες ἄνδρες. Τὸν πολεμοῦσαν οἱ φυγάδες τῆς Κυρήνης καί τῶν Βαρκέων. Ἐκεῖ ἔπειτα ἀπὸ πολλές μάχες καί πολλὲ ἐπιβουλές, ἄλλοτε μὲ νίκες καί ἄλλοτε μὲ ἥττες, τελικᾶ τὸν συνέλαβαν, καθὼς ἔφευγε μὲ κάποιους Λιθύους πού ὀδηγοῦσαν ἀμάξια μὲ δύο ἄλογα, καί τὸν ὀδήγησαν στὸν Ἐπικύδη τὸν Ὀλύνθιο στήν πόλη Τεύχειρα, πού τὴν εἶχε παραχωρήσει ὁ Ὁφελλάς, ἄνδρας Μακεδόνας, πού εἶχε σταλεῖ ἀπὸ τὸν Πτολεμαῖο τοῦ Λάγου γιὰ νὰ βοηθήσει τοὺς Κυρηναίους. Οἱ Τευχειρίτες μὲ ἀδεια τοῦ Ὁφελλά βασιάνισαν τὸν Θίβρωνα καί τὸν ἔστειλαν νὰ κρεμασθεῖ στὸ λιμάνι τῆν Κυρηναίων. Κι ἐνῶ οἱ Κυρηναῖοι στασίαζαν, πῆγε ἐκεῖ ὁ Πτολεμαῖος, καί ἀφοῦ διευθέτησε τὰ πάντα, ἀναχώρησε.

Ὁ Περδίκκας ὅμως συνωμοτώντας ἐναντίον τοῦ Ἀντιγόνου τὸν κάλεσε στὸ δικαστήριο· αὐτὸς γνωρίζοντας τὴ συνωμοσία ἐνατίον του δὲν ὑπάκουσε, καί ἔτσι ἦρθαν σὲ ἔχθρα μεταξύ τους. Στὸ μεταξύ ἦρθαν στὸν Περδίκκα ἀπὸ τὴ Μακεδονία ὁ Ἰόλλας καί ὁ Ἀρχίας, φέροντάς του τὴν κόρη τοῦ Ἀντίπατρου Νίκαια ὡς σύζυγό του. Ἀλλὰ καί ἡ Ὀλυμπιάδα, ἡ μητέρα τοῦ Ἀλεξάνδρου, τοῦ ἔστειλε ὡς ἀρραβωνιαστικιά τὴν κόρη τῆς Κλεοπάτρα. Ὁ Εὐμένης ὁ Καρδιανὸς τὸν συμβούλευε νὰ νυμφευθεῖ τὴν Κλεοπάτρα, καί ἡ συμβουλή ἀπέβλεπε στὸ νὰ νυμφευθεῖ ὁ ἀδελφός του Ἀλκέτας τὴ Νίκαια. Ὑπερίσχυσε ὅμως νὰ νυμφευθεῖ μᾶλλον τὴ Νίκαια. Δὲν πέρασε πολὺ, καί ἔγινε ὁ φόνος τῆς Κυνάνης, τὸν ὁποῖο ἔκαναν ὁ Περδίκκας καί ὁ ἀδελφός του Ἀλκέτας. Ἡ Κυνάνη εἶχε πατέρα τὸν Φίλιππο καί μητέρα τῆς ἦταν ἡ Εὐρυδίκη, γυναίκα τοῦ Ἀμύντα, τὸν ὁποῖο σκότωσε ὁ Ἀλέξανδρος ὅταν περνοῦσε στήν Ἀσία. Ὁ Ἀμύντας ἦταν υἱὸς τοῦ Περδίκκα, καί ὁ Περδίκκας ἦταν ἀδελφός τοῦ Φιλίπ-

Φαληρέα καί πολιτικὸς ἀντίπαλος τοῦ Δημοσθένη. Ἐγραψε πολλοὺς λόγους.

λίππου Περδίκκας, ὡς εἶναι Ἀμύνταν τὸν ἀνηρημένον Ἀλεξάνδρου ἀνεψιόν. Ἦγε δὲ ἡ Κυνάνη Ἀδέαν τὴν αὐτῆς θυγατέρα, ἣτις ὕστερον Εὐρυδίκη μετωνομάσθη, τῷ Ἀρριδαίῳ εἰς γυναῖκα, ἦν καὶ ὕστερον ἠγάγετο Περδίκκα διαπραξαμένου, ἐφ' ᾧ παῦσαι
 5 τὴν Μακεδόνων στάσιν, ἣτις ἐπὶ τῷ Κυνάνης πάθει ἀναφθεῖσα ἐπὶ μέγα κακοῦ προεχώρει. Ἀντίγονος δὲ ἐς Μακεδονίαν παρὰ Ἀντίπατρον καὶ Κρατερόν ἔφυγε, καὶ τὴν εἰς αὐτὸν ἐπιβουλὴν, ἦν Περδίκκας ἐβούλενε, διηγήσατο, καὶ ὡς κατὰ πάντων ἡ αὐτῆ αὐτῷ μελέτη σπουδάζεται· ἀνεδίδαξέ τε καὶ τὸ τῆς Κυνάνης ἐκ-
 10 τραγωδήσας πάθος. Καὶ ταῦτα διαθέμενος εἰς πόλεμον αὐτῷ τούτους κατέστησε.

Καὶ Ἀρριδαῖος δὲ ὁ τὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου σῶμα φυλάσσων, παρὰ γνώμην αὐτοῦ Περδίκκου λαβῶν, πρὸς Πτολεμαῖον παραγίνεται τὸν Λάγου, ἀπὸ Βαβυλῶνος διὰ Δαμασκοῦ ἐπ' Αἴγυπτον
 15 ἐλαύνων· ὃς πολλὰ μὲν ὑπὸ Πολέμωνος τοῦ προσοικειουμένου Περδίκκα κωλυθεὶς ἐνίκησεν ὅμως εἰς τὸ τὴν ἑαυτοῦ γνώμην ἔργῳ ἐξενεγκεῖν. Ἐν τούτῳ καὶ Εὐμένης παρὰ Περδίκκου δῶρα πρὸς Κλεοπάτραν ἐς Σάρδεις ἐκόμισε, καὶ ὅτι ἐγνωσμένον εἶη Περδίκκα Νίκαιαν μὲν ἐκπέμπειν, ἀντ' ἐκείνης δὲ ταύτην ἄγε-
 20 σθαι. Οὐ μὲν γὰρ Μένανδρος δὲ ὁ Λυδίας σατραπῆς ἐμήνησεν Ἀντιγόνῳ καὶ δι' αὐτοῦ τοῖς περὶ Ἀντίπατρον καὶ Κρατερόν δημοσιωθέντος), ἐπὶ μᾶλλον αὐτοῖς τὰ πρὸς Περδίκκαν ἐξεπεπολέμωτο. Περαιούται δὴ Ἀντίπατρος καὶ Κρατερός ἀπὸ τῆς Χερρονήσου τὸν Ἑλλήσποντον, τοὺς τὸν πόρον φυλάσσον-
 25 τας διὰ πρεσβείας ὑπαγόμενοι. Πρεσβεύονται δὲ καὶ πρὸς Εὐμένην καὶ πρὸς Νεοπτόλεμον, τοὺς ὑπὸ Περδίκκα· καὶ Νεοπτόλεμος μὲν πείθεται, Εὐμένης δὲ οὐκ ἀνέχεται.

Ἐποπτεύεται Εὐμένει Νεοπτόλεμος, καὶ συγκροτεῖται πρὸς ἀλλήλους πόλεμος, καὶ νικᾷ κατὰ κράτος Εὐμένης. Φεύγει δὲ
 30 Νεοπτόλεμος παρὰ Ἀντίπατρον καὶ Κρατερόν σὺν ὀλίγοις, καὶ πείθει τούτους ἐπὶ συμμαχίαν κατὰ Εὐμένους ἐλθεῖν αὐτῷ Κρατερόν· καὶ πολεμοῦσιν ἄμφω Εὐμένει. Καὶ πάντα ποιήσας Εὐμένης ὥστε λαθεῖν τοὺς σὺν αὐτῷ Κρατερόν αὐτῷ πολεμεῖν, ἵνα

που, καὶ ἄρα ὁ Ἀμύντας πού σκοτώθηκε ἦταν ἐξάδελφος τοῦ Ἀλεξάνδρου. Ἡ Κυνάνη πήγαινε τὴν Ἀδέα τὴν κόρη της, πού ὕστερα μετονομάσθηκε Εὐρυδίκη, στὸν Ἀρριδαῖο γιὰ νὰ τὴν κάνει σύζυγό του· αὐτὴ τὴν πήγε καὶ ἀργότερα μὲ μεσολαβητὴ τὸν Περδίκκα, γιὰ νὰ σταματήσει τὴ στάση τῶν Μακεδόνων, πού ἀναψε ἐξαιτίας τοῦ φόνου τῆς Κυνάνης καὶ ἔπαιρνε μεγάλες διαστάσεις. Ὁ Ἀντίγονος κατέφυγε στὴ Μακεδονία κοντὰ στὸν Ἀντίπατρο καὶ τὸν Κρατερό καὶ τοὺς διηγήθηκε τὴ συνωμοσία τοῦ Περδίκκα ἐναντίον του καὶ ὅτι τὸ ἴδιο μελετᾷ καὶ ἐπιδιώκει ἐναντίον ὄλων ὑπενθύμισε διεκτραγωδώντας καὶ τὴ συμφορὰ τῆς Κυνάνης. Ἐκθέτοντας ὅλα αὐτά, τοὺς ἐρεθίζει σὲ πόλεμο ἐναντίον του.

Ὁ Ἀρριδαῖος, πού φύλαγε τὸ σῶμα τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ τὸ πήρε ἀντίθετα μὲ τὴ γνώμη τοῦ Περδίκκα, φτάνει στὸν Πτολεμαῖο τοῦ Λάγου, βαδίζοντας ἀπὸ τὴ Βαβυλώνα μέσω Δαμασκοῦ πρὸς τὴν Αἴγυπτο· τοῦ πρόβαλε ὅμως πολλὰ ἐμπόδια ὁ Πολέμων πού εἶχε καλὲς σχέσεις μὲ τὸν Περδίκκα, ἀλλὰ νίκησε στὴν πραγματοποίηση τῆς γνώμης του. Στὸ μεταξὺ καὶ ὁ Εὐμένης πήγε στὶς Σάρδεις δῶρα στὴν Κλεοπάτρα ἐκ μέρους τοῦ Περδίκκα, ἐπειδὴ ὁ Περδίκκας εἶχε ἀποφασίσει ν' ἀποπέμψει τὴ Νίκαια καὶ νὰ νυμφευθεῖ, ἀντὶ αὐτῆς, τὴν Κλεοπάτρα. Ὅταν πήγε μῆνυμα γι' αὐτὸ (τὸ μῆνυμα τὸ ἔστειλε στὸν Ἀντίγονο ὁ σατράπης τῆς Λυδίας Μένανδρος καὶ κοινοποιήθηκε μέσω αὐτοῦ στὸν Ἀντίπατρο καὶ τὸν Κρατερό), ἐπιδεινώθηκε περισσότερο ὁ πόλεμός τους ἐναντίον τοῦ Περδίκκα. Διαπεραιώνονται ὁ Ἀντίπατρος καὶ ὁ Κρατερός ἀπὸ τὴ Χερσόνησο τὸν Ἑλλησποντο, παίρνοντας μὲ τὸ μέρος τους μὲ ἀπεσταλμένους τοὺς φύλακες τοῦ περάσματος. Στέλνουν πρεσβεῖα καὶ στὸν Εὐμένη καὶ τὸν Νεοπτόλεμο, πού ἦταν κάτω ἀπὸ τὶς διαταγὲς τοῦ Περδίκκα. Καὶ ὁ Νεοπτόλεμος βέβαια πείθεται, ὁ Εὐμένης ὅμως τοὺς ἀποκρούει.

Ὁ Νεοπτόλεμος ὑποπτεύεται τὸν Εὐμένη, καὶ συγκροτεῖται πόλεμος μεταξὺ τους, καὶ νικᾷ κατὰ κράτος ὁ Εὐμένης. Φεύγει ὁ Νεοπτόλεμος μὲ λίγους συντρόφους του στὸν Ἀντίπατρο καὶ τὸν Κρατερό καὶ τοὺς πείθει νὰ συμμαχήσουν καὶ νὰ πάει μαζί του ἐναντίον τοῦ Εὐμένη ὁ Κρατερός, καὶ πολεμοῦν πράγματι καὶ οἱ δύο τὸν Εὐμένη. Ὁ Εὐμένης ἔκανε τὸ πᾶν ὥστε νὰ διαφύγει ἀπὸ τοὺς δικούς

μη τῇ περὶ αὐτὸν ἀλόντες φήμη ἢ προσχωρήσωσιν αὐτῷ ἢ καὶ μένοντες ἀτολμότεροι εἶεν, καὶ κρατήσας τοῖς τεχνάσμασι, κρατεῖ καὶ τῷ πολέμῳ· καὶ πίπτει μὲν Νεοπτόλεμος τῇ αὐτοῦ Εὐμένους τοῦ γραμματέως δεξιᾷ, ἀνὴρ στρατιωτικὸς καὶ πολέμοις ἠριστευκώς, Κρατερός δὲ ὑπὸ τινῶν Παφλαγόνων, ἀφειδῶς πρὸς πάντα μαχόμενος καὶ χωρῶν ὥστε γνωσθῆναι· ἀλλ' ἔφθη πεσὼν μὴ γνωσθεῖς, καίτοι καὶ τὴν καυσίαν τῆς κεφαλῆς ἀφελών. Ἡ μέντοι πεζὴ στρατιὰ σῶα πρὸς Ἀντίπατρον ἐκ τοῦ πολέμου παρεγένετο, δὲ καὶ τὸ πολὺ τῆς ἀθυμίας ἐπεκούφισε.

10 Παραγίνεται ἀπὸ Δαμασκοῦ Περδίκκας ἐπ' Αἴγυπτον σὺν τοῖς βασιλεῦσι καὶ τῇ δυνάμει Πτολεμαίῳ πολεμῆσαι. Κατηγορήσας δὲ Πτολεμαίου, κακείνου ἐπὶ τοῦ πλήθους ἀπολυομένου τὰς αἰτίας, καὶ δόξας μὴ δίκαια ἐπικαλεῖν, ὅμως καὶ τοῦ πλήθους οὐχ ἐκόντος πολεμεῖ. Καὶ δις ἠττηθεῖς, καὶ τραχὺς πρὸς τοὺς
15 παρὰ Πτολεμαῖον ἐθέλοντας χωρῆσαι λίαν καταστάς, καὶ τᾶλλα τῇ στρατιᾷ ὑπερογκότερον ἢ κατὰ στρατηγὸν προσφερόμενος, ὑπὸ τοῦ οἰκείου πλήθους τῶν ἰππέων ἀναιρεῖται, μαχόμενος καὶ αὐτὸς Πτολεμαῖος δὲ μετὰ τὴν ἀναίρεσιν Περδίκκου πρὸς τε τοὺς βασιλεῖς ἐπεραιώθη τὸν Νεῖλον, καὶ δώροις φιλοφρονησάμενος
20 καὶ τῇ ἄλλῃ θεραπείᾳ, οὐ μόνον δὲ ἀλλὰ καὶ τοὺς ὅσοι ἐν τέλει Μακεδόνων. Ὁ δὲ καὶ τοῖς Περδίκκου φίλοις συναχθόμενός τε δῆλος ἐγένετο, καὶ ὅσοις τι κινδύνου ἔτι ἐκ Μακεδόνων ὑπελείπετο, καὶ τούτους ἀπαλλάξαι τοῦ δέους παντὶ τρόπῳ διεσπούδασεν, ἐφ' οἷς παραντίκα τε καὶ ἐς τὸ ἔπειτα εὐδοκμιῶν ἐγινώσκετο.
25 Συνεδρίου δὲ κροτηθέντος ἄρχοντες μὲν τῆς πάσης δυνάμεως ἀντὶ Περδίκκου Πίθων καὶ Ἀρριδαῖος ἐν τῷ τέως ἀνερρήθησαν, τῶν δὲ περὶ Εὐμένη τε καὶ Ἀλκέταν ἐς πεντήκοντα κατεγνώσθησαν, μάλιστα ἐπὶ τῇ Κρατεροῦ ἀναίρεσει τῶν Μακεδόνων πρὸς αὐτοὺς ἐκπολεμωθέντων. Μετεκαλεῖτο δὲ καὶ Ἀντίγονος ἐκ Κύ-

του ὅτι τὸν πολεμᾶ ὁ Κρατερός, γιὰ νὰ μὴ συμβεῖ, παρασυρμένοι ἀπὸ τὴ φήμη πού εἶχε, ἢ νὰ προσχωρήσουν σ' αὐτόν, ἢ νὰ μείνουν, ἀλλὰ νὰ γίνουν πιὸ ἄτολμοι. Ἐπικράτησε σὰ τεχνάσματα κι ἐπικρατεῖ καὶ στὸν πόλεμο. Πέφτει νεκρὸς ὁ Νεοπτόλεμος ἀπὸ τὸ χέρι τοῦ ἴδιου τοῦ γραμματέα τοῦ Εὐμένη, πού ἦταν ἄνδρας ἔμπειρος σὰ στρατιωτικὰ καὶ εἶχε ἀριστεύσει στοὺς πολέμους. Ὁ Κρατερὸς πολεμώντας σὰν λιοντάρι καὶ προχωρώντας ὥστε νὰ ἀναγνωρισθεῖ, ἀλλὰ πρὶν γίνει γνωστὸς σκοτώθηκε ἀπὸ κάποιους Παφλαγόνες, παρόλο πού εἶχε βγάλει καὶ τὸ κάλυμμα ἀπὸ τὸ κεφάλι του. Ὁ πεζικὸς στρατὸς ἔφτασε ἀπὸ τὸν πόλεμο στὸν Ἀντίπατρο χωρὶς ἀπώλειες, κι αὐτὸ ἀνακούφισε τὴν πολλὴ λύπη του.

Ὁ Περδίκκας φτάνει ἀπὸ τὴ Δαμασκὸ στὴν Αἴγυπτο μαζὶ μὲ τοὺς βασιλεῖς καὶ τὸ στράτευμα γιὰ νὰ πολεμήσει ἐναντίον τοῦ Πτολεμαίου. Κατηγόρησε τὸν Πτολεμαῖο, κι αὐτὸς ἀπορρίπτει μπροστὰ στὸ στρατὸ τὶς κατηγορίες, καὶ παρόλο πού φάνηκε ὅτι ἀδίκαια κατηγορεῖ καὶ οὔτε ὁ στρατὸς ἤθελε, αὐτὸς ἀρχίζει νὰ πολεμᾶ. Ἀφοῦ νικήθηκε δύο φορές καὶ ἔγινε πολὺ σκληρὸς πρὸς ὅσους ἤθελαν νὰ προσχωρήσουν στὸν Πτολεμαῖο καὶ συμπεριφερόταν σὶὸ στράτευμα μεγαλοπρεπέστερα ἀπὸ ὅ,τι ἄρμοζε σὲ στρατηγό, φονεύεται ἀπὸ τοὺς ἴδιους τὸν ἵππεις του, ἐνῶ κι αὐτὸς πολεμοῦσε. Ὁ Πτολεμαῖος μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Περδίκκα πέρασε τὸν Νεῖλο καὶ βάδισε πρὸς τοὺς βασιλεῖς, τοὺς ὁποίους περιποιήθηκε μὲ δῶρα καὶ μὲ κάθε ἄλλη φιλοφροσύνη, καὶ ὄχι μόνον αὐτοὺς, ἀλλὰ καὶ ὅσους Μακεδόνες εἶχαν ἀξιώματα. Ὁ Πτολεμαῖος φαινόταν καὶ στοὺς φίλους τοῦ Περδίκκα ὅτι συμμεριζόταν τὴν ἀγωνία τους, καὶ ὅσους ἀπὸ τοὺς Μακεδόνες ἀπειλοῦνταν ἀπὸ κάποιο κίνδυνο προσπαθοῦσε μὲ κάθε τρόπο νὰ τοὺς ἀπαλλάξει ἀπὸ τὸ φόβο τους, ἐνέργειες γιὰ τὶς ὁποῖες καὶ τότε καὶ ἀργότερα τοῦ ἀναγνωριζόταν ἡ ἐπιτυχία. Συγκροτήθηκε τότε συνέδριο καὶ ἄρχοντες ὅλης τῆς στρατιωτικῆς δύναμης στὴ θέση τοῦ Περδίκκα ἀναγορεύθηκαν ὁ Πίθων καὶ ὁ Ἀρριδαῖος, ἐνῶ ἀπὸ τοὺς συντρόφους τοῦ Εὐμένη καὶ τοῦ Ἀλκέτα πενήντα περίπου καταδικάσθηκαν, κυρίως γιὰ τὸ φόνο τοῦ Κρατεροῦ πού ἔκανε τοὺς Μακεδόνες νὰ γίνουν ἀντίπαλοι μεταξύ τους. Ἐστειλαν καὶ κάλεσαν καὶ τὸν Ἀντίγονο ἀπὸ τὸν Κύπρο, ἀλλὰ καὶ τὸν Ἀντί-

πρου, καὶ Ἀντίπατρος δέ, ἐπιταχῦναι πρὸς τοὺς βασιλέας. Οὕτω
 δὲ καταλαβόντων ἡ Εὐρυδίκη Πίθωνα καὶ Ἀρριδαῖον μηδὲν
 ἄνευ αὐτῆς ἡξίου πράττειν. Οἱ δὲ τὰ πρῶτα μὲν οὐκ ἀντεῖπον,
 ἔπειτα δὲ μηδὲν αὐτὴν ἐπικοινωνεῖν τοῖς δημοσίοις ἀντέλεγον
 5 πράγμασιν· αὐτοῖς γάρ, ἕως Ἀντίγονος καὶ Ἀντίπατρος παραγέ-
 νωνται, μελήσειν περὶ πάντων. Ὡν παραγεγονότων εἰς Ἀντίπα-
 τρον ἡ δυναστεία περιίσταται. Καὶ ὁ στρατὸς αἰτεῖ τὰ παρὰ Ἀλε-
 ξάνδρου ὑποσχεθέντα αὐτοῖς ἐπὶ τῇ συστρατείᾳ χρήματα, καὶ
 Ἀντίπατρος παραυτίκα μὲν μηδὲν ἔχειν ἀποκρίνεται φράζειν
 10 ἀκριβῆς, ἐξετάσας δὲ τοὺς τε βασιλείους θησαυροὺς καὶ τοὺς ὅσοι
 ἀλλαχόθι που κείμενοι ὧσι, τηνικαῦτα τὸν δυνατὸν τρόπον μὴ ἂν
 αὐτοῖς ἐπίμεμπτος νομισθῆναι· ἐφ' ᾧ οὐχ ἡδέως ἡ στρατιὰ ἤκου-
 σεν. Εὐρυδικῆς δὲ συλλαμβανούσης ταῖς κατὰ Ἀντιπάτρου
 διαβολαῖς τῷ ἀπὸ τοῦ πλήθους ἄχθει στάσις γίνεται. Καὶ δημη-
 15 γορεῖ Εὐρυδίκη κατ' αὐτοῦ, τοῦ γραμματέως Ἀσκληπιοδώρου
 ὑπηρετησαμένου τῷ λόγῳ, καὶ Ἄτταλος δέ. Καὶ ῥύεται μόλις
 Ἀντίπατρος τῆς σφαγῆς, Ἀντιγόνου καὶ Σελεύκου τῇ παρακλή-
 σει Ἀντιπάτρου ἀντιδημηγορησάντων ἐν τῷ πλήθει, οἱ καὶ αὐτοὶ
 διὰ τοῦτο ἐγγὺς ἐγένοντο τοῦ κινδύνου. Ῥυσθεῖς δὲ Ἀντίπατρος
 20 τοῦ θανάτου πρὸς τὸ οἰκεῖον ὑπεχώρησε στρατόπεδον. Καὶ οἱ
 ἵπταρχοι Ἀντιπάτρου καλοῦντος πρὸς αὐτὸν ἦκον, καὶ μόλις τῆς
 στάσεως πεπαυμένης Ἀντίπατρον πάλιν, ὡς καὶ πρόσθεν, ἄρχειν
 εἶλοντο.

Καὶ ποιεῖται νέμησιν καὶ αὐτὸς τῆς Ἀσίας, τὰ μὲν τῆς προτέ-
 25 ρας νεμήσεως ἐπικυρῶν, τὰ δὲ τοῦ καιροῦ διαζομένου νεωτερί-
 ζων. Αἴγυπτον μὲν γάρ καὶ Λιβύην καὶ τὴν ἐπέκεινα ταύτης τὴν
 πολλήν, καὶ ὅτιπερ ἂν πρὸς τούτοις δόριον ἐπικτήσῃται πρὸς δυο-
 μένου ἡλίου, Πτολεμαίου εἶναι, Λαομέδοντι δὲ τῷ Μιτυληναίῳ
 Συρίαν ἐπιτετράφθαι. Φιλόξενον δὲ ἐπὶ Κιλικίας ἔταξεν, ἣν καὶ
 30 πρῶτον εἶχεν. Τῶν δὲ ἄνω σατραπειῶν τὴν μὲν μέσην τῶν ποτα-
 μῶν γῆν καὶ τὴν Ἀρβηλίτιν Ἀμφιάχῳ τῷ τοῦ βασιλέως ἀδελφῷ

παντρο, νὰ σπεύσουν καὶ νὰ ἔρθουν στοὺς βασιλεῖς. Ἐνῶ δὲν εἶχαν πάει ἀκόμα, ἡ Εὐρυδίκη ζητοῦσε ἀπὸ τὸν Πίθωνα καὶ τὸν Ἄρριδαῖο νὰ μὴν κάνουν τίποτε χωρὶς αὐτήν. Αὐτοὶ στὴν ἀρχὴ δὲν ἔφεραν ἀντίρρηση, ἔπειτα ὅμως τῆς ἔλεγαν νὰ μὴν ἀναμγνύεται σὰ δημόσια πράγματα· θὰ φροντίσουν οἱ ἴδιοι γιὰ ὅλα ὥσπου νὰ φτάσουν ὁ Ἄντιγονος καὶ ὁ Ἀντίπατρος. Ὅταν αὐτοὶ ἦρθαν, ἡ ἀνώτατη ἀρχὴ ἀνατέθηκε στὸν Ἀντίπατρο. Ὁ στρατὸς στὸ μεταξὺ ἀπαιτεῖ τὰ χρήματα ποὺ τοὺς εἶχε ὑποσχεθεῖ ὁ Ἀλέξανδρος γιὰ τὴ συμμετοχὴ τους στὴν ἐκστρατεία, καὶ ὁ Ἀντίπατρος ἀπάντησε, ὅτι πρὸς τὸ παρὸν δὲν εἶχε τίποτε νὰ τοὺς πεῖ μὲ ἀκρίβεια, θὰ τοὺς πεῖ ὅταν ἐξετάσει τοὺς βασιλικοὺς θησαυροὺς, καὶ ὅσους θησαυροὺς ὑπάρχουν ὅπουδῆποτε ἄλλοῦ, καὶ τότε θὰ χρησιμοποιοῦν κάθε δυνατὸ τρόπο γιὰ νὰ μὴ θεωρηθεῖ ἄξιος μομφῆς. Τὸ στράτευμα δὲν ἄκουσε τὸν Ἀντίπατρο μὲ εὐχαρίστηση. Μὲ τὴ συμμετοχὴ τῆς Εὐρυδίκης στὶς κατηγορίες ἐναντίον τοῦ Ἀντιπάτρου, ἐξαιτίας τῆς δυσσαρέσκειας τοῦ στρατοῦ γίνεται σάση. Δημηγορεῖ τότε ἡ Εὐρυδίκη ἐναντίον του, βοηθώντας την στὸ λόγο τῆς ὀ γραμματέας Ἀσκληπιόδωρος, δημηγορεῖ ἐπίσης καὶ ὁ Ἄτταλος. Διασώζεται μὲ δυσκολία ὁ Ἀντίπατρος ἀπὸ τὴ σφαγὴ μὲ τὴν ἀντιδημηγορία τοῦ Ἀντιγόνου καὶ τοῦ Σελεύκου πρὸς τὸ πλῆθος ἔπειτα ἀπὸ παράκληση τοῦ Ἀντιπάτρου, ἀλλὰ κι ἐκεῖνοι γι' αὐτὴ τὴν ἀπόφασή τους κινδύνευσαν. Ὅταν ὁ Ἀντίπατρος σώθηκε ἀπὸ τὸ θάνατο ἀποχώρησε στὸ στρατόπεδό του καὶ μὲ πρόσκλησή πῆγαν σ' αὐτὸν οἱ ἀρχηγοὶ τῶν ἱππέων, ἐνῶ μόλις εἶχε παύσει ἡ σάση, καὶ ἐξέλιξαν πάλι, ὅπως καὶ πρῶτα, ὡς ἀνώτατη ἀρχὴ τὸν Ἀντίπατρο.

Προβαίνει τότε καὶ αὐτὸς στὴ διανομὴ τῆς Ἀσίας, ἐπακυρώνοντας τὴν προηγούμενη διανομὴ, προχώρησε ὅμως καὶ σὲ νέα ὅπου ἡ ἀνάγκη τοῦ καιροῦ τὸν ὑποχρέωνε. Ἡ Αἴγυπτος καὶ ἡ Λιβύη καὶ πέρα ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀπέραντη Ἀφρική καὶ ὅ,τι ἐκτὸς ἀπὸ αὐτὰ κατακτήσει ἐπιπλέον πρὸς δυσμὰς αὐτὰ νὰ ἀνήκουν στὸν Πτολεμαῖο, στὸν Λαιομέδοντα τὸν Μυτιληναῖο ἀνέθεσε τὴ Συρία. Τὸν Φιλόξενο τὸν ἄφησε στὴν Κιλικία, τὴν ὁποία εἶχε καὶ πρῶτα. Ἀπὸ τὶς ἄνω σατρατεῖες, τὴ χώρα μεταξὺ τῶν δύο ποταμῶν καὶ τὴν Ἀρβηλίτιδα τὴν ἔδωσε στὸν Ἀμφίμαχο, τὸν ἀδελφὸ τοῦ βασιλιᾶ, ἐνῶ

ἔνευκε, Σελεύκῳ δὲ τὴν Βαβυλωνίαν προσέθηκεν. Ἀντιγένοι δὲ
 τῷ πρώτῳ μὲν ἐπιθεμένῳ Περδίκκῃ, τῶν δὲ ἀργυρασπίδων Μα-
 κεδόνων ἡγουμένῳ, τῆς Σουσιανῆς συμπάσης ἄρχειν· Πευκέστα
 δὲ ἔβεβαίου τὴν Περσίδα· Καρμανίαν δὲ Τληπολέμῳ ἔνευκε, καὶ
 5 Μηδίαν Πίθωνι ἔστ' ἐπὶ πύλας τὰς Κασπίους, Φιλίππῳ δὲ τὴν
 Παρθυαίων γῆν· Ἀρειῶν δὲ καὶ τῆς Δραγγηνῶν χώρας Στάσαν-
 δρον καθίστη ἡγεμόνα, τῆς δὲ Βακτριανῆς καὶ Σιγδιανῆς Στα-
 σάνορα τὸν Σόλιον, Ἀραχῶτων δὲ Σιδύρτιον, καὶ Παραπαμι-
 σάδας Ὁξυάρτη τῷ Ῥωξάνης πατρί, τῆς δὲ Ἰνδῶν γῆς τὰ μὲν
 10 σύνορα Παραπαμισάδαις Πίθωνι τῷ Ἀγήνορος, τὰς δὲ ἐχομένας
 σατραπείας, τὴν μὲν παρὰ τὸν Ἰνδὸν ποταμὸν καὶ Πάταλα τῶν
 ἐκείνη Ἰνδῶν πόλεων τὴν μεγίστην Πώρῳ τῷ βασιλεῖ ἐπεχώρησε,
 τὴν δὲ παρὰ τὸν Ὑδάσπην ποταμὸν Ταξίλῃ, καὶ τούτῳ Ἰνδῶ, ἐπεὶ
 μηδὲ ῥάδιον μετακινήσαι αὐτοὺς ἐξ Ἀλεξάνδρου τε ἐπιτετραμμέ-
 15 νους τὴν ἀρχὴν καὶ δύναμιν ἱκανὴν ἔχοντας. Τῶν δὲ ἀπὸ τοῦ
 Ταύρου ὄρους ὡς ἐπὶ τὴν ἄρκτον φερόντων Καππαδόκας μὲν
 Νικάνορι ἐπέτρεψε, ἐπὶ δὲ Φρυγίας τῆς μεγάλης καὶ ἐπὶ Λυκά-
 σσι τε καὶ Παμφύλοις καὶ Λυκίοις, ὡς καὶ πρόσθεν, Ἀντίγονον
 Καρίαν δὲ Ἀσάνδρῳ ἔνευκε, Λυδία δὲ Κλείτῳ ἐδόθη, καὶ Ἀρρι-
 20 δαίῳ Φρυγία ἢ πρὸς Ἑλλησπόντῳ. Τῇ δὲ κατακομιδῇ τῶν ἐν
 Σούσοις χρημάτων Ἀντιγένην ἔταξε, καὶ τούτῳ τῶν στασιασάν-
 των Μακεδόνων τοὺς μάλιστα τρισχιλίους παρέδωκε. Σωμα-
 τοφύλακας δὲ τοῦ βασιλέως Αὐτόλυκόν τε τὸν Ἀγαθοκλέους
 παῖδα καὶ Ἀμύνταν τὸν Ἀλεξάνδρου παῖδα, Πευκέστου δὲ ἀδελ-
 25 φόν, καὶ Πτολεμαῖον τὸν Πτολεμαίου καὶ Ἀλέξανδρον τὸν Πο-
 λυσπέρχοντος, Κάσανδρον δὲ τὸν ἑαυτοῦ παῖδα χιλιάρχην τῆς
 ἵππου, τῆς δυνάμεως δὲ τῆς πρόσθεν ὑπὸ Περδίκκῃ τεταγμένης
 Ἀντίγονον ἡγεμόνα ἀπέφηνε, καὶ τούτῳ τοὺς βασιλέας φρουρεῖν
 τε καὶ θεραπεύειν προστάξας, τὸν πόλεμον ἅμα τὸν πρὸς Εὐμένη
 30 διαπολεμῆσαι αὐτῷ αἰρουμένῳ ἐπέτρεπεν. Ἀντίπατρος δὲ αὐτός

στή Βαβυλωνία ὄρισε κυβερνήτη τὸν Σέλευκο. Στὸν Ἀντιγένη, ποὺ πρῶτος ἐπιτέθηκε στὸν Περδίκκα καὶ ἦταν ἀρχηγὸς τῶν ἀργυράσπιδων Μακεδόνων, ἀνέθεσε τὴν ἀρχὴ ὅλης τῆς Σουσιανῆς, στὸν Πευκέστα ἐπικύρωσε τὴν Περσία, τὴν Κορμανία τὴν παρέδωσε στὸν Τληπόλεμο, τὴ Μηδία στὸν Πίθωνα μέχρι τὶς Κασπίες πύλες, καὶ στὸν Φίλιππο τὴ χώρα τῶν Παρθυαίων. Τῶν Ἀρείων καὶ τῆς χώρας τῶν Δραγγηνῶν ὄρισε ἡγεμόνα τὸν Στάσανδρο, τῆς Βακτριανῆς καὶ Σιγδιανῆς τὸν Στασάνορα τὸν Σόλιο, τῶν Ἀραχῶτων τὸν Σιδύρτιο, στὸν Ὄξυάρτη, τὸν πατέρα τῆς Ρωξάνης, δόθηκαν οἱ Παραπαμισάδες, καὶ ἀπὸ τὴ χώρα τῶν Ἰνδῶν ὅτι συνορεύει μὲ τὶς Παραπαμισάδες τὸ ἔδωσε στὸν Πίθωνα τοῦ Ἀγήνορα, ἐνῶ τὶς παραπέρα σατραπεῖες αὐτὴ ποὺ εἶναι κοντὰ στὸν Ἰνδὸ ποταμὸ καὶ τὰ Πάταλα, τὴ μεγαλύτερη ἀπὸ τὶς ἐκεῖ Ἰνδικὲς πόλεις, τὴν παραχώρησε στὸν βασιλιᾶ Πῶρο, αὐτὴν ποὺ ἦταν κοντὰ στὸν ποταμὸ Ὑδάσπη στὸν Ταξίλη, Ἰνδὸ καὶ αὐτόν, ἐπειδὴ δὲν ἦταν εὐκόλο νὰ τοὺς μετακινήσουν αὐτοὺς, καθὼς καὶ ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Ἀλέξανδρο τοὺς εἶχε ἀνατεθεῖ ἡ ἀρχὴ καὶ εἶχαν καὶ δύναμη ἐπαρκῆ. Τὴν ἐξουσία τῶν λαῶν ποὺ ζοῦν στὴ χώρα ἀπὸ τὸ ὄρος τοῦ Ταύρου καὶ πρὸς Βορρᾶ ἀνέθεσε τῶν Καλπαδοκῶν στὸ Νικάνορα, ἐνῶ τὴν ἐξουσία τῆς μεγάλης Φρυγίας καὶ τῶν Λυκαόνων καὶ τῶν Παμφύλων καὶ τῶν Λυκίων, ὅπως καὶ πρῶτα στὸν Ἀντίγονο, τὴν Καρία τὴν ἀπένευμε στὸν Ἄσανδρο, ἡ Λυδία δόθηκε στὸν Κλεῖτο, καὶ στὸν Ἀρριδαῖο ἡ Φρυγία ἡ βρισκόμενη κοντὰ στὸν Ἑλλήσποντο. Στὴ συλλογὴ τῶν χρημάτων ποὺ ὑπῆρχαν στὰ Σοῦσα ἔταξε τὸν Ἀντιγένη, καὶ σ' αὐτόν παρέδωσε τοὺς τρεῖς χιλιάδες ἀπὸ τοὺς Μακεδόνες ποὺ ἦταν οἱ πιὸ ἀδιάλλακτοὶ στασιαστὲς. Σωματοφύλακες τοῦ βασιλιᾶ ὄρισε τὸν Αὐτόλυκο, τὸν υἱὸ τοῦ Ἀγαθοκλέους, καὶ τὸν Ἀμύντα τὸν υἱὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ ἀδελφὸ τοῦ Πευκέστου, καὶ τὸν Πτολεμαῖο τοῦ Πτολεμαίου, καὶ τὸν Ἀλέξανδρο τοῦ Πολυσπέρχοντα, τὸν Κάσανδρο, τὸ υἱὸ του, τὸν ἔκανε χιλίαρχο τοῦ ἵππικοῦ, καὶ στὴ δύναμη ποὺ προηγουμένως εἶχε ταχθεῖ στὶς διαταγὲς τοῦ Περδίκκα ὄρισε ἡγεμόνα τὸν Ἀντίγονο, δίνοντας διαταγὴ σ' αὐτόν νὰ φρουρεῖ καὶ νὰ φροντίζει τοὺς βασιλεῖς, καὶ τοῦ ἀνέθεσε ταυτόχρονα νὰ διεξαγάγει τὸν πόλεμο ποὺ ἠθέλε κατατῆ τοῦ Εὐμένη. Ὁ ἴδιος δ' Ἀντίπατρος,

πολλὰ ὑπὸ πάντων ἔνεκα πάντων ἐπαινούμενος ἐπ' οἴκου ἀνεχώ-
ρει. Ἐν οἷς καὶ ὁ ἦ λόγος.

Ὁ δὲ δέκατος δκαλαμβάνει ὡς Εὐμένης τὰ περὶ Περδίκκαν
μαθῶν, ὅτι καὶ πολέμιος ἐψηφίσθη Μακεδόσιν, ἐπὶ πόλεμον
5 παρεσκευάζετο. Καὶ ὡς Ἀλκέτας ὁ Περδίκκου ἀδελφὸς διὰ ταῦ-
τα ἔφυγε. Καὶ Ἄτταλος ὁ τῆς κατὰ Ἀντιπάτρου στάσεως οὐδε-
νὸς φέρων τὰ δεύτερα, καὶ αὐτὸς φυγῶν συνέμιξε τοῖς ἄλλοις
φυγάσι. Καὶ συνήχθη Ἀττάλῳ στρατός, πεζοὶ μὲν μύριοι, ἵππεις
δὲ ὀκτακόσιοι. Καὶ ὡς Ἄτταλος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, ἐπιθέσθαι
10 Κνίδῳ καὶ Καίνῳ καὶ Ῥοδίους ἐπιχειρήσαντες, ὑπὸ Ῥοδίων καρ-
τερῶς ἀπεκρούσθησαν, Δημαράτου ναυαρχοῦντος αὐτοῖς. Δια-
λαμβάνει δὲ καὶ ὡς Εὐμένης Ἀντιπάτρου ἐς Σάρδεϊς ἰόντος ἐς
χεῖρας ἐλθεῖν ἐγγὺς ἦν, Κλεοπάτρα δὲ ἡ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἀδελ-
φή, ἵνα μὴ ἐς τὸ τῶν Μακεδόνων πλῆθος ἐν διαβολῇ γένηται ὡς
15 αὐτῇ τὸν πόλεμον αὐτοῖς ἐπάγουσα, παραινεῖ καὶ πείθει Εὐμένην
ἀποχωρῆσαι τῶν Σάρδεων. Ἄλλ' ὁμως οὐδὲν ἤττον ὁ Ἀντίπα-
τρος παραγενόμενος αὐτὴν ἐπανείδιξε τῆς ἐς Εὐμένην καὶ Περ-
δίκκαν φιλίας. Ἡ δὲ πρὸς τε ταῦτα κρεῖσσον ἢ κατὰ γυναῖκα
ἀτελογεῖτο, καὶ πολλὰ ἄλλα ἀντεπεκάλει. τέλος δὲ εἰρηνικῶς ἄλ-
20 λήλων ἀπηλλάγησαν. Ὅτι Εὐμένης ἐπελθὼν ἀπροσδόκητος τοῖς
οὐχ ὑπ' αὐτῷ προσχώρησις, καὶ λείαν πολλὴν καὶ χρήματα συλ-
λαβῶν, τὸν οἰκεῖον στρατὸν κατεπλούτει. Διαπρεσβεύεται δὲ καὶ
πρὸς Ἀλκέταν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, ἐς ταυτὸν τὰς δυνάμεις συνα-
γαγεῖν ἀξιῶν, καὶ οὕτω τοῖς κοινοῖς ἐχθροῖς μάχεσθαι. οἱ δέ,
25 ἄλλων ἄλλα συμβουλευσαμένων, τέλος οὐ πείθονται.

Ὅτι Ἀντίπατρος Εὐμένει μὲν πολεμεῖν τέως οὐκ ἐθάρρει,
κατὰ δὲ Ἀττάλου καὶ Ἀλκέτα πέμπει πολεμήσοντα Ἄσανδρον
καὶ ἀγκωμάλου τῆς μάχης γεγενημένης ἠττᾶται Ἄσανδρος. Ὅτι
διαφέρεται Κάσανδρος πρὸς Ἀντίγονον, καὶ παύεται Κάσαν-
30 δρος τῆς κατὰ Ἀντιγόνου ἀταξίας Ἀντιπάτρου τοῦ πατρὸς δια-
κωλύσαντος. Ὅμως σὺν ὁ Κάσανδρος, περὶ Φρυγίαν συμβαλὼν

ἀφοῦ ἀπὸ πολλοὺς δέχθηκε πολλοὺς ἐπαίνους, γύρισε στὴν ἐπικράτεια του. Μὲ αὐτὰ τελειώνει καὶ τὸ ἕνατο βιβλίο.

Τὸ δέκατο βιβλίο ἐξιστορεῖ πῶς ὁ Εὐμένης, ὅταν ἔμαθε ὅσα εἶχαν συμβεῖ στὸν Περδίκκα καὶ ὅτι εἶχε κηρυχθεῖ ἐχθρὸς τῶν Μακεδόνων, ἄρχισε νὰ ἐτοιμάζεται γιὰ πόλεμο, καὶ ὅτι ὁ Ἀλκέτας, ὁ ἀδελφὸς τοῦ Περδίκκα, ἔφυγε γι' αὐτὰ τὰ πράγματα. Καὶ ὁ Ἄτταλος, πού ἦταν ἀπὸ τοὺς πρώτους στὴ σίαση ἐναντίον τοῦ Ἀναπάτρου, ἔφυγε κι αὐτὸς καὶ ἀντάμωσε τοὺς ἄλλους φυγάδες. Μαζεύθηκε τότε ἀπὸ τὸν Ἄτταλο στρατὸς δέκα χιλιάδες πεζοὶ καὶ ὀκτακόσιοι ἵππεις. Ἀναφέρει πῶς ὁ Ἄτταλος καὶ οἱ δικοὶ του, ὅταν ἐπαχέρισαν νὰ ἐπιτεθοῦν στὴν Κνίδο καὶ στὴν Καῦνο καὶ στοὺς Ροδίους ἀποκρουσθήκαν μὲ πείσμα ἀπὸ τοὺς Ροδίους, πού εἶχαν ναύαρχο τοὺς τὸν Δημάρατο. Ἐξιστορεῖ ἀκόμα καὶ πῶς ὁ Εὐμένης, καθὼς ὁ Ἀντίπατρος πήγαινε στὶς Σάρδεις, παρὰ λίγο νὰ συγκρουσθεῖ μαζί του, καὶ ἡ Κλεοπάτρα, ἡ ἀδελφὴ τοῦ Ἀλεξάνδρου, γιὰ νὰ μὴ κατηγορηθεῖ στὸν Μακεδονικὸ στρατό, ὅτι ἐκείνη προκαλοῦσε σ' αὐτοὺς τὸν πόλεμο, παροτρύνει καὶ πείθει τὸν Εὐμένη ν' ἀποχωρήσει ἀπὸ τὶς Σάρδεις. Ἄλλ' αὐτὸ δὲν ἔκανε τὸν Ἀντίπατρο νὰ τὴν κατηγορήσει λιγότερο γιὰ τὴ φιλία της μὲ τὸν Εὐμένη καὶ τὸν Περδίκκα. Αὐτὴ ὅμως στὴν ἀπολογία της γι' αὐτὴ τὴν κατηγορία στάθηκε ἀνώτερη ἀπὸ γυναίκα κι ἐπακαλοῦνταν πολλὰ ἄλλα. Τέλος χωρίσθηκαν εἰρηνικά. Ἐξιστορεῖ ἀκόμα πῶς ὁ Εὐμένης μὲ μιὰ ἀπροσδόκητη ἔφοδο στὰ γειτονικά μέρη, πού δὲν ἀνήκαν σ' αὐτόν, καὶ λεία πολλὴ καὶ χρήματα ἀφοῦ πήρε, καταπλούτισε τὸν στρατό του. Ἔστειλε καὶ πρεσβευτὲς στὸν Ἀλκέτα καὶ στοὺς δικούς του, ἀξιῶνοντας νὰ συνενώσουν τὶς δυνάμεις τους κι ἔτσι νὰ πολεμήσουν τοὺς κοινούς ἐχθρούς τους. Αὐτοὶ ὅμως, ἐπειδὴ δέχτηκαν διαφορετικὲς συμβουλὲς ἀπὸ ἄλλους, στὸ τέλος δὲν πείσθηκαν.

Ἰστορεῖ ἐπίσης ὅτι ὁ Ἀντίπατρος δὲν εἶχε τὸ θάρρος νὰ πολεμήσει μὲ τὸν Εὐμένη, ἀλλὰ ἔστειλε ἐναντίον τοῦ Ἀττάλου καὶ τοῦ Ἀλκέτα νὰ τοὺς πολεμήσει τὸν Ἀσάνδρο. Ἡ μάχη ἦταν ἀμφίρροπη καὶ νικήθηκε ὁ Ἀσάνδρος. Ὅτι ὁ Κάσσανδρος φιλονεικοῦσε μὲ τὸν Ἀντίγονο καὶ διακόπτει ὁ Κάσσανδρος τὴν ἀνυπακοή πρὸς τὸν Ἀντίγονο, ἐπειδὴ τὸν παρεμπόδιζε ὁ πατέρας του ὁ Ἀντίπατρος. Ὅμως ὁ

τῷ πατρί, ἀναπείθει μήτε πόρρω τῶν βασιλέων ἀποχωρεῖν καὶ Ἀντίγονον δι' ὑπονοίας ἔχειν. Ὁ δὲ τῇ τε μετριοφροσύνῃ καὶ τῇ ἄλλῃ θεραπείᾳ καὶ ἀρετῇ τὸν δυνατὸν τρόπον διέλυε τὴν ὑπόνοιαν. Καὶ Ἀντίπατρος ἐπικλασθεὶς τῆς τε ξυνδιαβάσεως αὐτῷ ἐς τὴν 5 Ἀσίαν δυνάμεως πεζοὺς μὲν ἐπιτρέπει αὐτῷ Μακεδόνας ὀκτακισχιλίους καὶ πεντακοσίους, καὶ ἵππείας τῶν ἐτέρων ἴσους, ἐλέφαντας δὲ τῶν πάντων τοὺς ἡμίσεας ὅ, ὡς ῥᾶον διαπολεμήσειεν τὸν πρὸς Εὐμένη πόλεμον. Καὶ Ἀντίγονος μὲν τοῦ πολέμου ἤπτετο, Ἀντίπατρος δὲ ἀναλαβὼν τοὺς βασιλεῖς καὶ τὴν ἄλλην δύναμιν 10 ἦει ὡς περαιωσόμενος ἐπὶ Μακεδονίαν. Καὶ στασιάζει πάλιν ὁ στρατός, αἰτῶν τὰ χρήματα. Ἀντίπατρος δέ, ἐπειδὴν ἔλθῃ εἰς Ἄβυδον, ὡμολόγησε ποριεῖν αὐτά, καὶ δώσειν τυχὸν μὲν πάντα, ὅση ἢ δωρεά, εἰ δὲ μή, τὴν γε πλείστην. Καὶ ταύταις αὐτοὺς ταῖς ἐλπίσιν ἀναρτήσας, ἀστασιάστως τὸ λοιπὸν καταλαμβάνει τὴν 15 Ἄβυδον. Ἐκεῖ δὲ τέχνη τούτους παρακρουσόμενος, νυκτὸς ἅμα τοῖς βασιλεῦσι περαιουῖται τὸν Ἑλλήσποντον παρὰ Λυσιμάχον. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ καὶ αὐτοὶ ἐπεραιώθησαν, ὑπὲρ τῆς ἀπαιτήσεως τῶν χρημάτων παραντίκα ἠσυχάσαντες. Ἐν οἷς καὶ τοῦ δεκάτου λόγου τὸ τέλος.

20 Ἔστι μὲν οὖν ὁ ἀνὴρ οὐδενὸς τῶν ἄριστα συνταξαμένων ἱστορίας δεύτερος ἀπαγγεῖλαι τε γὰρ καὶ μετὰ συντομίας κράτιστος, καὶ παρεκτροπαῖς ἀκαίροις οὐδὲ παρενθήκαις τὸ συνεχὲς τῆς ἱστορίας οὐδαμοῦ λυμαινόμενος, καινοπρεπῆς δὲ συνθήκη λόγου μᾶλλον ἢ λέξει, καὶ οὕτως ὥστε μὴ ἂν ἄλλως μήτε σαφέ- 25 στερον μήτε ἐναργέστερον τὸ διήγημα δηλωθῆναι. Εὐσήμῳ δὲ καὶ εὐήχῳ καὶ τῷ τῶν λέξεων ἀποκεχρημένος στρογγύλῳ, καὶ τὸ λεῖον ἔχει τῷ μεγέθει συγκιζόμενον. Καὶ ἡ καινότης τῶν λέξεων οὐχὶ εἰς τὸ πόρρω νεωτερίζεται, ἀλλ' ἔγγιστά τε καὶ εἰς τὸ ἐμφατικώτατον, ὡς σχηματισμὸν εἶναι λέξεως, ἀλλ' οὐχὶ ἐναλλαγὴν 30 συνήθους ὀνόματος. Διὸ καὶ τὸ σαφὲς συνεφέλκεται οὐκ ἐν τούτῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ διασκευῇ καὶ τάξει καὶ καταστάσει μάλιστα τοῦ διηγήματος ὅπερ ἐστὶ καὶ τῆς σαφηνείας τὸ ἔντεχνον ἢ

Κάσανδρος πού ἐνώθηκε μέ τόν πατέρα του στή Φρυγία τόν πείθει οὔτε ἀπό τούς βασιλεῖς ν' ἀπομακρυνθεῖ καί νά ὑποψιάζεται τόν Ἀντίγονο. Ὁ Ἀντίγονος ὅμως μέ τή μετριοπάθειά του καί τήν ἄλλη φροντίδα καί ἀρετή του διέλυε ὅσο γινόταν τήν ὑποψία του. Καί ὁ Ἀντίπατρος κάμφθηκε καί τοῦ ἀφήνει καί τή δύναμη πού εἶχε περάσει μαζί του στήν Ἀσία πεζοῦς Μακεδόνες ὄχτῶ χιλιάδες πεντακόσιους καί ἄλλους τόσους ἵππεις ἀπό τούς ἐταίρους καί ἑβδομήντα ἀπό τὸ σύνολο τῶν ἐλεφάντων τούς μισοὺς γιά νά διεξαγάγει εὐκολότερα τόν πόλεμο μέ τόν Εὐμένη. Ὁ Ἀντίγονος ἄρχισε τόν πόλεμο. Ὁ Ἀντίπατρος παίρνοντας τούς βασιλεῖς καί τήν ἄλλη δύναμη βάδιζε νά περάσει στή Μακεδονία. Προβαίνει ὅμως πάλι ὁ στρατός σέ στάση ζητώντας χρήματα. Ὁ Ἀντίπατρος ὑποσχέθηκε ὅτι ὅταν ἔλθει στήν Ἄβυδο θά βρεῖ καί θά τοὺς δώσει ἴσως ὅλα, ὅσα ἦταν ἢ δωρεά, ἢ ὄχι ὅλα, τὰ περισσότερα. Μέ τέτοιες ἐλπίδες ἀφοῦ τοὺς ἄφησε μετέωρους, φτάνει χωρίς ἄλλη στάση στήν Ἄβυδο. Ἐκεῖ ἀφοῦ μέ τέχνασμα τοὺς ἐξαπάτησε, τή νύχτα μαζί μέ τούς βασιλεῖς περνᾷ τόν Ἑλλήσποντο καί φτάνει κοντὰ στόν Λυσίμαχο. Τήν ἐπόμενη ἡμέρα πέρασαν κι αὐτοὶ καί ἠσύχασαν πρὸς στιγμή ἀφήνοντας τήν ἀπαίτηση τῶν χρημάτων. Μέ αὐτὰ τελειώνει καί τὸ δέκατο βιβλίο.

Ἀπὸ ὅσους ἔχουν συγγράψει ἱστορία ὁ Ἀρριανὸς δὲν εἶναι κατώτερος ἀπὸ κανέναν. Εἶναι ἄριστος καί νά διηγηθεῖ μέ συντομία, καί πουθενὰ δὲν βλάπτει μέ παρεκβάσεις καί παρενθέσεις τὴ συνέχεια τῆς ἱστορίας, καί εἶναι πρωτότυπος στὴ σύνταξη μᾶλλον τοῦ λόγου, παρὰ στὴ φρασιολογία, καί ἔτσι, ὥστε ἡ διήγησή του νά μὴ μπορεῖ νά ἐκδηλωθεῖ μέ ἄλλο τρόπο σαφέστερα ἢ πρὸ ζωντανά. Κι ἐπειδὴ χρησιμοποιεῖ διατυπώσεις ἐκφραστικὲς καί εὐηχεῖς καί κομψές, ἔχει καί τὴν ὁμαλότητα ἀναμιγμένη μέ τὴ μεγαλοπρέπεια. Καί ἡ πρωτυπία τῶν λέξεων δὲν προχωρεῖ χωρίς ὄρια, ἀλλὰ ὅσο γίνεται πλησιέστερα πρὸς τὴν ἀπόλυτη σαφήνεια, ὥστε ὁ λόγος του νά ἀποτελεῖ σχηματισμοὺς μιᾶς λέξης, καί ὄχι ἀλλαγὴ τοῦ συνηθισμένου ὀνόματος. Γι' αὐτὸ καί ἡ σαφήνεια ἐπακολουθεῖ ὄχι μόνο σ' αὐτό, ἀλλὰ καί στὴ διαρρύθμιση κυρίως καί τὴ σειρά καί τὴν κατάστρωση τῆς ἀφήγησης, πρᾶγμα πού εἶναι καί ἡ τέχνη τῆς σαφήνειας. Ἡ

γάρ τοι χρήσις ἢ κατὰ τὰς εὐθείας τῶν περιόδων καὶ τοῖς ἰδιώ-
 ταις πρόσεστι μάλιστα, καὶ εἰς ὑπτιότητα καὶ ταπεινότητα λίαν
 καταβιδάξει τὸν λόγον, ἄκρατος μάλιστα γινομένη· ὅπερ οὗτος εἶ
 καὶ τοῦ σαφοῦς εἶναι δοκεῖ, οὐ προσήκατο. Καὶ τῷ ἐλείποντι δὲ
 5 τῶν τρόπων οὕτω κέχρηται, οὐ κατὰ τὰς περιοδικὰς ἐλλείψεις
 τοῦτο ποιῶν, ἀλλὰ κατὰ γε τὰς τῶν λέξεων, ὥστε μὴδ' ἐλλείπειν
 δίδόναι συναίσθησιν καὶ εἴ τις τὸ λεῖπον ἐπιχειροῖη προσθεῖναι,
 εἰς τὸ παρέλκον ἂν ἐπιτεῖναι δόξαι, ἀλλὰ μὴ τοῦ ἐλλιποῦς ἐξευ-
 ρεῖν τὴν ἀναπλήρωσιν. Ἄριστα δὲ αὐτοῦ καὶ τὸ πολυσημάτι-
 10 στον ἔχει, οὐκ ἀθρόον μεταβαλλόμενον ἀπὸ τῆς αὐτοσηματί-
 στου χρήσεως, ἀλλ' ἠρέμα καὶ ἐξ ἀρχῆς συμπλεκόμενον, ὥς μὴτε
 τῷ προσκορεῖ ἀνιᾶν μὴτε τῷ ἀθρόῳ ποιεῖν ἐκταράσσεσθαι. Καὶ
 ἀπλῶς, εἴ τις κατ' αὐτὸν ἐπὶ τοὺς ἱστορικοὺς ἀναχθεῖη λόγους,
 πολλοὺς καὶ τῶν ἀρχαίων ἴδοι τῆς αὐτοῦ τάξεως ἰσταμένους
 15 ταπεινότερον.

4Γ'.

Τοῦ αὐτοῦ, Βιθυνιακά, ἐν διβλίοις η'.

Ἄνεγνώσθη τοῦ αὐτοῦ τὰ «Βιθυνιακά», ἐν διβλίοις ὀκτώ, ἐν
 οἷς τὰ τε μυθικὰ τὰ περὶ Βιθυνίας καὶ τᾶλλα, ὅσα συνέστη περὶ
 20 αὐτήν, εἰς λεπτὸν ἀναγράφει, τῇ πατρίδι δῶρον ἀναφέρων τὰ
 πάτρια· Νικομήδειαν γάρ τι τὸ γένος αὐτοῦ ἐν ταύτῃ τῇ συγγρα-
 φῇ διορίζει, ἐν αὐτῇ τε γεννηθῆναι καὶ τραφῆναι καὶ παιδευθῆ-
 ναι καὶ ἱερέα τῆς Δήμητρος καὶ τῆς παιδὸς αὐτῆς, αἷς καὶ τὴν
 πόλιν ἀνακεῖσθαι φησι, χρηματίσαι. Μέμνηται δὲ ἐν ταύτῃ τῇ
 25 συγγραφῇ καὶ ἐτέρων πραγματειῶν, ὧν ἡ μὲν ὅσα Τιμολέοντι τῷ
 Κορινθίῳ κατὰ Σικελίαν ἐπράχθη διαλαμβάνει, ἡ δὲ τὰ Δίῳ τῷ
 Συρακουσίῳ ὅσα ἀξιαφήγητα ἔργα ἐπετελέσθη, ἠνίκα τὰς Συ-
 ρακούσας καὶ πᾶσαν Σικελίαν ἀπὸ τοῦ δευτέρου Διονυσίου, ὃς
 ἦν παῖς τοῦ προτέρου, ἠλευθέρου, καὶ τῶν βαρβάρων, οὓς ὑπὲρ
 30 τοῦ δεδαίως τυραννεῖν Διονύσιος ἐπηγάγετο. Φαίνεται δὲ τετάρ-

94. Σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο στὴν ἔκδοσιν τοῦ Migne παρατίθεται συγκεντρωτικὸς
 πίνακας χωρῶν καὶ ἡγετῶν σύμφωνα μὲ τὴν διαίρεσιν τοῦ Περγάκου καὶ τοῦ Ἀντι-
 πάτρου στὸν Ἀρριανό, στὴ συνέχεια στὸν Δέξιππο κατὰ τὴν διαίρεσιν τοῦ Περγάκου,

χρήση δηλαδή ὀρθῶν γραμματικῶν καὶ εὐθειῶν προτάσεων ταιριάζει βέβαια ἀπόλυτα καὶ στοὺς ἰδιῶτες, κατεβάξει ὅμως τὸ λόγο ἰσοπεδώνοντάς τον καὶ κἀνοντάς τον ἀπλοϊκὸ καὶ μάλιστα ὅταν γίνεται σὲ ὑπερβολικὸ βαθμὸ. Αὐτό, ἂν καὶ συντελεῖ στὴ σαφήνεια, αὐτὸς δὲν τὸ δέχθηκε. Ἔτσι χρησιμοποιεῖ καὶ τὴν ἔλλειψη τῆς μεταφορᾶς, καὶ δὲν τὸ κἀνει αὐτὸ στὶς ἐλλείψεις περιόδων, ἀλλὰ τῶν λέξεων, ὥστε νὰ μὴ μᾶς δίνει τὴν αἴσθησι τῆς ἔλλειψης. Κι ἂν κάποιος ἐπιχειρήσει νὰ προσθέσει κάτι, θὰ φανεῖ ὅτι ἐπιτείνει τὸ περιττό, καὶ ὄχι ὅτι βρῆκε τὴ συμπλήρωσι τῆς ἔλλειψης. Ἄριστη εἶναι καὶ ἡ χρῆσι τῶν πολλῶν σχημάτων δὲν μεταβάλλεται ξαφνικὰ ἀπὸ τὴν ἀπλῆ καὶ αὐθόρμητη χρῆσι, ἀλλὰ ἤρεμα προχωρεῖ ὁ πλοκὴ ἀπὸ τὴν ἀρχή, ὥστε οὔτε νὰ προκαλεῖ δυσαρέσκεια μὲ τὴν κατὰ κόρον χρῆσι, οὔτε νὰ προκαλεῖ ταραχὴ μὲ τὸ ξαφνικό. Καὶ γενικά, ἂν ἀντιμετωπίσει κανένας τὴν ἱστορία σύμφωνα μὲ τὸν Ἄρριανό, θὰ δεῖ πολλοὺς καὶ ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους νὰ βρίσκονται σὲ κατώτερη θέσι ἀπὸ αὐτόν*.

93.

Τοῦ ἰδίου, Βιθυνιακά, σὲ ὄκτω βιβλία.

Διαβάσθηκε τὸ ἔργο τοῦ ἰδίου «Βιθυνιακά», σὲ βιβλία ὄκτω, στὰ ὁποῖα ἀναγράφει μὲ λεπτομέρεια τὶς μυθικὰ παραδόσεις γιὰ τὴ Βιθυνία, καὶ τὰ ἄλλα ὅσα συνέβησαν γύρω ἀπὸ αὐτήν, προσφέροντας δῶρο στὴν πατρίδα του τὴν ἱστορία τῆς πατρίδας. Γιατὶ σ' αὐτὴ τὴ συγγραφὴ του λέγει, ὅτι ἡ καταγωγὴ του εἶναι ἀπὸ τὴ Νικομήδεια, ὅτι σ' αὐτὴν γεννήθηκε, ἀνατράφηκε, μορφώθηκε καὶ χρημάτισε ἱερέας τῆς Δήμητρας καὶ τῆς κόρης της, στὶς ὁποῖες, λέγει, εἶναι ἀφιερωμένη ἡ πόλις. Στὴ συγγραφὴ αὐτὴ ἀναφέρει καὶ ἄλλες πραγματεῖες του, ἀπὸ τὶς ὁποῖες ἡ μία περιέχει ὅσα ἔπραξε ὁ Τιμολέων ὁ Κορίνθιος στὴ Σικελία, ἡ ἄλλη ὅσες ἀξίες ἀφηγήσεως πράξεις ἔκανε ὁ Δίων ὁ Συρακούσιος, ὅταν ἐλευθέρωνε τὶς Συρακούσες καὶ ὅλη τὴ Σικελία ἀπὸ τὸν Διονύσιο τὸν δεύτερο, υἱὸ τοῦ πρώτου Διονυσίου, καὶ ἀπὸ τοὺς βαρβάρους, τοὺς ὁποῖου εἶχε θέσει κάτω ἀπὸ τὴν ἐξουσία του γιὰ νὰ ἀσκοῦν τὴν τυραννικὴ ἐξουσία. Φαίνεται ὅτι ἡ ἀφήγησι γιὰ τὴν πατρίδα του εἶναι ἡ τέταρτη. Ἡ

καὶ στὸν Ἰουστίνου καὶ στὸν Κούρτιου, πού γίνεται ὁμοῦς ἀναληπτὴ ἀπὸ τὸ κείμενο.

την γράφων τὴν τῆς πατρίδος ἀφήγησιν· μετὰ γὰρ τὰ περὶ Ἀλέξανδρον καὶ Τιμολέοντα καὶ Δίωνα [μετὰ τὰς περὶ αὐτοὺς ἱστορίας] ἦδε αὐτῷ ἡ συγγραφὴ ἐξεπονήθη, ἐξ ἀρχῆς μὲν, ἀφ' οὗ γράφειν ἴσχυσε, ταύτην ἐνοστήσασθαι καὶ συντάξαι τὴν ὑπόθεσιν 5 βουληθέντι, τῆς δὲ παρασκευῆς τῷ ἐνδεῶς αὐτὸν ἔχειν παρατείνανσης τὸν χρόνον· ταύτην γὰρ αὐτὸς τῆς ἐπὶ τούτῳ βραδυτῆτος ἀποδίδωσιν αἰτίαν.

Ἄρχεται μὲν οὖν, ὡς περ εἴρηται, ἀπὸ τῶν μυθικῶν τῆς ἱστορίας, κᾶτεισι δὲ μέχρι τελευτῆς τοῦ ἐσχάτου Νικομήδους, ὃς 10 λευτῶν τὴν βασιλείαν Ῥωμαίοις κατὰ διαθήκας ἀπέλιπεν, οὐπω βασιλευμένους μετὰ τὴν τοῦ Ταρκυνίου ἐξέλασιν.

4Δ΄.

Ἰαμβλίου, Δραματικόν.

Ἀνεγνώσθη Ἰαμβλίου «Δραματικόν», ἔρωτας ὑποκρινόμε-
15 νον. Ἔστι δὲ τῆ αἰσχρολογίᾳ τοῦ μὲν Ἀχιλλέως τοῦ Τατίου ἦττον ἐκπομπεύων, ἀναιδέστερον δὲ μᾶλλον ἢ ὁ Φοῖνιξ Ἡλιόδωρος προσφερόμενος οἱ γὰρ τρεῖς οὗτοι σχεδόν τι τὸν αὐτὸν σκοπὸν προθέμενοι, ἐρωτικῶν δραμάτων ὑποθέσεις ὑπεκρίθησαν, ἀλλ' ὁ μὲν Ἡλιόδωρος σεμνότερόν τε καὶ εὐφημότερον, ἦττον δὲ αὐτοῦ
20 ὁ Ἰάμβλιχος, αἰσchrῶς δὲ καὶ ἀναιδῶς ὁ Ἀχιλλεὺς ἀποχρώμενος. Καὶ ἦ γε λέξις αὐτῷ ῥέουσα καὶ μαλακῆ, καὶ ὅσον αὐτῆς ὑπόκροτον, οὐ πρὸς τόνον τινά, ἀλλ' ἐπεὶ τὸ γαργαλίζον, ὡς ἂν τις εἴποι, καὶ βλακῶδες παρακεκίνηται. Ὁ μέντοι Ἰάμβλιχος, ὅσα γε εἰς λέξεως ἀρετὴν καὶ συνθήκης καὶ τῆς ἐν τοῖς διηγήμασι τάξεως,
25 καὶ τοῖς σπουδαιοτάτοις τῶν πραγμάτων, ἀλλ' οὐχὶ παιγνίους καὶ πλάσμασιν ἄξιος τὴν τῶν λόγων τέχνην καὶ ἰσχὺν ἐπιδείκνυσθαι.

Εἰσὶ δὲ αὐτῷ πεποιημένα τοῦ δράματος πρόσωπα Σινωνίς καὶ Ῥοδάνης, καλὴ καὶ καλὸς τὴν ὄψιν, νόμῳ γάμου ἐρῶντες ἀλλήλων καὶ δὴ καὶ ζευγνύμενοι, καὶ Γάρμος βασιλεὺς Βαθυ-
30 λῶνος τῆς αὐτοῦ γυναικὸς θανούσης εἰς ἔρωτα ἀναπτόμενος Σινωνίδος, καὶ πρὸς γάμον ἄγειν ἐπειγόμενος. Ἀνάνευσις Σινωνίδος καὶ δεσμὰ χρυσῶ τῆς ἀλύσεως διαπεπλεγμένης, καὶ Ῥοδάνης

συγγραφή δηλαδή αὐτὴ ἐκπονήθηκε ἔπειτα ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ ἔγραψε γιὰ τὸν Ἀλέξανδρο, τὸν Τιμολέοντα καὶ τὸν Δίωνα, ποὺ θέλησε νὰ συνθέσει καὶ νὰ συγγράψει ἀπὸ τὴν ἀρχή, ἀφότου τοῦ δόθηκε ἡ δυνατότητα νὰ γράφει, αὐτὴ τὴν ὑπόθεση, ἡ προετοιμασία τῆς ὄμως, ἐπειδὴ δὲν εἶχε τοὺς ἀπαιτούμενους πόρους, παρέτεινε τὸν χρόνον· γιὰτὶ σ' αὐτὴ τὴν αἰτία ἀποδίδει ὁ ἴδιος τὴν καθυστέρησή του.

Ἀρχίζει λοιπόν, ὅπως εἶπαμε, ἀπὸ τὶς μυθικὲς παραδόσεις καὶ κατεβαίνει μέχρι τὸν θάνατο τοῦ τελευταίου Νικομήδη, ποὺ πεθαίνοντας κληροδότησε μὲ διαθήκη τὴ βασιλεία στοὺς Ρωμαίους, ποὺ τοὺς κυβερνοῦσε βασιλιάς μετὰ τὴν ἐκδίωξη τοῦ Ταρκυνίου.

94.

Ἰαμβλίου, Δραματικόν.

Διαβάσαμε τὸ «Δραματικόν» τοῦ Ἰαμβλίου⁹⁵ ποὺ παριγράφει ἔρωτες. Στὴν αἰσχρολογία εἶναι λιγότερο προκλητικὸς ἀπὸ τὸν Ἀχιλλέα τὸν Τάτιο, πῶς ἀδιάντροπος ὅμως ἀπὸ ὅ,τι ὁ ἀπὸ τὴ Φοινίκη Ἡλιόδωρος. Γιατὶ καὶ οἱ τρεῖς αὐτοὶ ἔβαλαν τὸν ἴδιο σκοπὸ καὶ παρουσίασαν ὑποθέσεις ἐρωτικῶν δραμάτων, ἀλλὰ ὁ Ἡλιόδωρος εἶναι σοβαρότερος καὶ εὐπρεπέστερος, λιγότερο ὁ Ἰάμβλιχος, ἐνῶ ὁ Ἀχιλλεύς ὁ Τάτιος κάνει κατάχρηση στὴν αἰσχρότητα καὶ τὴν ἀναίδεια. Τὸ λεκτικὸ τοῦ Ἰάμβλιχου ρέει ἀπαλά, καὶ ὅπου ἀνεβαίνει λίγο τὸ ὕφος του, δὲν εἶναι γιὰ νὰ τονίσει κάτι, ἀλλὰ χρησιμοποιεῖται γιὰ νὰ ἐρεθίσει, θὰ ἔλεγε κανεὶς, καὶ νὰ πεῖ κάποια χυδαιολογία. Ὁ Ἰάμβλιχος ὅμως, ὅσον ἀφορᾷ στὴ δύναμη τῆς φρασιολογίας καὶ τὴ σύνθεση καὶ τὴν τάξη στὴ διήγησή του καὶ στὰ σπουδαιότερα πράγματα, καὶ ὄχι βέβαια στὰ παιχνίδια καὶ τὶς μυθοπλασίες, εἶναι ἄξιός νὰ ἐπαδείξει τὴν τέχνη καὶ τὴ δύναμη τῶν λόγων.

Τὰ πρόσωπα τοῦ δράματος ποὺ ἔχει πλασμένα εἶναι ἡ Σινωνίδα καὶ ὁ Ροδάνης, ὡραία αὐτὴ καὶ ὡραῖος αὐτὸς στὴν ὄψη, ποὺ ἀγαπιῶνται μεταξύ τους μὲ τὸ νόμο τοῦ γάμου, καὶ ποὺ μάλιστα εἶναι συνενωμένοι μ' αὐτόν, ἀλλὰ ὁ Γάρμος ὁ βασιλιάς μετὰ τὸ θάνατο τῆς γυναίκας του φλέγεται ἀπὸ ἔρωτα πρὸς τὴ Σινωνίδα καὶ σπεύδει νὰ τὴ νυμφευθεῖ. Ἀρνεῖται ἡ Σινωνίδα καὶ δεμένη μὲ χρυσοῦ ἀλυσίδα

95. Νεοπλατωνικὸς φιλόσοφος τοῦ 3ου αἰώνα, καταγόμενος ἀπὸ τὴ Συρία.

διὰ τοῦτο, Δάμα καὶ Σάκα τῶν βασιλικῶν εὐνούχων τὴν προᾶξιν ἐπιτραπέντων, ἐπὶ σταυροῦ ἀναρτώμενος Ἄλλ' ἐκεῖθεν καθαιρεῖται σπουδῇ Σινωνίδος, καὶ φεύγουσιν ἄμφω, ὁ μὲν τὸν σταυρόν, ἡ δὲ τὸν γάμον. Καὶ περιτέμνεται διὰ τοῦτο Σάκας καὶ Δάμας τὰ ὦτα καὶ τὰς ῥίνας, καὶ ἐπὶ τὴν τούτων ἀποστέλλονται ζήτησιν, καὶ δίχα μερισθέντες ἐπὶ τὴν ἔρευναν τρέπονται. Καταλαμβάνονται σχεδόν τι παρὰ τινὰ λεμιῶνα οἱ περὶ Ῥοδάνην ὑπὸ τοῦ διώκοντος Δάμα· ἄλιεύς δ' ἦν ὃς τοὺς ποιμένας ἐμήνυσεν, οἱ στρεβλούμενοι τὸν λεμιῶνα μόλις δεικνύουσιν, ἐν ᾧ καὶ χρυσόν 10 Ῥοδάνης εὗρισκε, τῆς στήλης τοῦ λέοντος ὑποδηλούμενον τῷ ἐπιγράμματι.

Καὶ τράγου τι φάσμα ἐρᾷ Σινωνίδος, ἐξ ἧς αἰτίας καὶ οἱ περὶ Ῥοδάνην τοῦ λεμιῶνος ἀπαίρουσι. Δάμας δὲ τὸν ἀπὸ τοῦ λεμιῶνος τῆς Σινωνίδος στέφανον εὐρῶν πέμπει Γάρμω παραμύθιον. 15 Φεύγοντες δὲ οἱ περὶ Ῥοδάνην ἐντυγχάνουσιν ἐπὶ καλύβης γραῖ τινι γυναικί, καὶ κρύπτονται ὑπ' ἄνθρω, ὁ διαμπερὲς ἦν ὄρωρυγμένον ἐπὶ σταδίους τριάκοντα· λόχη δὲ τὸ στόμα ἐδέβυστο. Καὶ οἱ περὶ τὸν Δάμαν ἐφίστανται, καὶ ἀνακρίνεται ἡ γραῦς, καὶ ξίφος γυμνὸν ἰδοῦσα ἐξέψυξεν. Οἱ δὲ τοῦ Ῥοδάνους ἵπποι καὶ 20 τῆς Σινωνίδος, οἷς ἐπωχοῦντο, συλλαμβάνονται. Καὶ περικαθίσταται στρατὸς τὸ χωρίον ἐν ᾧ Σινωνίς καὶ Ῥοδάνης ἀπεκρούπετο, καὶ καταρρήγνυται τινος τῶν περιπόλων ἀσπίς ἐκ χαλκοῦ τοῦ ὀρύγματος ὑπερθεν, καὶ τῷ διακένῳ τοῦ ἤχου τῶν κεκρουμένων μήνυσις γίνεται, καὶ περιορῶσεται τὸ ὄρυγμα, καὶ πάντα Δάμας 25 βοᾷ. Καὶ γίνεται τοῖς ἔνδον συναίσθησις, καὶ φεύγουσιν ὑπὸ τοῖς τοῦ ἀντροῦ μυχοῖς, καὶ διεκπίπτουσι πρὸς τὴν ἑτέραν αὐτοῦ ὀπήν. Καὶ μελιτῶν ἀγρίων σμήνη ἐκεῖθεν ἐπὶ τοὺς ὀρύσσοντας τρέπεται, καταρρεῖ δὲ τοῦ μέλιτος καὶ ἐπὶ τοὺς φεύγοντας αἱ δὲ μέλισσαι καὶ τὸ μέλι ἐξ ἐρπετῶν πεφαρμακευμένα τροφῆς, αἱ μὲν 30 κρούσασαι τοὺς ἐπὶ τὸ ὄρυγμα ἠκρωτηρίαζον, οὓς δὲ καὶ ἀπέκτειναν. Τῷ δὲ λιμῷ κρατούμενοι οἱ περὶ Ῥοδάνην διαλιχησάμενοι, καὶ τὰς γαστέρας καταρρυνέντες, πίπτουσι παρὰ τὴν ὁδὸν

αὐτὴ καὶ ὁ Ροδάνης γι' αὐτὸ ἀπὸ τὸν Δάμα καὶ τὸν Σάκα, τοὺς βασιλικούς εὐνούχους, κρεμάζεται στὸν σταυρό. Ἀλλὰ μὲ τὴ φροντίδα τῆς Σινωνίδας ὁ Ροδάνης κατεβαίνει καὶ ἀποφεύγουν καὶ οἱ δύο, ὁ ἓνας τὸν σταυρό, καὶ ἡ ἄλλη τὸν γάμο. Γι' αὐτὸ τὸ γεγονὸς κόβονται ἀπὸ τὸν Σάκα καὶ τὸν Δάμα τὰ αὐτιά καὶ οἱ μύτες τους καὶ ἀποστέλλονται στὴν ἀναζήτησή τους, οἱ ὅποιοι διεξάγουν τὴν ἔρευνά τους καθένας ξεχωριστὰ ἀπὸ τὸν ἄλλο. Κοντὰ σ' ἓνα λιβάδι προλαβαίνει τοὺς γύρω ἀπὸ τὸν Ροδάνη ὁ Δάμας πὺ τοὺς καταδίωκε. Ἐνας ἀλιέας ἦταν πὺ μαρτύρησε τοὺς βοσκούς, πὺ ἔπειτα ἀπὸ βασανιστήρια δείχνουν μὲ δυσκολία τὸ λιβάδι, στὸ ὅποιο ὁ Ροδάνης βρῖσκει καὶ χρυσάφι, πὺ τὸν ὑποδήλωνε μὰ ἐπιγραφή σὲ στήλη ἑνὸς λιονταριοῦ.

Κι ἓνα φάντασμα τράγου ἐρωτεύεται τὴ Σινωνίδα. Ἀπὸ αὐτὴ τὴν αἰτία καὶ ὁ Ροδάνης μὲ τοὺς συντρόφους του ἀναχωροῦν ἀπὸ τὸ λιβάδι. Ὁ Δάμας βρῆκε τὸ στεφάνι τῆς Σινωνίδας ἀπὸ λουλούδια τοῦ λιβαδιοῦ καὶ τὸ στέλνει παρηγοριὰ στὸν Γάρμο. Φεύγοντας ὁ Ροδάνης καὶ οἱ σύντροφοί του συναντοῦν σὲ μὰ καλύβα μὰ γριούλα καὶ κρύβονται σ' ἓνα σπήλαιο, πὺ ἦταν σκαμμένο διαμπερές σὲ μὰκρος τριάντα σταδίων, πὺ τὸ στόμα του κρυβόταν ἀπὸ θάμνους. Φτάνει ἐκεῖ ὁ Δάμας καὶ οἱ ἀκόλουθοί του, ἀνακρίνουν τὴ γριούλα, ἡ ὅποια βλέποντας γυμνὸ ξίφος, ξεψύχησε. Πιάνουν ὅμως τὰ ἄλογα τοῦ Ροδάνη καὶ τῆς Σινωνίδας πὺ τοὺς μετέφεραν. Περικυκλώνουν οἱ στρατιῶτες τὸ μέρος πὺ κρύβονταν ἡ Σινωνίδα καὶ ὁ Ροδάνης. Μιά χάλκινη ἀσπίδα ἀπὸ αὐτὲς πὺ περιπολοῦσαν σπάξει πάνω ἀπὸ τὸ ὄρυγμα καὶ ὁ κούφιος ἦχος πὺ ἀκούσθηκε μαρτυρεῖ αὐτοὺς πὺ κρύβονταν, σκάβουν γύρω γύρω τὸ ὄρυγμα καὶ ὁ Δάμας φωνάζει ἀπὸ παντοῦ. Ἀντιλαμβάνονται οἱ κρυμμένοι καὶ φεύγουν στὸ βάθος τοῦ σπηλαίου καὶ διαφεύγουν ἀπὸ τὸ ἄλλο ἄνοιγμα. Σμήνη ἀπὸ ἀγριομέλισσες ὄρμοῦν ἀπὸ ἐκεῖ ἐπάνω σ' ἐκείνους πὺ ἔσκαβαν καὶ τὸ μέλι πέφτει καὶ σ' αὐτοὺς πὺ ἔφευγαν. Οἱ μέλισσες καὶ τὸ μέλι δηλητηριασμένες ἀπὸ τὴν χρῆση τῶν ἐρπετῶν ἀκρωτηρίαζαν ἐκείνους πὺ κέντρωναν, μερικούς καὶ τοὺς θανάτωναν. Παρακινούμενοι ἀπὸ τὴν πείνα οἱ συνοδοὶ τοῦ Ροδάνη γλείφουν τὸ μέλι, τοὺς πιάνει πόνος στὴν κοιλιὰ τους, καὶ πέφτουν στὸ δρόμο σὰν

ὡσεὶ νεκροί. Φεύγουσιν ὁ στρατὸς τῷ τῶν μελισσῶν πολέμῳ
 πονούμενοι, καὶ τοὺς περὶ Ῥοδάνην ὅμως διώκουσι, καὶ οὖς
 ἐδίωκον ὀρῶντες ἐρριμμένους παρέτρεχον, νεκρούς τινας ὡς
 ἀληθῶς ὑπολαμβάνοντες. Ἐν τούτῳ τῷ ἄντρῳ κείρεται τοὺς πλο-
 5 κάμους ἢ Σινωνίς, δι' οὗ ὕδωρ αὐτοῖς ἀνιμῆσονται· καὶ τοῦτο
 εὐρῶν ἐκεῖσε Δάμας πέμπει τῷ Γάρμῳ, σύμβολον τοῦ ἐγγὺς εἶναι
 κακείνους συλλαβεῖν. Ἐρριμμένων δὲ παρὰ τὴν ὁδὸν τοῦ τε
 Ῥοδάνους καὶ τῆς Σινωνίδος, ὁ στρατὸς παρερχόμενος ὡς ἐπὶ
 νεκροῖς κατὰ τὸ πατριον ἔθος οἱ μὲν χιτωνίσκους ῥίπτοντες ἐκά-
 10 λυπτον, ἄλλοι δὲ ἄλλο τι τῶν προσόντων, καὶ κρεῶν δὲ μέρη καὶ
 ἄρτου, ἐπέρριπτον καὶ οὕτω παρήλθεν ὁ στρατός. Οἱ δὲ τῷ μέλιτι
 καρωθέντες μόλις ἀνίστανται, κοράκων μὲν τῶν περὶ τὰ κρέα διε-
 ριζόντων Ῥοδάνην, ἐκείνου δὲ Σινωνίδα διαναστήσαντος. Ἀνα-
 στάντες οὖν πορεύονται τὴν ἐναντίαν τραπόμενοι τῷ στρατῷ, ἵνα
 15 μᾶλλον λάθοιεν μὴ ὄντες οἱ διωκόμενοι. Καὶ εὐρόντες ὄνους δύο
 ἐπέβησάν τε καὶ τὰ φορτία ἐπέθεντο, ἃ συνεκεκόμιστο αὐτοῖς ἀφ'
 ὧν ὡσεὶ νεκροῖς ἐπέρριψεν ὁ στρατός

Εἶτα καταίρουσιν εἰς πανδοχεῖον, καὶ φεύγουσιν ἐκεῖθεν, καὶ
 περὶ πλήθουσαν ἀγορὰν εἰς ἄλλον σταθμὸν καταλύουσι. Καὶ
 20 γίνεται τὸ πάθος τῶν ἀδελφῶν, καὶ κατηγοροῦνται φόνου, καὶ
 ἀφίενται, τοῦ πρεσβυτέρου τῶν ἀδελφῶν, ὃς ἀνηρήκει φαρμάκῳ
 τὸν ὕστερον, κατηγορήσαντος μὲν, τῇ δὲ οἰκείᾳ ἀναιρέσει ἀθώ-
 σαντος καὶ λανθάνει Ῥοδάνης ἀνελόμενος τὸ φάρμακον. Καταί-
 ρουσιν εἰς οἶκημα ληστοῦ τοὺς παροδίτας ληστεύοντος καὶ τού-
 25 τους ἑαυτῷ ποιουμένου τράπεζαν. Καὶ στρατιωτῶν ὑπὸ τοῦ Δά-
 μα σταλέντων, ἐπεὶ ὁ ληστής συνείληπτο, πῦρ ἐμβάλλεται εἰς τὴν
 οἰκίαν· καὶ περιλαμβάνονται τῷ πυρὶ, καὶ διαφεύγουσι μόλις τὸν
 ὄλεθρον τῶν ὄνων σφαγέντων καὶ τῷ πυρὶ εἰς δίοδον ἐπιτεθέν-
 των. Καθορῶνται νύκτωρ ὑπὸ τῶν τὸ πῦρ ἐμβαλόντων, καὶ ἐπερω-
 30 τηθέντες τίνες εἶεν, Εἶδωλα τῶν ὑπὸ τοῦ ληστοῦ ἀναιρεθέντων,
 ἀποκρίνονται, καὶ τῇ ὠχρότητι καὶ λεπτότητι τῆς ὄψεως καὶ τῇ
 ἀτονίᾳ τῆς φωνῆς ἐπεισάν τε τοὺς στρατιώτας καὶ ἐδεμιάτωσαν.

νεκροί. Οἱ στρατιῶτες μὴ μπορώντας ν' ἀντιμετωπίσουν τὸν πόλεμο τῶν μελισσῶν, δὲν παύουν νὰ καταδιώκουν τοὺς μαζί μὲ τὸν Ροδάνη, ἀλλὰ βλέποντας πεσμένους αὐτοὺς ποὺ καταδίωκαν τοὺς προσπερνοῦν, νομίζοντας ὅτι εἶναι στ' ἀλήθεια κάποιοι νεκροί. Σ' αὐτὸ τὸ σπήλαιο ἡ Σινωνίδα κόβει τὶς πλεξοῦδες τῆς γιὰ νὰ μπορέσουν νὰ βγάλουν νερό· βρίσκοντας αὐτὲς ἐκεῖ ὁ Δάμας τὶς στέλνει στὸν Γάρμο, ὡς ἀπόδεξη ὅτι πλησίαζε ἡ σύλληψή τους. Καθὼς ὅμως ἦταν πεσμένοι στὸ δρόμο ὁ Ροδάνης καὶ ἡ Σινωνίδα, περνώντας οἱ στρατιῶτες σύμφωνα μὲ τὸ πατροπαράδοτο ἔθιμο ἄλλοι τοὺς κάλυπταν ρίχνοντας ἐπάνω τους τὰ πουκάμισά τους, καὶ ἄλλοι ὅ,τι ἄλλο εἶχαν, ρίχνοντάς τους μάλιστα καὶ κομμάτια ἀπὸ κρέας καὶ ψωμί. Ἔτσι πέρασε ὁ στρατός. Αὐτοὶ ἀποναρκωμένοι ἀπὸ τὸ μέλι μόλις σηκώθηκαν, ἐνῶ τὰ κοράκια μάλλοναν γιὰ τὰ κρέατα γύρω ἀπὸ τὸν Ροδάνη, καὶ ἐκεῖνος σήκωσε τὴ Σινωνίδα. Ἀφοῦ σηκώθηκαν λοιπὸν βάδιζαν στὴν ἀντίθετη κατεύθυνση ἀπὸ τοὺς στρατιῶτες, γιὰ νὰ διαφύγουν ἀσφαλέστερα ὅτι δὲν ἦταν αὐτοὶ ποὺ καταδιώκονταν. Βρῆκαν τότε δυὸ ὄνους, ἀνέβηκαν πάνω τους ἀφοῦ φόρτωσαν καὶ τὰ φορτία ποὺ εἶχαν πάρει μαζί τους ἀπὸ τὰ πράγματα ποὺ τοὺς ἔρριξαν οἱ στρατιῶτες θεωρώντας τους νεκρούς.

Ἐπειτα πηγαίνουν σ' ἓνα πανδοχεῖο, ἀλλὰ φεύγουν καὶ ἀπὸ ἐκεῖ, καὶ κατὰ τὸ μεσημέρι καταλύουν σὲ ἄλλο σταθμό. Συμβαίνει ὁ φόνος τῶν ἀδελφῶν καὶ κατηγοροῦνται γιὰ φόνο. Τοὺς ἀφήνουν ὅμως, ὅταν ὁ μεγαλύτερος ἀδελφός, ποὺ εἶχε δηλητηριάσει τὸν μικρότερο, τοὺς κατηγορήσε βέβαια πρῶτα, ἀλλὰ μὲ τὴν αὐτοκτονία του τοὺς ἀπάλλαξε ἀπὸ κάθε κατηγορία. Ὁ Ροδάνης χωρὶς νὰ τὸ ξέρει παίρνει μαζί του τὸ δηλητήριο. Φτάνουν στὸ οἶκημα ἑνὸς ληστή, ποὺ λήστευε τοὺς περασιτικούς, ἀφοῦ πρῶτα τοὺς παρέθετε τραπέζι. Στέλνει στρατιῶτες ὁ Δάμας καὶ ἀφοῦ συνέλαβαν τὸν ληστή, βάζουν φωτιά στὸ οἶκημα. Τοὺς τυλίγουν οἱ φλόγες καὶ μόλις διαφεύγουν τὸ θάνατο, ἀφοῦ ἔσφαξαν τοὺς ὄνους καὶ τοὺς ἔρριξαν στὴ φωτιά γιὰ νὰ περάσουν. Τοὺς βλέπουν τὴ νύχτα ἐκεῖνοι ποὺ εἶχαν βάλει τὴ φωτιά καὶ ἐρωτώντας τους ποιοὶ εἶναι, ἀπάντησαν, Φαντάσματα ἐκείνων ποὺ σκότωσε ὁ ληστής, καὶ μὲ τὴν ὠχρότητα καὶ τὴ λεπτότητα τοῦ προσώπου καὶ τὴ σθησμένη φωνή τους ἔπεισαν τοὺς στρατιῶτες καὶ

Καὶ φεύγουσι πάλιν ἐκεῖθεν, καὶ καταλαμβάνουσι κόρην ἐπι-
 ταφήν ἀγομένην, καὶ συρρέουσιν ἐπὶ τὴν θέαν· καὶ Χαλδαῖος
 γέρων ἐπιστὰς κωλύει τὴν ταφήν, ἔμπνουν εἶναι τὴν κόρην ἔτι
 λέγων· καὶ ἐδείχθη οὕτως· Χρησιμωδεῖ δὲ καὶ τῷ Ῥοδάνει ὡς
 5 βασιλεύσοι. Καταλιμπάνεται κενὸς ὁ τῆς κόρης τάφος, καὶ πολλὰ
 τῶν πέπλων, ἃ ἔμελλεν ἐπικαίεσθαι τῷ τάφῳ, ἔτι τε σιτία καὶ
 ποτά· καὶ οἱ περὶ Ῥοδάνην τούτοις εὐωχοῦνται, καὶ λαμβάνουσί
 τινα καὶ τῶν ἀμφίων, καὶ καθεύδουσιν ἐν τῷ τῆς κόρης τάφῳ. Οἱ
 δὲ τὸ πῦρ τῆ τοῦ ληστοῦ οἰκίᾳ ἐμβαλόντες, ἡμέρας ἐπιλαβούσης
 10 ἠπατημένους ἑαυτοὺς ἐγνωκότες, ἐδίωκον κατ' ἴχνη Ῥοδάνους
 καὶ Σινωνίδος, συνεργοὺς αὐτοὺς εἰκάζοντες εἶναι τοῦ ληστοῦ·
 ἰχνηλατήσαντες δὲ μέχρι τοῦ τάφου, καὶ ἐνιδόντες αὐτοὺς ἐγκει-
 μένους μὲν τῷ τάφῳ, ἀκίνητίζοντας δὲ ἅτε ὕπνῳ καὶ οἴκῳ πεπεδη-
 μένους, ἔδοξαν νεκροὺς ὄραν καὶ κατέλιπον, ἀπορούμενοι ὅτι
 15 ἐκεῖ τὰ ἴχνη ἔφερεν.

Ἀπαίρουσιν ἐκεῖθεν οἱ περὶ Ῥοδάνην, καὶ περῶσι τὸν ποτα-
 μόν, γλυκύν τε ὄντα καὶ διαγῆ καὶ βασιλεῖ Βαβυλωνίων εἰς πό-
 σιν ἀνακείμενον. Καὶ πιπράσκει Σινωνίς τὰ ἱμάτια, καὶ συλλαμ-
 βάνεται ὡς τάφον συλήσασα, καὶ ἀναφέρεται εἰς Σόρραιχον, ὃς ἦν
 20 Σορραίχου τοῦ τελώνου υἱός, ἐπὶ κλην δὲ αὐτῷ δίκαιος· Καὶ βου-
 λεύεται πέμπειν αὐτὴν ἐπὶ βασιλέα Γάρμον διὰ τὸ κάλλος, καὶ
 κερνᾶται διὰ τοῦτο τὸ τῶν ἀδελφῶν φάρμακον Ῥοδάνει καὶ
 Σινωνίδι· αἰρετώτερον γὰρ αὐτοῖς ὁ θάνατος ἢ Γάρμον ἰδεῖν.
 Μηνύεται Σορραίχῳ διὰ τῆς θεραπαιίδος ἅπερ εἰς ἔργον ἔμελλε
 25 χωρεῖν Ῥοδάνει καὶ Σινωνίδι, καὶ λαθῶν ὁ Σόρραιχος τὸ τοῦ θα-
 νάτου μὲν φάρμακον κενοῖ, πληροὶ δὲ τὴν κύλικα ὑπνωτικοῦ
 φαρμάκου, καὶ πίνοντας καὶ ὑπνοῦντας λαθῶν ἐφ' ἀρμαμάξης
 ἤλαυνε πρὸς βασιλέα. Πλησιαζόντων δὲ Ῥοδάνης ἐνυπνίῳ δει-
 ματοῦται καὶ βοᾷ καὶ ἐξανιστᾷ Σινωνίδα, ἣ δὲ ξίφει αὐτῆς τὸ
 30 στέρονον πλήττει. Καὶ ἀναπνθάνεται τὰ κατ' αὐτοὺς ἅπαντα Σό-
 ρραιχος, καὶ λαβόντες πίστεις ἀπαγγέλλουσι, καὶ λύει αὐτούς, καὶ

τοὺς γέμισαν φόβο. Φεύγουν πάλι κι ἀπὸ ἐκεῖ καὶ συναντοῦν μιὰ κοπέλλα πὺν τὴν ὀδηγοῦσαν στὸν τάφο· εἶχε συρρεύσει πολὺ πλῆθος γιὰ νὰ δεῖ. Ἐνας γέροντας ὅμως Χαλδαῖος πὺν στάθηκε ἐκεῖ ἐμποδίζε τὴν ταφή, λέγοντας ὅτι ἡ κόρη ἦταν ζωντανή. Καὶ ἀποδείχθηκε πὺς ἦταν ἔτσι. Προφητεύει γιὰ τὸν Ροδάνη, ὅτι θὰ γίνε βασιλιάς. Ἀπομένει ἄδειος ὁ τάφος τῆς κόρης καὶ πολλοὶ ἀπὸ τοὺς πέπλους πὺν προορίζονταν νὰ καοῦν πάνω στὸν τάφο, καὶ ἀκόμα καὶ φαγητά καὶ ποτά. Ὁ Ροδάνης καὶ οἱ σύντροφοὶ του διασκεδάζουν μ' αὐτά, παίρνουν καὶ μερικὰ ἀπὸ τὰ φορέματα καὶ κοιμοῦνται μέσα στὸν τάφο τῆς κόρης. Ἐκεῖνοι ὅμως πὺν εἶχαν βάλε φωτιὰ σὸ σπίτι τοῦ ληστή, ὅταν ξημέρωσε κατάλαβαν ὅτι εἶχαν ἐξαπατηθεῖ καὶ τοὺς καταδίωκαν ἀκολουθώντας τὰ ἴχνη τοῦ Ροδάνη καὶ τῆς Σινωνίδας, νομίζοντας πὺς ἦταν συνεργοὶ τοῦ ληστή· ἀκολουθώντας τὰ ἴχνη τους μέχρι τὸν τάφο καὶ βλέποντάς τους νὰ κείτονται μέσα στὸν τάφο ἀκίνητοι, ἐπειδὴ τοὺς εἶχε καταβάλει ὁ ὕπνος καὶ τὸ κρασί, νόμισαν πὺς ἔβλεπαν νεκρούς, καὶ τοὺς ἀφησαν, ἀπορώντας γιὰ τὰ ἴχνη τοὺς εἶχαν ὀδηγήσει ἐκεῖ.

Φεύγουν ἀπὸ ἐκεῖ ὁ Ροδάνης καὶ ἡ συντροφιὰ του καὶ περνοῦν τὸν ποταμὸ πὺν εἶχε νερὸ πόσιμο καὶ καθαρὸ προορισμένο νὰ πίνε ὁ βασιλιάς τῶν Βαβυλωνίων. Πουλᾶει τότε ἡ Σινωνίδα τὰ φορέματα καὶ τὴ συλλαμβάνουν, γιὰ τὴν τάχα εἶχε σιλήσει τάφο, καὶ ὀδηγεῖται στὸν Σόραιχο, πὺν ἦταν υἱὸς τοῦ Σόραιχου τοῦ τελώνη καὶ εἶχε τὴν ἐπωνυμία δίκαιος. Σκέπτεται τότε νὰ τὴ στείλει στὸν βασιλιὰ Γάρμο γιὰ τὴν ὁμοριφιὰ της. Γι' αὐτὸ ἐτοιμάζουν ὁ Ροδάνης καὶ ἡ Σινωνίδα τὸ δηλητήριο τῶν δύο ἀδελφῶν· γιὰ τὸ προτιμότερο γι' αὐτοὺς ἦταν ὁ θάνατος, παρὰ νὰ δοῦν τὸν Γάρμο. Ἀναφέρει στὸν Σόραιχο ἡ ὑπηρέτρια τὸ τί μελετοῦσαν νὰ κάνουν ὁ Ροδάνης καὶ ἡ Σινωνίδα. Ὁ Σόραιχος τότε χύνει κρυφὰ τὸ θανατηφόρο δηλητήριο καὶ γεμίζει τὸ φιαλίδιο μὲ φάρμακο ὑπνωτικό. Τὸ ἤπιαν καὶ κοιμισμένους τοὺς μεταφέρει μὲ ἄμαξα στὸν βασιλιὰ. Ἐνῶ πλησίαζαν ὁ Ροδάνης τρομάζει ἀπὸ ἓνα ὄνειρο, φωνάζει καὶ σηκώνει τὴ Σινωνίδα, καὶ αὐτὴ χτυπιέται σὸ στήθος μὲ ξίφος. Τοὺς ρωτᾶει ὁ Σόραιχος γιὰ νὰ μάθει ὅλα ὅσα τοὺς εἶχαν συμβεῖ, κι ἀφοῦ διαβεβαιώθηκαν μὲ ὄρκους, τοῦ τὰ διηγοῦνται, καὶ τοὺς ἐλευθερώνει, ὑποδεικνύοντάς

ὑποδείκνυσι τὸ τῆς Ἀφροδίτης ἱερόν ἐν τῇ νησίδι, ἐν ᾧ ἔμελλε καὶ τὸ τραῦμα ἢ Σινωνίς θεραπευθήσεται.

Ὡς ἐν παρεκβολῇ δὲ διηγεῖται καὶ τὰ περὶ τοῦ ἱεροῦ καὶ τῆς νησίδος, καὶ ὅτι ὁ Εὐφράτης καὶ ὁ Τίγρις περιρρέοντες αὐτὴν 5 ποιοῦσι νησίδα, καὶ ὅτι ἡ τῆς ἐνταῦθα Ἀφροδίτης ἱέρεια τρεῖς ἔσχε παῖδας, Εὐφράτην καὶ Τίγριν καὶ Μεσοποταμίαν, αἰσχροὴν τὴν ὄψιν ἀπὸ γενέσεως, ὑπὸ δὲ τῆς Ἀφροδίτης εἰς κάλλος μετασκευασθεῖσαν. Δι' ἣν καὶ ἕρις τριῶν ἐραστῶν γίνεται, καὶ κρίσις 10 ἄριστος. Ἐκρίνοντο δὲ καὶ ἤριζον οἱ τρεῖς, ὅτι τῷ μὲν ἡ Μεσοποταμία τὴν φιάλην ἐξ ἧς ἔπινεν ἔδωκε, τῷ δὲ τὸν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἐξ ἀνθέων ἀφελομένη στέφανον περιέθηκε, τὸν δὲ ἐφύλησε. Καὶ τοῦ φιληθέντος κρίσει νικήσαντος οὐδὲν ἔλαττον αὐτοῖς ἡ ἕρις ἤκμαζεν, ἕως ἀλλήλους ἀνεῖλον ἐρίζοντες. Λέγει οὖν ὡς ἐν πα- 15 ρενθήκῃ περὶ τοῦ τῆς Ἀφροδίτης ἱεροῦ, καὶ ὡς ἀνάγκη τὰς γυναῖκας ἐκεῖσε φοιτώσας ἀπαγγέλλειν δημοσίᾳ τὰ ἐν τῷ ναῶ αὐταῖς ὀρώμενα ὄνειρα. Ἐν ᾧ καὶ τὰ περὶ Φαρνούχου καὶ Φαρσίριδος καὶ Τανάιδος (ἀφ' οὗ καὶ Τάναϊς ὁ ποταμός), λεπτομερῶς διεξέρχεται, καὶ ὅτι τὰ περὶ τὸν τόπον καὶ τὴν χώραν τοῦ 20 Τανάιδος τοῖς κατοικοῦσιν Ἀφροδίτης μυστήρια Τανάιδος καὶ Φαρσίριδος εἰσιν. Ἐν δὲ τῇ προειρημένη νησίδι ῥόδων ἐντραγῶν ὁ Τίγρις τελευτᾷ· κανθαρίς γὰρ τοῖς τοῦ ῥόδου φύλλοις ἔτι συνεπνυγμένοις οὖσιν ὑπεκάθητο. Καὶ ἡ τοῦ παιδὸς μήτηρ ἦρωα πείθεται γενέσθαι τὸν υἱὸν ἐκμαγεύσασα.

25 Καὶ διεξέρχεται ὁ Ἰάμβλιχος μαγικῆς εἶδη, μάγον ἀκρίδων καὶ μάγον λεόντων καὶ μάγον μυῶν, ἐξ οὗ καλεῖσθαι καὶ τὰ μυστήρια ἀπὸ τῶν μυῶν (πρώτην γὰρ εἶναι τὴν τῶν μυῶν μαγικήν). Καὶ μάγον δὲ λέγει χαλάξης καὶ μάγον ὄφρων, καὶ νεκρομαντείας καὶ ἐγγαστρίμυθον, ὃν καί, φησὶν, ὡς Ἕλληνες μὲν 30 Εὐρυκλέα λέγουσι, Βαβυλώνιοι δὲ Σακχούραν ἀποκαλοῦσι. Λέγει δὲ καὶ ἑαυτὸν Βαβυλώνιον εἶναι ὁ συγγραφεύς, καὶ μαθεῖν τὴν μαγικήν, μαθεῖν δὲ καὶ τὴν Ἑλληνικὴν παιδείαν, καὶ ἀκμά-

τους τὸ ἱερὸ τῆς Ἀφροδίτης στὸ νησάκι, στὸ ὁποῖο ἔμελλε νὰ θεραπευθεῖ καὶ τὸ τραῦμα τῆς Σινωνίδας.

Κάνοντας παρέκβαση, διηγεῖται καὶ τὰ σχετικά μὲ τὸ ἱερὸ καὶ τὴ νησίδα· ὅτι δηλαδή τὸ νησιὸ τὸ σχηματίζουν περιρρέοντας ὁ Εὐφράτης καὶ ὁ Τίγρης, καὶ ὅτι ἡ ἱέρεια ἐκεῖ τῆς Ἀφροδίτης εἶχε τρία παιδιά, τὸν Εὐφράτη, τὸν Τίγρη καὶ τὴ Μεσοποταμία, πού ἦταν ἄσχημη ὅταν γεννήθηκε, ἀλλὰ ἡ Ἀφροδίτη τῆς ἔδωσε ὁμορφιά. Γι' αὐτὴν φιλονεικοῦσαν τρεῖς μνηστῆρες, καὶ γίνεται κρίση ἀνάμεσά τους· κριτὴς ἦταν ὁ Βόχορος, ὁ ἄριστος τοὺς καιροὺς ἐκείνους ἀπὸ τοὺς κριτές. Κρίνονταν λοιπὸν οἱ τρεῖς καὶ φιλονεικοῦσαν, ὁ ἕνας γιατί τοῦ εἶχε δώσει ἡ Μεσοποταμία τὸ ποτήρι πού ἔπινε, ὁ ἄλλος γιατί τοῦ εἶχε φορέσει τὸ ἄνθινο στεφάνι τῆς βγάζοντάς το ἀπὸ τὸ κεφάλι τῆς, καὶ ὁ ἄλλος γιατί τὸν φίλησε. Στὴν κρίση νίκησε ἐκεῖνος πού εἶχε δεχθεῖ τὸ φίλημα, ὥστόσο ἡ φιλονεικία ἐξακολουθοῦσε τὸ ἴδιο ἔντονη, ὥσπου φιλονεικώντας ἀλληλοσκοτώθηκαν. Σὲ περένθεση μιλάει καὶ γιὰ τὸ ἱερὸ τῆς Ἀφροδίτης, καὶ ὅτι ἦταν ἀνάγκη οἱ γυναῖκες πηγαίνοντας ἐκεῖ νὰ ἀνακοινώνουν δημόσια τὰ ὄνειρα πού βλέπουν μέσα στὸ ναό. Ἐδῶ διηγεῖται μὲ λεπτομέρεια καὶ τὰ σχετικά μὲ τὸν Φαρνοῦχο καὶ τὴ Φαρσίριδα καὶ τὴν Τανάϊδα (ἀπὸ τὴν ὁποία προέρχεται καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ποταμοῦ Τανάϊς), καὶ ὅτι ὅσοι κατοικοῦν στὴν περιοχὴ καὶ σὰ μέρη τοῦ Τανάϊδα τελοῦν τὰ μυστήρια τῆς Ἀφροδίτης στὸ ὄνομα τῆς Τανάϊδας καὶ τῆς Φαρσίριδας. Στὴ νησίδα πού προαναφέραμε πεθαίνει ὁ Τίγρης τρώγοντας ρόδα· γιατί κάτω ἀπὸ τὰ πέταλλα τοῦ Ρόδου, ὅταν ἦταν ἀκόμα κλειστό, κρυβόταν ἕνα μικρὸ σκαθάρι. Ἡ μητέρα τότε τοῦ παιδιοῦ πείθεται ἔπειτα ἀπὸ διάφορα μαγικά ὅτι ὁ υἱὸς τῆς θὰ γίνεῖ ἥρωας.

Ἐδῶ ὁ Ἰάμβλιχος ἐκθέτει τὰ εἶδη τῆς μαγικῆς καὶ τῶν μάγων· ὑπάρχει μάγος ἀκρίδων, μάγος λεόντων καὶ μάγος ποντικῶν (μυῶν), ἀπ' ὅπου παίρνουν καὶ τὰ μυστήρια τὸ ὄνομά τους (γιατί πρώτη εἶναι ἡ μυο-μαγική). Ἐπίσης ἀναφέρει καὶ μάγο τοῦ χαλαζιοῦ καὶ μάγο τῶν φιδιῶν καὶ νεκυομαντείας (νεκρομαντείας) καὶ τὸν ἔγαστριμυθο, τὸν ὁποῖο λέγει ὅτι οἱ Ἕλληνες ἀποκαλοῦν Εὐρυκλέα, ἐνῶ οἱ Βαβυλώνιοι Σακχούρα. Ὁ συγγραφέας λέγει, ὅτι κι αὐτὸς εἶναι Βαβυλώνιος, καὶ ὅτι διδάχθηκε τὴ μαγική, ἀλλὰ διδάχθηκε

ξιν ἐπὶ Σοαίμου τοῦ Ἀχαιμενίδου τοῦ Ἀρσακίδου, ὃς βασιλεὺς ἦν ἐκ πατέρων βασιλέων, γέγονε δὲ ὁμῶς καὶ τῆς συγκλήτου βουλῆς τῆς ἐν Ῥώμῃ, καὶ ὑπάτος δέ, εἶτα καὶ βασιλεὺς πάλιν τῆς μεγάλης Ἀρμενίας. Ἐπὶ τούτου γοῦν ἀκμάσαι φησὶν ἑαυτόν.
 5 Ῥωμαίων δὲ διαλαμβάνει βασιλεύειν Ἀντωνῖνον Καὶ ὅτε Ἀντωνῖνος, φησὶν, Οὐῆρον τὸν αὐτοκράτωρα καὶ ἀδελφὸν καὶ κηδεστήν ἔπεμψε Βολογαίσκῳ τῷ Παρθυαίῳ πολεμήσαντα, ὡς αὐτὸς τε προεῖποι καὶ τὸν πόλεμον, ὅτι γενήσεται, καὶ ὅποι τελευτήσῃ. Καὶ ὅτι Βολόγαισος μὲν ὑπὲρ τὸν Εὐφράτην καὶ Τίγριν ἔφυγεν, ἢ
 10 δὲ Παρθυαίων γῆ Ῥωμαίοις ὑπήκοος κατέστη.

Ἄλλ' ὃ γε Τίγρις καὶ Εὐφράτης οἱ παῖδες ἐμφερεῖς ἀλλήλοις ἦσαν, καὶ Ῥοδάνης ἀμφοτέροις. Τοῦ δὲ παιδός, ὥσπερ ἔφημεν, τῷ ῥόδῳ τελειωθέντος, Ῥοδάνης πρὸς τὴν νησιδα ἅμα Σινωνίδι περαιουῦται, καὶ βοᾷ ἢ μήτηρ τὸν τεθνηκότα αὐτῆς υἱὸν ἀναβιῶ-
 15 ναι, εἰς τὸν Ῥοδάνην ὄρωσα, καὶ κόρην αὐτῷ ἐκεῖθεν ἔπεσθαι· συννυποκρίνεται Ῥοδάνης ταῦτα, τῆς τῶν νησιωτῶν κατεντροφῶν εὐηθείας. Μηνύεται Δάμας τὰ περὶ Ῥοδάνην, καὶ ὅσα Σόρραιχος περὶ αὐτοὺς ἔπραξε· μηνυτῆς δ' ἦν αὐτὸς ὁ ἰατρός, ὃν ὁ Σόρραιχος κρύφα πέμψας τὸ τῆς Σινωνίδος ἐθεράπευσε τραῦμα.
 20 Συλλαμβάνεται διὰ τοῦτο Σόρραιχος, καὶ ἄγεται ἐπὶ Γάρμον. Ἀποστέλλεται καὶ αὐτὸς ὁ μηνυτῆς γράμμα Δάμα ἐπιφερόμενος πρὸς τὸν τῆς Ἀφροδίτης ἱερέα, ἐφ' ᾧ συλλαβεῖν τοὺς περὶ Σινωνίδα. Διαβαίνει τὸν ποταμὸν ὁ ἰατρός τῆς ἱεράς ἑαυτόν, ὡς ἔθος, ἐξαρτήσας καμήλου, τὸ δὲ γράμμα τῷ δεξιῷ παρενθείς τῶν
 25 ὄτων· καὶ τέλος ὁ μηνυτῆς ἐναποπνίγεται τῷ ποταμῷ, διαβαίνει δὲ πρὸς τὴν νησιδα ἢ κάμηλος, καὶ πάντα μανθάνουσιν οἱ περὶ Ῥοδάνην, τὸ τοῦ Δάμα γράμμα τῶν ὄτων ἀνελόμενοι τῆς καμήλου. Φεύγουσιν ἐκεῖθεν διὰ τοῦτο, καὶ συναντῶσιν ἀγόμενον Σόρραιχον ἐπὶ Γάρμον, καὶ καταλύουσιν ἅμα ἐν πανδοχείῳ. Καὶ τῇ
 30 τοῦ χρυσοῦ ἐπιθυμία νύκτωρ ἀναπείθει Ῥοδάνης, καὶ ἀναιρουῦνται οἱ Σορραίου φύλακες, καὶ φεύγει σὺν αὐτοῖς Σόρραιχος, ἀμοιβὴν εὐρῶν τῆς προῦπαρξάσης εὐεργεσίας. Συλλαμβάνει

καὶ τὴν Ἑλληνικὴν παιδεία, καὶ ὅτι ἔζησε σὰ χρόνια τοῦ Σοαίμου, υἱοῦ τοῦ Ἀχαιμενίδη, ἑγγονοῦ τοῦ Ἀρσάκη, ὁ ὁποῖος ἦταν βασιλιάς ἀπὸ προγόνους βασιλεῖς, ἔγινε ὁμῶς καὶ μέλος τῆς συγκλήτου στὴ Ρώμη καὶ ὑπάτος, κι ἔπειτα βασιλιάς καὶ πάλι τῆς μεγάλης Ἀρμενίας. Σ' αὐτοῦ τοὺς χρόνους λοιπὸν λέγει ὅτι ἔζησε. Στοὺς Ρωμαίους λέγει ὅτι βασίλευε ὁ Ἀντωνῖνος, καὶ ὅταν ὁ Ἀντωνῖνος ἔστειλε, λέγει, τὸν Βῆρο τὸν αὐτοκράτορα καὶ ἀδελφὸ του καὶ πεθερό του νὰ πολεμήσει τὸν βασιλιὰ τῶν Πάρθων Βολόγαισο, αὐτὸς προφήτευσε καὶ ὅτι θὰ γίνῃ πόλεμος καὶ ποῦ θὰ πεθάνει. Καὶ ὅτι ἔφυγε βέβαια ὁ Βολόγαισος πέρα ἀπὸ τὸν Εὐφράτη καὶ τὸν Τίγρη, ἡ χώρα ὁμῶς τῶν Παρθυαίων (Πάρθων) ἔγινε ὑποτελὴς στοὺς Ρωμαίους.

Τὰ παιδιὰ (τῆς ἱερείας) ὁ Τίγρης καὶ ὁ Εὐφράτης ἔμοιαζαν μετὰξὺ τους, καὶ ὁ Ροδάνης καὶ μὲ τοὺς δύο. Κι ὅταν ὁ υἱὸς τῆς ὁ Τίγρης, ὅπως εἶπαμε, πέθανε ἀπὸ τὸ ρόδο, ὁ Ροδάνης μαζί μὲ τὴ Σινωνίδα περνᾶ στὴ νησίδα, καὶ τότε φωνάζει ἡ μητέρα ὅτι ἀναβίωσε ὁ υἱὸς τῆς ποῦ ἔχει πεθάνει βλέποντας τὸν Ροδάνη, καὶ δίνει ἐντολὴ νὰ τὸν ἀκολουθεῖ στὸ ἔξῃς ἢ κόρης τῆς. Προσποιεῖται τότε ὁ Ροδάνης ὅλα αὐτὰ, καὶ διασκεδάζει μὲ τὴν ἀφέλεια τῶν νησιωτῶν. Μαθαίνει ὁ Δάμας τί εἶχε συμβεῖ στὸν Ροδάνη καὶ ὅσα ὁ Σόρραιχος ἔπραξε γι' αὐτούς. Μηνυτὴς ἦταν ὁ ἴδιος ὁ γιατρὸς ποῦ σταλμένος κρυφὰ ἀπὸ τὸν Σόρραιχο εἶχε θεραπεύσει τὸ τραῦμα τῆς Σινωνίδας. Συλλαμβάνεται ὁ Σόρραιχος γι' αὐτὸ καὶ ὀδηγεῖται στὸν Γάρμο. Ἀποστέλλεται ἐπίσης καὶ ὁ ἴδιος ὁ μηνυτὴς μεταφέροντας ἐπιστολὴ τοῦ Δάμα πρὸς τὸν ἱερέα τῆς Ἀφροδίτης, γιὰ νὰ συλλάβῃ τὴ Σινωνίδα καὶ τοὺς συντρόφους τῆς. Περνᾶ τὸν ποταμὸ ὁ γιατρὸς κρεμασμένος ἀπὸ τὴν ἱερὴ καμήλα, ὅπως ἦταν τὸ ἔθιμο, κρύβοντας τὸ γράμμα στὸ δεξί τῆς αὐτί, καὶ τελικὰ ὁ πληροφοριοδότης πνίγεται στὸν ποταμὸ καὶ περνᾶ στὴ νησίδα ἢ καμήλα καὶ ἔτσι μαθαίνουν τὰ πάντα οἱ γύρω ἀπὸ τὸν Ροδάνη παίρνοντας τὸ γράμμα τοῦ Δάμα ἀπὸ τὰ αὐτιά τῆς καμήλας. Γι' αὐτὸ φεύγουν ἀπὸ ἐκεῖ καὶ συναντοῦν τὸν Σόρραιχο νὰ ὀδηγεῖται στὸν Γάρμο καὶ καταλύουν μαζί σὲ πανδοχεῖο. Τὴ νύχτα μὲ τὴν ἐπιθυμία τοῦ χρυσοῦ πείθει ὁ Ροδάνης καὶ σκοτώνουν τοὺς φρουροὺς τοῦ Σόρραιχου, καὶ φεύγει μαζί τους ὁ Σόρραιχος, παίρνοντας τὴν ἀμοιβὴ του γιὰ τὴν εὐεργεσία ποῦ εἶχε κάνει. Ὁ

Δάμας τὸν τῆς Ἀφροδίτης ἱερέα, καὶ ἀνακρίνεται περὶ Σινωνίδος, καὶ τέλος κατακρίνεται δῆμιος γενέσθαι ἀντὶ ἱερέως ὁ πρεσβύτης καὶ τὰ περὶ τὸν δῆμιον ἔθη καὶ νόμιμα. Συλλαμβάνεται Εὐφράτης, ὅτι ὁ πατήρ καὶ ἱερεύς, ὡς Ῥοδάνην αὐτὸν ὑπο-
5 λαβῶν, οὕτως ἐπεκάλει καὶ φεύγει Μεσοποταμία ἢ ἀδελφή. Καὶ πρὸς τὸν Σάκαν ἀπάγεται Εὐφράτης, ἀνακρίνεται περὶ Σινωνίδος ὡς γὰρ Ῥοδάνης ἠτάζετο. Καὶ ἀποστέλλει Σάκας πρὸς Γάρμον ὅτι Ῥοδάνης συνείληπται καὶ Σινωνὶς συλληφθήσεται· ὁ γὰρ Εὐφράτης, ὡς Ῥοδάνης κρινόμενος, ἔφη τὴν Σινωνίδα συλ-
10 λαμβανομένου αὐτοῦ πεφευγένοι, Σινωνίδα καλεῖν κάκεῖνος ἐκδιαζόμενος τὴν ἀδελφὴν Μεσοποταμίαν.

Ὅτι οἱ περὶ Ῥοδάνην καὶ Σινωνίδα φεύγοντες ἅμα Σοραίχῳ καταίρουσιν εἰς γεωργοῦ τῷ δ' ἦν κόρη, θυγάτηρ καλὴ τὴν ὄψιν, ἄρτι χηρωθεῖσα καὶ τῇ πρὸς τὸν ἄνδρα εὐνοία τὰς τρίχας περικει-
15 ραμένη. Πέμπεται αὕτη τῆς ἀλύσεως τῆς χρυσοῦς ἀπεμπολῆσαι, ἦν οἱ περὶ Ῥοδάνην ἐκ τῶν δεσμῶν ἐπεφέροντο, καὶ ἄπεισι πρὸς τὸν χρυσοχόον ἢ τοῦ γεωργοῦ θυγάτηρ. Καὶ ἰδὼν ἐκεῖνος τὴν τε ὄψιν τῆς κόρης καλὴν καὶ τῆς ἀλύσεως τὸ μέρος, ἧς αὐτὸς ἐργάτης ἐτύγχανε, καὶ τὴν κόμην περιηρημένην, ὑπονοεῖ Σινωνίδα
20 εἶναι, καὶ πέμψας πρὸς Δάμαν καὶ λαβῶν φύλακας ἀπερχομένην ἐφύλαττε κρύφα. Ἡ δέ, ὑπονοήσασα τὸ πραττόμενον, φεύγει εἰς ἔρημον κατάλυμα, ἐν ᾧ καὶ τὰ περὶ τῆς κόρης τῆς ἐπικαλουμένης Τροφίμης καὶ τοῦ δούλου τοῦ ἐραστοῦ καὶ φονέως, καὶ τοῦ κόσμου τοῦ χρυσοῦ, καὶ αἱ ἔκθεσμοι τοῦ δούλου πράξεις, καὶ τὸ
25 ἑαυτὸν ἐπισφάξαι, καὶ τὸ αἵματωθῆναι τὴν τοῦ γεωργοῦ θυγατέρα τοῖς τοῦ ἑαυτὸν διαχρησαμένου αἵμασι, καὶ ὁ τῆς κόρης διὰ ταῦτα φόβος καὶ ἡ φυγὴ, καὶ ἡ ἔκστασις τῶν φυλάκων καὶ φυγὴ, καὶ ἡ πρὸς τὸν πατέρα τῆς κόρης ἄφιξις καὶ διήγησις τῶν συγκυρησάντων, καὶ φυγὴ ἐκεῖθεν τῶν περὶ Ῥοδάνην, καὶ πρὸ τούτων
30 γράμμα πρὸς Γάρμον τοῦ χρυσοχοῦ, ὅτι Σινωνὶς εὗρηται καὶ ἦν πίστις ἢ ἐξωνηθεῖσα ἄλυσις πεμπομένη καὶ τὰ ἄλλα, ἃ περὶ τὴν τοῦ γεωργοῦ θυγατέρα ὑπωπτεύετο. Ῥοδάνης ἀπιῶν ἐφ' ᾧ φεύ-

Δάμας συλλαμβάνει τὴν ἱέρεια τῆς Ἀφροδίτης, ἀνακρίνεται γιὰ τὴ Σινωνίδα, καὶ τέλος κατακρίνεται ὁ γέροντας νὰ γίνῃ ἀντὶ ἱερέας δήμος· ἐξιστοροῦνται οἱ συνήθειες καὶ οἱ νόμοι σχετικὰ μὲ τὸν δήμο. Συλλαμβάνεται ὁ Εὐφράτης, ἐπειδὴ ὁ πατέρας καὶ ἱερέας, νομίζοντας τον ὡς Ροδάνη, τὸν καλοῦσε μὲ αὐτὸ τὸ ὄνομα, καὶ φεύγει ἡ ἀδελφή του Μεσσοποταμία. Ὁ Εὐφράτης ὁδηγεῖται στὸν Σάκα καὶ ἀνακρίνεται γιὰ τὴ Σινωνίδα· γιατί ἐξεταζόταν ὡς Ροδάνης. Γράφει τότε ὁ Σάκας πρὸς τὸν Γάρμο, ὅτι εἶχε συλληφθεῖ ὁ Ροδάνης καὶ θὰ συλληφθεῖ καὶ ἡ Σινωνίδα. Γιατὶ ὁ Εὐφράτης, ὅταν ἀνακρινόταν ὡς Ροδάνης, εἶπε ὅτι τὴν ὥρα πού συνέλαβαν αὐτόν, ἔφυγε ἡ Σινωνίδα, καλώντας Σινωνίδα κατ' ἀνάγκη καὶ ἐκεῖνος τὴν ἀδελφή του Μεσσοποταμία.

Στὴ συνέχεια λέγει ὅτι ὁ Ροδάνης καὶ ἡ Σινωνίδα μὲ τοὺς δικούς τους φεύγοντας μαζὶ μὲ τὸν Σόραχο κατέληξαν σ' ἓνα γεωργό. Αὐτὸς εἶχε μιὰ κόρη, ὡραία στὸ πρόσωπο, πού μόλις εἶχε μείνει χήρα, καὶ ἀπὸ τὴν ἀγάπη πρὸς τὸν ἄνδρα τῆς εἶχε κουρέψει τὰ μαλλιά της. Τὴ στέλνουν νὰ πουλήσῃ τὴ χρυσὴ ἀλυσίδα πού κρατοῦσαν οἱ σύντροφοι τοῦ Ροδάνη ὅταν τοὺς εἶχαν δέσει. Πηγαίνει στὸν χρυσοχόο ἡ κόρη τοῦ γεωργοῦ, καὶ βλέποντας ἐκεῖνος τὸ πρόσωπο ὅτι ἦταν ὡραῖο καὶ τὴν ἀλυσίδα πού εἶχε κατασκευάσει ὁ ἴδιος καὶ τὰ μαλλιά της νὰ τὰ ἔχει κουρέψει, ὑποθέτει πὼς εἶναι ἡ Σινωνίδα. Στέλνει τότε γράμμα πρὸς τὸν Δάμα καὶ παίρνοντας φύλακες τὴν παρακολουθοῦσε κρυφὰ ὅταν ἔφευγε. Ἡ Σινωνίδα κατάλαβε τί γινόταν καὶ φεύγει σ' ἐγκαταλελειμμένο σπίτι, ὅπου ἐκτίθεται καὶ ἡ ἱστορία τῆς κόρης πού λεγόταν Τροφίμη, καὶ τοῦ δούλου καὶ ἐραστῆ καὶ φονιά καὶ τῶν χρυσῶν στολιδιῶν, οἱ ἄνομες πράξεις τοῦ δούλου καὶ ἡ αὐτοκτονία του, πὼς ματώθηκε ἡ κόρη τοῦ γεωργοῦ ἀπὸ τὸ αἷμα τοῦ αὐτόχειρα καὶ ὁ φόβος τῆς κόρης γιὰ ὅσα ἐγιναν καὶ ἡ φυγὴ της, ὁ τρόμος καὶ ἡ φυγὴ τῶν φυλάκων καὶ ἡ ἀφιξὴ τῆς κόρης στὸν πατέρα της, ἡ διήγησις ὅσων τῆς συνέβησαν καὶ ἡ φυγὴ ἀπὸ ἐκεῖ τοῦ Ροδάνη καὶ τῆς συνοδείας του, καὶ πρὶν ἀπὸ αὐτὰ τὸ γράμμα τοῦ χρυσοχόου πρὸς τὸν Γάρμο, ὅτι βρέθηκε ἡ Σινωνίδα, πού πειστήριο ἦταν ἡ ἀλυσίδα πού πουλήθηκε καὶ τοῦ στέλνει, καὶ τὰ ἄλλα, πού ὑποπτευόταν σχετικὰ μὲ τὴν κόρη τοῦ γεωργοῦ. Ὁ Ροδάνης ἐπειδὴ θὰ ἔφευγε

γειν φιλεῖ τὴν κόρην τοῦ γεωργοῦ, καὶ ἀνάπτεται εἰς ὄργην Σινωνίς διὰ τοῦτο, εἰς ὑπόνοιαν μὲν πρῶτον ἀφιγμένη τοῦ φιλήματος, ἔπειτα καὶ ἀπὸ τῶν τοῦ Ῥοδάνους χειλέων ἀφελομένη τὸ αἶμα, ὃ φιλήσας αὐτὴν περιεκέχριστο, εἰς ἰσχυρὰν πίστιν κατα-
 5 σταῖσα. Ζητεῖ διὰ τοῦτο Σινωνίς τὴν κόρην ἀνελεῖν, καὶ ὑποστρέφειν πρὸς αὐτὴν ἠπειγέτο καθάπερ τις ἐμμανής, καὶ συνέπεται Σόραιχος, ἐπεὶ μὴ κατασχεῖν τῆςμανιώδους ὁρμῆς ἴσχυε. Καὶ καταίρουσιν εἰς πλουσίου τινός, τὸ ἦθος δὲ ἀκολάστου, Σήταπος αὐτῷ ὄνομα, ὃς ἐρᾷ τῆς Σινωνίδος καὶ πειρᾷ, ἣ δὲ ἀντερᾶν ὑπο-
 10 κρίνεται, καὶ μεθυσθέντα τὸν Σήταπον κατ' αὐτὴν τὴν νύκτα καὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔρωτος ἀναιρεῖ ξίφει. Καὶ ἀνοιξαι κελεύσασα τὴν αὐλίον καὶ τὸν Σόραιχον ἀγνοοῦντα τὸπραχθὲν καταλιποῦσα, ἐπὶ τὴν τοῦ γεωργοῦ κόρην ἠλαύνετο. Σόραιχος δέ, τὴν ἔξοδον αὐτῆς μαθὼν, ἐδίωκεν ὀπίσω, καὶ καταλαμβάνει ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ
 15 τῶν Σητάπου δούλων, οὓς ἦνμισθωσάμενος, ἵνα κωλύσῃ τὴν σφαγὴν τῆς τοῦ γεωργοῦ κόρης καταλαβὼν δὲ ἀναλαμβάνει εἰς τὴν ἀρμάμαξαν (παρεσκευαστο γὰρ καὶ τοῦτο) καὶ ἀπελαύνει ὀπίσω. Ὑποστρεφόντων δὲ αὐτῶν οἱ τοῦ Σητάπου θεράποντες, ἐπεὶ τὸν δεσπότην ἀνηρημένον ἐθεάσαντο, ἀπήντησαν ὠργισμέ-
 20 νοι, καὶ συλλαβόντες Σινωνίδα καὶ δῆσαντες, ἤγον ἐπὶ Γάρμον ὡς ἀνδροφόνον κολασθησομένην. Καὶ Σόραιχος ἦν ἄγγελος Ῥοδάνει τῶν κακῶν, κόνιν τε κατὰ τῆς κεφαλῆς πασάμενος καὶ τὸν κἄνδυν περιερρηγμένος. Καὶ Ῥοδάνης ἀναιρεῖν ἑαυτὸν ὁρμᾷ, ἀλλ' ἐκώλυε Σόραιχος. Ὁ δὲ Γάρμος Σάκα δεξάμενος γράμμα ὅτιπερ
 25 Ῥοδάνης συνείληπται, καὶ παρὰ τοῦ χρυσοχόου ὅτι Σινωνίς ἔχεται, ἔχαιρέ τε καὶ ἔθνε καὶ τοὺς γάμους ἠτοίμαζε, καὶ κήρυγμα ἤπλωτο πανταχοῦ πάντας δεσμώτας λύεσθαι καὶ ἀφίεσθαι· καὶ Σινωνίς ὑπὸ τῶν Σητάπου θεραπόντων δέσμιος ἀγομένη τῷ κοινῷ τοῦ κηρύγματος λύεται καὶ ἀφίεται. Δάμαν δὲ κελεύει Γάρμος πα-
 30 ραδοθῆναι θανάτῳ, καὶ παραδίδοται δημίῳ ὃν αὐτὸς ἀπὸ ἱερέως εἰς τὸν δήμιον μετέστησεν ἐδυσχέραινε δὲ τῷ Δάμα ὁ Γάρμος, ὅτι παρ' ἄλλοις Ῥοδάνης, ὡς ἐνόμιζε, καὶ Σινωνίς συνεσχέθησαν. Διάδοχος δὲ Δάμα ὁ ἀδελφὸς καθίσταται Μόνασος.

φιλά τὴν κόρη τοῦ γεωργοῦ, κι ἀνάβει ἀπὸ θυμὸ ἢ Σινωνίδα γι' αὐτὸ, πρῶτα ὑποπτευόμενη τὸ φίλημα, κι ἔπειτα ἀφαιρώντας ἀπὸ τὰ χεῖλη τοῦ Ροδάνη τὸ αἷμα μὲ τὸ ὅποιο φιλώντας τὴν εἶχε ἀλειφθεῖ, βεβαιώθηκε ἀπόλυτα. Γι' αὐτὸ ἢ Σινωνίδα θέλει νὰ σκοτώσει τὴν κόρη καὶ ἤθελε σὰν τρελλὴ νὰ ἐπιστρέψει σ' αὐτὴν τὴν ἀκολουθεῖ ὁ Σόρραιχος, ἐπειδὴ δὲν μπόρεσε νὰ τὴ συγκρατήσῃ στὴ μανιασμένη ὁρμὴ της. Καταλήγουν στὸ σπίτι ἑνὸς πλουσίου, ἀλλὰ ἀκόλαστου ἀνθρώπου, μὲ τὸ ὄνομα Σήταπος, ὁ ὅποιος ἐρωτεύεται τὴ Σινωνίδα· αὐτὴ προσποιεῖται ὅτι τὸν ἀγαπᾷ καὶ ἔτσι ὅπως ἦταν μεθυσμένος ὁ Σήταπος τὴν ἴδια τὴ νύχτα καὶ στὴν ἀρχὴ τοῦ ἔρωτα τὸν θανατώνει μὲ τὸ ξίφος. Προστάζοντας τότε ν' ἀνοίξουν τὴν πόρτα τῆς αὐλῆς κι ἀφήνοντας τὸν Σόρραιχο ν' ἀγνοεῖ ὅ,τι εἶχε συμβεῖ, τρέχει στὴν κόρη τοῦ γεωργοῦ. Ὁ Σόρραιχος μόλις πληροφορήθηκε τὴ φυγὴ της τὴν ἀκολούθησε καταπόδας καὶ τὴ φτάνει ἔχοντας μαζί του κι ἀπὸ τοὺς δούλους τοῦ Σητάπου, πού τοὺς εἶχε μισθώσει, γιὰ νὰ ἐμποδίσει τὴ σφαγὴ τῆς κόρης τοῦ γεωργοῦ. Ὄταν τὴν ἔφτασε τὴν ἀνεβάζει στὴν ἄμαξα (γιατὶ εἶχε προετοιμασθεῖ κι αὐτὸ) καὶ τὴν γυρίζει πίσω. Στὴν ἐπιστροφή οἱ ὑπηρέτες τοῦ Σητάπου, ὅταν εἶδαν τὸν κύριό τους νεκρό, τοὺς δέχθηκαν θυμωμένοι· συνέλαβαν τὴ Σινωνίδα καὶ ἀφοῦ τὴν ἔδεσαν, τὴν πῆγαιναν στὸν Γάρμο, γιὰ νὰ τιμωρηθεῖ σὰν φόνισσα. Ὁ Σόρραιχος γίνεται μηνυτὴς τῆς συμφορᾶς στὸν Ροδάνη πασπαλίζοντας τὸ κεφάλι του μὲ χῶμα καὶ σκίζοντας τὸν χιτῶνα του. Ὁ Ροδάνης ὁρμᾷ νὰ σκοτωθεῖ, ἀλλὰ τὸν ἐμποδίζει ὁ Σόρραιχος. Ὁ Γάρμος ὅταν δέχθηκε τὸ γράμμα τοῦ Σάκα, ὅτι ὁ Ροδάνης ἔχει συλληφθεῖ, καὶ ἔμαθε ἀπὸ τὸ γράμμα τοῦ χρυσοχόου ὅτι πῆγαινε ἢ Σινωνίδα, γέμισε ἀπὸ χαρὰ κι ἔκανε θυσιᾶς καὶ ἔτοιμασε τοὺς γάμους καὶ στάλθηκε ἀγγελία παντοῦ, νὰ λυθοῦν ὅλοι οἱ δεσμῶτες καὶ νὰ ἐλευθερωθοῦν. Ἐξαιτίας τῆς κοινῆς ἀγγελίας λύνεται ἀπὸ τὰ δεσμά της κι ἐλευθερώνεται καὶ ἢ Σινωνίδα, πού τὴν πῆγαιναν δεμένη οἱ ὑπηρέτες τοῦ Σητάπου. Ὁ Γάρμος τότε δίνει διαταγὴ νὰ θανατωθεῖ ὁ Δάμας, καὶ παραδίδεται στὸν δῆμο πού αὐτὸς εἶχε κάνει δῆμο ἀπὸ ἱερέα. Ὁ Γάρμος ἦταν θυμωμένος μὲ τὸν Δάμα, ἐπειδὴ ὁ Ροδάνης καὶ ἢ Σινωνίδα, ὅπως νόμιζε, εἶχαν κρατηθεῖ ἀπὸ ἄλλους. Διάδοχος τοῦ Δάμα ἔγινε ὁ ἀδελφός του Μόναςος.

Διάληψις περιὶ Βερενίκης, ἧτις ἦν θυγάτηρ τοῦ βασιλέως
 Αἰγυπτίων, καὶ τῶν ἀγρίων αὐτῆς καὶ ἐκθέσμων ἐρώτων, καὶ
 ὅπως Μεσοποταμία συνεγένετο. Καὶ ὡς ὕστερον ὑπὸ Σάκα συνε-
 λήφθη Μεσοποταμία, καὶ πρὸς Γάρμον ἅμα τῷ ἀδελφῷ Εὐφράτῃ
 5 ἀπάγεται. Γράμμα δεξάμενος Γάρμος παρὰ τοῦ χρυσοχόου ὡς
 Σινωνίς διαπέφευγε, προστάσσει ἐκεῖνόν τε ἀναιρεθῆναι καὶ τοὺς
 ἐπὶ φυλακῇ ταύτης καὶ ἀγωγῇ σταλέντας αὐταῖς γυναιξὶ καὶ
 τέκνοις ζῶντας κατορυχθῆναι. Ὑρκανὸς κύνων ὁ τοῦ Ῥοδάνου,
 εὐρών ἐν ἐκείνῳ τῷ ἀποτροπαίῳ καταγωγίῳ τὰ σώματα τῆς τε
 10 δυστυχοῦς κόρης καὶ τοῦ παλαμναίου καὶ δυσέρωτος δούλου,
 κατέφαγε πρῶτον τὸ τοῦ δούλου, ἔπειτα κατὰ μικρὸν καὶ τῆς
 κόρης καὶ ἐφίσταται τῷ τόπῳ ὁ τῆς Σινωνίδος πατήρ, καὶ τὸν
 κύνα ὡς εἶη Ῥοδάνου εἰδὼς καὶ τὴν κόρην ἡμίθρωτον ἰδὼν,
 σφάζει μὲν ὡς ἐπὶ Σινωνίδι τὸν κύνα, ἀναρτᾷ δὲ καὶ ἑαυτὸν
 15 βρόχῳ, καταχώσας τὸ ὑπόλοιπον τῆς κόρης σῶμα καὶ ἐπιγράψας
 αἵματι τοῦ κυνός «Ἐνθάδε κατάκειται Σινωνίς ἡ καλή». Παρα-
 γίνονται τῷ τόπῳ Σόραιχος καὶ Ῥοδάνης, καὶ τὸν τε κύνα ἐσφα-
 γμένον τῷ τάφῳ ἰδόντες τὸν τε πατέρα τῆς Σινωνίδος ἀνηροτημέ-
 νον τό τε τοῦ τάφου ἐπίγραμμα, ὁ μὲν Ῥοδάνης πρώτην πληγὴν
 20 ἑαυτῷ ἐπενεγκὼν προσέγραφε τῷ ἰδίῳ αἵματι ἐπὶ τῷ τῆς Σινωνί-
 δος ἐπιγράμματι· «Καὶ Ῥοδάνης ὁ καλός»· ὁ δὲ Σόραιχος βρόχῳ
 ἑαυτὸν ἐξῆπτεν. Ἐν ᾧ δὲ καὶ τὴν τελευταίαν πληγὴν ὁ Ῥοδάνης
 ἐπάγειν ἤρχετο, ἡ τοῦ γεωργοῦ θυγάτηρ ἐπιστάσα μέγα ἐβόα·
 Οὐκ ἔστι Σινωνίς, ᾧ Ῥοδάνη, ἡ κεμένη. Καὶ δραμοῦσα κόπτει τε
 25 τὸν βρόχον Σοραίχου καὶ τὸ ξίφος ἀφαιρεῖται Ῥοδάνου, καὶ
 πείθει μόλις, διηγησαμένη τά τε περὶ τὴν δυστυχῆ κόρην καὶ περὶ
 τοῦ χρυσίου τοῦ κατορωρυγμένου, καὶ ὡς ἐπὶ τῷ ἀναλαβεῖν τοῦ-
 το ἦκοι. Ἡ δὲ Σινωνίς ἀπολυθεῖσα τῶν δεσμῶν ἐπὶ τὴν οἰκίαν
 ἔφθη τοῦ γεωργοῦ, ἔτι κατὰ τῆς κόρης ἐπιμεινομένη. Μὴ εὐροῦ-
 30 σα δὲ αὐτὴν ἐπηρώτα τὸν πατέρα· ὁ δὲ τὴν ὁδὸν ἔφραζε, καὶ
 αὐτὴ ἐδίωκεν ὀπίσω, γυμνώσασα τὸ ξίφος. Ὡς δὲ κατέλαβεν ἐρ-
 ρομιμένον μὲν τὸν Ῥοδάνην, ἐκείνην δὲ μόνην παρακαθημένην

Ἄκολουθεῖ διήγηση γιά τή Βερονίκη, πού ἦταν κόρη τοῦ βασιλιᾶ τῶν Αἰγυπτίων καί τῶν ἀγριῶν καί ἄνομων ἐρώτων της καί πῶς ἔγινε φίλη τῆς Μεσσοποταμίας. Πῶς ὕστερα ὁ Σάκας συνέλαβε τή Μεσσοποταμία καί ὀδηγεῖται μαζί μέ τόν ἀδελφό της Εὐφράτη στόν Γάρμο. Ὁ Γάρμος δέχεται γράμμα ἀπό τὸ χρυσοχόο ὅτι ἡ Σινωνίδα διέφυγε, καί δίνει διαταγή ὁ ἴδιος νὰ θανατωθεῖ καί αὐτοὶ πού εἶχαν σταλεῖ γιά νὰ τή φυλάγουν καί νὰ τοῦ τὴν φέρουν νὰ ταφοῦν ζωντανοὶ μέ τίς γυναῖκες καί τὰ παιδιὰ τους. Ὁ Ὑρκανός, ὁ σκύλος τοῦ Ροδάνη, πού βρῆκε μέσα σ' ἐκεῖνο τὸ φρικτὸ καταγώγιο τὰ σῶματα τῆς δυστυχομένης κόρης καί τοῦ δολοφόνου καί τρελλοῦ ἀπὸ ἔρωτα δούλου, πρῶτα κατέφαγε τὸ σῶμα τοῦ δούλου, κι ἔπειτα λίγο λίγο καί τῆς κόρης. Φτάνει σ' αὐτὸ τὸ μέρος ὁ πατέρας τῆς Σινωνίδας καί γνωρίζοντας ὅτι ὁ σκύλος ἦταν τοῦ Ροδάνη καί βλέποντας τὴν κοπέλλα μισοφαγωμένη, σφάζει πάνω στό σῶμα τῆς νομιζόμενης Σινωνίδας τόν σκύλο, καί ὁ ἴδιος κρεμάζεται ἀπὸ θηλειά, ἀφοῦ παράχωσε τὸ ὑπόλοιπο σῶμα τῆς κοπέλλας καί ἔβαλε ἐπιγραφή, γράφοντας μέ τὸ αἷμα τοῦ σκύλου· «Ἐδῶ κείτεται ἡ Σινωνίδα ἢ ὁμορφη». Φτάνουν στόν τόπο ἐκεῖνο ὁ Σόραιχος καί ὁ Ροδάνης, καί βλέποντας σφαγμένο τόν σκύλο καί κρεμασμένο τόν πατέρα τῆς Σινωνίδας καί τὸ ἐπίγραμμα τοῦ τάφου, ὁ Ροδάνης καταφέροντας πρῶτο χτύπημα στόν ἑαυτό του ἔγραψε μέ τὸ ἴδιο του τὸ αἷμα κοντά στό ἐπίγραμμα τῆς Σινωνίδας· «Καί ὁ Ροδάνης ὁ ὁμορφος». Κρεμάζεται ἐπίσης καί ὁ Σόραιχος ἀπὸ θηλειά. Κι ὅταν ὁ Ροδάνης ἐτοιμαζόταν νὰ καταφέρει καί τὸ τελειωτικὸ χτύπημα, ὀρμᾷ ἢ κόρη τοῦ γεωργοῦ φωνάζοντας· Ἡ νεκρὴ δὲν εἶναι, Ροδάνη, ἢ Σινωνίδα. Καί τρέχοντας κόβει τὴ θηλειά τοῦ Σόραιχου καί ἀφαιρεῖ τὸ ξίφος ἀπὸ τὸν Ροδάνη, καί μόλις πετυχαίνει νὰ τοὺς πείσει γιά τὴν δυστυχία τῆς κόρης καί γιά τὸ χρυσάφι πού ἦταν παραχωμένο καί ὅτι εἶχε ἔρθει γιά νὰ τὸ πάρει. Ἡ Σινωνίδα ἐλευθερωμένη ἀπὸ τὰ δεσμά της ἔφτασε στό σπίτι τοῦ γεωργοῦ γεμάτη ἀκόμα ἀπὸ μανία ἐναντίον τῆς κόρης του. Μὴ βρίσκοντάς την, ἐρωτᾷ τὸν πατέρα της. Αὐτὸς τῆς εἶπε γιά τὸν δρόμο πού πήρε, καί ἐκείνη τὴν καταδίωκε ἀκολουθώντας την μέ γυμνὸ ξίφος. Μόλις ὁμοῦς εἶδε στό χῶμα τὸν Ροδάνη κι ἐκείνη μόνο νὰ κάθεται κοντά του καί νὰ σκου-

καὶ τὸ τραῦμα τοῦ στήθους παραψήχουσιν (ὁ Σόρραιχος γὰρ ἐπὶ
 ζήτησιν ἰατροῦ ἐξήκει), ὀργῆς τε καὶ ζηλοτυπίας μᾶλλον ἐμπύπλα-
 ται καὶ ὄρμᾳ κατὰ τῆς κόρης Ὁ δὲ Ῥοδάνης ὑπὸ τῆς θίας κρείτ-
 των τοῦ τραύματος γεγονῶς ὑπήντα καὶ ἐκώλυε τὴν Σινωνίδα, τὸ
 5 ξίφος ἀρπάσας ἀπ' αὐτῆς. Ἡ δὲ ὑπ' ὀργῆς ἐκπηδήσασα τοῦ
 καταγωγίου, καὶ δρόμῳ χρωμένη μανιώδει, τοῦτο πρὸς Ῥοδάνην
 εἶπουσα ἀτέρριψε μόνον· «Καλῶ σε σήμερον εἰς τοὺς Γάρμου
 γάμους». Σόρραιχος δὲ παραγενόμενος, καὶ μαθὼν ἅπαντα, πα-
 ρηγορεῖ μὲν Ῥοδάνην, καὶ ἰατρεύσαντες τὸ τραῦμα ἀπολύουσι
 10 μετὰ τῶν χρημάτων τὴν κόρην πρὸς τὸν πατέρα.

Ἄγεται πρὸς Γάρμον Εὐφράτης ὡς Ῥοδάνης, καὶ ὡς Σι-
 κωνίς Μεσοποταμία· ἄγεται καὶ Σόρραιχος καὶ ὁ ἀληθὴς Ῥοδά-
 νης, καὶ διαγνοὺς ὁ Γάρμος μὴ εἶναι Σινωνίδα τὴν Μεσοπο-
 ταμίαν, δίδωσι Ζοβάρα παρὰ ποταμὸν Εὐφράτην κατατομήσαι,
 15 ἵνα μὴ, φησὶ καὶ ἑτέρα τις τοῦ τῆς Σινωνίδος ἐπιβατεύουσι ὀνόμα-
 τος. Ὁ δὲ Ζοβάρας ἀπὸ πηγῆς ἐρωτικῆς πιὼν καὶ τῷ Μεσοπο-
 ταμίας ἐρωτι σχεθεὶς, σώζει τε ταύτην, καὶ πρὸς Βερενίκην Αἰ-
 γυπτίων ἤδη, ἅτε τοῦ πατρὸς τελευτήσαντος, βασιλεύουσιν, ἐξ
 ἧς ἦν καὶ ἀφελόμενος, ἄγει καὶ γάμους Μεσοποταμίας ἢ Βερε-
 20 νίκη ποιεῖται, καὶ πόλεμος δι' αὐτὴν Γάρμῳ καὶ Βερενίκη δια-
 πειλεῖται. Εὐφράτης δὲ παραδίδοται τῷ πατρὶ ὡς δημίῳ, καὶ
 ἀναγνωσθεὶς σώζεται, καὶ πληροῖ μὲν αὐτὸς τὰ τοῦ πατρὸς ἔργα,
 ὁ δὲ πατὴρ οὐ μαιίνεται τοῖς ἀνθρώπων αἵμασιν· ὕστερον δέ, ὡς
 τοῦ δημίου κόρη, ἐξέρχεται τοῦ οἰκήματος καὶ διασώζεται. Ἐν ᾧ
 25 καὶ περὶ τῆς συγκαθευδούσης τῷ δημίῳ, τὰ τε περὶ αὐτὴν ἔθιμά
 τε καὶ νόμια, καὶ περὶ τῆς τοῦ γεωργοῦ θυγατρὸς, ὅπως ἀνά-
 σπαστος γίνεται, ἐπεὶ Σικωνίς τῷ Συρίας βασιλεῖ γαμηθεῖσα
 ἔσχεν ἰσχὴν τὴν ὀργὴν ἐπ' αὐτῇ πληρῶσαι· καὶ ὡς δημίῳ ταύτην
 συγκαθεύδειν καταδικάζει, καὶ ὅτι συνεκαθεύδησεν ἐν τῷ τῶν
 30 δημίῳ περιβόλῳ εἰσελθοῦσα τῷ Εὐφράτῃ, ὃς καὶ ἀντ' αὐτῆς εἰς
 τὸ ἐκείνης πρόσσωπον ὑποκριθεὶς ἐξῆλθε τοῦ περιβόλου, καὶ ἐκεί-
 νη ἀντὶ τοῦ Εὐφράτου τὸ ἔργον ἔπραττε τοῦ δημίου.

πίζει τὸ τραῦμα τοῦ στήθους (γιατί ὁ Σόραιχος εἶχε θυεῖ για νὰ βρεῖ κάποιον γιατρό), ἀκόμα περισσότερο θυμώνει καὶ γεμάτη ἀπὸ ζήλεια ὀρμᾶ ἐνατίον τῆς κόρης. Ὁ Ροδάνης ξεπερνώντας ἀναγκαστικὰ τοὺς πόνους ἀπὸ τὸ τραῦμα του ἀντιμετώπισε καὶ ἐμπόδισε τὴ Σινωνίδα, ἀρπάζοντας ἀπὸ αὐτὴν τὸ ξίφος. Ἡ Σινωνίδα ὅμως πηδώντας μὲ ὀργὴ ἔξω ἀπὸ τὸ καταγώγιο ἄρχισε νὰ τρέχει σὰν τρελλή, ἀπαυθύνοντας καὶ λέγοντας στὸν Ροδάνη ἓνα μονάχα λόγο· «Σὲ καλῶ σήμερα στοὺς γάμους μου μὲ τὸν Γάρμο». Φτάνει ὅμως ὁ Σόραιχος καὶ μαθαίνοντας ὅλα ὅσα εἶχαν συμβεῖ, παρηγορεῖ τὸν Ροδάνη, καὶ ἀφοῦ περιποιήθηκε τὸ τραῦμα, ἀφήνουν τὴν κόρη μὲ τὰ χρήματα νὰ πάει στὸν πατέρα της.

Ὁδηγεῖται ὁ Εὐφράτης στὸν Γάρμο ὡς Ροδάνης καὶ ἡ Μεσοποταμία ὡς Σινωνίδα· ὀδηγεῖται καὶ ὁ Σόραιχος καὶ ὁ ἀληθινὸς Ροδάνης, κι ὅταν κατάλαβε ὁ Γάρμος ὅτι ἡ Μεσοποταμία δὲν ἦταν ἡ Σινωνίδα, τὴν δίνει στὸν Ζοβάρα νὰ τὴν καρατομήσει κοντὰ στὸν ποταμὸ Εὐφράτη, για νὰ μὴν ὑποκλέψει, λέγει, κι ἄλλη μία τὸ ὄνομα τῆς Σινωνίδας. Ὁ Ζοβάρας ὅμως ἤπια ἀπὸ μιὰ ἐρωτικὴ πηγὴ καὶ κυριεύθηκε ἀπὸ τὸν ἔρωτα τῆς Μεσοποταμίας κι ἔτσι τὴ σώζει καὶ τὴν πηγαίνει στὴ Βερενίκη πού βασιλευε ἤδη στοὺς Αἰγυπτίους, ἐπειδὴ εἶχε πεθάνει ὁ πατέρας της, ἀπὸ τὴν ὁποία καὶ ἀφαίρεσε τὴν ἐξουσία. Ἡ Βερενίκη κάνει τοὺς γάμους τῆς Μεσοποταμίας καὶ ἀπειλεῖται νὰ γίνει πόλεμος μεταξύ Γάρμου καὶ Βερενίκης. Ὁ Εὐφράτης παραδίδεται στὸν πατέρα του σὰν δῆμο, κι ἀφοῦ ἀναγνωρίσθηκε σώζεται καὶ ἐκπληρώνει αὐτὸς τὸ ἔργο τοῦ πατέρα του, καὶ ὁ πατέρας του δὲν μολύνεται ἀπὸ τὰ αἵματα τῶν ἀνθρώπων. Ὑστερα θυγαίνει ἀπὸ τὸ οἶκημα, σὰν κόρη τοῦ δημίου, καὶ διασώζεται. Στὸ μεταξύ γίνεται λόγος καὶ για τὴν ὁμόκληνη τοῦ δημίου, τὰ ἔθιμα καὶ τοὺς νόμους σχετικὰ μ' αὐτὴν, καὶ για τὴν κόρη τοῦ γεωργοῦ, πῶς ἀποσπᾶται μὲ τὴ δία, ἐπειδὴ ἡ Σινωνίδα εἶχε γίνει σύζυγος τοῦ βασιλιᾶ τῆς Συρίας καὶ ἀπέκτησε τὴ δύναμη νὰ ἱκανοποιήσει τὴν ὀργὴ τῆς ἐναντίον της, καὶ πῶς τὴν καταδικάζει νὰ κοιμᾶται μαζί μὲ τὸν δῆμο, καὶ ὅτι κοιμήθηκε μὲ τὸν Εὐφράτη στὸν περίβολο τῶν δημίων, ὁ ὁποῖος προσποιεῖται πῶς εἶναι ἐκείνη καὶ θυγαίνει ἀπὸ τὸν περίβολο, ἀσκώντας ἐκείνη στὴ θέση τοῦ Εὐφράτη τὸ ἔργο τοῦ δημίου.

Καὶ ταῦτα μὲν ὧδε προῦβαινε, παραδίδοται δὲ καὶ Σόραιχος ἐπὶ τῷ ἀνασταυρωθῆναι, ὁ δὲ τόπος ὄριστο ἔνθα Ῥοδάνης καὶ Σινωνίς τὰ πρῶτα ἠϋλίσαντο, ἐν τῷ λειμῶνι καὶ ἐν τῇ πηγῇ, ἐν οἷς καὶ τῷ Ῥοδάνει τὸ κεκρυμμένον ἐπεφώρατο χρυσίον, ὃ καὶ ἀπα-
 5 γομένῳ ἐπὶ τὸν σταυρὸν Σοραίχῳ μὲνυει. Καὶ Ἀλανῶν στρατὸς ἀπόμισθος Γάρμῳ γεγονώς καὶ ἀπεχθανόμενοι περὶ τὸν χῶρον, ἐν ᾧ Σόραιχος ἔμελλεν ἀνασταυροῦσθαι, διατρίβουσιν, οἱ καὶ ἀπελάσαντες τοὺς Σόραιχον ἄγοντας ἔλυσαν. Ὁ δὲ τὸ μὲνυθεν χρυσίον εὐρῶν καὶ τέχνη τινὶ καὶ σοφίᾳ ἐκ τοῦ ὀρύγματος ἀνιμώ-
 10 μενος, τοὺς Ἀλανοὺς ἔπειθεν ὡς ὑπὸ θεῶν ταῦτά τε καὶ τὰ ἄλλα ἐκδιδάσκοιτο. Καὶ κατὰ μικρὸν ἐλκύσας εἴθισεν ὥστε σφῶν ἠγεῖσθαι βασιλέα, καὶ πολεμεῖ στρατὸν Γάρμου καὶ νικᾷ, ἀλλ' ὕστερον ταῦτα· ὅτε δὲ Σόραιχος ἐπὶ τὸν σταυρὸν ἐπέμπετο, τότε καὶ Ῥοδάνης ὑπ' αὐτοῦ Γάρμου ἐστεφανωμένου καὶ χορεύοντος
 15 ἐπὶ τὸν πρότερον σταυρὸν πάλιν ἠγετο καὶ ἀνεσταυροῦτο, καὶ Γάρμος μεθύων ἅμα καὶ χορεύων περὶ τὸν σταυρὸν σὺν ταῖς ἀν-
 λητρίσιν ἔχαιρέ τε καὶ εὐφραίνεται. Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐπράττετο, Σά-
 κας πρὸς Γάρμον γράμμα πέμπει, ὡς Σινωνίς τῷ Σύρων βασιλεῖ, μειρακίῳ ὄντι, γαμεῖται· καὶ Ῥοδάνης ἄνωθεν ἔχαιρε, Γάρμος δὲ
 20 ἑαυτὸν ἀνελεῖν ὤρμησεν. Ἐπισχὼν δὲ κατάγει Ῥοδάνην ἄκοντα τοῦ σταυροῦ (θανεῖν γὰρ μᾶλλον ἠρεῖτο) καὶ κοσμεῖ στρατηγι-
 κῶς, καὶ πέμπει τοῦ πολέμου, ὃν πρὸς τὸν τῶν Σύρων ἀνεκίνει βασιλέα, στρατηγὸν ὡς ἔραστην κατὰ τοῦ ἀντεραστοῦ, καὶ φιλο-
 φρονεῖται ὑποῦλως, καὶ γράμμα κρύφιον γράφει τοῖς ὑποστρα-
 25 τήγοις, εἰ νίκη γένηται καὶ συλληφθῆ Σινωνίς, ἀναιρεθῆναι Ῥο-
 δάνην· Ῥοδάνης δὲ καὶ νικᾷ καὶ τὴν Σινωνίδα ἀπολαμβάνει, καὶ βασιλεύει Βαβυλωνίων. Καὶ τοῦτο χελιδῶν προμηνύει· ταύτην γάρ, ὅτε παρῆν Γάρμος καὶ συνεξέπεμπε Ῥοδάνην, ἀετὸς ἐδίωκε καὶ ἰκτίνος ἀλλὰ τὸν μὲν ἀετὸν ἐξέφυγεν, ὃ δὲ ἰκτίνος ταύτην ἤρ-
 30 πασεν. Ἐν οἷς ὁ ἰς λόγος.

Ἔτσι προχωροῦσαν αὐτὰ καὶ ὁ Σόραιχος παραδίδεται νὰ σταυρωθεῖ, καὶ ὡς τόπος τῆς σταύρωσης ὀρίζεται ἐκεῖ πού σάν ἀρχὴ στάθμευσαν ὁ Ροδάνης καὶ ἡ Σινωνίδα στὸ λιβάδι κοντὰ στὴν πηγὴ, ὅπου ὁ Ροδάνης ἀνακάλυψε καὶ τὸ κρυμμένο χρυσάφι, τὸ ὁποῖο ἀναφέρει στὸν Σόραιχο καθὼς τὸν ὀδηγοῦσαν στὸ σταυρό. Ὁ στρατὸς τῶν Ἀλανῶν πού ὁ Γάρμος δὲν τοὺς ἔδωσε τὸ μισθὸ τους τὸν μισοῦσαν καὶ ἔμεναν στὸν τόπο ὅπου ἐπρόκειτο νὰ σταυρωθεῖ ὁ Σόραιχος, οἱ ὁποῖοι καὶ ἔδιωξαν ἐκείνους πού ὀδηγοῦσαν τὸν Σόραιχο καὶ τὸν ἀπελευθέρωσαν. Αὐτὸς βρῖσκει τὸ χρυσάφι πού τοῦ εἶχε ἀποκαλυφθεῖ καὶ βγάζοντάς το μ' ἓνα σοφὸ τέχνασμα ἀπὸ τὸ ὄρυγμα, προσπαθοῦσε νὰ πείσει τοὺς Ἀλανοὺς ὅτι αὐτὰ καὶ τὰ ἄλλα τοῦ τὰ εἶχαν μάθει οἱ θεοί, καὶ λίγο λίγο πρεσελκύνοντάς τους τοὺς συνήθισε στὴν ἰδέα ὅτι ἦταν βασιλιάς τους. Ἔτσι πολεμᾶ τὸν στρατὸ τοῦ Γάρμου καὶ τὸν νικᾷ. Ἀλλ' αὐτὰ πιὸ ὕστερα. Ὅταν πῆγαιναν τὸν Σόραιχο στὸ σταυρό, τότε καὶ ὁ Ροδάνης ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Γάρμο, πού ἦταν στεφανωμένος καὶ χόρευε, ὀδηγοῦνταν στὸν προηγούμενο πάλι σταυρὸ καὶ σταυρωνόταν, καὶ ὁ Γάρμος πού μεθυσμένος χόρευε γύρω ἀπὸ τὸ σταυρὸ χαιρόταν καὶ διασκεδάζε μὲ τὶς αὐλητρίδες. Κι ἐνῶ διαδραματίζονταν αὐτὰ, ὁ Σάκας στέλνει γράμμα στὸν Γάρμο, ὅτι ἡ Σινωνίδα ἔρχεται σὲ γάμο μὲ τὸ βασιλιᾶ τῶν Σύρων πού ἦταν ἀκόμα παιδί. Ὁ Ροδάνης χαιρόταν πάνω στὸ σταυρὸ του καὶ ὁ Γάρμος ὀρμᾶ νὰ σκοτωθεῖ. Συγκρατήθηκε ὅμως καὶ κατεβάζει ἀπὸ τὸ σταυρὸ τὸν Ροδάνη πού δὲν ἤθελε (γιατὶ προτιμοῦσε νὰ πεθάνει), τοῦ φορᾶει τὰ παράσημα τοῦ στρατηγοῦ καὶ τὸν στέλνει στρατηγὸ τοῦ πολέμου ἐναντίον τοῦ βασιλιᾶ τῶν Σύρων πού ἐτοίμαζε τὸν ἔραστή κατὰ τοῦ ἀντεραστή του. Τοῦ κάνει αὐτὸς τὶς ὑπουλές φιλοφρονήσεις καὶ γράφει κρυφὰ στοὺς ὑποστρατήγους, ἂν νικῆσουν καὶ πάρουν τὴ Σινωνίδα, νὰ σκοτώσουν τὸν Ροδάνη. Ὁ Ροδάνης ὅμως καὶ νικᾷ καὶ τὴ Σινωνίδα κερδίζει καὶ γίνεται βασιλιάς τῶν Βαβυλωνίων. Αὐτὸ τὸ εἶχε προμηνύσει ἓνα χελιδόνι, πού ὅταν ἦταν παρῶν ὁ Γάρμος καὶ προέτεμπε τὸν Ροδάνη τὸ καταδίωκε ἓνας αἰτὸς κι ἓνα γεράκι. Τὸ χελιδόνι ξέφυγε τὸν αἰτό, ἀλλὰ τὸ ἄρπαξε τὸ γεράκι. Μὲ αὐτὰ τελειώνει καὶ ὁ δέκατος ἕκτος λόγος

4Ε.

**Ἰωάννου Σκυθοπολίτου σχολαστικοῦ,
Κατὰ Εὐτυχιανῶν.**

Ἀνεγνώσθη Ἰωάννου Σκυθοπολίτου σχολαστικοῦ «Κατὰ τῶν
5 ἀποσχιστῶν τῆς Ἐκκλησίας», ἥτοι Κατὰ Εὐτυχοῦς καὶ Διοσ-
κόρου καὶ τῶν τὰ ὅμοια φρονούντων καὶ ἀθετούντων ἐν δύο φύ-
σεσι τὸν Χριστὸν κηρύσσειν. Ἀξιοῖ δὲ τὴν συγγραφὴν ἀρχιερεὺς
τις ὄνομα Ἰουλιανὸς συνταγῆναι ἐν τόμοις δὲ ἀπαρτίζεται δυοκαί-
δεκα. Ἔστι δὲ τὸν λόγον ὁ συγγραφεὺς σαφῆς τε καὶ καθαρὸς, καὶ
10 λέξεσι λόγῳ συγγραφικῶν προπεύσαις χρώμενος, καὶ κατὰ τῆς
αἰρέσεως οὐκ ἀσθενῶς ἐπαγωνιζόμενος, καὶ ταῖς γραφικαῖς ἀπο-
χρώμενος μαρτυρίαις μετὰ τοῦ μηδὲ τὰς λογικὰς, ὅσαι τείνουσι
πρὸς τὴν ὑπόθεσιν, παρατρέχειν ἐφόδους. Ὁ δὲ γε τοῦ τῶν ἀποσχι-
στῶν συγγράμματος πατὴρ, καθ' οὗ καὶ ὁ Σκυθοπολίτης οὗτος τὴν
15 γραφὴν ἐνεστήσατο, τὸ οἰκεῖον ἀπέκρυψεν ὄνομα, ἐπιγραφὴν
κακοῦργον ἐπιθεὶς τῷ γράμματι «Κατὰ Νεστορίου», ἵνα τῇ ἐπι-
γραφῇ τοῦ συγγράμματος κλέπτειν ἔχοι τοὺς ἀπλουστεροὺς εἰς
ἀκρόασιν. Ἴσως δὲ Βασιλείος ἐστὶν ὁ Κίλιξ, ὁ καὶ ὕστερον δραμα-
τικὸν καὶ τῆς αὐτοῦ θρησκείας ἐπάξιον κατὰ τοῦ Ἰωάννου Διά-
20 λογον συμπλάσας.

4Σ.

**Γεωργίου, ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας,
Εἰς τὸν δῖον τοῦ Χρυσόστομου.**

Ἀνεγνώσθη βιβλίον, «Τὰ περὶ τὸν Χρυσόστομον» ἐπιγρα-
25 φὴν ἔχον, Γεωργίου, ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας. Ὅστις δ' ἐστὶν
οὗτος οὐκ ἔχω σαφές τι παραστήσαι. Ἔστι μέντοι τὴν φράσιν
ἀπλοῦς καὶ εἰς πολλὴν χυδαιότητα κατενηνεγμένος, μηδέ τοῦτο
δὴ τὸ παρὰ τοῖς γραμματικοῖς κατὰ χεῖρας, τὴν τῶν ὀνομάτων
καὶ ῥημάτων σύνταξιν ἠκριβωμένος. Λέγει δὲ ἔκ τε Παλλαδίου
30 (ἐπίσκοπος δὲ ὁ Παλλάδιος, καὶ διαλογικῶν τύπων καλῶς τε καὶ
ἐσπουδασμένως τὰ περὶ τὸν Χρυσόστομον ἀνεγράψατο), ἔκ τε
οὗ τούτου φησὶ καὶ Σωκράτους καὶ διαφόρων ἄλλων τὴν ἱστο-
ρίαν ἀναλεξάμενον εἰς ἓν συναθροίσασθαι.

95.

Ἰωάννη Σκυθοπολίτη σχολαστικοῦ,
Κατὰ Εὐτυχιανῶν.

Διαβάσαμε τοῦ Ἰωάννη τοῦ Σκυθοπολίτη τοῦ σχολαστικοῦ τὸ ἔργο, «Κατὰ τῶν ἀποσχιστῶν τῆς Ἐκκλησίας», ἦτοι Κατὰ Εὐτυχοῦς καὶ Διοσκόρου καὶ τῶν ὁμοφρόνων τους, ποὺ ἀρνοῦνται νὰ κηρύξουν μὲ δύο φύσεις τὸν Χριστὸ. Δηλώνει ὅτι ἡ συγγραφή εἶναι ἔργο ἑνὸς ἀρχιερέα ποὺ λεγόταν Ἰουλιανὸς καὶ ἀπαρτίζεται ἀπὸ δώδεκα τεύχη. Ὁ λόγος τοῦ συγγραφέα εἶναι σαφῆς καὶ καθαρὸς καὶ χρησιμοποιοεῖ λέξεις ποὺ ἀρμόζουν στὸν συγγραφικὸ λόγο. Πολεμᾷ τὴν αἵρεση ὄχι χωρὶς δύναμη, καὶ τὶς γραφικὲς μαρτυρίες παραθέτει χωρὶς νὰ παραμερίζει καὶ τὰ λογικὰ ἐπιχειρήματα ὅσα συντελοῦν στὴν ὑπόθεση τοῦ ἔργου του. Ὁ πατέρας τοῦ συγγράμματος τῶν ἀποσχιστῶν, ἐναντίον τοῦ ὁποῖου καὶ ὁ Σκυθοπολίτης αὐτὸς ἀντιπαρέθεσε τὴ συγγραφή του ἔκρηψε τὸ ὄνομά του τιλοφορώντας ὑποῦλα τὸ γραπτὸ του, «Κατὰ Νεστορίου», ὥστε μὲ τὸν τίτλο τοῦ συγγράμματος νὰ ἐξαπατᾷ τοὺς ἀπλούστερους ἀκροατὲς του. Ἴσως εἶναι ὁ Βασίλειος ὁ Κίλικας, αὐτὸς ποὺ καὶ ἀργότερα συνέθεσε δραματικὸ καὶ ἄξιο τῆς θρησκείας τους διάλογο κατὰ τοῦ Ἰωάννη.

96.

Γεωργίου, ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας,
Στὸν βίο τοῦ Χρυσόστομου.

Διαβάσαμε ἓνα σύγγραμμα μὲ τὸν τίτλο, «Τὰ περὶ τὸν Χρυσόστομο», τοῦ ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας Γεωργίου. Ποιὸς εἶναι αὐτὸς δὲν μπορῶ νὰ πῶ μὲ ἀκρίβεια. Τὸ ὕφος του εἶναι λιτὸ καὶ κατεβαίνει σὲ πολλὴ χυδαιότητα, καὶ οὔτε εἶναι ἀκριβῆς στὴ σύνταξη τῶν ὀνομάτων καὶ τῶν ρημάτων, αὐτὸ ποὺ οἱ γραμματικοὶ ἔχουν κύριο στόχο τους. Καὶ λέγει ὅτι ἀπὸ τὸν Παλλάδιο (ὁ Παλλάδιος ἦταν ἐπίσκοπος⁹⁵ καὶ ἔγραψε γιὰ τὴ ζωὴ τοῦ Χρυσοστόμου σὲ διαλογικὴ μορφή ὠραῖα καὶ μελετημένα), ὅτι ἀπὸ αὐτὸν καὶ ἀπὸ τὸν Σωκράτη καὶ ἀπὸ διάφορους ἄλλους κάνοντας ἐπιλογὴ συνέταξε τὴν ἱστορία του.

95. Ἐπίσκοπος Ἐλενοπόλεως, μαθητὴς τοῦ Ἰωάννη Χρυσοστόμου, ποὺ συνέγραψε τὸν βίο του. Βλ. ΕΠΕ, Ἐπαντα Ἰω. Χρυσοστόμου, τόμ. 1ος.

Φησὶν οὖν τὸν μέγαν Ἰωάννην παῖδα γενέσθαι Σεκούνδου καὶ Ἀνθούσης ἐπιφανεῖς δὲ οὗτοι τῶν ἐν Ἀντιοχείᾳ Ἕλληνας δὲ αὐτοὺς τὴν θρησκείαν ὄντας ὁ ἐξ Ἀρμενίας Μελέτιος, τῇ Ἀντιοχέων ἐγκαταστάς Ἐκκλησίᾳ, ἐμήσέ τε καὶ τοῦ σωτηριώδους με-
 5 τασχεῖν βαπτίσματος κατηξίωσε, τὸν υἱὸν πρότερον μυσταγωγῆ-
 σας καὶ βαπτισάμενος. Παραδίδοται τοίνυν ὁ μέγας Ἰωάννης φοι-
 τῶν εἰς διδασκάλου. Εἰς ἄκρον δὲ ταπεινοφροσύνην ἐκ παιδὸς ἤσκει διὸ οὐδὲ παῖδας, οἷα εἰκὸς τοὺς πλούτῳ καὶ δόξῃ περιορο-
 μένους, μαλακίζεσθαι, οὐ μὲν οὖν οὔτε τούτους αὐτῷ παρέπεσθαι,
 10 ἀλλ' οὐδὲ ἰπτάζεσθαι ἠνείχετο. Εἶτα ἐν Ἀντιοχείᾳ τὰ μὲν γραμμα-
 τικὰ καὶ ῥητορικὰ παρὰ Λιβάνιον φοιτῶν ἐπαιδεύετο, παρὰ Ἀν-
 δραγάθιον δὲ τὰ φιλόσοφα. Τελευτήσαντος δὲ τοῦ πατρὸς τοῦ
 πένθους ἦν τῇ μητρὶ παραμύθιον, πάντων ἀπεχόμενος παιγνίων
 τε καὶ ἡδονῶν, μόνοις δὲ προσανακειόμενος τοῖς μαθήμασιν.

15 Ἀπαίρει γοῦν πρὸς τὰς Ἀθήνας, τὰ λείποντα προσλαβεῖν,
 καὶ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πάντας ὑπερβαλόμενος διεφθονήθη Ἀνθε-
 μίῳ, ὃς τηνικάδε ἱερεὺς Ἀθηνᾶς ἐχρημάτιζε καὶ πρῶτος τῶν ἐκεῖ
 σοφῶν ἐνομιζέτο. Ὁ δὲ τῆς πόλεως ἑπαρχος (Δημοσθένης ὄνομα
 αὐτῷ) μετακαλεῖται πολυτελῶς τὸν σοφὸν Ἰωάννην· ὁ δὲ λίαν
 20 εὐτελῶς παραγίνεται. Καὶ λόγων ῥαγέντων μεταξὺ αὐτοῦ τε καὶ
 Ἀνθεμίου, κρατεῖ ὁ Ἰωάννης τῇ τε σοφίᾳ καὶ συνέσει καὶ τῇ εὐ-
 σεβείᾳ. Καὶ πρῶτον αὐτῷ ἐπιτελεῖται τότε θαῦμα, τὸ τὸν Ἀνθέ-
 μιον δαμιονίῳ τε ἀλῶναι καὶ ἀπαλλαγῆναι γλώσση καὶ εὐχῇ Ἰω-
 ἀννου, ὃς καὶ ὑπὸ τοῦ τῆς πόλεως ἐπισκόπου σὺν παντὶ τῷ οἴκῳ
 25 ἐβαπτίσασατο. Κατηχεῖται δὲ καὶ ὁ ἑπαρχος· πάλαι γὰρ ἦν οὗτος
 βαπτισθείς. Καὶ ἄλλο δὲ πολὺ πλῆθος Ἑλλήνων προσέδραμεν. Ὁ
 δὲ τῆς πόλεως ἐπίσκοπος ἔμελλε χειροτονεῖν τὸν Ἰωάννην, καὶ
 ἀντ' αὐτοῦ καταλιμπάνειν ἐπίσκοπον. Ὅπερ γνοὺς ἐκεῖνος, λά-
 θρα καὶ σπουδῇ πρὸς τὴν πατρίδα ἀπέπλευσε.

30 Τῆς δὲ πόλεως Ἀντιοχείας ἐπὶ δικανικὴν τάξιν ἀγόντων
 αὐτόν, αὐτὸς μᾶλλον πρὸς τὸν μονήρη βίον ἀπέκλινε, δέκατον
 καὶ ὄγδοον τῆς ἡλικίας ἔτος ἀνύων. Τῶν δὲ συμφοιτησάντων
 αὐτῷ εἰς διδασκάλου πείθει τότε Θεόδωρον, ὃς ὕστερον Μοψουε-

Λέγει λοιπὸν ὅτι ὁ μέγας Ἰωάννης ἦταν υἱὸς τοῦ Σεκούνδου καὶ τῆς Ἀνθούσας, πού ἦταν ἐπιφανεῖς στὴν Ἀντιόχεια. Ἦταν στὴ θρησκεία ἐθνικοί, ἀλλὰ ὁ Μελέτιος ὁ Ἀρμένιος, ὅταν ἐγκαταστάθηκε στὴν Ἐκκλησία τῶν Ἀντιοχέων, τοὺς δίδαξε καὶ τοὺς ἀξίωσε νὰ λάβουν τὸ βάπτισμα τῆς σωτηρίας, ἀφοῦ πρῶτα δίδαξε καὶ βάπτισε τὸν υἱὸ τους. Παραδίδεται λοιπὸν ὁ μέγας Ἰωάννης καὶ φοιτᾶ σὲ κάποιον δάσκαλο. Ἀπὸ παιδὶ ἀσχοῦσε τὴν ταπεινοφροσύνη σὺν ἑπαρχο. Γι' αὐτὸ δὲν ἀνεχόταν οὔτε τὰ παιδιὰ νὰ ζοῦν βίον ἀπολαύσεων, ὅπως εἶναι φυσικὸ σ' αὐτοὺς πού ζοῦν σὲ πλούτη καὶ σὲ δόξα, οὔτε βέβαια καὶ νὰ τὸν ἀκολουθοῦν, ἀλλ' οὔτε καὶ νὰ πηγαίνει μὲ ἄλογο. Τὰ γραμματικὰ καὶ ρητορικὰ τὰ διδάχθηκε στὴν Ἀντιόχεια κοντὰ στὸν Λιδάνιο, ἐνῶ τὰ φιλοσοφικὰ κοντὰ στὸν Ἀνδραγάθιο. Ὅταν πέθανε ὁ πατέρας του στάθηκε παρηγοριὰ τοῦ πάθους γιὰ τὴ μητέρα του, ἀπέχοντας ἀπὸ διασκεδάσεις καὶ ἡδονές, ἀφοσιωμένος ἀποκλειστικὰ σὲ μαθήματα.

Ταξιδεύει λοιπὸν στὴν Ἀθήνα γιὰ νὰ συμπληρώσει τὶς ἐλλείψεις του, καὶ σὲ λίγο διάστημα, ὑπερβαίνοντας ὅλους, φθονήθηκε ἀπὸ τὸν Ἀνθέμο, πού ἦταν τότε ἱερέας τῆς Ἀθηνᾶς καὶ τὸν θεωροῦσαν πρῶτο μεταξὺ τῶν ἐκεῖ σοφῶν. Ὁ ἑπαρχος τῆς πόλης (ὀνομαζόταν Δημοσθένης) καλεῖ μ' ἐπισημότητα τὸν σοφὸ Ἰωάννη, καὶ αὐτὸς πηγαίνει πολὺ ἀπλά. Συζητώντας μεταξὺ τους αὐτὸς καὶ ὁ Ἀνθέμος, νικᾷ ὁ Ἰωάννης σὲ σοφία, σὲ φρόνηση, σὲ εὐσέβεια. Καὶ τότε πραγματοποιεῖται καὶ τὸ πρῶτο θαῦμα του· ὁ Ἀνθέμος εἶχε καταληφθεῖ ἀπὸ δαιμόνιο καὶ ἐλευθερώθηκε μὲ τὸ λόγο καὶ τὴν προσευχὴ τοῦ Ἰωάννη. Ὁ Ἀνθέμος βαπτίσθηκε μὲ ὅλη τὴν οἰκογένειά του ἀπὸ τὸν ἐπίσκοπο τῆς πόλης. Δέχεται τὴν κατήχηση καὶ ὁ ἑπαρχος, πού εἶχε παλαιὰ βαπτισθεῖ. Ἐτρεξε καὶ ἄλλο πολὺ πλῆθος ἐθνικῶν. Ὁ ἐπίσκοπος τῆς πόλης ἤθελε νὰ χειροτονήσῃ τὸν Ἰωάννη καὶ νὰ τὸν ἀφήσῃ ἐπίσκοπο σὲ θέση του. Ὅταν τὸ κατάλαβε ὁ Ἰωάννης κρυφὰ καὶ γρήγορα φεύγει γιὰ τὴν πατρίδα του.

Οἱ κάτοικοι τῆς Ἀντιόχειας τὸν ὠθοῦσαν στὴν δικαστικὴ τάξη, αὐτὸς ὅμως ἐκλίνε περισσότερο στὸν μοναχικὸ βίον, διανύοντας τὸ δέκατο ὄγδοον ἔτος τῆς ἡλικίας του. Ἀπὸ τοὺς συμμαθητὲς του στὸν δάσκαλο πείθει τότε τὸν Θεόδωρο, ὁ ὁποῖος ἔπειτα ἐγένετο ἐπίσκο-

στίας κατέστη ἐπίσκοπος, καὶ Μάξιμον (Σελευκείας δὲ καὶ οὗτος ἐπεσκόπησε) τὸν χρηματιστικὸν θῖον διαπτύσαντας ἐλέσθαι τὸν λιτόν. Τὰ δὲ πολλὰ Βασιλείῳ συνῆν τῷ μεγάλῳ, ἀλλ' οὐχ ὡς ἕτεροί φασιν, ἑτέρῳ, ὃν καὶ διάκονον ὁ Μελέτιος χειροτονεῖ, καὶ 5 τῶν ἄλλων πλεόν ὁ Ἰωάννης εἰς φιλίαν προὔκρινεν. Οὗτος προαποτάσσεται Ἰωάννου, καὶ προσκαλεῖται τὸν φίλον ἐφ' ᾧ τῆς αὐτῆς μετασχεῖν πολιτείας ἢ δὲ μήτηρ τέως ἐκώλυε. Ζήνων δὲ ἀπὸ Ἱεροσολύμων ἐλθὼν ὁ ἐπίσκοπος ἀναγνώστην Ἰωάννην τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ Ἐκκλησίας καθίστησι. Τελευτᾶ δὲ μετ' οὐ πολὺ ἢ μή- 10 τηρ Ἰωάννου, καὶ οὗτος καλῶς τὸν πατρῶον σκορπίσας οἶκον καὶ τὴν πόλιν λιπὼν, τοῖς ἔξω ταύτης μοναστηρίοις ἑαυτὸν ἐκδίδωσι, καὶ γίνεται αὐτὸς τύπος καὶ κανὼν τῶν μοναζόντων.

Ὅτι Ἡσύχιος μοναχός, Σύρος τῷ γένει, προγνώσεως ἀξιωθείς, θεωρεῖ ἄνδρας λευχεμονοῦντας, ὧν ὁ μὲν κατεῖχε τόμον, ὁ 15 δὲ ἄλλος κλεῖς, καὶ ἐπεδίδουν ἑκάτερος αὐτῶν ταῦτα τῷ Ἰωάννῃ, ὁ μὲν ἑαυτὸν εἶναι τὸν ἀπόστολον Πέτρον, ὁ δὲ λέγων τὸν θεολόγον Ἰωάννην. Καὶ ταῦτα ἀναγγέλλει τοῖς ἐν τῇ μονῇ, ἀσφαλισάμενος μὴ διαγνωσθῆναι τῷ Ἰωάννῃ, ἵνα μὴ, διὰ ταπεινοφροσύνην ἄκραν, ταύτης ἡμῶν, φησὶν, ἀναχωρήσῃ τῆς μονῆς. Τότε καὶ 20 μεγάλους αὐτὸν ἀσκητικούς φασι διαπαλαιῖσαι ἀγῶνας καὶ ἀσκητικούς συγγράψαι λόγους.

Γίνεται δὲ καὶ θαύματα ἐν τῷ μοναστηρίῳ παρ' αὐτοῦ. Τίς γὰρ τῶν τῆς πόλεως τὸ ἡμίκρανον τῆς κεφαλῆς ὑπεραλγῶν, ὥστε καὶ τὸν δεξιὸν αὐτοῦ ἐκκρέμασθαι ὀφθαλμόν, προσελθὼν αὐτῷ, 25 παραχρῆμα τυγχάνει τῆς ἰάσεως. Καὶ Ἀρχέλαός τις τῶν ἐν ἀξιώματι καὶ πλούτῳ περίβλεπτος, λέπρα ἐν τῷ προσώπῳ ἔχων, κελεύσαντος ἐκ τοῦ λάκκου, οὗ οἱ ἀδελφοὶ ἔπινον, λούσασθαι, ὑγιῆς γέγονεν, ὃς καὶ διαδοὺς τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ, ἐν ᾧ καὶ ἰάθη μοναστηρίῳ ἀπετάξατο, καὶ πολλοὶ δ' ἕτεροι. Ἄλλος δὲ τις ὀνό- 30 ματι Εὐκλεος ἐκ δαιμονικῆς ἐνεργείας τὸν δεξιὸν ἀπολέσας ὀφθαλμόν, προσῆλθε μονάσαι, καὶ ἀποκειρόμενος τὰς τρίχας, προσευχομένου τοῦ ἁγίου ἀπείληφε τὸν ὀφθαλμόν. Γυνὴ δὲ τις

πος Μοψουεστίας, καὶ τὸν Μάξιμο (καὶ αὐτὸς ἔγινε ἐπίσκοπος Σελευκείας), ὃ ἀπορρίψουν τὸν πολυμέριμο βίο καὶ νὰ προτιμήσουν τὸν λιτό. Περισσότερο συναναστρεφόταν τὸν μεγάλο Βασίλειο καὶ ὄχι ἄλλον, ὅπως ἰσχυρίζονται μερικοί, τὸν ὁποῖο καὶ χειροτονεῖ διάκονο ὁ Μελέτιος, καὶ προτιμοῦσε τὴ φιλία αὐτοῦ περισσότερο ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Αὐτὸς (ὁ Βασίλειος) ἐγκαταλείπει νωρίτερα τὸν κόσμον καὶ προσκαλεῖ τὸν φίλο του ὃ ἀκολουθήσει τὸν ἴδιο μ' αὐτὸν τρόπο ζωῆς. Ἡ μητέρα του ὅμως τὸν ἐμπόδιζε ὡς τότε. Ὁ Ζήνων ὁ ἐπίσκοπος κάνει τὸν Ἰωάννη ἀναγνώστη τῆς Ἐκκλησίας στὴν Ἀντιόχεια. Πεθαίνει μετὰ ἀπὸ λίγο ἢ μητέρα τοῦ Ἰωάννη, καὶ αὐτὸς μοιράζοντας καλὰ τὴν πατρικὴ περιουσία καὶ ἀφοῦ ἐγκατέλειψε τὴν πόλιν, ἀποσύρεται στὰ μοναστήρια τῆς περιοχῆς τῆς καὶ γίνται αὐτὸς τύπος καὶ ὑπογραμμὸς τῶν μοναχῶν.

Στὴ συνέχεια λέγει, ὅτι ὁ μοναχὸς Ἡσύχιος, Σύρος στὴν καταγωγῆ, ποὺ εἶχε τὸ χάρισμα τῆς πρόγνωσης, βλέπει σὲ ὄραμα ἄνδρες λευκοντυμένους, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ὁ ἓνας κρατοῦσε ἓνα βιβλίον καὶ ὁ ἄλλος κλειδιά, καὶ παραδίνουν στὸν Ἰωάννη καθένας ἀπὸ αὐτοὺς αὐτὰ ποὺ κρατοῦσαν, λέγοντάς του ὁ ἓνας ὅτι εἶναι ὁ ἀπόστολος Πέτρος, καὶ ὁ ἄλλος ὅτι εἶναι ὁ θεολόγος Ἰωάννης. Ἀναφέρει τὸ ὄραμά του στοὺς μοναχοὺς, ἐξασφαλίζοντας νὰ μὴ γίνουν γνωστὰ στὸν Ἰωάννη, γιὰ νὰ μὴν ἀναχωρήσει ἀπὸ τὴ μονὴ ἀπὸ ἄκρα ταπεινοφροσύνη. Τότε, λένε, ρίχθηκε σὲ μεγάλους ἀσκητικὸς ἀγῶνες καὶ συνέγραψε ἀσκητικὸς λόγους.

Ἔγιναν ἀπὸ αὐτὸν καὶ θαύματα στὴ μονὴ. Κάποιος ἀπὸ τοὺς κατοίκους τῆς πόλης ἔχοντας ἀνυπόφορη ἡμικρανία, ὥστε νὰ κρεμαστῆ καὶ τὸ δεξιὸ του μάτι, προσέρχεται σ' αὐτὸν καὶ θεραπεύεται ἀμέσως. Καὶ κάποιος Ἀρχέλαος, ξακουστὸς γιὰ τὸ ἀξίωμα καὶ τὰ πλούτη του, εἶχε λέπρα στὸ πρόσωπο. Τὸν διέταξε νὰ λουσθεῖ ἀπὸ τὸ πηγάδι ποὺ ἔπιναν οἱ ἀδελφοί, καὶ θεραπεύθηκε, καὶ μοιράζοντας τὰ ὑπάρχοντά του, ἀποσύρθηκε στὴ μονὴ ὅπου θεραπεύθηκε· καὶ πολλοὶ ἄλλοι. Ἐνας ἄλλος, μὲ τὸ ὄνομα Εὐκλείος, ἀπὸ δαιμονικὴ ἐπενέργεια ἔχασε τὸ δεξιὸ του μάτι· προσήλθε νὰ μονάσει καὶ ἐνῶ γινόταν ἡ κουρά του καὶ ὁ ἅγιος προσευχόταν, ξαναπέκτησε τὸ μάτι του. Ἄλλη γυναίκα ποὺ αἰμορροοῦσε ἐπὶ ἑπτὰ χρόνια ἔλαβε τὴ θεραπεία

αίμόρρους ἐπὶ ἔτη ἑπτὰ ἔτυχε τῆς ἰάσεως. Καὶ λέοντα δέ, ὡς φησι, πολλοὺς ὀδοιπόρους ἀρπάζοντα, τοῖς αἰτησομένοις δούς τὸ τοῦ σταυροῦ σύμβολον, νεκρὸν ἔδειξεν ὑπὸ τῶ σταυρῶ.

Ὅτι μετὰ τετραετίαν διὰ τὸν ὄχλον τῶν προσιόντων ἐξέρχεται τῆς μονῆς, καὶ ἔτι ἔτη δύο ἔν τινι σπηλαίᾳ αὐπνος τὰ πολλὰ διετέλει, μὴ ἀναπεσῶν ὄλον τὸν χρόνον τῆς διαιτίας, ἐν ᾧ καὶ νεκρωθεὶς ὑπὸ τοῦ κρούου τὰ περὶ τὴν γαστέρα καὶ τοὺς νεφροὺς, εἰσέρχεται διὰ τὴν νόσον ἐν τῇ πόλει, ἐν ᾧ καὶ χειροτονεῖται ὑπὸ Μελετίου διάκονος, καὶ ὑπηρετεῖ τῶ θυσιαστηρίῳ ἔτη 10 πέντε. Γράφει δὲ τότε καὶ τοὺς πρὸς Σταγείριον τρεῖς λόγους καὶ τοὺς «Περὶ ἱερωσύνης» καὶ τοὺς «Περὶ ἀκαταλήπτου». Τελευτήσαντος δὲ Μελετίου ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀναχωρεῖ πάλιν ὁ θεῖος Ἰωάννης ἐν τῷ μοναστηρίῳ. Φλαβιανὸς δὲ ἀντὶ Μελετίου καταστάς ἐκ θείας ἀποκαλύψεως χειροτονεῖ πρεσβύτερον, ἀπὸ 15 τοῦ μοναστηρίου εἰς τὴν πόλιν αὐτὸν ἀγαγών, τῆς ἀποκαλύψεως καὶ Ἰωάννην χειροτονηθῆναι καὶ Φλαβιανὸν χειροτονησάμενος ἐπιτροπούσης. Καὶ περισσευῶσα καὶ ὑπὲρ κεφαλῆς τοῦ χειροτονουμένου σταῖσα ἐδήλου τὴν ἐπ' αὐτῶ θεῖαν χάριν, ὅση ἔσται. Καὶ διέτριψεν ἐν τῷ τῆς Ἀντιοχείας ἱερατείῳ ἔτη 16. Ἦν 20 δὲ διὰ ζῆλον σωφροσύνης ἐκ νέας ἡλικίας πικρός, καὶ θυμῶ μᾶλλον ἢ αἰδοῖ χαριζόμενος. Πολλὰς δὲ ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐγγράφους ἐποίησατο ἐξηγήσεις, καὶ τοῦ ἐπισκόπου διασαμένου καὶ αὐτοσχεδίως καθωμίλησε τῶ λαῶ ἐπὶ τοῦ ἁμβωνος.

Ὅτι γυναικὸς τινος Εὐκλείας υἱὸς νόσῳ πυρεκτικῇ βληθεὶς 25 ἀπεγνώσθη, ἔτυχε δὲ παρὰ Ἰωάννου τῆς ἰάσεως διὰ τοῦ ὕδατος, ὃ ἐκεῖνος σφραγίσας περιρρανθῆναι ἔδωκε. Καὶ γυνὴ δὲ τις τῶν Μαρκιανιστῶν (ἀρχὰς δὲ τινὰς τῶν ἐν τῇ πόλει ὁ ταύτης ἐχειρῖσεν ἀνὴρ) δυσεντερικῇ περιπεσοῦσα νόσῳ ἀπέγνωστο, τυχοῦσα δὲ τῆς ἰάσεως αὐτὴ τε καὶ ὁ ταύτης ἀνὴρ σὺν παντὶ τῶ οἴκῳ πρὸς 30 τὴν ὀρθοδοξίαν ἐπέστρεψε, καὶ πολλοὶ ἄλλοι τῶν Μαρκιανιστῶν.

Ὅτι Νεκταρίου Κωνσταντινουπόλεως τελευτήσαντος μετὰ πεμπτος ἀπὸ Ἀντιοχείας ὁ Χρυσόστομος γίνεται, πολλὰ μὲν ἐναντιωθέντων τῶν Ἀντιοχέων (τὸ γὰρ οἰκεῖον ἀγαθὸν αὐτοὶ καὶ

της. Κι ἓνα λιοντάρι, ὅπως λέγει, πού κατασπάρραζε πολλοὺς ὄδοιπόρους, ἀφοῦ ἔδωσε τὸ σύμβολο τοῦ σταυροῦ σὲ ἐκείνους πού τὸ ζήτησαν, ἔδειξε νεκρὸ τὸ λιοντάρι ἀπὸ τὴ δύναμη τοῦ σταυροῦ.

Μετὰ μιὰ τετραετία ἕξαιτίας τοῦ πλήθους πού προσερχόταν βγαίνει ἀπὸ τὴ μονή, καὶ ἀκόμα δύο χρόνια ἔμεινε τὶς περισσότερες φορές ἀγρυπνος σ' ἓνα σπήλαιο χωρὶς νὰ ξαπλώσει ὅλη τὴ διετία. Ἐπειδὴ νεκρώθηκε ἀπὸ τὸ κρῦο ἢ περιοχὴ τῆς κοιλιᾶς καὶ τῶν νεφρῶν, ἐπιστρέφει στὴν πόλη ἕξαιτίας τῆς νόσου. Τότε χειροτονεῖται διάκονος ἀπὸ τὸν Μελέτιο καὶ ὑπηρετεῖ στὸ θυσιαστήριο πέντε χρόνια. Τὴν ἐποχὴ αὐτὴ γράφει καὶ τοὺς τρεῖς λόγους «Πρὸς Σταγείριον» καὶ τοὺς λόγους «Περὶ ἱερωσύνης» καὶ «Περὶ ἀκαταλήπτου». Ὅταν πέθανε ὁ Μελέτιος στὴν Κωνσταντινούπολη, ὁ θεῖος Ἰωάννης ἀναχωρεῖ πάλι στὸ μοναστήρι. Τὴ θέση τοῦ Μελετίου τὴν παίρνει ὁ Φλαβιανὸς καὶ ἀπὸ θεῖα ἀποκάλυψη χειροτονεῖ τὸν Ἰωάννη πρεσβύτερο, φέρνοντάς τον ἀπὸ τὸ μοναστήρι στὴν πόλη, ἐπειδὴ ἡ ἀποκάλυψη ἐπέτρεπε καὶ στὸν Ἰωάννη νὰ χειροτονηθεῖ καὶ στὸ Φλαβιανὸ νὰ τὸν χειροτονήσει. Κι ἓνα περιστέρι πού πέταξε πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι τοῦ χειροτονουμένου καὶ στάθηκε φανέρωνε πόσο μεγάλη ἦταν ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ. Ἐμεινε μὲ τὸν κλῆρο τῆς Ἀντιόχειας δώδεκα χρόνια. Ὄντας ζηλωτῆς τῆς σωφροσύνης ἀπὸ τὴ νεαρὴ ἡλικία ἦταν αὐστηρὸς, καὶ ἦταν θυμώδης μᾶλλον, παρὰ ντροπαλός. Στὴν Ἀντιόχεια ἔκανε πολλὰ γραπτὰ ὑπομνήματα καὶ ἕξαναγκασμένος ἀπὸ τὸν ἐπίσκοπο μίλησε στὸ λαὸ ἀπὸ τὸν ἄμβωνα μὲ λόγο αὐτοσχέδιο.

Λέγει ὅτι ὁ υἱὸς κάποιας γυναίκα, τῆς Εὐκλείας, πού ἀσθένησε ἀπὸ πυρετὸ καὶ εἶχε ἔρθει σὲ ἀπὸγνωση, θεραπεύθηκε ἀπὸ τὸν Ἰωάννη μὲ νερό, πού ἐκεῖνος τὸ σταύρωσε καὶ τὸ ἔδωσε νὰ ραντισθεῖ. Καὶ κάποια γυναίκα ἀπὸ τοὺς Μαρκιανιστὲς (ὁ ἄνδρας τῆς διαχειριζόταν κάποια ἐξουσία στὴν πόλη) ἀρρώστησε ἀπὸ δυσεντερία καὶ εἶχε κι αὐτὴ ἔρθει σὲ ἀπὸγνωση, ἀφοῦ θεραπεύθηκε, καὶ αὐτὴ καὶ ὁ ἄνδρας τῆς μὲ ὅλη τὴν οἰκογένεια ἐπέστρεψαν στὴν ὀρθοδοξία, καθὼς καὶ πολλοὶ ἄλλοι Μαρκιανιστὲς.

Ὅτι ὅταν πέθανε ὁ Νεκτᾶριος Κωσταντινουπόλεως μετακαλεῖται ἀπὸ τὴν Ἀντιόχεια ὁ Χρυσόστομος, ἃν καὶ οἱ Ἀντιοχεῖς πρόβαλαν μεγάλη ἀντίσταση (γιατὶ τὸ δικό τους ἀγαθὸ ἀξίωσαν καὶ νὰ

ἔχειν ἠξιούν), ἐκνικησάσης δὲ ὁμῶς τῆς βασιλικῆς μεταπέμψεως
 Καὶ χειροτονεῖ τοῦτον ἄκων ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας Θεόφιλος ἐπε-
 σείοντο γὰρ αὐτῷ, εἰ μὴ πρὸς τὴν χειροτονίαν κατανεύσοι, οἱ τῶν
 ἐγκλημάτων λίβελλοι. Χειροτονεῖται γοῦν ψήφῳ κοινῇ, καὶ δαι-
 5 μονῶν ἐξ αὐτῆς τῆς παρ' αὐτοῦ τυγχάνει ἰάσεως.

Ὅτι ὁ μέγας Χρυσόστομος παραντίκα τοὺς ἔχοντας συνεισά-
 κτους τοῦ ἔθους ἐξέκοψε, καὶ κατὰ τῶν ἀδίκων καὶ γαστριμάργων
 καὶ φιληδόνων λόγους μακροὺς κατέτεινεν. Ἦν δὲ καὶ ἐλεήμων
 σφόδρα, ἐξ οὗ παρὰ πολλοῖς ὁ τῆς ἐλεημοσύνης ἐπεκλήθη Ἰω-
 10 ἀννης. Καὶ ἀπλῶς πᾶσαν μὲν ἀρετὴν ἐδίδασκε, πάσης δὲ κακίας
 ἀπέτρεπεν. Ἀπέστειλε δὲ καὶ εἰς Φοινίκην μοναχοὺς ἐφ' ᾧ τοὺς ἔτι
 τῇ εἰδωλολατρίᾳ κατεχομένους ἀπαλλάξαι τῆς πλάνης οὓς καὶ
 νόμοις ὀπλίσας βασιλικοῖς τοὺς ναοὺς τῶν εἰδώλων κατέστρεψε,
 τῶν ἀναλωμάτων τῶν ἐπὶ καταστροφῇ ἐκ τῶν εὐλαδῶν γυναικῶν
 15 παρεχομένων. Καὶ τὸν Κελτικὸν δὲ ὄμιλον ἀρειανίζοντα, ὁμογλώσ-
 σους χειροτονήσας, μετέστρεψεν εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν. Καὶ ἐπὶ τὸν
 Ἰστρον πέμψας τοὺς νομάδας Σκύθας ἐπὶ τὸν Χριστιανισμὸν ἐκόν-
 τας εἰλκύσατο. Καὶ τὴν Μαρκίανος αἵρεσιν κατὰ τὴν Ἀνατολήν
 φνομένην ἐξένεμε. Καὶ τὰς νυκτερινὰς ψαλμωδίας ἐπηύξησε.
 20 Μόνος δὲ ἦσθιεν, ὅτι τε οἶνον διὰ τὴν τῆς κεφαλῆς θέρμην οὐκ ἔπι-
 νεν, εἰ μὴ πού ἐν τῷ θέρει τὸν διὰ ῥόδου, καὶ ὅτι κακόσιτος ὢν οὐκ
 ἐχρῆτο τοῖς παρακεμινοῖς αὐτῷ πολλάκις, ἀλλ' ἀντ' αὐτῶν ἄλλα
 ἐπεζήτη, καὶ τρίτον ὅτι πολλάκις σχολάζων ἄσιτος δι' ἡμέρας ἔμε-
 νεν. Ἐδόκει δὲ τῷ κλήρῳ μάλιστα σκληρὸς εἶναι καὶ τραχὺς. Καὶ
 25 Σεραπίων δὲ ὁ διάκονος αὐτοῦ πολλοῦ μίσους αὐτῷ γέγονεν αἰ-
 τιος. Πολλοὺς δὲ καὶ ὁ Ἰωάννης ἄλλους δι' ἄλλας αἰτίας τῆς Ἐκ-
 κλησίας ἐξέβαλε. Προσκρούει δὲ Σεραπίων καὶ Σεβηριανῷ τῷ
 Γαβάλων, καὶ τίχτεται μεγάλη αὐτοῦ πρὸς τὸν Ἰωάννην ἔχθρα, ἣν
 καὶ μέχρι τέλους συνετήρει. Ὁ δὲ λαὸς διὰ τοὺς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ
 30 λόγους σφόδρα ἠγάπα τὸν Ἰωάννην. Ἠγάπα δὲ οὗτος τὰς τοῦ
 ἁγίου Παύλου ἐπιστολάς λίαν, καὶ ἠρμήνευεν αὐτάς ἐμφανίζεται
 δὲ Πρόκλῳ ἐπὶ τρεῖς νύκτας ἐμπνεόμενος ὁ μέγας Ἰωάννης ὑπὸ τοῦ
 Ἀποστόλου εἰς τὴν τῶν ἐπιστολῶν αὐτοῦ ἐρμηνείαν.

96. Ἡ συγκατοίκηση ἀνδρῶν μοναχῶν ἢ κληρικῶν μὲ μοναχῆς γυναῖκες.

τὸ ἔχουν αὐτοί)· στὸ τέλος νίκησε ἡ πρόσκληση τοῦ βασιλιᾶ. Καὶ τὸν χειροτονεῖ χωρὶς νὰ θέλει ὁ Ἀλεξανδρείας Θεόφιλος, γιὰ τὸν ἀπειλοῦσαν, ἂν δὲν δεχόταν, οἱ λίβελλοι μὲ τὶς κατηγορίες. Καὶ ἐνῶ λοιπὸν γινόταν ἡ χειροτονία του μὲ κοινὴ ψῆφο, ἕνας πού εἶχε κυριευθεῖ ἀπὸ δαιμόνιο βρῖσκει τὴ θεραπεία του ἀπὸ αὐτόν.

Ὅτι ὁ μέγας Χρυσόστομος διέκοψε ἀμέσως τὴ συνήθεια ἐκείνων πού εἶχαν συνεισάκτους* καὶ ἐκφώνησε μακροὺς λόγους ἐναντίον τῶν ἀδίκων καὶ τῶν λαιμάργων καὶ τῶν φιληδόνων. Ἦταν ἐπὶ πλεόν καὶ ὑπερβολικὰ ἐλεήμων, καὶ γι' αὐτὸ ἀπὸ πολλοὺς ὀνομάσθηκε ὁ Ἰωάννη τῆς ἐλεημοσύνης. Καὶ γενικὰ δίδασκε κάθε ἀρετὴ καὶ ἀπέτρεπε ἀπὸ κάθε κακία. Ἔστειλε μοναχοὺς καὶ στὴ Φοινίκη, μὲ σκοπὸ αὐτοὶ πού παρέμεναν ἀκόμα εἰδωλολάτρεις νὰ τοὺς ἀπαλλάξει ἀπὸ τὴν πλάνη, τοὺς ὁποίους ἐφοδίασε καὶ μὲ βασιλικά διατάγματα καὶ κατέστρεψε τοὺς ναοὺς τῶν εἰδώλων, ἐνῶ τὶς δαπάνες γιὰ τὴν καταστροφή τοὺς τὶς ἔκαναν εὐλαβεῖς γυναῖκες. Καὶ τὸ πλῆθος τῶν Κελτῶν πού ἔκλιναν στὸν Ἀρειανισμό, χειροτονώντας ὁμόγλωσσους ἱερεῖς τοὺς μετέστρεψε στὴν ὀρθοδοξία. Ἐπίσης καὶ τὶς νομάδες τῶν Σκυθῶν πού ζοῦσαν στὸν Ἰστρο ἔστειλε καὶ τὶς προσεῖλκυσε μὲ τὴ θέλησή τοὺς στὸν Χριστιανισμό. Καὶ τὴν αἵρεση τοῦ Μαρκίωνα πού ἀνθοῦσε στὴν Ἀνατολὴ τὴν ξερρίζωσε. Ἐπαύξησε καὶ τὶς νυχτερινὲς ψαλμωδίες. Ἔτραγε μόνος του, ἐπειδὴ λόγῳ τῆς θερμότητος τῆς κεφαλῆς δὲν ἔπινε κρασί, ἐκτὸς τὸ καλοκαίρι κάποτε λίγο ροδίτη, καὶ ἐπειδὴ τὰ φαγητὰ τοῦ προκαλοῦσαν ἀνωμαλία στομαχικὴ πολλὰς φορὲς δὲν ἄγγιζε τὰ φαγητὰ πού τοῦ ἔβαζαν, ἀλλὰ ζητοῦσε ἄλλα, καὶ τρίτο γιὰ τὴν πολλὰς φορὲς ἐργαζόμενος ἔμενε νηστικός ὅλη μέρα. Στους κληρικούς φαινόταν πὺς ἦταν πολὺ σκληρὸς καὶ τραχὺς. Καὶ ὁ Σεραπίων ὁ διάκονός του τοῦ προκαλεσε πολὺ μῖσος. Ἀλλὰ καὶ πολλοὺς ἄλλους γιὰ διάφορες αἰτίες ὁ Ἰωάννης τοὺς ἐξεδίωξε ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία. Ὁ Σεραπίων συγκρούσθηκε καὶ μὲ τὸν Σεβηριανὸ τῶν Γαβάλων καὶ γεννιέται μεγάλη ἔχθρα πρὸς τὸν Ἰωάννη, πού διατηρήθηκε ὡς τὸ τέλος. Ἀγαποῦσε πολὺ τὶς ἐπιστολὰς τοῦ ἁγίου Παύλου καὶ τὶς ἐρμήνευε. Ἐμφανίζεται στὸν Πρόκλο ἐμπνεόμενος ἐπὶ τρεῖς νύχτες ὁ μέγας Ἰωάννης ἀπὸ τὸν Ἀπόστολο στὴν ἐρμηνεία τῶν ἐπιστολῶν του.

"Οτι προσκρούει τῇ Βασιλίδι διὰ Θεοδώριχον τὸν πατρίκιον.
 Τῆς μὲν γὰρ παραλόγου εἰσπράξεως, ἣν ἐποίει ἡ βασιλίς, μόλις
 ἀπαλλάσσει τὸν ἄνδρα, ὁ δὲ δίδωσι τῷ τῆς Ἐκκλησίας πτωχεῖω
 εὐχαριστήριον τῷ Θεῷ τὸ πολὺ μέρος αὐτοῦ τῆς ὑπάρξεως, ὅφ'
 5 οὐ πρὸς κακίαν καὶ διαβολὴν ἀναφλέγεται ἡ Εὐδοξία. "Οτι Εὐ-
 τρόπιος νόμον εἰσάγει τοὺς πρόσφυγας τῆς ἐκκλησίας μὴ τυγχά-
 νειν τοῦ τῆς ἀσυλίας προνομίου, καὶ μετ' οὐ πολὺ καταφυγῶν
 αὐτὸς τῆς οἰκείας ἀπολαύει νομοθεσίας. Οὐ ὑπὸ τὸ θυσιαστήριον
 ἐρριμμένου λόγον ἐλεγκτικὸν διεξῆλθεν ὁ μέγας Ἰωάννης, καὶ
 10 πολλοὺς εἰς μῖσος ἐκίνησεν· ἐδόκει γὰρ ἀφιλανθρωπῶς λίαν ἐπι-
 πλῆττειν τὸν δυστυχοῦντα. "Οτι τῶν Ἀρειανῶν τὰς ἐκκλησίας
 ἀφείλετο, καὶ τὸν βασιλέα αἰτησάμενος τῆς πόλεως ἐξέβαλε. Καὶ
 ἀντίφωνα ἐκείνων ἐπιτηδευσάντων εἰς ἑξαπάτην τῶν ἀπλουστε-
 ρων, αὐτὸς ὑπερέβαλε, συναραμένης τῆς βασιλίδος, ὡς καὶ σταν-
 15 ροὺς ἀργυροῦς τοῖς ἀντιφώνοις παραπήγνυσθαι. Ἀρχὴν δέ φασι
 τῶν ἀντιφώνων Ἰγνάτιον γενέσθαι τὸν θεοφόρον, ἀγγέλους τὸ
 θεῖον ὑμνοῦντας τοῦτον τὸν τρόπον ἐκμμησάμενον. "Οτι Γαῖνᾶς
 ὁ Ἀρειανὸς δυνατὸς ὢν ἤτησε τῷ βασιλεῖ ἐκκλησίαν, καὶ ὁ Ἰω-
 ἀννης παρῶν μετὰ πολλῆς ἐπετίμησε τῆς παρρησίας καὶ τὴν αἰ-
 20 τησιν ἀπεκρούσατο. Χρόνῳ δὲ ὕστερον χειρὰς ἀντάραντος βα-
 σιλεῖ μηδὲν μελλήσας ὁ Ἰωάννης, ἀξιούντων τοῦτο πάντων, πρὸς
 αὐτὸν παραγίνεται διαπρεσβεύσασθαι, καὶ παύει τότε τὴν ἐπα-
 νάστασιν.

"Οτι Εὐσέβιος ἀπὸ τοῦ Κελδιανοῦ ἐπίσκοπος Οὐαλεντινου-
 25 πόλεως κατὰ Ἀντωνίνου τοῦ Ἐφεσίων λιβέλλους ἐπιδίδωσι.
 Περιείχεται δὲ τοῖς διβλίοις ἐγκλήματα ἑπτὰ, ἱεροσυλίας τρία· καὶ
 ὅτι παῖδα φονέα γεγονότα ἀνεπιτίμητον ἔχει μεθ' ἑαυτοῦ· καὶ ὅτι
 τὸ διαφέρον τῇ Ἐκκλησίᾳ τόπιον, ὅπερ Βασιλίνα ἡ τοῦ Ἰου-
 λιανοῦ μήτηρ κατέλιπε, πωλήσας ἐσφετερίσατο· καὶ ὅτι τῇ γυ-
 30 ναικὶ ἀποταξάμενος συνήπτετο καὶ ἐπαιδοποίησεν ἐξ αὐτῆς

“Οτι ἔρχεται σὲ σύγκρουση μὲ τὴ βασίλισσα γιὰ τὸν Θεοδώριχο, τὸν πατρίκιο. Ἀπὸ τὴν ἀδικη δηλαδὴ εἰσπραξὴ χρημάτων ποὺ πραγματοποιοῦσε ἡ βασίλισσα μόλις ἀπαλλάσσει τὸν ἄνδρα, κι αὐτὸς δίνει στὸ πτωχοκομεῖο τῆς Ἐκκλησίας ὡς εὐχαριστία πρὸς τὸν Θεὸ μεγάλο μέρος ἀπὸ τὰ ὑπάρχοντά του, ποὺ κάνει τὴν Εὐδοξία νὰ ἀνάψει ἀπὸ κακία καὶ διαβολή. “Οτι ὁ Εὐτρόπιος εἶχε εἰσάγει νόμο, ὅσοι προσφεύγουν στὴν Ἐκκλησία νὰ μὴν ἔχουν τὸ προνόμιο τῆς ἀσυλίας, καὶ μετὰ ἀπὸ λίγο καταφεύγοντας ὁ ἴδιος στὴν ἐκκλησία, ἀπολαμβάνει τὴν ἴδια του νομοθεσία. Ἐνῶ ἦταν ριγμένος κάτω ἀπὸ τὸ θυσιαστήριο, ὁ μέγας Ἰωάννης ἀπάγγειλε ἐλεγκτικὸ λόγο καὶ προκάλεσε τὸ μῖσος πολλῶν. Γιατὶ εἶχαν τὴν ἐντύπωση ὅτι χωρὶς φιλανθρωπία ἤλεγξε αὐτὸν ποὺ ἔπεσε στὴ δυστυχία. “Οτι ἀφαίρεσε τὶς Ἐκκλησίες ἀπὸ τοὺς Ἀρειανούς καὶ ζητώντας το ἀπὸ τὸν βασιλιᾶ τοὺς ἐξεδίωξε ἀπὸ τὴν πόλη, καὶ ὅταν ἐκεῖνοι συνέθεσαν ἀντίφωνα⁹⁷, γιὰ νὰ ἐξαπατήσουν τοὺς πιὸ ἀπλοϊκοὺς, αὐτὸς τοὺς ὑπερέβαλε μὲ τὴ βοήθεια τῆς βασίλισσας, ὥστε νὰ χρησιμοποιοῦνται στὰ ἀντίφωνα καὶ σταυροὶ ἀργυροί. Ἀρχὴ τῶν ἀντιφῶνων ἔκανε ὁ Ἰγνάτιος ὁ θεοφόρος, λένε, ἀντιγράφοντας μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο τοὺς ἀγγέλους ποὺ ὑμνοῦσαν τὸν Θεό. “Οτι ὁ Γαῖνᾶς ὁ Ἀρειανός, ποὺ εἶχε δύναμη, ζήτησε ἀπὸ τὸν βασιλιᾶ ἐκκλησία, καὶ ὁ Ἰωάννης ποὺ ἦταν παρὼν τὸν ἐπιτίμησε μὲ πολλὴ παρρησία καὶ ἀπέκρουσε τὴν αἴτηση, κι ὅταν ἀργότερα τόλμησε νὰ ἐπαναστατήσει ἐναντίον τοῦ βασιλιᾶ, χωρὶς νὰ καθυστερήσει ὁ Ἰωάννης τρέχει στὸν δάρδαρο ὡς πρεσβευτὴς καὶ παύει τότε τὴν ἐπανάσταση.

Λέγει ἐπίσης ὅτι ὁ Εὐσέβιος ὁ ἀπὸ τοῦ Κελδιανοῦ ἐπίσκοπος Οὐαλεντινουπόλεως παραδίδει λιβέλλους ἐναντίον τοῦ Ἀντωνίνου τοῦ προκαθήμενου τῶν Ἐφείων. Περιέχονταν στὰ φυλλάδια ἑπτὰ κατηγορίες, κατηγορίες ἱεροσυλίας τρεῖς· ὅτι ἓνας νέος, ποὺ ἐγινε φονιάς, τὸν ἔχει μαζί του χωρὶς ἐπιτίμο· ὅτι τὸ κτήμα ποὺ εἶχε παραχωρηθεῖ πρὸς ὄφελος τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τὴ Βασιλίνα, τὴ μητέρα τοῦ Ἰουλιανοῦ, τὸ πούλησε καὶ τὸ σφετερίσθηκε· ὅτι ἐνῶ εἶχε ἐγκαταλείψει τὴ γυναῖκα του γιὰ χάρη τῆς εὐσέβειας, ἐρχόταν σ' ἐπαφὴ μαζί της καὶ ἔκανε παιδί· καὶ ἔβδομον, ὅτι χειροτονεῖ παίρνοντας

97. Ὑμνοι τῆς θείας λειτουργίας ψαλλόμενοι διαδοχικὰ ἀπὸ τοὺς δύο χοροὺς.

ἔβδομον δὲ ὅτι ἐπὶ χρήμασι χειροτονεῖ. Ἐξετάζεται ὡς βαρύτερον τὸ ἔβδομον, καὶ τῆς δίκης ἐπὶ πολὺ παρατεινομένης (ἐχρηματίζετο γὰρ ἐθελοκαχεῖν καὶ ὁ κατήγορος), ὁ μὲν Ἀντωνῖνος τελευτᾷ, ὁ δὲ μέγας Ἰωάννης πρὸς τὴν Ἐφεσον παραγίνεται, καὶ τοὺς ἐπὶ 5 χρήμασι χειροτονηθέντας συγκαταθεμένους, ἕξ ὄντας τὸν ἀριθμὸν καθαιρεῖ. Καθαιρεῖ δὲ καὶ ἑτέρους ἕξ ἐν τῇ Ἀσίᾳ διὰ τὴν αὐτὴν νόσον. Καὶ χειροτονεῖ ἀντὶ μὲν Ἀντωνίνου Ἡρακλείδην τὸν οἰκειὸν διάκονον, ἐφ' ᾧ καὶ στάσις συμβαίνει, καὶ ἀντὶ τῶν λοιπῶν ἑτέρους εὐλαβείᾳ καὶ τῇ ἄλλῃ ἀρετῇ πολὺ διαφέροντας. 10 Ἀλλ' οὗτοι πάντες ἐξορισθέντος τοῦ Χρυσοστόμου τῶν ἐπισκοπῶν ἀπηλάθησαν, τῶν κατεγνωσμένων καὶ ἐκβεβλημένων πάλιν τοῖς θρόνοις ἐγκαταστάντων.

Ὅτι Σεβηριανὸς ὁ Γαβάλων μαθὼν Ἀντίοχον ἐν Κωνσταντινουπόλει παραγεγονότα καὶ χρήματα διὰ τὴν ῥητορείαν αὐτοῦ 15 συλλεξάμενον, καὶ αὐτὸς παραγίνεται, διδάσκειν δὲ αὐτὸν ἀπαίρων εἰς Ἐφεσον ὁ μέγας Ἰωάννης ἀντ' αὐτοῦ ἐπ' Ἐκκλησίας ἐπιτρέπει, ἕξ οὗ καὶ τῷ βασιλεῖ καὶ πᾶσι γνώριμος γίνεται.

Ὅτι Καλλιτρόπη ἡ χήρα γυνὴ τινος προναυκλήρου ζημίας εἰσπράττεται παραλόγους Παυλάκιος δ' ἦν ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας 20 ἀγνουστάλιος ὁ ταῖς ζημίαις ἐκτρίβων τὸ γύναιον, εἰς πεντακόσια δὲ νομίματα ἐκεφαλαιουῖτο ἡ ζημία. Καὶ καταφεύγει αὐτῇ πρὸς τὴν βασίλισσαν, καὶ ἀπαιτεῖται ὁ Παυλάκιος χρυσοῦ λίτρας ἑκατὸν· τὸ δὲ ἐκτετρυχωμένον γύναιον λαμβάνει μόνον 15 νομίματα. Προστρέχει τοίνυν τῷ κοινῷ τῶν χευμαζομένων λιμένι, τῷ μεγάλῳ Ἰωάννῃ. Ἄγεται παρ' αὐτοῦ ὁ Παυλάκιος ἀπαιτούμενος τὰ πεντακόσια τῆς χήρας νομίματα. Γίνεται πρὸς αὐτὸν ἡ Εὐδοξία δι' ἔχθρας, ἀνεθῆναι τὸν Παυλάκιον σπεύδουσα καὶ οὐχ ὑπακουομένη. Ὅμως ἀπαιτήσας ὁ δίκαιος δίδωσι 20 τὸ ἀδίκημα τῇ ἡδίκημένῃ. Ἐν ᾧ καὶ θαῦμα γίνεται· ἀποσπάσαι γὰρ πέμπει ἡ Εὐδοξία τὸν Παυλάκιον καὶ ἄκοντος Ἰωάννου, ἄγγελος δὲ λαγχοφόρος φανείς καὶ φοβήσας τοὺς ἀποσταλέντας ἀπράκτους ἐποίησεν. Ἐκ δὲ τούτων καὶ τοιούτων Ἀκάκιος

χρήματα. Ὡς πῶς βαρὺ ἐξετάζεται τὸ ἔβδομο καὶ ἡ δίκη παρατεινόταν πολὺ (γιατὶ ἔπαιρνε χρήματα καὶ ὁ κατήγορος διαπράττοντας μὲ πρόθεση τὴν παρανομία). ὁ Ἀντωνῖνος πεθαίνει, ἐνῶ ὁ μέγας Ἰωάννης πηγαίνει στὴν Ἐφεσο, καὶ αὐτοὶ ποὺ ὁμολόγησαν ὅτι χειροτονήθηκαν μὲ χρήματα, ποὺ ἦταν ἔξι τὸν ἀριθμὸ, τοὺς καθαιρεῖ. Γιὰ τὴν ἴδια νόσο καθαιρεῖ ἄλλους ἔξι στὴν Ἀσία. Καὶ χειροτονεῖ στὴ θέσση τοῦ Ἀντωνίνου τὸν Ἡρακλείδη, τὸν διάκονό του, γιὰ τὸν ὁποῖο γίνεται καὶ στάση, καὶ στὴ θέσση τῶν ὑπολοίπων χειροτονεῖ ἄλλους ποὺ διέφεραν πολὺ ἀπὸ αὐτοὺς στὴν εὐσέβεια καὶ στὴν ἄλλη ἀρετὴ. Ὅλοι αὐτοὶ ὅμως ὅταν ἐξορίσθηκε ὁ Χρυσόστομος ἐκδιώχθηκαν ἀπὸ τὶς ἐπισκοπὲς τοὺς καὶ ἐγκατατάθηκαν σιὺς θρόνους τοὺς ἐκεῖνοι ποὺ εἶχαν καταδικασθεῖ καὶ εἶχαν ἐκδιωχθεῖ.

Ὅτι ὁ Σεβηριανὸς Γαβάλων ὅταν ἔμαθε ὅτι ὁ Ἀντίοχος εἶχε μεταβεῖ στὴν Κωσταντινούπολη ἔχοντας μαζέψει χρήματα χάρις στὴ ρητορικὴ του ἰκανότητα, πηγαίνει καὶ αὐτός, καὶ μεταβαίνοντας στὴν Ἐφεσο ὁ μέγας Ἰωάννης, τοῦ ἐπιτρέπει νὰ διδάσκει στὴν Ἐκκλησία στὴ θέσση του, καὶ ἀπὸ αὐτὸ γίνεται γνωστὸς στὸν βασιλιὰ καὶ σὲ ὅλους.

Ὅτι ἡ Καλλιτρόπη, ἡ χήρα ἑνὸς προναύκληρου, ζητεῖται νὰ καταβάλει παράλογη χρηματικὴ ποινὴ. Καὶ ἦταν ὁ Παυλάκιος, ὁ ἀντιβασιλιάς τῆς Ἀλεξάνδρειας, ποὺ μὲ τὶς ποινὲς βασάνιζε τὴ δύστυχη γυναῖκα· τὸ ποσὸ τῆς ποινῆς ἦταν πεντακόσια νομίσματα. Ἡ Καλλιτρόπη καταφεύγει στὴ βασίλισσα καὶ ὁ Παυλάκιος ζητεῖται νὰ καταβάλει ἑκατὸ λίρες χρυσές, ἐνῶ ἡ ταλαίπωρη γυναῖκα παίρνει μόνον τριάντα ἔξι νομίσματα. Καταφεύγει λοιπὸν στὸ κοινὸ λιμάνι ὄλων τῶν βασισμένων, στὸν μεγάλο Ἰωάννη, εἰσάγεται σὲ δίκη ὁ Παυλάκιος ἀπὸ αὐτὸν καὶ τοῦ ζητοῦνται τὰ πεντακόσια νομίσματα τῆς χήρας. Ἡ Εὐδοξία γίνεται ἐχθρὸς του σπεύδοντας νὰ ἀπαλλάξει τὸν Παυλάκιον, ἀλλὰ δὲν εἰσακούεται. Ὁ δίκαιος ὅμως ἀπαιτεῖ καὶ δίνει στὴν ἀδικημένη αὐτὸ ποὺ ὀφείλε ὁ Παυλάκιος. Τότε γίνεται ἕνα θαῦμα. Ἡ Εὐδοξία στέλνει ἀπεσταλμένους νὰ ἐλευθερωθεῖ ὁ Παυλάκιος καὶ παρὰ τὴ θέληση τοῦ Ἰωάννη. Ἐμφανίζεται ὅμως ἕνας λογχοφόρος ἄγγελος, ποὺ φόβισε τοὺς ἀπεσταλμένους καὶ δὲν ἐπετέθηκε ἡ ἐντολή. Ἀπὸ αὐτὰ καὶ τὰ ὅμοια ὁ Βεροῖας Ἀκάκιος καὶ ὁ

ὁ Βεροίας καὶ Θεόφιλος καὶ Ἀντίοχος καὶ Σεβηριανὸς συλλαμβανομένης Εὐδοξίας καὶ προκαταρχομένης σκευωροῦσι τὰ κατὰ τὸν Ἰωάννην, πολλῶν καὶ ἄλλων συνεπομένων, οὓς ἐλέγχων ἐλύπει.

5 Ὅτι Θεόφιλος Πέτρον τὸν πρωτοπρεσβύτερον Ἀλεξανδρείας ἐν αἰτία ἐποιεῖτο ὡς γυναικὶ Μανιχαία τῶν μυστηρίων μεταδόντα, ὁ δὲ ἀπελογεῖτο καὶ μετατεθεῖσθαι αὐτὴν καὶ τῇ ἐκείνου ἐπιτροπῇ τῶν μυστηρίων αὐτὴν ἀξιῶσαι, καὶ παρήγε τοῦ λόγου μάρτυρα Ἰσιδώρον τὸν πρεσβύτερον καὶ ξενοδόχον τῆς Ἀλεξαν-
10 δρείας. Οὗτός ἐστιν ὁ διὰ τὴν αὐτοῦ ἀρετὴν παρὰ Θεοφίλου [πάλαι] πρὸς Δάμασον σταλείς, καὶ κομίσας ἀπὸ Ῥώμης Φλαβιανῶ τὴν ἀποδοχὴν καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν κοινωνίαν, ἐπὶ ἔτεσιν εἴκοσι διαφερομένων τῶν δύο Ἐκκλησιῶν πρὸς ἀλλήλας. Ὁ δὲ Ἰσιδώρος ἐμαρτύρει Πέτρῳ καὶ ὠργίζετο ὁ Θεόφιλος. Καὶ τὸν
15 μὲν Πέτρον αὐτίκα τῆς Ἐκκλησίας διώκει, κατὰ Ἰσιδώρου δὲ τοῦ θαυμασίου χάριτην ἀσελγείας συμπλάσας προκομίζει καὶ παῖδα κατήγορον μισθοῦται. Καὶ τοῦ δράματος ἐλεγχθέντος εἰς πλείονα κακίαν ἐκκαίεται ὁ Θεόφιλος. Συνῆπτε δὲ αὐτοῦ τὸ πάθος, ὅτι χρήματα λαβὼν μέχρι χιλίων νομισμάτων πτωχοῖς διανεῖμαι
20 (Θεοδότη δ' ἦν ἡ παρασχομένη) οὕτω καὶ ἐποίησε, μηδὲν τούτων Θεοφίλῳ προσαναθέμενος. Φεύγει οὖν διὰ τὴν ἐπικεμένην ὄργην ἐπὶ τὸ τῆς Νιτρίας ὄρος, ἐν ᾧ καὶ πρὶν κελλίῳ ἠσύχαζε. Τῶν δὲ τῆς Αἰγύπτου μοναστηρίων Διόσκορος ἡγουῖντο καὶ Ἀμμώνιος καὶ Εὐθύμιος καὶ Εὐσέβιος ἀδελφοί, οὓς ἀπὸ τῆς τοῦ σώματος
25 ἀναδρομῆς «Μακρούς» ἐκάλουν. Συνέβη δὲ τότε τὸ κατὰ τῶν Ἀνθρωπομορφιτῶν ἐκραγῆναι φιλονεΐκημα. Καὶ στασιαζόντων τῶν κατὰ τὴν Αἴγυπτον μοναχῶν, ἀγραμμάτων ὄντων καὶ ἀγροίκων τῶν πολλῶν, ὁ Θεόφιλος, ἐπεὶ ἐπέστησαν αὐτῷ, δεδοικώς, ὡς ἐδόκει, κατασοφίζεται, καὶ φησι πρὸς αὐτούς «Εἶδον τὰ πρόσω-
30 πα ὑμῶν ὡς πρόσωπον Θεοῦ». Τῶν δὲ καὶ Ὠριγένην, ὡς ἀσημάτιστον τὸ θεῖον λέγοντα, ἀναθεματισθῆναι προσεπιζητούντων ὑπέσχετο ποιῆσειν καὶ τοῦτο, καὶ διέφυγε τὸν θάνατον. Ταύτης

98. Τὸν ἐπίσκοπο Ἀντιοχείας, πού εἶχε χειροτονήσει τὸν Ἰωάννη πρεσβύτερο.

Θεόφιλος καὶ ὁ Ἀντίοχος καὶ ὁ Σεβηριανὸς μὲ τὴ βοήθεια καὶ τὴν πρωτοβουλία τῆς Εὐδοξίας ἐξυφαίνουν τὴ σκευωρία ἐναντίον τοῦ Ἰωάννη, ἐνῶ τοὺς ἀκολουθοῦσαν καὶ ἄλλοι πολλοὶ πού τοὺς ἐνοχλοῦσε μὲ τοὺς ἐλέγχους του.

Ὅτι ὁ Θεόφιλος κατηγόρησε τὸν πρωτοπρεσβύτερο Ἀλεξανδρείας Πέτρο, ὅτι μετέδωσε τὸ μυστήριον σὲ κάποια Μανιχαία. Ὁ Πέτρος ὁμῶς ἀπολογήθηκε ὅτι αὐτὴ εἶχε μεταστραφεῖ καὶ ὅτι μὲ τὴν ἄδεια ἐκείνου τῆς μετέδωσε τὰ μυστήρια, καὶ ἔφερε μάρτυρα τοῦ λόγου τὸν Ἰσίδωρο τὸν πρεσβύτερο, πού ἦταν καὶ ὑπεύθυνος γιὰ τοὺς ξένους πού πῆγαιναν στὴν Ἀλεξάνδρεια. Αὐτὸς εἶναι πού ἐξαιτίας τῆς ἀρετῆς του στάλθηκε παλαιότερα ἀπὸ τὸν Θεόφιλο πρὸς τὸν Δάμασο καὶ ἔφερε ἀπὸ τὴ Ρώμη στὸν Φλαβιανό⁸⁸ τὴν ἀποδοχή του καὶ τὴν κοινωνία μαζί του· ἐπὶ εἴκοσι χρόνια ὑπῆρχαν διαφορὲς μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν. Ὁ Ἰσίδωρος μαρτύρησε ὑπὲρ τοῦ Πέτρο καὶ ὁ Θεόφιλος ὀργίσθηκε. Διώχνει ἀμέσως τὸν Πέτρο ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, ἐνῶ ἐναντίον τοῦ Ἰσιδώρου τοῦ θαυμάσιου βγάζει πλαστὸ ἔγγραφο ἀσέλγειας καὶ πληρώνει ὡς κατήγορο ἕνα μικρὸ ἀγόρι. Ἀποκαλύπτεται ἡ πράξη καὶ ὁ Θεόφιλος ἀνάβει ἀπὸ περισσότερη κακία. Τὸ πάθος του τὸ ἀναβε περισσότερο τὸ ὅτι παίρνοντας ἕνα ποσὸ χρημάτων μέχρι χίλια νομίσματα νὰ τὰ διανεῖμι τοὺς φτωχοὺς (τὰ εἶχε δώσει ἡ Θεοδότη), ἔτσι καὶ ἔκανε, χωρὶς νὰ ἀναφέρει τίποτε στὸν Θεόφιλο. Φεύγει λοιπὸν γιὰ τὴν ὀργὴ πού τὸν περίμενε στὸ ὄρος τῆς Νιτρίας, στὸ κελλὶ πού ἠσύχαζε καὶ προηγούμενως. Τῶν μοναστηριῶν τῆς Αἰγύπτου ἐπικεφαλῆς ἦταν οἱ ἀδελφοὶ Διόσκορος, Ἀμμώνιος, Εὐθύμιος καὶ Εὐσέβιος, τοὺς ὁποῖους λόγῳ τοῦ μακροῦς τοῦ σώματός τους τοὺς ἀποκαλοῦσαν «Μακροὺς». Συνέβη τότε νὰ ξεσπάσει ἡ φιλονεικία ἐναντίον τῶν Ἀνθρωπομορφιτῶν, καὶ ἐπειδὴ στασίαζαν οἱ μοναχοὶ τῆς Αἰγύπτου, πού ἦταν οἱ περισσότεροὶ ἀγράμματοι καὶ ἀγροῖκοι, ὁ Θεόφιλος, ὅταν παρουσιάσθηκαν σ' αὐτόν, ἀπὸ φόβο, ὅπως φαίνεται, ἐφευρίσκει ἕνα σόφισμα καὶ τοὺς λέγει· «Εἶδα τὰ πρόσωπά σας σὰν πρόσωπο Θεοῦ». Καὶ σὲ ἐκείνους πού ζητοῦσαν ν' ἀναθεματισθεῖ καὶ ὁ Ὠριγένης, ἐπειδὴ ἔλεγε ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ἀσχημάτιστος, ὑποσχέθηκε ὅτι θὰ τοὺς τὸ κάνει κι αὐτὸ· κι ἔτσι διέφυγε τὸ θάνατο. Ἀρπά-

ὁ Βεροίας καὶ Θεόφιλος καὶ Ἀντίοχος καὶ Σεβηριανὸς συλλαμβανομένης Εὐδοξίας καὶ προκαταρχομένης σκευωροῦσι τὰ κατὰ τὸν Ἰωάννην, πολλῶν καὶ ἄλλων συνεπομένων, οὓς ἐλέγχων ἐλύπει.

5 Ὅτι Θεόφιλος Πέτρον τὸν πρωτοπρεσβύτερον Ἀλεξανδρείας ἐν αἰτία ἐποιεῖτο ὡς γυναικί Μανιχαία τῶν μυστηρίων μεταδόντα, ὃ δὲ ἀπελογεῖτο καὶ μετατεθεῖσθαι αὐτὴν καὶ τῇ ἐκείνου ἐπιτροπῇ τῶν μυστηρίων αὐτὴν ἀξιῶσαι, καὶ παρῆγε τοῦ λόγου μάρτυρα Ἰσιδωρον τὸν πρεσβύτερον καὶ ξενοδόχον τῆς Ἀλεξαν-
10 δρείας. Οὗτός ἐστιν ὁ διὰ τὴν αὐτοῦ ἀρετὴν παρὰ Θεοφίλου [πάλαι] πρὸς Δάμασον σταλείς, καὶ κομίσας ἀπὸ Ῥώμης Φλαβιανῶ τὴν ἀποδοχὴν καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν κοινωνίαν, ἐπὶ ἔτεσιν εἴκοσι διαφερομένων τῶν δύο Ἐκκλησιῶν πρὸς ἀλλήλας. Ὁ δὲ Ἰσιδωρος ἐμαρτύρει Πέτρῳ καὶ ὠργίζετο ὁ Θεόφιλος. Καὶ τὸν
15 μὲν Πέτρον αὐτίκα τῆς Ἐκκλησίας διώκει, κατὰ Ἰσιδώρου δὲ τοῦ θαυμασίου χάριτην ἀσελγείας συμπλάσας προκομίζει καὶ παῖδα κατήγορον μισθοῦται. Καὶ τοῦ δράματος ἐλεγχθέντος εἰς πλείονα κακίαν ἐκκαίεται ὁ Θεόφιλος. Συνῆπτε δὲ αὐτοῦ τὸ πάθος, ὅτι χρήματα λαβὼν μέχρι χιλίων νομισμάτων πτωχοῖς διανεῖμαι
20 (Θεοδότη δ' ἦν ἡ παρασχομένη) οὕτω καὶ ἐποίησε, μηδὲν τούτων Θεοφίλῳ προσαναθέμενος. Φεύγει οὖν διὰ τὴν ἐπικειμένην ὀργὴν ἐπὶ τὸ τῆς Νιτροίας ὄρος, ἐν ᾧ καὶ πρὶν κελλίῳ ἠσύχαζε. Τῶν δὲ τῆς Αἰγύπτου μοναστηρίων Διόσκορος ἠγοῦντο καὶ Ἀμμώνιος καὶ Εὐθύμιος καὶ Εὐσέβιος ἀδελφοί, οὓς ἀπὸ τῆς τοῦ σώματος
25 ἀναδρομῆς «Μακροῦς» ἐκάλουν. Συνέβη δὲ τότε τὸ κατὰ τῶν Ἀνθρωπομορφιτῶν ἐκραγῆναι φιλονεΐκημα. Καὶ στασιαζόντων τῶν κατὰ τὴν Αἰγύπτου μοναχῶν, ἀγραμμάτων ὄντων καὶ ἀγροίκων τῶν πολλῶν, ὁ Θεόφιλος, ἐπεὶ ἐπέστησαν αὐτῷ, δεδοικώς, ὡς ἐδόκει, κατασοφίζεται, καὶ φησι πρὸς αὐτούς «Εἶδον τὰ πρόσω-
30 πα ὑμῶν ὡς πρόσωπον Θεοῦ». Τῶν δὲ καὶ Ὠριγένην, ὡς ἀσχημάτιστον τὸ θεῖον λέγοντα, ἀναθεματισθῆναι προσεπιζητούντων ὑπέσχετο ποιήσῃν καὶ τοῦτο, καὶ διέφυγε τὸν θάνατον. Ταύτης

98. Τὸν ἐπίσκοπο Ἀνποχείας, πού εἶχε χειροτονήσει τὸν Ἰωάννη πρεσβύτερο.

Θεόφιλος καὶ ὁ Ἀντίοχος καὶ ὁ Σεθηριανὸς μὲ τὴ βοήθεια καὶ τὴν πρωτοβουλία τῆς Εὐδοξίας ἐξυφαίνουν τὴ σκευωρία ἐναντίον τοῦ Ἰωάννη, ἐνῶ τοὺς ἀκολουθοῦσαν καὶ ἄλλοι πολλοὶ πού τοὺς ἐνοχλοῦσε μὲ τοὺς ἐλέγχους του.

Ὅτι ὁ Θεόφιλος κατηγόρησε τὸν πρωτοπρεσβύτερο Ἀλεξανδρείας Πέτρο, ὅτι μετέδωσε τὸ μυστήριον σὲ κάποια Μανιχαία. Ὁ Πέτρος ὅμως ἀπολογήθηκε ὅτι αὐτὴ εἶχε μεταστραφεῖ καὶ ὅτι μὲ τὴν ἄδεια ἐκείνου τῆς μετέδωσε τὰ μυστήρια, καὶ ἔφερε μάρτυρα τοῦ λόγου τὸν Ἰσίδωρον τὸν πρεσβύτερο, πού ἦταν καὶ ὑπεύθυνος γιὰ τοὺς ξένους πού πήγαιναν στὴν Ἀλεξάνδρεια. Αὐτὸς εἶναι πού ἐξαιτίας τῆς ἀρετῆς του στάλθηκε παλαιότερα ἀπὸ τὸν Θεόφιλο πρὸς τὸν Δάμασο καὶ ἔφερε ἀπὸ τὴ Ρώμη στὸν Φλαβιανὸ⁹⁸ τὴν ἀποδοχή του καὶ τὴν κοινωνία μαζί του· ἐπὶ εἴκοσι χρόνια ὑπῆρχαν διαφορὲς μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν. Ὁ Ἰσίδωρος μαρτύρησε ὑπὲρ τοῦ Πέτρου καὶ ὁ Θεόφιλος ὀργίσθηκε. Διώχνει ἀμέσως τὸν Πέτρο ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, ἐνῶ ἐναντίον τοῦ Ἰσιδώρου τοῦ θαυμάσιου βγάζει πλαστὸ ἔγγραφο ἀσελγείας καὶ πληρώνει ὡς κατήγορο ἓνα μικρὸ ἄγορι. Ἀποκαλύπτεται ἡ πράξη καὶ ὁ Θεόφιλος ἀνάβει ἀπὸ περισσότερη κακία. Τὸ πάθος του τὸ ἀναβε περισσότερο τὸ ὅτι παίρνοντας ἓνα ποσὸ χρημάτων μέχρι χίλια νομίσματα νὰ τὰ διανεῖμει στοὺς φτωχοὺς (τὰ εἶχε δώσει ἡ Θεοδότη), ἔτσι καὶ ἔκανε, χωρὶς νὰ ἀναφέρει τίποτε στὸν Θεόφιλο. Φεύγει λοιπὸν γιὰ τὴν ὀργὴ πού τὸν περίμενε στὸ ὄρος τῆς Νιτρίας, στὸ κελλὶ πού ἠσύχαζε καὶ προηγούμενως. Τῶν μοναστηριῶν τῆς Αἰγύπτου ἐπικεφαλῆς ἦταν οἱ ἀδελφοὶ Διόσκορος, Ἀμμώνιος, Εὐθύμιος καὶ Εὐσέβιος, τοὺς ὁποῖους λόγῳ τοῦ μάρκου τοῦ σώματός τους τοὺς ἀποκαλοῦσαν «Μακρούς». Συνέβη τότε νὰ ξεσπάσει ἡ φιλονεικία ἐναντίον τῶν Ἀνθρωπομορφιτῶν, καὶ ἐπειδὴ στασίαζαν οἱ μοναχοὶ τῆς Αἰγύπτου, πού ἦταν οἱ περισσότεροὶ ἀγράμματοι καὶ ἀγροῖκοι, ὁ Θεόφιλος, ὅταν παρουσιάσθηκαν σ' αὐτόν, ἀπὸ φόβο, ὅπως φαίνεται, ἐφευρίσκει ἓνα σόφισμα καὶ τοὺς λέγει· «Εἶδα τὰ πρόσωπά σας σὰν πρόσωπο Θεοῦ». Καὶ σὲ ἐκείνους πού ζητοῦσαν ν' ἀναθεματισθεῖ καὶ ὁ Ὠριγένης, ἐπειδὴ ἔλεγε ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ἀσχημάτιστος, ὑποσχέθηκε ὅτι θὰ τοὺς τὸ κάνει κι αὐτό· κι ἔτσι διέφυγε τὸ θάνατο. Ἀρπά-

δραξάμενος κατὰ τῶν μακρῶν τῆς προφάσεως (οὐ γὰρ ἐβούλοντο ἔτι, ὥσπερ πρότερον, αὐτῶ συνδιαιτᾶσθαι· οὗτοι δὲ τὸ θεῖον ἀσχημάτιστον, ὡς ὁ ὀρθὸς λόγος, ἐπρέσβευον) διαβάλλει τούτους πρὸς τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ μοναχοὺς, καὶ κινεῖ κατ' αὐτῶν τὸ ἀγε-
 5 λαῖον ἐκεῖνο πλῆθος, ἔτι δὲ καὶ κατὰ τοῦ προειρημένου Ἰσιδώρου, δι' ὃν μᾶλλον καὶ πρὸς ἐκείνους ἐξυπεπολέμητο. Τέλος μετὰ πολλὰς κακώσεις καὶ ἐπιβουλάς, καὶ μετὰ τὸν ἐμπρησμόν τὸν ἐκκαέντα κατὰ τῶν κελλίων αὐτῶν, φεύγουσιν ἐκεῖθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ὁ δὲ συμπαθέστατος Ἰωάννης ὑποδέχεται μὲν
 10 αὐτοὺς καὶ ἄλλως φιλοφρονεῖται, οὐ μεταδίδωσι δὲ διὰ Θεόφιλον κοινωνίας. Γράφει δὲ αὐτῶ καὶ ἐπιστολήν, πρὸς εἰρήνην συμβιδάξων, ὃ δὲ παρακρούεται. Ἐπιδιδουῖσιν οἱ μακροὶ κατὰ Θεοφίλου λιθέλλους. Πείθει καὶ ἐκεῖνός τινας κατ' αὐτῶν ἐπιδιδόναι· ἀλλ' ὕστερον μὲν οὗτοι μηδὲν ἀποδεικνύντες ἐφυλακί-
 15 σθησαν, καὶ μαστιχθέντες ἱκανῶς, οἱ μὲν τῇ φυλακῇ ἐναπέθανον, οἱ δὲ τὴν Προκόννησον οἴκειν ἐξορία κατεδικάσθησαν. Ὁ δὲ Ἰωάννης δηλοῖ Θεοφίλῳ περὶ τῶν κατ' αὐτοῦ λιθέλλων καὶ γράφει Θεόφιλος ὀργιζόμενος· «Οἴμαι μὴ ἀγνοεῖν σε τὸ διάταγμα τῶν ἐν Νικαία κανόνων, ὅπως θεσπίζουσιν ἐπίσκοπον ὑπερόριον
 20 μὴ κρίνειν δίκην. Εἰ δὲ ἀγνοεῖς, μαθὼν ἀπόσχου τῶν καθ' ἡμῶν λιθέλλων». Ἀλλὰ τότε ταῦτα γράφων Θεόφιλος, ὕστερον αὐτὸς ὑπερόριον τὴν κατ' ἐκείνου ἔκρινε δίκην. Οἱ δὲ μοναχοὶ τῶν κατὰ Θεοφίλου λιθέλλων οὐκ ἀφίσταντο, καὶ ὀρίζεται παρὰ βασιλέως Θεόφιλος ἐπὶ τὴν δίκην ἐλθεῖν. Ὁ δὲ φθόνος κρατήσας ἐπὶ τὴν
 25 δίκην αὐτὴν Ἰωάννου καθίζει παραγεγονότα

“Οτι Θεογνωστού συγκλητικῆς δημευθέντος καὶ κατὰ τὴν ἐξορίαν τελευτήσαντος ἡ γυνὴ τὸν ὑπολειφθέντα αὐτῇ ἀγρὸν ὑπὸ τῆς βασιλίδος ἀφαιρεῖται. Ἡ δὲ ἐπὶ τὸν τῶν χηρῶν καταφεύγει πρόμαχον. Ὁ δὲ πολλὰ παρησιασάμενος ὑπὲρ τῆς χήρας οὐ-
 30 δὲν ἤνυσεν, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἔχθραν ἐκίνησε τὴν βασιλίδα. Προσ-

99. * Εγγραφο δυσφημιστικοῦ ἢ ἐπιτιμητικοῦ ἢ ὑβριστικοῦ περιεχομένου.

ζοντας αὐτὴ τῇ δικαιολογίᾳ ἐναντίον τῶν Μακρῶν (γιατὶ δὲν ἤθελαν νὰ τρώγουν μαζί του, ὅπως πρῶτα· αὐτοὶ πρέσβευαν, ὅτι ὁ θεὸς εἶναι ἀσχημάτιστος, ὅπως διδάσκει καὶ ὁ ὀρθὸς λόγος), τοὺς διαβάλλει στοὺς μοναχοὺς τῆς Αἰγύπτου καὶ διεγείρει ἐναντίον τους τὸ ἀγελαῖο ἐκεῖνο πλῆθος, καὶ μαζί καὶ ἐναντίον τοῦ Ἰσιδώρου ποὺ ἀναφέραμε, ποὺ ἐξαιτίας του πολεμοῦσε ἐντονότερα ἐναντίον τους. Τέλος ἔπειτα ἀπὸ πολλὰς κακοποιήσεις καὶ ἐπιβουλὰς καὶ μετὰ τὸν ἐμπρησμό τῶν κελλιῶν τους, φεύγουν ἀπὸ ἐκεῖ στὴν Κωνσταντινούπολη. Ὁ συμπονετικώτατος Ἰωάννης τοὺς ὑποδέχεται βέβαια καὶ τοὺς δείχνει τὴν ἀγάπη του καὶ μὲ ἄλλους τρόπους, ἐξαιτίας ὅμως τοῦ Θεοφίλου δὲν τοὺς δίνει τὸ δικαίωμα τῆς κοινωνίας, ἀλλὰ γράφει σ' αὐτὸν μιὰ ἐπιστολὴ ζητώντας νὰ συμβιβασθοῦν καὶ νὰ εἰρηνεύσουν, αὐτὸς ὅμως τὸ ἀρνεῖται. Δημοσιεύουν οἱ Μακροὶ λιβέλλους⁹⁹ ἐναντίον τοῦ Θεοφίλου. Πείθει ὅμως καὶ αὐτὸς μερικοὺς νὰ κάνουν τὸ ἴδιο γι' αὐτοὺς. Ἄλλ' ὕστερα, ἐπειδὴ αὐτοὶ δὲν ἀποδείκνυαν τίποτε, φυλακίσθηκαν, καὶ ἀφοῦ μαστιγώθηκαν πολὺ, ἄλλοι πέθαναν στὴ φυλακὴ καὶ ἄλλοι καταδικάσθηκαν νὰ ἐξοριστοῦν καὶ νὰ μείνουν στὴν Προκόννησο. Ὁ Ἰωάννης πληροφορεῖ τὸν Θεόφιλο γιὰ τοὺς ἐναντίον του λιβέλλους, καὶ γράφει ὀργισμένος ὁ Θεόφιλος «Νομίζω ὅτι δὲν ἀγνοεῖς τὴν διάταξη τῶν κανόνων τῆς Νίκαιας, ποὺ θεσπίζει νὰ μὴ δικάζει ὁ ἐπίσκοπος ἔξω ἀπὸ τὰ ὄρια τῆς περιοχῆς του. Ἄν τὸ ἀγνοεῖς, ἀφοῦ τὸ μάθεις, κρατήσου μακριὰ ἀπὸ τοὺς ἐναντίον μου λιβέλλους». Ἐγραφε βέβαια τότε αὐτὰ ὁ Θεόφιλος, ἔπειτα ὅμως ἔκρινε ἐκεῖνον ἔξω ἀπὸ τὴν περιοχὴ του. Ἄλλ' οἱ μοναχοὶ δὲν παραιτοῦνται ἀπὸ τοὺς λιβέλλους ἐναντίον τοῦ Θεοφίλου, καὶ ὀρίζεται ἀπὸ τὸν βασιλιὰ νὰ ἔλθει στὴ δίκη ὁ Θεόφιλος. Ὁ φθόνος ὅμως νίκησε, καὶ ὅταν ἦρθε τὸν ἔβαλε δικαστὴ στὴ δίκη τοῦ Ἰωάννη.

Ὅτι εἶχε δημευθεῖ ἡ περιουσία τοῦ Θεογνώστου τοῦ συγκλητικοῦ καὶ αὐτὸς εἶχε πεθάνει στὴν ἐξορία, καὶ ἡ βασίλισσα ἀφαίρεσε ἀπὸ τὴ γυναῖκα του τὸν ἀγρὸ ποὺ τῆς εἶχε ἀπομείνει. Καταφεύγει καὶ αὐτὴ στὸν ὑπερασπιστὴ τῶν χηρῶν. Ὁ Ἰωάννης εἶπε πολλὰ μὲ θάρρος ὑπὲρ τῆς χήρας, ἀλλὰ δὲν ἐπέτυχε τίποτα, καὶ ἐπιπλέον ἔκανε καὶ τὴ βασίλισσα νὰ τὸν μισήσει. Δίνει λοιπὸν ἐντολὴ τὴν ἡμέρα τῆς

τάσσει δὲ τῇ ἡμέρᾳ τῆς ὑψώσεως (τεσσαρεσκαίδεκάτῃ ἐστὶν αὕτη τοῦ Σεπτεμβρίου μηνός), ἐπειδὴν ἡ ἄδικος βασιλὶς προσέρχεσθαι μέλλῃ τῇ ἐκκλησίᾳ, ἀποκλεισθῆναι κατ' αὐτῆς τὰς πύλας. Καὶ πληροῦται τὸ πρόσταγμα, καὶ κατησχυμμένη καὶ περιωρισμένη ἀποπέμπεται ἡ βασιλὶς· καὶ ἤδη ἡ κατὰ τοῦ ἁγίου καθαίρεσις 5 συνεκροτεῖτο παρ' αὐτῆς καὶ ἡ ἐξορία, καὶ εἴ τι ἄλλο δεινὸν ὁ θυμὸς ἐπέτρεπεν. Ὅτε δὲ τῇ Ἐκκλησίᾳ προσιούσα τὰς πύλας κατ' αὐτῆς ἀποκλεισθείσας ἐδέξατο, τότε τις τῶν σὺν αὐτῇ ξίφος κατὰ τῶν ἀποκλειόντων ἐνέτεινε, καὶ ἐξηράνθη τὴν χεῖρα· ὕστε- 10 ρον δὲ προσπεσὼν τῷ θαυμασίῳ Ἰωάννῃ ὑγιῆς γέγονεν.

Ὅτι ὁ Ἐπιφάνιος ὁ μέγας, ὃν ὁ Θεόφιλος κατὰ Ἰωάννου ἐξηπάτησε, παραγενόμενος ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀταξίας ἐποίησε· διάκονον γὰρ ἐν τῷ ἐβδόμῳ (οὕτω καλεῖται ὁ τόπος) τῇ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου ἐκκλησίᾳ παρὰ τὸν κανόνα ἐχειροτόνησε, καὶ 15 χωρὶς τῆς τοῦ Χρυσοστόμου γνώμης ἐλειτούργει, καὶ ἀπῆτει αὐτὸν τὰ Ὁριγένους ἀναθεματίσαι. Φησὶ δὲ αὐτὸν ὁ συγγραφεὺς (ὥσπερ καὶ ὁ θίος αὐτοῦ λέγει), μὴ συνευδοκῆσαι, καθὼς ἑτέροις ἔδοξε λέγειν, ἐπὶ τῇ τοῦ Χρυσοστόμου καθαιρέσει, καίτοι τῆς βασιλίδος ἐκδριαζομένης Μνημονεύει δ' οὖν ὅμως καὶ οὗτος 20 τῶν ἀμοιβαίων ἀλλήλοις προφητειῶν, ἐν αἷς ἐδηλοῦτο μηδέτερον ἔτι τὸν οἰκειὸν ὄψεσθαι θρόνον. Πρὸ δὲ τῆς αὐτοῦ καταδίκης πνυθανόμενος ὀργᾶν τὴν Εὐδοξίαν, λόγον διεξέρχεται μακρὸν κατὰ γυναικῶν, καὶ τὸ πλῆθος ἤρπασε τὸ ῥηθὲν ἐκλαμβάνοντες εἰς τὴν βασιλίδα. Καὶ τοῦ Θεοφίλου παραγεγονότος ἀρτύεται τὰ 25 κατὰ τοῦ μεγάλου ἀθλητοῦ. Καὶ μὴ παρουσιάσαντος αὐτοῦ τῇ συνόδῳ τὴν ψῆφον οἱ περὶ Θεόφιλον ἤνεγκαν, καίτοι βρωῶντος αὐτοῦ καὶ διαμαρτυρομένου ἔτοιμον εἶναι καὶ παραγενέσθαι καὶ ἀπολογεῖσθαι, εἰ τοὺς προφανεῖς ἐχθροὺς τοῦ συνεδρίου ἐκοπήσωσι. Συνῆσαν δὲ αὐτῷ τεσσαράκοντα ἐπίσκοποι, οἱ καὶ τοῖς περὶ 30 Θεόφιλον ἀπεμάχοντο· ὁ δὲ τούτους ποτνωμένους παρεμυθεῖτο, καὶ παρήνει τῆς Ἐκκλησίας μὴ σχίζεσθαι. Καθαιρεθεῖς δὲ ἐκπέμπεται εἰς τὸ τοῦ Βοσπόρου ἱερόν. Καὶ σεισμοῦ θεηλάτου γενομένου, πάλιν ἐπὶ τὴν πόλιν κατάγεται, καὶ ἄκων εἰς τὸν θρόνον ἀνά

Ἐψώσεως τοῦ σταυροῦ (ἐορτάζεται αὐτὴ τῇ δέκατῃ τέταρτῃ ἡμέρᾳ τοῦ Σεπτεμβρίου), ὅταν ἡ βασίλισσα θὰ μετέβαινε στὴν ἐκκλησία νὰ τῆς κλείσουν κατὰ πρόσωπο τὶς πύλες. Ἡ διαταγὴ ἐκτελεῖται καὶ ἀπομακρύνεται ἡ βασίλισσα ντροπιασμένη καὶ γεμάτῃ ὄργῃ. Καὶ ἤδη ἄρχισε νὰ μεθοδεύεται ἀπὸ αὐτὴν ἡ καθαίρεση καὶ ἡ ἔξορία τοῦ ἁγίου κι ὅποια ἄλλη κακουργία τῆς ὑπαγόρευε ἡ ὄργῃ της. Ὅταν μετέβαινε στὴν ἐκκλησία καὶ δεχόταν κατὰ πρόσωπο τὸ κλείσιμο τῶν πυλῶν, κάποιος ἀπὸ τὴ συνοδεία της ἔσυρε τὸ σπαθί του ἐναντίον ἐκείνων πού τὶς ἐκλείναν, καὶ τὸ χέρι του ξεράθηκε· ἔπειτα ὅμως ὅταν ἔπεσε στὰ πόδια τοῦ θαυματουργοῦ Ἰωάννη ἔγινε καλά.

Ὅτι ὁ Ἐπιφάνιος ὁ μέγας, τὸν ὁποῖο ὁ Θεόφιλος παρέσυρε ἐναντίον τοῦ Ἰωάννη, φτάνοντας στὴν Κωνσταντινούπολη ἔκανε κάποιες ἀταξίες· χειροτόνησε παρὰ τὸν κανόνα ἕνα διάκονο στὸ ἔβδομο (ἔτσι καλεῖται ὁ τόπος), στὴν ἐκκλησία τοῦ ἁγίου Ἰωάννη, καὶ ἀπαιτοῦσε ἀπὸ αὐτὸν νὰ ἀναθεματίσει τὸν Ὠριγένη. Καὶ λέγει ὁ συγγραφέας (ὅπως λέγει καὶ ὁ βίος του), ὅτι αὐτὸς δὲν συγκατατέθηκε, ὅπως εἶπαν μερικοί, γιὰ τὴν καθαίρεση τοῦ Χρυσοστόμου, παρόλο πὺ τὸν πίεζε ἡ βασίλισσα. Ἀναφέρει ὅμως καὶ αὐτὸς τὶς προφητεῖες καὶ γιὰ τοὺς δύο τους, μὲ τὶς ὁποῖες δηλωνόταν, ὅτι οὔτε ὁ ἕνας οὔτε ὁ ἄλλος θὰ δοῦνε τὸ θρόνο τους. Πρὶν λοιπὸν ἀπὸ τὴν καταδίκη του, ὅταν ἔμαθε ὅτι ἔβραζε ἀπὸ θυμὸ ἐναντίον του ἡ Εὐδοξία, ἐκφωνεῖ ἕνα μακρὸ λόγο ἐναντίον τῶν γυναικῶν καὶ τὸ πλήθος πίστεψε ὅτι ὁ λόγος ἀναφερόταν στὴ βασίλισσα. Κι ὅταν ἔφτασε ὁ Θεόφιλος μπαίνουν σ' ἐφαρμογὴ τὰ σχέδια ἐναντίον τοῦ μεγάλου ἀθλητῆ. Χωρὶς νὰ παρουσιασθεῖ στὴ σύνοδο, ἔβγαλαν τὴν ἀπόφαση ὁ Θεόφιλος καὶ οἱ δικοὶ του, παρόλο πὺ ὁ Ἰωάννης φώναζε καὶ διαμαρτυρόταν, ὅτι ἦταν ἔτοιμος καὶ νὰ παρουσιασθεῖ καὶ ν' ἀπολογηθεῖ, ἂν ἀποκλειστοῦν ἀπὸ τὸ συνέδριο οἱ ὀλοφάνεροι ἐχθροὶ του. Τὸν ὑπερασπίζονταν σαράντα ἐπίσκοποι, πὺ ἀντιμάχονταν τοὺς ὀπαδοὺς τοῦ Θεόφιλου. Τοὺς σαράντα αὐτοὺς πὺ θρηνοῦσαν ὁ Ἰωάννης τοὺς ἐνίσχυε, τοὺς παρηγοροῦσε καὶ τοὺς προέτρπε νὰ μὴν ἀποσχισθοῦν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία. Καθαιρέθηκε καὶ στέλλεται στὸ ἱερὸ τοῦ Βοσπόρου, καὶ ἐπειδὴ ἔγινε θεόσταλτος σεισμός, τὸν ἐπαναφέρουν στὴν πόλη καὶ τὸν ἀποκαθιστοῦν στὸ θρόνο χωρὶς τὴ

ἀνάγεται· οὐ, γὰρ ἔφασκεν, ἐθέλειν τῆς πομμαντικῆς ἀρχῆς ἀπάρο-
 χεσθαι πρὶν ἂν εἰς ἐξέτασιν αὐτοῦ τὴν ἄδικον προτεθῆναι κρί-
 σιν. Τῆς δὲ Εὐδοξίας μετ' οὐ πολὺν χρόνον ἀναφλεχθείσης, ὅτι
 ἐπετίμα αὐτῇ μετὰ πολλῆς παρηγορίας διὰ τὸν ἀνδριάντα, ὃς
 5 πλησίον τῆς ἐκκλησίας· αὐτῇ ἀνεγήγερο (θόρυβος γὰρ ἐκεῖθεν
 πολὺς τῇ ἐκκλησίᾳ ἐτίκτετο), πάλιν τὰ κατὰ τὸν μέγαν Ἰωάννην
 συσκευάζεται. Ὁ δὲ Θεόφιλος ταύτῃ ἐρμαίῳ τῇ πράξει περιτυ-
 χών, αὐτὸς μὲν τὸ τῆς πόλεως μῖσος δεδιώς οὐ παραγίνεται· ἐμι-
 σήθη γὰρ λίαν, ὅτι μετὰ τὴν Ἰωάννου καθαίρεσιν καὶ τοῖς Μα-
 10 κροῖς, δι' οὓς ἐκείνῳ ἐπεβούλευεν, ἐκοινώνησε, καὶ τῶν Ὁριγε-
 νείων ἀναγνωσμάτων, ἐν οἷς ἐκεῖνον διέβαλλεν, οὐκ ἀπείχετο.
 Οὐ παραγίνεται οὖν διὰ τὸ μῖσος, πέμπει δ' ἀντ' αὐτοῦ, μηδ' εἰς
 κρίσιν ἔτι καλεῖν ἀποθεσπίζων Ἰωάννην, ὡς μετὰ τὴν καθαίρε-
 σιν τολμήσαντα ἱεράσασθαι, τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου τῷ μετὰ
 15 καθαίρεσιν ἑαυτῷ τὴν ἱερωσύνην ἐκδικήσαντι οὐδὲ τόπον ὑπο-
 λιπούσης ἀπολογίας. Οἱ δὲ γε περὶ Ἰωάννην Ἀρειανῶν ἔλεγον
 εἶναι καὶ τὸν κανόνα καὶ τὴν σύνοδον, ἐπὶ συσκευῇ Ἀθανασίου
 ἐκτεθειμένου, ἣν οἱ ἐν Σαρδικῇ ἀπεφῆναντο ἄκυρον, Ἀθανάσι-
 ον οὐκ εἰς ἀπολογίαν μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰς ἱερωσύνην ἅμα Μαρ-
 20 κέλλῳ δεξάμενοι.

Κωλύεται μὲν οὖν τότε ὁ Χρυσόστομος ἱεράσθαι καὶ ὄλως
 πρὸς τὴν ἐκκλησίαν κατέρχεσθαι, ἣ δὲ τῶν Χριστοῦ Γενεθλίων
 ἑορτῇ ἐνεισιτήκει, καὶ ἔμεινε μέχρι τῆς ἁγίας Πεντηκοστῆς, καὶ ἔτι
 πρὸς ἡμέρας πέντε σχολάζων καὶ μηδὲν ὄλως ἐκκλησιαστικὸν δια-
 25 πραττόμενος. Τότε δὲ τελείως καὶ τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς πόλεως
 ἐξεβλήθη, καὶ ἐξωρίσθη εἰς Κουκουσόν, ὅτε καὶ τὸ πῦρ ἀναφθὲν
 τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἄμβωνος πολλὰ τῶν πέριξ κατενεμήσατο. Καὶ
 πολλοὶ δὲ τῶν κατὰ τοῦ ἁγίου παραδειγματίσθησαν, ἢ νόσοις
 ἐξαισίοις ἢ συμφοραῖς θεηλάτοις τὸν θῖον ἀπορρήξαντες. Ἐξορι-
 30 σθεῖς δὲ εἰς Κουκουσόν, ὡς οὗτός φησι, καὶ ἐδίδασκε καὶ ἐχειρο-
 τόνει πολλοὺς μὲν ἐπισκόπους, πλείους δὲ πρεσβυτέρους καὶ δια-
 κόνους. Ἐπετέλει δὲ καὶ πολλὰ σημεῖα ἐν τῇ ἐξορίᾳ, ζῶν τε καὶ

1. Μικρὸ χωριὸ στὴν περιοχὴ τῶν Ἀδάνων τῆς Καππαδοκίας.

θέλησή του· γιατί ἔλεγε δὲν θέλει νὰ ἀναλάβει τὴν ποιμαντικὴ ἐξουσία προτοῦ νὰ τεθεῖ σὲ ἐξέταση ἢ ἀδικη γι' αὐτὸν κρίση. Κι ὅταν ἡ Εὐδοξία μετὰ ἀπὸ λίγο χρόνο ξαναφλογίσθηκε, ἐπειδὴ τὴν ἐπιτιμοῦσε μὲ πολλὴ παρρησία γιὰ τὸν ἀνδριάντα τῆς πού στήθηκε γι' αὐτὴν κοντὰ στὴν ἐκκλησία (γιατὶ ἀπὸ αὐτὸ γινόταν πολὺς θόρυβος στὴν ἐκκλησία), γίνονται πάλι νέες μεθοδεύσεις ἐναντίον τοῦ Ἰωάννη. Ὁ Θεόφιλος, γιὰ τὸν ὁποῖο ἦταν πραγματικὸ εὔρημα αὐτὸ τὸ γεγονός, αὐτὸς βέβαια δὲν ἔρχεται ὁ ἴδιος φοβούμενος τὸ μίσος τῆς πόλης. Γιατὶ τὸν μίσησαν πολὺ, ἐπειδὴ μετὰ τὴν καθαίρεση τοῦ Ἰωάννη, καὶ μὲ τοὺς Μακρούς, ἐξαιτίας τῶν ὁποίων καταδίωξε ἐκεῖνον, ἦρθε σὲ ἐπικοινωνία, καὶ δὲν κρατοῦσε ἀπόσταση ἀπὸ τὰ Ὠριγενικά ἀναγνώσματα, γιὰ τὰ ὁποῖα διέβαλλε ἐκεῖνον. Δὲν πηγαίνει λοιπὸν, ἐπειδὴ φοβόταν τὸ μίσος, ἀλλὰ στέλνει ἐκπρόσωπό του, μὲ τὴν ἐντολὴ οὔτε κὰν νὰ καλέσουν σὲ δίκη τὸν Ἰωάννη, ἐπειδὴ μετὰ τὴν καθαίρεσή του τόλμησε νὰ ἐπιτελέσει ἱερὲς ἀκολουθίες, ἀφοῦ ἡ σύνοδος τῆς Ἀντιόχειας ὅταν διεκδίκησε μετὰ τὴν καθαίρεσή του τὴν ἄσκηση τῆς ἱερωσύνης, δὲν τοῦ ἔδωσε οὔτε κὰν τὸ δικαίωμα τῆς ἀπολογίας. Οἱ ὄπαδοί τοῦ Ἰωάννη ἔλεγαν, ὅτι εἶναι τῶν Ἀρειανῶν καὶ ὁ κανόνας καὶ σύνοδος, πού θεσπίσθηκε γιὰ νὰ παγιδευθεῖ ὁ Ἀθανάσιος. Γιατὶ τὴ σύνοδο τὴν κήρυξαν ἄκυρη οἱ πατέρες τῆς Σαρδικῆς, καὶ δέχθηκαν τὸν Ἀθανάσιο ὄχι μόνον σὲ ἀπολογία, ἀλλὰ καὶ στὴν ἱερωσύνη μαζί μὲ τὸν Μάρκελλο.

Ἐμποδίζεται λοιπὸν τότε ὁ Χρυσόστομος νὰ τελεῖ ἱερὲς ἀκολουθίες καὶ γενικὰ νὰ εἰσέρχεται στὴν ἐκκλησία. Ἦταν ἡ ἑορτὴ τῶν Γενεθλίων τοῦ Χριστοῦ καὶ ἔμεινε ὡς τὴν ἁγία Πεντηκοστὴ καὶ πέντε ἡμέρες ἀκόμα ἀργὸς καὶ δὲν τελοῦσε κανένα ἱερατικὸ ἔργο. Τότε πὰ τὸν ἀπέκοψαν τελείως ἀπὸ τὴν ἐκκλησία καὶ τὴν πόλη καὶ τὸν ἐξόρισαν στὴν Κουκουσό¹, ὅποτε καὶ ἡ φλόγα τῆς Ἐκκλησίας ἀναψε ἀπὸ τὸν ἄμβωνα καὶ κατέφαγε πολλὰ πού συνέβαιναν ὀλόγυρα. Καὶ πολλοὶ ἀπὸ τοὺς διώκτες τοῦ ἁγίου τιμωρήθηκαν παραδειγματικὰ τελειώνοντας τὴ ζωὴ τους ἢ μὲ φοβερὲς νόσους ἢ συμφορὲς ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ. Ἐξορισμένος στὴν Κουκουσό, ὅπως λέγει ὁ ἴδιος, καὶ δίδασκε καὶ χειροτονοῦσε πολλοὺς ἐπισκόπους, περισσότερους πρεσβυτέρους καὶ διακόνους. Ἐκαμνε καὶ πολλὰ θαύματα στὴν ἐξορία καὶ ὅταν

μετὰ θάνατον. Τελευτᾶ δὲ οὐ μετὰ πολὺν χρόνον, τοῦ ἐπισκόπου Κομάνων καὶ μάρτυρος Βασιλίσκου τὴν τελευτὴν αὐτῷ προμηνύσαντος, καὶ θάπτεται ἐν τῇ αὐτῇ τοῦ μάρτυρος λάρακι.

Κατέκριναν δὲ οἱ περὶ Θεόφιλον καὶ Ἡρακλείδην τὸν Ἐφέσου, ἀπόντα. Καὶ Σεραπίωνα δὲ ποικίλαις ὑποβαλόντες τιμωρίαις καὶ τῆς ἐπισκοπῆς Ἡρακλείας, ἐν ἧ αὐτὸν μετὰ τὴν πρώτην τῆς ἐξορίας ἐπάνοδον ἐτύγχανεν ὁ μέγας Ἰωάννης χειροτονήσας, καθεῖλον. Χειροτονοῦσι δὲ ἀντὶ Ἡρακλείδου τὸν τοῦ τριβούνου Βίκτορος εὐνοῦχον, ἄνδρα ὑπέραισχρον. Καὶ ἄλλους δὲ ἐπισκόπους, ἐγγὺς τῶν εἴκοσι, κακώσαντες ἀπήλασαν καὶ τῶν ἐπισκοπῶν, πρεσβυτέρους δὲ καὶ διακόνους πολλούς, καὶ λαϊκοὺς πλείους, ὅσοι προσκειῖσθαι Ἰωάννῃ διεβάλλοντο, καὶ γυναῖκας δὲ τῶν εὐλαβῶν, ὧν αἱ ἐπίσημοι Ὀλυμπιάς καὶ Πενταδία καὶ Πρόκλη καὶ Σιλβανή.

15 Ὁ δὲ Ῥώμης Ἰννοκέντιος πολλὰ ὑπὲρ τοῦ ἁγίου ἠγωνίατο, εἰ καὶ ἄπρακτος αὐτοῦ γέγονεν ἡ σπουδή· καὶ γὰρ καὶ ἀποκρισιαρίους ἔπεμψεν, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ κακῶς ἀπεπέμφθησαν, καὶ γράμματα ἔγραφεν, ἀλλ' οὐδὲν ὧν ἔσπευδεν ἦνυεν. Ὑστερον δὲ Νεκτᾶριος μόλις ἐντάσσει αὐτοῦ τοῖς διωπύχοις τὸ ὄνομα. Καὶ 20 Πρόκλος δὲ χρόνῳ ὕστερον εἰσάγει αὐτοῦ τῇ πόλει τὸ λείψανον. Καὶ ταῦτα μὲν ὧδε.

Ὁ δὲ συγγραφεὺς οὗτος οὐκ ὀλίγα φαίνεται παριστορῶν· ἀλλ' οὐδὲν κωλύει τοὺς ἀναγινώσκοντας ἐκλεγομένους τὰ χρήσιμα, τὰ λοιπὰ παρορᾶν.

25

4Z.

Φλέγοντος Τραλλιανου,

Ὀλυμπιονικῶν καὶ χρονικῶν συναγωγῆ.

Ἀνεγνώσθη Φλέγοντος Τραλλιανου, ἀπελευθέρου τοῦ αὐτοκράτορος Ἀδριανου, «Ὀλυμπιονικῶν καὶ χρονικῶν συναγωγῆ». Προσφωνεῖ τὸ σύνταγμα πρὸς Ἀλκιβιάδην τινά, ὃς εἰς ἦν τῶν εἰς τὴν φυλακὴν τεταγμένων τοῦ Ἀδριανου. Ἀρχεται δὲ τῆς

ζοῦσε καὶ μετὰ θάνατο. Πέθανε ὄχι πολὺ ἀργότερα, ἀφοῦ ὁ ἐπίσκοπος Κομάνων καὶ μάρτυρας Βασιλίσκος τοῦ εἶχε προφητεύσει τὸ τέλος, καὶ θάπτεται στὸ ἴδιο μνημεῖο τοῦ μάρτυρα.

Οἱ γύρω ἀπὸ τὸν Θεόφιλο καταδίκασαν καὶ τὸν Ἡρακλείδη τὸν Ἐφέσου, ἐνῶ ἦταν ἀπών. Ἐπίσης καὶ τὸν Σεραπίωνα, ἀφοῦ τοῦ ἐπέβαλαν διάφορες τιμωρίες, τὸν καθαίρεσαν καὶ ἀπὸ τὴν ἐπισκοπὴ τῆς Ἡρακλείας, στὴν ὁποία μετὰ τὴν ἐπάνοδό του ἀπὸ τὴν πρώτη ἔξορία τὸν εἶχε χειροτονήσει ὁ μέγας Ἰωάννης. Στὴ θέση τοῦ Ἡρακλείδη χειροτόνησαν τὸν εὐνοῦχο τοῦ δικαστῆ Βίκτορα, ἄνθρωπο αἰσχρότατο. Ἀλλὰ καὶ ἄλλους ἐπισκόπους, περίπου εἴκοσι, τοὺς κακοποίησαν καὶ τοὺς ἀπομάκρυναν ἀπὸ τὶς ἐπισκοπές τους, καὶ πολλοὺς πρεσβυτέρους καὶ διακόνους καὶ περισσότερους λαϊκοὺς, ὅσοι ἦταν μὲ τὸ μέρος τοῦ Ἰωάννη, κατηγοροῦνταν, ἀλλὰ καὶ γυναῖκες εὐλαβεῖς, ἀπὸ τὶς ὁποῖες γνωστὲς εἶναι ἡ Ὀλυμπιάδα, ἡ Πενταδία, ἡ Πρόκλη καὶ ἡ Σιλβανή.

Ὁ ἐπίσκοπος Ρώμης Ἰννοκέντιος ἔκανε πολλοὺς ἀγῶνες πρὸς ὑπεράσπιση τοῦ ἀγίου, ἀν καὶ ὁ ζῆλος του ἔμεινε χωρὶς ἀποτέλεσμα. Ἔστειλε καὶ ἀντιπροσώπους του, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ἐκδιώχθηκαν αἰσχρά· καὶ γράμματα ἔγραψε, ἀλλὰ δὲν ἐπέτυχε τίποτε ἀπὸ ὅσα ἐπιδίωκε. Ἀργότερα ὁ Νεκτᾶριος μόλις μὲ δυσκολία περιέλαβε τὸ ὄνομά του στὰ δίπτυχα. Καὶ ὁ Πρόκλος ὕστερα ἀπὸ πολὺν καιρὸ μετέφερε στὴν πόλη του τὸ λείψανό του. Ἔτσι ἔγιναν καὶ αὐτὰ.

Ὁ συγγραφέας αὐτὸς φαίνεται ὅτι πολλὰ τὰ ἐκθέτει ψευδολογώντας, τίποτα ὅμως δὲν ἐμποδίζει τοὺς ἀναγνώστες νὰ διαλέξουν τὰ χρήσιμα καὶ νὰ παραβλέψουν τὰ ἄλλα.

97.

Φλέγοντος τοῦ Τραλλιανοῦ, Ὀλυμπιονικῶν καὶ Χρονικῶν Συναγωγῆ.

Διαβάσαμε τοῦ Φλέγοντα τοῦ Τραλλιανοῦ, πού ἦταν ἀπελεύθερος τοῦ αὐτοκράτορα Ἀδριανοῦ, τὸ ἔργο «Ὀλυμπιονικῶν καὶ Χρονικῶν Συναγωγῆ». Ἀφιερώνει τὸ σύγγραμμά του σὲ κάποιον Ἀλκιδιάδη, πού ἦταν ἀπὸ τοὺς τοποθετημένους στὴ φρούρηση τοῦ

συναγωγῆς ἀπὸ τῆς πρώτης Ὀλυμπιάδος, διότι τὰ πρότερα, καθὼς καὶ οἱ ἄλλοι σχεδόν τι πάντες φασίν, οὐκ ἔτυχεν ὑπὸ τινος ἀκριβοῦς καὶ ἀληθοῦς ἀναγραφῆς, ἀλλὰ ἄλλο τι ἄλλος τῶν ἐπιτυχόντων καὶ οὐ συμφώνως ἔγραψαν, ὅσοις καὶ γράψαι πεφίλο-

5 τήνται. Τὴν μὲν οὖν ἀρχὴν τοῦ συγγράμματος, ὥσπερ ἔφημεν, ἀπὸ τῆς πρώτης Ὀλυμπιάδος ποιεῖται, κάτεισι δέ, ὡς αὐτός φησι, μέχρι τῶν Ἀδριανοῦ χρόνων.

Ἐμοὶ δὲ ἀνεγνώσθη μέχρι τῆς ῥοῦς Ὀλυμπιάδος, ἐν ἧ ἑνίκα Ἐκατόμνωσ Μιλήσιος στάδιον καὶ δίαυλον καὶ ὀπλίτην, τρίς,

10 Ὑφικλῆς Σικυώνιος δόλιχον, Γάϊος Ῥωμαῖος δόλιχον, Ἀριστωνυμίδας Κῶος πένταθλον, Ἰσίδωρος Ἀλεξανδρεὺς πάλην, Ἄππωτος περίοδον, Ἀτυάνας Ἴπποκράτους Ἀδραμυτίου παῖς πύξ, Σφοδρίας Σικυώνιος παγκράτιον, Σωσιγένης Ἀσιανὸς παίδων

στάδιον, Ἀπολλοφάνης Κυπαρισσιεὺς παίδων πάλην, Σωτήρι-

15 χος Ἡλεῖος παίδων πύξ, Κάλας Ἡλεῖος παίδων παγκράτιον, Ἐκατόμνωσ Μιλήσιος καὶ ὀπλίτην (οὗτος ἐν τῇ αὐτῇ τὰ τρία ἔστεφανώθη, στάδιον, δίαυλον, ὀπλίτην), Ἀριστόλοχος ὁ Ἡλεῖος τέθριππον, Ἀγήμονος Ἡλείου κέλης, Ἐλλανίκου Ἡλείου συνω-

20 ρίς, τοῦ αὐτοῦ πωλικὸν τέθριππον, Κλητία Ἡλείου πωλικὴ συνω-

20 ρίς, Καλλίπου Πηλίου πωλικὸς κέλης.

Λεύκολλος δὲ Ἀμισὸν ἐπολιόρκει, καὶ Μουρήναν ἐπὶ τῆς πολιορκίας καταλιπὼν μετὰ δυοῖν ταγματοῖν αὐτὸς μετὰ τριῶν ἄλλων προῆγεν ἐπὶ Καβείρων, ὅπου διεχειμάζε. Καὶ Ἀδριανὸν ἐπέταξε πολεμῆσαι Μιθριδάτῃ, καὶ πολεμήσας ἐνίκησε. Καὶ

25 σεισμοῦ ἐν Ῥώμῃ γενομένου πολλὰ ταύτης συνέπεσε. Καὶ ἄλλα δὲ πλεῖστα ἐν ταύτῃ ξυνηνέχθη τῇ Ὀλυμπιάδι. Καὶ Ῥωμαίων τῷ τρίτῳ αὐτῆς ἔτει ἀπετιμήθησαν μυριάδες ἐνενήκοντα καὶ μία. Καὶ Σινατρούκην τὸν Πάρθων βασιλέα τελευτήσαντα διεδέξατο

Φραάτης ὁ ἐπικληθεὶς θεός. Καὶ Φαῖδρον τὸν Ἐπικούρειον διε-

30 δέξατο Πάτρων. Καὶ Οὐεργίλιος Μάρων ὁ ποιητῆς ἐγεννήθη

3. Διάστημα χρόνου ποὺ περιλάμβανε τοὺς τελούμενους στὴν Ἀρχαία Ἑλλάδα τέσσερις μεγάλους γυμνικούς ἀγῶνες, Ὀλύμπια, Πύθια, Ἴσθια καὶ Νέμεα.

3α. Ζεῦγος ἵππων ζευγμένων στὸ ἴδιο ὄχημα.

Ἄδριανου. Ἀρχίζει τὴ συναγωγή του ἀπὸ τὴν πρώτη Ὀλυμπιάδα, γιὰ τὰ προηγούμενα, καθὼς λένε καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι σχεδόν, δὲν ἔχουν ἀναγραφῆ ἀπὸ κάποιον μὲ λεπτομέρεια καὶ ἀκρίβεια, ἀλλ' ὁ καθένας ἔγραψε καὶ κάτι ἄλλο πού ἔτυχε νὰ βρεῖ, χωρὶς νὰ συμφωνοῦν μεταξὺ τους, ὅσοι βέβαια εἶχαν τὴ φιλοδοξία νὰ γράψουν. Τὸ σύγγραμμά του λοιπὸν ἀρχίζει ἀπὸ τὴν πρώτη Ὀλυμπιάδα, καὶ φτάνει, ὅπως λέγει ὁ ἴδιος, μέχρι τοὺς χρόνους τοῦ Ἄδριανου.

Ἐγὼ διάβασα μέχρι τὴν ἑκατοστὴ ἑβδομηκοστὴ ἑβδομῆ Ὀλυμπιάδα, ὅποτε νίκησε ὁ Ἐκατόμνωσ ὁ Μιλήσιος στὸ στάδιο, στὸν δίαυλο καὶ στὸ ἔνοπλο τρέξιμο τρεῖς φορές, ὁ Ἴφικλῆς ὁ Σικυώνιος στὸν δόλιχο, καὶ ὁ Γάιος ὁ Ρωμαῖος στὸν δόλιχο, ὁ Ἀριστωνυμίδας ὁ Κῶος στὸ πένταθλο, ὁ Ἰσιδωρος ὁ Ἀλεξανδρινός στὴν πάλη, ὁ Ἄπτωτος στὴν περίοδο, ὁ Ἀτυάνας υἱὸς τοῦ Ἴπποκράτη Ἄδραμυτίου στὴν πυγμαχία, ὁ Σφοδρίας ὁ Σικυώνιος στὸ παγκράτιο, ὁ Σωσιγένης ὁ Ἀσιανὸς στὸ στάδιο παιδων, ὁ Ἀπολλοφάνης ὁ Κυπαρισσέας στὴν πάλη παιδων, ὁ Σωτήριχος ὁ Ἡλείος στὴν πυγμαχία παιδων, ὁ Κάλας ὁ Ἡλείος στὸ παγκράτιο παιδων, ὁ Ἐκατόμνωσ ὁ Μιλήσιος καὶ στὸν ἔνοπλο δρόμο (αὐτὸς στὴν ἴδια Ὀλυμπιάδα στεφανώθηκε τρεῖς φορές στὸ στάδιο, στὸν δίαυλο καὶ στὸ ἔνοπλο), ὁ Ἀριστόλιχος ὁ Ἡλείος στὸν τέθριππο, τοῦ Ἀγήμονα τοῦ Ἡλείου ὁ ἵππος, τοῦ Ἑλλανίκου τοῦ Ἡλείου ἡ συνωρίδα^α, καὶ τοῦ ἴδιου τὸ τέθριππο μὲ τὰ πουλάρια, τοῦ Κλητία τοῦ Ἡλείου ἡ συνωρίδα μὲ πουλάρια, τοῦ Καλλίπου τοῦ Πηλίου τὸν νεαρὸ ἵππο.

Ὁ Λεύκολλος πολιορκοῦσε τὴν Ἀμισό, καὶ ἀφήνοντας τὴν πολιορκία τὸν Μουρήνα μὲ δύο τάγματα, ὁ ἴδιος μὲ ἄλλα τρία προχώρησε στοὺς Καβείρους ὅπου περνοῦσε τὸν χειμῶνα. Ἐδωσε διαταγὴ καὶ στὸν Ἄδριανὸ νὰ πολεμήσει τὸν Μιθριδάτη, πού τὸν πολέμησε καὶ τὸν νίκησε. Ἐγινε σεισμὸς στὴ Ρώμη καὶ γκρέμισε πολλὰ οἰκοδομήματά της. Καὶ ἄλλα πολλὰ συνέπεσαν σ' αὐτὴ τὴν Ὀλυμπιάδα. Στὸ τρίτο ἔτος αὐτῆς τῆς Ὀλυμπιάδας οἱ Ρωμαῖοι βρέθηκαν στὴν ἀπογραφή ἑννιακόσιες δέκα χιλιάδες. Τότε πέθανε καὶ ὁ Σινατρούκης, ὁ βασιλιάς τῶν Πάρθων, καὶ τὸν διαδέχθηκε ὁ Φραάτης πού ἐπονομάσθηκε θεός. Ἐπίσης τὸν Φαῖδρο τὸν Ἐπικούρειο τὸν διαδέχθηκε ὁ Πάτρων. Αὐτὸ τὸ ἔτος γεννήθηκε καὶ ὁ ποιητῆς

τούτου τοῦ ἔτους, εἰδοῖς Ὀκτωβρίαις. Τῷ δὲ τετάρτῳ ἔτει Τιγράνης καὶ Μιθριδάτης ἀθροίσαντες πεζοὺς μὲν τέσσαρας μυριάδας, ἰππέας δὲ τρεῖς, καὶ τὸν Ἰταλικὸν αὐτοὺς τάξαντες τρόπον, ἐπολέμησαν Λευκόλλῳ· καὶ νικᾷ Λεύκολλος, καὶ πεντακισχίλιοι μὲν 5 τῶν μετὰ Τιγράνους ἔπεσον, πλείους δὲ τούτων ἠχμαλωτίσθησαν, χωρὶς τοῦ ἄλλου σύγκλυδος ὄχλου. Καὶ τὸ Καπιτώλιον ἐν Ῥώμῃ Κάτλος καθιέρωσε. Καὶ Μέτελλος ἐπὶ τὸν Κρητικὸν πόλεμον ὀρμήσας, τρία τάγματα ἔχων, ἦλθεν εἰς τὴν νῆσον, καὶ μάχῃ νικήσας τὸν Λα(ο)σθένη, αὐτοκράτωρ ἀνηγορεύθη, καὶ τειχήρεις 10 κατέστησε τοὺς Κρηῖτας. Καὶ Ἀθηνόδωρος πειρατῆς ἕξανδραποδισάμενος Δηλίους τὰ τῶν λεγομένων θεῶν ξόανα διελυμήνατο. Γάϊος δὲ Τριάριος τὰ λελωθημένα τῆς πόλεως ἐπισκευάσας ἐτείχισε τὴν Δῆλον.

Μέχρι μὲν οὖν ταύτης μοι τῆς Ὀλυμπιάδος ἐν λόγοις πέντε ἢ 15 ἀνάγνωσις γέγονεν. Ἔστι δὲ τὴν φράσιν οὔτε λίαν χαμαιπετῆς οὔτε τὸν Ἀπτικὸν ἐς τὸ ἀκριβὲς διασώζων χαρακτῆρα. Ἄλλως τε δὲ καὶ ἡ περὶ τὰς Ὀλυμπιάδας καὶ τὰ ἐν αὐταῖς τῶν ἀγωνισμάτων ὀνόματα καὶ πράξεις καὶ ἡ περὶ τοὺς χρησμούς ἄκαιρος φιλοπονία τε καὶ φιλοτιμία, εἰς κόρον ἀπάγουσα τὸν ἀκροατὴν 20 καὶ μηδὲν ἄλλο τῶν ἐν τῷ λόγῳ προκύπτειν συγχωροῦσα, ἀηδῆ τε τὸν λόγον δεικνύει καὶ χάριτος οὐδὲν ἔχειν παρατίθησι. Χρησμοῖς δὲ παντίοις εἰς ὑπερβολὴν ἐστι κεχρημένος.

ΖΗ.

Ζωσίμου Κόμητος, Ἱστορικόν, λόγοι 5.

25 Ἀνεγνώσθη «Ἱστορικόν», λόγοις ἕξ, Ζωσίμου κόμητος ἀπὸ φισκοσυνηγόρου. Ἔστι τὴν θρησκείαν ἀσεβῆς καὶ πολλάκις ἐν πολλοῖς ὑλακτῶν κατὰ τῶν εὐσεβῶν, σύντομος δὲ τὴν φράσιν, εὐκρινῆς τε καὶ καθαρὸς, οὐδὲ τοῦ ἠδέος ἀπρωκισμένος. Ἀρχεται μὲν τῆς ἱστορίας, ὡς ἂν τις εἴποι, ἀπὸ Αὐγούστου, ἐπιτρέχει δὲ 30 πάντα τοὺς μέχρι Διοκλητιανοῦ, ψιλὴν ὥσπερ τὴν ἀνάρρησιν καὶ τὴν διαδοχὴν αὐτῶν ἀφηγούμενος. Ἀπὸ δὲ Διοκλητιανοῦ

Βιργίλιος Μάρων στίς εἰδούς⁴ τοῦ Ὀκτωβρίου. Τὸ τέταρτο ἔτος ὁ Τιγράνης καὶ ὁ Μιθριδάτης, ἀφοῦ συγκέντρωσαν σαράντα χιλιάδες πεζοὺς καὶ τριάντα χιλιάδες ἵππεις καὶ τοὺς ἄσκησαν κατὰ τὸ Ἰταλικὸ τρόπο, πολέμησαν τὸν Λεύκολλο. Νικᾷ ὅμως ὁ Λεύκολλος, ἀφοῦ ἔπесαν στή μάχη ἀπὸ τοὺς στρατιῶτες τοῦ Τιγράνη πέντε χιλιάδες καὶ αἰχμαλωτίσθησαν περισσότεροι ἀπὸ αὐτοὺς, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ἄλλο πλῆθος τοῦ λαοῦ. Ὁ Κάτλος καθιέρωσε στή Ρώμη καὶ τὸ Καπιτώλιο. Καὶ ὁ Μέτελλος ξεκινώντας τὸν Κρητικὸ πόλεμο, ἔχοντας τρία τάγματα, πῆγε στὸ νησί, κι ἀφοῦ νίκησε στή μάχη τὸν Λα(ο)σθένη, ἀναγορεύτηκε αὐτοκράτωρας, καὶ ἔκλεισε τοὺς Κρητες μέσα στὰ τείχη. Ὁ Ἀθηνόδωρος πάλι ὁ πειρατῆς ὑποδούλουσε τοὺς Δηλίους καὶ κατέστρεψε τὰ ξόανα τῶν λεγόμενων θεῶν. Ἐνῶ ὁ Γάϊος ὁ Τριάριος, ἀφοῦ ἐπιδιόρθωσε ὅσα τείχη εἶχαν πάθει ζημιές, περιτείχισε τὴν Δῆλο.

Μέχρι σ' αὐτὴ λοιπὸν τὴν Ὀλυμπιάδα διάβασα τὸ ἔργο σὲ πέντε λόγους. Ἡ φρασιολογία του οὔτε πολὺ χαμηλὴ εἶναι οὔτε διασώζει τὸν ἀκριβῆ Ἀττικὸ χαρακτήρα. Ἐξάλλου καὶ ἡ ἀκαιρὴ καὶ ἐπίπονη καὶ φιλότιμη προσπάθεια σχετικὰ μὲ τις Ὀλυμπιάδες καὶ τὰ ὀνόματα τῶν ἀγωνισμάτων καὶ τῶν πεπραγμένων κατ' αὐτοὺς καὶ τοὺς χρησμούς, ὀδηγώντας σὲ κόρο τὸν ἀκροατὴ καὶ μὴ ἐπιτρέποντας νὰ παρεμβληθεῖ τίποτε ἄλλο σ' αὐτὸ τὸ βιβλίον, καὶ ἀνιαρὸ καθιστᾷ τὸν λόγο του, καὶ δὲν παρουσιάζει τίποτε τὸ εὐχάριστο. Ἐπίσης χρησιμοποιοῦ ὑπερβολικὰ κάθε εἶδους χρησμούς.

98.

Ζωσίμου Κόμητος, Ἱστορικόν, βιβλία ἕξι.

Διαβάσαμε τὸ πόνημα τοῦ δημόσιου συνηγόρου Ζωσίμου κόμητα, «Ἱστορικόν», σὲ βιβλία ἕξι. Ἀκολουθεῖ τὴν εἰδωλολατρία καὶ πολλὰ φορὲς σὲ πολλὰ πράγματα κραυγάζει ὑβριστικὰ ἐναντίον τῶν Χριστιανῶν. Στὴ φράση εἶναι σύντομος, εὐκρινὴς καὶ καθαρὸς καὶ χωρὶς νὰ τοῦ λείπει τὸ εὐχάριστο. Ἀρχίζει τὴν ἱστορία του, θά μπορούσε νὰ πεῖ κανεὶς, ἀπὸ τὸν Αὐγουστο, περνᾷ ἐπιτροχάδην ὅλους τοὺς αὐτοκράτορες μέχρι τὸν Διοκλητιανό, ἀναφέροντας ἀπλῶς τὴν ἀνάρρηση μόνον καὶ τὴ διαδοχὴ τους. Ἀπὸ τὸν Διοκλη-

πλατύτερον περι τῶν δεβασιλευκότων διαλαμβάνει ἐν διβλίοις πέντε· τὸ γὰρ πρῶτον μέχρι Διοκλητιανοῦ ἀπὸ Αὐγούστου ἀριθμεῖται. Καὶ πληροὶ τὴν ἕκτην δίβλον ἐν ἐκείνοις ἀπαρτιζομένην τοῖς χρόνοις, ἐν οἷς Ἀλάριχος τὴν Ῥώμην τὸ δεύτερον πολιορκῶν, καὶ τῶν ἐνοικούντων ἀπορουμένων, λύει τὴν πολιορκίαν, βασιλέα τούτους Ἄτταλον ἀνειπών. Εἶτα δὲ καὶ τῆς βασιλείας τοῦτον παραλύσας διὰ τὸ μὴ δοκεῖν εὖ διατίθεσθαι τὰ τῆς ἐγκεχειρισμένης αὐτῷ βασιλείας, πρὸς Ὀνώριον τὸν βασιλέα κατὰ τὴν Ῥάβενναν διατρίβοντα ἐφ' ᾧ σπείσασθαι ἴετο. Ἀλλὰ Σάρος, 10 Γότθος καὶ αὐτός, διάφορος ὢν Ἀλαρίχῳ, ἔχων τε ὑπ' αὐτὸν ἄχρια τριακοσίων καὶ προστεθεῖς Ὀνωρίῳ καὶ συμπολεμεῖν αὐτῷ κατὰ Ἀλαρίχου διατεινόμενος, ἐμποδὼν ἔστη. Καὶ ἡ μὲν ἕκτη αὐτῷ ἱστορία ὧδε τελευτᾷ.

Εἶποι δ' ἂν τις οὐ γράψαι αὐτὸν ἱστορίαν, ἀλλὰ μεταγράψαι 15 τὴν Εὐναπίου, τῷ συντόμῳ μόνον διαφέρουσαν, καὶ ὅτι οὐχ ὥσπερ ἐκεῖνος, οὕτω καὶ οὗτος Στελίχωνα διασύρει, τὰ δὲ ἄλλα κατὰ τὴν ἱστορίαν σχεδόν τι ὁ αὐτός, καὶ μάλιστα ἐν ταῖς τῶν εὐσεβῶν βασιλέων διαβολαῖς. Δοκεῖ δέ μοι καὶ οὗτος δύο ἐκδόσεις, ὥσπερ κάκεῖνος, πεποιηκέναί. Ἀλλὰ τούτου μὲν τὴν προτέραν οὐκ εἶδον 20 ἐξ ὧν δέ ἦν ἀνέγνωμεν, ἐπέγραφε «Νέας ἐκδόσεως» συμβαλεῖν ἦν καὶ ἑτέραν αὐτῷ, ὥσπερ καὶ τῷ Εὐναπίῳ, ἐκδεδόσθαι. Σαφῆς δὲ μᾶλλον οὗτος καὶ συντομώτερος, ὥσπερ ἔφημεν, Εὐναπίου, καὶ ταῖς τροπαῖς, εἰ μὴ σπάνιον, οὐ κεχρημένος.

40.

25 Ἡρωδιανοῦ, ἱστορικοὶ λόγοι η'.

Ἀνεγνώσθησαν Ἡρωδιανοῦ ἱστορικοὶ λόγοι ὀκτώ. Ἄρχεται ἐξ οὗ Μάρκος ὁ Ῥωμαίων βασιλεὺς ἐτελεύτησε, καὶ διέξεισιν ὅπως τε Κόμμοδος, ὁ Μάρκου υἱός, ἐβασίλευσεν, ὅπως τε τῶν πατρῶων ἡθῶν ὑπὸ τῶν κολάκων ἐκδιαιτηθεῖς ὕστερον ὑπὸ 30 Μαρκίας τῆς αὐτοῦ παλλακῆς καὶ Λαίτου καὶ Ἐκλέκτου συσκευασθεῖς ἀνηρέθη. Καὶ βασιλεύει Περτίναξ πρεσβύτης καὶ καλὸς τὰ ἦθη, ὃν οἱ στρατιῶται, ἀπεχθανόμενοι τὸ σῶφρον, εἰσδραμόν-

τιανὸ ὅμως ὁμιλεῖ πλατύτερα σὲ πέντε βιβλία γιὰ ὅσους ἔχουν βασιλεύσει. Τὸ πρῶτο ἀριθμεῖ τοὺς αὐτοκράτορες ἀπὸ τὸν Αὐγουστο μέχρι τὸν Διοκλητιανό. Τὸ ἕκτο βιβλίο ὁλοκληρώνεται στοὺς χρόνους ἐκείνους, κατὰ τοὺς ὁποίους ὁ Ἀλάριχος, πολιορκώντας γιὰ δεύτερη φορά τὴ Ρώμη καὶ βλέποντας τοὺς κατοίκους νὰ ἔχουν πέσει σὲ ἔνδεια, λύνει τὴν πολιορκία, ἀναγορεύοντας βασιλιά τους τὸν Ἄταλο. Ἐπειτα, ἀφοῦ ἀφαίρεσε ἀπὸ αὐτὸν τὴ βασιλεία, ἐπειδὴ εἶχε τὴ γνώμη ὅτι δὲν διαχειριζόταν σωστὰ τὴν ἐξουσία πού τοῦ εἶχε παραδοθεῖ, βάδισε πρὸς τὸ βασιλιά Ὀνώριο πού βρισκόταν στὴ Ραβέννα γιὰ νὰ κάνει εἰρήνη. Ἀλλὰ ὁ Σάρος, Γότθος κι αὐτός, ἀντίπαλος ὅμως τοῦ Ἀλάριχου, ἔχοντας μαζί του μέχρι τριακόσιους ἄνδρες, προστέθηκε στὴ δύναμη τοῦ Ὀνωρίου, καὶ ὑποσχόμενος ὅτι θὰ πολεμήσει μὲ αὐτὸν κατὰ τοῦ Ἀλάριχου, στάθηκε ἐμπόδιο. Ἐδῶ τελειώνει ἡ ἱστορία τοῦ ἕκτου βιβλίου.

Θὰ μπορούσε νὰ πεῖ κανεὶς, ὅτι αὐτὸς δὲν ἔγραψε ἱστορία, ἀλλὰ ἀντέγραψε τὴν ἱστορία τοῦ Εὐναπίου, πού διαφέρει μόνο στὴ συντομία, καὶ ὅτι δὲν διασύρει τὸν Στελίχωνα ὅπως ἐκεῖνος. Κατὰ τὰ ἄλλα στὴν ἱστορία του εἶναι σχεδὸν ἴδιος, καὶ μάλιστα στὶς διαβολὲς ἐναντίον τῶν βασιλέων. Καὶ νομίζω ὅτι κι αὐτὸς ἔκανε δύο ἐκδόσεις, ὅπως καὶ ἐκεῖνος. Ἀλλὰ τὴν πρώτη ἐκδοση αὐτοῦ δὲν τὴν εἶδα. Ἀπὸ τὴν ἐπιγραφή ὅμως τῆς «Νέας ἐκδόσεως» πού διάβασα, μπορούμε νὰ συμπεράνομε, ὅτι εἶχε κάνει καὶ ἄλλη ἐκδοση, ὅπως ὁ Εὐνάπιος. Αὐτὸς ὅμως εἶναι πιὸ σαφὴς καὶ πιὸ σύντομος, ὅπως εἶπαμε, ἀπὸ τὸν Εὐνάπιο, καὶ δὲν χρησιμοποιοῖ τίς μεταφορές, παρὰ πολὺ σπάνια.

99.

Ἡρωδιανοῦ, Ἱστορικοὶ λόγοι ὀκτώ.

Διαβάσθηκαν τοῦ Ἡρωδιανοῦ οἱ ὀκτὼ Ἱστορικοὶ λόγοι. Ἀρχίζει ἀπὸ τὸ θάνατο τοῦ βασιλιᾶ τῶν Ρωμαίων Μάρκου (Αὐρηλίου), καὶ διηγεῖται πῶς ὁ υἱὸς τοῦ Μάρκου Κόμμοδος ἔγινε βασιλιάς καὶ πῶς τὸν ἀπομάκρυναν οἱ κόλακες ἀπὸ τὰ πατρικὰ ἤθη καὶ πῶς ἔπειτα ἀπὸ τὴν παλλακίδα του Μαρκία καὶ τὸν Λαῖτο καὶ τὸν Ἐκλεκτο παγιδευμένος σκοτώθηκε. Βασιλιάς γίνεται ὁ Περτίναξ, ἡλικιωμένος καὶ ἔντιμος, τὸν ὁποῖο οἱ στρατιῶτες, μισώντας τὴ σωφροσύνη

τες ἐν τῇ βασιλικῇ κτείνουσιν οἰκία. Καὶ ὅπως Ἰουλιανὸς ὑπὸ τῶν
 στρατιωτῶν χρήμασι λαβὼν τὴν ἀρχήν, μετ' οὐ πολὺ ταῖς αὐτῶν
 ἀνηρέθη χερσίν. Ὅπως τε Νίγρος, ἀνὴρ ἐπεικῆς εἶναι δοκῶν,
 ζῶντος ἔτι Ἰουλιανοῦ εἰς μοναρχίαν ἤρθη. Καὶ Σεβῆρος δέ, ἀνὴρ
 5 ἀγχίνους τε καὶ πόνοις δεινὸς ἐγκαρτερεῖν καὶ βαθυγνώμων ἄλ-
 λως, ἀνῆλθέ τε εἰς τὴν βασιλείον ἀρχήν, καὶ Νίγρον μάχη νικᾷ
 καὶ ἀναιρεῖ, καὶ πᾶν τὸ ἀντιστατοῦν ἢ μάχαις διαίοις ἢ τέχναις
 δυσδιαφύκτοις ὑπηγάγετο, καὶ τῶν ὑπηκόων ἐπὶ τὸ σοβαρώτε-
 ρον ἤρξε προιών, καὶ τελευτᾷ νόσω τὸν πρὸς Βρεττανοὺς διαχει-
 10 ρίζων πόλεμον. Καὶ Ἀντωνῖνος, ὁ τῶν αὐτοῦ παίδων πρεσβύτε-
 ρος, σπονδᾶς πρὸς αὐτοὺς θέμενος ἀναχωρεῖ, καὶ συμβασιλεύον-
 τα καὶ ἄκων λαμβάνει τὸν ἀδελφὸν Γέταν, καὶ μετ' οὐ πολὺ Ἰου-
 λίας τῆς αὐτῶν μητρὸς πρὸς τοῖς κόλποις τοῦτον ἀναιρεῖ, καὶ εἰς
 ὠμότητα καὶ αἰσχύροτητα ὑπερβαλέσθαι πάντας φιλονεικήσας
 15 περὶ Συρίαν διάγων ἐπιβουλεύεται. Μακρίνος δ' ἦν ὁ τὴν ἐπι-
 βουλήν συσκευάζων, δεδιὼς καὶ αὐτὸς θάνατον καὶ προλαμβάνειν
 ἀγωνισάμενος

Ἐπεὶ δὲ ἀνήρητο Ἀντωνῖνος, βασιλεύει Μακρίνος, ἀνὴρ
 πρεσβύτης καὶ μελλητῆς καὶ οὐδ' ἐγκράτειαν ἀσκῶν, τὰ δὲ ἄλλα
 20 δοκῶν ἐπεικῆς. Τῆς δὲ Μέσης, ἣτις ἦν Ἰουλίας ἀδελφή, δύο θυ-
 γατέρας ἐχούσης, Σοαιμίδα καὶ Μαμαίαν, καὶ τῆς μὲν ἐχούσης
 παῖδα ὄνομα Βασιανόν, τῆς δὲ Ἀλεξίνον, οἱ ἐξ Ἀντωνίνου λα-
 θραίαις μίξεσιν ἐλέγοντο γεγενῆσθαι, τὸ στρατιωτικόν, μικρᾶς
 λαδόμενοι προφάσεως, ἐν τῷ σφῶν ἀναγορεύουσι στρατοπέδῳ
 25 τὸν Βασιανόν, μετονομάσαντες Ἀντωνῖνον· καὶ μάχαις ἠττηθεὶς
 Μακρίνος καὶ φεύγων ἐκ τῶν μεθορίων Φοινίκης τε καὶ Συρίας
 τὴν Χαλκηδόνα κατέλαβε, πρὸς τὴν Ῥώμην ἐκεῖθεν ἀφικέσθαι
 διανοούμενος, ἀλλ' ἐπικαταλαβόντες αὐτὸν οἱ τοῦ Ἀντωνίνου
 ἐπὶ τοῦτο ἀπεσταλμένοι τέμνουσί τε τὴν κεφαλὴν καὶ ὀπίσω ἀπο-
 30 κομίζουσιν. Ἀντωνῖνος δέ, ἕως μὲν ἐπεΐθετο τῇ μάμμῃ, ἔσωφρό-
 νει, καὶ ποιεῖται καὶ τὸν Ἀλεξίνον υἱόν τε ἅμα καὶ Καίσαρα, εἰς
 Ἀλέξανδρον μετακληθέντα· ἐπεὶ δὲ τοῖς κόλαξιν ἑαυτὸν ἐξέδω-

του, ὄρμησαν καὶ τὸν σκότωσαν στὴ βασιλικὴ οἰκία. Καὶ πῶς ὁ Ἰουλιανός, ἀφοῦ ἔλαβε ἀπὸ τοῦς στρατιῶτες τὴν ἀρχὴ πληρώνοντάς τους, δὲν πέρασε πολὺ καὶ ἔπεσε νεκρὸς ἀπὸ τὰ χέρια τους. Πῶς ὁ Νίγρος, ἄνθρωπος ποὺ τὸν θεωροῦσαν μετριοπαθῆ, ἐνῶ ἀκόμα ζοῦσε ὁ Ἰουλιανός, ἀναγορευθῆκε μονάρχης. Ὁ Σεβῆρος ὅμως, ἄνθρωπος ἔξυπνος καὶ μὲ φοβερὴ ἀντοχὴ στοὺς κόπους, ἀλλὰ καὶ βαθυστόχαστος, ἀνέβηκε στὸν βασιλικὸ θρόνο, καὶ νικώντας σὲ μάχη τὸν Νίγρο καὶ σκοτώνοντας τον, κάθε τι ποὺ ἀνπιστεκόταν τὸ ὑπέταξε ἢ μὲ τὴ βία τοῦ πολέμου ἢ μὲ τεχνάσματα δύσκολα νὰ τὰ ξεφύγει κανεὶς, καὶ κυβέρνησε στὴ συνέχεια πιὸ σοβαρὰ καὶ ὑπεύθυνα τοὺς ὑπηκόους του, καὶ πέθανε ἀπὸ νόσο διεξάγοντας πόλεμο ἐναντίον τῶν Βρετανῶν. Ὁ Ἀντωνῖνος τότε, ὁ μεγαλύτερος ἀπὸ τοὺς υἱοὺς του, κάνει εἰρήνη μ' αὐτοὺς καὶ ἀναχωρεῖ καὶ παίρνει, ἂν καὶ χωρὶς νὰ θέλει, συμβασιλέα τὸν ἀδελφὸ του Γέτα, καὶ σὲ λίγο μέσα στὴν ἀγκαλιᾶ τῆς μητέρα τους Ἰουλίας τὸν σκοτώνει, καὶ διεκδικώντας νὰ ξεπεράσει ὅλους σὲ ὠμότητα καὶ αἰσχροτήτα, ὅταν βρισκόταν στὴ Συρία, δέχεται ἐπιβουλή ἐναντίον του. Τὴν ἐπιβουλή τὴν ἐξύφανε ὁ Μακρίνος, ἐπειδὴ φοβόταν κι αὐτὸς μήπως φονευθεῖ, καὶ ἔσπευσε νὰ προλάβει.

Μετὰ τὸν θάνατο τοῦ Ἀντωνίνου βασιλεύει ὁ Μακρίνος, ἄνθρωπος ἡλικιωμένος καὶ ὀκνηρὸς καὶ καθόλου ἐγκρατής, κατὰ τὰ ἄλλα ὅμως θεωροῦνταν μετριοπαθῆς. Ἡ Μέση ὅμως, ποὺ ἦταν ἀδελφὴ τῆς Ἰουλίας, εἶχε δύο θυγατέρες, τὴ Σοαιμίδα καὶ τὴ Μαμαία, ἀπὸ τίς ὁποῖες ἢ μία εἶχε ἓναν υἱὸ ποὺ λεγόταν Βασιανός, καὶ ἢ ἄλλη τὸν Ἀλεξίνο, ποὺ ἔλεγαν ὅτι εἶχαν γίνεαι ἀπὸ τὸν Ἀντωνῖνο μὲ κρυφές συνενυρέσεις. Ὁ στρατὸς μὲ ἀσήμαντη πρόφαση ἀναγορεύουν στὸ στρατόπεδό τους αὐτοκράτορα τὸν Βασιανό, μετονομάζοντάς τον σὲ Ἀντωνῖνο. Ἡττημένος ὁ Μακρίνος στὶς μάχες καὶ φεύγοντας ἀπὸ τὰ σύνορα τῆς Φοινίκης καὶ τῆς Συρίας, ἔφτασε στὴ Χαλκηδόνα, ἔχοντας κατὰ νοῦ νὰ φύγει ἀπὸ ἐκεῖ στὴ Ρώμη. Ἀλλὰ τὸν πρόφτασαν ἐκεῖνοι ποὺ εἶχαν σταλεῖ γι' αὐτό, οἱ ἄνθρωποι τοῦ Ἀντωνίνου, καὶ ἀφοῦ τὸν ἀποκεφάλισαν, πήραν πίσω μαζί τους τὸ κεφάλι του. Ὁ Ἀντωνῖνος ὅσο ἄκουγε τὴ μάμμη του, φερόταν μὲ σωφροσύνη, καὶ κάνει τὸν Ἀλεξίνο ταυτόχρονα υἱὸ του καὶ Καί-

κεν, οὐδεμίαν ὑπερβολὴν αἰσχροτήτος καὶ ἀκρασίας ἀπέλιπεν. Ἐπιβουλεύειν δὲ καὶ Ἀλεξάνδρῳ ἐπιχειρήσας ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἀνεκόπη, ὃ δὲ τούτους τιμωρήσασθαι διανοηθεὶς ὑπ' αὐτῶν ἀηρέθη. Ἐβασίλευσέ τε Ἀλέξανδρος ὁ Μαμαίαις ἔτη ἰδ',
 5 καὶ τό γε ἐπ' αὐτῷ καλῶς τε καὶ ἐπιεικῶς ἄρξας, καὶ χωρὶς αἱμάτων ὄλωσ' τῆς δὲ μητρὸς Μαμαίαις, ὡς φησιν, ἢ τε φιλοχρηματία καὶ τὸ μικρολόγον εἰς σφαγὴν αὐτὸν τὴν ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν σὺν αὐτῇ, Μαξιμίνου ἀναρρηθέντος, ἀπήνεγκεν.

Ἦρχε δὲ Μαξιμῖνος ἐπὶ ἔτη τρία ἐμβριθῶς τε καὶ τυραν-
 10 νικῶς, ἀνὴρ ὑπερμεγέθης καὶ τὸ ἦθος ὠμός Διόπερ τὸν Λιδύης ὑπάρχοντα ὑπ' αὐτοῦ καταστάντα καὶ ὅμοιον ὄντα τοῖς τρόποις οἱ ἐκεῖσε στασιάσαντες καὶ ἀνελόντες, Γορδιανὸν ἀνθύπατον γεγονότα καὶ ὀγδοηκοστὸν ἄγοντα ἔτος χειροτονοῦσι καὶ ἄκοντα βασιλέα. Καὶ ἡ Ῥώμη περιχαρῶς αὐτοῦ τὴν ἀνάρρησιν δεξαμέ-
 15 νη, πάσας τοῦ Μαξιμίνου τιμὰς καθεῖλε. Συνανεῖπον δὲ αὐτῷ καὶ υἱὸν Γορδιανοῦ Γορδιανὸν βασιλέα. Μαξιμίνου δὲ παρασκευαζομένου πρὸς πόλεμον, καὶ Γορδιανὸς ἅμα τῷ υἱῷ τὴν Καρχηδόνα καταλαβὼν καὶ ἐν ἀπογνώσει τῶν ὄλων γεγονῶς βρόχῳ ἀνεπαύσατο τοῦ θίου. ὃ δὲ παῖς τῆς πρὸς Μαξιμῖνον μάχης κρατου-
 20 μένης ἀναιρεθεὶς ἠφανίσθη. Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι τῷ πάθει τούτων ὑπεραλγήσαντες, καὶ δεδιότες καὶ μισοῦντες Μαξιμῖνον, ἀναγορεύουσι ἐν Ῥώμῃ Βαλδινόν τε καὶ Μάξιμον, καθ' ὧν στάσεως ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἀνεγειρομένης συμβασιλεύει τούτοις καὶ Γορδιανός, ἀπόγονος Γορδιανοῦ τοῦ πρώτου, κομιδῆ παῖς, θυγα-
 25 τρὸς υἱός. Καὶ Μάξιμον ἐξιόντος κατὰ Μαξιμίνου ἀναιρεῖται Μαξιμῖνος ὑπὸ τῶν οἰκείων στρατιωτῶν, καὶ κομίζεται πρὸς Μάξιμον ἢ κεφαλῇ, εἶτα καὶ πρὸς αὐτὴν Ῥώμην. Οὐ πολὺ τὸ ἐν μέσῳ, καὶ οἱ στρατιῶται στασιάσαντες ἐξάγουσι τῶν βασιλείων Βαλδινὸν καὶ Μάξιμον, καὶ πᾶσαν αὐτοὺς αἰκίαν αἰκισάμενοι ἀναι-
 30 ροῦσι, μόνον ἀνειπόντες βασιλέα Γορδιανόν, περὶ ἔτη τρισκαίδεκα γεγονότα, ἐν οἷς καὶ ὁ ὀγδοὸς τελειοῦται λόγος.

σαρα, ἀφοῦ μετονομάσθηκε σὲ Ἀλέξανδρο. Ὅταν ὁμως παραδόθηκε στους κόλακες, δὲν ἀφησε καμμιά ὑπερβολή αἰσχροτήτας καὶ ἀσέλγειας. Ἐπιχείρησε ἐπιβουλή καὶ ἐναντίον τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἀλλὰ τὸν ἀνέκοψαν οἱ στρατιῶτες, κι ὅταν σκέφθηκε νὰ τοὺς τιμωρήσει, τὸν σκότωσαν. Ὁ Ἀλέξανδρος, ὁ υἱὸς τῆς Μαμαίας, βασιλεύσε δεκατέσσερα χρόνια, καὶ ὅσο ἡ ἐξουσία ἐξαρτῶταν ἀπὸ αὐτὸν ἦταν καλὸς καὶ ἐπιεικῆς καὶ τελείως χωρὶς αἵματα, ἢ φιλοχρηματία ὁμως τῆς μητέρας του Μαμαίας, ὅπως λέγει, καὶ ἡ κακὴ συμπεριφορὰ τῆς τὸν ὀδήγησαν στὴ σφαγὴ του καὶ μαζὶ καὶ ἐκείνης ἀπὸ τοὺς στρατιῶτες μὲ τὴν ἀνάρρηση στὴν ἀρχὴ τοῦ Μαξιμίνου.

Ὁ Μαξιμῖνος κυβερνοῦσε ἐπὶ τρία ἔτη σκληρὰ καὶ τυραννικά, ἦταν ἄνδρας μεγαλόσωμος καὶ ὠμὸς στὸν χαρακτήρα. Γι' αὐτὸ τὸν ὑποδιοικητὴ τῆς Λιβύης ποὺ εἶχε τοποθετῆσει ὁ ἴδιος καὶ ἦταν ὁμοίος του στοὺς τρόπους, ἀφοῦ οἱ ἐκεῖ στασίασαν καὶ τὸν σκότωσαν, χειροτονοῦν, χωρὶς νὰ θέλει, βασιλιὰ τὸν Γαρδιανὸ ποὺ ἦταν ἀνθύπατος καὶ ὀγδόντα χρόνων. Ἡ Ρώμη δέχθηκε μὲ πολλὴ χαρὰ τὴν ἀνάρρησή του καὶ κατάργησε ὅλες τὶς τιμὲς τοῦ Μαξιμίνου. Ἀναγόρευσαν βασιλιὰ μαζὶ του καὶ τὸν Γορδιανό, τὸ υἱὸ τοῦ Γορδιανοῦ. Ὁ Μαξιμῖνος ἐτοιμαζόταν γιὰ πόλεμο. Ὁ Γορδιανὸς μαζὶ μὲ τὸν υἱὸ του, ποὺ εἶχε καταλάβει τὴν Καρχηδόνα, ἐπειδὴ ἀπελπίσθηκε ἀπὸ ὅλα ἔφυγε ἀπὸ τὴ ζωὴ ἀφοῦ κρεμάσθηκε ἀπὸ θηλειά, ἐνῶ ὁ υἱὸς του κατὰ τὴ διάρκεια τῆς μάχης μὲ τὸ Μαξιμῖνο σκοτώθηκε καὶ ἐξαφανίσθηκε. Οἱ Ρωμαῖοι ὑπερβολικὰ λυπημένοι ἀπὸ τὸ πάθημά τους, φοβούμενοι καὶ μισώντας τὸν Μαξιμῖνο, ἀναγορεύουν στὴ Ρώμη βασιλεῖς τὸν Βαλβίνο καὶ τὸν Μάξιμο, κι ὅταν ἐκδηλώθηκε ἐναντίον τους στάση τῶν στρατιωτῶν, γίνεται συμβασιλέας τους καὶ ὁ Γορδιανός, ἀπόγονος τοῦ πρώτου Γορδιανοῦ, παιδιὸ ἀκόμα, υἱὸς τῆς κόρης του. Ὅταν ὁ Μάξιμος βάδισε ἐναντίον τοῦ Μαξιμίνου σκοτώνεται ὁ Μαξιμῖνος ἀπὸ τοὺς στρατιῶτες του καὶ μεταφέρεται τὸ κεφάλι του στὸ Μάξιμο κι ἔπειτα στὴν ἴδια τὴ Ρώμη. Δὲν πέρασε πολὺ διάστημα καὶ οἱ στρατιῶτες στασιάζουν καὶ θγάζουν τὸν Βαλβίνο καὶ τὸ Μάξιμο ἀπὸ τὰ ἀνάκτορα καὶ τοὺς σκοτώνουν, ἀφοῦ τοὺς κακοποίησαν μὲ κάθε τρόπο, ἀναγορεύοντας μόνον βασιλιὰ τὸν Γορδιανό, ποὺ ἦταν δέκα τριῶν ἐτῶν. Ἐδῶ τελειώνει καὶ τὸ ὀγδοο βιβλίον.

Ἔστι δὲ τὴν φράσιν σαφῆς καὶ λαμπρὸς καὶ ἠδύς, καὶ λέξει χρώμενος σώφρονι, μήτε ὑπεραττικίζουση καὶ τὴν ἔμφυτον ἐξυβρίζουση χάριν τοῦ συνήθους, μήτε πρὸς τὸ ταπεινὸν ἐκλελυμένη καὶ τὴν ἔντεχρον ὑπερορώση γνῶσιν. Οὐτε δὲ περιττολογίαις ἐστὶ σε-
5 μννόμενος, οὔτε τι τῶν ἀναγκαίων παραλιμπάνων, καὶ ἀπλῶς ἐν πάσαις ταῖς κατὰ τὴν ἱστορίαν ἀρεταῖς οὐ πολλῶν ἐστὶ δεύτερος.

Ρ.

Ἀδριανοῦ τοῦ βασιλέως, Μελέται διάφοροι.

Ἀνεγνώσθη Ἀδριανοῦ τοῦ βασιλέως, «Μελέται διάφοροι»,
10 εἰς τὸ μέτριον τοῦ λόγου ἀνηγμένα καὶ οὐκ ἀηδεῖς.

ΡΑ΄.

Βικτωρίνου τοῦ Λαμπαδίου, ὑπατικοὶ Λόγοι.

Ἀνεγνώσθησαν Βικτωρίνου τοῦ Λαμπαδίου (Ἀντιοχεὺς δὲ οὗτος) ὑπατικοὶ λόγοι διάφοροι, καὶ βασιλικοὶ δὲ εἰς Ζήνωνα τὸν
15 βασιλέα, ἐφ' οὗ καὶ εἰς βαθὺ γῆρας ἦν ἐληλακῶς. Τὴν δὲ φράσιν τό τε σαφὲς καὶ τὸ ἀπέριττον καὶ τὸ σύνηθες ἐπικιοσμεῖ.

ΡΒ΄.

Γελασίου, ἐπισκόπου Καισαρείας τῆς Παλαιστίνης,
κατὰ Ἀνομοίων.

20 Καὶ Διοδώρου Ταρσοῦ,
Περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος διάφορα ἐπιχειρήματα.

Ἀνεγνώσθη ἐν μονοβίβλῳ Γελασίου ἐπισκόπου Καισαρείας τῆς Παλαιστίνης, «Κατὰ Ἀνομοίων». Ἔστι δὲ τὴν φράσιν ἀπέριττός τε καὶ σύντονος καὶ ἐξηττικισμέναις λέξεσι κεχρημένος,
25 καὶ ἀξιώμασιν ἀπηκριβωμένος, καὶ οὐδὲ τοῖς ἐπιχειρήμασιν ἄπορος, καὶ πάντα καλός, εἰ μὴ ὅτι κατακόρως καὶ μειρακιωδῶς, ὡς ἄρτι παρακύπτων εἰς τοὺς διαλεκτικοὺς λόγους, τοῖς τῆς λογικῆς τέχνης καὶ κανόσι καὶ αὐταῖς ἀπεχρήσατο λέξεσιν, εἰ καὶ ἀπολογία τῆς τοιαύτης ἀκαιρολογίας ἐνυφαίνει τῷ συγγράμμα-
30 τι ὅπερ γὰρ εἰς ἀπολογία αὐτὸν καθιστάνειν ἔγνω, οὐδὲ τὴν

Ὁ συγγραφέας εἶναι σαφής, διαυγής καὶ εὐχάριστος, χρησιμοποιεῖ λεξιλόγιο ἰσορροπημένο, οὔτε ὑπεραπαικτικὸ πού ἐξευτελίζει τὴν ἔμφυτη χάρη τῆς συνηθισμένης ἔκφρασης, οὔτε ἄτονο καὶ ταπεινὸ πού νὰ ἀδιαφορεῖ γιὰ τὴν ἔντεχνη διατύπωση, ἀλλ' οὔτε κοσμεῖ τὸ λόγο του μὲ περιττολογίες, οὔτε παραλείπει κάτι ἀπὸ τὰ ἀναγκαῖα, καὶ γενικὰ σὲ ὅλες τὶς ἀρετὲς τῆς ἱστορίας δὲν εἶναι κατώτερος ἀπὸ πολλοὺς.

100.

Ἄδριανοῦ τοῦ βασιλιᾶ, διάφορες μελέτες.

Διαβάσαμε τὸ βιβλίο τοῦ βασιλιᾶ Ἄδριανοῦ, «Μελέτες διάφορες», πού χρησιμοποιοῦν μετρημένο λόγο καὶ δὲν προκαλοῦν ἀηδία.

101.

Βικτωρίου τοῦ Λαμπαδίου, ὑπατικοὶ Λόγοι.

Διαβάσθηκαν οἱ διάφοροι ὑπατικοὶ λόγοι τοῦ Βικτωρίου τοῦ Λαμπαδίου (πού εἶναι Ἀντισχέας), ἀλλὰ καὶ βασιλικοὶ πρὸς τὸ βασιλιᾶ Ζήνωνα, ὃ ὁποῖος εἶχε φτάσει σὲ βαθιὰ γηρατεία. Τῆ φρασιολογία του τὴ στολίζει ἡ σαφήνεια, ἡ λιτότητα καὶ τὸ συνηθισμένο.

102.

**Γελασίου, ἐπισκόπου Καισαρείας τῆς Παλαιστίνης,
κατὰ Ἀνομοίων.**

Καὶ Διοδώρου Ταρσοῦ,

Περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος διάφορα ἐπιχειρήματα.

Διαβάσθηκε σὲ ἓνα μόνο βιβλίο τὸ ἔργο τοῦ Γελασίου, ἐπισκόπου Καισαρείας τῆς Παλαιστίνης, «Κατὰ Ἀνομοίων». Ἡ φρασιολογία του εἶναι λιτὴ καὶ ἔντονη, χρησιμοποιεῖ λέξεις ἑξαπτικισμένες, στὶς γνῶμες του εἶναι ἀκριβής, χωρὶς νὰ εἶναι φτωχὸς σὲ ἐπιχειρήματα, καὶ θὰ ἦταν σὲ ὅλα καλὸς, ἂν δὲν χρησιμοποιοῦσε κατὰ κόρο καὶ σὰν παιδί, πού πρόσφατα ἀνακαλύπτει τοὺς διαλεκτικούς λόγους, ὑπερβολικὰ καὶ τοὺς κανόνες καὶ τὶς ἴδιες τὶς λέξεις τῆς λογικῆς τέχνης, παρόλο πού μέσα στὸ σύγγραμμά του ἐνυφαίνει καὶ ἀπολογία αὐτῆς τῆς ἀκαιρης χρήσης. Γιατὶ αὐτὸ πού κατάλαβε ὅτι τὸν

ἀρχὴν ἐχρῆν αὐτὸ μεταχειρίζεσθαι. Καὶ ἡ τάξις δὲ τοῦ λόγου οὐκ ἀνεπίμωμος.

Ἐμπεριείχετο δὲ τῇ δέλτῳ καὶ Διοδώρου Ταρσοῦ «Περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος» διάφορα ἐπιχειρήματα, ἐν οἷς καὶ τὴν Νεστο-
5 ρίου νόσον αὐτὸς ἐπιδείκνυται προηρωσθηκώς.

ΡΓ΄.

Φίλωνος Ἰουδαίου,
Νόμων ἱερῶν ἀλληγορίαί, καὶ περὶ βίου τοῦ πολιτικοῦ.

Ἀνεγνώσθη Φίλωνος τοῦ Ἰουδαίου, «Νόμων ἱερῶν ἀλληγο-
10 ρίαί καὶ Περὶ βίου πολιτικοῦ».

ΡΔ΄.

Τοῦ αὐτοῦ, περὶ τῶν παρὰ Ἰουδαίοις φιλοσοφησάντων.

Ἀνεγνώσθησαν δὲ καὶ τῶν παρὰ Ἰουδαίους φιλοσοφησάν-
των τὴν τε θεωρητικὴν καὶ τὴν πρακτικὴν φιλοσοφίαν βίοι, ὧν οἱ
15 μὲν Ἑσσηνοί, οἱ δὲ θεραπευταὶ ἐκαλοῦντο, οἱ καὶ μοναστήρια καὶ
σεμνεῖα, ὡς αὐταῖς λέξεσι λέγει, ἐπήγγυντο, καὶ τῶν νῦν μοναζόν-
των τὴν πολιτείαν προὔπεγραφον.

ΡΕ΄.

Τοῦ αὐτοῦ, Γάϊος ψεγόμενος, καὶ Φλάκκος ψεγόμενος.

20 Ἀνεγνώσθη δὲ αὐτοῦ καὶ λόγος, οὗ ἡ ἐπιγραφή, «Γάϊος ψε-
γόμενος καὶ Φλάκκος ἢ Φλάκκον ψεγόμενος», ἐν οἷς λόγοις
μᾶλλον τῶν ἄλλων ἢ τε κατὰ τὴν ῥητορείαν ῥώμη καὶ τὸ κάλλος
ἐπιφαίνεται αὐτοῦ τῶν λόγων. Ἀμαρτάνει δὲ ἐν πολλοῖς, ιδέας τε
ὑποτιθέμενος, καὶ ἄλλ' ἅττα τῆς Ἰουδαϊκῆς φιλοσοφίας ἀλλότρια
25 συγγραφόμενος. Ἐν δὲ τοῖς χρόνοις ἤκμασε Γαῖου τοῦ Καίσα-
ρος, πρὸς ὃν καὶ ὑπὲρ τοῦ ἰδίου ἔθνους γράφει πρεσβεῦσαι
Ἀγρίππα τῆς Ἰουδαίας βασιλεύοντος. Φέρεται δὲ αὐτοῦ πολλὰ
καὶ ποικίλα συντάγματα, ἠθικοὺς λόγους περιέχοντα καὶ τῆς
Παλαιᾶς ὑπομνήματα, τὰ πλεῖστα πρὸς ἀλληγορίαν τοῦ γράμμα-
30 τος ἐκδιαζόμενα, ἐξ οὗ, οἶμαι, καὶ πᾶς ὁ ἀλληγορικὸς τῆς Γραφῆς

ὀδηγεῖ σέ ἀπολογία, δὲν ἔπρεπε νὰ τὸ μεταχειρισθεῖ ἀπὸ τὴν ἀρχή. Ἄλλὰ καὶ ἡ τάξη τοῦ λόγου του δὲν εἶναι ἄψογη.

Στὸ τεῦχος περιέχονταν καὶ διάφορα ἐπιχειρήματα τοῦ Διοδώρου Ταρσοῦ, μὲ τὰ ὁποῖα παρουσιάζεται νὰ ἔχει νοσήσει στὸ παρελθὸν τὴ νόσο τοῦ Νεστόριου.

103.

Φίλωνα τοῦ Ἰουδαίου,

Νόμων ἱερῶν ἀλληγορίες καὶ περὶ βίου τοῦ πολιτικοῦ.

Διαβάσαμε τὸ βιβλίο τοῦ Φίλωνα, «Νόμων ἱερῶν ἀλληγορίες καὶ περὶ βίου τοῦ πολιτικοῦ».

104.

Τοῦ ἰδίου, γιὰ δσους ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους φιλοσόφησαν.

Διαβάσθηκαν καὶ οἱ βίοι ἐκείνων ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους πού ἄσκησαν τὴ θεωρητικὴ καὶ τὴν πρακτικὴ φιλοσοφία, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἡ μία μερίδα λέγονταν Ἑσσηνοὶ καὶ ἡ ἄλλη θεραπευτές, οἱ ὁποῖοι ἴδρυναν καὶ μοναστήρια καὶ σεμνεῖα, ὅπως αὐτολεξεὶ λέγει, καὶ προτύπωναν τὸν τρόπο ζωῆς τῶν σημερινῶν μοναχῶν.

105.

Τοῦ ἰδίου, Γαῖος ψεγόμενος καὶ Φλάκκος ψεγόμενος.

Διαβάσαμε καὶ ἓνα βιβλίο τοῦ Φίλωνα, μὲ τὴν ἐπιγραφή, «Γαῖος κατηγορούμενος καὶ Φλάκκος ἢ Φλάκκον κατηγορούμενος», στὰ ὁποῖα φαίνεται καλύτερα ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄλλους λόγους ἡ ρητορικὴ του δύναμη καὶ τὸ κάλλος τοῦ λόγου του. Σφάλλει σὲ πολλά, ὑποβάλλοντας ἰδέες στοὺς Ἰουδαίους πού δὲν τὶς ἔχουν, καὶ συγγράφοντας κάποτε ἄλλα πράγματα ξένα πρὸς τὴν Ἰουδαϊκὴ φιλοσοφία. Ἐξησε τὰ χρόνια τοῦ Γαίου (Ἰουλίου) Καίσαρα, πρὸς τὸν ὁποῖο γράφει καὶ γιὰ τὸ ἔθνος του νὰ μεσολαθήσει στὸν Ἀγρίππα πού βασίλευε στὴν Ἰουδαία. Ἀναφέρονται τοῦ ἰδίου πολλὰ καὶ διάφορα συγγράμματα, πού περιέχουν ἠθικοὺς λόγους καὶ ὑπομνήματα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, τὰ ὁποῖα ἐκδιάζουν, τὰ περισσότερα, μὲ ἀλληγορικὴ σημασία, τὰ λεγόμενα. Ἀπὸ αὐτὸν νομίζω ἄρχισε νὰ εἰσρέει

ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ λόγος ἀρχὴν ἔσχε εἰσρῆναι. Λέγεται δὲ αὐτὸν καὶ τὰ Χριστιανῶν μνηθέντα ὕστερον τούτων διὰ τινὰ λύπην καὶ ὀργὴν ἐκπεσεῖν. Ἀλλὰ πρότερόν γε αὐτὸν φασιν, ἐπὶ Κλαυδίου τὴν Ῥώμην καταλαβόντα, Πέτρῳ τῷ κορυφαίῳ τῶν ἀποστόλων 5 ἐντυχεῖν καὶ φιλίως διατεθῆναι, ἐξ οὗ καὶ τοὺς μαθητὰς Μάρκου τοῦ εὐαγγελιστοῦ (ἀκροατῆς δ' ὁ Μάρκος Πέτρου) μνήμης καὶ εὐφημίας ἀξιῶσαι· ἐκείνους γὰρ λέγειν αὐτὸν φασὶ παρὰ Ἰουδαίοις πεφιλοσοφηκέναι. Ὡν καὶ τὰς διατριβὰς μοναστήριά τε καλεῖ, καὶ τὸν ἀσκητικὸν διανύειν αὐτοὺς ἀνακηρύττει θίον, νη-
10 στείᾳ καὶ προσευχῇ καὶ ἀκτησίᾳ προσανέχοντας

Ἔστι δὲ τὸ γένος ἐξ ἱερέων καταγόμενος, Ἀλεξανδρεὺς δὲ τὴν πατρίδα. Τοσοῦτον δ' αὐτὸν τοῖς Ἑλληνισταῖς παρασχεῖν θαῦμα τῆς ἐν τοῖς λόγοις δυνάμεως, ὡς καὶ λέγειν αὐτοῦς· «Ἡ Πλάτων φιλωνίξει, ἢ Φίλων πλατωνίξει».

15

ΡΣ'

Θεογνώστου Ἀλεξανδρέως, Λόγοι ζ'.

Ἀνεγνώσθησαν Θεογνώστου Ἀλεξανδρέως λόγοι ἑπτὰ, οὗ ἢ ἐπιγραφή, «Τοῦ μακαρίου Θεογνώστου Ἀλεξανδρέως καὶ ἐξηγητοῦ ὑποτυπώσεις». Ἐν μὲν οὖν τῷ πρώτῳ λόγῳ διαλαμβά-
20 νει περὶ τοῦ Πατρός, καὶ ὅτι ἐστὶ δημιουργὸς ἐπιχειρῶν δεικνύ-
ναι, καὶ κατὰ τῶν ὑποτιθέντων συναῖδιον ὕλην τῷ Θεῷ. Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ τίθησι μὲν ἐπιχειρήματα δι' ὧν δεῖν φησι τὸν Πατέρα ἔχειν Υἱόν, Υἱὸν δὲ λέγων, κτίσμα αὐτὸν ἀποφαίνει, καὶ τῶν λογικῶν μόνον ἐπιστατεῖν, καὶ ἄλλ' ἄττα, ὥσπερ Ὁριγένης, ἐπιφέρει
25 τῷ Υἱῷ, εἴτε ὁμοίως ἐκείνῳ δυσσεβεῖα ἐαλωκώς, εἴτε (ὡς ἂν τις εἴποι) ἐκβιασάμενος τὴν ὑπὲρ αὐτοῦ ἀπολογίαν, ἐν γυμνασίᾳ λόγῳ καὶ οὐ δόξης ταῦτα προτιθείς, ἢ καὶ πρὸς τὴν τοῦ ἀκροατοῦ ἔξιν καὶ ἀσθένειαν, ἀμνήτου παντελῶς, εἰ τύχοι, ὄντος τοῦ τῶν Χριστιανῶν θειασμοῦ καὶ μὴ δυναμένου δέξασθαι τὴν τῆς
30 θρησκείας ἀκρίβειαν, ὑποκατασπώμενος τῆς ἀληθείας, καὶ τὴν ὀπωσδήποτε γινώσιν Υἱοῦ τῆς παντελοῦς ἀνηκοΐας καὶ ἀγνωσίας

καὶ ὅλος ὁ ἀλληγορικὸς λόγος στὴν Ἐκκλησία. Λέγεται ὅτι εἶχε μνηθεῖ καὶ στὸν Χριστιανισμό, ἀργότερα ὅμως ἀπὸ κάποια λύπη ἢ καὶ ὀργή ἀπομακρύνθηκε ἀπὸ αὐτόν. Προηγουμένως λένε ὅτι πηγαινόντας στὴ Ρώμη ἐπὶ Κλαυδίου συνάντησε τὸν κορυφαῖο τῶν ἀποστόλων Πέτρο καὶ διατέθηκε φιλικὰ πρὸς αὐτόν· γι' αὐτὸ καὶ μνημονεύει καὶ ἐπαινεῖ τοὺς μαθητὲς τοῦ εὐαγγελιστῆ Μάρκου (γιατὶ ὁ Μάρκος ἦταν μαθητὴς τοῦ Πέτρου). Λένε δηλαδὴ ὅτι θεωρεῖ πὼς αὐτοὶ ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους ἔζησαν φιλοσοφικὴ ζωὴ, τὰ οἰκήματα διαμονῆς τῶν ὁποίων καλεῖ μοναστήρια, καὶ κηρύττει ὅτι αὐτοὶ εἶναι πού ζοῦν τὸν ἀσκητικὸ βίον, ἀφοσιωμένοι στὴ νηστεία, τὴν προσευχὴ καὶ τὴν ἀκτημοσύνη.

Ἡ καταγωγὴ του εἶναι ἀπὸ ἱερεῖς, καὶ πατρίδα του ἡ Ἀλεξάνδρεια. Τόσο θαυμασμὸ προκάλεσε στοὺς Ἑλληνιστὲς γιὰ τὴ δύναμη τῶν λόγων του, ὥστε καὶ νὰ λένε αὐτοὶ: «Ἡ ὁ Πλάτων φιλωνίζει, ἢ ὁ Φίλων πλατωνίζει».

106.

Θεογνώστου Ἀλεξανδρέα, λόγοι ἑπτὰ.

Διαβάσαμε τοὺς ἑπτὰ λόγους τοῦ Θεογνώστου Ἀλεξανδρέα, ἡ ἐπιγραφὴ τῶν ὁποίων εἶναι, «Τοῦ μακαρίου Θεογνώστου Ἀλεξανδρέως καὶ ἐξηγητοῦ ὑποτυπώσεις». Τὸ πρῶτο βιβλίον μιλᾷ γιὰ τὸν Πατέρα, ἐπιχειρώντας ν' ἀποδείξει ὅτι εἶναι δημιουργός, καὶ ἐναντίον ἐκείνων πού θεωροῦν τὴν ὕλη συναιώνια μὲ τὸν Θεό. Στὸ δεύτερο βιβλίον παραθέτει ἐπιχειρήματα μὲ τὰ ὁποῖα λέγει ὅτι πρέπει ὁ Πατέρας νὰ ἔχει Υἱό, λέγοντας ὅμως Υἱό, τὸν παρουσιάζει κτίσμα καὶ ὅτι προΐσταται μόνο στὰ λογικὰ ὄντα, ἀποδίδοντας, ὅπως ὁ Ὁριγένης, καὶ κάποια ἄλλα στὸν Υἱὸ εἶτε μὲ ὅμοια μ' ἐκεῖνον ἀσέβεια, εἶτε (ὅπως θὰ μπορούσε νὰ πεῖ κάποιος) ἐξαναγκαζόμενος νὰ τὸ κάνει πρὸς ὑπεράσπιση τοῦ Ὁριγένη λόγω ἀσκήσης ἀπλῶς, καὶ ὄχι προβάλλοντάς τα σὰν πραγματικὲς γνώμες του, εἶτε καὶ σχετικὰ μὲ τὴ συνήθεια καὶ τὴν ἀδυναμία τοῦ ἀκροατῆ, πού εἶναι τυχὸν τελείως ἀμήτηος στὴ χριστιανικὴ πίστη καὶ δὲν μπορεῖ νὰ δεχθεῖ τὴν ἀκρίβεια τῆς θρησκείας, ξεφεύγοντας ἀπὸ τὴν ἀλήθεια καὶ νομίζοντας ὅτι ἡ ὁποιαδήποτε γνώση τοῦ Υἱοῦ εἶναι ἐπωφελέστερη στὸν

λυσιτελεστέραν νομίζων εἶναι τῷ ἀκροατῇ. Ἄλλὰ διαλέξει μὲν ἡ
 τοιαύτη καταφυγή τοῦ μὴ λέγειν ὀρθῶς καὶ ἀναχώρησις οὐκ ἂν
 ἀπίθανος οὐδὲ ψόγου ἐχομένη δόξη· τὰ πολλὰ γὰρ τῇ τοῦ προσ-
 διαλεγομένου γνώμη καὶ δόξη καὶ ἰσχύϊ διαπράττεται· ἐγγράφου
 5 δὲ λόγου καὶ κοινοῦ προκεῖσθαι μέλλοντος ἅπασιν νόμον, εἴ τις
 τῆς ἐν αὐτῷ βλασφημίας τὴν προειρημένην εἰς ἀθώωσιν ἐπιφέρει
 ἀπολογία, εἰς ἀσθενῆ κατέδραμε συνηγορίαν "Ὡσπερ δὲ ἐν τῷ
 δευτέρῳ, οὕτω καὶ ἐν τῷ τρίτῳ λόγῳ περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος
 διαλαμβάνων τίθησι μὲν ἐπιχειρήματα, τὴν τοῦ παναγίου Πνεύ-
 10 ματος ὑπαρξίν δεικνύειν ἀποπειρώμενος, τὰ δ' ἄλλα, ὥσπερ Ὁρι-
 γένης ἐν τῷ «Περὶ ἀρχῶν», οὕτω καὶ αὐτὸς ἐνταῦθα παραληρεῖ.
 Ἐν δὲ τῷ τετάρτῳ περὶ ἀγγέλων καὶ δαιμόνων ὁμοίως ἐκείνῳ
 κενολογεῖ, καὶ σώματα αὐτοῖς λεπτὰ ἀμφιέννυσιν Ἐν δὲ τῷ πέμ-
 πτῳ καὶ ἕκτῳ περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Σωτῆρος διαλαμβά-
 15 νων, ἐπιχειρεῖ μὲν, ὡς ἔθος αὐτῷ, δυνατὴν εἶναι δεικνύει τὴν ἐν-
 ἀνθρώπησιν τοῦ Υἱοῦ, πολλὰ δὲ ἐν αὐτοῖς κενοφωνεῖ, καὶ μάλι-
 στα ὅταν ἀποτολμᾷ λέγειν, ὅτι τὸν Υἱὸν φανταζόμεθα ἄλλοτε ἐν
 ἄλλοις τόποις περιγραφόμενον, μόνῃ δὲ τῇ ἐνεργείᾳ μὴ περιγρα-
 φόμενον. Ἐν δὲ τῷ ἑβδόμῳ, ὃ καὶ περὶ Θεοῦ δημιουργίας ἐπιγρά-
 20 φει, εὐσεδέστερόν πως περὶ τε τῶν ἄλλων διαλαμβάνει, καὶ μάλι-
 στα πρὸς τῷ τέλει τοῦ λόγου περὶ τοῦ Υἱοῦ.

Ἔστι δὲ τὴν φράσιν ἀπέριττος καὶ βαθύς, καλλιλεξία τε ὡς ἐν
 Ἀττικῷ καὶ συνήθει χρώμενος λόγῳ καὶ τοῦ συνήθους οὐδ' ἐν
 ταῖς συντάξεσιν ἀνακεχωρηκῶς. Τοῦ μέντοι μεγέθους δι' ἐνάργει-
 25 αν καὶ ἀκρίθειαν τῶν ῥημάτων οὐ καταφέρεται. Ἦκμασε δέ..

PZ.

Βασιλείου, πρεσβυτέρου Κιλικίας,
 Κατὰ Ἰωάννου Σκυθοπολίτου ις'.

Ἄνεγνώσθη Βασιλείου, πρεσβυτέρου Κίλικος, κατὰ Ἰω-
 30 άννου τοῦ Σκυθοπολίτου, ὃν καὶ δικολόγον λέγει καὶ μυρία ἄλλα
 αὐτοῦ καταγράφει, ὅτι τε ἐν ὑπονοίᾳ γέγονεν Μανιχαϊσμοῦ, καὶ

6. Τὸ κείμενο ἐδῶ εἶναι ἐφθαρμένο.

ἀκροατὴ ἀπὸ τὴν πλήρη ἀνηκοῖα καὶ ἀγνωσία, ἀλλὰ στὸ διάλογο ἡ τέτοιου εἴδους προσφυγὴ καὶ ἡ ἀποφυγὴ τὸ νὰ λέγει κανεὶς τὰ ὀρθὰ δὲν θὰ φανεῖ οὔτε ἀδικαιολόγητη οὔτε ὅτι εἶναι μεμπτή. Γιατί τις περισσότερες φορές γίνεται ἀνάλογα μὲ τὴ θέληση καὶ τὴ γνώμη καὶ τὴ δύναμη τοῦ συνομηλητῆ. Στὸ γραπτὸ ὅμως λόγῳ πού πρόκειται νὰ ἰσχύει ὡς κοινὸς νόμος γιὰ ὅλους, ἂν κάποιος κάνει τὴν ἀπολογία πού εἶπαμε γιὰ νὰ ἀθωωθεῖ ἀπὸ τὴν βλασφημία πού ὑπάρχει σ' αὐτόν, ἔχει καταφύγει σὲ ἀσθενῆ συνηγορία. Ὅπως στὸ δεῦτερο βιβλίο ἔτσι καὶ στὸ τρίτο, μιλώντας γιὰ τὸ ἅγιο Πνεῦμα παραθέτει ἐπιχειρήματα, ἐπιχειρώντας ν' ἀποδείξει τὴν ὑπαρξὴ τοῦ παναγίου Πνεύματος, κατὰ τὰ ἄλλα ὅμως, ὅπως ὁ Ὁριγένης στὸ ἔργο του «Περὶ ἀρχῶν», ἔτσι κι αὐτὸς ἐδῶ λέγει ἀνοησίες. Ἐπίσης στὸ τέταρτο περὶ ἀγγέλων καὶ δαιμόνων ἀερολογεῖ ὅμοια μ' ἐκεῖνον καὶ τοὺς ντύνει μὲ σώματα λεπτά. Στὸ πέμπτο καὶ ἕκτο μιλώντας γιὰ τὴν ἐνανθρώπηση τοῦ Σωτήρα, ἐπιχειρεῖ βέβαια, ὅπως συνηθίζει, νὰ ἀποδείξει ὅτι εἶναι δυνατὴ ἡ ἐνανθρώπηση τοῦ Υἱοῦ, ἀλλὰ διατυπώνει σ' αὐτὰ πολλὰς κενολογίες, καὶ μάλιστα ὅταν ἀποτολμᾷ νὰ πεῖ, ὅτι φανταζόμαστε τὸν Υἱὸ νὰ περιορίζεται ἄλλοτε σὲ ἄλλους τόπους, καὶ μόνον ὡς πρὸς τὴν ἐνέργεια νὰ μὴ περιορίζεται. Στὸ ἕβδομο τέλος βιβλίου, στὸ ὁποῖο θέτει τὸν τίτλο, περὶ τῆς δημιουργίας τοῦ Θεοῦ, μιλάει κάπως μὲ περισσότερη εὐσέβεια καὶ γιὰ τὰ ἄλλα, καὶ κυρίως πρὸς τὸ τέλος τοῦ βιβλίου γιὰ τὸν Υἱό.

Ἡ φρασιολογία του εἶναι λιτὴ καὶ μὲ βαθὺ νόημα, τὸ ὠραῖο λεκτικὸ του χρησιμοποιοῖ τόσο τὸν Ἀττικὸ ὅσο καὶ τὸν συνήθη λόγῳ καὶ δὲν ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὸν συνήθη οὔτε σὶς συντάξεις. Ἡ σαφήνεια καὶ ἡ ἀκρίβεια τῶν λέξεων δὲν γίνεται αἰτία νὰ χάσει ὁ λόγος τὴ μεγαλοπρέπεια. Ἔζησε⁶ ...

107.

**Βασιλείου, πρεσβυτέρου Κιλικίας,
Κατὰ Ἰωάννου Σκυθοπολίτου, βιβλία δεκαῆξι.**

Διαβάσθηκε τοῦ Βασιλείου, πρεσβυτέρου ἀπὸ τὴν Κιλικία, τὸ σύγγραμμα, «Κατὰ Ἰωάννου τοῦ Σκυθοπολίτου», τὸν ὁποῖο ὀνομάζει καὶ συνήγορο, καὶ ἄπειρα ἄλλα καταγράφει ἐναντίον του, ὅτι

ὅτι τὴν ἁγίαν Τεσσαρακοστήν, εἰς τρεῖς ἑβδομάδας συγκλείων, οὐδὲ ἐν ταύταις τῆς ἐκ τῶν πτηνῶν κρεοφαγίας ἀπέιχετο, καὶ ὡς Ἑλληνικαῖς τελεταῖς συνήγετο, καὶ ὅτι ὡς ἐπίπαν ὑπὸ γαστρομαργίας ἐλαννόμενος οὐδέποτε ἐκοινώνει τῆς ἱερουργίας τελειομένης, ἀλλὰ μετὰ τὸ Εὐαγγέλιον παισὶν ἅμα τῶν μυστηρίων μετελάμβανε, καὶ παραντίκα πρὸς τὴν τράπεζαν ἀπέτρεχε. Ταῦτα κατὰ τοῦ ἀνδρὸς σχεδόν τι δι' ὅλης αὐτοῦ τῆς βίβλου κατασπείρων ἐνασελαίνει. Τὸ δὲ σύγγραμμα δραματικὸν ποιεῖται· προσφωνεῖ δὲ αὐτὸ πρὸς τινὰ Λεόντιον αἰτησάμενον. Τὰ δὲ τοῦ δράματος εἰσάγει πρόσωπα Λαμπάδιον μὲν ὑπερμαχοῦντα αὐτοῦ, Μαριῖνον δὲ τινὰ ὡς δῆθεν ὑπὲρ τοῦ Ἰωάννου ἀγωνιζόμενον, ὃς καὶ μετὰ τινὰς διαλέξεις εἰσάγεται αὐτῷ καταγινώσκων μὲν οὐ ἐδόκει προσώπου ὑπερασπίζεσθαι, Λαμπαδίῳ δὲ προστιθέμενος, μεθ' ὃν Ταράσιόν τινὰ τὸν ἀγῶνα ὑπεισελθεῖν ὑποκρίνεται, ἐκεῖνα δὲ 15 τούτους καὶ ἐρωτῶν κατασχηματίζων καὶ ἀποκρίνεσθαι, ἃ συνοίσειν μὲν ἑαυτῷ, μῶμον δὲ καὶ ἀπορίαν τῷ συνηγορουμένῳ δῆθεν ἑώρα κατασκευάζοντα. Ἐξακάδεκα δὲ λόγοις τὸ σύγγραμμα διαιρεῖ, καὶ ἐν μὲν τοῖς τρισὶ καὶ δέκα τὸν διαλογικὸν εἰσάγει τύπον, κατὰ τοῦ πρώτου μόνου τῶν Ἰωάννου λόγων τοσαύτην σπουδὴν 20 καὶ πόνον εἰσενεγκάμενος, ἐν δὲ τοῖς λοιποῖς τρισὶ καταδρομὴν ποιεῖται τῶν ἐν τῷ δευτέρῳ καὶ τρίτῳ λόγῳ ῥηθέντων τῷ Ἰωάννῃ.

Ἐν μὲν οὖν τῷ πρώτῳ λόγῳ τὸν πρόλογον ἀπαρτίσας, κατὰ δύο κεφαλαίων ἴσταται, καθ' ἑνὸς μὲν τοῦ ὅτι ὁ Λόγος ἔπαθε σαρκί, καθ' ἑτέρου δὲ τοῦ ὅτι ταυτόν ἐστι τὸ λέγειν Χριστὸν τῷ 25 λέγειν Θεόν. Ἐν δὲ τῷ β' λόγῳ ὅτι τε μάτην ἐλοιδορήθη πειραῖται δεικνύναι, καὶ ὅτι τό, «Ἀναθήσεται ῥάβδος ἐκ τῆς ῥίζης Ἰεσσαί», κακῶς ὁ Σκυθοπολίτης Ἰωάννης ἐξελάβετο. Ἐν δὲ τῷ γ' ὡς δῆθεν συζητεῖ ὅπως δεῖ νοεῖν τό, «Νῦν ἐδοξάσθη ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὁ Θεὸς ἐδοξάσθη ἐν αὐτῷ», καὶ τὰ ἐξῆς τοῦ ῥητοῦ. Ἐν δὲ τῷ 30 δ', πῶς ἴδιον λέγεται τοῦ Θεοῦ τὸ σῶμα, καὶ περὶ ἐνώσεως, καὶ περὶ τοῦ «Ἐχρισέ σε ὁ Θεός, ὁ Θεός σου», καὶ περὶ τοῦ, «Ἐγὼ ἁγιάζω ἑμαυτόν», ἐν ᾧ λόγῳ καὶ ὁ Μαριῖνος τῆς ὡς δῆθεν ἀπο-

7. Α' Πέτρ. 4, 1.

10. Ψαλμ. 34, 8.

8. Ἦσ. 2, 1.

11. Ἰω. 17, 19.

9. Ἰω. 12, 31.

ἔγινε ὑποπτος γιὰ Μανιχαϊσμό, ὅτι τὴν ἁγία Τεσσαρακοστή, περιορίζοντας τὴν σὲ τρεῖς ἑβδομάδες, οὔτε μέσα σ' αὐτὲς δὲν ἔκανε ἀποχή ἀπὸ κρεοφαγία πουλιῶν, ὅτι πῆγαινε σὲ εἰδωλολατρικὲς τελετές, καὶ ὅτι, σὰν ἐπιστέγασμα ὄλων, ὠθούμενος ἀπὸ τὴ λαιμαργία τοῦ οὐδέποτε κοινωνοῦσε στὸ τέλος τῆς λειτουργίας, ἀλλὰ μετὰ τὸ Εὐαγγέλιο μεταλάμβανε τὰ μυστήρια μαζί μὲ τὰ παιδιά, κι ἀμέσως ἔτρεχε στὸ τραπέζι. Αὐτὲς τὶς κατηγορίες ἀσχημονώντας ἐναντίον τοῦ Ἰωάννη ἐγκατασπείρει σὲ ὅλο σχεδὸν τὸ βιβλίο του. Κάνει τὸ σύγγραμμά του δραματικὸ, καὶ τὸ ἀφιερώνει σὲ κάποιον Λεόντιο πού τοῦ τὸ εἶχε ζητήσει. Τὰ πρόσωπα πού εἰσάγει στὸ δράμα εἶναι ὁ Λαμπάδιος πού τὸν ὑπερασπίζεται, καὶ κάποιος Μαρίνος πού τάχα ὑπερασπίζεται τὸν Ἰωάννη, ὁ ὁποῖος ἔπειτα ἀπὸ κάποια συζήτηση εἰσάγεται ἀπὸ αὐτὸν νὰ κατηγορεῖ τὸ πρόσωπο πού ὑπερασπιζόταν καὶ νὰ πηγαίνει μὲ τὸ μέρος τοῦ Λαμπαδίου. Ἐπειτα ἀπὸ αὐτὸν εἰσάγει νέο ὑποκριτὴ στὸν δραματικὸ ἀγώνα κάποιον Ταράσιο, ἐπινοώντας νὰ τοὺς ρωτᾷ ἐκεῖνα καὶ ν' ἀπαντᾷ, ὅσα τοῦ συνέφεραν κι ἔβλεπε νὰ προκαλοῦν τάχα στὸν ὑπερασπιζόμενο κατηγορία καὶ ἀπορία. Διαιρεῖ τὸ σύγγραμμά του σὲ δεκαἕξι λόγους· στοὺς δεκατρεῖς χρησιμοποιεῖ τὸν διαλογικὸ τύπο, καὶ μόνο κατὰ τοῦ πρώτου λόγου τοῦ Ἰωάννη καταβάλλει τόση προσπάθεια καὶ τόσο κόπο, ἐνῶ στοὺς λοιποὺς τρεῖς ἐπιτίθεται σὲ ὅσα εἰπώθηκαν στὸν δεύτερο καὶ τρίτο λόγο ἀπὸ τὸν Ἰωάννη.

Ὁλοκληρώνοντας τὸν πρόλογό του στὸ πρῶτο βιβλίο, καταφέρεται ἐναντίον δύο κεφαλαίων· κατὰ τοῦ πρώτου, ὅτι ὁ Λόγος ἔπαθε ὡς πρὸς τὴ σάρκα⁷, καὶ κατὰ τοῦ δευτέρου, ὅτι εἶναι τὸ ἴδιο τὸ νὰ λέμε Χριστὸς μὲ τὸ νὰ λέμε Θεός. Στὸν δεύτερο λόγο ἐπιχειρεῖ ν' ἀποδείξει, ὅτι ἄδικα χλευάσθηκε καὶ ὅτι τὸ, «θὰ ὑψωθεῖ βλαστὸς ἀπὸ τὴ ρίζα τοῦ Ἰεσσαί»⁸ ὁ Σκυθοπολίτης Ἰωάννης τὸ κατανόησε κακῶς. Στὸν τρίτο λόγο, ὅτι τάχα συζητεῖ, πῶς πρέπει νὰ ἐννοοῦμε τὸ χωρίο, «Τώρα δοξάσθηκε ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ ὁ Θεὸς δοξάσθηκε μὲ αὐτόν»⁹, καὶ τὴ συνέχεια τοῦ ρητοῦ. Στὸν τέταρτο γίνεται λόγος γιὰ τὸ πῶς τὸ σῶμα λέγεται ἴδιον τοῦ Θεοῦ, καὶ γιὰ τὴν ἔνωση, καὶ γιὰ τὴν ῥήση, «Σὲ ἔχρισε ὁ Θεός, ὁ Θεός σου»¹⁰, καὶ γιὰ τὸ, «Ἐγὼ ἀγιαζῶ τὸν ἑαυτό μου»¹¹. Σ' αὐτὸ τὸ λόγο καὶ ὁ Μαρίνος, ἐγκαταλείποντας

στὰς ἀντιλογίας τῷ Λαμπαδίῳ συντίθεται. Ἐν δὲ τῷ ε', ἔνθα καὶ ὁ
 Ταράσιος ἀναδέχεται τὸν ἀγῶνα ἀντὶ Μαρίνου ὑποκρίνεται,
 τὰς κατὰ τοῦ Ἰωάννου κατηγορίας ἀναλαμβάνει πικρότερον, καὶ
 ὁ λόγος αὐτῷ σχεδὸν τι ἐν ταύταις καταναλίσκεται. Ἐν δὲ τῷ ς'
 5 δριμύτερόν πως κατατρέχει τῆς κατὰ Χριστὸν τὸν Σωτῆρα ἡμῶν
 ἐνώσεως, καὶ περὶ τοῦ, «Ἐχρισέ σε ὁ Θεός, ὁ Θεός σου», καὶ
 ὅπως ἢ κατ' αὐτὸν Ἐκκλησία περὶ τοῦ, «ἐσαρκώθη», δοξάζει. Ἐν
 δὲ τῷ η' περὶ τοῦ, «Ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο», εἰς ἀτοπίας πολλὰς
 ἐκτραχηλίζεται, καὶ περὶ τοῦ, «Οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρα-
 10 νόν, εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς, ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὢν
 ἐν τῷ οὐρανῷ». Ἐν δὲ τῷ θ' περὶ τοῦ, «Ἡ δὲ πέτρα ἦν ὁ Χριστός»,
 καὶ περὶ τοῦ, «Ὁψεσθε τὴν ζωὴν ὑμῶν κρεμασμένην πρὸ ὀφθαλ-
 μῶν ὑμῶν», καὶ περὶ τοῦ, «Ἡ πύλη αὕτη κεκλεισμένη ἔσται»,
 πάντα ταῦτα δυσσεβῶς ἐκλαμβάνεται. Ἐν δὲ τῷ ι' περὶ τοῦ,
 15 «Ἑμῖν ὁ λόγος τῆς σωτηρίας ἀπεστάλη» καὶ περὶ τοῦ, «Ὅς τοῦ
 ἰδίου Υἱοῦ οὐκ ἐφείσατο», καί, ὅτι «Αἱ χεῖρες ὑμῶν ἐψηλάφησαν,
 περὶ τοῦ Λόγου τῆς ζωῆς», καὶ περὶ τοῦ, «Οὕτως ἠγάπησεν ὁ
 Θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε τὸν Υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ», καὶ ἐξῆς.
 Ἐν δὲ τῷ ια' περὶ τοῦ, «Οὗτος ὁ Θεὸς ἡμῶν, οὐ λογισθήσεται
 20 ἕτερος πρὸς αὐτόν» — «Εἶτα ἐπὶ τῆς γῆς ὤφθη, καὶ τοῖς ἀνθρώ-
 ποις συναεστράφη», καὶ περὶ τοῦ «Ἀνάστα, ὁ Θεός, κρίνων τὴν
 γῆν», καὶ περὶ τοῦ, «Ὁ ἑωρακῶς ἐμέ, ἑώρακε τὸν Πατέρα», καὶ
 πρὸς τοὺς λέγοντας μὴ δύνασθαι τοὺς ἀποστόλους διὰ τὴν ἀσθένειαν
 τῶν ἀκουόντων διδάσκειν τὰληθές. Ἐν δὲ τῷ ιβ', ὅτι εἰς τῆς
 25 Τριάδος ὁ παθῶν, καὶ περὶ τοῦ, «Εἰ γὰρ ἔγνωσαν, οὐκ ἂν τὸν
 Κύριον τῆς δόξης ἐσταύρωσαν», καὶ πῶς οὐ λέγομεν δύο Χρι-
 στοὺς ἀσθενῶς καὶ κακοτρόπως ἀπολογεῖται, πρὸς τὸ οἰκεῖον
 μέντοι συμβαίνουσαν βούλημα τὴν ἀπολογία προάγει. Ἐν δὲ τῷ
 ιγ' περὶ τοῦ πῶς οὐ δύο Υἱοί, καίτοι ἐξ ὧν δοκεῖ ἀπολογεῖσθαι,
 30 ἀνάγκη λέγειν δύο Υἱούς. Ἐν ᾧ καὶ ὁ Ταράσιος ὡς δῆθεν ἐκνευ-

12. Ψαλμ. 34, 8.

13. Ἰω. 1, 14.

14. Ἰω. 3, 13.

15. Α' Κορ. 10, 4.

16. Δευτ. 28, 66.

17. Ἰεζ. 44, 2.

18. Πράξ. 13, 26.

19. Ρωμ. 8, 32.

20. Α' Ἰω. 1, 1.

21. Ἰω. 3, 16.

22. Βαρούχ 3, 36-38.

23. Ψαλμ. 81, 8.

τῆ δῆθεν ἀντιλογία του, συμφωνεῖ μὲ τὸν Λαμπάδιο. Στὸν πέμπτο λόγο, ὅπου καὶ ὁ Ταράσιος ὑποκρίνεται ὅτι ἀναλαμβάνει τὸν ἀγῶνα τοῦ Μαρίνου, ἐπαναλαμβάνει ἐντονότερα τὶς κατηγορίες ἐναντίον τοῦ Ἰωάννη, καὶ ὁ λόγος του καταναλώνεται σχεδὸν σ' αὐτές. Στὸν ἕκτο ἐπιτίθεται κάπως δριμύτερα στὸ θέμα τῆς ἔνωσης τοῦ Θεοῦ μὲ τὸν Σωτῆρα μας Χριστό, καὶ ἐξετάζει τὸ, «Σὲ ἔχρισε ὁ Θεός, ὁ Θεός σου»¹², καὶ ποιά γνώμη ἔχει ἢ κατ' αὐτὸν Ἐκκλησία γιὰ τὸ «σαρκώθηκε». Στὸν ὄγδοο ἐκτρέπεται σὲ πολλές ἀτοπίες γιὰ τὸ, «Ὁ Λόγος ἔγινε σὰρκα»¹³, καὶ γιὰ τὸ, «Κανένας δὲν ἀνέβηκε στὸν οὐρανό, παρὰ μόνον αὐτὸς πού κατέβηκε ἀπὸ τὸν οὐρανό, ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου πού βρίσκεται στὸν οὐρανό»¹⁴. Στὸν ἕνατο ἀναφέρεται στὸ χωρίο, «Ἡ πέτρα ἦταν ὁ Χριστός»¹⁵, καὶ στὸ, «Θὰ δεῖτε τὴ ζωὴ σας κρεμασμένη μπροστά σας»¹⁶, καὶ στὸ, «Ἡ πύλη αὐτὴ θὰ μείνει κλειστή»¹⁷, ἐκλαμβάνοντας ὅλα αὐτὰ μὲ ἀντίληψη δυσσεβῆ. Στὸν δέκατο μιλάει γιὰ τὸ χωρίο, «Σ' ἐσαῖς ἔχει ἀποσταλεῖ ὁ λόγος τῆς σωτηρίας»¹⁸, καὶ τὸ, «Αὐτὸς πού δὲν λυπήθηκε τὸν Υἱό του»¹⁹, καὶ τὸ, «Τὰ χέρια σας ψηλάφησαν, δηλαδὴ τὸν Λόγο τῆς ζωῆς»²⁰, καὶ γιὰ τὸ, «Τόσο πολὺ ἀγάπησε ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε τὸν Υἱό του τὸν Μονογενῆ»²¹ καὶ τὰ ἑξῆς. Στὸν ἐνδέκατο ἀναφέρεται στὸ χωρίο, «Αὐτὸς εἶναι ὁ Θεὸς σας, δὲν θὰ λάβετε ἄλλον ὑπόψη σας ἐκτὸς ἀπὸ αὐτόν»—«Κι ἔπειτα φανερώθηκε στὴ γῆ καὶ συναναστράφηκε μὲ τοὺς ἀνθρώπους»²², καὶ στὸ, «Ἀναστήσου, Θεέ μου, καὶ κρίνε τὴ γῆ»²³, καὶ στὸ, «Ὁποῖος εἶδε ἐμένα, ἔχει δεῖ καὶ τὸν Πατέρα»²⁴, καὶ ἀπευθύνεται πρὸς ἐκείνους πού λένε, ὅτι οἱ ἀπόστολοι ἐξαιτίας τῆς ἀδυναμίας τῶν ἀκροατῶν δὲν μποροῦν νὰ διδάσκουν τὴν ἀλήθεια. Στὸν δωδέκατο λόγο ἐξετάζει τὸ θέμα, ὅτι ἓνας ἀπὸ τὰ πρόσωπα τῆς ἁγίας Τριάδος ὑπέστη τὸ πάθος, καὶ μιλάει γιὰ τὸ χωρίο, «Ἄν τὴν εἶχαν γνωρίσει, δὲν θὰ σταύρωναν τὸν Κύριο τῆς δόξας»²⁵, καὶ ἀπολογεῖται ἀσθενικά καὶ μὲ τρόπο κακό, γιὰ τὸ δὲν ὁμολογοῦμε δύο Χριστούς, ἀλλὰ κάνει τὴν ἀπολογία του νὰ προχωρήσει σ' αὐτὸ πού ἐκεῖνος θέλει. Στὸν δέκατο τρίτο ἐξηγεῖ γιὰ τὸ δὲν ὑπάρχουν δύο Υἱοί, ἂν καὶ βέβαια ἀπὸ τὴν ἀπολογία του προκύπτει ἡ ἀνάγκη νὰ ὁμολογοῦμε δύο Υἱούς. Σ' αὐτὸ τὸ βιβλίον καὶ ὁ Ταράσιος, σὰν δῆθεν

24. Ἰω. 14, 9.

25. Α' Κορ. 2, 8.

κημένος σιωπᾶ, καὶ παύει καὶ ὁ Βασίλειος, ἦτοι ὁ Λαμπάδιος, τῆς κατὰ πεῦσιν καὶ ἀπόκρισιν σπουδῆς τὴν σχολήν, καὶ ποιεῖται τὸν ιδ', ιε' τε καὶ ις' λόγον διεξοδικωτέρῳ λόγῳ, καὶ κατατρέχει τῶν ἐν τῷ β' καὶ γ' διβλίῳ εἰρημένων τῶν Ἰωάννη.

5 Ἦν δ' οὗτος ὁ Βασίλειος πρεσβύτερος, ὡς αὐτός φησι, τῆς κατὰ Ἀντιόχειαν Ἐκκλησίας, ἀρχιερατεύοντος μὲν τῶν ἐκεῖσε Φλαβιανοῦ, Ῥωμαίων δὲ Ἀναστασίου βασιλεύοντος. Ἔστι δὲ τὴν φράσιν χυδαῖος, καὶ μάλιστα ἐν τοῖς διαλογικοῖς αὐτοῦ οὐδὲ τῶν ἐκ τριόδου ῥημάτων ἀπέχεται· ἀλλ' οὐδὲ τὴν σύνταξιν ἀκρι-
10 θῆς, ὥστε καὶ μέχρι τοῦ σφάλλιν καὶ σολοικισμοῖς κεχρηῆσθαι πολλάκις ἐξάγεται καὶ τὸ σαφές δέ, ὡς ἐν τούτοις, ἐπετήδευσε. Τοῖς μέντοι κατὰ τῆς εὐσεβείας ἐπιχειρήμασι δριμύς τέ ἐστιν καὶ ἐντριθῆς, καὶ τὸν ὅλον βίον τούτοις, ὡς ἔοικε, τοῖς ματαίοις κατὰ τῆς εὐσεβείας πόνοις ἐγκατασαπείς. Καὶ τὴν αἵρεσιν δὲ Νεστο-
15 ρίου νοσῶν, Νεστόριον μὲν οὐκ οἰκειοῦται, Διόδωρον δὲ καὶ Θεόδωρον ἐπιγράφεται πατέρας. Καὶ κατὰ μὲν τοῦ θεσπεσίου Κυρίλλου εἰς πρόσωπον οὕτως ἀναισχύντως οὐ βλασφημεῖ· τὸν μέντοι γε Ἰωάννην, καθ' οὗ τὴν γραφὴν ἐνεστήσατο, μηδενὶ ἄλλῳ ἀλλ' ἢ τοῖς Κυρίλλου φησὶν ἐπερίδεσθαι ιβ' κεφαλαίοις, καὶ τῷ
20 δωδεκάτῳ, φησί, μάλιστα, ὃ παρεισάγει τὴν θεοπάθειαν, ἐν οἷς αὐτῷ καὶ τῆς ματαιοπονίας τὸ τέλος. Τὸ δὲ σύνταγμα αὐτῷ πρὸς Λεόντιον, ὡς ἔφημεν, ἐποιήθη, ὃν ὀσιώτατον καὶ θεοφιλέστατον καὶ πατέρα ἀποσεμνύνει.

ΡΗ.

25 **Θεοδώρου μονάζοντος Ἀλεξανδρέως κατὰ Θεμιστίου λόγος.**
Καὶ Θεμιστίου ἀπολογία ὑπὲρ τοῦ ἐν ἀγίοις Θεοφοδίου.

Ἀνεγνώσθη Θεοδώρου μονάζοντος Ἀλεξανδρέως «κατὰ Θεμιστίου», οὗ ἡ ἐπιγραφή, «Ἐλεγχος ὡς ἐν συντόμῳ τῆς ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς Θεμιστίου κατὰ τῶν ἡμῶν Πατέρων προπετοῦς
30 καὶ ἀλογωτάτης ἐνστάσεως, ἐκ προφάσεως νῦν ἡμῖν πεπονημένος τῶν προδεβλημένων ὑπ' αὐτοῦ κατὰ τῆς ἀληθείας ζητημάτων τε καὶ προτάσεων, καὶ σαφῆς διευκρίνησις τῆς προκεμένης ὑπο-

ἡττημένος, σιωπᾶ, καὶ σταματᾶ καὶ ὁ Βασίλειος, δηλαδὴ ὁ Λαμπάδιος, τὸ ἔργο του νὰ κινεῖ τὸν λόγο μὲ ἐρωτήσεις καὶ ἀποκρίσεις. Στὸν λόγον δεκατέσσερα, δεκαπέντε καὶ δεκαἕξι ἀναπτύσσει τὴ σκέψη του μὲ περισσότερη λεπτομέρεια καὶ καταφέρεται σὲ ὅσα εἰπώθηκαν στὸν Ἰωάννη στὸν δεύτερο καὶ τρίτο λόγο.

Αὐτὸς ὁ Βασίλειος ἦταν πρεσβύτερος, ὅπως λέγει ὁ ἴδιος, τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀντιόχειας, ὅταν ἀρχιερέας αὐτῆς ἦταν ὁ Φλαβιανὸς καὶ βασιλιὰς τῶν Ρωμαίων ὁ Ἀναστάσιος. Στὴ φρασιολογία του εἶναι χυδαῖος, καὶ μάλιστα στὰ διαλογικὰ μέρη δὲν παραλείπει οὔτε λέξεις τῶν ἀγοραίων. Ἄλλ' οὔτε καὶ στὴ σύνταξί του εἶναι ἀκριβῆς, ὥστε πολλὲς φορὲς φτάνει καὶ σὲ σφάλματα καὶ στὴ χρῆση σολοικισμῶν, ἐπιδιώκοντας νὰ εἶναι σαφῆς καὶ σ' αὐτά. Στὰ ἐπιχειρήματά του κατὰ τῆς πίστεώς μας εἶναι δριμύς καὶ μὲ μεγάλη πείρα, καὶ ὅλη τὴ ζωὴ του, ὅπως φαίνεται, σάπισε μέσα σ' αὐτοὺς τοὺς μάταιους κατὰ τῆς εὐσέβειας μόχθους. Κι ἐνῶ πάσχει ἀπὸ τὴ νόσο τῆς αἵρεσης τοῦ Νεστόριου, δὲν οἰκειοποιεῖται τὸν Νεστόριο, ἀλλὰ ὀνομάζει πατέρες τὸν Διόδωρο καὶ τὸν Θεόδωρο. Καὶ ἐναντίον βέβαια τοῦ θείου Κυρίλλου δὲν βλασφημεῖ τόσο ἀδιάντροπα εὐθέως, ἀλλὰ γιὰ τὸν Ἰωάννη, ἐναντίον τοῦ ὁποίου στρέφει τὸν λόγο του, λέγει ὅτι σὲ κανέναν ἄλλον δὲν στηρίζεται, παρὰ στὰ δώδεκα κεφάλαια τοῦ Κυρίλλου, καὶ μάλιστα, λέγει, στὸ δωδέκατο, στὸ ὁποῖο ἐκθέτει μυστικὰ τὸ πάθος τοῦ Θεοῦ. Μὲ αὐτὰ παίρνει τέλος καὶ ὁ μάταιος κόπος του. Τὸ σύγγραμμά του, ὅπως εἶπα, τὸ ἀπευθύνει πρὸς τὸν Λεόντιο, τὸν ὁποῖο ἀποκαλεῖ τιμητικὰ ὀσιώτατο καὶ θεοφιλέστατο καὶ πατέρα.

108.

Θεοδώρου μοναχοῦ Ἀλεξανδρινοῦ, Λόγος κατὰ Θεμιστίου.

Καὶ ἀπολογία τοῦ Θεμιστίου ὑπὲρ τοῦ ἁγίου Θεοφοβίου.

Διαβάσθηκε τὸ ἔργο τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ μοναχοῦ Θεοδώρου κατὰ Θεμιστίου, πού ἐπιγράφεται, «Ἐλεγχος σύντομος τῆς παλαιᾶς καὶ ἀπὸ τὴν ἀρχὴ προκλητικῆς καὶ παράλογης ἀντίρρησης τοῦ Θεμιστίου κατὰ τῶν Πατέρων μας, πού ἐκπονήθηκε μὲ ἀφορμὴ τῆς προτεινόμενης ἀπὸ αὐτὸν παρατηρήσεις καὶ προτάσεις κατὰ τῆς ἀλήθειας, καὶ σαφῆς διευκρίνηση αὐτοῦ τοῦ θέματος». Αὕτη εἶναι ἡ

θέσεως». Ἡ μὲν οὖν ἐπιγραφή τοιαύτη διβλίον μᾶλλον ἢ ἐπι-
 γραφή διβλίου τυγχάνουσα· ἄμφω δέ, ὃ τε Θεόδωρος καὶ Θεμί-
 στιος, αἰρετικοὶ καὶ τῆς τῶν Θεοπασχιτῶν μερίδος ὑπάρχουσι, Σε-
 δῆρῳ προσανακείμενοι. Ὁ μὲντοι Θεμίστιος ἢ Καλώνυμος (ἐξο-
 5 νομάζει γὰρ καὶ οὕτως αὐτὸς ἑαυτὸν) καὶ τῆς τῶν Ἀγνοιτῶν προ-
 στατῆς ἐστὶν αἰρέσεως, καὶ λόγον ὑπὲρ τῆς τοιαύτης νόσου συνέ-
 γραψεν, ὃν ἐπέγραψε «Καλωνύμου, τοῦ καὶ Θεμιστίου, ἀπολογία
 ὑπὲρ τοῦ ἐν ἁγίοις Θεοφοβίου», ἐν ᾧ καὶ Σεδῆρου, ᾧ προσανάκει-
 10 πτεται. Εὐθύνας δὲ ἐν τῷδε τῷ λόγῳ παρὰ Θεοδώρου εἰσπράτ-
 τεται· τὰ γάρ τοι τοῦ Θεμιστίου ἐπιχειρήματα τέσσαρα μὲν ὄντα,
 τὴν ἄγνοιαν δέ, ὡς ᾤετο, ἐπὶ Χριστοῦ κατασκευάζοντα, καθ' ἐν ὃ
 Θεόδωρος ταξάμενος, ἕκαστον μυρίαῖς ἀτοπίαῖς ἐχόμενον δείκνυ-
 σιν. Εἶτα πάλιν ὁ Θεμίστιος, ὥσπερ τὴν ἦτταν ἀνακαλούμενος,
 15 κατὰ Θεοδώρου μονόδιβλον ἔγραψε. Καὶ ὁ Θεόδωρος πάλιν ἐν
 τρισὶ τόμοις τοὺς κατ' αὐτοῦ ἐλέγχους ἀποσκευασάμενος, τὴν οἰ-
 κείαν ἐπὶ τούτῳ δόξαν ἀληθῆ παρεστήσατο. Ἔστι δὲ τούτων ἐκά-
 τερος τοῦ τε συγγράφειν οὐκ ἀπείρως ἔχων, καὶ τὸ σαφὲς μετὰ τοῦ
 συντόνου καὶ τοῦ καθεστηκότος ἐν λόγοις διώκων.

20

ΡΘ.

Κλήμεντος Ἀλεξανδρέως, πρεσβυτέρου,, διβλία.

Ἀνεγνώσθη Κλήμεντος Ἀλεξανδρέως πρεσβυτέρου τεύχη
 διβλίων τρία, ὧν τὸ μὲν ἐπιγραφήν ἔλαχεν «Υποτυπώσεις», τὸ δὲ
 «Στρωματεύς», τὸ δὲ «Παιδαγωγός».

25

Ἐπιγραφῶν τῶν υποτυπώσεων τόμοι ὀκτώ.

Αἱ μὲν οὖν «Ἐπιγραφῶν τῶν υποτυπώσεων» διαλαμβάνουσι περὶ ῥητῶν τι-
 νων τῆς τε Παλαιᾶς καὶ Νέας Γραφῆς, ὧν καὶ κεφαλαιωδῶς ὡς
 δῆθεν ἐξήγησίν τε καὶ ἐρμηνείαν ποιεῖται. Καὶ ἐν τισὶ μὲν αὐτῶν
 ὀρθῶς δοκεῖ λέγειν, ἐν τισὶ δὲ παντελῶς εἰς ἀσεβεῖς καὶ μυθῶδεις
 30 λόγους ἐκφέρεται. Ὑλὴν τε γὰρ ἄχρονον καὶ ιδέας ὡς ἀπὸ τινων
 ῥητῶν εἰσαγομένας δοξάζει, καὶ τὸν Υἱὸν εἰς κτίσιμα κατάγει.

26. Παραφυάδα τοῦ Μονοφυσιτισμοῦ, πού ἀποδέχονταν τὴ φράση πού εἰση-
 χθη στὴ θεία λειτουργία ἀπὸ τὸν ἐπίσκοπο Ἀντιοχείας Πέτρο Γναφεά, «ὁ Θεὸς

ἐπιγραφή πού εἶναι βιβλίον μᾶλλον παρά ἐπιγραφή βιβλίου. Καί οἱ δύο, τόσο ὁ Θεόδωρος, ὅσο καί ὁ Θεμιστιος, εἶναι αἵρετικοί, τῆς μερίδας τῶν Θεοπασχιτῶν²⁶, πού πρόσκεινται στόν Σεβήρο. Ὁ Θεμιστιος λοιπόν, ἢ Καλώννυμος (γιατί καί ἔτσι ὀνομάζει τόν ἑαυτό του) εἶναι πρωτοστάτης καί τῆς αἵρεσης τῶν Ἀγνοϊτῶν, καί ἔγραψε καί λόγο ὅπου ὑπερασπίζεται αὐτή τή νόσο, στόν ὁποῖο ἔδωσε τόν τίτλο, «Καλωνύμου ἢ Θεμιστίου ἀπολογία ὑπέρ τοῦ ἁγίου Θεοφοβίου», ὅπου κατηγορεῖ καί τόν Σεβήρο στόν ὁποῖο πρόσκειται (γιατί τέτοιο εἶναι τὸ ψεῦδος καί οἱ ἐραστές τοῦ ψεύδους). Σ' αὐτόν τόν λόγο ζητεῖ εὐθύνες ἀπό τόν Θεόδωρο. Γιατί τὰ ἐπιχειρήματα τοῦ Θεμιστίου εἶναι τέσσερα, καί, ὅπως νόμιζε, ἀποδεικνύουν τήν ἀγνοία τοῦ Χριστοῦ. Αὐτὰ ὁ Θεόδωρος ἀντιμετωπίζοντάς τα ἕνα ἕνα, δείχνει ὅτι τὸ καθένα περιέχει μύριες ἀτοπίες. Ἐπειτα πάλι ὁ Θεμιστιος, ἀνακαλώντας κατὰ κάποιον τρόπο τήν ἡττα του, ἔγραψε ἕνα μονόβιβλον ἐναντίον τοῦ Θεοδώρου. Ἀπό μέρους του πάλι ὁ Θεόδωρος σέ τρεῖς τόμους, ἀνασκευάζοντας τοὺς ἐναντίον του ἐλέγχους, παρουσιάζει τήν ἀληθινή γι' αὐτὰ ἀποψή του. Καθένας τους ἔχει ἐμπειρία στή συγγραφή καί ἐπιδιώκει στοὺς λόγους του τή σαφήνεια, τή συνοδευόμενη ἀπό δύναμη καί σταθερότητα.

109.

Κλήμεντος Ἀλεξανδρέα, πρεσβυτέρου, βιβλία.

Διαβάσαμε τοῦ πρεσβυτέρου Κλήμεντα τοῦ Ἀλεξανδρέα τρία τεύχη βιβλίων· τὸ ἕνα ἐπιγράφεται «Ὑποτυπώσεις», τὸ ἄλλο «Στρωματεῖς», καί τὸ ἄλλο «Παιδαγωγός».

Ὑποτυπώσεις σέ τόμους ὀκτώ.

Οἱ Ὑποτυπώσεις διαπραγματεύονται ὀρισμένα ρητὰ τῆς Παλαιᾶς καί τῆς Νέας Διαθήκης, τῶν ὁποίων κάνει μιά σύντομη δῆθεν ἐξήγηση καί ἐρμηνεία. Σέ μερικά βέβαια σημεῖα φαίνεται ὅτι μιλᾷ ὀρθά, σέ μερικά ὅμως παρεκτρέπεται τελείως σέ λόγους ἀσεβεῖς καί μυθώδεις. Πιστεύει σέ ὕλη ἄχρονη καί σέ ιδέες πού διδάσκονται τάχα ἀπό κάποια χωρία, καί τόν Υἱὸ τόν κατεβάζει στήν τάξη κτίσματος

ἑσταυρώθη», μέ τήν ὁποία ὑποδηλωνόταν ὅτι ἡ θεία φύση ἔπαθε κατὰ τή σταύρωση.

Ἔτι δὲ μετεμψυχώσει καὶ πολλοὺς πρὸ τοῦ Ἀδάμ κόσμους τερατεύεται, καὶ ἐκ τοῦ Ἀδάμ τὴν Εὐάν, οὐχ ὡς ὁ ἐκκλησιαστικὸς λόγος θούλεται, ἀλλ' αἰσχυρῶς τε καὶ ἀθέως ἀποφαίνεται· μίγνυσθαί τε τοὺς ἀγγέλους γυναιξὶ καὶ παιδοποιεῖν ἐξ αὐτῶν ὄνει5 ροπολεῖ, καὶ μὴ σαρκωθῆναι τὸν Λόγον, ἀλλὰ δόξαι. Λόγους τε τοῦ Πατρὸς δύο τερατολογῶν ἀπελέγχεται, ὧν τὸν ἥττονα τοῖς ἀνθρώποις ἐπιφανῆναι, μᾶλλον δὲ οὐδὲ ἐκεῖνον· φησὶ γάρ· «Λέγεται μὲν καὶ ὁ Υἱὸς Λόγος, ὁμωνύμως τῷ Πατρικῷ Λόγῳ, ἀλλ' οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ σὰρξ γενόμενος· οὐδὲ μὴν ὁ Πατρῶος Λόγος, 10 ἀλλὰ δυνάμις τις τοῦ Θεοῦ, οἷον ἀπόρροια τοῦ Λόγου αὐτοῦ, νοῦς γενόμενος τὰς τῶν ἀνθρώπων καρδίας διαπεφοίτηκε». Καὶ ταῦτα πάντα πειράται ἀπὸ ῥητῶν τινῶν κατασκευάζειν τῆς Γραφῆς· Καὶ ἄλλα δὲ μυρία φλυαρεῖ καὶ βλασφημεῖ, εἴτε αὐτός, εἴτε τις ἕτερος τὸ αὐτοῦ πρόσωπον ὑποκριθεὶς· Ἐποιήθησαν δὲ αὐτῷ 15 αἱ βλάσφημοι αὗται τερατολογίαι ἐν τόμοις ὀκτώ. Λέγει δὲ καὶ περὶ τῶν αὐτῶν πολλάκις, καὶ σποράδην καὶ συγκεχυμένως ὥσπερ ἔμπληκτος παράγει τὰ ῥητά· Ὁ δὲ ὅλος σκοπὸς ὡσανεὶ ἐρμηνεῖαι τυγχάνουσι τῆς Γενέσεως, τῆς Ἐξόδου, τῶν Ψαλμῶν, τοῦ θείου Παύλου τῶν Ἐπιστολῶν, καὶ τῶν Καθολικῶν, καὶ τοῦ Ἐκ- 20 κλησιαστοῦ. Μαθητῆς δὲ, ὡς καὶ αὐτός φησι, γέγονε Πανταίνου. Ἄλλὰ ταῦτα μὲν αἱ «ὑποτυπώσεις».

ΡΓ.

Τοῦ αὐτοῦ, ὁ Παιδαγωγός, ἐν τόμοις γ'.

Ὁ δὲ «Παιδαγωγός» ἐν τρισὶ τόμοις ἐστὶν αὐτῷ διαπεπονημέ- 25 νος, ἤθους καὶ δίου κατορθωτικὸς· ἔχει δὲ τούτων καὶ προηγούμενον καὶ συνταπτόμενον λόγον ἕτερον, ἐν ᾧ τὴν Ἑλλήνων διελέγχει ἀθεότητα. Οὐδὲν δὲ ὅμοιον ἔχουσι πρὸς τὰς «ὑποτυπώσεις» οὗτοι οἱ λόγοι· τῶν τε γὰρ ματαίων καὶ βλασφημῶν ἀπηλλαγμένοι δοξῶν καθεστήκασιν, καὶ ἡ φράσις ἀνθηρὰ καὶ εἰς ὄγκον ἠορμένη 30 σύμμετρον μετὰ τοῦ ἠδέος, καὶ ἡ πολυμάθεια ἐμπρέπουσα. Μνημονεύει δὲ πρὸς τῷ τέλει καὶ περὶ εἰκόνων.

27. Τὰ ἔργα αὐτοῦ, Παιδαγωγός καὶ Στρωματεῖς ἔχουν ἐκδοθεῖ στὴ σειρά

τος. Ἀκόμα μὲ τῆ μετεμψύχωση τερατολογεῖ ὅτι ὑπῆρξαν πολλοὶ κόσμοι πρὶν ἀπὸ τὸν Ἀδάμ, καὶ ὅτι ἡ Εὐα δὲν ἔγινε ἀπὸ τὸν Ἀδάμ ὅπως διδάσκει ἡ Ἐκκλησία, ἀλλὰ διατυπώνει αἰσχυρὴ καὶ ἄθεα διδασκαλία. Ὀνειροπολεῖ ὅτι οἱ ἄγγελοι ἔρχονται σ' ἐπαφὴ μὲ γυναῖκες καὶ κάνουν παιδιά μαζί τους, καὶ ὅτι ὁ Λόγος δὲν ἔλαβε σάρκα, ἀλλὰ μόνο πιστεύθηκε πὼς ἔλαβε. Ἐπίσης ἐλέγχεται γιὰ τὴν τερατολογία ὅτι ὁ Πατέρας ἔχει δύο Λόγους· ἀπὸ αὐτοὺς ὁ κατώτερος ἐμφανίσθηκε στοὺς ἀνθρώπους ἢ μάλλον οὔτε ἐκεῖνος. Γιατὶ γράφει: «Λέγεται βέβαια καὶ ὁ Υἱὸς Λόγος, ἔχοντας τὸ ἴδιο ὄνομα μὲ τὸν Πατρικὸ Λόγο, δὲν εἶναι ὅμως αὐτὸς πού ἔγινε σάρκα. Οὔτε καὶ ὁ Πατρικὸς Λόγος, ἀλλὰ κάποια δύναμη τοῦ Θεοῦ, σὰν μὰ ἀπόρροια αὐτοῦ τοῦ Λόγου, ἀφοῦ ἔγινε νοῦς, εἰσῆλθε στὶς καρδιές τῶν ἀνθρώπων». Κι αὐτὰ ὅλα ἐπιχειρεῖ νὰ τὰ ἀποδείξει ἀπὸ κάποια ρητὰ τῆς Γραφῆς. Διατυπώνει καὶ ἄλλες ἄπειρες φλυαρίες καὶ βλασφημίες εἴτε ὁ ἴδιος εἴτε κάποιος ἄλλος πού ὑποκρίνεται τὸ πρόσωπό του. Αὐτὲς οἱ βλάσφημες τερατολογίες συμπεριλήφθηκαν σὲ ὀκτὼ τόμους. Καὶ μιλάει γι' αὐτὲς πολλὲς φορὲς καὶ σποραδικὰ καὶ συγκεχυμένα, παρουσιάζοντας μὲ τελείως ἀνόητο τρόπο τὰ χωρία. Ὁλος ὁ στόχος του εἶναι νὰ ἐρμηνεύσει τὰχα τῆ Γένεση, τὴν Ἔξοδο, τοὺς Ψαλμούς, τὶς Ἐπιστολές, τοῦ θείου Παύλου, τὶς Καθολικὲς Ἐπιστολές καὶ τὸν Ἐκκλησιαστή. Ὁπως καὶ ὁ ἴδιος λέγει, ὑπῆρξε μαθητὴς τοῦ Παυταίνου. Αὐτὰ λοιπὸν περιέχονται στὶς Ὑποτυπώσεις.

110.

Τοῦ ἰδίου, ὁ Παιδαγωγός²⁷, σὲ τόμους τρεῖς.

Ὁ Παιδαγωγὸς ἔχει συγγραφεῖ σὲ τρεῖς τόμους καὶ θέλει νὰ κατευθύνει ὀρθὰ τὸ ἦθος καὶ τὸ βίο. ἔχει προηγούμενο ἀπὸ αὐτὸν καὶ συναπτόμενο μαζί του καὶ ἄλλον λόγο, ὅπου διελέγχει τὴν ἀθεΐα τῶν Ἐθνικῶν. Αὐτοὶ οἱ λόγοι δὲν ἔχουν τίποτε ὅμοιο μὲ τὶς Ὑποτυπώσεις. Εἶναι ἀπαλλαγμένος ἀπὸ τὶς μάταιες καὶ βλάσφημες γνώμες, τὸ ὕφος του εἶναι ἀνθηρό, σοβαρό, ἑναρμονισμένο μὲ τὸ εὐχάριστο, καὶ δείχνει τὴν πρέπουσα πολυμαθία. Στὸ τέλος ἀναφέρεται καὶ στὶς εἰκόνες.

ΕΠΕ, Ἄπαντα Κλήμεντος Ἀλεξανδρέως, τόμοι 1-2 καὶ 3-4 ἀντιστοιχῶς.

ΡΙΑ΄

Τοῦ αὐτοῦ, ὁ Στρωματεύς, ἐν τόμοις η΄.

Οἱ δὲ «Στρωματεῖς» εἰσὶ μὲν καὶ αὐτοὶ ἐν ὀκτώ λόγοις καθ' Ἑλλήνων καὶ αἰρέσεων τὸν ἀγῶνα εἰσηνηνεγμένοι, σποράδην δὲ 5 καὶ ὥσπερ οὐκ ἐν τάξει τὴν τῶν κεφαλαίων παράθεσιν κἀνταῦθα ποιεῖται, καὶ τὴν αἰτίαν ὥσπερ ἀποδιδούς ἐν τῷ τέλει τοῦ ἐβδόμου λόγου αὐταῖς λέξεσιν οὕτως λέγει· «Τούτων ἡμῖν προδιηνησμένων, καὶ τοῦ ἠθικοῦ τύπου ὡς ἐν κεφαλαίοις ὑπογραφέντος, σποράδην τε, ὡς ὑπεσχήμεθα, καὶ διερριμμένως τὰ ζώπυρα τῆς ἀληθοῦς 10 γνώσεως ἐγκατασπειράντων μαθήματα, ὡς μὴ ῥαδίαν εἶναι τῷ περιτυχόντι τῶν ἀμνητῶν τὴν τῶν ἀγίων εὐρεσιν», καὶ ἐξῆς· Ἡ μὲν οὖν τοῦ διερριμμένως αὐτὰ κατατάξαι αὐτῷ αἰτία αὕτη, ὡς φησι, γέγονεν. Εὐρον μέντοι γε ἐν τινι παλαιῷ βιβλίῳ τὴν αὐτὴν πραγματείαν οὐχὶ «Στρωματεῖς» μόνον ἐπιγραφομένην, ἀλλ' ὀλοκλή- 15 ρως οὕτως, «Τιτοῦ Φλαβίου Κλήμεντος πρεσβυτέρου Ἀλεξανδρείας, τῶν κατὰ τὴν ἀληθῆ φιλοσοφίαν γνωστικῶν ὑπομνημάτων Στρωματέων α', β', γ', δ', ε', ζ', ζ, καὶ η'». Ἀλλ' ὁ μὲν πρῶτος μέχρι τοῦ ἐβδόμου τὴν αὐτὴν ἔχουσιν ἐπιγραφὴν καὶ ἐνιαῖοι τυγχάνουσιν ἐν ἅπασιν τοῖς βιβλίοις, ὁ μέντοι ὄγδος διάφορός τέ ἐστι καὶ τῆ 20 ἐπιγραφῆ καὶ τῷ ἐδάφει. Ἐν τισὶ μὲν γάρ, «Τίς ὁ σωζόμενος πλούσιος» ἐπιγράφεται, καὶ ἄρχεται οὕτως «Οἱ μὲν τοὺς ἐγκωμιαστικούς λόγους», καὶ ἐξῆς ἐν τισὶ δὲ «Στρωματεύς ὄγδος» ὥσπερ καὶ οἱ πρὸ αὐτοῦ ἑπτὰ, ἐπιγράφεται, καὶ ἀπάρχεται· «Ἀλλ' οὐδὲ οἱ παλαιάτατοι τῶν φιλοσόφων», καὶ ἐξῆς. Αὕτη δὲ ἡ τῶν «Στρωμα- 25 τέων» βίβλος ἐνιαχοῦ οὐκ ὑγιῶς διαλαμβάνει, οὐ μέντοι γε ὥσπερ αἱ «Ἐποτυπώσεις», ἀλλὰ καὶ πρὸς πολλὰ τῶν ἐκεῖ διαμιάχεται.

Ἐπαγγέλλεται δὲ καὶ ἄλλα πεποιῆσθαι αὐτῷ συγγράμματα οὐκ ὀλίγα, καὶ γε καὶ ὑφ' ἐτέρων πεποιηκέναι μεμαρτύρηται «Περὶ τε τοῦ Πάσχα καὶ Περὶ νηστείας», καὶ «Περὶ κακολογίας, 30 Περὶ κανόνων ἐκκλησιαστικῶν κατὰ τῶν ἀκολουθούντων τῆ τῶν Ἰουδαίων πλάνῃ», ὃν Ἀλεξάνδρω Ἱεροσολύμων ἐπισκόπῳ προσειπεῖν. Ἦκμασε δὲ Σεθήρου καὶ Ἀντωνίνου υἱοῦ αὐτοῦ Ῥώμης βασιλευόντων.

111.

Τοῦ ἰδίου, ὁ Στρωματεύς, σέ δέκα τόμους.

Οἱ Στρωματεῖς εἶναι καί αὐτοὶ γραμμένοι σέ ὀκτώ τόμους καί διεξάγουν ἀγώνα κατὰ τῶν Ἐθνικῶν καί κατὰ τῶν αἰρέσεων. Ἡ παράθεση καί ἐδῶ τῶν κεφαλαίων γίνεται σποραδικά καί κάπως ἄτακτα, πρᾶγμα πού αἰτιολογεῖ στο τέλος τοῦ ἑβδόμου τόμου μέ αὐτὲς ἀκριβῶς τίς λέξεις, λέγοντας· «Ἐπειδὴ αὐτὰ τὰ ἔχομε παραθέσει ἀπὸ πρὶν καί ἔχομε παρουσιάσει μέ συντομία τὸν ἠθικὸ τύπο καί, ὅπως ὑποσχεθήκαμε, ἔχομε ἐγκατασπεύρει σποραδικά καί χωρὶς τάξη τὰ ζώπυρα τῆς ἀληθινῆς γνώσης, ὥστε νὰ μὴν εἶναι εὐκόλη στὸν ὁποιοδήποτε ἀπὸ τοὺς ἀμήνητους στὰ μυστήρια ἢ εὕρεση τῶν ἀγίων»²⁸ καί τὰ λοιπὰ. Ἡ αἰτία λοιπὸν τῆς χωρὶς τάξη παραθέσεως εἶναι αὐτή, ὅπως λέγει. Σ' ἓνα παλαιὸ βιβλίον βρήκα τὴν ἴδια πραγματεία ὄχι μόνο μέ τὴν ἐπιγραφή «Στρωματεῖς», ἀλλὰ μέ πλήρη τίτλο ὡς ἑξῆς· «Τίτου Φλαβίου Κλήμεντος, πρεσβυτέρου Ἀλεξανδρείας, τῶν γνωστικῶν ὑπομνημάτων σύμφωνα μέ τὴν ἀληθινὴ φιλοσοφία Στρωματέων α', β', γ', δ', ε', ζ', ζ', καὶ η'». Ἄλλ' ὅμως ὁ πρῶτος Στρωματέας μέχρι τὸν ἑβδόμο ἔχει τὴν ἴδια ἐπιγραφή καί εἶναι ἐντελῶς οἱ ἴδιοι σέ ὅλους τοὺς κώδικες, ἐνῶ ὁ ὄγδοος διαφέρει καί στὴν ἐπιγραφή καί στὴν ὕλη. Γιατὶ σέ μερικοὺς κώδικες φέρει ὡς ἐπιγραφή, «Τίς ὁ σωζόμενος πλούσιος», καί ἀρχίζει ὡς ἑξῆς· «Οἱ μὲν τοὺς ἐγκωμαστικὸς λόγους» καί τὰ λοιπὰ, καί σέ ἄλλους πάλι ἐπιγράφεται· «Στρωματεὺς ὄγδοος», ὅπως καί οἱ προηγούμενοι ἑπτὰ καί ἀρχίζει· «Ἄλλ' οὔτε οἱ παλαιότεροι ἀπὸ τοὺς φιλοσόφους» καί τὰ λοιπὰ. Αὐτὸ τὸ βιβλίον τῶν Στρωματέων σέ μερικὰ σημεία δὲν ὁμιλεῖ ὀρθά, ὄχι βέβαια ὅπως οἱ «Ὑποτυπώσεις», ἀλλὰ καί πολλὰ ἀπὸ τὰ ἐκεῖ τὰ ἀντιμάχεται.

Ἄναφέρει ὅτι ἔχει συγγράψει καί ἄλλα ἔργα ὄχι λίγα, καί μαρτυρεῖται καί ἀπὸ ἄλλους ὅτι ἔχει γράψει, ὅπως «Περὶ τοῦ Πάσχα», «Περὶ νηστείας», «Περὶ κακολογίας», «Περὶ κανόνων ἐκκλησιαστικῶν ἐναντίον ἐκείνων πού ἀκολουθοῦν τὴν Ἰουδαϊκὴ πλάνη», πού φαίνεται ὅτι ἀνήκει στὸν Ἀλέξανδρο Ἱεροσολύμων. Ἐξῆσε ὅταν στὴ Ρώμῃ βασιλευσαν ὁ Σεβήρος καί ὁ Ἀντωνῖνος, ὁ υἱὸς του.

28. Ἦτοι τίς ἀλήθειες τίς πίστεως, κατὰ τό, «Μὴ δώτε τὰ ἅγια τοῖς κυσί». Ματθ. 7, 6.

ΡΙΒ', ΡΙΓ'.

Κλήμεντος τοῦ Ῥώμης,

Διαταγαὶ τῶν ἁγίων ἀποστόλων, Ἀναγνωρισταί, καὶ τᾶλλα

Ἀνεγνώσθη Κλήμεντος τοῦ Ῥώμης τεύχη βιβλίων δύο, ὧν τὸ
 5 μὲν ἐπιγράφεται, «Διαταγαὶ τῶν ἀποστόλων διὰ Κλήμεντος», ἐν
 ᾧ καὶ οἱ τῶν συνοδικῶν κανόνων τῷ ἀθροίσματι τῶν ἀποστόλων
 κανόνες ἐπιγραφόμενοι περιέχονται, τὸ δὲ τὴν προσφώνησιν ὡς
 ἐν ἐπιστολῆς εἶδει πρὸς Ἰάκωβον τὸν ἀδελφόθεον ποιεῖται, ἐν ᾧ
 αἱ τε λεγόμεναι τοῦ «ἀποστόλου Πέτρου Πράξεις καὶ αἱ Πρὸς
 10 Σίμωνα τὸν Μάγον διαλέξεις», καὶ ἔτι ὁ «Ἀναγνωρισμὸς Κλή-
 μεντος καὶ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν ἄλλων ἀδελφῶν», διὸ καὶ ἐν τισι
 τῶν βιβλίων ἢ ἐπιγραφῇ, «Κλήμεντος τοῦ Ῥωμαίου ἀναγνωρι-
 σμὸς» ἐπιγράφεται, ἐν τισὶ δέ, ὡς ἔφημεν, ἐπιστολῇ προτάττεται
 ὡς πρὸς τὸν ἀδελφόθεον Ἰάκωβον, καὶ αὕτη δὲ οὐχ ἡ αὐτή, οὐδὲ
 15 ὡς ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ προσώπου προενηνεγμένη, ἀλλ' ἐπεὶ μὲν τινων
 βιβλίων ὡς ἀπὸ Πέτρου τοῦ ἀποστόλου πρὸς Ἰάκωβον ἐπεσταλ-
 μένη, ἐφ' ἐτέρων δὲ ὡς ἀπὸ Κλήμεντος πρὸς Ἰάκωβον, ἄλλη καὶ
 ἄλλη, καθὼς προείπομεν. Καὶ ἡ μὲν δηλοῖ Πέτρον τὰς οἰκειίας
 συγγράψασθαι πράξεις καὶ πρὸς Ἰάκωβον αἰτησάμενον ταύτας
 20 ἀποστεῖλαι, ἡ δὲ διαλαμβάνει ὡς Κλήμης ταύτας κατὰ πρόστα-
 γμα Πέτρου συγγράψει, κακεῖνου πρὸς τὴν ἀγήρω μεταναστάν-
 τος ἀποστεῖλοι Κλήμης πρὸς Ἰάκωβον. Ἔστιν οὖν εἰκασμῶ δια-
 λαβεῖν, ὡς δύο μὲν εἶησαν τῶν Πέτρου Πράξεων ἐκδόσεις γεγε-
 νημένοι, τῷ δὲ χρόνῳ τῆς ἐτέρας διαρρυσίσης ἐπεκράτησεν ἡ τοῦ
 25 Κλήμεντος ἐν πᾶσι γὰρ τοῖς βιβλίοις ἃ εἶδομεν, καίτοι οὐκ ὀλί-
 γων ὄντων, μετὰ τὰς διαφόρους ἐκείνας ἐπιστολάς καὶ ἐπιγρα-
 φὰς τὴν αὐτὴν εὗρομεν ἀπαράλλάκτως πραγματείαν, ἀρχομέ-
 νην «Ἐγὼ Κλήμης», καὶ τὰ ἐξῆς ἐνταττόμενα Μυρίων δὲ ἀτοπη-
 μάτων ἢ πραγματεία γέμει αὕτη, καὶ τῆς εἰς τὸν Υἱὸν βλασφη-
 30 μίας κατὰ τὴν Ἀρείου δόξαν ἐστὶν ἀνάπλεως. Αἱ δὲ γε «Διατα-
 γαί» τρισὶ μόνοις δοκοῦσιν ἐνέχεσθαι, κακοπλαστία, ἣν οὐ χα-
 λεπὸν ἀποσκευάσασθαι, καὶ ὅτι κατὰ τοῦ Δευτερονομίου ὑβρεῖς.

29. *Ολα τὰ ἔργα τὰ σχετικὰ μὲ τὸν Κλήμεντα ἔχουν δημοσιευθεῖ στὴ σειρᾶ

112, 113.

Κλήμεντος, ἐπισκόπου Ρώμης,

Διαταγές τῶν ἁγίων ἀποστόλων²⁹, Ἄναγνωριστές, καὶ τὰ ἄλλα.

Διαβάσαμε τοῦ Κλήμεντα, ἐπισκόπου Ρώμης, δύο τεύχη βιβλίων, ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὸ ἓνα ἐπιγράφεται, «Διαταγαὶ τῶν Ἀποστόλων διὰ Κλήμεντος», στὸ ὁποῖο περιέχονται καὶ οἱ ἐπιγραφόμενοι συνοδικοὶ κανόνες τῆς σύναξης τῶν Ἀποστόλων, καὶ τὸ ἄλλο ἀποτελεῖ τὴν προσφώνηση, ὑπὸ τύπου ἐπιστολῆς, πρὸς τὸν Ἰάκωβο τὸν ἀδελφόθεο, στὸ ὁποῖο περιέχονται καὶ οἱ λεγόμενες Πράξεις τοῦ ἀποστόλου Πέτρου καὶ οἱ διάλογοι μὲ τὸ Σίμωνα τὸν μάγο, καὶ ἀκόμα καὶ ὁ ἀναγνωρισμὸς τοῦ Κλήμεντα ἀπὸ τὸν πατέρα του καὶ τοὺς ἀδελφούς του, γι' αὐτὸ καὶ σὲ μερικοὺς κώδικες ὑπάρχει ἡ ἐπιγραφή Κλέμεντος τοῦ Ρωμαίου ἀναγνωρισμὸς. Σὲ μερικὲς ἄλλες, ὅπως εἶπαμε, προτάσσεται ἐπιστολὴ πού ἀπευθύνεται τάχα πρὸς τὸν ἀδελφόθεο Ἰάκωβο. Αὕτῃ μάλιστα δὲν εἶναι ἡ ἴδια, οὔτε φαίνεται νὰ ἔχει γραφεῖ ἀπὸ τὸ ἴδιο πρόσωπο, ἀλλὰ σὲ μερικὰ χειρόγραφα φαίνεται σὰ νὰ ἔχει σταλεῖ ἀπὸ τὸν ἀπόστολο Πέτρο στὸν Ἰάκωβο καὶ σὲ ἄλλα ἀπὸ τὸν Κλήμεντα στὸν Ἰάκωβο, διαφορετικὴ ἢ μὴ ἀπὸ τὴν ἄλλη, ὅπως εἶπαμε προηγουμένως. Ἡ μία δηλώνει, ὅτι ὁ Πέτρος ἔχει συγγράψει τίς πράξεις του καὶ τίς ἔστειλε στὸν Ἰάκωβο πού τίς ζήτησε, ἐνῶ ἡ ἄλλη λέγει ὅτι αὐτὲς τίς ἔγραψε ὁ Κλήμης κατ' ἐντολὴ τοῦ Πέτρου, κι ὅταν ἐκεῖνος μεταβεῖ στὴν ἀθάνατη ζωὴ, νὰ τίς στείλει στὸν Ἰάκωβο. Μποροῦμε λοιπὸν νὰ βγάλουμε τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἦταν δύο οἱ συγγραφές γιὰ τίς πράξεις τοῦ Πέτρου, καὶ ὅτι ἡ μία χάθηκε στὸ πέρασμα τῶν ἐτῶν καὶ ἐπικράτησε ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Κλήμεντος. Γιατὶ σὲ ὅλα τὰ βιβλία πού εἶδαμε, παρόλου πού δὲν ἦταν λίγα μετὰ τίς διαφορετικὲς ἐκεῖνες ἐπιστολὲς καὶ ἐπιγραφές, βρήκαμε τὴν ἴδια ἀπαράλλαχτη πραγματεία πού ἀρχίζει, «Ἐγὼ ὁ Κλήμης», καὶ τὰ λοιπὰ στὴ συνέχεια. Ἡ πραγματεία εἶναι γεμάτη ἀπὸ ἄπειρα ἀτοπήματα καὶ εἶναι πλήρης ἀπὸ βλασφημία ἐναντίον τοῦ Υἱοῦ σύμφωνα μὲ τὴν αἴρεση τοῦ Ἀρείου. Οἱ Διαταγές πάλι περιλαμβάνουν τρεῖς βλασφημίες, τὴν κακοπλαστία, πού δὲν εἶναι δύσκολο νὰ ἀνασκευασθεῖ, καὶ ὅτι ἀφήνει μερικὲς ὕβρεις ἐναντίον

ΕΠΕ, Ἦ Απαντα ἀποστολικῶν πατέρων, τόμοι 2-3.

τινάς ἐπαφήσιν, ἃ καὶ ῥᾶστον διαλύσασθαι, καὶ ἔτι Ἀρειανισμῶ ὅπερ ἂν τις καὶ διαίως διακρούσαιτο. Ἡ μέντοι γε τῶν τοῦ «Πέτρου Πράξεων» βίβλος τῷ τε λαμπρῷ καὶ τῇ σεμνότητι καὶ ἔτι τῷ καθαρῷ καὶ συντόνῳ καὶ τῇ ἄλλῃ ἀρετῇ τοῦ λόγου καὶ πολυμα-
5 θεία τοσοῦτον ἔχει πρὸς τὰς «Διαταγὰς» τὸ παραλλάττον, ὡς μηδὲ συγκρίσει τῇ κατὰ τοὺς λόγους πρὸς ἀλλήλας παραβάλλεσθαι τὰς βίβλους.

Οὗτός ἐστιν ὁ Κλήμης, περὶ οὗ φησιν ὁ θεσπέσιος Παῦλος ἐν τῇ πρὸς Φιλιππησίους Ἐπιστολῇ, «Μετὰ καὶ Κλήμεντος καὶ τῶν
10 λοιπῶν συνεργῶν μου, ὧν τὰ ὀνόματα ἐν βίβλῳ ζωῆς». Οὗτος καὶ ἐπιστολὴν ἀξιόλογον πρὸς Κορινθίους γράφει, ἣτις παρὰ πολλοῖς ἀποδοχῆς ἠξιώθη ὡς καὶ δημοσίᾳ ἀναγινώσκεισθαι. Ἡ δὲ λεγομένη δευτέρα πρὸς τοὺς αὐτοὺς ὡς νόθος ἀποδοκιμάζεται, ὥσπερ ὁ ἐπιγραφόμενος ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ Πέτρου καὶ Ἀππί-
15 ωνος πολύστιχος διάλογος. Τοῦτόν φασιν οἱ μὲν δεῦτερον μετὰ Πέτρον Ῥώμης ἐπισκοπῆσαι, οἱ δὲ τέταρτον· Λίνον γὰρ καὶ Ἀνάκλητον μεταξὺ αὐτοῦ καὶ Πέτρου Ῥώμης ἐπισκόπους διαγεγονέναι· τελευτῆσαι δὲ αὐτὸν τρίτῳ ἔτει Τραϊανου.

ΡΙΑ΄.

20 Λευκίου Χαρίνου, αἱ τῶν ἀποστόλων Περίοδοι.

Ἀνεγνώσθη βιβλίον, αἱ λεγόμεναι «Τῶν ἀποστόλων Περίοδοι», ἐν αἷς περιείχοντο πράξεις Πέτρου, Ἰωάννου, Ἀνδρέου, Θωμᾶ, Παύλου. Γράφει δὲ αὐτός, ὡς δηλοῖ τὸ αὐτὸ βιβλίον, Λεύκιος Χαρίνος. Ἡ δὲ φράσις εἰς τὸ παντελὲς ἀνώμαλός τε καὶ
25 παρηλλαγμένη· καὶ συντάξεσι γὰρ καὶ λέξεσι κέχρηται ἐνίοτε μὲν οὐκ ἡμελημέναις, κατὰ δὲ τὸ πλεῖστον ἀγοραίοις καὶ πεπατημέναις, καὶ οὐδὲν τῆς ὁμαλῆς καὶ αὐτοσχεδίου φράσεως καὶ τῆς ἐκεῖθεν ἐμφύτου χάριτος, καθ' ἣν ὁ εὐαγγελικός τε καὶ ἀποστολικὸς διαμεμόρφωται λόγος, οὐδ' ἵχνος ἐμφαίνων. Γέμει δὲ καὶ
30 μωρίας πολλῆς καὶ τῆς πρὸς ἑαυτὸν μάχης καὶ ἐναντιώσεως. Φησὶ γὰρ ἄλλον εἶναι τὸ τῶν Ἰουδαίων Θεὸν καὶ κακόν, οὗ καὶ

τοῦ Δευτερονομίου, πού εἶναι καί εὐκολο νά διαλυθοῦν, καί ἀκόμα γιά τόν Ἀρειανισμό, πού μπορεῖ κανένας νά τόν ἀποκρούσει καί μάλιστα βίαια. Τό τεῦχος λοιπόν τῶν Πράξεων τοῦ Πέτρου μέ τή λαμπρότητα καί τή σοβαρότητα, καί ἀκόμα μέ τήν καθαρότητα καί τή δυνατή φρασιολογία καί μέ τήν ἄλλη ἀρετή τοῦ λόγου καί τήν πολυμάθεια, τόσο πολὺ παραλλάσσει ἀπὸ τίς «Διαταγές», ὥστε δέν μποροῦν νά παραβληθοῦν μεταξὺ τους τὰ βιβλία οὔτε ὡς πρὸς τή διατύπωση τοῦ λόγου.

Αὐτὸς εἶναι ὁ Κλήμης, γιὰ τὸν ὁποῖο λέγει ὁ θεῖος Παῦλος στὴν πρὸς Φιλιππησίους ἐπιστολή, «Μαζὶ καὶ μέ τὸν Κλήμεντα καὶ τοὺς λοιποὺς συνεργάτες μου, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα γράφτηκαν στὸ βιβλίο τῆς ζωῆς»³⁰. Αὐτὸς γράφει καὶ μιὰ ἀξιόλογη ἐπιστολή πρὸς τοὺς Κορινθίους, πού ἔγινε ἀποδεκτὴ ἀπὸ πολλούς, ὥστε καὶ δημόσια νά διαβάζεται. Ἡ λεγόμενη ὁμως δεύτερη ἐπιστολή του πρὸς τοὺς ἴδιους ἀπορρίπτεται ὡς νόθος, ὅπως καὶ ὁ πολὺστιχος διάλογος μεταξὺ τοῦ Πέτρου καὶ τοῦ Ἀππίωνα, πού φέρει στὴν ἐπιγραφή του τὸ ὄνομά του. Αὐτὸς λένε ἄλλοι πὺς εἶναι ὁ δεῦτερος μετὰ τὸν Πέτρο ἐπίσκοπος τῆς Ρώμης, καὶ ἄλλοι ὁ τέταρτος. Γιατὶ ἀνάμεσα στὸν Πέτρο καὶ σ' αὐτὸν ἔχουν γίνεи ὁ Λίνος καὶ ὁ Ἀνάκλητος. Πέθανε στὸ τρίτο ἔτος τῆς βασιλείας τοῦ Τραϊανοῦ.

114.

Λευκίου Χαρίνου, οἱ Περίοδοι τῶν ἀποστόλων.

Διαβάσαμε τὸ βιβλίο πού λέγεται, «Τῶν ἀποστόλων Περίοδοι», ὅπου περιέχονται πράξεις τοῦ Πέτρου, τοῦ Ἰωάννη, τοῦ Ἀνδρέα, τοῦ Θωμᾶ, καὶ τοῦ Παύλου. Τίς γράφει, ὅπως δηλώνει τὸ ἴδιο τὸ βιβλίο, ὁ Λεύκιος Χαρίνος. Ἡ φρασιολογία του εἶναι τελείως ἀνώμαλη καὶ διαφορετικὴ. Χρησιμοποιεῖ συντάξεις καὶ λέξεις κάποτε ὄχι χωρὶς προσοχὴ καὶ ἐπιμέλεια, ἀλλὰ κατὰ τὸ πλεῖστον χυδαῖες καὶ τετριμμένες, καὶ δέν φανερώνει οὔτε ἶχνος ὁμαλῆς καὶ αὐτοσχέδιας διατύπωσης καὶ τῆς ἐμφυτῆς χάριτος αὐτῆς, κατὰ τὴν ὁποία ἔχει διαμορφωθεῖ ὁ εὐαγγελικὸς καὶ ἀποστολικὸς λόγος. Εἶναι γεμάτη καὶ ἀπὸ πολλὴ μωρία καὶ ἀντιφάσεις καὶ μάχες πρὸς τὸν ἑαυτό του. Γιατὶ λέγει ὅτι εἶναι ἄλλος καὶ κακὸς ὁ Θεὸς τῶν Ἰουδαίων, τοῦ

Σίμωνα τὸν Μάγον ὑπηρέτην καθεστάναι, ἄλλον δὲ τὸν Χριστόν, ὃν φησιν ἀγαθόν· καὶ φύρων ἅπαντα καὶ συγγέων καλεῖ αὐτὸν καὶ Πατέρα καὶ Υἱόν. Λέγει δὲ μηδ' ἐναθροπῆσαι ἀληθῶς, ἀλλὰ δόξαι, καὶ πολλὰ πολλάκις φανῆναι τοῖς μαθηταῖς, νέον καὶ πρε-
 5 σβύτην πάλιν, καὶ πάλιν παῖδα, καὶ μείζονα καὶ ἐλάττονα καὶ μέ-
 γιστον, ὥστε τὴν κορυφὴν διήκειν ἔσθ' ὅτε μέχρις οὐρανοῦ. Πολ-
 λὰς δὲ καὶ περὶ τοῦ σταυροῦ κενολογίας καὶ ἀτοπίας ἀναπλάττει,
 καὶ τὸν Χριστὸν μὴ σταυρωθῆναι, ἀλλ' ἕτερον ἀντ' αὐτοῦ, καὶ
 καταγελαῖν διὰ τοῦτο τῶν σταυρούντων. Γάμους τε νομίμους ἀθε-
 10 τεῖ, καὶ πᾶσαν γένεσιν πονηράν τε καὶ τοῦ πονηροῦ λέγει. Καὶ
 πλάστην τῶν δαυμόνων ἄλλον ἐκκληρεῖ. Νεκρῶν δὲ ἀνθρώπων καὶ
 θοῶν καὶ κτηνῶν ἄλλων παραλογωτάτας καὶ μειρακιώδεις τερα-
 τεύεται ἀναστάσεις. Δοκεῖ δὲ καὶ κατ' εἰκόνων τοῖς Εἰκονομάχοις
 ἐν ταῖς Ἰωάννου Πράξεσι δογματίζειν. Καὶ ἀπλῶς αὕτη ἡ δίβλος
 15 μυρία παιδαριώδη καὶ ἀπίθανα καὶ κακόπλαστα καὶ ψευδῆ καὶ
 μωρὰ καὶ ἀλλήλοις μαχόμενα καὶ ἀσεβῆ καὶ ἄθεα περιέχει, ἣν εἰ-
 πῶν τις πάσης αἰρέσεως πηγὴν καὶ μητέρα οὐκ ἂν ἀποσφαλεῖη
 τοῦ εἰκότος.

ΡΙΕ΄.

20 Ἐναντίον κατὰ Ἰουδαίων καὶ Τεσσαρεσκαιδεκατιτῶν λόγος.

Καὶ Μητροδώρου περὶ τῆς τοῦ ἁγίου Πάσχα ἑορτῆς.

Ἐνεγνώσθη βιβλίον ἀνώνυμον, οὗ ἡ ἐπιγραφή «Λόγος πρὸς
 Ἰουδαίους καὶ τοὺς μετὰ τούτων αἰρετικούς καὶ τοὺς καλουμέ-
 νους Τεσσαρεσκαιδεκατίτας, μὴ τῷ πρώτῳ καθ' Ἑβραίους μηνὶ
 25 ἐπιτελοῦντας τοῦ ἁγίου Πάσχα τὴν ἑορτήν». Οὗτος μὲν ὁ λόγος
 σύντομος καὶ ἀπέριττος καὶ κόμπου μετέχων. Λέγει μέντοι τῇ
 ἀγία Πέμπτη μὴ τὸ νομικὸν φαγεῖν Πάσχα τὸν Κύριον ἡμῶν
 Ἰησοῦν Χριστόν, μηδὲ γὰρ εἶναι τότε τὸν καιρὸν, ἀλλὰ τῇ ἐπι-
 ούση. Καὶ ὅτι οὐδὲ νομικῶς τελῶν ἔφαγεν, ἅπερ ἔφαγεν, εἰς τὴν
 30 ἐπιούσαν· οὔτε γὰρ ἄρνον οὔτε ἄζυμα οὔτε ἄλλο τι πράττων, ὅσα
 οἱ τὸ νομικὸν τελοῦντες Πάσχα ἔθος ἔχουσι παραφυλάττειν, ἀλλ'

ὁποίου ὑπηρέτης ὑπῆρξε ὁ Σίμων ὁ Μάγος, καὶ ἄλλος εἶναι ὁ Χριστός, τὸν ὁποῖο ἀποκαλεῖ ἀγαθόν, καὶ ἀνακατεύοντας καὶ συγχέοντας τὰ πάντα τὸν ὀνομάζει καὶ Πατέρα καὶ Υἱό. Λέγει ἀκόμα ὅτι οὔτε ἔγινε πραγματικὰ ἄνθρωπος, ἀλλὰ φάνηκε ὡς ἄνθρωπος, καὶ ὅτι πολλές φορές ἐμφανίσθηκε διαφορετικὰ στοὺς μαθητές, ὡς νέος καὶ πάλι ὡς γέρος, καὶ πάλι ὡς παιδί καὶ μεγαλύτερος καὶ μικρότερος καὶ μέγιστος, ὥστε ἡ κορυφή του νὰ φτάνει ἀκόμα καὶ ὡς τὸν οὐρανό. Πολλὰ ἐπίσης κενὰ καὶ ἀνυπόστατα λόγια ἀναπλάθει καὶ γιὰ τὸν σταυρό, καὶ ὅτι ὁ Χριστὸς δὲν σταυρώθηκε, ἀλλὰ κάποιος ἄλλος στὴ θέση του, καὶ περιπαίζει γι' αὐτὸ τοὺς σταυρωτές. Ἄθετεῖ τοὺς νόμιμους γάμους, καὶ κάθε γέννηση λέγει πὼς εἶναι πονηρὴ καὶ προέρχεται ἀπὸ τὸν πονηρό. Φλυαρεῖ ἐπίσης ὅτι ἄλλος εἶναι ὁ πλάστης τῶν δαιμόνων, καὶ τερατολογεῖ παραλογότατες καὶ παιδαριῶδες ἀναστάσεις τῶν νεκρῶν ἀνθρώπων, τῶν βοδιῶν καὶ ἄλλων ζώων. Φαίνεται ἀκόμα στὶς πράξεις τοῦ Ἰωάννη ὅτι δογματίζει μαζὶ μὲ τοὺς Εἰκονομάχους καὶ ἐναντίον τῶν εἰκόνων. Γενικὰ τὸ βιβλίον αὐτὸ περιέχει ἄπειρα παιδαριῶδη καὶ ἀπίθανα καὶ κακοπλασμένα καὶ ψευδῆ καὶ ἀνόητα καὶ ἀντιφατικὰ καὶ ἀσεβῆ καὶ ἀθεα, τὸ ὁποῖο ἂν κάποιος τὸ ὀνομάσει πηγὴ καὶ μητέρα κάθε αἵρεσης, δὲν θὰ πεῖ κάτι μὴ ἀληθινό.

115.

Ἄνωνύμου κατὰ Ἰουδαίων καὶ Τεσσαρεσκαίδεκατιτῶν λόγος.

Καὶ Μητροδώρου γιὰ τὴν ἑορτὴ τοῦ ἁγίου Πάσχα.

Ἄναγνώσαμε ἓνα ἄνωνυμο βιβλίον, ποὺ ἡ ἐπιγραφή του εἶναι, «Λόγος πρὸς τοὺς Ἰουδαίους καὶ μαζὶ μ' αὐτοὺς αἵρετικούς καὶ τοὺς λεγόμενους Τεσσαρεσκαίδεκατίτες, ποὺ δὲν ἑορτάζουν τὴν ἑορτὴ τοῦ ἁγίου Πάσχα σύμφωνα μὲ τοὺς Ἑβραίους τὸν πρῶτον μῆνα». Ὁ λόγος αὐτὸς εἶναι σύντομος καὶ λιτὸς καὶ κάπως κομπαστικός. Λέγει ὅμως ὅτι ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστὸς δὲν ἔφαγε τὸ νομικὸ Πάσχα τὴν ἁγία Πέμπτη, γιατί δὲν ἦταν ὁ καιρὸς τὴν ἡμέρα αὐτή, ἀλλὰ τὴν ἐπομένη, καὶ ὅτι ὅσα ἔφαγε δὲν τὰ ἔφαγε τὴν ἐπομένη ἡμέρα σύμφωνα μὲ τὸν Ἰουδαϊκὸν νόμον. Γιατὶ οὔτε ἄρνι ἔφαγε οὔτε ἄζυμα οὔτε ἔκανε κάτι ἄλλο, ὅσα ὑπάρχει συνήθεια νὰ τηροῦν ὅσοι τελοῦν τὸ

ἴδιον μυστικόν φησι δεῖπνον φαγεῖν, ἐξ οὗ καὶ τοῖς μαθηταῖς ἄρτου καὶ ποτηρίου μεταδοῦναι.

Ἐνεφέρετο δὲ λόγος ἕτερος Μητροδώρου τινός, ψῆφος ἐννεακαιδεκαετηρίδων κη' εἰς ἑαυτὴν ἀνακνυκλουμένη περὶ τῆς τοῦ 5 ἁγίου Πάσχα ἑορτῆς. Οὗτος ὁ Μητρόδωρος (ὅστις ποτέ ἐστι οὐ γὰρ ἄλλο τι ἔγνων εἰπεῖν περὶ αὐτοῦ), ἀπὸ Διοκλητιανοῦ ἀρξάμενος φλγ' ἐτῶν συνήγαγε κατὰ τὴν λεγομένην ἀκριβῆ τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης ψηφοφορίαν ἡμέρας, ὅσα τῷ δοκεῖν, ἑορταστικὰς καὶ γὰρ οὔτε νῦν ἢ Ἐκκλησία οὔτε ἢ παλαιὰ παράδοσις 10 ταύταις φαίνεται κεχρημένη.

ΡΙΣ'

Ἄνωθ' ἡμῶν, περὶ τῆς ἁγίας τοῦ Πάσχα ἑορτῆς λόγοι γ'.

Ἀνεγνώσθη βιβλίον, ὅσον ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ συντεταχότος ἀνεπίγραφον, ἐπὶ τῇ γε βίβλῳ ἐπεγέγραπτο, «Περὶ τῆς ἁγίας τοῦ 15 Πάσχα ἑορτῆς λόγος τρίτος», ἐν τόμοις ὀκτώ. Αὕτη ἢ βίβλος ἀπλῆ μὲν καὶ σαφειστάτη συγγέγραπται φράσει, πολλὰ δὲ καὶ καλὰ νοήματα περιέχει. Οὗτος ὁ συγγραφεὺς ἐν τῷ τετάρτῳ τόμῳ καὶ κατὰ Μητροδώρου ποιεῖται ἐλέγχους, καὶ ταῖς Γραφικαῖς δὲ μαρτυρίαις ὠχύρωται, καὶ πολλὰ τῶν εἰς τὴν Ἑξαήμερον χρησί- 20 μων, ὡς ἐν ἑρμηνείας τύπῳ, κατὰ τούσδε τοὺς περὶ τοῦ Πάσχα λόγους συνυφαίνει. Προσφωνεῖ δὲ Θεοδώρῳ τὸν λόγον, ὃν ἀγαπητόν τε καὶ ἀδελφὸν ὑπαγορεύει. Πεποίηκε δὲ καὶ ἑτέρας περὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως πρότερον βίβλους, ἀλλ' αὕτη πλατυτέρα τε καὶ χρησιμωτάτη, ὡς ἐπὶ λεπτῷ πάντα τὰ πρὸς τὴν ὑπόθεσιν χρή- 25 σιμα διεξιούσα. Περὶ τε γὰρ δισέκτου καὶ ἐμβολίμου μηνός καὶ ἐπακτῶν ἡλίου καὶ ἐπακτῶν σελήνης καὶ ἐννεακαιδεκαετηρίδων καὶ μεθόδου τῆς εὐρέσεως αὐτῶν λεπτομερῶς καὶ σαφῶς διαλαμβάνει, καὶ περὶ μηνῶν καὶ νεομηνίας καὶ ἑβδομάδος καὶ τῶν ἐν αὐτῇ ἡμερῶν, τίνες τε κύκλοι ἐνιαυτοὶ προσαγορεύονται καὶ τί- 30 νες ἐμβόλιμοι ἐνιαυτοί, περὶ τε ὀκτωκαιεικοσαετηρίδος ἡλίου καὶ

31. Ἐπακτὴ, ἧτοι τὸ θεμέλιον τῆς σελήνης. εἶναι ἢ ἡλικία τῆς σελήνης κατὰ τὴν 1η Ἰανουαρίου ἢ τὴν 22 Μαρτίου. Γνωρίζοντας κανεὶς τὴν ἐπακτὴ βρῖσκει τὴν

νομικὸ Πάσχα, ἀλλά, λέγει, ὅτι ἔφαγε ἰδιαίτερο μυστικὸ δεῖπνο, ἀπὸ τὸ ὁποῖο μετέδωσε καὶ στοὺς μαθητὲς ἄρτο καὶ οἶνο.

Περιεχόταν καὶ ἄλλος λόγος κάποιου Μητροδώρου, περιλαμβάνοντας ὑπολογισμὸ εἴκοσι ὀκτῶ δεκαεννεατηρίδων ἀνακυκλούμενο στὸν ἑαυτό του γιὰ τὴν ἑορτὴ τοῦ ἁγίου Πάσχα. Αὐτὸς ὁ Μητρόδωρος (ποῖός ἀκριβῶς εἶναι, δὲν ξέρω νὰ προσθέσω γι' αὐτὸν κάτι ἄλλο), ἀρχίζοντας ἀπὸ τὸν Διοκλητιανό, συγκέντρωσε σύμφωνα μὲ τὸ λεγόμενον ἀκριβῆ ὑπολογισμὸ τῆς δέκατης τέταρτης τὶς ἡμέρες πεντακοσίων τριάντα τριῶν ἐτῶν ἡμέρες κατὰ τὴ γνώμη τοῦ ἑορταστικῆς· γιατί οὔτε τώρα ἢ Ἐκκλησία οὔτε ἡ παλαιὰ παράδοση φαίνεται νὰ χρησιμοποιεῖ αὐτές.

116.

Ἄνω νόμος, περὶ τῆς ἁγίας ἑορτῆς τοῦ Πάσχα, Λόγοι τρεῖς.

Διαβάσαμε βιβλίον πού δὲν ἔφερε τὸ ὄνομα τοῦ συντάκτη του, καὶ ἐπιγραφή τῆς πραγματείας ἦταν, «Περὶ τῆς ἁγίας τοῦ Πάσχα ἑορτῆς λόγος τρίτος», σὲ ὀκτῶ τόμους. Τὸ βιβλίον αὐτὸ εἶναι ἀπλό καὶ μὲ πολλὴ σαφήνεια, καὶ περιέχει πολλὰ καὶ καλὰ νοήματα. Αὐτὸς ἐδῶ ὁ συγγραφέας στὸν τέταρτον τόμον ἐλέγχει καὶ τὸν Μητρόδωρον, κατοχυρώνει ὅ,τι λέγει μὲ γραφικὰ μαρτυρίες, καὶ ὑπὸ τύπον ἐρμηνείας συνυφαίνει πολλὰ ἀπὸ τὰ χρήσιμα στὴν Ἑξαήμερον σ' αὐτοὺς τοὺς λόγους γιὰ τὸ Πάσχα. Ἀφιερώνει τὸ ἔργο του σὲ κάποιον Θεόδωρον, τὸν ὁποῖον ὀνομάζει ἀγαπητὸ καὶ ἀδελφόν. Μὲ τὸ ἴδιον θέμα ἔγραψε καὶ ἄλλα βιβλία προηγουμένως. Αὐτὸ ὅμως εἶναι τὸ ἐκτενέστερον καὶ χρησιμότερον, ἐκθέτοντας μὲ λεπτομέρεια ὅλα ὅσα χρησιμεύουν στὸ θέμα. Γιατί μιλᾷ μὲ λεπτομέρεια καὶ σαφήνεια γιὰ τὸ δίσεκτον καὶ ἐμβόλιμον μῆνα καὶ τὶς ἑπτακτῆς¹ τοῦ ἡλίου καὶ τὶς ἑπτακτῆς τῆς σελήνης καὶ τὶς δεκαεννεατηρίδες καὶ τὴ μέθοδον τοῦ προσδιορισμοῦ τους. Μιλᾷ ἀκόμα καὶ γιὰ τοὺς μῆνες καὶ γιὰ τὶς νεομηνίας, γιὰ τὴν ἑβδομάδα καὶ τὶς μέρες τῆς, ποιοὶ λέγονται κύκλοι χρονικοὶ καὶ ποιά εἶναι τὰ ἐμβόλιμα χρόνια, γιὰ τὴν εἰκοσιοκτατηρίδα τοῦ ἡλίου καὶ τὴ δεκαεννεατηρίδα τῆς σελήνης καὶ τὴ

¹ ἡλικία τῆς σελήνης κατὰ ὀρισμένη ἡμερομηνία μὲ λάθος μᾶς ἡμέρας. Χρησιμοποιεῖται γιὰ τὸν καθορισμὸ τῆς ἡμερομηνίας τοῦ Πάσχα.

ἐννεακαιδεκατηρίου σελήνης, καὶ τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης αὐ-
 τῆς, καὶ περὶ μηνῶν σεληνιακῶν καὶ μηνῶν ἡλιακῶν, μηνός τε
 ὀμαλοῦ τῆς σελήνης καὶ μηνός ἀκριβοῦς, καὶ ἀπαριθμήσεως τῶν
 ἐτῶν τοῦ κόσμου. Φησὶ δὲ οὗτος ὅτι κατὰ μὲν τοὺς ἄλλους τῆς
 5 παρουσίας αὐτοῦ ἐνιαυτοὺς ὁ Κύριος καὶ Θεὸς ἡμῶν ὁ Χριστὸς
 τὸ νομικὸν ἐπετέλει Πάσχα, καθ' ὃν δὲ παρεδόθη οὐκέτι· καὶ
 σκοπεῖν χρή. Ὁ γὰρ Χρυσόστομος καὶ ἡ Ἐκκλησία καὶ τότε
 φησὶν αὐτὸν ἐπιτελέσαι τὸ νομικὸν πρὸ τοῦ μυστικοῦ δεύπνου.

PIZ.

10 Ὑπὲρ Ὁριγένους καὶ τῶν αὐτοῦ δογμάτων, τόμοι πέντε.

Ἀνεγνώσθη διβλίον ὑπὲρ Ὁριγένους καὶ τῶν αὐτοῦ θεο-
 στυγῶν δογμάτων, ἐν τόμοις εἴ. Ἀνεπίγραφον δὲ τὴν ὀνομασίαν
 ἐτύγχανε τοῦ συντεταχότος, τὴν δὲ φράσιν οὔτε σαφές οὔτε κα-
 θαρόν, οὔτε εἰς ἄλλο τι ἀξιόλογον ἀνηγμένην ἔχον. Ὁ δὲ τοῦ συγ-
 15 γράμματος πατὴρ μάρτυρας ὑπὲρ Ὁριγένους τε καὶ τῶν αὐτοῦ
 δογμάτων Διονύσιον προκομίζει τὸν Ἀλεξανδρείας, Δημήτριόν
 τε καὶ Κλήμεντα καὶ ἑτέρους πλείους μᾶλλον δὲ τῶν ἄλλων ἀπάν-
 των Παμφίλω τε τῷ μάρτυρι ἐπερείδεται καὶ τῷ Εὐσεβίῳ, ὃς τῆς
 κατὰ Παλαιστίνην Καισαρείας ἐπεσκόπησεν. Ἡ δὲ ὑπὲρ αὐτοῦ
 20 ἀπολογία οὐκ ἔστι λύσις τῶν ἐπικλημάτων ὡς ἐπὶ πλεῖστον, ἀλλὰ
 συνηγορία τῆς κατηγορίας· οὕτως οὐδ' οὗτος ἀπήλλακτο τῶν
 ἐκείνου βλασφημῶν δοξῶν τελείως. Ψυχῶν τε γὰρ προὔπαρξιν
 συνομολογεῖ, Γραφικαῖς καὶ Πατρικαῖς φωναῖς, ὡς οἶεται, τὸν
 λῆρον τοῦτον ἐπισυγκροτῶν, καὶ σωμάτων ἄλλων εἰσάγει ἀνάλη-
 25 ψιν. Περὶ μέντοι τῆς ἁγίας Τριάδος οὐδὲν οὗτος τῶν ἐσφαλμένων
 λέγει· φησὶ δὲ καὶ περὶ τοῦ Ὁριγένους μηδὲν αὐτὸν κατὰ δόξαν
 ἐσφάλλαι περὶ τῆς Τριάδος, ἀντιφερόμενον δὲ τῇ αἰρέσει Σαβελ-
 λίου εἰς μέγα κακοῦ ἠρμένην τότε, καὶ τὴν τῶν προσώπων Τριάδα
 ἐναργεστάτην καὶ πολλοῖς τρόποις διαφέρουσαν ἀγωνιζόμενον
 30 παραστήσαι, πέρα τοῦ προσήκοντος καὶ εἰς τὸναντίον ἀπενε-
 χθῆναι, ἐξ οὗ δόξαι καὶ τῷ Ἀρειανῷ ἀρρωστήματι προεαλωκέ-
 ναι.

δέκατη τέταρτη ἡμέρα τῆς, γιὰ μῆνες σεληνιακοὺς καὶ μῆνες ἡλιακοὺς καὶ νεομηνίες (ἀρχιμηνιές) τοῦ σεληνιακοῦ μήνα καὶ τοῦ ἡλιακοῦ, γιὰ κανονικὸ μήνα τῆς σελήνης καὶ γιὰ μήνα ἀκριβῆ καὶ ἀπαρίθμηση τῶν ἐτῶν τοῦ κόσμου. Καὶ λέγει ὁ συγγραφέας, ὅτι κατὰ τὰ ἄλλα χρόνια τῆς παρουσίας του ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστὸς ἐόρταζε τὸ νομικὸ Πάσχα, ὄχι ὅμως καὶ τὸν χρόνο ποὺ παραδόθηκε. Ὁ Χρυσόστομος καὶ ἡ Ἐκκλησία λέγει ὅτι καὶ τότε ἐόρτασε τὸ νομικὸ Πάσχα πρὶν ἀπὸ τὸν μυστικὸ δεῖπνο.

117.

Ἐπεὶ Ὁριγένους καὶ τῶν δογμάτων του τόμοι πέντε.

Διαβάσαμε σύγγραμμα ποὺ ὑποστηρίζει τὸν Ὁριγένη καὶ τὰ θεομίσητα δόγματά του, σὲ πέντε βιβλία. Δὲν εἶχε στὸν τίτλο τοῦ ὄνομα συγγραφέα, κι ὁ λόγος του δὲν εἶναι οὔτε σαφῆς οὔτε καθαρὸς, οὔτε ἔχει νὰ δείξει κανένα ἄλλο ἀξιόλογο προσόν. Ὁ συγγραφέας προσκομίζει μάρτυρες πρὸς ὑπεράσπιση τοῦ Ὁριγένη καὶ τῆς διδασκαλίας του τὸν Διονύσιο Ἀλεξανδρείας, τὸν Δημήτριο καὶ τὸν Κλήμεντα καὶ ἄλλους πολλούς. Περισσότερο ἀπὸ ὅ,τι σὲ ὄλους τοὺς ἄλλους στηρίζεται στὸν μάρτυρα Πάμφυλο καὶ στὸν Εὐσέβιο ποὺ ἦταν ἐπίσκοπος τῆς Καισάρειας τῆς Παλαιστίνης. Ἡ ὑπεράσπισή του ὅμως δὲν εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ἀνασκευὴ τῶν κατηγοριῶν, ἀλλ' ἀντίθετα συνηγορία στὶς κατηγορίες. Ἔτσι οὔτε αὐτὸς ἀπαλλάσσεται τελείως ἀπὸ τὶς βλάβηδες ἀπόψεις τοῦ Ὁριγένη. Συνομολογεῖ προὔπαρξη ψυχῶν, τεκμηριώνοντας, ὅπως νομίζει, αὐτῆ του τῆ φλυαρία μὲ λόγους τῆς Γραφῆς καὶ τῶν Πατέρων, καὶ διδάσκει, ὅτι οἱ ψυχὲς λαμβάνουν διαδοχικὰ κι ἄλλα σώματα. Γιὰ τὴν ἁγία Τριάδα ὅμως δὲν ἐπαναλαμβάνει καμμιά ἀποψη ἐσφαλμένη. Λέγει ὅ,τι ὁ Ὁριγένης δὲν ἔχει καμμιά ἐσφαλμένη γνώμη γιὰ τὴν ἁγία Τριάδα, ἀλλὰ προβάλλοντας τὴν ἀντίθεσή του στὴν αἵρεση τοῦ Σαβελλίου, ποὺ ἦταν τότε μέγα κακό, καὶ ἀγωνιζόμενος νὰ παραστήσει ὀλοκάθαρη τὴν Τριάδα τῶν προσώπων καὶ ὅτι διαφέρουν μεταξύ τους μὲ πολλοὺς τρόπους, ὁδηγήθηκε πέρα ἀπὸ τὸ πρέπον καὶ στὸ ἀντίθετο, κι ἔτσι φαίνεται ὅτι εἶχε κυριευθεῖ ἀπὸ τὴ νόσο τοῦ Ἀρείου πρὶν ἀπ' αὐτόν.

Ὑπὲρ μέντοι γε τῶν ἄλλων αὐτοῦ δογμάτων, ὅσοις μήτε συγ-
 καταθέσθαι τοῦ θαρρεῖν πρόφασιν ἔχει μήτε τὴν προειρημένην
 αἰτίαν πορίσασθαι δυνατὸν οἶδε, πολλὴν εἰσάγει σπουδὴν ἀπο-
 φῆναι, ἢ γυμνασίας αὐτῷ χάριν εἰρηῆσθαι, ἢ ὑπὸ τινων ἑτεροδό-
 5 ξων τοῖς αὐτοῦ συγγράμμασι παρεμβεδβλήσθαι. Καὶ προάγει καὶ
 αὐτὸν ἐκεῖνον τοῦτο βοῶντα καὶ διατεινόμενον· φωρᾶσαι γὰρ
 αὐτὸν φησι καὶ ἔτι ζῶντα ταύτην κατ' αὐτοῦ τὴν ῥαδιουργίαν.
 Ἔστι δέ, ἃ λέγει μάτην αὐτοῦ κατηγορηθῆναι, κεφάλαια πεντε-
 καίδεκα, ἅτινα καὶ διελέγχει διαβολὰς εἶναι, ἐκ τῶν αὐτοῦ ἐκεί-
 10 νου συγγραμμάτων ποιούμενος τοὺς ἐλέγχους ἐν τῷ τετάρτῳ τό-
 μῳ, κατὰ δὲ τὸν πέμπτον γενόμενος καὶ ἑτέρων ὑπὲρ αὐτοῦ μαρτυ-
 ρίαις ἀπορραπίζων ταῦτα. Τὰ δὲ κεφάλαιά ἐστι ταῦτα· Φασὶν
 αὐτὸν παραγγέλλειν μὴ προσεύχεσθαι τῷ Υἱῷ, καὶ μὴ εἶναι αὐτὸν
 ἀπλῶς ἀγαθόν, καὶ μὴ γινώσκειν τὸν Πατέρα ὡς αὐτὸν ἑαυτόν,
 15 καὶ τὰς λογικὰς φύσεις εἰς ἀλόγων εἰσκρίνεσθαι σώματα, καὶ
 εἶναι μετενσωμάτωσιν, καὶ ὅτι ἢ τοῦ Σωτῆρος ψυχὴ ἢ τοῦ Ἀδάμ
 ἦν, καὶ ὅτι οὐκ ἔστιν αἰώνιος κόλασις οὐδὲ σαρκὸς ἀνάστασις, καὶ
 ὅτι οὐ κακὸν ἢ μαγεία, καὶ ὅτι ποιητικὴ τῶν πραττομένων ἢ
 ἀστρονομία, καὶ ὅτι παύεται ὁ Μονογενὴς τῆς βασιλείας, καὶ ὅτι
 20 ἐκ καταπτώσεως ἦλθον οἱ ἅγιοι εἰς τὸν κόσμον, ἀλλ' οὐ δι' ἑτέρων
 θεραπείαν, καὶ ὅτι ὁ Πατὴρ καὶ τῷ Υἱῷ ἀόρατος, καὶ ὅτι τὰ Χε-
 ρουβὶμ ἐπίνοιαι τοῦ Υἱοῦ εἰσιν, καὶ ὅτι ἢ εἰκὼν τοῦ Θεοῦ ὡς πρὸς
 ἐκεῖνον οὐ ἔστιν εἰκὼν, καθ' ὃ εἰκὼν, οὐκ ἔστιν ἀλήθεια. Ταῦτα
 ἀπελέγχει, ὡς προείρηται, ψευδῶς εἰρηῆσθαι κατὰ Ὁριγένους, καὶ
 25 τό γε ἐπὶ τῇ αὐτοῦ σπουδῇ ἐκκλησιαστικὸν καὶ τῶν ὀρθοδόξων
 ἀποφαίνεται τὸν ἄνδρα. Ἄλλ' οὐκ εἴ τις, ὃ βέλτιστε, μὴ πάντας
 τοὺς τρόπους ἐδείχθη δυσεβῶν, οὐδ' ἐν οἷς προφανῶς βλασφημεῖ
 τὴν δίκην διαδιδράσκων ὀφθήσεται.

ΡΙΗ'.

30 Παμφίλου τοῦ μάρτυρος καὶ Εὐσεβίου
 ὑπὲρ Ὁριγένους τόμοι ζ'.

Ἀνεγνώσθη Παμφίλου τοῦ μάρτυρος καὶ Εὐσεβίου «Ὑπὲρ

Γιὰ τὶς ἄλλες ἀπόψεις του, γιὰ ὅσες δὲν ἔχει κὰν πρόφασιν νὰ τολμήσει νὰ συγκατατεθεῖ, οὔτε θεωρεῖ δυνατὸν νὰ πορισθεῖ τὴν αἰτία πού προείπαμε, καταβάλλει μεγάλη προσπάθεια ν' ἀποδείξει ἢ ὅτι μίλησε λόγῳ ἄσκησής του, ἢ ὅτι ἔχουν παρεμβληθεῖ σὰ συγγράμματά του ἀπὸ κάποιους ἑτερόδοξους. Καὶ προβάλλει κι αὐτὸν τὸν ἴδιο νὰ διακηρύττει αὐτὸ καὶ νὰ τὸ ὑποστηρίξει· γιὰτὶ λέγει ὅτι αὐτὸς ἀπεκάλυψε ὅσο ἦταν ἀκόμα ζωντανὸς τὴν παγίδα ἐναντίον του. Κι αὐτὰ πού λέγει ὅτι τοῦ κατηγορήθηκαν ἄδικα εἶναι δεκαπέντε κεφάλαια, τὰ ὁποῖα καὶ ἐλέγχει ὅτι εἶναι διαβολές, κἀνοντας τοὺς ἐλέγχους ἀπὸ τὰ συγγράμματα ἐκείνου στὸν τέταρτο τόμο, ἐνῶ στὸν πέμπτο τόμο τ' ἀνασκευάζει αὐτὰ καὶ μὲ τὶς μαρτυρίες ἄλλων ὑπὲρ αὐτοῦ. Τὰ κεφάλαια εἶναι τὰ ἑξῆς· Λένε ὅτι αὐτὸς παραγγέλλει νὰ μὴν προσευχόμεσθε στὸν Υἱό, (β) ὅτι αὐτὸς δὲν εἶναι ἀγαθὸς σὲ ὅλα, (γ) ὅτι δὲν γνωρίζει τὸν Πατέρα ὅπως τὸν ἑαυτὸ του, (δ) ὅτι οἱ λογικὲς φύσεις εἰσέρχονται σὲ σώματα ἀλόγων ζώων, (ε) ὅτι ὑπάρχει μετενσωμάτωση, (ς) ὅτι ἡ ψυχὴ τοῦ Σωτήρα ἦταν ἡ ψυχὴ τοῦ Ἀδάμ, (ζ) ὅτι δὲν ὑπάρχει αἰώνια κόλαση, (η) οὔτε ἀνάστασις τῆς σάρκας, (θ) ὅτι ἡ μαγεία δὲν εἶναι κακὸ, (ι) ὅτι ἡ ἀστρονομία εἶναι ἡ ποιητικὴ αἰτία ὧσων πράττονται, (ια) ὅτι ὁ Μονογενὴς παύει νὰ ἔχει τὴ βασιλεία, (ιβ) ὅτι οἱ ἅγιοι ἄγγελοι ἦρθαν στὸν κόσμον ἀπὸ κατάπτωση, καὶ ὄχι πρὸς θεραπείαν ἄλλων, (ιγ) ὅτι ὁ Πατέρας εἶναι ἀόρατος καὶ στὸν Υἱό, (ιδ) ὅτι τὰ χερουδίμ εἶναι ἐπινοήσεις τοῦ Υἱοῦ, καὶ ὅτι (ιε) ἡ εἰκόνα τοῦ Θεοῦ ὡς πρὸς ἐκεῖνον τοῦ ὁποίου εἶναι εἰκόνα, ἐπειδὴ εἶναι εἰκόνα, δὲν εἶναι ἀλήθεια. Αὐτὰ ἀποδεικνύει, ὅπως εἶπαμε, ὅτι ψευδῶς ἀποδίδονται στὸν Ὠριγένη, καὶ μὲ ὅση δύναμιν ἔχει διακηρύττει ὅτι ὁ ἄνδρας εἶναι ἐκκλησιαστικὸς καὶ ὀρθόδοξος. Ἀλλά, φίλε μου, ἂν ἀποδειχθεῖ ὅτι κάποιος δὲν εἶναι σὲ ὅλα ἀσεβής, δὲν θὰ φανεῖ ὅτι διαφεύγει τὴν τιμωρία καὶ ὅπου οἱ βλασφημίαι του εἶναι ὀλοφάνερες.

118.

Παμφίλου τοῦ μάρτυρα καὶ Εὐσεβίου

Ἐπὶ τοῦ Ὠριγένους, τόμοι ἕξι.

Διαβάσθηκε τὸ ἔργο τοῦ μάρτυρα Παμφίλου καὶ τοῦ Εὐσεβίου

Ὁριγένους». Τόμοι δὲ τὸ βιβλίον ζ', ὧν οἱ μὲν ε' Παμφίλῳ τὸ
 δεσμοκτήριον οἰκοῦντι συμπαρόντος Εὐσεβίου ἐξεπονήθησαν, ὁ
 δὲ ἕκτος, ἐπεὶ ὁ μάρτυς ξίφει τοῦ ζῆν ἀπαχθεὶς ἀνέλυσε πρὸς ὄν
 ἐπόθει Θεόν, Εὐσεβίῳ λοιπὸν ἀπαρτίζεται. Καὶ ἄλλοι δὲ πλείστοι
 5 κατ' ἐκεῖνο καιροῦ καὶ ἀξιολογώτατοι ἀπολογίας ὑπὲρ αὐτοῦ
 συνετάξαντο. Φασὶ δὲ τὸν Ὁριγένην ἐν τοῖς κατὰ Σεβῆρον διω-
 γμοῖς γράψαι Λεωνίδῃ τῷ πατρὶ ἐπαλείφοντα πρὸς τὸν τοῦ μαρ-
 τυρίου δρόμον, ὃν καὶ καλῶς δραμόντι τῶν θραβείων τυχεῖν ἐξε-
 γένητο, καὶ αὐτὸν δὲ ἀποδύσασθαι σπεύδειν πρὸς τὸ τῶν ἀγωνι-
 10 σμάτων στάδιον, τὴν δὲ μητέρα καὶ ἄκοντα δυνηθῆναι τῆς ὀρμῆς
 ἐπισχεῖν· καὶ τοῦτο καὶ αὐτὸς ἐν ἐπιστολῇ οἰκείᾳ ἐπισημαίνεται.
 Φησὶ δὲ αὐτὸν ὃ τε Πάμφιλος μάρτυς καὶ ἕτεροι πλείστοι, οἵτινες
 ἀπ' αὐτῶν τῶν ἐωρακότων Ὁριγένην τὰ περὶ τοῦ ἀνδρός ἠκριδώ-
 σαντο, διαβοήτῳ μαρτυρίῳ τοῦ βίου ἐξεληλυθέναι ἐπ' αὐτῆς τῆς
 15 Καισαρείας Δεκίου τὴν κατὰ τῶν Χριστιανῶν ἀμότητα πνέον-
 τος. Οἱ δὲ φασιν αὐτὸν ἕως Γάλλου καὶ Βολουσιανοῦ διαρκέσαν-
 τα καὶ ἐξηκοστὸν ἔνατον ἔτος τῆς ἡλικίας ἄγοντα, ἐν Τύρῳ καὶ
 τελευτῆσαι καὶ ταφῇ παραδοθῆναι. Ἔστι δὲ μᾶλλον οὗτος ὁ
 λόγος ἀληθής, εἴ γε αἱ φερόμεναι αὐτοῦ μετὰ τὸν Δεκίου διω-
 20 γμὸν ἐπιστολαὶ οὐκ ἔχουσι τὸ πλαστόν. Παντὸς δὲ μαθήματος
 ιδέαν φασὶν αὐτὸν καὶ μετελθεῖν καὶ διδάσκειν. Τοῦτον τοίνυν
 τὸν Ὁριγένην, ὃν καὶ Ἀδαμάντιον ἐπονομάζεσθαι φασιν, ὅτι
 ἀδαμαντίνους δεσμοῖς ἐώκεσαν οὓς ἂν δήσειε λόγους, ἀκροατὴν
 καὶ διάδοχον λέγουσι γενέσθαι Κλήμεντος τοῦ Στρωματέως καὶ
 25 τοῦ κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἐκκλησιαστικοῦ διδασκαλείου,
 Κλήμεντα δὲ Πανταίνου γενέσθαι λέγουσι καὶ ἀκροατὴν καὶ τοῦ
 διδασκαλείου διάδοχον, Πάνταϊνον δὲ τῶν τε τοῦς ἀποστόλους
 ἐωρακότων ἀκροάσασθαι, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τινῶν αὐτῶν ἐκείνων
 διακοῦσαι.

30 Τὰς δὲ κατὰ Ὁριγένους κινήσεις ἐκεῖθεν λέγουσιν ἐκρυθῆναι·
 Δημήτριος Ἀλεξανδρείας ἐπεσκόπει, ὃς Ὁριγένην δι' ἐπαίνων
 εἶχε καὶ ἐς τοὺς φιλτάτους συνέταπτεν. Ἄλλ' Ὁριγένην μέλλων
 ἀπαίρειν εἰς Ἀθήνας, χωρὶς τῆς τοῦ οἰκείου γνώμης ἐπισκόπου,

«Υπὲρ Ὠριγένους». Τὸ ἔργο ἀποτελεῖται ἀπὸ ἕξι τόμους, ἀπὸ τοὺς ὁποίους τοὺς πέντε τοὺς εἶχε ἐκπονίσει ὅταν βρισκόταν στὸ δεσμοτήριο καὶ ἦταν μαζί του καὶ ὁ Εὐσέβιος, ἐνῶ ὁ ἕκτος, ὅταν ὁ μάρτυρας δέχθηκε τὸ θάνατο ἀπὸ τὸ ξίφος καὶ ἐξεδήμησε πρὸς τὸν Θεὸ πού ποθοῦσε, τότε ὁλοκληρώθηκε ἀπὸ τὸν Εὐσέβιο. Καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἐκεῖνα τὰ χρόνια καὶ πολὺ ἀξιόλογοι ἔγραψαν ἀπολογίαις ὑπὲρ τοῦ Ὠριγένη. Λένε ὅτι κατὰ τοὺς διωγμοὺς τοῦ Σεβήρου ὁ Ὠριγένης ἔγραψε στὸν πατέρα του Λεωνίδα, προετοιμάζοντάς τον γιὰ τὸ δρόμο τοῦ μαρτυρίου, πού ἂν τὸν ἔτρεχε ὀρθὰ θὰ μπορούσε νὰ ἐπιτύχει τὰ βραβεῖα, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος ἔσπευδε ν' ἀποδυθεῖ στὸ στάδιο τῶν ἀγωνισμάτων, ὅμως ἡ μητέρα του μπόρεσε νὰ τὸν σταματήσει παρὰ τὴ θέλησή του. Αὐτὸ τὸ ἐπισημαίνει καὶ ὁ ἴδιος σὲ ἐπιστολή του. Διηγοῦνται γι' αὐτὸν καὶ ὁ Πάμφιλος ὁ μάρτυρας καὶ ἄλλοι πολλοί, οἱ ὁποῖοι ἀπὸ ἐκείνους τοὺς ἴδιους πού εἶδαν τὸν Ὠριγένη ἐξακρίβωσαν τὰ σχετικά μ' αὐτὸν περιστατικά, ὅτι ἔφυγε ἀπὸ τὴ ζωὴ στὴν Καισαρεία, ὅταν ὁ Δέκιος ξεσποῦσε τὴν ὠμότητά του ἐναντίον τῶν Χριστιανῶν. Ἄλλοι λένε ὅτι ἔζησε ὡς τὴν ἐποχὴ τοῦ Γάλλου καὶ Βολουσιανοῦ, καὶ ὅταν ἦταν ἐξήντα ἐννέα ἐτῶν πέθανε στὴν Τύρο καὶ ἐκεῖ ἔγινε ἡ ταφή του. Καὶ εἶναι μᾶλλον ἀληθινὸς αὐτὸς ὁ λόγος, ἂν βέβαια οἱ ἐπιστολὲς πού λέγεται ὅτι γράφτηκαν μετὰ τὸν διωγμὸ τοῦ Δεκίου δὲν εἶναι πλαστὲς. Λένε ὅτι γνώρισε καὶ δίδασκε κάθε εἶδος μάθησης. Αὐτὸς λοιπὸν ὁ Ὠριγένης, πού λένε ὅτι ἐπονομαζόταν καὶ Ἀδαμάντιος, γιὰτὶ ἔμοιαζαν δεμένοι μὲ ἀδαμάντινα δεσμὰ οἱ λόγοι πού ἔλεγε, λένε ὅτι ἔγινε ἀκροατὴς καὶ διάδοχος τοῦ Κλήμεντα τοῦ Στρωματέα καὶ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ διδασκάλου τῆς Ἀλεξάνδρειας. Ὁ Κλήμης ἦταν, λένε, μαθητὴς τοῦ Πανταίνου καὶ ἀκροατὴς του καὶ διάδοχος στὸ διδασκαλεῖο, καὶ ὁ Πανταίνος ὅτι ἀκουσε κι ἐκείνους πού εἶδαν τοὺς ἀποστόλους, ἀλλὰ καὶ κάποιους ἀπὸ τοὺς ἴδιους τοὺς ἀποστόλους.

Οἱ ἐπιθέσεις κατὰ τοῦ Ὠριγένη λένε ὅτι ξεκίνησαν ἀπὸ ἐκεῖ. Ὁ Δημήτριος ἦταν ἐπίσκοπος Ἀλεξανδρείας, πού ἐπαινοῦσε τὸν Ὠριγένη καὶ τὸν κατέτασσε ἀνάμεσα στοὺς πολὺ φίλους του. Ἀλλὰ ὁ Ὠριγένης, ὅταν ἐπρόκειτο νὰ ξεκινήσει γιὰ τὴν Ἀθήνα, χωρὶς τὴ γνώμη τοῦ ἐπισκόπου του, χειροτονεῖται, ἐνῶ δὲν ἔπρεπε, πρεσβύτε-

εἰς πρεσβύτερον οὐ δέον ἀναδιβάξεται. Θεότεκνος δ' ἦν ὁ κατὰ
 Καισάρειαν τὴν ἐν Παλαιστίνῃ τὸν ἀρχιερατικὸν χειρίζων νόμον
 ὁ τῆς Ὁριγένους αὐτουργὸς χειροτονίας, ἔχων συνευδοκοῦντα
 καὶ τὸν Ἱεροσολύμων Ἀλέξανδρον. Τρέπεται διὰ τοῦτο Δημη-
 5 τριῶ εἰς μῖσος τὸ φίλτρον καὶ οἱ ἔπαινοι πρὸς τοὺς ψόγους, καὶ
 σύνοδος ἀθροίζεται κατὰ Ὁριγένους ἐπισκόπων καὶ τινων πρε-
 σβυτέρων. Ἡ δέ, ὡς ὁ Πάμφιλος φησι, ψηφίζεται μεταστῆναι μὲν
 ἀπὸ Ἀλεξανδρείας τὸν Ὁριγένην, καὶ μήτε διατρίβειν ἐν αὐτῇ
 μήτε διδάσκειν, τῆς μέντοι τοῦ πρεσβυτερίου τιμῆς οὐδαμῶς
 10 ἀποκεκινήσθαι. Ἄλλ' ὃ γε Δημήτριος ἅμα τισὶν ἐπισκόποις Αἰ-
 γυπτίοις καὶ τῆς ἱερωσύνης ἀπεκέρυξε, συνυπογραψάντων καὶ
 τῇ ἀποφάσει τῶν συμψήφων αὐτῷ γεγενημένων. Φυγαδευθέντα
 δὲ τῆς Ἀλεξανδρείας τὸν Ὁριγένην Θεότεκνος ὁ Παλαιστίνης
 ἀσμένως τε διάγειν ἐν Καισαρεία ὑπεδέξατο, καὶ τοῦ διδάσκειν
 15 πᾶσαν ἐξουσίαν ἐνεχείρισε. Καὶ τὰς μὲν αἰτίας, ἐξ ὧν συνέβη τὰς
 διαβολὰς ἐκραγῆναι τῷ Ὁριγένει, ταύτας φησὶν

Τὴν δὲ ὑπὲρ Ὁριγένους ἀπολογίαν, ὡς ἔφημεν, ὁ Πάμφιλος
 σὺν Εὐσεβίῳ καθειρωγμένος τῷ οἰκήματι συνεγράψατο, καὶ ταύ-
 την πρὸς τοὺς ἐν μετάλλοις διὰ Χριστὸν ταλαιπωρουμένους διε-
 20 πέμψατο, ὧν ἦν τὸ ἀκροθίνιον Πατερμούθιος, ὁ μετὰ βραχὺ τῆς
 Παμφίλου ἀναλύσεως διὰ πυρὸς καὶ αὐτὸς σὺν ἑτέροις τὸν βίον
 τελειωθείς. Ἦν δὲ Παμφίλου διδάσκαλος ὁ Πιέριος, τοῦ ἐν Ἀλε-
 ξανδρείᾳ καὶ αὐτὸς προεστηκώς διδασκαλείου· μάρτυς δὲ καὶ ὁ
 Πιέριος ἅμα τῷ ἀδελφῷ Ἰσιδώρῳ τῶν ἀθλητικῶν ἀξιωθέντες στε-
 25 φάνων, οἷς, ὡς φασὶ, καὶ νεῶς καὶ οἴκοι ὑπὸ τῶν εὐσεβούντων
 ἰδρύθησαν. Ὁ δὲ θεῖος Πάμφιλος πρεσβύτερος ἦν· καὶ πολλὰ δὲ
 τῶν Ὁριγένους εἰς τὴν θείαν Γραφήν ἐξηγήσεων ἰδία χειρὶ λέ-
 γουσιν αὐτὸν γεγραφέναι.

ΡΙΘ'.

30 **Πιερίου πρεσβυτέρου, Λόγοι διάφοροι.**

Ἄνεγνώσθη βιβλίον Πιερίου πρεσβυτέρου, ὃν καὶ σὺν τῷ
 ἀδελφῷ Ἰσιδώρῳ τὸν ὑπὲρ Χριστοῦ ἀγωνίσασθαί φασιν ἀγῶνα,

ρος. Αὐτουργὸς τῆς χειροτονίας ἦταν ὁ Θεότεκνος, πού ἐφάρμοζε τὸν ἀρχιερατικὸ νόμο στὴν Καισάρεια τῆς Παλαιστίνης καὶ εἶχε ὁμόγνωμό του καὶ τὸν Ἀλέξανδρο τῶν Ἱεροσολύμων. Ἐξαιτίας αὐτοῦ ἡ ἀγάπη τοῦ Δημητρίου μεταβάλλεται σὲ μίσος καὶ οἱ ἔπαινοι γίνονται κατηγορίες, καὶ συνέρχεται σύνοδος κατὰ τοῦ Ὠριγένη ἐπισκόπων καὶ μερικῶν πρεσβυτέρων. Καὶ ἡ σύνοδος ἀποφασίζει, ὅπως λέγει ὁ Πάμφιλος, ν' ἀπομακρυνθεῖ ὁ Ὠριγένης ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρεια καὶ οὔτε νὰ ζεῖ σ' αὐτὴν οὔτε νὰ διδάσκει, νὰ μὴ μετακινηθεῖ ὅμως καθόλου ἀπὸ τὸ ἀξίωμα τοῦ πρεσβυτέρου. Ἄλλ' ὁ Δημήτριος μαζὶ μὲ κάποιους ἐπισκόπους Αἰγύπτιους τὸν καθαίρεσαν καὶ ἀπὸ τὴν ἱερωσύνη καὶ συνυπέγραψαν τὴν ἀπόφαση καὶ ἐκεῖνοι πού δέχθηκαν τὴ γνώμη του. Ὅταν ἐκδιώχθηκε ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρεια ὁ Ὠριγένης τὸν δέχθηκε μὲ χαρὰ ὁ Παλαιστίνης Θεότεκνος νὰ μένει στὴν Καισάρεια καὶ τοῦ παραχώρησε κάθε ἐλευθερία νὰ διδάσκει. Αὐτὲς λένε ὅτι εἶναι οἱ αἰτίες πού ξέσπασαν οἱ κατηγορίες ἐναντίον τοῦ Ὠριγένη.

Τὴν ἀπολογία ὑπὲρ τοῦ Ὠριγένη, ὅπως εἶπαμε, τὴν ἔγραψε ὁ Πάμφιλος πού ἦταν κλεισμένος στὴ φυλακὴ μαζὶ μὲ τὸν Εὐσέβιο, καὶ τὴν ἔστειλε σὲ ἐκείνους πού ταλαιπωροῦνταν στὰ μεταλεῖα γιὰ χάρη τοῦ Χριστοῦ, ἡ κορυφὴ ἀνάμεσα στοὺς ὁποίους ἦταν ὁ Πατερμούθιος, αὐτὸς πού λίγο μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Παμφίλου μαζὶ μὲ ἄλλους τέλειωσε τὸν κύκλο τῆς ζωῆς του μὲ τὴ φωτιά. Δάσκαλος τοῦ Παμφίλου ἦταν ὁ Πιέριος, πού ἦταν καὶ αὐτὸς προϊστάμενος τῆς σχολῆς τῆς Ἀλεξανδρείας, καὶ ἦταν καὶ ὁ Πιέριος μάρτυρας μαζὶ μὲ τὸν ἀδελφὸ του Ἰσίδωρο, καὶ δέχθηκαν μαζὶ τὰ στεφάνια γιὰ τοὺς ἀγῶνες τους, στοὺς ὁποίους καὶ ναὸς καὶ οἰκῆματα ἰδρύθηκαν ἀπὸ τοὺς εὐσεβεῖς. Ὁ θεῖος Πάμφιλος ἦταν πρεσβύτερος, καὶ λέγεται ὅτι μεγάλο μέρος ἀπὸ τὶς ἐξηγήσεις τῆς ἀγίας Γραφῆς ἀπὸ τὸν Ὠριγένη τὶς ἔγραψε μὲ τὸ ἴδιο του τὸ χέρι.

119.

Πιερίου πρεσβυτέρου, Λόγοι διάφοροι.

Διαβάσαμε βιβλίον τοῦ Πιερίου τοῦ πρεσβυτέρου, πού μαζὶ μὲ τὸν ἀδελφὸ του Ἰσίδωρο λένε ὅτι ἀγωνίσθηκε τὸν ἀγῶνα ὑπὲρ τοῦ

Παμφίλου τε τοῦ μάρτυρος ὑφηγητὴν τῶν ἐκκλησιαστικῶν γενέ-
 σθαι μαθημάτων καὶ τοῦ κατὰ Ἀλεξάνδρειαν ἠγήσασθαι παι-
 δευτηρίου. Λόγους δὲ τὸ διβλίον περιεῖχε ἰβ'. Ἔστι δὲ τὴν φράσιν
 σαφῆς τε καὶ λαμπρὸς καὶ ὥσπερ ῥέων τῷ λόγῳ, μηδὲν τε ἐπι-
 5 μελὲς ἐνδεικνύμενος, ἀλλ' ὡς ἐξ αὐτοσχεδίου ὁμαλῶς τε καὶ λείως
 καὶ ἠρέμα φερόμενος, τοῖς δὲ ἐνθυμήμασιν, εἴτερ τις ἄλλος, γονι-
 μώτατος. Πολλὰ δὲ ἔξω τῶν νῦν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καθεστηκότων,
 ἀρχαιοτρόπως ἴσως, ἀποφαίνεται· ἀλλὰ περὶ μὲν Πατρὸς καὶ
 Υἱοῦ εὐσεβῶς πρεσβεύει, πλὴν ὅτι οὐσίας δύο καὶ φύσεις δύο
 10 λέγει τῷ τῆς οὐσίας καὶ φύσεως ὀνόματι, ὡς δῆλον ἔκ τε τῶν ἐπο-
 μένων καὶ προηγουμένων τοῦ χωρίου, ἀντὶ τῆς ὑποστάσεως, καὶ
 οὐχ ὡς οἱ Ἀρειῷ προσανακείμενοι, χρώμενος. Περὶ μέντοι τοῦ
 Πνεύματος ἐπισφαλῶς λίαν καὶ δυσσεβῶς δογματίζει· ὑποβεθη-
 κέναι γὰρ αὐτὸ τῆς τοῦ Πατρὸς καὶ Υἱοῦ ἀποφάσκει δόξης.
 15 Ἔχει δὲ χρῆσιν εἰς τὸν λόγον οὗ ἐπιγραφὴ «εἰς τὸ κατὰ Λουκᾶν»,
 δι' ἧς ἔστι παριστᾶν ὅτι ἢ τῆς εἰκόνοσ τιμὴ καὶ ἢ ἀτιμία τοῦ πρω-
 τοτύπου ἐστὶ τιμὴ ἢ πάλιν ἀτιμία. Ὑπαινίττεται δὲ οὗτος, κατὰ
 τὸν Ὁριγένους ὕθλον, καὶ προὔπαρξιν ψυχῶν. Ἔχει δὲ καὶ ἐν τῷ
 εἰς τὸ Πάσχα καὶ τὸν Ὁσηὲ λόγῳ περὶ τε τῶν ποιηθέντων Χε-
 20 ρουβὶμ τῷ Μωϋσεῖ καὶ περὶ τῆς τοῦ Ἰακώβ στήλης, ἐν οἷς τὴν μὲν
 ποιήσιν αὐτῶν ὁμολογεῖ, οἰκονομίας δὲ λόγῳ συγχωρηθῆναι μα-
 ταιολογεῖ, ὡς οὐδὲν ἦσαν, ὡς ἕτερον ἦσαν, ὡς ἕτερον τὰ γεγενη-
 μένα, οὐδὲ τύπον ἄλλον ἔφερε μορφῆς, ἀλλὰ μόνον πτερυγῶν
 κενολογεῖ φέρειν αὐτὰ σχῆμα.

25 Οὗτος ὁ Πιέριος πρεσβύτερος ἦν τῆς κατὰ Ἀλεξάνδρειαν
 Ἐκκλησίας Θεωνᾶ τῆνικαῦτα ταύτης ἀρχιερατεύοντος, ἠνίκα
 Κᾶρος καὶ Διοκλητιανὸς τὰ Ῥωμαίων σκῆπτρα ἔφερον. Καὶ ἐπὶ
 τοσοῦτον δ' αὐτὸν ἐλάσαι λέγουσι φιλοπονίας καὶ εὐφυΐας καὶ
 τῆς ἐν πλήθεσιν ὁμιλίας τέρψιν παρέχειν σὺν ὠφελείᾳ, ὥστε καὶ
 30 νέον ὀνομασθῆναι Ὁριγένην· ἦν γὰρ τότε ἐν τοῖς ἀξιολογωτά-
 τοις Ὁριγένους Διαλεκτικὴν δὲ καὶ ῥητορικὴν αὐτὸν φασιν ἀσκη-
 θῆναι, καὶ ἐγκρατείας δὲ καὶ ἐκουσίου πτωχείας ἐραστὴν γενέ-

Χριστοῦ, καὶ ὑπῆρξε ὁδηγὸς στὰ Ἐκκλησιαστικά μαθήματα τοῦ Παμφίλου τοῦ μάρτυρα, καὶ διηύθυνε τὸ ἐκπαιδευτήριό τῆς Ἀλεξάνδρειας. Τὸ βιβλίο περιλάμβανε δώδεκα λόγους. Ἡ φρασιολογία του εἶναι σαφὴς καὶ λαμπρὴ, καὶ ὁ λόγος του ρεεὶ χωρὶς νὰ δείχνει ἰδιαίτερη φροντίδα, ἀλλὰ προχωρεῖ σὰν ν' αὐτοσχεδιάζεται ὁμαλὰ καὶ ἤσυχα καὶ ἤρεμα, ἐνῶ οἱ συλλογισμοὶ του ὑπεράφθονοι, περισσότερο ἀπὸ ὅποιονδήποτε ἄλλον. Παρουσιάζει καὶ πολλὰ ἔξω ἀπὸ τὰ ἰσχύοντα τώρα στὴν Ἐκκλησία, ἴσως σύμφωνα μὲ τὴν παλαιὰ συνήθεια. Γιὰ τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱὸ ἡ ἀποψή του εἶναι εὐσεβής, ἐκτὸς μόνον ἀπὸ τὸ ὅτι λέγει ὅτι ὑπάρχουν δύο οὐσίες καὶ δύο φύσεις, χρησιμοποιώντας τὸ ὄνομα τῆς οὐσίας καὶ τῆς φύσης, ὅπως εἶναι φανερὸ ἀπὸ τὰ προηγούμενα καὶ τὰ ἐπόμενα τοῦ χωρίου, ἀντὶ τοῦ ὀνόματος τῆς ὑπόστασης, καὶ ὄχι ὅπως οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Ἀρείου. Γιὰ τὸ Πνεῦμα ὅμως ἡ διδασκαλία του εἶναι πολὺ ἐσφαλμένη καὶ ἀσεβής· γιατί διδάσκει ὅτι εἶναι κατώτερο ἀπὸ τὴ δόξα τοῦ Πατέρα καὶ τοῦ Υἱοῦ. Ἔχει μὰ διατύπωση στὸ λόγο ποὺ ἐπιγράφεται, «Στὸ κατὰ Λουκᾶν», μὲ τὴν ὁποία μπορεῖ νὰ συμπεράνει κανεὶς ὅτι ἡ τιμὴ τῆς εἰκόνας καὶ ἡ ἀτιμία τοῦ πρωτοτύπου εἶναι τιμὴ ἢ πάλι ἀτιμία. Ὑπαινίσσεται αὐτός, σύμφωνα μὲ τὴ φλυαρία τοῦ Ὠριγένη, καὶ προὔπαρξη τῶν ψυχῶν. Ἀκόμα περιλαμβάνει στὸ λόγο του γιὰ τὸ Πάσχα καὶ τὸν Ὠσηὲ καὶ τὰ χερουδίμ ποὺ κατασκεύασε ὁ Μωυσῆς καὶ γιὰ τὴ στήλη τοῦ Ἰακώβ, στὰ ὁποῖα ὁμολογεῖ βέβαια ὅτι ἔχουν κατασκευασθεῖ, ἀερολογεῖ ὅμως λέγοντας ὅτι ἐπιτράπηκαν λόγω οἰκονομίας, ἐπειδὴ τίποτε δὲν ἦταν, ὅτι ἦταν κάτι ἄλλο, ὅτι ὅσα ἐγιναν ἦταν ἄλλα, οὔτε εἶχαν ἄλλη μορφή, ἀλλὰ ἀερολογεῖ ὅτι εἶχαν μόνο σχῆμα φτερῶν.

Αὐτὸς ὁ Πιέριος ἦταν πρεσβύτερος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀλεξάνδρειας, τότε ποὺ ἀρχιερέας σ' αὐτὴν ἦταν ὁ Θεωνᾶς, ὅταν ὁ Κᾶρος καὶ ὁ Διοκλητιανὸς εἶχαν τὴν ἀρχὴ στὴ Ρώμη. Λένε ὅτι ἔφτασε σὲ τέτοιο βαθμὸ φιλοπονίας καὶ πνευματικῆς ἀκμῆς, καὶ παρεῖχε μὲ τὴν ὁμλία του στὰ πλήθη τόση τέρψη μαζὶ καὶ ὠφέλεια, ὥστε νὰ ὀνομασθεῖ καὶ νέος Ὠριγένης· γιατί ὁ Ὠριγένης τότε ἐθεωρεῖτο πολὺ ἀξιόλογος. Λένε ἀκόμα ὅτι εἶχε ἀσκηθεῖ στὴ διαλεκτικὴ καὶ στὴ ρητορικὴ, καὶ εἶχε ἀγαπήσει τὴν ἐγκράτεια καὶ τὴν ἐκούσια

σθαι. Καὶ οἱ μὲν αὐτὸν καὶ μαρτυρίῳ τὸν βίον τελειῶσαι, οἱ δὲ μετὰ τὸν διωγμὸν τὸν ὑπόλοιπον τοῦ ζῆν χρόνον ἐν Ῥώμῃ διαγεγονέναι.

ΡΚ'.

Εἰρηναίου,

Κατὰ αἱρέσεων, λόγοι πέντε.

5

Ἀνεγνώσθη διβλίον Εἰρηναίου ἐπισκόπου Λουγδούνων (ἐν Κελτοῖς δὲ τὰ Λούγδουνα), λόγοι ε', οὗ ἡ ἐπιγραφή, «Ἐλέγχου καὶ ἀνατροπῆς τῆς ψευδωνύμου γνώσεως», τοῦτο δὲ ἐστὶ κατὰ αἱρέ-
 10 σεων. Ὦν ὁ πρῶτος, διαλαμβάνων περὶ Οὐαλεντίνου καὶ τῆς κατ' αὐτὸν ἀθέου πλάνης, ἀπάρχεται ὥσπερ ἀναποδίζων καὶ ἄνωθεν διεξιὼν ἀπὸ Σίμωνος τοῦ μάγου μέχρι Τατιανοῦ, ὃς τὰ πρῶτα μαθητῆς Ἰουστίνου τοῦ μάρτυρος χρηματίσας, ὕστερον εἰς πλά-
 15 γνωστικῶν καλουμένων καὶ τῶν Καϊνῶν, τὰ βδελυρὰ αὐτῶν ἐκτι- θείς δόγματα, ἐν οἷς καὶ ὁ πρῶτος λόγος. Ὁ δὲ δεύτερος ἀνατρο-
 πὴν περιέχει τῶν τοῖς αἵρεσιώταις ἀσεβῶς δογματιζομένων. Ὁ δὲ τρίτος καὶ Γραφικὰς κατ' αὐτῶν προκομίζει παντοδαπὰς μαρτυ-
 20 ρίας. Ὁ δὲ τέταρτος τὰς παρὰ τῶν αἱρετικῶν προτεινομένας ἀπο-
 ρίας διαλύει. Καὶ ὁ πέμπτος δέ, ὅσα διὰ παραβολῶν ἐλέχθη τε καὶ ἐπράχθη ὑπὸ τοῦ Κυρίου, ἐκ τῶν ὑπολοίπων τῆς σωτηριώδους αὐτοῦ διδασκαλίας καὶ ἐκ τῶν ἀποστολικῶν ἐπιστολῶν ταῖς αἱρε-
 τικαῖς τερθρεῖαις εἰς ἔλεγχον ἀρμόζειν παρίστησι.

Πολλὰ δὲ τοῦ θεσπεσίου Εἰρηναίου καὶ παντοδαπὰ καὶ ἔτε-
 25 ρα συγγράμματα καὶ ἐπιστολαὶ φέρονται, εἰ καὶ ἐν τισιν αὐτῶν ἡ τῆς κατὰ τὰ ἐκκλησιαστικὰ δόγματα ἀληθείας ἀκρίβεια νόθοις λογισμοῖς κιβδηλεύεται, ἃ χρὴ παρασημαίνεσθαι.

Τοῦτόν φασι γενέσθαι Πολυκάρπου μὲν τοῦ ἱερομάρτυρος Σμύρνης ἐπισκόπου μαθητὴν, πρεσβύτερον δὲ Ποθεινοῦ, οὗ καὶ
 30 τῆς ἐπισκοπῆς τῶν Λουγδούνων διάδοχος κατέστη. Βίκτωρ δὲ ἄρα κατ' ἐκεῖνο καιροῦ Ῥώμης ἐπεσκόπει, πρὸς ὃν καὶ πολλάκις

φτώχεια. Ἀκόμα λένε μερικοί, ὅτι τέλειωσε τὴ ζωὴ του μὲ τὸ μαρτύριο, καὶ μερικοί ὅτι μετὰ τὸ διωγμὸ ἔζησε τὸν ὑπόλοιπο χρόνο τῆς ζωῆς του στὴ Ρώμη.

120.

Εἰρηναίου,

Κατὰ αἱρέσεων, λόγοι πέντε.

Διαβάσαμε πραγματεία τοῦ Εἰρηναίου, ἐπισκόπου Λουγδούνου (τὰ Λούγδουνα βρίσκονται στὴν περιοχή τῶν Κελτῶν) μὲ πέντε βιβλία, τῆς ὁποίας ἡ ἐπιγραφή εἶναι, «Ἐλέγχου καὶ ἀνατροπῆς τῆς ψευδωνύμου γνώσεως», πρᾶγμα πού σημαίνει κατὰ τῶν αἱρέσεων. Τὸ πρῶτο ἀπὸ τὰ βιβλία ἀναφέρεται στὸν Οὐαλεντῖνο καὶ τὴν ἄθη πλάνη του. Ἀρχίζει τὴ διήγησή του γυρίζοντας κάπως πίσω καὶ ἀναπτύσσοντας τὰ τῶν αἱρέσεων ἀπὸ τὴν ἀρχή, ἀπὸ τὸν Σίμωνα τὸν μάγο μέχρι τὸν Τατιανό, πού χρημάτισε στὴν ἀρχὴ μαθητῆς τοῦ Ἰουστίνου τοῦ μάρτυρα, καὶ ὕστερα ὀλίσθησε στὴν πλάνη τῆς αἵρεσης. Ἀκόμα ἀναφέρεται στοὺς κυρίως γνωστικούς λεγόμενους καὶ τοὺς Καίνους, ἐκθέτοντας τὶς ἀνόσιες δοξασίες τους, καὶ μὲ τὶς ὁποῖες τελειώνει τὸ πρῶτο βιβλίο. Τὸ δεύτερο βιβλίο περιέχει ἀνατροπὴ ὄσων μὲ ἀσέβεια διδάσκουν οἱ αἱρετικοί. Τὸ τρίτο βιβλίο προσκομίζει καὶ κάθε εἶδους Γαρφικὲς μαρτυρίες ἐναντίον τους. Τὸ τέταρτο διαλύει τὶς ἀπορίες πού προβάλλουν οἱ αἱρετικοί. Καὶ τὸ πέμπτο προσκομίζει ὅσα εἰπώθηκαν παραβολικὰ καὶ ὅσα πράχθηκαν ἀπὸ τὸν Κύριο, ὅσα εἶναι κατάλληλα γιὰ τὸν ἔλεγχο τῶν αἱρετικῶν ψελισμάτων τόσο ἀπὸ τὰ λοιπὰ ρητὰ τῆς σωτηριώδους διδασκαλίας του, ὅσο καὶ ἀπὸ τὶς ἐπιστολὲς τῶν ἀποστόλων.

Ἀναφέρονται καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ διάφορα συγγράμματα τοῦ θείου Εἰρηναίου καὶ ἐπιστολές, ἃν καὶ σὲ μερικά ἀπὸ αὐτὰ ἡ ἀκρίβεια τῆς ἀλήθειας στὰ ἐκκλησιαστικὰ δόγματα κωδηλεύεται μὲ συλλογισμοὺς νόθους, πού πρέπει νὰ ἐπισημαίνονται.

Λέγεται ὅτι χρημάτισε μαθητῆς τοῦ ἱερομάρτυρα Πολυκάρπου, ἐπισκόπου Σμύρνης, καὶ πρεσβύτερος τοῦ Ποθεινοῦ, τὸν ὁποῖο καὶ διαδέχθηκε στὴν ἐπισκοπὴ Λουγδούνων. Ἐπίσκοπος τότε τῆς Ρώμης ἦταν ὁ Βίκτωρ, στὸν ὁποῖο καὶ γράφει συχνά, προτιρόνοντάς τον

γράφει, παραινῶν μὴ ἔνεκεν τῆς περὶ τοῦ Πάσχα διαφωνίας τινὰς τῆς Ἐκκλησίας ἀποκηρύττειν.

PKA'.

Ἰπολύτου, κατὰ αἱρέσεων διβλιδάριον.

5 Ἀνεγνώσθη διβλιδάριον Ἰπολύτου (μαθητῆς δὲ Εἰρηναίου ὁ Ἰππόλυτος). Ἦν δὲ τὸ σύνταγμα κατὰ αἱρέσεων λβ', ἀρχὴν ποιούμενον Δοσιθεανούς, καὶ μέχρι Νοητοῦ καὶ Νοητιανῶν διαλαμβάνον. Ταύτας δὲ φησὶν ἐλέγχους ὑποβληθῆναι ὀμιλοῦντος Εἰρηναίου, ὧν καὶ σύνοψιν ὁ Ἰππόλυτος ποιούμενος τόδε τὸ δι-
10 βλίον φησὶ συντεταχέναι. Τὴν δὲ φράσιν σαφῆς ἐστὶ καὶ ὑπόσημος καὶ ἀπέριττος, εἰ καὶ πρὸς τὸν Ἀττικὸν οὐκ ἐπιστρέφεται λόγον. Λέγει δὲ ἄλλα τέ τινα τῆς ἀκριβείας λειπόμενα, καὶ ὅτι ἢ πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολὴ οὐκ ἔστι τοῦ ἀποστόλου Παύλου. Λέγεται δὲ οὗτος καὶ προσομιλεῖν τῷ λαῷ κατὰ μίμησιν Ὠρι-
15 γένους, οὗ καὶ συνήθης μάλιστα καὶ ἐραστής τῶν λόγων ὑπῆρχεν, ὡς καὶ προτρέψασθαι αὐτὸν τὴν θείαν ὑπομνηματίσαι Γραφήν, ἐγκαταστήσας αὐτῷ καὶ ὑπογραφέας, ἑπτὰ ταχυγράφους καὶ ἑτέρους τοσοῦτους γράφοντας εἰς κάλλος, ὧν ἦν καὶ τῆς δαπάνης αὐτὸς χορηγός καὶ ταῦτα ὑπηρετούμενος αὐτῷ ἀπαι-
20 τεῖν αὐτὸν ἀπαραιτήτως τὸ ἔργον, ἐξ οὗ καὶ ἐργοδιώκτην ἐν μιᾷ τῶν ἐπιστολῶν παρὰ Ὠριγένους κληθῆναι. Πλεῖστα δὲ καὶ οὗτος λέγεται συγγεγραφέναι.

PKB'.

Ἐπιφανίου, ἐπισκόπου Κύπρου, τὰ Πανάρια, λόγοι ζ'.

25 Ἀνεγνώσθη Ἐπιφανίου τοῦ ἀγιωτάτου ἐπισκόπου τὰ «Πανάρια», ἐν τεύχεσι μὲν γ', τόμοις δὲ ζ', κατὰ αἱρέσεων δὲ π'. Ἀρχεται μὲν ἀπὸ τοῦ θαρβαρισμοῦ, κάτεισι δὲ μέχρι τῶν Μεσσαλιανῶν. Πάντων δὲ τῶν πρὸ αὐτοῦ κατὰ αἱρέσεων καταβεβληκότων πόνους πλατύτερός τε καὶ χρησιμώτερος, ὅτι ἅπερ τε ἐκείνοις
30 ἐρρήθη τὸ χρήσιμον ἔχοντα, οὗτος οὐ παραλέλοιπε, καὶ εἴ τι

32. Γεννήθηκε περὶ τὸ 310 στὴν Ἐλευθερούπολη Παλαιστίνης ἀπὸ γονεῖς Ἰουδαίους· μετὰ τὸ βάπτισμά του ἐμόνασε, καὶ σὲ ἡλικία 57 ἐτῶν χειροτονήθηκε

νά μὴν ἀποκόπτει ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία μερικοὺς ἑξαιτίας τῆς διαφωνίας τους γιὰ τὸ Πάσχα.

121.

Ἰππολύτου, διβλιαράκι Κατὰ αἱρέσεων.

Διαβάσαμε ἓνα διβλιαράκι τοῦ Ἰππολύτου (ὁ Ἰππόλυτος ἦταν μαθητῆς τοῦ Εἰρηναίου). Τὸ πόνημά του στρεφόταν ἐναντίον τριάντα δύο αἱρέσεων, ἀρχίζοντας ἀπὸ τοὺς Δοσιθεανούς καὶ ἀναφερόμενο μέχρι τὸν Νοητὸ καὶ τοὺς Νοητιανούς. Αὐτὸς λέγει ὅτι ἐλέγχθηκαν κατὰ τὶς ὁμιλίες τοῦ Εἰρηναίου, καὶ κάνοντας σύνοψη αὐτῶν, συνέγραψε, λέγει ὁ Ἰππόλυτος, αὐτὸ τὸ βιβλίον. Ὁ λόγος του εἶναι σαφῆς καὶ κάπως σοβαρὸς καὶ λιτός, ἂν καὶ δὲν ἀποβλέπει στὸν Ἀττικὸ λόγο. Λέγει καὶ μερικὰ πού ὑστεροῦν ὡς πρὸς τὴν ἀκρίβεια, καὶ ὅτι ἢ πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολὴ δὲν εἶναι τοῦ ἀποστόλου Παύλου. Λέγεται ὅτι αὐτὸς συναναστρεφόταν τὸν λαὸ κατὰ μίμηση τοῦ Ὠριγένη. Ἦταν φίλος τοῦ Ὠριγένη καὶ ἀγαποῦσε τοὺς λόγους του τόσο πολὺ, ὥστε τὸν προέτρεψε νὰ ὑπομνηματίσει τὴν ἅγια Γραφή, ὀρίζοντάς του καὶ ἀντριγραφεῖς, ἑπτὰ ταχυγράφους καὶ ἄλλους τόσους καλλιγράφους, κι αὐτὸς ἦταν καὶ χορηγὸς τῆς δαπάνης. Αὐτὴ τὴν ἐκδούλευση προσφέροντάς του ὁ Ἰππόλυτος, ἀπαιτοῦσε ἀπὸ αὐτὸν νὰ μὴν ἀναβάλλει τὸ ἔργο, καὶ ἑξαιτίας αὐτοῦ σὲ μὰ ἀπὸ τὶς ἐπιστολές του ἔφτασε νὰ ὀνομασθεῖ ἀπὸ τὸν Ὠριγένη ἐργοδότης. Λέγεται ὅτι κι αὐτὸς ἔγραψε πολλὰ.

122.

Ἐπιφανίου, ἐπισκόπου Κύπρου, Τὰ Πανάρια, διβλία ἑπτὰ.

Διαβάσαμε τοῦ ἁγιωτάτου ἐπισκόπου Κύπρου Ἐπιφανίου³² «Τὰ Πανάρια» σὲ τρεῖς τόμους, τεύχη ἑπτὰ, ἐναντίον ὀγδόντα αἱρέσεων. Ἀρχίζει ἀπὸ τὸν Βαρβαρισμό, καὶ φτάνει μέχρι τοὺς Μεσσαλιανούς. Ἀπὸ ὅλους ὅσοι πρὶν ἀπὸ αὐτῶν κατέβαλαν κόπους στὸν πόλεμο κατὰ τῶν αἱρέσεων εἶναι ἐκτενέστερος καὶ πιὸ χρήσιμος, γιὰτὶ ὅσα χρήσιμα εἰπώθηκαν ἀπὸ αὐτοῦς, αὐτὸς δὲν τὰ παρέλειψε

πρὸς ὑπερβαίνει καὶ προσκλήθηκε νὰ ἀναλάβει τὸν ἐπισκοπικὸ θρόνον τῆς Σαλαμίνας τῆς Κύπρου. Ὑπῆρξε πολὺγλωσσος καὶ πολυγραφότατος. Πέθανε τὸ 403.

προσεξουρεῖν ἠδυνήθη, προσέθηκε. Τὴν δὲ φράσιν ταπεινός τε καὶ οἷα εἰκὸς Ἀττικῆς παιδείας ἀμελέτητον τυγχάνειν. Ἀσθενὴς δὲ ἐκ τοῦ ἐπὶ πλεῖστον ἐν ταῖς κατὰ τῶν δυσσεβῶν αἰρέσεων συμπλοκαῖς ἐνιαχοῦ μέντοι ἀριστεύει ταῖς ἐπιβολαῖς, εἰ καὶ τῶν ῥημάτων αὐτῶ καὶ τῆς συντάξεως οὐδὲν τὸ ἰδίωμα συμβελτιοῦται.

ΡΚΓ΄.

Τοῦ αὐτοῦ, ὁ Ἀγκυρωτός.

Ἀνεγνώσθη τοῦ αὐτοῦ ὁ «Ἀγκυρωτός», σύνοψις ὡσπερ τῶν «Παναρίων» ὑπάρχουσα.

10

ΡΚΔ΄.

Τοῦ αὐτοῦ, [περὶ μέτρων καὶ σταθμῶν].

Ἀνεγνώσθη τοῦ αὐτοῦ (περὶ μέτρων καὶ σταθμῶν).

ΡΚΕ΄.

Ἰουστίνου τοῦ μάρτυρος,

15 Ἀπολογία ὑπὲρ Χριστιανῶν, ἀπορίαι καὶ ἕτερα ἅτινα.

Ἀνεγνώσθη Ἰουστίνου τοῦ μάρτυρος «Ἀπολογία ὑπὲρ Χριστιανῶν» καὶ κατὰ Ἑλλήνων καὶ κατὰ Ἰουδαίων», καὶ ἔτι ἕτερα αὐτοῦ πραγματεία, «Κατὰ τοῦ πρώτου καὶ δευτέρου τῆς φυσικῆς ἀκροάσεως», ἧτοι κατὰ εἶδους καὶ ὕλης καὶ στερήσεως, ἐπιχειρηματικοὶ καὶ θίαιοι καὶ χρειώδεις λόγοι, καὶ «Κατὰ τοῦ πέμπτου σώματος ὁμοίως», καὶ «Κατὰ τῆς αἰδίου κινήσεως», ἣν Ἀριστοτέλης δεινότητι λογισμῶν ἐναπέτεκεν, ἔτι τε «Ἀποριῶν κατὰ τῆς εὐσεβείας κεφαλαιώδεις ἐπιλύσεις».

Ἔστι δὲ φιλοσοφίας μὲν ὁ ἀνὴρ τῆς τε καθ' ἡμᾶς καὶ μάλιστα 25 γε τῆς θύραθεν εἰς ἄκρον ἀνηγμένος, πολυμαθία τε καὶ ἱστοριῶν περιρροεόμενος πλούτῳ· ῥητορικαῖς δὲ τέχναις οὐκ ἔσχε σπουδὴν ἐπιχρῶσαι τὸ ἔμφυτον αὐτοῦ τῆς φιλοσοφίας κάλλος. Διὸ καὶ οἱ λόγοι αὐτοῦ ἄλλως ὄντες δυνατοὶ καὶ τὸ ἐπιστημονικὸν διασώζοντες, τῶν ἐκεῖθεν οὐκ εἰσὶν ἀποστάζοντες ἠδυσμάτων, οὐδὲ τῶν 30 ἐπαγωγῶν καὶ θελκτηριῶν τοὺς πολλοὺς τῶν ἀκροατῶν ἐφελκόμε-

33. Λείπει ἴσως «Περὶ μέτρων καὶ σταθμῶν», τὸ ὁποῖο προσθέτομε.

καὶ πρόσθεσε ὅ,τι παραπάνω μπόρεσε νὰ βρεῖ ἐκτὸς ἀπὸ αὐτὰ. Ἡ φράση του εἶναι ἀπλοϊκὴ καὶ τέτοια ποὺ φυσικὸ ἦταν νὰ εἶναι, ἀφοῦ δὲν εἶχε μελετήσει τὴν Ἀττικὴ παιδεία. Στὶς συμπλοκὲς του κατὰ τῶν ἀσεβῶν αἱρέσεων κατὰ τὸ πλεῖστον εἶναι ἀσθενής, σὲ κάποιες ὅμως περιπτώσεις ποὺ ἐπιτίθεται μὲ δύναμη ἀριστεύει, ἂν καὶ δὲν βελτιώνεται μαζὶ καθόλου ἢ χρῆση τῶν λέξεων καὶ ἡ σύνταξί του.

123.

Τοῦ ἰδίου, δ' Ἀγκυρωτὸς

Διαβάσαμε καὶ τὸν «Ἀγκυρωτὸ» τοῦ ἰδίου, ποὺ εἶναι κατὰ κάποιον τρόπο σύνοψη τῶν «Παναρίων».

124.

Τοῦ ἰδίου, [Περὶ μετρῶν καὶ σταθμῶν].

Διαβάσαμε τοῦ ἰδίου, «Περὶ μέτρων καὶ σταθμῶν»³³.

125.

Ἰουστίνου τοῦ μάρτυρα,

Ἀπολογία ὑπὲρ τῶν Χριστιανῶν, ἀπορίαι καὶ κάποια ἄλλα.

Διαβάσαμε τοῦ Ἰουστίνου τοῦ μάρτυρα τὴν «Ἀπολογία ὑπὲρ τῶν Χριστιανῶν καὶ κατὰ Ἑλλήνων καὶ κατὰ Ἰουδαίων», καθὼς καὶ ἄλλη πραγματεία του, «Κατὰ τοῦ πρώτου καὶ δευτέρου βιβλίου τῆς φυσικῆς ἀκροάσεως», ἧτοι κατὰ τοῦ εἶδους καὶ τῆς ὕλης καὶ τῆς στέρεσης, ποὺ περιέχει λόγους μὲ ἰσχυρὰ καὶ χρήσιμα ἐπιχειρήματα, καὶ ὅμοια, «Κατὰ τοῦ πέμπτου σώματος» καὶ «κατὰ τῆς αἰώνιας κινήσεως», ποὺ δημιούργησε ἡ λογικὴ δεινότητα τοῦ Ἀριστοτέλη, καὶ ἀκόμα, «Ἀποριῶν κατὰ τῆς εὐσέβειας κεφαλαιώδεις ἐπιλύσεις».

Ὁ Ἰουστίνος εἶναι σὸ ἑπακρο κάτοχος τῆς δικῆς μας, καὶ μάλιστα τῆς κοσμικῆς φιλοσοφίας, διαθέτοντας μεγάλη πολυμαθία καὶ πλοῦτο ἱστορικῶν γνώσεων, καὶ δὲν ἐνδιαφερόταν νὰ στολίσει μὲ ρητορικὰ τεχνάσματα τὸ ἔμφυτο κάλλος τῆς φιλοσοφίας του. Γι' αὐτὸ καὶ οἱ λόγοι του, ἀφοῦ ἀπὸ ἄλλη ἄποψη εἶναι δυνατοὶ καὶ διασώζουν τὸ ἐπιστημονικὸ γνῶρισμα, δὲν ἀποστάζουν τίς ἡδονὲς ποὺ ἀπορρέουν ἀπὸ ἐκεῖ, οὔτε ἔλκουν τοὺς πολλοὺς ἀκροατὰς μὲ τὸν θελ-

νοι. Τέσσαρας δὲ πραγματείας κατὰ τῶν ἔθνῶν συνέταξεν, ὧν τὴν μὲν πρώτην Ἀντωνίνῳ τῷ ἐπίκλην Πίῳ καὶ τοῖς υἱέσι τῆ τε συγκλήτῳ ἐπέδωκε, τὴν δὲ δευτέραν ὁμοίως τοῖς ἐκείνου διαδόχοις. Ἐν δὲ τῇ τρίτῃ περὶ φύσεως δαιμόνων διείλεκται. Ὁ δὲ 5 τέταρτος αὐτῷ λόγος, ὁμοίως κατὰ τῶν ἔθνῶν συγκείμενος, «Ἐλεγχος» ἐπιγραφὴν ἔχει. Ἔστι δὲ αὐτῷ καὶ ὁ «Περὶ Θεοῦ μοναρχίας», καὶ ὁ ἐπιγραφόμενος «Ψάλτης», καὶ μὴν καὶ «Κατὰ Μαρκίωνος», ἀναγκαῖοι λόγοι, καὶ ἡ «Κατὰ πασῶν αἱρέσεων» χρήσιμος πραγματεία.

10 Οὗτος υἱὸς μὲν ἔφυ Πρίσκου Βακχείου, πατρίδα δὲ εἶχε Νεάπολιν τὴν ὑπὸ τὴν ἐπαρχίαν τελουσαν Παλαιστίνης, ἐν Ῥώμῃ δὲ τὰς διατριβὰς ἔσχε, φιλοσοφῶν καὶ τοῖς λόγοις καὶ τῷ βίῳ καὶ τῷ σχήματι. Διάπυρος δὲ τῆς εὐσεβείας ὧν ἐραστής ἔσχε Κρίσκη 15 ἓνα τινὰ τῶν καλουμένων κυνικῶν ἀντιπολιτευόμενον αὐτῷ καὶ τῷ βίῳ καὶ τῇ θρησκείᾳ, ὑφ' οὗ καὶ συσκευασθεὶς ἀξίως τῆς ὄλης τοῦ βίου προαιρέσεως καὶ τὴν ἐπιβουλήν συνδιέθηκε μαρτυρίου γὰρ ταύτην ὑπόθεσιν ἐνστησάμενος, λαμπρῶς καὶ χαίρων τὸν ὑπὲρ Χριστοῦ θάνατον ἀνεδέξατο.

ΡΚΣ'.

20 **Κλήμεντος ἐπιστολαὶ πρὸς Κορινθίους β',
καὶ Πολυκάρπου ἐπιστολὴ πρὸς Φιλιπησίους.**

Ἀνεγνώσθη διβιβλίδιον ἐν ᾧ Κλήμεντος «Ἐπιστολαὶ πρὸς Κορινθίους» β' ἐνεφέροντο, ὧν ἡ πρώτη δι' αἰτίας αὐτοῦς ἄγει, 25 στάσει καὶ ταραχαῖς καὶ σχίσμασι τὴν πρέπουσαν αὐτοῖς εἰρήνην καὶ ὁμόνοιαν ἐμπολιτεύεσθαι λύσαντας, καὶ παραινεῖ παύσασθαι τοῦ κακοῦ Ἀπλοῦς δὲ κατὰ τὴν φράσιν καὶ σαφῆς ἐστὶ καὶ ἐγγύς τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ καὶ ἀπεριέργου χαρακτηῆρος Αἰτιάσοιτο δ' ἂν τις αὐτὸν ἐν ταύταις, ὅτι τε τοῦ Ὁκεανοῦ ἔξω κόσμους 30 τινὰς ὑποτίθεται εἶναι, καὶ δεύτερον ἴσως ὅτι ὡς παναληθεστάτῳ τῷ κατὰ τὸν φοίνικα τὸ ὄρνεον ὑποδείγματι κέχρηται, καὶ τρίτον ὅτι ἀρχιερέα καὶ προστάτην τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐξονομάζων, οὐδὲ τὰς θεοπρεπεῖς καὶ ὑψηλοτέρας ἀφῆκε περὶ αὐτοῦ φωνάς, οὐ μὴν οὐδ' ἀπαρακαλύπτως αὐτὸν οὐδαμῇ ἐν τού-

κτικὸ καὶ εὐχάριστο τρόπο. Κατὰ τῶν ἔθνικῶν συνέγραψε τέσσερες πραγματεῖες· τὴν πρώτη ἀπὸ αὐτὲς τὴν παρέδωσε στὸν Ἀντωνῖνο, τὸν ὀνομαζόμενον Πιο, καὶ στοὺς υἱοὺς του καὶ στὴ σύγκλητο, καὶ τὴ δεύτερη ὅμοια στοὺς διαδόχους του. Στὴν τρίτη μιλάει γιὰ τὴ φύση τῶν δαιμόνων. Ἡ τέταρτη πραγματεία του, ποὺ ἔχει συνταχθεῖ κατὰ τῶν ἔθνικῶν, ἔχει τὴν ἐπιγραφή, «Ἐλεγχος». Ἔχει γράψει καὶ τὸν λόγο, «Περὶ Θεοῦ μοναρχίας», καὶ τὸν ἐπιγραφόμενον «Ψάλτη», καὶ βέβαια καὶ τὸν λόγο «Κατὰ Μαρκίωνος», λόγοι ἀναγκαῖοι, καὶ τὴ χρησιμη πραγματεία, «Κατὰ πασῶν αἱρέσεων».

Ὁ Ἰουστίνος ἦταν υἱὸς τοῦ Πρίσκου Βακχαιίου, πατρίδα του ἦταν ἡ Νεάπολη, ποὺ περιλαμβανόταν στὴν ἐπαρχία τῆς Παλαισί-νης, ἔμεινε στὴ Ρώμη, φιλοσοφοῦσε καὶ μὲ τοὺς λόγους καὶ μὲ τὴ ζωὴ του καὶ μὲ τὴν περιβολὴ του. Κι ἐνῶ ἀγαποῦσε φλογερὰ τὴν εὐσέβεια, εἶχε τὸν Κρίσκη, ἕναν κάποιον ἀπὸ τοὺς καλούμενους κυν-κοῦς, ποὺ ἦταν ἀντίθετός του καὶ στὴ ζωὴ καὶ στὴ θρησκεία. Πα-γιδευμένος στὸ δίχτυ τῆς ἐπιβουλῆς ποὺ τοῦ ἔστησε, τὴν ἀντιμετώπι-σε ἀντάξια τῆς πορείας ὅλου τοῦ βίου του. Ἀφοῦ αὐτὴ τὴν ἐπιβολὴ τὴ θεώρησε ἀφορμὴ γιὰ τὸ μαρτύριο, γεμᾶτος ἀοὺ λαμπρότητα καὶ μὲ χαρὰ δέχθηκε τὸ θάνατο γιὰ χάρι τοῦ Χριστοῦ.

126.

Κλήμεντος Ἐπιστολαὶ δύο πρὸς Κορινθίους, καὶ Πολυκάρπου ἐπιστολὴ πρὸς Φιλιππησίους.

Διαβάσαμε μικρὸ βιβλίον, στὸ ὁποῖο περιέχονταν δύο «Ἐπιστο-λὲς πρὸς Κορινθίους», τοῦ Κλήμεντα, ἀπὸ τίς ὁποῖες ἡ πρώτη τοὺς κατηγορεῖ, ὅτι μὲ στάσεις καὶ ταραχὲς κατέλυσαν τὴν εἰρήνη καὶ τὴν ὁμόνοια ποὺ ἄρμοζε σ' αὐτοὺς νὰ ζοῦν. Ἡ φρασιολογία του εἶναι ἀπλῆ καὶ σαφής, καὶ πλησιάζει τὸ ἐκκλησιαστικὸ καὶ ἀπλὸ ὕφος. Μπορεῖ νὰ τὸν κατηγορήσει κανεὶς, ὅτι σ' αὐτὲς ὑποθέτει πὼς πέρα ἀπὸ τὸν Ὁκεανὸ ὑπάρχουν κάποιοι κόσμοι, καὶ δεύτερον ἴσως, ὅτι χρησιμοποιεῖ ὡς πέρα γιὰ πέρα ἀληθινὸ παράδειγμα τὸν Φοῖνικα τὸ ὄρνεο, καὶ τρίτον, ὅτι ἀποκαλώντας τὸν Κύριό μας Ἰησοῦ Χριστὸ ἀρχιερέα καὶ Κύριό μας, δὲν ἀπηύθυνε σ' αὐτὸν τίς ἀρμόζουσες στὸν Θεὸ καὶ τίς ὑψηλότερες λέξεις, ὡστόσο πουθενὰ σ' αὐτὲς δὲν

τοῖς βλασφημεῖ. Ἡ δὲ δευτέρα καὶ αὐτὴ νουθεσίαν καὶ παραίνε-
σιν κρείττονος εἰσάγει θίου, καὶ ἐν ἀρχῇ Θεὸν τὸν Χριστὸν κη-
ρύσσει, πλὴν ὅτι ῥητά τινα ὡς ἀπὸ τῆς θείας Γραφῆς ξενίζοντα
παρεισάγει, ὧν οὐδ' ἡ πρώτη ἀπήλλακτο παντελῶς. Καὶ ἐρμηνεί-
5 ας δὲ ῥητῶν τινῶν ἀλλοκότους ἔχει. Ἄλλως τε δὲ καὶ τὰ ἐν αὐ-
ταῖς νοήματα ἐρρομένα πως καὶ οὐ συνεχῆ τὴν ἀκολουθίαν ὑπῆρ-
χε φυλάττοντα.

Ἐν τῷ αὐτῷ δὲ διβλιδαρίῳ ἀνεγνώσθη καὶ Πολυκάρπου
Ἐπιστολὴ πρὸς Φιλιππησίους, γέμουσα πολλῆς νουθεσίας μετὰ
10 σαφηνεία καὶ ἀπλότητος κατὰ τὸν ἐκκλησιαστικὸν τῆς ἐρμηνείας
τύπον. Λέγει δὲ καὶ τὰς ἐπιστολάς αὐτοῖς Ἰγνατίου τοῦ θεοφό-
ρου ἀπεσταλκένας, καὶ αἰτεῖται ἀναδιδαχθῆναι παρ' αὐτῶν εἴ τι
περὶ ἐκείνου διακούσαιεν.

PKZ.

15

Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου,

Ἡ εἰς Κωνσταντῖνον τὸν μέγαν βασιλέα τετραδίβλος.

Ἀνεγνώσθη Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου ἡ «Εἰς Κωνσταντῖνον
τὸν μέγαν βασιλέα ἐγκωμιαστικὴ τετραδίβλος, ἐν ἣ περιέχεται ἡ
τε τοῦ ἀνδρός ἄλλη πολιτεία ἐξ αὐτῆς πρώτης ἡλικίας ἀρχομένη,
20 καὶ ὅσαι πρὸς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν συντελοῦσι πράξεις,
μέχρις οὗ τὸν θίον ἀπέλιπεν, εἰς ἑξηκοστὸν καὶ τέταρτον παρατα-
θέντα χρόνον. Ἔστι μὲν οὖν κἀνταῦθα τὴν φράσιν ὁμοίος ἑαυτῷ,
πλὴν μικρόν τε πρὸς τὸ λαμπρότερον ἐκβεβίασται αὐτῷ ὁ λόγος,
καὶ λέξεις εἰς τὸ ἀνθηρότερον ἐνιαχοῦ συνελήφθησαν, τῆς μέντοι
25 κατὰ τὴν ἐρμηνείαν ἡδονῆς καὶ χάριτος οὐδὲν μέγα, ὥσπερ οὐδὲ
ἐν τοῖς ἄλλοις ἐμφαίνεται. Καταστρώωννυσι δὲ ἐν ταύτῃ αὐτοῦ τῇ
τετραδίβλῳ πάμπολλα χωρία ἐξ ὀλοκλήρου τῆς Ἐκκλησιαστικῆς
αὐτοῦ δεκαλόγου ἱστορίας.

Λέγει μὲν οὖν καὶ αὐτὸς ἐν Νικομηδεῖα τὸν μέγαν Κωνσταν-
30 τῖνον βαπτίσασθαι, μέχρι τότε τὸ λουτρὸν ἀναβαλλόμενον, ἅτε δὴ

34. Οἱ δύο ἐπιστολὲς Πρὸς Κορινθίους τοῦ Κλήμεντα Ρώμης δημοσιεύθηκαν
στὸν 3ο τόμο Ἀπάντων τῶν Ἀποστολικῶν Πατέρων τῆς σειρᾶς ΕΠΕ, ἐνῶ ἡ Ἐπι

τὸν βλασφημεῖ ἀπροκάλυπτα. Ἡ δευτέρα ἐπιστολή συμβουλεύει καὶ προτρέπει γιὰ ἀνώτερη ζωὴ καὶ στὴν ἀρχὴ ἀντικηρύττει Θεὸ τὸν Χριστό, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ὅτι εἰσάγει μερικὰ ρητὰ ποὺ παραξενεύουν προερχόμενα τὰχα ἀπὸ τὴν ἁγία Γραφή, ἀπὸ τὰ ὁποῖα οὔτε ἡ πρώτη ἐπιστολή δὲν ἦταν τελείως ἀπαλλαγμένη. Ἔχει ἐπίσης καὶ μερικὲς ἀλλόκοτες ἐρμηνεῖες ρητῶν. Ἐξάλλου καὶ τὰ νοήματά τους εἶναι κατὰ κάποιον τρόπο ριγμένα στὴν τύχη καὶ δὲν διατηροῦν συνεχῆ τὴν ἀκολουθία.

Στὸ ἴδιο μικρὸ βιβλίον διαβάσαμε καὶ Ἐπιστολὴ πρὸς Φιλιππησίους τοῦ Πολυκάρπου, γεμάτη ἀπὸ πολλὴ νουθεσία, μαζὶ καὶ μὲ σαφήνεια καὶ ἀπλότητα σύμφωνα μὲ τὸν ἐκκλησιαστικὸν τύπον τῆς ἐρμηνείας. Λέγει ἀκόμα ὅτι ἔστειλε σ' αὐτοὺς καὶ τὶς ἐπιστολὰς τοῦ Ἰγνατίου τοῦ Θεοφόρου καὶ ζητεῖ νὰ πληροφορηθεῖ ἀπὸ αὐτοὺς ἂν ἔχουν ἀκούσει τίποτε γιὰ ἐκεῖνον³⁴.

127.

Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου,

Ἡ πρὸς Κωνσταντῖνον τὸν μέγαν βασιλέα τετράβιβλος.

Διαβάσαμε τοῦ Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου τὴν «Πρὸς τὸν μέγαν βασιλέα Κωνσταντῖνον» ἐγκωμαστικὴν τετράβιβλον, στὴν ὁποία περιέχεται καὶ ἡ ἄλλη πολιτεία τοῦ Εὐσεβίου, ἀρχίζοντας ἀπὸ αὐτὴ τὴν πρώτη ἡλικία του καὶ ὅσες ἄλλες πράξεις συντελοῦν στὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν, μέχρι ποὺ ἐγκατέλειψε αὐτὴ τὴν ζωὴν σὲ ἡλικίαν ἐξήντα τεσσάρων ἐτῶν. Καὶ σ' αὐτὸ τὸ ἔργο του ὡς πρὸς τὸ ὕψος εἶναι ὁμοῖος μὲ τὸν ἑαυτό του, ὡστόσο ὁ λόγος του ὁδηγεῖται σὲ μὴ μὲγαλύτερη σχετικὰ λαμπρότητα καὶ κάπου βρέθηκαν λέξεις δίνοντας κάποιον ἀνθηρότερον τόνο, ὅμως τίποτε σημαντικὸ δὲν παρουσιάζεται στὴν ἐρμηνείαν ἀπὸ γλυκύτητα καὶ χάρη, ὅπως βέβαια οὔτε καὶ στὰ ἄλλα βιβλία του. Καὶ σ' αὐτὴ τὴν τετράβιβλον παραθέτονται πάμπολλα χωρία ἀπὸ ὁλόκληρη τὴν δεκάβιβλην Ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν του.

Λέγει καὶ αὐτὸς, ὅτι ὁ μέγας Κωνσταντῖνος βαπτίσθηκε στὴ Νικομήδεια, καὶ ὅτι μέχρι τότε ἀνέβαλλε τὸ βάπτισμα, ἐπειδὴ εἶχε τὴν

στολή τοῦ Πολυκάρπου πρὸς Φιλιππησίους δημοσιεύθηκε στὸν 4ο τόμο.

ἐν ἐπιθυμία ποιούμενον τοῖς Ἰορδάνου τὸ λουτρὸν ὑποδέξασθαι
 τίς δὲ ὁ βαπτίσας, οὐδὲν διασαφεῖ. Περὶ μέντοι γε τῆς Ἀρειανῆς
 αἰρέσεως οὐδὲν σαφὲς ἀπαγγέλλει, οὐδ' εἰ τῆς δόξης ἐκείνης εἶχε-
 το, οὐδ' ὅτι μεταδέβληται, ἀλλ' οὐδ' ὅτι φαύλως ἢ ὀρθῶς ἐδόξαζεν
 5 Ἀρειος, καίπερ ἀνάγκη ἔχων ἐν μνήμῃ ταῦτα ποιήσασθαι, ἅτε
 δὴ μέγα μέρος ἐπεχούσης τῆς συνόδου τῶν τοῦ μεγάλου πράξεων
 Κωνσταντίνου, καὶ κείνης πάλιν ἐξαπαιτούσης τὴν περὶ τούτων
 λεπτομερεστάτην ἱστορίαν. Ἀλλὰ στάσιν μὲν ἐμπεσεῖν μεταξὺ
 Ἀρείου καὶ Ἀλεξάνδρου, τὴν αἴρεσιν οὕτω λέγων καὶ ὑποκρου-
 10 πτόμενος, ἀποφαίνεται, ἐπὶ τε τῇ στάσει λίαν ἀλγῆσαι τὸν θεοφιλῆ
 βασιλέα, καὶ ἀγωνίσασθαι διὰ τε ἐπιστολῶν, διὰ τε τοῦ Ὄσιου, ὃς
 Κουρδούβης ἐπεσκόπει, εἰς φιλίαν καὶ ὁμόνοιαν συζευξαι τὸ στα-
 σιάζον τῆς πρὸς ἀλλήλους ἔριδος ἀφεμένους καὶ τῶν τοιούτων ζη-
 τήσεων, ὡς δ' οὐκ ἔπειθε σύνοδον πανταχόθεν ἀθροῖσαι καὶ τὴν
 15 ἐμπεσουῖσαν ἔριν εἰς εἰρήνην διαλύσασθαι· οὐ μὴν εἰς τὸ ἀκριδῆς
 καὶ ἐπίδηλον ἀναγράφεται.

Οὗτος οὖν ὥσπερ αἰσχνομένῳ εἰκῶς καὶ μὴ βουλομένῳ δη-
 μοσιεύειν Ἀρειον τὴν τε τῆς συνόδου ἐξηνηνεγμένην κατ' αὐτοῦ
 ψῆφον καὶ τῶν συνασεθησάντων αὐτῷ καὶ συνεξωσθέντων τὴν
 20 δικαίαν εἰσπραξιν, οὐ μὴν ἀλλ' οὐδ' ἦν θεόθεν πᾶς ὀφθαλμὸς εἶδεν
 ἔνδικον Ἀρείου καταστροφὴν, οὐδὲν τούτων ἄγων εἰς φῶς, τὴν τε
 περὶ τῆς συνόδου καὶ τῶν ἐν αὐτῇ πραχθέντων καὶ περὶ αὐτὴν
 ἱστορίαν παρέδραμε. Διὸ καὶ περὶ τοῦ θεσπεσίου Εὐσταθίου διη-
 γεῖσθαι μέλλων οὔτε τοῦ ὀνόματος μέμνηται, οὐδ' ὅσα περὶ αὐτὸν
 25 ἐτολμήθη καὶ εἰς ἔργον ἀποδέθηκεν, ἀλλ' εἰς στάσιν καὶ ταραχὴν
 ἀνάγων καὶ ταῦτα, γαληνίας καὶ πάλιν ἐπιλέγει, ἐπισκόπων κατὰ
 τὴν Ἀντιόχειαν συνδεδραμηκότων σπουδῇ βασιλέως καὶ συνερ-
 γία, καὶ τὸ στασιάζον καὶ ταραττόμενον εἰς τὸ εἰρηναῖον μεταβε-
 βληκότων Ὀμοίως δὲ καὶ ἐν οἷς ὁ πολυάθλος ἐσκενωρήθη Ἀθα-
 30 νάσιος, εἰς ταῦτα τὴν ἱστορίαν ὀρμήσας ἐπαφεῖναι, στάσεως μὲν
 ἐμπλησθῆναι πάλιν καὶ ταραχῆς τὴν Ἀλεξάνδρειαν λέγει, καὶ ταύ-
 την πραῦνθῆναι ἐπισκόπων παρουσίᾳ τὴν βασιλικὴν ἐχόντων συμ-

Τὸν ἐπίσκοπο Ἀντιοχείας, ἀπὸ τῆ Σίδη τῆς Παλαιστίνης, πὸν μετεῖχε στὴν Α' Οἰκ. Σύνοδο τοῦ 325, διακρίθηκε γιὰ τὴν ὀρθοδοξία του, ἀλλ' ἔπειτα καταδικάσθη-
 κε ὡς δῆθεν Σαβελλιανιστὴς καὶ ἐξορίσθηκε ἀπὸ τὸν Κωνσταντῖνο στὴν Τραιανού-

ἐπιθυμία νὰ δεχθεῖ τὸ βάπτισμα στὰ νερὰ τοῦ Ἰορδάνη, δὲν μᾶς διασαφηνίζει ὅμως ποιὸς τὸν βάπτισε. Γιὰ τὴν Ἀρειανὴ αἵρεση βέβαια δὲν ἀναφέρει τίποτε τὸ σαφές οὔτε ἂν ἀσπαζόταν αὐτὴ τῆ δοξασία οὔτε ὅτι εἶχε μεταβάλει ἰδέες, ἀλλὰ οὔτε κι ὅτι ὁ Ἀρειὸς εἶχε ἐσφαλμένη ἢ ὀρθὴ ἀποψη, μολονότι πιεζόταν πολὺ νὰ τὰ θυμηθεῖ αὐτά, ἐπειδὴ μεγάλο μέρος τῆς συνόδου καταναλώθηκε στὰ πεπραγμένα τοῦ μεγάλου Κωσταντίνου κι αὐτὴ πάλι ἀπαιτοῦσε τὴ λεπτομερέστερη ἐξιστόρηση γι' αὐτά. Ἀλλὰ ἀναφέρει ὅτι δημιουργήθηκε στάση μεταξὺ Ἀρείου καὶ Ἀλεξάνδρου, ὀνομάζοντας ἔτσι τὴν αἵρεση στὴν προσπάθειά του νὰ κρυφθεῖ. Γιὰ τὴ στάση πολὺ λυπήθηκε ὁ θεοφιλὴς βασιλιάς καὶ ἀγωνίσθηκε καὶ μὲ ἐπιστολές καὶ μὲ τὸν Ὅσιο, ποὺ ἦταν ἐπίσκοπος τῆς Κορδοῦης, νὰ τοὺς συνενώσει μὲ φιλία καὶ ὁμόνοια καὶ ν' ἀφήσουν τὴ στάση τῆς μεταξὺ τους φιλονεικίας κι αὐτὰ τὰ ζητήματα. Ὅμως αὐτὰ δὲν ἀναγράφονται μὲ ἀκριβεία καὶ ὀλοφάνερα.

Αὐτὸς λοιπὸν σὰ νὰ ἔμοιαζε μὲ ἄνθρωπο ποὺ ντρεπόταν καὶ ποὺ δὲν ἤθελε νὰ ἀποκαλύψει στὸ κοινὸ τὸν Ἀρειὸ καὶ τὴν ἐναντίον του ἀπόφαση τῆς συνόδου καὶ τὴ δίκαια τιμωρία ἐκείνων ποὺ μετεῖχαν στὴν ἀσέβειά του καὶ ἀπομακρύνθηκαν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, ἀλλ' οὔτε καὶ τὴν ἀπὸ τὸν Θεὸ ποὺ κάθε μάτι εἶδε δίκαιη καταστροφή τοῦ Ἀρείου, μὴ φέροντας στὸ φῶς τίποτε ἀπὸ αὐτά, παρέκαμψε τὴν ἱστορία σχετικὰ μὲ τὴ σύνοδο καὶ ὅσα πράχθηκαν σ' αὐτὴν καὶ γύρω ἀπὸ αὐτὴν. Γι' αὐτὸ κι ὅταν ἐπρόκειτο νὰ διηγηθεῖ τὰ σχετικὰ μὲ τὸν θεσπέσιο Εὐστάθιο³⁵, οὔτε τὸ ὄνομα θυμᾶται οὔτε ὅσα εἶχαν τολμηθεῖ ἐναντίον του καὶ εἶχαν πραγματοποιηθεῖ, ἀλλ' ἀναφέροντάς τα κι αὐτὰ ὡς στάση καὶ ταραχὴ, μιλάει πάλι γιὰ γαλήνη, ὅταν συγκεντρώθηκαν στὴν Ἀντιόχεια ἐπίσκοποι χάρη στὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὴ βοήθεια τοῦ βασιλιᾶ καὶ μετέβαλαν τὴ στάση καὶ τὴν ταραχὴ σὲ κατάσταση εἰρήνης. Ὅμοια καὶ στὶς σκευωρίες ποὺ εἶχαν ἐξυφανθεῖ ἐναντίον τοῦ πολὺαθλοῦ Ἀθανασίου, ξεκινώντας τὴν ἱστορία του γι' αὐτές, λέγει ὅτι γέμισε πάλι ἡ Ἀλεξάνδρεια ἀπὸ στάση καὶ ταραχὴ, κι ὅτι αὐτὴ καταπραῦνθηκε μὲ τὴν παρουσία ἐπισκόπων ποὺ εἶχαν τὴ συμμαχία τοῦ βασιλιᾶ. Οὔτε ὅμως ποιὸς

πολὴ τῆς Θράκης, ὅπου καὶ πέθανε πιθανῶς τὸ 360.

μαχίαν οὔτε δὲ τίς ἦν ὁ στασιάζων, οὐδ' ἦτις ἢ στάσις, ἢ τί και
 πράξαντες τὴν ἔριν ἐπράυναν, οὐδὲν οὐδ' ὄλως ποιεῖται ἐπίδηλον.
 Καὶ σχεδὸν ἐν οἷς ἐπισκόπων πρὸς ἀλλήλους φιλονεικίαι περὶ δο-
 γμάτων ἢ περὶ τινων ἄλλων διαφωνίαί γεγόνασι, τὸν αὐτὸν τῆς
 5 ἐπικρούψεως ἐν τῇ διηγῆσει τύπον διαφυλάττει.

ΡΚΗ.

Λουκιανού, διάφοροι λόγοι.

Ἀνεγνώσθη Λουκιανού «Υπὲρ Φαλάριδος», καὶ «Νεκρικοὶ
 καὶ Ἐταιρικοὶ διάλογοι» διάφοροι, καὶ ἕτεροι διαφόρων ὑποθέ-
 10 σεων λόγοι, ἐν οἷς σχεδὸν ἅπασιν τὰ Ἑλλήνων κωμωδεῖ, τὴν τε τῆς
 θεοπλαστίας αὐτῶν πλάνην καὶ μωρίαν καὶ τὴν εἰς ἀσέλγειαν
 ἄσχετον ὀρμὴν καὶ ἀκρασίαν, καὶ τῶν ποιητῶν αὐτῶν τὰς τερα-
 τώδεις δόξας καὶ ἀναπλάσεις, καὶ τὸν ἐντεῦθεν πλάνον τῆς πολι-
 τείας, καὶ τοῦ ἄλλου βίου τὴν ἀνώμαλον περιφορὰν καὶ τὰς περι-
 15 πτώσεις, καὶ τῶν φιλοσόφων αὐτῶν τὸ φιλόκομπον ἦθος καὶ μη-
 δὲν ἄλλο πλὴν ὑποκρίσεως καὶ κενῶν δοξασιμάτων μεστόν· καὶ
 ἀπλῶς, ὡς ἔφημεν, κωμωδία τῶν Ἑλλήνων ἐστὶν αὐτῷ ἢ σπουδὴ
 ἐν λόγῳ πεζῷ. Ἔοικε δὲ αὐτὸς τῶν μηδὲν ὄλως πρεσβευόντων
 εἶναι· τὰς γὰρ ἄλλων κωμωδῶν καὶ διαπαίζων δόξας, αὐτὸς ἦν
 20 θειάζει οὐ τίθησι, πλὴν εἰς τις αὐτοῦ δόξαν ἐρεῖ τὸ μηδὲν δοξά-
 ζειν. Τὴν μέντοι φράσιν ἐστὶν ἄριστος, λέξει εὐσήμῳ τε καὶ κυρία
 καὶ τῷ ἐμφατικῷ διαπρεπούσῳ κεχρημένος, εὐκρινείας τε καὶ
 καθαρότητος μετὰ τοῦ λαμπροῦ καὶ συμμετρου μεγέθους, εἴ τις
 ἄλλος, ἐραστής Συνθήκη τε αὐτῷ οὕτως ἤρμοσται, ὥστε δοκεῖν
 25 τὸν ἀναγινώσκοντα μὴ λόγους λέγειν, ἀλλὰ μέλος τι τερπνὸν χω-
 ρὶς ἐμφανοῦς ὠδῆς τοῖς ὡσὶν ἐναποστάζειν τῶν ἀκροατῶν. Καὶ
 ὄλως, ὡσπερ ἔφημεν, ἄριστος ὁ λόγος αὐτῷ καὶ οὐ πρόπων ὑπο-
 θέσεις, ἅς αὐτὸς ἔγνω σὺν τῷ γελοίῳ διαπαῖξαι. Ὅτι δὲ αὐτὸς
 τῶν μηδὲν ἦν ὄλως δοξαζόντων, καὶ τὸ τῆς βίβλου ἐπίγραμμα
 30 δίδωσιν ὑπολαμβάνειν· ἔχει γὰρ ὧδε·

36. Καταγόμενος ἀπὸ τὰ Σαμόσατα, ὑπῆρξε ἐπιφανὴς σοφιστὴς τοῦ 6' αἰῶνα.

ἦταν πού στασίαζε οὔτε ποιά ἦταν ἡ στάση, ἢ καὶ τί ἔπραξαν καὶ καταπράυναν τὴν στάση, τίποτε κανένα ἀπολύτως δὲν κάνει φανερό. Καὶ σχεδὸν σὲ ὅλα τὰ ζητήματα πού προκλήθηκαν φιλονεικίες τῶν ἐπισκόπων μεταξύ τους γιὰ τὰ δόγματα ἢ γιὰ ὅπιδήποτε ἄλλο, τηρεῖ στὴ διήγηση τὸν ἴδιο τύπο ἐπίκρυψης.

128.

Λουκιανού, διάφοροι λόγοι.

Διαβάσαμε τοὺς λόγους τοῦ Λουκιανού³⁶, «Ἐπὶ Φαλάριδος» καὶ «Νεκρικοὶ καὶ Ἐταιρικοὶ διάλογοι» διάφοροι καὶ ἄλλους λόγους μὲ διάφορες ὑποθέσεις, στοὺς ὁποίους σχεδὸν διακωμωδεῖ τοὺς ἐθνικούς, τὴν πλάνη καὶ τὴν μωρία τῆς θεοπλαστίας αὐτῶν καὶ τὴν ἀσυγκράτητη ὀρμὴ τους στὴν ἀσέλγεια καὶ τὶς τερατώδεις δοξασίες καὶ φαντασίες τῶν ποιητῶν τους καὶ τὴν ἐσφαλμένη πολιτεία πού προῆλθε ἀπὸ αὐτὰ, καὶ τῆς ἄλλης ζωῆς τους τὴν ἀνώμαλη πορεία καὶ τὶς μεταπτώσεις καὶ τὴν ἀλαζονικὴ συμπεριφορὰ τῶν φιλοσόφων τους, πού μὲ τίποτε ἄλλο δὲν ἦταν γεμάτη, παρὰ ἀπὸ ὑποκρισία καὶ κούφιας γνώμης. Καὶ γενικά, ὅπως εἶπαμε, ὁ σκοπὸς του εἶναι νὰ διακωμωδήσει τοὺς Ἕλληνας σὲ λόγο πεζό. Φαίνεται ὅτι ἀνήκει σ' αὐτοὺς πού δὲν πιστεύουν τίποτε ἀπολύτως. Γιατί, ἐνῶ διακωμωδεῖ καὶ ἐμπαίζει τὶς γνώμης τῶν ἄλλων, αὐτὸς δὲν ἐκθέτει αὐτὴν πού πρεσβεύει ὁ ἴδιος, ἐκτὸς ἂν πεῖ κανεὶς πίστη αὐτοῦ τὸ νὰ μὴν πιστεύει τίποτε. Στὴ φρασιολογία του εἶναι ἄριστος. Χρησιμοποιεῖ λεκτικὸ εὐκολονόητο, καὶ διακρίνεται γιὰ τὴν κυριολεξία καὶ τὴν ἐκφραστικότητά του, καὶ περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλον ἀγαπᾷ τὴν εὐκρίνεια καὶ τὴν καθαρότητα μὲ τὸ λαμπρὸ καὶ σύμμετρο μῆκος τῆς φράσης. Ἡ συγγραφή του εἶναι τόσο ἁρμονικὴ, ὥστε ὁ ἀναγνώστης νομίζει πὼς δὲν ἀπαγγέλλει λόγους, ἀλλὰ σταλάζει στὰ αὐτιά τῶν ἀκροατῶν κάποια μελωδία εὐχάριστη χωρὶς φανερὰ στοιχεῖα μέλους. Καὶ γενικά, ὅπως εἶπαμε, ὁ λόγος του εἶναι ἄριστος καὶ δὲν ταιριάζει σὲ θέματα τὰ ὁποῖα ἀποφάσισε νὰ γελοιοποιήσει καὶ νὰ ἐμπαίξει. Ὅτι αὐτὸς ἀνήκει σ' αὐτοὺς πού δὲν πιστεύουν τίποτε ἀπολύτως μᾶς ἀφήνει νὰ τὸ ἐννοήσομε καὶ τὸ ἐπίγραμμα τοῦ βιβλίου, πού ἔχει ὡς ἑξῆς:

Λουκιανὸς τὰδ' ἔγραψα, παλαιὰ τε μωρὰ τε εἰδώς·
 Μωρὰ γὰρ ἀνθρώποις καὶ τὰ δοκοῦντα σοφά.
 Οὐδὲν ἐν ἀνθρώποισι διακριδὸν ἔστι νόημα·
 Ἄλλ' ὁ σὺ θαυμάζεις, τοῦθ' ἑτέροισι γέλως.

5

ΡΚΘ'.

Λουκίου Πατρέως, Μεταμορφώσεων λόγοι.

Ἄνεγνώσθη Λουκίου Πατρέως «Μεταμορφώσεων λόγοι
 διάφοροι». Ἔστι δὲ τὴν φράσιν σαφῆς τε καὶ καθαρὸς καὶ φίλος
 γλυκύτητος φεύγων δὲ τὴν ἐν λόγοις καινοτομίαν, εἰς ὑπερβολὴν
 10 διώκει τὴν ἐν τοῖς διηγήμασι τερατείαν, καὶ ὡς ἂν τις εἴποι, ἄλλος
 ἔστι Λουκιανός. Οἱ δὲ γε πρῶτοι αὐτοῦ δύο λόγοι μόνον οὐ μετε-
 γράφησαν Λουκίῳ ἐκ τοῦ Λουκιανοῦ λόγου ὃς ἐπιγέγραπται
 «Λουῆκις ἢ ὄνος», ἢ ἐκ τῶν Λουκίου λόγων Λουκιανῶ. Ἔοικε δὲ
 μᾶλλον ὁ Λουκιανὸς μεταγράφοντι, ὅσον εἰκάζειν· τίς γὰρ χρόνῳ
 15 πρεσβύτερος, οὐπω ἔχομεν γνῶναι. Καὶ γὰρ ὡς περ ἀπὸ πλάτους
 τῶν Λουκίου λόγων ὁ Λουκιανὸς ἀπολεπτύνας, καὶ περιελὼν
 ὅσα μὴ ἐδώκει αὐτῶ πρὸς τὸν οἰκεῖον χρήσιμα σκοπόν, αὐταῖς τε
 λέξεσι καὶ συντάξεσιν εἰς ἓνα τὰ λοιπὰ συναρμόσας λόγον, «Λουῆ-
 20 κισ ἢ ὄνος» ἐπέγραψε τὸ ἐκεῖθεν ὑποσυληθέν. Γέμει δὲ ὁ ἑκατέ-
 ρου λόγος πλασμάτων μὲν μυθικῶν, ἀρρητοποιίας δὲ αἰσχροῦς.
 Πλὴν ὁ μὲν Λουκιανὸς σκώπτων καὶ διασύρων τὴν Ἑλληνικὴν
 δεισιδαιμονίαν, ὡς περ καὶ τοῖς ἄλλοις, καὶ τοῦτον συνέταττεν· ὁ
 δὲ Λουῆκιος σπουδάζων τε καὶ πιστὰς νομίζων τὰς ἐξ ἀνθρώπων
 εἰς ἀλλήλους μεταμορφώσεις τὰς τε ἐξ ἀλόγων εἰς ἀνθρώπους,
 25 καὶ ἀνάπαλιν καὶ τὸν ἄλλον τῶν παλαιῶν μύθων ὕθλον καὶ φλή-
 ναφον, γραφῆ παρεδίδου ταῦτα καὶ συνύφαινεν.

ΡΛ'.

Δαμασκίου, Περί παραδόξων, λόγοι δ'.

Ἄνεγνώσθησαν Δαμασκίου λόγοι δ', ὧν ὁ μὲν πρῶτος ἐπι-
 30 γραφὴν ἔχει «Περί παραδόξων ποιημάτων κεφάλαια τνβ», ὁ δὲ

37. Καταγόταν ἀπὸ τὴν Πάτρα, καὶ ἦταν σύγχρονος τοῦ Λουκιανοῦ (160 μ. Χ).

Ἐγὼ ὁ Λουκιανὸς τᾶγραψα αὐτὰ πού τὰ παλιὰ κι ἀνόητα ξέρω·
 Γιατὶ ἀνόητα εἶναι καὶ αὐτὰ πού οἱ ἄνθρωποι θεωροῦν σοφά.
 Δὲν ὑπάρχει στους ἀνθρώπους κανένα ἔξοχο κοινὸ νόημα·
 Ἄλλ' αὐτὸ πού ἐσὺ θαυμάζεις, οἱ ἄλλοι τὸ θεωροῦν γελοῖο.

129.

Λουκίου Πατρῆως, Μεταμορφώσεων λόγοι.

Διαβάσαμε τὸ βιβλίο τοῦ Λουκίου Πατρῆα³⁷, Διάφοροι λόγοι Μεταμορφώσεων. Στὴ διατύπωση εἶναι σαφῆς καὶ καθαρὸς κι ἄγαπᾶ τὴ γλυκύτητα. Ἀποφεύγοντας τὴν πρωτοτυπία στους λόγους του, ἐπιδιώκει ὑπερβολικὰ τὴν τερατολογία στὶς διηγήσεις του, καὶ θὰ μποροῦσε κανεὶς νὰ πεῖ, ὅτι εἶναι ἓνας ἄλλος Λουκιανός. Τὰ δύο πρῶτα βιβλία του μόνο δὲν τὰ ἔγραψε ὁ Λούκιος παίρνοντάς τα ἀπὸ τὸ βιβλίο τοῦ Λουκιανοῦ, πού ἐπιγράφεται «Λουῖκις ἢ ὄνος», ἢ ὁ Λουκιανὸς ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ Λουκίου. Φαίνεται μᾶλλον πὼς αὐτὸς πού ἀντέγραψε εἶναι ὁ Λουκιανός, ὅσο μπορῶ νὰ ὑποθέσω. Ποιὸς εἶναι ἀρχαιότερος δὲν μποροῦμε νὰ γνωρίζομε. Γιατὶ φαίνεται νὰ περιορίζει ὁ Λουκιανὸς τὴν ἔκταση τῶν λόγων τοῦ Λουκίου, καὶ ἀφαιρώντας ὅσα δὲν θεωροῦσε χρήσιμα στὸ δικό του σκοπὸ, ἀφοῦ συνάρμοσε σὲ ἓνα λόγο τὰ λοιπὰ μὲ τὶς ἴδιες λέξεις καὶ συντάξεις, ἔδωσε σ' αὐτὸ πού εἶχε συλῆσει ἀπὸ ἐκεῖ τὸν τίτλο, «Λουῖκις ἢ ὄνος». Ὁ λόγος καθενὸς εἶναι γεμάτος ἀπὸ μυθικὰ ὄντα καὶ αἰσχρότητες πού δὲν λέγονται. Μὲ τὴ διαφορὰ, ὅτι ὁ Λουκιανὸς συνέταξε αὐτὸ τὸ λόγο χλευάζοντας καὶ διασύροντας, ὅπως καὶ στὰ ἄλλα βιβλία του, τὴ δεισιδαιμονία τῶν Ἐθνικῶν, ἐνῶ ὁ Λούκιος, θεωρώντας σοβαρὲς καὶ ἀληθινὲς τὶς ἀλληλομεταμορφώσεις τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὶς μεταμορφώσεις τῶν ζώων σὲ ἀνθρώπους καὶ τὸ ἀντίθετο, καὶ τὴν ἄλλη ἀνοησία καὶ φλυαρία τῶν παλαιῶν μύθων, συνέθεσε ὅλα αὐτὰ καὶ τὰ παρέδωσε στὴ γραφή.

130.

Δαμασκίου, Περί Παραδόξων, λόγοι τέσσερις.

Διαβάσαμε τὰ τέσσερα βιβλία τοῦ Δαμασκίου, ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὸ πρῶτο τιτλοφορεῖται, «Περί παραδόξων ποιημάτων», τριακόσια

δεύτερος «Παραδόξων περί δαιμονίων διηγημάτων κεφάλαια
 νβ'», ὁ δὲ τρίτος «Περὶ τῶν μετὰ θάνατον ἐπιφαινομένων ψυχῶν
 παραδόξων διηγημάτων κεφάλαια ξγ'», ὁ δὲ τέταρτος καὶ «παρα-
 δόξων φύσεων κεφάλαια ρέ'», ἐν οἷς ἅπασιν ἀδύνατά τε καὶ ἀπί-
 5 θανα καὶ κακόπλαστα τερατολογήματα καὶ μωρὰ καὶ ὡς ἀληθῶς
 ἄξια τῆς ἀθεότητος καὶ δυσσεβείας Δαμασκίου, ὅς, καὶ τοῦ φω-
 τὸς τῆς εὐσεβείας τὸν κόσμον πληρῶσαντος, αὐτὸς ὑπὸ θαθεῖ
 σκότῳ τῆς εἰδωλολατρίας ἐκάθευδε. Κεφαλαιώδης δὲ αὐτῶ ἐν
 τούτοις ὁ λόγος, καὶ οὔτε ἄκομπος οὔτε τὸ σαφὲς ὑπερορῶν, ὡς
 10 ἐν διηγήμασι τοιούτοις

ΡΛΑ'.

Ἄμυντιανου, εἰς Ἀλέξανδρον τὸν βασιλέα, καὶ ἕτερα ἅπαντα.

Ἀνεγνώσθη Ἄμυντιανου «Εἰς Ἀλέξανδρον» προσφωνεῖ δὲ
 τὸν λόγον τῷ αὐτοκράτορι Ῥωμαίων Μάρκῳ, καὶ ἐπαγγέλλεται
 15 μὲν ἀξίως εἰπεῖν τῶν Ἀλεξάνδρου πράξεων, ἐδείχθη δὲ προῖων
 ὡς ἐπαγγεῖλαι μὲν ἔστιν ἔνθερμος καὶ τολμητής, πληρῶσαι δὲ τὴν
 ἐπαγγελίαν ψυχρὸς καὶ δειλὸς πολὺ γὰρ καταδεέστερον καὶ τῶν
 ἔμπροσθεν εἰρηκότων λέγει περὶ αὐτοῦ, ἀτόνω δὲ καὶ ἐκλύτῳ
 χαρακτῆρι χρῆται. Τοῦ μέντοι σαφοῦς οὐ διαπίπτει, πολλὰ δὲ
 20 τῶν ἀναγκαίων παραλιμπάνει.

Ὁ αὐτὸς δὲ καὶ ἑτέρους λόγους ἔγραψε διαφόρους, καὶ «πα-
 ραλλήλους» συνέθηκε «δίους», ὡσπερ Διονυσίου καὶ Δομιτιανου
 ἐν δυοῖν λόγοις, Φιλίππου τε Μακεδόνων καὶ Αὐγούστου ἐν ἑτέ-
 ροις δυοῖν. Ἔτι δὲ καὶ «Περὶ Ὀλυμπιάδος τῆς Ἀλεξάνδρου μη-
 25 τρὸς λόγον ἔγραψεν.

ΡΛΒ'-ΡΛΕ'.

Παλλαδίου σοφιστοῦ, Ἀφθονίου, Εὐσεβίου,
 καὶ Μαξίμου Μελέται.

Ἀνεγνώσθησαν Παλλαδίου σοφιστοῦ «Μελέται διάφοροι»,
 30 καὶ Ἀφθονίου καὶ Εὐσεβίου σοφιστοῦ καὶ Μαξίμου σοφιστοῦ

πενήντα δύο κεφάλαια, τὸ δεύτερο, «Παραδόξων περὶ δαιμονίων διηγημάτων» κεφάλαια πενήντα δύο, τὸ τρίτο, «Παραδόξων διηγημάτων περὶ ψυχῶν ποὺ ἐμφανίζονται μετὰ θάνατον», κεφάλαια ἑξήντα τρία, καὶ τὸ τέταρτο, «Παραδόξων φύσεων», κεφάλαια ἑκατὸν πέντε. Σὲ ὅλα αὐτὰ ὑπάρχουν τὰ ἀδύνατα καὶ ἀπίστευτα καὶ κακόπλαστα τερατολογήματα καὶ ἀνόητα καὶ πραγματικὰ ἀντάξια τῆς ἀθεΐας καὶ τῆς ἀσέβειας τοῦ Δαμασκίου, ὁ ὁποῖος, παρόλο ποὺ τὸ φῶς τῆς εὐσέβειας καταπλημμύρισε τὸν κόσμον, αὐτὸς κοιμόταν στὸ βαθὺ σκοτάδι τῆς εἰδωλολατρίας. Σ' αὐτὰ τὰ γραπτὰ ὁ λόγος εἶναι ἐπιγραμματικός, καὶ οὔτε τὴν κομψότητα στερεῖται, οὔτε περιφρονεῖ τὴ σαφήνεια, ὅπως γίνεται σὲ τέτοιου εἴδους ἀφηγήσεις.

131.

Ἄμυντιανοῦ, στὸν Ἀλέξανδρο τὸν βασιλιὰ καὶ μερικὰ ἄλλα.

Διαβάσαμε τὸ ἔργο τοῦ Ἄμυντιανοῦ³⁸, «Εἰς Ἀλέξανδρον»· τὸ ἀφιερώνει στὸν αὐτοκράτορα τῶν Ῥωμαίων Μάρκο, καὶ ὑπόσχεται ὅτι θὰ μιλήσει ὅπως ἀξίζει σὲς πράξεις τοῦ Ἀλεξάνδρου, προχωρώντας ὅμως ἀποδείχθηκε ὅτι εἶναι πρόθυμος καὶ τολμηρὸς σὲς ὑποσχέσεις, ἀλλὰ ἀπρόθυμος καὶ δειλὸς νὰ ἐκπληρώσει τὴν ὑπόσχεσή του. Γιατὶ γράφει πολὺ κατώτερα καὶ ἀπὸ ὅσους μίλησαν προηγουμένως γιὰ τὸν Ἀλέξανδρο, καὶ ὁ χαρακτήρας τοῦ λόγου του εἶναι ἄτονος καὶ χαλαρὸς. Δὲν ὑστερεῖ βέβαια σὲ σαφήνεια, ἀλλὰ παραλείπει πολλὰ ἀπὸ ὅσα εἶναι ἀπαραίτητα.

Ὁ ἴδιος ἔγραψε καὶ διάφορους ἄλλους λόγους καὶ συνέγραψε καὶ «Παράλληλους βίους», ὅπως τοῦ Διονυσίου καὶ Δομιτιανοῦ σὲ δύο βιβλία, τοῦ Φιλίππου τῶν Μακεδόνων καὶ τοῦ Αὐγούστου σὲ δύο βιβλία. Ἀκόμα ἔγραψε βιβλίον καὶ γιὰ τὴν Ὀλυμπιάδα, τὴ μητέρα τοῦ Ἀλεξάνδρου.

132-135.

**Παλλαδίου σοφιστοῦ, Ἀφθονίου, Εὐσεβίου
καὶ Μαξίμου Μελέται.**

Διαβάσαμε τοῦ σοφιστῆ Παλλαδίου, «Μελέτες διάφορες», καὶ τοῦ Ἀφθονίου καὶ τοῦ Εὐσεβίου τοῦ σοφιστῆ καὶ τοῦ Μαξίμου τοῦ

Ἀλεξανδρέως. Ἀλλὰ τῶν ἄλλων ὁ Παλλάδιος κατὰ πᾶσαν ἀρετὴν τὴν ἐν λόγοις ἐπὶ πλεῖστον διενήνοχεν.

ΡΑΣ'.

Κυρίλλου οἱ Ἰησαυροί.

5 *Ἀνεγνώσθησαν Κυρίλλου οἱ «Ἰησαυροί». Ἐπιχειρηματικόν ἔστι τὸ βιβλίον, καὶ κατὰ τῆς Ἀρείου καὶ Εὐνομίου λύσεως γενναίως καὶ πολυτρόπως ἀγωνιζόμενον· καὶ γὰρ καὶ λογικαῖς ἐφόδοις ἐπιστημόνως αὐτῶν ἀπελέγχει τὴν ἄνοιαν, καὶ Γραφικᾶς αὐταῖς συμπλέκων καὶ συνυφαίνων χρήσεις πανταχόθεν τὸ σαθρὸν αὐτῶν*
 10 *στηλιτεύει τοῦ δόγματος. Τίθησι δὲ καὶ μαρτυρίας ἀπλῶς τῆς Γραφῆς ὁ θεοσπέσιος Κύριλλος, εἰς ἀμηχανίαν αὐτῶν διὰ πάντων συγκλειῶν τὸ φρούαγμα. Ἔστι δὲ τῶν ἑαυτοῦ λόγων ἑνταῦθα, καὶ μάλιστα τοῖς ἔννοιαν λαβοῦσι τῶν λογικῶν ἐφόδων σαφέστατος.*

ΡΑΖ'.

15 *Εὐνομίου τοῦ δυσσεβοῦς, βιβλιδάριον.*

Ἀνεγνώσθη βιβλιδάριον Εὐνομίου, τῆς οἰκείας δυσσεβείας ἔκθεσις, οὗ ἡ ἐπιγραφή Τοῦτο τὸ βιβλιδάριον ἐπεὶ τοῖς συναιρεσιώταις Εὐνομίου διὰ θαύματος μὲν ἤγετο, κρύφιον δὲ καὶ ἀνέκφορον τοῖς ἄλλοις εἶναι διεσπούδαστο, μόλις ποτὲ ὁ μέγας
 20 *Βασίλειος ἐπὶ χειρᾶς λαβεῖν δυνυθείς, γενναίως τε καὶ λαμπρῶς, καὶ εἴ τις ἀρετὴ λόγων καὶ ἰσχύς, διὰ πασῶν ἐλθῶν, ἀνέτρεψέ τε καὶ ἀνεσκεύασεν, ὥσπερ τι νήπιον Βαβυλώνιον τῆ στερρᾷ τῆς ἀληθείας προσαράξας πέτρα, καὶ θησημαῖον καὶ γέλωτα δείξας τό ποτε θαυμαζόμενον.*

25

ΡΛΗ'.

Τοῦ αὐτοῦ, κατὰ τῆς πραγματείας τοῦ ἁγίου Βασιλείου, ἐν ἧ δυσσεβὲς αὐτοῦ ἀνέτρεπε δόγμα· καὶ Ἐπιστολαί μ'.

Ἀνεγνώσθη τοῦ αὐτοῦ δυσσεβοῦς Εὐνομίου βιβλίον, ἐν λό-

39. Τοῦ Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας. Τὸ ἔργο αὐτὸ δημοσιεύθηκε στοὺς τόμους 6 καὶ 7 τῶν Ἀπάντων αὐτοῦ στὴ σειρά τῆς ΕΠΕ.

40. Επισκοπος Κυζίκου, ἀρχηγὸς τῆς αἵρεσης τῶν Ἀνομοίων. Ἐζησε 333-393.

σοφιστῆ ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρεια, ἀλλ' ὁ Παλλάδιος διαφέρει πάρα πολὺ ἀπὸ τοὺς ἄλλους σὲ ὅλες τὶς ἀρετὲς τῶν λόγων.

136.

Κυρίλλου, οἱ Θησαυροί.

Διαβάσαμε τοὺς «θησαυροὺς» τοῦ Κυρίλλου³⁹. Τὸ βιβλίον εἶναι πλούσιο σ' ἐπιχειρήματα καὶ μάχεται γενναῖα καὶ πολύτροπα ἐναντίον τῆς λύσσης τοῦ Ἀρείου καὶ τοῦ Εὐνομίου. Γιατὶ καὶ μὲ λογικὰ ἐπιχειρήματα ἔλέγχει τὴν ἀνοησία τους, ἀλλὰ συμπλέκοντας καὶ συνυφαίνοντας καὶ Γραφικὲς μαρτυρίες, στηλιτεύει ἀπὸ παντοῦ τὴ σαθρότητα τῆς διδασκαλίας τους. Παραθέτει γενικὰ μαρτυρίες τῆς Γραφῆς ὁ θεσπέσιος Κύριλλος, ἐγκλωβίζοντας τὴν αὐθάδειά τους καὶ ὀδηγώντας τους σὲ ἀμηχανία. Τὸ βιβλίον αὐτὸ εἶναι πολὺ πρὸ σαφέστερο ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα, καὶ μάλιστα γιὰ ὅσους ἔχουν λάβει γνώση τῶν λογικῶν ἐπιχειρημάτων.

137.

Εὐνομίου τοῦ ἀσεβεοῦς, μικρὸ βιβλίον.

Διαβάσαμε μικρὸ βιβλίον τοῦ Εὐνομίου⁴⁰, ἐκθεση τῆς αἵρετικῆς πίστεώς του, πού τιτλοφορεῖται⁴¹ ... Αὐτὸ τὸ βιβλιαράκι, ἐπειδὴ οἱ σύντροφοι τοῦ Εὐνομίου στὴν αἵρεση τὸ θεωροῦσαν θαῦμα καὶ φρόντιζαν νὰ μείνει κρυφὸ καὶ ἀμετάδοτο στοὺς ἄλλους, μόλις κάποτε μπόρεσε ὁ μέγας Βασίλειος νὰ τὸ πάρει στὰ χέρια του, μὲ γενναιότητα καὶ λαμπρότητα καὶ χρησιμοποιώντας κάθε ἀρετὴ καὶ δύναμη λόγων πού ὑπάρχει, τὸ ἀνέτρεψε καὶ τὸ ἀνασκεύασε, καὶ σὰν κάποιον νήπιον τῆς Βαβυλωνίας, χτυπώντας το πάνω στὴ σκληρὴ πέτρα τῆς ἀλήθειας, παρουσίασε ψοφίμι καὶ γελοῖο αὐτὸ πού κάποτε θαύμαζαν.

138.

Τοῦ αὐτοῦ, κατὰ τῆς πραγματείας τοῦ ἁγίου Βασιλείου,
μὲ τὴν ὁποία ἀνασκεύαζε ἓνα ἀσεβὲς δόγμα αὐτοῦ·
καὶ Ἐπιστολὲς σαράντα.

Διαβάσαμε τοῦ ἰδίου κακοδόξου Εὐνόμου ἓνα βιβλίον μὲ τρία

41. Λεῖπει ὁ τίτλος αὐτοῦ.

γοις τρισίν, ὡς δῆθεν τῶν ἀποδεδειγμένων κατὰ τῆς βλασφημίας
 αὐτοῦ τῷ θεῷ Βασιλείῳ ἀτόπων ἔλεγχος. Ταύτην τὴν δίβλον ὠδί-
 νοντα πολλάς φασιν αὐτὸν ἐτῶν Ὀλυμπιάδος κατατριῖσαι, ἐν οὐ-
 κίσκῳ ἑαυτὸν καθειρογνύντα, καὶ λαθραίαις μίξεσι τὸ πονηρὸν
 5 ἐκεῖνο τέρας κύνοντα μόλις εἰς φῶς δι' ἐτῶν ἀμβλωθρίδιον ἐκτροῦ-
 σαι, θάλπειν τε ἐκεῖθεν, καὶ μόλις καὶ αὐτοῖς τοῖς συμμύσταις ἐπι-
 δεικνύναι τὸ κήημα, δεδιότα μάλιστα μή πως καὶ αὐτὸ ταῖς Βα-
 σιλείου χερσὶ περιπεσὸν πρὶν ἢ πῆξιν λαβεῖν διασπασθῆ καὶ πρὸ
 τοῦ ἀνθῆσαι ξηρανθῆ ἄωρον ἀποφθαρέν. Διόπερ ἐπιμελῶς καὶ
 10 ὡσπερ ὁ τοῦ Κρόνου μῦθος τὸ γέννημα καταπιὼν ἔκρουπτε τε καὶ
 συνεκάλυπτε, μέχρις ἂν ἡ Βασιλείου ζωὴ τῷ ἐπικήρῳ παρατεινομέ-
 νῃ βίῳ τὸν φόβον ἐπέσειεν. Ἐπεὶ δὲ ὁ θεῖος ἐκεῖνος ἀνὴρ τὴν
 παροικίαν λιπῶν εἰς τὸν οἰκεῖον καὶ οὐράνιον κληρὸν ἀνέδραμε,
 τοῦ πολλοῦ λυθέντος δέους ὁψέ τοῦ καιροῦ, δημοσιεύειν οὐδὲ τότε
 15 πᾶσιν, ἀλλὰ τοῖς φίλοις ἐθάροσεν. Ἔω περιτυχόντες Θεόδωρος
 καὶ Γρηγόριος Νύσσης καὶ Σωφρόνιος, ὧν ἐμνήσθημεν ἄνωθεν,
 πολλαῖς αἰκίαις λόγων λωθησάμενοι, οὐδὲν ἤττον τοῦ προτέρου
 νεκρὸν καὶ πάσης ἀπόζον ἀκαθαρσίας τῷ γεγεννηκότι ἀπέρριψαν.
 Τὰ μὲν οὖν τῆς ἀσεβείας οὕτως ἔδωκε δίκην, ὁ δὲ τοῦ λόγου χαρα-
 20 κτῆρ χάριτος μὲν καὶ ἡδονῆς οὐδ' εἴ τις ἔστιν οὐδ' ἐγγὺς γέγονε τοῦ
 εἰδέναί, κόμπον δέ τινα τερατώδη καὶ δύσηχον ἤχον φιλοτιμεῖται
 ψοφεῖν τῶν τε συμφώνων τῇ ἐπαλληλίᾳ καὶ τῶν λέξεων ταῖς δυσεκ-
 φράστοις καὶ πολυσυμφώνοις καὶ τοῦ ποιητικοῦ τύπου, ἢ μᾶλλον
 ἀκριδέστερον εἰπεῖν, τοῦ διθυραμβικοῦ εἴδους τυγχανούσαις.
 25 Συνθήκη τε αὐτῷ ἐκβεβιασμένη καὶ συμπεπιεσμένη καὶ ἔκκροτος,
 ὡς ἀνάγκη εἶναι τῷ ἀναγινώσκοντι τὰ ἐκείνου τύπτειν σφοδρῶς
 τὸν ἀέρα τοῖς χεῖλεσιν, εἰ μέλλοι τρανώως ἀπαγγέλλειν ἃ περιτραχύ-
 νων καὶ συσιρέφων συνθλίβων τε καὶ παρεμβάλλων καὶ ἀκρωτη-
 ριάζων ἐκεῖνος μόλις συνέταπτε. Μακραὶ τε ἐνίοτε εἰς ἀμετρίαν
 30 περίοδοι ἐκτεινόμεναι, καὶ τὸ σκοτεινόν τε καὶ ἄδηλον δι' ὅλου
 κεχυμένον τοῦ συγγράμματος, ἵνα δοκῆ τε τοῖς πολλοῖς δυνάμει
 δεινότητος ἐκφεύγειν αὐτῷ τὴν κατάληψιν, καὶ ὅσον ἀσθενὲς τῶν

βιβλία, ὡς ἔλεγχο τάχα τῶν ἀτόπων κατὰ τῆς βλασφημίας του ποῦ ἀπέδειξε ὁ θεῖος Βασίλειος. Αὐτὸ τὸ ἔργο κυοφορώντας, ἀσχολήθηκε λένε ἐπὶ πολλὰς Ὀλυμπιάδες ἐτῶν, ἔγκλειστος σ' ἓνα οἰκίσκο καὶ μὲ κρυφὰς συνενερέσεις μόνις μετὰ ἀπὸ ἔτη μπόρεσε ἐκεῖνο τὸ πονηρὸ τέρας νὰ ἀποβάλλει ἓνα ἔκτρομα. Τὸ ἔθαλπε ἀπὸ τότε καὶ μὲ δυσκολία παρουσίαζε τὸ κήμημά του καὶ στοὺς ἴδιους τοὺς συνενόχους του, ἀπὸ φόβο μήπως περιέλθει κι αὐτὸ στὰ χέρια τοῦ Βασιλείου καὶ προτοῦ πῆξει διασπασθεῖ καὶ πρὶν ἀνθήσει ξεραθεῖ καὶ πρὶν ὠριμάσει καταστραφεῖ. Γι' αὐτὸ μὲ πολλὴ ἐπιμέλεια καὶ ὅπως ὁ μύθος τοῦ Κρόνου κατάπιε τὸ γέννημά του καὶ τὸ ἔκρυβε καὶ τὸ σκέπαζε, μέχρις ὅτου ἡ ζωὴ τοῦ Βασιλείου μὲ παράτασή της στὸν παροδικὸ βίον τοῦ ἐπέσειε τὸν φόβο. Ὅταν ὅμως ἐκεῖνος ὁ θεῖος ἱεράρχης, ἀφήνοντας τὴν ἐδῶ παροικία, ἀνέβηκε στὴ δική του καὶ οὐράνια κληρονομία, ἀπαλλαγμένος ἀπὸ τὸν πολὺ φόβο κι ἐνῶ ὁ καιρὸς εἶχε περάσει, πῆρε πιά τότε θάρρος νὰ ἀνακοινῶσει τὸ ἔργο του, καὶ οὔτε τότε σὲ ὅλους, ἀλλὰ μόνον στοὺς φίλους του. Ὅταν συνάντησαν αὐτὸ ὁ Θεόδωρος καὶ ὁ Γρηγόριος Νύσσης καὶ ὁ Σωφρόνιος, τοὺς ὁποῖους ἀναφέραμε πιὸ πάνω, ἀφοῦ τοῦ προκάλεσαν πολλὰ χτυπήματα μὲ τοὺς λόγους τους, τὸ ἄφησαν νεκρὸ ὄχι λιγότερο ἀπὸ πρῶτα, καὶ ἐνῶ ἀνέδιδε τὴν ὀσμὴ καθὲ ἀκαθαροσύας, τὸ ἀπέριψαν στὸν πατέρα του. Ἐτσι τιμωρήθηκε ἡ ἀσέβειά του. Τὸ ὕφος του κανένας δὲν μπόρεσε νὰ διακρίνει, κι ἂν ἀκόμα ἔχει κάποια χάρη καὶ γλυκύτητα φιλοδοξία του εἶναι νὰ δημιουργήσει μία κομποροημοσύνη τερατώδη καὶ ἓνα θόρυβο κακόηχο μὲ τὰ ἀλλεπάλληλα σύμφωνα καὶ μὲ λέξεις ἀνέκφραστες καὶ πολυσύμφωνες καὶ τοῦ ποιητικοῦ τύπου, ἢ καλύτερα, γιὰ νὰ μιλήσομε ἀκριδέστερα, μὲ λέξεις τῶν διθυραμβικῶν ποιημάτων. Ἡ σύνθεσή του εἶναι βιασμένη καὶ συμπιεσμένη καὶ ἔκρυθμη, ὥστε ὁ ἀναγνώστης τῶν λόγων του εἶναι ἀνάγκη νὰ χτυπᾷ μὲ δύναμη τὸν ἀέρα μὲ τὰ χεῖλη του, ἂν πρόκειται ν' ἀπαγγέλει ὑψηλόφωνα αὐτὰ ποῦ ἐκεῖνος μὲ δυσκολία συνέτασσε, τραχύνοντας τὶς φράσεις του, συστρέφοντας καὶ συνθλίβοντας καὶ κάνοντας παρεμβολὰς καὶ ἀκρωτηριασμούς. Οἱ περίοδοί του εἶναι μακρὲς καὶ ἐκτείνονται κάποτε χωρὶς μέτρο, καὶ τὸ σκοτεινὸ καὶ ἀδηλο εἶναι ἀπλωμένο σὲ ὅλο τὸ σύγγραμμα, γιὰ νὰ νομίζουν οἱ πολλοί, ὅτι ἀπὸ

νοηθέντων (καὶ γὰρ ἐστὶ πολὺ) τῷ ἄσαφει καὶ δυσκαταλήπτῳ ἐπισκιάζειν ἔχη καὶ κρύπτειν τῆς διανοίας τὰ ἀρρωστήματα. Δοκεῖ δὲ καὶ ταῖς λογικαῖς ἐπερείδεσθαι μεθόδοις, ἄλλους τε διασύρων ἐπὶ τούτῳ, καὶ αὐτὸς προθυμούμενος μὲν ἀποκεχρηῆσθαι τούτοις 5 ὅτι μάλιστα, ὀψιμαθῆς δὲ καὶν τούτοις καὶ οὐδ' εἰς τὸ βάθος αὐτῶν ἔλθων ἐν πολλοῖς πολλάκις ἐλεγχόμενος.

Ἀνεγνώσθησαν δὲ καὶ «Ἐπιστολαί» αὐτοῦ πρὸς διαφόρους, μέχρι τεσσαράκοντα. Ἀλλὰ καὶ ἐν ταύταις τὸ αὐτὸ τῶν λόγων εἶδος λεπτοργῶν, παντελῶς τοῦ τῶν ἐπιστολῶν χαρακτῆρος 10 οὐδὲ τοὺς νόμους ἀκούσας, μὴ τί γε τριβεῖς ἐν αὐτοῖς, εἰς τὸ σπηλιτευθῆναι διέπεσεν.

ΡΛΘ'.

Ἀθανασίου τοῦ μεγάλου ὑπόμνημα εἰς τὸν Ἐκκλησιαστήν
καὶ εἰς τὰ ᾠσματα τῶν ᾠμάτων.

15 Ἀνεγνώσθη τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου «ὑπόμνημα εἰς τὸν Ἐκκλησιαστήν καὶ εἰς τὰ ᾠσματα τῶν ᾠμάτων». Σαφῆς μὲν ἐστίν, ὥσπερ πανταχοῦ τῶν λόγων αὐτοῦ, εἰς μέντοι τὴν χάριν καὶ τὸ κάλλος τῶν ἐπιστολῶν, αἱ τὴν ἀπολογίαν αὐτῷ τῆς φυγῆς καὶ τὰ περὶ αὐτὴν ἐξεργάζονται, οὔτε τόδε τὸ βιβλίον, ἀλλ' οὐδ' 20 ἄλλο τι, ὅσα ἐμὲ τῶν αὐτοῦ εἰδέναί, οὐδὲν ἀναφέρεται.

ΡΜ'.

Τοῦ αὐτοῦ,

Κατὰ τῶν τοῦ Ἀρείου δογμάτων ἢ πεντάβιβλος.

Ἀνεγνώσθη τοῦ αὐτοῦ ἁγίου ἢ «Κατὰ Ἀρείου καὶ τῶν αὐ- 25 τοῦ δογμάτων» πεντάβιβλος. Τὴν μὲν φράσιν σαφῆς τέ ἐστίν, ὡς καὶ ἐν πᾶσι, καὶ ἀπέριτος καὶ ἀφελής, δορυς δὲ καὶ βαθύς καὶ λίαν τοῖς ἐπιχειρήμασιν εὐτονος. Καὶ τὸ γόνυμον δὲ αὐτοῖς ἠλίκον ὅσον καὶ θαυμάσιον. Λογικαῖς τε μεθόδοις οὐ τι γυμνῶς καὶ ἀπὸ τῶν ἐκεῖθεν λέξεων, ὥσπερ οἱ παῖδες καὶ ἀρτιμαθεῖς μειρακιώδη 30 φιλοτιμίαν ἐπιδεικνύμενοι πράττουσιν, ἀλλ' ἐμφιλοσόφως τε καὶ μεγαλοπρεπῶς καὶ ταῖς ἐννοίαις μόναις, καὶ ταύταις διεσχηματι-

τὴν πολλὴ δεινότητά του διαφεύγει τὴν κατανόησή τους καὶ νὰ μπορεῖ νὰ συσκιαῖ τὰ ἀσθενῆ νοήματα (καὶ εἶναι πολλὰ) μὲ τὴν ἀσάφεια καὶ τὴν ἀκαταληψία καὶ νὰ κρύβει τὶς ἀδυναμίες τῆς διάνοιας. Φαίνεται ὅτι στηρίζεται καὶ στοὺς λογικοὺς τρόπους, καὶ γι' αὐτὸ ἄλλους διασύροντας καὶ ὁ ἴδιος προθυμοποιούμενος νὰ τοὺς χρησιμοποιήσῃ ὅσο γίνεται περισσότερο, ἐλέγχεται νεοφώτιστος καὶ σ' αὐτοὺς καὶ σὲ πολλὰ σημεῖα πολλὰς φορὲς δὲν προχώρησε στὴν κατὰ βάθος γνῶση τους.

Διαβάστηκαν καὶ «Ἐπιστολές» του πρὸς διαφόρους, μέχρι καὶ σαράντα. Ἄλλὰ καὶ σ' αὐτὲς χρησιμοποιώντας τὸ ἴδιο εἶδος τῶν λόγων, μὴ ἔχοντας ἀκούσει καθόλου οὔτε κὰν τοὺς νόμους τῶν ἐπιστολῶν οὔτε ἔχοντας ἀσκηθεῖ σ' αὐτούς, κατήντησε νὰ στηλιτευθεῖ.

139.

Ἄθανασίου τοῦ μεγάλου ὑπόμνημα στὸν Ἐκκλησιαστὴ καὶ στὰ Ἄσματα τῶν ἀσμάτων.

Διαβάσαμε τὸ «Ἐπόμνημα στὸν Ἐκκλησιαστὴ καὶ στὰ Ἄσματα τῶν ἀσμάτων» τοῦ μεγάλου Ἄθανασίου. Εἶναι σαφές, ὅπως σὲ ὅλους τοὺς λόγους του, ἀλλὰ στὴ χάρη καὶ στὴν ὁμορφιὰ τῶν ἐπιστολῶν του, πὺ πραγματεύονται τὴν ἀπολογία τῆς φυγῆς του καὶ τὰ σχετικὰ μὲ αὐτήν, δὲν πλησιάζει καθόλου οὔτε αὐτὸ ἐδῶ τὸ βιβλίον οὔτε κανένα ἄλλο ἀπὸ ὅσα βιβλία του ἐγὼ γνωρίζω.

140.

Τοῦ ἰδίου,

Ἡ πεντάβιβλος κατὰ τῶν τοῦ Ἀρείου δογμάτων.

Διαβάσαμε τοῦ ἰδίου ἁγίου τὴν πεντάβιβλο «Κατὰ τοῦ Ἀρείου καὶ τῶν δογμάτων αὐτοῦ». Στὴ διατύπωσή του εἶναι σαφές, ὅπως πάντοτε, λιτὸς καὶ ἀφελής, ἀλλὰ δριμύς καὶ βαθύς καὶ πολὺ δυνατὸς στὰ ἐπιχειρήματά του. Καὶ πόσο μεγάλη καὶ θαυμαστὴ εἶναι ἡ γονιμότητά τους. Χρησιμοποιεῖ τὶς λογικὲς μεθόδους ὄχι ξηρὰ καὶ μόνο τὶς λέξεις ἀπὸ αὐτὲς, ὅπως κἀνουν τὰ παιδιὰ καὶ ὅσοι μόλις τὶς διδάχθηκαν, ἐπιδεικνύοντας παιδαριώδη φιλοδοξία, ἀλλὰ φιλοσοφημένα καὶ μὲ μεγαλοπρέπεια καὶ μόνο τὸ νόημά τους, κι αὐτὸ μεταποιη-

ομέναις, ἀποκέχρηται, Γραφικαῖς τε μαρτυρίαις καὶ ἀποδείξεσιν εἰς τὸ καρτερόν κατωχύρωται. Καὶ ἀπλῶς ἀρκεῖ τὸ βιβλίον τοῦτο κατὰ πάσης Ἀρειανῆς παρατάξεως. Καὶ εἴ τις τὸν Θεολόγον Γρηγόριον καὶ τὸν θεῖον Βασίλειον ἐκ ταύτης ὥσπερ ἀπὸ πηγῆς ἀρυσσόμενους φαίη τῆς βίβλου τοὺς καλοὺς ἐκείνους καὶ διεδεῖς τῶν οἰκειῶν λόγων κατὰ τῆς πλάνης ρεῦσαι ποταμούς, οὐκ ἄν, οἶμαι, σφαλεῖή τοῦ παραδείγματος

ΡΜΑ΄.

Βασιλείου τοῦ μεγάλου, Εἰς τὴν Ἑξαήμερον.

10 Ἀνεγνώσθη Βασιλείου τοῦ θεσπεσίου τὰ «εἰς τὴν Ἑξαήμερον». Ἄριστος μὲν ἐν πᾶσι τοῖς αὐτοῦ λόγοι ὁ μέγας Βασίλειος λέξει τε γὰρ καθαρᾶ καὶ εὐσήμῳ καὶ κυρία καὶ ὄλως πολιτικῇ καὶ πανηγυρικῇ δεινός, εἴ τις ἄλλος, χρήσασθαι, νοημάτων τε τάξει καὶ καθαρότητι πρῶτος, ἀλλ' οὐδενὸς δεύτερος ἄδεται· πιθανότητος δὲ
15 καὶ γλυκύτητος καὶ γε λαμπρότητος ἐραστής, καὶ ῥέων τῷ λόγῳ, καὶ ὥσπερ ἐξ αὐτοσχεδίου πηγάζων τὸ ῥεῖθρον. Καὶ τῷ πιθανῷ δὲ ἐπὶ τοσοῦτον ἤκεν ἀποκεχρημένος, ὡς εἴ τις πολιτικοῦ λόγου τοὺς αὐτοῦ λόγους παράδειγμα ἐναντῶ θεῖῃ, ἔπειτα τούτους ἐκμελετώῃ, μηδὲ τῶν εἰς τοῦτο συντελούντων δηλονότι νόμων ἄπειρος ὑπάρ-
20 χων, οὐδενὸς αὐτὸν ἐτέρου δεήσεισθαι, οἶμαι, οὔτε Πλάτωνος οὔτε Δημοσθένους, οἷς οἱ παλαιοὶ ἐνδριατριβεῖν προτρέπονται, εἰς τὸ πολιτικὸν τε καὶ πανηγυρικὸν ῥήτορα γενέσθαι.

ΡΜΒ΄.

Τοῦ αὐτοῦ, Ἠθικοὶ λόγοι.

25 Ἀνεγνώσθησαν αὐτοῦ καὶ οἱ λεγόμενοι «Ἠθικοὶ λόγοι», ἐν οἷς ἅπασιν ἡ προειρημένη ἀρετὴ τῶν λόγων μάλιστα διαφαίνεται.

ΡΜΓ΄.

Τοῦ αὐτοῦ, Ἐπιστολαί.

30 Ἀνεγνώσθησαν δὲ αὐτοῦ καὶ «Ἐπιστολαί», αἵ τε κανονικαὶ καὶ τὸ ἄλλο πλῆθος, ἃς διαφόροις ἐπέστειλεν, ἐξ ὧν τό τε ἠθός

μένο, καὶ κατοχυρώνεται ἀκλόνητα μὲ Γραφικὲς μαρτυρίες καὶ ἀποδείξεις. Καὶ γενικὰ τὸ βιβλίον αὐτὸ ἀρκεῖ στὴν ἀντιπαράθεση μὲ κάθε Ἀρειανὴ παράταξη. Κι ἂν κάποιος πεῖ, ὅτι ὁ Θεολόγος Γρηγόριος καὶ ὁ θεῖος Βασίλειος ἀπὸ αὐτὸ τὸ βιβλίον ἔχουν ἀντλήσει σὰν ἀπὸ πηγὴ τοὺς ὠραίους ἐκείνους καὶ διαυγεῖς ποταμοὺς τῶν λόγων τοὺς ἐναντίον τῆς πλάνης, δὲν νομίζω ὅτι θὰ κάνει λάθος στὴ γνώμη του.

141.

Βασιλείου τοῦ μεγάλου, στὴν Ἑξαήμερον.

Διαβάσαμε τὰ λεγόμενα τοῦ μεγάλου Βασιλείου στὴν «Ἑξαήμερον». Ὁ μέγας Βασίλειος εἶναι ἄριστος σὲ ὅλα τὰ βιβλία του. Εἶναι δεινὸς στὴν διαύγεια τῆς διατύπωσής του καὶ σὲ εὐκολονόητο καὶ στὴν κυριολεξία τῆς, καὶ γενικὰ ἔχει ὕψος καλλιεργημένο καὶ πανηγυρικὸ περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλον· εἶναι στὴν τάξη καὶ τὴν καθαρότητα πρῶτος καὶ ἀπὸ κανένα δεύτερος· ἀγαπάει τὴν πειστικότητα καὶ τὴν γλυκύτητα καὶ τὴν λαμπρότητα, ὁ λόγος του ρέει σὰ νὰ ἀναβλύζει τὸ νόημα ἀπὸ μόνον του. Χρησιμοποιεῖ τὴν πειστικότητα σὲ τέτοιο βαθμὸν, ὥστε ἂν κάποιος ἔθετε ὡς παράδειγμα πολιτικοῦ τοὺς λόγους ἐκείνου καὶ στὴ συνέχεια τοὺς μελετοῦσε, χωρὶς βέβαια νὰ εἶναι ἄπειρους στοὺς νόμους ποὺ συντελοῦν σ' αὐτό, δὲν θὰ χρειαζόταν νομίζω κανέναν ἄλλο, οὔτε Πλάτωνα οὔτε Δημοσθένη, τοὺς ὁποίους οἱ παλαιοὶ προτρέπουν νὰ μελετᾷ ὅποιος θέλει νὰ γίνῃ ρήτορας πολιτικῶν καὶ πανηγυρικῶν λόγων.

142.

Τοῦ ἰδίου, Ἠθικοὶ Λόγοι.

Διαβάσαμε καὶ τοὺς λεγόμενους «Ἠθικοὺς λόγους» του· σὲ ὅλους αὐτοὺς διαλάμπει ὅπως ἰδιαίτερα ἡ ἀρετὴ τῶν λόγων του ποὺ προαναφέρθηκε.

143.

Τοῦ ἰδίου, Ἐπιστολές.

Διαβάσαμε τοῦ ἰδίου καὶ τὶς «Ἐπιστολές» καὶ τὶς ἀναφερόμενες στοὺς κανόνες καὶ τὸ ἄλλο πλῆθος ποὺ ἔστειλε σὲ διαφόρους, ἀπὸ τὶς

ὅποιες μπορούμε καὶ τὸ ἦθος τοῦ ἱεράρχη νὰ χαρακτηρίσουμε, τὸ πόσο ἀξιοθαύμαστο ἦταν, ἀλλὰ καὶ νὰ λάβει κανεὶς κανόνα τοῦ ἐπιστολιμαίου συγγραφικοῦ εἴδους, ἂν δὲν ἔχει νὰ τὸ λάβει μὲ ἄλλο τρόπο.

144.

Τοῦ ἰδίου, Ἀσκητικά.

Διαβάσαμε καὶ τὰ «Ἀσκητικά» του, δηλαδή τις ὑποθήκες τῆς ἀσκητικῆς πολιτείας, σύμφωνα μὲ τις ὅποιες ἂν ζήσει κανεὶς θὰ κερδίσει τὴν οὐράνια βασιλεία. Ἐδῶ ὅμως μπορεῖ νὰ δεῖ κανεὶς κάτι διαφορετικό, τὴ χρήση τῶν ἐμφάσεων σὲ πολλὰ κεφάλαια.

145.

Ἑλλαδίου, Λεξικόν.

Διαβάσαμε τὸ ἀλφαθητικὸ «Λεξικόν» τοῦ Ἑλλαδίου², τὸ πῶς πολύστιχο ἀπὸ ὅσα λεξικά γνωρίζω. Καὶ δὲν εἶναι μόνο ἡ συλλογὴ τῶν λέξεων, ἀλλὰ συχνὰ καὶ τμήματα λόγων πολὺ εὐχάριστων ποὺ ἀποτελοῦν πολλὰς φορές σύνθεση μᾶς περιόδου. Τὸ μεγαλύτερο μέρος τῶν λέξεων εἶναι τοῦ πεζοῦ λόγου καὶ ὄχι τοῦ ποιητικοῦ, ὅπως ἡ συλλογὴ ποὺ ἐκπόνησε ὁ Διογενιανός, οὔτε οἱ λέξεις παρατίθενται κατὰ τὴ σειρά ὅλων τῶν συλλαβῶν τους, ἀλλὰ μονάχα ὡς πρὸς τὴν ἀρχικὴ συλλαβή. Ἡ συλλογὴ περιέχει τόσα πολλὰ λήμματα, ὥστε νὰ μὴ φτάνουν οὔτε πέντε σύμμετροι τόμοι νὰ περιλάβουν ὀλόκληρη τὴ πραγματεία· ἐγὼ βέβαια τὴ διάβασα σὲ ἑπτὰ τόμους. Τὸ βιβλίον εἶναι χρήσιμο καὶ σὲ ὄσους συγγράφουν ἀλλὰ καὶ σὲ ὄσους ἐπιδιδάσκουν τὴν πολυμαθία· γιατί παραθέτει καὶ μαρτυρίες ρητόρων καὶ τῶν φημισμένων γιὰ τὴν ποιητικὴν τους δόξα.

146.

Λεξικὸ τῆς καθαρῆς ἰδέας.

Διαβάσαμε «Λεξικόν» κατὰ ἀκριβῆ μορφή τῶν λημμάτων. Εἶναι μεγάλο καὶ πολύστιχο τὸ βιβλίον, ἢ καλύτερα ἢ πραγματεία εἶναι πολύτομη. Εἶναι χρήσιμο περισσότερο ἀπὸ ὅποιοδήποτε ἄλλο σὲ ὄσους χρησιμοποιοῦν τὸν τύπον αὐτῆς τῆς μορφῆς.

ὅταν ὁ Θεόφιλος τὸ 389 ἐξήγειρε τοὺς Ἀλεξανδρεῖς πρὸς καταστροφὴν τῶν ναῶν. Κατέφυγε εἰς τὴν Κων/πολιν καὶ ἔτυχε τῆς προστασίας τοῦ βασιλῆ Θεοδοσίου Β΄.

PMZ'.**Λεξικὸν σεμνῆς ιδέας.**

Ἀνεγνώσθη «Λεξικὸν σεμνῆς ιδέας». Εἰς μέγεθος ἐξετείνεται τὸ τεῦχος, ὡς ἄμεινον εἶναι δυσι μᾶλλον τεύχεσιν ἢ τρισὶ τοῖς 5 ἀναγινώσκουσι τὸ φιλοπόνημα περιέχεσθαι. Κατὰ στοιχεῖον δὲ ἡ πραγματεία, καὶ δῆλον ὡς χρησίμη τοῖς εἰς μέγεθος καὶ ὄγκον ἐπαίρειν τοὺς λόγους αὐτῶν ἐν τῷ συγγράφειν ἐθέλουσιν.

PMH'.**Λεξικὸν πολιτικοῦ λόγου.**

10 Ἀνεγνώσθη «Λεξικὸν» ἰδίως «λόγου πολιτικοῦ», ἐν τρισὶ τεύχεσι πολυστίχοις. Αὕτη ἡ πραγματεία πλήθει μὲν ἐστὶ πολλή, κατορθωθῆναι δὲ χρησιμωτάτη, καὶ ῥάστη δὲ εἰς ἀντίληψιν, εἴ τις ἄλλη· οὐ γὰρ νῦν μαθάνειν, ἀλλὰ μόνον ἀποσημειώσασθαι τὰς ἐν αὐτῇ λέξεις τὸν ἀναγινώσκοντα δεήσει, εἴπερ μὴ παντάπασιν 15 ἐστὶν ἀνήκοος παλαιῶν ἀναγνωσμάτων. Κατὰ στοιχεῖον δὲ καὶ ὁ πόνος οὗτος

PMΘ'.**Λεξικὸν Πολλίωνος.**

Ἀνεγνώσθη Πολλίωνος «Λεξικὸν» κατὰ στοιχεῖον. Ἔχει 20 πλείστας μὲν ποιητικὰς λέξεις, ἦττον δὲ Διογενιανοῦ, εἰς τὸ διπλάσιον δὲ αὐτῷ τῆς ἐκείνου πραγματείας τὸ φιλοπόνημα παρατείνεται.

PN.

Λεξικὸν τῶν παρὰ τοῖς δέκα ῥήτορσι κεχρημένων, 25 τοῦ Ἰουλιανοῦ, καὶ Φιλοστράτου Τυρίου, καὶ Διοδώρου.

Ἀνεγνώσθη λεξικὸν Ἰουλιανοῦ τῶν παρὰ τοῖς δέκα ῥήτορσι λέξεων κατὰ στοιχεῖον. Πολύστιχον δὲ καὶ τοῦτο τὸ βιβλίον, καὶ τῶν τε παρ' Ἀθηναίοις δικῶν ἐρμηνεῦον τὰ ὀνόματα, καὶ εἴ τι καθ' ἱστορίαν ἰδιάζουσιν αὐτοῖς οἱ ῥήτορες παρειλήφασιν ἢ 30 κατὰ τι πάτριον ἔθος ἐπεχρήσαντο. Δῆλον δ' ὅτι εἰς τὰς τῶν ῥη-

147.

Λεξικὸν σεμνῆς ιδέας.

Διαβάσαμε τὸ βιβλίον, Λεξικὸν σεμνῆς ιδέας (αὐστηρῆς μορφῆς). Τὸ βιβλίον εἶχε μεγάλο μέγεθος, ὥστε εἶναι καλύτερα γιὰ τοὺς ἀναγνώστες νὰ ἀπλωνόταν τὸ πόνημα σὲ δύο ἢ καὶ τρεῖς τόμους. Ἡ πραγματεία εἶναι ἀλφαθητική καὶ εἶναι προφανῶς χρήσιμη γιὰ ὅποιους θέλουν νὰ δώσουν στοὺς λόγους τοὺς μέγεθος καὶ ὄγκο.

148.

Λεξικὸν τοῦ πολιτικοῦ λόγου.

Διαβάσαμε τὸ πόνημα, «Λεξικὸν ἰδίως πολιτικοῦ λόγου» σὲ τρία πολύστιχα τεύχη. Ἡ πραγματεία αὐτὴ περιέχει μεγάλο πλῆθος λέξεων, πολὺ χρήσιμη ἢ παρὰθεση τῆς ὕλης της, καὶ εὐκολότατη στὴν κατανόηση περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη. Γιατὶ δὲν θὰ χρειασθεῖ νὰ ἀποστηθίζεῖ ὁ ἀναγνώστης τὶς λέξεις ποὺ περιέχει, ἀλλὰ νὰ τὶς ἀντιγράψει μόνο, ἂν δὲν εἶναι τελείως ἄπειρος ἀπὸ παλαιὰ ἀναγνώσματα. Καὶ τὸ πόνημα αὐτὸ εἶναι κατὰ ἀλφαθητική σειρά.

149.

Λεξικὸν Πολλίωνος.

Διαβάσαμε τὸ ἀλφαθητικὸ «Λεξικὸν» τοῦ Πολλίωνος. Περιέχει πάρα πολλές ποιητικὲς λέξεις, εἶναι ὅμως φτωχότερο ἀπὸ τὸ λεξικὸν τοῦ Διογενιανοῦ. Τὸ πόνημά του αὐτὸ καταλαμβάνει ἕκταση διπλάσια ἀπὸ τὴν πραγματεία ἐκείνου.

150.

Ἰουλιανοῦ, Φιλοστράτου τοῦ Τυρίου, καὶ Διοδώρου,
Λεξικὸ τῶν ἐν χρήσει λέξεων τῶν δέκα ρητόρων.

Διαβάσαμε τὸ Λεξικὸν τοῦ Ἰουλιανοῦ τῶν ἐν χρήσει λέξεων τῶν δέκα ρητόρων κατὰ ἀλφαθητική σειρά. Εἶναι καὶ αὐτὸ τὸ βιβλίον πολύστιχο καὶ ἐρμηνεύει τὰ ὀνόματα τῶν δικῶν ποὺ συνηθιζόταν ἢ χρῆση τοὺς ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους, καὶ ὅ,τι παρέλαβαν οἱ ρήτορες ἀπὸ τὴν πρόσφορη σ' αὐτοὺς ἱστορία ἢ χρησιμοποίησαν κατὰ κάποια πατροπαράδοτη συνήθειαν. Εἶναι ὅμως φανερὸ ὅτι στίς κοινὲς συνα-

τορικῶν λόγων συναναγνώσεις τὰ μέγιστα ἢ πραγματεία συμβάλλοιτ' ἄν.

Ἐνετύχομεν δὲ καὶ Φιλοστράτου Τυρίου εἰς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν οὐκ εὐδοκίμῳ σπουδάσματι, ἀλλ' ἄμεινον ὁ Ἰουλιανὸς διε-
5 πόνησεν.

Οὐδὲν δὲ ἦπτιον Ἰουλιανοῦ καὶ Διόδωρος εἰς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν διεπραγματεύσατο· πλὴν Ἰουλιανῷ ἢ τῶν μαρτυριῶν χρησις ἐπὶ πλέον παρατίθεται. Ὅστις δὲ χρόνῳ τῶν δύο πρεσβύτερος (δοκεῖ γὰρ ὡσπερ μεταγραφὴ θατέρω τὸ σπούδασμα, ἀλλ' οὐχὶ
10 ἰδίᾳ ἑκατέρω αὐτῶν συνειλέχθαι), ἀλλὰ τίς ἐξ ἄλλου μετέγραψε, τέως οὐκ ἔχω λέγειν.

PNA'.

Τιμαίου, Λεξικὸν περὶ τῶν παρὰ Πλάτωνι λέξεων.

Ἀνεγνώσθη Τιμαίου πρὸς Γαιτιανὸν περὶ τῶν «παρὰ Πλά-
15 τῶνι λέξεων» κατὰ στοιχεῖον βραχὺ πονημάτιον ἐν ἐνὶ λόγῳ.

PNB'.

Αἰλίου Διονυσίου Ἀλικαρνασσεῶς,
Ἄττικῶν ὀνομάτων Λόγοι.

Περιείχεται δὲ τῷ τεύχει καὶ Αἰλίου Διονυσίου Ἀλικαρνασ-
20 σσεῶς «Ἄττικῶν Ὀνομάτων» τῆς πρώτης ἐκδόσεως λόγοι πέντε, ἀπὸ τοῦ α μέχρι τοῦ ω τὰς Ἄττικὰς λέξεις κατὰ στοιχεῖον ἀναγράφοντες Σκύμνῳ δὲ τὸ σύνταγμα προσφωνεῖ. Χρησιμώτατος δ' ὁ πόνος οὗτος τοῖς τε ἄττικίζειν ἔχουσι φροντίδα καὶ τοῖς τῶν Ἄττικῶν συγγράμμασιν ἐνομιλεῖν προαιρουμένοις. Ὅσαι τε γὰρ
25 ἐπιχωριάξουσιν λέξεις τοῖς Ἀθηναίοις περὶ τε τὰς ἑορτὰς καὶ τὰς δίκας, ἐντεῦθεν ἔστιν ἐκμαθεῖν· καὶ εἴ τι ἄλλο ἰδιοτρόπως αὐτοῖς λέγεται, οὐ χαλεπὸν εὐρεῖν, μάλιστα εἴ τις μὴ τοὺς τῆς πρώτης ἐκδόσεως μόνον τόμους διερευνῶη, ἀλλὰ καὶ τῆς δευτέρας ἐκδόσεως, καὶ αὐτοὺς πέντε τόμους ὄντας, καὶ ἀπὸ τοῦ α μέχρι τοῦ ω
30 τὰς Ἄττικὰς λέξεις περιέχοντας, ὅσαι γε τῇ προτέρᾳ οὐ συμπεριε-

ναγνώσεις τῶν ρητορικῶν λόγων ἢ πραγματεία μπορεῖ νὰ συμβάλει τὰ μέγιστα.

Διαβάσαμε ἐπίσης καὶ τοῦ Φιλοστράτου τοῦ Τυρίου μὲ τὸ ἴδιο θέμα ἓνα πόνημα ὄχι ὅμως δόκιμο. Εἶναι καλύτερο ἐκεῖνο πού συνέταξε ὁ Ἰουλιανός,

Καθόλου κατώτερο ἔργο ἀπὸ τὸ τοῦ Ἰουλιανοῦ συνέταξε καὶ ὁ Διόδωρος μὲ τὸ ἴδιο θέμα, ἀλλ' ἢ παρ' ἄθεση μαρτυριῶν στὸν Ἰουλιανὸ εἶναι πλουσιότερη. Κάποιος βέβαια ἀπὸ τοὺς δύο εἶναι ἀρχαιότερος (γιατὶ τὸ ἔργο φαίνεται ὅτι εἶναι μεταγραφή τοῦ ἑνὸς ἀπὸ τὸν ἄλλο καὶ δὲν ἔγινε ἢ συλλογὴ τοῦ ὑλικοῦ χωριστὰ ἀπὸ καθένα ἀπὸ τοὺς δύο), ποιὸς ὅμως ἀντέγραψε τὸν ἄλλο, δὲν μπορῶ νὰ τὸ πῶ τώρα.

151.

Τιμαίου, Λεξικὸν τῶν λέξεων πού ἀπαντῶνται στὸν Πλάτωνα.

Διαβάσθηκε τὸ σὲ ἓνα βιβλίον σύντομο ἀλφαθητικὸ πόνημα τοῦ Τιμαίου πρὸς Γαιτιανὸ⁴³ τῶν λέξεων πού ἀπαντῶνται στὸν Πλάτωνα.

152.

Αἰλίου Διονυσίου Ἀλικαρνασσέως,
Ἄττικῶν ὀνομάτων Λόγοι.

Στὸν τόμο περιλαμβανόταν καὶ τοῦ Αἰλίου Διονυσίου Ἀλικαρνασσέως «Ἄττικῶν ὀνομάτων» τῆς πρώτης δημοσίευσης πέντε Λόγοι, ἀπὸ τὸ ἄλφα μέχρι τὸ ὦμέγα, πού ἀντέγραφαν ἀλφαθητικὰ τὶς Ἄττικές λέξεις. Ἀφιερώνει τὸ σύγγραμμά του στὸν Σκύμνο. Τὸ πόνημα αὐτὸ εἶναι χρησιμώτατο γιὰ ὅσους φροντίζουν νὰ ἀττικίζουν καὶ σ' αὐτοὺς πού ἀσχολοῦνται μὲ τὰ συγγράμματα τῶν Ἄττικῶν συγγραφέων. Γιατὶ ὅσες λέξεις συνηθίζεται νὰ χρησιμοποιοῦν οἱ Ἀθηναῖοι σχετικὰ μὲ τὶς ἑορτὲς καὶ τὰ δικαστήρια μπορεῖ νὰ τὶς μάθει κανεὶς ἀπὸ αὐτό. Κι ἂν κάτι ἄλλο λέγεται ἀπὸ αὐτοὺς μὲ δικό τους ξεχωριστὸ τρόπο, δὲν εἶναι δύσκολο νὰ βρεθεῖ, καὶ μάλιστα ἂν κάποιος δὲν ἐρευνήσῃ μόνο τοὺς τόμους τῆς πρώτης δημοσίευσης, ἀλλὰ καὶ τῆς δεύτερης, πού εἶναι κι αὐτοὶ πέντε τόμοι καὶ περιέχουν ἀπὸ τὸ ἄλφα μέχρι τὸ ὦμέγα τὶς Ἄττικές λέξεις, ὅσες δὲν εἶχαν συμ-

λήφθησαν ἢ περιελήφθησαν μὲν, μαρτυρίαις δὲ ταῖς οὖσαις οὐκ ἔδεβαιώθησαν· ἐν γὰρ τῇ δευτέρᾳ ἐκδόσει πλατύτερόν τε καὶ ἀφθονώτερον αἱ μαρτυρίαι παρατέθινται. Ὡν εἴ τις τὰς δύο πραγματείας εἰς ἓν συναγαγεῖν σύνταγμα βουληθείη, χρησιμώτερόν τε τὸ φιλοτέχνημα ἐπιδείξει καὶ μετὰ ῥαστώνης ἐκτελέσει.

ΡΝΓ΄.

Παυσανίου, Λεξικόν.

Ἀνεγνώσθη δὲ ἐν τῷ αὐτῷ τεύχει Παυσανίου «Λεξικόν» κατὰ στοιχεῖον, οὐδὲν ἔλαττον τῶν προειρημένων εἰς τὰς Ἀττι-
10 κὰς συναγνώσεις χρήσιμον, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον. Εἰ γὰρ καὶ ταῖς μαρτυρίαις ἐνδιέστερον ἔχει, ἀλλ' οὖν ἐν τισι τῶν στοιχείων πολὺ ταῖς λέξεσι πλεονάζει, ὡς ἀμφοτέραις ἅμα ταῖς Αἰλίου Διονυσίου Ἀλικαρνασσεῶς πραγματείας τὴν μίαν ταύτην (καίτοι τῶν χρή-
15 σεων ἐπ' ἔλαττον ὡς ἔφημεν ἀπτομένην), ἐξισάζεσθαι τῷ τῆς γρα- φῆς ὄγκῳ. Εἰ δέ τις ἐκείναις ταῖς δυσιν ἐκδόσεσιν καὶ τὴν Παυσανίου ἐγκατατάξας ἐν ἀπεργάσαιτο σύνταγμα (ῥᾶστον δὲ τῷ βουλομένῳ), οὗτος ἂν εἴη τὸ κάλλιστον καὶ χρησιμώτατον τοῖς ἀναγινώσκουσι τὰς Ἀττικὰς θίβλους σπούδασμα εἰσηνηγεμέ-
νος.

20

ΡΝΔ΄.

Βοηθοῦ, Λέξεων Πλατωνικῶν Συναγωγή.

Ἀνεγνώσθη δ' ἐν τῷ αὐτῷ τεύχει καὶ Βοηθοῦ «Λέξεων Πλατωνικῶν Συναγωγή» κατὰ στοιχεῖον, πολλῷ τῆς Τιμαίου συναγωγῆς χρησιμώτερον. Προσφωνεῖ δὲ Μελάντα τινὶ τὸ συνταγμα-
25 τιον.

ΡΝΕ΄.

Τοῦ αὐτοῦ,

Περὶ τῶν παρὰ Πλάτωνι ἀπορουμένων λέξεων.

Συνετάγη δὲ αὐτῷ καὶ ἕτερόν τι Ἀθηναγόρα προσφωνουμέ-

περιληφθεῖ στήν προηγούμενη ἔκδοση, ἢ εἶχαν συμπεριληφθεῖ, ἀλλά δὲν εἶχαν βεβαιωθεῖ ἀπὸ ὑπάρχουσες μαρτυρίες. Στὴ δεύτερη δηλαδή ἔκδοση οἱ μαρτυρίες παρατίθενται ἐκτενέστερα καὶ ἀφθονότερα. Τὶς δύο αὐτὲς ἐκδόσεις ἂν θελήσει κανένας νὰ τις ἑνώσει σὲ μία, θὰ παρουσιάσει χρησιμότερη αὐτὴ τὴν πραγματεία καὶ θὰ κάνει μὲ εὐκολία τὸ ἔργο τῆς ἔρευνας.

153.

Παυσανίου⁴⁴, Λεξικόν.

Στὸ ἴδιο τεῦχος διαβάσαμε τὸ ἀλφαθητικὸ «Λεξικόν» τοῦ Παυσανία, πού δὲν εἶναι καθόλου λιγότερο χρήσιμο ἀπὸ τὰ προηγούμενα, γιὰ νὰ μὴν πῶ περισσότερο, στὴ μελέτη τῶν Ἀττικῶν συγγραμμάτων. Γιατί, ἂν καὶ εἶναι φτωχότερο στὶς μαρτυρίες, ἀλλά σὲ μερικὰ στοιχεῖα ἔχει πολὺ περισσότερες λέξεις, ὥστε νὰ ἐξισώνεται ὡς πρὸς τὸν ὄγκο ἢ μία αὐτὴ ἔκδοση καὶ μὲ τὶς δύο ἐκδόσεις τοῦ Αἰλίου Διονυσίου Ἀλικαρνασσεῶς (ἂν καὶ ὑστερεῖ στὴν παράθεση μαρτυρῶν ὅπως εἶπαμε). Ἄν τώρα σ' ἐκεῖνες τὶς δύο ἐκδόσεις ἐγκατατάξει κανεὶς καὶ τὴν ἔκδοση τοῦ Παυσανία καὶ τὴν παρουσιάσει σὲ ἓνα σύγγραμμα (πολὺ εὐκόλο ἔργο γιὰ ὅποιον θέλει), αὐτὸς θὰ προσφέρει τὸ ὠραιότερο καὶ χρησιμότερο βοήθημα μελέτης γιὰ ὅσους διαβάζουν τὰ Ἀττικὰ συγγράμματα.

154.

Βοηθοῦ, Λέξεων Πλατωνικῶν Συναγωγή.

Στὸ ἴδιο τεῦχος διαβάσαμε καὶ τὸ ἔργο τοῦ Βοηθοῦ⁴⁵, «Λέξεων Πλατωνικῶν Συναγωγή» μὲ ἀλφαθητικὴ σειρά, πολὺ πιὸ χρήσιμο ἀπὸ τὴ συναγωγή τοῦ Τιμαίου. Ἀφιερώνει τὸ μικρὸ αὐτὸ σύγγραμμα σὲ κάποιον Μελάντα.

155.

Τοῦ ἰδίου, Περὶ τῶν παρὰ Πλάτωνι ἀπορουμένων λέξεων.

Συνέγραψε καὶ ἄλλη μία μικρὴ ἐργασία ἀφιερωμένη στὸν Ἀθη-

45. Πλατωνικὸς συγγραφέας δὲν ἔχομε πολλὰ μαρτυρίες γι' αὐτόν.

νων σπουδασμάτων, ὃ «Περὶ τῶν παρὰ Πλάτωνι ἀπορουμένων λέξεων» ἐπιγράφει. Ὡν, εἴ τις τὰς λέξεις εἰς ἓν συναγάγοι, συνεντάσσωσιν καὶ τὰς συνηγμένας Τιμαίῳ, ἀπηροτισμένην τὴν ὠφέλειαν παράσχοι τοῖς τὰ Πλάτωνος ἀναγινώσκουσιν ἐθέλουσιν.

5

ΡΝΣ΄

Δωροθέου, περὶ τῶν ξένως εἰρημένων λέξεων.

Ἀνεγνώσθη δὲ ἐν τῷ αὐτῷ καὶ Δωροθέου «Περὶ τῶν ξένως εἰρημένων λέξεων» κατὰ στοιχεῖον. Δῆλον δὲ ὡς οὐκ ἄχρηστον τοῖς φιλοπόνοις τὸ σύνταγμα.

10

ΡΝΖ΄

Μοίριδος, ἀττικιστής.

Ἔτι δὲ καὶ Μοίριδος «Ἀττικιστής» κατὰ στοιχεῖον δὲ καὶ τοῦτο τὸ πονημάτιον.

ΡΝΗ΄

15

Φρυνίχου Ἀραβίου,
Σοφιστικῆς Παρασκευῆς λόγοι λς΄.

Ἀνεγνώσθησαν Φρυνίχου Ἀραβίου «σοφιστικῆς Παρασκευῆς» λόγοι λς΄. ἔστι δὲ τὸ βιβλίον λέξεων τε συναγωγή καὶ λόγων κομματικῶν, ἐνίων δὲ καὶ εἰς κῶλα παρατεινομένων, τῶν
20 χαριέντως τε καὶ καινοπρεπῶς εἰρημένων τε καὶ συντεταγμένων. Πολλὰ δὲ αὐτῶν ἔστι καὶ ἐν τῇ Ἑλλάδι τῶν λέξεων εὐρεῖν συλλογῇ, ἀλλ' ἐκεῖ μὲν διεσπαρμένα ἐν τῷ πλήθει τῆς συναγωγῆς, ἐνταῦθα δὲ ὁμοῦ τὰ τοιαῦτα συνηγμένα, ἐπεὶ καὶ Φρυνίχῳ μὲν τὰ τοιαῦτα συναγαγεῖν γέγονε σκοπός, Ἑλλάδιος δὲ λέξεις ἀθροί-
25 ζων ἀπλῶς, καὶ εἴ τι τῶν τοιούτων συνέταξε, τῷ κοινῷ λόγῳ τῶν λέξεων καὶ ταῦτα συμπεριελήφῶς ἐναπέθετο. Κατὰ στοιχεῖον δὲ καὶ αὕτη ἡ συναγωγή.

Ἦκμασε δὲ ὁ ἀνὴρ ἐν τοῖς χρόνοις Μάρκου βασιλέως Ῥωμαίων καὶ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ Κομμόδου, πρὸς ὃν καὶ τὴν ἀπαρχὴν

46. Ἕλληνας γραμματικὸς ἀπὸ τὴν Ἀσκάλωνα, ἔζησε ἐπὶ Αὐγούστου.

ναγόρα, πού φέρει τὸν τίτλο, «Περὶ τῶν παρὰ Πλάτωνι ἀπορουμένων λέξεων». Ἄν κάποιος συγκεντρώσει σὲ ἓνα ἔργο τὶς λέξεις αὐτές, καὶ ἐντάξει σ' αὐτὲς καὶ ὅσες ἔχει συλλέξει ὁ Τίμαιος, θὰ προσφέρει ὀλοκληρωμένη τὴν ὠφέλεια σὲ ὅποιους θέλουν νὰ διαβάσουν τὰ ἔργα τοῦ Πλάτωνα.

156.

Δωροθέου⁴⁶, Περὶ τῶν ξένων εἰρημένων λέξεων.

Διαβάσαμε καὶ τὸ ἔργο τοῦ Δωροθέου συνταγμένο ἀλφαθητικά, «Γιὰ τὶς λέξεις πού λέγονται μὲ ξενικὴ προφορά». Εἶναι φανερό πὼς τὸ σύγγραμμα δὲν εἶναι ἄχρηστο γιὰ τοὺς φιλιαναγνώστες.

157.

Μοίριδος⁴⁷, Ἀττικιστής.

Διαβάσαμε καὶ τὸ ἔργο τοῦ Μοίριδος, «Ἀττικιστής» καὶ αὐτὸ τὸ ἔργο εἶναι ταξινομημένο ἀλφαθητικά.

158.

**Φρυνίχου Ἀραβίου,
Σοφιστικῆς παρασκευῆς, διβλία τριάντα ἔξι.**

Ἀναγνώσαμε τοῦ Φρυνίχου Ἀραβίου «Σοφιστικῆς Παρασκευῆς» λόγοι τριάντα ἔξι· τὸ διβλίον εἶναι συλλογὴ λέξεων καὶ λόγων ἀποσπασματικῶν, πού μερικοὶ ἔχουν τὴν ἔκταση ὀλοκληρῆς παραγράφου, ἀπὸ ἐκείνους πού εἰπώθηκαν καὶ συντάχθηκαν μὲ εὐχάριστο καὶ πρωτότυπο τρόπο. Πολλὰ ἀπὸ αὐτὰ τὰ ἀποσπάσματα μπορεῖ κανεὶς νὰ τὰ βρεῖ καὶ στὴ συλλογὴ λέξεων τοῦ Ἑλλαδίου, ἀλλὰ ἐκεῖ διάσπαρτα μέσα στὸ πλῆθος τῆς συλλογῆς, ἐνῶ ἐδῶ ὅλα αὐτὰ συγκεντρωμένα μαζί, ἐπειδὴ καὶ ὁ Φρύνιχος εἶχε σκοπὸ νὰ τὰ συνάξει αὐτά, ἐνῶ ὁ Ἑλλάδιος, ἀθροίζοντας ἀπλῶς τὶς λέξεις, κι ἂν συνέταξε κάτι ἀπὸ αὐτὰ, συμπεριέλαβε καὶ παρέθεσε αὐτὰ στὸ κοινὸ διβλίον τῶν λέξεων. Καὶ αὐτὴ ἡ συλλογὴ ἔγινε μὲ ἀλφαθητικὴ σειρά.

Ἁ Φρύνιχος ἔζησε στὰ χρόνια τοῦ βασιλιᾶ τῶν Ῥωμαίων Μάρκου (Αὐρηλίου) καὶ τοῦ υἱοῦ του Κομμόδου, πού στὸ ὄνομά του

47. Ἑλληνας γραμματικὸς ἀττικιστής.

τοῦ συντάγματος ποιεῖται ἐπιγράφων· «Κομμόδω Καίσαρι Φρύ-
νιχος χαίρειν»». Ἀλλὰ Κομμόδω τὸ βιβλίον προσφωνῶν, κάκεινῳ
προοιμαζόμενος, καὶ παραινεσὶν φιλομαθίας κατατιθέμενος, καὶ
ἐξαίρων τῷ λόγῳ τὸ βιβλίον, ἐν οἷς λέγει λζ αὐτῷ μέχρι τοῦ τότε
5 καιροῦ συντετάχθαι λόγους, οὓς καὶ ἀναθέσθαι λέγει τῷ βασιλεῖ,
ἐπαγγέλλεται καὶ ἄλλους τοσοῦτους φιλοπονήσεσθαι τῆς ζωῆς αὐ-
τὸν οὐκ ἀπολιμπανούσης. Ἡμεῖς δέ, ὡς ἔφημεν, ἕξ καὶ τριάκοντα
μόνους ἀνέγνωμεν, ἀπὸ τοῦ α περιλαμβάνοντας μέχρι τοῦ ω.

Ἄλλ' εἰ καὶ τῷ βασιλεῖ φησι τοὺς λόγους ἀναθεῖναι, ὅμως δια-
10 φόροις αὐτοὺς φαίνεται προσπεφωνηκῶς. Αὐτίκα τὸν πρῶτον
αὐτὸν τοῦτον λόγον Ἀριστοκλεῖ τινι γράφει, παιδιὰν τινα τῇ γε-
νεθλίῳ ἡμέρᾳ τοῦ Ἀριστοκλέους ἀρμόττουσαν φιλοτιμούμενος
γενέσθαι τὴν γραφὴν καὶ συμπαιίστην ὑπάρχειν αὐτόν. Ὡσαύτως
δὲ καὶ τὸν δεύτερον λόγον αὐτῷ προσφωνεῖ, καὶ δὴ καὶ τὸν τρίτον.
15 Τὸν δὲ τέταρτον Ἰουλιανῷ τινι συμπολίτῃ καὶ φίλῳ προσφωνεῖ,
καὶ φησιν ὅτι Ἀριστοκλεῖ μὲν ἐξ ἀρχῆς ὄριστο ἢ πραγματεία
προσειρησθαι, ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνος βασιλικῷ δόγματι τῆς ἐν Ῥώμῃ με-
γάλης βουλῆς ἐγένετο κοινωνός, τοῦτον ἀντ' ἐκείνου καὶ φίλον
καὶ συνουσιαστὴν τῶν καλῶν λαβεῖν, καὶ αὐτῷ καὶ κριτῇ καὶ ἐπι-
20 γνώμονι χρῆσθαι τῶν συγγραφομένων. Ἄλλ' οὕτως εἰπὼν καὶ
ὑποσχόμενος τὸν πέμπτον ὅμως λόγον Μηνοδώρῳ τινὶ φίλῳ τε
καὶ πεπαιδευμένῳ ἀνδρὶ προσφωνεῖ, ὃς καὶ αἰτίαν ἐπήνεγκεν αὐ-
τῷ τοῦ ἐνδεῶς εἰρησθαι τὸ πρὸ τούτου περὶ κρίσεως ὀνομάτων
πρόβλημα· ἐπιτάξαντος δὲ Μηνοδώρου λέγει τὸν λόγον συντάτ-
25 τειν, ὑστερησῆσαι δέ, ὅτι τρία νοσήματα αὐτῷ συμπεσεῖν συνέδη,
τὴν σύντροφον τῷ γῆρα στραγγοῦριαν, καὶ διωλύγιόν τινα καὶ
μακρὰν φρενῆτιν, καὶ διὰ γαστρὸς αἵματος ῥύσιν, καὶ ἔτι δὲ καὶ
ἕτερα πλεῖστα τῶν ἀρρωστημάτων· ἂν μέντοι τῶν νοσημάτων
ἀπαλλαγείς ἐπιβιώῃ, καὶ τὸ νῦν ἐπίταγμα ἐς πέρας ἀγαγεῖν ὑπι-
30 σχνεῖται, καὶ εἴ τι ἄλλο προστάττοι φιλοκαλίας τε καὶ πολυμαθίας
καὶ καινότητος ἐχόμενον. Ἀλλὰ καὶ τὸν ἕκτον λόγον τῆς σο-
φιστικῆς ταύτης παρασκευῆς ἄλλῳ τινὶ πάλιν Τιβερίῳ προσ-
φωνεῖ.

Καὶ δὴ καὶ τὸν ἕβδομον ἐτέρῳ Μηνοφίλῳ, ὃν καὶ φησι παι-

ἀρχίζει τὸ σύγγραμμά του μὲ τὴν ἐπικεφαλίδα· «Στὸν Καίσαρα Κομμοδο, ὁ Φρύνιχος εὐχεται χαρά». Ἀλλὰ προσφωνώντας τὸ ἔργο στὸ ὄνομα τοῦ Κομμόδου καὶ μιλώντας γι' αὐτὸν στὸ προοίμιο καὶ προτρέποντάς τον νὰ εἶναι φιλομαθῆς καὶ ἐξαίροντας τὴν ἀξία τοῦ βιβλίου, λέγει ὅτι μέχρι τότε συνέγραψε τριάντα ἑπτὰ βιβλία, τὰ ὁποῖα καὶ ἀφιέρωσε στὸν βασιλιά, καὶ ὑπόσχεται ὅτι θὰ ἐκπονήσει καὶ ἄλλα τόσα, ἂν δὲν ἐγκαταλείψει τὴ ζωὴ. Ἐμεῖς ὅμως, ὅπως εἶπαμε, διαβάσαμε τριάντα ἕξι μονάχα, ἀπὸ τὸ ἄλφα συνολικὰ ὡς τὸ ὠμέγα.

Ἀλλὰ παρόλο πὺ λέγει ὅτι ἀφιερώνει τὰ βιβλία στὸν βασιλιά, ὅμως φαίνεται ὅτι τὰ προσφωνεῖ καὶ σὲ διάφορους ἄλλους. Ἔτσι τὸ ἴδιο τὸ πρῶτο βιβλίον τὸ γράφει γιὰ κάποιον Ἀριστοκλῆ, φιλοδοξώντας νὰ γίνῃ τὸ γραπτὸν του ἓνα εἶδος παιχνιδιοῦ κατάλληλον γιὰ τὰ γενέθλια τοῦ Ἀριστοκλῆ, πὺ θὰ εἶναι συμπαίκτης του. Ἐπίσης καὶ τὸ δεύτερον βιβλίον τὸ ἀφιερώνει σ' αὐτόν, καὶ μάλιστα καὶ τὸ τρίτον. Τὸ τέταρτον τὸ ἀφιερώνει σ' ἓναν Ἰουλιανὸν συμπολίτην καὶ φίλον του, καὶ διασαφηνίζει ὅτι ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ἢ πραγματεία ἦταν προορισμένη ν' ἀφιερωθεῖ στὸν Ἀριστοκλῆ, ἐπειδὴ ὅμως ἐκεῖνος μὲ βασιλικὸν διαταγμα ἔγινε μέτοχος τῆς μεγάλης βουλῆς στὴ Ρώμη, ἔλαβε τὸν Ἰουλιανὸν στὴ θέσιν τοῦ Ἀριστοκλῆ ὡς φίλον καὶ σύντροφον καὶ γιὰ νὰ τὸν ἔχει κριτὴν καὶ πραγματογνώμονα σὰ ὅσα ἔγραφε. Ἐνῶ ὅμως δικαιολογήθηκε ἔτσι καὶ ὑποσχέθηκε, τὸ πέμπτον βιβλίον τὸ ἀφιερώνει σὲ κάποιον Μηνόδωρον φίλον του καὶ ἀνθρωπομορφωμένο, πὺ τὸν κατηγοροῦσε, ὅτι ἀνεπαρκῶς ἀπάντησε στὸ προηγούμενον πρόβλημα περὶ κρίσεως τῶν ὀνομάτων. Καὶ λέγει ὅτι συντάσσει τὸ βιβλίον ἔπειτα ἀπὸ ἐντολὴν τοῦ Μηνόδωρου καὶ ὅτι καθυστέρησε, ἐπειδὴ τοῦ ἔτυχε ν' ἀντιμετωπίσει τρεῖς ἀρρώστιες· τὴν κράτησιν τῶν οὖρων, σύντροφον τῶν γηρατειῶν, μὰ ἔντονην καὶ μακρὰν παράκρουσιν φρενῶν, καὶ μὰ γαστρορραγίαν, καὶ ἀκόμα καὶ ἄλλα πάρα πολλὰ νοσήματα. Ἄν ὅμως ἀπαλασσόταν ἀπὸ τὰ νοσήματα καὶ ἐπιβίωνε, ὑποσχόταν ὅτι καὶ τὴν ἐντολὴν αὐτὴν θὰ πραγματοποιοῦσε καὶ ὅ,τι ἄλλο ζητοῦσε σχετικὸν μὲ τὴν ἀγάπην τοῦ ὠραίου καὶ τὴν πολυμάθειαν καὶ τὴν πρωτοτυπίαν. Ὅμως καὶ τὸ ἕκτον βιβλίον αὐτῆς τῆς σοφιστικῆς προετοιμασίας τὸ ἀφιερώνει σὲ ἓναν ἄλλον πάλιν Τιβερίνον.

Ἀλλὰ βέβαια καὶ τὸ ἕβδομον τὸ ἀφιερώνει σὲ ἓναν ἄλλον, τὸν

δείας εἰς ἄκρον ἤκοντα καὶ ῥήσεις ὀλοκλήρους πρὸς τὰς ἀποδεί-
 ξεις συντελούσας τοῦ ἕκτου λόγου τῆς «Σοφιστικῆς Παρασκευ-
 ῆς» παραθεῖναι, καὶ προτρέπειν καὶ αὐτὸν ἐπὶ πλεῖστον ταύτας
 ἀθροίζειν τοῖς συγγράμμασι. Τὸν μέντοι ὄγδοον πάλιν Ἰουλιανῷ
 5 ἀνατίθησι, καὶ αἰτεῖται αὐτόν, εἴ τι ἀτελῶς εἴρηται, ἅτε δὴ καὶ
 μετὰ νόσον γράφοντι, ταῦτα διαθεῖναι πρὸς διόρθωσιν. Τὸν δὲ
 ἕνατον Ῥουφίνῳ, φάσκων αἴτιον μὲν τοῦ ἀπάρξασθαι τῆς συγ-
 γραφῆς Ἀριστοκλέα γενέσθαι, τοῦ δὲ ἐπὶ πέρας ἐλθεῖν αὐτόν
 αἴτιον ἔσεσθαι, ὅτι ἐντυχὼν τοῖς γεγραμμένοις τό τε χρήσιμον
 10 συνιδεῖν ἔσχε καὶ ἐπαινέσειε τὸν πόνον. Τὸν δὲ δέκατον πάλιν
 ἐπαναστραφεῖς πρὸς Ἀριστοκλέα συντάττει. Ὁ δὲ ἐφεξῆς Μη-
 νοδώρῳ προσπεφώνηται πάλιν, ἐν ᾧ καὶ Ἀριστείδου τοῖς λόγοις
 (ὡς φησιν) ἐντυχὼν ἄρτι, τότε ἀκμάζοντος, πολὺν τοῦ ἀνδρὸς
 ἔπαινον ποιεῖται, καὶ Μαρκιανόν φησι τὸν κριτικὸν συγγραφέα
 15 ὑπερορᾶν μὲν Πλάτωνος καὶ Δημοσθένους, τὰς δὲ Βρούτου τοῦ
 Ἰταλοῦ ἐπιστολὰς προκρίνειν καὶ κανόνα τῆς ἐν λόγῳ ἀρετῆς
 ἀποφαίνειν. Ταῦτα δὲ οὗτός φησιν οὐχὶ τὴν τοιαύτην κρίσιν
 ἀποδεχόμενος, ἀλλ' εἰς τὸ μὴ θαυμάζειν εἴτινες καὶ τῆς Ἀριστεί-
 δου δόξης ἐλάττονα τὸν ἄνδρα νομίζουσιν, οὕτω κλέους τοῦ ἐν
 20 λόγοις εἰς ἄκρον ἐλάσαντα· ἤψατο γὰρ ὁ φθόνος ὑπ' ἐνίων πεμ-
 πόμενος καὶ Ἀριστείδου, ὡπερ καὶ ἄλλων πολλῶν παιδεία διε-
 νεγκόντων. Ἄλλ' ὁ μὲν ἐνδέκατος Μηνωδώρῳ ἐπιπεφώνηται,
 τῶν δὲ ἐφεξῆς, ἵνα μὴ καὶ ἡμεῖς κατ' ἐκεῖνον πολυλογίας αἰτίας
 λάθοιμεν, ὁ μὲν Ῥηγίνῳ, ὁ δὲ πάλιν Ἀριστοκλεῖ, ὁ δὲ Βασιλείδῃ
 25 τῷ Μιλησίῳ σοφιστῇ προσεφωνήθη, ἐν ᾧ φησιν αὐτίκα τοῦ ἀνα-
 κύψαι τῆς νόσου ποιήσασθαι τὴν πρὸς αὐτὸν γραφήν, καὶ αἰ-
 τεῖται τῶν διὰ τὴν νόσον (ὡς εἰκὸς) αὐτῷ ἐν τῷ γράμματι παρα-
 σφαλέντων ἐπιθεῖναι τὴν διόρθωσιν. Οἱ δὲ λοιποὶ σύμπαντες
 λόγοι, οὓς ἡμεῖς ἀνέγνωμεν, τῷ Μηνοφίλῳ πάλιν μέχρι τοῦ ω
 30 ἀνετέθησαν.

Χρήσιμον δὲ δηλονότι τὸ βιβλίον τοῖς τε συγγραφεῖν καὶ ῥη-
 τορεύειν ἐθέλουσιν. Αὐτὸς δὲ διακρίνεσθαι φησι τὰς συνειλεγμέ-

Μηνόφιλο, γιὰ τὸν ὁποῖο λέγει ὅτι ἔφτασε στὴν κορυφή τῆς παιδείας, καὶ ὀλόκληρα κομμάτια παραθέτει πού συντελοῦν στὴν ἀπόδειξη τοῦ ἔκτου βιβλίου τῆς «Σοφιστικῆς Παρασκευῆς», καὶ τὸν προτρέπει νὰ τὰ συναθροίξει κι αὐτὸς στὰ συγγράμματά του. Τὸ ὄγδοο βιβλίο τὸ ἀφιερώνει πάλι στὸν Ἰουλιανό, καὶ τὸν παρακαλεῖ, ἂν κάτι εἰπώθηκε ἀτελῶς, ἐπειδὴ γράφει ἀμέσως μετὰ τὴν ἀσθένειά του, αὐτὰ ἔχει τὴ δυνατότητα νὰ τὰ διορθώσει. Τὸ ἔνατο βιβλίο τὸ ἀφιερώνει στὸ Ρουφῖνο, λέγοντας πὼς αἴτιος ν' ἀρχίσει τὴ συγγραφή του ἦταν ὁ Ἀριστοκλῆς, γιὰ νὰ φτάσει ὅμως στὸ τέλος αἴτιος θὰ γίνεῖ αὐτός, ἐπειδὴ ὅταν διάβασε τὰ γραπτὰ του καὶ τὴ χρησιμότητά τους μπόρεσε ν' ἀντιληφθεῖ καὶ τὸν κόπο του νὰ ἐπαινέσει. Τὸ δέκατο βιβλίο ἐπιστρέφοντας τὸ γράφει πάλι γιὰ τὸν Ἀριστοκλῆ. Τὸ ἐπόμενο εἶναι πάλι ἀφιερωμένο στὸν Μηνόδωρο, ὅπου καὶ περιβάλλει μὲ πολὺ ἔπαινο τὸν Ἀριστείδη, τοῦ ὁποῖου πρόσφατα, ὅπως λέγει, εἶχε διαβάσει τοὺς λόγους καὶ τότε βρισκόταν στὴν ἀκμὴ του. Ἀναφέρει ἐπίσης ὅτι ὁ Μαρκιανός, ὁ κριτικὸς συγγραφέας, περιφρονεῖ τὸν Πλάτωνα καὶ τὸν Δημοσθένη, καὶ προκρίνοντας τὶς ἐπιστολές τοῦ Ἰταλοῦ Βρούτου, τὸν ἀνακηρύττει κανόνα τοῦ ἐπιστολογραφικοῦ εἴδους. Τὰ ἀναφέρει αὐτὰ ὄχι ἐπειδὴ ἀποδέχεται αὐτὴ τὴν κρίση, ἀλλὰ γιὰ νὰ μὴ θαυμάζουν ἂν κάποιοι θεωροῦν τὸν Ἀριστείδη κατώτερο τῆς δόξας του, πού ἔφτασε στὸ ἔπακρο τῆς ρητορικῆς δόξας. Γιατί ὁ φθόνος πού ἐκπέμπουν μερικοὶ ἄγγιξε καὶ τὸν Ἀριστείδη, ὅπως καὶ πολλοὺς ἄλλους πού διέπρεψαν στὴν παιδεία. Τὸ ἑνδέκατο εἶναι ἀφιερωμένο στὸν Μηνόδωρο, κι ἀπὸ τὰ ἐπόμενα βιβλία, γιὰ νὰ μὴν κατηγορηθοῦμε κι ἐμεῖς γιὰ πολυλογία, τὸ δωδέκατο στὸν Ρηγῖνο, τὸ ἄλλο πάλι στὸν Ἀριστοκλῆ, τὸ ἄλλο ἀφιερώνεται στὸν Βασιλείδη τὸν σοφιστὴ ἀπὸ τὴ Μίλητο, στὸ ὁποῖο λέγει ὅτι ἀμέσως μετὰ τὴν ὑποχώρηση τῆς ἀσθένειάς του προχώρησε στὴ συγγραφή του καὶ τοῦ ζητεῖ νὰ προβεῖ στὴ διόρθωση τῶν σφαλμάτων πού ἔγιναν, ὅπως ἦταν φυσικό, κατὰ τὴ συγγραφή ἕξαιτίας τῆς ἀσθένειάς του. Ὅλα τὰ ὑπόλοιπα βιβλία πού ἐμεῖς διαβάσαμε μέχρι τὸ ὠμέγα εἶναι ἀφιερωμένα πάλι στὸν Μηνόφιλο.

Τὸ ἔργο προφανῶς εἶναι χρήσιμο σὲ ὁποιους θέλουν νὰ γίνουν συγγραφεῖς καὶ ρήτορες. Οἱ λέξεις πού συνέλεξε λέγει ὅτι διακρίνο-

νας αὐτῶ φωνὰς τοῦτον τὸν τρόπον· τὰς μὲν γὰρ αὐτῶν ῥήτορσιν ἀποδεδόσθαι, τὰς δὲ τοῖς συγγραῖφουσι, τὰς δὲ συνουσίαις ἐφαρμόζειν, ἐνίας δὲ καὶ εἰς τὰς σκωπτικὰς ὑπάγεσθαι λαλιάς, ἧ καὶ εἰς τοὺς ἐρωτικούς ἐκφέρεσθαι τρόπους. Εἰλικρινοὺς δὲ καὶ καθαρῶ 5 καὶ Ἀπτικῶ λόγου κανόνας καὶ στάθμας καὶ παράδειγμά φησιν ἄριστον Πλάτωνά τε καὶ Δημοσθένην μετὰ τοῦ ῥητορικοῦ τῶν ἐν-νέα χοροῦ, Θουκυδίδην τε καὶ Ξενοφῶντα καὶ Αἰσχίνην τὸν Λυσα-νίου τὸν Σωκρατικόν, Κριτίαν τε τὸν Καλλαίσχρον καὶ Ἀντισθέ-νην μετὰ τῶν γνησίων αὐτοῦ δύο λόγων, τοῦ περὶ Κύρου 10 καὶ τοῦ περὶ Ὀδυσσεΐας τῶν μέντοι κωμωδῶν Ἀριστοφάνην μετὰ τοῦ οἰκείου, ἐν οἷς ἀπτικίζουσι, χοροῦ, καὶ τῶν τραγικῶν Αἰσχύλον τὸν μεγαλοφωνότατον καὶ Σοφοκλέα τὸν γλυκὺν καὶ τὸν πάνσοφον Εὐριπίδην. Τούτους προκρίνων τῶν ἄλλων ἀπάντων καὶ ῥητόρων καὶ συγγραφέων καὶ ποιητῶν, ἐξ αὐτῶν πάλιν προτάττει, οὓς ἂν, 15 φησίν, οὐδ' αὐτὸς ὁ Μῶμος καταμέμψαιτο, οὐδ' εἴ τις δαίμων ὁ μυθολογούμενος Κωρυκαῖος εἰ ἐπεγχάνοι, χαιρήσειεν· οὔτοι δ' εἰσὶ Πλάτων καὶ Δημοσθένης καὶ ὁ τοῦ Λυσανίου Αἰσχίνης δι' ἀρετὴν τῶν ἑπτὰ Διαλόγων, ἃ καὶ ἀφαιρούμενοί τινες τῶν συγγραμμάτων Σωκράτει προσνέμουσιν. Ἄλλ' ἐν τοσούτῳ περὶ τούτων.

20 Ἔστι δὲ ὁ συγγραφεὺς, εἴ τις, πολυμαθέστατος, ἄλλως δὲ λάλος καὶ περιττός· καὶ γὰρ καὶ ταύτην τὴν πραγματείαν, μετὰ τοῦ μηδὲν τῶν ἀναγκαίων παραλιπεῖν, ἐνὸν μηδ' εἰς πέμπτον μέρος τοῦ ὅλου συγγράμματος ἀπαρτίσαι, αὐτὸς ἀκαιρολογῶν εἰς πλῆθος ἐξέτεινε δύσχρηστον, καὶ καλοῦ καὶ ὠραίου λόγου ὑλὴν 25 ἄλλοις συναθροίζων, αὐτὸς οὐ λίαν τοιούτῳ περὶ αὐτῶν ἀπαγγέλλων ἐχρήσατο.

ΡΝΘ'.

Ἰσοκράτους τοῦ ῥήτορος,
Λόγοι κα', καὶ Ἐπιστολαὶ θ'.

30 Ἀνεγνώσθη Ἰσοκράτους τοῦ ῥήτορος «Λόγοι» κα' καὶ Ἐπιστολαὶ θ'. Συμβουλευτικοὶ μὲν τῶν αὐτοῦ λόγων εἰσὶν ὅ τε πρὸς Δημόνικον καὶ ὁ πρὸς Νικοκλέα, χρησίμους παραινέσεις περιέ-

νται μὲ τὸν ἑξῆς τρόπο· ἄλλες ἀποδίδονται στοὺς ρήτορες, ἄλλες στοὺς συγγραφεῖς, ἄλλες ἀρμόζουν στὶς συντροφιές, μερικές ὑπάγονται στὰ πειράγματα, καὶ ἄλλες χρησιμεύουν στὶς ἐρωτικές ἐκφράσεις. Κανόνας καὶ μέτρα τοῦ γνήσιου καὶ καθαροῦ Ἀττικοῦ λόγου καὶ παράδειγμα ἄριστο εἶναι, λέγει, ὁ Πλάτων καὶ ὁ Δημοσθένης μὲ τὸ χορὸ τῶν ἑννέα ρητόρων, καὶ ὁ Θουκυδίδης καὶ ὁ Ξενοφῶν καὶ ὁ Σωκρατικός Αἰσχίνης τοῦ Λυσανίου, ὁ Κριτίας τοῦ Καλλαισχροῦ, καὶ ὁ Ἀντισθένης μὲ τοὺς δύο γνήσιους λόγους του γιὰ τὸν Κύρο καὶ γιὰ τὴν Ὀδύσεια. Ἀπὸ τοὺς κωμικοὺς ὁ Ἀριστοφάνης μὲ τοὺς ὁμότεχνούς του, στοὺς λόγους ποὺ ἀπικίζουν, καὶ ἀπὸ τοὺς τραγικούς ὁ μεγαλοφωνότατος Αἰσχύλος, ὁ γλυκὺς Σοφοκλῆς, καὶ ὁ πάνσοφος Εὐριπίδης. Αὐτοὺς ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄλλους ρήτορες καὶ πεζογράφους καὶ ποιητὲς προκρίνει, καὶ ἀπὸ αὐτοὺς πάλι βάζει στὴν πρώτη θέση ἐκείνους, λέγει, ποὺ οὔτε ὁ ἴδιος ὁ Μῶμος δὲν θὰ μποροῦσε νὰ μεμφθεῖ, οὔτε θὰ χαιρόταν χασκογελώντας μαζί τους ὁ μυθολογικὸς δαίμονας Κωρυκαῖος· καὶ αὐτοὶ εἶναι ὁ Πλάτων καὶ ὁ Δημοσθένης καὶ ὁ Αἰσχίνης τοῦ Λυσανίου γιὰ τὴν ἀρετὴ τῶν ἑπτὰ Διαλόγων, ποὺ ἀφαιρώντας τους μερικοὶ ἀπὸ τὰ συγγράμματα του τοὺς ἀποδίδουν στὸν Σωκράτη. Ἀλλὰ γι' αὐτὰ ἀρκοῦν τόσα.

Ἐὶς τὸν συγγραφέα εἶναι πολυμαθέστατος ὅσο κανένας ἄλλος, κατὰ τὰ ἄλλα ὅμως εἶναι φλύαρος καὶ περιττολόγος. Γιατὶ καὶ αὐτὴν τὴν πραγματεία του, χωρὶς νὰ παραλείψει τίποτε ἀπὸ τὰ ἀπαραίτητα, ἐνῶ μποροῦσε νὰ ὀλοκληρωθεῖ τὸ ἔργο στὸ ἓνα πέμπτο καὶ πιὸ λίγο, αὐτὸς, ἀκαιρολογώντας, τὴν ἐπεξέτεινε σὲ μῆκος δύσχρηστο, καὶ συναθροίζοντας γιὰ ἄλλους ὕλη καλοῦ καὶ ὠραίου λόγου, ὁ ἴδιος μιλώντας γι' αὐτὰ τὰ θέματα δὲν χρησιμοποίησε πολὺ ὅμοιο λόγο μ' αὐτόν.

159.

Ἰσοκράτη τοῦ ρήτορα,
Λόγοι εἴκοσι ἕνας, καὶ Ἐπιστολὲς ἑννέα.

Διαβάσαμε εἴκοσι ἕνα λόγους τοῦ Ἰσοκράτη⁴⁸ τοῦ ρήτορα καὶ ἑννέα ἐπιστολές. Ἀπὸ τοὺς λόγους του ὁ λόγος πρὸς Δημόνικον καὶ πρὸς Νικοκλέα εἶναι συμβουλευτικοὶ καὶ περιέχουν χρήσιμες παραι-

χοντες, καὶ ἔτι ὁ δεύτερος πρὸς Νικολέα καὶ ὁ «Περὶ τῆς εἰρή-
 νης». Καὶ ὁ «Πανηγυρικός» δὲ σκοπὸν ἔχειν ὑποτίθεται τὴν συμ-
 βουλήν, δι' ἧς ὁμόνοιά τε πρὸς ἀλλήλους τοῖς Ἑλλησι καὶ κοινὸς
 ὁ πρὸς τοὺς βαρβάρους καταπραχθεὶς πόλεμος, τὸ δὲ πλεῖστον
 5 τοῦ λόγου εἰς τὰ τῶν Ἀθηναίων ἐγκώμια κατατρέβεται. Καὶ ὁ
 «Ἀρεοπαγιτικός» δὲ τῶν συμβουλευτικῶν ἐστὶ προτρέπων τοὺς
 Ἀθηναίους ἐπ' ἀρετὴν ἐξ ἐπαίνου μὲν τῶν προγεγονότων, κατα-
 δρομῆς δὲ τῶν ἔτι τῷ θίῳ περιόντων. Καὶ ὁ «Πλαταιικός» δὲ συμ-
 βουλευτικός ἐστι. Καὶ ὁ ἐπιγραφόμενος δὲ «Ἀρχίδαμος» συμ-
 10 βουλευτικός ἐστι· παρακαλεῖ Λακεδαιμονίους ἐπὶ τὸν κατ' Ἀθη-
 ναίων πόλεμον ὑπὲρ Μεσσηνίων. Ὁ δὲ «Κατὰ τῶν Σοφιστῶν»
 ἐπιγραφόμενος κατηγορία τῶν ἀντιπολιτευομένων αὐτῷ ἐστὶ
 σοφιστῶν. Ὁ δὲ ἐφεξῆς λόγος Βουσίριδος αὐτῷ ἐστὶν ἐγκώμιον,
 ὥσπερ καὶ ἐπιγέγραπται. Ὁ δὲ ἐνδέκατος «Ἐλένης ἐγκώμιον».
 15 Καὶ ὁ δωδέκατος Εὐαγόρου ἐγκώμιον, ὃς «Εὐαγόρας» ἐπιγρά-
 φεται, προσπεφωνημένος Νικοκλεῖ τῷ υἱεῖ. Ὁ δὲ ἐπιγραφόμενος
 «Φίλιππος» συμβουλευτικός ἐστι, Φιλίππῳ συμβουλεύων τῆς τε
 τῶν Ἑλλήνων φροντίζειν ὁμονοίας καὶ τῆς κατὰ τῶν ἐν Ἀσίᾳ
 βαρβάρων συστρατείας. Ὁ δὲ «Παναθηναϊκός» ἐγκώμιόν ἐστι
 20 τῆς Ἀθηναίων πόλεως καὶ τῶν προγόνων, ὃν ἀπάρξασθαι μὲν
 φησι συγγράφειν ἐνενήκοντα καὶ τεττάρων ἐτῶν ἄγων ἡλικίαν,
 νόσου δὲ χαλεπῆς τριετίαν κατασχούσης ἐν τῷ ἐνενηκοστῷ ἐβδό-
 μῳ εἰς πέρας ἀγαγεῖν τὸν λόγον. Ὁ δὲ «Περὶ τῆς ἀντιδόσεως»
 ἐπιγραφόμενος λόγος δικανικός τις εἶναι δοκεῖ, καὶ ἀπολογίαν
 25 ἔχων ὣν Λυσίμαχος κακῶς εἶπεν Ἰσοκράτην. Δύο δὲ καὶ ὀγδοή-
 κοντα ἐτῶν ὄντι οὗτος αὐτῷ μέγιστος ὢν τῶν ἄλλων ὁ λόγος
 συνετάγη, ἐστὶ δ' ὁ λόγος σύμμικτος καὶ ποικίλος μᾶλλον ἢ οἱ
 ἄλλοι· παρατίθεται δὲ καὶ τῶν ἄλλων αὐτοῦ λόγων περικοπὰς
 τινὰς, ἐξ ὧν οὐ φθείρειν τοὺς νέους, ἀλλ' ὠφελεῖν τὸ κοινὸν ἐπι-
 30 δείκνυσιν ἑαυτόν. Δικανικός δὲ καὶ ὁ «Πρὸς Καλλίμαχον»· ὁμοί-
 ως δὲ καὶ ὁ «Αἰγινήτικος» ὑπὲρ κλήρου ἀγωνιζόμενος. Τῶν δι-
 κανικῶν δὲ καὶ ὁ «Πρὸς Εὐθύβιον ὑπὲρ Νικίου», καὶ ὁ «Τρα-

νέσεις, καὶ ἀκόμα ὁ δεύτερος πρὸς Νικοκλέα καὶ ὁ λόγος «Περὶ τῆς εἰρήνης». Ἄλλὰ καὶ ὁ Πανηγυρικός συμβουλεύει νὰ ἔχουν σκοπὸ τὸν κοινὸ διάλογο, μὲ τὴν ὁποῖο θὰ ἐπιτευχθεῖ ἡ ὁμόνοια μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων καὶ ὁ κοινὸς πόλεμος πρὸς τοὺς βαρβάρους· τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ λόγου ἀφιερώνεται στὰ ἐγκώμια τῶν Ἀθηναίων. Καὶ ὁ «Ἀρεοπαγιτικός» εἶναι ἀπὸ τοὺς συμβουλευτικούς, προτρέποντας τοὺς Ἀθηναίους στὴν ἀρετὴ, τοὺς ὁποίους ἐπαινεῖ βέβαια ἐξαιτίας τῶν προγόνων τους, ἀλλὰ κατηγορεῖ ὅσους εἶναι ἀκόμα στὴ ζωὴ. Ἐπίσης συμβουλευτικός εἶναι καὶ ὁ «Πλαταϊκός»· ἀλλὰ συμβουλευτικός εἶναι κι αὐτὸς πού φέρει τὸν τίτλο, «Ἀρχίδαμος»· προτρέπει τοὺς Λακεδαιμονίους σὲ πόλεμο ἐναντίον τῶν Ἀθηναίων γιὰ χάρη τῶν Μεσσηνίων. Ὁ λόγος πού ἐπιγράφεται, «Κατὰ τῶν σοφιστῶν» ἀποτελεῖ κατηγορία τῶν σοφιστῶν πού τὸν ἀντιπολιτεύονταν. Ὁ ἐπόμενος λόγος εἶναι ἐγκώμιο τοῦ Βουσίριδος, ὅπως δηλώνει καὶ ἡ ἐπιγραφή. Ὁ ἐνδέκατος ἀποτελεῖ ἐγκώμιο τῆς Ἑλένης, καὶ ὁ δωδέκατος, πού τιτλοφορεῖται «Εὐαγόρας», εἶναι τὸ ἐγκώμιο τοῦ Εὐαγόρα, καὶ ἀφιερώνεται στὸν Νικοκλῆ τὸν υἱὸ του. Ὁ λόγος πού τιτλοφορεῖται «Φίλιππος» εἶναι συμβουλευτικός, καὶ συμβουλεύει τὸν Φίλιππο νὰ φροντίζει γιὰ τὴν ὁμόνοια τῶν Ἑλλήνων καὶ τὴ συστράτευση κατὰ τῶν Βαρβάρων τῆς Ἀσίας. Ὁ «Παναθηναϊκός» εἶναι ἐγκώμιο τῆς πόλης τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν προγόνων τους· τὸ λόγο αὐτὸν λέγει ὅτι ἀρχισε νὰ τὸν γράφει στὴν ἡλικία τῶν ἐνενήντα τεσσάρων ἐτῶν, κι ἐπειδὴ ἀρρώστησε βαρῖα ἐπὶ τρία χρόνια τελείωσε τὸ λόγο του στὰ ἐνενήντα ἐπτὰ του. Ὁ λόγος πού ἐπιγράφεται «Περὶ τῆς ἀντιδόσεως», φαίνεται ὅτι εἶναι δικανικός, καὶ ἀποτελεῖ ἀπολογία τοῦ Ἰσοκράτη πρὸς τὶς κατηγορίες τοῦ Λυσιμάχου ἐναντίον του. Ἦταν ὀγδόντα δύο ἐτῶν ὅταν γράφηκε αὐτὸς ὁ μεγαλύτερος ἀπὸ ὅλους τοὺς λόγους του. Ὁ λόγος αὐτὸς εἶναι σύμμικτος ἀπὸ πολλὰ καὶ διάφορα περισσότερο ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Παραθέτει καὶ περικοπὲς ἀπὸ τοὺς ἄλλους λόγους του, ἀπὸ τὶς ὁποῖες παρουσιάζεται ὅτι δὲν διέφθειρε τοὺς νέους, ἀλλὰ ὠφελούσε τὸ κοινὸ. Δικανικός εἶναι καὶ ὁ λόγος «Πρὸς Καλλίμαχον», τὸ ἴδιο καὶ ὁ «Αἰγινήτικός», πού ἀγωνίζεται γιὰ κληρονομιά. Ἀπὸ τοὺς δικανικούς εἶναι καὶ ὁ λόγος «Πρὸς Εὐθύβουνον ὑπὲρ Νικίου», καὶ ὁ «Τραπεζικός», καὶ ὁ

πεζικός», καὶ ὁ «Πρὸς Λοχίτην», ὑβρεως καὶ πληγῶν δίκην ἀπαιτῶν. Οὕτω μὲν καὶ τοσοῦτους ἔγνωμεν Ἴσοκράτους λόγους, ἓνα καὶ εἴκοσιν ὄντας. Τῶν δ' ἐννέα ἐπιστολῶν αὐτοῦ μία μὲν ἐστὶ πρὸς Διονύσιον τὸν Σικελίας τύραννον, ἑτέρα δὲ πρὸς Ἀρχίδαμον, καὶ πρὸς Ἀντίπατρον ἄλλη, καὶ δὴ καὶ πρὸς Τιμόθεον, καὶ πρὸς τοὺς Μιτυληναίων ἄρχοντας ἢ ἐνάτη.

Οὗτος μὲν οὖν ὁ ῥήτωρ σοφιστεύειν μᾶλλον ἢ τῶν κοινῶν προστάττειν, ὥσπερ οἱ ἄλλοι ἐννέα ῥήτορες, ὧν καὶ Δημοσθένης ἦν, εἴλετο, καίτοι καὶ πρὸ ἐκείνων τοῖς τῆς ῥητορικῆς ἀκμᾶζων
10 λόγοις, καὶ κατ' ἐκείνους τὴν ἐπ' αὐτοῖς δόξαν οὐκ ἐλαττούμενος. Κέχρηται δὲ μάλιστα μὲν, ὡς αὐτίκα τοῖς ἀναγινώσκουσι δῆλον, εὐκρινείᾳ καὶ καθαρότητι, πολλὴν τε ἐπιμέλειαν περὶ τὴν ἐργασίαν τῶν λόγων ἐπιδείκνυται, ὥστε καὶ εἰς περιττὸν αὐτῷ διεκπίπτειν τὸν κόσμον καὶ τὸ ἐπιμελές. Καὶ αὐτὸ δὲ τὸ τῆς ἐργασίας
15 πλεονάζον παρ' αὐτῷ οὐ τὸ γόνιμον μᾶλλον τῶν ἐπιχειρημάτων ἢ τὸ ἀπειρόκαλον παριστᾷ. ἦθος δὲ καὶ ἀλήθεια καὶ γοργότης οὐδὲ μέτεστιν αὐτῷ, μεγέθους δὲ αὐτῷ ὅσον εἰς τὸν πολιτικὸν ἐναρμόζει λόγον, ἄριστα καὶ παραπλησίως κέκραται τῇ σαφηνείᾳ. Ἄτονος δὲ πλέον τοῦ δέοντος ὁ λόγος. Οὐχ ἦκιστα δὲ αὐτοῦ σμι-
20 κρολογίαν καὶ τὸ προσκορὲς τῶν παρισώσεων αἰτιᾶται. Ἀλλὰ ταῦτά φαμεν πρὸς τὴν ἐν λόγοις αὐτοῦ ἀρετὴν τὸ ἐκπίπττον ἐκείνης καὶ ἀνόμοιον ἐνδεικνύμενοι, ἐπεὶ πρὸς γε ἐνίους τῶν γράφειν λόγους ἐπαιρομένων ἀρεταὶ ἂν δόξωσι καὶ τὰ ἐκείνου ἐλαττώματα

Ἴσοκράτης,

25 **Ἀρχιδάμω, Λακεδαιμονίων βασιλεῖ.**

Εἰδώς, ὃ Ἀρχίδαμε, πολλοὺς ὠρμημένους ἐγκωμιάζειν σε, καὶ τὸν πατέρα καὶ τὸ γένος ὑμῶν, εἰλόμην τουῦτον μὲν τὸν λόγον, ἐπειδὴ λίαν ῥάδιος ἦν, ἐκείνοις παραλιπεῖν· αὐτὸς δὲ σε διανοοῦμαι παρακαλεῖν ἐπὶ στρατηγίας καὶ στρατείας οὐδὲν ὁμοίας
30 ταῖς νῦν ἐνεστηκνύαις, ἀλλ' ἐξ ὧν μεγάλων ἀγαθῶν αἴτιος γενήσῃ

49. Ἀρχίδαμος ὁ Γ, υἱὸς τοῦ Ἀγησιλάου, γεννήθηκε τὸ 401 π. Χ, βασιλιάς τῶν Σπαρτιατῶν ἀπὸ 360-338, διεξήγαγε λαμπροὺς πολέμους γιὰ τὴν πατρίδα του.

λόγος «Πρὸς Λοχίτην», ἀπαιτώντας τιμωρία γιὰ τὴν προσβολὴ καὶ τὰ χτυπήματα ποὺ δέχθηκε. Τέτοιους καὶ τόσους λόγους τοῦ Ἰσοκράτη διαβάσαμε, ποὺ εἶναι εἴκοσι ἕνας. Ἀπὸ τὶς ἑννέα ἐπιστολές του ἢ μία ἀπευθύνεται στὸν Διονύσιο, τὸν τύραννο τῆς Σικελίας, μιὰ ἄλλη στὸν Ἀρχίδαμο, δύο στὸν Φίλιππο, μία πρὸς τὸν Ἀλέξανδρο, καὶ μιὰ ἄλλη στὸν Ἀντίπατρο καὶ στὸν Τιμόθεο, καὶ ἢ ἑνάτη στοὺς ἄρχοντες τῶν Μυτιληναίων.

Αὐτὸς ὁ ρήτορας προτίμησε τὴ σοφιστικὴ μᾶλλον, παρὰ νὰ ὑπερασπίζεται τὰ κοινὰ, ὅπως ἔκαναν οἱ ἄλλοι ἑννέα ρήτορες, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἦταν καὶ ὁ Δημοσθένης, παρόλο ποὺ πρὶν ἀπὸ αὐτοὺς εἶχε εὐδοκιμήσει στοὺς ρητορικοὺς λόγους, ἀλλὰ στὴν ἐποχὴ ἐκείνου δὲν ἦταν κατώτερος ἀπὸ αὐτοὺς στὴ δόξα. Τὸν διακρίνει, ὅπως μὲ πρώτη ματιὰ βλέπει ὁ ἀναγνώστης, ὅπως ἰδιαίτερα εὐκρίνεια καὶ καθαρότητα, καὶ δείχνει πολλὴ ἐπιμέλεια στὴν ἐπεξεργασία τῶν λόγων του, ὥστε ὁ καλλωπισμὸς καὶ ἡ ἐπιμέλεια νὰ καταντᾶ στὸ περιττό. Ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ ὑπερβολικὴ ἐπεξεργασία ποὺ κάνει δὲν ἀποδεικνύει τὴ γονιμότητα τῶν ἐπιχειρημάτων πιο πολὺ, ἀλλὰ τὴν ἀπειροκαλία. Ἡθὸς καὶ ἀλήθεια καὶ ὀρμητικότητα δὲν ὑπάρχει σ' αὐτόν, ἔχει ὅμως μέγεθος ὅσο ἀρμόζει στὸν πολιτικὸ λόγο, ποὺ εἶναι ἀναμιγμένο ἄριστα καὶ παραπλήσια μὲ τὴ σαφήνεια. Ὁ λόγος του ὅμως εἶναι ἄτονος περισσότερο ἀπὸ ὅσο πρέπει. Ὁχι λιγότερο ἄξιος κατηγορίας εἶναι γιὰ τὴ μακρολογία του καὶ τὴν κατὰ κόρον χρῆση τῶν παρισώσεων. Ἀλλ' αὐτὰ τὰ ἐπισημαίνομε γιὰ τὴν ἀρετὴ του στοὺς λόγους, δείχνοντας τὴν ἔκπτωση καὶ ἀνομοιοῦτητα ἐκείνης, γιὰτὶ γιὰ μερικοὺς ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ ἐπαίρονται ὅτι γράφουν λόγους, καὶ τὰ ἐλαττώματα ἐκείνου θὰ φανοῦν ἀρετές.

Ὁ Ἰσοκράτης,

Πρὸς τὸν Ἀρχίδαμο, τὸν βασιλιά τῶν Λακεδαιμονίων.

Γνωρίζοντας, Ἀρχίδαμε, ὅτι πολλοὶ δείχνουν τὴν προθυμία νὰ ἐγκωμιάζουν ἐσένα καὶ τὸν πατέρα σου καὶ τὸ γένος σας⁴⁹, προτίμησα αὐτὸ τὸ εἶδος τοῦ λόγου, ἐπειδὴ εἶναι πολὺ εὐκόλο, νὰ τὸ ἀφήσω γι' αὐτούς, ἐγὼ ὅμως σκέπτομαι νὰ σὲ προτρέψω γιὰ στρατηγίες καὶ ἐκστρατεῖες ποὺ δὲν εἶναι καθόλου ὅμοιες μ' αὐτὲς ποὺ ἐπιχειροῦ-

καὶ τῇ πόλει τῇ σαντοῦ, καὶ τοῖς ἔλλησιν ἅπασιν ταύτην δὲ ἐποίη-
 σάμην τὴν αἴρεσιν, οὐκ ἀγνοῶν τὸν λόγον τὸν εὐμεταχειριστό-
 τερον, ἀλλ' ἀκριβῶς εἰδώς, ὅτι πράξεις μὲν εὐρεῖν καλὰς καὶ με-
 γάλας καὶ συμφερούσας χαλεπὸν καὶ σπάνιον ἐστὶ ἐπαινέσαι δὲ
 5 τὰς ἀρετὰς τὰ ὑμετέρας ῥαδίως οἷος τ' ἂν ἐγενόμην. Οὐ γὰρ ἔδει
 με παρ' ἑμαυτοῦ πορίζεσθαι τὰ λεχθησόμενα περὶ αὐτῶν, ἀλλ' ἐκ
 τῶν ὑμῖν πεπραγμένων τοσαύτας ἂν καὶ τοιαύτας ἀφορμὰς ἔλα-
 βον, ὥστε τὰς περὶ τῶν ἄλλων εὐλογίας μηδὲ κατὰ μικρὸν ἐναμίλ-
 λους γενέσθαι τῇ περὶ ὑμᾶς ῥηθείῃ. Πῶς γὰρ ἂν τις ἢ τὴν εὐγέ-
 10 νειαν ὑπερεβάλλετο τῶν γεγονότων ἀφ' Ἡρακλέους καὶ Διός, ἦν
 πάντες ἴσασι μόνοις ὑμῖν ὁμολογουμένως ὑπάρχουσιν· ἢ τὴν
 ἀρετὴν τῶν ἐν Πελοποννήσῳ τὰς δωρικὰς πόλεις κτισάντων, καὶ
 τὴν χώραν ταύτην κατασχόντων ἢ τὸ πλῆθος τῶν κινδύνων καὶ
 τῶν τροπαίων, τῶν διὰ τὴν ὑμετέραν ἡγεμονίαν καὶ βασιλείαν
 15 σταθέντων; τίς δ' ἂν ἠπόρησε διεξιένοι βουληθεῖς τὴν ἀνδρείαν
 ὄλην τῆς πόλεως καὶ σωφροσύνην καὶ πολιτείαν τὴν ὑπὸ προγό-
 νων τῶν ὑμετέρων συνταχθεῖσαν; πρὸς οἷς δ' ἂν λόγοις ἐξεγένετο
 χρήσασθαι περὶ τὴν φρόνησιν τοῦ σοῦ πατρός, καὶ τὴν ἐν ταῖς
 συμφοραῖς διοίκησιν, καὶ τὴν μάχην τὴν ἐν τῇ πόλει γενομένην;
 20 Ἡς καὶ ἡγεμῶν σὺ καταστάς, καὶ μετ' ὀλίγων πρὸς πολλοὺς κιν-
 δυνεύσας, καὶ πάντων διενεγκῶν, αἴτιος ἐγένου τῇ πόλει τῆς
 σωτηρίας, οὗ κάλλιον ἔργον οὐδεὶς ἂν ἐπιδείξειεν. Οὔτε γὰρ
 πόλεις ἐλεῖν, οὔτε πολλοὺς ἀποκτεῖναι τῶν πολεμίων, οὕτω μέγα
 καὶ σεμνόν ἐστιν, ὡς εἶη, τῶν τοιούτων κινδύνων σῶσαι τὴν πα-
 25 τρίδα μὴ τὴν τυχοῦσαν, ἀλλὰ τὴν τοσοῦτον ἐπ' ἀρετῇ διενεγκ-
 οῦσαν. Περὶ ὧν μὴ κομπῶς, ἀλλ' ἀπλῶς διελθῶν· μηδὲ τῇ λέξει
 κοσμήσας μόνον, ἀλλ' ἐξαριθμήσας καὶ χύδην εἰπῶν, οὐδεὶς ὅστις
 οὐκ ἂν εὐδοκιμήσειεν.

Ἐγὼ τοίνυν δυνηθεῖς ἂν καὶ περὶ τούτων ἐξαρκούντως δια-
 30 λεχθῆναι, κάκεινο γινώσκω· πρῶτον μὲν, ὅτι ῥᾶόν ἐστι περὶ τῶν
 γεγενημένων εὐπόρως ἐπιδραμεῖν, ἢ περὶ τῶν μελλόντων νουνε-

νται τώρα, ἀλλὰ ἐκεῖνες μὲ τις ὅποιες θὰ γίνεις πρόξενος μεγάλων ἀγαθῶν καὶ στήν πόλη σου καὶ σὲ ὅλους τοὺς Ἕλληνες. Ἐκανα αὐτὴ τὴν ἐπιλογή, ὄχι ἐπειδὴ ἀγνοῶ τὸ λόγο τὸν πιὸ βολικό, ἀλλ' ἐπειδὴ γνωρίζω ἀκριβῶς, ὅτι εἶναι δύσκολο καὶ σπάνιο νὰ βρεῖς πράξεις ἀξιόλογες καὶ μεγάλες καὶ ὠφέλιμες, ἐνῶ θὰ μοῦ ἦταν εὐκολο νὰ ἐπαινέσω τις ἀρετές σας. Γιατί δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ προμηθευθῶ αὐτὰ πού θὰ ἔλεγα γι' αὐτοὺς ἀπὸ τὸν ἑαυτό μου, ἀλλὰ ἀπὸ ὅσα ἐσεῖς πράξατε θὰ μπορούσα νὰ λάβω τόσες καὶ τέτοιες ἀφορμές, ὥστε οἱ ἔπαινοι γιὰ τοὺς ἄλλους νὰ μὴν πλησιάσουν οὔτε στὸ ἐλάχιστο τὸν ἔπαινο γιὰ σᾶς. Πῶς δηλαδή θὰ μπορούσε νὰ ὑπερβάλλει κανεὶς ἢ τὴν εὐγενῆ καταγωγή αὐτῶν πού προῆλθαν ἀπὸ τὸν Ἡρακλῆ καὶ τὸν Δία, καταγωγή πού ὅλοι γνωρίζουν ὅτι μόνον ἐσεῖς ἔχετε ἀδιαφιλονείκητα, ἢ τὴν ἀρετὴ ἐκείνων πού ἴδρυσαν τις δωρικὲς πόλεις στήν Πελοπόννησο καὶ κυρίεψαν αὐτὴ τὴ χώρα, ἢ τὸ πλῆθος τῶν κινδύνων καὶ τῶν τροπαιῶν πού στήθηκαν γιὰ τὴν ἡγεμονία καὶ τὴ βασιλεία τῆ δική σας; Καὶ ποιὸς θὰ στεροῦνταν τοὺς λόγους θέλοντας νὰ περιγράψει ὅλη τὴν ἀνδρεία τῆς πόλης καὶ τὴ σωφροσύνη καὶ τὴν πολιτεία πού ὀργανώθηκε ἀπὸ τοὺς δικούς σας προγόνους; Καὶ πόσους λόγους θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ διατυπώσει σχετικά μὲ τὴ φρόνηση τοῦ πατέρα σου καὶ τὴν ἀντιμετώπιση τῶν συμφορῶν καὶ τὴ διαμάχη πού ξέσπασε στήν πόλη, στήν ὁποία, ἀφοῦ ἐσὺ ἔγινες ἡγεμόνας καὶ ἀντιμετώπισες μὲ λίγους ἄνδρες πολλοὺς καὶ νίκησες ὅλους, ἔγινες πρόξενος τῆς σωτηρίας στήν πόλη, ἔργο ἀπὸ τὸ ὁποῖο κανένας δὲν μπορεῖ νὰ παρουσιάσει καλύτερο; Γιατί οὔτε ἡ κατάληψη πόλεων οὔτε ἡ σφαγὴ πολλῶν ἐχθρῶν εἶναι τόσο μεγάλο καὶ λαμπρὸ ἔργο, ὅσο εἶναι ἡ σωτηρία τῆς πατρίδας ἀπὸ τοὺς κινδύνους, μιᾶς πατρίδας πού δὲν εἶναι ἡ τυχαία, ἀλλὰ αὐτὴ πού διαφέρει τόσο πολὺ στήν ἀρετὴ. Καὶ δὲν ὑπάρχει κανένας πού νὰ μὴ ἀποσπάσει τὸν ἔπαινο ἂν αὐτὰ τὰ ἀναφέρει ὄχι μὲ κομπόητα, ἀλλὰ ἔτσι ἀπλά, καὶ ὄχι κοσμώντας τα μὲ ὠραῖες λέξεις, ἀλλὰ ἀριθμώντας μόνο καὶ λέγοντάς τα ἔτσι ὅπως τοῦ ἔρχονται.

Ἐγὼ λοιπόν, κι ἂν μπορέσω νὰ μιλήσω καὶ γι' αὐτὰ ἐπαρκῶς, γνωρίζω κι ἐκεῖνο πρῶτον, ὅτι εἶναι εὐκολώτερο νὰ μιλήσει κανεὶς καὶ νὰ πεῖ πολλὰ γιὰ ὅσα ἔχουν συμβεῖ, παρὰ νὰ μιλήσει μὲ σύνεση

χούντως, εἰπεῖν. Ἐπειθ', ὅτι πάντες ἄνθρωποι πλείω χάριν ἔχουσι τοῖς ἐπαινοῦσιν, ἢ τοῖς συμβουλευούσιν. Τοὺς μὲν γὰρ ὡς εὖνους ἀποδέχονται, τοὺς δ' ἂν μὴ κελευσθέντες παραινώσιν, ἐνοχλεῖν νομίζουσιν.

5 Ἄλλ' ὁμως ἅπαντα ταῦτα προειδῶς, τῶν μὲν πρὸς χάριν ἂν ῥηθησομένων ἀπεσχόμεν, περὶ δὲ τοιούτων μέλλω λέγειν, περὶ ὧν οὐδεὶς ἂν ἄλλος τολμήσειεν ἠγούμενος δεῖν τοὺς περὶ ἐπιεικείας καὶ φρονήσεως ἀμφισβητοῦντας, μὴ τοὺς ῥάστοις προαιρεῖσθαι τῶν λόγων, ἀλλὰ τοὺς ἐργωδεστάτους· μηδὲ τοὺς ἠ-
10 δίστους τοῖς ἀκούουσιν, ἀλλ' ἐξ ὧν ὠφελήσουσι καὶ τὰς πόλεις τὰς αὐτῶν, καὶ τοὺς ἄλλους Ἑλληνας, ἐφ' οἷσπερ ἐγὼ τυγχάνω νῦν ἐφεστηκώς.

Θαυμάζω δὲ καὶ τῶν ἄλλων τῶν πράττειν ἢ λέγειν δυναμένων, εἰ μηδὲ πάποτ' αὐτοῖς ἐπῆλθεν ἐνθυμηθῆναι, περὶ τῶν κοι-
15 νῶν πραγμάτων, μηδ' ἐλεῆσαι τὰς τῆς Ἑλλάδος δυσπραξίας οὕτως αἰσχροῶς καὶ δεινῶς διατιθεμένης, ἥς οὐδεὶς παραλέλειπται τόπος, ὃς οὐ γέμει καὶ μεστός ἐστι πολέμου καὶ στάσεων καὶ σφαγῶν καὶ κακῶν ἀναριθμητῶν. Ἦν πλεῖστον μέρος μετειλήφασιν οἱ τῆς Ἀσίας τὴν παραλίαν οἰκοῦντες. Οὕς ἐν ταῖς συνθή-
20 καις ἅπαντες ἐκδεδώκεμεν οὐ μόνον τοῖς βαρβάροις, ἀλλὰ καὶ τῶν Ἑλλήνων τοῖς τῆς μὲν φωνῆς τῆς ἡμετέρας κοινωνοῦσι, τῶ δὲ τρόπῳ τῶ τῶν βαρβάρων χρωμένοις. Οὕς, εἰ νοῦν εἶχομεν, οὐκ ἂν περιορῶμεν ἀθροισμένους, οὐδ' ὑπὸ τῶν τυχόντων στρατηγουμένους, οὐδὲ μείζους καὶ κρείττους συντάξεις στρατοπέδων γι-
25 γνομένας ἐκ τῶν πλανωμένων ἢ πολιτευομένων. Οἱ τῆς μὲν βασιλέως χώρας μικρὸν μέρος λυμαίνονται, τὰς δὲ πόλεις τὰς ἑλληνίδας εἰς ἣν ἂν εἰσέλθωσιν, ἀναστάτους ποιοῦσιν, τοὺς μὲν ἀποκτείνοντες, τοὺς δὲ φυγαδεύοντες, τῶν δὲ τὰς οὐσίας διαρπάζοντες. Ἐτι δὲ παῖδας καὶ γυναῖκας ὑβρίζοντες, καὶ τὰς μὲν εὐπρε-
30 πεστάτας καταισχύνοντες, τῶν δ' ἄλλων, ἃ περὶ τοῖς σώμασιν ἔχουσι περισπῶντες, ὥστε, ἅς πρότερον οὐδὲ κεκοσμημένας ἦν

γιὰ ὅσα θὰ συμβοῦν στὸ μέλλον. Κι ἔπειτα, ὅτι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι πρὸ πολὺ εὐχαριστοῦν ἐκείνους πρὸς τοὺς ἐπαινοῦν, παρὰ αὐτοὺς πρὸς τοὺς συμβουλεύουν. Γιατὶ τοὺς πρώτους τοὺς δέχονται σὰν φίλους, ἐνῶ αὐτοὺς πρὸς τοὺς συμβουλεύουν ἀπρόσκλητα τοὺς θεωροῦν ἐνοχλητικούς.

Ἄλλ' ὅμως, ἂν καὶ τὰ γνώριζα ἀπὸ πρὶν ὅλα αὐτὰ, ἀπέφυγα νὰ μιλήσω πρὸς εὐχαρίστησή σας, καὶ ἔχω σκοπὸ νὰ σᾶς μιλήσω γι' αὐτὰ γιὰ τὰ ὅποια κανένας ἄλλος δὲν θὰ τολμοῦσε. Γιατὶ νομίζω ὅτι αὐτοὶ πρὸς ἀγωνίζονται γιὰ τὸ ὀρθὸ καὶ τὸ φρόνημο δὲν πρέπει (γιὰ νὰ πείσουν) νὰ προτιμοῦν τοὺς εὐκόλους ἀπὸ τοὺς λόγους, ἀλλὰ τοὺς δυσκολώτερους, οὔτε τοὺς πρὸ εὐχάριστους στοὺς ἀκροατές, ἀλλὰ τοὺς ὠφέλιμους καὶ στὶς δικές τους πόλεις καὶ στοὺς ἄλλους Ἕλληνες, καὶ σ' αὐτοὺς τοὺς λόγους τώρα ἔχω ἐγὼ συγκεντρωμένο τὸ ἐνδιαφέρον μου.

Ἄπορῶ ὅμως καὶ μὲ τοὺς ἄλλους πρὸς, ἐνῶ ἔχουν τὴ δύναμη νὰ πράττουν καὶ νὰ μιλοῦν, ὅμως δὲν τοὺς ἤρθε ποτὲ νὰ σκεφθοῦν καὶ τίς κοινὲς ὑποθέσεις, οὔτε νὰ αἰσθανθοῦν κάποια λύπη γιὰ τίς κακοτυχίες τῆς Ἑλλάδας, πρὸς βρίσκεται σὲ τόσο ταπεινωτικὴ καὶ φοβερὴ κατάσταση, τῆς ὁποίας κανένας μέρος δὲν μένει πρὸς νὰ μὴν εἶναι γεμᾶτο ἀπὸ πολέμους καὶ στάσεις καὶ σφαγές καὶ ἀμέτρητα δεινά, τὸ μεγαλύτερο μέρος τῶν ὁποίων (δεινῶν) τὸ σηκώνουν ὅσοι κατοικοῦν στὰ παράλια τῆς Ἀσίας, τοὺς ὁποίους μὲ τίς συνθήκες ὅλοι μας ὄχι μόνο τοὺς παραδώσαμε στοὺς βαρβάρους, ἀλλὰ καὶ σὲ ἐκείνους ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες, πρὸς ἂν καὶ ἔχουν τὴν δική μας γλῶσσα, ὅμως συμπεριφέρονται μὲ τὸν τρόπο τῶν βαρβάρων. Αὐτούς, ἂν εἶχαμε νοῦ, δὲν θὰ ἀδιαφοροῦσαμε πρὸς συγκεντρώνονται, οὔτε πρὸς τοὺς διευθύνουν τυχαῖοι στρατηγοί, οὔτε πρὸς συγκροτοῦνται μεγαλύτερες καὶ ἰσχυρότερες στρατιές ἀπὸ περιπλανώμενους μᾶλλον, παρὰ ἀπὸ πολίτες πρὸς ζοῦν στὴν πατρίδα. Αὐτοὶ, ἐνῶ καταστρέφουν μικρὸ μέρος τῆς χώρας τοῦ βασιλιᾶ, ἐρημώνουν ὅμως σὲ ὅποιες ἑλληνικὲς πόλεις εἰσέλθουν, ἄλλους σκοτώνοντας, ἄλλους ἐκτοπίζοντας τους, καὶ ἄλλων διαρπάζοντας τίς περιουσίες. Ἀκόμα ταπεινώνουν παιδιὰ καὶ γυναῖκες, καταντροπιάζοντας τίς ὠραιότερες, ἐνῶ ἀπὸ τίς ἄλλες ἀποσποῦν ὅ,τι φοροῦν στὸ σῶμα τους, ὥστε αὐτὲς πρὸς πρώτα

ἰδεῖν τοῖς ἀλλοτρίοις ταύτας ὑπὸ πολλῶν ὄρασθαι γυμνάς, ἐνίας
 δ' αὐτῶν ἐν ῥάκεσι περιφθειρομένας, δι' ἔνδειαν τῶν ἀναγκαί-
 ων. Ὑπὲρ ὧν πολὺν ἤδη χρόνον γιγνομένων οὔτε πόλις οὔδεμία
 τῶν προστῆναι τῶν Ἑλλήνων ἀξιουσῶν ἠγανάκτησεν, οὔτ' ἀνήρ
 5 τῶν πρωτευόντων οὔδεις βαρέως ἤνεγκε, πλὴν ὁ σὸς πατήρ.
 Μόνος γὰρ Ἀγησίλαος, ὧν ἡμεῖς ἴσμεν, ἐπιθυμῶν ἅπαντα τὸν
 χρόνον διετέλεσε τοὺς μὲν Ἑλληνας ἐλευθερῶσαι, πρὸς δὲ τοὺς
 βαρβάρους πόλεμον ἐξενεγκεῖν· οὐ μὴν ἀλλὰ κάκεῖνος ἐνός
 πράγματος διήμαρτε· καὶ μὴ θαναμάσειας, εἰ πρὸς σὲ διαλεγόμε-
 10 νος μνησθήσομαι τῶν οὐκ ὀρθῶς ὑπ' αὐτοῦ γνωσθέντων· εἴθι-
 σμαί τε γὰρ μετὰ παρρησίας ἀεὶ ποιεῖσθαι τοὺς λόγους. Καὶ
 δεξαίμην ἂν δικαίως ἐπιτιμήσας ἀπέχθεσθαι μᾶλλον, ἢ παρὰ τὸ
 προσῆκον ἐπαινέσας χαρίσασθαι. Τὸ μὲν οὖν ἐμὸν οὕτως ἔχον
 ἐστίν.

15 Ἐκεῖνος δ' ἐν ἅπασιν τοῖς ἄλλοις διενεγκῶν, καὶ γενόμενος
 ἐγκρατέστατος καὶ δικαιοτάτος καὶ πολεμικώτατος, διττὰς ἔσχεν
 ἐπιθυμίας. Χωρὶς μὲν ἑκατέραν καλὴν εἶναι δοκοῦσαν, οὐ συμ-
 φωνούσας δ' ἀλλήλαις, οὐδ' ἅμα πράττεσθαι δυναμένας ἠδούλε-
 το γὰρ βασιλεῖ τε πολεμεῖν, καὶ τῶν φίλων τοὺς φεύγοντας εἰς τὰς
 20 πόλεις καταγαγεῖν, καὶ κυρίους καταστήσαι τῶν πραγμάτων.
 Συνέβαινεν οὖν ἐκ μὲν τῆς πραγματείας, τῆς ὑπὲρ τῶν ἐτέρων, ἐν
 κακοῖς καὶ κινδύνοις εἶναι τοὺς Ἑλληνας, διὰ δὲ τὴν ταραχὴν,
 τὴν ἐνθάδε γιγνομένην, μὴ σχολὴν ἄγειν, μηδὲ δύνασθαι πολε-
 μεῖν τοῖς βαρβάροις. Ὡστ' ἐκ τῶν κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ῥάδιον
 25 καταμαθεῖν, ὅτι δεῖ τοὺς ὀρθῶς βουλευομένους μὴ πρότερον ἐκ-
 φέρειν πρὸς βασιλέα πόλεμον, πρὶν ἂν διαλλάξῃ τις τοὺς Ἑλλη-
 νας, καὶ παύσῃ τῆς μανίας καὶ τῆς φιλονεικίας ἡμᾶς. Περὶ ἧς ἐγὼ
 καὶ πρότερον εἶρηκα, καὶ νῦν ποιήσομαι τοὺς λόγους. Καίτοι
 τινὲς τῶν μηδεμιᾶς μὲν παιδείας μετεσχηκότων, δύνασθαι δὲ παι-
 30 δεύειν τοὺς ἄλλους ὑπισχνουμένων, καὶ ψέγειν μὲν τὰ ἐμὰ τολ-

δὲν μποροῦσαν οἱ ξένοι νὰ τίς δοῦν οὔτε ντυμένες καὶ στολισμένες, αὐτὲς τώρα νὰ τίς βλέπουν πολλοὶ γυμνές, καὶ μερικὲς ἀπὸ αὐτὲς νὰ ταπεινώνονται μέσα σὲ ράκη ἀπὸ ἔλλειψη τῶν ἀναγκαίων. Καὶ ἐνῶ αὐτὰ γίνονται γιὰ πολὺν καιρὸ μέχρι τώρα, ὅμως οὔτε μιὰ πόλη ἀπὸ αὐτὲς ποὺ ἔχουν τὴν ἀξίωση νὰ πρωτεύουν μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων δὲν ἀγανάκτησε, οὔτε κανέναν ἀνδρα ἀπὸ τοὺς πρώτους (μέσα στίς πόλεις) στενοχωρήθηκε, παρὰ μόνον ὁ δικός σου πατέρας. Γιατὶ μόνος ὁ Ἀγησίλαος, ἀπὸ ὅσους ἐμεῖς γνωρίζομε, ἔζησε ὅλη τὴ ζωὴ του ἐπιθυμώντας νὰ ἐλευθερώσει τοὺς Ἕλληνας καὶ νὰ κηρύξει τὸν πόλεμο ἐναντίον τῶν βαρβάρων. Ἐκανε ὡστόσο καὶ αὐτὸς ἓνα λάθος. Καὶ μὴν ἀπορήσεις ἂν, μιλώντας σ' ἐσένα, ἀναφερθῶ σὲ μὴ ὀρθὲς ἀποφάσεις του· ἔχω συνηθίσει νὰ μιλῶ πάντα μὲ παρρησία καὶ θὰ δεχόμουν ἐπιτιμώντας ὀρθὰ νὰ μὲ μισοῦν μᾶλλον, παρὰ ἐπαινώντας χωρὶς νὰ πρέπει νὰ γίνω εὐχάριστος. Αὐτὸς εἶναι ὁ δικός μου χαρακτήρας.

Ἐκεῖνος ὅμως διαφέροντας σὲ ὅλα ἀπὸ τοὺς ἄλλους, καὶ ἐνῶ ἦταν ἐγκρατέστατος καὶ δικαιοτάτος καὶ πολεμικότατος, εἶχε δύο ἐπιθυμίες. Ἡ μία ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν ἄλλη φαινόταν καλὴ, μεταξὺ τους ὅμως δὲν συμφωνοῦσαν οὔτε μποροῦν νὰ πραγματοποιηθοῦν καὶ οἱ δύο· γιατί ἐπιθυμοῦσε καὶ πρὸς τὸ βασιλεῖα (τῆς Περσίας) νὰ πολεμήσει, καὶ τοὺς φίλους του ποὺ ἔξορίζονταν νὰ τοὺς ἐπαναφέρει στίς πόλεις τους καὶ νὰ τοὺς ἐγκαταστήσει στὰ πράγματα ὡς κυρίου. Τὸ ἀποτέλεσμα ἦταν ἀπὸ τὴν προσπάθειά του γιὰ χάρη ἄλλων, νὰ βρεθοῦν οἱ Ἕλληνες σὲ συμφορὲς καὶ κινδύνους, καὶ ἔξαιτίας τῆς ἀναστάτωσης ποὺ προερχόταν ἀπὸ αὐτὰ νὰ μὴν ἡσυχάζει καὶ οὔτε νὰ μπορεῖ νὰ πολεμήσει τοὺς βαρβάρους. Ὡστε ἀπὸ ὅσα ἔγιναν κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους εἶναι εὐκόλο νὰ μάθομε, ὅτι πρέπει ὅσοι σκέφτονται ὀρθὰ νὰ μὴν ἀναλάβει κανένας τὸν πόλεμο ἐναντίον τοῦ μεγάλου βασιλιᾶ, προτοῦ συμφιλιώσῃ μεταξὺ τους τοὺς Ἕλληνας καὶ μᾶς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὴ μανία τῆς φιλονεικίας ποὺ μᾶς κατέχει, γιὰ τὴν ὁποία ἐγὼ καὶ προηγουμένως μίλησα καὶ τώρα πάλι θὰ μιλήσω, παρόλου ποὺ κάποιοι ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ δὲν ἔλαβαν καμμιά μόρφωση, ἐνῶ ὑπόσχονται ὅτι μποροῦν νὰ μορφώσουν τοὺς ἄλλους καὶ τολμοῦν νὰ ψέγουν ἐμένα, ὅμως πιθυμοῦν νὰ μὲ μιμη-

μώντων, μιμῆσθαι δὲ γλιχομένων· τάχα ἂν μανίαν εἶναι φήσαιεν
 τὸ μέλειν ἐμοὶ τῶν τῆς Ἑλλάδος συμφορῶν, ὥσπερ παρὰ τοὺς
 ἐμοὺς λόγους ἢ θέλτιον ἢ χειρόν αὐτὴν πράξουσιν, ὧν δικαίως
 ἂν ἅπαντες πολλὴν ἀνανδρίαν καὶ μικροψυχίαν καταγνοῖεν ὅτι
 5 προσποιοῦμενοι φιλοσοφεῖν, αὐτοὶ μὲν ἐπὶ μικροῖς φιλοτιμοῦν-
 ται, τοὺς δὲ δυναμένους περὶ τῶν μεγίστων συμβουλεύειν φθο-
 νοῦντες διατελοῦσιν. Οὗτοι μὲν οὖν βοηθοῦντες ταῖς αὐτῶν ἀσθε-
 νεῖαις, καὶ ῥαθυμίαις ἴσως τοιαῦτ' ἐροῦσιν. Ἐγὼ δὲ οὕτως ἐπ'
 ἐμαντῶ μέγα φρονῶ, καίπερ ἔτη γεγονῶς ὀγδοήκοντα, καὶ παν-
 10 τάπασιν ἀπειρηκῶς, ὥστε οἶμαι καὶ λέγειν ἐμοὶ προσήκειν μάλι-
 στα περὶ τούτων, καὶ καλῶς βεβουλευῆσθαι πρὸς σέ ποιούμενον
 τοὺς λόγους, καὶ τυχόν ὑπ' αὐτῶν γενήσεσθαι τι τῶν δεόντων.
 Ἐγὼ μὲν καὶ τοὺς ἄλλους Ἑλληνας, εἰ δεήσειεν αὐτοὺς ἐξ
 ἀπάντων ἐκλέξασθαι τὸν τε τῷ λόγῳ κάλλιστα δυνηθέντα παρα-
 15 καλέσαι τοὺς Ἑλληνας ἐπὶ τὴν τῶν βαρβάρων στρατείαν, καὶ τὸν
 τάχιστα μέλλοντα τὰς πράξεις ἐπιτελεῖν τὰς συμφέρειν δοξάσας,
 οὐκ ἂν ἄλλους ἀνθ' ἡμῶν προκριθῆναι. Καίτοι πῶς οὐκ ἂν αἰ-
 σχρὸν ποιήσαιμεν, ἢ τούτων ἀμελήσαιμε οὕτως ἐντίμων ὄντων,
 ὧν ἅπαντες ἂν ἡμᾶς ἀξιῶσαιεν; Τὸ μὲν οὖν ἐμὸν ἔλαττόν ἐστιν
 20 ἀποφῆνασθαι γὰρ ἃ γινώσκει τις, οὐ πάνυ τῶν χαλεπῶν πέφυκε.
 Σοὶ δὲ προσήκει προσέχοντι τὸν νοῦν τοῖς ὑπ' ἐμοῦ λεγομένοις
 βουλευσάσθαι πότερον ὀλιγορητέον ἐστὶ τῶν ἐλληνικῶν πρα-
 γμάτων, γεγονότι μὲν ὥσπερ ὀλίγῳ πρότερον ἐγὼ διῆλθον ἡγε-
 μόνι δὲ Λακεδαιμονίων ὄντι· βασιλεῖ δὲ προσαγορευομένῳ· μεγί-
 25 στην δὲ τῶν Ἑλλήνων ἔχοντι δόξαν, ἢ τῶν μὲν ἐνεστώτων πρα-
 γμάτων ὑπεροπτεῖον, μείζοσι δ' ἐπιχειρητέον. Ἐγὼ μὲν γὰρ φημι
 χρῆναί σε πάντων ἀφέμενον τῶν ἄλλων, δυοῖν τούτοις προσέχειν
 τὸν νοῦν ὅπως τοὺς μὲν Ἑλληνας ἀπαλλάξῃς τῶν πολέμων, καὶ
 τῶν ἄλλων κακῶν, τῶν νῦν αὐτοῖς παρόντων, τοὺς δὲ βαρβάρους
 30 παύσης ὑβρίζοντας, πλείω κεκτημένους ἀγαθὰ τοῦ προσήκον-
 τος ὧς δ' ἐστὶ ταῦτα δυνατά, ἐμὸν ἔργον διδάξαι περὶ αὐτῶν
 ἐστίν.

θοῦν. Ἴσως βέβαια ποῦν, πῶς εἶναι τρέλλα νὰ ἐνδιαφέρομαι γιὰ τὶς συμφορὲς τῆς Ἑλλάδας, γιὰτὶ ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὶς δικές μου συμβουλές θὰ πράξει τὸ ὀρθὸ ἢ τὸ λάθος. Σ' αὐτοὺς δίκαια ὅλοι θὰ καταλογίσουν πολλὴ ἀνανδρία καὶ μικροψυχία, ἐπειδὴ, ἐνῶ προσποιοῦνται ὅτι φιλοσοφοῦν, οἱ ἴδιοι κατατρίβονται σὲ μικροφιλοδοξίες, καὶ δὲν παύουν νὰ φθονοῦν αὐτοὺς ποὺ μποροῦν δώσουν συμβουλές γιὰ τὰ μέγιστα ζητήματα. Αὐτὰ βέβαια θὰ ποῦν ἴσως ὅσοι ὑποχωροῦν στὴν ἀδυναμία καὶ στὴ ραθυμία τους. Ἐγὼ ὅμως τόση ὑπερηφάνεια νοιώθω γιὰ τὸν ἑαυτό μου, παρόλο ποὺ εἶμαι ὀγδόντα χρόνων καὶ ἡ κοῦρασὴ μου εἶναι ἀπέραντη, ὥστε πιστεύω ὅτι καὶ μοῦ ἀρμόζει ἀπόλυτα νὰ μιλῶ γι' αὐτά, καὶ ὅτι καλὰ σκέφθηκα ν' ἀπευθυνθῶ σ' ἐσένα, καὶ ἴσως ἀπὸ τοὺς λόγους αὐτοὺς γί- νει κάτι ἀπὸ ὅσα χρειάζονται. Καὶ νομίζω ὅτι καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλλη- νες, ἂν χρειασθεῖ ἀπὸ ὅλους νὰ ἐκλέξουν αὐτὸν ποὺ θὰ μπορέσει ἀποτελεσματικότερα μὲ τὸ λόγο του νὰ προτρέψει τοὺς Ἕλληνες γιὰ τὴν ἐκστρατεία κατὰ τῶν βαρβάρων καὶ αὐτὸν ποὺ πρόκειται ἀμέσως νὰ ἐκτελέσει τὶς πράξεις ποὺ θεωρήθηκαν συμφέρουσες, δὲν θὰ προ- κρίνουν ἄλλους, παρὰ ἐσᾶς. Ἄν καὶ βέβαια πῶς δὲν θὰ διαπραξομε αἰσχροὴ πράξη, ἂν παραλείψομε αὐτὰ ποὺ εἶναι τόσο ἀξία τιμῆς, αὐτὰ γιὰ τὰ ὁποῖα ὅλοι μᾶς κρίνουν ἄξιους; Τὸ δικό μου λοιπὸν ἔργο εἶναι τὸ μικρότερο· γιὰτὶ τὸ νὰ ἐκφράσει κανεὶς αὐτὰ ποὺ νομί- ζει δὲν εἶναι ἀπὸ τὰ δύσκολα. Ἐσὺ ὅμως πρέπει, προσέχοντας ὅσα σὲ συμβουλεύω, νὰ διαλέξεις ποιὸ ἀπὸ τὰ δύο· νὰ ἀδιαφορήσεις γιὰ τὰ ἑλληνικὰ πράγματα ἐνῶ ἔχεις τὴν καταγωγὴν ποὺ λίγο προηγου- μένως ἀνέφερα καὶ εἶσαι ἡγεμόνας τῶν Λακεδαιμονίων καὶ ὀνομά- ζεσαι βασιλιάς καὶ ἔχεις τὴ μεγαλύτερη δόξα ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες, ἢ νὰ παραβλέψεις τὴν παρούσα κατάστασι καὶ νὰ ἐπιχειρήσεις τὰ μεγαλύτερα; Ἡ γνώμη μου εἶναι ὅτι πρέπει, ἀφήνοντας ὅλα τὰ ἄλλα, σ' αὐτὰ τὰ δύο νὰ στρέψεις τὴν προσοχὴ σου· πῶς ν' ἀπαλλάξεις τοὺς Ἕλληνες ἀπὸ τοὺς μεταξύ τους πολέμους καὶ τὰ ἄλλα δεινὰ ποὺ τώρα τοὺς ταλανίζουν, καὶ νὰ σταματήσεις τὴν ἀλαζονεὶα τῶν βαρβάρων, ποὺ ἔχουν ἀποχτήσῃ ἀγαθὰ περισσότερα ἀπὸ ὅσα πρέ- πει. Πῶς ὅμως εἶναι δυνατόν αὐτὰ νὰ πραγματοποιηθοῦν, εἶναι δικό μου ἔργο νὰ σοῦ ἐξηγήσω.

ΕΥΡΕΤΗΡΙΑ

Οἱ ἀριθμοὶ παραπέμπουν κατὰ σειρά γιὰ τὰ χωρία τῆς Γραφῆς στὸ κεφάλαιο, τὸν στίχο καὶ τὴ σελίδα πού βρίσκονται, ἐνῶ γιὰ τὰ ὀνόματα καὶ πράγματα ἀπλῶς στὴ σελίδα πού βρίσκονται.

1. Εὐρετήριο χωρίων τῆς Γραφῆς

	Γένεσις				Ἰωάννης	
1		42		1	1	60
	Δευτερονόμιον			1	14	420
				3	13	420
66		420		3	16	420
	Ψαλμοὶ			12	31	418
				14	9	420
8		418		17	19	418
8		420			Πράξεις	
8		420		13	26	420
	Ἡσαΐας				Ρωμαιοὺς	
1		418		8	32	420
	Ἰεζεκιήλ			13	3-4	142
2		420			Κορινθίους Α΄	
	Βαρούχ			2	8	420
				10	4	420
36		420			Φιλιππησίους	
38		420		4	3	432
	Ματθαῖος				Πέτρου Α΄	
6		428				
2		64		4	1	418
	Λουκᾶς				Ἰωάννου Α΄	
5		64		1	1	420

2. Εύρετήριο ονομάτων και πραγμάτων

Α

- ἘΑαρών 258.
 ἘΑθαροι 134. 140. 144. 146. 154. 156.
 158. 160. 162.
 ἘΑβασγοὶ 136.
 ἘΑβεντῖνος 90.
 ἘΑβοριγῖνοι 88.
 ἘΑβούλητος 218.
 ἘΑβραάμ 60.
 ἘΑβράμης 14- 16.
 ἘΑβυδος 194. 350.
 ἘΑγαθαρχίδης 160.
 ἘΑγαθοκλῆς 346.
 ἄγγελος 44. 416. 426.
 ἘΑγήμων ἘΗλεῖος 400.
 ἘΑγήνωρ 346.
 ἘΑγησίλαος 498.
 ἄγιωσύνη 74.
 ἘΑγκος (βασιλεὺς) 84.
 ἘΑγκος ἘΟσιλίου 84.
 ἘΑγκυρα 274.
 ἘΑγκυρωτός, ἔργον ἘΕπιφανίου, 452.
 ἄγνεια 262.
 ἄγνοια 424.
 ἄγνωσία 414.
 ἘΑγριᾶνες 334.
 ἘΑγρίππας, βασιλεὺς, 38. 88. 258. 258.
 260. 412.
 ἘΑγύριος 176.
 ἘΑγχίαλος 140. 154.
 ἘΑγχισος 88.
 ἘΑδὰμ 76. 426. 440.
 ἘΑδασούλφος 280. 286. 288. 290. 302.
 ἘΑδάφιος, 96.
 ἘΑδδης 316.
 ἘΑδελφίανοὶ 70.
 ἘΑδέλφιος 70.
 ἘΑδέργης 126.
 ἘΑδουλις 18.
 ἘΑδουλῖται 18.
 ἘΑδριανὸς 14. 90. 92. 398. 400. 410.
 ἘΑδραιανούπολις 146.
 ἘΑέτιος 48.
 ἘΑζαβαρίτης 208.
 ἘΑζαρέθης 124.
 ἘΑθανάσιος ὁ Μέγας 38. 256. 322. 396.
 458. 470.
 ἄθεότης 316. 426. 464.
 ἘΑθηνᾶ 378.
 ἘΑθηναγόρας 480.
 ἘΑθῆναι 106. 196. 200. 206. 252. 294. 296.
 338. 378. 442.
 ἘΑθηναῖοι 102. 196. 206. 326. 336. 476.
 478. 490.
 ἘΑθηνόδωρος 402.
 ἘΑθῶος 208.
 Αἰγεάτης ἘΙωάννης 50. 82.
 Αἰγόκερος 18.
 Αἰγύπτιοι 56. 92. 186. 200. 248. 300. 370.
 444.
 Αἰγυπτος 18. 88. 108. 138. 186. 200. 208.
 246. 276. 310. 334. 340. 342. 390. 392.
 Αἰθίοπες 14. 54. 136. 252.
 Αἰθιοπία 16. 18. 54. 160. 244.
 Αἶλιος Διονύσιος ἘΑλικαρνασεὺς 478.
 480.
 αἰμομῆξια 308.
 Αἰνείας ἘΑγχίσου 88. 176. 312.
 αἵρεσις 20. 30. 38. 48. 66. 70. 74. 76. 78.
 82. 82. 84. 424. 428. 434. 448. 450.
 452. 454.
 αἵρεσις ἘΑρειανῆ 458.
 αἵρεσις ἘΕὐτυχιανῆ 84.
 αἵρεσις ἘΚελεστιανῆ 78.
 αἵρεσις ἘΠελαγιανῆ 78. 82.
 αἵρετικὸς, -οὶ 48. 70. 80.
 Αἰσχίνης 104. 106. 108. 488.

- αίσχρολογία 354.
 αίσχροπραγμοσύνη 116.
 αίσχροτης 406. 408.
 Αίσχύλος 488.
 Αίτνα 228. 282.
 Ἐκάκιος Βερροίας 94. 96.
 Ἐκάκιος Κων/πόλεως 48. 52.
 Ἐκάκιος, πρεσβύτερος, 100.
 ἀκρασία 408.
 ἀκτησία 414.
 Ἐκυλῖνος, διάκονος, 98.
 Ἐλαμάνδαρος 14-16.
 Ἐλαμοῦνδαρος 122. 124. 132.
 Ἐλανοὶ 92. 136. 374.
 Ἐλάριχος 278. 280. 282. 404.
 Ἐλβη 88.
 Ἐλβῖνος 260. 290.
 Ἐλεξάνδρεια 34. 52. 66. 76. 82. 102. 166.
 320. 384. 388. 390. 428. 442. 444. 446.
 Ἐλέξανδρος, διάδοχος Ἐντωνίνου,
 176. 178.
 Ἐλέξανδρος Ἱεροσολύμων 428. 444.
 Ἐλέξανδρος Κων/πόλεως 320. 458.
 Ἐλέξανδρος, μάρτυς, 154. 160.
 Ἐλέξανδρος ὁ Μακεδῶν 90. 104-106.
 112. 118. 170. 176. 310. 312. 326. 328.
 330. 332. 334. 336. 338. 340. 346. 354.
 464.
 Ἐλέξανδρος ὁ Μαμαΐας 406. 408.
 Ἐλέξανδρος, πρέσβυς, 124.
 Ἐλέξανδρος, ταξιάρχης, 156. 166. 168.
 Ἐλεξίνος 406.
 ἀλήθεια 26. 30. 32. 58. 102. 256. 414. 448.
 Ἐλκέτας 338. 342. 348.
 Ἐλκιδιάδης 398.
 Ἐλκίδης 206.
 Ἐλκίνους 64.
 Ἐλμάπολις 176.
 ἀλληλοφαγία 294.
 Ἐλλόβιχος 282.
 Ἐλογούνης 206.
 Ἐλπεις 280.
 Ἐλύπιος, ἀρχιεπίσκοπος Καισαρείας,
 74.
 Ἐλφειδὸς ὁ Ρινοκορούρων 74. 76.
 ἄμαρτια 76. 78.
 ἄμαρτωλός, -οὶ 308.
 Ἐμασις, βασιλεὺς Αἰγύπτου, 56.
 Ἐμαστρίνη 330.
 Ἐμβαζούκης 118.
 Ἐμβρος 16.
 Ἐμερῖται 14-16.
 Ἐμηστρις 192. 198. 206. 208. 212. 222.
 Ἐμίδα 116. 142.
 Ἐμισός 400.
 Ἐμμων, γεωμέτρης, 306.
 Ἐμμώνιος 390.
 Ἐμμώνιος, γραμματικός, 36.
 Ἐμμώνιος, Ὠριγενιστής, 98.
 Ἐμοραῖος 184.
 Ἐμόργης 180. 182. 184.
 Ἐμούλιος 90.
 Ἐμύντας 338. 340. 346.
 Ἐμυντιανὸς 464.
 Ἐμυρταῖος 186.
 Ἐμύτις 180. 182. 186. 188. 192. 196. 198.
 200. 204. 206. 222.
 Ἐμφιλόχιος Ἰκονίου 70. 72.
 Ἐμφίμαχος 344.
 ἀνάθεμα 28. 72.
 ἀναθεματισμὸς 72. 82.
 Ἐνάκλητος 432.
 ἀνάληψις 32. 60.
 Ἐναξαγόρας 218.
 Ἐναστασία ἁγία (ναὸς) 94.
 Ἐναστάσιος 44.
 Ἐναστάσιος, βασιλεὺς, 14. 52. 116. 118.
 126. 128. 172. 174. 268. 422.
 ἀνάστασις 24. 30. 32. 34. 64. 434. 440.
 Ἐνατόλιος, στρατηγός, 112.
 ἀνδραγαθία 274.
 Ἐνδραγάθιος 378.
 Ἐνδρέας 432.
 Ἐνδρέας, Βυζάντιος, 122.

- ἀνδρεία 494. 500.
 Ἄνδρῖα 206.
 Ἄνδρονικανός 58.
 Ἀνθέμιος 274. 378.
 Ἀνθιμος Κων/πόλεως 28.
 Ἄνθος 332.
 Ἀνθοῦσα 378.
 Ἀνθρωπομορφिताὶ 390.
 Ἀννίδας ὁ Καρχηδόνιος 86.
 Ἀνόμοιοι 410.
 Ἀνσιμουθ 144.
 Ἀντακλίδας 106.
 Ἀντιγένης 346.
 Ἀντίγονος, βασιλεύς, 260. 310. 334.
 338. 340. 342. 344. 346. 348. 350.
 Ἀντιόχεια 70. 122. 128. 150. 260. 274.
 320. 378. 382. 396. 422. 458.
 Ἀντίοχος 388. 390.
 Ἀντίοχος, ἀρχιερεύς, 258.
 Ἀντίοχος ὁ βασιλεύς 92. 332.
 Ἀντίοχος Πτολεμαῖδος 94.
 Ἀντίοχος, σατραπῆς, 92.
 Ἀντίπατρος 310. 330. 334. 336. 338. 340.
 342. 344. 346. 348. 350. 492.
 Ἀντίπατρος ὁ Ἀσκαλωνίτης 260.
 Ἀντισθένης 488.
 Ἀντωνῖνος Ἐφεσίων 386. 388.
 Ἀντωνῖνος ὁ Πίος 92. 454.
 Ἀντωνῖνος (Τιβερῖνος, Σαρδανά-
 παλος, Ψευδαντωνῖνος, Ἀσσύριος)
 176. 364. 406. 428.
 Ἀντώνιος, ἐπίσκοπος, 96.
 Ἀντώνιος Βῆρος, βασιλεύς Ρώμης, 26.
 86. 88. 260. 314.
 Ἄορνος, περιοχὴ Ἰνδιῶν, 328.
 ἀπάθεια 78.
 Ἀπάμεια 130.
 ἀπιστία 166. 338.
 ἀποκατάστασις 308.
 Ἀπολινάριος 26.
 Ἀπολλοφάνης Κυπαρισσιεύς 400.
 Ἀπόλλων 196.
 Ἀπολλωνίδης ὁ Κῶος, ἰατρός, 198.
 204. 206.
 Ἀπολλώνιος Τυανεύς 46. 54.
 ἀπόρροια 426.
 Ἀππιανός 84. 314.
 Ἀππίων 432.
 Ἀπτωτος 400.
 Ἀραβες 332. 334.
 Ἀραβία 108.
 Ἀραχώσιοι 312.
 Ἀρβηλα 328.
 Ἀρδαβούριος 268. 270. 306. 308.
 Ἀρδάγαστος 156.
 Ἀρέθας 16. 124. 132.
 Ἀρειανοὶ 46. 320. 386. 396. 432. 438.
 Ἄρειος 38. 48. 312. 322. 446. 458. 466.
 470.
 Ἀρεόβινδος, στρατηγός, 116.
 ἀρετὴ 26. 26. 112. 384. 388. 390.
 Ἀρζάμων 142.
 Ἀρζανηνή 142.
 Ἀρήλατος 284.
 Ἄρης 88.
 Ἀριάδνη 270. 272.
 Ἀριαράθης 336.
 Ἀριαράμνης 190.
 Ἀριστείδης 42. 196. 486.
 Ἀριστόβουλος 146. 258. 260.
 Ἀριστοκλῆς 484. 486.
 Ἀριστόλοχος ὁ Ἡλεῖος 400.
 Ἀριστόνικος 336.
 Ἀριστόνους 332.
 Ἀριστοτέλης 452.
 Ἀριστοφάνης 488.
 Ἀριστωνυμίδας ὁ Κῶος 400.
 Ἀρκάδιος, βασιλεύς, 112. 262-264. 276.
 Ἀρμάτος 266. 272. 274.
 Ἀρμάτων 160.
 Ἀρμενέριχος 270.
 Ἀρμενία 122. 136. 152. 204. 206. 308.
 364. 378.
 Ἀρμένιοι 116. 118. 126. 136. 148.

Ἄρμενος, ἐπίσκοπος, 72.
 Ἄρπαλος 338.
 ἄρρητοποιία 462.
 Ἄρριανός 92. 326.
 Ἄρριδαῖος 310. 332. 334. 340. 342. 344.
 346.
 Ἄρσάκης 92. 116. 208. 212. 214. 222.
 2150. 252.
 Ἄρσάκης ὁ Φριαπίτης 92.
 Ἄρσακίδαί 92.
 Ἄρσακίδης 364.
 Ἄρσάκιος Κων/πόλεως 264.
 Ἄρσάκιος, πρεσβύτερος, 100.
 Ἄρσινθή 330.
 Ἄρσίτης 206. 210.
 Ἄρτάβανος 198.
 Ἄρταβάριος 208. 214.
 Ἄρτάπαλος 330.
 Ἄρτάπανος 192. 194. 196. 198.
 Ἄρπιαζάνης 208.
 Ἄρχελαος 312.
 Ἄτάριος 202. 204. 222.
 Ἄρτακάμας 330.
 Ἄρτασύρας 186. 188. 190. 192. 210.
 Ἄρτέμων 66.
 Ἄρτοξάρης 202. 204. 208. 210.
 Ἄρτο(α)ξέρης 180. 198. 200. 206. 216.
 218. 220. 222.
 Ἄρτόστης 222.
 Ἄρτύφιος 202. 210.
 Ἄρτώνης 330.
 Ἄρχελαος 316. 380.
 Ἄρχίας ὁ Θούριος 336. 338.
 Ἄρχίδαμος 490. 492.
 ἄρχιερωσύνη 34. 258.
 Ἄσαμωναῖοι 258. 260.
 Ἄσανδρος 310. 346. 348.
 ἄσέβεια 140. 142. 316. 318. 468.
 ἄσέλγεια 264. 390. 460.
 Ἄσια 26. 106. 108. 110. 160. 196. 310.
 326. 328. 334. 338. 344. 350. 490. 496.
 Ἄσιμον Θράκης 156.

Ἄσκανία 178.
 Ἄσκάσιος 88.
 Ἄσκάσιοι 328.
 Ἄσκληπιόδωρος 344.
 Ἄσκληπιός 284.
 Ἄσπαδάτης 186.
 Ἄσπαμίτρης 196-198.
 Ἄσπαρ 268. 270. 306.
 Ἄσσύριος, -οἱ 10. 130. 132. 172.
 Ἄστυάγης 180.
 Ἄστυίγας 182. 184.
 ἄσυλία 386.
 Ἄταφέρνης 190.
 Ἄτρόμητος, πατήρ Αἰσχίνης, 106.
 Ἄτταλος 280. 282. 286. 290. 348. 404.
 Ἄττική 196.
 Ἄττικός Κων/πόλεως 72.
 Ἄττικός, πρεσβύτερος, 100.
 Ἄτυανὰς Ἰπποκράτους Ἄνδραμντίου
 400.
 Αὔγαρος 130.
 Αὔγούστα, πόλις, 140.
 Αὔγουστίνος 78. 80.
 Αὔγούστολος 272. 274.
 Αὔγουστος 86. 88. 130. 312. 402. 404.
 Αὔη 18.
 Αὔξουμις 16. 18.
 Αὔξουμίται 16. 18.
 Αὔρηλιος, ἐπίσκοπος, 76. 80.
 αὔτεξούσιον 24. 80.
 Αὐτόλυκος 346.
 Ἄφθόνιος 464.
 Ἄφόδητος 106.
 Ἄφρικανός, ἱστορικός, 40. 42.
 Ἄφρική 80. 178. 302. 304.
 Ἄφροδίτη 362. 364. 366.
 Ἄχαιμενίδης 198. 200. 222. 364.
 Ἄχιλλεύς Τάτιος 318. 354.
 Ἄχιλλιος 318.

B

Βαβυλῶν 188. 192. 194. 196. 202. 214.

216. 230. 332. 340. 354.
 Βαβυλωνία 346.
 Βαβυλώνιοι 194. 312. 360. 362. 374.
 Βαγαπαῖος 206.
 Βαγαπάτης 186. 188. 190. 192. 216.
 Βαγόραζος 206.
 Βάκτρα 198. 230. 328.
 Βακτριανή 346.
 Βάκτριοι 180. 188. 224.
 Βαλβῖνος 406.
 Βαλεντινιανὸς 276. 306. 308.
 Βάνδαλοι 112. 124.
 βάπτισμα 76. 324. 378.
 Βαρὰμ 148. 150. 152.
 Βαραμαάνης 136.
 βαρβαρισμὸς 450.
 Βαρήνης 182.
 Βαρίσης 190.
 Βαρκάνιοι 182. 184.
 Βαρσίη 330.
 βασιλεία Θεοῦ-οὐρανῶν 34. 44. 474.
 Βασιλείδης 486.
 Βασίλειος ὁ Κίλιξ 52. 376. 416. 422.
 Βασίλειος (ὁ Μέγας) 20. 22. 50. 54. 256.
 380. 466. 468. 472.
 Βασιλίνα, μήτηρ Ἰουλιανοῦ, 386.
 Βασιλίσκος 266. 270. 272. 324. 398.
 Βασσάκος 126.
 Βασσιανὸς 406.
 Βελισάριος 112. 120. 122. 124. 126. 128.
 132.
 Βενέριος 96.
 Βεβέτοι 162. 164.
 Βελλερίδης 286.
 Βελιτανᾶς 192.
 Βεόδης 120.
 Βερενίκη 370. 372.
 Βερινιανὸς 72.
 Βερόη 144.
 Βέρροια 128. 142.
 Βέττο 154.
 Βῆλος 172.

Βηρίνα 266. 272. 274. 276.
 Βῆσσοι 328.
 Βιβιανὸς 270.
 Βίζος Σελευκείας 70.
 Βιθυνία 92. 108. 178. 352.
 Βικέντιος 320.
 Βικτωρ 398. 448.
 Βικτώριος ὁ Λαμπάδιος 410.
 Βιμνάκιον 140.
 Βινδῶσης 150. 152.
 Βίτων 320.
 Βλάσις 114.
 βλασφημία 50. 52. 66. 68. 256. 264. 416.
 430. 468.
 Βλέμμοι 300.
 Βλησχάμης 132.
 Βλησχάνης 152.
 Βοηθὸς 480.
 Βολόγαισος 364.
 Βολουσιανὸς 442.
 Βονηφάτιος 288. 302. 304.
 Βόσπορος 120. 192. 394.
 Βόσσοι 154.
 Βουγολόβρας, μάγος, 140.
 Βούζης 122. 128.
 Βουκελλάριος 278.
 Βουργοντίονες 286.
 Βούσιρις 490.
 Βουτσᾶς 142.
 Βόχορος 362.
 Βραχμᾶναι 54.
 Βρεττανία 108. 280.
 Βρεταννοὶ 406.
 Βρεττία 282.
 Βροῦτος 486.
 Βύβλος 200.
 Βυζακηνή 76.
 Βυζάντιον 16. 112. 122. 124. 128. 132.
 134. 136. 140. 148. 160. 174. 302.

Γαϊνᾶς 386.
 Γάιος 412.
 Γάιος Ἰούλιος Καῖσαρ 176. 260.
 Γάιος (πρεσβύτερο) 66.
 Γάιος Ρωμαῖος 400.
 Γάιος Τριάριος 402.
 Γαλατία 280.
 Γαλαπιανὸς 478.
 Γαλιλαία 38. 262.
 Γαλλία 78. 280.
 Γάλλος 442.
 Γάρμος 354. 356. 358. 360. 364. 364. 366.
 368. 370. 374.
 γαστριμαργία 418.
 γαστρίμαργος 384.
 Γαυγάμηλα 328.
 Γελάσιος 28. 82. 320. 322. 324. 326.
 Γελάσιος Καισαρείας 410.
 Γεννάδιος 156.
 γέννησις 66.
 Γερόντιος, πρεσβύτερος, 74. 102.
 Γερμανία 286.
 Γερμανοὶ 108.
 Γερμανὸς, στρατηγός, 146. 162. 164.
 Γερόντιος 284.
 Γέσιος Φλῶρος 260.
 Γέται 148. 156.
 Γέτας 406.
 Γεώργιος 160.
 Γεώργιος Ἀλεξανδρείας 376.
 Γεώργιος Λαοδικεὺς 316.
 Γήπαις 154. 162.
 Γίγγης 218.
 Γίσχαλα 62.
 Γλαυκοθέα, μήτηρ Αἰσχίνου, 106.
 Γλίτις 74.
 Γλυκερία, μάρτυς, 140.
 Γλυκέριος 266.
 γνῶσις 428.
 γνῶσις ψευδώνυμος 448.
 Γνωστικοὶ 448.
 Γολινδοῦχ 152.

Γοργένης 136.
 Γορδιανὸς 406.
 Γορδίας 142.
 Γότθοι 112. 126. 278. 280. 290. 292. 294.
 296. 306.
 Γουνδοῦις 158.
 Γουργένη 120.
 Γρανικὸς 326.
 Γραπιανὸς 280.
 Γρηγόριος Ἀντιοχείας 146. 150.
 Γρηγόριος Θεολόγος 50. 256. 472.
 Γρηγόριος ὁ Νύσσης 22. 468.
 Γρύλλος 180.
 Γυμνάσιος, ἐπίσκοπος, 102.
 Γυντιάριος 286.
 Γῶαρ 286.

Δ

Δαβὶδ 58.
 Δαγάνες 136.
 Δάγαρις 124.
 Δαδῶης, αἵρετικὸς, 70.
 Δακίας 268.
 Δαλματία 158.
 Δάμας 356. 358. 364. 366.
 Δαμάσκιος 464.
 Δαμασκὸς 340. 342.
 Δάμασος 390.
 Δαμασπία 206. 222.
 Δάμις 56.
 Δάρδανος 286.
 Δαριαῖος 192. 198. 212. 222.
 Δαρεῖος 102. 104. 178. 180. 192. 222. 326.
 328. 330.
 Δαρεῖος Ὑστάσπεω 190.
 Δᾶτις 192.
 δεισιδαιμονία 264. 462.
 Δέκιος 442.
 Δελφοὶ 196.
 Δέξιππος 262. 310.
 Δέρβικες 184.

Δήλιοι 402.
 Δημάδης 336. 338.
 Δημαινέτης 248.
 Δημάρατος 194. 348.
 Δήμαρχος 334.
 Δημήτηρ 352.
 Δημήτριος 56.
 Δημήτριος Ἀλεξανδρείας 438. 442.
 444.
 Δημήτριος ὁ Φαλιρεὺς 336.
 δημιουργία 416.
 Δημόνικος 488.
 Δημοσθένης 104. 106. 108. 336. 472. 486.
 488. 492.
 Δημοσθένης, ἑπαρχος, 378.
 διάβολος 24.
 δικαιοπραγία 274.
 δικαιοσύνη 230. 304.
 Διλμαϊνὸν ἔθνος 136.
 Διογενιανὸς 474. 476.
 Διόδωρος 476. 478.
 Διόδωρος Σικελιώτης 104. 174.
 Διόδωρος Ταρσοῦ 28. 316. 410. 412.
 422.
 Διοκλητιανὸς 108. 110. 144. 402. 404.
 436. 446.
 Διονύσιος 352.
 Διονύσιος Ἀλεξανδρείας 438.
 Διονύσιος Ἀλικαρνασεὺς 312. 464. 478.
 480.
 Διονύσιος (Ἀρεοπαγίτης) 12. 14.
 Διονύσιος Σικελίας 492.
 Διονύσιος, σοφιστής, 106.
 Διόνυσος 332.
 Διόσκορος 28. 50. 376. 390.
 Δίων ὁ Κορκίου 314.
 Δίων ὁ Συρακούσιος 352. 354.
 Δόλβζας 152.
 Δομετιανὸς 150. 152. 262.
 Δομτιανὸς 56. 464.
 Δονάτος 286.
 δόξα θεία - Θεοῦ 170.

Δοσιθεανοὶ 450.
 Δοπιανὸς Τεπενεσίου 76.
 Δουβάνδος 126.
 Δούβιος 136. 290.
 δουλεία 260.
 Δραγγηνοὶ 346. Δράγγων 312.
 Δριζίπερα 158. 160.
 Δρόκτων 148.
 Δρυπέτις 330.
 δύναμις Θεοῦ 426.
 δυσσέβεια 22. 48. 74. 82. 414. 464. 466.
 δωρεὰ (Θεοῦ)
 δωροδοκία 338.
 Δωρόθεος 122. 482.

Ε

Ἔγεστος 90.
 ἔγκρατεια 406. 446.
 Ἔδεσσα 130.
 Ἐδομίτης 164.
 Ἐζεκίας 44.
 εἰδωλολατρία 384. 464.
 εἰκὼν 36. 74. 426. 434. 446.
 Εἰκονομάχοι 30. 434.
 εἰρήνη 14. 18. 124. 454. 458.
 Εἰρήνη, βασίλισσα, 168.
 Εἰρηναῖος 66. 448. 450.
 Ἐκατόμνωσ ὁ Μιλήσιος 400.
 Ἐκβάτανα 180. 182. 196.
 Ἐκκλησιά 14.
 Ἐλαγάδαλος (Τιβερῖνος) 176.
 Ἐλλάδιος 36. 474. 482.
 ἔλεημοσύνη 384.
 Ἐλενούπολις 98.
 Ἐλεσθαῆς 16.
 Ἐλλάνικος 214.
 Ἐλλάνικος Ἡλεῖος 400.
 Ἑλλάς 108. 192. 194. 334. 496. 500.
 Ἑλλήν,- ες 24. 26. 34. 64. 68. 100. 112.
 174. 196. 200. 202. 210. 214. 216. 218.
 236. 264. 274. 276. 310. 326. 334. 336.

362. 378. 426. 428. 452. 460. 490. 496.
498. 500.
- Ἐλλήσποντος 310. 334. 340. 346. 350.
- Ἐλπίδια 302.
- Ἐπλίδιος, πρέσβυς, 140.
- Ἐπλίδιος, πρεσβύτερος, 100.
- Ἐμπουσα 56.
- ἐνανθρώπησις 24. 60. 416.
- ἐνέργεια (Χριστοῦ) 30.
- ἔνωσις 60. 418. 420.
- ἐξορία 394.
- ἐπαγγελία 24.
- ἐπιβουλή 39
- ἐπίγνωσις 10.
- Ἐπίδαμνος 266.
- ἐπιείκεια 90. 496.
- Ἐπίκτητος 92.
- Ἐπικύδης 338.
- Ἐπινίκιος 274.
- Ἐπιφάνιος 94. 98. 394. 450.
- Ἐρατώ, μούσα, 170.
- Ἐρινύες 98. 100.
- Ἐρμείας 68.
- Ἐρμενάριχος 268.
- Ἐρμογένης 124.
- Ἐρμούθιος 248.
- Ἐρούιος Τυλλίου 84.
- ἔρωσ 246. 354.
- Ἐσσηνοὶ 262. 412.
- Εὔα 426.
- Εὐαγόρας 218. 220. 490.
- Εὐάγριος, σχολαστικός, 36.
- Εὔβοια 244.
- Εὔβουλος 104.
- Εὐγένιος, πατὴρ Θεμεστίου, 254. 288.
- Εὐγένιος, τριθεΐτης, 30. 32.
- Εὐγνωμόνιος 102.
- Εὐδαίμων, ἐπίσκοπος, 102.
- Εὐδοξία 386. 388. 390. 394. 396.
- Εὐθύμμος, Ὁριγενιστής, 98.
- Εὐκλεία 382.
- Εὐκλεος 380.
- εὐλάβεια 388.
- Εὐλάλιος 94.
- Εὐμένης ὁ Καρδιανὸς 310. 330. 332.
334. 336. 338. 340. 342. 346. 348.
350.
- Εὐνάπιος 262. 404.
- Εὐνόμος 20. 22. 48. 50. 466.
- Εὐξείνος Πόντος 132. 310. 334.
- Εὐπλοῦτιος 296.
- Εὐριπίδης 488.
- Εὐρυδίκη 338. 340. 344.
- Εὐρυκλέας 362.
- Εὐρώπη 154. 156. 158. 160. 162. 192.
334.
- εὐσέβεια 28. 48. 78. 136. 256. 264. 422.
452. 454. 464.
- Εὐσέβιος 464.
- Εὐσέβιος Δορυλαίου 28.
- Εὐσέβιος Καισαρείας 24. 26. 34. 36.
- Εὐσέβιος Κυζίκου 126.
- Εὐσέβιος Νικομηδίας 48. 320.
- Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου 12. 46. 324. 438.
440. 442. 444. 456.
- Εὐσέβιος Οὐαλεντινουπόλεως 386.
- Εὐσέβιος, πρεπόσιτος, 282.
- Εὐσέβιος, Ὁριγενιστής, 98.
- Εὐστάθιος, αἰρετικός, 70.
- Εὐστάθιος Ἀνποχείας 320. 458.
- Εὐτέρπη, μούσα, 170.
- Εὐτόκιος 320.
- Εὐτρόπιος 96. 166. 386.
- Εὐτυχῆς 376.
- Εὐτυχιανοὶ 376.
- Εὐφημία, θυγάτηρ Βελισαρίου, 126.
126.
- Εὐφράτης 312. 362. 364. 366. 370. 372.
- εὐφροσύνη 252.
- Εὐχέριος 278.
- Εὐχίται 70.
- Ἐφεσος 50. 56. 72. 94. 102. 220. 388.
- Ἐφθάλανος 136.
- Ἐφθαλίται 114. 116. 136. 156.

ἔχθρα 48. 392.

Z

Ζαβέρτας 144.

Ζαδέσπρας 150. 152.

Ζάκυνθος 228. 246.

Ζαλαβζάς 154.

Ζαμέρδης 150.

Ζάμης 124. 126.

Ζαράδης 308.

Ζάρις 212.

ζηλοτυπία 372.

Ζήμαρχος 136.

Ζήνων, βασιλεύς, 50. 52. 266. 272. 274.
276. 410.

Ζήνων, ἐπίσκοπος, 380.

Ζηωνίς 272.

Ζοανάμθης 150.

Ζοάρας 372.

Ζουρουάμ 308.

Ζωόρας 28.

Ζώπυρος 194. 202. 206.

Ζώσιμος, κόμης, 402.

H

Ἡγεμόνιος 316. Ἡγίας 194.

ἡδονή 22. 38. 40. 216. 220. 378. 468.

ἡθοποιία 68.

ἡλεκτρον 232. 234. 236.

Ἡλικος 212.

Ἡλιόδωρος 244. 254. 320. 354.

Ἡλίων 306. 308.

Ἡπειρος 310. 334.

Ἡράκλεια 102. 154. 398.

Ἡρακλειανός 288. 316. 318.

Ἡρακλείδης Ἐφέσου 94. 98. 102.

Ἡρακλείδης Νύσσης 72.

Ἡρακλείδης, διάκονος, 388.

Ἡρακλείδης Ἐφέσου 398.

Ἡράκλειον (Ἀττικῆς) 196.

Ἡράκλειος 144. 146. 148. 166.

Ἡράκλειος, πατήρ Ἡρακλείου τοῦ
αὐτοκράτορος, 144.

Ἡρακλῆς 494.

Ἡρόδοτος 102. 104. 178. 180. 194. 214.
220. 296.

Ἡρόδωρος 296.

Ἡρώδης 38. 258.

Ἡρωδιανός 158. 404.

Ἡσαῦ 270. 272.

Ἡσύχιος, ἰλλούστριος, 172. 174.

Ἡσύχιος, μοναχός, 380.

Ἡσύχιος, πρεσβύτερος, 68.

Ἡφαιστίων 312. 330. 334.

Θ

Θάλεια, μοῦσα, 170.

θάνατος 32.

Θάπις 300.

Θεαγένης 246. 248. 250. 252.

Θέκλα 96.

θέλημα 30.

Θεμίστιος 30. 254. 422. 424.

Θεμιστοκλῆς 196.

Θεόγνωστος, Ἀλεξανδρεύς, 414.

Θεόγνωστος, συγκλητικός, 392.

Θεοδώριχος 154.

Θεοδόσιος 32.

Θεοδόσιος ὁ νέος 36. 38. 76. 276.

Θεοδόσιος ὁ Μέγας 72. 78. 118. 256.
264. 276. 278. 288. 298. 302. 306.

Θεοδόσιος, πατήρ Ἡλιοδώρου, 254.

Θεοδόσιος, υἱὸς Μαυρικίου, 162. 164.
168.

Θεοδότη 390.

Θεόδοτος Ἀντιοχείας 72.

Θεοδώρητος Κύρου 36. 38. 58. 322.

Θεοδώριχος 274. 386.

Θεόδωρος 436.

Θεόδωρος Ἀντιοχεὺς 20. 22. 46.

Θεόδωρος μονάζων 30.

Θεόδωρος, μοναχός, 422. 424.
 Θεόδωρος Μοψουεστίας 28. 46. 54. 308.
 378. 422. 468.
 Θεόδωρος, πρέσβυς, 156.
 Θεόδωρος, πρεσβύτερος, 12. 308.
 Θεόδωρος, υἱὸς Ἰουστινιανοῦ, 138.
 Θεόκτιστος 128. 132.
 θεομηνία 64.
 θεοπάθεια 422.
 Θεοπασχῖται 424.
 θεοπλαστία 460.
 θεοσημεία 130.
 θεοσοφία 20. 54.
 Θεότεκνος Καισαρείας 444.
 Θεοφάνης Βυζαντίου 132.
 Θεοφύλακτος 138.
 Θεόφιλος Ἀλεξανδρείας 34. 80. 94.
 384. 390. 392. 394. 396.
 Θεόφιλος ὁ Ἰνδὸς 48.
 Θεοφόβιος 422. 424.
 Θερμαντία 276.
 Θερμοπύλαι 194.
 Θεσσαλονίκη 306.
 Θευδέριχος 266. 300.
 Θεωνᾶς 446.
 Θῆβαι Αἰγύπτου 276. 300.
 Θηβαῖοι 194.
 Θηβαῖς 296. 298.
 Θίβρων ὁ Λακεδαιμόνιος 338.
 Θίσθη 248.
 Θουκυδίδης 102. 104. 178. 310. 488.
 Θράκη 108. 144. 148. 274. 292. 310. 334.
 θρησκεία 26. 46. 414. 454.
 Θύαμις 246. 248. 250.
 Θύβρις, ποταμός, 90.
 θυμηδία 252.
 θυμὸς 382. 394.
 θυσιαστήριον 96.
 Θωμᾶς, ἀπόστολος, 432.
 Θωμᾶς Ἀπαμείας 130.
 Θωμᾶς, πρέσβυς, 124.
 Θωμᾶς, ρεφερενδάριος, 44.

Θώραξ ὁ Θεσσαλὸς 194.

I

Ἰάκιμος 258.
 Ἰακώβ 446.
 Ἰάκωβος 430.
 Ἰάμβλιχος 354. 362.
 Ἰάνδυσος 92.
 Ἰβας 28.
 Ἰθήρες 116. 118. 136.
 Ἰγγένιος 290.
 Ἰγνάτιος ὁ θεοφόρος 14. 386. 456.
 Ἰδέρης 190. 212.
 Ἰεζίδης 16.
 Ἰεράπολις 26. 128.
 Ἰερ. ἡς 46.
 Ἰεροσόλυμα - Ἰερουσαλήμ 40. 62. 64.
 74. 258. 320. 324. 380. 444.
 ἱερουργία 418.
 Ἰερώνυμος, πρεσβύτερος, 78.
 ἱερωσύνη 74. 76. 248. 250. 252. 382. 396.
 444.
 Ἰεσσαί 418.
 Ἰζαβάτης 186. 188.
 Ἰζαλά 142.
 Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ἀνανίου 62.
 Ἰλιον 88. 172.
 Ἰλλοῦ 266. 272. 274. 276.
 Ἰλλυρικὸν 278. 292.
 Ἰλλυριοὶ 268. 310.
 Ἰμεραῖος 336.
 Ἰναρος 200. 202.
 Ἰνδοὶ 54. 56. 158. 222. 226. 228. 230. 232.
 234. 238. 240. 242. 312. 328. 330.
 346.
 Ἰννοκέντιος Ρώμης 80. 318. 398.
 Ἰνδὸς ποταμὸς 312. 328. 346.
 Ἰοδιανὸς 280. 282.
 Ἰοβῖνος 286.
 Ἰόλλας 338.
 Ἰορδάνης 324. 458.

Ἰουδαῖος 40. 60. 64. 62. 66. 258. 260. 262.
412. 432. 434. 452.
Ἰούδας Ἀριστόβουλος) 258.
Ἰουλία 406.
Ἰουλιανός 406.
Ἰουλιανός 484. 486.
Ἰουλιανός (αἰρετικός) 82.
Ἰουλιανός (ἀρχιερεὺς) 376.
Ἰουλιανός (ὁ παραβάτης) 48. 264. 280.
282. 284. 286.
Ἰουλιανός, πρέσβυς, 130.
Ἰουλιανός, συγγραφεὺς, 476. 478.
Ἰούλιος Καίσαρ 86. 172.
Ἰουστινιανός 14. 16. 112. 120. 124. 126.
128. 130. 134. 158. 174.
Ἰουστίνος, βασιλεὺς, 16. 32. 44. 52. 116.
118. 120. 134. 136. 148. 174. 256. 280.
Ἰουστίνος, μάρτυς, 66. 448. 452.
Ἰουῆτος Τιθιρεὺς 38.
Ἰουῆτος ἀνεψιὸς Ἰουστινιανοῦ, 126.
Ἰππόλυτος 450.
Ἰσαάκιος, 98. 100.
Ἰσαυρία 268. 270. 274.
Ἰσαυροὶ 124. 272.
Ἰδιγέρδης, βασιλεὺς Περσῶν, 112.
Ἰσίδωρος Ἀλεξανδρεὺς 400. 444.
Ἰσίδωρος, ξενοδόχος, 390. 392.
Ἰσοκράτης 106. 488. 492.
Ἰσοκράτους Λόγοι:
[«Ἀρεοπαγιτικός» 490.
«Ἀρχίδαμος» 490.
«Ἐλένης ἐγκώμιον» 490.
«Κατὰ τῶν Σοφιστῶν» 490.
«Παναθηναϊκός» 490.
«Πανηγυρικός» 490.
«Περὶ τῆς ἀντιδόσεως» 490.
«Περὶ τῆς εἰρήνης» 490.
«Πλαταϊκός» 490.
«Πρὸς Διονύσιον τὸν Σικελίας» 492.
«Πρὸς Εὐθύβουν» 490.
«Πρὸς Καλλίμαχον» 490.
«Πρὸς Λοχίτην» 492.

«Πρὸς Τιμόθεον» 492.
«Πρὸς τοὺς Μιτυληναίων ἄρχοντας»
492.
«Τραπεζικός» 490.
«Φίλιππος» 490.]
Ἰσπανία 294.
Ἰσσοσ 326.
Ἰστρος 192. 384.
Ἰταλία 84. 88. 108. 132. 176. 274. 280.
312. 314.
Ἰταλοὶ 332.
Ἰχθεῖς 18.
Ἰωάννης Αἰγεάτης, 82.
Ἰωάννης Ἀλεξανδρείας 84.
Ἰωάννης Ἀντιοχείας 72.
Ἰωάννης, διάκονος, 94. 96. 98. 100.
Ἰωάννης Διάλογος 376.
Ἰωάννης (εὐαγγελιστής) 380. 418. 432.
Ἰωάννης, κόμης, 96.
Ἰωάννης, κναιίστωρ, 138.
Ἰωάννης Κων/πόλεως 138. 140. 256.
Ἰωάννης, μοναχός, 98.
Ἰωάννης ὁ Νηστευτῆς 156.
Ἰωάννης (πρέσβυς) 130.
Ἰωάννης Συθοπολίτης 376. 416.
Ἰωάννης, στρατηγός, 16. 126. 132. 136.
142. 144. 148.
Ἰωάννης, τύραννος, 298. 306.
Ἰωάννης Φιλῶππος 30. 32. 46. 54. 82.
256.
Ἰωάννης Χρυσόστομος 32. 94. 102. 318.
378. 380. 382. 384. 386. 388. 390. 392.
394. 396. 398. 420.
Ἰώδιος 142.
Ἰωνάθης, ἀρχιερεὺς, 258.
Ἰώσηπος Φλάφιος 40. 64. 66. 258. 260.
Ἰωτάπατα 62. 262.

Κ

Καβάδης 114. 116. 122. 124. 126.
Καδία 302.

Καικίλιος 104. Καΐσαρ 86.
 Καϊνοί 448.
 Καισάρεια 74. 98. 320. 322. 324. 410.
 κακία 74. 110. 328. 384. 390. 442. 444.
 κακοπλαστία 430.
 κακουργία 260.
 Κάλς 334.
 Κάλανος, γυμνοσοφιστής, 330.
 Κάλας Ἡλείος 400.
 Καλάσιρις 246. 248. 250.
 Κάλλαισχος 488.
 Καλλίπους Πηλίου 400.
 Καλλιτρόπη 388.
 Καλλιάδης 194.
 Καλλιώπη, μούσα, 170.
 καλοκαγαθία 34.
 Καλχηδών 50. 52. 154.
 Καλώνυμος (Θεμίσιος) 424.
 Καμβύσης 102. 178. 182. 186. 188. 222.
 Κανδίδης 268.
 Κανδιδιανός 290. 306. 308.
 Κάνδιδος, ἐπίσκοπος, 128.
 Κάπετος 88.
 Καπιτώλιον 402.
 Καππαδόκες 116.
 Καππαδοκία 74. 190. 274. 310. 334. 336.
 Κάπυς 88.
 Κάροι 310.
 Κάρος 446.
 Καρδαρηγᾶς 142. 144.
 Καρθαγένη 76. 80.
 Καρία 346.
 Καρκίνος 18.
 Καρμανία 312. 330.
 Καρχηδόνοι 332.
 Καρχηδών 156.
 Κάσανδρος 334. 336. 346. 348.
 Κασπία 118.
 Κασσιανός Κοκκιανός ἢ Κόκκιος
 Δίων 176.
 Κάστος 144.
 Κάτλος 402.

Καυκάσιοι 312.
 Καῦνος 206. 348.
 Κέλερος 116.
 Κελέσιος 76. 82.
 Κελεσιανοί 76.
 Κελεστίνος Ρώμης 78. 80.
 Κελτοί 86. 108. 176. 448.
 Κεραύνια ὄρη 334.
 Κερμηχίωνες 134.
 Κεφαλίων 170. 174.
 Κίλικες 214.
 Κιλικία 274. 310. 334. 344.
 Κιρκίνσιον 150.
 Κλαύδιος, βασιλεύς, 40. 262. 310. 414.
 Κλέαρχος 214. 216. 218.
 Κλεῖτος 328. 346.
 Κλειτοφών 318.
 Κλεομένης 310. 334.
 Κλήμης Ἀλεξανδρεὺς 424. 438. 442.
 Κλήμης Ρώμης 430. 432. 454.
 Κλητίας Ἡλείος 400.
 Κλεοπάτρα 338. 340.
 Κνήμων 248.
 Κνίδιος 160.
 Κνίδος 348.
 Κόκκιος Δίων 176.
 κόλασις 24. 76.
 Κόλχοι 132. 156.
 Κόμανα 398.
 Κομάνη 74.
 Κομεντίολος 134. 140. 144. 146. 148. 152.
 158. 160. 162. 166.
 Κόμμοδος Καῖσαρ 482. 484.
 Κόνων 220.
 Κόνων, τριθεΐτης, 30. 32.
 Κοπρώνυμος 168.
 Κοσμάς, δήμαρχος, 162. 164.
 κοσμογένεια 40.
 κοσμογονία 66. 258. 260. 308.
 Κουαρτοπάρθοι 142.
 Κουδρούθη 320.
 Κουκουσός 396.

Κρατερὸς 312. 330. 334. 336. 340. 342.
 Κρεούση 88.
 Κρήτες 402.
 Κρήτη 196. 338.
 Κρίσκης 454.
 Κρίσπος, υἱὸς Μ. Κωνσταντίνου, 36.
 Κριτίας 488.
 Κροῖσος 182.
 Κρόνος 468.
 Κτησίας ὁ Κνιδίου 178. 180. 186. 194.
 216. 218. 220. 222. 224. 242. 244.
 Κτησιῶν 78.
 Κυβέλη 250.
 Κύζικος 324.
 Κυνάνη 338. 340.
 Κυόνιοι 244.
 Κύπριοι 218.
 Κύπρος 218. 220. 342-344. 450.
 Κυρηναῖοι 338.
 Κυρήνη 34. 338.
 Κυριακὸς 164.
 Κύριλλος (Ἀλεξανδρείας) 28. 66. 78.
 256. 422. 466.
 Κύριλλος Ἱεροσολύμων 324.
 Κυρίνος Χαλκηδόνος 94.
 Κῦρος, βασιλεὺς, 102. 178. 180. 182. 184.
 206. 208. 214. 216. 222. 330. 488.
 Κῦρος, εὐνοῦχος, 164.
 Κῦρος Κων/πόλεως 30.
 Κύρται, πόλις, 204.
 Κωνσταντῖνα, θυγάτηρ Κων/ντίνου,
 322.
 Κωνσταντῖνα, θυγάτηρ Τιβερίου, 140.
 166.
 Κωνσταντῖνα, πόλις, 146.
 Κωνσταντῖνος, πατρίκιος, 164. 166.
 Κωνσταντῖνος, τύραννος, 280. 284. 286.
 Κωνσταντινούπολις 30. 32. 36. 38. 42.
 52. 68. 102. 138. 156. 160. 168. 174.
 256. 272. 288. 306. 320. 382. 396.
 Κωνσταντῖνος ὁ Μέγας 26. 34. 36. 110.
 112. 114. 108. 174. 264. 320. 322. 324.

392. 456.

Κωνσταντῖνος, Πλακιδίας σύζυγος, 50.
 76. 276. 288.

Κωνσταντῖνος 290. 298. 300. 302.

Κωνσταντῖνος, πατὴρ Μ. Κωνσταντῖ-
 νου, 108.

Κωνσταντῖνος, υἱὸς Μ. Κων/ντίνου 254.
 322.

Κώνστας 280. 284. 288.

Λ

Λάβυξος 188.

Λάζαρος, ἐπίσκοπος, 80.

Λαζική 124.

Λαζοὶ 132.

Λακεδαιμόνιοι 194. 220. 326. 490. 492.
 500.

Λαμπάδιος 418. 420. 422.

Λαμπέτιος 74. 76.

Λαομέδων 310. 334. 344.

Λαοσθένης 402.

Λαουῖνιος 88.

Λαρδὺς 164. 166.

λατρεία 68.

Λεονάτος 332. 334. 336.

Λεόντιος 276. 294.

Λεόντιος 418. 422.

Λέοντις 302.

Λεσβώναξ 254.

Λεύκιος Χαρίνος 432.

Λεύκολλος 400. 402.

Λίλιος 166. 168. Λεοντία, σύζυγος
 Φωκά, 164.

Λέων, βασιλεὺς, 266. 268. 272.

Λέων Ρώμης 78. 80. 82.

Λευκίππης 318.

Λευκοὶ 114.

Λέων 18. 168.

Λεωνάτος 310.

Λεωνίδας 194.

Λεωνίδης, πατὴρ Ὠριγένους, 442.

Λεωσθένης 336.

Λιδάνιος 300.
 Λιδάνιος, ρήτωρ, 378.
 Λίδανος 128.
 Λιδύη 108. 126. 148. 310. 334. 344. 408.
 Λίβυοι 332.
 Λιγοῦροι 126.
 Λικίνιος 110.
 Λίνος 432.
 Λιτώιος, ἐπίσκοπος Ἀρμενίας, 70.
 Λογγοβάρδοι 148.
 λοιδορία 48.
 Λουγδοῦνον 448.
 Λουκᾶς 42.
 Λουκιανὸς 460. 462.
 Λούκιος 462.
 λουτρὸν θεῖον 324.
 Λυδία 262. 340. 346.
 Λυδοὶ 310.
 Λυκία 96. 228.
 Λυσανίας 108.
 Λυσίας 108. 258.
 Λυσίμαχος 310. 332. 334. 336. 350. 490.
 Λώρεντος 88.

M

Μααθηνοὶ 16.
 μαγγανεία 248.
 μαγεία 440.
 Μάγνος 174.
 Μάγος 178. 222.
 Μαιῶτις λίμνη 118.
 Μακάριος, ἐπίσκοπος Μαγνήτων, 94.
 Μακάριος Ἱεροσολύμων 320.
 Μακεδόνες 92. 112. 176. 310. 312. 330.
 340. 342. 346. 464.
 Μακεδονία 110. 330. 334. 336. 338. 340.
 Μακρίνος 178. 406.
 Μακρόδιοι 136.
 μακροθυμία 162.
 Μαμαία 406.
 μανία 498. 500.

Μανιχαῖοι 316. 318.
 Μανιχαϊσμός 416.
 Μανούλ 136.
 Μαξένπος 110.
 Μαξιμίνος, βασιλεὺς Ρώμης, 108. 110.
 288.
 Μαξιμίνος, Ρωμαῖος βασιλεὺς Ἑλλά-
 δος, Θράκης, Ἀσίας 108. 408.
 Μάξιμος 284. 306. 408. 464.
 Μάξιμος Σελευκείας 380.
 Μαρδόνιος 190. 192. 194. 196.
 Μαρία, Θεοτόκος, 80.
 Μαρίνος 144.
 Μαρίνος 418. 420.
 Μάριος 86.
 Μάρκελλος 396.
 Μαρκιανισταὶ 382.
 Μαρκιανὸς, βασιλεὺς, 52. 138. 266. 274.
 Μάρκος, βασιλεὺς, 280. 464. 482.
 Μάρκος εὐαγγελιστῆς 414.
 Μάρκος ὁ Ἀντωνίνου 92.
 Μαρσαγέτης 190.
 Μαρτύριος, πρωτοδιάκονος, 96.
 Μαραθῶν 192.
 Μέρκιος 84.
 Μάλχος, σοφιστής, 266.
 Μαρκιανὸς 136. 486.
 Μαρκίων, αἰρεσιάρχης, 384. 454.
 Μάρκος Ἀντώνιος Βῆρος, βασιλεὺς
 Ρωμαίων, 26.
 Μαρούζας 146.
 Μαρουθᾶς 70. 142.
 Μαρτῖνος, στρατηγός, 130. 270.
 Μαρτυρόπολις 146. 150.
 Μασάδα 62.
 Μασσαγέται 134.
 Μασσαλία 288.
 Μαστούβιος 308.
 ματαιολογία 24. 256.
 ματαιοπονία 30. 32. 58. 422.
 ματαιότης 32.
 Ματάκας 196.

Ματθαίας 258.
 Ματθαῖος 42.
 Μαθθίας 258.
 Μαυίας 16.
 Μαυρίκιος, βασιλεὺς Κων/πόλεως, 36.
 138. 140. 144. 150. 152. 154. 156. 158.
 160. 162. 164. 166. 168.
 Μαυρούσιοι 148. 156. 244.
 Μεγαβέρνης 184.
 Μεγάβυζος 194. 196. 198. 200. 202. 204.
 206. 210.
 Μελάτζης 128.
 Μεγαβέρνης 180.
 Μελάντα 480.
 Μελέαγρος 334.
 Μελέπιος Ἀντιοχείας 378. 380. 382.
 Μελιτηνὴ 150. 152.
 Μελπομένη, μοῦσα, 170.
 Μελωδὸς (Δαβὶδ)
 Μέμνων 96.
 Μέμφις 248.
 Μένανδρος 310. 334. 340.
 Μενέλαος, ἀρχιερεὺς, 258.
 Μένιπλος 56.
 Μενοστάνης 208. 210.
 Μενοστάτης 202.
 Μέντωρ 330.
 Μένων 214. 216.
 Μερμερόης 122.
 Μέση 406.
 Μεσοποταμία 132. 134. 312. 362. 366.
 370. 372.
 Μεσσαλιανοὶ 70. 72. 74. 450.
 Μεσσήνιοι 490.
 μετάνοια 70.
 Μετατρίς 244.
 Μέτελος 402.
 μετεμψύχωσις 22.
 μετενσωμάτωσις 440.
 μετριοφροσύνη 350.
 Μηδία 310. 334.
 Μῆδοι 330.

Μηνᾶς, πατρίκιος, 44.
 Μηνόδωρος 484. 486.
 Μηνόφιλος 484.
 Μητροδωρος 434. 436.
 Μητροφάνης 320.
 μαιφονία 190.
 Μιθραδάτης 212. 214. 216. 400.
 μικροψυχία 500.
 Μιλῆσιοι 210.
 Μιλτιάδης 192.
 Μιράνης 136. 138.
 μῖσος 444.
 Μιτρώστης 212.
 Μιτυληναῖοι 492.
 Μιχαήλ, βασιλεὺς, 168.
 μοιχεία 198. 304.
 μοναρχία 174. 454.
 Μόνασος 368.
 Μοντανισταὶ 66.
 Μοντανὸς 66.
 Μουκρί 158.
 Μουνδιακὸν 286.
 Μοῦνδος 126.
 Μουρήνα 400.
 Μοῦσαι 102. 104. 170.
 Μουσαῖος 296.
 Μοψουεστία 20. 46.
 μυθολογία 48. 102. 176.
 Μυσία 158.
 μυσταγωγία 256.
 Μυστάκων 144.
 μυστήριον 418.
 Μῶμος 488.
 μωρία 432. 460.
 Μωσῆς-Μωυσῆς 24. 38. 68. 258.

N

Νάξος 228. Ναροῆς 152.
 Νατάκας 192.
 Ναυσίκλεια 248.
 Νεάπολις 454.

Νέαρχος 330.
 Νείλος 18. 108. 160. 328. 342.
 νέκρωσις Νέπορος, ἐπίσκοπος, 80.
 Νεκτάριος 94.
 Νεκτάριος Κων/πόλεως 382. 398.
 νεκυομαντεία 362.
 Νεμέτωρ 90.
 Νεοβιγάστης 280.
 νεομηνία 436.
 Νεοπτόλεμος 312. 340. 342.
 Νέπως 266. 274.
 Νερούας 56.
 Νέρων 40. 260.
 Νεστοριανοί 78. 82.
 Νεστόριος 28. 46. 50. 52. 68. 72. 78. 82.
 84. 308. 376. 412. 422.
 νηστεία 414.
 Νίγρος 406.
 Νίκαια 178. 320. 338. 340. 392.
 Νικηφόρος Κων/πόλεως, 168.
 Νίκιος, μοναχός, 68.
 Νικοκλής 488. 490.
 Νικομήδης 354.
 Νικομήδεια 48. 108. 110. 320. 352. 456.
 Νῆνος 170. 220.
 Νισιθηνοί 140.
 Νισιδίς 132. 148.
 Νοητιανοί 450.
 Νοητός 450.
 Νόννοσος 14. 16. 18.
 Νορονδαβάτης 190.
 νουθεσία 456.
 Νουμάς Πομπιλίου 84.
 Νουμάς Ταρκυνίου 84.
 Νύμφιος, ποταμός, 140.

Ξ

Ξενοφών 92. 94. 180.
 Ξέρξης 102. 178. 192. 194. 198. 206. 208.
 210. 222.

Ο

*Οασίς 296. 298.
 *Ογωρ 156.
 *Οδόακρος 274.
 *Οδύσσεια 488.
 *Οδυσσεύς 306.
 Οιδάρας 180. 182. 184.
 οἰκονομία 58. 446.
 *Οκτάνιος 86.
 *Ολουρος, πατήρ Θουκυδίδη, 102.
 *Ολύβριος 116.
 *Ολυμπιάς, 172. 174. 400. 402. 468.
 *Ολυμπάς, διάκονος, 318. 398.
 *Ολυμπιάς, σύζυγος Φιλίππου, 338.
 464.
 *Ολυμπιόδωρος 276.
 *Ολύμπιος 278. 306. 314.
 *Ομηρίται 136.
 *Ομηρος, 170. 298.
 ὁμόνοια 454. 458.
 *Ονήσιμος, ἐπίσκοπος, 102.
 *Ονίας 258. 258.
 *Ονόφας 190. 192.
 *Ονώριος, βασιλεὺς Ρώμης, 50. 76. 262.
 276. 278. 280. 282. 284. 286. 288. 298.
 300. 302. 304. 404.
 *Ονώριος Ρώμης 30.
 *Οξυάρτης 312. 346.
 ὄργη 372. 390. 414.
 *Ορέστης 272.
 ὀρθοδοξία 382.
 *Ορθόδοξος 30. 48. 50.
 *Ορίσκος 200.
 *Ορμίξης 74.
 *Ορμίσδας 148. 150. 308.
 *Ορονδάτης 250.
 *Ορόνδης 214.
 *Ορόντος 332.
 *Ορφεὺς 296.
 *Ορώπιος 312.
 *Όσιος Κουρδούβης 320. 458.

Ὀσροήνη 70.
 Ὀτριάριος 266.
 Οὐαλέριος 292.
 Οὐάλης 254. 280.
 Οὐαλία 292.
 Οὐαλεντιανὸς ὁ νέος 50. 76. 254. 298.
 Οὐαλεντίνος 448.
 Οὐαλεντινούπολις 386.
 Οὐάλιος 296. 300.
 Οὐάνδαλοι 294.
 Οὐαραράνης 112.
 Οὐαρδάνος 136.
 Οὐάρδης 136.
 Οὐδιάστης 212. 214.
 Οὐεργίλιος 400.
 Οὐεσπασιανὸς, βασιλεύς, 40. 262.
 Οὐῆρος 364.
 Οὐίτιγισ 126. 128.
 Οὐλφιλᾶς 284.
 Οὐννοι 114. 118. 286. 292.
 Οὐνοῦφλος 266.
 Οὐολοσιανὸς 76.
 Οὐρανία, μούσα, 170.
 Οὐρανὸς 332.
 οὐσία θεία 446.
 Οὐσιρις 202. 204.

Π

Παγάσαι 328.
 πάθος 60.
 Παιδαγωγὸς 424. 426.
 Πακόρος, δυνάστης, 260.
 Πακούριος, βασιλεὺς Περσῶν, 116.
 Πακτωλὸς ποταμὸς 232.
 Παλαιστίνη 48. 80. 98. 320. 322. 324.
 326. 438. 444. 454.
 Παλαιστινοὶ 16.
 Παλλάδιος, σοφιστής, 464. 466.
 Παλλάδιος Ἐλενουπόλεως 98. 376.
 Παμπρέπιος 274.
 Παμφυλία 72. 126.

Πάμφυλοι 334.
 Πάμφιλος 12. 26.
 Πάμφιλος, ἄλλος, 42. 44. 438. 440. 442.
 444. 446. 456.
 Παναίσιος 302.
 Πανάρις, ἔργο Ἐπιφανίου, 450. 452.
 Παννονία 134. 178.
 πανουργία 48
 Πάνταινος 426. 442.
 πανωλεθρία 64.
 παράβασις 76.
 παράδεισος 74.
 παραίνεσις 456.
 Παραμισάδες 312.
 παρανομία 110.
 Παραπαμισάδες 346.
 Παρθένος 18.
 Πάρθοι 92. 400.
 Παρθυαῖοι 346.
 Παρμενίων 328.
 Παρμίσσης 180. 210.
 παρηρσία 386. 396. 498.
 Παρυσάτις 180. 206. 208. 210. 212. 214.
 216. 218. 222. 224. 330.
 Πάσχα 436. 446. 450.
 Πάσχα νομικὸν 434. 438.
 Πάταλα 348.
 Πατερμούθιος 444.
 Πατρίκιος ὁ Φρυξ 116.
 Πατρίκιος, υἱὸς Ἀσπάρου, 268. 270.
 Πάτρων 400.
 Παυλῖνος 140. 142.
 Παῦλος 66. 384. 432. 450.
 Παῦλος (αἰρετικὸς) 32.
 Παῦλος Ἡρακλείας 102.
 Παυλάκιος, αὐγουστάλιος, 388.
 Πausανίας 196.
 Πausανίας, ἱστορικός, 480.
 Παφλαγόνες 342.
 Παφλαγονία 310. 334.
 Πεηκέστας 346.
 Πεισαῖος 332.

Πελαγίανισταί 76. 78.
 Πελάγιος 78. 80. 82.
 Πελοπόννησος 494.
 Πενταδία 398.
 Πεντηκοστή 32.
 Πέργαμος 178.
 Περδίκκας 310. 312. 332. 334. 336. 338.
 340. 346. 348.
 περιττολογία 410.
 Περόζης 112. 114. 120. 136.
 Πέρσαι 102. 112. 114. 116. 118. 120. 122.
 124. 128. 132. 134. 136. 140. 142. 144.
 146. 148. 150. 152. 166. 168. 180. 182.
 184. 186. 190. 194. 196. 198. 200. 206.
 208. 218. 236. 308. 312. 326. 330.
 Περσαρμένιοι 116. 118. 122.
 Περσίνης 252.
 Πετησάκας 182. 184. 186.
 Πετήσας 204.
 Πετόσιρις 248. 250.
 Πέτρα, πόλις, 132.
 Πέτρα Σογδιανή 328.
 Πέτρος 44. 380. 414. 430. 432.
 Πέτρος, αίρετικός, 50. 52.
 Πέτρος Μογγός 52.
 Πέτρος, πρωτοπρασβύτερος, 390.
 Πέτρος, στρατηγός, 156. 162. 166.
 Πευκέστης 312.
 Πιέριος 444. 446.
 Πίθων 310. 312. 332. 334. 342. 344. 346.
 Πιράγαστος 156.
 Πισούθνης 210.
 πίσις 30. 52. 58. 78. 256. 264. 308.
 Πίστος, Ίουδαίος, 40.
 Πλακιδία 50. 76. 276. 278. 288. 290. 296.
 298. 302. 306. 308.
 πλάνη 74. 384. 448. 460. 472.
 Πλαταιεῖς 194.
 Πλάτων 46. 64. 106. 414. 472. 478. 480.
 482. 486. 488.
 Ποθεινός 448.
 πόθος 10.

πόλεμος Κρητικός 402.
 Πολέμων 340.
 Πολλίων 476.
 Πολύβιος 314.
 Πολύκαρπος 448. 454. 456.
 πολυμάθεια 426. 474.
 Πολυμνία, μουσα, 170.
 Πολυχρόνιος Ρώμης 30.
 Πομπήιος 86. 258.
 Πορφύριος, πρεσβύτερος, 96.
 Ποτάμιος 282.
 Πραξαγόρας ὁ Ἀθηναῖος 108. 112. 114.
 πραότης 90. 174.
 Πράσινοι 162. 164.
 Πρίαμος 88.
 Πρῖμα 300.
 Πρίσκος Βακχείου 454.
 Πρίσκος, στρατηγός, 146. 154. 156. 158.
 160. 162.
 Προαιρέσιος Λυκίας, 96.
 προαίρεσις 80.
 Πρόβος 154. 306.
 πρόγνωσις 380.
 προδοσία 338.
 Πρόκας 90.
 Πρόκλη 398.
 Πρόκλος, κυαίστωρ, 120.
 Πρόκλος, Μοντανιστής, 66.
 Πρόκλος Κων/πόλεως 42. 384. 398.
 Προκόννησος 392.
 Προκόπιος, ρήτωρ, 114. 120.
 Προκόπιος, υἱὸς Ἀνθεμίου, 274.
 πρόνοια 34. 114.
 Πρόξενος ὁ Βοιώπιος 216.
 προσευχή 414.
 προὔπαρξις 438. 446.
 Πτολεμαῖος, ἐπίσκοπος Ρινοκοροῦ-
 ρων, 76.
 Πτολεμαῖος ὁ Λάγου 310. 332. 334. 338.
 340. 342. 344. 346.
 πτωχεία ἐκούσιος 446.
 Πύρος Κων/πόλεως 30.

Πύρρος 314.
 Πῶρος 312. 328. 346.

Ρ

Ράβεννα 280. 282. 284. 288. 300. 302.
 308. 404.
 Ραδαφέρνης 312.
 ῥαδιουργία 440.
 Ραζάτης 166. Ρέα 90. ῥαθυμία 500.
 Ρεκιθάγγος 132.
 Ρέμος 314.
 Ρηγῖνος 486.
 Ρήγιον 282.
 Ρινοκοροῦροι 74. 76.
 Ροδάνης 354. 356. 358. 360. 364. 366.
 366. 370. 372. 374.
 Ροδογαῖσος 280.
 Ροδογούνης 192. 198. 222.
 Ρόδος 106. 220.
 Ρουσουμβλαδεώτης 270.
 Ρουστίκιος 290.
 Ρουτούλοι 88.
 Ρουφῖνος 324.
 Ρουφῖνος 486.
 Ρουφῖνος, πρέσβυς, 120. 128.
 Ρωμύλος 84. 314.
 Ρωμαῖος, -οι 16. 26. 40. 44. 52. 56. 80. 84.
 86. 88. 92. 110. 112. 116. 118. 120.
 122. 124. 126. 128. 130. 134. 136. 138.
 140. 142. 144. 148. 150. 152. 154. 156.
 158. 160. 162. 172. 176. 254. 258. 260.
 262. 274. 278. 290. 306. 310. 314. 322.
 354. 364. 400. 404. 408. 422. 446. 464.
 482.
 Ρωμανός, στρατηγός, 148.
 Ρῶμη 30. 52. 56. 66. 82. 84. 108. 110. 176.
 254. 266. 272. 274. 276. 278. 298. 304.
 306. 308. 314. 318. 320. 364. 392. 398.
 400. 402. 404. 406. 408. 428. 430. 432.
 448. 484.
 Ρῶμος 90.

Ρωμύλος 88. 90.
 Ρωξάνη 188. 212. 222. 310. 312. 330. 332.
 336. 346.

Σ

Σάβας, αίρετικός, 70.
 Σάβας, μοναχός, 70.
 Σαβδάτιος 148.
 Σαβέλλιος 438.
 Σαβῆνοι 162.
 Σάβιροι 122. 136.
 Σαδδουκαῖοι 262.
 Σάκαι 180. 184.
 Σάκας 356. 366. 368. 370. 374.
 Σακχούρα 362.
 Σαλαμάνος Ἑρμείας Σωζομενός, σχο-
 λαστικός, 36.
 Σαλαμῖς 196.
 Σαλαμῖς Κύπρου 218.
 Σάμος 70. 106.
 Σαμαρεῖται
 Σανατούρκης 136.
 Σάπηρος 146.
 Σαρακηνοὶ 14. 16. 122. 122-124. 160.
 Σαράμης 148.
 Σαραπίων, πρεσβύτερος, 96. 98.
 Σάρδεις 182. 264. 340. 348.
 Σαρμάται 292.
 Σάρος 278. 286. 292. 404.
 Σαρσάμας 200.
 Σαρῶης 136.
 Σατανᾶς 308.
 Σατιβαρζάνης 214. 218.
 Σαυνίται 84. 122.
 σαφήνεια 82. 82.
 Σεβασιανός 286.
 Σεβαστός 90.
 Σεθηριανός Γαβάλων 94. 384. 388. 392.
 Σεθῆρος 32. 68. 74. 406. 424. 428. 442.
 Σειρέμ 152.
 Σεκοῦνδος 378.

Σεκυδιανός 206. 208. 210. 222.
 Σελεύκεια 380.
 Σέλευκος 312. 330. 332. 344. 346.
 Σεμίραμς 170. 220.
 Σεόσης 120.
 Σέπτιμος, επίσκοπος, 80.
 Σεραπίων, διάκονος, 384. 398.
 Σεραπίων Θμούεως 316.
 Σέργιος, δήμαρχος, 162.
 Σέργιος Κων/πόλεως 30.
 Σέργιος, μάρτυς, 152. 168.
 Σεργιούπολις 128.
 Σερήνα 276. 278.
 Σέσωστρις 92.
 Σεύθης 336.
 Σηλυμβρία 268.
 Σήταπος 368.
 Σιδύρτιος 312.
 Σιγγέριχος 292.
 Σιγγηδών 140. 154. 158.
 Σιγδιανή 346.
 Σιγήσαρος 292.
 Σίδη 70.
 Σικελία 108. 170. 282. 284.
 Σικελιοί 86.
 Σιλβανή 398.
 Σίλβεστρος 320.
 Σιλουία 90.
 Σιλούιος 88.
 Σιμπλίκιος Ρώμης 52.
 Σίμων, ὁ μάγος, 84. 430. 434. 448.
 Σινατρούκης 400.
 Σιωνίς 356. 358. 360. 362. 364. 366. 368.
 370. 372. 374.
 σιπταχώρα 234.
 Σίρμιον 140.
 Σισάρβανον 148.
 Σισιμίθρης 252.
 Σισίνιος Κων/πόλεως 38. 42. 72.
 Σίττας 120. 122. 124. 128. 148. 150.
 Σκλαβηνοί 154. 156.
 Σκλάβοι 148.

Σκύθαι 92. 192. 310.
 Σκυθάρθης 190. 192.
 Σκυθία 92.
 Σμέρδης ὁ Μάγος 102.
 Σμύρνη 178. 448.
 Σοαιμίδα 406.
 Σογδιανοί 312. 328.
 Σόνης 300.
 Σόραιχος 370. 372. 374. 360. 364. 366.
 368.
 Σουανία 134. 148.
 Σουδιανή 346.
 Σουρήνας 136.
 Σούσα 186. 216. 346.
 Σουσιανή 346.
 σοφία 94.
 Σοφοκλῆς 488.
 Σπαδούσης 302.
 Σπαρτιάται 196.
 Σπιθραδάτης 210.
 Σπιτάκης 180.
 Σπιτάμας 180. 184. 204. 330.
 Σποράκιος 84.
 Σταγείριος 384.
 Στάσανδρος 346.
 Στασάνωρ ὁ Σόλιος 312. 346.
 Στάτειρα 212. 214. 218. 222.
 σταυρός 382. 434.
 Στελίχων 276. 278. 280. 404.
 Στέφανος (αἵρετικός) 32.
 Στέφανος, εὐνοῦχος, 164.
 Στρωματεὺς 424. 428. 442.
 συγκατάβασις
 Συέννεσις 214.
 Σύλλας 86.
 Συμεώνης Ἀμίδης 142.
 Συμεώνης, αἵρετικός, 70.
 συμφορὰ 396. 500.
 συνείσακτος 384.
 Συνέσιος Κυρήνης 34.
 Σύνοδος Ἐφέσου 50.
 Συρακοῦσαι 352.

Συρία 202. 260. 344. 372. 406.
 Συρία Κοίλη 36.
 Σφενδαδάτης 186. 222.
 Σφοδρίας Σικυώνιος 400.
 Σωκράτης 488.
 Σωκράτης, ιστορικός, 36. 38. 376.
 Σωσάννα 40.
 Σωσιγένης Ἀσιανός 400.
 σωτηρία 78. 244.
 Σωτήριχος Ἡλείος 400.
 Σωφρόνιος 20. 22. 468.
 σωφροσύνη 246. 382. 494.

Τ

ταλαιπωρία 176.
 Τάλμυς 300.
 Ταναΐς 134.
 Ταννοξάρξης 184. 186. 188. 222.
 Ταξιλης 312.
 ταπεινοφροσύνη 378. 380.
 Ταρασικόδισσας 270.
 Ταράσιος 10. 418. 420.
 Ταργίτιος 140.
 Ταρκύνιος 84. 354.
 Τατιανός 448.
 Τατίμερ 156.
 Ταυγάς 158.
 Ταυρηνοὶ 16.
 Ταῦρος, ὄρος Κιλικίας, 18. 116.
 Τεπεντέσιον 76.
 Τεριτούχμης 212. 214.
 Τερψιχόρη, μούσα, 170.
 Τεύχειρα 338.
 Τευχειρίται 338.
 Τζάνοι 122.
 Τζῆρος 138.
 Τζουρουλῶν 154.
 Τηριδάτης 92.
 Τίγρις 362. 364.
 Τιβεθεύς, εὐνοῦχος, 188.

Τιβεριὰ 38.
 Τιβερίνος 88. 484.
 Τιδέριος 138. 140. 148.
 Τίγρης 312.
 Τίμαιος 478. 480.
 Τιμαρχος 104. 106.
 Τιμόθεος Ἀλεξανδρείας 76.
 Τιμολέων 352. 354.
 Τιμόστρατος, στρατηγός, 16.
 Τισσαφέρνης 210. 214. 216.
 Τίτος, ιστορικός, 316.
 Τίτος, Ρωμαῖος αὐτοκράτωρ, 262.
 Τίφλις 136.
 Τληπόλεμος 346.
 Τοῦρκοι 134. 136. 148. 152. 156. 158.
 Τουρούμ 158.
 Τραϊανός 14. 40. 90. 92. 432.
 Τραπεζούντα 28-30. 310. 334.
 Τραχινῖαι 194.
 Τραχινός 246.
 Τριβαλλοὶ 310. 334.
 Τριβουνιανός 126.
 Τροία 88. 176. 312.
 Τροφίμη 366.
 Τρωία 88.
 Τύρος 442.

Υ

Ἵδάσπης 252. 312. 346.
 Ἵδροχόος 18.
 Ἵπαρχος, ποταμὸς Ἰδίας, 234.
 Ἵπάτιος 116. 120. 126.
 Ἵπερείδης 336.
 ὑπόστασις 446.
 Ἵποτυπώσεις, Κλήμεντος ἔργον, 424
 426. 428.
 Ἵρκάνιοι 206. 312.
 Ἵρκανός 258.
 Ἵστάσπης 190. 192. 222.
 Ἵφασις, ποταμὸς, 328.

Φ

Φαίδρος 400.
 Φαρισαῖος 260-262.
 Φαρνάβαζος 220. 260.
 Φαρνακίας 206. 210. 222.
 Φαρνοῦχος 362.
 Φαρσάν 18.
 Φαρσίρις 362.
 Φασήλις 228.
 φαῦνος 88.
 Φαυστίνος 102.
 Φερεκλέας 92.
 Φερεχάνης 150.
 φθόνος 126. 392. 486.
 φιλανθρωπία 110. 158.
 Φιλίνη 310. 332.
 Φιλιππικός 142. 144. 146. 148.
 Φίλιππος 312. 346.
 Φίλιππος, πατήρ Ἀλεξάνδρου, 106.
 118. 310. 332. 338. 464. 490.
 Φίλιππος Σιδέτος, ἱστορικός, 42.
 Φιλιππούπολις 162.
 φιλομάθεια 484.
 φιλονεικία 460. 498.
 φιλοξενία 98.
 Φιλόξενος 344.
 φιλοπονία 402. 446.
 Φιλόπονος (Ἰωάννης) 30. 32. 68.
 φιλοσοφία 56. 58. 172. 412. 452.
 φιλοσοφία Πυθαγορική 54.
 Φιλοστόργιος 50.
 Φιλόστρατος ὁ Τύριος 54. 476. 478.
 φιλοτιμία 10. 170. 402.
 φιλοφροσύνη 130.
 Φιλόχαρις 106.
 φιλοχρηματία 126. 302. 408.
 Φιλτάτιος 296.
 Φίλων ὁ Ἰουδαῖος 412.
 Φιλώτας 310. 328.
 Φλαβιανός 28. 70. 72. 382. 390. 422.
 Φλάβιος (Ἰώσηπος) 258.

Φλάκος 412.
 Φλέγων Τραλλιανός 398.
 φλυαρία 318.
 Φοιδάδιος 290.
 Φοίνικες 16.
 Φοινίκη 132. 384.
 Φοινικῶν 300.
 Φραάτης 400.
 Φράγκοι 154.
 φρόνημα 60.
 φρόνησις 494.
 Φρυγία 310. 334. 346. 348.
 Φρύνηχος 108. 482. 484.
 φυλαρχία 16.
 φύσις θεία 60. 446.
 Φωκάς, τύραννος, 138. 140. 162. 164.
 168.

X

Χαγάνος 140. 144. 154. 156. 158. 160.
 162.
 Χαλδαῖοι 190.
 Χαλκηδῶν 32. 192. 316. 406.
 Χαλκίς 130. 140.
 Χαναράγγος 126.
 Χαράτων, ρήγας, 286.
 Χαρίκλεια 246. 250. 252.
 Χαρικλῆς 246. 252.
 χάρισμα
 Χάριτες 104.
 Χαριτιμίδης 200.
 χειροτονία 100.
 Χερσῶν 120.
 Χινηνοὶ 16.
 Χίρις 300.
 Χλομαροὶ 144.
 Χοσρόης 118. 120. 126. 128. 130. 132.
 134. 136. 138. 148. 150. 152. 154.
 160. 164. 168.
 Χουδᾶς 158.
 Χουνί 158.

Χριστιανισμός 384.

Χριστιανός 32. 58. 414. 452.

Χρυσόστομος 32. 98. 376. 382. 384. 388.
396. 438. 442.

χυδαιολογία 276.

ψ

ψεῦδος 256. 424.

Ω

ώμότης 260. 406. 442.

ᾠριγενεῖσαι 98. 100.

ᾠριγένης 22. 40. 42. 66. 390. 394. 414.

416. 438. 440. 442. 446. 450.

ᾠσηὲ 446.

ᾠχος 206. 208. 212. 222. 330.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελίς
ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ	7
ΚΕΙΜΕΝΟ - ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ	10
ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ, Φώτιος ἡγαπημένω ἀδελφῶ Ταρασίω ἐν Κυρίῳ χαίρειν.	10
1. Θεοδώρου πρεσβυτέρου, Ὅτι γνησία ἡ τοῦ ἁγίου Διονυσίου βίβλος.	12
2. Ἀδριανοῦ, Εἰσαγωγή τῆς Γραφῆς.	14
3. Νονόσου, Ἱστορία.	14
4. Θεοδώρου Ἀντιοχέως, Ὑπὲρ Βασιλείου κατὰ Εὐνομίου.	20
5. Σωφρονίου, ὑπὲρ Βασιλείου κατὰ Εὐνομίου.	20
6. Γρηγορίου Νύσσης, ὁμοίως ὑπὲρ Βασιλείου κατὰ Εὐνομίου.	22
7. Τοῦ αὐτοῦ, (Κατὰ Εὐνομίου).	22
8. Ὁριγένους, τὸ Περί Ἀρχῶν.	22
9. Εὐσεβίου Καισαρείας ἐπισκόπου, Εὐαγγελικῆς Προπαρασκευῆς.	24
10. Τοῦ αὐτοῦ, Εὐαγγελικὴ Ἀπόδειξις.	24
11. Τοῦ αὐτοῦ, Ἐκκλησιαστικὴ Προπαρασκευή.	24
12. Τοῦ αὐτοῦ, Ἐκκλησιαστικὴ Ἀπόδειξις.	26
13. Τοῦ αὐτοῦ, Ἐλέγχου καὶ ἀπολογίας Λόγοι.	26
14. Ἀπολιναρίου, ἐπισκόπου τῆς ἐν Ἀσίᾳ Ἱεροπόλεως, Πρὸς Ἑλληνας, καὶ Περί εὐσεβείας καὶ ἀληθείας.	26
15. Πρακτικὸν τῆς πρώτης συνόδου.	28
16. Πρακτικὸν τῆς τρίτης συνόδου.	28
17. Πρακτικὸν τῆς τετάρτης συνόδου.	28
18. Πρακτικὸν τῆς πέμπτης συνόδου.	28
19. Πρακτικὸν τῆς ἕκτης συνόδου.	30
20. Πρακτικὸν τῆς ἑβδόμης συνόδου.	30
21. Ἰωάννου Φιλοπόνου, ὁ Περί Ἀναστάσεως λόγος.	30
22. Θεοδοσίου μονάζοντος, Κατὰ τοῦ Φιλοπόνου περὶ Ἀναστάσεως λόγου.	30
23. Κόνωνος καὶ Εὐγενίου καὶ Θεμιστίου, Κατὰ τῆς αὐτῆς τοῦ Ἰωάννου πραγματείας.	30
24. Πρακτικὰ ἐπὶ παρουσίᾳ Ἰωάννου, ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως.	32
25. Τοῦ Χρυσοστόμου, Εἰς τὸν θάνατον καὶ εἰς τὴν ἀνάληψιν καὶ εἰς	

	τὴν Πεντηκοστήν.	32
26	Συνεσίου, ἐπισκόπου Κυρήνης, περὶ βασιλείας καὶ περὶ ἄλλων τινῶν.	34
27.	Εὐσεβίου, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία ἐν τόμοις ι'.	34
28.	Σωκράτους, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία.	36
29	Εὐαγρίου Σχολαστικοῦ, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία.	36
30.	Σαλαμάνου Ἑρμείου Σωζομένου, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία ἐν λόγοις θ'.	36
31.	Θεοδωρήτου, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία.	38
32.	Ἀθανασίου, ἐπιστολαί.	38
33.	Ἰούστου Τιβεριέως, Χρονικόν.	38
34.	Ἀφρικανοῦ, Ἱστορικόν.	40
35.	Φιλίππου Σιδέτου, Χριστιανικὴ Ἱστορία.	42
36.	Βιβλίον, οὗ ἐπιγραφή, Χριστιανῶν βίβλος, ἑρμηνεία εἰς τὴν Ὀκτάτευχον.	42
37.	Περὶ πολιτικῆς.	44
38	Θεοδώρου Ἀντιοχέως, ἑρμηνεία τῆς Κτίσεως.	46
39.	Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου, Πρὸς τοὺς ὑπὲρ Ἀπολλωνίου τοῦ Τυανέως Ἱεροκλέους λόγους.	46
40.	Φιλοστοργίου Ἀρειανοῦ, Ἱστορικόν.	46
41.	Ἰωάννου, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία.	50
42.	Βασιλείου Κίλικος, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία.	52
43.	Ἰωάννου τοῦ Φιλοπόνου, εἰς τὴν ἕκτην ἡμέραν.	54
44.	Φιλοστράτου Τυρίου, Εἰς τὸν Ἀπολλωνίου τοῦ Τυανέως βίον.	54
45.	Ἀνδρονικιανοῦ, πρὸς Εὐνομανοὺς, λόγοι βραχεῖς δύο.	58
46.	Θεοδωρήτου, ἐπισκόπου Κύρου, Λόγοι κς' πρὸς διαφόρους θέσεις.	58
47.	Ἰωσήπου Ἰουδαίου, τὰ κατὰ Ἰουδαίους πάθη καὶ ἡ τῆς Ἱερουσαλήμ ἄλωσις.	62
48.	Τοῦ αὐτοῦ, μᾶλλον δὲ Γαΐου πρεσβυτέρου, Περὶ τῆς τοῦ παντός.	64
49.	Τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου τοῦ Ἀλεξανδρείας, Κατὰ τῶν Νεστορίου βλασφημιῶν.	66
50.	Νικίου μοναχοῦ, Κατὰ τῶν τοῦ Φιλοπόνου κεφαλαίων ζ'.	68
51.	Ἰουχίου, πρεσβυτέρου Κωνσταντινουπόλεως, Εἰς τὸν χαλκοῦν ὄφιν.	68
52.	Σύνοδος γενομένη ἐν Σίδῃ, Κατὰ αἵρέσεως τῶν Μεσσαλιανῶν, ἡγουν Εὐχιτῶν.	70
53.	Σύνοδος κατὰ Πελαγίου καὶ Κελεστίου ἐν Καρθαγένῃ συσταῖσα.	76
54.	Ἑτέρα σύνοδος κατὰ τῆς Πελαγιανῆς καὶ Κελεστιανῆς αἵρέσεως.	78
55.	Ἰωάννου τοῦ Φιλοπόνου, Κατὰ τῆς ἁγίας καὶ ἰκουμενικῆς τετάρτης συνόδου.	82

56.	Θεοδωρήτου Κύρου, Κατὰ τῶν αἱρέσεων.	82
57.	Ἄππιανου, Ῥωμαικά.	84
58.	Ἄρριανου, Παρθικά.	90
59.	Σύνδοδος ἡ κατὰ τοῦ ἐν ἁγίοις Ἰωάννου παρανόμως συστάσα.	94
60.	Ἡροδότου, Ἱστορικοί Λόγοι.	102
61.	Αἰσχίνου, Λόγοι καὶ ἐπιστολαί.	104
62.	Πραξαγόρου Ἀθηναίου, Τῆς κατὰ τὸν Μέγαν Κωνσταντῖνον ἱστορίας.	108
63.	Προκοπίου ῥήτορος, Ἱστορικά βιβλία.	112
64.	Θεοφάνους Βυζαντίου, Ἱστορικοί λόγοι.	132
65.	Θεοφυλάκτου, ἀπὸ ἐπάρχων καὶ ἀντιγραφέως, λόγοι ὀκτώ.	138
66.	Νικηφόρου, τοῦ ἐν ἁγίοις ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, Ἱστορικὸν σύντομον.	168
67.	Σεργίου τοῦ Ὁμολογητοῦ, Στηλιτεπτικὸν τῶν εἰκονομάχων.	168
68.	Κεφαλίωνος, Σύντομον Ἱστορικόν.	170
69.	Ἡσυχίου Ἰλλουστρίου, Καθολικὴ Ἱστορία.	172
70.	Διοδώρου Σικελιώτου, Ἱστορικόν.	174
71.	Κασσιανου Κοκκιανου ἢ Κοκκίου Δίωνος Ἱστορικοί λόγοι.	176
72.	Κτησίου τοῦ Κνιδίου, τὰ Περσικά.	178
	Κτησίου τοῦ Κνιδίου, τὰ Ἰνδικά.	222
73.	Ἡλιοδώρου Αἰθιοπικόν.	244
74.	Θεμιστίου, Πολιτικοὶ λόγοι.	254
–	Λεσβώνακτος, Λόγοι πολιτικοὶ ἰσ΄.	254
75.	Ἰωάννου τοῦ Φιλοπόνου, Πρὸς τὸν Ἰωάννην ἀρχιεπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως.	256
76.	Φλαβίου Ἰωσήπου Ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας λόγοι κ΄.	258
77.	Εὐναπίου, Χρονικῆς Ἱστορίας τῆς μετὰ Δέξιππον, λόγοι ις΄.	262
78.	Μάλχου σοφιστοῦ, Βυζαντιακὰ βιβλία ζ΄.	266
79.	Κανδίδου, Ἱστορίας λόγοι.	268
80.	Ὀλυμπιόδωρου, Ἱστορίας λόγοι.	276
81.	Θεοδώρου πρεσβυτέρου, Περὶ τῆς ἐν Περσίδι μαγικῆς.	308
82.	Δεξίππου, τὰ μετὰ Ἀλέξανδρον, καὶ ἕτερον Σύντομον ἱστορικὸν καὶ τὰ Σκυθικά.	310
83.	Διονυσίου Ἀλικαρνασσεως, Ἱστορικοί λόγοι.	312
84.	Τοῦ αὐτοῦ, Σύνοψις τῶν εἰρημένων ἢ λόγων.	314
85.	Ἡρακλειανου, ἐπισκόπου Χαλκηδόνας, Κατὰ Μανιχαίων.	316
86.	Ἐπιστολαὶ τοῦ ἐν ἁγίοις Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, ἃς ὑπερορισθεὶς ἔγραψεν.	318
87.	Ἀλεξανδρέως Ἀχιλλέως Τατίου, Τῶν περὶ Λευκίπτην καὶ Κλειτοφῶντα.	318
88.	Γελασίου, ἐπισκόπου Καισαρείας τῆς κατὰ Παλαιστίνην, Ἱστο-	

	ρίας Ἐκκλησιαστικῆς λόγιοι.	320
89.	Γελασίου, ἐπισκόπου Καισαρείας Παλαιστίνης, Προσίμον εἰς τὰ μετὰ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου.	324
90.	Λιδανίου, ἐν τεύχεσι β', Λόγιοι καὶ Ἐπιστολαί.	326
91.	Ἄρριανοῦ, τὰ κατὰ Ἀλέξανδρον.	326
92.	Τοῦ αὐτοῦ, τὰ μετὰ Ἀλέξανδρον.	332
93.	Τοῦ αὐτοῦ, Βιθυνιακά.	352
94.	Ἰαμβλίχου, Δραματικόν.	354
95.	Ἰωάννου Σκυθοπολίτου σχολαστικοῦ, Κατὰ Εὐτυχιανῶν.	376
96.	Γεωργίου, ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας, Εἰς τὸν βίον τοῦ Χρυσοστόμου.	376
97.	Φλέγοντος Τραλλιανοῦ, Ὀλυμπιονικῶν καὶ χρονικῶν συναγωγῆ.	398
98.	Ζωσίμου Κόμητος, Ἱστορικόν	402
99.	Ἡρωδιανοῦ, Ἱστορικοὶ λόγοι.	404
100.	Ἄδριανοῦ τοῦ βασιλέως, Μελέται διάφοροι.	410
101.	Βικτωρίνου τοῦ Λαμπαδίου, ὑπατικοὶ Λόγιοι.	410
102.	Γελασίου, ἐπισκόπου Καισαρείας τῆς Παλαιστίνης, κατὰ Ἀνομοίων, καὶ Διοδώρου Ταρσοῦ, Περί τοῦ ἁγίου Πνεύματος διάφορα ἐπιχειρήματα.	410
103.	Φίλωνος Ἰουδαίου, Νόμων ἱερῶν ἀλληγορίαι, καὶ περὶ βίου τοῦ πολιτικοῦ.	412
104.	Τοῦ αὐτοῦ, περὶ τῶν παρὰ Ἰουδαίοις φιλοσοφησάντων.	412
105.	Τοῦ αὐτοῦ, Γάϊος ψεγόμενος, καὶ Φλάκκος ψεγόμενος.	412
106.	Θεογνώστου Ἀλεξανδρέως, Λόγιοι.	414
107.	Βασιλείου, πρεσβυτέρου Κιλικίας, Κατὰ Ἰωάννου Σκυθοπολίτου.	416
108.	Θεοδώρου μονάζοντος Ἀλεξανδρέως, κατὰ Θεμιστίου λόγος, καὶ Θεμιστίου ἀπολογία ὑπὲρ τοῦ ἐν ἁγίοις Θεοφοβίου.	422
109.	Κλήμεντος Ἀλεξανδρέως, πρεσβυτέρου, βιβλία. Ὑποτυπώσεων τόμοι ὀκτώ.	424
110.	Τοῦ αὐτοῦ, ὁ Παιδαγωγός.	426
111.	Τοῦ αὐτοῦ, ὁ Στρωματεύς.	428
112-113	Κλήμεντος τοῦ Ῥώμης, Διαταγαὶ τῶν ἁγίων ἀποστόλων, Ἄναγνωρισταί, καὶ τᾶλλα.	430
114.	Λευκίου Χαρίνου, αἱ τῶν ἀποστόλων Περίοδοι.	432
115.	Ἄωνοῦ κατὰ Ἰουδαίων καὶ Τεσσαρεσκαίδεκατιτῶν λόγος, καὶ Μητροδώρου περὶ τῆς τοῦ ἁγίου Πάσχα ἑορτῆς.	434
116.	Ἄωνοῦ, περὶ τῆς ἁγίας τοῦ Πάσχα ἑορτῆς.	436
117.	Ὑπὲρ Ὁριγένους καὶ τῶν αὐτοῦ δογμάτων.	438
118	Παμφίλου τοῦ μάρτυρος καὶ Εὐσεβίου ὑπὲρ Ὁριγένους.	440

119.	Πιερίου πρεσβυτέρου, Λόγοι διάφοροι.	444
120.	Εἰρηναίου, Κατὰ αἱρέσεων.	448
121.	Ἰππολύτου, κατὰ αἱρέσεων βιβλιδάριον.	450
122.	Ἐπιφανίου, ἐπισκόπου Κύπρου, τὰ Πανάρια.	450
123.	Τοῦ αὐτοῦ, ὁ Ἀγκυρωτός.	452
124.	Τοῦ αὐτοῦ, [περὶ μέτρων καὶ σταθμῶν].	452
125.	Ἰουστίνου τοῦ μάρτυρος, Ἀπολογία ὑπὲρ Χριστιανῶν, ἀπορίαι καὶ ἕτερα ἅπαντα.	452
126.	Κλήμεντος ἐπιστολαὶ πρὸς Κορινθίους β', καὶ Πολυκάρπου ἐπιστολὴ πρὸς Φιλιππησίους.	454
127.	Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου, Ἡ εἰς Κωνσταντῖνον τὸν μέγαν βασιλέα τετράβιβλος.	456
128.	Λουκιανοῦ, διάφοροι λόγοι.	460
129.	Λουκίου Πατρεύς, Μεταμορφώσεων λόγοι.	462
130.	Δαμασκίου, Περὶ παραδόξων.	462
131.	Ἀμυντιανοῦ, εἰς Ἀλέξανδρον τὸν βασιλέα, καὶ ἕτερα ἅπαντα.	464
132-135.	Παλλαδίου σοφιστοῦ, Ἀφθονίου, Εὐσεβίου, καὶ Μαξίμου Μελέται.	464
136.	Κυρίλλου οἱ Θησαυροί.	466
137.	Εὐνομίου τοῦ δυσσεβοῦς, βιβλιδάριον.	466
138.	Τοῦ αὐτοῦ, κατὰ τῆς πραγματείας τοῦ ἁγίου Βασιλείου, ἐν ἧ δυσσεδὲς αὐτοῦ ἀνέτρεπε δόγμα, καὶ Ἐπιστολαί.	466
139.	Ἀθανασίου τοῦ μεγάλου ὑπόμνημα εἰς τὸν Ἐκκλησιαστήν καὶ εἰς τὰ Ἔσματα τῶν ἁσμάτων.	470
140.	Τοῦ αὐτοῦ, Κατὰ τῶν τοῦ Ἀρείου δογμάτων ἢ πεντάβιβλος.	470
141.	Βασιλείου τοῦ μεγάλου, Εἰς τὴν Ἑξαήμερον.	472
142.	Τοῦ αὐτοῦ, Ἠθικοὶ λόγοι.	472
143.	Τοῦ αὐτοῦ, Ἐπιστολαί.	472
144.	Τοῦ αὐτοῦ, Ἀσκητικά.	474
145.	Ἑλλαδίου, Λεξικόν.	474
146.	Λεξικόν τῆς καθαρᾶς ἰδέας.	474
147.	Λεξικόν σεμνῆς ἰδέας.	476
148.	Λεξικόν πολιτικοῦ λόγου.	476
149.	Λεξικόν Πολλίωνος.	476
150.	Λεξικόν τῶν παρὰ τοῖς δέκα ῥήτορσι κεχρημένων, τοῦ Ἰουλιανοῦ, καὶ Φιλοστράτου Τυρίου, καὶ Διοδώρου.	476
151.	Τιμαίου, Λεξικόν περὶ τῶν παρὰ Πλάτωνι λέξεων.	478
152.	Αἰλίου Διονυσίου Ἀλικαρνασσεῶς, Ἀπτικῶν ὀνομάτων Λόγοι.	478
153.	Παυσανίου, Λεξικόν.	480
154.	Βοηθοῦ, Λέξεων Πλατωνικῶν Συναγωγῆ.	480
155.	Τοῦ αὐτοῦ, Περὶ τῶν παρὰ Πλάτωνι ἀπορουμένων λέξεων.	480

156.	Δωροθέου, περί τῶν ξένως εἰρημένων λέξεων.	482
157.	Μοίριδος, ἀπικιστής.	482
158.	Φρυνίχου Ἀραβίου, Σοφιστικῆς Παρασκευῆς λόγοι λς.	482
159.	Ἰσοκράτους τοῦ ῥήτορος, Λόγοι κα', καὶ Ἐπιστολαὶ θ'.	488
	Ἰσοκράτης, Ἀρχιδάμω, Λακεδαιμονίων βασιλεῖ.	492
ΕΥΡΕΤΗΡΙΑ		503
1.	Εὐρετήριο χωρίων τῆς Γραφῆς.	503
2.	Εὐρετήριο ὀνομάτων καὶ πραγμάτων.	504

ΑΠΑΝΤΑ ΑΓΙΟΥ ΦΩΤΙΟΥ

- 1ος Φωτίου Κων/πόλεως : Α'. **Ἐξηγητικά:** Τὰ Ἀμφιλόχεια ἢ Λόγων ἱερῶν καὶ ζητημάτων ἱερολογίαι, ἧτοι Πρὸς Ἀμφιλόχιον Μητροπολίτην Κυζίκου, ἐν τῷ καιρῷ τῶν πειρασμῶν, ζητημάτων διαφόρων εἰς ἀριθμὸν τριακοσίων εἴκοσι δύο ἐρωτήσεων καὶ ἐπιλύσεων (Ἐρωταποκρίσεις Α'-ΕΓ).
- 2ος Φωτίου Κων/πόλεως : Β'. **Ἐξηγητικά:** Τὰ Ἀμφιλόχεια ἢ Λόγων ἱερῶν καὶ ζητημάτων ἱερολογίαι κατ' ἐρώτησιν καὶ ἀποκρίσιν (Ἐρωτα-ποκρίσεις ΕΔ'-ΡΜΔ').
- 3ος Φωτίου Κων/πόλεως : Γ'. **Ἐξηγητικά:** Τὰ Ἀμφιλόχεια ἢ Λόγων ἱερῶν καὶ ζητημάτων ἱερολογίαι κατ' ἐρώτησιν καὶ ἀποκρίσιν (Ἐρωταποκρίσεις ΡΜΔ' - ΤΚΘ').
- 4ος Φωτίου Κων/πόλεως : **Δογματικά:** Διήγησις περὶ τῆς Μανιχαίων ἀναβλαστήσεως εἰς Λόγους Δ'.- Περὶ τῆς τοῦ ἁγίου Πνεύματος Μυσταγωγίας.- Κατὰ τῶν τῆς Παλαιᾶς Ρώμης περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ὅτι ἐκ μόνου τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύεται.
- 5ος Φωτίου Κων/πόλεως : Α'. **Ἱστορικά:** Μυριόβιβλον ἢ Βιβλιοθήκη. Ἀπογραφή καὶ συναρίθμησις τῶν ἀνεγνωσμένων ὑπὸ Φωτίου βιβλίων, εἰς κεφάλαια ΣΠ. (Κεφάλαια Α'-ΡΝΘ').
- 6ος Φωτίου Κων/πόλεως : Β'. **Ἱστορικά:** Μυριόβιβλον ἢ Βιβλιοθήκη. Ἀπογραφή καὶ συναρίθμησις τῶν ἀνεγνωσμένων ὑπὸ Φωτίου βιβλίων, εἰς κεφάλαια ΣΠ. (Κεφάλαια ΡΞ'-ΣΚΒ').
- 7ος Φωτίου Κων/πόλεως : Γ'. **Ἱστορικά:** Μυριόβιβλον ἢ Βιβλιοθήκη. Ἀπογραφή καὶ συναρίθμησις τῶν ἀνεγνωσμένων ὑπὸ Φωτίου βιβλίων, εἰς κεφάλαια ΣΠ. (Κεφάλαια ΣΚΓ'-ΣΜΑ').
- 8ος Φωτίου Κων/πόλεως : Δ'. **Ἱστορικά:** Μυριόβιβλον ἢ Βιβλιοθήκη. Ἀπογραφή καὶ συναρίθμησις τῶν ἀνεγνωσμένων ὑπὸ Φωτίου βιβλίων, εἰς κεφάλαια ΣΠ. (Κεφάλαια ΣΜΒ'-ΣΝ').
- 9ος Φωτίου Κων/πόλεως : Ε'. **Ἱστορικά:** Μυριόβιβλον ἢ Βιβλιοθήκη. Ἀπογραφή καὶ συναρίθμησις τῶν ἀνεγνωσμένων ὑπὸ Φωτίου βιβλίων, εἰς κεφάλαια ΣΠ. (Κεφάλαια ΣΝΑ'-ΣΠ.).- Διάφορα: Τί ἐστὶν ὁ ἄδης καὶ ποῦ κεῖται.- Εἰ ὁρῶνται οἱ δίκαιοι ὑπὸ τῶν ἁμαρτωλῶν.- Μεταξοσκώληκες καὶ μέταξα.- Περὶ Κροκόπτων ζῶων.- Εἰ ἐστὶν ὄρνις ὁ Φοῖνιξ .

- 10ος Φωτίου Κων/πόλεως : Α'. Κανονικά: *Σύνταγμα κανόνων διηρημένον εἰς τίτλους ΙΔ' ἐκ κεφαλαίων διαφόρων (Τίτλοι Α'- Γ' κεφάλαιον Η').*
- 11ος Φωτίου Κων/πόλεως : Β'. Κανονικά: 1. *Σύνταγμα κανόνων διηρημένον εἰς τίτλους ΙΔ' ἐκ κεφαλαίων διαφόρων (Τίτλοι ΙΑ'. ΙΔ').* 2. *Νομοκάνων, ἧτοι Ἐξηγήσεις τῶν ἱερῶν καὶ θείων κανόνων εἰς τίτλους ΙΔ' ἐκ κεφαλαίων διαφόρων.- Ἐρωτήματα δέκα σὺν ἴσαις ταῖς ἀποκρίσεσιν. Ὑπὸ ἐκδοσῆ.*
- 12ος Φωτίου Κων/πόλεως : Α'. Ὁμιλῖαι: α) *Εἰς τὸ γενέσιον τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου.-* β) *Ἐκφρασις τῆς ἐν τοῖς βασιλείοις νέας ἐκκλησίας τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, ὑπὸ Βασιλείου τοῦ Μακεδόνοιο οἰκοδομηθείσης. Β'. Ἐπιστολαί: Φωτίου Ἐπιστολαὶ ΡζΓ' ἐν βίβλοις τρισίν. Βιβλίον Α' Ἐπιστολαὶ Α' - ΚΔ', Βιβλίον Β' Ἐπιστολαὶ Α' - ΡΒ', Βιβλίον Γ' Ἐπιστολαὶ Α' - ΕΖ'. Ὑπὸ ἐκδοσῆ.*